

**CLASSICORUM
AUCTORUM E
VATICANIS
CODICIBUS
EDITORUM...**

EX CODICIBUS
VATICANIS

Ρωμαῖοι ἤνικα τὰ περὶ τῶν γάμων τοῖς νόμοις διαγορευμένα φυλάττουσι· δεῖ δὲ τοὺς μὲν ἑσπερίας ἐγγεβούς εἶναι, τὰς δὲ θηλείας ἀνδρὸς δεξιᾶς, τοῦταρε τοὺς μὲν ὑπερβιβάζειαι τὸν ἰδὸν χρόνον, τὰς δὲ μέζους εἶναι τῶν θεοδίκων ἐλευθέρων ταῦτα δὲ λέγουται εἴτε αὐτεξούσιοι, εἴτε ὑπεξούσιοι εἶσιν οἱ πρὸς γάμον συνιόντες.

Οὐ γίνεται γάμος εἰ μὴ συναμείβουσι οἱ συναπτόμενοι, καὶ οἱ ἔχοντες αὐτοὺς ὑπεβιβάζει.

Τὸν γάμον οὐ τὸ συγκαθιπυδῆσθαι ἀλλήλους τὸν ἀνδρα καὶ τὴν γυναῖκα συνίσταται, ἀλλ' ἡ γαμικὴ αὐτῶν συναμείβει.

Ὁ αὐτεξούσιος τάλειαν ἔργον τὴν ἡλικίαν καὶ χάρις τῆς τοῦ πατρὸς συναμείβειος γαμικῆς.

Τὰ πένθη τῶν πενθόντων οὐκ ἐμπόδιζε τοὺς γάμους τῶν πενθίωντων παρῶντων.

Ὁ ἐν σαρραβύνη δέκτων μὴ ἀνυπαρκτῶς πρὸς γάμον ἐλπίει παρὰ τοῦ ἰδίου πατρὸς, καὶ ὑπεξούσιος.

Μηδείς μυστικῶς ἐξαπατῶνται, ἀλλὰ παρόντων παρόντων ὁ δὲ κατατολήτας τοῦτο, τιμωρίαν συνιστά.

αἷμα τυχὸν προσέκουσαν εἰσακισμένον, ἡ μοῖρα τῶν ἐκείνων τὸ ἴδιον ἀπομακρύνει σχῆμα, ἡ τὴν τῆς πατρὸς αὐτοῦ ἐκπεριεβίεσται, τοῦτον τῆς μετὰ τῶν προσβούτων κατὰ μέρος μόνος μετέχει ἀξιοῦται δὲ λοιπὸν ἐντολῶν τῆς ἐκπεριεβίεως ἀπὸ τῆς μεταποδύρας διακινῶν τῷ δίκῳ καὶ ἀνδρῶν ποιεῖ μετὰ διακινῶν τῶν μὲν ὡς μόνος ἀνελκύνει τὰς ἀμαρτίας ἀρῆναι, τοῖς δὲ ἑκα τῶν συγγενῶν αὐτοῦ παρὰ κυρίου αἰτησώμεναι ἐντολῆς δὲ τὸν τὰ αἷμα διακινῶν ἐκπεριεβίεως τραυμάτια οὐτε ἰδίᾳ οὔτε δημοσίᾳ προσέχει, φασὶν ὃ δὲ τῶν τῶν οὐ μέγιστοι διὰ τὸ ἀνέλεον, εἰ καὶ κατὰ ἔργον αὐτοὺς, πῶς οὗτος ἐκείνῳ ἀνελκύνει μετὰ κυρίου διακινῶν, ἀπομακρύνει γὰρ αὐτὸν συγγενῶν διὰ τὴν ἀνελκύνει τὸ μὴ ἐκπεριεβίεως, ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ μέρος εἴσαρε μετέχει.

Τὸς ὅς συνόδου καὶ τῶν πρὸς.

Τὸν δὲ καὶ τῶν τῶν ἐν καλῶ μοίρᾳ τῇ πρὸς τῇ ἀνελκύνει νομίζοντες οἱ τῶς ὅς συνόδου εἰσὶ πατρίδας, καὶ ἑαυτοῖς παροτρύνοντες αὐτοὺς τῆς αὐτοῦ νομίζοντες ἀνελκύνει. παροτρύνοντες μόνος ὡς

τῶν τριούτων ἡμερῶν παρελθουσῶν ἢ ἐπελθόντος μοι τοῦ
 θανάτου καὶ τῆς ἀναπαύσεως τῶν ἀνθρώπων, ὡς ὁ Θεὸς
 Ἰαὺβ προηγόρευσεν· ἀλλ' ἐγὼ δέομαι τοῦ Θεοῦ οὕτως· ἀλλ'
 εἴ με, σῶτερ, ἀνάγκη παθεῖν – τίς γὰρ εἶδε τὸ βάθος τῶν
 σῶν κριμάτων; τῆς μὲν σῆς φιλανθρωπίας αἰονεῖ μου τὰ
 πάθη βδελυττομένης, τῆς δ' αὖ δικαιοσύνης δρώσης τὸ ἰαν-
 τῆς· – εἰς γούν τὸν ἐκδεχόμενον λῆξιν τόνδε χρόνον τὸ δοῦ-
 ναι οἴκην ἐμοὶ παρᾶσχευ ἀλλὰ μὴ εἰς τὸν μέλλοντα ἀπέ-
 ρακτον, ἔνθα οὐκ ἔστι μεταπεσεῖσθαι τὰ πράγματα· ἐν-
 ταῦθά με τῶν ἀνακαθάρσεως ἅπασι χρυσάμενος τοῖς εἰς
 τοῦτο φέρουσιν, οὕτω τῶν τῇδε μεταστῆσαις ἄξιον τοῦ μὴ
 τῶν σῶν ἐκπεσεῖν οἰκτιρμῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ φρικτῇ παρ-
 ουσίᾳ σου. – Τὸ δὲ Θέρος τοῦ αὐτοῦ πέ' ἔτους ἔστειλε πολὺ
 φωςάτον τὸ κατὰ Ναύπακτον, ἵνα ἐπάρῃ αὐτό, εἶτα εἰς
 τὴν ἁγίαν Μαύραν ἔλθῃ, ὅπερ βοηθεῖα Θεοῦ οὔτε τὸν
 Ναύπακτον ἀπῆρεν οὔτε κατὰ τῆς ἁγίας Μαύρας ἤλθεν,
 ἀλλ' ὑπέστρεψεν ἄπρακτον.

T E A O Σ.

5682678

τῆς μαύρης θαλάσσης ἀπῆρε τὸ μέγα κάστρον, τὸν Κα-
φᾶν λεγόμενον.

υς.

Τὸ δὲ Σίρος τοῦ πρῶτου ἐπῆλθε κατὰ τῆς Βλα-
χίας μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.

υζ.

Τὸν δὲ Σεπτέβριον τοῦ περὶ ἐτους ἐπέστρεφεν πλέον
νοσηθεὶς ἢ νικήσας, καὶ τὸν μὲν Μπεϊλαρμπέιν ἀφῆκεν εἰς
τὴν Σοφίαν, αὐτὸς δὲ ἦλθεν εἰς τὴν Ἀνδριανούπολιν καὶ
ποιήσας ἡμέρας τινὰς ἐξελθὼν ἦλθεν εἰς τὴν Κωνσταντινού-
πολιν. τοῦ δ' αὐτοῦ χρόνου τῇ α' τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς
ἐπῆλθεν ἐμοὶ ρευματισμὸς εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ γό-
νατα, καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ στόματός μου καὶ τῆς ῥινὸς καὶ
τῶν ὠτίων τσαύτη ὕγρασία, ὅτι ἀπῆλπισάν με, καὶ τρεῖς
τῶν ἀχράντων μυστηρίων με ἐκοινώνησαν τὸν ἀνάξιον. ὅπερ
καὶ εἶδε μοι ἐπῆλθεν ὁ θάνατος, ἡ θεραπεία πάντων τῶν
ἐν ἐμοὶ δυσχερῶν, καὶ τοῦ γήρως λέγω καὶ τῆς ἀσθενείας
καὶ τῆς ἐνδείας ἐν τῶν πολλῶν καλῶν καὶ συνήθων ἀπὸ
νεότητος, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν σχεδὸν τῶν ἀναγκαίων, εἰ μὴ
ὅτι ἡ ὑπομονὴ τῶν τοιούτων καὶ εὐχαριστία εἰς Θεόν, Θεοῦ
χάριτι, αἰτία μέλλει εἶναι εἰς τὸ συγχωρῆσαι αὐτὸν πολ-
λὰ τῶν ὧν πρὸς αὐτὸν ἔσταισα· οὐ γὰρ γέγονεν ἐν τῇ
βίῳ ἀμάρτημα, οὐδὲ πράξις οὐδὲ κακία, ἣν ἐγὼ εἰς ἐπλημ-
μέλησα ὁ ἅγιος κατὰ νοῦν καὶ λόγον καὶ προαίρεσιν καὶ
θέσει καὶ γνώμῃ καὶ πράξει ἐξαμαρτήσας, ὡς ἄλλος ἐν-
δεὶς πώποτε, ὅμως λυτρωθεὶς τοῦ θανάτου ἀπέμεινα κω-
φὸς μέχρι πολλοῦ, ὡς οὐδὲ τὰ πλησίον μου σήμαντρα ἀ-
κούειν, ἔτι δὲ καὶ κατάκοιτος ἀπὸ τῶν ποδῶν τὰς εὐνάς
- ἀπέμεινεν δὲ εἰς τὴν ἄνω πρόνοιαν, ἣ νὰ ὁπαλλαγῶ

τορες Εὐγενείας· περὶ δὲ τὸ ἔαρ τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐξῆλθεν καὶ ὁ Ζουχασάνης κατὰ τοῦ τόπου Ἀμηνᾶ τοῦ Μεχεμέτη, καὶ διέδραμε τόπους αὐτοῦ εἰς τὴν ἀνατολήν, καὶ ἐξῆλθε καὶ οὕτως ὁ Ἀμηνᾶς ἀπὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἀπῆλθε κατ' ἐκείνου μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. καὶ πλησιάσαντες εἰς τὴν ἀρχὴν, ἐνίκησεν ἐκεῖνος φωσάτον τοῦ Ἀμηνᾶ, ὅπερ ἐξῆλθεν ἐμπροσθεν κατ' ἐκείνου· ἐν ᾧ ἐσκότωσε καὶ τὸν Μπεϊλαρμπεὶν τῆς δύσεως, υἱὸν τοῦ ποτὲ Παλαιολόγου Θωμᾶ τοῦ Γίδου ἐκείνου καὶ πολλοὺς ἄλλους τῶν ὄντων εἰς τὴν δύσιν ἀρχόντων καὶ κεφαλῶν· εἴτα ἐπιδόντες καὶ κατὰ πρόσωπον τοῦ Ἀμηνᾶ ἐνίκηθη, καὶ ἐπιστρέψας ἀπῆλθεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ, ὁμοίως καὶ ὁ Ἀμηνᾶς ἐπιστρέψας ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν. Περὶ δὲ τὸ τέλος τοῦ Ἰουλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀπῆρεν καὶ ἡ αὐθεντία τῶν Βενετιῶν τὸ πλησίον τῶν Κορυφῶν καστέλλιν Στροφύλιν ἐνεμαζόμενον.

υδ.

Τῇ δὲ ζ' τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς τοῦ πρ' ἔτους τέθνηκε καὶ εἰς τὴν ἁγίαν Μαύραν καὶ βασίλισσα κυρὰ Ἐλένη ἡ Παλαιολογίνα, καὶ μοναχὴ γενομένη καὶ Ὑπομονὴ μετονομασθεῖσα· τῇ δ' τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς τέθνηκεν καὶ ὁ μεθ' ἡμῶν εὐρισκόμενος ἱερομόναχος καὶ πνευματικὸς, κύρ Γερόθεος ὁ καὶ διὰ τοῦ μεγάλου σχήματος μετονομασθεὶς Ἰωσήφ, ὃς ἦν ἐκ νεότητος μεθ' ἡμῶν καὶ συσχολίτης καὶ φίλος μέχρι καὶ τοῦ τέλους αὐτοῦ.

υσε.

Τὸ δὲ θέρους τοῦ πγ' ἔτους ποιήσας ὁ τῶν ἀσεβῶν ἀρχῶν ἀρμάτων μα μέγα καὶ πέμψας αὐτὸ εἰς τὰ ἄνω μέρη

γιαλὸν ἐχάλασαν μέχρι καὶ Σεμελίῳν, τὰ δὲ ἄλλα ἔχουσι διελθόντες δὲ αὐτοῦ μέχρι καὶ τοῦ Πριγκιπάτου ἐπιστρέψας ἐξῆλθε τοῦ Μορέως, τὸν δὲ ῥηθέντα καπετάνιον Νικελῶν Δεκανάλια, στείλαντες ἕτερον καπετάνιον τὸν Θωμᾶ Μουτζενίγον, ἐπίασεν αὐτὸν καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ τὸν γραμματικὸν, καὶ σιδηροῖς δεσμεύσαντες ἔστειλαν εἰς τὸν αὐθέντην αὐτῶν, εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ φθεινοπόρου τοῦ εἴτους.

υσα.

Ἐν ᾧ δὴ χρόνῳ [τοῦ μηνὸς] καὶ ὁ εἰς τὴν Ἀνδριανούπολιν δεσπότης κύρ Δημήτριος τέθνηκε, γεγονὸς καὶ καλὸς γερὸς καὶ Δαυὶδ ἐπονομασθεὶς, πρὸ αὐτοῦ χρόνῳ ὀλίγων ἀποθανούσης τῆς σύγατρός αὐτοῦ· ἔτι δὲ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ βασίλισσα τέθνηκε μετὰ τινα καιρὸν ὀλίγον τοῦ θανάτου αὐτοῦ.

υεβ.

Τῇ δὲ κς' τοῦ Ἰουλίου μηνὸς τοῦ π' ἔτους περιέπεσον ἐγὼ εἰς ἀσθένειαν τοιαύτην, ὥστε καὶ ἐποίησάν με καὶ τέλειον καλὸς γερὸν καὶ μεγαλόσχημον, μὴ ἐννοήσαντός μου τὸ τυχόν.

υογ.

Περὶ δὲ τὸ φθινόπωρον τοῦ πα' ἔτους ἐπαναστρέφων ἀπὸ τὸν ῥῆγαν τῆς Φράντζας καὶ τὸν δοῦκαν τῆς Μπεργωνίας ὁ καρδηνάλιος κύρ Βησσαρίων, - ἀπεστάλη γὰρ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν πρὸς τὸ εἰρηνεῦσαι αὐτούς, - καθ' ὁδὸν τῇ ιε' Νοεμβρίου ἀπέθανε· καὶ φέροντες αὐτὸν εἰς τὴν Ῥώμην μετὰ τιμῆς ὅτι πλείστης ἔθαψαν εἰς τὸν ναὸν τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ἔνθα δὴ καὶ προκατέμενε, καὶ τὸν τάφον αὐτοῦ προετοίμασε, πλησίον τοῦ τάφου τῆς ἁγίας ἑσιομάρ-

λαγωὺς διὰ τῶν εἰκείων χειρῶν θηρεύειν, ἀλλὰ δὴ καὶ εἰς τὸν τῆς δύσεως τόπον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν τῆς ἀνατολῆς πολλῶ γε μᾶλλον. περὶ δὲ τὸ τέλος τοῦ ἔαρος τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐκστρατεύσας κατὰ τοῦ Εὐρίπου ὁ τῶν ἀσιβῶν ἄρχων ἦλθεν εἰς αὐτὸν περὶ τὸ τέλος τοῦ Ἰουνίου μηνός· τὸ δὲ ἀρμάτωμα αὐτοῦ τὸ διὰ θαλάσσης, πρὸ τοῦ ἐξελθεῖν ἅπαν τὸ εὐρισκόμενον εἰς αὐτὴν Καλλιπόλιν, ἀπελθὼν εἰς τὴν Αἴημον ἀπῆρε τὸν Κότζηνον καὶ τὰ εἰς ἅπαν τὸ νησίον εὐρισκόμενα χωρία ἄνευ τοῦ Παλαιοκάστρου καὶ τῆς Σκάλας καὶ ὑπέστρεψεν· ἐπελθὼν δὲ τὸ τῆς πόλεως ἐκ Νεικομηδείας καὶ ὁπόθεν ἂν ἦν ὁμοῦ ἐξῆλθεν καὶ ἦλθε καὶ αὐτὸ εἰς τὸν Εὐρίπον, ὁποῖον ἰδοὺν ὁ ἐξάρχων τοῦ ἁρμάτος τῶν Βενετικῶν ἀνεχώρησεν, ἴσως καλῶς ποιήσας, κακῶς δὲ ὅτι οὕτως ἦλθε βαλεῖν δύναμιν εἰς τὸν Εὐρίπον· ἐρχόμενον δὲ τὸ τοῦ Ἀμνηρᾶ ἀρμάτωμα κατ' ὁδὸν ἀπῆρε τὴν Ἰμβρον· εἴτα ἦλθεν εἰς τὸν Εὐρίπον, κατ' ὃν δὴ μῆνα καὶ ὁ Ἀμνηρᾶς, καὶ πολεμήσαντες σφοδρῶς ἀπὸ τῆς γῆς καὶ θαλάσσης, τῇ ἰβ' τοῦ Ἰουλίου μηνός ἀπῆραν τὸ κάστρον πολέμῳ. καὶ τούτου γενομένου πάντα τὰ περὶ αὐτὸν νησὺν καὶ καστέλλια ἐδουλώθησαν ἐκουσίως· ἀκουσίως ὁ δὲ Ἀμνηρᾶς προσκαρτερήσας μακρὸν τι περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Αὐγούστου ἐξῆλθεν καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν· τὸν δὲ Μπεϊλαρμπεὶν αὐτοῦ ἐπαφῆκε καὶ ἦλθεν εἰς τὸν Μορέαν· ἦλθε δὲ τὸ δεξιὸν μέρος παρὰ θαλάσσαν καὶ διερχόμενοι οἱ περὶ τὴν Βοστίτζαν οἱ μὲν ἀφέντες αὐτὴν ἔφυγον, οἱ δὲ προσεκύνησαν καὶ παρέδωκαν αὐτῷ ταύτην· διερχόμενος δὲ παρέμπροσθεν, ὁμοίως ἐποίησαν καὶ οἱ ἐν τῇ Βουμέρῳ καὶ τῇ Ὠλαίνα καὶ τῇ Χελιδόνι καὶ οἱ ἐν τῇ Ποντικῇ· ὅπερ ὡς εἶναι εἰς τὸν αἰ-

τας παρ' αὐτὴν τὴν οὐσίαν, καὶ ἀκτίστους εἶναι καὶ λε-
γεμένας θεότητες. ὁμολογῶ βεβαίως τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
οὐκ ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι ἅμα κατὰ
τοὺς Ἱταλοὺς, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῆς ὑποστάσεως τοῦ πατρὸς
ἐνικῶς (*), ὥσπερ ἀμέλει καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς ἐξ αὐτῆς τῆς
ὑποστάσεως τοῦ πατρὸς ἐνικῶς γεννᾶται· πέμπεσθαι δὲ παρὰ
τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα, οἶον αὐτὴ ἡ χάρις
καὶ ἡ δωρεὰ αὐτοῦ δίδωσιν. —

υἷθ.

Τὸ δὲ φθινόπωρον τοῦ οἷ' ἔτους ἀπῆλθεν ἡ βασιλίσ-
σα κυρὰ Ἑλένη ἡ Παλαιολογίνα, ἡ τοῦ δεσπότη Σερβίας
γυνὴ, εἰς τὴν αὐθεντίαν τῆς Βενετίας, ἐγκαλεῦσα τοὺς τὸν
βίον αὐτῆς κλέψαντας εἰς τοὺς Κορφεύς· καὶ τὸ ἔαρ τοῦ
αὐτοῦ ἔτους ἐγένοντο σεισμοὶ πολλοὶ καὶ μεγάλοι εἰς τε τὴν
ἀγίαν Μαῦραν καὶ τὴν Κεφαλονίαν καὶ τὴν Ζάκυνθον, καὶ
ἐχάλασαν πολλὰ τῶν αὐτῶν· τὸ δὲ τῆς Κεφαλονίας κάστρον
τελείως ἄσπιν ἐχάλασε καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων τεθνή-
κασι· τὸ δὲ θέρος τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀπῆλθεν ὁ τῶν Βενε-
τικῶν κατέργων καπετάνιος, Νικολῶν Δεκανάλιας, καὶ ἤχ-
μαλώτευσε τὴν μεγάλην Αἴνον, καὶ ἐπιστρέψας καὶ ἔλθων
εἰς τὸν Μορέαν, ἔκτισε τὴν Βοστίτζαν τῇ τοῦ θέρεος καιρῷ
τοῦ αὐτοῦ ἔτους.

υο.

Τὸν δὲ χειμῶνα τοῦ σή' ἔτους Ἰαννουαρίῳ κ' ἐπίσεν
εἰς τὸ καθολικὸν νησὶν χιῶν τοσαύτη, ὅσῃν οὐδὲν εἶδον οἱ
τῶν Κορυφῶν ἄνθρωποι ἄλλοτε, ὥστε καὶ ἀλώπεκας καὶ

(*) Sollemnis error Graecorum de processione Spiritus
sancti tantummodo a Patre. M.

Νεστόριος ἐβλασφήμει, ἀλλὰ τὸν ἐξ αὐτῆς γεννηθέντα δύο μὲν εἶναι μετὰ τὴν ἔνωσιν φύσεις, ἓνα δὲ τῇ ὑπεστάσει τῇ θεϊκῇ δηλονότι· διὸ καὶ τὴν αὐτὸν τεκοῦσαν κυρίως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκον εἶναι, καὶ οὐ χριστοτόκον κατ' ἐκείνον τὸν ἄφρονα. - Πιστεύω τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν μὴ εἰς μίαν φύσιν τὰς δύο συνάψαι, κατὰ τοὺς ἄφρονας Διόσκορον καὶ Εὐτυχῆν, οἱ τῇ θεότητι τὰ πάθη προσῆπτον, ἀλλ' ἐν δύο φύσεσι καὶ μετὰ τὴν ἔνωσιν ἀσυγχύτως γνωριζόμενον, καὶ ἔτι μήτε προὔπαρχειν τὰς ψυχὰς τῶν σωμάτων μήτε τέλος εἶναι κολάσεως· μήτε ἀποκατάσσειν δαιμόνων, κατὰ τὸν ἄφρονα Ὀριγένην. - Πιστεύω τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν, οὐχ ἐν θάλπημα ἔχειν φυσικὸν καὶ μίαν ἐνέργειαν, κατὰ τὸν Ῥώμης Ὀνώριον (*) καὶ Πύρρον τὸν ἄφρονα, ἀλλὰ δύο θελήσεις καὶ δύο ἐνεργείας, θεϊκὴν δηλαδή καὶ ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν καὶ θέλησιν, καὶ μηδετέρων τῶν αὐτοῦ φύσεων ἀθέλητον εἶναι ἢ ἀνεέργητον. - Πιστεύω τὰς εἰκονικὰς ἀνατυπώσεις, οὐ λατρευτικῶς, ἀλλὰ σχετικῶς ἀσπάζεσθαι τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τιμᾶν, οὐ τῇ ὕλῃ τὸ σέβας ἀλλὰ τῷ πρωτοτύπῳ ἀπονέμουςαν· ἡ γὰρ τιμὴ τῆς εἰκόνος ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον. Πιστεύω μήτε ἀνεέργητον εἶναι τὴν θεϊαν φύσιν καὶ ἐνεργειῶν οὐσιωδῶν ἔρημον, μήτε ταύτὸν εἶναι οὐσίαν καὶ ἐνέργειαν ἐπ' ἐκείνης μήτε κτιστὰς εἶναι ταύτας, κατὰ τοὺς ἄφρονας Βαρλαάμ καὶ Ἀκίνδυνον, ἀλλὰ καὶ ἐνεργείας θείας οὐσιώδεις, καὶ ἐτέρας εἶναι ταύ-

(*) Honorium a monothelismi laebe satis purgant theologo passim omnes. M.

καὶ ἀσθενῆς καὶ πτωχὸς ὑπὸ τῆς αἱμαλωσίας· ἐπανέ-
στρεψα δὲ τῇ κβ' τοῦ αὐτοῦ, εὐτελῆ πάντα καὶ ἰδὼν καὶ
ἀπολαύσας ἀνέν τοῦ ὑπερέχειν ἐν τῇ μασταρδικῇ γένει τὴν
πᾶσαν ἀρχὴν αὐτοῦ· δεῖ γὰρ τοὺς ἀρχομένους ἐξομαλῶσθαι
τοῖς ἀρχουσι. καὶ τὸν Ἰαννουάριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους, καὶ
ὁ τῆς Ἀλβανιτίας αὐθεντῆς Σκαντάρης τέθνηκεν φυσικῇ
θανάτῳ· καὶ τὸ μὲν τοῦ τόπου καὶ τῆς αὐθεντίας αὐτοῦ
ἔλαβεν ἡ αὐθεντία τῶν Βενετιῶν· τὸ δὲ ὁ τῆς ἀδελφῆς
αὐτοῦ υἱὸς, Τοῦρκος ὢν, καὶ εἰς τὸν Ἀμνηρὸν καὶ στα-
λεῖς παρ' ἐκείνου· ἀπὸ δὲ τοῦ ἡμίσεως ἔαρος τοῦ αὐτοῦ
δηλονότι εἰς ἔτους καὶ ὅλου τοῦ θέρους διαβιβάσαντός μου
κακῶς ἀπὸ τῆς συνήθους ἀσθενείας τοῦ ρευματισμοῦ, ἀλ-
λὰ δὴ καὶ τῶν κοσμικῶν φορεμάτων μου διαλυθέντων, ἱρα-
σοφορέσαμεν τῇ α' τοῦ Αὐγούστου μηνὸς καὶ ἀντὶ Γεώρ-
γιος Γρηγόριος, ἀντὶ δὲ Ἑλένη Εὐπραξία ὠνομάσθημεν,
διδόντες πρῶτον τὴν εἰς Θεὸν τῆς πίστεως ὁμολογίαν ἡμῶν,
ἔχουσιν οὕτως· Πιστεύω τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ μὴ κτίσμα εἶ-
ναι οὐδ' ὑπὸ χρόνον, κατὰ τὸν ἄφρονα Ἀρείου, ἀλλ' ὁ-
μοούσιον καὶ συναΐδιον τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ Θεὸν ἀληθινόν
ἐκ Θεοῦ ἀληθινού, ποσιτὴν χρόνων καὶ τῶν κτισμάτων τῶν
πάντων, ὕστερον δὲ σαρκωθέντα δι' ἡμᾶς ἐκ πνεύματος
ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς ἀειπαρθένου. Πιστεύω τὸ πνεῦμα
ἅγιον μὴ κτίσμα εἶναι μηδὲ ἑτερούσιον τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ
υἱοῦ, ὡς ὁ Μακεδόνης ὁ κενὸς τῆς αὐτοῦ χάριτος ἐβλα-
σφήμει, ἀλλὰ Θεὸν ἀληθινόν, ὁμοούσιον καὶ συναΐδιον τῷ
πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ, ἐκ τοῦ πατρὸς πρὸς υἱὸν ἐκπορευτῶς,
ὥσπερ ὁ υἱὸς ἐξ αὐτοῦ γεννητῶς. Πιστεύω μὴ ἄλλον εἶ-
ναι τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν πραιμῆνιον, ἕτερον δὲ τὸν ἐκ
τῆς παρθένου γεννηθέντα Ἰησοῦν Χριστόν, ὡς ὁ ἄφρων

καὶ διασκέρτισθῆναι εἰ ἐχθροὶ αὐτοῦ, καὶ φυγέτωσαν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ οἱ μισοῦντες αὐτόν· καὶ τοῦτον γενόμενον ὡς ἠκούσαμεν παρὰ τινων, ὁπέπεμψε καὶ ὁ δεσπότης τὴν τοῦ Ἀμυρᾶ πρὸς αὐτὸν πρόσδοον καὶ τὸ χρέος τῆς δουλείας εἰς τὰ φασάτα, εἰπόντος αὐτοῦ· ἐγὼ εἰμι γέρον καὶ ἀσθενής· ὁ ἐκπληρῶν τὴν δουλοσύνην ἀπέθανε· λοιπὸν ἡ πολλὴ πρόσδος ἃς δοθῇ ὅπου ὀρίσης· ἐμοὶ δὲ ἃς δοθῇ θάσσιν νὰ ζῶ καθεήμενος ἐνταῦθα μετὰ τινων ἐλίγων· ἀπελογίσατο ὁ Ἀμυρᾶς· καλῶς λέγει καὶ ἃς χαρίσῃ τοὺς δέλει, καὶ ἐχώρισε· καὶ δέδωκε πρὸς αὐτὸν ἄσπρα χ', ἵνα ἔχῃ αὐτὰς ἀπὸ τοῦ κουμέρκι τοῦ αἰεύρου, τοὺς δὲ πλείονας τῶν υποχειρίων αὐτοῦ περιέρisas ἀπῆρεν, ἵνα εὐρίσκωνται εἰς τὴν πόλιν· ἄλλοι δὲ εἶπον ἄλλως γεγονέναι καὶ μίλλομεν μαθεῖν καὶ οδηγήσεσθαι. τοῦ δ' αὐτοῦ χρόνου τὸ θῆρος ἐγγόνει τοσαύτη λοιμώδης νόσος εἰς τε τὴν Κωνσταντινουπόλιν καὶ τὴν Ἀνδριανούπολιν καὶ τὴν Καλλίπολιν καὶ τὰ πέρας αὐτῶν κάστρα καὶ χωρισθόλεις καὶ χώρας εἴα εὖ γέγονε παρόπισθε χρόνους πολλούς· τεθνήκασιν γάρ, ὡς λέγουσι, μυριάδες πολλὰὶ ἀνθρώπων, εὖ χιλιάδες· σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ ἡ τοῦ δεσπότης θυγάτηρ.

υἱη.

Τοῦ δὲ ες' ἔτους, Νοεμβρίῳ μηνὶ ἀπῆλθον καὶ γὰρ εἰς τὴν ἁγίαν Μαῦραν, παρακινήσει τῆς βασιλίσσης κυρᾶς Ἐλένης καὶ πενθερᾶς τοῦ αὐθεντός τοῦ τόπου ἐκείνου κύρ Λεονάρδου, ἵνα καὶ τὸν τόπον καὶ τοὺς ἐκεῖθεν ἀναθεωρήσω, καὶ ὡς δῆθεν ἀνεψίου τοῦ μακαρίτου αὐθεντός μου τοῦ βασιλέως κύρ Κωνσταντίνου καὶ ὑπὲρ τοῦ πατρός αὐτοῦ παθόντος μου ζημίαν μεγίστην, ὡς προσθήλωσα ἐν τῇ λή' ἔται, ἀπολαύσω τινὰς εὐεργεσίας ἐτησίους, ὡς γέγων

τοῦ τόπου καὶ τῶν τοιούτων πλέον εἰσθήμενος· ἀλλ' ἐπαρ-
 θείς ὁ Πρεβεδύρος καὶ σκληρὸς μάλλον φανείς καὶ πρὸς
 αὐτοὺς, πῶς οὐ διάκουσιν, ἐξεδήλωσαν καὶ μὴ γινώσκοντες
 τοῦτο καλὸν μέχρι καὶ τῶν μύλων καὶ τοῦ Σαραβαλλίου
 καὶ ἐπέκεινα πρὸς τὸ ἀνώτερον τοῦ Σιθηρσκάστρου· ὁ γοῦν
 Ἀμάκης ἰδὼν τὸν τούτων διαγμὸν ἄκαιρον καὶ ἄπρακτον
 καὶ ἄτακτον, καταλείψας εἰς τινας τόπους ἀνθρώπους εἴτ'
 ἐπιστρέψας κατ' αὐτῶν, ἔτρεψε καὶ ἐδίδωξεν αὐτοὺς, καὶ
 φθάσας ἀνείλε τὸν Πρεβεδύρον ἐπὶ μυλαρίου καθεζόμε-
 νον, καὶ οἷς ἀπ' ἐκείνου πεσόντα, καὶ ἄλλους ἀνείλεν πολ-
 λεύς, καὶ αὐτὸν δὴ τὸν Ῥαυλ Μιχαὴλ ἀλώσαντες τοῦ ἀλό-
 γου αὐτῷ συμπεσόντες, καὶ ἐκάδισαν αὐτὸν εἰς τὸν πά-
 λον. Καὶ τέλος ὡς νικηταὶ δραμόντες εἰς τὸν αἰγιαλὸν, ἐν-
 θα τὰ κάτεργα, πολλοὺς εὐρύντες εἰς τὴν γῆν ἀνείλεν αὐ-
 τοὺς· ὑποπεύσαντες δὲ εἶναι αἴτιον, καὶ τὸν μητροπολί-
 την τῆς αὐτῆς παλαιᾶς Πάτρας τοῦ ἐλθεῖν κατ' αὐτῶν τὸ
 ὄρμάτωμα, λαβόντες εἰς τὸν πάλιν ἐκάδισαν· ταῦτα δὲ
 παθόντες ἄπρακτοι καὶ ζημιωμένοι εἰ τῆς ἀρμάτας, ἐπα-
 νέστρεψαν· ἀφ' οὗ δὴ συμβεβηκότος κακοῦ καὶ ὁ καπετά-
 νιος λυπηθεὶς καὶ πολὺ ἀσθενήσας, εἰς τὸν Εὐριπον εὐ-
 ρισκόμενος ἀπέθανε, καὶ γέγονε καπετάνιος Ἰάκωβος Λορ-
 δᾶς ὁ τοῦ Πέτρου Λορδᾶ ἐκείνου υἱὸς καὶ τοῦ πρὸ αὐτοῦ
 Ἀλωΐσου Λορδᾶ καπετανίου πρωτεῖξάδελφος· ἀλλὰ ταῦτα μὲν
 τῷ τοῦ ἐνεστώτος χρόνου χειμῶνι παρεκχεύθησαν· τὸ δὲ
 τῆς Πάτρας τῷ πρὸ τοῦ φθινοπώρου Αὐγούστῳ. τῇ κς' τοῦ
 Μαρτίου μηνὸς τοῦ σέ' ἔτους, ἐν ᾗ καὶ τὸ ἡμέτερον μέγα
 πάσχα γέγονεν, ἐναπέφυξεν ὁ τῶν κακῶν πάντων τοῦ Μο-
 ρίως αἴτιος Ματθαῖος ὁ Ἀσάνης· καὶ ἰδοὺ καὶ τὸ τοῦ Δα-
 υὶδ μελῶδημα καὶ ἔτι πεπλήρωται τὸ ἀναστήτω ὁ Θεός·

καὶ Παύλου προσεκύνησα· καὶ πολλῶν ἄλλων ἀγίων τῶν ἐκεῖσε τεθαμμένων, καὶ ἱστορήσας τὰ ἐν τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ καὶ περιβοήτῳ (καὶ) παλαιᾷ, τῇ 15' Ἰουλίου ἐξῆλθον καὶ ἦλθον διὰ τῆς εὐθείας ὁδοῦ εἰς τὸν Ἀγκῶνα, καὶ μικρόν τι προσμείνας διὰ θαλάσσης εἰς τὴν Βενετίαν ἀπῆλθον τῇ κή' τοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐποίησα ἐκεῖσε εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ σταυροῦ ἡμέρας κς', ἕως Αὐγούστου ὁλονότι κγ'· ἐν ᾗ ἀργὰ σὺν Θέῳ ἐξελθόντες ἀπεσιώδημεν ἐνταῦθα εἰς τοὺς Κορφεύς,
υξζ.

Τῇ ε' τοῦ Σεπτεβρίου μηνὸς τοῦ σέ' ἔτους· καθ' ὃν δὴ καιρὸν ἡμεῖς εἰς τὰ περὶ τὴν Ῥώμην διετρίβομεν, καὶ ὁ τῶν ἀσεβῶν ἐξάρχων Ἀμηνᾶς, ἐλθὼν κατὰ τῆς Ἀλβανιτίας, καὶ διώξας τὸν αὐθέντην αὐτῆς τὸν Σκαντάριν, καὶ αἰχμαλωτεύσας καὶ ἀφανίσας τὸν τόπον, καὶ κτίσας κάστρον πλησίον τοῦ καθολικοῦ κάστρου αὐτῆς, Κρούας ὀνομαζομένου, πρὸς τὸ ἀντιμάχεσθαι αὐτῷ, ἐπανέστρεψεν εἰς τὰ περὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν· καὶ τοῦ αὐτοῦ σέ' ἔτους τὸ Θέρος, γεγωνὺς ὁ Βίκτωρ Καπέλος καπετάνιος τζενεράλης ἀπελθὼν εἰς τὴν νῆσον Ἰμβρον καὶ πολεμήσας, ἀπῆρεν αὐτήν· καὶ πάλιν ἀπελθόντες αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀθήναν, πᾶσαν τὴν χώραν ἠχμαλώτευσεν· ἐλθόντος δ' αὐτοῦ εἰς τὴν παλαιὰν Πάτραν περὶ τὸν Αὐγούστον, ἀπῆρε τὴν χώραν ἐπιδραμόντος οὖν τοῦ Ἀμάρη εἰς βοήθειαν αὐτῆς ὁ Πρεβεδούρος μετὰ τῶν τῆς ἀρμάτας καὶ Ῥαούλ Μιχαήλ ὁ Ἰσῆς μετὰ στρατιωτῶν πολλῶν καὶ καλῶν ἔτρεψαν αὐτὸν κατὰ κράτος, καὶ πολλοὺς τῶν αὐτοῦ ἐσκότωσαν καὶ διώξαντες μέχρι πολλοῦ, οὐκ ἐστράφησαν περὶ τὸ προκείμενον τοῦ ἔργου, καὶ μᾶλλον τοῦτο συμβουλευόντες οἱ Ῥωμαῖοι, εἰ καὶ

υἷε.

Τὸ δὲ ἔαρ τοῦ σγ' ἔτους ἀποστείλας ὁ δεσπότης κύρ Θωμᾶς ἐμήνυσεν, ἵνα οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἡ θυγάτηρ ἐκείσε ἀπέλθωσιν, ὅπου κάκεῖνος· καὶ γενομένου καὶ ἀποσωθέντων μετὰ καταβίβου εἰς τὸν Ἀγκῶνα, καὶ μόνον ἀκούσανσαντος ὅτι ἀπεσώθησαν, εὐφράσαντος δὲ ἰδεῖν αὐτὰ Ματῷ ιβ', ἐν Ῥώμῃ εὐρισκόμενες τέθνηκεν, ὑπάρχοντος χρόνων νς' καὶ μικρόν τι πρὸς· αὐτὰ δὲ ὀλίγον καιρὸν διαβιβάσαντα εἰς τὸν Ἀγκῶνα, πέμψας ὁ πάπας ἐπιμελεία καὶ σπουδῇ καὶ βοήθειᾳ τοῦ αἰδεσιμωτάτου καρδινάλιου καὶ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Βησσαρίωνος, ἀπῆλθον εἰς τὴν Ῥώμην καὶ εἰς αὐτὴν ἐκείνην τὴν οἰκονομίαν πρὸς τὸ ζῆν, ἣν καὶ ὁ πατὴρ αὐτῶν εἶχε· καὶ τὸν πρῶτον υἱὸν τὸν κύρ Ἀνδρέαν τὸν Παλαιολόγον δεσπότην ὁ πάπας τετίμηκε.

υἷς.

Τῇ δὲ σδ' ἔτει Ὀκτωβρίου ιε' καὶ ὁ πνευματικὸς πατὴρ ἡμῶν καὶ ἀδελφὸς καὶ φίλος ἄριστος ὁ Δωρόθεος, ἀπῆλθεν ἀποθανὼν εὐφραίνόμενος ἐν οὐρανῷ, ἡμᾶς δὲ καταλέλοιπε καὶ τὴν ἐκείνου λυπευμένους στέρψαι· καὶ γὰρ ὁ ἀναγκασθεὶς ὑπὸ τῆς ἐνδεΐας, Ἀπριλλίῳ ιθ', ἐξῆλθεν καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸν Ἀγκῶνα τῇ ιζ' Μαΐου, καὶ τῇ α' πάλιν Ἰουλίου ἐξελθόντος μου, ἀπῆλθεν διὰ τῆς ὁδοῦ Βιτέλμου, ἐπεὶ κάκεῖσε εἰς τὰ θερμὰ εὐρίσκεισθαι τὸν καρδινάλιον μεμαθήκαμεν· δι' ἡμέρας δ' εἰς τὴν Ῥώμην ἐφθάσαμεν, καὶ ποιήσας εἰς τὰ ὀσπῆτιον τῶν αὐθεντῶν ἡμῶν, τοῦ δεσπότης κύρ Ἀνδρέου καὶ αὐθεντοπούλου κύρ Μανουὴλ τῶν Παλαιολόγων, ἡμέρας λς', ἐν αἷς ἡμέραις καὶ τοὺς τάφους τῶν μακαρίων ἀποστόλων Πέτρου

χίας Φλαμπόπουλου αὐτοῦ· ἔπερ μαθὼν ὁ τῶν Βενετικῶν κα-
τέργων καπετάνιος καὶ πρὸς βοήθειαν θραμῶν εἰς τὴν ἀν-
τιπέραν πόλιν τοῦ Ἀμνηρᾶ Βοστίτζαν περάσας, ἔκαυσε καὶ
ἠγχιμάλωπτευσεν πᾶσαν ἄνευ μόνου τοῦ Κουλαῖ καὶ φέρων
τοὺς Βοστίτζιανούς ἐν τῷ Ναυπάκτῳ μὲ τοὺς αὐτοῦ ἐναλ-
λαγὴν ἐποιήσατο, καὶ δὴ προμελετωμένης εὐσης μάχης τοῦ
γενέσθαι μετὰ τοῦ Ἀμνηρᾶ παρὰ τῆς αὐθεντίας τῶν Βε-
νετιῶν, διὰ τὸ πᾶσι τρόποις χρήσασθαι τυχεῖν τῆς ἀρ-
χῆς καὶ ἐξουσίας τοῦ Μορέως· τοῦτο δὴ τὸ ἔργον ἀπεκά-
λυψεν αὐτὴν (καὶ) ἀρχὴ κατέστη· καὶ ἰδόντες τοῦ τξι-
νεράλλη καπετάνου Ἀλωΐσου Λορδᾶ ἐκείνου, μετὰ πολλῆς
ἔτι παρασκευῆς καὶ δυνάμεως, ἐπίασε τὸ Ἐξαμίλιον καὶ
ἔκτισεν αὐτό· κακῶς δὲ ἀπὸ τῆς συντομίας· εὐ γὰρ ἐν
συντόμῳ τὸ ἀσφαλές, ὡς ὁ λόγος, ἀλλ' ἐπεὶ ἐπολέμη-
σε τὴν Κόρινθον καὶ οὐκ ἔτυχε τοῦ ἐλπίζομένου, ἀφείς καὶ
τὸ Ἐξαμίλιον ἀπῆλθε.

υἱδ.

Τὸ δὲ εἰς ἔτος ἀπῆραν τὴν Μονεμβασίαν αἱ Βενετικαί,
εὐ τοσούτον θελήσει καὶ χάριτι τῶν κυρίων αὐτῶν, ἔσαν
ἀνωφελεῖα τοῦ κρατεῦντος αὐτὴν ἄρχοντος, ὥσπερ δὴ ὁμοίως
ἀνωφελεῖα καὶ ἀπέτυχία καὶ τοῦ κεφαλεῦντος τὸ τῆς Λήμ-
νου κάστρον, τὸ λεγόμενον Παλαιόκαστρον, ἐκλάπης καὶ
μᾶλλον ὁ τοῦτοτος Κουλαῖ αὐτοῦ καὶ παρὰ ἐξωτερικῷ τυ-
χόντος καὶ ἐδόθη πρὸς τὴν αὐθεντίαν τῶν Βενετιῶν, καὶ
ἐξ αὐτοῦ δηλονότι τοῦ κάστρου καὶ ἅπαν τὸ νησίον ἐκλη-
ρώσαντο· ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Λέσβον ἀπελθόντος αὐτοῦ δὴ
τοῦ καπετάνου καὶ πολεμήσαντος αὐτὴν, οὐκ ἔπραξεν τι,
ἀλλ' ἀπῆλθεν ἄπρακτος.

ζιν ἐπέρασεν· ἡ δὲ εἰς τοὺς Κερφούς βασίλισσα καὶ μή-
τηρ αὐτῆς, κακῶς διαβιβάζουσα, ἐληθεῖσα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ,
τῷ αὐτῷ ὅ ἔτι Αὐγούστῳ κς' ἀπέθανε καὶ ἐτάφη ἐν τῇ
τῶν ἀγίων ἀποστόλων μονῇ Ἰάσωνος καὶ Σωσιπάτρου· ὁ δὲ
τῶν ἀσεβῶν ἐξάρχων τὸν αὐτὸν δὴ χρόνον ἀπελθὼν κα-
τὰ τοῦ Σφεντιάρη ἀπῆρε τὸ ἐκείνου περιβύητον κάστρον
Σινῶπιν ὀνομαζόμενον, ὃ δὴ καὶ γὰρ ἐθεασάμην, ἀλλὰ δὴ
καὶ τὸν ἄλλον αὐτοῦ ἅπαντα τόπον· ἔτι δὲ παρέμπροσθεν
ἀπελθόντος αὐτοῦ ἀπῆρε καὶ τὴν Κερασσοῦντα καὶ τὴν Τρα-
πεζοῦντα, καὶ ἅπασαν τὴν περὶ χώρον αὐτῶν δὴ τῶν βα-
σιλευῶν Τραπεζοῦντος, καὶ πάντας σχεδὸν τῶν ἐκεῖσε ἀτυ-
χῶν αὐθεντῶν καὶ ἀρχόντων ἐμβαλὼν, εἰς τὴν Ἀνδρια-
νούπολιν φέρον κατέσκησεν, ἔνθα δὴ καὶ ὁ τοῦ Μορέως
αὐθέντης· ὃ δὴ καὶ δέδωκεν ἔχειν εἰς ζωάρκειαν αὐτοῦ
καὶ τῶν αὐτοῦ τὴν μεγάλην Λίον, τὴν Λῆμον, τὴν
Ἰμβρον, καὶ τὸ Σαμοθράκιον, τὸν δὲ Τραπεζοῦντος βασι-
λέα τὸν Κομνηνὸν κύρ Δαυὶδ χωρία περὶ τὸ μαῦρον ὄρος, ὃν
δὴ καὶ μετὰ τινος χρόνου μικροῦ παραδρομῆν εὐρὼν τάχα
εἰς αὐτὸν ἀφορμὴν μικρὰν καὶ σὺν ἀληθείᾳ, πάντα τὰ αὐ-
τοῦ ἔλαβε, κακέϊνον πνιγμῷ ἐτελείωσει. τὸ δὲ ἔαρ τοῦ αὐ-
τοῦ ὅ ἔτους διέβη ὁ Ἀμηνῆς εἰς τὴν μεγάλην Βλαχίαν,
καὶ ἐδιόρθωσε τὰ κατ' αὐτοῦ ἐκεῖσε ἐνεργούμενα καὶ ἐπι-
στρέψας ἐποίησεν ἀρμάτωμα, καὶ πέμψας αὐτὸ κατὰ τῆς
Λέσβου ἀπῆρεν αὐτήν.

υἱ γ.

Τὸν δὲ Νοέμβριον τοῦ α' ἔτους ἐπιδραμόντος τῷ υἱῷ
τοῦ Τουραχάνη Ἀμάρη, ἀπῆρε πάντας τοὺς περὶ τὸν Ναύ-
πακτον καὶ τὴν αὐτοῦ περιοχὴν τὸν Γαλατᾶν οὕτω Βε-
νετικούς, ὡς τάχα καὶ χρηματικαίους τοῦ τῆς μικρᾶς Βλα-

ρὸν εἰς αὐτὸ ὅτ' τὸ χωρίον τὰ Μελυβοτινὰ, ὅπερ εὗρισκόμεν, ὅταν καὶ ὁ δεσπότης (ἦν) εἰς τὸν Χλόμον διὰ τὸν φόβον τοῦ θανατικῆς, ὡς δεδήλωται, ὡς εὔρον μετὰ καιρὸν κάθισμα τὸ εἰς ὄνομα τοῦ ἁγίου Ἑλίου, πλησίον τοῦ κάστρου, ἀπελθόντος μου ἐκείσε,

ὑξβ.

Σεπτεβρίου 5' τοῦ ὁ ἔτους, κατέμενον μετὰ τῶν ἐμῶν, καὶ μένου τοῦ Θεοῦ δεόμενος, ἵνα ἡμᾶς ἐλεήσῃ καὶ ἐξοικονομήσῃ ἀπὸ τῆς αὐτοῦ φιλανθρωπίας καὶ ἀγαθότητος· διαβιβάσαντός μου εὖν ἐκείσε μῆνας 4 καὶ μικρὸν τι πρὸς, ὡς εὐδὲν ἐνόησαμεν ἀναπαυθῆναι μὲ τούς ἔχοντας τὸ ταπεινὸν κάθισμα, καὶ διὰ τὸ νὰ ἔξομεν καὶ πλεον τὸν πλησιασμόν τοῦ καλοῦ καγαθεῦ φίλου καὶ πνευματικῆς πατρὸς Δωροθέου, εὕρισκομένου αὐτοῦ εἰς τὴν μονὴν τῶν ἁγίων ἀποστόλων, Ἰάκωβος καὶ Σωσιπάτρου· εὑρόντες καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τῆς τάξεως τῶν λβ' ἱερέων τὸ τοῦ ἁγίου Νικολάου κάθισμα τὸ ἐπονεμαζόμενον τοῦ Ταρχανιώτου ἀπήγαμεν αὐτὸ Μαρτίῳ 14' τοῦ αὐτοῦ ὁ ἔτους δηλονότι· ὁ δὲ δεσπότης κύρ Θωμᾶς φθάσας εἰς τὸν Ἀγκῶνα καὶ ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὴν Ῥώμην· εὐδὲν ἄλλο κατώρθωσεν, εἰ μὴ ὅτι ἐέδωκε τῷ πάπα Πίῳ τὴν τοῦ ἁγίου ὁποστόλου καὶ πρωτοκλήτου Ἀνδρέου κάραν, καὶ ἐκείνος πρὸς αὐτὸν πρὸς τὸ μόλις νὰ ἔξῃ μὲ τούς αὐτοῦ αὐτὴν καὶ μόνην τὴν ὄναγκαν τροφὴν· διαβιβάσαντος δὲ μερικὸν καιρὸν, ἔδοξεν αὐτῷ καὶ ἐπανέστρεψεν εἰς τὴν αὐθεντίαν τῶν Βενετιῶν καὶ πάλιν ἀπ' ἐκείσε εἰς τὸν Ἀγκῶνα, τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ βασιλίσσης Σερβίας ἐκείσε ἀπελθούσης, καὶ διατρίψας ἡμέρας τινὰς εἰς Σερβίαν αὐτῆς, ἐκεῖνος μὲν διέβη πάλιν εἰς τὴν Ῥώμην, ἡ δὲ βασίλισσα εἰς τὸ Ῥαϋ-

γελοκάστρου ἔφθασε τὸν Ἀμπερῶν εἰς τὰ περὶ τὴν Βεῤῥοίαν· καὶ εὐθὺς προστάξαντος αὐτοῦ, ὃ τε Ῥάλης καὶ εἰ σὺν αὐτῇ πάντες ἐδεσμεύθησαν καὶ εἰ πόδες αὐτῶν ἡσυχάζοντο σιδηροῖς· διαβιβάσαντες οὖν οὕτως ἡμέρας τινάς, ὡς ἐξῆλθεν ὁ Ἀμπερᾶς καὶ αὐταὶ οὕτως δέσμιαι μετὰ τινὰς ἐδοῦς ἡμερῶν εἰς τὰ περὶ τοῦ μαύρου ὄρους βουνα ἡλευθέρωσεν αὐτούς, εἰπὼν· ὅτι ἐγὼ ἐκδεχόμεν ἵνα πλησίον τοῦ Μορέως εὐρισκομένου μου ἔλθῃ ὁ δεσπότης ἢ στείλῃ υἱὸν αὐτοῦ μετὰ ἀρχόντων, καὶ γένῃται χάρις πρὸς αὐτὸν, καὶ κάθῃται καὶ ζῇ· ἐπεὶ οὖν οὐδὲν ἐγένετο, πάλιν λέγομεν, ἂν θέλῃ, ἃς γενῇ, καὶ ἀπελθόντος σοῦ ἃς ἔλθῃ ὁ δεσπότης ἢ ἃς στείλῃ ἀπὸ τὰ παῖδιά αὐτοῦ καὶ θέλωμεν ποιήσῃν εἰς ἐκείνους καλὰ.

ὑξα.

Ἐπιστρέψαντος δὲ τοῦ Ραούλ ἀπράκτου τὴν Ὀκτώβριον τοῦ ξδ' ἔτους, τῇ ις' τοῦ Νοεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐμβὰς εἰς ἐν τῶν κορφατικῶν карабопύлов ὁ δεσπότης κύρ Θωμᾶς μετὰ καὶ τῶν πλειόνων ἀρχόντων αὐτοῦ διέβη εἰς τὸν Ἀγκῶνα, ἵνα ἀπ' ἐκεῖσε εἷς τε τὸν πάπαν καὶ τὸν δοῦκαν Μιλάνας καὶ ἀλλαχοῦ σπέλῃ, εἰς τοὺς Κορφοὺς καταλείψας τὴν τε βασιλίσσαν καὶ τὰ παῖδιά αὐτοῦ καὶ τινὰς τῶν ἀρχόντων, ἀλλὰ θὴ καὶ τὰς φαρμιλίας τῶν ἐκείνων ὁκολευθύντων· οὗ θὴ καμὲ πολλὰ διερισσαμένῃ καὶ ζητήσαντος ἵνα ἢ μετ' αὐτοῦ ἀπέλθω ἢ ἐνταῦθα μετὰ τῆς βασιλίσσης εὐρίσκωμαι, καὶ ὡς ἄρχων τοῦ ὁσπητίου αὐτῆς, ἐγὼ ἀπὸ τε τοῦ ἐλέους τοῦ τὰ πάντα καλῶς οἰκονομοῦντος Θεοῦ, ἀπὸ τε τῆς λύπης ᾧν ἐγέννησα, ἀπὸ τε τῆς ἀταξίας πάντων τῶν τοῦ ὁσπητίου αὐτοῦ, ἀνίκοος ἐγενόμην καὶ εἰς ἀμφοτέρας· ἀλλ' ἐπιμείνας καὶ ἕτερον και-

τῶν Μπεϊλαρμπεϊδῶν, ὅπου εἶχον αὐτὰ, ταῦτα ἀφέντων
 κούφων, καὶ ἀπελθόντων καὶ αὐτῶν εἰς Κορφοῦς, ἤλ-
 θε μέχρι καὶ τῆς Πάτρας κἀκεῖσε προσέμεινε, καὶ τὰ
 Καλαβρυτά λαβόντος παρὰ τοῦ αὐτ' εἰς δεσπότης αὐτ'
 εἰς Ἀμνηρᾶν πιστοῦ Δοξᾶ, ἀλλ' αὐθ' εἰς Θεὸν νομίζω,
 αὐτὸς μὲν ἔδωκεν δίκην ἀξίαν ἐκδαρεῖς, οἱ δ' αὐτοῦ πάν-
 τες οἱ μὲν ἀπετμήθησαν τὰς κεφαλὰς, οἱ δὲ αἰχμάλω-
 ται ἀπήχθησαν· τὸ δὲ κάστρον ὁ Ἀμνηρᾶς καλῶς ἀσφα-
 λισάμενος καὶ παντὶ τρόπῳ ἐχυρώσας ἐγερθεὶς ἀπὸ τὴν
 Πάτραν, διέβη εἰς τὰ περὶ τὸ Σαλμενιακὸν καὶ Λήστραι-
 ναν καὶ Βοστίτζαν, ὧν τὴν μὲν Βοστίτζαν καὶ Λήστραι-
 ναν ἔλαβε, τὸ δὲ Σαλμενιακὸν ἐκράτησε μέχρι τινὸς Πα-
 λαιολόγου ὁ τὸ ἐπὶ κλην Γρέτζα· τοῦ δὲ δεσπότης, ὡς εἴ-
 πομεν, πανικεῖ ἐλθόντος εἰς τοὺς Κορφοῦς, ἤλθον πρὸς
 αὐτὴν καὶ γράμματα ἀπὸ τὸν σὺν πασιν Ἀγγελοκάστρου,
 διαλαμβάνοντα, ὡς ὁ Ἀμνηρᾶς ἔχει ὄρεξιν ἀπελθεῖν εἰς
 ἐκεῖνον· τίς τῶν ἀρχόντων σου καὶ γενήσεται συμβίβασις
 μέσση ὑμῶν ἀγάπης, καὶ δοθῇ παρ' ἐκείνου καὶ τόπος με-
 τὰ τινοιν συμφωνιῶν πρὸς σέ; συνδιασκηψάμενος οὖν με-
 τὰ τῶν αὐτοῦ ὁ δεσπότης ἔδοξε καλὸν, ἵνα ὁ μὲν Ῥαούλ
 Γεώργιος ἀπέλθῃ εἰς τὸν Ἀμνηρᾶν, ὁ δὲ γαμβρὸς αὐτοῦ
 Ῥαούλ Ἰωάννης ἀπέλθῃ εἰς τὸν πάπαν, ἵνα ὁ μὲν καὶ
 ταῦτα καὶ τὴν εἰς τοὺς Κορφοῦς τοῦ δεσπότης πλημμέ-
 λειαν ὑπλώσῃ τῷ πάπᾳ, ὁ δὲ ἴδῃ, τίς ὁ τοῦ Ἀμνηρᾶ
 σκοπὸς τοῦ λόγου· εἰ καὶ ἀπῆλθον, ὁ μὲν τῇ Σ', ὁ δὲ
 τῇ ια' Αὐγούστου. Θανατικῷ δ' ἐπιγεγονότος καὶ εἰς τὸ
 κάστρον τῶν Κορυφῶν, ὁ δεσπότης καὶ ἡμεῖς ἀπήλθομεν
 εἰς χωρία, ἐκδεχόμενοι καὶ τὰ τῶν ἀποκρισιαρίων ἀποτε-
 λίσματα. ὁ μὲν οὖν Ῥαούλ Γεώργιος διελθὼν διὰ τοῦ Ἀγ-

σης μετὰ καὶ τῶν παίδων αὐτῆς καὶ τῶν εὕρισκομένων ἐκεῖσε εἰς τὴν Ἀρκαδίαν ὀρχόντων· ὡς δὲ ὁ Ἀμυρᾶς ἀπῆ-
 ρεν αὐτὰ, ἀλλὰ δὴ καὶ τὴν Καρύταιναν παρὰ τοῦ Σγου-
 ρομᾶλη Παλαιολόγου καὶ γυναικαδέλφου τοῦ μεγάλου Λου-
 κῆνη, ὃς προπέθανεν εἰς ἀπόπατον διαβιβάσας τὴν ψυ-
 χὴν αὐτῆς ἐγκάταις, κατῆλθεν εἰς τὰ περὶ τὴν Ἀδρούσαν,
 καὶ λαβὼν αὐτὴν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν πάντα ἀπῆλθε θεά-
 σασθαι τὴν Κορώνην, εἴτ' ἀπ' ἐκεῖσε διέβη καὶ εἶδε καὶ
 τὴν Μεθώνην, εἴτα εἰς τὸν Πύλον τὸν καὶ Ἀβαρῖνον,
 καὶ τὴν ἡμέραν καὶ ὁ δεσπότης κύρ Θωμᾶς ἐξῆλθε προη-
 γοῦσε γάρ τινα πλαιάρια, καὶ ἦλθεν ἐν τῷ πόρτῳ λόγ-
 γῳ ὀνομαζομένῳ, ἐν ᾧ ἀπ' ἐκεῖσε καιροῦ λαβόμενος εἰς τὴν
 Κέρκυραν ἀπῆλθε, ὃ δὴ καὶ γέγονε. Καὶ τῇ καὶ τοῦ Ἰου-
 λίου μηνὸς ἀπέσωσεν ἐκεῖσε, ἦγουν τοὺς Κορφοὺς, ὡς νῦν
 ὀνομάζεται ἡ Κέρκυρα· εὐρόντος δὲ κάμου πλεῦσιμον
 ἀπαγόμενον ἐκεῖσε, ἐμβὰς τῇ ἰα' Ἰουλίου διὰ τὸ ἐπι-
 γενέσθαι μετὰ τῶν ἄλλων κακῶν θανατικῶν ἐν τῇ Με-
 θώνῃ, τῇ β' τοῦ Αὐγούστου ἀπεσώθημεν ἔχοντός μου σκο-
 πὸν, ἵνα εἰς τὴν Κρήτην ἀπέλθω, ἢ εἰς τὴν πε-
 ρὶ τὴν Θεσσαλονίκην Βερρόϊαν, διὰ τὸ ἔχειν με ἐκεῖ
 καλλίστην μονὴν εἰς ὄνομα τοῦ ἁγίου Νικολάου, ἣν περ
 τῆς μητρὸς μου ὁ πατὴρ ἀνήγειρεν ἐκ βάρων· τοῦ δὲ
 Ρασὺλ Γεωργίου καὶ τοῦ γαμβροῦ καὶ τῆς θυγατρὸς αὐ-
 τοῦ ἀπελθόντων, ἔτι δὲ καὶ τοῦ δεσπότης μετὰ καὶ τῶν
 ἄλλων πάντων μετέπειτα, καὶ ἐμὲ παρώτρυνον καὶ ἐβου-
 λεύοντο ἐκεῖσε ἀπελθεῖν, ὅπῃ ἔλεγον καὶ γὰρ τοῦ δὲ Ἀμυρᾶ
 λαβόντος τὴν Ἀρκαδίαν, καὶ ἀπ' ἐκεῖσε διερχομένου εἰς τὰ
 κάτω μέρη τοῦ Μοριάς, καὶ λαμβάνοντος πάντα τὰ ἐκεῖσε,
 ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ ἰσχυρότατον Χλομεύζην καὶ Σανταμερίν

κυραν' καὶ αὐτοὶ μὲν ἠλευθερώθησαν τῆς δουλείας ἐπὶ-
 δήποτε· ὁ δὲ πενθερὸς μὲν Μανουὴλ τοῦ Μποχάλη Γεώρ-
 γιος ὁ Παλαιολόγος, πρωτεξάδελφος δὲ, ὡς προειδηλώσα-
 μεν, τῆς μητρὸς τοῦ Μπεϊλαρμπεὶ, βληθεὶς εἰς σιδηρᾶ
 ἤγετο· αὐτὸς γάρ, ὡς προείπομεν, φυγὼν ἀπὸ τὸ Λεον-
 τάρην μετὰ καὶ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ ἀπῆλθεν εἰς τὸν Μυ-
 ζητρᾶν, καὶ τὴν δουλοσύνην τοῦ δεσπότη κυρ Δημητρίου·
 πολέμου δὲ γεγονότες περὶ τὴν Βερδονίαν καὶ τὴν Τρύπην
 κακῶς λαβωθεὶς ἰάλω, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν δέσμιον εἰς
 τὸν ποτὶ αὐθύντην αὐτοῦ δεσπότην κυρ Θωμᾶν· ὡς δὲ
 ἰάθη ἀπὸ τοῦ λαβώματος, περιωρισμενυ δὲ ὄντος καὶ φυ-
 λαττομένου ἐπωσδήποτε περὶ τὸ Δυρράχιον, ἀπατή-
 σας τοὺς φυλάσσοντας ἔφυγε· καὶ πόλιν εὐρίσκετο εἰς
 τε τὸν δεσπότην κυρ Δημήτριον καὶ εἰς τὸ Ἀνάπλιν, τὸν
 πλείονα καιρὸν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ τῶν παίδων εὐ-
 ρσκομένων εἰς τὰ Βενετικά. Τοῦ οὖν Ἀμυρᾶ, ὡς δεδη-
 λώκαμεν, δουλώσαντος τὸ Λεοντάρην καὶ τὰ περὶ αὐτὸ
 ἐδούλωσεν, ἔτι δὲ καὶ τὸν ἄγιον Γεώργιον ταῦτα γὰρ
 ἰδόντος τοῦ Κροκοντύλου ἢ μᾶλλον Κροκοδείλου εἰπεῖν οἰ-
 κειότερον, προσεκύνησεν καὶ αὐτὸς τὸν Ἀμυρᾶν, καὶ τὸ
 κάστρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ αὐτῷ δέδωκεν· αὐτὸς δὲ
 ἔλαβε χάριν τούτων τὸ Λωὶ ἢ μᾶλλον τὸ Ἐλωὶ Ἐλωὶ,
 ταυτέστι θεέ μου! ἵνα τί μὴ καὶ αὐτὸν προεγκατέλιπες,
 τῶν προλεχθέντων κακῶν πρωτεργάτην; τούτων οὖν ἐκείσεν
 γενομένων ἢ μᾶλλον γινομένων, ὁ δεσπότης κυρ Θωμᾶς
 ἀφίς τὴν Καλομμάταν, καὶ περάσας εἰς τὰ περὶ τὴν
 Κοσμίαν καὶ τὸ Πεταλίδην ἦλθε καὶ ἐσέβη εἰς τὸν Ἀβα-
 ρῖνον, κάκειθεν εἰς τὸ Μαράδιον προγενέστερον τῆς βα-
 σιλείσεως καταλειψάσης τὴν Ἀρκαδίαν, κάκεισε ὁπελθού-

μενος Μανουήλ ὁ Παλαιολόγος κρατήσαντες τὸ κάστρον
 δεδώκασιν αὐτὸ τῷ δεσπότη κυρίῳ Θωμᾷ, μετὰ ταῦτα
 καὶ αὐτὸς τάχα τῷ πάπᾳ ὁ δ' Ἀμνηρᾶς τὴν μὲν βασι-
 λισσάν καὶ τὴν θυγατέραὺν οἰκονομήσας ἔστειλεν ἔξω με-
 τὰ τινῶν τῶν αὐτοῦ καὶ αὐτῆς, τὸν δὲ δεσπότην ἤγε
 καὶ ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ. ἐλθόντες οὖν εἰς τὴν Βορδονίαν
 καὶ τὸ Καστρίτζιν, οἱ μὲν εἰς τὴν Βορδονίαν γενναῖαι ἀρ-
 χοντες αὐτῆς φοβηθέντες ἔφυγον ἀφέντες αὐτήν, οἱ δὲ
 εἰς τὸ Καστρίτζιν τάχα μέχρι τινὸς ἀντισταδέντες καὶ
 πολεμήσαντες τέλος προσεκύνησαν, καὶ κατελθόντες στε-
 φανωδῆναι ὑπὲρ τῶν ἀνδραγαθημάτων αὐτῶν, οὓς μὲν αὐ-
 τῶν ἱκαροτόμησεν, οὓς δὲ εἰς πάλους ἐκάθισεν, τὸν δὲ
 Προϊνοσκῶν ἐκδείρας ἐτελείωσεν, ἄξιον τέλος τῶν ἐρ-
 γασίων καὶ πράξεων ἀπολαύσαντος· ἐλθόντος δ' αὐτοῦ δὴ
 τοῦ Ἀμνηρᾶ καὶ εἰς τὰ περὶ τὸ Λεοντάριν καὶ αὐτὸ τὸ
 Λεοντάριν, καὶ εὖρον αὐτὸ ἔρημον ἀνθρώπων, αὐτὸ μὲν
 ἀπῆρ'· εἰς δὲ τὸ Γαρδίκιν, ἔνθα οἱ ἄνθρωποι ὡς ἰσχυ-
 ρότερον ἀπῆλθον φυλαχθησόμενοι, ἀπελθὼν ἐπολεμήθη μέ-
 χρι τινὸς παρὰ τῶν Λεονταριτῶν· τέλος δὲ ἐδουλώθησαν
 καὶ ἐγένοντο πάντες παρανάλωμα μαχαίρας σὺν γυναῖξί καὶ
 παισὶ· τοῦτο ἂν καὶ εἰ ποτὲ ἀρχηγὸι αὐτῶν Μποχαλίοι
 ἔπαθον, εἰ μὴ φθάσας ὁ Μπεϊλαρμπέης Μαχουμζέτης ἐξε-
 ζήτησεν αὐτοὺς τῆς γυναικὸς Μανουήλ τοῦ Μποχάλη ἐξα-
 δέλφης οὗσης αὐτοῦ, εἰ καὶ κακὰ ἀνταπέδωκαν αὐτῷ ἄν-
 τι τούτου· διδόντος γὰρ αὐτοῖς ἀνθρώπους ἵνα μετὰ ἀνέ-
 σεως καὶ ἀναπαύσεως ἀπέρχωνται τὴν ἑδὴν τὴν φέρουσαν
 εἰς τὸν ἔξω τόπον, διερχόμενοι περὶ τὸν Ποντικὸν εὖρον-
 τες πλεῖσιμον καὶ θολίως ἀποκτείναντες τοὺς ἀπάγοντας
 ἀνθρώπους τοῦ Μπεϊλαρμπέη, ἐμβάντες ἔφυγον εἰς Κέρ-

καὶ ἔτι, τῶν χθὲς τοιούτων φρικτῶν ὄρκων λυθέντων, καὶ ἔπραττεν ὁ καθείς κατὰ τοῦ ἑτέρου τὸ ἡδύνατο τὰς ἐλπίδας, ὁ μὲν εἰς τὴν φιλίαν τοῦ Ἀμηνῶ καὶ βοήθειαν, καὶ τὴν ἀδικίαν, ὅπου ἡδικήθη εἰς τε τοὺς ὑποχειμένους αὐτοῦ καὶ τὰ κάστρα, ὁ δὲ εἰς τὴν ἐπιτοκίαν τοῦ ἄλλου καὶ εἰς τὸ κατὰ τῶν ἀσεβῶν τάχα μάχεσθαι.

ὑξ

Τούτων σὺν οὕτω κακῶς πραττομένων διέβη καὶ ὁ χειμὼν τοῦ ξη' ἔτους καὶ τὸν Μαῖον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἰδοὺ καὶ ὁ Ἀμηνῶς ἦλθεν κατ' ἀμφοτέρων· ἀπελθόντος δ' αὐτοῦ ἐξ ὄρθου εἰς τὸν Μυζηθρῶν, ἐπεὶ ἐκεῖ εὕρισκετο ὁ δεσπότης, διὰ τὸ εὕρισκεσθαι τὸν ἀδελφὸν καὶ ἐχθρὸν αὐτοῦ εἰς τὴν Καλομμάταν καὶ πολεμίζοντος τὴν Μαντίνειαν, κατήλθε καὶ αἰκυσίως ἐκυσίως, καὶ ἐδουλώθη εἰς αὐτόν· λαβὼν δὲ ὁ Ἀμηνῶς καὶ αὐτόν καὶ τὸν Μυζηθρῶν καὶ φυλακὴν περιδεῖς εἶπε πρὸς τὸν δεσπότην· σὺ μὲν, ὦ δεσπота, ἐπεὶ οὕτως ἦλθον εἰς σέ τὰ πράγματα, τὸν τόπον τούτου πλέον οὐδὲ ἡμπορεῖς νὰ τὸν ἄρχῃς· ἀλλ' ἐπεὶ πατέρα σε ἐστήσαμεν ἔχειν, καὶ τὸ κορίτζιν σου ἐστήσαμεν λαβεῖν εἰς γυναῖκα μας, τὸν τόπον τούτον δὸς ἡμῖν· σὺ δὲ καὶ τὸ κορίτζιν σου ἔλθετε μεθ' ἡμῶν, καὶ θέλομεν σᾶς δώσειν ἕτερον κόσμον εἰς τὸ νὰ ἔχητε νὰ ζῆτε· ἅπερ στέρξας καὶ ἀκουσίως ἔπεμψε καὶ ἄρχοντας αὐτοῦ καὶ Τούρκους, ἵνα καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τὴν βασίλισσαν καὶ τὴν θυγατέρα λαβῶσι καὶ φέρωσιν, ἀλλὰ δὴ καὶ τὴν Μονεμβασίαν παραδώσωσιν· ἐκεῖσε γὰρ αὐταὶ εὕρισκοντο, ὧν τὸ μὲν ἐγένετο· ἐξῆλθον γὰρ καὶ ἦλθον ἐκυσίως, ἔνθα ἦσαν ὁ τε Ἀμηνῶς καὶ ὁ δεσπότης· οἱ δὲ Μονεμβασιώται καὶ ὁ εἰς κεφαλὴν εὕρισκό-

τὸν δῆμιον αὐτοῦ Ἀμνηρᾶν, καὶ αἰρήσῃ αὐτοὺς ζῆσαι πλείονα χρόνον· τόπον γὰρ καὶ τάξιν ἔχει καὶ αὐτὸς εἰς Θεόν, εἴαν οἱ αὐτοῦ δῆμοι πρὸς αὐτὸν, εἴτινες πληροῦσι μὲν τῷ θελήματι καὶ τῇ προσταξί αὐτοῦ, εἰς δὲ μισθοὶ καὶ ἀποτρόπαιοι· καὶ τούτων δὴ τῶν προρρήθέντων κακῶν εἰς τὸν ἅπαντα τοῦ Μορέως ἀθλήου τόπον γινεμένων, ἐλθόντος καὶ φωσάτου μερικῷ ἐξῶθεν, κατέδραμον τὸν τόπον ἅπαντα, ἵνα, ἅπερ κακὰ παρέλιπον οἱ οἰκήτορες καὶ κύριοι αὐθένται καὶ ἄρχοντες, οὐκ ἀπὸ προαιρέσεως ἀλλ' ἀπὸ ἀδυναμίας πράξωσιν αὐτοὶ, τοῦ μὲν ἐνὸς τῶν δεσποτῶν ἐχθροὶ ὄντες, τοῦ δ' ἄλλου τάχα φίλοι· ὃν δὴ δεσπότην καὶ ἐχθρὸν αὐτῶν κύρ Θωμᾶν εἰς τὰ περὶ τὸ Λεοντάρην εὐρόντες καὶ διώξαντες καὶ αἰχμαλωτίσαντες, ἔπειτα φέροντες τὸ κατουνοτόπιον ἦτοι τὰς τένδας αὐτῶν πλησίον τῶν ὀσπητίων τοῦ Λεονταρίου ἔστηκαν, εἴτ' ἐξελθόντες ἀπῆλθον εἰς τὰ περὶ τὸν Μυζηθραῖν καὶ τὸν φίλον αὐτῶν δεσπότην, καὶ ἀπ' ἐκεῖ διέβησαν νικηταὶ καὶ μετὰ πολλοῦ κέρθους ζώων τε καὶ ἀνθρώπων· μόλις οὖν ποτὲ ἐννοήσαντες οἱ αὐθένται καὶ ἀδελφοὶ τὸ κακὸν τῆς ἐαυτῶν μάχης, καὶ συναχθέντες εἰς τὸ Καστρίτζιν ἐποίησαν τάχα ὄρκους εἰρήνης καὶ τοῦ τῆς Λακεδαιμονίας (μητροπολίτου) μετὰ τοῦ σάακου αὐτοῦ λειτουργήσαντος, ὅπου ταν τοὺς Χριστιανοὺς μετὰ φόβου Θεοῦ καὶ πίστεως προσελθεῖν ἐπιβοῶσιν οἱ ἱερεῖς, προσελθόντες οἱ αὐθένται καὶ ἀδελφοὶ καὶ ὁμόσαντες, ἔμεινεν, ὡς ἠκούσαμεν, ὁ δεσπότης κύρ Δημήτριος ἐν ταῖς συμπεφωνημέναις μέχρι τινός· καὶ πάλιν ἦν ὁ αὐτὸς, ὡς εὐδενὸς καινῷ γεγονότος· ὃ τῆς ἀνοχῆς καὶ μακροθυμίας σου, Χριστέ βασιλεῦ, καὶ εἰς αὐτὸν καὶ τοὺς αἰτίους! καὶ ἤρξαντο πάλιν τὰ κακὰ

εργάσαντο κακόν; ἀπιστοῦντες γάρ δις τοῦ σαββάτου ἀπὸ τὸν ἓνα τῶν αὐθεντῶν εἰς τὸν ἄλλον ἀπέρχοντο· καὶ κάστρα, ὡς ἡ ἐκείνων γλῶσσα, εἰς κεφαλαίικια ἀπήτουν, εἰ δ' οὖν, εἰς τὸν ἄλλον ἀπέρχοντο· καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς τὸν ἕτερον τῶν δεσποτῶν ὁμοίως· διὰ μίσου οὖν, εἴ τι ἄρα καὶ εὗρισκον τῶν ἀδελφίων τάχα Ῥωμαίων, ἀλλὰ θὴ καὶ Ἀλβανιτῶν καὶ συγγενῶν πολλὰς καὶ οἰκείων αὐτῶν πάντα διήρπαζον καὶ ἠφάνιζον· ἐγένοντο δὲ τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα, ὅτι τίς ἀξίως αὐτὰ θρηνήσειεν; ἀλλὰ θὴ, παὶ αὐτοὶ οἱ Τούρκοι, οἱ εἰς τὴν Κόρινθον (καὶ) τὴν Πάτραν εὐρισκόμενοι, καιρῷ λαβόμενοι δικαίου τοὺς μὲν ἠχμαλώτιζον, τοὺς δὲ ἀπέκτεινον, τοὺς δ' αὐθέντας καὶ τοὺς ἄρχοντας κατεγέλων, βλέποντες κατ' ἑαυτῶν τὰ ἔξιφη ὠθεύοντας· ταύτας δὴ τὰς ἐργασίας κάμει ἐννοήσαντος, εὕρισκομένου μου εἰς τὴν Ἀρκαδίαν, ἔνθα θὴ καὶ ἐπράττειτο, καὶ τὰ αὐτῶν συμπεράσματα σκοπήσαντος, πρὸ τοῦ ἐξελθεῖν τὸν δεσπότην ἀπὸ τῆς Ἀρκαδίας, ἐξῆλθον κατὰ πλάσας αἰτίας τινάς, καὶ ἀπῆλθον εἰς τὴν Πίδασον, ἣ νῦν Μεθώνη καλεῖται, περὶ τὸ τέλος τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἀλλὰ θὴ καὶ ὁ χρήσιμος ἄρχων ἀπὸ τε γνώσεως καὶ πράξεως Γεώργιος ὁ Ῥαοῦλ, καὶ αὐτὸς ἀφείς καὶ αὐθέντην καὶ τὰ πλείω τῶν αὐτοῦ ἦλθε καὶ αὐτὸς ἐν τῇ Μεθώνῃ· καὶ καθήμενοι ἀμφότεροι ἐν λιμένι ἐκαρδοσκῶμεν κατ' ὄραν τὸ τῆς ταιαύτης τρικυμίας τέλος, εἰ καὶ τοῦ Θεοῦ μακροθυμήσαντος ἐμάκρυνεν, ἵνα οἱ ἀσύνετοι ποτὲ συνήσωσι καὶ οἱ μαῦροὶ ποτὲ φρονήσωσι, καὶ ὁμόνοια καὶ εἰρήνη γένηται μέσον αὐτῶν, καὶ τοῦ Θεοῦ δεηθῶσιν, ἔτι δὲ καὶ τοῦ Ἀμην, καὶ ἐλεήσῃ μὲν αὐτοὺς ὡς ἐλεήμων Θεός, προσταξὴ δὲ καὶ

ἐαυτὴν ἐρημεύεται, οὔτε τὸν παροιμιώδη λόγον τὸν “πρὸς τοὺς δύο οὐδ’ Ἡρακλῆς”, ἀλλ’ ἐπανέστησαν καὶ πρὸς τρεῖς καὶ τοιοῦτους· καὶ τούτων οὕτως προβάτων πρῶτον μὲν θεὸς παρεῖδεν αὐτοὺς, καὶ τί ἔπραττον, οὐκ ἐγίνωσκεν· ἀλλ’ ὥς τοὺς ἰχθύας τοὺς μέσον σαγήνης ὄντας, εἰ ἀγνοοῦσιν ὅτι πάντες ὁμοῦ ἔλκονται εἰς γῆν, ἐκεῖνοι δὲ, ὥς τοῦτο γένηται, διώκουν καὶ διώκονται καὶ ἀλίσκονται καὶ φθείρονται ἅ ἐλάττονες ὑπὸ τῶν μεγαλωτέρων, οὕτω καὶ οὗτοι· ὁ μὲν γὰρ δεσπότης κύρ Θωμᾶς παρέπιπτε καὶ ἐπολιόρκει τὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, Καλομμάταν καὶ Μαντίνειαν, καὶ συνεργούς εὔρε πρωτοστράτορα τὸν ἄριστον [πρωτοστράτορα τὸν] Σεβαστόπουλον Νικόλαον, (τὸν Εὐδαίμονα Ἰωάννην Λέοντα) μεσάζοντά σύγγαμβρον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ τὸν περιπάθητον γυναικοθεῖον, τὸν πλείον Κυθωνίδην ἢ Τζαμπλάωννα· ὁ δὲ δεσπότης κύρ Δημήτριος πάλιν τὸ Λεονταρίον καὶ τὰ αὐτοῦ καὶ τὸ Πίδημα διὰ τοῦ Παλαιολόγου Γεωργίου, περιπαθήτου ἐξαδέλφου, καὶ μεσάζοντος τοῦ δεσπότης κύρ Θωμᾶ καὶ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ Μποχάλη Μανουὴλ, εἰ καὶ ὁ μὲν τάχα ἀπῆρε τὴν Καλομμάταν καὶ τὸ Λεῦτρον καὶ πολὺ τοῦ τῆς Μάνης ζυγοῦ· τοῦ δὲ δεσπότης κύρ Δημητρίου ἐρχομένου ἐμβῆναι ἐν τῷ Λεονταρίῳ, ὡς ἔμαθε τοῦτο ὁ ἀδελφός αὐτοῦ, ἔδραμε καὶ προλαβὼν ἐσέβη ἐν αὐτῷ, καὶ ἀπέμεινεν ἄπροκτος ὁ δεσπότης κύρ Δημήτριος τοῦ Παλαιολόγου καὶ τῶν Μποχαλείων φυγόντων μόνων καὶ ἀπελθόντων εἰς αὐτὸν, εἰς τὸν Μυζηθρᾶν ἐπαναστρέψαντα, ἔτι δὲ καὶ τὸ κακιστὸν καὶ ἀνωφελέστατον γένος τῶν Ἀλβανιτῶν, καιροῦ λαβόμενον τῆς ὑπολήψεως καὶ πλεονεκτικῆς καὶ ἀρπακτικῆς· αὐτῶν γνώμης ὁρμεῶν, τί οὐκ ἔπραξαν, ἢ τί οὐκ

θέντην αὐτοῦ, καὶ ἀπῆλθε· τὸν δὲ Ἰαννουάριον μῆνα τοῦ
 αὐτοῦ ἔτους καὶ ὁ καλὸς καγαθὸς Λευκάνης Νικηφόρος ἢ
 μᾶλλον Μορεσφόρος, καὶ τῶν πρώτων καὶ πιστῶν ἀρ-
 χόντων τοῦ δεσπότης κυρ Δημητρίου λογιζόμενος, καὶ τι-
 νες ἄλλοι Ἀλβανιτῶν καὶ Μοραϊτῶν, οὗς καὶ αὐτοὺς πολ-
 λῇ πλέον τὸ εἰς κακίαν ἐκείνων πρόχειρον ἐκονόμησεν,
 ἔπεισαν τὸν δεσπότην κυρ Θωμᾶν, ἵνα καὶ κατὰ τοῦ Ἀμη-
 ρᾶ καὶ κατὰ τοῦ ὁδελφεῦ αὐτοῦ ἐπανάστασιν ποιήσῃ, καὶ
 φάγῃ τοὺς ἔρκους ὡς λάχανα, εὐς πρὸ ὀλίγου μετ' αὐ-
 τῶν ἐποίησεν, καὶ ταῦτα τοῦ ἄλλου ἀγαθοῦ ἀνδρὸς Ἀσά-
 νη Ματθαίου πρὸ ὀλίγου ἀπελθόντος καὶ ὄντος εἰς τὸν
 Ἀμηρᾶν ἀποκρισιαρίου διὰ τὴν δουλείαν δῆθεν τοῦ συνοι-
 κείου τῆς ἀνεψιάς αὐτοῦ· ἐξελθόντος οὖν τοῦ δεσπότης
 κυρ Θωμᾶ εἰς τὰς ἀρχάς τοῦ Φευρουαρίου μηνὸς τοῦ
 αὐτοῦ ἔτους ἀπὸ τὴν Ἀρκαδίαν, καὶ ἐνωθέντος μετὰ
 τῶν ἐργαζομένων τὰ κατ' αὐτοῦ ἢ καὶ τὰ κατ' αὐτῶν,
 ὡς ὁ λόγος προῖων δηλώσει, ἀπῆραν ἀπὸ μὲν τοὺς Τούρ-
 κους τὰ Καλάβρυτα καὶ μόνον ἐκ τῶν κάστρων, ὧν ἑξαρ-
 ρεῦσαν λαβεῖν, ἐξ ὧν ἐκρατεῦσαν οἱ Τούρκαί, ἀπὸ δὲ τοῦ
 τόπου τοῦ δεσπότης κυρ Δημητρίου, ἅπερ αὐτοὶ οἱ ἐργά-
 ται τῶν κακῶν ἐκρατεῦσαν ὡς κεφαλατίκια, ἤγουν Καρύ-
 ταιναν, Βορδονίαν, Καστρίτζαν, καὶ ἑτερά τινα καὶ εὐ-
 τως, ἵνα πάλιν ἔχωσιν αὐτοὶ ταῦτα, ὡς αὐθένται αὐ-
 τῶν, εὐχ ὡς κεφαλᾶδες· ἐκατόρθωσαν δὲ οὐδὲν ἄλλο οἱ
 φρόνιμοι καὶ πρακτικοὶ καὶ γενναῖοι ἄρχοντες, ἢ μόνον
 ὅτι ἐπῆραν κατ' αὐτῶν θεὸν τὸν τοῦ παντός ποιητὴν καὶ
 αὐθέντην τῶν ἐπὶ γῆς ἰσχυρότερον, καὶ ἀδελφὸν καὶ αὐ-
 θέντην ἐντός τοῦ τόπου, οὐκ ἐνδυμηθέντες οἱ ἄθλιοι, οὔτε
 τοῦ ἀψευδοῦς τὸ λόγιον, ὅτι πᾶσα οἰκία μερισθεῖσα καθ'

ἦν κεφαλὴ εἰς αὐτὴν, ὡς μὴ ὤφελεν, ὁ δὲ Ἀσάνης δραμῶν ἦλθεν εἰς αὐτὴν, πότερον ἵνα ἢ κάλλιον φυλαχθῇ ἢ συντομωτέως δοθῇ, οὐκ εἶδα, εἰ καὶ δῆλον ἐκ τῶν πραγμάτων δεδοκότες σὺν τὴν κεφαλὴν τοῦ σώματος τοῦ Μορέως τὴν Κόρινθον, τάχα καὶ ὀρκωμοτικὰ ἀγάπην πεποιθήκασιν, εὖτως ὅτι καὶ ὁ δεσπότης κύρ Θωμᾶς τὴν Πάτραν δώσῃ μετὰ τῆς περιοχῆς αὐτῆς, ἔτι δὲ καὶ τὰ Καλάβρυτα καὶ τὸ Γρεβενόν, καὶ ἀπλῶς πάντα ὅσα ὁ μακαρίτης βασιλεὺς κύρ Κωνσταντῖνος δεσπότης ὦν καὶ εἰς τὸν Μορίαν εὐρισκόμενος εἶχεν· ἅπερ δὴ ἀκούσας ὁ αὐθέντης μου καὶ κύριος αὐτῶν, — ἦν γὰρ εὐρισκόμενός εἰς τὴν Μαντινίειαν πανοικίη, δραμῶν εἰς τὰ περὶ τῆς Τρύπης βουνά, ἔνθα δὴ καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἦν καὶ οἱ ῥηθέντες καταστάται τῶν τσιούτων ἀξιεπαίνων ἔργων ἦλθον —, εὐ βουλευσάμενος εὐδ' ἀναβολὴν τιν' οἰανσὺν ποιήσας, ἀλλὰ πέμψας τὸν αὐτοῦ ὄντως μέγαν Πριμικήριον τὸν Λάζαρον πάντα τῷ Ἀμνηρᾷ παραδίδωκεν ὡς λάχανα κήπου· τὴν αὐτὴν σχεδὸν ἡμέραν καὶ ὁ Ἀμνηρᾶς, ἐπεὶ ἦν ἀναγκασόμενος ἐξελθεῖν διὰ τινα αἰτία, καταλείψας Ἀμάρην τὸν τοῦ Τουραχάνη υἱόν, ἵνα αὐτὰ λάβῃ, ἐξῆλθε τοῦ Μορέως.

—
υνθ.

Τὸν δ' Ὀκτώβριον τοῦ ξζ' ἔτους ἀπεκρισιάρειν ὁ Ἀμνηρᾶς ἐστείλεν εἰς τὸν δεσπότην κύρ Δημήτριον, ἵνα τὴν θυγατέραν αὐτοῦ εἰς γυναῖκα πέμψῃ αὐτῷ δὴ τῷ Ἀμνηρᾷ· εἰ δ' οὖν, μάχῃ μέσον αὐτῶν ἔσται, ὡς δὴ ἀποκρισιάρειος καὶ εἰς τὸν δεσπότην κύρ Θωμᾶν ἔλθων, εἰς τὸν Ποντικὸν εὐρισκόμενον, ἔρχους αὐτοῦ ἀπῆρην ἀγάπης καὶ τὰ μὴ φθάσαντα δοθῆναι χάστρα εἰς τὸν αὐ-

θανεν· ἐν ᾗ σχεδὸν ἡμέρα καὶ ὥρα διέβη εἰς τὸν Ἀμπαῖν ἢ θυγάτηρ αὐτῆς Ἀμήρισσα μετὰ τοῦ πρώτου ἀδελφοῦ αὐτῆς καὶ τυφλοῦ καὶ τοῦ θείου αὐτῆς Θωμᾶ τοῦ Καντακουζηνοῦ καὶ παντὸς τοῦ βίου αὐτῶν, φοβηθέντες διὰ τὸν βίον τῆς μητρὸς, τὸν ἀδελφόν καὶ τὴν νύμφην αὐτοῦ.

—
υνη.

Καὶ τῷ ἕξ' ἔτει μηνὶ Νοεμβρίῳ, καὶ αὐτὸς ὁ δεσπότης Λάζαρος ἀπέθανε, καὶ ὁ Ἀμπαῖς τὸν Μπεϊλεμπεὶ αὐτοῦ Μεχμέτην ἀπέστειλεν, ἵνα, εἰ δυνατόν, τὸ Σμεντόροβον καὶ πᾶσαν δὴ τὴν Σερβίαν μετ' εἰρήνης λάβῃ καὶ ἄλλον ἀντ' αὐτῶν τόπον δώσῃ τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτοῦ δὴ τοῦ Λαζάρου· ὅπερ τότε μὲν οὐ κατωρθώθη ἀλλὰ μόνον τὸ Περιστερίν ἀπῆρε προδοσίᾳ, μετὰ τινα δὲ καιρὸν καὶ τὸ Σμεντόροβον καὶ τὸν ἄλλον τόπον, καὶ ἔδωκε τὴν βασίλισσαν τάχα κάστρα τινα, ὅπερ ὁ Ἀμπαῖς εἰς τὴν Μπόσσαν εἴλε. Μαίῳ ἰε' τοῦ αὐτοῦ ἔτους ὁ Ἀμπαῖς εἰς τὸν Μορέαν ἦλθε, καὶ εἰς τὴν Κόρινθον καταλύσας φωστὸν εἶχε ταύτην ἀποκλεισμένην, αὐτὸς δὲ ἐλθὼν ἔπεσεν εἰς τὴν μέσσην τοῦ τόπου καὶ πάντα τὰ ἐκείσε τὰ μὲν ἡχμαλώτευσεν, τὰ δὲ κατέκαυσεν καὶ ἠφάνισεν, ἐξαιρέτως δὲ τὴν Ἀκοβαν, τὸν Ἀετὸν, καὶ τὰ Πέντε χωρία καὶ ἐξελθὼν ἐκείσε ἦλθε καὶ ἔπεσεν εἰς τὸ Μουχλίν, ὃ δὴ καὶ δέδωκε πρὸς αὐτὸν ὁ καλὸς κάγαθός Ἀσάνης Δημήτριος. τὸν Ἰούλιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους καὶ ἀπ' ἐκεῖ πάλιν ἐπιστρέψας ὁ Ἀμπαῖς ἦλθε καὶ ἔπεσεν εἰς τὴν Κόρινθον ἣν δὴ καὶ δέδωκε πρὸς αὐτὸν οἱ γενοῦνται ἄρχοντες, ὁ Ἀσάνης Ματθαῖος καὶ ὁ Λουκάνης Νισηφόρος, ἐν μηνὶ Αὐγούστῳ ε'. ὧν ὁ μὲν εἰς

αὐθεντῶν καὶ δεσποτῶν τοὺς Ἀλβανίτας ἐδουλώσαν ὅπως
 δὴ ποτε κακώσαντες καὶ τὸν ψευδοδεσπότην ἐδούξαν· ἐν ᾧ
 δὴ χρόνῳ, καὶ τῇ β' Ἰαννουαρίου ἐγεννήθη καὶ τῷ δε-
 σπότη κυρίῳ Θωμᾷ καὶ ὁ κύρ Μανουὴλ ὁ Παλαιολόγος.
 υνς.

Καὶ τὸν Σεπτέβριον τοῦ ξδ' ἔτους ἀπέθανεν Θάμαρ
 ἡ καλὴ μου θυγάτηρ ἐν τῷ τοῦ Ἀμπερᾶ σαββάγιῳ λοιμῷ-
 δει νόσῳ· τοῦ τοῦ μοι τῷ ἀδελφῷ γενέτη! - οὕσα χρόνων ἰδ'
 καὶ μηνῶν ε'. ἐμοῦ δὲ τοῦ ἀδελφίου οὐκ εἰδότες τοῦτο τῇ
 κ' τοῦ Ὀκτωβρίου ἀπεστάλην ἀποκρισιάριος εἰς τὴν αὐ-
 θεντίαν τῶν Βενετικῶν, δουκὸς ὄντος αὐτοῦ δὴ τοῦ Φραντ-
 ζέσκου Φύσκαρι· ὑφ' ᾧν καὶ ἐτιμήθηκα καὶ εὐεργετήθη-
 κα καὶ διὰ χρημάτων καὶ γραμμάτων. καὶ τῇ ε' Ἀπριλ-
 λίου ἐπανέστρεψα εἰς τὴν Πάτραν Θεοῦ καὶ μόνον βοηδεῖα
 ἀπὸ τοῦ ὑπερβάλλοντος τῆς θαλάσσης κακοῦ, εὐπερ καδ'
 ἔδδεν ἡμᾶς συνήντησε· καὶ τὸν Ἰούνιον τοῦ αὐτοῦ χρόνου
 ἀπῆρεν ὁ Ἀμπερᾶς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηναίων· τὸν δὲ Ἰού-
 λιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀπελθόντος τοῦ Ἀμπερᾶ εἰς τὸ Μπε-
 λοσγράδον τὸ πλέον μερικὸν ἀλώσαντος, αὐτὸς τέλος κα-
 κῶς ἐδιώχθη παρὰ τῶν εἰς αὐτὸ ἐλθόντων εἰς βοήθειαν,
 τοῦ Ἰάγκου δηλονότι καὶ τοῦ Καπιστριανοῦ, καὶ ἐτέρων
 ἀξιολόγων ἀνδρῶν· καὶ ἥττηθεῖς καὶ τοῦ χρησίμου Μπεϊ-
 λερμπέι αὐτοῦ ἀποθανόντος, ὡς φυγὰς ὤχητο.

υνς.

Καὶ τῷ ξε' ἔτι ὁ τοῦ τῆς Οὐγγαρίας φωσάτου ἄρ-
 χων καὶ κυβερνήριος ὁ Ἰάγκος ἐτελεύτησεν· ἀλλὰ δὴ καὶ
 αὐτὸς ὁ Καπιστριανὸς, ἔτι δὲ καὶ ὁ τῆς Σερβίας ἄρχων
 καὶ δεσπότης κύρ Γεώργιος ὁ Βούλκος ἐτελεύτησε· καὶ Μα-
 τῷ β' τοῦ αὐτοῦ ἔτους καὶ βασίλισσα ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀπέ-

σα, καὶ εἰς τὴν δουλοσύνην αὐτοῦ με προσεδέξατο, καὶ τὸ χωρίον τὴν Κέρτασιν εὐηργέτησεν ἀργυροβούλλῳ, καὶ πρὸς τοὺς δεσπότας Σερβίας, τὸν συμπένθερον καὶ γαμβρὸν αὐτοῦ, ἡτοίμασεν ἀπελθεῖν με τῷ ἔαρὶ τοῦ αὐτοῦ ἔτους διὰ πολλὰς καὶ ἀναγκαίας δουλείας καὶ ὠφελίμους ἀμφοτέρων, τούτου λέγω κακείνων· καὶ ὀρθωθεὶς ἀπῆλθον καὶ εἰς τὴν Μεθώνην, ἵνα διὰ πλευσίμου ἀπέλθω εἰς τὸ Ῥαυζή, καὶ ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὴν Σερβίαν, εἰ καὶ ἐσκόπει, εἰς τὸν Μορέαν μὲν τοῦ γυναικαδέλφου αὐτοῦ Κεντηρίωνος υἱοῦ τοῦ Πιργήπου ἀπὸ τὴν φυλακὴν τοῦ Χλουμουτζίου φυγόντες, καὶ σύγχυσιν ποιήσαντος εἰς τὸν τόπον, τοῦ δὲ Ἀμπερᾶ κατὰ τῆς Σερβίας ἀπελθόντος, ἐν ᾧ δὴ καιρῷ καὶ τὸ Ὀμέμβρυδον ἀπῆρεν· ὡς δὲ πλέον τὸ τῆς Σερβίας εὖχε καιρὸν πραχθῆναι, ἀπῆλθον διὰ θαλάσσης εἰς τὴν Πάτραν, καὶ ἀπ' ἐκεῖ περάσας ἀπὸ τὴν Βοστίτζαν πέρα.

—
υνε.

Τῇ α' Σεπτεβρίου τοῦ ἐγ' ἔτους ἀπῆλθον εἰς τὴν Ἀνδριανούπολιν καὶ ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὴν Αἴνον, ἵνα ἀποκρύψως διαβιβάσω καιρὸν, ἕως οὗ ἀπὸ τοῦ τῆς Σοφίας μέρους ἐπαναστρέψῃ ὁ Ἀμπερᾶς, καὶ ὁ τὴν ἀθλίαν τῶν παίδων μου μητέραν ἔχων εἰς χωρίον μελαχούρης αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀνδριανούπολιν ἔλθῃ, ἣν καὶ ἐξαγοράσας, ἐπιστρέψαντός μου τὴν Ἀνδριανούπολιν, ἀλλὰ δὴ καὶ τὴν μετ' αὐτῆς Χρυσοβεργίαν, ἐν τῇ Πάτρᾳ τὸν Φεβρουάριον ἐπανεστρεψα μετ' αὐτῶν, πολλὰ κακοπαθήσας καὶ ἐξοδιάσας· τὸν δ' Ὀκτώβριον, ἐν ᾧ δὴ ἐγὼ εἰς τὰ περὶ τὴν Ἀνδριανούπολιν διέτριβον, ἐλθόντος τοῦ Τουραχάνη μετὰ καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ καὶ πολλοῦ φωσάτου, ὑπὲρ βοηθείας τῶν

νον, ὅτι νὰ δοθῇ πρὸς ἐκεῖνον ἡ Λήμνος καὶ νὰ ἔνι κατὰ τῶν Τούρκων ἐν τῇ θαλάσῃ αἰεὶ καὶ ὑπὲρ τῆς πόλεως ἐν ἀνάγκῃ βοηθὸς, καὶ ἐπράττετο; τίς ἠπίστατο, ὅσα δὴ καὶ χρήματα καὶ ἐπαγγελίας δέδωκε καὶ ἔστειλεν εἰς τὴν Χίον διὰ τοῦ Γαλατᾶ, ἵνα στείλωσιν ἀνθρώπους καὶ οὐκ ἔστειλαν; τίς καὶ νηστείας καὶ δεήσεις ἐποιεῖτο καὶ δι' ἑαυτοῦ καὶ διὰ τῶν ἱερέων διδοὺς αὐτοῖς χρήματα, ἢ τὰς πτωχοῖς πλείω ἐδεράπευσεν ἢ ἐπαγγελίας ἐποίησατο πλείους εἰς θεὸν εἰς τὸ ἐλευθερωθῆναι τοὺς Χριστιανούς ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας τῶν Τούρκων· ἀλλ' ὅμως πάντα ταῦτα μὲν παρεῖθε θεός, τίσι κρίμασιν, οὐκ εἶδα· τὰ δὲ ἠγνοῦσαν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἕκαστος ἔλεγε κατ' ἐκείνου τὸ ἤθελεν· ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον τοῦ λόγου ἐπανεῴσωμεν τῷ αὐτῷ δὴ φθινοπώρῳ τοῦ ξβ' ἔτους δηλονότι τελείως ἐπανεστῆσαν οἱ τοῦ Μορέως Ἀλβανῖται κατὰ τῶν δεσποτῶν καὶ αὐθεντῶν αὐτῶν· καὶ τὸν, οὐκ εἶδα τί εἰπεῖν, Καντακουζηνὸν Μανουὴλ δεσπότην τάχα πεπεινάσαι. τὸν δὲ Δεκέμβριον τοῦ αὐτοῦ χρόνου, ἐλθόντος πάλιν τοῦ υἱοῦ τοῦ Τουραχάνη μετὰ φωσάτου ὑπὲρ βοηθείας τῶν δεσποτῶν, καὶ κακώσαντος μικρὸν τοὺς Ἀλβανίτας καὶ τὸν αἰχμάλωτον αὐτοῦ ἀδελφὸν Χάρητα λαβὼν ἐπανεστρεψεν ἐν ᾧ δὴ χρόνῳ καὶ μηνὶ ἀνέϊλεν αὐτοχειρίᾳ τὸν φίλτατόν μου υἱὸν Ἰωάννην ὁ ἀσεβέστατος καὶ ἀπηνέστατος Ἀμκράς, ὡς δὴθεν βουλευθέντος τοῦ παιδὸς ταῦτο ποιῆσαι κατ' αὐτοῦ - οἶμοι οἶμοι τῷ δυστυχεῖ καὶ ἀθλίῳ γενέτῃ! - χρόνων ὄντος ιδ' καὶ μηνῶν ἢ παρὰ ἡμέραν, φρόνημα καὶ κορμὴν ἔχων πολλῷ πλείονων χρένων. τῷ αὐτῷ δὴ Δεκεμβρίῳ καὶ εἰς τὸ Λεοντάριν ἀπῆλθον καὶ γὰρ καὶ τὸν δεσπότην κύρ Θωμᾶν τὸν πορφυρογέννητον προσεκύνῃ-

ἀβολὸν, ἢ ἵνα ἀνθρώπον εἰς βοήθειαν ἢ φανερώς ἢ κρυφίως; εἰ Οὐγγαροὶ ἔστειλαν ἴσως ἀποκρισιαρίους λέγοντας, ὅτι σωζομένου τοῦ νὰ ἔχητε καὶ μετὰ τῆς πόλεως ἀγάπην, ἐποίησαμεν καὶ ἡμεῖς μετ' ὑμῶν τὴν ἀγάπην· εἰ δ' οὖν, θέλομεν τὴν χαλάσειν· ἦλθε τὸ ἀποκρισιαρικὸν σχεδὸν κατὰ τὴν ἐβδομάδα, ἐν ᾗ ἐμελλον ἵνα πολεμήσωμεν, καὶ εἰ μὲν ἐπάρουν αὐτήν, ἵνα εἴπωσι πρὸς αὐτούς· ἰδοὺ ἀπῆραμεν αὐτήν, καὶ ὑμεῖς ἀπέλθετε καὶ, ὡς ἂν θέλητε, ἔχετε ἡμᾶς ἢ ἀγάπην ἢ μάχην· ὁ δὲ καὶ ἐγένετο· καὶ τοῦτο πρὸς ἐκείνους ἐβρέθη· εἰ δὲ καὶ οὐδὲν τὴν ἔπερνον, νὰ σηκωθῶσι καὶ νὰ εἴπωσιν ὅτι καὶ διὰ τὴν ἡμῶν ἀγάπην καὶ τὸν λόγον τῆς συμφωνίας ἐσηκώθημεν, ἢ καὶ νὰ ἐποίει καὶ ἀγάπην, ὡς ἠκούομεν, ὅτι ἔλεγεν, ὅτι, ἂν οὐδὲν ἐπάρω αὐτήν, εὐδὺς νὰ ποιήσω ἀγάπην, ὅτι εἰς πᾶσάν μου τὴν ζωὴν νὰ ἴσταται. ὁ δὲ μακαρίτης καὶ αὐθέντης μου ὁ βασιλεὺς, τί οὐκ ἐπραξεν κρυφίως καὶ φανερώς πρὸς βοήθειαν τοῦ ὁσπητίου αὐτοῦ καὶ τῶν Χριστιανῶν ἢ τῆς ζωῆς αὐτοῦ; ἢ ἐνεθυμῆτο, ὅτι, εἰάν ἐπισυμβῇ τίποτε, νὰ φύγῃ, θανατοῦ καὶ εὐκόλου ὄντος; τίς γὰρ ἐπίστατο τῶν ἄλλων πάντων πᾶρεξ τοῦ Καντακουζηνῶ. Ἰωάννου, ὅτι ὁ Ἰσῆκος προεζήτησεν νὰ τὸν δώσῃ ἢ τὴν Σηλυμβρίαν, ἢ τὴν Μεσημβρίαν, καὶ νὰ ἔνι εἰς τῶν ὑποχειρίων αὐτοῦ, καὶ πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ ἐκέῖσε ἔχει, καὶ εἰς καιρὸν μάχης τῶν Τούρκων νὰ ἔνι ἐχθρὸς ἐκείνων καὶ βοηθὸς τῆς πόλεως· καὶ ὡς ἐγένετο ἡ μάχη, ἐδόθη αὐτῷ ἡ Μεσημβρία, καὶ τὸ χρυσόβουλον δι' ἐμοῦ ἐγράφη· καὶ ὁ γαμβρὸς Θεοδοσίου τοῦ Κυπρίου ὁ τοῦ Μιχαὴλ υἱὸς ἐκέμισεν εἰς ἐκείνους· τίς ἠπίστατο τὴν τοῦ ῥηγὸς ζήτησιν τῶν Κατελά-

λῶν καὶ ἀποδειξάντων ὅτι, ἂν ἀλωθῇ ἡ Κωνσταντινούπολις, εἰς πολλὴν ζημίαν θέλει ἦσθαι καὶ τῆς αὐθεντίας αὐτῶν, οὐκ ἴσχυσαν. ἡ ἐκκλησία τῆς Ῥώμης καὶ εἰ περὶ τούτου ἐφρόντισεν; εὐρεθέντες καὶ γὰρ τοῦ Καρθηναλίου Ῥωσσίας εἰς τὴν πόλιν, μέσος ἐγὼ παρ' αὐτοῦ γίγναμαι εἰς τὸν αἰθόμενον καὶ μακαρίτην αὐθέντην μου τὸν βασιλέα ἵνα γένηται πατριάρχης· καὶ (πάντα) νὰ γένωνται παρ' αὐτοῦ καὶ τοῦ τότε πάπα, ἡ καὶ ἐκ δευτέρου νὰ μνημονευθῇ ὁ πάπας· καὶ πολλῶν λόγων καὶ βουλῆς καὶ μελέτης γενομένης ἔδοξε τῷ αἰθίμῳ βασιλεῖ, ὅτι τὸ ἐν νὰ λείψῃ παντελῶς, διότι πατριάρχου γενομένου ἐνὶ χρεία παντελῶς ἡ νὰ πείθωνται αὐτῷ ἢ ἔχθρα νὰ γένηται καὶ πόλεμος μέσον αὐτοῦ καὶ τῶν μὴ πειδομένων αὐτῷ· καὶ εἰς τοιοῦτον καιρὸν ὅπου μᾶς ἐπεμβαίνει ἔξωθεν πόλεμος, νὰ ἔχωμεν καὶ ἔσωθεν πόλεμον, πόσον κακὸν! τοῦ δὲ μνημοσύνου, ἃς γένηται διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς βοθηρίας ἡμῶν εἰς τὴν ἀνάγκην· καὶ ὅσοι ποιήσων τούτο εἰς τὴν ἀγίαν Σοφίαν, οἱ ἄλλοι θέλουσιν ἦσθαι ἀναίτιοι καὶ εἰρηνικοὶ· καὶ γενομένου τῇ ιβ' τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς, διέβησαν ἰδοὺ μῆνες ἑξ καὶ τοσούτον λόγον ἐποίησαντο ὑπὲρ βοθηρίας, ὅσον ἐποίησατο ὁ Σουλτάνος τοῦ Κάρεος· ἀπὸ δὲ τῆς Σερβίας, δυνατοῦ ὄντος νὰ ἀποστείλῃ χρήματα καὶ κρυφίως ἀπὸ πολλὰ μέρη καὶ ἀνθρώπους ὁμοίως δὲ ἄλλου τρόπου εἰδὲ τις ἵνα ὀβολόν; καὶ ἀληθῶς ἔστειλαν πολλὰ καὶ χρήματα καὶ ἀνθρώπους εἰς τὸν Ἀμνρᾶν πολιορκοῦντα τὴν πόλιν· καὶ ἐθριάμβευσαν αὐτοὺς οἱ Τούρκοι καὶ ἔδειξαν, ὅτι ἰδοὺ καὶ οἱ Σέρβοι κατ' ἡμῶν εἰσί. τίς τῶν Χριστιανῶν ἢ τάχα τοῦ βασιλείως τῆς Τραπεζούντος ἢ τῶν Βλαχῶν ἢ τῶν Ἰβήρων ἀπέστειλαν ἵνα

καὶ ποιήσῃ τρόπον ἀναβολῆς εἰς τὴν ἀγάπην, ὅτι, ἂν γένηται ἡ μετὰ τῶν Οὐγγαρῶν ἀγάπη, εὐθὺς ὑπάγει ὁ Ἀμπερὰς κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως· καὶ ἐκεῖνος λόγον οὐκ ἐποίησατο, οὐκ εἰδότες τοῦ ἀθλίου, ὅτι, ἂν τυχὸν ἀφαιρεθῇ κεφαλὴ σώματος, τὰ μέλη εἰς νεκρά. Εἰς τὴν Βενετίαν καὶ βουλῆς γενομένης μεγάλης ἀντίστη ὁ δοῦξ Φραντζέσκος· Φούτκαρις οὐ κατ' ἀγνοίαν· καὶ γὰρ καὶ ὁ βασιλεὺς κύρ Ἰωάννης ὤρισέ μας· ἀλλὰ καὶ ἄλλοι οἱ ἰδόντες καὶ ὁμιλήσαντες αὐτὸν (εἶπον) ὅτι φρονιμώτερον ἄνθρωπον εἰς τὴν Ἰταλίαν οὐκ εἶδον· ἀλλὰ διὰ κακίαν καὶ φθόνον· οὐκ εἶδε γὰρ ὁ φθόνος προτιμᾶν τὸ συμφέρον· ἦν δὲ τὸ αἴτιον τοῦτο τοῦ Ἀλαΐσου Διέδου ἐκείνου μέσου γεγενῆσθαι, ἵνα ὁ μακαρίτης αὐθέντης μου κύρ Κωνσταντῖνος δεσπότης ᾖν καὶ εἰς τὸν Μορέαν αὐθέντης εὐρισκόμενος, ἐπάρῃ εἰς γυναῖκαν αὐτοῦ δὴ τοῦ δουκὸς τὴν Συγατέραν καὶ μετὰ πολλῆς προκίς· ὁ αὐθέντης μου οὖν οὐ διὰ τοῦτο, ἀλλὰ διὰ τὸ γενέσθαι αἰνεῖ καὶ αὐτὸς καὶ ὁ τόπος αὐτοῦ μετὰ τῆς Βενετίας ἐν, συνεκατέβαινε τὸ τοιοῦτον συμπευθέριον, ἐμοῦ πλέον τῶν ἄλλων συναινεῦντος τοῦτο καὶ ἀναγκάζοντος· καὶ ἰδοὺ ἦν ἵνα γένηται· ὡς δὲ βασιλεὺς ἐγεγόνει καὶ εἰς τὴν πόλιν ἀπῆλθε, τοῦτο ἦν πάλιν ἀνοίκειν· τίς γὰρ τῶν τῆς πόλεως ἀρχόντων ἢ ἀρχοντισσῶν κυρίαν καὶ θέσπειναν κατεδέξατο Βενετικῷ Συγατέραν, ἐνδόξου μὲν ἴσως καὶ δαυκός, ἀλλὰ προσκαίριος; ἢ τοὺς γαμβροὺς τοὺς ἄλλους αὐτοῦ ὡς συγγάμβρους ἢ τοὺς υἱοὺς ὡς γυναικαδέλφους τοῦ βασιλείου; λαιπὸν τούτου γυρεύσαντος ἀπεπέμφθη καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος ἐχθρὸς, καὶ πολλὰ εἰπόντων τῶν ἀρχόντων τοῦ Ἀλαΐσου Χουρδᾶ καὶ τοῦ Ἀντωνίου Διέδου καὶ ἄλλων πολ-

νικος· ὁ πέμπτος Ἰωάννης· ὁ ἕκτος Μανουήλ· ὁ ἑβδόμος Ἰωάννης· καὶ ὁ ὄγδοος Κωνσταντῖνος. ἤρχον δὲ καὶ βασιλεύειον ταύτην δὴ τὴν Κωνσταντινούπολιν τὸ τούτων γένος τῶν Παλαιολόγων χρόνους ἑκατὸν ἐνενήκοντα τέσσαρας καὶ μῆνας δέκα καὶ ἡμέρας θ'. ἄλλως οὖν ἐγὼ καὶ πάντα τὰ δυσχερῆ καὶ κακὰ τῆς αἰχμαλωσίας ὑπενεγκών ὁ ἄθλιος, τέλος ἐξαγορασθεὶς,

ὕνθ.

Τῇ α' Σεπτεβρίου τοῦ ξβ' ἔτους εἰς τὸν Μυσηθρῶν ἀπέσωσα, τῆς γυναικός μου καὶ τῶν παιδίων μου ὑπὸ γερόντων καὶ καλῶν Τούρκων ἀλωθέντων, καὶ παρ' αὐτῶν πάλιν πραθέντων εἰς τὸν τοῦ Ἀμυρᾶ μελαχούρην, ἦγον κόμητα τῶν αὐτοῦ ἀλόγων, ὅς καὶ πολλάς καὶ καλὰς τῶν ἀρχοντισσῶν ἠγόρασε, καὶ πολλὰ ἐκέρδησεν ἐπ' αὐταῖς· τοῦ δὲ κάλλους καὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν τῶν παιδίων μου οὐ δυναμένου κρυβῆναι, μαθόντες περὶ αὐτῶν τοῦ Ἀμυρᾶ, ἀπῆρην αὐτὰ θοὺς πρὸς τὸν μελαχούρην ἄσπρα χιλιάδας πολλάς. ἐναπέμεινε δὲ ἡ ἄθλια μήτηρ μόνη μετὰ μιᾶς καὶ μόνης ἀνατροφῆς αὐτῆς, αἱ δὲ ἄλλαι διμερίσθησαν. ἐρωτήσῃς δ' ἂν τις, καὶ τί ἐγεγόνει παρὰ τοῦ βασιλέως τὸν διὰ μέσου καιρὸν τῆς μάχης, ἐν ᾗ θὴ χρόνῳ καὶ καιρῷ ὁ Ἀμυρᾶς παρεσκευάζετο, καὶ τί πρὸς βοήθειαν ἐποίησαν οἱ ἔξωθεν Χριστιανοί. καὶ τῶν μὲν ἔξωθεν Χριστιανῶν θῆλόν ἐστιν ὅτι οὐδὲ τίποτε· ἀλλὰ μᾶλλον καὶ αἰς τὸν τῆς Σερβίας δεσπότην Γεώργιον ἀποσταλεῖς ἄρχων τοῦ Ἀμυρᾶ ἵνα γένηται μέσος εἰς ἀγάπην μετὰ τῶν Οὐγγαρῶν, ἦν ἀνατεθειμένος ὁ μετὰ τοῦ ἀποκριμαρίου τοῦ ἀπερχομένου γραμματικῷ Χριστιανὸς παρὰ τῶν Τούρκων τῶν τῆς βουλῆς, ἵνα εἴπῃ τῷ δεσπότη

ἔχον, ἀπὸ αἰτίας ταιαύτης· τοῦ γὰρ βασιλέως προστά-
ξαντος τοῖς δημάρχοις ἔγραψεν εἰς ἕκαστος τὴν δημαρ-
χίαν αὐτοῦ ἀκριβῶς, τοὺς δυναμένους σταθῆναι ἐν τῷ
κάστρῳ κοσμικοὺς καὶ καλογέρους, καὶ τί καὶ τί ἄρμα πρὸς
ἄμυναν νὰ ἔχη εἰς ἕκαστος αὐτῶν, καὶ φέροντες εἰς ἕκα-
στος τῶν δημάρχων δέδωκε τὸ κατάστιχον τῆς αὐτοῦ δη-
μαρχίας τῷ βασιλεῖ· εἴτα ὀρίζει πρὸς ἐμέ· αὕτη ἡ δου-
λεία πρὸς σὲ ἀφορᾷ καὶ οὐ πρὸς ἄλλον τινὰ διὰ τὸ ἐπί-
στασθαί σε καὶ καλῶς ἀριθμεῖν καὶ καλῶς φυλάσσειν τὰ
φυλακῆς δεόμενα καὶ ἀποκρυφα· καὶ λάβε τὰ κατάστιχα
καὶ καθίσας εἰς τὸ ὀσπητήριόν σου λογάριασε ἀκριβῶς, πό-
σοι εἰσὶν ἄνθρωποι, καὶ πόσα ἄρματα, καὶ πόσα κον-
τάρια, καὶ πόσα σκουτάρια, καὶ πόσα τεξάρια, καὶ ἐκ-
τελέσας τὸν ὀρισμὸν αὐτοῦ φέρων δέδωκα τῷ αὐθέντῃ μου
καὶ βασιλεῖ τὸ κατάστιχον μετὰ λύπης καὶ σκυθρωπότη-
τος ὅτι πολλῆς καὶ ἔμεινε μόνον ἐν ἀποκρίφῃ ἡ ποσότης
εἰς ἐκείνον καὶ ἐμέ. Καὶ τῇ κς' Μαΐου ἡμέρᾳ, γ' ὥρα
τῆς ἡμέρας ἀρχῇ, ἀπῆρε τὴν πόλιν ὁ Ἀμυρᾶς, ἐν ᾗ
ὥρᾳ καὶ ἀλώσει τῆς πόλεως καὶ ὁ μακαρίτης αὐθέντης μου
καὶ βασιλεὺς κύρ Κωνσταντῖνος σκοτωθεὶς ἀπέθανεν ἐμοῦ
πλησίον αὐτοῦ οὐχ εὐρεθέντος τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ, ἀλλὰ προ-
στάξει ἐκείνου εἰς ἐπίσκεψιν δῆθεν ἄλλου μέρους τῆς πό-
λεως· ἰοὺ ἰοὺ κάμοι, τῆς προνοίας οὐκ οἶδ' εἰς τίνα με καιρὸν
φυλαττεύσης! Ἦν δὲ ἡ πᾶσα ζωὴ αὐτοῦ δὴ τοῦ μακα-
ρίτου βασιλέως καὶ μάρτυρος χρόνοι μς' καὶ μῆνες γ' καὶ
ἡμέραι ή', ἀφ' ὧν ἦν βασιλεὺς χρόνους ὅ', μῆνας δ'
καὶ ἡμέρας κθ', ὄγδοος βασιλεὺς τοῦ γένους αὐτοῦ τῶν
Παλαιολόγων ὑπάρχων· ὁ γὰρ πρῶτος ἦν Μιχαήλ· ὁ δεύ-
τερος Ἀνδρόνικος· ὁ τρίτος Μιχαήλ· ὁ τέταρτος Ἀνδρό-

ἄς ἴδωμεν , μὴ ποτε καὶ κατ' ὁδὸν συναντήσῃ σοὶ τι ἀπευ-
κταῖον. Ἰδοὺ τῇ κς' Μαρτίου τοῦ αὐτοῦ ἐξηκοστοῦ ἔτους
ἦλθεν ὁ Ἀμηνῶς , καὶ ἔπεσεν εἰς τὸ στενὸν , ἵνα ἐκεῖ-
σε κτίσῃ τὸ κάστρον· καὶ σήμερον νὰ ἴδωμεν καὶ αὖριον
καὶ ὅτι διὰ τῆς στερεᾶς οὐδὲ τυχέει , ἐπεὶ ἐπὶ κίνδυνον
θέλει ἦσθεν· ἰδοὺ εὐρεῖν θέλομεν πλεύσιμον. τὸν Ἰούνιον
τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀπεσκευάσθη ἡ μάχη· καὶ πληλήσαν-
τος φωσάτου , οὗς ἔξωθεν εὖρεν , ἀπῆρε , καὶ τὴν πόλιν
ἀπέκλυσε , καὶ τελέσας τὸ κάστρον τῇ λα' τοῦ Αὐγούστου ,
ἐγερθεὶς ἀπ' ἐκεῖ ἐλθὼν ἔπεσεν εἰς τὰς σούδας τῆς πόλεως.

υγ.

Καὶ τῇ γ' τοῦ Σεπτεβρίου μηνὸς τοῦ ξα' ἔτους διέ-
βη εἰς τὴν Ἀνδριανούπολιν , ὡς φαίνεται , ὅτι τὰς δύο
ἡμέρας αὐτάς ἵνα κρυφίως ἴδῃ τὸ κάστρον καλῶς καὶ τὰ
τοῦ κάστρου· καὶ τῷ αὐτῷ χρόνῳ φθινοπώρῳ ἦλθεν ὁ
Τουραχάνης μετὰ καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ καὶ πολλοῦ φωσά-
του εἰς τὸν Μορέαν , ἐν ᾧ καιρῷ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐάλω
ὑπὸ τῶν Μοραῖτων. καὶ τῇ ις' τοῦ Ἰαννουαρίου μηνὸς τοῦ
αὐτοῦ ἔτους ἐγεννήθη καὶ ὁ τῶν Παλαιολόγων γένους διά-
δοχος καὶ κληρονόμος , ὁ κύρ Ἀνδρέας ὁ Παλαιολόγος· καὶ
τῇ δ' τοῦ Ἀπριλλίου μηνὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἦλθεν πάλιν
Ἀμηνῶς καὶ παρέπεσε τὴν πόλιν πολιορκῶν αὐτὴν πᾶ-
σι τρόποις καὶ πάσαις μηχαναῖς , διὰ τε γῆς καὶ θαλάσ-
σης περικυκλώσας καὶ τὰ ἐν ἡμίλει τῆς πόλεως , τετρα-
κοσίων πλευσίμων ὄντων ἀπὸ τὴν θάλασσαν μικρῶν καὶ
μεγάλων , διακοσίων δὲ χιλιάδων ἀνδρῶν ἀπὸ τῆς στε-
ρεᾶς , ἐχούσης τῆς πόλεως , τῆς τσσαύτης εἰς μέγεθος ,
ἄνδρας πρὸς ἀντιπαράταξιν , ὅψιν ὡς ἄνευ τῶν ξένων μόλις
όντων σ' ἢ μικρόν τι πρὸς. ἔγνωσαν οὖν ἐγὼ τοῦτο οὕτως

λει ἦσθεν καὶ παρὰ τὴν ἀξίαν τους· σὺ δὲ ἔχει τὸ τοῦ
 μεγάλου λογοθέτου· τοῦτο δὲ καὶ μόνον σε ζητῶ, ὅτι διὰ
 πολλὰ τοῦ καιροῦ καὶ τῶν ἀρχόντων αὐτῶν αἰτία, νὰ μη-
 δὲν με προσκυνήσης εἰς παράστασιν ἐορτῆς ὑπὲρ αὐτοῦ·
 ἀμὴ νὰ σὲ τὸ γράβη ὁ γραμματικὸς ἐν ταῖς πρὸς τοὺς ἀδελ-
 φούς μου καὶ τὴν ῥηγίναν, καὶ ἀπλῶς πρὸς πάντας, οὗς
 μέλλει γράβειν, ὅτι ἔρχεται αὐτοῦ ὁ μέγας λογοθέτης·
 καὶ σὺ πάλιν θέλεις τὸ γράβειν ἐδῶ πρὸς ἐμὲ καὶ τοὺς
 σους· καὶ θέλεις τὸ βάλλειν εἰς τὸ στόμα τους· καὶ ἂν
 τοὺς φανῇ ὀρεμνὴ ἢ πικρὸν, τέλος θέλουν τὸ καταπιεῖν.
 Ἐγὼ δὲ ἀπελογησάμην· πολλὰ τὰ ἔτη τῆς ἀγίας βασι-
 λείας· ἀμὴ θέσμαι σου καὶ παρακαλῶ, ὅτι δι' ἐμὲ μη-
 δὲν ἐνί τίποτε, ὅπου νὰ προξενήσῃ λύπη, ἀλλὰ μᾶλ-
 λον καὶ τὸ δέμμα μου ἀφαίρεισε, ἂν ἡμπορεῖ νὰ ἐνί πρὸς
 εἰρήνην καὶ εὐφροσύνην τῆς ἀγίας βασιλείας σου· κακῆ-
 νος ὀρίζει· ὡς καλὸς ὑποχείριμος λέγεις, πλὴν μηδὲν τὸ
 ἔχεις τίποτε· πρὸς γὰρ τὰς ὑπολήψεις αὐτῶν τῆς πρὸς σὲ
 τάχα φιλίας καὶ τοὺς τρόπους των ἀπειδὼν ἐλυπήθηκα·
 ἀμὴ κάλειςόν μοι ἐδῶ τὸν γραμματικόν, τίς ἐνί αὐτοῦ;
 καὶ ἀποκριθεὶς τις ἀπῆλθεν αὐτὸν· καὶ ὡς ἦλθεν, ὀρί-
 ζει πρὸς αὐτόν· εἵπομεν πρὸς σὲ, πρὸς τίνα καὶ τίνα νὰ
 γράβης· πίστωσιν ὅτι θέλει μάθειν· καὶ γράψῃ ὅτι θέλει
 μάθειν παρὰ τοῦ μεγάλου λογοθέτου τοῦ θείνου· καὶ ἐὰν
 ζῶμεν καὶ παρέμπροσθεν, θέλω τὸν γράβειν καὶ συγγε-
 νὴν εἰς τὴν πομπὴν ἐκείνων, ὅπου νὰ τὸ κακίσουν μό-
 νον· καὶ σὺ ἔχει τοῦτο, γραμματικῇ, ὡσὰν ἀπόκρυφον μέ-
 χρι τινός· καὶ ἐξοικονομήσας τοὺς ὀρισμούς· ἔλαβον αὐτοὺς
 καὶ σήμερον νὰ προσκυνήσω καὶ αὐρίον ἐμοίς, καὶ ὅτι
 ὁ Ἀμηνᾶς ἐξῆλθε τῆς Ἀνδριανουπόλεως καὶ ἔρχεται, καὶ

πάντων τῶν συνηλικιωτῶν αὐτοῦ καὶ ἀπὸ τοῦ κινητοῦ μου βίου τὸ πλέον μερδακόν, καὶ νὰ ἀπέλθωμεν τῆς στερεᾶς καὶ νὰ ἴδῃ καὶ τοὺς τόπους καὶ νὰ παιδευθῇ εἰς πᾶν εἴ τι χρήσιμον ἐν τῇ βίῳ, καὶ πρὸς σὺ ἀναδιδάξωσιν ἡμῖν τὰ τοῦ Ἀμηνᾶ, καὶ ἂν τυχένη, νὰ ἀφήσω τὸν υἱόν μου εἰς τὸν Μορέαν μὲ τὸν βίον μου εἰς τοὺς ἀπὸ μητρὸς γνησίους αὐτοῦ συγγενεῖς, ἢ πάλιν μετ' ἐμοῦ νὰ ἐπαναστρέψῃ ὅπερ αἴτιον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ ἐδυσώπησεν, ὁ λογισμὸς θηλονότι τῆς μάχης, καὶ συνεχώρησεν τὴν πάλιν ἐξέλευσίν μου. ὡς δὲ πάντα τὰ χρειώδη τῆς ὁδοῦ ᾠκονόμησα, καὶ ἔλιπον μένον αἱ γραφαὶ, μίαν τῶν ἡμερῶν ἀπελθόντος μου εἰς τὸ παλάτιον, ἐσέβηκα εἰς τὸ τοῦ βασιλείως κελλίον ὡς σύνηθές μοι καὶ ὡς οὐχ εὔρον ἐκεῖσε τὸν βασιλέα, ἐρωτήσας, εἶπόν μοι ὅτι εἰς τὸ τετράσαρον, ἕτερον τοῦ κελλείου αὐτοῦ πλησίον ὁσπήτιον, συντυχέει μετὰ τοῦ πατρὸς Ἀντωνίου τοῦ Ῥοδαίου καὶ προσμείνας μικρὸν, ἰδοὺ καὶ ὁ βασιλεὺς, θυμοῦ πνέων, καὶ ὀρίζει πρὸς με· εἶδές τον, καὶ παραλείπων τὴν ὕβριν, τὸν μεσάζοντά σου· σὺ ἐζήτησας τὸ ὀφείκιον τοῦ μεγάλου κοντοσταύλου· καὶ ἐγὼ εἶπον πρὸς αὐτόν· οὔτε ἄλλον τι· νὰ τὸ θέλω δώσειν, δι' ἧς αἰτίας εἶπον· εἶπον δὲ ἐγὼ τὸ τοῦ μεγάλου λογαθέτου· καὶ εἶπεν ἐκεῖνος, ὅτι θέλει ὑπάγειν ἵνα κρημνίσῃ ὁ Παλαιολόγος ὁ μέγας στρατοπεδάρχης, ὅτι ποιῶ καὶ σὲ πρὸ ἐκείνου, καὶ σήμερον ἔστειλε τὴν προβατείαν, τὸν πατρὸς Ἀντώνιον, ὅτι ἐζήτησεν ἵνα τιμήσωμεν τὰ μουςχαράκιά του, ζητῶν ἵνα παίησωμεν τὸν πρῶτον μέγαν λογαθέτην, καὶ τὸν δεύτερον μέγαν κοντόσταυλον, ἐπεὶ καὶ τοὺς λογατέρους (ἔχει) τοῦ αὐτοῦ ὀφφικίου· λοιπὸν λέγω σοι, ὅτι ἐκείνους, ἂν θέλῃ, θέλουν τοὺς δώσειν ἄλλα μικρότερα ὀφφίκια, ἢ ἀκόμη θέ-

τόσταυλος, γεγονώς παρὰ τοῦ αὐθεντός μου τοῦ βασι-
λέως τοῦ πατρός μου εἰς τὸ Ἑξαμίλιον· ἀμὴ νὰ τὸν δώ-
σω μεγαλώτερον τούτου, ἵνα τὸν ποιήσω μέγαν λογοθέ-
την, ὅπερ ἔνι ὀφφίκιον τέταρτον καὶ τὸ τοῦ μεγάλου κον-
τοσταύλου ἔνι ἑβδομον· λέγει αὐτῷ ὁ μέγας δούξ, καὶ
τί νὰ γένηται μετὰ Παλαιολόγον τὸν Μετοχίταν, ὅπου ἐποί-
ησεν (ἡ βασιλεία σου) τὸν υἱὸν τοῦ Καντακουζηνοῦ ζητή-
σει τοῦ δεσπότη τοῦ ἀδελφοῦ σου διὰ τὴν συγγένειαν τῆς
συγγαμβρίας καὶ διὰ τὸν αὐτοῦ πατέρα πρωτοστράτορα,
καὶ ἐκεῖνος ὑπάγει νὰ δώσῃ τὴν ψυχὴν του τὸν διάβο-
λον, ἂν καὶ νῦν ποιήσῃ καὶ τὸν Φραντζήν μέγαν λογο-
θέτην, ὅπου ἔνι καὶ αὐτὸ πρῶτον ἀπὸ τὸ τοῦ μεγάλου
στρατοπεδάρχῃ· τί θέλει γενῆν; ἀμὴ δὲς αὐτῷ τὸ μέγαλον
πριμικυρίου, ὅπου ἔνι μετὰ τὸν μέγαν στρατοπεδάρχῃ·
καὶ ὀρίζει πρὸς αὐτόν· ἐκεῖνος προεῖπέ μοι, ὅτι οὐδὲν θέ-
λει κανένα, ἂν ἔνι τὸ μεγαλώτερον ἂν ἔχῃ αὐτὸ ἄλλος·
πῶς θέλει καταδέξασθαι αὐτό; ὁμῶς εἶπε τοῦτο πρὸς αὐ-
τὸν καὶ ἄς ἀκούσωμεν. Ἐρχεται καὶ λέγει πρὸς ἐμὲ, ὅτι
περὶ τοῦ μεγάλου κοντοσταύλου τὸ ὀφφίκιον ὀρίζει, ὅτι
διὰ τὸ εἶναι τὸν πενθερὸν αὐτοῦ μέγαν κοντόσταυλον οὐ-
τε σὲ οὔτε ἄλλον θέλει εὐεργετήσῃν τοῦτο· ἀμὴ νὰ σὲ
εὐεργετήσῃ τὸ τοῦ μεγάλου πριμικυρίου, ὅπερ ἔνι καὶ πρὸ
τούτου. Εἶπον δ' ἐγὼ πρὸς αὐτόν, ὅτι, ἐὰν ᾖ καὶ πρῶ-
τον τοῦ μεγάλου δουκὸς, οὐδὲν τὸ θέλω· ἐπεὶ τὸ ἔχῃ καὶ
ἄλλος. Διελύθη ὁ σύλλογος· βουλευθέντος δέ μου μετὰ
τῶν συγγενῶν καὶ φίλων καὶ οἰκείων ἐφάνη καλὸν ὅτι τὸ
περὶ τῶν ὀφφίκιων νὰ γένηται ὡς γένηται, νὰ ἀπέλθω δὲ
εἰς τὸν Μορέαν καὶ τὴν Κύπρον, καὶ ὅτι νὰ ἐπάρω καὶ
μετ' ἐμοῦ καὶ τὸν ἀριστόν μου υἱὸν καὶ χρεῖττονα σχεδόν

σας καὶ εἶδες τὸ πρόσωπον καὶ συνέτυχες καὶ ἐπληροφό-
 ρήθης, πῶς ἤμπερ εἶ τὸ τέλος τῆς δουλείας νὰ γένηται
 παρ' ἄλλου; Ἀνέφερον αὐτῷ τούτο ὑμολογούμενος οὕτως
 ἔχει, ὡς ὀρίζει, καὶ συγκατατίθεται το καὶ ἡ δούλη
 σου, ἡ ἀντιτροφὸς μου, ἐπεὶ καὶ τὸ πρᾶγμα τούτο ἀπαι-
 τεῖ, καὶ ὅτι διὰ τούτου θέλει ἔχειν καὶ ἅπερ μοι ἔτα-
 ξας, καὶ τόπον καὶ τιμὴν καὶ ἀναδοχὴν πλείω τῶν ἄλ-
 λων ἀρχεντισσῶν· ἀμὴν εἰς τὰ ἄλλα οὐδὲν ἡκίμω τί νὰ
 σὲ ἀναφέρω· καιροῦ δὴ ὄντος τοῦ ἀρίστου ἀπῆλθον ἐγὼ
 οἶκαδε ἀπὸ τοῦ γέμματος ἐλθόντος τοῦ μεγάλου δου-
 κὸς ὤρισε πρὸς αὐτὸν, ὅσα μετ' ἐμοῦ περὶ τῶν ἀπεικρι-
 σιαρικῶν ὤρισε, πρὸς τὸ νὰ ἀπέλθω, οὐ μὴν τὰ αἷτια,
 καὶ προσέθηκε καὶ τοῦτο, ὅτι ἐνὶ καὶ χρεῖα καὶ ἡμεῖς
 νὰ τὸν τιμῶμεν. εἰς γὰρ τὸ ἐφθίκιον, ὅπερ ἔχει, χά-
 ριν ἡμᾶς οὐδὲν ἔχει, εἰ μὴ τὸν βασιλεῖα τὸν ἀδελφόν μου
 λοιπὸν ἰδὲ αὐτὸν πρὸς τοῦτο, καὶ ἐγρήκησον, πῶς τῶν
 ἐφθικίων νὰ ὀρέγεται, καὶ πρὸς οὗ ἀκούσωμεν· συνέτυχέ
 μοι οὖν, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν, ὅτι ἐγὼ ἐν νῷ εἶχον ὅτι
 νὰ τὸν ζητήσω νὰ μὲ εὐεργετήσῃ ὀφθίκιον μεγαλύτερον,
 πλην ὅπερ ἄλλος οὔτε ἔχει ἀλλ' οὐδὲ νὰ τὸ εὐεργετήσῃ
 ζῶντός μου, διότι καὶ οὕτως μοι φαίνεται πρέπον καὶ ἡγά-
 πουν, καὶ ἀφ' οὗ μάλιστα εἰς τὴν Τραπεζοῦνταν ἀπῆλ-
 θον καὶ τσαῦτα ὀνειδὴ καὶ κατηγορίας ἤκουσα, πῶς εἰς
 τὸ αὐτὸ καὶ ἐν ἐφθίκιον εἰσὶν ἀρχοντες τρεῖς ἐνταῦθα·
 καὶ ἐτι ἐβεβαιώθη ὁ λογισμὸς μου εἰς τὴν ὀρεξίν ἣν εἶ-
 χον· λοιπὸν ἄς μὲ εὐεργετήσῃ τὸ ὀφθίκιον τοῦ μεγάλου
 κεντοσταύλου. Ἀπῆλθε καὶ ἀνέφερε ταῦτα τῇ βασιλεῖ,
 καὶ ὀρίζει πρὸς αὐτὸν· τοῦτο, Νοταρᾶ, τινὰ οὐδὲν τὸ θέ-
 λω δώσειν, διότι ὁ πρῶτός μου πενθερὸς ἦν μέγας κεν-

πνευματικῷ Νεοφύτῳ τῷ εἰς τὸν Χαρσιανίτην· ὁ δὲ καὶ ἔστερξεν, ἐκουσίως ἢ ἀκούσιως, οὐκ οἶδα· καὶ μᾶλλον ἔδειξεν ὅτι κακῆϊνος ἐβούλετο τοῦτο ποιῆσαι, καὶ ὅτι μόνον νὰ ποιῇ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ εἰς τιμὴν· καὶ ἐστάθην, εἰ καὶ οὐδὲν ἐτελέσθη, ἐπελθούσαι αἱ συμφεραὶ εἰς πάντας ὁμοῦ· καὶ ὤρμisen, ὅτι ἐγὼ μὲν θέλω ἥσθην ὁ εἷς, καὶ ὅτι στοχάζεται πρὸς τὸν Γουδέλην Νικόλαον, καὶ ἂν ἀρεστή ἔνι ἡ συντροφία, νὰ γίνηται καὶ μέσον ἡμῶν συμπενθήριον, ὁ υἱὸς μου τὴν ἐκείνου θυγατέρα. Καὶ αὕτη μὲν ἦν ἡ δουλεία, ὅπου ὤρμisen ὅτι ἤθελεν παύσειν εἰς ἐμὲ τὰ ἀποκριμαρικά· ὥρσι μοι δὲ ὅτι πέμψει ἤθελα εἰς τὸν Μορίαν καὶ ἀπὸ τούτους τάχα τοὺς γεραιτέρους, ἀλλὰ θέλω νὰ δώσω οἰκειόχειρόν μου ἀνάθειν ἔχουσαν κεφάλαια ἐ' ἵνα εἴπῃ τὸ πρῶτον εἰς συμβίβασιν, εἰ δ' οὖν, τὸ δεύτερον ἢ τὸ τρίτον ἢ τὸ τέταρτον ἢ ἐξ ἀνάγκης τὸ πέμπτον· καὶ δοξάζω ὅτι, οἷον ἀποστείλω ἄνευ σοῦ, θέλει ὑπάγειν, καὶ νὰ τὸν τάξουν κἀνένα χωρίον ἀργυροβούλῳ ἢ ὅτι θέλει ἔχειν ἐκεῖνος καὶ τὰ παιδία αὐτοῦ οὕτως καὶ οὕτως, εὐθὺς θέλει δώσειν τὸ πέμπτον, ὅπερ θέλει ἥσθην εἰς ἐμὲ βαρύν. Εἰς τὸ τῆς Κύπρου καὶ ἐπίστασι τὸν καλόγερον, ὅς μοι συνετύχενε τὴν δεῖνα ἡμέραν; εἶπέ μοι ἀπὸ τὴν ἀνεψιάν μου, ὅτι τίποτε ἔχει τῶν ἀναγκαίων, ὅπου ἤθελεν, ἢ ἂν ἦν τῶν δυνατῶν, νὰ μὲ τὸ ἔλεγεν διὰ στόματος αὐτῆς ἢ, καὶ νὰ τὸ ἐμήνυε διὰ πιστοῦ καὶ φρονίμου ἀνθρώπου αὐτῆς, ἂν εἶχεν· ἐπεὶ δὲ τὸ μὲν οὐκ ἔχει, τὸ δὲ ἐνὶ ἀδύνατον, νὰ στείλω ἐγὼ τὸν οὗ με θέλει φανῆν ἀρμόδιον νὰ τὸ ἀκούσῃ· τίς οὖν πρὸς τοῦτο ἀρμοδιώτερος; εἰς τὸ τρίτον, καὶ τοῦτο λόγου οὐ δεῖται· σὺ γὰρ ὅπου καὶ ἐπραξας καὶ ἔστη-

Κύπρον, εἰς τὴν ἀνεψίαν μου τὴν ῥηγίναν· καὶ ἡμεῖς
 ἐδὼ θέλομεν ἐτοιμάσας τὰ εἰσὶν χρείας, ὡσάν ἔλθης ἀπὸ
 τὴν Κύπρον, νὰ ὑπάγῃς εἰς τὴν Ἰβηρίαν, ἵνα ἐπάρῃς
 τὴν μελλοκυράν σου· ἀνέφερον δ' αὐτῷ· ἡ ἀγάπη καὶ τὸ
 χρεὸς τῆς δουλοσύνης μου ἀπαιτεῖ, ὅτι νὰ εἶπω εἰς τὸν
 ἐρισμὸν σου· ἀμὴ πάλιν φοβούμαι διὰ τὴν δούλην καὶ
 συντέκνισσάν σου, μὴ ποτε ἀγανακτήσῃ, καὶ ἡ ἀπέλ-
 θη καὶ γένηται καλογραῖα ἡ ἀφήσῃ με καὶ ἐπάρῃ ἄλ-
 λον· χθρὲς γὰρ ἦλθον, ποιήσας εἰς τὴν Ἰβηρίαν χρε-
 νον καὶ μῆνας ἰά· καὶ πάλιν νὰ ἀπέλθω νῦν, δίκαιον
 θέλει ἔχειν νὰ ποιήσῃ οἷον ἐκ τῶν δύο ποιήσῃ. Καὶ γε-
 λάσας ὀρίζει· ἀλλὰ εἰπὲ αὐτῇ, ὅτι ταῦτα καὶ μόνον τὰ
 ταξείδια νὰ σὲ συγχωρήσῃ νὰ ποιήσῃς, καὶ νὰ τὴν
 παήσω ἔνορκον πρόσταγμα, ὅτι πλέον νὰ μηδὲν σε ἐνοχ-
 λήσω διὰ τοιοῦτόν τι· καὶ μᾶλλον καὶ σὺ ἐπίστασαι, τί
 ἐνθυμούμεθα καὶ ἀμφοτέροι συντυχένομεν καὶ βουλευόμε-
 θα ποιῆσαι· καὶ τοῦτο βεβαιῶ καὶ χωρὶς ἐνόρκου προσ-
 τάγματος, ὅτι τὰ διὰ σοῦ ἀποκρισιάρικα νὰ παύσων. Ἦν
 δ' ὅπερ συντυχένομεν καὶ ἐβουλευόμεθα, ὅτι νὰ μηνύ-
 σῃ τὸν μέγαν δοῦκαν τὸν Νοταρᾶν, ὅτι τὸ μεσαστίκιον
 οὐδὲν ἡμπορεῖ νὰ ἔχῃ· καὶ οὐδὲν τυχέει νὰ [τῆς] τί ἐπά-
 ρωμεν διὰ τὴν τιμὴν του· ἀμὴ νὰ τὸ ἀφήσῃ ἐκεῖνος, νὰ
 ἔχῃ δὲ καὶ τὸ πρωτεῖον τῆς στάσεως καὶ τῆς βουλῆς,
 καὶ πρόσδόν τινα δι' ἄλλου τρόπου· ἐπεὶ ἔχω χρεῖαν νὰ
 ποιήσω ἄρχοντας δύο, ὡς ὁ βασιλεὺς ὁ ἀδελφός μου,
 εὐχὴ μεσάζοντας, ἵνα ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς ἡμέρας ὦσι
 μετ' ἐμοῦ μέχρι πολλῆς ὥρας τῆς νυκτὸς καὶ τὰς δου-
 λείας μου πράττω, ὅπερ καὶ ἐγένετο· καὶ ἐμνηύθη ὁ μέ-
 γας δούξ διὰ τοῦ συντέκνου αὐτοῦ καμῶ ἱερομονάχου καὶ

μενα, φρονίμως καὶ καλῶς ἔλυσας, καὶ εὐδὺς τὸν Παλαιολόγον ἔστυλα δι' ὅλλα μὲν τὸ φαινόμενον, ὡς ἀπὸ τῆς θείας του δὲ τῆς πρωτοστρατορίας εἶπη τοῦτο, καὶ ἰδοὺ ἠκούσαμεν τὸ αἴτιον τοῦ κωλύματος καὶ ἐπαύσαμεν· λαίπῳ σὺν θεῷ ἃς τελέσωμεν τὸ τοῦ βασιλέως τῆς Ἰβηρίας· καὶ γεγονότος χρυσοβούλλου καὶ ὑπογραφέντος, ὅτι ἐκείνου μὲν ἡ θυγάτηρ νὰ ἐνὶ γυνὴ αὐτοῦ καὶ δεσπότης τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οὗτος δὲ νὰ ἐνὶ ἀνὴρ ἐκείνης εἰς τὰς συμφωνίας, ἃς μετ' ἐμοῦ ἔστειλεν ὁ βασιλεὺς Ἰβηρίας· καὶ κληθεὶς ὁ αὐτὸς σταλείς μεθ' ἡμῶν ἐκείνου ἀρχῶν ἀπὸ τοὺς δευτέρους, ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς καὶ αὐθέντης μου οἰκιοχείρως σταυροὺς τρεῖς μετὰ κινναβάρως εἰς τὸ ἀνωθεν μέτωπον τοῦ χρυσοβούλλου εἰς βεβαίωσιν, ὡς ἡ ἐκείνων συνθήκη· καὶ λαβὼν τὸ χρυσόβουλλον ἀπὸ τὰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ ἀκούσας· ἰδοὺ οὗτος (θεῖξας ἐμὲ), ὅς σὺν θεῷ τὸ ἐρχόμενον ἔαρ ἔρχεται μετὰ κατέργων, ἵνα ἐπάρῃ αὐτήν, προσκυνήσας ἀπῆλθεν. ἐπεὶ δὲ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐψιθυρίζετο, ὅτι βούλεται ὁ Ἀμηνῶς καὶ εἰς τὸ στενὸν περὶ τὸν Ἀσώματον κτίσαι κάστρον, ἐβουλεύσατο ὁ βασιλεὺς, ἵνα εἰς τὸν Μορέαν ἀποστείλῃ φέρῃ ἵνα τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, ὅς ἂν καταδέξῃται τοῦτο, καὶ τὰ συμπεφωνημένα στέρξῃ, ἵνα χρείας τυχούσης πρὸς τὰ ἰδῶσιν εἰς τὸν Ἀμηνῶν, εἰς ἐκ τῶν δύο ἀπέλθῃ εἰς τοὺς τῆς δύσεως αὐθέντας· καὶ τούτου σταθέντος, ὀρίζει πρὸς με μίαν τῶν ἡμερῶν πρωταβεστιαρίτα, εἰς τὸ ἐβουλευσάμεθα, σὺ λέγεις νὰ ἀπέλθῃς εἰς τὸν Μορέαν, καὶ ὡς ἂν κατορθώσῃς τὸ ἐκεῖσε· ἐκεῖνος μὲν νὰ ἔρχεται ἐνταῦθα, οἷος ἂν ᾖ τῶν ἀδελφῶν μου ὅπου θελήσῃ τοῦτο, σὺ δὲ νὰ ἀπέλθῃς εἰς τὴν

προκρίνης τὸ ἐνόησας διὰ συμφέρον πλεον ἐμὸν, καὶ νὰ μὲ γράψῃς καὶ νὰ μὲ βουλευέσαι ἅπερ μοι ἔγραψας, τοῦτο ἦν μέγα τι ἐκμαρτύριον τῆς ἀληθείας σου ἀγάπης εἰς ἐμὲ καὶ δουλοσύνης καὶ πίστεως· καὶ πληροφορήθητι ἀληθῶς, ὅτι θέλεις ἔξιν καὶ παρ' ἐμοῦ ἀξίαν τὴν ἀντάμειψιν, εἴπερ ἐν ταῖς ζωαῖς εὐρίσκειται τὸ περὶ τούτου σὺν παρηκολούθησεν οὕτως, ὡς ἀπέθανεν ὁ Ἀμηρᾶς· καὶ τὸ τῆς θυγατρὸς δεσπότης Σερβίας οὕτως παρηκολούθησεν· ἐλθούσα ἡ πρωτοστρατόμισσα συνέτυχέ μοι περὶ τούτου, καὶ πολλὰς ὁδοὺς καὶ ἐπαγγελίας εἰς τὸ μέλλον ἀφελίμενος ἔταξεν, ἅπερ καὶ ἐγὼ ἀπὸ πολλῶν αἰτιῶν ἐνόμισα αὐτὰ, καὶ πολλὰ καὶ καλὰ, ἀληθῆ καὶ συμφέροντα· ὅμως δὲ ἤθελεν εἰς τοῦτο καὶ ἄλλων βουλὴν καὶ σκέψιν, πῶς ἂν τυχήνῃ νὰ γένηται, ἵνα καὶ γένηται· τίνα σὺν νὰ ἐβουλεύομην; ἡ κυρά μου ἡ δέσποινα καὶ ἀπέθανεν· ὁ Καντακουζηνός, ὁποῦ, ὡς ἀπὸ πολλῶν τῶν ἄλλων, ἀπρὸς παθῶς ἐβουλευέτο, καὶ ὁμοίως ἀπέθανεν· ὁ Νοταρᾶς καὶ πάντα τὰ ἄλλα φανερώς καὶ ἀφανῶς λέγει ὅτι οὐδὲν ὠφελούσιν, εἰ μὴ μόνον τὸ ἐκείνου, καὶ πάντα λίθον κινεῖ, ὡς ὁ λόγος, ὡς καὶ σὺ κάλλιον τῶν ἄλλων ἐπίστασαι, ὁ μέγας δομέστικος καὶ διάκειται ἐχθρῶδως εἰς τὰ τῆς Σερβίας· καὶ ἰδοὺ μετὰ Καντακουζηνοῦ Ἰωάννου ἐμνησίσαντες αἱ παροτρύνουσί με εἰς τὸ τῆς Τραπεζούντας· ποῦ νὰ ἐκσυμβίζω; εἰς καλογέρους; καὶ εἰσὶ τῶν τοιούτων ἀπραγμονες· εἰς ἀρχοντας; καὶ τίνα νὰ εὕρισκον ἀπρὸς παθῆ καὶ νὰ μηδὲν πρόσκειται εἰς τι, ἢ νὰ μηδὲν τὸ ἐξεῖπῃ πρὸς τοὺς ἄλλους; λοιπὸν ἐδεινπάθουν εἰς τὴν σὴν βραδυτῆταν· ἐλθούσης δὲ τῆς γραφῆς σου, ἰδοὺ καὶ σὲ καὶ τὴν γνώμην σου ἔγνωκα· καὶ τὰ εἶχομεν καὶ ἡμεῖς προσιστά-

βαιώσας τὸ τῆς Ἰβηρίας συνοικέσιον, εἰδὼς τὰ τῆς Τραπεζούντος ἐλάχιστα πολλῶ πλεον ἐκείνων· — εἰπέ μοι γὰρ ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰβηρίας ὅτι ἐφ' ἡμῖν τοῦτο οὐκ ἔστι σύννηδες, ὅτι νὰ δίδωσιν αἱ γυναῖκες χρήματα τοὺς μέλλοντας λαβεῖν ἄνδρας, ἀλλ' οἱ ἄνδρες τὰς γυναῖκας, ὡς καὶ σὺ μαθεῖν ἤθελες ἐνταῦθα· διὰ τοῦτο ποιούμεν το μετ' αἰδούς καὶ (σὺν) ἀσυμβουλευσεως ἀπὸ τοὺς εὔνους καὶ δίδω τὴν θυγατέρα μου ἄνευ τῶν φορεμάτων καὶ σκευῶν τῶν εἰς ὑπηρεσίαν αὐτῆς φλωρία χιλιάδες λς' καὶ νὰ ἔχη καὶ κατ' ἑτος χιλιάδες γ' διὰ τὸ νὰ οἴῃ εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ πτωχούς, καὶ ὅπου ἂν φανεῖται αὐτῇ· σὲ δὲ ἀκείῳ ὅτι ἔχεις παιθία δύο, καὶ τὸ ἀρσενικὸν ἐβάπτισεν το ὁ βασιλεὺς καὶ ἐν ἐκείνου, τὸ δὲ θηλυκὸν νὰ ἐνὶ ἀπὸ τὴν σήμερον τῆς θυγατρὸς μευ καὶ νὰ οφείλῃ νὰ τὸ ὑπανδρεύσῃ, ὅπου ἂν σὺ κρίνης ἄξιον καὶ εὖρης μετὰ βίου ιδιωτέρου· ἔταν δὲ ἔλθῃς σὺν Σεῷ νὰ τὴν ἐπάρῃς, νὰ ἔχῃς παρ' ἐμοῦ γομάρια τέσσαρα μεταξίου· ἐνὶ δὲ φίλόν (καί), ὡς ἔκυσάμεν, ἔχει τὸ γομάριον φλωρίων φ' ὡς σὺν πάντα τὰ τοῦ ἀπεκρισιαρίου ἀπὸ μέρους ἀνέφερα, ἦλθον καὶ εἰς τὸ τῆς Σερβίας, καὶ ἠρώτησα μαθεῖν καὶ ᾤρασε μοι οὕτως· ἐγὼ οφείλω σοι πολλὰ διὰ τὴν εἰς ἐμέ σου ἀγάπην παιδιόθεν καὶ πίστιν καὶ δουλοσύνην, ἀλλὰ τοῦτο δὴ τὸ σὺν σήμερον τὸ περὶ τῆς Σερβίας ἦν βεβαίωσις καὶ ἐκσφράγισμα τῆς εἰς ἐμέ σου ἀγάπης καὶ δουλοσύνης, ὅπου λέγω καὶ εἰς ἐμέ τοῦ νὰ χρεωστῶ νὰ ἀνταμείβωμαι· νὰ κοπιάσῃς γὰρ τσαῦτα καὶ νὰ πασχίσῃς καὶ νὰ λίπῃς ἀπὸ τὸ ὀσπῆτιόν σου τοσούτον δὴ καιρὸν, καὶ νὰ εὖρης ὅσα· εὖρες καὶ τσαύτας καὶ τσιαύτας ἐπαγγελίας εὐεργεσιῶν καὶ τιμῶν, ἐὰν μένον τὸ ἐκείνων τελείῃς· σὺ δὲ νὰ

κή ἐσπέραν φαίνεται· μοι καὶ ὕπνους, ὅτι ἐφθασα εἰς τὴν πόλιν καὶ πεισόντες μου ἀσπάσασθαι τοὺς βασιλείως πόδας, οὐκ ἀφῆκέ μοι, ἀλλ' ἐπιλαβὼν ἐφίλησέ μοι εἰς τοὺς ὀφθαλμούς· καὶ ἐξυπνος γενόμενος λέγω τοῖς περὶ ἐμὲ ὑπνούντας, τὸ καὶ τὸ νῦν ἔδοξέ μοι καὶ ὕπνους, καὶ ἐνδυμείσσει τὴν ἡμέραν· ὁ γὰρ αὐθέντης μου καὶ βασιλεὺς ἰδὼν ὅτι οὐκ ἦλθον ἐγὼ, ἀλλ' ἀπὸ τῶν σὺν ἐμοί, (ὡς) καὶ τὴν πρώτην γραφὴν ἀνέγνωσε, περίλυπος ἐγένετο καὶ ἐδυσφόρει, καὶ τὴν ἐμὴν κατηγορεῖ βραδυτῆταν· ὡς δ' ἐπὶ τὴν αὖριον τὴν ἄλλην γραφὴν ἀνέγνω, ἰδοὺ ἀπέμεινεν ἀρκετὸς, ὡς εἰ ἤρχομην καὶ γὰρ. Καὶ εὐθὺς οἰκονομήσας Μανουὴλ τὸν Παλαιολόγον τὸν ἀνεψιὸν Καντακουζηνῆς τῆς πρωτοστρατορίας ἐστείλεν εἰς τὴν Σερβίαν καὶ ἐδοκιμάσθη τὸ περὶ τούτου, καὶ ἤκουσαν οἱ γονεῖς αὐτῆς ἡδέως τὸν λόγον, καὶ ἐτοιμῶς εἶχον καὶ πρὸς τὸ ἔργον, ἀλλ' εὗρέθη ὅτι ἡ Ἀμήρισα ἐδεήθη τοῦ Θεοῦ καὶ ἔταξεν, ἵνα, εἰ διὰ τινος τρόπου ἐλευθερώσῃ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ὀσπήτιον τοῦ τάχα ἀνδρὸς αὐτῆς, ἄνδρα ἕτερον εἰς ὅλην αὐτῆς τὴν ζωὴν νὰ μηδὲν ἐπάσῃ, ἀλλὰ νὰ μένῃ ἐλευθέρα καὶ κατὰ τὸ δυνατόν θεραπεύουσα τὸν τὴν ἐλευθερίαν αὐτῇ δεδωκότα. ἐναπέμεινεν οὖν διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τὸ περὶ τούτου ἄργον. Τὸν δ' αὐτοῦ τοῦ ἔτους Αὐγουστον διέβη ἀπὸ τῆς πόλεως ὡς φυγὰς καὶ ὁ πατριάρχης κύρ Γρηγόριος.

—
ινβ.

Καὶ ἐγὼ τῇ ιδ' τοῦ Σεπτεβρίου μηνὸς τοῦ ε' ἔτους εἰς τὴν πόλιν ἀπίσωσα μετὰ τοῦ καραβίου τοῦ καλοῦ Ἀντωνίου Ῥίτζου, τοῦ καὶ ὕστερον μαρτυρήσαντος ὑπὲρ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως αὐτοῦ, τελείας ἢ μᾶλλον πλείον βε-

σίας διὰ τὴν συγγένειαν, τὸ ὅτι εἶχεν ἄνδρα (Τεῦρκον) καὶ τέταρτον ὅτι ἐν χρόνῳ πλείονος καὶ ἐν λογισμῶς, μήποτε ἐλθόντος καιροῦ τοῦ τεκεῖν παιδίον κινδυνεύσῃ, ὡς οἱ φυσικοὶ γράφουσιν, ὃ τι ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἐπισυμβαίνει. Λαίπῳ περὶ τοῦ πρώτου λέγω, ὅτι οὐδὲν ἐν παράδοξον· ἐπεὶ οὐδὲν ἐν ἐλάττους γένους τῆς κυρίας μου καὶ αἰδιμίῳ μητρός σου περὶ τοῦ δευτέρου καὶ ἂν ὅλως ἐλπίζωμεν ὅτι, τὸ τῆς Τραπεζούντης ἂν γένηται, θέλει συγχωρήσῃ αὐτὸ ἡ ἐκκλησία, θαζέντων χρημάτων εἰς τε τὰς ἐκκλησίας καὶ εἰς τοὺς πτωχοὺς, πολλῷ μᾶλλον θέλει συγχωρήσῃ τὸ τοῦ δεσπότης Σερβίας, ὅπου τὸν ἐντρέπονται καὶ χρεωστῶσι τσσαύτας χάριτας καὶ ἡ ἐκκλησία καὶ ἱερομόναχοι καὶ μοναχοὶ καὶ μοναχοὶ καὶ πτωχοὶ· περὶ δὲ τοῦ τρίτου καὶ οὐδὲν ἐν παράδοξον· ἐπεὶ καὶ ἡ δέσποινα κυρὰ Εὐδοκία ἄνδρα προεῖχε Τεῦρκον, καὶ μικροῦ καὶ ὀλίγου τόπου αὐθέντην, καὶ παιδία μετ' ἐκείνου ἐποίησεν· ἀπῆρεν δὲ αὐτὴν εἰς γυναῖκαν ὁ πάππος σου· αὕτη δὲ ἦν τοιαύτου μεγάλου αὐθέντος γυνή, καὶ οὐδὲ καὶ μετ' ἐκείνου, ὡς ἤκούομεν, ἔμεινε· περὶ δὲ τοῦ τετάρτου, καὶ τοῦτο ἅς ἐν εἰς Θεόν, καὶ ὡς ἂν τοῦτο εὐδοκήσῃ· ἐπεὶ δὲ καὶ εἰς τὰ ἄλλα πάντα θέλει ἡσθεὺς συμφορώτερον, καὶ οἱ γονεῖς περιχαρῶς θέλουσι δέξασθαι τοῦτο, στείλῃ τινα ἢ τῶν τοῦ ὁσπητίου σου ἢ τῶν μοναχῶν, καὶ ἴδε τὸ περὶ τούτου, καὶ μηδὲν γένηται ἀναβολή, ἀλλὰ πρᾶξε αὐτό. Ἀποσωθέντων οὖν τῶν γραμματακομιστῶν ἐν τῇ πόλει τῇ κῇ Μαίεσσι, τοῦ δὲ βασιλέως ὄντος εἰς χαροκονήγιον, ὡς ἐλαλήθη, ὅτι ἦλθον εἰς εἰς τὴν Ἰβηρίαν, σχολάσας ἦλθεν οἰκαθεν, χαίρων διὰ τὴν τῆς Σερβίας δουλείαν, ὡς παρακατιῶν ὁ λόγος δηλώσει· ἔτυχε δὲ ὅτι τὴν αὐτὴν δὴ τῆς

γεν εἰς προτίμησιν μεγάλην· καὶ λέγει μοι· σὺ ἦσαι καὶ τῶν φρονίμων καὶ τῶν πρώτων ἀρχόντων τοῦ ὀσπητίου ἐκείνου, καὶ θέλεις γινώσκειν καὶ εἰς τὰ τοιαῦτα καλλίω· ὁμοῦς ὁ θεὸς δυνατὸς ἐνι, νὰ τὸ ποιήσῃ διὰ καλόν· καὶ εἶπον· οὕτως ἐνι ὡς ὀρίζεις· καὶ ἀπέμεινεν εἰς ἐκεῖνον· ἐγὼ δὲ ὡς ἤκουσα τοῦτο, καὶ ὅτι ἡ γυνὴ τοῦ Ἀμμηῶ, ἡ θυγάτηρ δεσπότου Σερβίας, ἐντίμως καὶ καλῶς ἐπανίστρεψεν εἰς τοὺς γονεῖς αὐτῆς· ἐπεὶ ἐγὼ ἐμελλον μῆναι εἰς τὴν Τραπεζοῦντα διὰ αἷτια πολλά· πλεύσιμον δὲ (εὐρών) ἀπερχόμενον εἰς τὴν πόλιν, ἔστειλλον καὶ ἄλογα καὶ παιδία δύο, ἅτινα ὁ βασιλεὺς Ἰβηρίας ἀπελθὼν περὶ τὸ Σαμαχὶν ἐκρούσεν καὶ ἔστειλέ μοι χάριν, καὶ ἄλλα τινά, ἃ καὶ ἐχαρίσθημεν καὶ ἐκτησάμεθα ἄλλοτρόπως· καθίσας ἔγραψα πρὸς τὸν αὐθέντην μου τὸν βασιλέα, ὅσα καὶ εἰς τὴν Ἰβηρίαν ἔπραξα, καὶ ὅσα εἰς τὴν Τραπεζοῦνταν ὑποπτεύω ὅτι μέλλω πράξειν, καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἐκείσε προσμονῆς· ἔγραψα δὲ καὶ ἐτέραν ἀναφορὰν, περὶ ᾧ μέλλω δηλώσειν· καὶ δούς τὰς γραφὰς ἐνὶ τῶν σὺν ἐμοὶ ὀρχοντοπούλων ἔστειλα αὐτὸν παραγγείλας, ὅτι τὴν μὲν μίαν δὸς τῇ αὐθέντῃ ἡμῶν βασιλεῖ, ὡσὰν προσκυνήσῃς αὐτῇ, καὶ διὰ στόματος πάντα κατ' ἡμᾶς ἀνάφερει· ἔπειτα τὴν αὐτὴν δὸς τὴν ἐτέραν· ἔγραψα δὲ οὕτως· ἐγὼ ἔμαθον τὸν θάνατον τοῦ Ἀμμηῶ φθάσας ἐνταῦθα εἰς τὴν Τραπεζοῦντα παρὰ τοῦ βασιλέως· ἔμαθον οὖν καὶ τῆς ἐξαδέλφης αὐτοῦ τῆς Ἀμμηρίσης ἐπαναστροφὴν εἰς τὴν πατρίδα καὶ τοὺς γονεῖς αὐτῆς· λοιπὸν συλλογισάμενος, φαίνεται μοι κάλλιον καὶ ὠφέλιμον εἰς πολλὰ τὸ ἐκείσε αὐτὸ νὰ εὖρῃς νὰ τὸ πράξῃς παρὸ ἀπὸ τὰ ἐνταῦθα· τέσσαρα γὰρ καὶ μόνον εὐρίσκω τὰ προσιστάμενα· τὸ ἔλαττον τοῦ γένους, τὸ τῆς ἐκκλη-

βασιλείαν σου, ὅπου πᾶσι τρόποις εὐεργετεῖς ἡμῖν, καὶ
 θέλεις εὐεργετήσῃς καὶ νῦν τὰ καλὰ μαντάτα· ἀμὴ ἡμεῖς
 τί ἄξιον ἔχομεν νὰ ἀποδώσωμεν τῇ βασιλείᾳ σου; καὶ λέ-
 γει μοι τὸν θάνατον τοῦ Ἀμηρᾶ, καὶ ὅτι ἐγένετο καὶ ὁ
 υἱὸς αὐτοῦ αὐθέντης, καὶ δέδωκε πολλά τὸν βασιλέα καὶ
 ἔστερξεν, ἵνα ἔχῃ καὶ τὴν ἀγάπην, ἣν μετὰ τοῦ πα-
 τρός του εἶχε τὸ ὁσπήτιον ἐκεῖνο· καὶ ἀκούσας τοῦτο ἐγε-
 νόμην ἄφρονος καὶ οὕτως ὀδυνηθεῖς, ὥσπερ νὰ μὲ ἔλεγεν
 θάνατον τῶν ἐμῶν φιλτάτων· καὶ μέχρι τινὸς κατηφιάσας
 λέγω· δέσποτά μου, τοῦτο οὐ χαρίεν μαντάτον, ἀλλὰ καὶ
 ὀδυνηρὸν λίαν· καὶ λέγει· πῶς καλὸ; καὶ εἶπον· διότι ἐκεῖ-
 νος ἦν γέρων καὶ τὸ κατὰ τῆς πόλεως ἀπεπειράσθη αὐ-
 τῷ, καὶ πλέον οὐδὲν ᾔθελεν, μόνον τὴν ἀγάπην καὶ εἰ-
 ρήνην· ἀμὴ οὗτος, ὅπου ἐγένετο νῦν αὐθέντης, ἐνὶ νέος
 καὶ παιδιόθεν ἐχθρὸς τῶν Χριστιανῶν, νὰ ὑβρίξῃ καὶ νὰ
 ἐκαπειλῇται, ὅτι θέλει ποιήσῃς τὰ καὶ τὰ κατὰ τῶν Χρι-
 στιανῶν· καὶ ἡ πόλις, εἴπερ ἄλλοτε, ἐνὶ ἀπὸ τὴν ἀσθέν-
 νειαν τοῦ αὐθεντός μου τοῦ βασιλέως τοῦ γαμβροῦ ἵπο-
 ρημένη, καὶ χρεὸς εἰς τὰ εἰσοδήματα ἐκείνης πολὺ, καὶ
 ἀπορία εἰς πάντα· καὶ ὁ αὐθέντης μου ὁ βασιλεὺς νέος
 αὐθέντης καὶ θέλει καιρὸν εἰρηνικὸν νὰ ἐξοικονομήσῃ τὰ
 ἐκείνης, καὶ ἂν παραχωρήσῃ ὁ Θεὸς, νὰ νικηθῇ ἀπὸ τῆς
 νεότητος αὐτοῦ καὶ κακίας καὶ νὰ ὀρμήσῃ κατὰ τῆς πό-
 λεως, οὐκ οἶδα, τί νὰ γένῃται. Ναί, ἂν εἶχεν εὐδοκήσῃς
 ὁ Θεὸς, νὰ ἀπέθνησκεν οὗτος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἰδοὺ εὐφρό-
 συνος κατὰ ἀλήθειαν ἀγγελία! ἐπεὶ ἄλλον οὐκ εἶχε, καὶ
 ἀπὸ τῆς λύπης ᾔθελε γενῆν καὶ ἀσθενέστερος καὶ ὀλιγο-
 χρονιώτερος, καὶ μέσον τούτου ᾔθελεν ἀναρρώσθῃναι καὶ
 τὸ ὁσπήτιον ἐκεῖνό· καὶ ἀποθανόντος ἐκείνου ᾔθελεν ὑπά-

Ἰωάννην τὸν Κομνηνὸν μετὰ χαρίτων ἀξιολόγων καὶ παρασκευῆς ὅτι πολλῆς καὶ καλῆς ἀρχοντοπούλων καὶ στρατιωτῶν καὶ ἱερομονάχων καὶ ψαλτῶν καὶ ἰατρῶν καὶ τεχνιτῶν κροτούντων καὶ ὄργανον· αἱ καὶ ἤκουον ὄνομα μὲν αὐτὸ, τί δὲ ἐστίν, οὐκ εἶδον, καὶ ἐπεθυμοῦσαν ἰδεῖν· καὶ ἀκούσαι εἰ Ἰβηρες· καὶ διὰ τοῦτο καὶ συνέτρεχον ἐκ τῶν περάτων αὐτῆς δὴ τῇ Ἰβηρίας, ἵνα ἀκούσωσιν αὐτοῦ· ἀπῆλθον δὲ διὰ συμπενθερίαν, ὅπου ἄρα με φανῇ ἐκ τῶν οὖο γενῶν· ἐδόξεν οὖν, ἵνα διὰ τὸ ἀναίτιόν μου πλέον δηλώσω τῇ αὐθέντῃ μου τῷ βασιλεῖ τὰ καλὰ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν καὶ τὰ ἐναντία, καὶ πάλιν ὡς ἂν ὀρίσῃ, καὶ ἔστειλα γραφὰς μετὰ ἀνθρώπων, καὶ πάλιν ἄλλους ὁ αὐθέντης μου ἀπολογησάμενος· καὶ ἐρχόμενοι περὶ τὴν Ἄμισόν ἐναυάγησαν. Καὶ ἔως οὗ νὰ μάθῃ τοῦτο ὁ αὐθέντης μου ὁ βασιλεὺς νὰ στείλῃ ἄλλους, διεβίβασα εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα χρόνους β' παρὰ ἡμέρας λ'. εὕρισκόμενον μου οὖν ἐκεῖσε τῇ κγ' τοῦ Μαρτίου μηνὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους τέθνηκεν ἡ ἐν μακαρίᾳ πῇ λήξει γενομένη αἰδίδμος καὶ ἁγία δέσποινα, ἡ διὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος μετονομασθεῖσα Ὑπομονὴ μοναχὴ, καὶ ἐτάφη εἰς τὴν μονὴν τοῦ πανταφάτορος, πλησίον τοῦ μακαρίτου καὶ αἰδίδμου βασιλέως καὶ ἀνδρὸς αὐτῆς.

—
υνα.

Καὶ τὸν Φεβρουάριον τοῦ νθ' ἔτους ἀπέθανεν ὁ Ἀμηρᾶς ὁ Μουράτης· καὶ τοῦτο οὐκ ἀκούσαντός μου εἰς τὴν Ἰβηρίαν, ὡς ἦλθον εἰς τὴν Τραπεζοῦντα, λέγει μοι ὁ βασιλεὺς· ἄρχον ἀποκρισιάρη, νὰ σὲ εἶπω μὲν καλὰ μαντάτα, μόνον νὰ μᾶς δώσῃς τὰ συγχαρίκια· καὶ ἀναστὰς προσκύνησα αὐτὸν εἰπὼν· νὰ πειρήσῃ ὁ Θεὸς πολυχρόνιον τὴν

ἡ ἀγάπη τῶν ἐν τῇ πόλει σχεδὸν πάντων τὸν κύριον Κωνσταντῖνον εἰς βασιλεία κρίνουσι, καὶ νὰ ἐπίσταται τοῦτο κακέϊνος δὴ ὁ Ἀμυρᾶς, ὅπερ καὶ ἔσπερε καὶ ἀπεδέξατο, καὶ μετὰ τιμῆς καὶ δώρων καμὲ ὑπέπεμψε τὰς αὐτὰς δὲ ἡμέρας καὶ ἄρχοντες ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὸν Μορέαν ἐστάλησαν Ἀλέξιος Φιλανθρώπινος ὁ Λάσκαρις, ὃς ἐστάλη εἰς τὴν πόλιν παρὰ τοῦ αὐθεντοῦς ἡμῶν μετὰ τοῦ δεσπότου κυροῦ Θωμᾶ ὑπὲρ τῶν δουλειῶν αὐτοῦ δὴ τοῦ δεσπότου εἰς τὸν βασιλεία καὶ αὐτὸς ἐπιμεληθῆναι, καὶ Μανουὴλ Παλαιολόγος ὁ Ἰαγρός, καὶ βασιλεία πεποιθήκασιν εἰς τὸν Μυζηθρᾶν τῇ ς' Ἰαννουαρίου τὸν δεσπότην κύρ Κωνσταντῖνον. Καὶ τῇ ιβ' τοῦ Μαρτίου μηνὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἦλθε καὶ εἰς τὴν πόλιν μετὰ καραβίου καταλανικοῦ καὶ παρὰ πάντων ἀσπασίως ἐδέχθη καὶ τῷ αὐτῷ ἔτει, ἐν μηνὶ Αὐγούστῳ ἐξῆλθεν ὁ δεσπότης ὁ πορφυρογέννητος τιμηθεὶς κύρ Θωμᾶς καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸν Μορέαν.

υν.

Καὶ τῇ α' Σεπτεβρίου τοῦ νη' ἔτους ἐξῆλθε καὶ ὁ δεσπότης καὶ πορφυρογέννητος κύρ Δημήτριος, καὶ ἀπῆλθε κακέϊνος εἰς τὸν Μορέαν, εἰς τὴν πόλιν συμβιβασθέντων ἔμπροσθεν τῆς κυρίας καὶ ἀγίας μητρὸς αὐτῶν καὶ τοῦ βασιλέως καὶ ἀδελφοῦ καὶ ἡμῶν τῶν ἐγκρίτων ἀρχόντων καὶ ὄρκους πεποιηκότων, οὓς καὶ κακῶς ἔσπεραν καὶ κακῶς ἀπέλαβον, ὡς εἶδον ὕστερον καὶ γὰρ, εἰ καὶ, πῶς πρὸς ἀλλήλους διετέθησαν, οὔτε τῶν ἀναγκαίων διηγεῖσθαι, οὔτε ἐν τῇ πόλει εὐρισκόμην, ἵνα καλῶς αὐτὰ ἐπίσταμαι· τῇ γὰρ ιθ' τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐστάλην ἐγὼ εἰς τε τὸν τῆς Ἰβηρίας Μίπεν, ἦγεν βασιλεία κύρ Γεώργιον, καὶ τὸν βασιλεία Τραπεζούντος κύρ

—
υμη.

Καὶ προσμένόντός μου ἐκεῖ τὸν Ἰούνιον τοῦ νς' ἔτους, ἀπέθανεν ὑπὸ λοιμῶδους νοσήματος εἰς τὴν Σηλυμβρίαν ὁ δεσπότης κύρ Θεόδωρος, καὶ φέροντες αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν ἔθαψαν ἐν τῇ τοῦ παντοκράτορος μονῇ· καὶ τῇ ιε' τοῦ Αὐγούστου μηνὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀπέθανεν ἐμοὶ ὁ υἱὸς Ἀλέξιος, ζήσας χρόνους ε' καὶ μῆνας ια'· εὖ ὁ θάνατος καὶ σφόδρα μου κατέψατο, οὐκ εἰδότες μου τοῦ ἀθλίου τὰ μέλλοντά μαι συμβήσεσθαι λυπηρότερα.

—
υμθ.

Καὶ τῇ λα' τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς τοῦ νς' ἔτους ἀπέθανε καὶ ὁ βασιλεὺς κύρ Ἰωάννης χρόνων ὑπάρχων νς' καὶ μηνῶν ι' καὶ ἡμερῶν ιε'· καὶ ἐτάφη τῇ α' Νοεμβρίου εἰς τὴν μονὴν τοῦ παντοκράτορος, αὐτοκρατορήσας χρόνους κγ' καὶ μῆνας γ', καὶ ἡμέρας ι'· καὶ τῇ ιγ' τοῦ αὐτοῦ Νοεμβρίου μηνὸς ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν μετὰ καραβίου, ὁ δεσπότης κύρ Θωμᾶς, οὐκ εἰδὼς τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ περὶ τὴν Καλλίπολιν διερχόμενος ἀκούσας αὐτόν· ἐκείνου δὲ ἐλθόντος ἔπαυσαν πολλῶ πλείον, ἅπερ ὁ δεσπότης κύρ Δημήτριος ἢ μᾶλλον οἱ αὐτοῦ σφετεριζόμενοι ἐνεργεῦσαν, ἵνα βασιλεύσῃ, τὸν οὐχὶ καὶ δεσπότην καὶ πορφυρογέννητον παρὰ τῶν Κωνσταντινοπολιτῶν ἄξιον ὄντα κρίνεσθαι, ζῶντος τοῦ πρώτου καὶ τοιούτου ἀδελφοῦ καὶ τοῦ ἐπὶ πᾶσιν ἀγαθοῖς πρωτεύοντος· ἀνευ τοῦ δυστυχῆς εἶναι, ὅμως τὸ πρέπον καὶ δίκαιον ἰσχύσαν ὀρισμῶ τῆς ἁγίας δεσποίνης καὶ τῶν υἱῶν αὐτῆς τῶν δεσποτῶν καὶ ἀρχόντων βουλῇ καὶ γνώμῃ, τῇ ε' τοῦ Δεκεμβρίου, ἀπῆλθον ἐγὼ ἀποκρισιάρχιος εἰς τὸν Ἀμνραν, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ τὸ πρωτεῖον τοῦ χρόνου καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ

ἀρχὴν αὐτοῦ, ὅταν δὲ εἴμι ἐνταῦθα μετὰ σοῦ καὶ τοῦ Εὐδαίμων·Ἰωάννου καὶ ἄλλων, ὅτι, ὅταν σὺν θεῷ ἔχω καὶ γυναῖκα, διὰ σοῦ θέλω ἔξειν αὐτήν, ἐνταῦθα τὸν πλείονα χρόνον θέλω διαβιβάσειν, καὶ θείεις ἥσθεν καὶ σὺ ὁ πλείον γνῶριμος αὐτῆς εἰς τὰ τῆς Σεραφείας αὐτῆς· νῦν δ' ἐγὼ μὲν ἀπέρχομαι πρὸς οἰκοδομὴν καλλιόνα τοῦ Ἐξαμιλίου, σὺ δὲ ἐνταῦθα εὐρισκόμενος ἄρχε καλῶς τὴν ἀρχὴν μου, καὶ παῦσον τὰς ἀδικίας καὶ τὰς πολλὰς ἀρχὰς τῶν ἐνταῦθα εὐρισκόμενων, καὶ ποιήσον πάντα τοὺς ἐνταῦθα ἵνα σὲ μόνον ἔχωσιν ἀρχὴν, ὡς ἐμὲ μόνον αὐθιγὴν προσκυνήσαντός μου σὺν αὐτῷ καὶ ευχαριστήσαντος, ἐπῆλθεν εἰς τὸ Ἐξαμίλιον τῇ ἡ' τοῦ αὐτοῦ Σεπτεμβρίου μηνός· τὸν δὲ Ὀκτώβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐπῆλθεν ἀπὸ τῆς Γλαρέντζας ἡ θυγάτηρ κυρῷ Θωμᾷ τοῦ δεσπότη κυρὰ Ἐλένη, ἵνα ἀπέλθῃ εἰς τὴν Σεβρίαν καὶ Λάζαρον τὸν υἱὸν κυρῷ Γεωργίου ἀνδρα λάβῃ, ὅπερ καὶ ἐγένετο· καὶ διὰ τοῦτο καὶ δεσπότην καὶ αὐτὸν δὴ τὸν Λάζαρον ὁ βασιλεὺς κύρ Ἰωάννης διὰ τοῦ Φιλανθρωπίνου Γεωργίου τετίμηκε. τῇ δὲ κζ' τοῦ Νοεμβρίου μηνός τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἦλθεν ὁ Ἀμρῶς κατὰ τοῦ Ἐξαμιλίου, καὶ τῇ ι' τοῦ Δεκεμβρίου ἀπῆρεν αὐτὸ καὶ τὸ ἐχάλασέ· καὶ ἀπελθόντος αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν Πάτραν, τὴν χώραν καὶ μονὴν ἀπῆρε καὶ κατέκαυσε καὶ ἠφάνισε. Καὶ τὸν Αὐγουστον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐστάλην πάλιν ἐγὼ εἰς τὴν πόλιν, καὶ δι' ἄλλας μὲν δουλείας καὶ διὰ τὴν Τραπεζοῦνταν καὶ τὴν Γοτθίαν συνοικεσίῳ διὰ τοῦ αὐθεντός μου δουλείαν· ἐπεὶ προσυνέτυχον ἀπ' ἐκεῖθεν εἰς ἃ μέρη καὶ ἱερομόναχον τὸν ὕστερον χρηματίσαντα καὶ μητροπολίτην Ἀθηνῶν καὶ ἀνδρώπους μου ἔστειλα καὶ ἔγραψα.

αὐτοῦ ἔτους ἐγεγόνει παγκόσμιος καύσων καὶ ἄξιος μνήμης ,
 ἐν ᾧ δὴ θέρει καὶ ὁ πνευματικὸς κυρ Γρηγόριος πατριάρ-
 χης ἐγεγόνει· καὶ τῇ ιε' τοῦ Αὐγούστου μηνὸς τοῦ αὐτοῦ
 ἔτους ἐγεννήθη μοι υἱὸς Ἀνδρόνικος , ὃς ἔζησεν ἡμέρας
 καὶ μένον ὀκτώ.

—
 υμς.

Καὶ τῷ νθ' ἔτει , Δεκεμβρίῳ μηνὶ πρὸς τέλος , ἐλ-
 θόντος μου εἰς τὸν Μορέαν μετὰ τῆς πραγματείας Βενε-
 τικῶν κατέργων,

—
 υμς.

Σεπτεβρίου α' τοῦ νέ ἔτους εὐεργετήθη τὸ κεφαλα-
 τίκιον τοῦ Μυζηθρᾶ , μετὰ καὶ πάντων τῶν περὶ αὐτὸ ,
 ἦγεον Κουλαῖ , Ἑβραϊκῆς Τρύπης , Τζεραμίου , Παγκότων
 καὶ Σκλαβοχωρίου , καὶ μετὰ πάντων τῶν εἰσοδημάτων
 αὐτῶν , ὡς οἱ εἶχεν ἄλλος τις οὕτως πόποτε τὸ τοῦ
 Μυζηθρᾶ κεφαλατίκιον· ὥρισέ μοι δὲ καὶ τοῦτο , ὅτι ἐγὼ
 δίδωμά σοι τὸν Μυζηθρᾶν εἰς κεφαλατίκιον καὶ διὰ τὴν σὴν
 καλὴν δουλοσύνην καὶ τὴν ἐμὴν πρὸς σέ ἀναδοχὴν καὶ ἀγά-
 πην , καὶ ὅτι θέλω νὰ ἐνὶ καὶ τοῦτο ἐν , ὡς ἡ Κόρινθος
 καὶ ἡ Πάτρα· ὧν τὴν μὲν ἔχει ὁ Καντακουζηνὸς Ἰωάννης ,
 τὴν δὲ Ἀλέξιος ὁ Λάσκαρις· καὶ γίνωσκε ὅτι ἕτερον με-
 σάζοντα οὐδὲν θέλω παῖσειν παρὲς αὐτὸν δὴ τὸν Εὐδαι-
 μονοϊωάννην ὃν ἔχω· ἀλλ' οὐδὲ ἐνταῦθα θέλω εὐρίσκεσθαι
 αἰεὶ ἀμὴν θέλω διέρχεσθαι τὸν τόπον μου διὰ πολλὰ ὠφέ-
 λιμα· καὶ ὅταν εὐρίσκωμαι εἰς τὴν Κόρινθον , θέλω πράτ-
 τειν τὰς ἐμὰς δουλείας καὶ τὰς τοῦ τόπου ἐκείνου μετὰ
 τοῦ Καντακουζηνοῦ καὶ τοῦ Εὐδαιμονοϊωάννου· ἦσαν δὲ εἰς
 τὴν Πάτραν ἀπέλθω πάλιν μετὰ τὸν Λάσκαριν καὶ τὸν Εὐ-
 δαιμονοϊωάννην καταλιμπάνων τὸν Καντακουζηνὸν εἰς τὴν

τὸν Μυζηθρᾶν ἑφθάσα, πολλὰ τοῦ δεσπότη κυροῦ Θεοδώρας ζητοῦντός με καὶ παροτρύνοντος, ἵνα καὶ τὴν Σηλυμβρίαν ἔχω καὶ τῶν πρώτων αὐτοῦ ὑποχειρῶν εὐρίσκωμαι· διερχόμενος δὲ εὗρον καὶ τὸ Ἐξαμίλιον κτισθὲν παρὰ τοῦ αὐθεντός μου καὶ δεσπότη τῷ παρελθόντι καρῷ τοῦ ἱεροῦ φθάσαντός μου σὺν εἰς τὸν Μυζηθρᾶν, μετὰ τινὰς ἡμέρας ὀλίγας, τοῦ καρδηνάλιου καὶ βιζευκαγελλαρίου καὶ λεγάτου καθολικοῦ τοῦ Πάπα ἀπερχομένου μετὰ πολλῶν κατέργων εἰς τὴν πόλιν διὰ τὴν κατὰ τῶν ἀσέβων τοῦ ῥηγὸς τῆς Οὐγγαρίας ἐξέλευσιν, ἐστάλην καὶ ἐγὼ πάλιν ἀποκρισιᾶς πρὸς τε τὸν βασιλεῖα καὶ πρὸς τὸν Ἀμηνᾶν καὶ αὐτὸν δὴ τὸν ῥῆγαν, ἀλλὰ δὴ καὶ πρὸς τὸν λεγόντων καὶ πρὸς τὸν καπετάνιον Ἀλωΐσιον Λορδᾶν δὲ ἀναγκάσας δουλείας πρὸς οὗ προβῶσι τὰ πράγματα· καὶ διερχομένου μου τὴν Κορίνθον τῇ λ' τοῦ Αὐγούστου, ἵνα εἰς τὸν Εὐρίπον τὰ κότεργα τῆς ἀρμάτας φθάσω, εὗρον θαπτόμενον τὸν καλὸν κἀγαθὸν Κορίνθου Μάρκον, ὅς καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ἡμῶν ἐγεννήθη καὶ μεθ' ἡμῶν ἀνετράφη καὶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ τῆς μητρικῆς αὐτοῦ πολλὰ πιεζόμενος μεγάλας θεραπειὰς παρὰ τῶν γεννητόρων μου εὗρισκεν· ἐκεῖ ἀναγκασθεὶς ἀπὸ τοῦ πολλοῦ κακοῦ ἔφυγεν ἀπὸ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν τῶν Ξανθοπούλων μονὴν ἀπῆλθε· καὶ τοιοῦτος χρήσιμος ἀπεκατεστάθη.

ὑμε.

Φθάσας σὺν ἐγὼ εἰς τὸν Εὐρίπον, τὰ δὲ κότεργα οὐ φθάσας, δὲ ἄλλου πλευσίμου εἰς τὴν Λῆμνον ἀπεσώδην, εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Νοεμβρίου τοῦ νγ' ἔτους· τῷ δὲ αὐτῷ μηνὶ ια' ὁ ῥῆξ τῆς Οὐγγαρίας ἐσκοτώθη παρὰ τοῦ Ἀμηνᾶ εἰς τὴν Βάρναν καὶ τῇ ιε' τοῦ Ἰουλίου μηνὸς τοῦ

κων· ἀπελθόντος δ' ἀπράκτου τοῦ στόλου βοηθεῖα Θεοῦ ἡ βασιλίσσα ἀπὸ τῆς περιστάσεως ἀσθενήσασα καὶ ἐκτρωθεῖσα, τὸν Αὐγούστου τοῦ αὐτοῦ ἔτους εἰς τὸ Παλαιόκαstron τοῦ αὐτοῦ νησιῦ τῆς Λήμνου ἀπέδραμε καὶ ἐτάφη.

υμγ.

Καὶ τῇ ιδ' τοῦ Σεπτεβρίου μηνὸς τοῦ νά' ἔτους ἐγενήθη μοι ὁ ἕτερος υἱὸς Ἀλέξιος· καὶ τὸν Νοέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν ὁ δεσπότης καὶ αὐθέντης μου κύρ Κωνσταντῖνος· καὶ τῇ α' Μαρτίου ἔλαβεν ἀπὸ τὸν βασιλεῖα τὴν Σηλυμβρίαν, καὶ ἀπέστειλεν ἐμὲ ἐκῆσιν εἰς κεφαλὴν, ἵνα καὶ ἀπὸ τὸν Ἀμνηρᾶν καὶ τὸν δεσπότην κύρ Δημήτριον καὶ αὐτὸν δὴ τὸν δευκότα βασιλεῖα προστάξας φυλάττω. Καὶ τὸν Ἰούλιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν Φραγκόπουλος ὁ πρωτοστράτωρ καὶ ὀρισθεὶς κατὰ ἀπὸ τὴν Σηλυμβρίαν εἰς τὴν πόλιν ἦλθεν· καὶ συμφωνοῖται γιγόνασιν, ὅτι ὁ μὲν δεσπότης καὶ αὐθέντης μου εἰς τὸν Μαρτίαν ἀπέλθῃ καὶ τὸν τόπον πάντα τοῦ δεσπότης κύρ Θεοδώρου λάβῃ, ἐκεῖνος δὲ εἰς τὴν πόλιν ἔλθῃ, καὶ τὴν Σηλυμβρίαν λάβῃ, ἃ δὴ καὶ ἐγένετο.

υμδ.

Καὶ τῇ ι' Ὀκτωβρίου τοῦ υβ' ἔτους μετὰ καραβίου ἐξελθόντος ἀπὸ τῆς πόλεως τοῦ αὐθέντός μου καὶ δεσπότης, καὶ ἀπελθόντος εἰς τὸν Μαρτίαν, καὶ πάλιν μετὰ αὐτοῦ δὴ τοῦ καραβίου ὁ δεσπότης κύρ Θεόδωρος τὸν Δεκέμβριον μῆνα τοῦ αὐτοῦ ἔτους εἰς τὴν πόλιν ἀπέσωσε. Καὶ τὸν Μάρτιον παρέδωκα ἐγὼ πρὸς αὐτὸν τὴν Σηλυμβρίαν, καὶ ἐμβάντος μου εἰς καράβιον τοῦ ἀπὸ τὴν Κρήτην Ὑαλινᾶ Ἀντωνίου εἰς τὴν τοῦ Εὐρίπου Κάρυστον ἐπαφῆκέ με· καὶ τῇ γ' τοῦ Ἰουνίου διὰ τῆς στερεᾶς ὁδοῦ εἰς

τοῦ, ὁ αὐθέντης μου δηλονότι, ἤλθομεν εἰς τὸν Μορέαν μετὰ τῶν αὐτῶν κατέργων καὶ τῆς Μιτυλήνης ἐτέρου ἐνός· καὶ τῇ 4' Ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ὁρισθεὶς διέβην ἐγὼ εἰς τὸν Ἀμνηραν καὶ τὸν βασιλεῖα ἀπαρσισάριος, ἔχοντός μου καὶ ἀπόκρυφον μυστήριον, ὅτι, ἐὰν ἐνθάσῃ τοῦτο καὶ ὁ βασιλεὺς, νὰ ἀπέλθω εἰς τὸν δεσπότην κύρ Δημήτριον ἀνω εἰς τὴν Μεσημβρίαν καὶ δώσω πρὸς ἐκείνου ἅπαντα τὸν τόπον, ὃν ὁ αὐθέντης μου εἰς τὸν Μορέαν εἶχεν· αὐτὸς δὲ πάλιν ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν ἔχῃ τὴν Σηλυμβρίαν καὶ τὸν πρῶτον τόπον αὐτοῦ τὴν Μεσημβρίαν καὶ τὰ ἄλλα ἕως τῶν Δέρκων, (διὰ τὸ) καὶ εἰς ἐλπίδα εἶναι τῆς βασιλείας, ὡς ἡγάπα ὁ βασιλεὺς, ἐκείσε εὐρισκόμενον· ὁ δὲ καλῶς ἀποδεξάμενος ὁ βασιλεὺς, τὸν Ἰαννουάριον μῆνα εἰς τὴν Μεσημβρίαν πρὸς τὸν δεσπότην κύρ Δημήτριον ἀπῆλθεν· ἐκεῖνος δὲ ἐνεργῶν τὰ κατὰ τῆς πόλεως μᾶλλον τὰ κατ' ἐκείνου ἀπέκειμψέ με ἄπρακτον· ἐν 7ῳ μηνὶ καὶ ἐν ἀποπληξίᾳ θειῇ περικεισὼν Παῦλος ὁ Ἀσάνης ἐναπέφυξεν· ἐμοῦ δ' ἐπιστρέψαντος εἰς τὴν πόλιν, καὶ προσμένοντος ὁρισμῷ τοῦ βασιλέως πρὸς τὸ ἐπιστρέψαι εἰς τὸν αὐθέντην μου, τῇ 14' τοῦ Ἀπριλλίου μηνὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἐπληρώσθη μετὰ Τούρκων καὶ ἀπέκλεισε καὶ ἔφθειρε τὰ τῆς πόλεως ὁ δεσπότης κύρ Δημήτριος, ἐν 17ῳ μηνὶ καὶ ἡμέρᾳ ἐγεννήθη αὐτῷ καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ· καὶ τὸν Ἰούλιον μῆνα τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἐρχομένου τοῦ αὐθέντός μου καὶ δεσπότης κύρ Κωνσταντίνου εἰς βοήθειαν τῆς πόλεως, καὶ διὰ τῆς Μιτυλήνης διελθόντος καὶ λαβόντας καὶ τὴν αὐτοῦ γυναῖκα τὴν βασίλισσαν, εἰς τὴν Ἀἴμωνα ἦλθε· καὶ εὐρεθέντος ἐκείσε ἐπολεμήθη εἰς τὸν Κόττηνον ἡμέρας πολλὰς ὑπὸ τοῦ στόλου παντός τῶν Τούρ-

ἀπὸ τῆς συνόδου ὃ τε βασιλεὺς καὶ ὁ δεσπότης καὶ οἱ ἀπελθόντες ἄλλοι, τοῦ πατριάρχου καὶ μόνον καὶ τοῦ καλῶς Σαρδέων (μητροπολίτου) κάμοι πλεῖστα φίλων ἐκῆσεν τελευτησάντων, τούτου μὲν εἰς τὴν Φερράριαν, τοῦ δὲ πατριάρχου ἐν Φλωρεντία ὕστερον. Καὶ τῇ κζ' Μαρτίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους τῇ λαμπρᾷ κυριακῇ ἐγεννήθη μοι ὁ δεύτερος υἱὸς Ἀλέξιος, ὃς καὶ ἐπέζησεν ἡμέρας καὶ μόνον λ'· καὶ τὸ ἱερ τοῦ αὐτοῦ χρόνου ἐγγόνει καὶ πατριάρχης ὁ πρότερον Κυζίκου κὺρ Μητροφάνης.

υμα.

Καὶ τῇ ς' Δεκεμβρίου τοῦ μθ' ἔτους ὁρισθεὶς ἀπῆλθον εἰς τὴν νῆσον Λέσβον, καὶ κατέστησα τὸ συμπενθέριον, καὶ ἰποίησα καὶ μνησθείαν γάμου μετὰ κυρᾶς Αἰκατερήνης τῆς θυγατρὸς αὐθεντός τῆς Μιτυλήνης καὶ τῶν ἐξῆς κὺρ Νοταρᾶ Παλαιολόγου τοῦ Γατελιούτζη. Καὶ τῇ ις' Ἀπριλλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους τῇ λαμπρᾷ πάλιν κυριακῇ ἐγεννήθη μοι θυγάτηρ ἡ Θάμαρ· καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ λαβὼν τὴν αὐτοῦ θυγατέρα Ἀσανίαν τὴν Θεοδώραν Παῦλος ὁ Ἀσάνης, ἔφυγεν ἀπὸ τῆς πόλεως, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Μεσημβρίαν· καὶ δέδωκεν αὐτὴν εἰς νόμιμον γυναῖκα τῷ δεσπότη κὺρ Δημητρίῳ· καὶ τῇ κζ' τοῦ Ἰουλίου μηνὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀπῆλθεν εἰς τὴν Μιτυλήνην μετὰ κατέργων βασιλικῶν, καὶ εὐλογήθη ὁ αὐθέντης μου δηλονότι τὴν ῥηθεῖσαν κυρὰν Αἰκατερήνην, τὴν Γατελιουτζέαν, Καπετανίου ὄντος εἰς τὰ κάτεργα τοῦ μετὰ ταῦτα γεγονότος μεγάλου δουκὸς Λευκᾶ τοῦ Νοταρᾶ.

υμβ.

Καὶ τὸν Σεπτέμβριον μῆνα τοῦ ν' ἔτους καταλείψας ἐκῆσε εἰς τὸν αὐτῆς πατέρα τὴν βασίλισσαν καὶ γυνὴν αὐ-

εἰ δὲ μᾶλλον εὐθὺν ἐμονήσουσιν, τότε μᾶλλον ἐξέβη ὁ λογισμὸς, καὶ μὲ πλεον θάρρος ποίησον τὸ θέλεις· καὶ αὐτῇ ἢ βουλὴ τὸν μὲν Ἀμηνᾶν τοῦ σκοποῦ ἐκάλυψεν· πρὸς δὲ τοῦ Χαλὶ πασία τὴν βουλὴν δόντος τοῦ καιροῦ μαθεῖν ἡμᾶς ἄλλα τῶν ἄλλων, ὁ αὐθέντης μου δεσπότης καὶ οἱ ἄρχοντες ἐξόρθωσαν τὸν Παλαιολόγον Θωμᾶν καὶ (πρὸς) τὸν βασιλεῖα ἀπέστειλαν· καὶ λογισμὸς καὶ τρικυμία τὰς ἐν τῇ πόλει περιέπεσαν ὅτι πλείστη, ἕως οὗ πάλιν ἐμάθομεν τὴν ἰσχύσασαν βουλὴν τοῦ Χαλὶ πασία· καὶ ἰδοὺ ἐκμαρτυρία τοῦ ὡς μὴ ὠφελε γενέσθαι τὴν σύννοτον· ἀφήμι γὰρ τὰ ἄλλα ἃ παρεκλούθησαν ἀπὸ τούτου· τοῦ δὲ αὐτοῦ μὲς ἔτους τῇ κς' τοῦ Ἰαννουαρίου μηνὸς εὐλογήθη ἐγὼ Ἑλένην, τὴν θυγατέραν τοῦ ἐπὶ Κωνσταντίνου Ἀλεξίου Παλαιολόγου τοῦ Τζαμπλώωνος.

υλθ.

Καὶ Μαΐου α' τοῦ μὲς ἔτους ἐγεννήθη μοι υἱὸς Ἰωάννης, ὃν καὶ βασιλεὺς ὁ αὐθέντης μου κύρ Κωνσταντῖνος ἀνεγέννησε διὰ τοῦ Θεοῦ βαπτίσματος, ὁ καὶ πρὸ τοῦ ἡμᾶς στεφανώσας.

—
υμ.

Καὶ Δεκεμβρίου ιζ' τοῦ μὲς ἔτους ἀπέθανεν ἡ δέσποινα κυρὰ Μαρία, ἡ ἀπὸ τῆς Τραπεζούντος· καὶ τῇ α' Ἰαννουαρίου μηνὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀπέθανεν ἡ δέσποινα κυρὰ Εὐγενεῖα ἡ τοῦ Γατελιούτζη θυγάτηρ, αἱ καὶ ἐτάφησαν ἐν τῇ τοῦ παντοκράτορος μονῇ, καὶ σφοδρῶς, εἴπερ ποτὲ, χειμῶνος τότε γενομένου· καὶ τῇ ιζ' τοῦ αὐτοῦ Ἰαννουαρίου μηνὸς ἀπέθανεν ἡ βασίλισσα κυρὰ (Ζωὴ) καὶ ἐτάφη ἐν τῇ τῆς κυρᾶς Μάρθας μονῇ· καὶ τὸν Φεβρουάριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐπανόστρεψαν εἰς τὴν πόλιν

χῆ, ἀλλ' οἰκονόμον· καὶ φοβῶμαι, μήποτε ἐκ τῶν ἐν-
 θυμημάτων καὶ ἐπιχειρημάτων αὐτοῦ γένηται χαλασμός τοῦ
 ἐσπητίου τούτου· προεῖδον γὰρ καὶ τὰς ἐνθυμήσεις αὐτοῦ,
 καὶ τὰ ἐδόξαζε κατορθῶσαι μὲ τὸν Μουσταφᾶν καὶ εἶδον
 καὶ τὰ τέλη τῶν κατορθωμάτων, εἰς τί κίνδυνον μᾶς ἔφε-
 ρον, ἕτερον βεβαιῶν τὴν ποτὲ βουλὴν τοῦ αἰδιόμενου πα-
 τρός αὐτοῦ, ὡς ἐστάθη, ἵνα ἀπέλθῃ εἰς τὴν σύνοδον,
 ἐστάλῃ εἰς τὸν Ἀμυρᾶν ἀποκρισιάρης Ἀνδρόνικος ὁ Ἰαγρός,
 δηλῶσαι τούτο πρὸς ἐκείνον ὡς τάχα φίλον καὶ ἀδελφόν·
 καθεῖνος ἀπελογήσατο, ὅτι οὐδὲν μοι φαίνεται καλὸν νὰ
 ὑπάγῃ νὰ κητιάσῃ τοσούτον καὶ νὰ ἐξοδιάσῃ· καὶ τί νὰ
 κερῶσῃ; ἰδεὺ ἐγὼ, καὶ ἐὰν ἔχῃ χρεῖαν καὶ ἄσπρων δι'
 ἔξοδον καὶ εἰσοδήμα καὶ ἄλλο τι πρὸς θεραπείαν αὐτοῦ,
 ἔτοιμός εἰμι νὰ τὸν θεραπεύσω· καὶ ἐγένετο πολὺς λόγος
 καὶ βουλὴ, πότερον νὰ γένηται τὸ τοῦ Ἀμυρᾶ, ἢ νὰ
 ἀπέλθωσιν εἰς τὴν σύνοδον· καὶ ἐγένετο, ὅπερ ἤθελεν ὁ
 βασιλεὺς, ἢ μᾶλλον ἢ κακὴ τύχη ἐξελεῖσθός τοις τῷ
 βασιλεῶς ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ ἀπερχομένου ἐβουλεύσατο ὁ
 Ἀμυρᾶς ὅτι νὰ ποιήσῃ μάχην εἰς τὴν πόλιν καὶ νὰ πέμ-
 ψῃ φωσάτον κατ' αὐτῆς· σὺ τοσούτον, ὅτι νὰ ἐπάρῃ αὐ-
 τὴν, ὅσον ἵνα παήσῃ τὸν βασιλέα νὰ ἐπιστρέψῃ· καὶ
 τοῦτο ἐβεβαιώθη καὶ ἐστάθη παρὰ πάντων τῶν αὐτοῦ ἄνευ
 μόνου τοῦ Χαλὶ πασῖα, ὅστις ἀνέστη λέγων· ὅτι μᾶλ-
 λον μὲν σὺν αἰτίον θέλει ᾗσθαι, ἐὰν ποιήσῃ μάχην τὴν
 πόλιν, ἵνα ὁ βασιλεὺς εἴπῃ τοῖς Φράγκοις ἀπὸ ἀνάγκης,
 ὅτι, ὥπερ λέγετε, στέργω τα· καὶ ἰδοὺ ἐγένετο ὅπερ ἐφοβού-
 μεθα· ἀμὴ ἄφες τὸ καὶ ἰδὲ τὸ τί θέλει πράξειν· καὶ εἰ
 μὲν ὁμονήσω, σὺ ἀγάπην ἔχεις μετ' ἐκείνων καὶ ἔρως
 εἰς τὸ ἐμπροσθεν πάλιν, ὡς ἂν βλέπῃς, θέλεις πράττειν·

καὶ μεγάλη εἰς τὸ νὰ γένηται ἢ κατὰ τῆς πόλεως τῶν ἀσεβῶν ἔφοδος καὶ ἀπὸ ταύτην πάλιν ἡ πολιτοκρία καὶ ἡ ἀρχαλωσία καὶ τοιαύτη καὶ τοσαύτη συμφορὰ ἡμῶν· καὶ ἀκούσατε λόγους ἀληθεῖς τὴν αὐτοαλήθειαν προβαλομένου μου μαρτυρίαν. Εἶπεν ὁ αἰδίδιμος βασιλεὺς πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν βασιλέα κύρ Ἰωάννην μόνος πρὸς μόνον, ἰστάμενου καὶ ἐμοῦ μόνου ἔμπροσθεν αὐτῶν, ἐμπεσόντος λόγου περὶ τῆς συνέδου υἱέ μου, βεβαίως καὶ ἀληθῶς ἐπιστάμεθα ἐκ μέσης τῆς καρδίας δὴ τῶν ἀσεβῶν, ὅτι πολλὰ τοὺς φοβεῖ, μὴ συμφωνήσωμεν καὶ ἐνωσώμεν με τοὺς Φράγκους· ἡγοῦντο γὰρ ὅτι, ἂν τούτο γένηται, θέλει γενῆν μέγα τι κακὸν εἰς αὐτοὺς παρὰ τῶν τῆς δύσεως Χριστιανῶν· δι' ἡμᾶς λοιπὸν τὸ περὶ τῆς συνέδου μελέτα μὲν αὐτὸ καὶ ἀνακρίνονε, καὶ μάλιαθ' ὅταν ἔχῃς χρεῖαν τινὰ φοβῆσαι τοὺς ἀσεβεῖς· τὸ δὲ νὰ ποιήσῃς αὐτὴν, μηδὲν ἐπιχειρήσῃς αὐτὸ, διότι οὐδὲν βλέπω τοὺς ἡμετέρους, ὅτι εἰσὶν ἀρμόδιοι πρὸς τὸ εὐρεῖν τινα τρόπον ἐνώσεως καὶ εἰρήνης καὶ ὁμονομίας, ἀλλ' ὅτι νὰ τοὺς ἐπιστρέψουν εἰς τὸ νὰ ἴσμεν ὡς ἀρχῇθεν· τούτου δὲ ἀδυνάτου ὄντος σχεδὸν, φοβεῦμαι μὴ καὶ χειρὸν σχίσμα γένηται· καὶ ἰδοὺ ἀπεσκεπάσθημεν εἰς τοὺς ἀσεβεῖς. τοῦ δὲ βασιλέως, ὡς ἔδοξε, μὴ δεξαμένου τὸν λόγον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, μηδὲν εἰπὼν ἀναστὰς ἀπῆλθε· καὶ μικρὸν σύννους γεγωνὺς ὁ μακαρίτης καὶ αἰδίδιμος πατὴρ αὐτοῦ ἐμβλέψας πρὸς με ὀρίξει· ὁ βασιλεὺς, ὁ υἱὸς μου, ἐνὶ μὲν ἀρμόδιως βασιλεῖ, σὺ τοῦ παρόντος δὲ καιροῦ. Βλέπει γὰρ καὶ φρονεῖ μεγάλᾳ, καὶ τοιαῦτα εἰα εἰ καιροὶ ἔχρηζον (ἐπὶ) τῆς εὐημερίας τῶν προγόνων ἡμῶν· ἀμὴ σήμερον, ὥσαν παρακολουθούσιν εἰς ἡμᾶς τὰ πράγματα, σὺ βασιλέα θέλει ἢ ἡμῶν ἀρ-

κύρ Ἰωάννης μετὰ τοῦ πατριάρχου καὶ τοῦ δεσπότου κύρ Δημητρίου, καὶ πολλῶν ἀρχόντων τῆς συγκλήτου καὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ πάντων σχεδὸν τῶν μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων διὰ τὴν μελετηθεῖσαν, ὡς μὴ ὤφειλε, σύνοδον· καὶ οὐ λέγω τοῦτο διὰ τὰ τῆς ἐκκλησίας δόγματα· ταῦτα γὰρ παρ' ἄλλοις ἐδόθησαν κρίνεσθαι· ἐμοὶ δ' ἀρκεῖ ἡ πατρική μου διαδοχὴ τῆς πίστεως, καὶ ὅτι οὐδέποτε παρὰ τινος τῶν τοῦ μέρους ἐκείνου ἤκουσα ὅτι τὸ ἡμῶν κακὸν, ἀλλὰ καλὸν καὶ ἀρχαῖον, καὶ τὸ ἐκείνων οὐ κακὸν, ἀλλὰ καλὸν· καὶ νὰ εἶπω, ὡς ἐν παραδείγματι, ὅτι τὴν μίσην ὁδὸν τῆς πόλεως, τὴν πλατείαν καὶ εὐρύχωρον, διερχόμεθα πολλοὺς χρόνους μετὰ τινων, δι' ἧς ἐκαταντῶμεν εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν, εἴτα μετὰ τινος καιροῦς εὐρίσκη παρὰ τινων καὶ ὅλην ὁδὸν καταντῶσα, ὡς λέγουσι, καὶ αὕτη ἐκεῖ, καὶ νὰ μὴ παροτρύνωσιν, ὅτι ἐλθὲ καὶ διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης, ἧς εὐρομεν· καὶ γὰρ, εἰ καὶ ἔστιν αὕτη, ὅπου ἀπέρχη, καλὴ καὶ ἀρχαία, καὶ ἡμῖν ἀρχῆθεν σὺν ὑμῖν γνωστὴ καὶ διερχομένη, ἀλλὰ καὶ αὕτη, ἣν εὐρομεν νῦν, καλὴ ἔστιν· ἐγὼ δὲ νὰ ἀκωῶ παρὰ μὲν τῶν, ὅτι καλὴ ἔστι, παρὰ δὲ τῶν, ὅτι οὐ καλὴ, διὰ τί νὰ μηδὲν εἶπω, μετ' εἰρήνης καὶ ἀγάπης ἀπέρχεσθε καλῶς εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν, ὅπουθεν βούλεσθε· ἐγὼ δὲ πάλιν θέλω διέρχεσθαι διὰ τῆς ὁδοῦ, ἣν καὶ μεθ' ὑμῶν πολὺν τινα χρόνον διερχόμεν, καὶ καλὴν αὐτὴν καὶ παρ' ὑμῶν καὶ τῶν προγόνων μου μαρτυρουμένην· οὐ διὰ ταύτην σὺν τὴν αἰτίαν εἶπον ὡς μὴ ὤφειλεν· ἤθελα γὰρ νὰ εἶχε γεντὴν καλῶς ἐνώσει τῶν ἐκκλησιῶν καὶ νὰ μὲ ἔλιπεν ὁ εἷς τῶν ὀφθαλμῶν μου, ἀλλὰ διὰ τί; ὅτι ἦν καὶ αὕτη ἡ σύνοδος δουλεία αἰτία μία καὶ πρώτη

ἀδελφούς καὶ αὐθέντας ἔχοντας ὄχλησιν μάχης μεγάλης· καὶ γὰρ ὅπισθεν τοῦ κυρίου Κωνσταντίνου καὶ αὐθεντός μου σταλὲς μετὰ κατέργου καὶ ὁ κύρ Θεόδωρος ἐμάχετο τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς αὐτοῦ, ὡς καὶ φησάτων συναχθέντων ἐπ' ἀμφοτέραις τοῖς μέρεσι, καὶ πολέμου μερικῷ μέσση αὐτῶν γεγονότος.

υλξ.

Τῷ μέτῃ καὶ ἀποκρισιάρχων ἀποσταλόντων παρὰ τοῦ βασιλέως - ἦσαν δὲ ὁ καλὸς κάγαθος Διονύσιος ἱερομόναχος, ὁ χρηματίσας καὶ μητροπολίτης Σαρδείων, καὶ Δυσύπατος Γεώργιος, τὴν μάχην ἀπὸ μέρους κατεπραῖναν· τέλος δὲ πάλιν ἄλλων ἐλθόντων ἀποκρισιάρχων τοῦ βασιλέως, Γρηγορίου ἱερομενάχου καὶ πνευματικοῦ τοῦ χρηματίσαντος ὑστερον καὶ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ αὐτοῦ δὴ πάλιν Γεωργίου τοῦ Δυσυπάτου συνειβασαν, ἵνα ὁ μὲν αὐθέντης μου δεσπότης κύρ Κωνσταντῖνος ἀπέλθῃ καὶ ἐνὶ εἰς τὴν πόλιν, ὁ δὲ κύρ Θεόδωρος καὶ κύρ Θωμᾶς οἱ δεσπότες εἰς τὸν Μορέαν.

υλη.

Καὶ τῇ ε' Σεπτεβρίου τοῦ μς' ἔτους διέβημεν ἀπὸ τῆς Πάτρας διὰ τῆς στερεᾶς εἰς τὸν Εὐρίκον, μετὰ τοῦ αὐθεντός μου λέγω, καὶ ἐσέβημεν εἰς κατέργον Βενετικὸν ἀπὸ τὸ καστέλλον τῆς Εὐρίκου, τὴν Κάρυστον· ἐν ᾧ δὴ κατέργων ἦν καὶ ὁ ποτὲ μὲν ἐν τῇ Πάτρᾳ Κανονικὸς Μάρκος, ὅταν ἀπῆλθον κατ' αὐτῆς, γεγονώς δὲ λεγάτος παρὰ τοῦ πάπα Εὐγενείου τοῦ συγγενούς αὐτοῦ, καὶ παρ' ἐκείνου καὶ ἀποκρισιάρχος εἰς τὸν βασιλέα. Καὶ τῇ κδ' τοῦ αὐτοῦ μηνὸς Σεπτεβρίου ἀπεσώθην εἰς τὴν πόλιν· καὶ τῇ κς' Νοεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους διέβη ὁ βασιλεὺς

νός τοῦ μὲν ἔτους εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐφθάσα-
μεν.

υἱς.

Καὶ τῇ κ' Μαρτίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν καὶ ἡ τοῦ Παρασπονδήλου μεγάλου δαυκὸς θυγατέρα Ζωὴ, μετὰ κατέργου βασιλικῷ, ὁποῦ ἐστάλη μετὰ Παλαιολόγου τοῦ Μανουὴλ, ἵνα φέρωσιν αὐτήν· ἦν δὲ καὶ μετὰ τινος ἡμέρας εὐλογήθη αὐτήν ὁ δεσπότης κύρ Δημήτριος· μετ' οὗ δὲ κατέργου ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν καὶ ὁ δεσπότης κύρ Θεόδωρος, ἵνα ἐκεῖνος εἰς τὴν πόλιν εὑρίσκηται καὶ διάδοχος ὡς δεύτερος ἀδελφὸς τῆς βασιλείας· ὁ καὶ ὁ βασιλεὺς ἔστεργε μὲν καὶ ἀκαυσίως, ἐπεὶ τὸν κύρ Κωνσταντῖνον τὸν αὐθέντην μου πολλάκις με ἐπιηροφόρησε καὶ ἐνάρκως ὡς ἐν μυστηρίῳ ἰγάπα καὶ ἤθελεν, ὡς καὶ ὁ λόγος προῖον δηλώσει. ἐπεὶ δὲ οὕτως παρηκολούθησεν, ἐσπούδαζεν ἵνα εἰς τὸν Μορέαν καὶ τοὺς τρεῖς ἄλλους ἀδελφοὺς ἐγκατοικήσῃ· ὁ γοῦν αὐθέντης μου πάλιν ὁ δεσπότης κύρ Κωνσταντῖνος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ κυροῦ Θωμᾶ τοῦ δεσπότη, — ἦν γὰρ εἰς τὴν πόλιν μετ' ἡμῶν ὁ πρῶτος ἄρχων τοῦ ὀσπητίου ἐκείνου Ῥαοὺλ Μιχαήλ ὁ Ἰσῆς —, ἐσπούδαζον, ἵνα αἱ δύο μὲν σὺν τῇ βασιλεῖ εὑρίσκωνται εἰς τὴν πόλιν, αὗται δὲ αἱ δύο αὐθένται εἰς τὸν Μορέαν· διὰ ταύτην δὲ τὴν αἰτίαν καὶ τὸν Ἰωάννην τοῦ αὐτοῦ ἔτους διέβη ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὸν Μορέαν ὁ δεσπότης κύρ Κωνσταντῖνος ὡς φυγὰς μετὰ Λαλιώτου καὶ ἐγὼ ἐστάλην παρ' αὐτοῦ εἰς τὸν Ἀμνηρᾶν διὰ ταύτην δὲ τὴν δουλείαν, ἵνα αὐτὸν ὑπὲρ ἑαυτῶν ἔχωσι καὶ ἀπῆλθον καὶ καλῶς ὁικονόμησα τὰ ἀνατεθειμένα, καὶ διὰ τῆς στεριᾶς εἰς τὸν Μορέαν ἐφθάσα· εὗρον δὲ τοὺς

ὅπῃ μετὰ τινας ἡμέρας, ἄπρακτος ἐγύμνασά ἀπὸ τὸ Ἑξαμίλιον τούτου παραγγελίαν ἔχοντός μεν. Εἰς δὲ τὰ Στυλῶμα εὐρισκόμενου τοῦ δεσπότη καὶ αὐθεντός μεν, καὶ τὰ τῆς πράγματειας κάτεργα Βενετικά ἐκδεχόμενου, ἵνα ἐμβαῖς εἰς τὴν πόλιν ἀπέλθῃ, ἰδεὺν καὶ γὰρ ἄπρακτος ἔφθασα. Καὶ ἐμβαῖς καὶ γὰρ ἀπερχόμεθα, καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην φθάσαντες, ἐφάνη καλὸν, καὶ ἐστάλην εἰς τὸν Τουραχάνην εἰς τὴν Θήβαν εὐρισκόμενον, καὶ τὴν δουλείαν τὴν περὶ τῆς Ἀθήνας ἐδηλοποίησα αὐτῷ καὶ ἐπληροφόρησέ μοι μεθ' ὅρκου, ὅτι διὰ τὴν πρὸς τὸν δεσπότην καὶ σὲ ἐγνωριμίαν καὶ ἀγάπην, καλῶς καὶ προθύμως ἤθελα παραχωρήσῃ ἵναπραχθῇ τοῦτο, ἂν εἶχα ἐξεύρειν τι πρὸ τοῦ ἐξελθεῖν με ἀπὸ τοῦ ἐσπότηίον μου καὶ ἐλθεῖν ἐνταῦθα· ἐπεὶ ὅρισμῳ τοῦ μεγάλου αὐθεντός σουδὲν ἐπέσῃσα τοῦτο· καὶ εὐρισκόμενου μου (ἐν τῇ οἰκίᾳ) εἶχον πολλὰ σκεπάσματα, νῦν δὲ πλέον σκέπασμά τι σὺν ἔχω· φιλοφρονεῖς δὲ φιλοτίμως παρ' ἐκείνου καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ φέροντος εἰς προσκύνησίν μου καὶ παραδόντος αὐτοὺς πρὸς ἐμέ καὶ τὸν αὐθέντην μου, ἐξ ὧν ἦν καὶ ὁ νῦν πολὺς καὶ μέγας Ἀμάρης, ἐπ' ἀνέστρεψα καὶ κῆῖθεν ἄπρακτος· καὶ ἐπεὶ προλαβόντες οἱ ἐν τῷ Εὐρώπῳ ἐσθῆκωσαν τὸ γεοφύριον, καὶ ἀκουσίως ἐμείναμεν εἰς τὰς ἔξω τοῦ γεοφύρου πέτρας, διεβιβάσαμεν σὺν ταιαύτην νύκταν ἀπὸ τε κρίκους, καὶ ἦν τοῦ Λύγούστου, ἀπὸ τε πείνας ἀπὸ τε ξηρότητος τῶν πετρῶν, ἀπὸ τε φόβου καὶ κλεπτῶν τῶν ὁπὸ τοῦ φωσάτου τοῦ Τουραχάμη, διὰ τὰ ξένα ἄλογα, ἃ ἀπὸ τοὺς ἐν τῷ κάστρῳ ἐδανεισάμεθα, ὅτι παροιμία ἐγένετο ἐπὶ κακῷ τοῖς μετ' ἐμοῦ τότε εἶσιν εἰς τὸν μετέπειτα χρόνον. ἀναβάντες σὺν εἰς τὰ κάτεργα ἐπὶ τὴν αὐρίον, τῇ καὶ τοῦ Σεπτεμβρίου μην-

Καλάβρυτα καὶ πάντα τὰ ἐκείσε τοῦ κυρ Θωμᾶ· ὁ δὲ πάλιν τὴν Γλαρέντζαν καὶ τὰ περὶ τὴν Ἀνδρεῦσαν πάντα.

υλγ.

Καὶ τῇ μα ἔτει τέθνηκεν ἡ τοῦ Μαλατιέστα μὲν θυγάτηρ, γυνὴ δὲ τοῦ δεσπότης κυρίου Θεοδώρου τοῦ πορφυρογεννήτου, κυρὰ Κλεώπη· καὶ ἐτάφη ἐν τῇ τοῦ Ζωοδότου μονῇ.

υλδ.

Καὶ τῇ μβ ἔτει Ἰαννουαρίου ζ' πάλιν ἀπῆλθεν ἀποκριτάριος εἰς τε τὸν Ἀντώνιον καὶ αὐθέντην τῶν Ἀθηναίων, καὶ εἰς τὸν Ἀμπαῖν, καὶ εἰς τὸν βασιλέα· ἐν ᾧ δὴ Ἰαννουαρίῳ, τῇ κθ' αὐτοῦ, νυκτὸς ὥρα γ', ἐπυρπόλησε τὸν ἐν Βλαχέρναις εἰς ὄνομα τῆς Θεομήτορος περικαλλῆ καὶ θείον ναὸν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν· ὅπερ ἀκηκόαμεν ἐκείσε ἀπερχόμενοι εἰς τὸν ποταμὸν τὸν Μίστον ὀνομαζόμενον τῇ α' Φεβρουαρίου, ὥρα μετὰ τὸν ἑσπερινὸν τῆς δεσποτικῆς ἑορτῆς τῆς ὑπαπαντῆς· καὶ ἐλογισάμεθα αὐτὸ ψεῦδος, ἐπεὶ ὁ εἰρηκὼς οὐκ ἐγνώσθη, καὶ διελθόντες εἰς τὸ ἔμπροσθεν μονὰς ε' καὶ οὐδὲν περὶ τούτου ἀκούσαντες, τῇ εἰς τὸν Ῥεδεστόν ζ' μονῇ ἡμῶν ἐμάθομεν τοῦτο ἀκριβῶς, ὅπως καὶ ὁπότε ἐγένετο· ὅπερ παράδοξον.

υλε.

Καὶ εἰς τὰς ὀρχὰς τοῦ θέρους τοῦ μγ ἔτους ἀπέθανε καὶ ὁ τῶν Ἀθηναίων καὶ Θηβῶν αὐθέντης κύριος Ἀντώνιος Ντελανζιόλης, καὶ ζητήσῃ τῆς ἐκείνου γυναίκος ἐσάλην ἐγὼ μετὰ ἐνόρκου ἀργυροβούλλου καὶ πολλῶν στρατιωτῶν, ἵνα παραλάβω τὴν Ἀθήναν, καὶ ἄλλον εἰς τὸν Μορίαν αὐτῇ δώσω τόπον ὅποσον καὶ ὅποιον φαίνεται μοι· προλαβέντος δὲ τοῦ Τουραχάνη καὶ τὴν Θήβαν ἀποκλείσαντος, ἦν καὶ

κεφαλατίκιον τῆς Πάτρας· καὶ τῷ αὐτῷ ἔτει ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ, ἀπῆρεν ὁ Μπελαρμπέις τῶν Τούρκων ὁ Συνάνης τὰ Ἰωάννινα καὶ τὴν αὐτῶν περιοχὴν, καὶ τῇ κς' Μαρτίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐν ἡμέρᾳ καὶ ὥρᾳ τῇ αὐτῇ, ἐν ᾗ καὶ τὰ προγεγονότα μαι συνέβησαν, ἐδεξάμην καὶ τὸ ἀπενεκταῖον ἐμὸν μῆνυμα δι' ὀρίσμου τοῦ αὐθεντοῦ μου ἀπὸ τὴν Βοστίτζαν, ὅτι τῇ τοῦ παρελθόντος Ἰαννουαρίου ζ' τέθνηκε λοιμώδει νόσῳ ὁ ἄριστος κάμω φίλος, ὁ Μακάριος καὶ ὦν καὶ καλούμενος ὁ Μακρὸς, ὁ παρ' ὀφθαλμῶ μὲν πατριάχῳ ὑπερηφάνῳ καὶ ἀπλήστῳ τῇ ὀργικῇ καρδίᾳ αἰρετικὸς, παρὰ δὲ ὀφθαλμῷ παντοκράτορικῷ ἀκοιμήτῳ καὶ ἀληθείᾳ δικαιοσύνῃ ὁρῶδοξος, ὃς καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐπανῆλθεν ἀπὸ τοῦ ἁγίου ὄρους, καὶ τὴν μονὴν τοῦ παντοκράτορος ἔλαβε παρακινήσει καὶ συνεργεῖα ἰδικῇ μου, ὡς οἱ πάντες ἠπίσταντο, καὶ συνάρσει μὲν πρῶτον τοῦ παντοκράτορος Θεοῦ, ἔπειτα δὲ σπουδῇ καὶ ἐπιμελείᾳ ἐμοῦ τε κάκειναι, πᾶν εἴ τι καλὸν καὶ πρὸς σύστασιν καὶ εὐκοσμίαν εἰς τὴν αὐτὴν μονὴν προεχύψῃ καὶ τῇ τέλει τοῦ ἔαρος αὐτοῦ δὴ τοῦ ἔτους ἦλθεν ὁ Ταυραχάνης, καὶ κατεχάλασε καὶ ἔτι τὸ Ἐξαμίλιον καὶ θανατικὸν ὅτι πολὺ εἰς τὴν Πάτραν ἐγένετο.

υἷβ.

Καὶ τῇ λα' Ἰαννουαρίου τοῦ μ' ἔτους ὁμοθεῖς ἀπῆλθον ἀποκρισιάρμοι εἰς τε τὸν βασιλέα (καὶ) ἀφ' οὗ καὶ τὸ τοῦ πρωτοβεστιάριου τότε ὀφφίκιον εὐεργετηθῶ, εἰς τὸν Ἀμπαρᾶν ἐν ᾧ ἔτει κατὰ τὸν Μάρτιον μῆνα καὶ ἡ ἐναλλαγὴ τῶν τόπων ἀμφοτέρων τῶν ἀδελφῶν καὶ δεσποτῶν κυρ Κωνσταντίνου καὶ κυροῦ Θωμᾶ ἐγένετο καὶ ὁ μὲν ἀπῆρε τὰ

φυσικῶν υἱῶν αὐτοῦ δὴ τοῦ Καρόλλου, Ἐρικουλα καὶ Μενώνου· ἐποίησαν γὰρ ἐνόρκους συμφωνίας, ὅτι, εἴ τι ἄρα καὶ διακρίνει ὁ ζητήσῃ ἡμῶν σταλεῖς ἄρχων τοῦ δεσπότη τοῦ κυρ Κωνσταντίνου εἰς τὰ μέσον ἡμῶν διαφερόμενα, στέρξομεν καὶ ἀμφοτέρω τὰ μέρη κατὰ τὰ πλησίον νηπύθρια τῆς ἁγίας Μαύρας· ἀπήρασι με οἱ Καταλάνοι μετὰ πολλῶν καὶ ἀνδρώπων καὶ σκευῶν πολυτίμων ὄντα με, καὶ κρατήσαντες μέχρι τινὸς καὶ ἀπαγαγόντες μέχρι καὶ τῆς Κεφαλωνίας ὡς δῆθεν περάσαντες εἰς τὰ περὶ τὴν Νέαν πόλιν, τέλος ἐγυρίσαμεν εἰς τὴν Γλαρέντζαν· καὶ ἐπύλησαν καὶ ἐμὲ καὶ τοὺς σὺν ἐμοί· ἐν δὲ δὴ Μαρτίῳ μηνί, καὶ Ἀμηνᾶς ὁ Μουράμπεις τὴν Θεσσαλονικὴν ἀπήρην ἀπὸ τοὺς Βενετικούς πολέμους· ὁ δὲ δεσπότης καὶ αὐθέντης μου κυρ Κωνσταντῖνος, τὸν Μαῖον τοῦ αὐτοῦ ἔτους, τὸν κυλαῖν τῆς Πάτρας ἀπήρην ἀπὸ λιμοῦ καὶ τῆς ἀλλῆς κακοπαθείας τῶν εὐρισκομένων ἐντός αὐτοῦ· καὶ τῇ 15' Ἰουλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἀπήραν οἱ Καταλάνοι τὴν Γλαρέντζαν, ἣν καὶ κρατήσαντες μέχρι τινὸς πάλιν ἐπύλησαν αὐτήν· καὶ τῷ Αὐγούστῳ μηνὶ τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐπαναστρέψαντες οἱ ἀπὸ τοῦ βασιλέως κυρ Ἰωάννου πρὸς τὸν πάπαν Μαρτίνον πρέσβεις, ὃ τε Μόρκος ὁ Ἰαγρός καὶ μέγας στρατοπεδάρχης, καὶ ὁ μέγας πρωτοσύγγελος καὶ ἡγούμενος τῆς σεβασμίας βασιλικῆς μονῆς τοῦ παντοκράτορος ἱερομόναχος καὶ πνευματικὸς, Μακάριος ὁ Μακρὸς ὀνομαζόμενος, ἀνὴρ ἄριστος κατὰ τε λόγον καὶ ἀρετὴν καὶ σύνεσιν, ἐποίησαν ὁμολογίαν τοῦ βασιλέως δεσπότην τοῦ αὐθεντοπούλου κυρ Θωμᾶν.

υἱα.

Καὶ τῷ 15' ἔτει μηνὶ Σεπτεβρίῳ εὐεργετήθην ἐγὼ τὸ

μέγαν αὐθέντην, ἰδοὺ ἄς ὀρίσῃ καὶ ὁ αὐθέντης σκλάβον
του καὶ ἄς ἔλθῃ μετ' ἐμοῦ, καὶ ἄς εἴπῃ τοὺς ὀρισμούς
τοῦ μεγάλου αὐθεντός· καὶ ἔστειρε τοῦτο καὶ εἶπε· φρό-
νιμα καὶ καλὰ λ' ἔχετε· τοῦ Ἰάγρου ἰδίως σκώπτοντες τοῦτο
εἰς ἐμὲ ὡς ἄπρακτον καὶ μόνον ἐπιζήμιον· ἐγὼ Θεοῦ εὐ-
δοκῶντος, ἔπραξα τοῦτο καὶ ἀπῆρα Ἀρχοντόσκλαβον, καὶ
ἦν τοῦτο πρῶτον αἷτιον τοῦ λαβεῖν τὴν διόρθωσιν τὸ πε-
ρὶ τῆς Πάτρας.

ὕλ.

Καὶ τῷ λή' ἔτει ἐν μηνὶ Σεπτεβρίῳ, εἰς τοὺς κρα-
τικούς, ἔπραξαν τὸ συνοικεῖσιον τοῦ αὐθεντοπούλου Θω-
μᾶ, οἱ ἀνταδελφοὶ αὐτοῦ οἱ δεσπότες, μετὰ τῆς θυ-
γατρὸς τοῦ πρίγκιπος Ἀσάνη Ζαχαρία τοῦ Κεντηριώου·
ὅῃ δὴ μηνὶ καὶ γὰρ πάλιν ἐπανίστραψα εἰς τὰ Τρύσιαλα
πρὸς τὸν Τουραχάνην καὶ τὴν περὶ τῆς Πάτρας δουλείαν
τελείως διάρθρωσα· καὶ τῷ αὐτῷ ἔτει ἐν μηνὶ Νοεμβρίῳ,
ἡ βασίλισσα κυρὰ Θεοδώρα εἰς τὸ Στάμιουρον εὕρισκομένη
ἀπέθανε, καταλείψασα λύπην πολλὴν καὶ εἰς τὸν ἄνδρα
αὐτῆς καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς οἰκείους αὐτοῦ διὰ τὸ εἶναι αὐ-
τὴν καλλίστην· ἐτάφη δὲ μέχρι τινὸς εἰς μίαν τῶν ἐκ-
κλησιῶν τῆς Γλαρέντζας· καὶ μετὰ ταῦτα ἀπῆγαν αὐτὴν
εἰς τὴν ἐν τῷ Μυζηδρᾷ τοῦ Ζωοδότου μονήν, καὶ τῷ Ἰαν-
νουαρίῳ μηνὶ τοῦ αὐτοῦ ἔτους εὐλογήθη καὶ ὁ αὐθεντόπου-
λος κύρ Θωμᾶς εἰς τὸν Μυζηδρᾶν κυρὰν Αἰκατερήναν τὴν
θυγατέρα τοῦ ρηθέντος πρίγκιπος· τῇ δὲ κς' Μαρτίου τοῦ
αὐτοῦ ἔτους ἡμέρᾳ καὶ ὥρᾳ ὅπου μὲ ἐπίασαν οἱ Πατρινοὶ
ἀπερχομένου μου εἰς τὸ δεσποτάτον ὡς ἀπακρισταρίου ζη-
τήσει αὐτῶν ἕνεκα εἰρήνης μέσον τοῦ ἀνεψιοῦ δεσπότη τοῦ
Καρόλλου καὶ γυναικαδέλφου τοῦ αὐθεντός μου, καὶ τῶν

μείναι καμὲ ἐκείσε καὶ τὴν αὔριον, ἵνα πρῶτον μηνύσω
τοῦτο τῇ αὐθέντῃ μου, ὅπερ καὶ γέγονε· καὶ παρ' ἐμοῦ
τοῦτο πρῶτον ἔμαθεν· καὶ δεύτερον ἵνα καὶ, τίς ὁ ἐπίσκο-
πος αὐτοῦ δὴ τοῦ μητροπολίτου, τὸ δυνατόν μάθω· μέ-
σον δὲ γενομένου καὶ τοῦ Μπερυσόρου Μαρτζέλλου ἐκείνου
Καπετάνου Ναυπάκτου, εἶδομεν καὶ ἀλλήλους· ὃν ἰδὼν
ἐθαύμασα ὅτι διέφερε πάντων ἀνδράπων εἰς τὸ δυσειδὲς εἶ-
ναι· ἐξετάζων οὖν ἐκείνος τί βούλωμαι ποιῆσαι εἰς τὸν Ἀμπε-
ραῖν, καὶ γὰρ ἐκείνον, τί κατὰ τῆς Πάτρας, ἀπῆρα ἐγὼ
παρ' ἐκείνου, τὸ δὴ λεγόμενον, κουκουζέλα, ἐκείνος δὲ παρ'
ἐμοῦ βρύα· ὅμοις δεδωκὼς ὁ μητροπολίτης τοῖς σκλάβοις
χαρτία πρὸς τε τὸν Ἀμπεραῖν καὶ τὸν Τουραχάνην πολὺν λο-
γισμὸν ἐνέβαλεν εἰς ἐμὲ, μὴ ποτε ὑπισχνεῖται δοῦναι κα-
στέλλια τινὰ τῆς Πάτρας, εἴπερ αὐτὸν βοηθήσῃ, ἵνα
ἐπάρῃ αὐτήν, ἢ πολλὰ τινὰ χρήματα· καὶ οὐκ ἔπαυσεν
ὁ ἐμὸς λογισμὸς ἕως εἴ κολὰ κοπιάσας καὶ μεθύσας, -
πολλάκις καὶ ἀκυσσίως ἐμέθυσα-, κακίετους τοσοῦτον ὅτι
ἀπῆρά τους τὰ χαρτία, καὶ ἀνέγνωσα καὶ μετέγραψα,
κακίενα πάλιν ἐβούλωσα καὶ σφῆκα· ὡς δὲ ἔφθασα εἰς
τὴν πόλιν, ἐδόθη μοι συναποκρισιάνης, Μάρκος Παλαιο-
λόγος, ὁ Ἰαγρός, ὁ ὕστερον πρωτοστράτωρ, τότε δὲ πρω-
ταβεστιάριτης, πλέον ἀνατεθεὶς εἶναι κατὰ τῆς δουλείας
μου, ἢ ὑπὲρ αὐτῆς· οὐκ οἶδα δὲ ἄλλο τί αἴτιον, ἀλλ'
ἢ τὸ φθόνος οὐκ οἶδε προτιμᾶν τὸ συμφέρον· ἀπελθόντες
δ' ὁμοῦ εἰς τὸν Ἀμπεραῖν, ἀπῆραμεν ἀπολογίαν, ἵνα δώ-
σωμεν αὐτήν εἰς εἶχον· ἀπελογησάμεν οὖν τῇ τότε πρῶ-
τῳ βιζίρῃ καὶ ἄρχοντι, τῷ Μπραῖμ Πασίᾳ, ὅτι τοῦτο
ἐγὼ τὸν αὐθέντην μου οὐδὲν τολμῶ ἵνα εἶπω, ἀλλ' ἐπεὶ
ἐκείνος ὁπωσδήποτε ἄρχονταν αὐτοῦ ἀπέστειλε πρὸς τὸν

δὲν τι ἔβλαψαν· οἱ γὰρ τοῦ μητροπολίτου κρατήσαντες τὸν Κουλάν, ἔτι δὲ καὶ τὰ αὐθεντικά πλησίον αὐτοῦ ὀσπή-
 τια καὶ σιταρχήσαντες καὶ ἀφιερῶσαντες κατέσχον, ἔλ-
 πίζοντες ὅτι ἰλθέντος τοῦ μητροπολίτου, διὰ τούτου ἔξειν
 πάλιν ἅπερ καὶ πρότερον εἶχον· ἡμῶν δὲ ἐπὶ τὴν αὔριον
 συναχθέντων ἐν τῷ τοῦ ἁγίου Νικολάου ναῷ καὶ παντὸς
 τοῦ τῆς χώρας λαοῦ δεδοκασιν ὅρκον ὅτι νὰ ὡσι πιστοὶ
 δεῦλαι τοῦ αὐθεντοῦ ἡμῶν τοῦ δεσπότη· καὶ ἐμὲ εἰς κε-
 φαλὴν αὐτῶν ἐζήτησαν· ἤκουσαν δὲ, ὅτι καὶ δύο καὶ πλείον
 τούτων τὸν χρεωστοῦμεν, καὶ διὰ τὴν ἡμῶν αἵτησιν Σέλω
 ἦσθαι αὐτὸς εἰς κεφαλὴν ἡμῶν. καὶ τῇ ἡ' τοῦ Ἰουνίου
 μηνὸς περάσαντός μου εἰς τὸν Ναύπακτον, ἵνα εἰς τὸν
 βασιλῆα πρῶτον ἀπέλθω, ἵνα κάκεινος τὰ εἰς τὴν Πάτραν
 παρακολουθήσαντα μάθῃ· εἴτ' ἀπ' ἐκεῖσε μετὰ καὶ ἄρχον-
 τες αὐτοῦ εἰς τὸν Ἀμπεῖαν· καὶ γὰρ κατὰ τὴν δ' τοῦ αὐτοῦ
 μηνὸς, ἐν ᾗ φθάσαντες ἐμείναμεν ἐν τῷ τῷ ἁγίου Ἀν-
 δρίου ναῷ, ἰδοὺ καὶ ἀπὸ τὸν Ναύπακτον ἐπέρασαν δύο
 Τούρκοι, ὁ μὲν τοῦ Ἀμπεῖαν, ὁ δὲ τοῦ Τουραχάνη, λέ-
 γοντες ὁρισμὸν ὅτι τὴν Πάτραν ἵνα μὴ ἐπάρωμεν αὐτήν·
 εἰ δὴ πάλιν ὑπέστρεψαν μετ' ἐμοῦ ἀπολογίαν λαβόντες,
 ὅτι, ἐπεὶ ὁ παρὼν ἄρχων ἐμοῦ ὑπάγει εἰς τὸν ἀδελφόν
 μου τὸν μέγαν Ἀμπεῖαν, ὡς ἂν ὀρίσῃ, Σέλομεν ποιήσκειν.
 ὡς οὖν περάσαντες ἐν τῷ Ναυπάκτῳ ἐμείναμεν, πρὸς σκο-
 τίας οὐσης, ἰδοὺ ἐκεῖσε καὶ ὁ παλαιῶν Πατρῶν μητρο-
 πολίτης, Παντοῦλφος Μαλατίστας, μετὰ κατέργου κα-
 ταλανικῷ ἦλθεν· διερχόμενος γὰρ ὡς ἔμαθε περὶ τὰ νη-
 σύδρια τὰ μέσσω τῆς ὁδοῦ, ὅτι ἐδόθη τὸ κάστρον πρὸς τὸν
 δεσπότην, ἐπίασε τὴν λιβέραν τοῦ μέρους τοῦ Ναυπάκτου,
 ἵνα πρῶτον τούτο καλῶς μάθῃ ὡς ἐγένετο· ἐθέσεν οὖν ἐπι-

γενεῶς μου ἐστὶν ὁ τόπος, ἀλλ' οὐ γνησιγενέου τοῦ ἀδελφοῦ μου· λοιπὸν προγενέστερον ἂν εἶχε ποιήσειν τοῦτο, καὶ ὁ ἀδελφός μου ὡς εἰς ἑμὸν οὐδὲν ᾔθελεν ἐπιχειρήσειν τι καὶ ἐγὼ εἰρηνικῶς ᾔθελα ἔχειν αὐτὸ καὶ ὁ αὐθέντης σου ἄλλοτρόπως· ἀμὴ νῦν (εἰ) αὐτὸ ἐπάρω, ἀναγκαῖον νὰ διαφεράμεθα μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου, καὶ οὐδὲν τυχέει διὰ πολὺ τι, πολλῶ μᾶλλον διὰ τοσοῦτον· ἀλλ' ἄπελθε ἐν αὐτῷ καὶ ὡς δύνασαι ποίει· ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσεν, ἐξήτησεν, ἵνα καλῶς ἐκβῇ εἰς τὸ κάστρον αὐτοῦ· ὠρίσθη δ' ἐγὼ καὶ ἀπῆρα αὐτὸν μετὰ στρατιωτῶν καὶ ἀπρηχόμεν· καὶ περὶ τὸ κάστρον εὔρεθείς Ῥαοῦλ ὁ Θωμᾶς ἐνόμισεν εὐκολον εἶναι ἵνα ἐπάρῃ αὐτὸν ἀπ' ἐμοῦ καὶ εἰς κίνδυνον ἦλθε τοῦ γενέσθαι μέσον τῶν ἀδελφῶν μέγα τι μάχμωσιν καὶ λυπηρόν· ὅμως σὺν θεοῦ εὐδοκήσαντος, ἐκείνων μὲν χαλῶς ἀπεκατέστησα εἰς τὸ κάστρον αὐτοῦ, καὶ ἐγὼ δὲ καλῶς ἐπιστρέψας εὔρον τὸν αὐθέντην μου ἐν τῷ τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ πρωτοκλήτου ναῷ καὶ τάφῳ ἀποσωθέντα τῇ ὃ τοῦ Ἰαννουαρίου ἀργά· τῇ δὲ ε' πρωτὶ τοῦ αὐτοῦ, ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος α', ἐξελθόντες οἱ τοῦ κάστρου ἔγκριτοι καὶ πᾶς ὁ λαός καὶ ἐλθόντες μέχρι καὶ τοῦ ῥηθέντος ναοῦ τοῦ ἁγίου, τῷ δεσπότη καὶ αὐθέντῃ μου προσεκίνησαν καὶ τὰς κλείς τοῦ κάστρου δεδώκασι καὶ καβαλικεύσαντες μετὰ πλείστης ὅτι χαρᾶς καὶ τοῦ ἐνὸς μέρους καὶ τοῦ ἄλλου ἐσέβημεν εἰς τὸ κάστρον καὶ μέχρι τῶν εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Νικολάου ὀσπητίων ὀπῆλθμεν, τῆς μὲν ὁδοῦ πάσης κατεστρωμένης πάντων ἀνθέων καὶ εὐκοσμίας καὶ ἀπὸ τὰ ἐκ δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν ὀσπητία πάντων βρομένων διὰ ῥοδοσταμμάτων καὶ ῥόδων καὶ τριακονταφύλλων· ἀπὸ δ' ἄνωθεν τοῦ Κουλαῖ διὰ σκευῶν καὶ τζαγγρῶν κακῶς δεξιευμένων ἡμᾶς, εἰ καὶ οὐ-

τὸν ἄρχοντα εἰς τὸν ἀδελφόν μου τὸν μέγαν Ἀμηρᾶν (δεικνύς ἐμέ), καὶ θέλει δηλώσειν καὶ τοὺς πλείονας ἡμῶν λόγους· ὁ δὲ Τσῦρκος ἀκούσας τούτους τοὺς λόγους, ἔτι δὲ καὶ φιλοφρονηθεὶς καλῶς ἀπῆλθε χαίρων· ἐκείνου δὲ ἀπελθόντος, ὤρισεν ἐμέ, ἰδὲν προετοίμαζε τὰ πρὸς χρεῖαν τῆς ὁδοῦ, μὴ εἰδότες μου πρότερον τὸ τυχόν· ἐγὼ δ' ἀνέφερον αὐτῷ, ὅτι μόνον νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς νὰ μηδὲν ἔλθῃ ὁ μητροπολίτης, καὶ νὰ δώσουν ἡμᾶς τὸ κάστρον, καὶ ἐγὼ νὰ ἀναρρώσθω τί ποτε πλέον· ἀμὴ πάντα θέλω τὰ ἔξω ἔτοιμα εἰς ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποδοχῆς σου. Τῆς δὲ προετοιμίας ἐλθούσης καὶ τοῦ μητροπολίτου οὐκ ἐλθόντος, τῇ α' τοῦ Ἰουνίου μηνὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους, καθελικεύσαντες ἀπερχόμεθα εἰς τὴν Πάτραν. ἐν ταύταις οὖν ταῖς ἡμέραις καὶ ὁ αὐθεντόπουλος κύρ Θωμᾶς τὸ τοῦ πριγκίπου Τζεντουρίου κάστρον τὴν Χαλαντρίτζαν τοῦ καὶ μετέπειτα γεγενυότος πενδερεῦ αὐτοῦ ἐπολιόρμη· ὡς δὲ διήρχετο ὁ αὐθέντης μου καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ τὴν ὁδὸν τὴν φέρουσαν εἰς τὴν Πάτραν, κατελθὼν καὶ οὗτος δὴ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ἔμειναν ὁμοῦ εἰς τὴν Καμενίτζαν· ὡς δὲ ἔμαθε τοῦτο καὶ ὁ εἰς τὴν Χαλαντρίτζαν τοῦ πριγκίπου εὐρισκόμενος ἄρχων, ὁ Ἰωαννεύτζης Παλότας, αἰτήσας ἀφίερωσιν, ἵνα ἔλθῃ καὶ προσκυνήσῃ ἀμφοτέρους τοὺς αὐθέντας, ἦλθε, καὶ ἐξελθόντος εὐθὺς ἐκβαλὼν τὰς τοῦ κάστρου κλεῖς δέδωκε ταύτας τῷ αὐθέντῃ μου τῷ δεσπότῃ, εἰπὼν· τοῦτο ἐνὶ κάστρον ἰδίως τοῦ αὐθέντη μου καὶ συγγράμβρου τῆς βασιλείας σου· καὶ γὰρ ὁ τοῦ πριγκίπου υἱὸς προεπῆρεν εἰς νόμιμον γυναῖκα τὴν ἀδελφὴν τῆς βασιλείσης κυρᾶς Θεοδώρας· καὶ ὤρισέ μοι, ἵνα παραδώσω τοῦτο αὐτῷ· ὁ δὲ ἀπεμύθη αὐτῷ· οὕτως ἔχει, ὅτι συγ-

Μαίευν ἐκαβαλίκευσεν καὶ ἀπῆλθε μέχρι τῆς Σιλαβίτζας καὶ τοῦ 'Ριόλου τὰ ὅρια· δι' ἐμὲ δὲ ἐπαφῆκεν Ἰωάννην τὸν 'Ρωσατῶν ἵνα με ἐπάρῃ· σωζομένου γὰρ τοῦ ἑλευθερινῶναι με ἔξουσι τὸ βέβαιον τὰ πραχθέντα· καὶ ἑλευθερωθεὶς ἡμιδνῆς δὴ μόλις ἀπέσωσα, ἔνθα καὶ ὁ αὐθέντης μου, ὃς ἰδὼν με μετὰ χαρᾶς ὅτι πολλῆς καὶ λύπης, τὸ μὲν ὅτι ἦμην οὕτως ἡμιδνῆς, τὸ δὲ ὅτι ἡλευθερινῶναι, καὶ ὁρίσας πολλοὺς λόγους πρὸς ἔπαινον καὶ παραμυθίαν μου, ὡς ἀπῆλθον εἰς τὴν κατοίκαν μου, ἔφερόν με εὐεργεσίαν αὐτοῦ, ταμπάριον διπλοῦν χαμουχῶν πράσινον ἀπὸ τὴν Λούκαν ἀξιόλογον, μετὰ καὶ πρασίνης τζόχας καὶ καλῆς ἐνδεδυμένον, σκούφιαν Θεσσαλονικαίαν μετὰ χρυσοσκοκίνου χασοῦ ἐνδεδυμένην, καβαδιον χρεμιζὴν χαμουχῶν μετὰ βαρίου καταράχου ἐνδεδυμένον, κουριζουβράκιον χαμουχῶν χρυσὸν πράσινον, καὶ φωτὴν πράσινον καὶ σπαθὶν ἰγκυροσμημένον. Ἐπὶ τὴν αὐρίον οὖν ἀπελθόντες εἰς τὴν Γλαρέντζαν ἰδοὺ καὶ ἄρχων τοῦ Ἀμνηρᾶ μετὰ τινὰς ὀλίγας ἡμέρας λέγων, ὅτι ἡ Πάτρα δίδει με χαράττι καὶ διαβαίνει ἰδική μου· σπυκώθητι οὖν ἀπ' αὐτῆς καὶ μηδὲν πολιόρκει αὐτήν· εἰ δ' οὖν, θέλομεν πέμψειν φωσάτον κατὰ σοῦ· ὁ δ' αὐθέντης μου πάλιν εἶπεν πρὸς αὐτόν, ἡμεῖς ἠκούσαμεν ὅτι θέλει νὰ δώσῃ αὐτήν τοὺς Καταλάνους· οὐδὲν οὖν ἐφάνη πρέπον ἐχθρούς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου τοῦ μεγάλου Ἀμνηρᾶ καὶ ἡμῶν νὰ τοὺς ἀφῶσμεν νὰ ἐπάρωσι τοιοῦτον κάστρον εἰς τὴν μέσσην τοῦ τόπου μας· διὰ τοῦτο ἀπῆλθον ἐκεῖ· καὶ ἐξετάσαντες τὸ πρᾶγμα ἐσθήσαμεν νὰ μηδὲν γένηται· καὶ ἰδοὺ ὡς βλέπεις, ἐσπυκώθημεν καὶ ἤλθομεν εἰς τὸ ὁσπᾶτιον ἡμῶν· εἰς ὀλίγας οὖν ἡμέρας ἔχω σκοπὸν νὰ στέλλω τοῦτον δὴ

των καὶ ἀρχόντων καὶ ἀρχοντισσῶν· καὶ ταῦτα μὲν οὕτως καὶ ἀληθῶς.

Ἐμοῦ δὲ κειμένου ἐν φυλακῇ ἡμέρας μ', ὡς ἤλθεν ἡ μνήμη τοῦ ἐλευθερωτοῦ τῶν αἰχμαλώτων, τοῦ μεγαλομάρτυρος δηλονότι Γεωργίου, ἐδεήθην αὐτοῦ, ὡς καὶ γὰρ Γεωργιος, καὶ παιδιόθεν δοῦλος αὐτοῦ, (ἵνα λυτρώσῃ με τῶν δεσμῶν)· καὶ ἀφυπνισθεὶς ἔδοξέ μοι ὅτι εὐρέθην εἰς τὸν περικαλλῆ ναὸν τὸν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ τῶν Μαγγάρων ἐπονομαζόμενον, εἰς τὴν φιάλην ἰστάμενος καὶ φορῶν καὶ τὰ σιδηρὰ διερχομένῳ δὲ τοῦ βασιλέως τάχα ἵνα εἰς τὴν ἀκολουσίαν τῆς ἐκκλησίας ἀπέλθῃ, ἐδεήθην αὐτοῦ, ἵνα με ἐλευθερώσουν ὅπῃ τὰ σιδηρὰ καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς διέβη ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, ἄρχων δὲ τις νέος ἐπιστρέψας πρὸς ἐμὲ λέγει μοι· ὤρισεν ὁ αὐθέντης ἡμῶν ὁ βασιλεὺς, ἵνα σε ἐκβάλουν ἀπὸ τὰ σιδηρὰ· ἐκλήτησέν το γὰρ καὶ ἡ κυρία ἡμῶν δέσποινα. Καὶ περὶ τὴν αὐγὴν αὐτὴν τῆς νυκτὸς ἐν ὥρᾳ ἀσυνήθει, ἰδοὺ οἱ τοῦ κουλᾶ ἀρχοντες, καὶ ἕτεροι μετὰ σιδηρικῶν, καὶ ἐκβάλλουσίν με ἅπαντα τὰ σιδηρὰ καὶ ἐξαιτιῶνται καὶ λέγουσιν, οὐχ ὅτι ἐχθρῶν ἔχουσι, καλῶς οὐδὲν με τρέφουσιν, ἀλλ' ὅτι οἱ ἐχθροὶ καὶ μετὰ δύο ἡμέρας ἐλθόντες πάλιν ζητοῦσίν με, καὶ δέομαι τοῦ αὐθεντοῦ μου διὰ γραφῆς, ὅτι νὰ ἐνδύσῃ νὰ ἐξέλθουν ἀρχοντες νὰ συντύχουν πρὸς συμβίβασιν, ὅπερ καὶ γέγονε καὶ συμβιβασθέντες δέδωκαν αὐτῷ τὸ Σαραβάλε, οὕτως ὅτι νὰ σηκωθῇ εἰς τὸ ὀσπῆτιον αὐτοῦ τὴν Γλαρέντζαν· καὶ μέχρις ὅλου Μαΐου εἰ μὲν ἔλθῃ ὁ μητροπολίτης καὶ αὐθέντης αὐτῶν, ποιήσῃ ἐκείνος ὡς θέλει, εἰ δ' οὐκ, νὰ θάψωσιν αὐτῷ τὸ κάστρον· καὶ γεγονότων ὅρων καὶ παραλαβόντος καὶ τὸ Σαραβάλε τῇ ε'

σέδραμον μετὰ θαυμάτων, τί ἐστι τοῦτο; κυρία ἡμῶν ἀγία! ἡ δὲ πρὸς αὐτάς, μὴ θροῦσθε! ὁ Θεὸς ὁ συγχωρήσας τὸν πειρασμὸν θέλει χορηγήσεν καὶ τὴν βοήθειαν καὶ διάλυσιν αὐτοῦ δὴ τοῦ πειρασμοῦ· καὶ σταθεῖσαι ἑψάλλον τὴν εἰς τὴν Διοτόκον παράκλησιν μετὰ θαυμάτων· τοῦτο τί κρεῖττον ἐκμαρτύριον τῆς εἰς Θεὸν ἐκείνης ἀρετῆς καὶ οἰκειώσεως; ζήσασα οὖν οὕτω καλῶς καὶ πολλὰ ἐκμαρτύρια τῆς ἀρετῆς αὐτῆς ἐνδιέξας ὁ Θεός, τέλος καὶ ὁ Θάνατος αὐτῆς τίμιος ἐναντίον κυρίου καὶ τῶν ἀνθρώπων προέβη· ἡμέρας γάρ τινας ἀσθενήσασα μικρὸν, καὶ πάσας κοινῶς νοσητήσασα, καὶ καταλείψασα εἰς τὴν ὑποταγὴν τῆς μητρὸς μου τῆς ἀδελφῆς, ἥ καὶ πρώτη εἰς ἀρετὴν καὶ ὑποταγὴν αὐτῆς ἦν, καὶ πάντα τὰ τοῦ κελλίου αὐτῶν ἐκείνης διοικούσης, εἴτα ὡς ἐνθεὺς γενομένη ἐκάθητο, τοὺς μὲν ὀφθαλμοὺς ἔχουσα κεκλιμένους, τὸ δὲ στόμα αἰὶ κινῶσα πρὸς ὕμνους καὶ εὐχαριστίας πρὸς Θεὸν, μηκέτι προσλαμβάνουσα τροφίμου ἢ ποτίμου, μήτε ὀμιλοῦσα τὸ τυχὸν ἄνευ τοῦ κατ' ἡμέραν, ἐρχομένου τοῦ ἱερέως εἰς τὸ μεταλαβεῖν αὐτὴν τῶν θείων μυστηρίων, τότε καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν αἴρουσα καὶ συγχώρησιν αἰτοῦσα μετελάμβανεν· ἀλλὰ καὶ τοῦ βασιλείως κυρίου Ἰωάννου καὶ τῶν δεσποινῶν καὶ ἄλλοτε πελάαις εἰς ἐκείνην ἀπελθόντων, ἀλλ' αὐτῇ καὶ τότε διὰ τελευταίαν εὐχὴν καὶ ἀρχόντων καὶ ἀρχοντισσῶν, καὶ ἐγκρίτων ἱερομονάχων καὶ μοναχῶν, ἀνένευ καὶ συγχώρησιν καὶ εὐχὴν ἐχορήγει καὶ οὕτως διαρχέσασα ἡμέρας ζ' πρὸς κύριον ἐξεδήμησεν· καὶ ἐτάφη φιλοτίμως συνδραμόντων σχεδὸν πάντων (τῶν) ἱερέων ἱερομονάχων (κλητῶν καὶ) αἰλή-

νὴν καὶ τῆς κυρᾶς Μάρδας, ἡ δὲ ἐν πλείους ἢ δύο καὶ
 δέκα προσελάβετο· καὶ ἦσαν τοιαῦται εἰς τε ἀκτημοσύνην
 καὶ ὑποσιὴν καὶ σωφροσύνην, καὶ πᾶν ὅτι εἰς Θεὸν εὐα-
 πόδεκτον, ὅτι κατέλειπον οἱ τῆς πόλεως λέγειν, ἡ ἁγία,
 ἀλλ' αἱ ἁγίαι, καὶ αὐτὸ δὴ τὸ ὄνομα εἶχον εἰς αὐτάς
 ἁγίας· καὶ τὸ μὲν τῶν καλογραιῶν, τὸ καινὸν τῆς τρο-
 φῆς καὶ φορεμάτων καὶ τὸ μὴ ἔχειν τι ἴδιον, καὶ τὸ μὴ
 παιῆσαι τὸ μικρότερον ἢ πρὸς καινὴν ἢ πρὸς ἰδίαν χρείαν,
 εἰ μὴ μετὰ συγχωρήσεως, καὶ τὸ ἀνυπόδητον καὶ ὀλγό-
 τροφον καὶ τὸ χαμαὶ κεῖσθαι καὶ ἐν εὐτελεῖ, καὶ τᾶλλα
 ὅσα τῆς ἀρετῆς εἰσὶν ἐκμαρτύρια, τῶν περισσῶν ἐστὶ διη-
 γέσθαι· ὁμοίως δὲ πάλιν καὶ τῆς αὐτῶν ὁσίας καὶ πνευ-
 ματικῆς μητρὸς, τῆς εἰς ἐκείνην συνδρεμῆς καὶ θεωρίας
 βασιλείας καὶ θεσποινῶν καὶ ἀρχόντων καὶ ἀρχοντισσῶν,
 αἱ μὲν δι' ἐξομολόγησιν, αἱ δὲ δι' εὐχὴν καὶ θεωρίαν,
 τίς ἂν ἀκριβῶς καὶ ταῦτα καὶ τὴν ἐκείνης ἀρετὴν διηγήσθαι
 ἀκριβῶς διηγῆσασθαι; ἐν δὲ καὶ μόνον διηγησάμενοι δεί-
 ξομεν πάντα ἀληθῆ· τῷ ῥηθέντι μεγάλῳ σαββάτῳ ὥπερ μὲν
 συμβέβηκεν ἅπερ διηγησάμεν, καθημένης μετὰ τὴν τελε-
 τὴν τῆς λειτουργίας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ σὺν αὐτῇ πᾶσαι
 αἱ καλογραῖαι αὐτῆς καὶ προσμένουσαι ἵνα μικρὸν τι καὶ
 ἀπεγγεύσωνται διὰ τὴν τοῦ ἀντιδόρου μετάληψιν, εἴτα εἰς
 τὰς πράξεις τῶν ἀποστόλων τεθῆναι (τὴν) ἀνάγνωσιν,
 λέγει ἡ ὁσία, καλογραῖαι, ἐγείρεσθε· αἱ δὲ, τί ἐστὶ σοὶ
 χρεία; κυρία ἡμῶν ἁγία! ἡ δὲ, τῷ κυρίῳ Γεωργίῳ προ-
 σῆλθε πειρασμός, καὶ ἵνα δεηθῶμεν τῆς Θεοτόκου ὑπὲρ
 ἐκείνου· τὸ δὲ ἀκούσασαι πᾶσαι, ἐξαίματως δὲ αἱ τῆς μη-
 τρὸς μου ἀδελφαὶ· καὶ γὰρ ἑτέρα ἀδελφὴ καὶ ὑστέρα γέ-
 γνε κακίην καλογραία καὶ ὑποτακτικὴ αὐτῆς καλή-, προ-

γω τοῦ ἐλθόντος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν μονὴν κ'ίσαντος τὴν εἰς ὄνομα τῶν ἁγίων Θεοδώρων, ἐπονομαζομένην δὲ τοῦ Κυπριανοῦ. τῶν δὲ ἀσθεῶν τὴν Θεσσαλονίκην παραλαβόντων, ἐξελθοῦσα ἡ ὁσία Θωμαῖς μετὰ καὶ τῆς ὑποτακτικῆς αὐτῆς τῆς Κυπριανῆς ἦλθεν εἰς τὴν Λήμνον, ἵνα ἀπ' ἐκεῖσε πάλιν (ἀπέλθῃ) εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν· ἐν ᾗ Λήμνῳ ὁ πάππος μου εὐρισκόμενος μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ τῶν παίδων, ἰδοῦσα αὐτὴν καὶ τὴν αὐτῆς ἀρετὴν καὶ τὸν λόγον ἡ πρώτη τῶν τριῶν θυγατέρων αὐτοῦ, τῆς κυρίως πρώτης θυγατρὸς αὐτοῦ εἰς τὴν Θεσσαλονίκην ἀπομεινάσης μετὰ καὶ τοῦ ἀνδρός αὐτῆς καὶ τῶν παίδων, καταλείψασα γονεῖς καὶ ἀδελφάς καὶ ἀδελφοὺς, καὶ τὸν ὄν ἐμνηστεύσατο εἰς ἄνδρα, ἀπελθοῦσα γέγονε καλογραία καὶ ἐν ὑποταγῇ αὐτῆς δὴ τῆς ὁσίας· ἐκεῖθεν δὲ ἐξελθοῦσαι καὶ ἔλθεῦσαι αἱ τρεῖς καὶ μόνον ἐν Κωνσταντινουπόλει κατήντησαν ἀρχὴν ἐν τῇ μονῇ τῇ ἐπονομαζομένῃ τῆς Κλεραίνας· διαδοθεῖσα δὲ ἡ ἀρετὴ αὐτῆς δὴ τῆς ὁσίας καὶ ἡ εἰς τὴν θείαν γραφὴν ἐμπειρία εἰς τε τὸν βασιλέα καὶ τὸν πατριάρχην καὶ πάντας τοὺς τῆς πόλεως, ὁ μὲν βασιλεὺς ἐγύρευσεν ἵνα καὶ λάβῃ μοναστήριον, οἷον ἂν ἐν τῷ μεγαλώτερον καὶ παλαισιωτέρῳ, ὁ δὲ πατριάρχης τὸ δοῦναι αὐτὸν ἑνταλμα πνευματικῆς ἐξουσίας εἰς τὰς βουλομένας τῆς πόλεως γυναῖκας· οἱ δὲ τῆς πόλεως ὅτι καὶ νὰ προσέρχονται καὶ νὰ βλέπουν καὶ νὰ θεραπεύουν εἰς τὰ πρὸς χρείαν αὐτῶν· οὐδὲ γὰρ ἦν ἐν ἐκείναις οὔτε ἀργύριον, οὐκ ἄλλο τι, εἰ μὴ τὸ ἐργόχειρον καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ διὰ τῶν ἀρχόντων προμήθεια· λαβοῦσαι δὲ μακρόν τι κάθισμα συνέδραμον εἰς ὑποταγὴν τσαῦται, ὅσκι οὐκ ἂν ἐχώρησαν εἰς τε τὴν τοῦ Λιβὸς μο-

λόν με καὶ σιδηρὰ μονοκάρυα καὶ εἰς τὸν ἀριστερόν πό-
δα ἄλυσιν στερεὰν εἰς τζόκου μέγαν καρρωμένην· καὶ ἐκoi-
τέμην ἐν τῇ ταιαύτῃ φυλακῇ πικρῶς διαβιβάζων ἀπὸ τε
τῶν λαβωμάτων καὶ τῶν σιδηρῶν καὶ τοῦ ξηροῦ καίτασμοῦ
καὶ τῶν ἄλλων ὅπου εἶχεν, ὡς ἐδηλώσαμεν, τὸ ὀσπῆ-
τιον· κακῶν.

Ἐνταῦθα δ' ἔστι προσῆκον διηγήσασθαι καὶ περὶ τῆς
ὀσιωτάτης Θωμαΐδος· αὕτη γένους χρησίμου ὑπάρχουσα ἐν
τῇ ἀνατολῇ, ἀπορφανισθεῖσα, φέροντες εἰς τὴν Κωνσαν-
τινούπολιν οἱ συγγενεῖς αὐτῆς, δεδομάσι τῇ ἀδελφῇ τῶν
γμῶν ἀρχιερέων καὶ ἀδελφῶν, τῶν καὶ βασιλείων, καὶ μη-
τρὶ τοῦ σοφωτάτου Καβασίλα Νικολάου· ἡ δὲ ταύτην ἔχου-
σα καὶ παιδεύουσα μετὰ καιρὸν τινα ἀπῆλθεν εἰς τὴν
Θεσσαλονίκην, Νικολάου τοῦ Καβασίλα καὶ ἀδελφοῦ αὐ-
τῆς ἀρχιερέως ἐκεῖσε ὄντος, καὶ εἰς τὴν μονὴν τῆς ἁγίας
Θεοδώρας ὄκησαν μετὰ Παλαιολογίνας γυναικὸς ἐναρέτου
καὶ λογίου, περὶ ἧς πολλοὺς καὶ πολλὰς ἤκουσα παρὰ
τοῦ αἰοδίου βασιλέως κυροῦ Μανουὴλ ἐπαίνους, καὶ πολ-
λοὺς κανόνας εἰς τε τὸν ὅμιον Δημήτριον καὶ τὴν ἁγίαν
Θεοδώραν καὶ ἄλλους ἁγίους ἀνέγνωσα ἐκείνης ποιήματα,
ἔχουσαι σὺν αὐταῖς καὶ τὴν ὀσίαν Θωμαΐδαν, καὶ παιδεύου-
σαι εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ λόγον· ὡς δὲ ἦλθε τὸ τέλος αὐτῶν
κατέλιπον αὐτὴν πάντα τὰ αὐτῶν, ἀλλὰ δὴ καὶ τὴν τοῦ
Κυπριανοῦ γυνὴν, ἥτις ἀγανακτήσασα τὸ σκληρὸν τοῦ
ἀνδρὸς αὐτῆς ἀπέλθεῦσα εἰς τὰς ῥηδείσας μοναχὰς καλο-
γραία γέγονεν· ἐπεὶ δὲ περὶ τὸ τέλος αὐτῶν ἐγένετο, πάλιν
εἰς τὴν κληρονόμῳ ἐκείνων καὶ τοῦ βίου, ὅπως δὴ πο-
τε καὶ τῆς ἀρετῆς, ὑπετάγη· καὶ καλῶς διήνησε τὸν τῆς
ὑποταγῆς δρόμον μέχρι θανάτου. Κυπριανοῦ δὲ γυνὴν λέ-

τὴν τοῦ αὐθεντοῦς ἡμῶν τένταν, ἐμιλοῦντες περισσά ἄφνω
 δὲ ἐξεκρότησαν ἀπὸ τῆς πόρτας τῆς ἑβραϊκῆς ἢ τοῦ ζευ-
 γαλατίου, - καὶ οὕτως γὰρ ὠνομάζετο -, καβαλλάρια ὀλί-
 γοι, καὶ διωχθέντες ὡς ἐφάνησαν, ἀπῆλθον καὶ ἐσέ-
 βησαν εἰς τὴν τοῦ αἰγιαλοῦ πόρταν, ἐκεῖσε κατασκευα-
 στικῶς πάντες οἱ τοῦ κάστρου ὑπάρχοντες μετὰ τζαγ-
 γρῶν καὶ τοξαρίων καὶ σκλόπων· τοῦ δὲ δεσπότης κά-
 μευ (προβαδιζόντων πρὸ τοῦ διωγμοῦ διὰ τὸ) εὐρέσθηναι
 κατὰ τύχην τὰ ἄλογα ἡμῶν ἔτοιμα πλησίον τοῦ γεφυρίου
 τῆς ὁδοῦ τῆς ἀπερχομένης εἰς τὸν ἅγιον Ἀνδρέαν, τὶς
 τῶν Πατρηνῶν ἐτόξευσεν οὕτως τὸ τοῦ δεσπότης ἄλογον,
 ὅτι εὐθὺς ἔπεσε· καὶ δραμόντες ἵνα ἡ σκοτεινότης ἢ πιά-
 σωσιν αὐτόν, εὐρέσθη ἐγὼ ὑπέρμαχος, καὶ ἐκείνος μὲν
 θεοῦ βοηθείᾳ ἀποπλακείς ἀπὸ τοῦ ἄλογου ἐφυγε πεζός,
 ἐγὼ δὲ καὶ δέδωκα, καὶ ἵνα καὶ ἐπίασα υἱὸν Σταματέλ-
 λη, ἀλλὰ καὶ δεδώκασί με καὶ ἐμὲ, καὶ τὸ ἄλογόν μου
 τοσαῦτα ὅτι ὅτι ἀδυνατήσαν ἔπεσε καὶ ἐπλάκυσέ με,
 ἄλογον ἄριστον, ὅπερ ὁ Ἀμκράς δέδωκε τῷ Ἀσάνῃ Ἰσαα-
 κίῳ, ὅταν ἐσυνήντησεν ἐκείνῳ· ὁ δ' Ἀσάνης τῷ γαμβρῷ
 αὐτοῦ τῷ Φιλανθρωπίνῳ Γεωργίῳ, κακῆϊνος τῷ ἀνεψίῳ αὐ-
 τοῦ τῷ Κομνηνῷ, τῷ τοῦ πρωτοστράτορος Καντακουζηνεῦ
 γαμβρῷ, καὶ φεύγοντος μετ' αὐτοῦ ἵνα εἰς τὸν Γαλατῶν
 ἀπέλθῃ, φθάσας ὁ ἀδελφός μου ἐπίασεν αὐτόν, καὶ εὐ-
 εργετήσῃ ὁ ἀδελφός μου τὸ ἄλογον αὐτοῦ παρὰ τοῦ βα-
 σιλείως· ἐγὼ δὲ πάλιν ἀπῆρα τούτο παρ' ἐκείνου, ἐρχόμε-
 νος εἰς τὸν Μορίαν· πιάσαντές με εὖν μετὰ πολλῶν λα-
 βωματίων, ἀπαγαγόντες με, ἔβαλόν με εἰς τὸν Κουλᾶν
 εἰς ὁσπῆτιον σκοτεινόν, ἔχον μύμηκας καὶ σιταροφύρας
 καὶ πεντικεύς, διὰ τὸ εἶναι ἐν αὐτῷ πρὸ τοῦ σιτάρην, ἑβρ-

τοῦ ἔτους ἵνα ἔλθῃσι μετ' ἁρμάτων καὶ τῶν πλείονων ἀν-
 δρώπων τῆς ἀρχῆς ἐνὸς ἐκάστου αὐτῶν, ἵνα μετὰ τοῦ
 πρέποντος διέλθῃ τὸν τόπον τοῦ περικύβου καὶ ἀπέλθῃ εἰς
 τὰ περὶ τὴν Ἀνδρούσαν ὁ νεὸς αὐθέντης τοῦ τόπου ἐκείνου·
 ὁμοίως ἐμνηύθη καὶ Λάσκαρις Ἀλέξιος ἀπὸ τὴν Βοστίτζαν
 ἐλθόντας δὲ ὡς ἐκαβαλεύσαμεν καὶ οὐδὲν ἐπιάσαμεν τὴν
 περὶ τὸν Ἀλφιὸν ὁδὸν, ἀλλὰ τὴν ἀριστεράν, ἐσαύμαζον
 καὶ πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον ἐρωτῶντες, ποῦ ἀπερχόμεθα;
 Ἐλθόντες δὲ περὶ τὸν συμφωνηθέντα τόπον περὶ ὄραν
 ἀλκοτοροφωνίας καὶ εἰρόντες καὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἰδόν-
 τες αὐτοὺς καὶ ἀπρακτοὺς καὶ ἄπρακτα λέγοντας ἀπεπέμ-
 ψαμεν ἐξημερωθέντες ὃ ἐκεῖσε βουλευόμενα τί ἄρα νὰ
 πραχθῇ, τὸ φησάτεον νὰ πηλαλήσῃ νὰ αἰχμαλωτήσῃ τοὺς
 εὐρισκομένους ἐξωθεν ἀνθρώπους καὶ πᾶσαν τὴν τῶν Ἑ-
 βραίων εἰκῆσιν, ὡς ἐφάνη ἄπρακτον διὰ πολλὰ αἷτια,
 ἰδοὺ καὶ ἀπὸ τὸ κάστρον ἰδόντες ἡμᾶς καὶ ἀπερήσαντες
 τί ἄρα καὶ ἐνι, — οὐδὲ γὰρ προενόησαν τὸ τυχὸν — ἀπέστει-
 λαν ἕνα τῶν ἀρχόντων, καὶ ἕνα κανονικὸν Μάρκον ὀνο-
 μαζόμενον μετὰ καὶ δραγουμάνου καὶ ἀνδρώπων, ἵνα μά-
 θῃσι τίς ἐνι καὶ διὰ τί; ὡς δὲ εἶδον τίς ἐνι καὶ ἤκου-
 σαν ὅτι ἤλθομεν ἢ νὰ μᾶς δώσῃτε τὸ κάστρον, ἢ νὰ
 τὸ ἐπάρωμεν μεθ' αἵου τρόπου ἐμπορέσωμεν, ἐπιστρέψαν-
 τες καὶ μετὰ σπουδῆς καὶ κρούσαντες λάρμα συνήχθησαν
 βίᾳ πάντες οἱ ἐκτὸς ἐντὸς· ἡμεῖς δ' ἐπὶ τὴν αὐριον, ἣ τῶν
 βαίων καὶ ἡ ἐρετὴ τυχούσα, τεμόντες πάντες βαῖτα μυρσίνης,
 τοῦ τόπου πληθὸς ἔχοντος, καὶ φέροντες ἀνὰ χεῖρας, ἐλ-
 θόντες ἐπέσαμεν περὶ τὰς πόρτας τοῦ κάστρου· ὡς δ' ἐκεῖ-
 μεθα τῇ κς' τοῦ αὐτοῦ μηνὸς Μαρτίου μετὰ τὴν τοῦ με-
 γάλου σαββάτου ἀκλουδίαν, ὡς ἐφάγομεν, ἐκαθήμεθα εἰς

ἀπὸ μέρους· βεβαίως· τῆς ἀποκρύφου μελέτης. Ἀπὸ τῆς Βοστίτιζης διερχόμενοι διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς Πάτρας, ἵνα εἰς τὴν Γλαρύντζαν καὶ τὸ Χλομούτζιν ἀπέλθωμεν, ἔνθα καὶ ἡ βασίλισσα, ἐστάλη Ἀνδρόνικος Λάσκαρις ὁ Παδιάτης εἰς τοὺς ἐν τῇ Πάτρᾳ ἄρχοντας διὰ τινὰς δουλείας· κατέεισε προσμεινάντος συνέτυχον αὐτῷ ἰδίως καὶ ἱερεῖς καὶ λαϊκοὶ περὶ τοῦ, ἂν θέλει ὁ αὐθέντης αὐτοῦ, ἔχουσι τρόπον ὅτι νὰ ποιήσουν νὰ ἐπάρῃ τὴν Πάτραν. Ἐλθόντος δὲ τοῦ Λάσκαρι καὶ εἰπόντος μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τὰ τῶν Πατρηνῶν ἀπόκρυφα, ἀπεπέμφθη ὡς ἀδύνατα καὶ περισσὰ καὶ ἀκούσαντος καὶ λέγοντος· σταλείς οὖν εἰς κεφαλὴν εἰς τὴν Ἀνδρουσαν ὁ αὐτὸς Λάσκαρις, ἔτι δὲ καὶ εἰ ἄλλοι ἄρχοντες εἰς τὰ ἐκείσε κάστρα Κεφαλάδες, — ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ πρῶτος τῶν ἀρχόντων τοῦ ὁσπητίου αὐτοῦ ὁ Λάσκαρις Ἀλέξιος εἶχε λάβῃν εἰς κεφαλατικὸν τὴν Βοστίτζαν καὶ ἐναπέμεινεν ἐκεῖσε — διερχόμενοι, ὡς δεδήλωκα, τοῦ δεσπότου καὶ αὐθέντός μου μετ' ἐμοῦ καὶ μόνου ἐνεργούντος τὸ περὶ τῆς Πάτρας, εὕρισκόμεθα εἰς τὴν Γλαρύντζαν· ἐγράψαμεν πολλὰς, πάλιν ἔκρινεν τὰ παρ' ἡμῶν ἀδύνατα, ὡς καὶ ὁ καιρὸς εὐδειξε. Τέλος ἐστήσαμεν ἵνα ἀπέλθωμεν καὶ νυκτὸς οὔσης εὐρεθῶμεν εἰς τόπον πλησίον τοῦ τέλους τῶν ἀμπελιῶν αὐτῶν δὴ τῶν Πατρηνῶν εἰς τρεῖς ἐκκλησίας ὀνομαζόμενον, ἐπεὶ καὶ ἦσαν παλαιόθεν, ἐκεῖσε δὲ εὐρεθῶσι καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ δηλώσουσιν εἰς πλάτος τὰ διὰ γραφῆς, καὶ, εἰ μὲν δυνατὰ εἴσι, νὰ ἐνεργηθῶσιν, εἰ δ' οὖν, νὰ ἀπέλθωμεν, φανερῶς νὰ ἀποκλείσωμεν τὸ κάστρον καὶ ὡς φέροι τὸ φέρον· καὶ ἰδοὺ ἐγράψαμεν ὁρισμὸς εἰς πάντας τοὺς ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Ἀνδρουσῆς, ὅτι τῇ 1ῃ τοῦ Μαρτίου μηνὸς τοῦ αὐ-

πλευσεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν· ὁ δὲ δεσπότης κύρ Θεόδωρος ἀπῆλθεν ὀπισθεν τὴν αὐτὴν ὁδὸν τὴν φέρουσαν εἰς τὸν Μυζηδρᾶν· καὶ ὁ κύρ Θωμᾶς ὁ αὐθεντόπουλος μετ' αὐτοῦ μέχρι τινὸς ἀπῆλθεν εἰς τὰ Καλάβρυτα, ἡμεῖς δὲ μετὰ τοῦ αὐθεντοῦ ἡμῶν κυρίου Κωνσταντίνου τοῦ δεσπότου διὰ τῆς ἄλλης ὁδοῦ ἤλθομεν εἰς τὴν Βοστίτζαν· καὶ γὰρ εἰ καὶ καλόγερος οὐκ ἐγένετο ὁ δεσπότης κύρ Θεόδωρος, ἵνα ἀπομείνῃ ἅπας ὁ τόπος αὐτοῦ εἰς τὸν κύρ Κωνσταντῖνον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἀλλ' οὖν καὶ οὕτως δέδοκε προὸς αὐτὸν τὴν Βοστίτζαν, καὶ εἰς τὸ ἄλλο μέρος ὅσα δὴ ἤρχεν ὁ Φραγκέπουλος πρωτοστράτωρ, Ἀνδρουσαν λέγω καὶ Καλομμάταν, καὶ Πίδημα καὶ Μάνην καὶ Νησιν καὶ Σπητάλιν καὶ Γραμπένην, καὶ Ἄετὸν καὶ Λωὶ, καὶ Νεόκαστρον καὶ ἕτερα πολλά· ἃ καὶ σταλείς ἐγὼ παρέλαβον ταῦτα παρὰ τοῦ ῥηθέντος πρωτοστράτορος· καὶ τῷ αὐτῇ ἔτει ἐν μηνὶ Μαρτίῳ ὃ τέθηκεν ὁ δεσπότης κύρ Ἀνδρόνικος, ὁ διὰ τοῦ θείου σχήματος μετονομασθεὶς Ἀκάκιος· καὶ ἐτάφη ἐν τῇ τοῦ παντοκράτορος μονῇ, ἐν ᾗ καὶ κατέμεινε· βουλῆς δὲ ἀποκρίφου μόνον εἰς ἐμέ οὕσης παρὰ τοῦ αὐθεντοῦ μου καὶ δεσπότου, ὅτι νὰ ἀπέλθωμεν κατὰ τῆς Πάτρας, καὶ εἰ μὲν ἐπάρωμεν αὐτὴν, ἰδοὺ νὰ εὐρισκόμεθα εἰς τὸν Μορέαν, καὶ ὁ τόπος αὐτοῦ ὁ τῆς μαύρης δηλονότι θαλάσσης δοθῇ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν βασιλέα· εἰ δὲ οὐδὲν ἐπάρωμεν τὴν Πάτραν, νὰ ὑπάγωμεν ὀπισθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ νὰ ἔχῃ ἐνταῦθα εἰς τὸν Μορέαν τὰ τῆς πραικὸς αὐτοῦ κάστρα, καὶ ἐκείσε τὸν τόπον τοῦ, τὴν μαύρην δηλονότι θάλασσαν· τὰ δὲ δοθέντα παρὰ τοῦ δεσπότου κάστρα πάλιν νὰ δοθῶσιν, ἔνθα ὁ βασιλεὺς διακρίνῃ, παρηκολούθησε καὶ τοῦτο, ὅπερ ἦτον

λείς ἐγὼ παρέλαβον τὴν Γλαρέντζαν, καὶ ἄλλοι τὰ ἄλλα·
 καὶ ἐπαναστρέψαντες εἰς τὸν Μυζηθρᾶν, ἐνεργεῖτο τὸ τῆς
 καλογερακῆς τοῦ δεσπότης κυρίου Θεοδώρου· διὰ δὲ τὸ νὰ
 ἐπάρουν, ἂν ἐμπορέσουν, τὴν Πάτραν, ἀναγκαῖον καὶ χρήσι-
 μον τόπον, καὶ διὰ τὸ νὰ μηδὲν εὐρίσκονται εἰς τὸν Μυ-
 ζηθρᾶν οἱ ἀδελφοὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν βουλομένου γενέσθαι
 καλογέρον, ἐξελθόντες τῇ πρώτῃ Ἰουλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους,
 ἦλθον κατὰ τῆς Πάτρας οἱ τρεῖς τῶν ἀδελφῶν· καὶ περὶ
 ταῦς μύλους αὐτῆς σκηνώσαντες ἐκέισε καὶ τὴν ἀνεψίαν
 τοῦ δεσπότης Καρόλλου ἔφερον κυρίαν Θεοδώραν καὶ ἐκέισε
 αὐτὸς καὶ ὁ δεσπότης κύρ Κωνσταντῖνος τὴν εὐλογηθῆ-
 ναι εἰς δὲ τὴν Πάτραν εὐδὲν ἐκατορθεύθη τί πρὸς ἄλωσιν·
 ἀλλ' ἦν μᾶλλον καὶ αἴτιον ὅτι καὶ ὅπερ ὁ ἀδελφὸς αὐ-
 τῶν κύρ Θεόδωρος ὁ δεσπότης εἰς τὸν Μυζηθρᾶν ἑστη-
 σεν ἵνα ποιήσῃ, ἀδετήσῃ, ὅπερ αἴτιον πολλῶν κακῶν· ὡς
 εὖν εἰς τὰ τῆς Πάτρας τί συμπίρασμα χρηστὸν εὐδὲν
 ἐκατορθεύτο, ἀλλ' ἢ μόνον τρία καστελόπουλα ὅπου ἀπῆ-
 ραν ποιήσαντες εἰρήνην μετὰ τῶν ἐν τῇ κάστρῳ· καὶ ὅτι νὰ
 δίδουν καὶ κατ' ἔτος πρὸς τὸν δεσπότην κύρ Κωνσταντῖ-
 νον φλωρία φ', ἐγερθέντες ἀπῆλθον, ὁ μὲν βασιλεὺς δι' ἄλ-
 λης ὁδοῦ εἰς τὸν Μυζηθρᾶν, ὁ δὲ δεσπότης κύρ Κων-
 σταντῖνος δι' ἄλλης εἰς τὸ Χλουμουτζίν μετὰ καὶ τῆς γυ-
 ναικὸς αὐτοῦ καὶ βασιλίσσης· μετὰ δὲ τινα καιρὸν ὀλίγον,
 ἐπεὶ ὁ βασιλεὺς ἤθελεν ἵνα ἀπέλθῃ ὅπισθεν εἰς τὸ ὁσπή-
 τιον αὐτοῦ, μηνυθεὶς καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀπῆλθεν εἰς τὸν
 Μυζηθρᾶν ἀπὸ τοῦ Χλουμουτζίν· κάκεισε διαβιβάσαντες ὁμ-
 φότεροι οἱ δύο ἀδελφοὶ ἡμέρας ὀλίγας, τῷ Ὀκτωβρίῳ μηνὶ
 τοῦ(λ') ἔτους ἐκαβαλίουενσαν ὁμοῦ καὶ ἀπῆλθον μέχρι καὶ τῆς
 Κορίνθου· καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ἐμβὰς εἰς τὰ κάτεργα ἀπέ-

φοῦ σου ἐζήτησεν σὺν τούτῳ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ δι' ἑαυτοῦ μετὰ λόγων παρακλητικῶν καὶ αἰτίων ἀναγκαίων ὅπου τὸν ἠνάγκαζον ἵνα ἔχῃ τὸ ἑμὸν χρεῖαν· ἐκεῖνος δὲ ἀπελόγησατο, ὡς ζητοῦντα ἀδύνατόν τι οὐ δι' ἄλλο τι ἀλλ' ἢ διὰ τὸν ὀρισμὸν τοῦ πατρὸς αὐτῶν, καὶ τὴν πρὸς ἐκείνον ἐμὴν διὰ στόματος παράδοσιν· ὁ δὲ πάλιν ἐζήτησε τοῦτο διὰ τῆς ἀγίας δεσποίνης καὶ μητρὸς αὐτῶν, καὶ ἔτι μετὰ τῶν μεσαζόντων αὐτοῦ· καὶ μόλις ποτὲ ὥρισε τοῦτο, ὅτι ἂς ἔλθῃ μεθ' ἡμῶν ὁ Φραντζῆς· καὶ εἰ μὲν ἀπείμειν ὁ ἀδελφός μου ἐκεῖ, νὰ τὸν ἀφήσω νὰ ἔχῃ αὐτόν· ἐπεὶ καὶ ἡ κυρά μου ἡ δεσποινα ὥρισέ μοι περὶ τούτου καὶ συγχωρεῖ τὸ· εἰ δὲ ἐπαναστρέψῃ ἐδῶ ὁ ἀδελφός μου μετ' ἐμοῦ, οὐδὲν τυχεύει εἰ μὴ νὰ ἔνι εἰς ἐμὲ καθὼς ὥρισεν ὁ αὐθέντης μου ὁ βασιλεὺς ὁ πατήρ μου νὰ ἔχωμεν δίκαιον νὰ ποιήσωμεν εἰς αὐτόν· Ἐρχόμενοι δὲ εἰς τὸν Μορέαν τοῦ μὲν ὑπῆρχεν τελείως ὑποχείριος ὡς προεῖπον, πρὸς δὲ τὸν ἀγάπῃ καὶ ἐλπίδι προσαπέβλεπον· ἀποσώζοντες σὺν εἰς τὸν Μορέαν καὶ κατὰ τοῦ τόπου παντὸς οὗ ἐντὸς τοῦ Μορείως ἐκράτει δεσπότης ὁ Κάρουλλος, ἀπελθόντες πάντες αἱ αὐθέντες καὶ ἀδελφοί, τέλος ἐπεὶ οὕτε αὐτοὶ ἦσαν τεθαῖργκότης ὅτι θέλουσιν δουλώσειν εἰς ἑαυτοὺς ὅλον τὸν τόπον ὃν ἦρχεν ὁ Κάρουλλος, οὕτε πάλιν ἐκεῖνος ὅτι νὰ θυνηθῇ νὰ φυλάξῃ τὸν ἐπίλοιπον τόπον ὅπου ἀπέμεινεν αὐτῷ· ἀπῆραν γὰρ αἱ αὐθέντες ἡμῶν τι νὰ τῶν αὐτοῦ· ἐφάνη καλὸν ἵνα ὁ δεσπότης κύρ. Κωνσταντῖνος ἐπάρῃ τὴν ἀνεψιάν αὐτοῦ δὴ τοῦ Καρούλλου δεσπότης εἰς νόμιμον γυναικα καὶ τὰ κάστρα, ὅσα δὴ καὶ εἶχεν εἰς τὸν Μορέαν, λάβῃ εἰς προῖκαν αὐτῆς· οὗ δὴ γινομένου τελείου τῇ πρώτῃ Μαΐου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, στα-

μον πατέραυ αὐτοῦ· καὶ τὰ ἔχρηξεν ἀπ' ἐκείνου πολλά καὶ ἀναγκαῖα, εὗρισκεν αὐτὰ δι' ἐμοῦ· ἡγάπα καὶ τὸν ἐμὲ εἶχε καὶ ἰδίως εἰς τὴν δουλοσύνην του. Καὶ συνηθείας καὶ τάξεως εὐσης εἰς τὰ τῶν βασιλέων ὁσπήτια ὅτι τοῦ πατρός· οἱ κελλιῶται νὰ χωρῶσι καὶ εἰς τὰ κελλία τῶν υἱῶν αὐτοῦ, οὐχὶ δὲ τῶν υἱῶν εἰς τὸ τοῦ πατρός· τοῦτο δὲ ἕως ἂν ἐν τοῖς ζῶσιν ὁ πατὴρ εὕρισκται, οὐχὶ δὲ καὶ μετὰ θάνατον· ὡς ἀπέθανεν ὁ μακαρίτης καὶ αἰσίματος πατὴρ αὐτοῦ μετὰ τὸ ἐκείνου πρῶτον μνημόσυνον ἐπιστρέψαντες πάντες ἡμεῖς οἱ ἐκείνου κελλιῶται εἰς τὸ παλάτιν· ἔθος γὰρ ἐνὶ καὶ τοῦτο ὅτι οἱ κελλιῶται αὐτοῦ δὴ τοῦ βασιλέως νὰ καταμένωσι περὶ τὸν τάφον αὐτοῦ μέχρι καὶ τοῦ πρώτου μνημοσύνου· ἀπῆλθον καὶ εἰς τὸ ὁσπῆτιον ὅπερ κατέμενον ὁ ῥηθεὶς δεσπότης κύρ Κωνσταντῖνος· καὶ ἐκάθισα ἔξω ὡς οἱ πολλοί· μαθὼν δὲ τοῦτο ἔστειλε τὸν θείον μου καὶ ὤρισέ μοι, ὅτι εὐ μὲν ἐτήρησας τὴν τάξιν καὶ αὐδὲν ἤλθες εἰς τὸ κελλίον μου ἐξ ὀρθοῦ, ὡς ἐποίεις ζῶντος τοῦ αὐθεντός μου βασιλέως τοῦ πατρός μου· ἀμὴ πάλιν ἡμεῖς διὰ τὸ χρέος τῆς εἰς ἐκείνον ἀγάπης σου καὶ δουλοσύνης καὶ τῆς εἰς ἡμᾶς, εὐεργετοῦμεν σοι, καὶ εὐτως ὡς ἂν ᾗ εἰς τὴν δουλοσύνην τοῦ βασιλέως τοῦ ἀδελφοῦ μου νὰ ἔρχεται ἐξ ὀρθοῦ εἰς τὸ κελλίον μου ὡς καὶ πρότερον· ἀπὸ τούτων οὖν τῶν αἰτιῶν ὡς ὤρισθη παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ὅτι νὰ ἀκολουθήσῃ αὐτῷ ἀπερχομένῳ εἰς τὸν Μορέαν δι' ἣν αἰτίαν προεδηλώσαμεν, ὤρισέ μοι ἰδίως τὸ δὴ μέλλει γενέσθαι· καὶ ἀγαπῶ νὰ ἡμπορῇ νὰ σε εἶχεν μετ' ἐμοῦ· καὶ ἀνέφερον αὐτῷ καὶ ἐγὼ τοῦτο κελλῷ πλέον, σωζομένου μόνον ὅτι νὰ ἐνὶ μετὰ ἀποδοχῆς καὶ ὀρισμοῦ τοῦ αὐθεντός τοῦ βασιλέως τοῦ ἀδελ-

τῶν αὐτοῦ καὶ τῶν εἰσοδημάτων τῆς βασιλείας, εἰς πτω-
 χούς, εἰς τοὺς ἰατροὺς καὶ εἰς τοὺς αὐτοῦ κελλιώτας· ἐπί-
 τροποι δὲ νὰ ὦσιν ὁ πνευματικὸς αὐτοῦ ὁ εἰς τῶν Ξαν-
 θοπαύλων Μακάριος ὁ ἐξ Ἰουδαίων, ὁ διδάσκαλος Ἰωσήφ
 ὁ εἰς τοῦ Χαρσιανίτου, καὶ ἐγὼ καὶ ἀναγνωσθεῖσης ταύ-
 τῃς δὴ τῆς προστάξεως παρ' ἐμοῦ ἔμπροσθεν αὐτοῦ καὶ
 τῆς ἀγίας δεσποίνης καὶ τοῦ βασιλέως καὶ υἱοῦ αὐτῶν καὶ
 μόνον τέλος ὤρισε πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ· υἱέ μου, ἤκου-
 σας τὸ σᾶς προστάττω διὰ τοὺς ἰδίους μου ὅπου λατρεύου-
 σιν· ἔγραφον γάρ· οἱ δὲ κελλιῶταί μου, οἵτινες ἐδούλευσάν
 μοι καλῶς καὶ εὐνοϊκῶς διακρίνεται καὶ δουλικῶς ὡς ἐν εἰκὸς
 εἰς ἐμέ, ὥς ἔχωσι παρὰ πάντων ὑμῶν τῶν υἱῶν μου ἀγά-
 πην τε καὶ ἀνεκδοχὴν καὶ προμήθειαν κατὰ τὸ ἀναλογεῖν
 ἐνὶ ἐκάστῳ αὐτῶν. Ἰδίως δὲ πάλιν λέγω σοι διὰ τούτου
 δὴ τὸν Φραντζῆν ὅτι ἐδούλευσέ μοι καλῶς καὶ ἐθερόπεν-
 σέ μοι εἰς τὰ τῆς ψυχῆς μου καὶ τοῦ σώματος, καὶ νῦν
 εἰς τὰ τῆς ἀσθενείας μου πλέον τῶν ἄλλων μοι θερα-
 πεύει, καὶ θαρρῶ ὅτι καὶ τὰ ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου μετὰ
 θάνατον καλῶς τὰ θέλει ἐξοικονομήσειν· ἡ νεότης οὖν αὐ-
 τοῦ καὶ τὸ γῆρας τὸ ἐμὸν οὐδὲν ἀφῆκαν ἵνα γένηται πρὸς
 αὐτὸν ἀντάξιον τῆς ἀγάπης καὶ δουλοσύνης αὐτοῦ· ἀφήμι
 δὲ αὐτὸν εἰς σέ καὶ νὰ ἔχῃς τὴν εὐχὴν μου, τὸ ἐτύχε-
 νεν ἵνα γένηται παρ' ἐμοῦ πρὸς αὐτὸν καὶ οὐδὲν ἐγένετο
 δι' ἧς αἰτίας εἶπον, ὥς γένηται παρὰ σοῦ· ἐπειδὴ μετὰ τοῦ
 δεσπότου κυροῦ Κωνσταντίνου εἶχον ἀγάπην καὶ πληροφο-
 ρίαν ἣν ὁ Θεὸς ἀπεδέχετο, ὅτι ὁ τοῦ πατρὸς μου ἀδελ-
 φὸς ἦν αὐτοῦ τατάς, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ συνανάτροφοι καὶ
 φίλοι καὶ δοῦλοι αὐτοῦ καὶ ἐγὼ μετ' αὐτῶν· εἴτα ἔφερεν
 ὁ καιρὸς καὶ οἰκείωσιν ἐμοῦ εἰς τὸν μακαρίτην καὶ αἰοίδι-

ἐτάφη τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐν τῇ σεβασμίᾳ βασιλικῇ καὶ περκαλλεῖ μονῇ τοῦ παντοκράτορος μετὰ πένθους καὶ συνδρομῆς οἷας οὐ γέγονε πώποτε εἰς τινα τῶν ἄλλων· ἦσαν δὲ πᾶσαι αἱ τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἡμέραι ἔτη οὗ καὶ ἡμέραι κε.

Καὶ τῷ (λδ) ἔτει μηνὶ Αὐγούστῳ διέβη φυγοῦσα εἰς τὴν αὐτῆς πατρίδα ἡ θέσποινα Κυρία Σοφία.

Καὶ τῷ (λε) ἔτει τοῦ Αὐγούστου κθ ἔφερον μετὰ κατέργων ἀπὸ τὴν Τραπεζοῦνταν, κυρίαν Μαρίαν τὴν Κομνηνὴν, θυγατέραν κυρ Ἀλεξίου βασιλέως Τραπεζοῦντος τοῦ Κομνηνοῦ.

Καὶ τῷ (λς) ἔτει μηνὶ Σεπτεβρίῳ εὐλογήθη αὐτὴν ὁ βασιλεὺς κυρ Ἰωάννης· καὶ τῷ αὐτῷ ἔτει μηνὶ Νοεμβρίῳ ἐξῆλθεν αὐτὸς δὴ ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸν Μορέαν τῇ κς Δεκεμβρίου μετὰ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τοῦ δεσπότη κυρ Κωνσταντίνου διὰ τὸ βούλестαι γενέσθαι τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν τὸν δεσπότην κυρ Θεόδωρον καλόγερον, καὶ ὁ κυρ Κωνσταντῖνος ἐναπομείνῃ αὐθέντης τοῦ Μορέου, εἰ καὶ μετεμελήθη καὶ οὐκ ἐγένετο μετ' ὧν [γάρ] ἐγὼ ἀφῆν εἰς τὸν Μορέαν ἦλθεν, εἰς τὴν τοῦ βασιλέως μου δουλοσύνην ὑπάρχων, εἰς δὲ τὴν τοῦ δεσπότη κυρ Κωνσταντίνου ἀποβλέπων ἐξ αἰτίας ταιαύτης· τοῦ γὰρ αἰοδήμου καὶ μακαρίτου πατρὸς αὐτῶν ἐγγίζεντος πρὸς τὸ ἀποθανεῖν ὥρισέ μοι καὶ ἔγραψα ἰδίως, οὐχὶ διαθήκην αὐτοῦ· οὐ γὰρ διατίθενται οἱ βασιλεῖς, ἀλλὰ προστάττουσιν· ὅτι νὰ ἔχη εἰς ἕκαστος τὸ καὶ τὸ, ὁ δὲ τέδε ἀπὸ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἀξιολόγων εἰδὼν· καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ βίου αὐτοῦ ἵνα μερισθῇ εἰς τέσσαρα μερδικά, εἰς παραστάσιμα καὶ λειτουργίας ὑπὲρ αὐτοῦ κατεπέκυνα τῶν συνθῶν, ὧν πολυτελῶς καὶ καλῶς ἐτελέσθησαν παρὰ

ζητῶ εὐεργεσίαν· ἐπεὶ χαρίεντα μέλλει ἀναφέρειν ἐκείσε τῆς ἀγίας δεσποίνης καθεζομένης καὶ τῆς νύμφης αὐτῆς τοῦ δεσπότης λιπόντος εἰς τὸ κυνήγιον· καὶ ἀναγνούς τὸν χάρτην ὅτι καὶ ὑγιαίνει καὶ ἀπέρχεται καλῶς καὶ εἰς τὰ περὶ τὴν μεγάλην Βλαχίαν, καὶ νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὸ Κελλὶν ὀνομαζόμενον λιμῖωνα κάτεργα ἵνα ἐπάρωσι καὶ φέρωσιν αὐτὸν, ἔχασσαν μεγάλως καὶ μετὰ μικρὸν ὀρίζει ὁ ἅγιος βασιλεὺς πρὸς τὸν ρουχάριν αὐτοῦ, ὃς πρὸς τὸν Φραντζῇ τὸ καβάδι, τὸν μολιβὸν χαμουχᾶν, τὸν μετὰ βαρεσκοιλίας ἐνδεδυμένον, καὶ ἀμέλει καὶ τὸ σεντούκιον ὅπερ μοι ἐζήτησεν· ἦν γὰρ εἰς τὰς χεῖράς μου σεντούκιον κάλιον καὶ μέγα, ἔχον πολλὰ καὶ καλὰ εἶδη· ὥπερ διεδόθησαν τὰ μὲν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, τὰ δὲ ὑπὲρ τῆς ἀγίας ψυχῆς αὐτοῦ· καὶ τέλος ἐζήτησα ἐγὼ τὸ σεντούκιον καὶ ὥρισέ μοι ὅτι αὐτὸ ἦτον τοῦ αὐθεντός μου τοῦ βασιλέως τοῦ πατρός μου, καὶ εἶχα ἐν αὐτῷ μετὰ τῆς ψυχῆς ἐκείνου πολλὰ καὶ καλὰ καὶ πολλῷ πλείω τῶν ὧν εἶδες· καὶ θέλω πάλιν νὰ τὸ δώσω καὶ ἐγὼ πρὸς τὸν βασιλέα τὸν υἱὸν μου ἵνα ἐν αὐτῷ ἔχη καὶ ἐκεῖνος μετὰ τῆς εὐχῆς μου τὰ ἑαυτοῦ· τότε δὲ πάλιν ὤμωσεν ἵνα τὸ ἔχω καὶ εἴλον αὐτὸ μετὰ τῆς ἀγίας εὐχῆς ἐκείνου γεμάτον ἀπὸ πάντων τῶν χρησίμων καὶ τιμίων τοῦ βίου τούτου τοῦ ματαίου· ἡ δὲ ἀγία δέσποινα ὀρίζει καὶ φέρουσί με χαμουχᾶν καλὸν πρᾶσινον· ἡ δὲ νέα δέσποινα μηνύει με ὅτι τὸ δεῖνα μου ρουχον, ὅταν μέλλης λαβεῖν γυναῖκα, θέλει ἦσθαι ἐκείνης. Τῇ δὲ καὶ τοῦ Ἰουλίου μηνὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους τέθνηκεν ὁ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενόμενος αἰοίδιμος καὶ εὐσεβὴς βασιλεὺς κύρ Μανουήλ, ὁ διὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος μετονομασθεὶς πρὸ ἡμερῶν β' Ματθαῖος μοναχός, καὶ

ἔτους ἐποίησαμεν ὀρκωμοτικά ἀγάπην μετὰ τοῦ Ἀμνηρᾶ τοῦ Μουράτη, ἀποκρισιαρίων ἀπελθόντων Λουκᾶ τοῦ Νοταρᾶ τοῦ γεγονότος ὑστερον καὶ μεγάλου δουκὸς, τοῦ Μελαχροινού Μανουήλ καὶ ἐμῷ δι' αἰτίας ταύτας· ὅτι ὁ μὲν Μελαχροινὸς προαπῆλθεν εἰς τὸν Ἀμνηρᾶν, καὶ ἐγνώρισεν ὅτι θέλει γενέσθαι τὴν ἀγάπην· ὁ δὲ Νοταρᾶς ἵνα τελέσῃ αὐτὸς καλῶς κατὰ τὸ δυνατόν ὡς χρήσιμος καὶ καλὸς· ἐγὼ δὲ ὡς ἀπὸ τὴν ἀγίαν δέσποιναν συγγενίδα αὐτοῦ δὴ τοῦ Ἀμνηρᾶ ἀπὸ τὴν μητέραν του, καὶ ὅτι, ἂν δεήσει, νὰ γράψω καὶ δι' ὑφιλτῶν εἰς τε τὸν ἅγιον βασιλεῖα καὶ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν βασιλεῖα εἰς τὴν Οὐγγαρίαν εὐρισκόμενον.

ικε.

Καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς τοῦ ἁγίου ἔτους ἐπανῆλθεν καὶ εἰς τὴν πόλιν ἀπὸ τοῦ μέρους τοῦ εἰς τὸν Δανούβιον ποταμὸν Κελλίου ὀνομαζομένου ὁ βασιλεὺς κύρ Ἰωάννης, ἀπελθόντων κατέργων ἀπὸ τῆς πολέως ἐκεῖσε. Προέπεμψε γὰρ ἀπὸ τὴν Οὐγγαρίαν ἄνθρωπον ἀλλόγλωσσον καὶ ἀλλογενῆ, τοῦ ἐλθεῖν διὰ τῆς στερεᾶς μετὰ πιττακίου ὑφιλτοῦ, οὗπερ ἐλθόντος ἐξήτει νὰ ἴδῃ τὸν βασιλεῖα ὅτι ἔχει τι τῶν ἀναγκαίων· τοῦτο πῶς ἤθελε γενῆν ἄνθρωπος τοιοῦτος νὰ ἴδῃ βασιλεῖα ἁσθενή· κατὰκοιτος γὰρ ἦν· καὶ μόνος πρὸς μόνον· πολλῶν σὺν λόγων θάπνηθέντων τέλος ἐστάλησαν πρὸς τὸν ἄνθρωπον δύο τῶν Κελλιωτῶν καὶ συντρόφων μου καὶ εἶπον τῷ ἀνθρώπῳ· ἢ τῷ παρόντι εἰπὲ τὸ θέλον (δείξαντες ἐμὲ) ἢ ἀπελθε ἔνθα θέλεις· τότε παραλαβὼν με ἰδίως δέδωκέ μοι χαρτίν τι ὑφιλτὸν καὶ ἐδήλωσέ μοι καὶ ὅθεν καὶ ὅποτε ἐξῆλθεν· ὡς δὲ διῶρθωσα τὸ ὑφιλτὸν καὶ ἀπῆλθον ἀναγνῶναι τοῦτο, ἀνέφερον ὅτι

καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ μετὰ τὸ ἄριστον ἐγένετο τὸ τῆς ἡμι-
 πληξίας νόσημα τῷ ἀγίῳ βασιλεῖ κυρ Μανουήλ, ὃν ἰδόν-
 τες οἱ ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς μετὰ τοῦ Μουσαφοπούλου Τοῦρ-
 και καὶ θαυμάσαντες καὶ ὅπ' αὐτῆς μόνης τῆς θεωρίας αὐ-
 τοῦ μετὰ θαύματος ἔλεγον ὅτι τὸν τῆς πίστεως αὐτῶν ἀρ-
 χηγὸν Μαχόμετ ὁμοιάζει· ὡς καὶ ὁ ποτὲ Παῖαζήτης καὶ
 ἐχθρὸς αὐτοῦ εἶρηκεν, ὅτι τὸν βασιλέα καὶ ὅπου σὺδὲν
 γνωρίζει αὐτὸν καὶ ἀπὸ μόνης τῆς αὐτοῦ θεωρίας θέλει εἰπεῖν
 ὅτι “ αὐτὸς τυχέει νὰ ἐνὶ βασιλεὺς „· ὁ δὲ Μουσαφόπουλος
 πλημμελήσας καὶ πλείους ἡμέρας εἰς τὴν πόλιν ὅπὸ τὸ
 συμβᾶν εἰς τὸν βασιλέα τὸν ἅγιον τέλος ἀπῆλθεν μέχρι
 καὶ τῆς Σηλυμβρίας καὶ μικρὸν διατρίψας ἐπανέσρεψεν εἰς
 τὴν πόλιν καὶ περάσας ἀπῆλθεν εἰς τὴν Προῦσαν· τὸ δὲ
 ἔαρ πάλιν τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐπέρασε καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ
 κατ’ αὐτοῦ εἰς τὴν ἀνατολὴν καὶ ἐσκότωσεν αὐτὸν προ-
 δοσίᾳ τῶν ἰδίων αὐτοῦ· καὶ τὸν Μαΐον τοῦ αὐτοῦ ἔτους
 ἐχάλασε καὶ ὁ Τουραχάνης τὸ Ἑξαμίλιον εἰς τὸν Μορέαν
 καὶ πολλοὺς τῶν Ἀλβανιτῶν ἐσκότωσεν· καὶ τὸ θέρος τοῦ
 αὐτοῦ ἔτους ἔφυγεν ὁ αὐθεντόπουλος κυρ Δημήτριος μετὰ
 Ἰλαρίωνος Ντάρια καὶ Γιούργη Ἰσαὺλ καὶ γαμβροῦ αὐτοῦ τοῦ
 Ντάρια καὶ ἀπῆλθον εἰς τὸν Γαλατᾶν ἵνα ὑπάγωσιν εἰς
 τοὺς Τούρκους, εἰ καὶ οὐκ ἀπῆλθον, ἀλλ’ εἰς τὴν Οὐγ-
 γαρίαν.

ικδ.

Καὶ τῇ ιε τοῦ Νοεμβρίου τοῦ λβ ἔτους διέβη ὁ βα-
 σιλεὺς κυρ Ἰωάννης εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ Οὐγγαρίαν παι-
 ῆσας δεσπότην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν αὐθεντόπουλον
 κυρ Κωνσταντῖνον, καὶ καταλείψας αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν
 ἀντ’ αὐτοῦ· τῇ δὲ κβ τοῦ Φεβρουαρίου μηνὸς τοῦ αὐτοῦ

λατίκιον, εἰς τὸ, ἂν δυναθῇ, νὰ κρατήσῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Μουράτη τὴν δύσιν δηλονότι· καὶ τοῦ Μουσταφᾶ πάλιν ἀπελθόντος ἀπὸ τὴν Καλλίπολιν, ἐπίασεν αὐτὸν δὴ τὸν Παϊαζήτην καὶ τὸν ἐσκότωσε, καὶ τὴν εἰς τὴν δύσιν πᾶσαν ἀρχὴν τῶν ἀσεβῶν ἐκυρίευσεν· καὶ πάλιν ἐπιστρέψας ὁ Μουσταφᾶς εἰς τὴν Καλλίπολιν τῷ αὐτῷ ἔτει ἐπέρασεν εἰς τὴν ἀνακτολὴν κατὰ τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ Μουράτη εἰς τὴν Προῦσαν εὐρισκομένου, καὶ ἡττηθεὶς ἐπανεστρέφειν εἰς τὴν δύσιν. Καὶ τὸ θῆρος τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐπέρασεν, καὶ αὐτὸς δὴ ὁ Μουράτης μετὰ γενοῦτικῶν καραβίων, καὶ διώξας τὸν θάϊον αὐτοῦ ἐφθασε καὶ ἐσκότωσε περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ λ' ἔτους.

ικβ.

Καὶ τῇ η' τοῦ Ἰουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐξεῖλε καὶ ἀπέκλεισε τὴν πόλιν διὰ τοῦ Μιχάλμπει· καὶ τῇ ιε' τοῦ αὐτοῦ ἦλθε καὶ ὁ Μουράτης καὶ αὐθέντης αὐτοῦ, καὶ ἐπολιόρουν τὴν πόλιν, φέρων μετ' αὐτοῦ καὶ δεσμίους καὶ τοὺς ἀποκρισιarioύς, οὓς προαπέστειλαν εἰς ἐκείνον διὰ κατὰσasin ἀγάπης, Δημήτριον τὸν Καντακουζηνὸν καὶ Ματθαῖον τὸν Λάσκαριν καὶ τὸν γραμματικὸν Ἀγγελον τὸν Φιλομμάτην· καὶ τῇ κβ' τοῦ Αὐγούστου μηνὸς ἐπολέμησεν αὐτὴν δὴ τὴν πόλιν καθολικὸν πόλεμον.

ικγ.

Καὶ τῇ ε' τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς τοῦ λα' ἔτους ἀπῆλθεν ἄπρακτος ἀπὸ τῆς πόλεως βοηθεία Θεοῦ· καὶ τῇ λ' τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἦλθεν ὁ Μουσταφᾶπουλος καὶ ἀδελφὸς αὐτοῦ δὴ τοῦ Μουράτη καὶ ἐπέρασεν εἰς τὴν πόλιν καὶ ἔπεσεν ἔξω εἰς τὸν αὐθεντικὸν περίβολον· καὶ ἐπὶ τὴν αὐρην τῇ α' Ὀκτωβρίου ἦλθεν εἰς προσκύνησιν τῶν βασιλείων·

ἔπεσον εἰς ἑτέραν φροντίδα καὶ βουλὴν καὶ μελέτην, πότε-
 ρεν νὰ ἔχουσιν (πρὸς) τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν Μουράτην ἀγάπην καὶ
 νὰ παραχωρήσωσιν εἶναι αὐτὸν αὐθέντην, ὥς καὶ τὰ ἐρ-
 κωμοτικά αὐτῶν διελάμβανον, ἢ νὰ φέρωσι τὸν Μουσα-
 φᾶν ἀπὸ τοῦ Μυζηθρᾶ, καὶ ποιήσωσιν αὐτὸν αὐθέντην
 εἰς τὴν δύσιν, καὶ ὁ Μουράτης ἔνι εἰς τὴν ἀνατολὴν αὐ-
 θέντης τοῦ μὲν ἁγίου βασιλέως καὶ πατρὸς τὸν πρῶτον
 βουλευομένου καὶ κρίνοντος δικαίως ἐκ πολλῶν αἰτιῶν τοῦ
 δὲ υἱοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ Καντακουζηνοῦ Δημητρίου ὅτι νὰ
 ποιήσωσιν τὸν δεύτερον, καὶ ὅτι οἶδῃ τευς καὶ τὴν Καλ-
 λίπολιν, μόλις δὲ ποτε οἶονεὶ ὡς κατὰ παραχώρησιν θέω-
 κεν ἐξουσίαν ὁ ἅγιος βασιλεὺς τῷ υἱῷ αὐτοῦ, “ὡς θέλεις,
 ἐπειπῶν” ποίησον, ἐγὼ γὰρ εἰμι, υἱέ μου, καὶ γέρον καὶ
 ἀσθενὴς καὶ ἐγγὺς τοῦ θανάτου, τὴν δὲ βασιλείαν καὶ
 τὰ αὐτῆς θέδωκα πρὸς σε, καὶ ποίησον ὡς θέλεις,,

υἱα.

Καὶ ἐν μηνὶ Σεπτεβρίῳ τοῦ κθ ἔτους μετὰ κατέργων
 ἀπελθόντος εἰς τὴν Καλλίπολιν τοῦ βασιλέως κύρ Ἰωάννου
 Ἀμηνᾶν τὸν Μουσταφᾶν φέρων ἀπὸ τοῦ Μορέως αὐθέντην
 ἐξέβαλεν εἰς δύσιν, καὶ ἡ Καλλίπολις αὐτὸν προσεκύνη-
 σε· καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας ζητηθεῖσα παρὰ τοῦ βασιλέως,
 τάχα κατὰ τὰς ὑποσχέσεις ἀπεκρίνατο, πάντες οἱ Τούρ-
 και λέγουσιν ὅτι ἡ πίστις ἡμῶν ἡ Καλλίπολις ἔνι, καὶ
 οὐδὲν ἐμπορεῖ νὰ τὴν δώσωμεν, πολλὰ τοῦ Μουράτη ἀπὸ
 τὴν ἀνατολὴν δι’ ἀποκρισιαρῶν δεομένου καὶ τάσσοντος.
 Περὶ δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ χειμῶνος τοῦ αὐτοῦ ἔτους περά-
 σαντος τοῦ Παϊαζήτου ἀπὸ τὸ ἐπὶ στενὸν εἰς τὴν δύ-
 σιν, ἀνδρὸς χρησίου Μπελαρμπεὶ καὶ βιζήρου ὄντος τοῦ
 πατρὸς τοῦ Μουράτη, καὶ τὴν Ἀγκυραν ἔχοντος κεφα-

τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐπαναστρέψαντος εἰς τὴν οὖσιν διὰ τῆς
 ὁδοῦ τῆς Καλλιπόλεως ἀπῆλθεν εἰς τὴν Ἀδριανόπολιν· ὁ
 δὲ ἅγιος βασιλεὺς ἐτοιμάσας τὸν Λεοντάρην Δημήτριον ἔσει-
 λε πρὸς ἐκείνον, ἵνα καὶ περὶ τῶν προμελετωμένων μάχῃ
 καὶ προμνηύσῃ καὶ ἐκείνον ἐλέγξῃ διὰ τῆς καλῆς ἀγάπης
 καὶ τιμῆς ἧς πρὸς ἐκείνον ἐπεδείξαντο, καὶ διὰ τοῦ πε-
 ράματος καὶ διὰ τοῦ τοιούτου ἀπακρισιarikίου, τοῦ προσώπου
 λέγω καὶ τῶν θαύρων ὧν προσεκόμιζεν. Ἰδεν οὖν αὐτὸν ὁ
 Ἀμηνῶς μετὰ τιμῆς καὶ ἀγάπης ὅτι πλείστης, καὶ τέλος
 εἶπε πρὸς αὐτὸν· ἔχω ἡμέρας ὅτι οὐχ ὑγιῶ· ἔχω ἅμα
 θέλω γενῆν καλὰ, καὶ θέλωμεν φάγειν καὶ πιεῖν ὁμοῦ καὶ
 ὁμιλήσιν· ἐκείνος δὲ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπέθανε. Καὶ τὸν
 μὲν Λεοντάρην τὸ τυχὸν οὐκ ἐποίησαν, ἀλλ' ἦν εἰς τὴν
 κατοῦναν αὐτοῦ, καὶ τάχα θαυμάζων πῶς οὐδὲν προσκα-
 λείται αὐτὸν ὁ αὐθέντης, ἵνα καὶ τὰς δουλείας αὐτοῦ
 ἀκούσῃ· τούτου μαθὼντος τὸν θάνατον αὐτοῦ κατ' αὐτὴν δὴ
 σχεδὸν τὴν ὥραν, ἐπειδὴ [δὲ] τὰς στρατάς ἐκλείσει κρυ-
 φίως τὰς φερούσας εἰς τὴν πόλιν, καὶ πολλοὺς γραμματο-
 κομιστὰς ἀποστείλας ὁ Λεοντάρης, οὐδὲν τοὺς ἀφῆκον νὰ
 διέλθουν, καὶ ἡμέραι παρῆλθον, ἰδοὺ ἀπὸ τούτου τὸ κα-
 τὰ τῆς πόλεως ἀπεκαλύφθη μυστήριον, καὶ θροῦς μέγας
 ἐγένετο καὶ βουλὴ καὶ μελέτη, καὶ πολλοὺς ἐλέγχους ὁ
 ἅγιος ἔλαβε βασιλεὺς παρὰ τῶν βουλευόντων ἵνα πιάσῃ
 αὐτὸν, εἰς τὴν μονὴν τῆς Περιβλέπτου δι' αἰτίαν θανατικοῦ
 εὐρισκομένου· μόλις οὖν ποτὶ δι' ἄλλης ὁδοῦ τῆς εἰς τὴν
 Μεσημβρίαν ἀπαγούσης στείλας ὁ Λεοντάρης ἄνθρωπον, καὶ
 ἀπ' ἐκεῖ διὰ θαλάσσης ἐλθόντος, ἔφερε γραφὴν ὅτι ὁ Ἀμην-
 ῶς ἀπέθανε· καὶ ἐγένετο τοῦτο δὴ τὸ, ἐσπέρας αὐλισθή-
 σεται κλαυθμὸς καὶ εἰς τὸ πρῶτ' ἀγαλλίασις· καὶ ἰδοὺ

ὅτι ὑπάγει ἵνα τὰ τῆς ἀνατολῆς διορθώσῃ, καί, ὡς ὃν ἐπιστρέψῃ, ἔχει σκεπὸν καὶ μελέτην ἐλθεῖν κατὰ τῆς πόλεως, πάντες οἱ τοῦ βασιλέως τοῦ ἁγίου ἐμπιστευθέντες τὸ μυστήριον ἄρχοντες καὶ τῶν ἱερομονάχων παρωτρύνον καὶ ἐβούλευον τῷ βασιλεῖ ἵνα πιάσῃ αὐτόν· ἐκεῖνος δὲ οὐ κατεπίσθη ποτὲ, λέγων, οὐκ ἄξιόν ἐστιν ὅρκον ὃν πρὸς ἐκείνους ἐποίησάμην, ἂν ἐβιβαιεύμην καὶ ὅτι, καὶ ἂν ἔλθῃ, μέλλει αἰχμαλωτεύσειν ἡμᾶς· εἰ δὲ πάλιν ἐκεῖνος ἀξέτησθαι τοὺς ὅρκους του, ἀπέμεινεν εἰς τὸν Θεὸν τὸν πολλὰ πλεῖον θυνάμενον ἐκείνου· διὰ ταύτην δὲ τὴν αἰτίαν, οὐδέ τινα τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἔστειλεν εἰς ἐναντήσιν αὐτοῦ δὴ τοῦ ἀσιβούς, ἀλλὰ μόνους τὸν ἄριστον ἄνδρα Δημήτριον τὸν Λεοντάρην, Ἰσαάκιον τὸν Ἀσάνην, καὶ Μανουὴλ πρωτοστράτορα τὸν Καντακουζηνόν, μετὰ πολλῶν ἀρχοντοπούλων καὶ στρατιωτῶν καὶ θάρων· εἰ καὶ συνήντησαν αὐτῷ περὶ τὰ Κουτουλού, καὶ ἦλθον μετ' ἐκείνου ὥς τὸ Διπλοκίονιον, ὅλην δηλονότι τὴν ὁδὸν ὁμιλῶν μετὰ τοῦ Λεοντάρη· ἐκῆσε δὲ εἰς τὸ Διπλοκίονιον εὐρεθέντες καὶ ὁ βασιλεὺς ὁ ἅγιος καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ μετὰ ἐνὸς κατέργου ἵνα περάσῃ ἐκείνους, καὶ ἐμβὰς εἰς αὐτὸ, εἰς τὴν θάλασσαν μέτον ἐχαιρετήθησαν πρὸς ἀλλήλους ἀπὸ τὰ κατέργα, καὶ ὁμιλοῦντες ἀπῆλθον μέχρι εἰς τὸν πέρα τόπον τῆς ἀνατολῆς, ὅπερ νῦν Σκυρτάρην ὀνομάζεται, πρότερον δὲ Χρυσόπολιν· καὶ ἐκεῖνος μὲν ἐξελθὼν ἀπὸ τοῦ κατέργου ἀνέβη εἰς τένθας ὥς αὐτῷ προητοίμασαν· οἱ δὲ βασιλεῖς μετὰ τῶν κατέργων τρώγοντες καὶ πίνοντες καὶ ἀποστολὰς τροφίμους πρὸς ἀλλήλους ἀποστέλλοντες, περὶ τὸν ἑσπερινὸν ἐκεῖνος μὲν καβαλικεύσας ἀπῆλθεν τὴν ὁδὸν τὴν περὶ τὴν Νικομηθεῖαν φέρουσαν· οἱ δὲ βασιλεῖς ἐπανέστρεψαν εἰς αὐτὸν. Τὸ δὲ ἔαρ

ζόμεθα· καὶ ἀπὸ τοῦ ὅτι ὁ μὲν ἐμοῦ πρῶτος ἀδελφὸς ἦν εἰς τὸν Μορίαν μετὰ τοῦ βασιλέως· ὁ δὲ μετ' ἐμὲ ἕτερος, ὡς ἐπῆλθεν ὁ θάνατος τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, ἀφείς καὶ πατέρα καὶ μητέρα καὶ ἀδελφοὺς, εἰς τὴν τοῦ Χαρσιανίτου λεγομένην μονήν, ἐν ἣ ἦν καὶ ὁ κατ' ἀλήθειαν διδάσκαλος κύρ Ἰωσήφ, γέγονε καλόγερος. Τοῦ θ' αὐτοῦ θανάτου γενομένου περὶ τὸ ἔαρ καὶ τὸ φέρος εἰς τὴν πόλιν ἐν μηνὶ Αὐγούστῳ ἀπέθανε καὶ ἡ θέσποινα κυρὰ Ἄλυνα ἡ ἀπὸ τῆς Ῥωσσίας λοιμῶδει νόσῳ, καὶ ἐτάφη ἐν τῇ τοῦ Λιβὸς μονῇ.

υη.

Καὶ εἰς τὰς ἀρχάς τοῦ κς ἔτους ἐξάλη καὶ εἰς τὸν Μορίαν παρὰ τοῦ ἁγίου βασιλέως καὶ πατρὸς αὐτοῦ καὶ ὁ αὐθεντόπουλος κύρ Θωμᾶς ἐν ᾧ δὴ χρόνῳ ἐπανέστρεψε καὶ εἰς τὴν πόλιν καὶ ὁ βασιλεὺς κύρ Ἰωάννης· καὶ ἐμὲ ὁ βασιλεὺς ὁ ἅγιος καὶ πατὴρ αὐτοῦ εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ προσηγάγετο Μαρτίῳ ιζ', ὑπάρχοντός μου χρόνων ις', ἐκείνου δὲ τοῦ ἁγίου ξθ'.

υιθ.

Καὶ τῷ κζ ἔτει ἐν μηνὶ Νοεμβρίῳ ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν καὶ ἡ θέσποινα κυρὰ Σοφία, ἡ τοῦ Μόντες Φερριάντες Μαρκεσίου θυγάτηρ. Καὶ τῇ ιθ' τοῦ Ἰαννουαρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους εὐλογήθη αὐτὴν, καὶ ἐστέφθη καὶ βασιλεὺς ὁ κύρ Ἰωάννης ἐν τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ· ἐν ἣ δὴ στίψει ἐγγύνει ὄντως ἑορτῶν ἑορτὴ καὶ πανήγυρις πανηγύρεων.

υκ.

Καὶ τῷ κη ἔτει ἦλθεν ὁ Ἀμνρᾶς ὁ καὶ κύρ Ἰτζής καὶ Μερχεμέτης ἵνα ἀπὸ τῆς πόλεως περάσῃ εἰς τὴν ἀνατολήν· καὶ προμαθόντες ὡς ἐν μυστηρίῳ ἀπὸ τῶν ἐκείνου,

πόλιν· ἐν ᾧ μηνὶ μετὰ τὴν ἀφίξιν αὐτοῦ δὴ τοῦ ἁγίου βασιλέως καὶ ὁ πατριάρχης κυρ Εὐθύμιος ἀπέθανε· καὶ τῇ κα Μαΐου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐγγόνει πατριάρχης ὁ Ἐφέσου κυρ Ἰωσήφ. υἱ.

Καὶ τῷ κε ἀπῆλθεν εἰς τὸν Μορίαν ὁ βασιλεὺς κυρ Ἰωάννης ἐν ὧρα τοῦ φθινοπύρου, ἐν ᾧ δὴ καιρῷ εἰς τὴν Θεσσαλονίκην διερχόμενος τὸν πλαστὸν υἱὸν τοῦ Παϊαζήτου ἐκείνου τὸν Μουσταφᾶν ἀπῆρε διωκόμενον παρὰ τοῦ τάχα ἀδελφοῦ αὐτοῦ Μεχεμέτη, καὶ εἰς τὴν Λῆμνον ἀπέστειλε, μετέπειτα δὲ εἰς τὸν Μυζηθρᾶν. Ἐν δὲ τῷ χειμῶνι τοῦ αὐτοῦ δὴ ἔτους, θανατικοῦ γενομένου ἐν τῇ Μαύρῃ θαλάσῃ, καὶ φαμλικῶς εἰρσκομένων εἰς κάστρον ἐν τῶν ἐκείσε, κεφαλατεύοντες ὁ γαμβρός μου Γρηγόριος ὁ παλαιολόγος ὁ Μαμωνᾶς, ἀνὴρ ἀριστος, υἱὸς μεγάλου δουκὸς τοῦ Μαμωνᾶ, καὶ αὐθέντη ποτὲ τῆς Μονεμβασίας καὶ τῶν περὶ αὐτὴν· ἔτι δὲ καὶ ἡ ὁδελφή μου καὶ γυνὴ αὐτοῦ καὶ παιδίον ἐν αὐτῶν θῆλυ ἀπέθανεν, πρῶτον τὸ παιδίον, καὶ εἰς 5 ἡμέρας τοῦ παιδὸς ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ εἰς 7 ἡμέρας τοῦ πατρὸς ἡ μήτηρ αὐτοῦ· ἔτι δὲ καὶ ἐξ τῶν ὑποχειρίων αὐτῶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἐναπολειφθέντων δὲ δύο καὶ μόνων τῶν αὐτῶν, ἐλθόντες ἐν τῇ πόλει εἶπον ἐν μῇ φωνῇ ταῦτα τοὺς ἀδελίους μου γενέτας, οἱ καὶ ἀλλοτρώπως ἀπέθανον ἀκούσαντες τοῦτο, εἰ καὶ οὐκ ἀπέθανον, ὡς τελέως ἀπὸ τούτου μετέπειτα καὶ ἀσθενεῖς, ὅπερ ἦν καὶ αἴτιον τοῦ μὴ ἐλθεῖν τὸν γεννήσαντά με εἰς τὸν Μορίαν μετὰ τοῦ αὐθεντοπούλου κυρ Θωμᾶ εἰς τάξιν κατὰ αὐτοῦ, καὶ ἐμοῦ μετ' αὐτοῦ εἰς ὑπηρεσίαν ἐπὶ τραπεζίου καὶ κελλιῶτου αὐτοῦ, ὡς ᾤρισθῆμεν παρὰ τοῦ ἁγίου βασιλέως τοῦ πατρὸς τοῦ ρηθέντος αὐθεντοπούλου, καὶ ἡτοιμα-

νομήλ Κωνσταντίνου τὸν θάνατον ἐν τῇ Μονεμβασίᾳ, ἀλλὰ δὴ καὶ δύο θυγατέρων αὐτοῦ· καὶ τῆς γεννήσεως εἰς τὴν πόλιν τοῦ αὐθεντοπούλου κυρ Μιχαήλ, καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ὑπὸ λοιμώδους νοσήματος· καὶ τοῦ θανάτου ὁμοίως τοῦ Τζαλαπῆ κυρ Δημητρίου· καὶ τῆς γεννήσεως τοῦ αὐθεντοπούλου κυρ Δημητρίου, καὶ τοῦ αὐθεντοπούλου κυρ Θωμᾶ, καὶ ἄλλων τινῶν μερικῶν ἀναγκαίων. Ταῦτα δὴ πάντα διὰ τὸ τῆς ἡλικίας μου ἀτελεῖς πάντα, οὐ καλῶς εἰδότες μου καὶ ἀκριβῶς, ἐν ᾧ δὴ χρόνῳ καὶ μηνὶ ἐγένοντο καὶ πῶς, σιωπῇ παραλείπω.

υιγ.

Τὸν δὲ Ἰούλιον μῆνα τοῦ κα' ἔτους ἐξελθὼν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀπῆλθεν εἰς τὴν νῆσον Θάσον ὁ ἅγιος βασιλεὺς κυρ Μανουήλ.

υιδ.

Καὶ ἀπῆρεν αὐτὴν τὸν Σεπτέβριον τοῦ κβ' ἔτους. Εἴτ' ἀπ' ἐκεῖ ἀπῆλθεν εἰς τὴν Θεσσαλονίκην καὶ εἰς τὸν Μορέαν, καὶ ἔκτισε τὸ Ἐξαμίλιον.

υιε.

Τῷ κγ' ἔτει Μαρτίῳ γὰρ ἔσωσεν ἐν τῷ λιμένι τῶν Κεγχρεῶν ὀνομαζομένῳ. Καὶ τῇ η' τοῦ Ἀπριλλίου μηνὸς ἤρξατο ἀνακαθαίρειν καὶ ἀνοικοδομεῖν αὐτὸ δὴ τὸ Ἐξαμίλιον, ὅπερ ἐνὶ τῷ μῆκος οὐργυιῇ γω' ἀνέστησε δὲ πύργους ἐπ' αὐτῷ ργγ'. Εὐρέθησαν καὶ γράμματα ἐν μαρμάρῳ λέγοντα οὕτως· “φῶς ἐκ φωτός, Θεὸς ἀληθινὸς ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, φυλάξῃ τὸν αὐτοκράτορα Ἰουστινιανόν, καὶ τὸν πιστὸν αὐτοῦ δοῦλον Βικτωρῆνον, καὶ πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἑλλάδι οἰκοῦντας ἐκ Θεοῦ ζῶντας. „

υις.

Καὶ τῷ κδ' ἔτει μηνὶ Μαρτίῳ ἐπανέστρεψαν εἰς τὴν

αυθ.

Εἰς τὰς ἀρχὰς οὖν τοῦ ἱβ' ἔτους ἐπανῆλθεν ἀπὸ τῆς
 δύσεως εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὁ ἅγιος βασιλεὺς κὺρ Μα-
 νουήλ ὁ παλαιολόγος.

αυε.

Καὶ τῷ ἱγ' ἔτει, μηνὶ Φεβρουαρίῳ ἡ ἐγεννήθη αὐτῷ
 καὶ ὁ δεύτερος Κωνσταντῖνος, ὃς ἐγεγόνει καὶ βασιλεὺς·
 ἀφ' οὗ δὴ ἱβ' ἔτους μέχρι καὶ τοῦ κα πολλῶν γενομένων
 ἀναγκάων καὶ μνήμης ἀξίων, λέγω δὴ τῆς εἰς τὴν δύσιν ἀφί-
 ξεως τῶν ἐ' υἱῶν Ἀμνρᾶ τοῦ Παῖαζήτη, ἦγουν τοῦ Μουλσου-
 μάνου, τοῦ Μωσῆ, τοῦ Ἰεσσαί, τοῦ Μεχεμέτη, καὶ τοῦ
 Ἰωσούφη, ὃς ἐγεγόνει καὶ χριστιανὸς καὶ Δημήτριος ἐπωνο-
 μάσθη· τοῦ θανάτου τοῦ βασιλέως κυροῦ Ἰωάννου εἰς τὴν
 Θεσσαλονίκην, καὶ τῆς ἐλεύσεως ἐκεῖ τοῦ ἁγίου βασιλέως
 κὺρ Μανουήλ, καὶ θείου αὐτοῦ, καὶ τῆς τοῦ αὐτοῦ δε-
 σπότης κὺρ Ἀνδρονίκου εἰς τὴν Θεσσαλονίκην καταστάσεως·
 καὶ τοῦ θανάτου τοῦ δεσπότης κὺρ Θεοδώρου τοῦ πορφυ-
 ρογεννήτου εἰς τὸν Μυζηθρᾶν· καὶ τοῦ ἁγίου βασιλέως καὶ
 ἀδελφοῦ αὐτοῦ κὺρ Μανουήλ· εἰς τὸν Μορέαν ἐλεύσεως· καὶ
 θανάτου τοῦ Ἀμνρᾶ Μουλσουμάνου πατρὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐ-
 τοῦ Μωσῆ· καὶ τῆς τριτοῦς μάχης αὐτοῦ δὴ τοῦ Μω-
 σῆ μετὰ τοῦ βασιλέως τοῦ ἁγίου κὺρ Μανουήλ· καὶ τῆς
 περὶ τὰ μέρη τῆς Λαρίσσης ἐκτυφλώσεως Ὁρχάνη τοῦ υἱοῦ
 τοῦ Μουλσουμάνου· καὶ τῆς ἐλεύσεως ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς
 εἰς τὴν δύσιν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Μεχεμέτη τοῦ καὶ κὺρ
 Ἰτζή· καὶ τῆς ἥττης καὶ ἐπιστροφῆς αὐτοῦ εἰς τὴν ἀνα-
 τολὴν, καὶ πάλιν ἐλεύσεως αὐτοῦ διὰ τῆς πόλεως εἰς τὴν
 δύσιν, καὶ τῆς νύκτος αὐτοῦ· καὶ τοῦ θανάτου Μωσῆ· ἔτι
 δὲ καὶ τοῦ δευτέρου υἱοῦ τοῦ ἁγίου τοῦ βασιλέως κὺρ Μα-

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΦΡΑΝΤΖΗ

ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΜΙΚΡΟΝ.

Οἰκτρὸς Γεώργιος Σφραντζῆς ὁ καὶ πρωτοβεστιάριος ,
Γρηγόριος τόχα μοναχὸς , ταῦτα ἐγράψαμεν ὑπὲρ τῶν κατ'
αὐτὸν καὶ τινων μερικῶν γενομένων ἐν τῇ τῆς ἀθλήας ζωῆς
αὐτοῦ χρόνῳ.

ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως

αυα.

Καλὸν ἦν μοι εἰ σὺκ ἐγεννήθην , ἢ παιδίον ἀποθα-
νεῖν· ἐπειδὴ τοῦτο σὺκ ἐγένετο , ἰστέον ὅτι ἐν ἔτει ςΞΘ
ἐγεννήθην Αὐγούστῳ λ' , ἡμέρᾳ γ'· ἀνεγεννήθην δὲ ὑπὸ τῆς
ὁσιωτάτης καὶ ἀγίας Θωμαΐδος , περὶ ἧς ἐν τῇ προσήκον-
τι τόπῳ μέλλομεν διηγήσεσθαι τὰληθεῖς.

αυβ.

Καὶ τῇ κη τοῦ Ἰουλίου μηνὸς τοῦ δεκάτου ἔτους
ἐσκοτώθῃ ὁ Ἀμηνᾶς Παῖαζήτης παρὰ τοῦ Τεμήρη , ὅς δὴ
Παῖαζήτης ἦν πέμπτος αὐθέντης τῆς γενεᾶς αὐτοῦ· Ἐρ-
τογρούλης γὰρ ἦν ὁ πρῶτος· καὶ ὁ δεύτερος Ὀτμάνης , ἐξ
οὗ καὶ Ἀτουμαλίδαι· ὁ τρίτος Ὀρχάνης· ὁ τέταρτος Μο-
ράτης· ὁ πέμπτος Παῖαζήτης· ὁ ἕκτος Μεχεμέτης· ὁ ἑβ-
δομος Μοράτης· ὁ ὄγδοος Μεχεμέτης , ὅς δὴ καὶ ἡμᾶς ἠχ-
μαλώτευσε καὶ ἐξέωσε τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

20 ἀπρακτον, illic εὐπρακτον; hic pag. 24 lin. 1 οὐ, illic deest; pag. 26 αἰσυνῆθαι, illic συνῆθαι; pag. 66 διὰ τὸ ἐπίστασθαι σε καὶ καλῶς ἀριθμεῖν καὶ καλῶς φυλάσσειν, quae verba ad sensum necessaria illic omittuntur; pag. 71 Χάρητα, illic χάριν; et ibid. ὥς δεῖν βουλεῖντος τοῦ παιδὸς τοῦτο ποιῆσαι κατ' αὐτοῦ, illic ὅς δεῖν βούλειτο τὴν ἀδελφὴν σοδομίαν πράξει κατὰ τοῦ παιδὸς; denique pag. 67. ἀνατροφῆς αὐτῆς, illic ἀνατριφούσης αὐτήν, quae verba prorsus nihili sunt.

Nihiloverominus etiam ex Chronico maiore, quamquam rarius, coacti sumus verba aliqua depromere, quae auctor epitomes omisit, ut pag. 21 προβαδίζοντων πρὸ τοῦ διωγμοῦ διὰ τὸ -; pag. 23 ἀπὸ 37; pag. 25 κλητῶν καί; et paullo post pag. 26 ἵνα λυτρώσῃ με τῶν δεσμῶν; pag. 36 ἐν τῇ οἰκίᾳ; pag. 44 διὰ τὸ, quae quidem verba uncis inclusimus.

Postremo ex illo nomen Ἰατρός in nostro obvium pag. 31, 32 in Ἰαγες corrigendum arbitrati sumus; ut facile possit intelligi, quemadmodum alterum Chronicum ex altero explicatur, ita nunc demum qui velit, eum iure suo posse ad emendandum Phrantzae Chronicum accedere.

IOHANNES FRANZIUS LECTORI.

Epitome Chronici, scilicet Chronicum hoc minus, etsi dialecto rudiore confectum, nihil habet, quod possit, stili gratia, ad legendum invitare, tamen, quum ex codice sit descriptum paullo meliore, quam quo Car. Alterus usus est in Chronico maiore edendo, certe propter lectiones varias, visum dignum est, quod typis exprimeretur. Quippe Chronicum minus, qui comparare volet cum Chronico illo maiore, facili operâ alterum altero explicari quodammodo et restitui posse in plurimis locis intelliget. Nos hic paucis defungamur. Et Chronicum minus quidem maiore recentius videri, nemo erit qui ambigat. Tanta enim inest in eo verborum constructionisque perversitas, ut, quamquam Phrantzen concedamus stilo malo usum esse, tamen cum eo, qui epitomen compilavit, multo peius actum esse appareat. Ille voces vel nomina recentiora certe studet evitare, hic infimo quoque maxime gaudet, opinor, quod orationem faciliorem ita fieri magisque dilucidam existimaverit. Quae quum ita sint, tametsi quispiam de diversis auctoribus cogitaverit, tamen causa nulla est, cur Phrantzen huius epitomes auctorem esse negemus, qui scilicet, ut in minore Chronico, minore curâ usus sit, idque, nescio quo consilio, dialecto negligentiore composuerit. Nam illud certe verisimile non est, primo Chronicum hoc minus esse confectum, ex quo maius illud Phrantzes concinnaverit.

Iam vero ad differentias ut accedamus, chronologicae quidem rationes raro immutantur. Sic in nostro pag. 42. *Ἰαννουαρίου* est, in Chronico maiore *Ἰουίου*; pag. 65 *λαί* legitur, quod illic est *εἰκοστῇ ὁγδόῃ*. Maior in verbis est differentia, ut pag. 10 quod est in nostro *εἰς τὴν Ἰταλίαν*, illic omititur; quod hic pag. 14 legitur *προσταξίως*, illic est *πράξιως*, et alia plura generis eiusdem. Sed ut Chronicum maius multis variisque vitiis scatet, ita nostrum hoc saepissime mendam suppeditat. Sic, ut pauca tantum proferamus, pag. 15 *οὐ μὲν* legitur, quod illic est *οὐ μὲν* sensu cassum; h̄o pag.

DE

GEORGII PHRANTZAE

CHRONICO MINORE

EDITORIS MONITUM.

Georgii Phrantzae prolixum Chronicon latine a se conversum Iacobus Pontanus libera quadam ratione olim ediderat; deinde graece Carolus Alterus fideliter ante hos annos vulgaverat. Sed tamen praeter illud prolixum, ut dixi, Chronicon, aliud brevius ineditum eiusdem Phrantzae Leo Allatius commemoraverat in diatriba de Georgiis, et contra Creyghtonum, quod Allatii indicium Fabricius, Cavaeus, alique bibliographi recte adnotaverant. Ego vero bibliothecae vaticanae olim praesidens, animadverti in codicibus graecis otthobonianis sub n. 260. p. 113-207. hoc ipsum Allatio cognitum Phrantzae scriptum; quod quum vix coepissem exscribere, bibliothecae otium cum graviore officio commutavi. Quia tamen vulgandi aliquando opusculi studium non dimiseram, benivolam nactus operam Cl. viri Augustini Theineri, apographum integrum ex otthoboniano codice manu eius confectum habui; quod typis mox traditurus, nihil opportunius me facturum putavi, quam si alterius Cl. viri Iohannis Franzii, Romae versantis, auxilium criticum ad editionem curandam invocarem; non tam quia Phrantzam patrono homonymo Franzio commendabam, quam quia barbariorem Chronici sermonem, qualem tum Graecia corrupta iam usurpabat, peritissimo dialecti eius magistro exhibebam, qui grammatico his tractatu eandem docuit et enucleavit. Sed cur ego plura? ipsum iam Cl. Franzium praefantem audiamus.

νο δὲ λέγεται μόνον ἐν· καὶ ἔστι μετ' αὐτὸ πάλιν ἡ μονάς, ἀρχουσα τοῦ νοητοῦ ἀριθμοῦ· τὸ γὰρ ἐν διαφέρει τῆς μονάδος· πρῶτον μὲν, ὅτι ἡ μονάς, ἀριθμοῦ καὶ πρὸς ἀριθμὸν· τὸ δὲ ἐν, πρὸς τὰ πολλὰ ἀντίκειται· δεύτερον δὲ, ὅτι τὸ μὲν ἐν, ἀπλοῦν τι δηλοῖ καὶ ἀπληθυντον· ἡ δὲ μονάς, τὸ μεμονωμένον καὶ καθ' ἑαυτὸ θεωρούμενον· τρίτον δὲ, ὅτι ἡ μὲν μονάς, ἀντιδιέχεται πρὸς τὸν ἀριθμὸν· τὸ δὲ ἐν, καὶ ἐπὶ μονάδος λέγεται καὶ ἐπὶ ἀριθμοῦ· καὶ γὰρ ἕκαστον τῶν ἀριθμῶν, εἰς ἑστ' ἡ μονάς· οὐκ ἔστιν ἢ ἀριθμὸς· τέταρτον, ὅτι τὰ πολλὰ, καὶ ἕκαστος ἀριθμὸς προσήκει, καὶ ἔτι αὐτῇ 7ῃ μονάδι· πολλὰ γὰρ καὶ ἡ μονάς· οὐ μόνον ὅτι καὶ πᾶς ἀριθμὸς ἐξ αὐτῆς, ἀλλ' ὅτι οὐ τὸ ἐν μόνον ἔστιν, ἀλλὰ καὶ ὄν, καὶ ἀρχὴ ἀριθμοῦ, καὶ διωρισμένη, καὶ ὅσα ἄλλα στοιχεῖα συνίστησι τὴν μονάδα· καὶ γὰρ τὸ σημεῖον, πολλὰ· καὶ τὸ νῦν, πολλὰ· μέρη δὲ πρὸς τι· τὸ μὲν, πρὸς χρόνον· τὸ δὲ, πρὸς μέγεθος· ἡ δὲ μονάς, πρὸς ἀριθμὸν τὸν ἀπ' αὐτῆς διαζάντα· ἐπεὶ καὶ ἐν αὐτῇ ὁ ἀριθμὸς πέμπτον δὲ, ὅτι ἡ μὲν μονάς, εἰ καὶ ἐν, ἀλλ' ἀριθμητικὸν πάντως ἐν· ἔστι μὲν τοι καὶ τὸ σημεῖον ἐν, καὶ τὸ νῦν· καὶ κατὰ πολλῶν ἄλλων τὸ ἐν· τι ἄρα ἐν ἡ μονάς· ἔκτον δὲ, ὅτι σὺν ἑτερότητι πάντως τοῦτο τὸ ἐν τῆς μονάδος· ἀνευ γὰρ ἑτερότητας, οὐκ ἂν γένοιτο ἀριθμὸς· ἰδιότητι μὲν, αἱ αὐταὶ πᾶσαι· ἀλλ' αἱ μὲν, γεννώσιν· αἱ δὲ, γινύωνται· καὶ αἱ μὲν, ὀλιγωτέρων ἀριθμῶν εἰσὶ μόρια· αἱ δὲ, μερικωτέρων· καὶ αἱ μὲν, ἥνουνται μᾶλλον· αἱ δὲ, μᾶλλον διακρίνεται· καὶ μὲν τινες μονάδες, τοῦδε ἀριθμοῦ· αἱ δὲ, τοῦδε· ἡ ἄρα τῆς τριάδος μονάς, τριαδικὴ ἔστι κατὰ φύσιν· καὶ οὐκ ἂν γένοιτο μέρος τετράδος, ἢ ἄλλου ἀριθμοῦ· μερικὴ ἄρα ἑκάστη μονάς, ἡ δὲ πρώτη ἀπλῶς· ἅτε οὕτω γενομένη τινὸς ἀριθμοῦ, ἀλλὰ παντὸς ἀριθμοῦ οὕσα ἀρχὴ· διὸ καὶ τὸν ἀπλῶς ἀριθμὸν, ἐν ἑκστῇ συνήρκει μονοειδῶς.

ἄλλο, καὶ ἐν ὕλῃς τέτακται λόγῳ· τὸ δὲ ἡνωμένον, χαρακτηρίζει καὶ συνάγει καὶ ἄλλοι οἱ πρὸς ἑαυτὸ τὰ στοιχεῖα· καὶ μᾶλλον ὁλόκληρον εἶναι βούλεται, ἢ ὁ τι οὖν τῶν στοιχείων· ἑκαστον γὰρ ἐκείνου ἐστὶ, καὶ κατὰ ταύτην ἐστὶν τὴν ἀρχὴν.

13. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἐκείνο προβαλλόμεθα εἰς ἐπισκεψιν πό-
τερον δύο εἰσὶν αἱ ἀρχαὶ πρὸ τῆς νοητῆς τριάδος τῆς πρώτης,
ἥτε πάντα ἄρρητος, καὶ ἡ ἀσύντακτος πρὸς τὴν τριάδα, καθάπερ
ἡξίωσεν Ἰάμβλιχος, ἢ ὡς οἱ πλείστοι τῶν μετ' αὐτὸν ἐδοκίμα-
σαν, μετὰ τὴν ἄρρητον αἰτίαν καὶ μίαν εἶναι τὴν πρώτην τριά-
δα τῶν νοητῶν, ἢ καὶ ταύτης ὑποθεσάμεθα τῆς ὑποθέσεως· καὶ
δὲ τὸν Πορφύριον ἐροῦμεν τὴν μίαν τῶν πάντων ἀρχὴν εἶναι
τὸν πατέρα τῆς πρώτης τριάδος τῆς νοητῆς· οὐκ οὖν ἡ ἀσύν-
τακτος αἰτία καὶ πάντων μία κοινὴ καὶ πάντα ἄρρητος, πῶς
ἂν συναριθμοῖτο τοῖς νοητοῖς, καὶ μιᾷς λέγοιτο τριάδος πα-
τὴρ; αὐτὴ μὲν γὰρ ὡς εἴρηται κορυφὴ τῶν ὄντων ἐστὶν· ἐκεί-
νη δὲ τὰ πάντα ἐκβάλλει· καὶ ταύτης μὲν ἰδίως ἐξέπται ὁ
πατρικὸς νοῦς· ἐκείνης δὲ, οὐδὲν ἴδιον· καὶ αὐτὴ μὲν τῷ ἑαυ-
τῆς νῷ ὅπως δέποτε νοητὴ· ἐκείνη δὲ πάμπαν ἄρρητος· ἀλλ'
ἴσως ἔμεινον κατὰ τὸν Ἰάμβλικον λέγειν· εἴτε γὰρ μονὰς καὶ
ἡ ἀόριτος δυάς, καὶ ἐπὶ ταύταις τριάς, ὡς οἱ πυθαγόριοι λέ-
γουσιν, αὐτὴ ἐστὶν ἡ νοητὴ τριάς· πρὸ τούτων ἂν εἴη τὸ ἐν·
ὡς καὶ τοῦτο φασὶν ἐκείνοι· εἴτε δὲ πέρας καὶ ἄπειρον καὶ
μικτόν ὡς ὁ Πλάτων, καὶ πρὸ τούτων ὑπόκειται τῷ Πλάτῳ
τὸ ἐν· εἴτε ὑπαρξίς καὶ δύναμις καὶ ἐνέργεια, καὶ πρὸ τού-
των ὁμοίως ὑπόκειται τὸ ἐν· παντὶ γὰρ ἐν κόσμῳ λάμπει τριάς,
ἥς μονὰς ἀρχὴ· φησὶ τὸ λόγιον· εἰ δὲ ἐν κόσμῳ, πολλῷ μᾶλλον
ἐν τῷ ὑπερκοσμίῳ βυβλῷ· ἥμιστά γάρ ἂν ἐκείνῳ προσήκει ἀποπλε-
θους ἀρχεσθαι· εἰ τοίνυν πρὸ τοῦ τριαδικοῦ τὸ μονοειδές, ὡς
καὶ παντὶ ἀριθμῷ ὑπάρχει ἡ μονὰς, πρὸ παντός· ἄλλου ἀριθμοῦ,
καὶ πρὸ αὐτῆς ἐστὶ τὸ ἐν· τὸ γὰρ ἐν, πρὸ μονάδος, ὡς καὶ
παντὶ ἀριθμῷ ὑπάρχει· ἑκαστος γὰρ εἰς ἀριθμὸς, οὐ μὲν τοι καὶ
μονὰς ἐστὶν· ἡ ἄρα μονὰς ἐστὶ πρώτη τοῦ νοητοῦ ἀριθμοῦ· ἐκεί-

ἐξ ἑνὸς καὶ πολλῶν ὥστε ταυτὸν μὲν, καὶ ἐν τῷ ὅλῳ, μικτὸν θεωρεῖται διὰ καὶ ὀνομάζεται καὶ ἑκάστου τῶν στοιχείων· τί οὖν, καὶ τὸ ἠνωμένον στοιχεῖον; οὐ φημι· οὐδὲ γὰρ τὸ κινούμενον, οὐδὲ τὸ ἐξῶς· ἢ οὕτω γε διπλασιάσωμεν· δεῖ γὰρ τὸ ὅλον ὀνομάζειν κατὰ τὴν ἀπ' ἐκάστου πέπλυνθῆσιν· τὸ δὲ ποιεῖν στοιχεῖα τὰς πεπονηθείσας, οὐδὲν ἄλλο ἐστίν, ἢ τὰς μεθεξέως ὑπάρξεις· καὶ ἐκ' ἀπειρον ἤσομεν· ἐκάστη γὰρ ὑπαρξίς, ἔχει τινὰ καὶ μέθεξιν ἐν ἐτέρῳ τῷ μετέχοντι· ἀλλὰ τὸ μὲν μικτὸν, αὕτω θεωρεῖται, καὶ ἑκάστου τῶν ἐν αὐτῷ μεμιγμένων· ἔτι δὲ πανταχοῦ πρὸ τῶν διαιρουμένων τὸ ἀδιαίρετον· καὶ τὸ πάντων συναίρεμα, πρὸ τοῦ πάντων διαιρήματος· οὕτω καὶ τῶν πάντων μίαν κορυφὴν ἐπιθίμεθα τὸ ἠνωμένον, παμπληρὴ φύσιν, καὶ μίαν πανταχοῦ τῶν δὲ τοιούτων, οὐκ ἔστιν ὄνομα κατὰ ἀλήθειαν· οὐδὲ νόημά τι τῶν διεργημένων· ταῦτα μὲν γὰρ ἐν διακρίσει τινί, καὶ πάντως εἰδητικῇ· τὸ δὲ ἦν, πάντα ἀδιαίρετον· ποῦτε ἂν οὖν ἐξαρκέσειεν ἡ ἀπερινομήνη τῶν ὀνομάτων ἰδιοτροπία, καὶ τῶν κατὰ τὰ αὐτὰ νοημάτων, εἰς δῆλωσιν ἢ περιλήψιν τὰς πάντα καὶ πρὸ πάντων οὔσης μιᾶς ἠνωμένης ἀπλότητος; ὅπου γε οὐδὲ τῶν διεργημένων εἰδῶν, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἐσχάτων πάντων ἢ ὄνομα ἔχομεν κοινόν, ἢ νοημα ὁλόκληρον προβαλλόμεθα. σχολῇ τ' ἂν τοῦτο δυναθείημεν, ἐπὶ τῆς ἀκροτάτης ἄρα καὶ παντούχου κορυφῆς· τί δεῖ πολλά λέγειν; ὅτι οὐδὲ τῶν μερικῶν συναιρέματων, οὐδ' ὅτι οὖν ὀνομάζειν ἔχομεν· πλὴν ἴσως ὅτι συναίρεμα καὶ μικτόν, ἢ ὅσα τοιαῦτα οἶον καὶ τὸ ἠνωμένον σῶμα, ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων, οὐκ ἔχει ἴδιον ὄνομα, οἶον ἡμίτερον· τὸ μὲν γὰρ σῶμα, καὶ τῶν ἀπλῶν ἐκάστῳ πάρεστι· τὸ δὲ πύριον ἢ ἀερῶδες καὶ τῶν ὁμοίων, ἀπὸ τινος τῶν ἐν αὐτῷ καλεῖται ὅλον· αὐτὸ δὲ οὐκ ἔχει τὸ κοινόν ὄνομα, κοινόν γε ὄν· ἀλλ' ἴσως ἀνθρώπειον, καὶ τὸ γενικόν, οἶον ζωϊκόν· καὶ ἀνθρωπότης, μία τίς ἐστι τῶν πολλῶν ἐν τῷ μικτῷ ἰδιότητων ἐπιγίνεται δὲ αὐτῷ τῷ μίγματι ὥσπερ εἶδος ὕλη· ὥστε καὶ ἐαυτὴν ἢ ὕλη ἀνώνυμος· τὰ μὲν γὰρ στοιχεῖα, ἄλλοθεν ἔχει εἰς

λά καὶ τὸ ἄπειρον, ὅτι ἐκτίνεια ταῦτα τοῦ ἐνός, ἐπὶ τὴν τοῦ ὄντος γένεσιν· ὁ δὲ πατρικός νοῦς, τὸ ἠνωμένον τι καὶ τὸ ὕψα κατὰ τὴν πρὸς τὸ ἐν τὸ πατρικὸν ἐπιστροφὴν θεωρούμενον οὐδέποτε τὴν γνωστικὴν οὐκ ἔχει διακρίσιν· οὐδὲ τὴν ζωτικὴν· οὐδὲ γὰρ ζωὴ πως ἐν ἐκείνοις διακρίθῃ· οὐδὲ ἄρα οὐσιώδης· καὶ γὰρ ἡ οὐσία πρὸς ταῦτα ἀντιδιήρηται, μετὰ τὸ ἠνωμένον· ἀλλ' ἡ πρὸς τὸ πάντων ἀπλούστατον, καὶ ἀπλουστάτη πασῶν, ἡ τοῦ ἠνωμένου πρὸς τὸ ἐν, τοῦ πρώτου πρὸς τὸ πρῶτον· καὶ οὕτως ἔχουσα διακρίσεις, μᾶλλον δὲ ἀδιακρίτου ὑπερβολῆς, ὡς ἔνωσις εἶναι μᾶλλον, ἢ ἐπιστροφή· ἀλλ' ὅμως ἡ ἀναλογία, καὶ ἐπιστροφὴ αὐτὴν εἶναι πᾶσι· καὶ νοῦν ὀνομάσαι τὸν κατ' αὐτὴν ὀριζόμενον· διότι νοῦ ἴδιον, ἡ ἐπιστροφή· ἐν γὰρ τὸ ὑπερούσιον, καὶ αὐτὸ τριχῶς διωρισμένον· αὐτὸ μὲν ἐν αὐτῷ μένον κατὰ τὸ ἐν· αὐτὸ δ' αὐτῷ ἐκείνου προῖόν πως κατὰ τὴν τριάδα· καὶ ἡ τριάς αὐτοῦ ἐστίν· οὐ διακρίσεις τῶν αὐτοῦ οὐσιῶν, ἀλλ' ἐνδειξεις μόνης τοῦ ἐν αὐτῷ πλήθους· μήποτε δὲ συλλαβεῖν χρὴ καὶ ἐπὶ ταύτης, τὸ μὲν ἀπλῶς, ἀπὸ τοῦ ἐνός· τὸ δὲ páμπληρες, ἀπὸ τῶν πολλῶν· ὥστε κατ' ἀμφοτέρω, δικαίως ἂν καλοῖμεν τὴν ἠνωμένην ἀρχὴν, οὐσίαν καὶ ὄν· ἐστὶ γὰρ δῆπου πρὸ πάντος αἰὲ πλήθους, τὸ συναίρεμα τοῦ πλήθους· τῶν μὲν εἰδῶν, εἰδητικῶν· τῶν δὲ μερῶν, τὸ ὅλον· τῶν δὲ στοιχείων, τὸ στοιχειωτὸν· τῶν δὲ γενῶν, γενικόν· τῶν δὲ ἀπλῶς πολλῶν, τὸ ἕνμα· τῶν δὲ πολλῶν ὄντων, τὸ ἐν, ὄν· ἐστὶ μὲν γὰρ καὶ τῶν ὄντων, κορυφαί τις μία καὶ ἀκρότης· ἀλλ' ὄντων μὲν ἀπλῶς, ὡς τὸ ἀπλῶς ὄν· ὡς δὲ πολλῶν καὶ διακεκριμένων, ἐν τε καὶ ἠνωμένων· οὐκ ἄρα ταυτὸν εἶναι ἠνωμένον, καὶ ὄν· ἢ τὸ μὲν ὡς γένος, οὐ ταυτὸν.

12. Τὸ δὲ ὡς ἐκ τῶν γενῶν καλούμενον, ταυτὸν ἢ καὶ τὸ ἐκ τῶν γενῶν, ἀπὸ τοῦ γένους καλεῖται ὄν· ὡς ἰστάμενον, ἀπὸ ῥάσεως καὶ κινούμενον, ἀπὸ κινήσεως· καὶ ταυτὸν καὶ ἕτερον, ἀπὸ ταυτότητος, καὶ ἑτερότητος· οὐκοῦν καὶ ἐν καὶ πολλὰ, ἀπὸ τῶν γενῶν τὸ δὲ ἠνωμένον ἦν, τὸ

δύνασθαι, τὸ πατρικὸν ἰδίωμα, οὐσία γέγονεν ἀπλῶς· ὥστε καὶ ἑαυτὴν μὲν, οὐσία ἐστὶ· πρὸς δὲ τὸν πατέρα, ἐνέργεια λέγεται τοῦ πατρὸς.

10. Δοκεῖ δὲ μοι μάλικα τοῦτον διορίζεσθαι ταῦτα τὸν τρόπον· ἡ ὑπαρξίς ὡς δηλοῖ τὸ ὄνομα, τὴν πρώτην ἀρχὴν δηλοῖ τῆς ὑπόστασις ἐκείνης, οἷόν τινα θεμίλιον τῆς πάσης ἐποικοδομήσεως· διόπερ καὶ τὴν πρόθεσιν τῆς ἀρχῆς προείταξεν ὁ ὀνομάσας· ὅτι ἐβούλετο δηλοῦν προὑποτιθεμένην ἀρχὴν τοῖς ὅπως δῆποτε εἶναι λεγομένοις· αὕτη δὲ ἐστίν, ἡ πρὸ πάντων ἀπλότης, ἐν ᾗ πᾶσα προσγίνεται σύνθεσις· αὕτη δὲ ἐστὶ, τὸ πάντων ἐπίκεινα προὑποκείμενον ἐν ᾧπερ αἵτιον μὲν πάσης οὐσίας· οὕτω δὲ οὐσία· πᾶσα γὰρ οὐσία, σύνθετος· ἐκείνου δὲ ἐστὶ μόνον ἐν· δεῖ δὲ εἰ μέλλοι σύνθεσις τις εἶναι, προὑποκείσθαι καὶ προὑπάρχειν τὸ ἐν καὶ ἀπλοῦν, ὡς ἔνευ γε τοῦτου, οὐδὲν ἄλλο παρῆλθοι εἰς ὑπόστασιν· ὑπαρξίς ἄρα πάσης οὐσίας τὸ ἐν· ὥστε καὶ πατρικὴ πάντως ἡ ὑπαρξίς· εἰς ταυτὸν ἅμα ἔκει· ἡμῖν, ἐν τῇ καὶ ὑπαρξίς, καὶ πατὴρ· ἐπὶ ταύτῃ δὲ τῇ πρώτῃ ὑπόθεσις, καὶ ὑπάρξει, προσγίνεται τις δευτέρα ὑπόθεσις, ἡ τῆς ὑπάρξεως καὶ τοῦ ἐνὸς ἐκείνου δύναμις, ἐκτένεια οὕσα ἐκείνου· ἐπὶ δὲ ταύτῃ, ἡ τρίτη προσγίνεται ἀρχή, τὸ τελειότατον συλλαβοῦσα καὶ παντέλειον εἶδος· καὶ εἰς οὐσίαν ὑπάρξεται ἐνωθεῖσα· διὸ καὶ ἐπέτραπται πρὸς τὸν πατέρα ὁ νοῦς οὕσα αὐτοῦ· καὶ ὡς τῷ ἐνὶ, καὶ ἡνωμένον, καὶ τῇ ὑπάρξει ἡ οὐσία· ἡ δὲ δύναμις ἐκβέβακε μὲν ἡ τῆς τοῦ ἐνὸς ἀπλότατος, οὐδὲ εἰς ἐνωσιν περιεγράφη· ἀλλὰ μόνῃ χύσις καὶ ἀπειρία τοῦ ἐνὸς· ἡ μὲν οὖν ὑπαρξίς, ᾗ διαφέρει τῆς οὐσίας, ἐπὶ τοσούτου εἰρήσθω.

11. Εἰ τοίνυν τὸ ἐν ἀπλῶς ὑπαρξίς, καὶ τὸ ἡνωμένον ἀπλῶς οὐσία, καὶ ἡ δύναμις ὁμοίως ἀπλῶς δύναμις· καὶ ἥδη καὶ τὸ ἡνωμένον, ὁ μίγμά ἐστι τοῦ ἐνὸς καὶ τῶν πολλῶν, ἀπλῶς λέγεται ἐν· οὐκοῦν ἐν δίκῃ τὸ μὲν ἐν, ὁ πατὴρ τῆς τριάδος, ὅτι πρὸ τοῦ ὄντος, καὶ παραγωγῇ τοῦ ὄντος ὁ πατὴρ· ἡ δὲ δύναμις τοῦ πατρὸς, τὰ πολ-

εἶεν οἱ πυθαγόριοι διὰ μονάδος καὶ δυάδος καὶ τριάδος· ὁ δὲ Πλάτων διὰ τοῦ πέρατος καὶ τοῦ ἀπείρου καὶ τοῦ μετὰ τοῦ· πρὸς δὲ καὶ ἡμεῖς διὰ τοῦ ἐνὸς καὶ τῶν πολλῶν καὶ τοῦ ἡνωμένου, τοῦτο οἱ χρῆσται διὰ τῆς ὑπάρξεως καὶ δυνάμεως καὶ ἐνέργειας· εἰ δὲ ὁ μὲν πατὴρ ὑπαρξίς, ἡ δὲ δύναμις τὸ μίσον, πῶς οὐχὶ καὶ τὸ τρίτον, ἐνέργειά τε ἂν εἴη καὶ λίγοιτο; καὶ δὴ τοῦτο ταύτῃ θεωρεῖ καὶ ὁ μέγας Ἰάμβλιχος· τάχα δὲ καὶ ὁ νοῦς ἀπὸ τοῦ νοεῖν, ὃ ἐστὶν ἐνέργεια ὀνομάζεται ἂν, ὅτι ποιεῖ ἂν θελοῖν τὸ νοεῖν, εἴτε τὸ γινώσκειν, εἴτε τὸ ἐπιστρέφειν πρὸς τὸν πατέρα· καὶ τάχα ἂν, ὁ μὲν πατὴρ ὑπάρχει μόνον· ἡ δὲ δύναμις, πρὸς τὸ ὑπάρχειν καὶ τὸ δυνατόν· ὁ δὲ νοῦς πρὸς τοῦτοις, καὶ τὴν ἐνέργειαν προβάλλεται ἂν· καὶ ἡ τοιαύτη ἐνδειξις, πολλὰν ἂν σώζῃ τὴν ἔκθεσιν τῶν πρώτων ἀρχῶν· εἴγε τρεῖς οὐσαι, ὅμως ἡνωταὶ πρὸς ἀλλήλας οὕτως, ὥς πρὸς ὑπαρξιν δύναμις καὶ ἐνέργεια· δῆλον δὲ ὅτι καὶ μεζόνως ἡνωταὶ, ἢ πρὸς ἑαυτὴν ἢ μία φύσις, ὑπάρχουσα τε καὶ δυναμένη, καὶ ἐνεργοῦσα· καὶ οὐσα γι μία τρίμορφος.

9. Εἰ τοίνυν ταυτὸν, οὐσία καὶ ὑπαρξίς, ἡ δὲ ἀπλῶς οὐσία τὸ τρίτον, πῶς ἂν ἔχοι λόγον, ἐπὶ τὸν πατέρα ταύτην μετὰ γιν; οὐχὶ δὲ καὶ τὸ πατρικὸν ἰδίωμα, τοῦ εἶναι ἄλλο αἰτίον εἶναι βούλεται, ἀλλ' οὐκ αὐτὸ εἶναι κατὰ πατρικόν; οὐκοῦν ὁ πρῶτος πατὴρ, καὶ ἡπλῶς πατὴρ, οὐκ ἄλλο τι ἂν· εἴτα πατὴρ, ἀλλὰ μόνον πατὴρ· οὐκ ἂν μὲν αὐτὸς εἴη· ποῦ δὲ εἰδέναι τοῖς ἄλλοις αἰτίος ἔσται· καὶ πρῶτον γε τῷ ἀπλῶς ὄντι, καὶ ὄντι πρὸ πάντων· ὥστε καὶ ταύτῃ πρὸ πάσης ὑπάρξεως καὶ οὐσίας ὁ πατὴρ· ὁμοίως δὲ καὶ ἡ δύναμις ἢ πατρικὴ, ἄτε οἰκτικὴ τῆς οὐσίας οὐσα, πρὸ αὐτῆς ἂν εἴη τεταγμένη· οὐκοῦν τὸ τρίτον ἦν, ἡ πατρικὴ ἐνέργεια· ὥστε καὶ ἡ ἐνέργεια πρὸ τῆς οὐσίας, ἄτε οἰκτικὴ τῆς οὐσίας καὶ πατρικὴ οὐσα ἐνέργεια· οὐκ ἄρα τὸ ἡνωμένον ἢ ἀπλῶς οὐσία· εἴπερ ἐστὶ πατρικὴ ἐνέργεια γεννώσα τὰ ὄντα· ἢ ρητίον τὴν τρίτην ἀρχὴν, ἀναλογεῖν τῆς ἐνεργείας τῆς πρώτης· ὅτι συλλαβοῦσα τὸ ἐνεργεῖν, τὸ

μόν, καὶ ὑπὲρ πῦσαν οὐσίαν καὶ οὐκ ἀριθμοῦ ἀρχή· ἀλλ' οὐδὲ ἔχει πλῆθος ἐν ἑαυτῇ, πολλῶν ἀριθμὸν συνεσπειραμένον· ἀλλὰ πάντα ἀναριθμὸν τε καὶ ἀδιακρίτον, αὐτὸ τοῦτο μόνον ὃ λέγεται ἡνωμένον· οὐκ ἄρα ὡς ἄληθῶς τριάς δοκοῦσα μένει διωρισμένη ἀπ' ἀλλήλων τὰ τρία· τὸ ἐν, τὰ πολλὰ, τὸ ἡνωμένον· ἀλλὰ τὸ μὲν ἡνωμένον ἀναχίται εἰς τὰ πολλὰ· κατὰ γοῦν τὴν ἐκπράττειαν τῆς δυνάμεως· ἡ δὲ δύναμις, ἅμα ἐκείνῳ διαχυθέντι εἰς δύναμιν, εἰς τὸ ἐν ἀναπλοῦνται, ἀρείσας τὴν ἑαυτῆς σχίσιν, καὶ εἰς τὴν τοῦ ἐνὸς ἀναδραμοῦσα ἀπλότῃτα· πάντα οὖν αὐτῇ κατῆλπειν οὐκ ἔωσα φανῆναι τὸν τῆς τριάδος διορισμὸν· ἀλλὰ πάντα τὸ ἐν ἀποφάνασα καὶ ὅπερ ἡ δύναμις· καὶ τὸν νοῦν ἀποδείκνυσιν ἅπειρον χάος, ἐν τῇ τῆς δυνάμεως ἰσάμενον ἀορίστῳ· πῶς οὖν τῷ ὄντι τριάς; ἐκάστη γὰρ τριάδος αἱ μονάδες, χεῖρνες εἰσὶν αὐτῆς ὅλης, καὶ οὐδὲ μία μὲν τοι ἀφανίζει τὴν οἰκίαν τριάδα· τούτου ἀντίου δὲ καὶ συνέστησι· νῦν δὲ τὸ ἐν, πάντων ἰστί κράτιστον, καὶ οὐδὲν ἔτι πρὸ αὐτοῦ· ἔτι δὲ καὶ ἀφανίζει τὴν τριάδα τὸ ἐν· καταπίνεται γὰρ ἐν αὐτῷ ἅπας διορισμός· διόπερ ἐν μὲν τῷ ἐνί, μόνη ἑνὰς ἔστι καὶ λεγομένη τριάς· ἐν δὲ τοῖς πολλοῖς δυὰς ἔστι καὶ ἡ τριάς· δύναμις γάρ· ἐν δὲ τῷ ἡνωμένῳ, σαφὲς τις ἂν εἴη τῆς τριάδος ἔμφασις, διὰ τὸ πρῶτον πεπονθέναι τὸ τε ἐν καὶ τὰ πολλὰ· πρῶτος δὲ καὶ ἡ τριάς ἀριθμός, ἐν γὰρ καὶ δύο· τοῦτο δὲ ἔστι καὶ ἡνωμένον, ἡ τοι μοναδικόν τε καὶ δυαδικόν.

8. Τῶν μὲν δὴ τοιούτων, ἅλις ἡμῖν· ἐπ' ἐκεῖνα δὲ τρέψωμεν τὴν διάνοικιν τὰ ζητήματα, ὅσα τὴν φύσιν αὐτὴν πολυπραγμονεῖ· τῆς τριάδος, τῆς πατρικῆς, τῆς δυναμικῆς, τῆς νοερᾶς· ὡς γὰρ κατὰ τὴν ὑπαρξίν ἡ πατρικὴ, οὕτω δὲ κατὰ τὴν δύναμιν ἡ μέση διωρίζεται ἀρχὴ πασῶν δυνάμεων· ἡ δὲ γὰρ τρίτη ἡ νοερὰ λεγομένη, κατὰ τὴν ἐνέργειαν, ὡς ἀπὸ δυνάμεως προεῖδον, καὶ οὕσα ἐνέργεια τῆς ὑπάρξεως· ὃν γὰρ ἔχει λόγον ἡ οὐσία πρὸς δύναμιν, καὶ δύναμις πρὸς ἐνέργειαν, τοῦτον ἔχειν εἴποι τις ἂν τὴν πατρικὴν ιδιότητα πρὸς τὴν δυναμικὴν καὶ τὴν δυναμικὴν πρὸς τὴν νοερὰν· καὶ ὡς ἀρχὰς ἡβουλήθησαν ἐνδείξασθαι δι' ἄλλων ἄλλοι·

τως ὡς ἀναγκαζόμεθα χρῆσθαι τοῖς λόγοις, ὑπὲρ τῶν εἰς τὰ ἐπί-
κεινα ἀνεχόντων, τοῦ παντός καὶ ζωῆς καὶ οὐσίας πραγμάτων·
τοῖσιν καὶ παραλλάττομεν τῆς ἀληθείας ἐκείνης, καὶ παραφε-
ρόμεθα πρὸς τὰ κάτω καὶ μριστὰ συγκατασπώμενοι τῇ ἀνάγκῃ
τῆς μικροπρεποῦς ἡρῶν οὐθεντίας· ἀλλ' εἰ καὶ οὕτως ἔχει ὡς
ἔχει κατὰ ἀλήθειαν ἢ φύσει, ὅμως ἀνάγομεν εἰς αὐτὴν σαφηνεί-
ας ἕνεκα, καὶ συμμετρίας τῆς πρὸς ἀνθρώπους τὰ σημανότατα
τῶν ἀπ' αὐτῆς, καὶ μετ' αὐτὴν προελθόντων· οἶον, τὸ ἐν, τὰ
πολλὰ, τὰ πάντα, τὸ πῖρας, τὸ ἀπειρον, τὸ μικτόν, τὸν πατέρα,
τὴν δύναμιν, τὸν νοῦν, ὅσα τί ἄλλα τοιοῦτοτρόπα· καὶ δὴ καὶ τοῦ
διωρισμένου τὸ παντελές, καὶ παντελῶς ὑφεζώτος, ὃ δὴ τριάς
ἔχει, καὶ ἡ τῆς τριάδος πρόθεσις· ταῦτα δὲ πάντα, κατὰ μὲν
ὑπόθεσιν, μετὰ τὸ ἠνωμένον ὑφέστηκε, κατὰ δὲ αἰτίαν ἢ ἐμφασιν
ἢ ἀναλογίαν, ἐν τῷ ἠνωμένῳ· κατὰ δὲ αὐτὴν ἀπ' αὐτοῦ ἀναγο-
μένον εἰς τὰ πολλὰ προαιτίαν, ἢ προέμφασιν, ἢ προαναλογίαν·
ὡς εἰτις ἐν τῇ μονάδι ἐνάδος τινὰ ἀδιάκριτον τῶν ἀριθμῶν προ-
υπέστασιν, καὶ ἐν τῇ ἐνιδίῳ ὕλη τὴν τῶν εἰδῶν τρίτην δὲ βή-
ματι εἰς τὸ ἄνω ἀπὸ τοῦ χάους ἀνωτέρων τῶν πολλῶν ἐν τῷ αἰθέρι
τῆς πάντων ἀπλότητος, ὑπονοήσει ταῦτα προεληφθαι, καθόσον
αὕτη σύνεσι καὶ αὐτῆς ἐστίν, ἥτις χαώδης ἀπειρία, καὶ ἡ τοῦ ἠνω-
μένου ἀδιάκριτος σύμπαξις τῶν πάντων.

7. Ἀλλὰ καὶ αὗται αἱ τρεῖς, οὐ διαγέσσονται ἀπ' ἀλλήλων κατὰ
διάκρισιν· ἀλλ' ὑπὲρ πᾶσαν μονάδα πρὸς ἑαυτὴν ἠνωμένην, ἐκείναι
πρὸς ἀλλήλων ἐνωθήσονται, τοῦ ἐνός ἀπλῶς τὴν ἑαυτοῦ πρώτην ἐνω-
ποιὴν δύναμιν, εἰς τὰς μεθ' ἑαυτοῦ συνεχεῖς αὐτῇ ἀρχὰς ἀπειροδο-
μένου, καὶ ἀναρπάζοντος αὐτὰς εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἄρρατον ἐνωσιν· ἥς
τοσαύτη ἐστὶν ἡ ὑπερβολὴ πρὸς τὴν μονάδος ἐνωσιν· ὥστε καὶ τὸ τρί-
τον ἀπὸ τοῦ ἐνός, ὅπερ καλούμεν ἠνωμένον, καὶ τοῦτο ὅμως τῇ ἑαυ-
τοῦ φύσει, καὶ πρὸς τῆς ἀμυχάνου τοῦ ἐνός ἀπλότητος, ὑπὲρ μονά-
δος ἐστῆκεν ἀναλογίαν· ἡ μὲν γὰρ εἶδος ἐστίν· εἰ δὲ μὴ εἶδος,
ἀλλὰ τι διωρισμένον· εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ γὰρ διωρισμένης συστάσεως
ἀρχή· τὸ δὲ ἠνωμένον, καὶ ὑπὲρ εἶδος, καὶ ὑπὲρ πάντα διορισ-

γράφως· μονάς οὖν ἄρα ἡ φύσις αὕτη· ἀπλῆ ἅμα οὖσα, καὶ πολλὰ, καὶ πάντα· πάντων γὰρ καὶ ἀπείρων ἡ ἀπλότης περιεκτικὴ· τὰ γὰρ πάντα καὶ πολλὰ, ὥριται τῷ ἐνί· ἐπειδὴ καὶ τοῦ ἐνός ἦν ἄρα οὖν μονάς μὲν τῷ ὑποκειμένῳ· τρία δὲ ἔχουσα ἰδιώματα· ἡμεῖς δὲ διορίζομεν, οὐ δυνάμενοι συνελεῖν ἐν πρᾶγμα τῶν τριῶν συναρρηκτικόν· ἀφελόν τοίνυν τὰ διωρισμένα ἰδιώματα, καὶ ἀνακτίον ἐπὶ τὴν μίαν φύσιν τὴν ἀπλὴν· καὶ τὸ κοινόν τῶν τριῶν νοείσθω, κατὰ τὸ ἐν τῆς τριάδος, ὡς δὲ τριπλῇ διεισοδεῦσαι τὴν μίαν φύσιν, εἰ χρὴ οὕτω φάναι, τὸ μὲν ἀπλότης αὐτῆς, τὸ δὲ πολλότης, τὸ δὲ παντότης· ἐν γὰρ πολλὰ πάντα, καὶ πάντα πολλὰ καὶ ἐν· καὶ πῶς μία φύσις τὸ ἐν, καὶ τὰ πολλὰ καὶ τὰ πάντα; ὅτι τὰ πολλὰ, τὸ ἀπειροδύναμον ἐστὶ τοῦ ἐνός· τὰ δὲ πάντα ἐνέργεια παντοῦχος τοῦ ἐνός· δύναμις γὰρ ἐστὶν ἐκτένεια ὑπάρξεως ἐκάστου εἶδους, εἰσὼ μένουσα· ἐνέργεια δὲ, ἐκτένεια δυνάμειος εἰς τὰ ἐκτός· τρεῖς γὰρ λέγομεν τὰς ἀρχάς, ἐν, πολλὰ, πάντα, πατέρα, δύναμιν, καὶ νοῦν· πέρας ἄπειρον μικτόν, μονάδα, δυάδα, ἀόριστον, καὶ τριάδα, ἐξ ἁμτροῖν, συνεστῶσαν τούτοις· ὥστε τὸ ἐν, κατὰ τὸ ἐν, ἔχει τὸ τριπλοῦν ἐμφανόμενον· καὶ δὴ καὶ ἡ δύναμις ἅτε δυάς οὖσα, τῷ μὲν ἐνί συμφορομένη, ἐννοειδὴς γίνεται· τῷ δὲ ἐνωμένῳ, τριπλῇ συφανταίνεται· δυάς ἄρα ἐστὶν ἐν μέσῳ τοῦ ἐνός καὶ τῆς τριάδος· τὸ γὰρ ἐνωμένον, ὡς τρίτον κατὰ φύσιν ἐστὶ τριάς· οὐκ ἄρα θαυμαστόν ἐννοῆσαι τὸ ἐν, οὕτω γε τρία διοριζόμενον, οὐχ ὅτι ἀριθμεῖται, οὐδὲ διορίζεται, ἀλλ' ὅτι προσέληφεν ἐν ἑαυτῷ τὴν τοῦ ἐνωμένου τριπλόην· καὶ ὡς ἀρχὴ τῆς δευτέρας καὶ τρίτης ἡγουμένη· ἔστω γὰρ τὸ ἀπλῶς ἐν, ἀνάριθμον καὶ ἀμονάδιστον καὶ ἀτρίαστον· οὐδὲ γὰρ μοναδικόν ἐστιν, ὃ γε μὴ δὲ ἐν κατὰ ἀληθεῖαν· κατὰ δὲ ἐνδειξιν λέγεται μόνον.

6. Τοιοῦτον δὲ καὶ τὰ πολλὰ καὶ τὰ πάντα, τὸν αὐτὸν λεγόμενον τρόπον ἂν παντός διορισμοῦ καὶ προστάξεως· ἡμεῖς γὰρ ἀνδρωπίνως διαλεγόμενοι, περὶ τῶν ὑπερτάτων καὶ ὑπερδυσωτάτων ἀρχῶν, οὐκ ἐσχύομεν ἄλλως, οὔτε ἐννοεῖν, οὔτε ὀνομάζειν, ἢ οὐ-

τῶν ἐκείθεν προελθόντων ἑκάστον τε καὶ ἰδίᾳ καὶ ὁμοῦ πάντα, ἐν τε καὶ πολλὰ ἐστὶν ὁμοῦ· καὶ τὰ πολλὰ ἀπὸ τοῦ ἑνός· οὕτως οὖν καὶ ἐν τῇ ὕλῃ, μετὰ τὸ ἐν τὰ πολλὰ αὐτῆς ἐστὶ· καὶ τὸ ἰσχυρόν πάντων, οὐ τὰ πολλὰ, τὸ ἐν ἐστίν· ὥστε τὸ ἐν πανταχοῦ πρῶτον καὶ ἰσχυρόν ἐστίν· ἐτι δὲ τὸ μὲν ἐν, ἀπλῶς οὐκ ἦν ἀριθμητικόν, ἀλλ' ἰδήλου τὴν μίαν ἀπλότητα τῶν πάντων· καὶ ἡ κατὰ τὸ ἐν δυάς ἀόριστος λεγομένη, οὐκ ἦν ἐπὶ δυοῖν μονάδοιν δυάς· ἀλλ' ἡ πάντα γεννητικὸν τοῦ ἑνός αἰτία, δι' αὐτῆς ἰδηλοῦτο· καὶ ἦν κατὰ ἄμφω πατὴρ, πάντα γεννῶν δυνάμενος καὶ δὴ καὶ τὸ ἡνωμένον, ἀπὸ δυνάμεως [ἐνεργεια προελθούσα· ἀπὸ μονάδος ἄρα τοιαύτης, καὶ δυάδος τοιαύτης, ἐπίση· τριάς· κατὰ φύσιν ἔχουσα τὸ ἡνωμένον, τριάς γε οὐσα πρὸς τὸ ἐν ἐπιστραμμένη· καὶ διὰ τοῦτο νοῦς πατρικός· ἀλλὰ ταῦτα λέγοντες, τρία ποιοῦμεν τὸ ἐν; οὐκ· ἀλλ' ὁ πατὴρ ἐστὶ δυνάμενός γε καὶ ἐνεργῶν· αὕτη ὅλη τριάς· μονάς ἄρα ἡ τριάς· καὶ μονάς οὐκ ἀριθμοῦ ἀρχή· ἀλλ' αἰτία μονάδος τὴ, καὶ ἀριθμοῦ παντός· οὐδὲ ἐν περιγραφῇ τινι, οἷον εἶδος μεμονωμένον· ἀλλὰ μονοειδὲς τῶν πάντων· καὶ πολλῶν ἀπλότης· ταυτὸν οὖν ἄρα τὰ τρία· καὶ ἡ τριάς, μονάς· τὸ γὰρ ἐν, οὐκ ἰδιότης μία· ἀλλὰ τοιοῦτον, οἷον πολλὰ· καὶ τὰ πολλὰ οὕτως, οἷον πάντα· καὶ τὰ πάντα, οὐ πάντα οὕτως, ἀλλ' ὥς ἐν· καὶ τὰ πάντα πολλὰ ἐστὶν ὡρισμένα· τὰ γὰρ πολλὰ προσλαβόντα ὅρον, πάντα ἐγίνετο· τὰ πολλὰ γὰρ ἢ πολλὰ, ἀπειρά ἐστιν ὥσπερ καὶ τὸ ἐν πέρας· ἐξ οὗ πέρατος καὶ ἀπειρίας, τὸ ἡνωμένον.

5. Οὐκοῦν ἐν μὲν ὁ πατὴρ· πολλὰ δὲ ἡ τοῦ ἑνός ἀορίστου δύναμις· πάντα δὲ ὁ νοῦς τοῦ πατρὸς· καὶ ὅρξ· ὅτι τὰ πολλὰ φύσει μεταξὺ τοῦ ἑνός καὶ τῶν πάντων· καὶ τὸ μὲν ἐν, ἀπλότης μόνον· τὰ δὲ πολλὰ, ἀοριστία καὶ ἀπειρία· τὰ δὲ πάντα, ὁμοῦ πάντων ἑνώσεις, κατὰ τὸ ἡνωμένον· ἄρα συνέστηκεν ὁ νοῦς· καὶ ὥσπερ ἐν τῷ νοερῷ κατὰ εἶδος ἅπαντα περιγράφεται, οὕτως ἐν τῷ ἡνωμένῳ κατὰ ἐν πάντα συνήρεται ἀπειρί-

νῇ καὶ ὕφεσις· καὶ διακρίσις· ἔτι γάρ τι τῶν πάντων καὶ τούτων ἕκαστον· ὡς οὖν οὐσίαν καὶ ζῶην καὶ νοῦν παράγει, φέρε εἰπεῖν, οὕτω καὶ μετὰ τούτων συναπογεννᾷ τὴν διακρίσιν καὶ τὴν ὕφεισιν καὶ τὴν πρόοδον καὶ πάντα ὅσα τῆς ἑτερότητας ἔχεται· καὶ γὰρ καὶ ἡ ἑτερότης, μετὰ τῶν ἑτέρων διακρίνεται· ὥστε καὶ ἡ διακρίσις, μετὰ τῶν διακρινομένων· καὶ ἡ πρόοδος, μετὰ τῶν προϊόντων· καὶ ἡ ὕφεισις, μετὰ τῶν ὑφαιμένων· οὐκ ἄρα κατὰ συμβεβηκός πρόεσιν εἰς διακρίσιν· ἀλλ' ἡ γενῶσα αἰτία, καὶ διακρίνει, καὶ τὴν διακρίσιν συμπάραγει· μὴ ποτε οὖν ἄμεινον λέγειν, ὡς τὸ ἐν, οὐκ ἐστὶ μόνον ἐν, ὡς τὸ ὄνομα παραδείκνυσιν; ἀλλὰ πάντα κατὰ μίαν ἀπλότητα τὴν πρὸ πάντων· διὸ πάντων ἐστὶν αἴτιον, κατὰ τὴν πάμφορον αὐτοῦ ταύτην πάντων ἀπλότητα· εἰ καθόσον οὖν, ἐν οὕτως ἀντικείμενον τοῖς πολλοῖς· ἀλλὰ καθόσον ἀρχὴ τῶν πάντων, καὶ πάντα ὡς ἀρχὴ τῶν ἀπάντων, οὕτω παράγει τὰ μεθ' ἑαυτὴν· τὰ τε πάντα ὡς μόνον· καὶ τὰ πολλὰ ὡς ἐν· καὶ τὰ ὄντα ὡς ὑπερούσιος· οὐσα δὲ· τί γὰρ διαφέρει τὸν δημιουργικὸν νοῦν πάντα ἐν ἑαυτῷ προεληφόντα παραδειγματικῶς, παράγειν ἀφ' ἑαυτοῦ πάντα εἰκονικῶς, ἢ τὴν μίαν τῶν ὁλῶν ἀρχὴν πάντα οὐσαν ἀπλῶς ὅσα ἀπ' αὐτῆς πρὸ τῶν ἀπ' αὐτῆς, ἀδιακρίτως; καὶ κατὰ μίαν ἀπλότητον φύσιν πάντα παράγειν τὰ πολλὰ ἀφ' ἑαυτῆς;

4. Τὸ δὲ ἄπορον ἦν, πῶς ἐφ' ἑνὸς τὰ πολλὰ· νῦν δὲ ἀπὸ τῆς πάντων ἀρχῆς τὰ πάντα πέρην· ὅτι καὶ ἀρχὴ, πάντα ἦν πρὸ πάντων· εἰ δὲ τὰ προελθόντα, καὶ ἐν ἑκ πάντων καὶ πάντα, οὐ κατὰ πλεθός τὸ πάντων· εὐ μὲν τοι εἶδέναι χρὴ, ὡς τὴν ἀρχὴν οὐσαν διτλὴν· τὴν μὲν, κατὰ τὸ ἐν ἀπλῶς· τὴν δὲ, κατὰ τὰ πάντα, ὅπερ αὐτὴν εἶναι φαμέν, πολλὰ τοῦ ἐνός· οἷον δύναμιν ἑκείνου ἄπειρον· καθ' ἣν ἡ μεθ' ἧς, πάντα ἑκείνο· καὶ πάντων γεννητικόν· καὶ ἐπειδὴ συμπεφύκασιν αἱ πρῶται ἀρχαί, οὕτως ὡς ἐν τῇ πρώτῃ τὴν δευτέραν εἶναι, καὶ ἀπ' αὐτῆς ἐν αὐτῇ προελθεῖν, διὰ τοῦτο καὶ

νιρὸν, ὅτι τὸ ὄν, τρίτη ἀρχὴ ἢ δὲ ὑπαρξίς, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ ἐνέργεια, ἀπὸ τοῦ ὄντος ὑπέστησαν, καὶ ἐν τῷ ὄντι πρῶτον· πλὴν ὅτι ἐν τούτῳ μὲν, κατὰ τὴν ὑπαρξιν, καὶ δύναμις καὶ ἐνέργεια· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ τάξει τῶν νοητῶν, κατὰ τὴν δύναμιν, καὶ ἡ ὑπαρξίς, καὶ ἡ ἐνέργεια· ἐν δὲ τῇ τρίτῃ, κατὰ τὴν ἐνέργειαν, καὶ ἡ ὑπαρξίς καὶ ἡ δύναμις· διό τι καὶ πρῶτη ἐνέργεια ἔστιν, ἡ τοῦ νοητοῦ νοῦ· καὶ τίς γὰρ ἂν εἴη πρώτη πασῶν ἐνεργειῶν, πλὴν τῆς ἐπιστροφόμενης εἰς τὸ πρῶτον ἀπὸ τοῦ τρίτου; ἡ γὰρ τοῦ δευτέρου, οὕτως ἐνέργεια· οὕτως γὰρ ἀπόστασις ἀπὸ τοῦ πρώτου, ἀλλ' οἶον παρασκευὴ ἀποστάσεως· ὡσπερ δὲ καὶ τοῦ πρώτου τὸ εἶναι μόνον, οὐ δεόμενον δυνάμει ἢ ἐνεργείᾳ· οὕτως κατὰ τὸ συμφανεστέρον εἶδος τῶν νοημάτων· ὡς δὲ ἀπορρήτοτερον εἰπεῖν καὶ κατὰ ἐνδειξιν, ἡ μὲν τοῦ ὄντος, ὃ ἔστιν ἡ τῆς τρίτης ἀρχῆς ὑπόστασις, ἔχει τὸ τρίτον ἥτοι τὴν ἐνέργειαν· ἐπειδὴ ἐν ταύτῃ πρώτη τὸ ἐνεργητικόν· τοῦτο οὖν εἰδοποιεῖ τὸ τρίτον· τὸ δὲ δεύτερον, δύναμις· ὅτι πρώτη ἐκτίνεια αὐτῇ· καὶ οὕτως εἰς ἐνέργειαν προΐουσα· ἡ δὲ τοῦ πρώτου ἥτοι τοῦ ἐνὸς ἀρχή, πρώτη ὑπαρξίς ἐπινοεῖται κατὰ ἐνδειξιν· πάντων γὰρ ἔστιν τὸ ἐν ὑποστατικόν· αὐτοῦ δὲ οὐδὲν· οὐ γὰρ ἂν ἔτι ἐν εἴῃ· ἀλλ' αὐτό τι καὶ οὐ μετέχει τοῦ ὑποστάντος δηλονότι.

3. Τὸ μὲν οὖν ἐν, ὅπως παράγει ζητεῖν, ἀγνωσούτων ἔστι· τὴν ἀπλότητα τοῦ ἐνός· οὕτως γὰρ ἐν ἐκείνῃ ὑπαρξίς καὶ ἐνέργεια καὶ δύναμις· ἀλλὰ μόνον κατὰ τὸ ἐν· ἡ δὲ δευτέρα ἀρχή, πρώτη ὑποβαίνει τὸ γόνιμον καὶ ἀπειροποιόν, εἰς πλῆθος, καὶ τὴν ἔξω τοῦ ἐνός ἀπιοῦσαν, καὶ οὐδὲν ἄπορον ἀπὸ ταύτης τὰ πολλὰ πρεῖναι, πολλὰ γε οὖσας, καὶ τὰ πρὸ πάντων πολλὰ ἀπλῶς· τα αὐτὰ καὶ ὑπὲρ τοῦ ἡνωμένου λεγόμεν· τοῦτο γὰρ πάντα ὄν ἐστὶ κατὰ τὸ ἡνωμένον· εἰκότως τοίνυν γεννητικὸν ἔστι τῶν πάντων, ὡς ἀρχὴ τῶν πάντων ἡ ἡνωμένη· ἀλλὰ πῶς ἀπὸ τοῦ ἐνός τὰ πολλὰ διεκρίθη, φαίη ἂν τις; ἢ ὅτι ἡ ἀρχὴ πάντα οὔσα, καὶ πρόθεος ἦν καὶ με-

αὐται γὰρ ἀπ' ἐκείνης· ὥστε ἰδεῖν τὴν ἀπλῶς οὐσίαν, μήτε δύναμιν ἔχει μήτε ἐνέργειαν· ἢ ταύτας μὲν οὐκ ἔχει τὰς μεθ' ἑαυτὴν, ἅς ἐκτενῶς αὐτῆς εἶναι τιθέμεθα· οὕτω γὰρ τις ἐκεῖ διάκρισις· ἀλλ' ἢν ἂν εἴποι τις ἐν εἶναι τῇ πρὸ δυνάμεως καὶ ἐνεργείας οὐσίᾳ, δύναμιν καὶ ἐνέργειαν συνουσιωμένην, καδ' ἢν γενεᾷ καὶ προβάλλεται τὴν μεθ' ἑαυτὴν δύναμιν καὶ ἐνέργειαν· ταύτην ἂν τις καὶ ἔτι συμφυεζέραν ἀπολείποι σὺν τῇ πρώτῃ οὐσίᾳ, δύναμιν καὶ ἐνέργειαν· διὸ πρὸ ἐνεργείας, δύναμις μόνον καὶ ὑπαρξίς· πρὸ δὲ τῆς δυνάμεως, ὑπαρξίς μόνον· καὶ οὐδ' ὅπως οὖν ἐκεῖ οὔτε δύναμις, οὔτε ἐνέργεια, ἀλλὰ τὸ πάντων ἀπλούστατον, ἡ ὑπαρξίς.

2. Ἐκ τριῶν ἄρα συνουσιάζεται ἰδιωμάτων ἡ οὐσία· τοῦ ὑπαρκτικοῦ, ὃ καὶ ἔστι, καὶ εἶναι καὶ ὑφίστασθαι λέγομεν· τοῦ δυναμτικοῦ, ὅπερ τὸ γόνιμὸν ἔστι τῆς ὑπάρξεως· καὶ τοῦ ἐνεργητικοῦ, ὅπερ ἤδη πρὸς τὰ ἐκτὸς ἀποτείνεται καὶ τὴν ἑαυτοῦ χρεῖαν ἐπιδεικνύμενον· τοιαύτη γὰρ ἡ δύναμις· ἐπὶ εἰσω μένουσα, οἷα προελθοῦσα ἤδη πρὸς τὰ ἐκτὸς ἡ ἐνέργεια· τοιαύτη δὲ ἡ οὐσία ἐξῶσα πάνπαν, οἷα παρασκευαζομένη πρὸς πρόσοδον ἡ δύναμις· καὶ τοῦτο ἔστιν ἡ οὐσία, ὑπαρξίς δυναμικὴ τε καὶ ἐνεργητικὴ, ὃ ἐστὶν ἐνεργείας οὐσία· ἢ τοι σὺν ἐνεργείᾳ· ὥσπερ καὶ τὸ δυνάμει, σὺν δυνάμει τινὶ· ἀλλ' ὅτι ἡνωμένα ἐκεῖ τὰ τρία ἀκρωτάτῃ ἐνώσει· ἐκ τούτων τοίνυν τῇ ἐπινοίᾳ χωριζομένων, εἰς τὸ ἀπλούστερον ἀναγόμεθα, ἢ τοι εἰς τὰς πρώτας ἀρχάς· ἀπὸ μὲν τοῦ ὑπάρχειν μόνου, εἰς τὸ ἐν· ἀπὸ δὲ τῆς δυνάμεως, εἰς τὴν δευτέραν, ἢ τοι τὴν ἀόριστον δυάδα· ἀπὸ δὲ τῆς ἐνεργείας, ἐπὶ τὴν τρίτην· τὸ ἡνωμένον, ἢ τοι τὸ ὄν· οὕτω μὲν οὖν ἄλλο παρὰ τὴν οὐσίαν ἡ ὑπαρξίς, ὡς ἰδιότης μία γυμνούμενη τῶν ἄλλων εἰς ἐνδειξιν τῆς πρώτης ἀρχῆς· ὡς δὲ καδ' ὑπόστασιν φάναι, καὶ ταυτὸν ἂν εἴη ὑπαρξίς τῇ οὐσίᾳ, ἢ γε μετὰ δυνάμεως καὶ ἐνεργείας ὑφίστασθαι ὡς ἀληθῶς· τὰ γὰρ πρὸ τούτων ὄντα, καὶ πρὸ πάσης ἔστιν ὑπάρξεως, καὶ ἐν μόνον· ὥστε διὰ πάντων φα-

οἰκία φύσει τὸ ἐν, καὶ τὸ ἀγνωστὸν ἄλλο παρὰ τὸ ἐν· τὸ δὲ, καὶ αὐτὸ βούλεται εἶναι, σὺν ἄλλῃ δὲ οὐδενί· τὸ μὲν δὲ ἀντιδιηρημένον τῇ γνωστῇ ἀγνωστον, τὸ ἐπείκουα τοῦ ἐνὸς πάντη ἀπόρρητον· οὐ τῇ γειτνιάσει, καὶ τὸ ἐν ἐπιλυγάζεται· ἐγγυτάτω γὰρ ἐν τῇ ἀμυχανῷ ἀρχῇ, εἰ θεῖς οὕτως εἰπεῖν, ὥσπερ ἐν ἀδύτῳ μένει τῆς σιγῆς ἐκείνῃ· εἰ οὖν μήτε ὡς ἐν, μήτε ὡς πάντα γινώσκεται, τί ἂν εἴη; ἀπαγε ἄνθρωπε μὴ προσενέγκῃς τὸ τί· αὐτὸ γὰρ τοῦτό σοι ἐμποδίζει πρὸς τὴν ἐκείνου γνώσιν, ὅτι οἶσι τί ἀκούσεται· τὸ δὲ, εἰ ἀφίλης τὸ τί καὶ τὸ ποιοῦν, φανείται σοι ὃ ἔστι κατὰ τὸ δυνατόν· αὐτὸ γὰρ τοῦτό ἐστι, τὸ μὴ τί μὴ δὲ ποιοῦν· ἀλλὰ ἄλλό τι, ὅπερ οὔτε εἰπεῖν, οὔτε νοῆσαι ῥᾶδιον· πᾶν γὰρ ὄνομα τί ἐστι, καὶ τινός· δηλωτικόν· καὶ πᾶν νόημα, τί ἐστίν, καὶ ποιοῦ τινός· καὶ πάντα ὁμοῦ συναγάγῃς, ποιά ἐστι καὶ τινὰ· ποίων γὰρ καὶ τινῶν· ἔστι καὶ ὁ νοῦς, ἢ νοῦς, τῶν ποίων τινῶν θεμερίος· ἔστιν.

C A P. IX.

1. **Φ**έρει δὲ νῦν κατὰ ἄλλην ἐπιβολὴν ἀποδείξωμεν τὴν τρίτην ἀρχὴν, ὅπως ἂν ἔχοι λόγον, πρὸς τὴν οὐσίαν καὶ τὸ ὄν· οὐκοῦν τοῦτο λέγομεν εἶναι, ὃ δύναται τι καὶ ἐνεργεῖ· ὃ γὰρ ἔστι μὲν, οὐκ ἐνεργεῖ δὲ, τοῦτο οὐδὲ εἶναι φαμέν· οὐκοῦν ἡ μὲν πρώτη ἀρχή, κατὰ ὑπαρξιν θεωρεῖται· ἡ δὲ δευτέρα, κατὰ τὴν δύναμιν· οὕτω γὰρ καὶ λέγεται· ἡ δὲ τρίτη κατὰ τὴν ἐνέργειαν ἔσται ἄρα καὶ ὑπάρχουσα καὶ δυναμένη καὶ ἐνεργούσα· τοῦτο δὲ, οὐσία καλεῖται καὶ ὄν· διὸ καὶ τριᾶς· διὸ μετὰ τὴν ὑπαρξιν ἡ οὐσία· ὅτι συνδυαμῇ καὶ ἐνεργεῖ· πρὸ δὲ τούτων, ἡ ὑπαρξίς· αὐτὸ οὐσα τὸ πάντων ὑποστατικόν αἴτιον· ὡς ἡ δύναμις· τὸ πάντων δυναμωτικόν· ὡς ἡ τρίτη, τὸ πάντων ἐνεργητικόν, εἰς ἐνέργειαν· αὐτῷ δὲ τούτῳ πάσης οὐσίας γεννητικόν τῆς ἅμα ὑπαρχούσης καὶ δυναμένης καὶ ἐνεργούσης· καὶ νῦν πᾶσα οὐσία, πρὸ δυνάμεως καὶ ἐνεργείας ἔστιν.

τε καθ' ὑπαρξιν ὅτι ἐν οὐτε κατ' αἰτίαν, ὅτι μὴ δὲ αἰτίαν ἔχει ἐν ἑαυτῷ τῶν ἀπ' αὐτοῦ τινός, οὐδὲ γάρ τι ἐκεί παρὰ τὸ ἐν, πῶς αὐτὸ φήσομεν εἶναι καὶ γνωστὸν; οὔτε γὰρ ταυτὸν γνωστὸν καὶ ἐν, οὔτε εἰ ἕτερον ἐστὶ ἐν ἐστὶ τὸ γνωστὸν, ἔστιν ἔτι τοῦ γνωστικοῦ· ἢ ἄρα γνώσεις, ἐπιστροφὴ ἔστι τοῦ γνωστικοῦ πρὸς τὸ γνωστὸν· πᾶσα δὲ ἐπιστροφή, συναφὴ ἔστι· συνάπτει δὲ τὸ αἰτιατὸν τῷ αἰτίῳ, ἢ κατὰ γνώσιν, ἢ κατὰ ζωὴν, ἢ κατὰ τὸ εἶναι· πρὸ τῆς μὲν ἄρα κατὰ γνώσιν ἐπιστροφῆς, ἢ κατὰ ζωὴν· πρὸ δὲ ταύτης, ἢ κατ' οὐσίαν· καὶ πρὸ ταύτης, ἢ ἐνώσεις· ἐπειδὴ καὶ τὸ ἐν, πρὸ τε νοῦ καὶ ζωῆς, καὶ οὐσίας· ἐπέκεινα ἄρα γνώσεως, ἢ ἐνώσεως· τὸ ἄρα πρὸς τὸ ἐν ἐπιστρέφόμενον, οὔτε ὡς γνωστικόν, οὔτε ὡς πρὸς γνωστὸν ἐπιστρέφεται· ἀλλ' ὡς ἐν, πρὸ ἐν· δι' ἐνώσεως· ἀλλ' οὐ διὰ γνώσεως· καὶ γὰρ ἔδει πρὸς τὸ πρῶτον, διὰ τῆς πρώτης ἐπιστρέφεισθαι ἐπιστροφῆς· οὐκ ἔστι δὲ πρώτη ἢ γνώσις, ἀλλὰ τοῦλάχιστον, τρίτη· ἄρα οὖν ἀναβάντες ἐν-τετυχάκαμεν αὐτῷ ὡς γνωστῷ, ἢ βουλευθέντες ὡς τοιούτῳ ἐντυ-χθῆναι, ἀνελύθημεν εἰς τὸ ἄγνωστον ὑπερβάντες ἡμῶν τὸ γνωστικόν εἰς τὸ ἐν εἶναι περιεάμεθα· αὐτὰ γὰρ ἦν ἡ συναφὴ τοῦ ἐνός, ὡς πρὸς ἐν, καθὼς εἴρηται.

8. Ἀλλὰ πῶς περὶ αὐτοῦ ταῦτα λέγομεν εἰ μὴ ἔστι γνω-στόν; οὕτω μὲν ὡς ἀντερείδωμεν τὴν γνώσιν, οὐ γνωστὸν, οὐδ' ὡς νόθως λογισμῷ, ὃ καὶ τὴν ὕλην γινώσκουμεν· καί τοι τὸ γνωστὸν οὐκ ἔχουσιν· εἶδος γὰρ τι τὸ γνωστὸν, ἢ τί τῶν ὄντων· εἰ δὲ ἔστι μὴ ὄν, καὶ ἀνείδειος· ὡς οὖν τὸ εὐ-δὺ τὸ διεσραμμένον φασιν, οὕτω καὶ τὸ γνωστὸν τὸ ἄγ-νωστον καθυπονοοῦμεν· τρόπος δὲ ὅμως καὶ οὗτος γνώσεως· γνωστὸν ἄρα καὶ ἐκεῖνο κατὰ τοσοῦτον· ἐπειδὴ προσδίδεται μὲν ἡ γνώσις διακρίσεως· πλησιάζουσα δὲ τῷ ἐνί, συμπύσσεται εἰς ἐνώσιν ἢ διάκρισις· ὥς τε καὶ ἡ γνώσις ἀναχίται εἰς ἄγ-νωσίαν· καὶ γὰρ τὸν ὅλιον τὴν μὲν πρώτῃ ἐπιχειροῦμεν ὁρᾶν· καὶ τελευτῶντες, οὔτε αὐτὸν οὔτε ἄλλα ὁρῶμεν, ἀν-τιρωτιζομένου ὁμματος φῶς γινόμενοι· ἄρα οὖν ἄγνωστον τῇ

πάντα οὖν αὐτοῦ ἀπώρηται· καὶ ταύτη αὐτοῦ ἀπολάμβει ἔχόμενα ὑπ' αὐτοῦ· οὐδὲν οὖν ἀπ' αὐτοῦ τοιοῦτον, οἷον αὐτό· οὐδὲ γὰρ οἶόν τε ἦν αὐτὸ ἑαυτοῦ διαστῆναι κατὰ ὑπόβασιν, οὐδενὸς ὄντος τοῦ διαστήσαντος· οὐδὲ θίμης ἦν τὴν ἀδιάφορον φύσιν, ἐν διαφορᾷ τινὶ γενέσθαι πρὸς ἑαυτὴν· οὐδὲ τὴν πάντων ἀπλόττητα, εἰς διπλόην τινὰ προελθεῖν· ὅπου γέ καὶ τὴν εἰς ἔσχατον ἀπορρύσεισαν ὕλην περισχέει τῇ ἑαυτοῦ ἀδιαφόρῃ περιοχῇ τῆς παντελοῦς ἀπλόττητος· εἰ τοίνυν οὐδὲν ἀπ' αὐτοῦ, πῶς πάντων αἰτίων; ἢ οὕτω μὲν ὡς διωρισμένον αἴτιον, καὶ γὰρ ὡς αἰτίον διωρισμένην ἔννοϊαν, οὐκ ἔστιν αἴτιον, ἀλλ' ὡς προείρηται· ἔκει οὖν ἄρα τί ἐκείνου; πάνυ γε πάντα· ἀλλ' οὐχ' οἶον ἐκεῖνο· ἀλλ' οἶον τὰ μετὰ τὴν φύσιν ἐκείνην· ἀλλὰ μὴ ποτε ἡ μέγξις οὐκ ἄλλη ἐστὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ· οὐ γὰρ ἄλλο· δίδωσιν ἀπ' ἑαυτοῦ τοῖς μετέχουσιν· ἀλλ' ἑαυτὸ δ' ἐστίν· ἢ τοῦτο τῇ ὕλῃ προσήκει· ἀλλ' ἢ γὰρ ὕλη οὐκ ἔχουσα τί μεθ' ἑαυτὴν ὅτι δοίη, δίδωσιν ἑαυτὴν τῷ κόσμῳ· ἢ ἡ μὲν ὕλη κατὰ τὸ χεῖρον, ἐκεῖνο δὲ ἴσως κατὰ τὸ κρείττον, ἑαυτὸ τοῖς πᾶσι καὶ ἐκάστῳ ἐνδίδωσιν· οὐχ' ὡς ὕλην· οὐδὲ γὰρ ὡς εἶδος· ἀλλ' ὡς αἰτίας τῆς πρώτης τὴν πρώτην μέγξιν· ταυτὸν δὲ φάναι καὶ ὑπαρξιν ἐν τοῖς μετέχουσιν οὖσαν· οὐδὲ διακρίνεσθαι ἀπ' αὐτῶν ἐθίλουςαν· εἰ καὶ ἐκεῖνα πρόεισιν ἀπ' αὐτῆς κατ' ὅσον τοῦ πλήθους μετέχῃ· ὥς οὐδὲ ἀπ' αὐτῆς ἡ πρόοδος, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ πλήθους ἀπογεννᾶται· ἀπ' ἐκείνης δὲ, πάντα ἐν· οἷον ἡ ρίζα μόνη πρὸς τὸ ζήλεχος καὶ τῆς τῶν κλάδων ἐκ φύσεως ὅλον ἤδη οὔσα τὸ δένδρον, ἢ οἷον κέντρον ἐν ᾧ πάντα τὰ πέρατα τῶν εὐθειῶν· τῶν πολλῶν ὁμοῦ κατὰ τὸ ἐν, τὰ πάντα πρὸ τῆς τῶν πολλῶν εὐθειῶν διατάξεως· μετὰ δὲ τὸ κέντρον, ἡ διάταξις καὶ οὐκ αἴτιον αὐτῆς τὸ κέντρον, ἀλλ' ἡ ρύσις τοῦ συνεχοῦς· καὶ ἐκεῖ τοίνυν τὸ πολλοποιὸν αἴτιον ἄρχει τῶν προόδων· τῆς μὲν ἐνιαίας, τὸ ἐνιαῖον· τῆς δὲ οὐσιώδους, τὸ οὐσιώδες.

7. Εἰ τοίνυν τὸ ἐν, αὐτὸ μένον ἐστὶ, καὶ οὐδὲν ἄλλο τῶν πάντων, οὔτε κατὰ μέγξιν, ὅτι μηδὲν πρὸ αὐτοῦ· οὐ-

5. Μὴ δὲ αὐτὸ ζητεῖται τις εἰ παράγοι, ἐνεργεῖ καὶ εἰ ἐνεργεῖ, καὶ δύναται καὶ ὑπάρχει· τρία οὖν ταῦτα, ἀλλ' οὐχ' ἐν, ὑπαρξίς, δύναμις, ἐνέργεια· ἀλλ' εἴρεται ὅτι ἐκείνο, πρὸ ἐνεργείας, καὶ δυνάμεως, καὶ ὑπάρξεως· ἐν αὐτῷ γάρ, ὡς ἐν τὰ τρία· ἀλλ' οὐ τρία θεωρεῖται· μὴ δὲ λεγέτω τις ἀπορρίψιν τινὰ ἀπ' αὐτοῦ μέμεινεν, οὔτε ἰδίαν ἐκάστου γινομένην, οὔτε κοινὴν μίαν ὑπάντων, ἵνα μετέχῃ αὐτοῦ τὰ ἀπ' αὐτοῦ προελθόντα· καὶ ἐκείνο διδῶ τὸ ἐκαστοῦ τοῖς προελθούσιν· ἢ εἰ μὴ ταῦτα, μὴ δὲ ἐκείθεν ἔχειν τὸ εἶναι μὴ δὲ τι κοινὸν εἶναι αὐτοῖς πρὸς ἐκείνο· τὸ γὰρ τοιοῦτον εἶδος τῶν ἀποριῶν, ισχύειν ῥητέων, ἐπὶ τῶν κατὰ διάκρισιν παραγόντων καὶ προϊόντων· αἱ γὰρ τοιζῶνται πᾶσαι ἀντιθέσεις, ἐν διορισμῷ· τὸ δὲ ἐστίν, ὡς εἴρεται πολλάκις, ἀδιόριστον· ὥς ἅμα ταῦτα πάντα ἐν ἐκείνῳ ῥητέον, καὶ αὐτὸ οὐδὲν· τὸ δὲ ἀληθέστερον, οὐδὲ πάν-
7α· ἀλλὰ πρὸ πάντων, ἐν ὁμοῦ πάντων τούτων ἀπλωτικόν· οὐ-
7ε ταῦτα ἀπ' ἐκείνου διακρίθῃ· οὐδὲ ἐκείνο ἀπὸ τούτων· ἀλλ' οὐδὲ μὴ ᾗνεται ἀλλήλοις, οὐδὲ τὰ αὐτὰ εἰσιν, οὐδὲ ἴτερα, οὐδὲ ὁμοία, οὐδὲ ἀνόμοια, οὐδὲ ἐν, οὐδὲ πολλά, οὐδὲ ὁμοταγῇ, οὐδὲ ἑτεροταγῇ· οὐδὲ γὰρ τὸ πρὸ πάντων ἁρμόζει ἐκείνῳ, οὐδὲ ἄρα τοῖς πᾶσι τὸ μετ' ἐκείνο, οὐδὲ πρῶτον, οὐδὲ δεύτερον, οὔτε αἷτιον, οὔτε αἰτιατόν· ἐν διορισμῷ γάρ τινα τὰ τοιαῦτα πρὸς ἄλληλα· τὸ δὲ ἐστίν ἀδιόριστον, οὐ τὸ ἀντικείμενον τῷ διορισμένῳ, ἀλλὰ πάντα ἀπλοῦν, καὶ ἰδιοτρόπως οὕτως καλούμενον.

6. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τούτοις· ὁ δὲ νῦν λέγαμεν τοῦτ' ἐστίν· ὅτι ἡ μία ἀρχὴ τῶν πάντων τοσοῦτον ἀπέχει τοῦ διακρίνειν, ὥς οὐδὲ ἐνίξει· οὐδὲ γὰρ ποιεῖ τί· ἐν γάρ τι καὶ τὸ ἐνίξειν, ὥσπερ καὶ τὸ διακρίνειν· καὶ οὔτε μετεχομένη ἐστίν, οὔτε ἀμέτεκτος· ἀλλὰ τρόπον ἄλλον τὸν πρὸ ἀμφοῖν, ἐστὶ τὲ, καὶ τὰ ἄλλα σώ-
ζει καὶ τελειοῖ καὶ παράγει ὁμοῦ πάντα κατὰ τὸ ἐν ἐαυτῆς παντοποιὸν ἐνέργημα· ὅπερ οὔτε παριστικόν, οὔτε τελειωτικόν κλητέον, οὔτε ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδὲν· ἐν διορισμῷ γὰρ καὶ ταῦτα· 7ὸ δὲ ἐν, ἐστὶ ἐπ' ἀμφοτέρον, κατὰ μίαν δὲ φύσιν·

σόν· οὐδὲ πεποιημένη τινι φύσει· οὐδὲ τῇ ποσού ἀρχῇ· οὐδὲ τῆς πεποιημένης οὐσίας· ἀλλ' ἐπέκεινα τῶν τοιούτων ἀπάντων νοημάτων· ἕκαστον γὰρ τούτων, μερικόν τε ἐστὶ καὶ διωρισμένον.

4. Ἀκόλουθον ἐπὶ τούτοις ἂν εἴη ζητεῖν, εἰ πρότερό τι ἀπ' ἐκείνου εἰς τὰ μετ' αὐτό, ἢ οὐδινός αὐτοῖς μεταδίδωσιν· εἰ γὰρ οὐδινός μεταδίδωσι τοῖς ἀπ' αὐτοῦ παραχθεῖσι, πῶς αὐτὰ παρήγαγεν; οὕτως ἔχοντα ἀνοικτίως πρὸς αὐτό, ὥστε μηδινός ἀπολαύειν τῆς ἐκείνου φύσεως· πῶς δὲ αὐτῶν αἴτιον ἐστὶ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν, ἥς αὐτοῖς οὐ μεταδίδωσι; πῶς δὲ ἐπιτρέφεται ἐκεῖνα πρὸς αὐτό; καὶ πῶς αὐτοῦ λέγεται, οὐ μετέχειν οὐ δύναται; πῶς δὲ σώζεται τὰ προειλδόντα, μὴ ἐνερρίζομένα τῇ σφῶν αἰτίᾳ; εἰ δὲ προτείοις, πάλιν αὖ ἀπορήσειί τις, ὅν τινα τρόπον προτείοι ἂν· τί γὰρ αὐτῷ τῆς διακρίσεως αἴτιον ἔσται; πᾶσα γὰρ πρόοδος, μετὰ διακρίσεως· πάσης δὲ διακρίσεως, τὸ πλεθός αἴτιον· πελλοποιεῖν γὰρ αἰεὶ διακριτικόν· ἐκεῖνο δὲ, ἐν πρὸ τοῦ πληθους· καὶ ἀδιάκριτος αὐτοῦ σύμπαυ ἡ φύσις· οὐκ ἄρα ἑαυτό γε διακρίνειν ἂν εἰς τὴν τῶν πολλῶν πρόοδον· ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τῶν πρὸ αὐτοῦ τῶν γε μὴ ὄντων· οὐδὲ μὲν τοι τῶν μετ' αὐτό· τί γὰρ ἂν καὶ δράσειεν τὸ δεύτερον καὶ αἰτιατόν, εἰς τὸ πρότερον καὶ αἴτιον; οὐ τοίνυν πρότεσιν ἢ κατὰ ὕψισιν, ἢ κατὰ μερισμόν· πρὸς δὲ τούτοις, εἰ πρότεσι καὶ ἔστιν ἐν ἑκάστῳ τῶν ὄντων καὶ γινόμενων τὸ οἰκτεῖον μέτρον, φανερόν ὅτι ἐν ἑκάστῳ τὸ ἐπιβάλλον ἐνδίδωσι· τοῖς δὲ φθαρτοῖς καὶ θνητοῖς, εἰ μὲν οὐδὲν, πῶς καὶ τούτων αἰτία ὑμνῆται; εἰ δὲ ἐνδίδωσιν, οὐ τὸ αὐτὸ ὁ καὶ τοῖς ἀίωνίοις· φθαρτὸν ἄρα καὶ θνητὸν τὸ ἐνδιδόμενον τούτοις· καὶ τίς ἂν γένοιτο φθορὰ τοῦ ἐνός; ἔτι εἰ τὰ ἄλλα ἀπ' αὐτοῦ πρότεσιν, ἰχωρίσθη αὐτοῦ· καὶ ἐκεῖνο ἄρα τούτων ἰχωρίσθη· εἰ δὲ ἥνωται, οὐ προήλθεν ἄλλος γὰρ ὁ τρόπος ἐκείνος τῆς ἐνιαίας προόδου, ὃν ἡμεῖς οὕτω συννοοῦμεν, ὅτε μεμρισμαῖνοι εἰς μὲν καὶ πρόοδον καὶ ἐπιστροφὴν· τὸ δὲ ἔστιν ὑπὲρ τὸν διορισμὸν τῶν τοιούτων· ἐκεῖνο γὰρ πρὸ ἀμφοῖν, ἀδιόριστον.

ρον ἐν, ἀλλὰ κατὰ μέγεξιν· ἡ δὲ ὑπαρξίς αὐτοῦ, καὶ οἷον ἰδιό-
της, πολλὰ μόνον, καὶ ἄπειρον μόνον· πρὸ δὲ τῶν πολλῶν, αὐ-
τὸ δέπου γὰρ ἐν τῷ μόνον ἐν· διὸ καὶ ὑπαρξίς ἐνομάζεται ἡ ἀρ-
χὴ ἐκείνη, ὅτι μόνον καὶ ὑπαρξίς· ἡ δὲ δευτέρα μετέχουσα
τῆς πρώτης, εἴτα καὶ ἰδίον προεβάλλετο γὰρ ταύτης ὑπαρξίς
τὴν πολλοποιόν· διὸ καὶ τὸ δυαδικόν, ἐν αὐτῇ πρώτη πέφηνε
καὶ τὸ προσδικόν, ὅτι πρώτη προῆλθε· καὶ τὸ τοῦ χάους ἰδιώ-
μα, ὅτι πρώτη ἐχώρησε τὴν πρὸ αὐτῆς καὶ τοῦ ἐνός ὁπωσσοῦν
πρώτῃ ἐξίβη· εἴς τοίνυν ἐν τῷ τρίτῳ, αἱ δύο μεδίξεις, ἡ τοῦ
ἐνός, καὶ τῶν πολλῶν μία, καὶ τριάς ἤδη γὰρ τρίτον· ὥστε πάν-
τα μὲν ἐκάστη ἀρχὴ τῶν τριῶν ἐστὶ καὶ πρὸ πάντων· ἀλλ' ἡ μὲν
πρώτη πάντα κατὰ τὸ ἐν· ὡς ἡ ἀπλότης μία γελῆς· ἡ δὲ δευτέρα
πάντα καὶ αὐτὴ ὡς πολλὰ· ὅ ἐστι πάντα· οὐ γὰρ οὐκ ἐνια· ταῦ-
τα γὰρ τινὰ πολλὰ· ἡ δὲ ἐστὶν ἀπλῶς πολλὰ· καὶ πάντα μὲν, ἀλ-
λ' οὔτε διωρισμένα, οὔτε ἠνωμένα· οὐ γὰρ τὰ μετέχοντα, ἀλλ'
αὐτὴ ἡ πολλότης καὶ παντότης.

3. Ἀρμόσει δ' ἂν καὶ οὕτως αὐτὰς διορίζειν· ἡ μὲν ἐστὶν ἐν πρὸ
πάντων· ἡ δὲ, πάντα ἐν· ἡ δὲ τρίτη, ἐν πάντα καὶ ἐνωσιν· δῆλον
δὲ, ὅτι οὐτε ὁμοταγείς εἰσιν, οὔτε δύο εἰσιν· εἴπερ πᾶς ἀριθμὸς
κάτω καὶ αὐτὴ ἡ μονάς· οὔτε διωρισμένοι εἰσιν ἀπ' ἀλλήλων· οὐδὲ
γὰρ ἐν τῇ τρίτῃ ἀρχῇ διορισμός· ἀλλὰ μόνον προηνωμένα τῶν διο-
ρισσομένων ἀπ' αὐτῆς· οὔτε ἐτερότης διαλαμβάνει αὐτὰς· εἴπερ
οὐδὲ ταυτότης ἐκείνοις· ἀλλ' ὡς ἔχει ὑπαρξίς, καὶ δύναμις γῆς
ὑπάρξεως, καὶ νόησις τῆς δυνάμεως· πάντως δὲ φανερόν ὅτι οὐδὲ
ταῦτα ἀληθεύεται ἀληθῶς ἐπ' ἐκείνων· καταχρώμεθα δὲ ὅμως
τοῖς ὀνόμασιν ἐπ' ἐκείνων, ὡς μὴ ἔχοντες ἀξίας ἐκείνων ἐπωνυ-
μίας· οὐδὲ γὰρ νοήσεις ἔχομεν τοιαύτης· οὐδὲ γὰρ αὐτὰ τὰ νοή-
ματα ληπτὰ ταῖς νοήσεσιν ἐστὶ ταῖς ἡμετέραις· οὐ τοίνυν δύο
ῥῆθρον τὰς ἀρχάς· οὐδὲ γὰρ μίαν, ὡς ἀριθμοῦντων· ἀλλὰ κατὰ
τὴν ἰδιότητα μᾶλλον ὑπονοούντων, ἣν φαμέν εἶναι δυάδος τι
καὶ μονάδος· δυάς γὰρ, ὅτι δυαδικὴ καὶ μονάς, ὅτι μοναδική·
καὶ γὰρ οὕτω καὶ ἐν καὶ πολλὰ αὐτῷ ἀριθμῷ· οὐδὲ ὅλως γὰρ πρ-

νον ἐν, ὑπὲρ τὸ ἡνωμένον· οὐ μὲν τοι ἀπίσπασται τὸ ἑτερον τοῦ ἐτέρου παντὲλως· ἀλλὰ μετίχει τοῦ ἐνός· τὸ ἡνωμένον ἔστιν ἄρα μεταξὺ τῶν δύο, σχίσαις θεωρουμένη, οἷον συνδασει τῶν ἄκρων· ταῦτα ἐπεξεῖς, τὸ ἡνωμένον, ἡ σχίσαις, τὸ ἐν· καὶ ὑπὲρ τὸ ἐν, ἔστι τὸ ἄρρητον, ἔγουν ἡ ἄρρητος ἀρχὴ ἢ δὲ λεγόμενῃ σχίσαις, ἔστιν ἡ δύναμις τοῦ ἐνός· πρῶτο γὰρ ἡ δύναμις σχίσαιων πασῶν· αὕτη δὲ λέγεται παρὰ μὲν τοῖς, ἄπειρον· παρὰ δὲ τοῖς, πλεθος· καὶ παρ' ἐνίοις μὲν, ἀόριστος· δυάς· παρ' ἐτέροις δὲ, οὐχ' ἐν, καὶ πάντα, καὶ πολλὰ· καὶ ἔστι ταῦτα ἐπεξεῖς, τὸ ἄρρητον· τὸ αὐτὸ ἐν, τὸ οὐχ' ἐν, καὶ τὸ ἐν, καὶ τὸ ἡνωμένον, ἅτοι τὸ ὄν· διὰ γὰρ τοῦτο λέγεται τὸ ὄν, ἡνωμένον, ὅτι ἐκ τε τοῦ ἐνός, καὶ οὐχ' ἐνός συγκρίνεται· τὸ γὰρ ἡνωμένον, οὐκ ἔστι μόνον· ἐν ταυτὸν γὰρ ἂν ἦν τῷ ἐξ ἀρχῆς ἐν· ἀλλὰ καὶ οὐχ' ἐν· οὐδὲ ἄρα μόνον οὐχ' ἐν, οὐ γὰρ ἂν ἦν ἡνωμένον· ὥσπερ οὖν διότι καὶ οὐχ' ἐν ἔχει πρὸ αὐτοῦ ὁ καθαρώς ἐν ἔστιν, οὕτω καὶ διότι ἐν, ἀλλ' οὐχὶ καθαρώς, οὐχ' ἐν, ἔστι πρὸ αὐτοῦ τὸ καθαρώς οὐχ' ἐν, τῷ ἑαυτοῦ ἰδιοτρόπῳ ὑποκάσει τοιοῦτον λεγόμενον· οὐ δέπου· ὡς τὸ μεθὲν τοῦτο γὰρ ἀνυπόστατον· ἀλλ' ὡς τις φύσις ἐκφῆναι τὸ οὐχ' ἐν ἐν τοῖς οὖσι· δι' ἣν καὶ τὸ πρῶτον ἐν, οὐχ' ἐν ἔστιν ὥσπερ ἐν, διὰ τὸ ἐν· καὶ ἡνωμένον δι' ἑαυτό.

2. Πάλιν δὲ λέγομεν· ὅτι τὸ ὄν, ἢ ἐν ἔστιν, ἢ πολλὰ· ἢ τὸ συναμφότερον· ἐν μὲν οὖν οὐκ ἔστιν· οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ ἐννοια ὄντος καὶ ἐνός· οὐδὲ μὲν πολλὰ διὰ τὴν αὐτὴν ἐννοίαν· εἰ δὲ τὸ συναμφότερον, οὐ δέπου καὶ ὑπαρξιν· οὔτε γὰρ ταυτὸν ἐν καὶ πολλὰ, οὔτε ἐν καὶ ὑπαρξιν, ὅπερ μετὰ πολλῶν ἔστιν· οὔτε πολλὰ, ὅγε συνουσιάζεται τῷ ἐνί· ὡς οὖν προϋπάρχει τὸ ἐν, οὕτω καὶ τὰ πολλὰ· ἢ πρῶτη ἄρα τῶν ἀρχῶν συζυγία, τὸ ἐν καὶ τὰ πολλὰ ἔστιν· τὸ γὰρ ἡνωμένον ἔμφασιν ἔχει καὶ πολλῶν καὶ ἐνός· εἰ καὶ μή· πῶς διώριται ταῦτα ἐν αὐτῷ· ἐκείνη δὲ ἡ ἀρχὴ, πολλὰ μόνον ἔστι· διὸ καὶ ἄπειρον καὶ ἑαυτό· τὸ γὰρ ἀνευ τοῦ ἐνός πλήθος ἐπινοούμενον, ἀπειράκις ἄπειρον· ἔστι μὲν οὖν καὶ τὸ ἀπει-

ψεύδεις· ἄρα οὖν ὡς ἡμῖν ἄγνωστον αὐτὸ τίθεμεν, εἴθ' ἂν καὶ τῷ πολυτιμώτεῳ νῶ ἄγνωστον; ἀλλ' εἰ γινώσκοντο καὶ ἐκείνο μετὰ τῶν ἄλλων, ἔστι καὶ αὐτὸ τῶν πάντων· κοινὸν γὰρ αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἔστι, τὸ γνωστὸς εἶναι· καὶ συντάσσεται κατὰ τοῦτό γε τοῖς ἄλλοις, ὅπερ ἀδύνατον· ἀλλ' εἰ δεῖ φθίγγεσθαι τὰ ἀφθιγγετα, καὶ ἰννοεῖν τὰ ἀνενόητα, ἀξιούμεν ὁμῶς ὑποτίθεσθαι τὸ ἀσύμβατον ἐπὶ πάντα, καὶ ἀσύντακτον, καὶ οὕτως ἐξηρημένον, ὥστε μὴ δὲ τὸ ἐξηρημένον ἔχειν κατ' ἀλήθειαν· ἐξηρηται γὰρ τινος τότε ἐξηρημένον· σχέσις γὰρ καὶ τοῦτο· τὸ δὲ, καὶ ἄσχετόν ἐστιν· ὥστε καὶ τοῦτο αὐτοῦ ἀποφθῆναι ἀνάγκη· ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπόφασις λόγος τις· καὶ τὸ ἀποφατὸν, πρᾶγμα· τὸ δὲ, οὐδέν ἐστιν, οὐδὲ ἄρα ἀποφατὸν, οὐδὲ ὅλως λεκτόν, οὐδὲ γνωστὸν ὅπως οὖν, ὥστε οὐδὲ ἀποφθῆναι τὴν ἀπόφασιν δυνατὸν· καὶ τί πέρας ἔστι τοῦ λόγου πλὴν σιγῆς ἀρχαίου καὶ ὁμολογίας τοῦ μηδὲν γινώσκειν, ὧν μὴ δὲ θίμεις εἰς γινώσκειν ἐλθεῖν; ἄρα τοίνυν οὐδὲ ἤκει τι ἀπ' αὐτοῦ εἰς τάδε· ἐπὶ γὰρ τοῦτο ζητητίον καὶ πῶς οὐκ ἂν ἔχοι, εἴπερ ἀπ' αὐτοῦ τὰ πάντα ἐστίν· ἀφ' οὗ γὰρ ἕκαστον πρόεισι καὶ μετέχει αὐτοῦ, εἰ μηδὲν ἄλλο, τοῦτο ὃ ἐστίν ἔχον ἐκείν· καὶ ἀναπνέον τὴν οἰκίαν ἀρχὴν, καὶ εἰς ἐκείνην ἐπιστρεφόμενον κατὰ τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν· τί γὰρ δὴ καὶ κωλύσει ἐκείνο διδόναι τί ἑαυτοῦ τοῖς ἀπ' αὐτοῦ; πῶς δ' ἂν καὶ ἡμεῖς τοῦτα περὶ αὐτοῦ ὑπονοοίμεν; ὅπως δέποτε, εἰ μὴ τι ἦν ἐν ἡμῖν ἰχθυος ἀμυδρὸν ἐκείνου; μὴ ποτε οὖν ἀπόρρητον ὂν, ἀπόρρητον μεταδίδωσι τῆς τοῖς πᾶσι μεδίξεως κατ' ἢν ἔστι τι καὶ ἐν ἐκάστῳ ἀπόρρητον;

C A P. VIII.

1. **Μ**ία μόνη ἡ πρὸ πάντων ἀρχὴ καὶ μετὰ τὴν μίαν, αἱ δύο πέρας, καὶ ἄπειρον· καὶ τρίτον τὸ ἡνωμένον· τὸ γὰρ ἡνωμένον τειοῦτόν ἐστιν, οἷον πεπονθὸς τὸ ἐν· τὸ δὲ ἐν, ὃ μὴ-

εἰ μὲν τοῦτο, πῶς λέγομεν, ὅτι πάντα ἄγνωστον; εἰ δὲ γινώσκωμεν, γνωστὸν ἐστὶ· ἢ ἄγνωστον γινώσκειται ὅτι ἄγνωστον· ἀλλὰ πῶς ἡμεῖς ἂ γινώσκωμεν, ὅπως οὖν ἐκείνου ἀποφάσκομεν, ὃ ἂν νοοῦμεν παντάπασιν; ὅμοιον γὰρ ὡς εἴ τις ἐκ γενετῆς τυφλὸς, ἀποφαίνεται θερμότητα μὴ ὑπάρχειν χρήματι· ἢ τάχα μὲν καὶ οὗτος ἐρεῖ δικαίως, ὅτι τὸ χρῶμα, οὐκ ἐστὶ θερμὸν· τὸ μὲν γὰρ ἄπτόν, καὶ οἶδε τοῦτο διὰ τῆς ἀφ᾽ ἑᾶς· τὸ δὲ χρῶμα, ὅπως οὐκ οἶδε, πλὴν ὅτι οὐχ ἄπτόν· οἶδε γὰρ ὅτι οὐκ οἶδεν αὐτό· καὶ γὰρ ἐστὶν ἀπλῶς ἡ τοιαύτη γνώσις, οὐκ ἐκείνου, ἀλλὰ τῆς οἰκίας ἀγνοίας· καὶ δὴ καὶ ἡμεῖς ἄγνωστον ἐκείνο λέγοντες, οὐκ αὐτοῦ τί ἀπαγγέλλομεν· ἀλλὰ τὸ περὶ αὐτοῦ πάθος ἡμῶν ὁμολογοῦμεν· καὶ γὰρ οὐδὲ ἐν τῷ χρώματι ἡ τοῦ τυφλοῦ ἀναισθησία, οὐδὲ γὰρ ἡ τυφλότης, ἀλλ' ἐν αὐτῷ καὶ τοῖον ἐν ἡμῖν ἡ ἀγνοσία; ἐκείνου ὃ ἀγνωσοῦμεν· καὶ γὰρ ἡ γνώσις τοῦ γνωστοῦ ἐν τῷ γινώσκοντι· ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ γινωσκομένῳ· ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων ἡ τοῦδε στήριξις, ἀλλ' ὅτι καταλείπει· καὶ γὰρ τὸ ἀσώματον εἰ καὶ ἀόρατον, ἀλλὰ νοσθὸν ἐστίν· ἐπὶ τούτου δὲ πᾶσαν ἔνοιαν καὶ ὑπόνοιαν καὶ γνώσιν ἀναιροῦμεν· καὶ ταύτας εἶναι φαμέν τὴν παντάπασιν ἡμῶν ἀγνοίαν· ἢ πᾶν ὄμμα μύομεν· ὃ δὲ λέγομεν, οὐχ' ὅτι αὐτοῦ λέγομεν τί, ἀλλὰ τὸ μηδὲ μίαν ἑαυτοῦ παρεχόμενον ἀντιλαβὴν· οὐδὲ γὰρ μόνον ἄγνωστον αὐτὸ φαμέν, ἵνα ἄλλο τί ὂν, ἐχρηγῶσιν τὸ ἄγνωστον· ἀλλ' οὐδὲ ὂν, οὐδὲ ἐν, οὐδὲ πάντα, οὐδὲ ἀρχὴν τῶν πάντων, οὐδὲ ἐπέκεινα πάντων, οὐδὲ τι ἀπλῶς ἀξιοῦμεν αὐτοῦ κατηγορεῖν· οὐκοῦν οὐδὲ ταῦτα φύσις αὐτοῦ τὸ οὐδὲν, καὶ τὸ ἐπέκεινα πάντων, καὶ ἀπλοῦν καὶ ὑπεραίτιον· καὶ τὸ ἀσύστατον πρὸς πάντα· ἀλλὰ μόνον ἀναίρεσις τῶν μετ' αὐτό.

. 12. Τί οὖν, οὐ δοξάζομεν περὶ αὐτοῦ ταῦτα ἃ λέγομεν; εἰ δὲ ἐστὶ δόξα αὐτοῦ, καὶ δεξασθὸν ἐστίν· ἢ ὅτι οὐκ ἐστὶ ταῦτα, δοξάζομεν· καὶ ἀληθὴς γὰρ αὐτῇ ἡ δόξα· τὸ γὰρ μὴ εἶναι γνωστὸν, τοῦτο ἀληθές· ὡς τὸ ἀληθὲς ψεῦδος· ἀληθὲς γὰρ ὅτι

πρώτου ἀληπτον τοίνυν ἐστὶ τὸ σημανότατον πάντων πάσαις ἐννοίαις τὲ καὶ ὑπονοίαις· ἐπειδὴ καὶ ἐν τοῖς τῆδε τὸ ἀναφεύγον αἰετὸς πρὸς τὸ ἄνω τὰς ἡμετέρας ἐννοίας, σημανότερον τοῦ προχειροτέρου· εἰ δὲ τοῦτο οὐδὲν ἐστίν, ἔγωγε διττὸν τὸ οὐδὲν· τὸ μὲν, κρείττον τοῦ ἐνός· τὸ δὲ, ἐπειτα δὲ· εἰ δὲ κενεμβατοῦμεν ταῦτα λέγοντες, διττὸν καὶ τὸ κενεμβατεῖν· τὸ μὲν, ἐκπίπτει εἰς τὸ ἄρρητον· τὸ δὲ, εἰς τὸ μηδαμῇ μηδαμῶς ὑπάρχον· ἄρρητον μὲν γὰρ καὶ τοῦτο, ὡς φασὶ Πλάτων· ἀλλὰ κατὰ τὸ χεῖρον· ἐκείνο δὲ κατὰ τὸ κρείττον· εἰ δὲ χρεῖαν αὐτοῦ τινα ἐπισκεπτοῦμεν, αὕτη ἐστὶν ἡ πάντων ἀναγκαιοτάτη χρεια, τὸ ἐκείθεν ὥσπερ ἐξ ἀδύτου πάντα προῖναι ἐκ τε ἀπόρρητον, καὶ τὸν ἀπόρρητον τρόπον· οὔτε γὰρ ὡς ἐν προάγει τὰ πολλὰ, οὔτε ὡς ὄν, τὰ ὄντα· οὔτε ὡς ἠνωμένον τὰ διακρινόμενα· ἀλλ' ὡς ἀπόρρητον, ἀπορρήτως τὰ πάντα· εἰ δὲ αὐτὰ ταῦτα λέγοντες περὶ αὐτοῦ ὅτι ἀπόρρητον, ἔτι ἀπερινόητον, καὶ τὰ ἄλλα περιτριπόμεθα τῷ λόγῳ, εἰδέναι χρὴ ὅτι ταῦτα ὀνόματα τῶν ἡμετέρων ὠδίνων, ὅσα πολυπραγμονεῖν ἐκείνο τολμῶσιν ἐν προαύροις ἐξηκυσῶν τοῦ ἀδύτου· καὶ οὐδὲν μὲν τῶν ἐκείνου ἐξαγγελλουσῶν, τὰ δὲ οἰκεία πάσῃ περὶ αὐτὸ καὶ τὰς ἀπορίας καὶ ἀτιυξίας ἑαυτῶν μνηνουςῶν· οὐδὲν σαφῶς, ἀλλὰ δι' ἐνδειξίως· καὶ ταῦτα τοῖς ἐπαίειν καὶ τούτων δυναμίσιν· εἰ δὲ μέχρι τοῦ ἐνός ὁ Πλάτων ἀναβᾷς ἐσιώπησας, καὶ τοῦτο Πλάτωνι προπῶδες περὶ τῶν πάντη ἀφδέγχατων, πάντα σιωπᾶν ἀρχειοτρόπως.

11. Φέρε οὖν σκεψόμεθα, καὶ πῶς λέγεται ἄγνωστον εἶναι παντελῶς· εἰ γὰρ τοῦτο ἀληθές, πῶς ταῦτα πάντα περὶ αὐτοῦ διαταττόμενοι γράφομεν; οὐ γὰρ δὴ λογοποιούμεν πολλὰ ληροῦντες περὶ ὧν οὐκ ἴσμεν· εἰ δὲ ἔστιν ἀσύνηκτον καὶ ἄσχετον πρὸς πάντα, καὶ οὐδὲν τῶν πάντων οὐδὲ αὐτὸ τὸ ἐν, αὐτὰ ταῦτα φύσει αὐτοῦ ἐστίν, ἢ ὡς γινώσκοντες διακρίμεθα, καὶ ἄλλους διατιθέναι σπουδάζομεν· ἔτι δὲ αὐτὸ τὸ ἄγνωστον αὐτοῦ, ἢ γινώσκουμεν ὅτι ἄγνωστον, ἢ ἀγνοοῦμεν· ἀλλ'

ἀρχῆς· ἐκείνη γὰρ ἡ ἀρχὴ, οὐ λόγων ἐστὶν ἀρχή, οὐδὲ γνώσεως, οὐδὲ ζωῶν, οὐδὲ θνῶν, οὐδὲ νοῶν, ἀλλὰ πάντων ἀπλῶς ὑπὲρ πᾶσαν ἐπινόειαν τεταγμένην· μαντεύεται ἄρα ἡμῶν ἡ ψυχὴ τῶν ὁπωσοῦν πάντων ἐπινοουμένων εἶναι ἀρχὴν ἐπέκεινα πάντων ἀσύντακτον πρὸς πάντα· οὐδὲ ἄρα ἀρχὴν, οὐδὲ αἴτιον ἐκείνην κλητίον· οὐδὲ ἐπέκεινα πάντων· οὐδαμῶς ἄρα πάντα αὐτὴν ὑμνατίου, οὐδὲ νοητίου, οὐδὲ ὑπονοητίου· ὅτι γὰρ ἐννοήσαμεν, ἢ ἐπινοήσαμεν, τῶν πάντων τί ἐστὶ· καὶ εἰς τὸ ἀπλούστατον ἀναβαίημεν, ἀναλύοντές τε καὶ ἀναλυόμενοι· ὁ πάντων ἐστὶ περιεκτικώτατος· τὸ αὐτὸ ἐν τοῦ γὰρ ἐνὸς ἀπλούστερον οὐδὲν ἔχομεν ἐννοεῖν, τοῦ πάντη ἐνὸς καὶ μένον ἐνὸς, οὐδὲ ἄρα γνωστὸν, οὐδὲ ὁσηματόν· ἀλλ' εἰ γὰρ ἐν πάντων αἴτιον, καὶ πάντων περιεκτικόν, τίς ἢ ἐπέκεινα καὶ τούτου ἀνάβασις ἡμῶν; μήποτε γὰρ κενεμβατούμεν εἰς αὐτὸ τὸ μηδὲν ἀνατεινόμενοι; ὁ γὰρ μὴ ἐν ἐστὶ, τοῦτο οὐδὲν ἐστὶ κατὰ τὸ δίκαιότατον; πόθεν γὰρ ἄλλο, ὅτι καὶ ἐστὶ τοιοῦτου ἐνὸς ἐπέκεινα; ἄλλου γὰρ οὐδεὶός χρᾶζει τὰ πολλὰ, ἢ τοῦ ἐνὸς· διὸ μόνον τὸ ἐν αἴτιον τῶν πολλῶν· τὸ γὰρ οὐδὲν, οὐδεὶός ἐστιν αἴτιον.

10. Πρὸς δὲ ταῦτα πάντα, τοῦτο ἡμεῖς λέγομεν· ὅτι ἔβριστον καὶ ἀπύκτανον ἡ τοιάδε φροντίς· ἀλλ' ὅμως ἐκ τῶν ἡμῖν γνωριμωτέρων, ἀνερεθίσον τὰς ἐν ἡμῖν ἀρρήτους λωδίνας εἰς τὴν ἀρρήτον συναίσθησιν τῆς φανοτάτης ἀληθείας· ἐπεὶ γὰρ ἐν τοῖς τῆδε τὸ ἄσχετον πάντα τιμωτέρον τοῦ ἐν σχίσει, καὶ τοῦ συντεταγμένου τὸ ἀσύντακτον, ὡς τὸ ὄν τῶν εἰδῶν· καὶ τὸ ἐν τῶν πολλῶν ὄν ἀρχὴ τὸ ἐν· οὕτω καὶ ἀπλῶς αἰτίῳ καὶ αἰτιατῶν· καὶ ἀρχῶν ἀπασῶν καὶ ἀρχομένων, τὸ πάντα τὰ τοιαῦτα ἐκβιβηκός· καὶ ἐν οὐδεμίᾳ συντάξει καὶ σχίσει ὑποτιθεμένων· ἐπεὶ καὶ τὸ ἐν τῶν πολλῶν φύσει προέστηκε· καὶ τὸ ἀπλούστατον, τῶν συνθετωτέρων ὁπωσοῦν· καὶ τὸ περιεκτικώτατον, τῶν εἰσω περιχομένων· τὸ δὲ, ἐπέκεινα πάσης ἐστὶ καὶ τῆς τοιαύτης ἀντιθέσεως· καὶ οὐ τοῖς ἐν ὁμοταγείᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὡς πρώτοις, καὶ μετὰ τὸ

ὅλον τὸ νοερόν εἶδος· δεῖται ἄρα τοῦ ἀπλῶς ἡνωμένου, τὸ πῶ
 ἡνωμένον, καὶ τὸ σὺν ἄλλῳ τοῦ καθ' ἑαυτὸ, καὶ τὸ κατὰ μέθε-
 ξιν, τοῦ καθ' ὑπαρξιν, κατὰ ἄρα τὸ ἡνωμένον, ἀπὸ τοῦ ἀπλῶς
 ἡνωμένου παραχθῆσεται· πρὸ τοῦ ἄρα εἰδητικοῦ, τὸ ἀπεριγρα-
 φον, καὶ ἀδιάκριτον εἰς τὰ εἶδη· καὶ ὅπερ λέγομεν, ἡνωμένον
 δεῖ εἶναι· ὅπερ δὴ ὃν οἱ σοφοὶ κεκλήκασιν, ἐν μιᾷ συναίρεσει
 πάντα τὰ ὄντα ἔχον· οὐκοῦν ἐνταῦθα γάντες ἀναπνεύσωμεν,
 καὶ διαλογισώμεθα, εἰ ἔστιν ἡ ζητούμενη πάντων ἀρχή, τοῦ-
 το τὸ ὄν· καὶ τί γὰρ ἂν εἴη τοῦ ὄντος ἀμέτοχον; ὅπερ ὅτε
 ἔστιν, αὐτοῦ γε τοῦ ὄντος ἐστὶ καταδείξτερον ἢ εἰ τὸ ἡνωμέ-
 νον τοῦτό ἐστι, δεύτερον ἂν εἴη τοῦ ἐνός· διότι ἐκείνου με-
 ताσχόν, ἡνωμένον γίγνεται· ὅπως δὲ, εἰ τι ἄλλο μὲν ἐννοοῦμεν
 τὸ ἐν, ἄλλο δὲ τὸ ὄν, εἰ τὸ ὄν πρὸ τοῦ ἐνός εἴη, οὐ μετέξει
 τοῦ ἐνός· ἔσται ἄρα διακεκριμένον, καὶ οὐχ' ἡνωμένον· εἰ δὲ
 σὺν τῷ ὄντι εἴη τὸ ἐν, καὶ τὸ ὄν σὺν τῷ ἐνί, ἡ ὁμοταγῇ
 εἰσίν, ἡ διεσκήκασιν ἀπ' ἀλλήλων· καὶ ἔσονται δύο ἀρχαί· ὅπερ
 ἄτοπον· ἢ ἂν τι μετέξει ἀλλήλων· καὶ ἔσται τὰ δύο ζοιχεία,
 ἡ μίση ἄλλου τοῦ ἐξ ἀμφοῖν· καὶ τί τὸ συναγαγόν αὐτὰ πρὸς
 ἄλληλα; εἰ γὰρ τὸ ἐν πρὸς ἑαυτὸ ἥνωσε τὸ ὄν ἅτε ἐν, εἴποι
 γὰρ ἂν τις καὶ τοῦτο, πρὸ τοῦ ὄντος ἐνεργήσει τὸ ἐν, ἵνα
 προσκαλέσται καὶ ἐπιστρέψῃ τὸ ὄν πρὸς ἑφ' ἑαυτὸ· εἰ δὲ τοῦ-
 το, ἄρα τὸ ἐν αὐτοτελές, ὑφίσταται πρὸ τοῦ ὄντος· ἔτι δὲ τὸ
 ἀπλούστερον αἰεὶ πρὸ τοῦ συνθεωτέρου· εἰ οὖν ὁμοίως ἀπλᾶ καὶ
 δύο αἱ ἀρχαί, ἢ ἐκ δυοῖν μία, καὶ ἔσται σύνθετος· πρὸ ταύτης
 ἄρα τὸ ἀπλοῦν καὶ πάντα ἀσύνθετον· ὅπερ ἢ ἐν, ἢ οὐχ' ἐν·
 καὶ εἰ οὐχ' ἐν, ἢ πολλὰ, ἢ οὐδὲν· ἀλλὰ τὸ μὲν οὐδὲν, εἰ τὸ
 πάντα κενὸν σημαίνει, μάταιόν τι δηλοῖ· εἰ δὲ τὸ ἄρρητον,
 ἐκείνῳ γε οὐδὲ ἀπλοῦν· εἰ δὲ πολλὰ, οὐχ' ἀπλοῦν· ἀπλου γὰρ
 εἶναι βούλεται τὸ ἀπλοῦν, κατὰ τὸ χρηστικόν τῶν πολλῶν· καὶ
 ὅπως ἀπλουτέρων τοῦ ἐνός, οὐκ ἔστιν ἐπινοῆσαι ἀρχὴν· ἄρα τὸ
 ἐν, πρὸ τοῦ ὄντος· ἀρχὴ ἄρα τῶν πάντων ἐκείνο.

9. Καὶ ὁ Πλάτων ἐπὶ ταύτην ἀναδραμὼν, οὐκ' ἐδέχθη ἄλλως

σθαι μὲν πρὸς τί διάκρουσιν καὶ περιγραφὴν οὕτω δὲ ἐν τῷ διακεκριθῆαι, καὶ περιγράφῃ, τελίως ἐξάναι· δὴ δὲ τούτων καὶ ἡ τάξις, ἀδιάκριτον, διακρινόμενον, καὶ διακεκριμένον· ἔστι δὲ πρὸ τούτου, καὶ ἀναπαρτενόμενον πᾶσι, τὸ ἐν· οὐ γὰρ ταυτὸν ἐν καὶ ἡνωμένον· τοῦτο γὰρ ἦν τὸ ἀδιάκριτον· ἵνα δὲ σαφέστερον εἴπω, ἐπειδὴ νοῦς ἦν τὸ ὑποκείμενον ἀκίνητον αἴτιον, ἔχοι ἂν καὶ ζῶν, καὶ οὐσίαν· οὐ γὰρ ἀνούσιος, καὶ ἄζωος ὁ νοῦς· ἡ δὲ ἐν αὐτῷ ζῶν, νοεῖα πῶς ἐστὶ· καὶ οὐ μόνον ζῶν, οὐδὲ ἀπλῶς, ἀλλὰ τίς ζῶν· δεῖ δὲ πρὸ τῆς ἐν ἄλλῃ οὐσίας καὶ συγκεκραμένης, ἄλλῃ ιδιότητι εἰδητικῇ εἶναι τὴν ὑπερβίδου ζῶν· καὶ μόνον ζῶν καὶ ἰαυτὴν ὑπερβῶσαν, ἐν τῇ διακρίνεσθαι μόνῃ οὐσιωμένῃ, ἀλλ' οὐχὶ διακεκριθῆαι· ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ ζῶν οὐσίαν ἔχει· ζωτικὴ δὲ αὕτη ἡ οὐσία, ἀλλ' οὐχ' ἡ ἀπλῶς οὐσία καὶ διακρινόμενη, ἀλλ' οὐχὶ ἀπλῶς ἡνωμένη, δεῖ πρὸ ταύτης εἶναι τὴν ἁληθῶς οὐσίαν, καὶ μόνον οὐσίαν, καὶ τελίως ἡνωμένην· δεῖ δὲ πάντως καὶ τὸ μόνον, ὡς ἐν πρὸ τῆς οὐσίας εἶναι, ἀπ' οὗ ἡνωται ἡ οὐσία· καὶ ταῦτα μὲν ἐν τούτοις· ἐπὶ δὲ τὴν τοῦ λόγου συνέχειαν ἐκτελέσωμεν· σκεψώμεθα τοίνυν εἰ τὸ ἀκίνητον ἀρχὴ ἐστὶν ἡ κυριώτατη· καὶ πῶς οἶόν τι εἶναι· τὸ γὰρ ἀκίνητον, τοσαῦτά ἐστιν ἀκινήτως, ὅσα τὸ αὐτοκίνητον αὐτοκινήτως· οὐδὲν δὲ αὐτοκίνητον, δύναται πρῶτον εἶναι διὰ τὰς εἰρημίνους αἰτίας.

8. ἵνα δὲ σαφῶς εἴπω ὁ λίγω, τὰ ἄλλα παραλιπὼν, ἐπὶ τριῶν ποιήσομαι τὸν λόγον· ὁρᾶται γὰρ ἐν τῇ αὐτοκινήτῃ ψυχῇ τρία τὰ κυριώτατα, οὐσιῶδες, ζωτικόν, γνωστικόν· ἐστὶν ἄρα καὶ ἐν τῇ ἀκινήτῃ πλήρωμα τῶν τριῶν τούτων εἰδῶν· ἡνωμένον μὲν τοι τὸ ἄρα ἀκίνητον, ἐν ᾧμα ἐστὶ καὶ πολλὰ· ἡνωμένον τι ᾧμα καὶ διακεκριμένον· ὁ δὲ καὶ νοῦν ὠνομάκαμεν· ὅθλον δὲ ὅτι τὸ ἡνωμένον ἐν αὐτῷ, τοῦ διακεκριμένου φύσει πρότερον καὶ τιμιώτερον· αἰτὶ γὰρ ἡ διάκρισις ἐπιδεῖς ἐστὶ τῆς ἐνώσεως· οὐ μὲν τοι τὸ ἀνάπαλιν· ὁ δὲ νοῦς οὐκ ἔχει τὸ ἡνωμένον καθαρὸν τοῦ διακεκριμένου· συνουσιῶται γὰρ τῷ διακεκριμένῳ κατὰ ταυτὸν,

ὅτι μὲν τοῖνον τρία γὰ ἐρεῖς, ἀναγκαῖον ὑποτίθεσθαι, τὸ ἑτεροκίνητον, τὸ αὐτοκίνητον, καὶ τὸ ἀκίνητον, ἱκανῶς καὶ οἱ παλαιότεροι δεικνύουσι δι' ἐναργῶν ὑποδείξεων· εἰ γὰρ ὑφ' ἐτέρου κινεῖται τὸ κινούμενον σῶμα, ἢ σῶμα τὸ κινεῖν, καὶ αὐτὸ ὑφ' ἐτέρου· οὐ γὰρ ὑφ' ἑαυτοῦ καὶ τοῦτο ἐπ' ἄπειρον, ἢ ὑπὸ ἀκινήτου· καὶ πῶς τοῦτο ποτὲ μὲν κινήσει, ποτὲ δὲ οὐ; τὸ γὰρ ἑτεροκίνητον, ἐν μεταβολῇ θεωρεῖται· τὸ δὲ ἀκίνητον, οὐκ ἂν ἐξάρχοι μεταβολῆς, ἵνα μὴ καὶ αὐτὸ μεταβάλλοι· ὑπόκειται δὲ ἀκίνητον· ἢ εἰ ταῦτα ἀδύνατα, τὸ αὐτοκίνητον ἄρξει μεταβολῆς τῆς τε ἑαυτοῦ, καὶ τῆς τοῦ ἑτεροκινήτου· ἀνάγκη ἄρα πρὸ τοῦ ἑτεροκινήτου, τὸ αὐτοκίνητον ὑποτίθεσθαι καὶ μὲν τὸ κινεῖν εἰ κινεῖ, πάντως ἀκίνητον· εἰ γὰρ καὶ τοῦτο κινεῖτο, ἐπ' ἄπειρον ἔξομεν.

7. Εἰ δὲ τὸ αὐτοκίνητον λέγοι τις εἶναι τὸ πρῶτον κινεῖν, ἀκίνητον ἂν εἴη καὶ οὐκ αὐτοκίνητον· εἰ δὲ ταυτὸν ἅμα καὶ κινεῖν καὶ κινούμενον, καὶ ἢ μὲν κινεῖν ἀκίνητον· ἢ δὲ ὑφ' ἑαυτοῦ κινούμενον, αὐτοκίνητον, οὐκ ἔστι κατὰρως ἀκίνητον· ἀλλὰ πρῶτον μὲν τῶν κινουμένων, ὅτι οὐχ' ὑπὸ ἄλλου, ἀλλ' ὑφ' ἑαυτοῦ ἐσχατον δὲ τῶν κινούντων, ὅτι οὐ μόνον ἐξ κινεῖν, ἀλλὰ καὶ κινούμενον· δεῖ δὲ τὸ ἀμυγῖς πρὸς τὸ χεῖρον τρὶ τοῦ μεμιγμένου τίθεσθαι ὡς πρῶτον· εἰ γὰρ δεῖ εἶναι πρὸ τοῦ κινουμένου τὸ κινεῖν, ὅπερ ἐξ ἀνάγκης ἀκίνητον, οὐ δύναται πρῶτον κινεῖν εἶναι, τὸ ἅμα κινεῖν καὶ κινούμενον· οὐδὲ γὰρ κυρίως τοῦτό ἐστι τὸ κινεῖν· τί γὰρ μᾶλλον κινεῖν ἢ κινούμενον τὸ αὐτὸ; καὶ τί μᾶλλον τῶν ἀκινήτων, ἢ τῶν κινουμένων εἶναι λέγοιτο; καὶ γὰρ ἑαυτὸ αὐτὸ μεταβάλλει, μεταβάλλεται ὅμως· οὐκ ἄρα ἀληθῶς ἀκίνητον· δεῖ ἄρα πρὸ τοῦ αὐτοκινήτου τὸ ἀκίνητον ὑποτίθεσθαι· ὁ πάλιν τριττὸν ἐξ τῆς φύσεως, νεκρὸν, ζωτικόν, οὐσιώδης· τὸ μὲν, ὡς ὑπεραιώνιον· τὸ δὲ, ὡς αἰὼν αὐτός· τὸ δὲ, ὡς αἰώνιον· ἅπρ εἰσιν οὐσία, ζωὴ, νοῦς· ἢ πάλιν τὸ μὲν, ὡς εἰς εἶδη περιγράφαι, καὶ διακρίνεσθαι· τὸ δὲ, ὡς ἀπερίγραφον καὶ ἀδιάκριτον· τὸ δὲ, οὕτω μίσως ἔχειν, ὡς ἰγίρι-

ριστῶ· δοκεῖ γάρ πως καὶ καθ' ἑαυτὴν ὑπερᾶναι τοῦ ὑποκειμένου χωρὶς· ὁδὸν καὶ ἀμφισβητήσιμός ἐστι· πότερον αὐτοκίνητος, ἢ ἑτεροκίνητος ἐστὶ· πολὺ γὰρ τὸ τῆς αὐτοκινήσεως ἔχονος· ἀλλ' οὐχ' ὥς τὸ ἀληθινόν τι καὶ εἰς ἑαυτὸ ἐπιτρεφόμενον, καὶ διὰ τοῦτο πάντα τοῦ ὑποκειμένου κειχωρισμένον· ἢ δὲ φυτικὴ ψυχὴ, μέσως πῶς ἔχει· διὸ τοῖς μὲν, ψυχὴ δοκεῖ εἶναι· τοῖς δὲ, φύσις· πάλιν δὲ ἐπὶ τὰ προκείμενα μεταβατέον· τὸ δὲ τοιοῦτον, αὐτοκίνητον, ὃ τῷ ἑτεροκινήτῃ συμπεφυρταί, πῶς ἂν εἴη πρῶτον· οὔτε γὰρ ἑαυτὸ ὑφίστησιν, οὔτε τελειοῖ ἑαυτὸ κατὰ τὸ ἀληθές· ἀλλὰ δεῖται πρὸς ἐκότερον ἑτέρου τινός· καὶ ἐστὶ γε πρὸ αὐτοῦ τὸ ὄντως αὐτοκίνητον, τὸ ἀνθρώπινον.

6. Καὶ δὴλον, ὅτι πᾶν λογικὸν εἶδος, ἀπὸ τούτου ληψόμεθα νῦν· ὀλοσχερέστερον γὰρ τὰς ιδιότητας πρόκειται λαβεῖν τῶν πραγμάτων· ἄρα οὖν ἀρχὴ τὸ κυρίως αὐτοκίνητον, καὶ οὐδενὸς ἐπεδεῖται κρείττονος εἶδους, ἢ τὸ κινεῖν αἰεὶ πρὸ τοῦ κινουμένου κατὰ φύσιν ἐστὶ, καὶ ὅλως ἅπαν εἶδος τὸ καθαρὸν τοῦ ἵαντίου πρὸ τοῦ συμμιγούς· ἐκείνῳ, καθ' ἑαυτὸ ὑφίσταται, καὶ τὸ καθαρὸν τοῦ συμμιγούς αἴτιον· τὸ γὰρ ἄλλως συνουσιωμένον, καὶ τὴν ἐνέργειαν ἔχει τὴν ἐκείνου συμπεφυρμένην· καὶ ἄλλως ἄτοπον μὲν τὸ κινούμενον εἶναι, οἷον τὸ σῶμα· τὸ δὲ μόνου κινεῖν, μὴ εἶναι πρὸ κινουμένου καὶ αὐτοκινήτου· καὶ γὰρ καὶ τὸ αὐτοκίνητον καθὼ κινεῖ, κρείττον ἐστὶν, ἢ καθὼ κινεῖται· δεῖ ἄρα πρῶτον εἶναι τὸ κινεῖν ἀκίνητον· ὥς τρίτον τὸ μὴ κινεῖν κινούμενον· ὡν ἐν μίσει τὸ αὐτοκίνητον· ὃ δεῖσθαι τοῦ κινεῖντος ἐροῦμεν, ἵνα αὐτὸ ποιήσῃ κινήτικόν, ἔχεται ἂν ἑαυτοῦ· πᾶν γὰρ εἶδος, ἂν ἑαυτοῦ ἄρχεται τῆς οἰκείας ιδιότητος καὶ ἐνεργείας· ὅλως δὲ οὐ μένει κατὰ γε τοσούτον ὅσον κινεῖται· εἰ δὲ κινεῖ, δεῖ μὲν καθόσον κινεῖ· οὐχοῦν τὸ μένειν, πόθεν ἔξει; ἂν ἑαυτοῦ γὰρ· ἢ τὸ κινεῖσθαι μόνον, ἢ ἅμα τὸ μένειν καὶ τὸ κινεῖσθαι, κατὰ τὸ ὅλον· ἀλλὰ τὸ μένειν ἁπλῶς, πόθεν; ἢ ἀπὸ τοῦ μένοντος ἁπλῶς· τοῦτο δὲ ἔν τῷ ἀκίνητον αἰτίου· πρὸ ἄρα τοῦ αὐτοκινήτου, τὸ ἀκίνητον ὑποθετέον ἡμῖν.

δος ὃν αὐτοκίνησις, καὶ τοῦ μετασχόντος ἀχώριστον· τοιάδε γάρ τις ζωὴ καὶ ἡ αὐτοκίνητος φύσις· ψυχὴ γάρ· καὶ ἡ ψυχὴ δὲ διττὴ· ἢ μὲν, γεννώσα· ἢ δὲ, καὶ ὅ· ἢν οὐσίωται τὸ ἐμψυχον· ὃ καὶ ἐνδοθεν αὐτὸ ἐξ ἑαυτοῦ δοκεῖ κινεῖσθαι, οὐκ ἐνόντος τοῦ ὑφ' οὗ κινεῖται, ἀλλὰ τοῦ καὶ ὅ, ὃ καλοῦμεν ἐμφυχίαν.

5. Ἰσως δὲ καὶ τούτοις συγχωρήσας τίς, οἰήσεται κοινὰ ταῦτα εἶναι, καὶ τοῖς φυτοῖς καὶ τοῖς ἀψύχοις σώμασιν· καὶ γὰρ καὶ ὁ λίθος ἐπὶ τὴν γῆν ἐνδοθεν κινεῖται καὶ τὰ φυτὰ ὁμοίως· καὶ ἔτι τὰ ἄλλα ζῶα, τὸν αὐτὸν ἔχει τρόπον· καὶ τὰ λογικὰ ζῶα ὁμοίως· ὥς οὐδὲν, ὃ μὴ αὐτοκίνητον· πρὸς δὲ τοῦτο ἱερούμεν· ὅτι ἐνδοθεν μὲν κινεῖται πᾶν φυσικόν καὶ φυτικόν εἶδος· καὶ ἔτι ζῶον ἑκάστον· ἀλλ' οὐ πᾶσαν κίνησιν· ὅταν δὲ τοπικὴν ποιεῖται τὴν κίνησιν, αὐτὰ γὰρ ἡ κυρίως αὐτοκινήτου· κατὰ δὲ ταύτην, τὰ ἄλλα ἐτεροκίνητα φαμέν, ὅσα μὴ ταύτην ἐνδοθεν κινεῖται· ὥς γὰρ κατὰ τὴν φύσιν ἐνοῦσαν, κινεῖται τὸ μὲν πῦρ ἄνω· τὰ δὲ γῆς κάτω, καὶ ὥς κατὰ τὴν ψυχὴν τὴν φητικὴν τὰ φυτὰ τρέφεται καὶ αὐξάνει, καὶ γεννᾷ ὅμοια καὶ ταύτην ἐνοῦσαν. οὕτω τὰ ζῶα· κατὰ τὴν ἐνοῦσαν τῇ φυσικῇ τε καὶ φυτικῇ αὐτῶν σώματι ζῶν ὁρμητικὴν, καὶ ὁρεκτικὴν καὶ συνουσιωμένην, κατὰ ταύτην ποιεῖται τὴν ἄλογον ἀτεχνῶς αὐτοκίνησιαν· εἰ δὲ τις ὁρῶν τὰ ζῶα λογοειθεῖς ἀρίτητα ἐνεργείας ὑπολαμβάνει καὶ ταῦτα μέλειν τοῦ πρώτου αὐτοκινήτου, καὶ ἔχειν ψυχὴν πρὸς ἑαυτὴν ἐπιστρέφουσιν ἀκουίτω παρ' ὧν, ὅτι οὐ καὶ ὑπαρξιν· ἀλλὰ κατὰ μέθεξιν ἀμυδροτάτην· ὥσπερ καὶ τὴν λογικὴν ψυχὴν φαίη τις ἂν νοεράν κατὰ μέθεξιν, ὥς τὰς κοινὰς ἐννοίας· αἱ προβαλλομένην ἀδιασρόφους· πάντως δὲ τὸ χωριστὸν, ἐν πλάτει θεησόμεθα· καὶ ὅπου μὲν τοῦτο πλεονάζειν· ὅπου δὲ, ἐκεῖνο φησομεν· εἶναι μὲν γὰρ ἄκρα τὸ πάντα χωριστὸν· οἷον τὸ λογικόν εἶδος· καὶ τὸ πάντα ἀχώριστον· οἷον, ἡ ποιότης· ἐν μέσῳ δὲ ἡ φύσις μὲν, πρὸς τῇ ἀχωρίστῳ μικρὰν ἔμφασιν ἔχουσα τοῦ χωριστοῦ· ἡ δὲ ἄλογος ψυχὴ, πρὸς τῇ χω-

σωματικῶς διακρινομένου τοῦ αἰσθητηρίου, ἀσωμάτως δὲ τοῦ πάθους ἀντιλαμβάνομενοι ὥσπερ οὖν τὸ θρῶν σύνθετον οὕτω καὶ τὸ πάσχον ἢ ὅψις, σύνθετόν τι εἶναι, ἐκ δυνάμειος ὀπτικῆς ἀσωμάτου καὶ ὑποκειμένου σώματος.

4. Τοιοῦτον ἄρα διττόν αὐτοκινήσεως εἶδος εἶναι τῷ ζῳῳ, οἷον καὶ ἑαυτὸ μὴ ἐνεργεῖν· μὴ δὲ γὰρ ὑφίστασθαι τῷ σώματι δὲ ἐγγινόμενον, καὶ ποιῶσαν αὐτὸ κατὰ δὴ τινα ἀξιολογητίραν ποιότητα καὶ ἑλλαμψιν, ἀποτελεῖν τὸ ὅλον φαινόμενον αὐτοκίνητον· διὰ τί δὲ λέγομεν φαινόμενον; ὅτι οὐκ ἀμερές· καὶ τὸ αὐτὸ κινεῖν, καὶ κινούμενον ὥς αἱ κεχωρισμέναι ἀλλήλων οὐσίαι, τρόπον δὲ ἄλλον συνιοῦσαι· καθάπερ ἡ λογικὴ ψυχὴ καὶ τὸ ζῶον· καὶ γὰρ ἐπὶ τούτων, τὸ μὲν, κινεῖ· τὸ δὲ, κινεῖται· διότι οὐκ ἐστὶ τὸ μὲν, ὑποκείμενον· τὸ δὲ, ἐν ὑποκειμένῳ· ὅταν δὲ οὕτως ἐχῇ τὸ σύνθετον εἶδος, οὐτε ἑκάτερον ἰδίᾳ ἐνεργήσει, οὐδὲ γὰρ ὑφίστασθαι, οὔτε ἐν τῇ συνθέσει, τὸ μὲν ἐστὶ κινεῖν, τὸ δὲ κινούμενον· πάλιν γὰρ διακρίνεται ταῖς ἐνεργείαις, ὥς καὶ ταῖς ὑποστάσεσιν· ἀλλ' ἕτερος ὁ τρόπος οὗτος τῆς αὐτοκινήσεως· ἐν ᾧ τὸ συναμφότερον κινεῖται κατὰ τὸ ἕτερον, οἷον τὸ εἶδος· ὅθεν καὶ δοκεῖ τοῦτο εἶναι τὸ κινεῖν· οὐχ' ὅτι ὑπὸ τούτου τὸ ἕτερον, ἀλλ' ὅτι κατὰ τοῦτο τὸ συναμφότερον· διττὸ δὲ καὶ ἡ κίνησις· ἡ μὲν, ἐγγινόμενη τῷ κινουμένῳ πάθος αὐτοῦ γινόμενη· ἡ δὲ, ἔξω οὔσα καὶ ἐκείνην ἐνδιδοῦσα· κινεῖται τοίνυν ὑπὸ ταύτης μὲν, κατ' ἐκείνην δὲ· εἰ γὰρ καὶ ὑπὸ ταύτης ἐνδύσει τινα, καὶ αὕτη κίνησιν ἀφ' ἑαυτῆς, τῷ κινουμένῳ ὑφ' ἑαυτῆς, ἐκείνη ἄρα εἶναι τὸ πάθος, καὶ ἡ καὶ ἢ κινεῖται τὸ κινούμενον· καὶ ἐπ' ἀπειρον ἔξομεν ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ ζωῆς ἀληθοῦς ὁ λόγος ἐξεταζόμενος· ἡ μὲν γὰρ ζωοποιεῖ, καὶ ζωὴν ἐνδίδωσι τῷ ὑφ' ἑαυτῆς ζωουμένῳ· ἡ δὲ ἐστὶ καὶ ἢ ζῇ τὸ ζωῶν ἐν ὑπ' ἐκείνης· εἰ γὰρ καὶ αὕτη ζωοποιεῖ, καὶ αὐτὴ δώσκει ζωὴν ἑτέραν· καὶ τοῦτο ἐπ' ἀπειρον· οὕτω δὲ καὶ τὸ τῆς αὐτοκινήσεως εἶδος· τὸ μὲν, ὑφ' οὗ τὸ αὐτοκίνητον εἶναι δοκεῖ, αὐτοκινεῖται· τὸ δὲ, καθὼ τοιοῦτον εἶναι δοκεῖ, πά-

εἰ ἑαυτὴν ὁρᾷ· μὴ ποτε οὖν αἱ ἐνέργειαι κινούνται ὑπὸ τῆς οὐσίας, καὶ ταύτη αὐτοκίνητος ἢ ἄλογος ψυχὴ ὡς οὐσία γεννητική τῶν οἰκείων ἐνεργειῶν; ἀλλὰ τοῦτο κοινόν ἐστι πάσης οὐσίας καὶ τῆς ἐτεροκίνητου· τοῦτο μὲν τοίνυν, οὐκ ἂν ἔχοι χώραν ὅτῃ λεγόμενον· μὴ ποτε δὲ ἐπεὶ ἐν ὑποκειμένῳ ὑπόκειται εἶναι τὸ τοιοῦτον εἶδος, οὐ κατ' αὐτὸ λεπτίον αὐτό ὡς ἐνεργούν; ἀλλὰ μετὰ τοῦ ὑποκειμένου ἐν ᾧ ἐστίν· ὡς γὰρ ἐστίν, οὕτω καὶ ἐνεργεῖ· καθάπερ γὰρ τὸ διακρίνον τὴν ὄψιν οὐχ ἦν ἡ λευκότης, οὐδὲ τὸ σῶμα τὸ ἄποιον, ἀλλὰ τὸ συναμφοτέρον, οὕτω καὶ ἡ ἄλογος ἐνέργεια· οὔτε τῆς ἀσωμάτου ἐστὶν ἀλόγου ψυχῆς, οὔτε τοῦ αἰσθητοῦ σώματος, ἀλλὰ τοῦ ἐξ ἀμφοῖν, ὡς μᾶς συνδέτου οὐσίας, οἷον τῆς ἐξ ὕλης καὶ εἶδους συγκειμένης· οὐ γὰρ ὄργανον τῆς ἀλόγου ψυχῆς τὸ σῶμα, ἀλλ' ὑποκείμενον· ὡς ἐνούσης, ἀλλ' οὐχ' ὡς χρωμένης· εἰ μὲν δὴ ἐχρῆτο, πρὸ τοῦ ὀργάνου ἂν ἑαυτὴν ἐκίνησεν, ἵνα κινήσῃ καὶ τὸ ὄργανον· νῦν δὲ τῇ ὑποκειμένῳ συνυφέστηκεν, καὶ οὐδὲ μίαν ἔχει χωριστὴν ἐνέργειαν· καὶ ἐνεργεῖ μὲν κατὰ τὸ συναμφοτέρον· ὅμως μὲν τοι κατὰ τὸ εἶδος ἡ ἐνέργεια πρόεισι· καθάπερ ἡ τοῦ ξίφους κατὰ τὸ σχῆμα τομῇ καὶ τοῦ λευκοῦ σώματος ἡ διακριτικὴ τῆς ὄψεως κατὰ τὴν λευκότητα· τί οὖν ἐν τῇ συνδέτῃ τὸ κινούν; καὶ τί τὸ κινούμενον; ἡ κινεῖ μὲν ἡ ψυχὴ, κινεῖται δὲ τὸ σῶμα; ἀλλ' οὕτω πάλιν, ἰδίᾳ μὲν ἡ ψυχὴ κινῆσει, ἰδίᾳ δὲ τὸ σῶμα κινήσεται· καὶ ἔσται πρὸ τοῦ κινουμένου ἡ κινούσα, χωριστὴν ἐνέργειαν ἔχουσα τὴν κινούσαν πρὸ τῆς κινουμένης· οὐκ ἄρα τὸ μὲν, κοινούν· δευτεῖον, τὸ δὲ, κινούμενον· ἀλλ' ἐν τῷ ζῶον σῶμα γεγονότος σώμα αἰσθητικόν· ἢ σωματωδεῖσι αἰσθησίς, ταύτην ἐνεργεῖ τὴν δοκοῦσαν αὐτοκίνητον ἐνέργειαν· εἰ γὰρ ἐστὶ καὶ ἡ τοῦ συνδέτου ζώου τις οὐσία, πάντως δεῖ καὶ σύνδετον ἐνέργειαν ζῶον τῇ ὅλῃ πρίπουσαν τιθέναι, ὅλην τινα καὶ αὐτὴν οὐσαν· ἐν ᾗ τι καὶ ἀσώματον ἐνορᾶται καὶ σωματωειδὲς ἅμα συγκεκριμένον· ὡς ἐν τῇ διακριτικῇ τῆς ὄψεως ἐνεστὶ τὸ συναμφοτέρον· διὸ καὶ πάσχομεν ὑπὸ τοῦ λευκοῦ σώματος ἐκατέρως,

τις ἄρα, καὶ αἱ φύσεις ἔτι μᾶλλον, καὶ ἔτι μειζόνως ἢ φυτικῇ ζωῇ, τὸ ἀσώματον διασώζουσι καθ' ἑαυτάς.

2. Ἄλλ' ἐπεὶ καὶ ἄλλην ἢ αἰσθήσεις ὑποδείκνυσαι τρανεστέραν ζώην, τῶν κατὰ ὁρμὴν ἤδη καὶ κατὰ τόπον κινουμένων, ταύτην πρὸ ἐκείνης θείον, ὡς κυριωτέραν ἀρχὴν, καὶ ὡς ἀμείνονός τινος εἶδους χορηγὸν τοῦ αὐτοκινήτου ζώου, προτιθεύοντος φύσει τοῦ κατὰ γῆν ἐρριζωμένου φυτοῦ καὶ μὴν τὸ ζῶον, οὐκ ἀκριβῶς αὐτοκίνητον· οὐ γὰρ ὅλον διόλου τοιοῦτον· ἀλλὰ μέρος μὲν αὐτοῦ κινεῖ, μέρος δὲ κινεῖται· φαινόμενον ἄρα τοῦτό ἐστιν αὐτοκίνητον· δεῖ ἄρα πρὸ αὐτοῦ εἶναι τὸ ἀληθινόν, ὃ καθόλου ἑαυτὸ κινεῖν ἐστι καὶ κινούμενον· ἵνα τούτου εἰδῶλον ᾖ τὸ φαινόμενον· καὶ δὴ τὴν κινούσαν τὸ σῶμα ψυχὴν, κυριωτέραν θείον αὐτοκινήτου φύσιν· δεῖτε μὲν οὖν καὶ αὕτη· ἡ μὲν, λογικὴ· ἡ δὲ, ἄλογος· ὅτι μὲν καὶ ἡ ἄλογος ψυχὴ κινεῖ τὰ σώματα ἀπὸ τόπου εἰς τόπον αὐτὴ πρότερον κινουμένη καθ' ἑαυτὴν, ἄλλοτε ἄλλαν ὁρμὴν προβαλλομένη, θῆλον καὶ ἀπὸ τῆς αἰσθήσεως· ἀπορῆσαι δ' ἂν τις εἰ ἑαυτὴν κινεῖ ἀπ' ἄλλης· εἰς ἄλλην ὁρμὴν, ἢ ὑπ' ἑτέρου κινεῖται· οἶον, ὡς φασί, τῆς ὅλης ἐν τῷ κόσμῳ λογικῆς ψυχῆς· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἄτοπον φαίνεται ἐκάστης ἀλόγου ψυχῆς ἐνεργείας, οὐκ αὐτῆς λέγειν ἐκείνης, ἀλλὰ τῆς θειοτέρας λογικῆς καὶ τοῖ ἀπείρου· οὐσας καὶ ἀερίτους, καὶ πολλῶ τῷ αἰσχυρῷ καὶ ἀτελεῖ συμμειγμένας· ὁμοιον γὰρ τὰς ἀλόγους ἐνεργείας φῦναι, τῆς λογικῆς εἶναι ψυχῆς καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῆς ἄλογον ὑποτίθεσθαι, τὴν τὰς ἀλόγους ἐνεργείας προβαλλομένην ἄτοπον δὲ καὶ οὐσίαν ὑποτίθεσθαι, μὴ γεννητικὴν οἰκείων ἐνεργειῶν· εἴπερ γὰρ οὐσία τις ἐστὶν ἄλογος, ἔχει ἂν ἰδίᾳ αὐτῆς ἐνεργείας, οὐχ' ἐτέρωθεν ἐνδεδομένας, ἀλλ' ἀπ' αὐτῆς προτιούσας· πᾶσα γὰρ οὐσία, γεννητικὴ ἐστὶ τῶν οἰκείων ἐνεργειῶν· ἑαυτὴν ἄρα κινεῖ καὶ ἡ ἄλογος ψυχὴ πρὸς τὰς ἄλλοτε ἄλλας ὁρέξεις τὲ καὶ ὁρμὰς.

3. Ἄλλ' ἐρεῖ τις ἴσως, εἰ ἑαυτὴν κινεῖ ἡ ἄλογος ψυχὴ, ἐπιτρέψει πρὸς ἑαυτὴν· εἰ δὲ τοῦτο, χωριστὴ ἐστὶ καὶ λογικὴ,

C A P. VII.

1. **Ε**στι δὲ καὶ δι' ἑτέρας ἐροῦν ἀναδραμεῖν ἐπὶ τὴν μίαν τῶν παρόντων ἀρχὴν, οὕτως· αὐτίκα τὸ δυνάμει, πανταχοῦ τοῦ ἐνεργείᾳ δευτέρου· ἵνα γὰρ ἔλθῃ εἰς τὸ ἐνεργείᾳ, καὶ μὴ μείνῃ μάρτυρ δυνάμει, τοῦ ἐνεργείᾳ προσδεῖται· οὐδὲ ποτε γὰρ ἀπὸ τοῦ χείρονος ἀναβλαστάνει τὸ κρείττον· ἔξω γὰρ ἡμῖν καὶ τοῦτο προδιωρισμένον κατὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας ἀπαντῶντας ἀδιαστροφούν· οὐκοῦν ἡ ὕλη πρὸ αὐτῆς ἔχει τὸ ἐνυλον εἶδος· ὅτι δυνάμει ἔστι τὸ εἶδος ἡ ὕλη, εἴ τι ἢ πρώτη κατὰ τὸ πάντῃ ἀνείδειον εὐρίσκομένη, εἴ τι ἢ δευτέρα κατὰ τὸ ἄποιον ἰσαμίνη σῶμα· καὶ δῆλον ὅτι αἱ ποιότητες καθ' ὥς αἱ διαφοραὶ συνίστανται τοῦ ἄποίου σώματος, ὑπερρέρουσιν αὐτοῦ ὡς ὕλης τινὸς ἥδη προϋπάρχουσαι· διττὸν γὰρ ἔστι τὸ ποιεῖν τὸ μὲν, οὐσιώδεις· οἷον τοῦ πυρὸς ἢ θερμότης καὶ κουφότης· ταῦτα γὰρ συνελθόντα ἐν τῇ ὕλῃ, πῦρ ἐγίνοντο· τὸ δὲ, ἱπουσιώδεις, ὡς τὰ συμβεβηκότα, ἅπερ τῷ πεποιωμένῳ ἐπιγίνονται σώματι· εἰκότερον ἄρα πρὸ τοῦ ἄποίου σώματος, τὸ πεποιωμένον τιθίμεθα· καὶ τοῦτό ἐστιν ὁ φαινόμενος ὅδε κόσμος· ἀλλ' ἐπεὶ τῶν τοιούτων σωμάτων τὰ μὲν, ἐνδαθεν ἔχει τὸ διοικούν ὡς τὰ φυσικὰ· τὰ δὲ, ἐξωθεν ὡς τὰ τεχνητὰ, δεῖ καὶ φύσιν καὶ προ-
 εννοεῖν, ὡς τι κρείττον οὔσαν τῶν ποιότητων, ἐν αἰτίας τάξει προτεταγμένον, ὡς τὴν τέχνην τῶν τεχνητῶν· ἀλλὰ καὶ τῶν ἐνδοθεν διοικουμένων, τὰ μὲν, εἶναι μόνον δοκεῖ· τὰ δὲ, καὶ τρέφεσθαι καὶ αὔξειν καὶ τὰ ὅμοια γενεῶν· ἔστιν ἄρα τις αἰτιᾶ ἄλλη πρὸ τῆς εἰρημένης φύσεως, ἡ φυτικὴ αὕτη δύναμις καὶ ζωὴ· φανερόν δὲ ὅτι πάντα ὅσα τῷ σώματι ἐκγίνονται προϋποκειμένη, ἀσώματά ἐστι καθ' ἑαυτὰ, εἰ καὶ σαματοειδῆ γίνεται, κατὰ μέθεξιν τοῦ ἐν ᾧ ἔστιν· ὡς ὕλικά λήγεσθαι καὶ ὑπάρχειν κατὰ τὴν ἀπὸ τῆς ὕλης πεπόνθησιν· καὶ αἱ ποιότη-

μιν, αὐτὸν τὸν πολυτίμητον νοῦν· τί γὰρ καὶ ἐπίθαι τῇ πάν-
 τα συλλαβούσῃ οὐσίᾳ, ἐν ἑαυτῇ τὰ ἑαυτῆς πληρώματα, καὶ ἦς
 οὔτε πρόσθεσις, οὔτ' ἀφαιρέσεις μεταβάλλει τί τῶν ὑπαρχόντων;
 ἢ καὶ αὐτὴ ἐν ἑστὶ καὶ πολλὰ· καὶ οὐσία δὲ αὐτοῦ καὶ ζωὴ
 καὶ γνῶσις, οὐκ ἔστιν ἡ ἀπλῶς οὐσία, καὶ ἀπλῶς ζωὴ, καὶ
 ἀπλῶς γνῶσις· ἀλλὰ τίς οὐσία, καὶ τίς ζωὴ, καὶ τίς γνῶσις·
 ὥστε ἑνθεὶς ἔστι καὶ αὐτὸς τῶν εἰρημένων πάντων· οὐκ ἄρα ὁ
 νοῦς ἀρχὴ ἢ πρώτη· μήποτε οὖν τὸ τῶν ὄντων ἀπλούστατον ἢ
 κυριωτάτου εἴη ἀρχὴ, ὅπερ καὶ Πλάτων ἐν ὄν, εἰωθε· καλεῖν;
 μηδεὶός γὰρ ἐκεῖ διακεκριμένου πάντων, μηδὲ τινος ἐνέουσης πλη-
 θύος, ἢ διπλῆς, ἢ τάξεως, ἢ πρὸς ἑαυτὸ ἐπιστροφῆς· τίς ἂν
 οὖν ἐνδεῖα φανείη τῷ πάντα ἡνωμένῳ; διὸ καὶ ἐπὶ ταύτην τὴν
 ἀρχὴν ἀσφαλεστάτην οὔσαν Παρμενίδης ἀνίστην ὡς ἀνευθεστάτην·
 ἀλλὰ καὶ ἰσταῦθα πάντως ἐκείνο ἐνδεῖ, ὅπερ Πλάτων διατεί-
 νεται, ὅτι τὸ ἡνωμένον, οὐκ ἔστιν αὐτὸ τὸ ἐν, ἀλλὰ τὸ πεπον-
 θὸς ἐκείνο· καὶ ὁλον ὅτι μετ' ἐκείνο τε τάσσεται· οὐ μὲν τοι
 ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν παρόντα τρόπον τῶν λόγων, τὸ ἡνωμένον
 ἐνδείκνυται ἐν ἑαυτῷ ἔχειν, τότε ἐνιζόμενον καὶ τὸ ἐνίζον· εἰ
 καὶ τελείως εἴη καταπεμπόμενον τὸ ἐνιζόμενον ὑπὸ τοῦ ἐνιζον-
 τος· συμπεροβαλλόμενον ἅμα ἑαυτῷ καὶ τὰ αὐτοῦ· οὐ τι γι φη-
 μι διακρινόμενα, ἀλλὰ τῷ ἑαυτοῦ ἐνὶ δεδεμένα· τοσοῦτον μό-
 νον προβληθέντα, ὅσον ἐκείνο μακρὲν ἐν εἶναι, ἀλλ' ἡνωμένον·
 ὃν ἤδη ἀντὶ ἐνός, ἐξ οὗ ζωὴ τε καὶ νοῦς προέρχονται· ὅμως τὸ
 ἐνδεῖς, οὐδὲ ταύτην παντελῶς ἀπολείψει τὴν φύσιν· ἀλλὰ μὲν
 ἐπὶ πᾶσι τούτοις τὸ ἐν πάντα ἂν εἴη ἀνευθεῖς· οὔτε γὰρ τοῦ
 μετ' ἑαυτὸ ἐνδεῖται πρὸς τὸ εἶναι· ὑπὲρ γὰρ τὸ εἶναι· καὶ
 ἑαυτὸ γάρ ἐστι τῶν πάντων κέχωρισμένον· τὸ γι ὡς ἀληθῶς ἐν,
 οὔτε τοῦ ἐν αὐτῷ χείρονος ἢ κρείττονος· οὐδὲν γὰρ ἐν αὐτῷ
 ἔστι παρ' ἑαυτὸ· ἐν δὲ ἔστιν, ὅτι οὐδὲ ἔχει διπλόου τινα πρὸς
 ἑαυτό.

λων ἐνέργειαι, καὶ περὶ τὰ ἐξω εὐτάζουσιν, ὅμως μὲν τοι περὶ αὐτὰ τὰ χεῖριστα ἐπιθεῖκνυνται· βουλευόμεναι ὅπως αὐτῶν τύχῃσι καὶ ἐφιστάμεναι, ὅτε βουλῇ, χρεῖα πρὸς τὸ δράσαι τι, παθεῖν τῶν φαινομένων ἀγαθῶν, ἢ ἐκκλίνειν τι τῶν ἐναντιῶν· αἱ δὲ τῶν ἀλόγων ζώων ὁρμαὶ, μονομεθεῖς τί εἰσι καὶ αὐτοφυεῖς καὶ τοῖς ὀργάνοις συγχινούμεναι, καὶ αἰτούσαι μόνον πρὸς τὰς ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν ἡδεῖας αἰσθήσεις, καὶ ἀπορρεφόμεναι τὰς λυπαράς· εἰ τοῖνυν τὸ σῶμα κοινωνεῖ τῆς λύπης καὶ τῆς ἡδονῆς, καὶ διατίθεται πῶς ὑπ' αὐτῶν, δῆλον ὅτι καὶ αἱ ψυχικαὶ ἐνέργειαι συμπεφυρμέναι τοῖς σώμασι προέρχονται· καὶ οὐκ εἰσι καθαρῶς ψυχικαί, ἀλλὰ καὶ σωματοειδεῖς· ὥστερ οὐδὲ τὸ ψυχικὸν μόνον τοῦ χρώματος, ἀλλὰ τοῦ κεχωρμένου σώματος· οὐδ' ἡ τομὴ τοῦ σιδήρου μόνου, ἀλλ' οὐδὲ τοῦ σχήματος μόνου, ἀλλὰ τοῦ συναμφοτέρου, ὃ εἰς ξίφος ἢ πέλκευς· οὕτω γὰρ καὶ τὸ κισθάνεσθαι, καὶ τὸ ὀρίγεσθαι τοῦ ἐμψυχωμένου σώματος, ἢ τῆς σωματοειδοῦς ψυχῆς· εἰ καὶ μᾶλλον ἐν τοῦτοις τὸ ψυχικὸν διαφαίνεται τοῦ σωματικοῦ· ὥστερ ἐν ἐκείνοις τὸ σωματικὸν ἐπικρατεῖ κατὰ τὴν διάσπασίν τι καὶ ὑπόσπασιν· ἀλλὰ γὰρ καθόσον ἐν ἄλλῃ ἔχει τὸ εἶναι καὶ ἐνδεὲς εἰς τοῦ χείρονος, οὐκ ἂν εἴη ἀρχὴ· καὶ μὲν καὶ ὑπὲρ ταῦτα τῆς οὐσίας ὁρῶμεν χωριστὸν εἶδος, ἐφ' ἑαυτοῦ καὶ εἰς ἑαυτὸ ἐπιστρεφόμενον, αἶον τὸ τῆς λογικῆς ὑπόστασις.

4. Εἰ γοῦν ἡ ἡμετέρα ψυχὴ ἐφιστάνει ταῖς οἰκίαις ἐνεργείαις, καὶ ἐπανορθοῦται ἑαυτὴν, δῆλον ὅτι πρὸς ἑαυτὴν ἐπιστρέφει· οὐκ ἂν δὲ τοῦτό γε, εἰ μὴ χωριστὴν εἴχῃ τὴν οὐσίαν, ὥς καὶ Ἀριστοτελεῖ δοκεῖ· οὐκ ἄρα αὕτη θεῖται τοῦ χείρονος· ἄρ' οὖν ἀρχὴ αὕτη τελειωτάτη; οὐμνουν· διό τι μεταβάλλεται αὐτῆς ἡ ἐνέργεια· εἰ καὶ τὴν οὐσίαν ἔχει αἰώνιον· ἡ ψυχὴ ἄρα ἢ τὰς μεταβαλλομένας ἐνεργείας προβαλλομένη, οὐκ ἂν εἴη ἀρχὴ· θεῖ ἄρα καὶ πρὸ ταύτης εἶναι ἑτέραν τὴν πάντῃ ἀμετάβλητον, κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ ζῶν καὶ γινώσκιν· καὶ κατὰ πάσας τὰς δυνάμεις καὶ ἐνεργείας· εἴαν τὴν ἀκίνητον κατὰ πάντα, καὶ αἰώνιον εἶναι φα-

σεως ούσαν και ήρεμίας, έν αὐτῇ ούσαν τῇ κινουμένῃ και ήρεμιζομένῃ, καθ' αὐτὸ και οὐ κατὰ συμβεβηκός· ἀπλουστέρῃ γάρ τις αὐτῇ ἐστὶ και δημιουργητικῇ τῶν συνθέτων εἰδῶν, ὡς ἐσχάτῃ ζωῇ· τὸ μὲν γὰρ σῶμα, τὴν πάντα διάσκειν δίδωσιν· ἡ δὲ ποιότης, τὸ ἐπιπολλὸς φαινόμενον και τῇ αἰσθήσει προσπίπτον· ἡ δὲ φύσις, τὴν ἐνδοθεὶν προϊοῦσαν ἐνέργειαν φυσικὴν, εἴτε κατὰ τόπον μόνον, εἴτε και κατὰ τὸ τρίφειν και αὖξιν· και ὅμοια γεννητῶν· ἥδη γὰρ και αὐτῇ φύσει ἀξιολογητέρα, οἷα ἡ τῶν φυτῶν· ἀλλ' έν αὐτοῖς ἐστὶ τοῖς δημιουργουμένους, και χωρὶς αὐτῶν· οὐδὲ πρὸ αὐτῶν ὑφέστηκεν· ἀλλὰ δεῖται αὐτῶν πρὸς τὸ εἶναι ὃ εἶναι· ἐχέτω μὲν τι ἐξαίρετον πρὸς αὐτὰ, τὸ συμπλάττειν αὐτὰ· ἀλλ' ἐνδεὴς δὲ ὅμως αὐτῶν ἐστίν, ἡ γὰρ σὺν αὐτοῖς ἔχει τὸ εἶναι, και έν αὐτοῖς ἐστὶν ἀχώριστος· και ὄντων οὔσα, και μὴ ὄντων οὐκ οὔσα, διὰ τὸ πάντα έν αὐτοῖς ἐγκαταδύναμι· ἡ δὲ φυτικὴ ζωὴ μὲν γάρ τις και αὐτῇ, και ἄλλῃ παρὰ τὴν τοῦ φυσικοῦ σώματος, και τρανεζέρεται· τῆς έν τούτῳ καταπεμπομένης ὑπ' αὐτοῦ φύσεως τῆς ἐνδοθεὶν πως ἐνεργούσης, οὔτε δὲ ἱραφούσης, οὔτε αὖξουσας, οὔτε τὰ ὅμοια γεννώσας· ἀλλὰ γὰρ και αὐτῇ, ἀχώριστος ἐστὶ τοῦ ὑποκειμένου και ἐνδεὴς· ὥστε οὐκ ἂν εἴη ἀρχὴ τὸ ἐνδεὲς ἔχουσα τοῦ χείρονος.

3. Τῇ δὲ αὐτῇ λόγῳ διελέγξομεν και εἰ τις ἀρχὴν ὑποθεῖτο τὴν ἄλογον ψυχὴν· εἰ γὰρ και δοκεῖ τι χωριζόταρον ἔχειν αὐτῇ κατὰ τὰς ὁρμητικὰς τι και γνωστικὰς ἐνεργείας, ἀλλ' ἐνδέσεται ὅμως και αὐτῇ τῷ σώματι, και ἔχει τι αὐτοῦ ἀχώριστον, εἴπερ οὐ δύναται πρὸς ἑαυτὴν ἐπιστρέφειν, ἀλλὰ τῇ ὑποκειμένῃ συμπέφυρται αὐτῆς ἡ ἐνέργεια· θάλλον γὰρ ὅτι και ἡ οὐσία τοιαύτη τις ἐστίν· εἰ γὰρ ἦν ἀπώλυτος αὐτῇ, και ἐλευθέρῃ ἐφ' ἑαυτῆς, καὶ ἐπεδείξατό τινα και τοιαύτην ἐνέργειαν, και οὐ πρὸς τὸ σῶμα· αἰεὶ, ἀλλὰ και πρὸς ἑαυτὴν ἐπιστρεφόμενη ποτὶ· και εἰ αἰεὶ πρὸς τὸ σῶμα, ἀλλὰ και κριτικῶς τι, και ἑαυτῆς ἐξεταστικῶς· αἱ γοῦν τῶν πολλῶν ἀνθρώπων και φαύ-

C A P. VI.

Τίς ἡ ἀνάβασις ἐπὶ τὸ πρῶτον αἷτιον πάντων τῶν ὄντων,
καὶ τίνα τρόπον ἐπιτελούμενη.

Τίνα οὖν τρόπον γίνεται ἡ ἐπ' ἐκεῖνο τὸ ἄρρητον, τῆς ἡμετέρας διανοίας ἀνάβασις, λέγομεν ἤδη ἀπὸ τῶν ἰσχύων καὶ αἰσθητῶν τὴν ἀρχὴν ποιησάμενοι, ἐπ' ἐκεῖνο ἀναβησόμεθα, καὶ εἰς τὴν περὶ αὐτοῦ καθορμούμεν, τὰς τῆς ἀληθείας ὁδὸν· πῶς οὖν ἂν τις ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τῶν ἐπαργῶν ὁρμώμενος, τὴν ὅλην ποιήσαιο τούτην ἀνάβασιν; οὐκοῦν ἀξιωμα τοῦτο προβλητέον, ὡς ἱσχοῦμενοι, ὑπερβησόμεθα ἐντεῦθεν ἐκείσε κατὰ δύναμιν ὡς οἶόν τε ἀσφαλῶς. ληγίσθω τοίνυν τὸ ἀνευθεῖς, φύσει πάντως εἶναι πρὸ τοῦ ἐνδεοῦς· τὸ γὰρ ἄλλου δεόμενον, δουλεύειν ἐκείνῳ πέφυκεν ἐξ ἀνάγκης οὐ ἔστιν ἐνδεῖς· εἰ δὲ ἀλλήλων ἀντιδίδεται, κατ' ἄλλο καὶ ἄλλον ἰκότερον ἐνδεόμενον, οὐ κἄν εἴη ἀρχὴ· τῇ γὰρ ὄντως ἀρχῇ, τὸ ἀνευθεῖς οἰκείοτατον· εἰ γὰρ του δίοιτο, κατὰ τοῦτο οὐκ ἂν εἴη ἀρχὴ· δεῖ δὲ τὴν ἀρχὴν, αὐτὸ τοῦτο μόνον εἶναι ἀρχὴν· πρέπει ἄρα ταύτῃ τὸ ἀνευθεῖς καὶ τὸ μηδαμῶς τι πρὸ αὐτῆς εἶναι ὁμολογεῖν· ὁμολογήσει δὲ, τὸ ἐνδεῖς ἔχουσα κατὰ τι· ἔγω τοίνυν σῶμα πεποιημένον· τοῦτο γὰρ ἔστι τὸ πρῶτον ἡμῖν αἰσθητόν· ἄρ' οὖν τοῦτο πρώτη ἀρχὴ; ἀλλὰ δύο τοῦτό ἐστι, σῶμα καὶ εἰδικὴ ποιότης· ὅπερ ἐν ὑποκειμένῳ ἐστὶ τῷ σώματι· ποτέρῃ οὖν φύσει ἐστὶ προτέρῃ; ἢ γὰρ συναμφότερος ἐνδεὴς ἔστι τῶν οἰκείων μερῶν· ἐτι δὲ μεριστὸν ἐστὶ πάντα τὸ σῶμα· καὶ τῶν μερῶν αὐτοῦ ἕκαστον, ἐνδεὶς τῶν ἄλλων καὶ τοῦ ὅλου· καὶ τὸ ὅλον τῶν πάντων ἐνδεὶς· ἐτι δὲ, εἰ οὐχ' ἐν ἔστιν ἄλλ' ἠνωμένον, δίδεται τοῦ συνέχοντος ἐνός, ὡς φησὶ Πλάτων· ὥς οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ παράγεται, ἀλλ' ἐστὶ τίς ἄλλη ἀρχὴ πρὸ αὐτοῦ.

2. Καὶ δὴ ὑποκείμενον ἦν καλούμεν φύσιν, ἀρχὴν κινή-

μὲν μερικώτερον ψυχὰς, καθ' ὑπόθεσιν πάντως μερικὰς οὐσας
 ὅσα ἐκείνη ὀλικῶς· τὰς δὲ φύσεις τὰς περὶ τὰ σώματα μερι-
 κῆς, κατὰ πρόθεσιν, ὡς εἰκόνας ἑαυτῆς, οὐκ ἐστὶ τὸν αὐτὸν
 ψυχικὸν λόγον ἔχουσας, ἀλλὰ τὸν ὁμοιον πρὸς τὴν ψυχὴν,
 διὰ ζωτικὸν ἰδίωμα μόνον· χρὴ μὲντοι εἰδέναι, ὅτι τὰ μὲν πολ-
 λὰ καθὼ πολλὰ, μίαν αἰτίαν ἔχει τὸ ἐν· οὐ γὰρ ἀλλαχόθεν
 πᾶν πλῆθος ἐστίν, ἢ ἐκ τοῦ ἐνός· ἐπεὶ καὶ τῶν ὄντων πλῆθος καθ-
 ὅσον μὲν ὄντα ἐστίν, ἐκ τοῦ ὄντος ἐστίν· καθόσον δὲ πλῆθος
 ἐκ τοῦ ἐνός ὑφέστηκεν· εἰ γὰρ ἦν τὸ πλῆθος ἐκ τινος ἄλλης αἰ-
 τίας παρὰ τὸ ἐν, ἐκείνου ἀναγκαῖον ἦν πάλιν, ἢ ἐν εἶναι, ἢ
 οὐδὲν, ἢ οὐχ' ἐν· ἀλλ' εἰ μὲν οὐδὲν ἦν, οὐδ' ἂν αἰτίαν εἶ-
 ναι δυνατόν αὐτὴν· εἰ δὲ οὐχ' ἐν, πάλιν οὐχ' ἐν οὐσαν, μη-
 δὲν διαφέρειν τῶν πολλῶν, τῆς αἰτίας πανταχοῦ διαπερούσης
 τῶν πολλῶν ἀπ' αὐτῆς· λείπεται οὖν ἡ ἀναίτια εἶναι τὰ πολ-
 λὰ, καὶ ἀσύντακτα ἀλλήλοις, καὶ ἀπειράκις ἀπειρα, μηθενὸς
 ἐν αὐτοῖς ὄντος ἐνός· ἢ τὸ ἐν, αἴτιον εἶναι τοῖς πολλοῖς· ἢ γὰρ
 οὔτε ἕκαστον τῶν πολλῶν ἐν, οὔτε τὸ ἐκ πάντων· καὶ οὕτως
 ἀπειράκις ἀπειρα, μηθενὸς ἐν αὐτοῖς ὄντος ἐνός, ἢ τὸ ἐν αἴ-
 τιον εἶναι τοῖς πολλοῖς· ἢ γὰρ οὔτε ἕκαστον τῶν πολλῶν ἐν,
 οὔτε τὸ ἐκ πάντων· καὶ οὕτως ἀπειράκις ἀπειρα ἔσται πάντα·
 ἢ ἕκαστον μὲν, ἐν· τὸ δὲ ἐκ πάντων οὐχ' ἐν, καὶ ἀσύντακτα
 ἔσται ἀλλήλοις· συνταχθέντα γὰρ, ἐνός ἀνάγκη μετέχειν, ἢ ἐμ-
 παλιν· καὶ ἕκαστον ἀπειράκις εἶναι ἀπειρον, μηθενὸς ἐν ἐνός με-
 τέχον· ἢ ἀμφω ἐνός μετέχει, καὶ δεῖ πρὸ αὐτῶν εἶναι, τὸ
 ἐνοποιὸν ἀμφωτέρων καὶ τῶν μερῶν καὶ τοῦ ὅλου· μήτε ὅλον
 ὄν, μήτε μέρος ἔχον πάλιν· καὶ τοῦτο ἰπιδεῖς ἔσται ἐνός· καὶ
 εἰ ἐπ' ἀπειρον ἦν, ἤξομεν εἰς τὸ πρὸ τοῦ ὅλου καὶ τῶν με-
 ρῶν ἐν· πρὸς τούτοις καὶ εἰ ἄλλο τι αἴτιον, ἢ παρὰ τὸ ἐν
 τῶν πολλῶν, οὐκ ἂν ἦν πλῆθος ἐνάδων ὥς παράγει τὸ ἐν· εἰ
 ἄρα εἰσὶ πολλὰ ἐνάδες, αἴτιον τῶν πολλῶν καθὼ πολλὰ τὸ ἐν·
 τὸ γὰρ ἐνάδων πρῶτως αἴτιον τὸ ἐν· διὸ καὶ ἐνάδες λέγονται·
 τὸ δὲ ὄντων πλῆθος ἐστίν ἐκ τοῦ τῶν ἐνάδων πλῆθους· ὥς πᾶν
 πλῆθος, ἐκ τοῦ ἐνός ἐστίν.

μόνον τῆς ἐνώσεως ἔρημον· οὐ γὰρ ἦν θίμις τὰς τῶν ἄλλων ἐνοποιούς αἰτίας, αὐτὰς ἀπισπάζουσαι ἀλλήλων, καὶ διερημέναις εἶναι· εἰ δὲ ἤνουνται, πόθεν ἡ ἐνωσις; οὐ γὰρ ἄλλοθεν, ἢ ἐξ ἐνός· δεῖ τοίνυν ἐκ τοῦ ἐνός τὰς πολλὰς ἐνάδας· ἐκ δὲ τούτων, τὰ πλῆθη, τὰ τε πρῶτα καὶ τὰ ἐφεξῆς, καὶ αἰεὶ τὰ πορρώτερα τοῦ ἐνός, πληθύνεσθαι μᾶλλον τῶν πρὸ αὐτῶν πάντων δὲ ὁμοῦ πλῆθος, ἔχειν ἐνάδα διττὴν· τὴν μὲν, συντίταγμένην· τὴν δὲ, ἐξηρημένην· ἴδε γὰρ αὐτὸ πρῶτον ἐπὶ τῶν εἰδῶν· οἶον, ὅπως ὁ ἄνθρωπος διττῶς· ὁ μὲν, ἐξηρημένος· ὁ δὲ, μετεχόμενος· ἄλλος μὲν, ὁ αὐτοῦ ἄνθρωπος· ἄλλος δὲ, ὁ ἐν τοῖς κατ' ἑκάστῳ καὶ ἐκείνος μὲν, αἰώνιος· οὗτος δὲ, πῇ μὲν θνητός, πῇ δ' οὐ· καὶ ἐκείνος μὲν νοητός, οὗτος δὲ αἰσθητός· ἄλλη ἡ ἀμείκτος ψυχὴ, καὶ ἄλλη ἡ μεμεικτὴ· ἡ μὲν, συνδύουσα τὸ πλῆθος τῶν ψυχῶν· ἡ δὲ, ἀπογεννώσα τὸ πλῆθος· καὶ ἄλλος μὲν ὁ ἀμείκτος νοῦς, ἄλλος δὲ ὁ μεμεικτός· ὁ μὲν, παράγων τὸ νοερὸν πλῆθος· ὁ δὲ, συνέχων· καὶ ὅν τοίνυν ἄλλο τὸ ἀμείκτον· ἀφ' οὗ τὰ ὄντα πάντα, καὶ ὁ τῶν ὄντων ἀριθμός· καὶ ἄλλο τὸ μεμεικτόν καὶ ἐν· τὸ μὲν, ἀρπᾶσαν ἑαυτὸ πρὸ τῶν ὄντων· τὸ δὲ, ὑπὸ τῶν ὄντων μετεχόμενον.

32. Δεῖ τοίνυν ἐπὶ πάσης τάξεως τῶν πραγμάτων νοεῖν ἐνάδα μὲν ἐξηρημένην ἄλλην, καὶ ἐνάδα μετὰ τοῦ πλῆθους ἄλλην· ἐπειτα τὸ πλῆθος οὕτω κατ' ἑαυτὸ μηδὲν μετέχον τῆς οἰκίας ἐνάδος· πᾶσαι γὰρ αἱ τῶν ὁποιουνῶν εἶναι λεγομένων μονάδες, τὰ μὲν παράγουσιν ὡς ἀπὸ ὁλικῶν αὐτῶν, κατ' ὑπόθεσιν θεωρικώτερα τῆς ιδιότητος τῆς αὐτῆς μενούσης, μερικωτέρας δὲ τούτων γινόμενης· τὰ δὲ, κατ' οὐσίας ἐξαλλαγὴν, ὡς ἀπὸ παραδειγμάτων εἰκότων γίνεσθαι προόδους· πᾶσαι γὰρ αἱ εἰκόνες, ἐξαλλαγμέναι κατ' οὐσίαν βούλονται εἶναι τῶν οἰκείων παραδειγμάτων, καὶ μηκέτι τὸν αὐτὸν λόγον ἔχειν, ἀλλὰ τὸν ὁμοῖον· οὕτω δὲ οὖν, ὁ μὲν ὅλος νοῦς ὑφίστησι τοῦς μερικοὺς κατ' ὑπόθεσιν· τὰς δὲ ψυχὰς, κατὰ πρόθεσιν· τοὺς μὲν, ἐξ ὅλου ἑαυτοῦ μερικοῦς· τὰς δὲ, ἐκ παραδείγματος ἑαυτοῦ εἰκόνας· ἡ δὲ ὅλη ψυχὴ τὰς

αυτοῦ τὸ ἐν, ἢ οὐχ' ὑφίστησιν; εἰ μὲν γὰρ οὐχ' ὑφίσταται δύο εἶναι τὰ πρῶτα, τὸ ἐν, καὶ ἡ ἐνέργεια τοῦ ἐνός, διαφερόντων ἀλλήλων· εἰ δὲ ὑφίστησιν, ἀνάγκη ταύτων ὑφίστασθαι, τὸ ἐν πρὸ ἐνεργείας, καὶ ἐπ' ἀπειρον ἀνιμεν, ἐνέργειαν πρὸ ἐνεργείας τιθέντες· ὥς τὸ ἐν ἀνάγκη πρὸ ἐνεργείας παράγειν αὐτὴν τὴν ἐνέργειαν· εἰ δὲ τοῦτο, θαυμαστὸν οὐδὲν, εἰ καὶ τὸ πάντων αἴτιον, οὕτως εἴη πρὸ πάσης ἐνεργείας· εἰ μὴ ἄρα τὸ πρὸ πάσης ἐνεργείας τὸ πρῶτον ἀπ' αὐτοῦ παρελθόν, ἐνέργειαν αὐτοῦ τις ἐξέλοι καλεῖν πολλαχοῦ καὶ ἐπὶ τῶν τῆς πραγμάτων τὰ ἀποτελέσματα καλούντων ἡμῶν ἐνεργείας τῶν ἀποτελεσάντων αὐτὰ· καὶ εἰ τοῦτο λέγει τις, δεῖλον ὅτι οὐκ ἐν αὐτῷ ἡ ἐνέργεια, ἀλλὰ μετ' αὐτόν· ὥς τὸ ἐν οὐ δεῖξθαι ἐνεργείας ὑπίστησεν, ὃ πρῶτον ὑπίστασθαι· ὡς δὲ πρῶτον, οὕτως καὶ πᾶν ὑπέστησεν πάντα ἅρα μὴ ἐνεργῆσαν, ὑπέστησεν· εἰ δὲ αὐτὸ τοῦτο λέγοντες ὑπέστησε, καὶ παράγαγεν ἐνεργείας ὀνόματα, λέγομεν, οὐδὲ τοῦτο χρὴ θαυμάζειν· ἀπὸ γὰρ τῶν ὄντων αὐτῷ τὰ ὀνόματα προσάγομεν ὀνόμασιν ἐνεργητικοῖς τὴν ἀνέργητον, ἀπ' ἐκείνου τῶν πάντων σημαίνοντες ἐκφανσιν· καὶ μοι δοκεῖ καὶ ὁ δαίμωνιος Ἀριστοτέλης διὰ ταῦτα τὸ κατ' αὐτὸ πρῶτον ἀπλήθυντον φυλάττων, τελικὸν αἴτιον τῶν πάντων ποιεῖ μόνον· ἵνα μὴ ποιοῦν πάντα διδούς, ἀναγκασθῇ δοῦναι τὴν πρὸς τὰ μετ' αὐτὸ ἐνέργειαν αὐτῷ· εἰ γὰρ μόνον τελικὸν εἴη, πάντα μὲν πρὸς αὐτὸ ἐνεργεῖ, αὐτὸ δὲ πρὸς οὐδέν.

31. Ἀλλ' ἐπαναλαβόντες τὸν λόγον, πάλιν λέγομεν· οὔτε τὸ πλήθος ἀσύνηκτον ἐστὶν οὐδαμοῦ τοῦ ἐνός καὶ ἀπ' αὐτοῦ διεσκευασμένον, οὔτε τὸ ἐν ἔργον καὶ ἔρημον τοῦ προσήκοντος αὐτῷ πλήθους· ἀλλὰ καὶ τοῦτο δευτέρων ἡγίεται μονάδων καὶ τὸ πλήθος ἔχει τὴν αὐτῷ πρέπουσαν ἔνωσιν· πάντα γὰρ τὰ πλήθη τὰ τε νοητὰ καὶ τὰ νοερά, καὶ ὅσα ὑπὲρ τὸν κόσμον καὶ ἐν τῷ κόσμῳ, μονάδων οἰκείων ἐξήρτηται, καὶ συντίτακται ἀλλήλοις· αἱ δὲ μονάδες ἐκ μιᾶς μονάδος πάλιν· ἵνα καὶ τὸ τῶν μονάδων πλήθος, μὴ ἀπ' αὐτοῦ διηρημένον ᾗ, καὶ πλήθος

τους λέγομεν, ὅτι τὴν ἐνέργειαν οὐ δεῖ πρὸ οὐσίας τάττειν, οὐδὲ ὅλην ἐνέργειαν τῷ πρώτῳ δίδόναι· πᾶν γὰρ τὸ ἐνεργοῦν, δύναται τοῦτο πάντως ὁ ἐνεργεῖ· διὸν οὖν ἔσται καὶ δύναμιν τῷ πρώτῳ δίδόναι τοὺς τὴν ἐνέργειαν συγχωρήσαντας· δυνάμεις δὲ ἐκεῖ καὶ ἐνεργείας οὐσας; πλεονος ἄμιν ἐν τῷ ἐνὶ πᾶσιν ἀναφανήσεται καὶ οὐχ' ἐν ἑστί τὸ ἐν εἰρησθω γὰρ τὸ δοκοῦν, καὶ τὸ εὐθὺς μετὰ τὸ ἐν, κρεῖττον εἶναι δυνάμειος φαμέν καὶ ὑποστατικὸν τῆς δυνάμειος, καὶ πολλῷ μᾶλλον καὶ ἐνεργείας· εἰς γὰρ τῆς πρώτης τριάδος τῶν νοητῶν ὑπαρξίς πάσης ἐστίν ἐπέκεινα δυνάμειος, καὶ πάσης ἐνεργείας· πόσῃ ἄρα μᾶλλον τὸ ἐν, τὸ πᾶσαν ὑπαρξιν ὑπεραίρον, κρεῖττον εἶναι θεασόμεθα τοῦ ἐνεργεῖν; καὶ οὐ θαυμασόμεθα· πῶς πάντα ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἐκείνου μὴ ἐνεργοῦντος· κινδυνεύει γὰρ τὸ τῷ ἐνεργεῖν τί παράγειν, δεῖ ἔλλειψιν τοῦτο πάσχειν δυνάμειος· κρεῖττον δὲ εἶναι τὸ τῷ εἶναι μόνῃ παράγειν τοῦτο γοῦν ἔπραγμα ἐπὶ ποιήσεως· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ζῶον ποιεῖ παντί, ὃ ἂν παρῇ τῷ εἶναι ζωὴ μόνον οὐκ ἄλλην ἔχουσα τινα ἐνέργειαν παρὰ τὸ ζῆν· ἀλλ' ἐν τῷ ζῆν μόνῃ παντί τῷ δυναμένῃ ζῆν μεταδιδούσα τῷ ζῆν· καὶ νοὺς ὑφίστησι τὰ μετ' αὐτόν, τῷ εἶναι ὁ εἶναι· οὐκ ἔχων ἄλλην ἐνέργειαν παρὰ τὸ εἶναι, τὴν διδοῦσαν τὸ εἶναι οἷς δίδωσιν.

30. Ἐπειδὴ δὲ οὐ μόνον τὸ εἶναι ποιεῖ, νοὺς ὦν, ἀλλὰ καὶ νοεῖ ἃ ποιεῖ, καὶ ἡ ψυχὴ γινώσκει τοῦτο, ὅτι ποιεῖ ζῆν, τὸ ζῆν· δεῖ δοκεῖ καὶ νοὺς καὶ ψυχὴ δι' ἐνεργείας γνωστικῆς ποιεῖν, ποιεῖ δὲ κατ' ἀλήθειαν μετ' ἐνεργείας γνωστικῆς, οὐ δι' ἐνεργείας δὲ γνωστικῆς· καὶ ἀφ' ἑλκὸς ταύτων κατακλιπών, τῇ μὲν τῷ εἶναι ζῶν, ὃ ἐστὶ παράξει καὶ ψυχὴ καὶ νοὺς, ἃ δὲ μετὰ τοῦ γνωστικοῦ παρῇ· εἰ δὲ ταῦτα τῷ εἶναι παράγει, πολλῷ μᾶλλον τὸ ἐν ἐκείνῳ πρὸ τούτων αὐτῷ τὸ ἐν ὑπάρχειν, παράξει τὰ πάντα· μὴ δ' ἐνεργείας μετὰ τὸ εἶναι ἐν θεόμενον· καὶ γὰρ εἰ δὲ ἐνεργείας περῇ, εἶδει τὸ ζῆν, ἐπειδὴ ἐνεργεῖ, πότερον ὑφίστησι τὴν ἐνέργειαν

ζός και αἰωνίως ἰδρυμένος, και συνίχων ἀναθιν πᾶσαν τὴν νοερὰν οὐσίαν· και τῶν πολλῶν νοητῶν τὸ πρῶτον ἐπερίπλωται νοητὸν, τὸ ἄμικτον και καθ' ἑαυτὸ μονοθεῶδες· ἄλλο γὰρ τὸ ἐν ἐκείνῳ νοητὸν, και ἄλλο τὸ ἐφ' ἑαυτοῦ προἰδρυμένον· και τοῦτο μὲν μόνως νοητὸν· ἐκεῖνο δὲ ὡς νοητοῖς νοητὸν· και τῷ πολλῶν ἄρα και μετεχόντων ἐνάδων ἐπικρατοῦν τὸ ἀμείκτον ἐστὶν ἐν πάντων ὡςπερ εἶρηται τῶν θείων διακόσμων ἐξηρημένον.

28. Πολλοὺ ἄρα δεήσομεν ἡμεῖς τὴν ἀκρότητα τοῦ νοητοῦ λίγειν τὸν θεὸν τὸν πρῶτον, ὡςπερ ἀκούω τινῶν ἐν θεολογίᾳ φρωσάντων, και τὸν ἐκεῖ πατέρα ποιεῖν τῶν πάντων τὸ ἐν αὐτῷ· οὗτος μὲν γὰρ, ἐνὰς ἐστὶ μεθεκτὴ νοητός· γοῦν λέγεται πατὴρ, και ἡ τῶν νοητῶν ἀκρότης, και παντός τοῦ νοητοῦ συνεκτικός, ἀλλὰ πατὴρ· ὁ δὲ πρῶτος θεός· ὁ διὰ τῆς πρώτης υποθέσεως ὑμνούμενος, οὔτε πατὴρ, ἀλλὰ κρείττων και πάσης τῆς πατρικῆς θεότητος· ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἀντιδιήρηται πρὸς τὴν δύναμιν και τὸν νοῦν ὧν λίγεται πατὴρ· και συμπληροὶ τριάδα μίαν μετ' ἐκείνην· οὗτος δὲ ὁ πρῶτος οὗτος θεός, ἐξηρηται πᾶσι πρὸς πάντα και ἀντιδιαίρεσις και συντάξις· οὕτω πολλῶν πλείον νοητός πατὴρ· οὐθενός γὰρ ἐστὶ τῶν δευτέρων· οὐδὲ μεθεκτός ὅλως ἐστὶν· οὐτ' ὧν ὑπὸ νοερᾶν, οὔτε ὑπὸ νοητῶν οὐσίαν· ἀλλ' ὑπερήνωται μὲν πασῶν τῶν μετεχομένων ἐνάδων· ὑπερήρκεται δὲ πασῶν τῶν τοῦ ὄντος προόδων· σκοπὸς μὲν οὖν οὗτος ἡμῖν νοεῖσθω τῆς πρώτης υποθέσεως· ἀναδραμεῖν ἀπὸ τοῦ ἐνός ὄντος, ἐπ' αὐτὸ τὸ ἐν, ὡς ἀληθῶς και θεωρεῖσθαι πῶς ἐξηρηται τῶν ὅλων ἐκεῖνο, και πῶς οὐδενὶ συνκριθεῖται τῶν θείων διακόσμων.

29. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἀπορούσι τινὲς λίγοντες· ὅτι τὸ πρῶτον ἐνέργειαν, εἰς τὰ δεύτερα πάντως ἀναγκαῖον· διδῶσι γὰρ αὐτοῖς τὴν ἐνοσιν πᾶσι και ἐστὶ πάντων αἴτιον τῶν μετεχομένων ἐναικίω ἐίδῶν ἐν τοῖς οὐσι· τί οὖν καλύπτει, ταύτην αὐτῆς τὴν ἐνέργειαν, κίνησιν ἀποκαλεῖν; συντόμως πρὸς τοῦ-

27. Εἰ δὲ καὶ πᾶν τὸ πλάτος τῶν θείων, καὶ πᾶν τὸ ἐν τῷ μετε-
 χόμενον ὑπὸ τοῦ ὄντος, ἔχομεν ἐν τῇ δευτέρῳ παραδειδομένῳ
 ὑπόθεσιν, τοῦτο ἐκείνο ὅπερ ζητοῦντες, συναρῶσαι τὸν περὶ θείων
 λόγον εἰς τὴν πρώτην ὑπόθεσιν, τί χρὴ πράττειν ἐνταῦθα τὸν
 λόγον τοῖς περὶ τοῦ πρώτου σκέμμασιν προστιθέντα τὴν περὶ τοῦ
 πλήθους τῶν θείων ἐξήγησιν; τί γὰρ ἄλλο ἐστὶ τὸ ἐν ἐκείνῳ,
 τὸ τῷ ὄντι συντεταγμένον, καὶ μετὰ τοῦ ὄντος προϊόν, ἢ τὸ
 πλῆθος τῶν θείων, τὸ πάσης ἐκθιωτικὸν τοῦ ὄντος ὑποστάσεως,
 καὶ παντὸς τοῦ οὐσιώδους πλῆθους συνεκτικόν; πᾶσα γὰρ οὐ-
 σία, ταῖς ἐνάσειν ὑπέρκειται τῶν θείων, καὶ πᾶν τὸ μετέχον
 ἐν, οὐσίας ἐστὶν ἐνωτικόν, νοητῆς, ἢ νοερᾶς, ἢ πρὸς ταύτην
 καὶ ψυχικῆς, ἢ σωματοειδοῦς· καὶ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἑκάστος τῶν
 θείων, ἢ τὸ μετεχόμενον ἐν· ὡς γὰρ ὁ κυρίως ἄνθρωπος κατὰ
 ψυχὴν, οὕτως ὁ κυρίως θεὸς κατὰ τὸ ἐν· κατὰ γὰρ τὸ κυ-
 ριωτάτον, ἑκάστος ὑπέστηκε τῶν πάντων· ἀναγκαῖον ἄρα τὴν πρῶ-
 τὴν ὑπόθεσιν, περὶ θεοῦ μόνον εἶναι, καθόσον ἐξὶ γεννητικῆς
 οὗτος τῶν πολλῶν θείων αὐτὸς ἐξηρημένῳ τοῦ πλήθους· καὶ
 ἀσύντακτος ἐν πρὸς ἀπ' αὐτοῦ προσηλυθότας· διὸ καὶ πάντα
 ἀποφάσκειται τούτου τοῦ ἐνός, ὡς πάντων ὑπεριδρυμένου, καὶ
 ἀπὸ πάντων ἐξηρημένου· καὶ πᾶσας μὲν παράγοντος τὰς τῶν
 θείων ιδιότητας· αὐτοῦ δὲ ἀπεριορίστου καὶ ἀπεριγράψου τοῖς πα-
 σιν ὑπάρχοντος· οὐ γὰρ τὸ ἐν ἐστὶν, ἀλλ' ἀπλῶς ἐν· καὶ οὐδεὶς
 νοητὸν ἢ νοερὸν, ἀλλ' ὑποστατικόν, καὶ τῶν νοητῶν καὶ τῶν
 νοερῶν ἐνάδων· πάσης γὰρ ἀρχικῆς τάξεως ἡγεῖσθαι χρὴ πρὸ
 τοῦ μετεχομένου πλῆθους, τὸ ἀμέτεκτον αὐτῶν, καὶ πρωτοურ-
 γὸν εἶδος, καὶ εἰδὼν κρείττον αἷτιον· οὕτω περὶ καὶ πρὸ τῶν
 ἐνύλων εἰδῶν τὰ αὐλά, καὶ πρὸ τῆς ἐν ἄλλῳ γενομένης ζωῆς,
 ἢ χωριστῇ καὶ ἐκυτῆς οὕσα καὶ ἀμιγῆς· καὶ πανταχοῦ τῶν γε-
 γονότων προηγείται τὰ ἐν αὐτοῖς ὑφιστατότα· καὶ τῶν πολλῶν
 ἄρα ψυχῶν καὶ τὰ σώματα κατακειταμένων ἡγείται κατ' οὐ-
 σίαν ἢ ἀμέτεκτος ψυχῇ, τὸν ὑπερουράνιον τόπον ἐπιστροφί-
 νη, καὶ τῶν πολλῶν νόων ὁ εἷς καὶ ἀμέτεκτος νοῦς, ὁ χωρι-

τῶν ὄντων, συνεκτικαίς δὲ τῶν πολλῶν· οὐδὲ γὰρ περὶ ψυχῆς τε ἀμειβέσκειτο καὶ τῆς μετεκτῆς ὁ αὐτός λόγος· οὐδὲ τῆς μετεκτῆς ιδιότητος ἐφαρμόσειεν ἂν ποτε τῇ ἀμειβέσκειν· οὐδὲ αἱ τῆς κρείττους, ταῖς τῆς καταδεικτέρας· οὐδὲ γὰρ ἂν ἡ μὲν ἐξέσταιτο τῶν πολλῶν αὐτὴ καθ' αὐτὴν, ἡ δὲ συνετάττετο τῇ πλεονείῃ τῶν ψυχῶν· ἀλλ' οὐδὲν οὖν τὸν ἀμειβεσκέον συναριθμεῖν χρή τοῖς πολλοῖς· οὐδὲ αἱ αὐταὶ πάντων ιδιότητες· οὐδὲ ἂν ὁ μὲν μονάδος ἐπείχε λόγον, οἱ δὲ ἀριθμοῦ περὶ τὴν μονάδα ταύτην ὑφιστακός.

26. Ταῦτα γοῦν γράφουσι περὶ τῆς Πλάτωνος Θεολογίας· πῶς ἦτοι κατὰ μίαν ὑπόθεσιν θεὸν καὶ θεοὺς τὰξομεν, καὶ τὰς αὐτὰς ἀποφάσεις ὁμοίως πᾶσιν ἐφαρμόσομεν; ἴστω μὲν γὰρ, καὶ πῶς θεὸς ἐν, ἀλλ' οὐχ' οὕτω χωριστὸν ἑαυτῷ τὸ ἐν, οὐδ' οὕτως ἄγνωστον, οὐδ' οὕτως ἀπερίγραφον, ὥς αὐτὸ τὸ πρῶτιστον ἐν εἰ δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Πλάτων ἐπὶ τῇ αὐτῇ πρώτης ὑπόθεσεως, οὐδὲ οὐσίας καὶ τοῦ εἶναι, φησὶ μετέχειν τὸ ἐν, οὐδὲ εἶναι τὸ ἐν, τὸ ὑπὸ οὐσίας τινὸς μετεχόμενον, πῶς ἐστὶ τοῦτο ταῖς ἄλλαις ἐνάσιν ἐφαρμόσκει δυνατόν, πᾶσαι δ' ὑπὸ οὐσιῶν μετέχονται· καθάπερ οὖν εἴ τις μηδὲν σῶματι χρῆσθαι τὴν ψυχὴν εἴλεγει, οὐ περὶ πάσης ἂν ἐποιεῖτο ψυχῆς τὸν λόγον, ἀλλὰ περὶ τῆς ἀμειβεσκέου μόνης· καὶ εἰ μὴ δὲ ὅλως μετέχεσθαι τὸν νοῦν ὑπὸ ψυχῆς, μόνον ἂν ἔχει γινώσκον τὸν ἀμειβεσκέον· κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ὁ τὸ ἐν ὑπερούσιον παντελῶς τιθέμενος πάσης οὐσίας καὶ τοῦ εἶναι παντός· ἐξηρημένης, μόνον τὸ πρῶτιστον ἐν λέγει καὶ ἀμειβεσκέον· ἀλλ' οὐ πάντῃ τὸ ὑπονοῦν ἐν· οὐδὲ δὴ καὶ τοῦ ἐνὸς ἐπὶ κτεῖνα τῆς οὐσίας φησὶν, αὐτὸς εἶναι τὸ ἐν· οὐδὲ γὰρ τοῦτο κυρίως ἐπονομάζεσθαι· πῶς γὰρ ἂν ἐπὶ τῶν μετὰ πρώτων ἐνάδων ἐπαληθεύσεις; τὸ γὰρ ὑπὸ πλεονείας μετεχόμενον ἐν, καὶ τὸ τοῖς οὐσί συνόν, οὐκ ἐστὶ κρείττον· καὶ τοῦ ἐν ὀνομάζεσθαι παντελῶς, ὃ μὴ δὲ αὐτὸ ἐξηρητάται τοῦ ὄντος ὅμοιον· ὥς εἰ τις καὶ τὴν ψυχὴν τοῖς σώμασι κοινωνήσασαν, κρείττενα εἴλεγει εἶναι ψυχῆς.

τόνων πρὸς τὰ χείρονα τῶν εἰδῶν ἐτερότητας, τὴν ὑπεροχὴν ληπτέον ἐν τοῖς ὑπερουσίοις· ἀντὶ δὲ τῶν χειρόνων πρὸς τὰ κρείττονα τῶν εἰδῶν ἐτερότητας τὴν ὑπεροχὴν ληπτέον ἐν τοῖς ὑπερουσίοις· ἀντὶ δὲ τῆς τῶν χειρόνων πρὸς τὰ κρείττονα τὴν ὕψισιν· ἀντὶ δὲ τῆς ἀπ' ἀλλήλων διακρίσεως, τὴν ιδιότητα πάντα οὖν ὑφίεται τοῦ ἐνός· καὶ πάντων ὑπερίχει τὸ ἐν καὶ οὔτε τὸ ἐν ἑτέρου τῶν ἄλλων, οὔτε τὰ ἄλλα ἑτέρα τοῦ ἐνός· εἰ δέπου καταχρώμεθα τοῖς ὀνόμασι, τὰ ἄλλα τοῦ ἐνός λέγοντες, συγγνώμην ἔχειν δεῖ πρὸς τὴν συνήθειαν ἀποβλεπόντων· ὅτι οὐδὲν κυρίως ἐπὶ τοῦ ἐνός λέγομεν· λέγομεν δὲ ὁμως τί περὶ αὐτοῦ διὰ τὴν αὐτοφυῆ τῆς ψυχῆς, ὥδιναι παρὰ τὸ ἐν· ἀνάγκη τοίνυν εἶπερ μόνον καὶ ἅπαν τὸ θεῖον, ὑπὲρ οὐσίαν ἐστίν, ἢ τοῦ πρώτου θεοῦ μόνου εἶναι τὸν παρόντα λόγον, ὃς δὲ μόνος ἐστὶν ὑπὲρ οὐσίαν, ἢ περὶ πάντων θεῶν καὶ τῶν μετ' ἐκείνων· ἐπειδὴ γὰρ πῶς θεός ἐνὰς ἐστὶ κατὰ θεός; τοῦτο γάρ ἐστι τὸ πάσης οὐσίας ἐνθεωτικόν τὸ ἐν· διὰ δὲ τοῦτο, συνάπτειν ἀξιοῦσι τῇ περὶ τοῦ πρώτου θεοῦ θεωρίᾳ, τὴν περὶ θεῶν ἀπάντων ὑψέησιν· πάντες γὰρ εἰσὶν ἐνάδες ὑπερούσιοι, καὶ τοῦ πλήθους τῶν ὄντων ὑπερανέχουσαι, καὶ ἀκρότατες τῶν οὐσιωδῶν.

25. Ἀλλ' εἰ μὲν ὡσαύτως τὴν τε πρωτίστην οὐσίαν, ἐν λέγομεν· καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς, εἶδει μίαν αὐτοῖς ὑπόθεσιν ἀποκληροῦν· οὐδὲν γὰρ ἄλλο μᾶλλον περὶ τοῦ πρώτου ἐνός, ἢ τῶν λοιπῶν ἐνάδων φαμέν αὐτὸν ποιεῖσθαι τὸν λόγον· εἰ δὲ τὸ μὲν πρωτίστον ἐν ὡς δοκεῖ που, καὶ αὐτοῖς μάλιστα πάντων μόνως ἐστὶ καὶ ἀσύντακτον πρὸς τὰ ἄλλα πάντα καὶ ἀμείβετον ἀρπάσαν φασὶν αὐτὸ πρὸς τῶν ὄλων καὶ ἀγνωστον, τοῖς πᾶσιν ἐξηρημένον· ἐκάστη δὲ τῶν ἄλλων ἀπάντων, μεθεκτὴ πῶς ἐστὶ καὶ οὐ μόνον ἐνὰς, ἀλλὰ καὶ πλήθους οἰκείου μετέχουσα καὶ οὐσίας ἢ νοητῆς ἢ νοερᾶς ἢ ψυχικῆς ἢ καὶ σωματικῆς· μέχρι γὰρ ταύτας, πρόκειναι ἢ μεθεῖναι· τί χρὴ τὸ μὴ συναριθμοῦμενον τοῖς οὐσίαις ἐν, μὴ δὲ συνταττόμενον ὅλως τοῖς πολλοῖς, εἰς μίαν ὑπόθεσιν ἐμψέρειν ταῖς μετεχομέναις μὴν ἀπὸ

τότας, διὰ τὴν ἄρρητον αὐτοῦ καὶ ἄφραστον ὑπερίκυσιν· διεχῶς δὲ λεγόμενον καὶ τοῦ ταυτοῦ καὶ τοῦ ἑτέρου· λέγεται γὰρ ταυτὸν καὶ ἡ ταυτότης καὶ τὸ μετέχον τῆς ταυτότητος· καὶ ἕτερον ὁμοίως, ἢτε ἑτερότης, καὶ τὸ μετέχον τῆς ἑτερότητος· τοίνυν κατ' οὐδέτερον τρόπον τὸ ἐν ἑτερον ἢ ταυτὸν· οὔτε γὰρ ὡς ἑτερότης, οὔτε ὡς ἑτερον τῶν ἄλλων ἑτερον· οὔτε ὡς ταυτότης, οὔτε ὡς ταυτοῦ μεταλαβόν, ἑαυτοῦ ταυτὸν· καὶ τὰ μὲν, προαπαδείκνυται τούτων· τὰ δὲ, προϊόντες γνωσόμεθα.

23. τούτων δὲ δεδιγμένων, εἰ τάγε ἄλλα τοῦ ἐνὸς ἑτερα ἂν εἴη αὐτοῦ· τὰ γὰρ ἄλλα συνιστρεῖν δοκεῖ καὶ τὴν τοῦ ἑτερα εἶναι φήμην αὐτὰ τοῦ ἐνός· ταῦτα μὲν γὰρ οὐδαμῶς· οὐ γὰρ ἔστι καὶ ταῦτα ἐν· μὴ ποτε δὲ ὡς εἵπομεν, τὸ πολλὰ τοῦ ἐνός· ἑτερα μὲν τοῦ πολλὰ, καὶ ἄλλα πάντη πάντως ἔστιν, οὐχ' ἑτερα δὲ τοῦ ἐνός· ὡς γὰρ αὐτός προείρηκεν τὸ ἑτερον, ἑτέρου ἑτερον. καὶ εἰ λέγοιτο οὖν ἄλλα καὶ ἑτερα τοῦ ἐνός, οὐχ' οὕτως λέγεται· ὡς δ' ἑτερότητος ἀπ' ἐκείνου ποιησάμενα μὲν τὴν πρόθεσιν ἦν γὰρ ἂν διευτέρα μετὰ τὸ ἐν ἢ ἑτερότης, καὶ μέση τοῦ ἐνός καὶ τῶν πολλῶν· ἵκη καὶ ταῦτα προεῖγ κατ' αὐτὴν· ἀλλ' ἔσται μὲν τούτοις ὕψεις περὶ τὸ ἐν· οὐ πῦσα δὲ ὕψεις, ἑτερότητος ἔστιν ἐκγονος· ἀλλ' ἢ ἐν τοῖς εἰδητικοῖς διακόσμησις ὕψις· ὅθιν δὴ καὶ πᾶν τὸ ἑτερον, τῆς οἰκίας αἰτίας, καὶ ὑφίεται αὐτῆς· οὐ πᾶν δὲ τὸ ὑψιμένον ἡτεροῖεται πρὸς ἐκεῖνο αἴτιον ἑαυτοῦ· τάχα δ' ἂν καὶ οὕτως λέγοιτο· τὰ ἄλλα τοῦ ἐνός εἶναι ἑτερα τοῦ ἐνός διὰ τὴν εἰσελευσάντων αὐτῶν ἑτερότητα τὴν ἀπόκασιν ποιησάμενα, τὴν ἀπὸ τοῦ ἐνός ἡτεροποιήσαν· τὰ γὰρ αὐτὰ τοῦ ἀνιτεροιώτου διὰ τὴν ἀπλότητα τάξιν ὑψιμένην ἔλαχιν· ὥστε καὶ ἄλλα βηθήσεται τοῦ ἐνός, ὡς διὰ τὸ ἀλλήλων ἄλλα γενέσθαι, χωρισθέντα τοῦ τὴν ἀλλήλων προσπαγορίαν ἀναιρομένου παντάπασιν ἐνός.

24. Διτῶς οὖν, μᾶλλον δὲ τριτῆς, ἐν τοῖς οὖσιν οὐσιν τῆς ἑτερότητος, τῆς μὲν τῶν κριτετῶνων, τῆς δὲ τῶν χιριωνων, τῆς δὲ τῶν ὁμοστοίχων, ἀντί μὲν τῆς τῶν κριτε-

τινός ποιείσθαι, καὶ μὴ ἄλλου· λέγει δὲ, οἷον εἴ τι ἐπὶ ἀνθρώπου ἕτερον, τοῦτο λέγειν οὐκ ἀνθρώπον· καὶ εἴ τι λευκοῦ, τοῦτο οὐ λευκόν·

22. Οὕτω δ' ἂν ἀποδείξας καὶ τὴν ταυτότητα αὐτὴν, ἔστιν ὅπῃ ταυτότητα μὴ οὔσαν, εἴπερ εἴη πῶς τῇ ἑτερότητι ταυτὸν, ἢ ἄλλῃ τινὶ τῶν ὄντων παρ' ἑαυτὴν· λεγίσθω γὰρ ὅτι ἡ ταυτότης, ταυτὸν ἔστιν ἑτερότητι, καὶ ὅσον μετέχει τῆς ἑτερότητος· εἰ γοῦν τὸ ἑτερότητι ταυτὸν, ἕτερον ἔστι καὶ οὐ ταυτὸν, ἢ ἄρα ταυτότης, ἕτερον καὶ οὐ ταυτὸν· καὶ οὐδὲν γε ἄτοπόν ἐστι· τῇ μὲν γὰρ οὐσίᾳ τῇ ἑαυτῆς, ταυτότης ἐστὶ· τῇ δὲ μετουσίᾳ τῇ ἑκείνης, ἕτερον· γίνεται δὲ ἐκείνη ταυτὸν, τὸ μετέχειν ἐκείνης, ὃ καὶ παραδοξότατόν ἐστι τὸ ἕτερον γενέσθαι τὸ πρὸς τὴν θατίτερον γινόμενον φύσιν· καὶ οὗτος δ' οὖν ὁ λόγος, ἠρωτημένος ὑπὸ τοῦ ἐνός· ἐστὶν ἀληθής· διότι τὸ ἐν, οὔτε γένος ἔχει τί πρὸ ἑαυτοῦ, οὔτε εἶδος· τὰ μὲν πρὸ ἑαυτῶν ἔχοντα γένος, ἢ εἶδος, οἷον ἀνθρώπος καὶ ἵππος, ταυτὰ ὄντα κατὰ τὸ γένος ἢ εἶδος, οὐκ εἶτι καὶ ἀλλήλοις ἀπλῶς ἐστὶ ταυτὰ· μὴ εἶναι δὲ ἀνάγκη πρὸς τοῦ ἐνός γένος ἢτοι εἶδος, εἰ μὴ γίνηται τὸ ἐν ἢ γένους μετέχον ἢ εἶδους, οὐχ' ἐν· τὸ γὰρ μετέχον τοῦ γένους, ἔχει τί παρὰ τὸ γένος· καὶ τὸ μετέχον ὡσαύτως τοῦ εἶδους, ἔχει τί παρὰ τὸ εἶδος· καὶ καθόλου πᾶν τὸ μετέχον τινός, ἔχει τί παρὰ τὸ μετέχον· εἰ γὰρ μηδὲν, αὐτὸ ἂν ἐκείνο εἴη παντελῶς καὶ οὐ μετέχον ἐκείνου· εἰ οὖν τὸ ἐν, μήτε ἐν γένει ἐστὶ, μήτε ἐν εἴδει, ταυτὸν δὲ ἑτέρῳ τινὶ αὐτὸ ἂν ἐκείνο εἴη ἢ ἔστι ταυτὸν οὐκ ἄλλο ὄν· ἀλλὰ τῶν δύο προβλημάτων, ἐν τούτῳ κοινὸν ποιεῖται συμπέρασμα, κοινωνίαν ἔχόντων καὶ ὅσον ἀντιερόφως ἀλλήλοις λαμβάνεται· τὸ μὲν ἕτερον, πρὸς ἑαυτό· τὸ δὲ ταυτὸν, πρὸς τὰ ἄλλα· δοκεῖ γὰρ τὸ μὲν ἕτερον, οἰκτιῶς ἔχειν τῇ πρὸς τὰ ἄλλα ἀναλήψει· τὸ δὲ ταυτὸν τι πρὸς ἑαυτό· μᾶλλον γὰρ ἐστὶ τοῦ ἐνός ἐγγύς, ἢ μὲν πρὸς τὰ ἄλλα ἑτερότης διὰ τὴν ἐξηρημένην τοῦ ἐνός ὑπεροχὴν· ἢ δὲ πρὸς ἑαυτό ταυ-

καὶ γὰρ ὅτι ταυτὸν τοῖς ἄλλοις, οὐκ ἔστι δῆλον· καὶ ὅτι ἕτερον ἑαυτοῦ οὐκ ἔστιν· τὰ δὲ λοιπὰ δύο, δυσμεταχειρίστα· πῶς γὰρ ἂν τις παραδείξαιτο, ὅτι οὐκ ἔστιν ἑαυτῷ ταυτὸν, ὃ γε ἔστιν; ἢ πῶς ἂν πεισθῇ τις, ὅτι οὐκ ἔστιν ἕτερον τῶν ἄλλων, ὃ γε ἐξήρηται αὐτῶν; πῶς δὲ αὐτὸ τοῦτο δείκνυται; τῶν τεττάρων τὸ πρῶτιστον ὅτι οὐχ' ἕτερον ἑαυτοῦ τὸ ἐν, νῦν ἡμῖν ῥητίον· ἔπειτα αὖθις, περὶ ἑκάστου τῶν ἄλλων ἐροῦμεν· δείκνυται μὴν οὖν τὸν τρόπον τοῦτον· εἰ τὸ ἐν ἑαυτοῦ ἕτερον, ἐνὸς ἂν εἴη πάντως ἕτερον· αὐτὸ γὰρ ἔστιν ἐν· τὸ δὲ τοῦ ἐνὸς ἕτερον, οὐχ' ἐν· καὶ γὰρ τὸ τοῦ ἀνθρώπου ἕτερον, οὐκ ἀνθρώπος· εἰ τὸ ἐν ἕτερον ἄρα ἑαυτοῦ, τὸ ἐν οὐχ' ἐν ἔστιν· ἀλλὰ μὴν καὶ ἄτοπον τοῦτο περιέχον ἡμᾶς εἰς τὴν ἀντίφασιν ὅτι τὸ ἐν, οὐχ' ἐν· οὐκ ἄρα αἷτιον ἑαυτοῦ τὸ ἐν.

21. Ἀπορήσεις δ' ἂν τις πρὸς τὴν ἀπόδειξιν ταύτην μὴ ποτε καὶ ἡ ἑτερότης οὕτως ἀποδειχθῇσεται, μὴ οὕσα ἕτερον ἑαυτῆς· καὶ τοιγὶ τοῦτο ἀναγκαῖον· ἑκάστον γὰρ τῶν ὄντως ὄντων, ἀπ' ἑαυτοῦ τὴν ἐνέργειαν ἄρχειται, καθάπερ εἴρηται πολλάκις· καὶ ὁ ἐκείνης μὲν Ζωνῶν καὶ τὴν θατέρου φύσιν εἶλεγε τῶν ἄλλων γενῶν, ἕτερον οὖσαν· κατὰ τοῦτο ἑαυτὴν εἶναι μὴ ὄν, ὡς τὴν κίνησιν καὶ τὴν στάσιν· ἀλλ' εἰ ἑαυτῆς ἕτερον ἢ ἑτερότης, ἔσται ἕτερον ἑτερότητας· ὥσπερ καὶ τὸ ἐν, οὐχ' ἐν· οὐκ ἄρα καὶ ἑαυτῆς ἕτερον ἢ ἑτερότης· μήποτε οὖν ἀπ' ἑαυτῆς μὲν ἄρχειται τοῦ ἐνεργεῖν ἢ ἑτερότης καὶ ποιεῖ ἕτερον ἑαυτὴν, οὐχ' ἑαυτῆς δὲ ἕτερον, ἀλλὰ τῶν ἄλλων; καὶ γὰρ ἐκείνα διακρίνεται ἀπ' ἄλλήλων δύναται, καὶ ἑαυτὴν ἀπ' ἐκείνων πολλῷ πρότερον· καὶ οὕτως εἰς ἑαυτὸν ἐνεργεῖ φυλλάττειν ἑαυτὴν ἀσύγχυτον τοῖς ἄλλοις· εἰ δὲ ἔτι βούλει λέγειν ἄληθέστερον, καὶ ἡ ἑτερότης, καθ' ὅσον ἑαυτῆς ἑτερόν ἔστιν, οὐκ ἔστιν ἑτερότητας· ἑαυτῆς γὰρ ἕτερον τῷ μετέχειν τῶν ἄλλων γενῶν· ταῦτα οὖν οὐχ' ἑτερότητας, ἢ τῶν ἄλλων μετέλοχε· καὶ οὐδὲν ἄτοπον ἐπὶ γε τῆς ἑτερότητας· πληθεὺς γὰρ ἔστιν· ἐπὶ δὲ τοῦ ἐνός, ἄτοπον· ἐν γὰρ ἔστι μόνον, ἄλλο δὲ οὐδέν· δεῖ δὲ τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ

τὸ ἐν, διὲ δὴπου τὸ αἷτιον τὸ πρὸ αὐτῶν, μειζόνων αἰτίων εἶναι καὶ καλλιόνων, τοῖς ἐφεξῆς· τὰ γὰρ ὑψηλότερον τῶν αἰτίων, ὑψηλοτέρων ἐστὶν ἀγαθῶν τοῖς ἑαυτῶν δευτέροις παρεκτικῶν· ἵε οὖν τοῦ ἐνὸς καὶ τῆς ἐνώσεως· θειότερον; ἔξει τὰ πράγματα, παρ' ἐκείνης τῆς αἰτίας, ἣν τοῦ ἐνὸς ἐπέκεινα τάττειν ἀξιοῦμεν· εἰ μὲν γὰρ μηδὲν δώσει τοῖς μετ' ἑαυτὴν, ἄγονος ἐσται καὶ ἀκοινώνητος πρὸς πάντα· καὶ οὐδὲ ὅτι ἐστὶν εἰσόμετα, μηδὲ μίαν ἔχοντες πρὸς αὐτὴν κοινωνίαν· νῦν γὰρ αὐτοφυῶς πάντες τὸ ἐν ἐπιζητοῦμεν, καὶ ἀνατεινόμετα πρὸς αὐτὸ· πρὸς δὲ ἐκείνην τὸ συνάψον οὐκ ἂν ἔχοιμεν, εἴπερ μηδὲν ἀπ' αὐτῆς· εἰ δὲ τι δώσει χάριεν τοῖς οὖσι, πότερον καὶ τί τοῦ ἐνὸς ἐσται κρείττον, οὐδὲ πλάσαι δυνατόν· πάντα γὰρ τὰ ἄλλα, κρείττω καὶ χείρω λέγεται κατὰ τὴν τούτου μείζω καὶ ἐλάττω μετουσίαν· καὶ αὐτὸ οὖν καὶ τὸ κρείττον, ἐνὸς μετουσίᾳ κρείττον· καὶ ὅλως οὐκ ἂν ἢ τοῦτο πᾶσι περισπούδαστον ἐν, εἴτε κρείττον εἴχομεν αὐτοῦ· οὐδ' ἂν, πάντων ὄντων τῶν ἄλλων κατολιγωροῦντες, ἵε ἐν ἐδιώκομεν· καὶ τὸ δίκαιον παρορῶντες, καὶ τὸ καλὸν οὐ προσπαίεσθαι, διὰ τὴν τοῦ δοκοῦντος ἡμῖν ἐνὸς πρᾶσποίησιν· εἰ τοῖνον τοῦ μὲν ἐνὸς χάριν πάντων τῶν ἄλλων καταφρονεῖμεν, ἵε δὲ ἐν οὐδέποτε τῶν ἄλλων ἕνεκα τινὸς παρορῶμεν, σιμνότερον ἂν εἴη τὸ ἐν εἰκότερον, ὡς συνέχον πάντα καὶ σώζον τὰς ἐννοίας ἡμῶν· ἵε ἄρα τῆς ἐνώσεως παρακτικόν, πρῶτιστον ἂν εἴη τῶν πάντων· τοῦτο ἄρα πρῶτιστον τῶν πάντων· οὐκ ἄρα ἐστὶ ἵε τοῦ ἐνὸς ἀπλῶς κρείττον· αἷτιον οὐκ ἄρα ἐν ἄλλῳ ἵε ἐν· ἀλλ' ὅτι μὲν οὐκ ἐστὶν ἀπ' ἄλλης αἰτίας τὸ ἐν, διὰ τοῦτων δὴλον.

20. Τιτῶρων δὲ ὄντων περὶ τὸ ταυτὸν, καὶ ἕτερον προβλημάτων ἀποφατικῶν τοῦ ἐνὸς, καὶ ἡμῖν εὐληπτοτέρων, ἀρχόμενος οὕτω πρότεσι διὰ τῶν λοιπῶν· ἐστὶ δὲ τὰ τίεσσαρα προβλήματα, τοιαῦτα· τὸ ἐν, οὐκ ἐστὶν ἑαυτοῦ ἕτερον· τὸ ἐν, οὐκ ἐστὶν τῶν ἄλλων ἕτερον· τὸ ἐν, οὐκ ἐστὶν ἑαυτῷ ταυτὸν· τὸ ἐν, οὐκ ἐστὶν τοῖς ἄλλοις ταυτὸν· τούτων σαφέστατα μὲν ἐστὶ τὰ ἄκρα·

ἔχει πάντως· τὸ μὲν, περιέχον· τὸ δὲ, περιεχόμενον· τὸ ἄρα ὡς ἀληθῶς ἐν, οὐκ ἔστιν ἑαυτῷ· διδρασκται δὲ, ὅτι οὐδὲ ἐν ἄλλῳ, τὸ ἐν ἄρα, οὔτε ἐν ἑαυτῷ ἔστιν, οὔτε ἐν ἄλλῳ· καὶ τοιοῦτοι μὲν οἱ τοῦ προκειμένου δεικτικοὶ συλλογιστικοί.

18. Ἄλλ' ἴσως ἔρει τις· πῶς ἔστι τὴν λέξιν ἀραρμόσαι, τοῖς τοῦ ἐν τινι τρόποις πολλοῖς οὐσι; τὸ γὰρ σημεῖον ἐν τῇ γραμμῇ λέγεται εἶναι, δῆλον ὡς ἐν ἄλλῳ· καὶ γὰρ ἄλλο μὲν σημεῖον, ἄλλο δὲ γραμμὴ, καὶ οὐκ ἐπειδὴς ἐν ἄλλῳ ἐστὶ· διὰ τοῦτο περιέχεται ὑπὸ τῆς γραμμῆς· καὶ πολλοῖς ἑαυτοῦ μέρεσιν ἀπτεται ὑπὸ τῆς γραμμῆς· ἔστι μὲν δὲ καὶ πρὸς τοῦτο ἀπαντᾶν λέγοντων, ὅτι εἰ καὶ μὴ διαστηματικῶς περιέχει τὸ σημεῖον ἢ γραμμὴ, ἀλλὰ τρόπον ἄλλον αὐτὸ περιέχει· τὰς γὰρ ιδιότητας αὐτοῦ περιέχει· πέρας γὰρ ἐστὶ τὸ σημεῖον μόνον· ἢ δὲ γραμμὴ, καὶ πέρας καὶ ἄλλό τι μῆκος οὐσα ἀπλάτεις· καὶ ἀδιαστατον μὲν ἔκείνο· αὕτη δὲ κατὰ μῆκος διαστατῇ· καὶ γὰρ ὅλως ἐπεί οὐ ταυτὸν ἐστὶ σημεῖον καὶ ἐν, ἀνάγκη πολλὰ εἶναι τὸ σημεῖον· οὐχ' ὡς μέρη ἔχον διαστηματικῶς· ταύτῃ γὰρ ἡμεῖς· ἀλλ' ὡς ιδιότητος πλείονας συμπληρωτικὰς αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο μερῶν ἔχουσας λόγον· ὥς ἡ γραμμὴ περιέχουσα, κατὰ ἂν λέγοιτο τῷ σημείῳ συνάπτεσθαι· ὅτι δὲ οὐ ταυτὸν ἐστὶ σημεῖον, καὶ ἐν, δῆλον· τὸ μὲν γὰρ, ἀρχὴ πάντων· τὸ δὲ, μεγεθῶν μόνον· ἀλλ' οὐδὲ τὸ σημεῖον πρὸ τοῦ ἐνός, καὶ γὰρ ἡ μονάς, ἐν· καὶ τὸ ἐν τῷ χρόνῳ ἡμεῖς· λείπεται οὖν τὸ σημεῖον εἶναι μετὰ τὸ ἐν· καὶ μετέχειν τοῦ ἐνός· ὥστε καὶ οὐχ' ἐν ἔστιν· εἰ δὲ τοῦτο, κωλύεται οὐδὲν ἀσωμάτων ἔχον ιδιότητος πολλὰς, αἱ εἰσι καὶ ἐν τῇ γραμμῇ, περιέχισθαι ὑπ' αὐτῶν· οὕτω μὲν οὖν δυνατόν ἀπαντᾶν.

19. Τὸ δὲ ἐν, οὔτε μέρη ἔχει, οὔτε ὅλον ἐκ μερῶν, ὥστε οὐ δυνατόν αἰτίαν εἶναι πρὸ αὐτοῦ ἄλλην, ἀλλ' ἔστιν ἐπικείμενα πάντων, ὡς αἰτίαν κρείττονα οὐκ ἔχον· πᾶσαι γὰρ αἱ τάξεις, ἀθρόως ὑπὸ τοῦ ἐνός ὑπέστησαν· καὶ τὸ ὑπὲρ πάντα πάντων αἰτιόν ἐστι τῶν ὄντων, τὸ ἐν· αὐτοῦ δὲ αἰτίον, οὐδὲν ἔστιν· εἰ γὰρ αἰτίον ἔχει

τὸ μὲν, ὡς πρὸς τὰ μετ' αὐτὸ λεγόμενα· ὡς ὅταν φῶμεν τὴν πρόνοιαν παρῆναι πανταχοῦ, τῷ μηδενὸς ἀποσταταίῃ τῶν οὐ δευτέρων· ἀλλὰ πάντα σώζειν καὶ συνέχειν, καὶ διακοσμεῖν, δι' αὐτῶν τῇ μεταδόσει διήκουσαν· τὸ δὲ, ὡς πρὸς πάντα τὰ πρὸ αὐτοῦ καὶ τὰ μετ' αὐτό· κυρίως γοῦν πανταχοῦ τοῦτό ἐστιν, ὃ καὶ ἐν τοῖς δευτέροις ἐστὶ, καὶ ἐν ἑαυτῷ, καὶ ἐν τοῖς πρὸ αὐτοῦ· διό τι καὶ κυρίως πάντα ταῦτα ἐστὶ· καὶ τοῦτο τοῦ πανταχοῦ ἀπόφασίς ἐστι τὸ οὐδαμοῦ, τὸ νῦν παρελημμένον· καὶ τοῦτο τὸ οὐδαμοῦ καὶ πανταχοῦ κρείττον, καὶ μόνου τοῦ ἑνὸς ἐξαιρέτον· ἄλλο δὲ ἐστὶ μηδαμοῦ τὸ τῷ πανταχοῦ σύστοιχον· ὃ πρὸς τὰ δεύτερα μόνον λέγειν εἰώθαμεν· ὧν ἑκάτερον ἀληθές ἐστι διὰ τὸ λοιπὸν· οὐδαμοῦ γὰρ τὸ ὅν διότι πανταχοῦ· τὸ γὰρ ὑπό τινος τόπου κρατούμενον, ἐν τινι ἐστὶ· τὸ δὲ πᾶσιν ὁμοίως παρὸν οὐδαμοῦ ἐστὶν ἀφανισμένως· καὶ διότι πάλιν οὐδαμοῦ, διὰ τοῦτο πανταχοῦ· διὰ τὸ πάντων ὁμοίως ἐξηρῆσθαι, πᾶσιν ὁμοίως πάρεστιν· οἷον ἐξ ἴσου τῶν πάντων ἀφαστός.

17. Ταῦτα μὲν οὖν σύστοιχα ἀλλήλοις· ἐκείνο δὲ τὸ μηδαμοῦ, κρείττον παντός τοῦ πανταχοῦ καὶ τῷ ἐνὶ μόνου δυνάμενον ἐφαρμόζειν· ὡς ἀπόφασίς τοῦ ἐν τινι· παντός γὰρ τοῦ ἐνδεκαχῶς λεγομένου τρόπου, τοῦ ἐν τινι κρείττον ἐστὶ τὸ ἐν· εἰ δὲ πᾶν τὸ ἐν τινι ψεύδος, ἀληθὲς ἡ ἀπόφασίς τοῦ οὐδαμοῦ· τὸ γὰρ ἐν τινι, τῷ οὐδαμοῦ ἀντίκειται· καθάπερ δὴ καὶ τὰ τίς, τῷ οὐδεὶς· ἡ μὲν τοι ὅλη τοῦ συμπεράσματος ἀπόδειξις, τοιαύτη τίς ἐστίν· τὸ ἐν, οὔτε ἐν ἑαυτῷ ἐστίν, οὔτε ἐν ἄλλῳ· πᾶν δὲ τὸ ἐν τινι ὄν, ἢ ἐν αὐτῷ ἐστίν, ἢ ἐν ἄλλῳ· τὸ ἄρα ἐν, οὐδαμῶς ἐστὶν ἐν τινι· τὸ δὲ μηδαμῶς ἐν τινι ὄν, οὐδαμοῦ ἐστίν· τὴν δὲ προτίραν τῶν προτάσεων, ἀποδείκνυσιν οὕτω τὸ ἐν οὐδενὸς ἀπτεσθαι δύναται πολλοῖς· τὸ ἐν ἄλλῳ, ἀπτεται τῶν ἐκείνου πολλὰ ἐν ᾧ ἐστὶ· τὸ ἄρα ἐν, ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ ἐστὶ· πάλιν τὸ ἐν, οὔτε ἀρχὴν ἔχει, οὔτε τελευτὴν· οὐθ' ὅλως περιέχον ἐστὶ καὶ περιεχόμενον· τὸ γὰρ ἐν αὐτῷ ὄν,

τον κρείνουν μὲν μέχρι τῶν ἐν σχέσει ψυχῶν· τοῦτο δὲ μόνον ἀπὸ τῶν θείων ἀρχεῖν καὶ ὅλως ἀρχεῖν καὶ οἷς μὲν ὑπάρχει τὸ δεύτερον· πάντα γὰρ ἐν τοῖς ἑαυτῶν ἐστὶν αἰτίαις, καὶ οὐκ ἂν εἴη τῶν αἰτίων ἐκροίτῃσαντα τελέως· οἷς δὲ τὸ πρότερον ἐν τοῖς ἐσχάτοις οὖσιν, οὐκ ἀνάγκη καὶ ἐν τοῖς πρώτοις εἶναι· πάσας δ' οὖν θείας ψυχὰς, ἐν τοῖς πρὸ αὐτῶν εἶναι μόνας· οἷον ἐν τοῖς νοῦς ὧν ἐξεχονται· τὸν δὲ νοῦν λοιπὸν, ἐν αὐτῷ τε καὶ ἐν τῷ πρὸ αὐτοῦ πατρὶ λέγω· καὶ ἐν τῇ θυνάμει τοῦ πατρὸς· εἰ βούλει· πάντα γὰρ ἄχρι τούτου τῷ ἐν ἄλλῳ ἔχει· αὐτὸς δὲ πῶς ἂν ἔχει, πότερον ἐν ἑαυτῷ μόνον, ἢ καὶ ἐν ἄλλῳ, μετὰ ταῦτα σκεπτέον, ὁπόταν περὶ τοῦ αὐθουποστάτου λέγομεν.

15. Τὸ τοίνυν οὐδαμοῦ, τοῦτο γὰρ ἡμῖν προκείμενον ἦν πατιδεῖν, τοῖς μὲν ἔχουσι τὸ ἐν ἄλλῳ, τοῦτο δὲ τὸ τοῦ ἐν αὐτῷ καταδεΐστερον, οὐδαμῶς ἂν ὑπάρχει· πῶς ἂν τοῖς ἐν ἄλλῳ γιγνόνσιν, ἐφαρμόσεται οὐδαμοῦ, τὸ ἐν τινι μαχόμενον; τοῖς δὲ ἔχουσιν ἐκεῖνο τὸ ἐν αὐτῷ κρεῖττον, ἐν ἄλλῳ πάρισι μὲν· ἀλλ' οὐχ' ἀπλῶς· ἐστὶ γὰρ ἐν ταῖς αἰτίαις ἑκαστα ταῖς ἑαυτῶν· μόνῃ δὲ τῷ ἐνὶ πρώτῳ ὑπάρχει τὸ οὐδαμοῦ ἀπλῶς· οὔτε γὰρ ἐν τοῖς μετ' αὐτὸ, οὐ γὰρ θῆμι· οὔτε ἐν τῷ πρὸ αὐτοῦ· οὐ γὰρ ἐστὶν· οὔτε ἐν ἑαυτῷ, οὐ γὰρ πίφυκεν· τὸ μὲν, ὅτι ἄσχετον· τὸ δὲ, ὅτι πρώτιστον· τὸ δὲ, ὅτι μόνως ἐστὶν ἐν· οὔτε οὐδαμοῦ· τοῦτο μὲν παντάπασιν ἀληθές, τὸ δὲ πανταχοῦ.

16. Μετὰ τοῦτο ζητητέον πότερον κρεῖττον ἐστὶν τὸ οὐδαμοῦ καὶ τελειότερον, ἢ καταδεΐστερον· εἰ μὲν γὰρ κρεῖττον, διὰ τί μὴ τῷ πρώτῳ τὸ κρεῖττον ἀπονέμεται, ἀλλὰ τὸ οὐδαμοῦ διδῶκαμεν; ἀλλ' οὐ φαμέν, ὅτι οὐδαμοῦ ἐστὶ μένον· εἰ δὲ καταδεΐστερον, πῶς οὐκ ἄμεινον, ἐπὶ τοῦ μὴ προνοεῖν, τοῦ προνοεῖν· τὸ μὲν γὰρ προνοεῖν, πάσι πάρισι τοῖς τῆς προνοίας ἀξιουμένοις· τὸ δὲ μὴ προνοεῖν οὐδαμοῦ τῶν δευτέρων εἶναι διηνήκασθαι· μὴ ποτε οὖν τὸ πανταχοῦ διττὸν.

ἑαυτῷ ἔστιν ἀνθυπόστατος· καὶ ἔτι περιέχεται γὰρ ὑπὸ τῆς οὐκείας αἰτίας, εἰ μὲν βούλει θεολογικῶς φάναι, τῆς πατρικῆς· πᾶς γὰρ ὁ νοῦς, πατὴρ ἔστι νοῦς· ὁ μὲν, τοῦ ὅλου πατρός· ὁ δὲ, τοῦ τῆς οὐκείας τριάδος πατρός· περιέχεται οὖν ὑπὸ τοῦ πατρός ὁ νοῦς.

14. Εἰ δὲ κατὰ τοῦτον βούλει τὸν τρόπον οὐχί, ἀλλ' ὅτι πᾶς νοῦς ἐφίεται τοῦ ἐνός, καὶ ἐν τῷ ἐνὶ κρατεῖται· καὶ διὰ τοῦτο ψευδὸς οὐδαμοῦ φάναι τὸν νοῦν· μόνον δὲ τὸ ἐν ἀπλῶς, οὐδαμοῦ ἔστιν. οὔτε γὰρ ἐν τοῖς μετ' αὐτὸ ἔστιν, ἄτε ἐξηρημένον ἀπὸ πάντων· ὅπουγε οὐδὲ ὁ νοῦς, οὐδὲ ἡ ψυχὴ αἱ μετὰ τὸ ἐν ἀρχαί, οὔτε ἐν ἑαυτῷ, ἄτε ἀπλοῦν ὄν, καὶ παντὸς πληθους ἀδεικτον, οὔτε ἐν τῷ πρὸ αὐτοῦ· διότι οὐδὲ ἔστι κριττον τοῦ ἐνός τοῦτο ἄρα τὸ ἀπλῶς οὐδαμοῦ· πάντα δὲ τὰ ἄλλα, δευτέρως ἔχει τὸ οὐδαμοῦ· καὶ πῶς μὲν ἔστιν οὐδαμοῦ, πῶς δ' οὐκ ἔστιν; εἰ γὰρ θελήσεις θεωρῆσαι πᾶσαν τὴν τῶν ὄντων τάξιν, ὅψει τὰ μὲν εἶδη τὰ ἐνυλὰ, ἐν ἄλλοις ὄντα, καὶ ἐν τῇσιν ὑποκειμένοις ἰδραζόμενα· τὰς δὲ φύσει, ἐν ἄλλοις μὲν καὶ ταύτας· θύνουσι γὰρ κατὰ τῶν σωματίων, καὶ ἐν ὑποκειμένῳ πῶς εἰσὶν· ἤδη μὲν τοι αὐταὶ ἐν ἑαυταῖς φερούσαι ἀπήχημά τι καὶ εἰδωλὸν ψυχικόν· καὶ ὅσον ζῶαι τινεὶς ἤδη καὶ οὐσίαι καὶ πάσχοντες ἐνός μορίου τινός, καὶ αὐταὶ συμπάσχουσι· τὰς δὲ ἐν σχίσει ψυχάς, ὡς μὲν σχίσιν ἐχούσας, ἐν ἄλλῃ καὶ ταύτη· αὕτη γὰρ ἡ σχίσιν ἡ πρὸς τὰ δεύτερον, τὸ ἐν ἄλλῳ πάντα συνεισφέρει· καθόσον δὲ ἐπιστρέφειν εἰς ἑαυτὰς θύναται καθαρώτερον ἐν ἑαυταῖς οὐσας· αἱ μὲν γὰρ φύσεις, πᾶσαν ἐνέργειαν περὶ τὰ σώματα συντείνουσι· καὶ ὅπερ ἂν ποίωσιν, εἰς ἄλλο ποιοῦσιν· αἱ δὲ ψυχαί, ταῖς μὲν τῶν ἐνεργειῶν πέρι τὸ σῶμα χρώνται, ταῖς δὲ εἰς ἑαυτὰς ἐνεργοῦσι, καὶ πρὸς ἑαυτὰς ἐπιστρέφουσι· τὰς δὲ ἀσχήτους ἐν ἑαυταῖς ἤδη· καὶ ἐν ἄλλοις μὲν οὐκ ἔστι τοῖς δευτέροις, ἐν ἄλλῃ δὲ τῷ πρὸ αὐτῶν οὐσας· διχῶς γὰρ τῷ ἐν ἄλλῃ· τὸ μὲν, τοῦ ἐν αὐτῷ κατὰδείκτερον, τὸ σχίσιν πρὸς τὰ δεύτερα· τὸ δὲ, ἤδη κριτ-

θανμάζειν· ἐκεῖ μὲν γὰρ ὡς πάντων ἱεκτὸν καὶ ὡς ἀφορίζον πᾶσι τό τε εἶναι καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν τελειότητα· ἐνταῦθα δὲ, ὡς αὐτοπύρακτον οὐδενός· οὐδὲ ἄλλου μέτρου δεόμενον, ἄπειρον εἶναι δίδεικται· πάντα γὰρ ὡς αὐτοῦ πρὸς αὐτὸ διὰ τούτων ἀποφασκόμενα· ἄπειρον οὖν, ὡς ὑπὲρ πᾶν πύρας· οὐδὲν γὰρ ἐστὶν ἐν νῷ πρὸς αὐτὸ πύρας· οὐδὲν γὰρ ἀρχὴ, καθάπερ εἶπομεν, οὐδὲν μίσην, οὐδὲ τέλος· ὅθεν ἡμεῖς εἰς ταυτὸν ἐγάγομεν τὸ ἄπειρον τοῦτο τὸ ἔσχατα μὴ ἔχειν· ὡς τὸ ἀμερὲς τὸ μὴ μέρη μὴ ἔχειν καὶ ἐκείνο λέγομεν ἀποφάσασθαι τὸ ἔσχατα ἔχον διὰ τοῦ ἀπείρου· μῆτε δύναμιν εἰς τὸ ἐν ἀναπέμποντες, μῆτε πλεῖστος ἀόριστον, μήτ' ἄλλο τι τῶν ὑπὸ τοῦ ἀπείρου σημαινομένων, ἀλλὰ τὸ παρ' οὐδενός ὀριζόμενον, οὐδὲ ἔχον οἰκίαν ἀρχὴν ἢ τελευτὴν· ἀπερ ἔσχατα λέγεται τῶν ἰσχύων αὐτὰ μόνον εἰς τὸ ἐν ἀναπέμποντες· ἐπομένως τοῖς ἐν τῇ δευτέρᾳ ὑποθέσει καταφατικῶς δεικνύμενοις· ταῦτα μὲν καὶ ταύτῃ διορίζομεν.

13. Ὅτι δὲ τὸ οὐδαμοῦ κυριώτατα καὶ ἀπλῶς ἐπὶ τῆς πρώτης αἰτίας λέγομεν, ὑπομνηστίον· λέγεται μὲν γὰρ καὶ ἡ ψυχὴ πολλάκις οὐδαμοῦ, καὶ διαφερόντως ἢ ἄσχετος· ὑπ' οὐδενός γὰρ κατέχεται τῶν δευτέρων· οὐδὲ περιείργεται, διὰ δὴ τινος σχέσεως ἢ ἐνεργείας αὐτῶν, καθάπερ σχέσει τινὶ δεδιμένης, πρὸς τὰ μετ' αὐτὴν· λέγεται δὲ καὶ ὁ νοῦς εἶναι· πανταχοῦ γὰρ ἐστὶν ὁμοίως καὶ πᾶσι πάρεστιν ἐξ ἴσου· πολλῶ μᾶλλον καὶ διὰ τῆς τοιαύτης παρουσίας ἐν οὐδανὶ κατέχεται τῶν αὐτοῦ μετεχόντων· λέγεται ὁ θεὸς εἶναι οὐδαμοῦ, ὅτι πάντων ἐξέρηται· ὅτι ἀμέθεκτος περὶ τῶν τριῶν ἀρχικῶν ὑποστάσεων· ὅπερ εἶπον ἕκαστα τούτων ὁρῶς λέγεται· ἀλλ' οὐχ' ὁ αὐτὸς τρόπος ἐπὶ πάντων τοῦ οὐδαμοῦ· ψυχὴ μὲν γὰρ οὐδαμοῦ τῶν μετὰ ταύτην· ἀλλ' οὐχ' ἀπλῶς οὐδαμῶς· πάντως γὰρ ἐστὶ καὶ ἐν ἑαυτῇ ὡς αὐτοκίνητος, καὶ ἐν τῇ αἰτίᾳ τῆς ἑαυτῆς· ἐπειδὴ καὶ πανταχοῦ τὸ αἶτιον, προεἴληπε τὴν τοῦ ἀποτελέσματος, καὶ περιεἴληφεν ἐνοειδῶς δύναμιν· νοῦς δὲ οὐδαμοῦ καὶ αὐτῶς μετ' αὐτοῦ· ἐπεὶ καὶ ἐν

ὅσον τὸ πᾶν διὲ γὰρ ὅλον ὑποκείμενον αὐτὸ λέγεσθαι τοῦ παντός· δίκαιον, αὐτὸ τὸ ἐνυλον εἶδος, ὃ κατέχει τὴν ὕλην καὶ περιορίζει τὸ ἀόριστον αὐτῆς καὶ ἁμορπον· εἰς ὃ καὶ ἀπειρόντις τινές, μόνον εἰς ὕλην καὶ εἶδος ἀνάγουσι τὸ πῆρας καὶ ἄπειρον· τοσαῦται μὲν οὖν καὶ αἱ τοῦ πέρματος τάξεις, ὡς συλλήβδην εἰπεῖν.

12. Λοιπὸν δὴ ἐπισκεπτέον πότερον οὕτως ἄπειρον εἴρηται τὸ ἐν, ὡς τὴν ἐν τοῖς οὖσις ἀπειρίαν λαμβάνομεν καταφατικῶς, ἢ ἄλλως πως· ἀλλ' εἰ πρὸς τοῦτο λέγοιτο τὸ ἀπειρον, ἦδη μᾶλλον αὐτὸ λέγειν οὐκ ἀπειρον· ἐπὶ πάσης γὰρ ἀντιθέσεως, ἀναγκαῖον ἢ ἐξηρῆσθαι τὸ ἐν ἀμφοτέρων τῶν ἀντικειμένων, καὶ μὴ εἶναι μὴ δ' ἕτερον αὐτῶν, ἢ τῷ τοῦ κρείττονος αὐτὸ μᾶλλον ὀνόματι προσαγορεύεσθαι· καὶ γὰρ τῷ πάντων ἀρίστῳ χρὴ προσφέρειν τὸ ἀριστον· ἀλλ' οὐ τὸ ὅπου οὖν καταδείκνυται· οὕτως ἀντιθέσεως οὕσης τοῦ ἐνός πρὸς τὸ πλῆθος, ἐν ἐκείνῳ πρόκειται, καὶ αἴτιον πρὸς αἰτιατὸν, αἴτιον ἐκεῖνο προσονομάσομεν· κρείττον γὰρ τοῦ μὲν αἰτιατοῦ, τὸ αἴτιον· τοῦ δὲ πλῆθους, τὸ ἐν· διὸν δὲ ἦν ἡ ὑπεραίτιον αὐτὸν καὶ ὑπὲρ ἐν ἀποκαλεῖν· ἢ ἐν καὶ αἴτιον· ἀλλὰ μὲν πλῆθος καὶ αἰτιατὸν· τίνι γὰρ ἀπονέμοιμεν τὰ σεμνότερα, τὰ χείρονα αὐτῶν εἰς τὸ ἐν ἀναπέμποντες; εἰ τοῖνυν καὶ τὸ πῆρας τοῦ ἀπείρου κρεῖσσον, οὐκ ἀπὸ τοῦ ἀπείρου τι ὄνομα ἐκείνῳ προσοίσομεν· οὐδὲ γὰρ ἦν θίμις ἀπὸ τοῦ χείρονος εἰς ἐκεῖνο τὰς ἐπινυμίας ἀναπέμπειν· ἀλλ' ὅπερ ἐνιδειξάμεθα καὶ πρότερον κατὰ τὴν ἀπόφασιν ἀπὸ τοῦ κρείττονος· τὸ γὰρ ἀπειρον τοῦτο, ταυτὸν τῷ οὐ πῆρας ἔχοντι, ὡς τῷ ἀμείριστῳ τὸ οὐ μέρη ἔχον, ὅταν τάττῃται τὸ ἀμερές ἐπὶ τοῦ ἐνός· εἰ δὲ μήτε ἀπ' ἄλλης αἰτίας ἐστὶ, μήτε ἐστὶν αὐτῷ ἄλλο τελικὸν αἴτιον, εἰκότως ἄπειρον· περατοῦται γὰρ ἕκαστον ὑπὸ τοῦ αἰτίου, καὶ ἐστὶ τοῦ οἰκείου τέλους· εἴτε οὖν νοητὸν ἐστὶ πῆρας, εἴτε νοερὸν, ἐπέκεινα τὸ ἐν ἐστὶ πάσης τῆς τοῦ πέρματος σειρᾶς· εἰ δὲ ἐν νόμοις μέτρον λέγεται τῶν ὅλων ὁ θεός, οὐ χρὴ

τως ἄπειρον λέγειν ἄξιόν· τὸ γὰρ πρῶτως, ἐκάτερον ἐξήρηται τῶν μικτῶν πάντων ὡς φησὶν ὁ ἐν Φιλόβω Σωκράτης· τρίτον τοῖνυν τὸ πέρας, ἐν τῷ νῷ θιατίον· καθὼ γὰρ ἐν ταυτῷ μένει κατὰ τὴν νόησιν καὶ μίαν καὶ αἰ καὶ τὴν αὐτὴν ἔχει ζῶην, ὠρίσται, καὶ πεπέρασται· τὸ γὰρ ἀμετάβατον καὶ τὸ ἰσῶς, πεπερασμένης ἐστὶ φύσεως, καὶ ὅλως ἀριθμὸς ὧν, δὴλον ὅτι ταύτῃ μετίζει τοῦ πέρατος· τίταρτον τοῖνυν ὁ χρόνος πέρας, καὶ ὡς κατ' ἀριθμὸν προῖων καὶ ὡς μέτρον τῶν ψυχικῶν περιόδων· πανταχοῦ τὸ μετροῦν καθὼ μετρεῖ· καὶ τὸ ἀφορίζον τὰ ἄλλα τῆς τοῦ πέρατος αἰτίας μετρίχον, μετρητικὸν ἐστὶν αὐτῶν καὶ ἀναφορικόν.

11. Πέμπτον ἐπὶ τούτοις, ἡ τῆς ψυχῆς περίοδος, καὶ ὁ κύκλος ὡσαύτως ἀποτελούμεναι, μέτρον ἐστὶν ἀφανὲς πασῶν τῶν φαινομένων κινήσεων· ἀπὸ γὰρ τῆς ζωτικῆς περιφορᾶς, ὀρίζεται πᾶσα τῶν αὐλοκινήτων ἡ ἀνέλιξις· ἔκτον ἡ κατὰ ταυτὰ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ καὶ περὶ τὸ αὐτὸ τοῦ αἰθέρος κινήσεις· περατοὶ γὰρ πανταχόθεν τὸ ἄτακτον τῶν παραλλήλων καὶ εἰς ἓνα συνελίσσει κύκλον, καὶ αὕτῃ καθ' αὐτὴν ὠρίσται· τὸ γὰρ ἄπειρον αὐτῆς, ἐν τῷ πάλιν καὶ πάλιν ἐστίν· ἀλλ' οὐ τὸ μὴ ἀνακάμπτειν, οὐδὲ οἶον κατ' εὐθείαν ἄπειρον· οὐδ' ὡς ἐστερημένον πέρατος κἀνταῦθα τὸ ἄπειρον· ἡ γὰρ μία περίοδος, τὸ πολλάκις ἐστὶν ἄπειρος· ἔβδομον ἡ ἀνέκλειπτος τῶν εἰδῶν ὑπόστασις, τῶν ἐνύλων λέγω· καὶ τὸ μηδὲν τῶν ὅλων ἀπόλλυσθαι· καὶ τὸ πάντα ὠρίσθαι· τὰ μὲν καθ' ἕκαστα τοῖς κοινοῖς, τὰ δὲ μέρη τοῖς ὅλοις, δείκνυσι τὴν ἐνταῦθα τοῦ πέρατος πρὸς τὸ ἄπειρον ἀντίθεσιν· ἄπειραχῶς γὰρ ἐξαλλαιτωμένων τῶν γεννητῶν, ὅμως ὠρίσται τὰ εἶδη· καὶ τὰ αὐτὰ διαμένει, μήτε πλείω μήτε ἑλάττω γινόμενα· ὀγδοὸν καλεῖσθαι πέρας τὸ ποσὸν πᾶν ἰδίως ἐν τοῖς ὕλικοις· καθάπερ γὰρ ποιὸν εἰλέγετο πρότερον ἄπειρον· οὐδὲ γὰρ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον· ἐννατον δὲ, τὸ ἄπειρον σῶμα, ὡς ὅλον πέρας ἐστίν· οὐ γὰρ ἐστὶ κατὰ μέγεθος ἄπειρον, ἀλλὰ τοσούτον

γὰρ ἔστιν ἐκείνης καὶ ἡ ταύτης περίοδος, διὰ τὴν τοῦ χρόνου συνεχῆ καὶ ἀνέκλειπτον δύναμιν· ἀνελίττεται τὴν αὐτὴν ἀρχὴν ποιομένη καὶ τελευτὴν διὰ τὸ νῦν τὸ χρονικόν· καὶ ὁ χρόνος ἀπείρως ἐνεργεῖ, διὰ τὴν νοερὰν ἀπειρίαν τὴν αἰετῶσαν· τὸ γὰρ κατ' ἀριθμὸν ἰὼν, ὅταν ἄπειρον ᾖ διὰ τὴν μένουσαν αἰτίαν, ἄπειρον περὶ ᾗ ἀνελίττεται τοῦτο καὶ ἦν, ἂν ὡσαύτως περιχορεύει· καὶ ὁ νοῦς ἐπ' ἄπειρον ζῇ διὰ τὸν αἰῶνα· τὸ γὰρ αἰῶνιον, πᾶσιν ἐκ τοῦ αἰῶνος· καὶ οὗτος ἐστὶν ὅθεν ἐξήρηται πᾶσι, τοῖς μὲν ἀμυδρότερον τὸ εἶναι τι καὶ ζῆν, καὶ ὁ αἰὼν ἄπειρος διὰ τὴν πηγὴν τῆς ἀπειρίας· ἡ καὶ οὐσίαις πάσαις καὶ δυνάμεισι καὶ ἐνεργείαις, καὶ περιόδοις καὶ γενέσεσιν ἄνωθεν χορηγεῖ τὸ ἀνέκλειπτον· καὶ μέλοι ταύτης ἐνιοῦσι καὶ ἀπὸ ταύτης κατιοῦσιν ἡ τῶν ἀπειριῶν τάξεις· καὶ γὰρ ἡ τῶν κυλῶν, ἀπὸ τοῦ αὐτοκάλλους· καὶ ἡ τῶν ἰσοτήτων, ἀπὸ τῆς πρώτης ἰσότητος· καὶ ἡ τῶν ἀπειριῶν, ἀπὸ τῆς αὐτοαπειρίας· ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἀπείρου τάξεων, εἰρήσθω ταῦτα.

ΙΟ. Τὴν δὲ τοῦ πέρατος σειράν, ταύτη συμποιοῦσαν, ἄνωθεν ἐπισκεπτέον· δύο γὰρ ταύτας αἰτίας ἅμα προήγαγεν ὁ Θεός, πέρας καὶ ἄπειρον· ἡ ἐπεὶ βούλει λέγειν ἡμᾶς ὀρφικῶς αἰθέρα καὶ χάος· τὸ μὲν γὰρ ἄπειρον, χάος ἐστὶν ὡς χορητικὸν πάσης δυνάμεως καὶ πάσης ἀπειρίας, καὶ ὡς περιληπτικὸν τῶν ἄλλων· καὶ οἷον τῶν ἀπείρων τὸ ἀπειρότατον· τὸ δὲ πέρας, ὁ αἰθέρ· ὅτι οὗτος ὁ αἰθέρ τὰ πάντα περατοῖ καὶ μετροῖ· πρῶτον οὖν πέρας, τὸ αὐτὸ πέρας, πηγὴ καὶ στίγμα πάντων ἐστὶ τῶν περῶν, νοητῶν, νοηρῶν, ὑπερχοσμίων, ἐγχοσμίων, μέτρον αὐτὸ τῶν πάντων καὶ ὅρος προϋπάρχον· δεύτερον δὲ τὸ κατὰ τὸν αἰῶνα· αἰὼν γὰρ ὁμοῦ καὶ ἄπειρος ἐστίν, ὡς εἴρηται, καὶ πέρας· καὶ μὲν γὰρ ἀνέκλειπτος, ζωῆς ἐστὶν αἰτίος· καὶ ὡς δύναμις τοῦ αἰετῶς χορηγός, ἄπειρος ἐστίν· καὶ μὲν γὰρ μέτρον ἐστὶ πάσης νοερᾶς ἐνεργείας, καὶ ὅρος τῆς νοῦ, ζῶν ἄνωθεν αὐτὴν ὀρίζων, πέρας ἐστὶ· καὶ ὅλως καὶ αὐτὸς τῶν μικτῶν ἐστὶ τοῦ ἐκ πέρατος καὶ ἀπειρίας ὑφισταμένου· ὅθεν αὐτόν οὔτε τὸ πρῶ-

9. Ἐτι πρὸ τῆς ψυχῆς ἐπ' αὐτοῦ τοῦ χρόνου διατίον τοῦ μετρουύτος τὴν ψυχικὴν πᾶσαν περίοδον· καὶ γὰρ οὗτος ἐστὶν ἄπειρος ὅλος· διότι ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ δι' ἧς ἀνελίσσει τὰς κινήσεις τῶν ψυχῶν, καὶ δι' ἧς μετρεῖ τὰς περιόδους αὐτῶν κατ' ἀριθμὸν ἰσοῦσα, ἄπειρός ἐστι κατὰ τὴν δύναμιν· οὐδέποτε γὰρ ἀπολήγει μένουσα καὶ προϊούσα καὶ τοῦ ἐνὸς ἀντεχομένη καὶ τὸν ἀριθμὸν ἀνελίπτουσα τὸν τῶν κινήσεων τῶν ὄλων μετρητικόν· ἀλλὰ δὴ καὶ πρὸ τοῦ χρόνου θάλαμα τὸ ἄπειρον ἐπ' αὐτοῦ τοῦ νοῦ καὶ τῆς νοερᾶς· αὕτη γὰρ ἀμετάβητος καὶ αἰεὶ πᾶσα καὶ ἀθρόα ἀρεστίην αἰώνιος δι' αὐτὴν καὶ ἀπειροδύναμος· τὸ γὰρ ἀκίνητον αὐτῆς καὶ ἀνέκλειπτον, οὐσίας ἐστὶ καὶ δυνάμει, οὐκ ἐπιλειπούσας, ἀλλ' αἰεὶ τὸ ζῆν ἀγρυπνον ἐχούσας· δι' ἣν καὶ πᾶν τὸ κινούμενον αἰεὶ δύναται κινεῖσθαι μετέχον ἐν τῇ κινήσει τῆς ἐσιώσης ἀπειρίας, καὶ οὐκ ἄχρι τούτων μόνον τὸ ἄπειρον, ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ νοῦ πάντως αὐτὸς ὁ πολυύμνητος αἰὼν ἄπειρος, ὅς καὶ πᾶσαν περιέχει τὴν νοερὰν ἀπειρίαν· πόθεν γὰρ τῷ νῷ ἀωνίως ζῆν, ἢ ἐκ τοῦ αἰῶνος; οὗτος οὖν ἄπειρος πρὸ νοῦ κατὰ τὴν δύναμιν μᾶλλον δι' τὰ μὲν ἄλλα, κατὰ τὴν δύναμιν ἄπειρα· ὁ δὲ αἰὼν, δύναμις· καὶ γὰρ οὐκ ἄλλο τί ὁ πρῶτος αἰὼν, ἢ δύναμις· ἐπ' αὐτὴν δὲ τὴν πρωτίστην πυγὴν τῆς ἀπειρίας ἀνέδραμεν λοιπὸν καὶ τὴν κρύφιον αἰτίαν πάντων τῶν ὁποσοῦν ἄπειρον γεννήσας, καὶ ἀναδραμῶν, ὅψι κατὰ τὴν δύναμιν πάντα ἐκτείνου ἄπειρα· τοιοῦτον γὰρ εἰ βούλει τὸ αὐτὸ ἄπειρον· τοιοῦτον παρ' Ὀρρεῖ τὸ χάος· ὁ μὲν γὰρ αἰὼν εἰ καὶ διὰ τὸ αἰεὶ ἄπειρος, ἀλλὰ καὶ ὡς μέτρον θήπου τῶν αἰώνων, καὶ πέρας ἐστὶ· τὸ χάος πρῶτως ἄπειρον, καὶ μόνως ἄπειρον, καὶ πυγὴ πάσης ἀπειρίας νοητῆς, νοερᾶς, ψυχικῆς, φυσικῆς, σωματικῆς, ὕλικῆς· ὅρας οὖν ὅσαι τάξεις τῆς ἀπειρίας; καὶ ὡς αἰεὶ αἰεὶ δεύτεραι τῶν πρὸ αὐτοῦ ἐξήρτανται; ἦτε γὰρ ὕλική ἀπειρία, συνίσχεται διὰ τῆς αἰγιγενείας· ἦτε αἰγιγενεία, διὰ τὴν αἰκινήσιάν τοῦ αἰθέρος, ἐστὶν ἀνέκλειπτος· αὕτη δὲ πάντα, διὰ τὴν τῆς θείας ψυχῆς ἄπαυστον περίοδον ἀποτελείται· μίμημα

χῆς· τρεῖς γάρ εἶναι τὰς ἀρχικάς ὑποστάσεις· ὧν τὴν πρώτην ἐξηρῆθαι ταῖν δυοῖν· ἡμεῖς δὲ χαρίεντα μὲν καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα νομίζομεν, εἰ καὶ τὰ μὲν μᾶλλον, τὰ δὲ ἥττον ἀποδεχόμενα· πεισόμεθα δὲ τῷ ἡμετέρῳ καθηγέμονι, πάνυ γε σφόδρα, καὶ ἐν τούτοις ἐδυβόλωσεν τὴν τοῦ Πλάτωνος τεθηρακότε διάνοιαν· καὶ ἀξιόσωμεν τοὺς τῆς ἀληθείας φιλοθεάμονας ὁρᾶν· πρῶτον μὲν, πόσαι τάξεις εἰσὶν ἐν τοῖς οὖσι τῆς ἀπειρίας· ἐπειτα ποῖαι ταῦται· καὶ μετὰ ταῦτα λοιπὸν ἐπισκίπτεισθαι, τί τὸ ἐνταῦθα ἀπειρον· τοῖς γὰρ τὸν τρόπον τούτον μετιούσι τὴν τοῦ προκειμένου ζήτησιν, ῥαδίως ἀναφανήσεται πᾶν τὸ τοῦ Πλάτωνος βούλημα.

8. Τὴν τοίνυν ἀπορίαν, ἵνα κάτωθεν ποιησώμεθα τὴν ἀρχὴν, θεωρεῖν μὲν καὶ ἐπὶ τῆς ὕλης διότι ἀόριστος κατ' αὐτὴν καὶ ἁμορφος καὶ ἀνείθετος· τὰ δὲ εἶδη καὶ αἱ μορφαί, πέρατα τῆς ὕλης· θεωρεῖν καὶ ἐπὶ τοῦ ὁποίου σώματος κατὰ τὴν διαίρεσιν· ἐπ' ἀπειρον γὰρ τοῦτο πρῶτον διαιρετὸν, ὅτε πρῶτον διαιρετὸν, ὅτε πρῶτον διαστατὸν· θεωρεῖν δὲ, κατὰ τὰς τὸ ἀπειρον πρώτων ὑφισταμένας ποιότητων, ἐν αἷς τὸ μᾶλλον ἐστὶ καὶ ἥττον πρώταις· τούτοις γὰρ καὶ ὁ ἐν Φιλήβῳ Σωκράτης ἐχαρακτήρισεν τὸ ἀπειρον· θεωρεῖν δὲ καὶ ἐπὶ πάσης τῆς γνώσεως· καὶ γὰρ αὕτη τὸ ἀπειρον ἔχει κατὰ τὴν αἰ γενησίαν καὶ τὸν ταύτης ἄπαυσον κύκλον, καὶ κατὰ τὰς ἀόριστους τῶν γεννητικῶν ἐξαλλαγὰς γινόμενων αἰεὶ καὶ φθιρομένων· ἐν οἷς καὶ ἡ κατὰ τὸ πλεῆθος ἀπειρία τὴν γένεσιν ἔχει ἐν τῷ γίνεσθαι μόνον οὐσα· πρᾶ δὲ τούτων, τὸ ἀπειρον θεωρεῖν ἐπὶ τῆς οὐρανοῦ κυκλοφορίας· ἔχει γάρ καὶ αὕτη τὸ ἀπειρον, διὰ τὴν ἀπειρον δύναμιν τοῦ κινουντος· σῶμα μὲν γὰρ κατ' ὃ σῶμα, δύναμιν ἀπειρον οὐκ ἔχει· διὰ δὲ τὴν τοῦ νοῦ μετουσίαν, καὶ ὅδ' σῶμα αἰεὶ ἐστὶ, καὶ ἡ κίνησις ἀπείρος· καὶ σὺν τούτοις ἐπὶ τῆς ψυχῆς τὸ ἀπειρον ληπτέον· μεταβατικῶς γὰρ νοοῦσα δύναμιν ἀπταίστου κινήσεως ἔχει· καὶ ἐστὶν ἀκίνητος, συνάπτουσα τὰς περιόδους ἀλλήλαις, καὶ ἄτρεπτον ποιουμένη τὴν ἐνέργειαν, καὶ μίαν αἰεὶ καὶ ἀνέκλειπτον.

οὕτως αὐτὸ μηδαμῶς ὄν, καὶ οὐδὲν ἔστι πρὸς τὸ μὴ ὄντι· διὸ πάσης ἀποκρίπτωκεν ὑποστάσεως, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐνὸς ἀφρημένον· λέγεται οὖν οὐδὲ ἐν, ὡς πρὸς τοῖς ἄλλοις πᾶσι καὶ τούτου παντελῶς ἀμέτοχον ὄν· ἔσχατον γὰρ ἀποπλείπει τὰ πράγματα· τὸ γὰρ μὴ δὲ ἐν ὑπάρχον πρὸς τοῖς ἄλλοις πάντων ἀναγκαῖον ἐκπεπτωκέναι· καὶ τοῦτό ἐστι τὸ μηδαμῶς ὄν· τὸ δ' αὖ πρὸ τοῦ ὄντος ἐν, μὴ ὄν μὲν ἐστίν· οὐ μέντοι καὶ οὐδὲν· μὴ ὄν οὖν αὐτῷ φῶμεν, καὶ νοῶμεν τῇ ἐν ἡμῖν ὁμοίᾳ· καὶ γὰρ ἐν ἡμῖν ἔστι τι σπέρμα ἐκείνου τοῦ μὴ ὄντος, καὶ οὕτως ἐξηρημένον αὐτὸ τῶν ὄντων λέγόμεν μόνον ἐν· μὴ πρὸς τὸ ἀόριστον ὑπενεχθέντες λάθωμεν, καὶ φανταστικῶς τὸ μὴ ὄν, οὐκ ἐνθεαστικῶς παραβάλλωμεν· τοῦτο γὰρ ἡμῶν οὐ τοῦ ἐνὸς ἀποστήσει μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ ὄντος γνώσεως· ὅπως μὲν οὖν οἰκτεῖται πρὸς τὸ ἐν αἱ ἀποφάσεις, καὶ τίνα τρόπον ἀποφάσσεται πάντα ἀπ' αὐτοῦ· καὶ ὅτι πᾶσα γνώσις τοῦ ἐνὸς δι' ἀποφάσεως ἐστίν, ἐκ τούτου δῆλον.

7. Ζητεῖν οὖν ἐν τούτοις πάντα εἰώθαμεν, πῶς ἀπειρον τὸ ἐν καὶ οἱ μὲν οὕτω φασιν, ἀπειρον προσειρῆσθαι τὸ ἐν, ὡς ἀδιεξίτητον καὶ ὡς πέρας τῶν ὅλων· διχῶς γὰρ λέγεται τὸ ἀπειρον· τὸ μὲν, οἷον τὸ ἄληπτον καὶ ἀδιεξίτητον· τὸ δὲ, οἷον ὅπερ ἐστίν, τὸ μὴ ἔχον ἄλλο πέρας· καὶ τὸ ἐν οὖν ἀμφοτέρως εἶναι ἀπειρον· ὡς ἄληπτόν τε καὶ ἀπεριόχρητον πᾶσι τοῖς δευτέροις· καὶ ὡς πέρας τῶν ὅλων· καὶ μὴ διεόμενον αὐτὸ πέρατος ἄλλου μηδενός· οἱ δὲ, ὡς ἀπειροδύναμον καὶ ὡς πάντων γεννητικόν· καὶ ὡς πάσης τοῖς ἐν τοῖς οὐσιν ἀπειρίας αἰτίον· καὶ δ' ὅλων τῶν ὄντων ἐκτεῖναν τὴν αὐτοῦ δύσιν· πάντα γὰρ τῇ ἐνὶ κατέχεται, καὶ ἔστι διὰ τὸ ἐν καὶ οὐδ' ἂν ὑποστῆναι δύναίτο μὴ ἐν γενόμενα· οἱ δὲ, ὡς ἐπειδὴ πέρας ὁ νοῦς ὅτι ὑπὲρ νοῦν τὸ ἐν, διὰ τοῦτο καὶ ἀπειρον εἰρήκασιν· δύο γὰρ, φασί, ταῦτα μόνον τίθῃσιν ἐπὶ τοῦ ἐνὸς ὁ Πλάτων, τὸ τε ἀπειρον καὶ τὸ ἀκίνητον· ἐπειδὴ νοῦς μὲν πέρας, ἡ δὲ ψυχὴ κίνησις· ἐνδεικνύμενος ὅτι κρεῖττον ἐκείνο καὶ νοῦ καὶ ψυ-

δραπίνης φύσεως οὐ δυναμένης τὴν ἀπλότητα τοῦ ἐνὸς παραλαβεῖν δι' ἐπιβολῆς τινὸς ἐπεριστιτικῶς καὶ θείας καὶ γνώσεως ἐρρησιμίνης, ἥ καὶ τὰ κρείττονα τῆς ἡμετέρας ψυχῆς κατὰ τὸ ἀνάλογον ἀποφατικῶς γινώσκει τὸ ἐν· φαμέν τοίνυν, ὅτι καὶ νοῦς ταῖς μὲν συζύγοις πρὸς τὰ εἶδη νοήσῃσιν αὐτὰ γινώσκει, καὶ περιλαμβάνει τὰ νοητὰ, καὶ ἔστιν αὕτη καταφατικὴ τις γνώσις· ἐὼν γὰρ ἰόντι πελάζει· καὶ ὁ νοεῖ, τοῦτό ἐστιν· ὁ δὲ λέγει τοῦτο νοεῖ· ἃ ἄρα ἔστι, τοῦτο λέγει· πῶς ὁ νοῦς διὰ τῆς ἑαυτοῦ νοήσεως, τῇ δὲ ὑπὲρ νοῦν ἐνάδει συνᾶπται πρὸς τὸ ἐν· καὶ διὰ τῆς γνώσεως ταύτης, γινώσκει τὸ ἐν τῷ μὴ ὄντι τὸ ἐν· ἀποφατικῶς ἄρα γινώσκει τὸ ἐν· διττὰς δὲ ἔχει τὰς γνώσεις· τὴν μὲν, ὡς νοῦς· τὴν δὲ, ὡς μὴ νοῦς· καὶ τὴν μὲν, ὡς ἑαυτὸν γινώσκων· τὴν δὲ, μεθῶν φησὶ τις, καὶ αὐτὸν ἐκθεάζων τῷ νύκταρι· καὶ τὴν μὲν, ὡς ἔστι· τὴν δὲ, ὡς οὐκ ἔστι· τὴν μὲν ἄρα ἀποφατικὴν ἔχει τῶν γνώσεων· τὴν δὲ καταφατικὴν· οὐδ' αὐτὸς ὁ πολυῦμνητος νοῦς καὶ αἱ θεῖαι ψυχαί· τῇ γὰρ ἐνθιαστικῇ περὶ τὸ ἐν ἐνέργειᾳ, τὸ ἀποφατικόν ἐστι καὶ ἐν αὐτοῖς τῆς γνώσεως· οὐ γὰρ ὅτι ἔστι τὸ ἐν, γινώσκουσιν, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἔστι, κατὰ τὸ κρείττον τοῦ ἔστιν· οὐδὲ τοῦ ὅτι οὐκ ἔστι νόησις, ἀποφάσις ἐστίν· ὅτι τοίνυν καὶ αἱ θεῖαι ψυχαί, καὶ αὐτὸς ὁ πολυῦμνητος νοῦς, δι' ἀποφάσεως γινώσκει τὸ ἐν, τί χρὴ καταγινώσκειν ἄδυναμίαν τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, ἀποφατικῶς αὐτὸ τὸ ἀπερίληπτον ἐνδείκνυσθαι σπουδαζούσης.

6. Τοίνυν τοῦτό ἐστιν τὸ πάντων αἴτιον τῇ ψυχῇ· καὶ τὴν ιδιότητα τοῦ πρώτου ζητεῖν, καὶ λογισμῷ τὴν ἐκείνου γνώσιν ἐπιτρέπειν διόντως, ἀνεγείρον τὴν ἐν ἡμῖν ἐν, ἵνα τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον εἰ θίμεις εἰπεῖν γινῶναι πῶς κατὰ τὴν ἡμετέραν τάξιν δυνατοὶ γινώμεθα· ὡς γὰρ αἰσθῆσει τὰ αἰσθητὰ γινώσκουμεν, καὶ φαντασίᾳ τὰ φανταστὰ, καὶ δόξῃ τὰ δοξαστὰ, καὶ διανοίᾳ τὰ διανοητὰ, καὶ τῇ ἐν ἡμῖν νοερῷ τὸ νοητὸν, οὕτω καὶ τῷ ἐν τῷ ἐν ἡμῖν, τὸ ἐν· τοῦτο δὲ ταυτὸν τῇ μὴ ὄντι τὸ ἐν· τὸ δὲ αὐτὸν τῇ τῇ ἀποφάσει τὸ ἐν· ἀποφάσις γὰρ τὸ μὴ ὄν· ἀλλ' οὐχ'·

ἁμφοτέρων ἐν τῇ ζῳῇ φωνῆς καὶ σιγῆς· καὶ πάλιν τὴν φύσιν, οὔτε λευκὴν, οὔτε μέλανα, ἀλλὰ ἀχρώματον, καὶ ἀδιάστατον ἄρ' οὖν οὕτως ὡς τὴν ὕλην; οὐδαμῶς· κρείττω γάρ ἐστι τῶν ἀποφασκομένων· ἀλλ' ὡς γεννητικὸν καὶ χρωμάτων παντοίων καὶ διαστάσεων, ὁμοίως τοίνυν ἀνάριθμον τὴν μονάδα λέγομεν οὐχ' ὡς ὑφειμένην τῶν ἀριθμῶν καὶ ἀόριστον, ἀλλ' ὡς γεννώσαν τὸν ἀριθμὸν, καὶ ὡς ὀρίζουσαν, λέγω δὲ τὴν πρωτίστην μονάδα, καὶ ἣν πάντα ἔχειν τὰ εἶδη φαμέν τῶν ἀριθμῶν· ὁμοίως λέγομεν ἀσώματον τὸν νοῦν, καὶ τὴν στιγμὴν· ἀλλ' οὐχ' ὁμοίως τὸ ἀσώματον ἁμφοῖν κατηγοροῦμεν· ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ νοῦς τὸ ἀσώματον, ὡς κρείττεον σωμάτων ἀκούομεν· ἐπὶ τῆς στιγμῆς, ὕφισιν ἀπόπτωσιν σώματος νοοῦμεν· πάντα οὖν ὅσα ἀποφάσκειται τοῦ ἐνός, ἐξ αὐτοῦ πρόεισι· δεῖ γὰρ αὐτὸ μηδὲν εἶναι τῶν πάντων ἵνα ἢ πάντα ἀπ' αὐτοῦ· διό μοι δοκεῖ πολλάκις, καὶ ἀντικείμενα ἀποφάσκειν· εἶον, οὔτε ὅλον, οὔτε μέρος, οὔτε ταυτὸν, οὔτε ἕτερον, οὔτε ἰσῶς, οὔτε κινούμενον· πάσης γὰρ ἐξήρηται ἀντιθέσεις· πάσης ὑπερέπλωται σχήσεις· πάσης θυάθεος καθαρινύει παντὸς πλήθους αὐτῶν καὶ τῶν συστοίχων τῶν διττῶν, αἰτίον ἐν, καὶ τῆς πρώτης θυάθεος, καὶ πάσης σχήσεως, καὶ πάσης ἀντιθέσεως· καὶ γὰρ ἡ φύσις αἰτία πασῶν τῶν σωματικῶν ὑποθέσεων· καὶ ἡ ψυχὴ πασῶν τῶν ζωτικῶν αἰτιῶν· καὶ ὁ νοῦς τῶν ψυχικῶν γενῶν· τὸ δὲ ἐν, ἀπῆσων τῶν διαιρίσεων ἀπλῶς· τὸ δὲ πάσης ἀντιθέσεως αἰτίον, αὐτὸ πρὸς οὐδὲν ἀντίκειται· θεοὶ γὰρ ἂν καὶ ταύτης εἶναι τι τῆς ἀντιθέσεως αἰτίον ἄλλο, καὶ οὐκ· εἴτι πάντων αἰτίον τὸ ἐν· ἐκείνο δ' ἂν τις ἐπιστήσειεν εὐλόγως, ὅτι δεῖ τὴν ἀρχὴν μηδενὸς ἑτέρου μετέχειν· διότι τοῦ μετεχομένου, δεύτερον ἀναγκαῖον εἶναι τὸ μετέχον ὡς δεόμενον ἑλλοῦ του· καὶ οὐ ἐφίεται μετέχειν, καὶ πεπονθῆναι τοῦτο δ' ἐστίν· ἀλλ' οὐχ' ἢ ἐν αὐτὸ μόνον καὶ οὐχ' ὡς πεπονθὸς τὸ ἐν.

5. Ἄλλ' ἴσως ἂν τις αὐτὸ τοῦτο τολαινόν ἡμῶν ἐπανέροιτο πότερον ταῖς ἀποφατικαῖς χρώμενα, δι' ἀσθένειαν τῆς ἀκ-

3. Τὴν οὖν ἀπερίληπτον καὶ ἀπερίοριστον τοῦ ἐνὸς αἰτίαν, οἰκίωτερον ἐστὶν ἐνδείκνυσθαι διὰ τῶν ἀποφάσεων· ἀποτελεσμαχίζουσαι γὰρ αἱ καταφάσεις τὰ ὄντα, ἀναπλωτικαὶ δὲ εἰσιν αἱ ἀποφάσεις, ἀπὸ τῶν περιγεγραμμένων ἐπὶ τὸ ἀπερίγραφον· καὶ ἀπὸ τῶν διηρημένων ὅροις οἰκίωσις, ἐπὶ τὸ ἀόριστον· κρείττους ἄρα τῶν καταφάσεων αἱ ἀποφάσεις· καὶ πρέπουσαι τοῖς ἀναγομένοις ἀπὸ τοῦ μερικοῦ πρὸς τὸ ὅλον, καὶ ἀπὸ τοῦ τεταγμένου πρὸς τὸ ἀκατάτακτον, καὶ ἀπὸ τοῦ τετιμαχισμένου τῆς γνώσεως εἶδους, ἐπὶ τὸ ἀπερίοριστον καὶ ἐνιᾶιον, καὶ ἀπλοῦν τῆς ἐνεργείας εἶδος· ὥς γὰρ ἀσώματος οὔσα ἡ ψυχὴ, τὸ σῶμα παράγαγεν· ὡς ὁ νοῦς ἄψυχος ὢν, ὅτι μὲν ἔστι ψυχὴ, τὴν ψυχὴν ὑπέστησε, οὕτω τὸ ἐν ἀπλᾷ-δυντον ὄν, πᾶν τὸ πλῆθος ὑπέστησεν· καὶ ἀνάριθμον ὄν, τὸν ἀριθμὸν καὶ ἀσχημάτιστον ὄν, τὸ σχῆμα· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως· οὐδὲν γὰρ ἔστιν ὢν ὑπέστησεν· πάντα δὲ ὑπέστησεν· οὐδὲν ἄρα ἔστι πάντων· εἰ οὖν πάντα καταφατικῶς γινώσκομεν, ἔκλεινο ἀποφατικῶς, ἄφ' ἑκάστου τῶν πάντων ἐνδείκνυμεθα· καὶ οὕτω τοῦτο τὸ εἶδος τῆς ἀποφάσεως, γεννητικὸν ἔστι τοῦ πλῆθους τῶν καταφάσεων· οἷον τὸ ἀσχημάτιστον ἐπὶ τοῦ ἐνὸς· οὐκ ἔστι τοιοῦτον, οἷον τὸ ἐπὶ τῆς ὕλης, ὃ κατὰ τὴν στήρησιν θεωρεῖται τοῦ σχήματος· ἀλλ' ὃ γεννᾷ καὶ παράγει τὴν κατὰ τὸ σχῆμα τάξιν.

4. Ἐπὶ μὲν οὖν τῆς ὕλης, αἱ ἀποφάσεις χείρους τῶν καταφάσεων, ἐπειδὴ περ στερήσεις εἰσὶν· αἱ δὲ καταφάσεις μετέξεις· ὢν ἐστίρηται κατ' αὐτὴν· ἐπὶ δὲ τῶν ὄντων, σύζυγοι πρὸς τὰς καταφάσεις· οὐ γὰρ παρήκατο τὸ μὴ ὄν οὐσίας μετέχει τοῦ ὄντος, ὡς εἴρηται ἐν σοφιστῇ· ἐπὶ δὲ τοῦ ἐνὸς, αἰτίας δηλοῦσιν ὑπεροχὴν· καὶ αὐτὴ κρείττους εἰσὶ τῶν καταφάσεων· διὸ καὶ τῶν μετὰ τὸ ἐν τὰ αἰτία τὰς ἀποφάσεις τῶν δευτέρων οὕτως ἔχει κατ' αὐτῶν ἐπαληθευούσας· οὕτω γὰρ καὶ τὴν ψυχὴν ὅταν λέγωμεν μῆτε φθίγγεσθαι μῆτε αἰγᾶν, οὐχ' οὕτω λέγωμεν ταῦτα περὶ αὐτῆς, ὥσπερ λίθων καὶ ξύλων, ἢ ἄλλου τινὸς ἀναισθήτου πράγματος· ἀλλ' ὡς γεννητικῆς οὐσίας

τὸ εἶναι, τοῦ μὴ εἶναι· καὶ ἡ κατάφασις οἰκισιτέρα τῆς ἀποφάσεως ἐστὶ· τὸ μὲν γὰρ ὄν, τὰς καταφάσεις ἐστὶ παράδειγμα· τὸ δὲ μὴ ὄν, τῆς ἀποφάσεως· ἐπειδὴ δὲ πολλαχῶς τὸ μὴ ὄν, τὸ μὲν ὡς κρείττον τοῦ ὄντος, τὸ δὲ ὡς τῷ ὄντι συνταττόμενον, τὸ δὲ ὡς στήριξις τοῦ ὄντος, δῆλον δὲ που εἶναι, ὅτι τριτῶς καὶ ἀποφάσεων εἶδη θεωρήσομεν· ποτὶ μὲν ὑπὲρ τὴν κατάφασιν· τὸ δὲ καταφάσεως λιπόμενον· τὸ δὲ παρισυμένον πως πρὸς τὴν κατάφασιν· οὐκ ἄρα μονοειδῶς ἡ κατάφασις αἰετῆς τῆς ἀποφάσεως κρείττων· ἀλλ' ἐστὶν ὅπου καὶ τὴν δευτέραν ἔλαχι τάξιν, ὅταν ἡ ἀπόφασις ἐκείνου λέγῃ τὸ μὴ ὄν, ὃ ἐστὶν ἐπίκεινα τοῦ ὄντος· ἀλλ' ἐπειδὴ διττὸν καὶ τοῦτο τὸ μὴ ὄν, τὸ μὲν ὡς ὑπὸ τοῦ ὄντος μετεχόμενον, τὸ δὲ οὐδενὶ τῶν ὄντων συναριθμούμενον, δῆλον ὡς ἐπὶ τούτου κυρίως, οὔτε κατάφασις ἀρμόσκειν, οὔτε ἀπόφασις· ἐπ' ἐκείνου δὲ μᾶλλον ἡ ἀπόφασις· ἐστὶ δὲ ὅπη καὶ ἡ κατάφασις, καὶ ὅσον τῷ ὄντι κοινώνηκεν· ἀλλ' εἰ καὶ μηδεὶς ἐπ' ἐκείνου κυρίως λόγος ἀληθείας, λέγεται δὲ τοῦ ἀσυντάκτου πρὸς τὸ ὄν, κυριώτερον ἂν ἡ ἀπόφασις ἐπ' αὐτοῦ ῥηθεῖη τὰς καταφάσεις· ὡς γὰρ ἐπὶ τῶν ὄντων αἱ καταφάσεις, αἱ ἀποφάσεις ἐπὶ τοῦ μὴ ὄντος· ὅπως γὰρ ἡ κατάφασις, εἶδους θέλει δράττεσθαι τινος· καὶ ὅταν ἡ ψυχὴ ἄλλο ἄλλω λέγει παρῆναι, καὶ ποιεῖ κατάφασιν, τίθησι τῶν ἑαυτῇ συγγενῶν· τὸ δὲ πρῶτον ὑπὲρ εἶδος ἐστὶν· καὶ οὐδὲν αὐτὸ προσήκει τῶν ἐν τοῖς δευτέροις προσάγειν· οὐδὲ τὰ ἐμὴν οἰκεία μεταγίρειν ἐπ' αὐτὸ· οὐκ ἄρα καταφάσεις ἐπ' αὐτοῦ χρυσόμεθα θεόντως, ἀλλὰ μᾶλλον ταῖς τῶν δευτέρων ἀποφάσεσι· καὶ γὰρ αἱ μὲν καταφάσεις, γινώσκουν τί σπεύδουσιν ἄλλο ἄλλω ὑπάρχον· τὸ δὲ πρῶτον καὶ ἄγνωστον, ἐπὶ ταῖς συμφύλοις πρὸς τὰ ὄντα γινώσκει, καὶ οὐκ ἐστὶν αὐτῷ τί λαβεῖν ὡς ὑπάρχον, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς μὴ ὑπάρχον· συνδείσεως γὰρ πάσης καὶ μεδίξεως· καὶ τοι πρὸς τούτοις, αἱ μὲν καταφάσεις, ὠρισμένον τί θελοῦσιν· αἱ δὲ ἀποφάσεις, ἄριστον ἔχουσι δύναμιν· τὸ γὰρ οὐκ ἄνθρωπος, ἀπειρότερόν ἐστι τοῦ ἀνθρώπου.

καὶ τοῦ νοεροῦ πλάτους, καὶ τῆς θείας ἐνάδος· καὶ δεῖ τὰς ἐν ἡμῖν ἐκείνων δυνάμεις ἀνεγείρειν πρὸς τὴν ἀντίληψιν τῶν προκειμένων· ἢ πῶς ἐγγυτέρω τοῦ ἐνὸς ἐσόμεθα μὴ τὸ ἐν τῆς ψυχῆς ἀνεγείραντες, ὃ ἔστιν ἐν ἡμῖν οἷον εἰκα τοῦ ἐνὸς· καὶ ὁ καὶ μάλιστα τὸν ἐνδουσιασρὸν γίνεσθαι φασὶν οἱ ἀκρεβίστιμοι τῶν λόγων· πῶς δ' ἂν τὸ ἐν αὐτῷ τοῦτο καὶ τὸ ἄνθος τῆς ψυχῆς ἀναλάμψαι ποιήσαιμεν, εἰ μὴ κατὰ νοῦν πρότερον ἐνεργήσαιμεν; ἢ γὰρ κατὰ νοῦν ἐνέργεια, πρὸς τὴν ἡρμον κατὰστασιν καὶ ἐνέργειαν ἄγει τὴν ψυχὴν· πῶς δ' ἂν τῆς νοερᾶς ἐνεργείας τελείως τύχοιμεν, μὴ διὰ τῶν λογικῶν ἐπιβολῶν πορευθέντες, καὶ πρὸ τῶν ἀπλουστέρων νοήσεων ταῖς συνθέταις χρυσάμενοι; δεῖ τοίνυν ἀποδεικτικῆς μὲν δυνάμεως ἐν ταῖς προσλήψεσιν, νοερᾶς δὲ ἐνεργείας ἐν ταῖς τοῦ ὄντος διερευνήσεσιν· αἱ γὰρ τοῦ ὄντος τάξεις ἀποράσονται τοῦ ἐνὸς· ἐνθεαστικῆς δὲ ὁρμῆς, ἐν τῇ συνθέσει τῶν πάντων ἐξηρημένου τῶν ὄντων· ἵνα μὴ λάθωμεν ἐκ τῶν ἀποφάσεων εἰς τὸ μὴ ὄν, καὶ τὴν ἀφάνειαν αὐτοῦ διὰ τῆς ἀόριστου φαντασίας ἀποσβέντες· ἀλλὰ τὸ ἐν ἡμῖν ἐν, ἀνεγείραντες, καὶ ἀναδύψαντες διὰ τοῦτου τὴν ψυχὴν, συνάψωμεν πρὸς αὐτὸ ἐν· καὶ οἷον ὀρμησώμεν ὑπὲρ πάν τὸ ἐν ἑαυτοῖς νοητὸν στάντες, καὶ πᾶσαν ἄλλην ἡμῶν ἐνέργειαν ἀφελόντες, ἵνα ἐκείνῳ μόνῳ συγγενώμεθα, καὶ ἐκείνῳ παραχωρεῦσώμεν, ἀπολιπόντες τὰς περὶ τὰς δευτέρας στρεφόμεθα τῆς ψυχῆς νοήσεις.

3. Ὅ μιν οὖν τρόπος τῶν λόγων, τοιοῦτος ἡμῖν ἔστω· λογικός, νοερὸς, ἐνθεαστικός· οὕτω γὰρ ἂν τῆς προκειμένης ὑποδείσεως ἀντιλαβοίμεθα διόντως· εἴτα πότερον κρείττους εἰσὶ τῶν ἀποφάσεων αἱ ἀποφάσεις, ἢ χείρονες, κατακσιψάμεθα· δοκεῖ γὰρ πᾶσιν ἡ κατάφασις σεμνοτέρα τῆς ἀποφάσεως εἶναι· στίρησις γὰρ ἢ ἀπόφασις· ἢ δὲ κατάφασις, εἶδους παρουσία καὶ ἔξις τίς ἐστίν· ἀλλὰ τοῖς μὲν εἶδεται καὶ τοῖς εἰδοπεποιημένοις, προσημνοτέρα τῆς ἀποφάσεως ἢ κατάφασις· αὐτὸ γὰρ τοῦτο δεῖ τοῖς εἶδασιν ὑπάρχειν τὴν ἑαυτῶν ἔξιν καὶ τὴν τῆς στήρσεως φυγὴν καὶ ὅλως τοῖς οὔσι, καὶ

ταί κίνησιν, ἐκείνης ἐφ' ἧς τῆς οὐσίας. αἱ δὲ μετὰ ταύτων ἐπὶ, κινεῖνται μὲν καὶ τούτων ἐκάστη ἐφ' ἧς τὴ καὶ ὁρίξει τινὸς οὐσίας, ὅποιας καὶ ἡ πρὸ αὐτῶν. οὐ μὲν μόνον τήνδε κινεῖνται ἀλλ' ἐξ αὐτῶν κινεῖται ἐκάστη, ἣν κινεῖται καὶ περιφέρεται ἀνά-παλιν ἐκείνη, τῷ θείῳ τὴ καὶ τάξιν τοιαύτων ἔχειν κινεῖται δὲ καὶ δευτέραν κίνησιν ὑπὸ τῆς πρώτης περιφερομένη τὴν αὐτὴν ἐκείνη τῆς δὲ διπλῆς τούτοις αἰτία κινήσεως, τὸ δεῖν μὲν εἶναι τὴ καὶ ἄλλο σῶμα παρὰ τὸ αἰθερίον τὴ καὶ θεῖον ὅν ἐν γενέσει τὴ καὶ φθορᾷ, ἐπεὶ πρὸς τὴν αἰθερίον αὐτῆς περιφορὰν συντελεῖ καὶ τὸ τοιούδε σῶμα· οὐχ' οἶόν τὴ δὲ τὸ τοιοῦτον σῶμα κατ' εἶδος αἰθερίου μένον, μὴ ταῖς ἐκείνων ποικίλαις κινήσεσι κυβερνώμενον· ἐπειδὴ τῆς τοῦτου χάριν τεταγμένης μεταβολῆς καὶ αἰθερίου κατ' εἶδος διαμονῆς κίεταί κινεῖσθαι τοῦ κυκλοφορητικοῦ σώματος αἱ μετὰ τὴν πρώτην τὴ καὶ ἀπλανῆ καλούμενην ἐπὶ σφαῖραι τὴν κίνησιν τὴν δευτέραν· διότι γὰρ ἔδει τοῖς γινομένοις καὶ φθειρομένοις ποικίλης κινήσεως, οὐχ' οἶόν τὴ ἢν ὡσαύτως ἔχοντα πάντα τὰ θεῖα, ὁμοῦ μὲν γενέσεως ὁμοῦ δὲ φθορᾷς τεταγμένης, αἷτια τοῖς τῆδε γίνεσθαι· δι' ἧς γενέσεις καὶ φθορᾷς τοῦτον γινομένης τὸν τρόπον, αἰθερία καὶ ταῦτα κατ' εἶδος μένει, μινούσης τινὸς καὶ ἐν ἐκείνοις ποικίλης κινήσεως.

C A P. V.

1. **Π**ερὶ τοῦ ὑπερουσίου ἐνὸς λέγειν ἀρχόμενοι, πρῶτον μὲν κατὶδῶμεν, ποῖος τρόπος ἀρμόσει τῶν λόγων πρὸς τὴν τοιαύτην θεωρίαν, καὶ πῶς ἂν προεπὶντὸς ἀντιλαβοίμεθα τῆς τῶν προκειμένων ἐξηγήσεως· καὶ λογικῶς φαῖν ἂν ἐγὼ καὶ νοερῶς ὁμοῦ καὶ θεῶς ἐνεργῆσαι δευθεῖναι καὶ πρὸς τὴν ἀόρατον καὶ ἀπερίληπτον τοῦ ἐνὸς συναίσθησιν ἐνδεαστικῶς ἀναδράμωμεν· ἔχομεν γὰρ δὴ καὶ ἡμεῖς αἷτε κατὰ ψυχὰς τεταγμένοι τῶν πρωτίτων αἰτίων εἰκόνας· καὶ μετέχομεν τῆς τὴ ὅλης ψυχῆς,

δος, ἐντεῦθεν ἂν δεικνύοιτο· κυρίως νοητὸν, τὸ εἶδος ἢ γὰρ ὕλη οὐδὲν οὖσα τῶν ὄντων ἐνεργεία, κατ' ἀναλογίαν ἐστὶ νοητὰ, καὶ ὡς ὁ Πλάτων φησὶ, νόθῳ λογισμῷ λεπτὴ· τὸ δὲ εἶδος, νοητὸν ἐνεργείᾳ τί ὄν· καὶ τῶν εἰδῶν μᾶλλον νοητὸν τὸ ἐν οὐσίᾳ ἢ τὸ ἐν ἄλλῳ τινί, ὅτι καὶ μᾶλλον καὶ τῶν ἐν τῇ οὐσίᾳ, τὸ μάλιστα ἀπλοῦν καὶ αἰεὶ ὄν ἐνεργείᾳ· μάλιστα γὰρ νοητὸν τοῦτο· τῷ τε μάλιστα εἶναι αἰεὶ ἐνεργείᾳ ὄν, καὶ τῷ τῇ ἑαυτοῦ φύσει τὸ ἀπλοῦν νοητὸν· καὶ γὰρ τὰ ἐν τοῖς συνθέτοις, τὰ τε νοητὰ εἶσιν, ἔταν ὁ νοῦς αὐτὰ χωρίσῃ τῶν ἐν οἷς ἐστὶ, καὶ ὥσπερ ἀπλὰ αὐτὰ ἐνεργῇ· τοιαύτη δὲ ἡ κινήτικὴ τοῦ παντός οὐσία, μάλιστα αὐτὰ νοητὰ· ἀλλὰ μὴν καὶ μάλιστα ὀρεκτὴ· μάλιστα γὰρ ὀρεκτὸν τῇ αὐτοῦ φύσει, τὸ τῇ αὐτοῦ φύσει καλὸν μάλιστα· τοιοῦτον δὲ τοῦτο· τὸ γὰρ καλὸν, ἐν τῷ εἶδει μᾶλλον, ἢ ἐν τῇ ὕλῃ· ἐν γὰρ τῇ ποιοῦντι μᾶλλον, ἢ ἐν τῷ πάσχοντι· καὶ ἐξὶ πάσχον μὲν, τὸ δυνάμει τί ὄν, τὸ δὲ ἐνεργείᾳ ὄν, ποιοῦν· καὶ ἐν τῷ ὀρισμένῳ μᾶλλον ἢ ἐν τῷ ἀοριστῷ· ἐν τῷ εἶδει ἄρα τὸ καλὸν μᾶλλον ἢ ἐν τῇ ὕλῃ· καὶ τῷ ἐν οὐσίᾳ μᾶλλον, ἢ ἐν τινι ἄλλῳ τῶν γινώων· διὰ γὰρ τοῦτο, καὶ τὰ ἄλλα ἐστὶ· καὶ τῶν ἐν οὐσίᾳ, τὸ μάλιστα ὄν, καὶ ἀπλοῦν καὶ ἁμοιον, τοῦ δυνάμει καλὸν μάλιστα· τοιαύτη δὲ οὖσα δέδεικται ἡ προειρημένη φύσις· κυρίως οὖν καὶ πρώτως αὐτὰ ὀρεκτὴ τε καὶ νοητὴ.

3. Τῆς οὖν πρώτης οὐσίας αἱ θίου τὲ καὶ ἀσωμάτου καὶ ἀκινήτου ὑπαρχούσης, ἐπιμένον τὸ θεῖον σῶμα, κινεῖται τὴν αἰθρίον περιφορὰν· ἢ δ' ἐφ' ἑσὶς αὐτῷ, οὐ τοῦ λαβεῖν αὐτό, ἀλλὰ τοῦ ὁμοιωθῆναι κατὰ δύναμιν αὐτῷ· ὁμοιοῦται δ' αὐτῷ κατὰ τὴν κίνησιν, τῷ τε αἰθρίῳ καὶ τῇ ὁμοίῳ τῇ τε καὶ ὁμολότητι τῆς κινήσεως· στάσις γὰρ ἰοικέ πως ἡ περιφορὰ, ἢ αἰεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχουσα· ἔτι τὲ ὁμοίωσις τῷ τελείῳ, καὶ ἡ καθόλου ἢ δύναται ἔχαστον τῶν ὁμοιουμένων αὐτῷ τελείως· τελείως δὲ τοῦ κυκλοφορητικοῦ σώματος, ἢ τοιαύτη περιφορὰ· πλείονων δὲ σφαιρῶν οὐσῶν τῶν τοῦ θεῖου σώματος, ἢ μὲν πρώτη τὲ καὶ ἐξωτάτω, ἀπλᾶν τε καὶ μίαν κινεῖ-

ἄλλο ἐξ ἄλλου σῶμα διαδίχισθαι αὐτὴν, πρῶτον μὲν οὐ συνε-
χῆ τὴν κίνησιν ποιήσει καὶ μίαν· ἡ γὰρ συνεχὴς, ἐνός ὄντος
τοῦ κινουμένου αὐτὴ ἐστίν, εἴτι ἐνδιχόμενον ἔσται τὸ ἐπιλει-
πειν τὴν κίνησιν, εἰ μὴ τι ἄλλο αἰδίον ὃν τῆς εὐτάκτου τί καὶ
ἄρισμίνες τῶν κινουμένων διαδοχῆς αἴτιον εἴη αἰδίον σῶμα τὸ
τὴν αἰδίον κίνησιν κινούμενον· ἀλλὰ μὴν αἰδίος καὶ συνεχὴς
μόνη τῶν κινήσεων ἡ κυκλοφορία· τὸ ταύτην ἄρα κινούμενον, αἰ-
δίον, καὶ ἄριστον δὲ τῶν σωμάτων· τοῦτο γὰρ αἰδίον, τῶν οὐκ
αἰδίων, ἄμεινον καὶ τὸ τὴν πρώτην κινήσεων ἅπασων κινούμενον
καὶ ἐμψυχον· τὸ γὰρ ἄριστον τῶν σωμάτων, ἐμψυχον· ἄμεινον
γὰρ σῶμα τὸ ἐμψυχον τοῦ ἀψύχου· τὸ δὲ κυκλοφορητικὸν σῶμα,
ἄριστον, ὥστε καὶ ἐμψυχον· ἀλλὰ μὴν πᾶν κινούμενον, ὑπὸ τινος
κινεῖται, καὶ τοῦτο ὃν καὶ τὸ κατὰ ψυχὴν κινούμενον πᾶν, ὑπὸ
τινος· εἴγε τὸ μὲν κατὰ ψυχὴν κινούμενον, καὶ ὁρμὴν κινεῖται·
ἡ δὲ ὁρμὴ, κατ' ἐρεσιν τινός· ὥστε εἴη ἂν καὶ τὸ αἰδίον σῶμα,
καὶ ὁρμὴν καὶ κατ' ἐρεσιν τινός κινούμενον· δεῖ οὖν εἶναι τι,
οὐ ἐρισμένου τοῦτο κινεῖται τὴν αἰδίον κίνησιν, αἰδίον καὶ αὐ-
τὸ ὃν καὶ ἐνεργεία· πᾶν γὰρ τὸ κινητικὸν τινός ἐνεργεία τί ὃν,
κινεῖ· καὶ τὸ αἰεὶ καὶ συνεχῶς κινεῖ, αἰεὶ τὸ αὐτὸ ἔσται ἐνεργεία,
ἄμεινον παντάπασι τοῦ δυνάμει· εἰ γὰρ ἔσται δυνάμει, οἷόν τι
ἔσται καὶ τὴν κίνησιν φθαρῆναι, μὴ ὄντος ἐνεργείας τοῦ κινήσον-
τος αὐτὴν· ἀλλὰ καὶ ἀκίνητον ἔσται· εἰ γὰρ καὶ τοῦτο κινήσει
κινούμενον, δεήσει καὶ τοῦτο πάλιν ἄλλου κινούντος τινός· ἀλλ'
εἰ ἀκίνητον, ἄσώματον· πᾶν γὰρ σῶμα καὶ ὁ σῶμα, κινήτὸν
ἔσται οὖν τίς αἰδίος οὐσία, ἅπλῃ καὶ ἀκίνητος καὶ ἄσώματος
ἐνεργεία οὐσα, τῆς τοῦ κυκλοφορητικοῦ σώματος αἰδίου τί καὶ
συνεχοῦς κινήσεως αἰτία· κινεῖσθαι δ' ὑπ' αὐτοῦ τὸ θείον σῶ-
μα τῇ νοεῖν τί αὐτῇ, καὶ ἐρεσιν καὶ ὀρεξιν ἔχειν τῆς ὁμοιώσεως
αὐτοῦ· πᾶν γὰρ τὸ κινούμενον, ὑπ' ἀκινήτου τινός κεχωρισμένου,
τοῦτον κινεῖται τὸν τρόπον.

2. Ὅτι δὲ καὶ πρῶτον νοητὸν, καὶ μάλιστα καὶ πρῶ-
τον ὁριζόν, καὶ μάλιστα τὸ κινητικὸν τῆς κύκλῳ κινήσεως εἰ-

7. Ταῦτά τε καὶ τὰ ἐν τῷ δευτέρῳ κεφαλαίῳ εἰρημίνα, ἱκανὰ εἰσι βεβαιῶσαι ὅτι τέ ἐστι κατὰληψίς ἀληθεστάτη τῶν ὄντων, καὶ ἐπιστήμη τούτων ἀναμφίβολος· πᾶσα γὰρ Γνώσις ἐκ νοῦς προερχομένη, ἀληθεστάτη ἐστίν· ἡ γὰρ τοῦ νοῦ γνώσις, ἀναμάρτητος ἐστίν· καὶ τί ταῦτα λέγω; ὅπου γε οὐδὲ τὰς δι' αἰσθήσεων γινόμενας καταλήψεις, διαπιστεῖν χρὴ, ἢ ἀμφιβάλλειν· διὰ τούτων γὰρ ἐμάθομεν τὸν οὐρανόν, καὶ τὰ ἐν οὐρανῷ πάντα, τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ· καὶ τὰ τῶν μέσων πάντα, ἐξ ὧν ἡ τῆς φιλοσοφίας εὐρίσθη ἐπιστήμη· οὐ μόνον δὲ ταῖς ἡμετέραις αἰσθήσεσιν ἀμφιβάλλειν χρὴ, ἀλλ' οὐδὲ ταῖς τῶν ἑτέρων μαρτυρίαις ἀπιστεῖν δεῖ· εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἴσμεν τὰς πόλεις καὶ χώρας, ἃς ἡ φήμη συνίστησιν ἡμῖν· οὐκ ἴσμεν τοὺς πρῶτον γεγονότας ἀνθρώπους, καὶ τὰ τούτων ἔργα· καὶ τὰ κατ' ἐκύστην ὅθεν θῆποτε ἀπαγγελλόμενα· οὐκ ἴσμεν ἐν τίσι τόποις καὶ ἐκ τίνων ἀνθρώπων ἔφυμεν· ταῦτα γὰρ πάντα καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια, ταῖς ἑτέρων ἐπιστεύσαμεν μαρτυρίαις· καὶ ταῦτα μὲν ἐν τούτοις· περὶ δὲ τῶν ἑτέρων, ἐν τοῖς ἐμπροσθεν ρηθῆσεται.

C A P. IV.

1. Ἀγίνετον τὴν κίνησιν ἀποφαινόμενος Ἀριστοτέλης, οὕτω πως κατασκευάζει τὸν λόγον· εἰ ἐγένετό φησιν ἡ κίνησις ἐπὶ πᾶν τὸ γινόμενον, ὑπὸ τινος καὶ ἐκ τινος γίνεται· εἴη ἂν καὶ τὰ ἐξ ὧν ἡ κίνησις, αἰεὶ μὲν οὕτως εἴχῃ, ὥστε τὸ πάσχειν πρὸς τὸ δύνασθαι· τὸ μὲν πάσχειν, τὸ δὲ ποιεῖν δεῖσθαι τινος μεταβολῆς ἦν καὶ ἡ κίνησις ἤδη· ἀλλ' οὐκ ἐγένετο· εἰ δὲ εἴτι ἦν ἐμποδῶν ἐκείνοις, εἶδει τινὰ κίνησιν γενέσθαι· ὥστε τὸ μὲν, ποιεῖσαι· τὸ δὲ, παθεῖν· καὶ γενέσθαι τὴν κίνησιν ἐξ αὐτῶν· οὕτω δὲ ἀνάγκη εἶσθαι πρὸ τοῦ γενέσθαι τὴν κίνησιν, κίνησιν εἶναι οὐ γινεσθῆν· ἀλλ' ἡ κίνησις ἐν τῷ κινουμένῳ· ὥστε καὶ ἡ αἰδώς ἐν τῷ αἰδιδῶς κινουμένῳ· οὐ γὰρ οἶον τὸ αἰδιδόν τι κίνησιν κινέσθαι μὴ αἰδιδόν· εἰ γὰρ τις λέγοι αἰδιδόν εἶναι κίνησιν τὴν

λάβους μὲν, ἀλλ' ἰσχυροτάτους καὶ βεβαίους καὶ λίαν ἀναυτιφρή-
 τους, ἐν οἷς οὐ φοβηθεσόμεθα τὸν τῶν ἐπικτικῶν λόγον ὅτι ἀπατώ-
 μεθα· εἰ γὰρ εἶποι ὅτι ἀληθῶς καὶ βεβαίως γινώσκω ὅτι ζῶ, τί πρὸς
 ταῦτα φήσει ὁ ἐπικτικός; εἰ γὰρ εἶποι ὅτι ἀπατῶμαι ταῦτα ὑπο-
 λαμβάνων, ψεύσεται· καὶ γὰρ καὶ ὁ ἀπατώμενος, ζῇ· εἰ δὲ ἴσως
 ἔρει ὅτι καθεύδεις καὶ ἀγνοεῖς καὶ ἐν ὕπνῳ βλέπεις ἅπερ λί-
 γις, καὶν τούτῳ ψεύδεται προδήλως· καὶ γὰρ καὶ ὁ καθεύδων,
 ζῇ, καὶ ὁ ἀγνοῶν· εἰ δὲ εἶποι ὅτι μαινῇ καὶ ἀγνοεῖς, ὁμοίως
 ψεύδεται· καὶ γὰρ καὶ ὁ μαινόμενος, ζῇ· οὐδὲ ποτε ἄρα ἀπα-
 τηθεῖναι, οὐδὲ ψεύσασθαι δύναται ὁ φάμενος εἰδέναι ἑαυτὸν ὅτι
 ζῇ· τοῦτο δὲ τὸ ῥῆμα εἰ καὶ ἀπλοῦν καὶ μονοειδὲς ἐστίν, ἀλλ'
 οὖν ἐπ' ἀπειρον δύναται προχωρῆσαι· ὁ γὰρ λίγων ὅτι οἶδα
 ἑμαυτὸν ὅτι ζῶ, ἐν μὲν τοι λίγει· εἰ δὲ εἶποι οἶδα ἑμαυτὴν
 εἰδῶτα ὅτι ζῶ, δύο δέπου λίγει· εἰ δὲ εἶποι πάλιν, ὅτι οἶδα
 ταῦτα δύο, τρίτον εἰδέναι ἐστίν· οὔτε δὲ δύναται καὶ τίταρ-
 τον προσθεῖναι καὶ πέμπτον· καὶ τοῦτο ἐπ' ἀπειρον χωρῇ-
 σι ὡς εἴρηται· εἰ δὲ εἶπῃ πάλιν, ὅτι οἶδα ἑμαυτὸν καὶ ὄν-
 τα καὶ ζῶντα καὶ νοῦντα, τίς ἂν ἔχων νοῦν ἀμφιβάλλει;
 πάντες γὰρ ἑαυτοὺς γινώσκουσι καὶ νοῦντας καὶ ζῶντας καὶ
 ὄντας· καὶ οὐδενὶ ἐστὶν ἀμφίβολον τὸ μήτε τινα νοεῖν τὸν ζῶν-
 τα, μήτε τινα ζῆν τὸν μὴ ὄντα· ἐπόμενον ἄρα ἐστίν, καὶ εἶ-
 ναι καὶ ζῆν τὸν νοῦν, ἐτι θέλοντας ἑαυτοὺς γινώσκουσι, καὶ
 μνημονεύοντας δὲ ἑαυτοὺς ἴσασι, καὶ ἅμα ἴσασιν, ὧν οὐδεὶς
 ἂν μνημονεύοι, μὴ ὧν μὴ δὲ ζῶν μὴ δὲ νοῦν· περὶ πολλῶν μὲν
 πραγμάτων ἡμισβήτησαν οἱ ἄνθρωποι· καὶ ἄλλος μὲν τοῦτο,
 ἕτερος δὲ ἐκεῖνο ἰδοῦσιν· εἶναι δὲ ἑαυτὸν καὶ ζῆν καὶ νοεῖν
 καὶ μεμνηθῆναι καὶ θέλειν καὶ λογίζεσθαι καὶ κρίνειν, οὐδεὶς
 ἀμφιβάλλει· ὁπότε καὶ εἰ διττάζει, καὶ ἴστι καὶ ζῇ καὶ νοεῖ·
 εἰ διστάζει, διστάζοντα ἑαυτὸν νοεῖ· εἰ διστάζει, μέμνηται ὅτι
 διστάζει· εἰ διστάζει, οἶδε ἑαυτὸν μὴ εἰδῶτα, καὶ πληροφορηθεῖ-
 ναι βούλεται· εἰ διστάζει, ἀναλογίζεται· εἰ διστάζει, κρίνει·
 ὅστις γοῦν ἐν ἑτέροις διστάζει, περὶ τούτων πάντων διττάζειν
 οὐκ ἂν δύναίτο.

τιρον δι, παντελῶς ἀτοπον· τῷ γὰρ ἀγέννητον εἶναι μάχεται, τὸ μηδὲν τί μίγα τὸν θεόν πεποισμέναι, εἰ μὴ τὸν κόσμον ἐδημιούργησε· καὶ τὸ μὴ δύνασθαι παρεκτείνεσθαι ἀπείρῳ χρόνῳ προνοία· καὶ τρίτον ὅτι μὴ δὲ τὴν ἀρχὴν διέσεται τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας· ὁ κόσμος· εἰ γὰρ ἀγέννητος, καὶ ἀφθαρτος δῆπου καὶ ἀπαθής· ὁ γὰρ οὐδ' ὅλως ἔσχε γενέσεως ἀρχὴν, οὐδ' ἂν ἐν φόβῳ ποτὲ κατασταίῃ φθορᾶς· οὐκ οὖν ἐτι προστασίας δεῖται· τὸ δὲ γεννητὸν ὅτι εἰ περ ἦν ποτὲ χρόνος ὁπότε κόσμος οὐκ ἦν, ἡ ἀμείλις τῶν καλλίστων ἦν ὁ θεὸς ἐκὼν, ἡ ἀδύνατος· ὧν οὐδέτερον ὅσιον ἐπὶ θεοῦ· τὸ γε γὰρ ἐκόντα καθησυχάζειν, καὶ μὴ βούλεσθαι κοσμεῖν τὴν ὕλην, ἀμειλίας ἐσχάτης· τὸ δὲ βούλεσθαι μὲν, μὴ δύνασθαι δὲ, ἀδυναμίας· ἐτι δὲ καὶ ὁ περὶ κινήσεως καὶ κράσεως μὲν τοι γε, καὶ ὁ περὶ ψυχῆς λόγος, οὕτως ἐστὶ χαλεπός, ὥς πολλὰ πράγματα παρέχειν τοῖς φιλοσόφοις· αἱ δὲ περὶ τοῦ ἀγαθοῦ τὴν σκέψιν φαντασίας, ἅρ' οὐκ ἐπέχειν μᾶλλον ἢ ὁμολογεῖν βιάζονται· τῶν μὲν ἀγαθὸν εἶναι νομιζόντων καὶ θεσφαριζόντων αὐτὸ ἐν ψυχῇ· τῶν δὲ πρὸς πλείονα κατακερματιζόντων, καὶ ἄχρι σώματος καὶ τῶν ἐκτὸς ἀποτεινόντων, οἱ τινες λέγουσιν, ὅτι τὰς μὲν τυχερὰς εὐπραγίας δορυφόρους εἶναι σώματος, ὑγίαν τὴν καὶ ἐσχὺν καὶ τὸ ἐλόκληρον καὶ ἀκριβεῖαν αἰσθητηρίων, καὶ ὅσα ὁμοιοτροπα τῆς βασιλίδος ψυχῆς· τρισὶ γάρ φησι τ' ἀγαθοῦ φύσεως κειχόμεθα τάξεσι· τὴν μὲν τρίτην καὶ ἔξω, τῆς δευτέρας πρόμαχον εἶναι· τὴν δὲ δευτέραν, τῆς πρώτης μέγα προβλημα καὶ φυλακτήριον· καὶ περὶ αὐτῶν μὲν τοι καὶ βίων διαγοράς, καὶ τιλῶν πρὸς ἃς χρὴ τὰς πράξεις ἀναφῆρεσθαι· καὶ μυρίων ἄλλων, ὅσα τὴν ἢ λογικὴν καὶ ἡθικὴν καὶ φυσικὴν πραγματεία περιέχει, γιγνόμεσι σκέψεσι ἀμύθητοι, ὧν ἄχρι τοῦ παρόντος, οὐδὲ μία παρὰ τῶσι τοῖς σκεπτικοῖς συμπεφάνηται· οὐκ εἰκότως οὖν, τὸ ὑπέχειν δοκεῖ, ἀλλὰ καὶ λίαν ἄρμοζόντως· καὶ ταῦτα μὲν ἐκ πολλῶν καὶ μικρῶν, ὀλίγα καὶ βραχία συναγαγόντες παρεθέμεθα.

6. Πρὸς ταῦτα δὲ πάντα, ἀντυπάζομεν ἡμεῖς λόγου· βραχυτυλ-

ἄλλης καινότερας θίας ἀγόμενος ἐντυκαίρησας τῷ εἰρημένῳ κε-
φαλαίῳ τὰς ἐκάστων ἀγωγὰς τε καὶ ἔθη καὶ νόμους ἀπαίνας,
χωρῶν, ἔθνων, πολιτῶν, τόπων, ἡγεμόνων, ὑπακόων, ἐνδοξῶν,
ἀδοξῶν, ἐλευθέρων, οἰκιστῶν, ἐπιστημόνων, ἰδιωτῶν, οὐχ' ἠμίραν
μίαν οὐδὲ δύο, ἀλλ' οὐδὲ μὲνα ἢ ἐνικυτῶν, τὸν δὲ ἅπαντα
ἐαυτοῦ κατατρίψει βίον, καὶ οὐδὲν ἤττον πολλὰ ἀδαιρεύοντα
καὶ ἀπερίσκιπτα λήσει καταλειπών· οὐκοῦν ἄλλων παρ' ἄλλοις
οὐ βραχὺ μόνον διεστηκότων, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅλοις ἀπαθόντων
ὡς ἀντιγαστρίν καὶ διαμάχισθαι, ἀνάγκη καὶ προσπιπτούσας δια-
γίρειν φαντασίας, καὶ τὰς κρίσεις ἀλλήλαις πεπολιμῶσθαι· ὧν
ὑπαρχόντων, τίς οὕτως ἔμφρων ἐστὶ καὶ παράλληλος, ὡς φάναι
βίβλαιως, ὅτι τὸ ποιεῖν δὲ ἐστὶ δίκαιον, ἢ φόνιμον, ἢ συμ-
φέρον· ὁ γὰρ ἂν οὗτος ὀρίσῃ ὁ τάναντία ἐκ παιδῶν μεμλειτη-
κῶς, ἑτέρος ἀκυρώσει· καὶ οὐ θαυμαστὸν εἰ πεφορημένοι καὶ μέ-
γας ὄχλος ἔθων καὶ νόμων τῶν ὅπως οὖν εἰσηγμένων ἀκλήης
δούλος, ἀπ' αὐτῶν ἐτι σπαργάνων ὑπακούειν· ὡς ἂν δεσποτῶν
ἢ τυράννων ἐκμαθῶν κατακεκορδυλισμένος τὴν ψυχὴν, καὶ μέ-
γα καὶ νεανικὸν φρόνημα λαβεῖν μὴ δυνάμενος, πιεσθεὶς τοῖς πα-
ραθοδείσειν ἀπαξ, καὶ τὸν νοῦν ἰάσας ἀγύμναστον, ἀδαιρευνῆτοίς
καὶ ἀνεξετάστοις συνέσει τε καὶ ἀρνήσει χρῆται.

5. Ἄλλ' ἔθθη καὶ τῶν φιλοσόφων ἡ πληθὺς μὴ δυνάμεῖσα τὸ ἐν
τοῖς οὔσι σαφὲς καὶ ἀψευδὲς ἐξευρεῖν, κατὰ στίφη καὶ λόχους δια-
κρίνεται· καὶ δόγματα ἀσύμφωνα, πολλῶς δὲ καὶ ἑναντία, οὐ περὶ
ἑνὸς τίθενται τοῦ τυχόντος, ἀλλὰ σχεδὸν περὶ πάντων οἷς αἱ ζη-
τήσεις συνίστανται· οἱ γὰρ ἄπειρον τὸ πᾶν εἰσηγούμενοι, τοῖς πέ-
πρασμένῃν εἶναι λέγουσιν ἀντιφέρονται· καὶ οἱ τὸν κόσμον ἀγέν-
νητον, τοῖς γεγεννημένον ἀποφαινομένοις· καὶ οἱ χωρὶς ἐπιστάτου
καὶ ἡγεμόνος ἀλόγου καὶ αὐτοματιζούσης ἐξάψκντες φορὰν,
τοῖς ὑπολαμβάνουσι πρόνοιαν καὶ ἐπιμέλειαν ὅλου καὶ τῶν με-
ρῶν· ἀλλὰ τί ἂν τις εἰποι περὶ τοῦ γεννητοῦ ἢ ἀγέννητου εἶ-
ναι τὸν κόσμον, φασί, περ' ἡμῶν ἐρωτώμενος; ὑπέρτερον γὰρ αὐ-
τῶν εἶναι χρὴ τὸ ἀληθές, τρίτου γε μαθευθὸς ἐπιδεομένου· ὁ πό-

ρίζεσθαι δοκεῖ· προσωτέρω γάρ τις χωρήσει τῶν πραγμάτων, καὶ εἰλικρινέστερον αὐτὰ ἀνγασάμενος, εἴσεται τοῦτο, ὅτι ἐν οὐδὲν κατ' ἀπλὴν ἡμῖν τὴν ἑαυτοῦ προσπίπτει φύσιν, ἀλλὰ πάντα μίξεις πολυπλοκωτάτας καὶ κράσεις ἔχοντα· αὐτίκα τῶν χρωμάτων ἀντιλαμβάνομεθα πῶς· ἄρ' οὐ σὺν ἀέρι καὶ φωτὶ τοῖς ἐκτός καὶ τῷ κατ' αὐτὴν τὴν ὄψιν ὕγρῳ; γλυκὺ δὲ καὶ πικρὸν, τίνα τρόπον δοκιμάζεται; μὴ δίχα τῶν κατ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἐν στομίῳ χυλῶν, ὅσοι τὲ κατὰ φύσιν ἢ παρὰ φύσιν; οὐδέ που· τί δὲ αἱ ἀπὸ τῶν ἐπιθυμιωμένων ὄσμαι, μὴ τὰς ἀπλῶς εἰλικρινεῖς τῶν σωμάτων φύσεις παριστᾷσιν, ἢ τὰς κεκραμένας ἐκ τε αὐτῶν καὶ ἀέρος; ἔστι δ' ὅτε καὶ τοῦ τήκοντος τὰ σώματα πυρὸς, καὶ τὰς κατὰ τοὺς μυκτῆρας δυνάμεις· ἐκ δὲ τούτων συνάγεται, ὅτι οὔτε χρωμάτων ἀντιλαμβάνομεθα· ἀλλὰ τοῦ συνισταμένου κράματος ἐκ τε τῶν ὑποκειμένων καὶ φωτός· οὔτε ὀσμῶν, ἀλλὰ μίγματος· ὅπερ συνέστη διὰ τε τοῦ ρυίντος ἀπὸ τῶν σωμάτων καὶ τοῦ πανδιχοῦς ἀέρος, οὔτε δὴ χυλῶν· ἀλλὰ τοῦ γινομένου διὰ τε τοῦ προσιόντος γευστοῦ, καὶ τῆς κατὰ τὸ στόμα ὕγρᾶς οὐσίας.

4. Τούτων δὲ ἤδη τοῦτον ἔχόντων τὸν τρόπον, τί ἂν εἰς λοιπὸν, ἢ τὸ ἐπέχειν ἀναγκαῖον; ἐκείνο δ' ἡμᾶς οὐ παρκαλεῖ μὴ λίαν τοῖς ἀφανέσι τιστεύειν, ἃ σχιδὸν κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἀνακίχεται κοινὸν ἔλλησιν ὁμοῦ καὶ βαρβάρους ἐπάγοντα τὴν ἐκ τοῦ κρίνειν ὀλισθόν· τίνα οὖν ταῦτα εἰσιν; ἀγωγαὶ αἱ ἐκ παιδων καὶ ἔδη πάτρια καὶ νόμοι· ὧν ἐν οὐδὲν ὁμολογεῖται ταυτὸν εἶναι παρὰ πᾶσιν, ἀλλὰ κατὰ χώρας καὶ ἔθνη καὶ πόλεις καὶ κόμας καὶ οἰκίας, ἄνδρας τὶ καὶ γυναῖκας καὶ νῆπια· τὰ γοῦν αἰσχροῦ παρ' ἡμῖν, ἑτέροις καλὰ· καὶ τὰ πρόποντα, ἀπρεπὴ· καὶ τὰ δίκαια, ἄδικα· καὶ ἀνόσια μὲν, τὰ ὅσια· νόμιμα δ' ἂν, τὰ παράνομα· ἔτι δὲ, ψεκτὰ τὰ ἐπαινετὰ· καὶ ὑπόδικα, τὰ τῆς τιμῆς ἄξια· καὶ ὅσα ἄλλα ταῦτα νομίζουσι· καὶ τί δεῖ μακρογορεῖν τὸν ὑπὸ ἑτέρων ἀναγκαῖον· τῶν μεθελκόμενον; εἰ μέντοι βουλευθεῖη τίς ὑπὸ μεθεμῆς

τάς εὐδυστενείς κύπας κεκλασμένας καθ' ὕδατος· τὰ γὰρ μὲν πορρωτάτω προβάλλοντα φαντασίας ψευθεῖς, τὸν νοῦν εἰσὶν ἀπατιῶν· ἄψυχα γὰρ ἐνίοτε ὑπεπονήθη ἔμφυχα, καὶ τουναντίον· ἐπὶ δὲ τὰ ἐστῶτα κινούμενα, καὶ τὰ κινούμενα ἐστῶτα· καὶ τὰ μὲν προσιόντα ἐξαχωρεῖν, τὰ δὲ ἀπείοντα πάλιν προσείρχεσθαι· καὶ βραχύτατα μὲν τὰ περιμηχέστατα, περιφερῆ δ' ἂν τὰ πολυγώνια· καὶ τὴν μὲν ναῦν ἐσῶσαν, κινουμένην· τοὺς δ' ἂν πύργους ἐστῶτας κινουμένους· καὶ μυρία ἄλλα ὑπὸ τῆς φανερᾶς ὥφειας ψευδογραφεῖται, οἷς οὐκ ἂν τις εὐφρονῶν, ὡς βεβαίους συνεπιγράψαιτο· τί δὲ καὶ ἐν τοῖς σκαζομένοις ποσότητες; παρὰ γὰρ τὸ πλείον ἢ ἔλαττον, αἱ τε βλάβαι καὶ ὠφέλειαι συνίστανται· καθάπερ ἐπὶ μυρίων ἄλλων, καὶ μάλιστα τῶν κατὰ τὴν ἱατρικὴν ἐπιστήμην· ἔχει φαρμάκων· ἡ γὰρ ἐν ταῖς συνθέσεσι ποσότης, ὅροις μεμέτρηται· ὧν οὔτε ἐν τῇ συστείλει, οὔτε ἐν τῇ ἐπιτείλει ἀσφαλὲς, τὸ μὲν ἔλαττον χαλᾷ, τὸ δὲ πλείον ἐπιτείνει τὰς δυνάμεις· λείττησί τε καὶ τραχύτησι, πυκνότησί τε ἂν· καὶ πιλῆσσει, καὶ τουναντίον μανότησι, καὶ ἐξαπλώσσει τῶν εἰς βοήθειαν καὶ βλάβην, ἐλεγχον ἐναργῶς συνίστησιν.

3. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ἐκείνο τις ἀγνοεῖ, ὅτι τῶν ὄντων σχεδόν, ἐξ αὐτοῦ καὶ καθ' αὐτόν, γενέσθαι τὸ παράπαν οὐδὲν· τῇ δὲ πρὸς τὸ ἐναντίον παρατίσει δοκιμάζεται· οἶον, τὸ μικρὸν παρὰ τὸ μέγα· τὸ θερμὸν παρὰ τὸ ψυχρὸν· παρὰ τὸ ὑγρὸν, τὸ ξηρὸν· παρὰ τὸ βαρὺ, τὸ κοῦφον· τὸ λευκὸν παρὰ τὸ μέλαν· τὸ ὀλίγον παρὰ τὸ πολὺ· τὸ ἀσθενὲς παρὰ τὸ ἰσχυρὸν· τὸ πλεον· παρὰ τὸν τόπον· παρὰ τὴν δύναμιν τὸ φορτίον· πρὸς τὴν θιάσειν, αἱ ἡδοαὶ καὶ λύπαι· κατὰ τὸ παραπλήσιον, καὶ ὅσα ἐπ' ἀρετὴν ἢ κακίαν ἀναφίρεται· τὰ ὠφέλιμα, διὰ τῶν βλαβερῶν ἠγνωρίζετο· τὰ καλὰ, τῇ τῶν αἰσchrῶν ἀντιθέσει· τὰ δίκαια καὶ κοινῶς ἀγαθὰ, τῇ τῶν ἀδίκων καὶ κακῶν παρατίσει· καὶ πάντα τοῖον τὰ ἄλλα, ὅσα ἐν κόσμῳ σκοπῶν ἂν τις εὖροι κατὰ τὸν αὐτὸν τύπον λαμβάνοντα τὴν ἐπίκρισιν, ἐξ αὐτοῦ μὲν ἕκαστον ἀκατάληπτον, ἐκ δὲ τῆς πρὸς ἕτερον συγκρίσεως γνω-

διαφοραί, αἱ περὶ τὴν γέννησιν καὶ κατασκεινὴν αὐτῶν, αἱ περὶ τὰς τροφάς καὶ διαίτας, αἱ περὶ τὰς αἰρέσεις καὶ φυγὰς, αἱ περὶ τὰς αἰσθητικὰς ἐνεργείας τὴ καὶ κινήσεις, αἱ περὶ τὰς τῶν κατὰ σῶμα τὴ καὶ ψυχὴν ἀμυδρῶν παθῶν ιδιότητας· χωρὶς γὰρ τῶν κρινόντων, καὶ τῶν κρινομένων, ἔναι ἰδεοῖα τὸν χαμαιλέοντα, τὸν πολυπόδα, τὸν δὲ αὐχένα τῆς περιστερᾶς ἐν ἡλικαῖς αὐγαῖς κατενόησέ τις μυρίας χρωμάτων ἀλλάττοντα ἰδέας· καὶ γὰρ καὶ φοινικοῦν καὶ κυανοῦν, πυρωπὸν τε ἂν καὶ ἀνθρακοειδές, ἔτι δὲ ὡχρὸν καὶ ἐρυθρὸν, καὶ ἄλλα παντοδαπὰ ἰσχυρὰ χρώματα, ὧν οὐδὲ τὰς κλήσεις ῥᾶδιον ἀπομνημονεύσαι· τί δὲ τὴν τοῦ θηρός Ταράντου δι' ἀλλάξιν τῶν χρωμάτων δι' ἧς λανθάνει τοὺς ἐντυγχάνοντας εἰπομέν ἂν; ταῦτα δὴ καὶ τὰ τούτοις ὅμοια πίστει ἐναργεῖς ἀκαταλήψιας εἰσὶν· ἔπειτα δὲ, αἱ μὴ μόνον τῶν ζώων ἀπάντων, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπων ποικιλίαι, περὶ πάντα ἰδίαι· οὐ γὰρ μόνον ἄλλοτε ἄλλως τὰ αὐτὰ κρίνουσιν, ἀλλὰ καὶ ἑτέρως ἑτέροι, ἥθονάς τε καὶ ἀηδίας ἑμπαλιν τῶν αὐτῶν λαμβάνοντες· οἷς γὰρ δυσπερίστησαν ἔνιοι, ἐπὶ ῥᾶσιν ἄλλοι· καὶ τὸ ἀνάπαλιν.

2. Ἀλλὰ τί ταῦτα φαμὶν; αὐτὸς τις εἷς ὧν ἕκαστος ἐφ' ἑαυτοῦ τὸ παραδοξότατον μυρίας μεταβολὰς καὶ τροπὰς δεχόμενος, κατὰ τὴ σῶμα καὶ ψυχὴν, τότε μὲν αἵρεται, τότε δ' ἀποστρέφεται, οὐθαμῶς μεταβάλλουτα, ἀλλ' ἐπὶ τῆς αὐτῆς μένοντα κατασκεινῆς· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ ὑγιαίνουσι καὶ νοσοῦσι προσπίπτειν φιλεῖ, οὐδὲ γεργοροῦσι καὶ κοιμωμένοις, οὐδὲ ἡβῶσι, καὶ γεγηρακόσι, καὶ θάρροῦσι καὶ δεδιόσι, καὶ ἐξῶσι καὶ κινουμένοις, ἔτι γε μὴν λυπουμένοις τὴ καὶ χαίρουσι, φιλοῦσι τὴ καὶ μισοῦσι· καὶ τί δεῖ μακρογοροῦντα περὶ τούτων ἐνοχλεῖν; φασὶ γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ σῶματος καὶ ψυχῆς κατὰ φύσιν τὴ καὶ παρὰ φύσιν κίνησις, αἰτία τῆς περὶ τὰ φαινόμενα διαφορᾶς γίνεται, μαχόμενα καὶ ἀσύμφωνα προσβαλλούσης φαντάσματα· γίνεται δ' οὐχ' ἥκιστα τὸ περὶ τὰς φαντασίας ἄσφατον καὶ παρὰ τὰς κρίσεις καὶ παρὰ τὰ διαστήματα καὶ παρὰ τοὺς τόπους οἷς ἕκαστα ἐμπεριέχεται· ἢ οὐχ' ὁρῶμεν

C A P. III.

1. **Π**ερὶ τῆς ἐν ἡμῖν γνώσεως νῦν ἔδη λέγομεν· ἐν ἡμῖν τὰ ὄντα γινώσκεται· γινώσκεται δὲ τὰ πάντως ἀληθῆ· εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἂν ἐγινώσκετο. οὐδεὶς γὰρ τὰ ψευδῆ γινώσκει· εἰ μὴ ἐπειδὴν ψευδῆ εἶναι γινώσκει, καὶ οὕτω πάλιν τὸ ἀληθὲς γινώσκει· ἀληθὲς γάρ ἐστιν ὅτι ψευδῆ εἰσὶν· ἐπειδὴ γὰρ δύο εἰσὶ τὰ τῆς γνώσεως κριτήρια τῶν γινωσκόμενων πραγμάτων, νοὺς καὶ αἰσθήσεις, κατὰ μὲν τῶν τοῦ σώματος αἰσθήσεων, δι' ὃν ὁ νοὺς ἐκτὸς καταλαμβάνει, πλείους οἱ ἐκ τῆς ἀκαδημίας φιλόσοφοι, οἱ καὶ ἐφικτικοὶ ἀπὸ τοῦ τρόπου τῆς διαλέξεως κληθέντες, ἐφληνάρησαν, ἐπιχειροῦντες διὰ τούτων ἀνελπεῖν τὴν τῶν ὄντων γῶσιν· ἀφ' ὧν τινα παραγράψαντες, τὴν ἐγκεκρυμμένην αὐτῶν διάνοιαν ἀνακαλύψομεν, εἴτα καὶ κατὰ δύναμιν ἀπελήγξει πειρασόμεθα· λέγουσι γὰρ ὅτι πολὺ σκότος τῶν ὄντων καὶ σωμάτων καὶ πραγμάτων κατακεχυμένον, οὐκ ἔξ ἡμῶν τὴν ἐκάστου φύσιν ἰδεῖν· ἀλλὰ καὶ βιασάμενός τις ὑπὸ περιεργίας ἢ τοῦ φιλομαθοῦς ἐβελήσει διακύψαι, καθάπερ οἱ πιπρωμένοι προσπατῶν τοῖς ἐν ποσὶ πρὶν τι λαβεῖν ἀναπεσὼν ὑπερίκει· ἢ ταῖς χερσὶν ἐφαπτόμενος, τὰ ἄδηλα εἰκάζει· σοχασμὸν πρὸ ἀληθείας ντῶμενος· εἰ μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν αὐτῶν τὰς αὐτάς αἰεὶ συνίβαινε προσπίπτειν ἀπαρallάκτως φαντασίας, ἣν ἴσως ἀναγκάσιον τὰ τε ἐν ἡμῖν αὐτοῖς φύσει καταστυγασθέντα διττὰ κριτήρια, ὡς καὶ ἀδίκας θανατῶσαι, καὶ παρὰ μηδενὸς ἐνδοιαζοντας ἐπιτελεῖν, ἀλλὰ τοῖς ἅπασι φανίσει πιστεύοντας· ἐπειδὴ δὲ διαφόρως ἀπ' αὐτῶν εὐρισκόμεθα κινούμενοι, βέβαιον περὶ οὐδενὸς οὐδὲν ἂν ἔχοιμεν εἰπεῖν· ἅτε μὴ ἐς ὧτος τοῦ φανέντος, ἀλλὰ πολυτρόποις καὶ πολυμέρεσι χρωμένον ταῖς μεταβολαῖς· ἀνάγκη γὰρ ἀνιδρύτου τῆς φαντασίας οὐσης, ἀνιδρύτον εἶναι καὶ τὴν ἐκ' αὐτῇ κρίσιν· αἰτία δὲ τούτου πολλαί· πρῶτον μὲν, αἱ ἐν τοῖς ζώοις οὐ καθ' ἐν μέρος, ἀλλὰ σχεδὸν περὶ πάντα ἀμύθητοι

ἀριθμητικῇ, οἱ τῷ αὐτῷ ἀριθμῷ ἀριθμοὶ ἴσοι, καὶ ἀλλή-
 λους ἴσοι ἢ δὲ γεωμετρικῇ, τὰ τοῖς αὐτοῖς μεγέθεσιν· ἢ δὲ
 μουσικῇ, οἱ τοῖς αὐτοῖς φθόγγοις ἴσοι· καὶ ἑκάστη πρὸς τὸ
 εἰκείον γένος· πᾶσαι δὲ χρῶνται τούτῳ καὶ τοῖς ὁμοίοις ἀνα-
 ποδείκτως· οὐδὲ μία δὲ αὐτῶν περὶ τούτων ζητεῖν, ὥσπερ καὶ
 τὸ, αὐτὸ ἅμα ὑπάρχειν τι καὶ μὴ ὑπάρχειν, ἀδύνατον. ὅπερ
 βεβαιωτάτη ἐστὶν ἀρχή· ἀδύνατον γὰρ ὄν τινα οὖν τὸ αὐτὸ
 ὑπολαμβάνειν καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι· εἰ δὲ μὴ ἐνδέχεται ἅμα
 τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν τὰ ἐναντία· ἐναντία δὲ εἰς δύο· δόξα ἢ
 τῆς ἀντιφάσεως, φανερόν· ὅτι ἅμα ἀδύνατον ὑπολαμβάνειν τὸν
 αὐτὸν εἶναι καὶ μὴ εἶναι τὸ αὐτὸ· ἅμα γὰρ ἂν ἔχοι τὰς ἐναν-
 τίας· δύο· δόξας περὶ τούτου· διὸ πάντες ἀποδεικνύντες, εἰς αὐτὴν
 ἀνάγουσιν ἐσχάτην δόξαν· καὶ μᾶλλον οἱ δ' ἀδύνατον· ἐπὶ
 παντός γὰρ φασίν, ἢ κατὰφασιν, ἢ ἢ ἀπόφασιν· φύσει γὰρ
 ἀρχὴ τῶν ἄλλων ἀξιωματικῶν ἐστὶν· αὐτὴ πάντων σημαίνειν γάρ
 τι καὶ ἐαυτῇ καὶ ἄλλῃ, ὅταν λέγωμεν τι ἢ καταφατικῶς ἢ ἀπο-
 φατικῶς ἀνάγκη. πᾶς γὰρ λόγος σημασίαν ἔχει· οὐδεὶς γὰρ λέ-
 γων δύναται τὰ ἐναντία ἐαυτῇ λέγειν· ἐναντία δὲ τὸ γράφειν
 καὶ μὴ γράφειν· τὸ τρέχειν καὶ τὸ μὴ τρέχειν· τὸ καθεῆσθαι,
 καὶ τὸ μὴ καθεῆσθαι· ἂν γὰρ οὐδὲν τι σημαίῃ τῶν ὀνομάτων,
 ἀνήρηται καὶ τὸ διαλέγεσθαι πρὸς ἀλλήλους· ἐτι δὲ καὶ διὰ
 τῆς εἰς ἀδύνατον δειχθείη ἂν ἀληθεῖς αἱ ἀντιφάσεις ἅμα κατ'
 αὐτοῦ πῦσαι, δῆλον ὡς ἅπαντα εἶσαι ἐν. τί γὰρ διαφέρει γρά-
 φειν καὶ μὴ γράφειν εἶναι ταυτόν; καὶ τοῖχον καὶ ἀνδρῶπον
 εἶναι ταυτόν; μᾶλλον δὲ καὶ πλέον ἢ ἐπ' ἐκείνοις; ἐπὶ τούτοις
 δὲ, ταυτόν ἐστιν· οὐδὲ γὰρ ἀντίκειται τὸ τοῖχος πρὸς τὸ ἀν-
 δρῶπος· τὸ δὲ γράφειν καὶ μὴ γράφειν, ἀντικείμενά εἰσιν· ἐτι
 δὲ καὶ ἀπὸ τῶν πράξεων φανερόν· ἐπειδὴ γὰρ τὸ βαδίζειν ἀθή-
 ναζε, καὶ τὸ μὴ βαδίζειν ἀθήναζε τὸ αὐτὸ, ἵνα τί βαδίσῃ τις
 ἀθήναζε· καὶ ἐπὶ τὸ βαδίσαι, τὸ μὴ βαδίσαι συντρέχει, καὶ
 τὸ ἰλθόν καὶ γενέσθαι εἰς Ἀθήνας, τῇ μὴ ἰλθεῖν μὴ δὲ γενέ-
 σθαι ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πάντων· ὥς ἀνήρηται πᾶσα
 βουλὴ καὶ σκέψις, ἀλλὰ καὶ πᾶσα ὁρμὴ καὶ κίνησις.

2. Εἰ οὖν καὶ τὸ ὄν, ταυτὸν καὶ οὐχ' ἕτερον, καὶ μία φύσις τὸ ἀκολουθεῖν ἀλλήλοις· ταυτὸν γὰρ εἰς ἄνθρωπος καὶ ὢν ἄνθρωπος καὶ οὐχ' ἕτερόν τι θελοῖ κατὰ τὴν λέξιν ἐπαυαδιπλούμενον τὸ εἰς ἔστιν ἄνθρωπος, καὶ ἔστιν ἄνθρωποι, θελόν ὅτι περὶ ἑνός, καὶ πλῆθους, καὶ ὄντος, καὶ μὴ ὄντος, καὶ ταύτου, καὶ ἑτέρου, καὶ ὁμοίου, καὶ ἀνομοίου; καὶ ἐναντίου, καὶ οὐκ ἐναντίου, καὶ διαφέροντος, καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων δεῖ σκοπεῖν ἐν τῷ παρόντι· ἐπεὶ γὰρ μᾶς ἐπισήμης τὰ ἀντικείμενα θεωρῆσαι, ὥσπερ καὶ μᾶς αἰσθῆσις τῶν ἀντικειμένων αἰσθήσεσθαι· ὥστε τοῦ αὐτοῦ ἔστιν ἐπισκέπτεσθαι, εἰ ταυτὸν σωκράτης, καὶ σωκράτης καθήμενος· ἐπειδὴ τοῦ ἑνός ἢ ἐν, καὶ τοῦ ὄντος ἢ ὄν, ταῦτα καθ' αὐτὰ εἰσὶ πάθη· ἀλλ' οὐχ' ἢ ἀριθμός, καὶ ἢ γραμμὴ· εἰσὶ γὰρ καὶ ἀριθμοῦ ἢ ἀριθμοῦ ἴδια πάθη. οἷον περιττότης, ἀρτιότης, συμμετρία, ἰσότης, ὑπεροχὴ, ἑλλειψις· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, οὕτω καὶ τοῦ ὄντος, ἢ ὄν, τινὰ ἴδια πάθη εἰσὶ τὰ ρηθέντα· πάντα δὲ τὰ ἐναντία ἀνάγονται εἰς τὸ ἐν, καὶ πλῆθος, καὶ ὄν· καὶ μὴ ὄν, ἀρχαὶ γὰρ τῶν ἐναντίων ταῦτα· καὶ πρὸς αὐτὰ ἡ ἀναγωγὴ τῶν πάντων γίνεται· ὥστε οὐ μόνων τῶν οὐσιῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς κατ' αὐτὸ θεωρητικῇ, τῶν τε εἰρημένων· ἀλλὰ καὶ περὶ τελείου, καὶ ἀτελοῦς, καὶ προτέρου, καὶ ὑστέρου, καὶ γένους, καὶ εἶδους, καὶ ὅλου, καὶ μέρους, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ἐν τοῖς μαθημασιν ἀξιωμαίων, τῆς αὐτῆς ἰστί γυνώριξιν.

3. Ἐπειδὴ γὰρ μία ἐκάστη τῶν ἐπιστημῶν τοῖς ἰδίαις ἀξιώμασι χρῆται, οὐκ αὐτῇ δὲ ἀποδείκνυσσι ταῦτα, ἀλλὰ λαμβάνει ὡς ἀναπόδεικτα, λείπεται περὶ τούτων λέγειν τὴν πρώτην ταύτην φιλοσοφίαν· τῷ γὰρ τὰ τῷ αὐτῷ ἴσα καὶ ἀλλήλοις ἴσα ἀξιώματι ὄντι, χρῆται· μὲν καὶ ἀριθμητικῇ, χρῆται δὲ καὶ μουσικῇ, καὶ γεωμετρικῇ ὁμοίως· καὶ τῶν ἄλλων ἐκάστη· ἐπὶ τοσούτον δὲ τούτῃ χρῆται· ἐκάστη, ἐφ' ὅσον αὐτῇ ἱκανόν· τοῦτο δὲ εἶναι, ὅσον ἐπείχει καὶ τὸ γίνο· καὶ τὸ ὑποκείμενον, περὶ οὗ τὰς ἀποδείξεις φέρουσιν· ἢ μὲν

καὶ θεῖος λέγεται τε καὶ ἔστιν· ἡ γὰρ ἐκείνων γνώσις καὶ μόνη, οἰκείωσίς τε πρὸς ἐκείνα καὶ μετοχὴ· διὸ καὶ καλῶς εἴρηται, ὡς φύσις μὲν σῶμα, ἐπιστημονικὴ δὲ θεωρία, καὶ σπουδαία πράξεις ψυχὴν ἀποκαθίστησι πρὸς τινα τελειότητα· νοῦν δὲ ἡ τῶν νοητῶν ἐπιβάτευσις τὸ ἐνεργεῖα δοῦσα, ὃ ἐκεῖνος δύναμει εἶχε, θεῖον ἀπέδειξε· ταῦτά εἰσιν ἃ τὸ παρὸν βιβλίον καταπαγγέλλεται.

C A P. II.

Ι. **Ε**στιν ἐπιστήμη τις, ἥτις θεωρεῖ τὸ ὄν, ἢ ὄν, καὶ τὰ τοῦτο ὑπάρχοντα κατ' αὐτὸ· αὕτη δὲ ἔστιν ἡ παρούσα, ὡς εἴρηται· οὐδεμία γὰρ τῶν ἄλλων ἐπισκοπεῖ καθόλου περὶ τοῦ ὄντος, ἢ ὄν, ἀλλὰ μέρος αὐτοῦ τι ἀποτεμνέται, περὶ τούτου θεωροῦσι τὸ συμβεβηκός· οἶον, ἀριθμητικὴ μὲν, ἀριθμούς· μουσικὴ δὲ, φθόγγους· γεωμετρία, μεγέθη· ἀστρονομία δὲ σφαιρας καὶ τὰ κατ' οὐρανόν· ἐπεὶ δὲ τὰς ἀκροτάτας ζητοῦμεν, δῆλον ὡς φύσει· τινὲς ἀναγκαῖον αὐτάς εἶναι καθ' αὐτὴν ὅσον τοῦ ὄντος, ἢ ὄν, τὰς πρώτας αἰτίας ληπτέον· τὸ δὲ ὄν, διακαχῶς λέγεται κατὰ τὰ σχήματα τῶν κατηγοριῶν· ἀφ' ἑνὸς δὲ οἶον ἀπὸ τῆς οὐσίας, καὶ ὁμωνύμως· ἔχουσι δὲ τὰ ἀφ' ἑνὸς, πλείον τῶν ὁμωνύμων· ὅτι μὴ μόνον ὀνόματος, ἀλλὰ καὶ πράγματος κατὰ τι μετίχουσι· τὸ γὰρ ἱατρικὸν βιβλίον, καὶ τὸ ἱατρικὸν ἐπιχειρήμα, καὶ τὸ ἱατρικὸν φάρμακον, ἀπὸ τῆς ἱατρικῆς τὰ πάντα λέγομενα, μὴ μόνον ὀνόματος αὐτῇ κοινωνοῦσιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ τέλος ταύτῃ τὴν ὑγίαν ἀποβλέπουσιν· οὕτω καὶ αἱ ἑνέα κατηγορίαι ἀπὸ τῆς οὐσίας ὃν τὰ λεγόμενα, οὐχ ἁπλῶς αὐτῇ τοῦ ὀνόματος μόνου κοινωνοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τοῦ πράγματος· οὐδεμία γὰρ οὐσία, δίχα τούτων ἁπλῶς ἐστὶ· πάντα γὰρ ταῦτα τῆς οὐσίας τί εἰσι, καὶ οὐ χωριστὰ ταύτης φαίνονται· μὴ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ ὄν, εἶναι μὴ ὄν φάμεν· τούτω γὰρ ἡ δύναμις τοῦ εἶναι καὶ τοῦ ὄντος, ὥστε καὶ ἐπὶ τοῦ μὴ ὄντος χωρεῖν.

αἱ κινουμένης πλημμύρας ὑπανακύπτειν, καὶ τῶν ὑπὲρ αἰσθησιν, ὡς οἶόν τε ἀνθρώποις, διὰ τὰς θεωρίας ὁπωσοῦν ἐπιδράττεσθαι, ἀνάγκη τῇ νῦν διὰ τοὺς συνδέτους τὰ τούτοις σύντροφα αἰσθητὰ συγκατείνειν, καὶ ἅμα δίκην κύκλου πρὸς ἑαυτὸν ἐπιστρέφειν, καὶ τὸ οἰκτεῖον ἀναματτόμενον θεωρεῖν· τὸ δὲ, ἐστὶν αὐτὸ τὸ ὄν δίχα παντός τοῦ ἐπ' αὐτῷ φαινομένου· τὸ γὰρ ὄν καὶ ὄντος ὄν καὶ αὐτὴν ἐστὶν ἡ οὐσία, δίχα τῶν ἐν αὐτῇ παθημάτων· ἅπερ ἀχώριστα ὄντα ἐν αὐτῇ θεωροῦνται· καὶ αἱ μὲν αἰσθήσεις, τὴν περὶ τὴν οὐσίαν ἐπιδράττονται· εἰ μὲν σκληρόν τὸ ὑποκείμενον, ἡ ἀφ' ἧς εἰ δὲ γλυκὺ, ἡ γεῦσις· εἰ δὲ εὐώδης, ἡ ὀσφρησις· εἰ δὲ εὐήχον, ἡ ἀκοή· εἰ δὲ λευκόν, ἡ ὄρασις· ὁ δὲ νοῦς αὐτὴν καθ' αὐτὴν τὴν οὐσίαν δίχα τούτων ἀπάντων γινώσκει.

2. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ οὐσία τριχῶς· ἡ μὲν, ὡς εἶδος· ἡ δὲ, ὡς ὕλη· ἡ δὲ ὡς τὸ σύνθετον ἐξ ὕλης καὶ εἶδους· ἡ μὲν πρώτη, νῦν μόνῃ καταλαμβάνεται· ἡ δὲ δευτέρα, νόθῳ λογισμῷ· ἡ δὲ τρίτη, αἰσθησι· ὄν τοίνυν κυρίως καὶ πρώτως ἡ οὐσία· τὰ δὲ ἄλλα δηλονότι τὰ ἐννέα καθόλου γένη τῶν κατηγοριῶν, ὥσπερ ἐν αὐτῇ τὸ εἶναι καὶ τὴν ὑπαρξιν ἔχουσι, καὶ οὐκ εἰσὶ χωριστὰ τὴν φύσιν· οὕτως ἐξ ἐκείνης καὶ τὴν προσηγορίαν εἰλήφασιν, ὄντα καλούμενα, ὡς τὰ ἀφ' ἑνός· ἀπ' αὐτῶς γὰρ ἐκεῖνα καλοῦνται καὶ ὄντα λέγονται· καὶ εἰσὶ καὶ ταῦτα καθάπερ ἀμέλει καὶ ἡ οὐσία ἐστὶ· τοσαῦτα γὰρ τοῦ εἶναι ἡ χορηγία ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν μὴ ὄντων χωρεῖ· καὶ φαμέν τὸ μὴ ὄν, δοξαζόν ἐστι· καὶ ἀληθῶς μὲν πρὸς τὸ δοξαζόν ἐστι τὸ ἐστὶ· δοξα γὰρ αὐτοῦ ἐστὶν, οὐχ' ὅτι ἐστίν, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἔστιν· ὅμως γε μὲν τοῖς καθ' αὐτὸ τὸ εἶναι τὸ μὴ ὄν τι ἔχουν δοξαζόν, ἢ φανταζόν, ἢ τι ἄλλο, ἐπιδράττεται ποσῶς καὶ τούτου τὸ εἶναι, ὅτι κατ' εὐθυορίαν δοξάζομεν τοῦτο, τὸ ὅτι, τὸ μὴ ὄν οὐκ ἔστιν· οὐ γὰρ νοῦς ἡ ἐπιστήμη καὶ διάνοια καταλαμβάνει περὶ τοῦ ὄντος ὅτι οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ δοξα· πᾶσα τοίνυν οὐσία, αἰώνιος, καὶ ἀμείριστος· ἡ δὲ περὶ τὰ σώματα, μεριστὴ νοῦς δὲ δυνάμει τὰ νοητὰ ὄν, ὡς αἰσθήσεις δυνάμει τὰ αἰσθητὰ δὲ ἐκείνων τελειούμενος ἐνεργείᾳ γίνεται, ὅπερ ἐκεῖνα,

ΕΡΕΝΝΙΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ

ΕΞΗΓΗΣΙΣ

ΕΙΣ ΤΑ ΜΕΤΑ ΤΑ ΦΥΣΙΚΑ.

C A P. I.

1. **Μ**ετά τὰ φυσικά λέγονται, ἅπερ φύσεως ὑπερῆρται, καὶ ὑπὲρ αἰτίαν καὶ λόγον εἰσι· περὶ ὧν ἐπιβάλλει τὸ παρὸν βιβλίον δεκνύναι, ἅτε ἐγχειροῦν τοῖς ὑπὲρ φύσιν, καὶ περὶ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ ὄντος ζητεῖ· τί ἐστὶν αὐτὸ καὶ αὐτὸ τὸ ὄν, ἢ ὄν· ἀλλ' οὐχ' ἢ ἀριθμὸς, οὐδ' ἢ μέγεθος, οὐδ' ἢ ἄγρ'· περὶ τούτων γὰρ ἐκάστου αἱ μερικαὶ ἐπιστῆμαι διαλαμβάνουσιν· αὕτη δὲ ἡ πραγματεία καθόλου οὕτα καὶ πασῶν ἐπέκεινα, καθό ὄντα, τὰ ὄντα ζητεῖ· ὥς ἡ γνῶσις ἡ σοφία· ὁ δὲ ζητῶν εἰδέναι, φιλόσοφος· γνῶσις γὰρ ἐστὶν αὕτη τῶν ὄντων, ἢ ὄντα εἰσὶ, καὶ ὧν ἡ ἐπιστήμη σοφία· θεωρία γὰρ τῶν ὄντων καὶ οὐχ' ἀπλῶς γνῶσις ἡ σοφία· οὐ γὰρ εἰδησις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἅπαξ ἀπλῶς ἐντρύφησις· οὐ διεξοδικαῖς τισιν ἐφοδοῖς τὴν ἐπιστήμην λαμβάνουσα, ἀλλ' ὅλη νοὶ τῶν ὄντων ἐπιβατεύοντα· ὄντα δὲ τὰ θεῖα εἰ πάντα καὶ αἰετῖα· ἀλλ' εἰ μὲν ἄπολοι τινες ἡμεῖς καὶ ἀσύνδετοι καὶ τὴν φύσιν ἐνισαῖοι, μόνω ζῶντες νῶ, ἀπηλλαγμένοι τῶν αἰσθητῶν τε καὶ τῶν αἰσθησιῶν, τέχνη ἂν τότε ἡ περὶ τοῦ νοῦ ἀσχολία μάλιστα ᾖ, εἰ περὶ ἐπιστήμας καὶ τέχνας κατεγίνετο, καὶ μὴ περὶ τὰ οἰκτεῖα διατρίβειν θίλοντος· ἐπεὶ δὲ συνθεσόμεθα ὕλην καὶ ταῖς συντροφοῖς ζῶμεν αἰσθήσεσιν, ἅτε γενέσκει δεδόντες, ὥς μάλιστα ἂν τῆς

XX. πους ἐδικυντο ἔχειν ; τοῦτο λεπτόν καὶ κοῦφον ὡς κεκλεισμένων εἰσῆλθε τῶν θυρῶν , ἵνα πιστευθῇ ἡ ἀνάστασις , ταῦτα δεικνύται καὶ τρώγει διὰ τοῦτο αὐτό.

30. Περὶ ποίων σημείων λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς , πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ; ἱμοὶ δοκεῖ τὰ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐπιφέρει γὰρ ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἄλλ' οὐχὶ τῶν ὁχλῶν.

Ὅτι οὐκ ἔγραφον ἅπαντα οἱ εὐαγγελισταί , ἀλλὰ ἄλλος ἄλλα φεύγοντες τὸ φιλότιμον καὶ κενόδοξον ὅσον διὰ μόνον πρὸς πίσιν συντελεῖ , διὸ καὶ ἐπιφέρει ταῦτα διὰ γίγραται , ἵνα πιστεύσῃτε.

Cap. XXI.
v. 1.

Ὅτι μετὰ τὴν ἀνάστασιν οὐκ ἔβλεπτο εἰ μὴ συγκατέβη , διὰ τὸ λοιπὸν ἄρθαρτον εἶναι τὸ σῶμα καὶ ἀκήρατον.

5. Ὅτι οἱ περὶ Πέτρον καὶ Ἰωάννην τὴν οἰκίαν τέχνην μετήσαν , ἐπεὶ μὲτε αὐτὸς Χριστὸς αὐτοῖς συνῆν , μὲτε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον δοῦν ἦν ἐπιστᾶς διὰ αὐτοῖς κέμνουσι περὶ τὴν ἄγρην λέγει παιδία μὴ τι προσφάγιον ἔχετε ; τοῦτο διὰ λέγει , ὡς μίλλων τί ὠνέσασθαι παρ' αὐτῶν.

9. Ὅτι τὴν ἀνθρακίαν καὶ τὸ ἐπικείμενον ὄψαριον , καὶ τὸν ἄρτον , οὐκ ἐξ ὑποκειμένης ὕλης εἰργάσατο ὁ Χριστὸς , ἐπὶ τῷ θαυμαστότερον ἄγων τὰ σημεῖα ἐκέλευσε διὰ ἐκ τῶν ὄψαριων ὧν ἐποίησαν ἐνιγκαῖν , δεικνύς ὅτι τὸ ὀρώμενον οὐκ ἦν φάντασμα καὶ ὅτι μὲν αὐτὸς ἦν , ᾗδεσαν , καὶ ξύστην ἐπιφέρει τὴν μορφήν ἐφοβοῦντο διὰ ἰρωτῆσαι.

17. Διὰ τί ἰρωτᾷ αὐτοῦ τρίτον τὸ φιλεῖς με ; τὸ τρισσὸν ἐξαλείφω τῆς ἀρνήσεως , καὶ δεικνύς ὅσον τιμᾶται τὴν προστασίαν τῶν οἰκείων προβάτων , λέγει γὰρ εὐθύς βόσκει τὰ ἀρνία μου.

18. Ὅτι ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τέλειος ἀνὴρ ἦν ὁ Πίτρος , λέγει γὰρ ὁ Χριστὸς ὅτι ἤς νεώτερος , εἴτα καὶ ὅτ' ἦν γεράσας.

19. Τί σημαίνει ἐν τῷ λέγειν ποίῳ θανάτῳ δοξάσει τὸν Θεόν ; δείκνυσιν ὅτι τὰ ὑπὲρ Χριστοῦ παθεῖν , δόξα τοῦ πάσχοντός ἐστι καὶ τιμὴ.

Τ Ε Λ Ο Σ .

σπότης, μήπω παρ' αὐτῷ δυναθεῖς ἀναβῆναι πρὸς τὸν πατέρα **XX.**
λέγων μή μου ἄπτου· γινώσκεται γὰρ βλέπτεσθαι τὸν μετὰ τοι-
αύτης αὐτῷ προσερχόμενον ταπεινοτέρας προσλήψεως.

Διὰ τί λέγει αὐτῇ Μαρία· εἰρωνικῶς νόησον τὴν τοῦ ὀνό- **16.**
ματος ἐκφώνησιν· ἀκούει δὲ τοῦτο, διὰ τὸ ὡς νικρὸν αὐτὸν ζη-
τεῖν χαμαιζήλον εὔσαν.

Διὰ τί λέγει μή μου ἄπτου· ἐβούλετο ὡς ἂν ὄντος αὐτοῦ **17.**
πάλιν συνεῖναι αὐτῷ, ὃ δὲ ἀπάγων αὐτὴν ἀπὸ τοιούτου λογι-
σμοῦ, λέγει αἰτίαν τοῦτο, τὸ οὕτω γὰρ ἀναβῆναι πρὸς τὸν πα-
τέρα ὡς ἂν εἶπεν ἐκεῖ σπεύδω καὶ ἐπαίγομαι· τὸν δὲ ἐκεῖ μίλ-
λοντα ἀπείναι, οὐκ ἴδρι μετὰ τῆς αὐτῆς ὁρᾶν διανοίας ἧς καὶ
πρὸς τοῦτου.

Τὸ λέγειν αὐτὸν Θεόν μου καὶ Θεὸν ὁμῶν, καὶ πατέρα ὁμῶν
καὶ πατέρα μου, καὶ τὸ ἀναβαίνειν, οἰκονομίας εἰσὶ ῥήματα καὶ
λόγοι πρὸς τὴν μὴ μεγάλη φανταζομένην περὶ Χριστοῦ.

Πῶς αὐτὸν φάνησεν οὐκ ἐνόμισαν εἰσελθόντα κεκλεισμένων **19.**
τῶν θυρῶν καὶ ἀθρόον· ὅτι γυνὴ προεῖπεν αὐτοῖς, καὶ πολλὴν
τὴν πίστιν εἰργάσατο· ἄλλως δὲ καὶ τρανὴν καὶ ἡμερον ὅψιν αὐ-
τοῖς ἐπεδείξατο.

Τὸ καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατὴρ, καὶ γὰρ πέμπω ὑμᾶς, τὴν **21.**
ἰστορίαν δεικνυσιν αὐτοῖς.

Τὸ λάβετε πνεῦμα ἅγιον πῶς νοεῖται, εἰπόντος αὐτοῦ ἰάν **22.**
μὴ ἐγὼ ἀπέλθω οὐ μὴ ἔλθῃ ἐκεῖνος· τινὲς φασὶν ὅτι οὐ τὸ πνεῦ-
μα ἔδωκεν, ἀλλ' ἐπιτηδεῖους αὐτοὺς διὰ τοῦ ἰμψύσματος κατε-
σπεύασεν, ἢ ὅτι κατὰ ἁμαρτημάτων ἐξουσία ἔδόθη αὐτοῖς τοῦ-
το, ὅσπερον δὲ διὰ τοῦ πνεύματος καὶ τὰ μείζονα, ὃ ἐστὶ θαύ-
ματα, λέγει γὰρ ὅτι τότε λήψετε δύνανται.

Πῶς πάντων συνηγμένων ὁ Θωμᾶς ἀπελιμπάνετο μόνος· εἰ- **24.**
κὸς ἦν ἀπὸ τῆς διασκορῆς 7ης ἥδη γενομένης μηδέπω αὐτὸν ἐκ-
ελεῖν.

Διὰ τί μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ ὁρᾷ αὐτὸν καὶ οὐκ εὐθὺς· ὅπως **26.**
διδαχθῇ διὰ τῶν ἀποστόλων καὶ θερμότερος γίνηται.

Πῶς ἄφθαρτον σῶμα ἁπτόν ἐγένετο· θνητῇ χειρὶ καὶ τοὺς τύ- **27.**

XIX. μα ; δεικνύς ὅτι ὅτε ἐβούλετο , τότε καὶ ἀπέθανε· πρότερον γὰρ οἱ ἀποθνήσκοντες ἀποθνήσκουσι καὶ οὕτως κλίνουσι τὴν κεφαλὴν· οὗτος δὲ τὸ ἀνάπαλιν.

34. Ὅτι χαριζόμενοι τοῖς Ἰουδαίοις μετὰ τὸ τεθνήσκειν , νύτ-
τουσιν αὐτῷ λόγῳ.

Ὅτι αἷμα καὶ ὕδωρ ἐξῆλθε , τὸ μὲν ἢ δεικνύον αὐτὸν ἄν-
θρωπον , τὸ δὲ ὑπὲρ ἄνθρωπον· ἢ ὅτι τὸ μὲν ὕδωρ σημαίνει τὸ
βάπτισμα , τὸ δὲ αἷμα τὸ πόμα ἡμῶν τὸ πνευματικόν.

37. Τί ἐστὶν εἰς ὃν ἐξεκέντησαν ; ἀντὶ τοῦ ὃν τοῖς ἡλοῖς προσ-
ῆλθον· καὶ οὐκ εἶπεν ὁφόνται ὃν ἐξεκέντησαν , ἀλλ' εἰς ὃν ἐξε-
κέντησαν· τί ἐστὶ τὸ εἰς ὃν ; σταυρὸς ἦν εἰς ὃν ἐξεκέντησαν· πρὸ
δὲ τῆς παρουσίας τοῦ σταυροῦ , ὡς περ βασιλικὸν σημεῖον τὸ λε-
γόμενον κατὰ τὴν κοινὴν συνήθειαν σίγνον * προτρέχει τῆς Χρι-
στοῦ παρουσίας καὶ βασιλείας ὑπὸ τῶν ἀγγέλων δοξαζόμενον , καὶ
φανήσεται ὁ σταυρὸς ἐπὶ γῆς , σκέπων ἥλιον , ἀμβλύων σελήνην.

* nota vo-
cab. lati-
num.

38. Διὰ τί εἰς τῶν ὁ μαθητῶν αἰτεῖ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ ὡς ἐστὶν
Ἰωσήφ ; ἡμεῖς δοκεῖ τῶν ἐπιστῆμων εἶναι καὶ τῇ Πιλάτῃ γνώριμος.

Cap. XX.
v. 1.

Εἰς τί φέρουσι τὰ μύρα ; εἰς συντήρησιν τοῦ σώματος , ἐπὶ
πολὺ γὰρ πέφυκε ταῦτα φυλάττειν ἄσηπτα τὰ σώματα.

5. Ὅτι οὐδεὶς κλείπων νεκρὸν σχολιότερον ἐργαζόμενος ἀφίσει
τὰ ὀσθονία , μάλιστα συγκεκολλημένων ὄντων αὐτῶν τῇ σαρκὶ ἀπὸ
σμύρνης.

12. Διὰ τί φαίνονται αὐτῇ οἱ ἄγγελοι καθήμενοι , εἰς ἐρώτησιν
ἐπαγόμενοι αὐτὴν , καὶ ὥστε μὴ θρηνηθῆναι.

14. Τίνος ἕνεκεν λαλοῦσα πρὸς τοὺς ἄγγέλους ἐστράφη εἰς τὰ
ὀπίσω καὶ ὁρᾷ τὸν κύριον ; ἡμεῖς δοκεῖ ὅτι οἱ ἄγγελοι μὲν τὸν
κύριον ὁρῶντες , αὐτὴ δὲ τοὺς ὁρῶντας αὐτὴν ὁρῶσα κατενόησεν
ἐτι τινα πρὸς τὰ ὀπίσω αὐτῆς βλέπουσι καὶ ἐστράφη· οὕτως τοῖς
μὲν ἄγγελοις , θαυμαστός ἀνεφάνη· τῇ δὲ γυναικὶ οὐχί· ἵνα μὴ
θροῇ , καὶ ὅλον ἐξ ὧν καὶ κηπουρὸν αὐτὸν ἐνόμισεν.

15. Ὅμοιον τῶν ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ δημιουργῶν νομίζων τὸν
κύριον , εἰς κηπουρὸν αὐτὸν γνωρίζει κατὰ τὴν Μαγδαληνὴν Μα-
ρίαν διὸ πρὸς ὠφέλειαν φεύγει τοῦ τοιοῦτου τὴν ἀρὴν ὁ δε-

τοῦτο ποιῆσαι καὶ ἀπεικδύσασθαι τοὺς χιτῶνας, οὓς ἔλαβεν ἐκ- XIX.
βαλλόμενος ὁ Ἀδὰμ ἐκ τοῦ παραδείσου· ὁ πάντα γὰρ τὰ ἡμῶν
δι' ἡμᾶς ἀναθεξάμενος, ἐνεδύσατο ταῦτα ἵνα καὶ ἀπεκλύσθῃται,
καὶ ἀντὶ τούτων ἥρως ἐνδύσῃ ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν· εἰς τέσσαρα
δὲ διαμερίζονται, ἵππειδῆπερ ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας τῆς τετραμεροῦς
οἰκουμένης, ἀνατολῆς καὶ δύσεως, ἄρκτου καὶ μεσημβρίας ἐφά-
ρει ταῦτα.

Τοῦτον ἐνεδύσατο τὸν χιτῶνα, ἵνα πιστεύσωσιν οἱ Ἰουδαῖοι
ὅτι οὐκ ἀπὸ γῆς, ἀλλ' ἀνωθεν ἐρχόμενος ἦν ὁ λόγος· καὶ ὅτι οὐ
μεριστός ἀλλ' ἀμέριστός ἐστι τοῦ πατρὸς, καὶ ὅτι γινόμενος ἄν-
θρωπος οὐ βεραμμένον εἶχε τὸ σῶμα ἐξ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς,
ἀλλ' ἐκ παρδίνου μόνης ὑφαμμένον τῇ τοῦ πνεύματος τέχνῃ· ὥθεν
τὰ μὲν ἄλλα διαμερίζονται, μεριστὰ γὰρ ἦν, τὸν δὲ χιτῶνα μό-
νον οὐκ ἡδυνήθησαν σχίσαι, φόβῳ τοῦ δι' αὐτοῦ γνωριζομένου
σημείου· καὶ τοῦτο γὰρ οὐκ αὐτῶν, ἀλλὰ τοῦ κρεμαμένου σωτή-
ρος τὸ ἔργον ἦν· ἵνα τοῦτον μείναντος, μείνῃ καὶ ὁ κατὰ τῶν
Ἰουδαίων ἐλιγχνός ὁ μετ' οὐ πολὺ γινόμενος· ὅτι τὸ μὲν κατω-
πίτασμα ἐσχίσθη, ὁ δὲ χιτὼν τοῦ σταυροῦ οὐδὲ ὑπὸ δαμίων
διηρρίθη, ἀλλ' ἔμεινεν ὁλόκληρος· μένει γὰρ τὸ ευαγγέλιον διὰ
παντὸς ὁλόκληρον, τῶν σκιῶν διαιρουμένων.

Διὰ τί σταυρούμενος τῷ μαθητῇ τὴν μετέρα παραδίδωσι; 26.
παιδεύων ἡμᾶς μέχρις ἐσχάτης ἀναπνοῆς τῶν γονέων φροντίζειν.

Πάλιν καὶ ἐνταῦθα περὶ αὐτοῦ λέγων ἐπιφέρει τὸν μαθητὴν ὃν
ἠγάπα μετριάξων, ἵππει καὶ τὴν αἰτίαν εἶπεν ἂν δι' ἣν ἠγαπήτο.

Διὰ τί πρὸ τοῦ σταυροῦ ἀγωνιᾷ καὶ ἰδροῖ καὶ φοβεῖται,
ἐνταῦθα δὲ τῷ μαθητῇ λαλεῖ καὶ τῇ μητρὶ, καὶ τῷ ληστῇ; ὅτι
ἐκεῖ μὲν τὸ ἀνθρωπίνον δείκνυσιν, ἐνταῦθα δὲ τὴν θείαν δύνα-
μιν ὡς οὐ δίδοικεν.

Τί ἐστι τὸ εἰδώς δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντα ἤδη τετέλεσται; 28.
ἀντὶ τοῦ τὰ τῆς οἰκονομίας ἅπαντα πεπλήρωται.

Ὅτι καὶ μετὰ τὸ ποτισθῆναι ὤξος, λέγει τὸ τετέλεσται· ἂν- 29.
τὶ τοῦ πεπλήρωται ἢ προφητεία.

Διὰ τί λέγει ὅτι καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέδωκε τὸ πνεύ- 30.

XIX. Πῶς ὁ μὲν Μάρκος τρίτην ὥραν λέγει σταυρωθῆναι, ὁ δὲ

14. Ἰωάννης ἔκτον; ὁ μὲν τῆς ἀποφάσεως λέγει τὴν ὥραν, ὁ δὲ τῆς σταυρώσεως αὐτῆς, λίγονται γὰρ ἀπὸ τότε τιμαρτίζονται ἀπὸ τοῦ τὸν ἀπόφασιν ὁ κριτὴς δοίη.

Τὸ λέγειν τὸν Πιλάτον ἰδεὶ ὁ βασιλεὺς ὑμῶν, εἰρωνευομένου ἐστὶ πρὸς αὐτούς· ὡς ἂν ἔλεγεν ὅτι οὐδεμίαν αἰτίαν εὕρισκω ἐν αὐτῷ, καὶ ὑμεῖς δὲ ἰδεὶ ὁ βασιλεὺς ὑμῶν.

15. Ὅτι ἐν 7ῳ λέγειν αὐτοὺς οὐκ ἔχομεν βασιλεία εἰ μὴ Καίσαρ, δείκνυνται ὅτι θεὸν βασιλεία μὴ βουλόμενοι ἔχειν, ἄνθρωπον ἡρετίσαντο ἔχειν διὰ τοῦτο τίλειον καὶ ὑπὸ Ῥωμαίους παριδόμεσαν.

17. Καὶ ἑαυτῷ ὁ κύριος τὸν σταυρὸν ἐβάσταξε κατὰ φησι Ἰωάννης, καὶ πάλιν Σίμων ὁ ἄνθρωπος ἔφερεν αὐτὸν κατὰ τοὺς ἄλλους εὐαγγελιστὰς, καὶ γὰρ ἀμφότερα γέγονεν ἐπὶ τούτου· ὡς μὲν οὖν κατὰ τοῦ διαβόλου τρόπαιον ἐβάσταξε πρῶτος τὸν σταυρὸν ἑαυτοῦ, καὶ γὰρ οὐκ ἀναγκαζόμενος ἤρχετο εἰς τὸν θάνατον· καὶ πάλιν ἐβάσταξεν αὐτὸν Σίμων ὁ ἄνθρωπος, ἵνα γνωστῇ πᾶσιν ὅτι οὐ τὸν ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τὸν τῶν ἀνθρώπων ἀποθνήσκει θάνατον ὁ κύριος. Καὶ ἄλλως.

Διὰ τί ὁ μὲν Ἰωάννης αὐτὸν τὸν Χριστὸν λέγει τὸν σταυρὸν βαστάξαι ἑαυτοῦ, οἱ δὲ λοιποὶ εὐαγγελισταὶ Σίμωνα τὸν κύρηναιον ἀπατήσαντες ἀγγαρεύοντες αὐτὸν εἰς τὸ βαστάζειν; (deest solutio.)

18. Ὅτι εἰς τὸν κρανίου τόπον σταυροῦται, ἐπειδὴ ἐκεῖ λέγεται ὁ Ἀδάμ τεθάρθαι· ἐνθα οὖν ὁ θάνατος ἐβασίλευσεν, ἐκεῖ τὸ τρόπαιον ἐσῆσεν.

19. Διὰ τί ἐπιγράφει τὸν σταυρὸν ὁ Πιλάτος; ἀμυνόμενος τοὺς Ἰουδαίους ὡς οὐ κατὰ ληστὴν ἐστίν, ὅθεν καὶ οὐ μίαν γλώττην ἀλλὰ τρισσαῖς τὴν μάστιγαν αὐτῶν ἀπασὶ θελῶν ὅθεν καὶ αὐτῇ τῇ γραφῇ βυσκαίνοντες ἔλεγον, μὴ γράψῃ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπεν ὅτι βασιλεὺς εἰμι τῶν Ἰουδαίων· φησὶν οὖν ὅτι γράφῃ καὶ διὰ τὴν κύρην αὐτοῦ ἐσχάτην.

23. Ἀδάμ εἰς τὸν περὶ τοῦ σταυροῦ ἐξιδύσατο τὰ ἱμάτια, ἔδει γὰρ

ἔλθῃ γὰρ εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν ὁ Πιλάτος· ἐπειδὴ μεγάλην XVIII.
τινὰ ὑπένοιον εἶχον περὶ αὐτοῦ, καὶ ἐβούλετο μὴ θορυβούντων
Ἰουδαίων πάντα ἀκριβῶς μαθεῖν.

Διὰ τί λέγει Χριστὸς, ἀφ' ἑαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις, ἢ ἄλ- 34.
λοι σοι εἶπον; τὴν πονηρὰν τῶν Ἰουδαίων ἐκκαλύπτων γνώμην,
καὶ ὑπὸ τοῦ Πιλάτου κατηγορεῖσθαι αὐτοὺς βυλόμενος, ὡς ἐκεί-
νοι τοῦτο λέγουσιν.

Διὰ τί ἀπεκρίθη τὸ ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἐστὶν ἐκ τοῦ κό- 36.
σμου τούτου; ὅπερ ἰδοῖσθαι τίως ὁ Πιλάτος, διέλυσε Χριστὸς
τὴν τῆς τυραννίδος ὑποψίαν· ὁ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστι, βασι-
λεὺς μὲν εἰμι, φησὶν, ἀλλ' οὐ τοιοῦτος.

Πῶς τοῦ Πιλάτου εἰπόντος ὅτι οὐκ οὐν βασιλεὺς εἶ σὺ, ὁ 37.
Χριστὸς λέγει εἰς τοῦτο γεγέννημαι; ἔδειξεν ὅτι οὐδὲν μετὰ ταῦ-
τα προσλαβὼν ἔχει· ὥστε καὶ ὅτ' ἂν ἀκούσωμεν ὅτι καὶ ὡς ὁ πα-
τὴρ ἔχει ζωὴν, οὕτως ἔδωκε καὶ τῷ υἱῷ ζωὴν ἔχειν, μηδὲν ἄλ-
λο ἢ τὴν γέννησιν νομιζομεν.

Τὸ λέγειν αὐτὸν εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, σημαί-
ναι βούλεται ὅτι ἵνα τοῦτο αὐτὸ δείξω καὶ πείσω πάντας ὅτι
βασιλεὺς καὶ κύριος καὶ δεσπότης εἰμι, ἐπισπάσασθαι θέλων διὰ
τούτων τὸν Πιλάτον.

Διὰ τί εἰπὼν τί ἐστὶν ἀλήθεια, ὁ Πιλάτος ἀνίσταται καὶ πρὸς 38.
αὐτοὺς ἐρχεται; συνεῖδεν ὅτι καιροῦ δεῖται τὸ ἐρώτημα· ἔδει δὲ
αὐτὸν ἐξαρκᾶσαι τίως τῆς τῶν Ἰουδαίων ὁρμῆς· διὰ τοῦτο ἐξῆλ-
θε πρὸς αὐτούς.

Διὰ τί ἐμαστίγωνσιν αὐτὸν ὁ Πιλάτος; βυλόμενος ἐκλύσαι Cap. XIX.
τὴν ὁρμὴν αὐτῶν καὶ παραμυθῆσασθαι τὴν ὀργὴν καὶ τὸν φθό- V. I.
νον αὐτῶν· καὶ ὅτι τοῦτο ἀληθὲς, ἤκουσον λέγοντος τοῦ Πιλά-
λάτου· λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε, ἐγὼ γὰρ οὐδεμίαν
αἵτιαν εὐρίσκω ἐν αὐτῷ.

Πῶς νοητὸν τὸ εἰ μὴ ἦν σοι δεδομένον ἄνωγειν; τὸ δεδο- 11.
μένον ἐνταῦθα, τὸ συγκειχωρημένον ἐστίν· ὡς ἂν εἴλεγεν, εἴσατε
μὲν ταῦτα γενέσθαι θεός· οὐ μὴν διὰ τοῦτο τῆς ἁμαρτίας ὑμεῖς
ἐκτός ἐσσεσθε, τοιαύτην προαίρεσιν πονηρὰν κεκτημένοι.

XVIII. μέμνηται ὅτι γνωστός ἦν τῷ ἀρχιερεῖ, ἵνα δείξῃ ὅτι κήδυνато συνέσειλθεῖν.

19. Διὰ τί καὶ ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ ὄρων αὐτὸν ὁ ἀρχιερεὺς, νῦν ἔρωτᾷ τὴν διδασχὴν αὐτοῦ, καὶ ποῦ εἶναι οἱ μαθηταί, καὶ τίνας ἐνεκεν αὐτοὺς συνέλεξε, καὶ τί βουλόμενος, καὶ ἐπὶ τίσι; τοῦτο ἔρωτα ὡς στασιαστὴν καὶ νεωτεροποιὸν ἐλίγξει θύλων, ὡς ἐργαστηρίου τινὸς ὄντος πονηροῦ.

20. Πῶς λέγει ὁ Χριστὸς ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδὲν, καίπερ πολλὰ λαλήσας τοῖς μαθηταῖς ἐν κρυπτῷ; περὶ ὧν ἐκείνοι ἐνύμνον ἀποκρίνεται, στάσεις λέγω καὶ παραχᾶς δειλῶν.

21. Τὸ εἰπεῖν τί με ἱερωτᾷς, ἐπερώτησον τοὺς ἀκηκοτάς, οὐκ αὐθαδικαζομένου ἐστίν, ἀλλὰ παρρησιαζομένου εἰς ἀλήθειαν.

23. Τὸ εἰ μὲν κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με θίρεις; καὶ διὰ τί μὴ ἐστρεψῇ καὶ τὴν ἄλλην, ὡς ἐδίδασκε; καὶ λέγουσί τινες ὑπόψυχρα καὶ ἄπιστα· ἐγὼ δὲ λέγω ὅτι ἡ Χριστοῦ νομοθεσία, πρὸς γείτονας, πρὸς ὁδοῦντας, πρὸς τοὺς ἐν οἴκῳ, πρὸς πολέμιους αὐτοῦς, ἀλλ' οὐ πρὸς κριτήρια ἐνθα φυλάττεσθαι τὸ δίκαιον βούλεται· ὥδε γὰρ ἡ σιωπὴ καταδίχην εἰσῆγεν ὡς καλῶς τυφθέντος αὐτοῦ, ὃ οὐκ εἶδει.

28. Διὰ τί ἄγουσιν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Καίφα εἰς τὸ πραιτώριον; ἐπειδὴ ὑπὸ Ῥωμαίους ἦσαν, καὶ χωρὶς αὐτῶν ἐποιοῦν οὐδὲν ἐν τοῖς δημοσίοις πράγμασι, καὶ ἐδεδείκνυσαν δὲ μὴ δώσουσι δίκην ὡς κατηγορήσαν ματαίως.

Τί ἐστίν ἐν τῷ λέγειν ἵνα φάγωσι τὸ πάσχα; καὶ πῶς Χριστὸς ἦν αὐτὸ πεποιηκὸς τῇ μιᾷ τῶν ἀζύμων; πάσχα ἐντυθεὶ τὴν ἰορτὴν πᾶσαν λέγει.

29. Ἐρωτηθέντες τίνα κατηγορίαν φέριτε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου, ἀποκρίνονται· εἰ μὴ ἦν οὗτος κακοποιός, οὐκ ἂν σοι παριδῶκαμεν αὐτόν· οὕτως πανταχοῦ παραιτοῦνται τὴν ἐξ εὐθείας κατηγορίαν.

31. Διὰ τί λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, λάβετε αὐτόν ὑμεῖς, καὶ τὰ ἐξῆς; ἀπαλλαγῆναι ἀδικίας βουλόμενος.

33. Διὰ τί οὐκ ἐπ' αὐτῶν ποιεῖται τὴν ἐξετάσιν, ἀλλ' ἰδίᾳ; εἰς-

τεῖ μὲν σε γινώσκειν, ἐμὲ δὲ σε ἀγνοεῖν· ἀλλὰ τοῦναντίον· ἐκεί- XVII.
νοι μὲν ἀγνοοῦσίν σε, ἐγὼ δὲ σε ἐγίνωσκων καὶ γινώσκω.

Τὸ ἠγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου καὶ γνωρίσω πῶς νο- 26.
 ῥήσσεται; καὶ τί λοιπόν· τὸ πνεῦμα γνωρίσει αὐτοῖς; τοῦτο λέ-
 γει, ἵνα δείξῃ ὅτι καὶ τὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ ἐστὶ· καὶ λέ-
 γει γὰρ ἄλλαχού ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει.

Ἰνα ἡ ἀγάπη τὴν ἡγάπησάς με ἐν αὐτοῖς μείνῃ· ἐὰν γὰρ μά-
λωσι, φησὶν, ὅτι οὐκ ἀπέσχισμαι ἐγὼ ἀπὸ σοῦ, ἀλλ' εἰμι γυ-
στὸς υἱός σου καὶ σφόδρα ἡγαπημένος· καὶ συνημμένος, πάντως
τὴν πίστιν τὴν εἰς ἐμὲ καὶ τὴν ἀγάπην τηρήσουσιν ἀκριβῶς ἀγα-
πῶντων δι' αὐτῶν ὡς χορὴ, καὶ γὰρ μενοῦ ἐν αὐτοῖς.

Τίνος χάριν ἐρωτᾷ, τίνα ζητεῖτε; δεῖξαι θείων ὅτι ἐκὼν ἐπὶ τὸ πάθος ἔρχεται. Cap. XVIII. v. 4.

Ἦσαν εἶχεν ὁ Πέτρος μάχαιραν; ἔμοι δοκεῖ πρὸς τοῦτο αὐ- 10.
τὸ παρεσκευασμένος· ἢ ἀπὸ τῆς θυσίας τοῦ ἀρνίου τοῦ πάσχει.

Καὶ πῶς μὴ ἀμύνασθαι κλειυσθαίς, ἀμύνεται; οὐκ αὐτῷ ἀλλὰ τῷ διδασκάλῳ βρωθεῖ ὡς δοκεῖ· ἐπειτα οὐδὲ τίλειος πῶς ἦν, οὐδὲ ἀπηρητισμένος ἦεν ὁ Πέτρος.

Διὰ τί τὸ ὄνομα τίθειαι τοῦ θείου οὐ εὐαγγελιστῆς; ὥστε τοῖς τότε ἀναγινώσκουσιν εἶναι ζητῆσαι καὶ περιεργασαῖν εἰ ὅπως γέγονε τὰ γεγενημένα· ἐπ' αὐτὴν οὖν ὥρμησε τὴν κερκὴν αὐτοῦ· διὰ τοῦτο καὶ τὸ διεξιὼν ὥτιον λέγει.

Διὰ τί θαυματουργεῖ Χριστός; καὶ τὴν ἰσχύον διεκνύων, καὶ τὸ μὴ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ποιεῖν τινί, μὴ δὲ τοῖς λησταῖς, διδάσκων.

Τὸ πάντες οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μάχαιρᾳ ἀποθανοῦνται, ἕμεοι δεχόμενοι τὸ οἱ πάντες, ἀντὶ τοῦ πολλοὶ κτείνονται, ὥς τὸ εἰσ-
νοεῖσι τι πᾶσι.

Διὰ τί λίγαι ἠκολούθει αὐτῷ Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς; 15.
ὅτε μὲν γὰρ ἐπὶ τὸ σταθὸς ἀνέβησαν, εὐκότως χάριν ἀφιλοτι-
μίας τοῦτο πρῦβει, νῦν δὲ τί; διὰ ταύτην αἰτίαν, ἵνα μὴ θό-
ξη κομπάζειν ὅτι πάντων φυγόντων, μόνος ἠκολούθησεν· ἡναγ-
κάσθῃ δὲ καὶ ἐαυτοῦ ἐπιμνησθῆναι, ἵνα δείξῃ ὅτι ἀκριβῶς πάν-
τα οἶδε τὰ ἐν τῇ αὐλῇ, ἅτε ἐνδοξ. συνεσιδῶν· διὰ τοῦτο καὶ

XVII. δι' ὅτι οὐ δύναται πρὸς αὐτόν· καὶ ἤφατο τοῦ πλάτους τοῦ με-
 ροῦ αὐτοῦ, καὶ ἐνάρκησι τὸ πλάτος τοῦ μεροῦ αὐτοῦ ἐν τῷ πα-
 λαίῳ αὐτὸν μετ' αὐτοῦ· καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ παλαίων· ἀποστεί-
 λόν με, ἀνέβη γὰρ ὁ ὄρθρος· ὁ δὲ εἶπεν, οὐ μὴ σε ἀποστείλω
 ἰάν μὴ με εὐλογῇς· καὶ εἶπεν αὐτῷ, οὐ κληθήσεται τὸ ὄνο-
 μά σου Ἰακώβ, ἀλλ' Ἰσραὴλ ἔσται τὸ ὄνομά σου, ὅτι ἐνίσχυ-
 σαι μετὰ Θεοῦ, καὶ μετὰ ἀνθρώπων δυνατὸς ἔσῃ· τίς ὁ λέγων
 Ἄρειε ἀποστείλόν με, ἀνέβη γὰρ ὁ ὄρθρος; οὐχ ὁ Θεὸς καὶ πα-
 τὴρ; πρὸς τίνα δὲ ὁ Ἰακώβ ἔβόα, οὐ μὴ σε ἀποστείλω, ἰάν μὴ
 με εὐλογῇς; οὐ πρὸς τὸν τῶν ὅλων Θεόν καὶ πατέρα; εἶδον
 γὰρ Θεόν φησι πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, καὶ ἐσώθη ἡ ψυχὴ μου·
 ἀλλὰ τί περὶ υἱοῦ λέγῃ εἰρῆσθαι; ἀλλὰ καὶ οὕτως κινόν σοι τὸ
 σόφισμα· Θεὸς γὰρ ὦν καὶ ὁ υἱός, ὑπ' ἐλάττονος ἀνδρὸς ἀπε-
 στάλη· καὶ τὸ τῆς ἀποστολῆς ὄνομα οὐκ εἶδειξε τὸν ἀπισταλέ-
 νον ἐλάττονα· ρυκτοῦν εἰ παρὰ ἀνθρώπου Θεὸς ἀποσταλῆναι βόων,
 οὐδαμῶς ἐλάττων ἀνθρώπου, οὐκ ἄρα οὐδὲ ὁ υἱὸς ἐλάττων πα-
 τρός, παρὰ πατὴρ ἀπιστάλῃσι λεγόμενος· ἀλλ' ἐκεῖ, φησί, συγ-
 καταβάσεως καὶ οἰκονομίας ὁ λόγος ὑπάρχει· ἐγὼ γὰρ τίως περὶ
 τῆς σαρκὸς εἰρῆσθαι τὸν λόγον· ἀλλ' ὅτι καὶ τὸ τῆς ἀποστολῆς
 ὄνομα, τὸν μονογενῆ κατασμικρύνειν οὐκ οἶδεν, ὅτι καὶ πατὴρ
 οἰκονομικῶς κηρύττεται ἀπιστάλῃσι, καὶ τὴν αἰδίου φύσιν οὐ-
 δαμῶς ἐλαττοῦται.

23. Τὸ ἐγὼ ἐν αὐτοῖς καὶ σὺ ἐν ἐμοί, οὕτως χρὴ νοεῖν, ὅτι
 εἶδωκε τὴν θέξαν αὐτοῦ ἐν αὐτοῖς γενόμενος, καὶ τὸν πατέρα
 ἔχων μετ' ἑαυτοῦ, ὥστε αὐτοὺς συγγρατεῖν· ἀλλαχθὲ δὲ οὐχ οὕ-
 τως φησὶν· οὐ γὰρ δι' αὐτοῦ τὸν πατέρα παραγενέσθαι, ἀλλ'
 αὐτὸν καὶ τὸν πατέρα παραγενέσθαι, καὶ μόνον παρ' αὐτῷ ποιεῖν.

24. Πῶς νοητίον τὸ ἡγάπησας αὐτοὺς καθὼς ἐμὲ ἡγάπησας; πά-
 λιν τὸ καθὼς ὡς ἀνθρώπους ἀγαπηθῆναι ἐγχωρεῖ νοῆσαι ἡμῖν
 δίδωσιν ὅπερ ἐζητούν ἀεὶ.

25. Διὰ τί λέγει τὸ πάτερ δίκαιε καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω,
 ἐγὼ δὲ σε ἔγνω; ὃ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· Ἰουδαῖοι λήγουσιν αὐ-

εἰς τὴν αὐτὴν τοῦ παραδείσου τιμὴν καὶ τρυφὴν σε πάλιν ἀπο- XVII.
καταστήσω· ὅτι διὰ ταῦτα ὅτι εἶπεν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἶχε τὴν
δόξαν ἴσην τῷ πατρὶ, αὐτὸς εἶπεν· ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἑσμιν·
καὶ ὁ ἰωρακὼς ἐμὲ, ἰώρακε τὸν πατέρα· καὶ ὁ Ἰωάννης βοᾷ· ἰδεα-
σάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός,
πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας.

Τὸ νῦν ἔγνωκαν, οὐ δι' ἐκυλόν λαλεῖ, ἀλλὰ διὰ τοὺς μα- 7.
ρτύας.

Τὰ ἐμὰ πάντα σὰ ἐστί, καὶ τὰ σὰ ἐμὰ· τὴν μεγίστην ἰσο- 10.
τημίαν δηλοῖ.

Τὸ τέρησον αὐτοὺς πάτερ, καὶ τὸ ὅτε ἤμην ἐν τῷ κόσμῳ 15.
ἐγὼ ἐτάρουν αὐτοὺς, πρὸς τὴν ἐκείνων ὑπόνοιαν λέγεται· ἐνό-
μιζον γὰρ ὅτι τιθνηκὼς οὐ τηρήσει αὐτοὺς.

Τὸ καθὼς οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ἐκ τοῦ κόσμου· οὐκ ἔστιν ἀπαράλ- 16.
λαστον ἀκριβείας· ὥσπερ τὸ καθὼς ἐγὼ καὶ σὺ ἐν ἑσμιν, ἤγουν
ἐκ τῶν τὰ κοσμικὰ φρονούντων.

Τί ἔστιν ἁγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου; τοὔτίστιν ἁγίους 17.
ποίησον αὐτοὺς διὰ τῆς τοῦ πνεύματος δόσεως παιδεύων διδάξον
αὐτοὺς τὴν ἀλήθειαν.

Τί ἐστὶ τὸ ὑπὲρ αὐτῶν ἁγιάζω ἑμαυτὸν; τοὔτίστιν προσ- 19.
φέρω σοι θυσίαν ἑμαυτὸν· αἱ γὰρ θυσίαι, ἅγιοι λέγονται· ὡς
τὸ ἁγιάσεις μοι τὸ πρόβατον ἐν τῇ παλαιᾷ.

Τὸ ἵνα πάντες φησὶν ἐν ὧσι, καθὼς σὺ πατὴρ ἐν ἑμοί, καὶ ἐγὼ 21.
ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ὧσι, πάλιν τὸ καθὼς οὐκ ἀκρι-
βοῦς ἐξισώσεως ὡς ἐπ' αὐτῷ· οὐδὲ γὰρ δυνατόν, ἀλλ' ὥσπερ ὅτ'
ἂν λέγῃ· γίνεσθε οἰκτείρμονες ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν, οὕτω καὶ ἐν-
ταῦθα· τί δὲ ἐστί τὸ ἐν ἡμῖν; τὸ ἐν τῇ πίστει τῇ εἰς ἡμᾶς.

Ἄνω καὶ κάτω διὰ πάντων τὸν υἱὸν ἀπεστάλθαι προφέρει
ὁ Ἄρεις, ὡς μείζονος μὲν τοῦ ἀποστελλόντος ὄντος, ἐλάττονος
δὲ τοῦ ἀποστελλομένου· ἂν οὖν ἐκ τῆς Θείας γραφῆς καὶ τὸν πα-
τέρα σοι δεῖξω ἀποστελλόμενον ὁ Ἄρεις, καταλύεις τὸν πόλε-
μον· σπεῦδε πρὸς τὸν υἱὸν μεμηνώς, ὑπελείφθη γὰρ φησὶ Ἰα-
κώβ μόνος, καὶ ἐπάλαυνεν ἄνθρωπος μετ' αὐτοῦ ἕως πρωτ' εἶδε

XVII. Ἰς καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Ἰησοῦς Χριστός· αὐτὸ γὰρ τὸ ἀποστεῖλαι οὐκ ἀνθρωπείαν φύσιν σημαίνει· ὁ γὰρ καὶ πρὶν τῆς ἐνανθρωπήσεως ἐν τῷ κόσμῳ ὢν, καθὼς φησιν ὁ εὐαγγελιστὴς, ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, πῶς ἀπεστελλετο ὁ ὢν ἐν τῷ κόσμῳ; ἀλλὰ τίς ἀπεστάλη; ἡ βλεπομένη μορφή· τί οὖν φησι βούλεται, καὶ ὃν ἀπέστειλες Ἰησοῦν Χριστόν, πάλιν ἐρωτᾷ· ἄκουε· ἵνα μὴ τὴν οἰκονομίαν ἀρνήσῃ· ἵνα μὴ δοξολογῶν τῆς Θεότητος τὴν οἰκονομίαν χωρίσῃ· ἀλλ' ἅμα Θεότατι συνεπινοῇς τὸ ληθέν· ἵνα μίαν μὲν τὴν θείαν φύσιν ἐν τριάδι γινώσκῃς· τὴν δὲ ἐπ' ἐσχάτων ληθείσαν καὶ ἀποκαλίσσαν μορφήν ὡς χαρακτηριστὰ, βλέπῃς Θεότατος, ὡς πρόσωπον ἀδιαίρετον ταύτης.

4. Τὸ ἐγὼ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τὴν δὲ αὐτοῦ τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸν πατέρα λατρίαν λέγει.
5. Πῶς νοεῖται τὸ, ἔργον ἐτελείωσα ὁ ἔδωκάς μοι ἵνα ποιήσω, καὶ τοι γι' ἀρχὴν ἐτι εἶχε τὸ πρῶγμα; τὸ μέλλον ὡς παρὸν λέγει· ἢ ὅτι τὸ ἑαυτοῦ πᾶν ἐποίησα.

Πῶς νοεῖται τὸ, δόξασόν με τῇ δόξῃ ἣ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί; διὰ τὸ περικείμενον ἐνδύμα τῆς σαρκὸς λέγει· τὸ δὲ παρὰ σοί, ἀντὶ τοῦ μετὰ σοῦ καὶ σὺν σοί· οὐ γὰρ εἶπεν ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ἄλλως.

Οὐχ ὑπὲρ ἑαυτοῦ ταῦτα λέγει ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ Ἀδάμ ὃν καὶ ἀνέλαβεν· ὥσπερ γὰρ τις εἰσέρχεται εἰς τὸ δικαστήριον καὶ πάντα τὰ ἐγκλήματα τοῦ κατηγορουμένου ἐνδύεται, καὶ ὡς ὑπὲρ ἑαυτοῦ λέγει ἐπὶ τοῦ δικαστοῦ, καὶ τοι ὢν αὐτὸς ἀνέκθυνος, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ κύριος ἡμῶν ἀναλαμβάνει τὰ ἡμῶν ἐγκλήματα ἀναμάρτετος ὢν· ἁμαρτίαν γὰρ οὐκ ἐποίησε, καὶ ὑπὲρ ἡμῶν πρεσβύει· δόξασον με τῇ δόξῃ ἣ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί· ἐπὶ ἀφθαρσίᾳ γὰρ ἡμῶν πεποιημένος ἐγὼ ὁ Ἀδάμ, συνόμιλος Θεῷ ἐτύγχανον· ἀγγέλοις ἡμῶν ὁμοτράπεζος, πνεύματος ἁγίου χάριν καὶ δόξαν ἐπ' ὅψιως ἔφερον· ταύτην διὰ τῆς ἡμῶν παραβάσεως ἀπώλεσα· νῦν ἱκετεύω δόξασόν με πάτερ τῇ δόξῃ ἣ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι· διὸ ἀνωθεν ἀντιφθίγγεται ὁ πατήρ, καὶ ἐδόξασα τότε ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ πάλιν δόξασω,

τὴν φανερώσων ἔλθεν, οὐχὶ τὴν θεότητα αὐτοῦ μόνον· τὸν δὲ XVII.
παιδεύοντα, οὐ διὰ ῥημάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ πραγμάτων
χρὴ παιδεύειν.

Λεῖξαι θύλων οτι οὐκ ἄκων ἐπὶ τὸ πάθος ἐρχεται φρεσίν,
πατὴρ ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, δοξασόν σου τὸν υἱόν, καὶ τὰ ἐξῆς· ἰδοὺ
γὰρ εὐχεται τοῦτο γενέσθαι, καὶ δόξαν τὸ πρῶγμα καλεῖ.

Ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινόν Θεόν· πρὸς ἀντιδιά- 3.
στολὴν τῶν οὐκ ὄντων, οὐχὶ πρὸς σύγκρισιν τοῦ υἱοῦ.

Τί οὖν ὦ Ἄρειε; ὁ λέγων ἐγὼ εἰμι ἡ ἀλήθεια, τῆς ἀληθείας
ἐκπείστωκεν; οὐκοῦν εἰ μὴ ἔστι Θεὸς ἀληθινός ὁ υἱός, οὐδὲ
Θεὸς ἂν καλοῖτο δικαίως· τὸ γὰρ μὴ ὂν ἀληθῶς, πῶς ἂν κληθεῖη
Θεός; τί οὖν ἐκείνην ποιήσομεν τὴν φωνὴν τὸ ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λό-
γος καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεός ἦν ὁ λόγος· ἀκούεις
Θεὸν τὸν λόγον· καὶ τοῦτο φησὶν ἦν λόγος, ὅπερ ἐκεῖνος ἦν πρὸς
ὃν ἦν τούτέστι Θεός· οὐκοῦν εἰ μὲν οὐκ ἔστι Θεὸς ἀληθινός ὁ υἱός
ἀνάγκη σε τοῦτον ψευδῆ νομίζειν Θεόν· εἰ δὲ ψευδῆ, τοῦτον Θεόν
οὐκ ἂν τομήσης εἰπεῖν· ἀνάγκη Θεὸν ἀληθινόν αὐτὸν εἶναι· ἀλη-
θινός δὲ Θεός· ἀληθινῷ Θεῷ ὁμοούσιος ἂν καλοῖτο δικαίως· τῆς
παρ' ἑκατέρῃ μίαις ἀληθείας μίαν καὶ τὴν οὐσίαν δείκνυσιν· εἴτα
ἀναγινώσκεις μὲν τὸ μόνος ἀληθινός Θεός· ὥς δὲ τυφλὸς προσ-
κόπτων τῷ ῥήματι τούτῳ, μόνῳ τῷ πατρὶ προσαρμόξεις· πόθεν
εἰπέ μοι περὶ τοῦ πατρὸς εἰρᾶσθαι μαθὼν τὴν φωνὴν; ἐκ τῆς λέ-
ξεως; ἀλλ' οὐκ ὀνομάζει πατέρα, οὐ γὰρ εἶπεν ἵνα γινώσκωσι
σε τὸν μόνον ἀληθινόν Θεόν καὶ πατέρα, ἀλλ' ἀφίτωσαν τὸν μό-
νον ἀληθινόν Θεόν, Θεόν ὃ ἔστι προσηγορία τριάδος καὶ ση-
μασία· ἀλλ' οὐδὲ πάλιν ὃν ἀπίστευλας υἱὸν μονογενῆ εἶπεν, ἀλλ'
Ἰησοῦν Χριστόν· εὐθὺς ἡ Χριστὸς προσηγορία νύττων σου τὸν
διαλογισμὸν τῆς οἰκονομίας μνησθῆναι· εἰ μὲν γὰρ εἶπε, ἵνα γι-
νώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινόν Θεόν καὶ πατέρα, ἀναγκαίως ἐπη-
γε Θεοῦ προσηγορίαν· ἐπειδὴ δὲ οὐκ εἶπεν πατέρα, διὰ τοῦτο
παρέκειν εἰπεῖν καὶ υἱόν· οὐ γὰρ πρόσωπα, ἀλλὰ φύσεις ἡμῖν
παριδίδου· τὸ μὲν ἀληθινόν, τὴν θεῖαν φύσιν· τὸ δὲ ὃν ἀπί-
στευλας Ἰησοῦν Χριστόν, τὴν ἀνθρωπείαν· καθὼς Παῦλος φησὶν

XV. ὑμῖν; καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ λέγειν αὐτὸν, πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθαι βαστάζειν ἄρτι; οὐδὲν ἄλλο διὰ τοῦ πάντα καὶ τοῦ ἀκούσαι κατ' ἀσκηναίῃ, ἢ ὅτι οὐδὲν ἀλλότριον φθίγγεται, ἀλλὰ τὰ τοῦ πατρός.

18. Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, κόσμον τοὺς πονηροὺς ἀνθρώπους λέγει τοὺς τὰ κοσμικὰ φρονούντας.

26. Τὸν παράκλητον λέγει ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν, ὅτι ὡς ὁ πατήρ πέμπει, οὕτως καὶ ὁ υἱὸς τὸ ἅγιον πνεῦμα, οὐχ ὡς δοῦλον δὲ, ἀλλ' ὡς συμφύτης καὶ ὑποταγῆς ὃ ἐστὶν ἐνεργείας.

Cap. XVI. Τὸ ἐὰν μὴ ἐγὼ ἀπέλθω, ὁ παράκλητος οὐκ ἐλευσεται λέγειν, οὐ δοῦλον δείκνυσιν τὸ πνεῦμα ἀλλὰ ἴσον καὶ ὅμοιον.

v. 7.

8. Περὶ δικαιοσύνης δὲ ὅτι πρὸς τὸν πατέρα μου ὑπάγω καὶ εὐχέτε θιωρεῖτέ με, τοῦτό ἐστιν ὅτι ἀνεπίληπτον παρυσχόμενον βίον καὶ τούτου τεκμήρια τὸ πρὸς τὸν πατέρα πορεύεσθαι με.

11. Τὸ ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κίχρται, ἀντὶ τοῦ καταδιδίκασθαι παλαιάς μετ' ἐμοῦ.

13. Τί ἐστὶν, εὐ γὰρ λαλήσει ἀπ' ἐαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα ἂν ἀκούσῃ λαλήσει; ὅμοιον ἐστὶν ὃ καὶ περὶ αὐτοῦ οὐ λαλῶ, δείξει θίλων τὸ ἀπαράλλακτον καὶ πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν, ἤγουν τὸ ποῦ εἰμι, καὶ ὅσα ἄλλα.

14. Πῶς ἄνω καὶ κάτω τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἴσον δεικνύων τοῦ πατρός καὶ αὐτοῦ, ἐνταῦθα λέγει ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν; οὐδὲν ἕτερον ἐμφαίνει ἢ ὅτι ἴσον ἐστὶ καὶ οὐ μείζον, ὅπερ ἦν ἐκ τῶν ἄνω ρημάτων καὶ διὰ τὸ λέγειν ἐκείνος ἐμὲ δοξάζει καὶ ἐπιφέρει ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει.

Πῶς δὲ νοηθήσεται τὸ ἐκείνος ἐμὲ δοξάζει; ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ ὀνόματί μου δώσει τὰς ἐνεργείας ὑμῖν.

32. Περὶ ποίας ὥρας λέγει ἔτι ἐρχεται ὥρα ὅτε οὐκίτε ἐν παροίμαις λαλήσω ὑμῖν; τὸν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ χρόνον (λέγει) καὶ γὰρ ἐπὶ μὲν ἡμέρας συνῆν ὁμιλῶν αὐτοῖς.

33. Τί ἐστὶ τὸ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε; τοῦτό ἐστιν ἵνα μὴ ἐκβάλλατέ με ἀπὸ τῆς ὑμῶν διανοίας.

Cap. XVII.

v. 1.

Διὰ τί ἀλλαχοῦ καὶ γόνατα κάμπτει καὶ εὐχεται; ὅτι ἀρε-

τοῦτο· μίζων, φασίν, ὁ προφητεύων ἢ ὁ λαλῶν γλώσση, οὐ XIV.
 μιᾶς ὑπάρχον οὐσίας, καὶ οὐκ ἐγήγεργται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν
 μίζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ· τί οὖν; ἑτεροούσιος Ἰωάννης τῶν
 ἐν γεννητοῖς γυναικῶν; καὶ ὁ μακάριος Ἰακώβ, καὶ οὗτος ὤψω-
 θήσεται, ἀλλ' ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ νεώτερος, μίζων αὐτοῦ ἔσται·
 ὥστε εἰ καὶ τῷ τῆς Θεότητος λόγῳ τὸ μίζων ἐκλάβοις, ὁ τοῦ
 ἑτεροουσίου σοι μᾶλλον διαλύεται λόγος· τοῦ δὲ ἑτεροουσίου λυ-
 θέντος, καὶ τὰ τῆς σῆς θρησκείας ἐκλείνεται· καὶ σφίγγων τὸ
 μίζων, ἡμεῖς τὸ ὁμοούσιον σφίγγεις· τὸ δὲ ὁμοούσιον σφίγγων,
 διαλύεις τὸ μίζων· οὐκ ἔχει γὰρ οὐσίας μέτρα Θεός· οὐ δέχει-
 ται τὸ μίζων καὶ ἥττον ἢ ἀπερίγραφος φύσις· τί γὰρ μίζων
 πατὴρ υἱοῦ; πῶς; χρόνῳ· ἀλλ' ἄχρονος ὁ πατὴρ· ἀλλ' ἀπερί-
 γραφος οὗτος· σταθμῷ; καὶ τί τὸ τὴν οὐσίαν ἐκείνην σταθμί-
 ζον; ἀξία· ἀλλ' ἐν ἀξίωμα πατὴρ καὶ υἱοῦ· τὰ γὰρ ἡμᾶς φησι,
 πάτερ, πάντα σὰ ἔστι, καὶ τὰ σὰ ἡμᾶς· καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς
 τὸν Θεόν, καὶ Θεός ἦν ὁ λόγος· Θεός ὃ Ἄρειε τὸ μᾶλλον καὶ
 ἥττον οὐκ ἔχει· τὸ μίζων καὶ τὸ μικρόν ἐπ' αὐτοῦ περιττόν·
 ἀπαράβλητος ἡ φύσις ἐκείνη, ἀσύγκριτον τῆς οὐσίας ἐκείνης τὸ
 μεγέθος· ἂν κατὰ σύγκρισιν ἐπινοήσῃς τὸ μίζων, τῇ συγκρίσει
 τὴν οὐσίαν ἡλαττώσεις· καὶ τὸ μίζων ἐπὶ Θεοῦ εἰ μὴ συγκατα-
 βάσει πρὸς τὴν ὁρωμένην ἀποληψθὲν φύσιν, τὴν οὐσίαν τὴν Θεῖαν
 σμικρύνει· τὰ γὰρ ἀσύγκριτα κατιόντα πρὸς σύγκρισιν ἡλαττοῦν
 τὴν οἰκειάν οὐσίαν, οὐ δοξάζειν ἐπίσταται.

Τίνα λίγει ἄρχοντα τοῦ κόσμου; τὸν διάβολον· τὸ δὲ λέ- 30.
 γειν ὅτι ἐν ἡμεῖς εὐρήσει οὐδέν, ἄξιον φησι θανάτου οὐδὲν δει-
 ξει κατ' ἡμεῶν· ἄλλοι δὲ νοοῦσι τὸν Πιλάτον· ἄρχοντα δὲ τὸν διά-
 βολον λίγει, ἐπεὶ ἄρχει τῶν ἑαυτοῦ παραδιδόντων αὐτῷ· ἐπεὶ
 εἰ ἤρξε γῆς καὶ θαλάσσης, ἀνίστασθαι ἂν πάντα.

Διὰ τί εἶπεν ἐγείρεσθε ἄγωμεν ἐνλευθύν; ἐπεὶ ἦσαν ἐν κα- 31.
 ταθήλῃ χωρίῳ· ἀπάγων οὖν αὐτοὺς τίως φόβου, τοῦτο καὶ λέ-
 γει καὶ ποιεῖ.

Πῶς νοεῖται τὸ πάντα ὅσα παρὰ τοῦ πατρὸς μου ἐγνώρισα Cap. XV.
 v. 15.

XIV. καὶ τοὺς τοῦ Σαβιλλίου καὶ Ἀρείου· τῷ μὲν γὰρ εἰπεῖν ἄλλον, τῆς ὑποστάσεως τὸ διάφορον δείκνυσιν· τῷ δὲ εἰπεῖν παρὰ κλη-
τον, τῆς οὐσίας τὸ ὅμοιον· ἵνα δὲ μὴ νομίσωσι σαρκωθεῖσάντων
αὐτὸ, ἐπιφέρει· ὁ ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν· ὁ κόσμον τοὺς
πονηροὺς λέγει.

19. Εἰπὼν ὅτι ἐγὼ ζῶ καὶ ὑμεῖς ζήσεσθε, οὐχὶ τὴν παρούσαν
ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν λέγει ζωὴν.

Ὅτι τὸ καθὼς ἀπέσειλέ με, καὶ γὰρ ἀποστείλω ὑμᾶς, τὸ ὁμοού-
σιον θεοί· εἰ γὰρ μὴ οὕτως αὐτὸ ἐκλαβόμεθα, οὐδὲν διοίσει
τῶν ἀποστόλων ὁ Χριστός.

22. Τί ἐστὶ τὸ λεγόμενον, κύριε τί γέγονεν, ὅτι ἡμῖν μέλλεις
ἐμφανίζειν σκαιτὸν καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ; ἐνόμιζον ὄναρ ὀφθῆσε-
σθαι αὐτοῖς, ἢ ὡς τοὺς νεκροὺς ὁρῶμεν.

24. Ὅτι τὸ ὁ λόγος ὃν ἤκουσατε οὐκ ἔστιν ἐμὸς, ἀλλὰ τοῦ πέ-
ψαντός με πατρός, δείκνυσιν ὅτι οὐδὲν ἔξω τοῦ πατρὸς φθίγγεται.

28. Τίς ὁ πορευόμενος πρὸς τὸν πατέρα ὡς Ἀραῖ; ὁ θεὸς λόγος·
ἀλλ' ἐν τοῖς κόλποις ἦν καὶ ἔστιν αἰὶ τοῦ πατρὸς· τί γὰρ ἐχω-
ρίσθη πατρός; ἵνα πορευθῇ πρὸς τὸν πατέρα· ἐξέπεισε τῶν κόλ-
πων ἐν' ἐκτανίσει πρὸς τοὺς τοῦ πατρὸς· τί οὖν ἐστὶν; ἡ βλέπομένη φύ-
σις πρὸς τὸν πατέρα πορεύεται· τὸ συγγενὲς ἡμῶν, τὸ ἐκ γῆς,
πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς, οὐπὲρ ἐστὶ μείζων· ὁ πατὴρ· ὡς περ τοί-
νου βραχὺ τι παρ' ἀγγέλους ἡλαττώσθαι λεγόμενος, οὐκ ἐστὶν
ἐλάττων ἀγγέλων, τὸ γὰρ βραχὺ τι παρ' ἀγγέλους ἡλαττώμενος,
βλέπομεν Ἰησοῦν δια τὸ πάθημα τοῦ θανάτου· κατὰ φησὶν εἰ-
λιτο Χριστὸς θανάτου γεύσασθαι, οὐπὲρ οὐ μετίχουσιν ἄγγε-
λοι· οὕτως ἐαυτὸν ἐλάττωνα λέγων πατρός, οὐκ ἐστὶν ἐλάττωνα
πατρός, ἀλλ' ἐγὼ φησὶ κατὰ τὸν τῆς θεότητος λόγον· ἐλάττωνα
λέγων τὸν υἱὸν τοῦ πατρὸς, καὶ τὸ μείζων ἀκούων περὶ τοῦ πα-
τρὸς· νοῶ καθὼς· ἀλλ' οὕτω τὸ μείζων διαφορὰν ἐργάζεται φύ-
σεως· πᾶν γὰρ τὸ μείζων, ὁμογενοῦς μείζων ἂν καλεῖτο· ὥς δι'
ὡς μείζονα λέγεις, διὰ τούτων ὁμοούσιον λέγεις· τὸ γὰρ μείζων
καὶ ἐλάττω, ἐπὶ τῆς μιᾶς οὐσίας περιλείπεται· καὶ ἵνα τῶν ἔξω
περὶ τούτων καταλίπω τοὺς ὄρους, ἐκ τῆς θείας γραφῆς μάνθανε

μός ὢν πολλάκις ἀποκριθεὶς ἐπιστομίσθη, τούτου χάριν διδοίkowski XIII.
διὰ μέσου τοῦ Ἰωάννου βούλεται μαθεῖν.

Διὰ τί ἐρωτηθέντος τοῦ κυρίου τίς ἐστίν, εἶπεν· ἢ ἐγὼ βιά- 26.
ψας τὸ ψωμίον ἐπιδώσω; ἔβαψε δὲ καὶ ἔδωκε, καὶ οὐδὲ οὕτως
νοοῦσιν ἰδόντες ὅτι δίδωκε· τίς ἐστι, λάβρα πρὸς Ἰωάννην εἶ-
πεν τοῦτο· ὥστε μὴ δὲ ἀκοῦσαι τινά· καὶ γὰρ ὁ Ἰωάννης καὶ
διὰ τοῦτο πρὸς τὸ στήθος ἀναπεσὼν ἐρωτᾷ πρὸς τὸ οὗς· διὸ
οὐδὲ συνήεσαν, ἡ τάχα αὐτὸν διεσπάσαντο καὶ μάστιγα Πέτρος.

Διὰ τί ψωμίον ἐπιδοὺς οὕτως ἐλέγχει; ἐπὶ λόγῳ αὐτὸν
εἰς οἶκτον, καὶ βουλόμενος ἐντρέψαι αὐτόν.

Πῶς νοητὸν ὃ εἶπεν αὐτῷ ὁ Χριστὸς ὅτι ὁ ποιεῖς, τάχιον 27.
ποιήσον; οὐ προστάσσοντος ἐστὶ τοῦτο, ἀλλὰ ὀνειδίζοντος καὶ
εἰρωνευομένου.

Πῶς αὐτὸς κελεύων μὴ πῆραν μὴ χαλκὸν μὴ ῥάβδον ἐπιτί- 29.
ρισθαι, γλωσσόκομον ἐπιφέρειτο; ἵνα μάθωμεν ὅτι καὶ τὸν σφό-
δρα ἀκτῆμενα, πολλὴν δεῖ πρόνοιαν τῶν πενήτων ποιέσθαι.

Διὰ τί τὸν καιρὸν ὁ εὐαγγελιστὴς λέγει, ἣν δὲ νῦν ὅτι ἐξῆλ- 30.
θεν Ἰούδας; ἵνα μάθωμεν αὐτοῦ τὴν ἰταμότητα, ὅτι οὐδὲ ὁ και-
ρὸς αὐτὸν ἔσχε τῆς ὁρμῆς.

Ὅπου ἐγὼ ὑπάγω, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἔλθειν, δείκνυσιν ὅτι 36.
ὁ θάνατος αὐτοῦ, μετέστας· τίς ἐστὶ καὶ μετὰ θέναι ἀμείνων
εἰς τόπον σώματα δεχόμενον φθαρτὰ πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν.

Διὰ τί ἐρωτᾷ ὁ Πέτρος κύριε, ποῦ ὑπάγεις; οὐ τοσοῦτον 37.
βουλόμενος μαθεῖν, ὅσον ἀκολουθεῖν διὰ θερμότητα.

Πιστεύετε εἰς τὸν θεόν, καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε· τὸ ὁμοού- Cap. XIV.
σιον δηλοῖ. v. 1.

Τὸ λέγειν τὸν Θωμᾶν, κύριε οὐκ οἶδαμεν ποῦ ὑπάγεις, ἀπὸ 5.
δειλίας τοῦτο λέγει.

Τὸ δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν, αἰσθητοῖς ὁρ- 8.
θαλμοῖς ἔβρα τοῦτο ἰδεῖν· ἐξ οὗ ὁ υἱὸς ἐπιφέρει τὸ οὐκ ἐγνω-
σάς με· τοῦτο γάρ ἐστιν αὐτός, ὁπέρ ἐστιν ὁ πατήρ.

Διὰ τί λέγει καὶ ἄλλον παράκλητον σήμερι; καταισχύνων 16.

ΧΠΙ. Τί ἐστι τὸ ἐρχεῖται πρὸς τὸν Σίμωνα Πέτρον; ὑπὸνοιαν δίδωσιν ὅτι τοῦ προδότου πρῶτον ἐνεψε, τὸ σὺ μου νίπτεις τοὺς πόδας; τοιοῦτόν ἐστιν, σὺ ὁ διὰ τῶν χειρῶν τούτων τυφλοὺς ὁμαρτώνσας καὶ λεπροὺς καθαρίζας.

Πῶς οἱ ἑτεροὶ οὐκ ἀνδρίζονται; ἐπειδὴ πρῶτον ἐνεψε τὸν προδότην, ἐκείνος δὲ διὰ πολλὴν ἱταμότητα κατακλίθη, καὶ τότε πρὸς Πέτρον ἦλθε δεύτερον ὄντα τῇ κατακλίσει, ὥσθιν οἱ λοιποὶ ὑπὸ τῆς ἀγανακτήσεως ἐπὶ Πέτρῳ γενομένης παιδευθέντες ἀνίσχουτο.

7. Τί σημαίνει τὸ ὁ ἐγὼ ποιῶ, σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι; τὴν εἰς ἔσχατον ἐκ τούτου λαπεινοφροσύνην λίγει φανήσεσθαι.

9. Ἐνόμισεν ὁ Πέτρος ὅτι ἡ ἀπόνειψις αὐτῇ, ἁμαρτιῶν ἦν ἄριστος, καὶ ἤθελε δι' ὅλου τοῦ σώματος λαβεῖν ἄριστον· ἡ δὲ οὐχ ἁμαρτιῶν ἄριστος ἦν, ἀλλ' εὐλαβείας ὑπόθεσις· ὑπόδειγμα γὰρ φησιν εἰδωκα ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιῆτε.

10. Τί λίγει ὅτι ὁ λειουμένος οὐκ ἔχει χρεῖαν ἢ τοὺς πόδας νίψασθαι μόνον, καὶ τὰ ἑξῆς; διὰ τοῦ λόγου τούτου μεταμελησάμενος τὸν προδότην διδάσκων καὶ τῆς ἐπὶ προδοσίαν ὁδοῦ ἀρίστασθαι.

Πῶς λίγει καθαροὶ ἔστε, οὐδέπω τῶν ἁμαρτημάτων ἀπαλλαγμένοι, οὐδὲ πνεύματος ἡξιωμένοι; διὰ τοῦτο τὸ φῶς αὐτοὺς δίδεσθαι, καὶ τῆς πλάνης ἀναχωρῆσαι τῆς ἰουδαϊκῆς.

Ἦδε γυμνοὶ τὴν αὐθεντίαν, ἐξέβαλε τὴν τοῦ δούλου μορφὴν, καὶ εἰσάγει τὴν τοῦ Θεοῦ.

23. Διὰ τί ἀνέκειτο ὁ Ἰωάννης ἐπὶ τὸν κόλπον τοῦ Χριστοῦ; δεικνύς ὅτι πόρρω προδοσίας ἐστὶ τὸ τοσοῦτον θαρρύνειν ἐπ' αὐτῷ καὶ παρρησιάζεσθαι· ὁ δὲ Χριστὸς συγχωρεῖ, τὴν ἀθυμίαν αὐτοῦ διραπειῶν.

Διὰ τί ἀπέκρυψε τὸ οἰκεῖον ὄνομα λέγων ὃν ἡγάπα ὁ Ἰησοῦς; διὰ τὴν πολλὴν λαπεινοφροσύνην καὶ τὸ μὴ ἐπιδείκνυσθαι.

24. Διὰ τί ἐνευσεν ὁ Πέτρος τῷ Ἰωάννῃ ἐρωτῆσαι; ἐπειδὴ διρα-

Οὐκ εἶπεν καλίστω, ἀλλ' ἐλκύσω τοὺς πάντας· τὸ βίβιον δει- XII.
κνὺς τοῦ κερύγματος· τὸ τῶν εὐαγγελίων δραστηκὸν ὑποφαίνων,
τὸ τῆς χάριτος δηλῶν ἀνεμπόδιστον· ὅτι πάντας προσάγει ἡπί-
σται, ὅτι πάντας εὐεργετεῖν μηχανᾶται.

Τί ἐστὶ τὸ ἵνα υἱοὶ φωτὸς γένησθε; τοῦτίστιν ἡμεῖ. 36.

Πῶς νοητέον τὸ ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν Ἡσαίας; 38.
τοῦτο τὸ ἵνα, οὐκ αἰτιολογίας ἐστίν, ἀλλ' ἐκβάσειως.

Πῶς νοητέον τὸ γετύφλωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ πε- 40.
πώρωκεν αὐτῶν τὴν καρδίαν; τοιοῦτον καὶ παρίδωκεν αὐτοὺς εἰς
ἀδόκιμον νοῦν, τοῦτό ἐστι συνεχώρησεν ἀρῆκεν· οὐ γὰρ ἐνεργοῦν-
τα αὐτὸν ταῦτα λέγει, ἀλλ' ἐκ τῆς αὐτοπονηρίας ταῦτα γινώ-
μινα δεικνυσιν· οὕτως καὶ ὁ ἥλιος τῶν ἀσθενούντων πλάττει τὰς
ὄψεις, οὐ παρὰ τὴν ἀσθενείαν τῶν ὑποδεχομένων.

Ὅτι οὐκ εἶπεν ὁ πιστεύων ἡμεῖ, ἀλλ' ὁ πιστεύων εἰς ἡμῖ 44.
τὸ ἀπαράλλακτον πρὸς τὴν τοῦ πατρὸς οὐσίαν δεικνύς· ὁμοιον
δὲ καὶ τὸ ὁ θεωρῶν ἡμῖ, θεωρεῖ τὸν πύμψαντά με.

Πῶς νοητέον τὸ ὁ ἀθετῶν ἡμῖ, ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτὸν; 48.
τίνα ἔχει τὸν κρίνοντα; εἰ γὰρ ὁ πατὴρ οὐδένα κρίνει, καὶ σὺ
λέγεις οὐκ ἤλθον κρίναι τὸν κόσμον, τίς κρίνει τοὺς μὴ πιστεύον-
τας; ὁ λόγος φησὶν ὃν λελάληκα, ἐκεῖνος κρίνει αὐτὸν· ἀντὶ τοῦ
ἐν τάξει κατηγοροῦ στησίται.

Ὅτι ταπεινώσεως τελείας καὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἐνδειξεις τὸ 49.
λέγειν αὐτὸν, ὅτι ὁ πατὴρ ἐκεῖνός μοι ἐντολὴν ἔδωκε, τί εἶπω
καὶ τί λαλήσω.

Ὅτι μετὰβασιν τὸν θάνατον καλεῖ· τὸ δὲ εἰς τέλος ἡγάπη- Cap. XIII.
σεν αὐτοὺς, ἀντὶ τοῦ οὐκ ἐνέλειψεν ἂν ἴδῃ τὸν σφόδρα ἀγα- v. i.
πῶντα ποιῆσαι.

Ὅτι ἰδίους αὐτοὺς λέγει κατὰ τὸν τῆς οἰκειώσεως λόγον,
ἡπεὶ καὶ ἄλλους ἰδίους καλεῖ κατὰ τὸν τῆς δημιουργίας λόγον·
ὡς ὅτ' ἂν λέγῃ αἱ ἰδιοὶ αὐτὸν οὐ παραλάβον.

Τὸ πάντα δίδωκεν αὐτῷ ὁ πατὴρ, τὴν τῶν πιστῶν σωτη- 3.
ρίαν λέγει.

- XII. Πῶς νοητέον τὸ ἰάν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένῃ· ἰάν δὲ ἀποθάνῃ, καρπὸν πολλὸν φέρει; ὁ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν, ὅτι παθόντος μου καὶ θανόντος, μᾶλλον αὐξηθήσεται τὸ κῆρυγμα.
24. Τί ἐστιν ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; ὁ τὰς ἐπιθυμίας αὐτοῦ ποιῶν τὰς ἀτόπους· ὁ δὲ μισῶν, ὁ μὴ εἰκων αὐτῇ κελευούσῃ τὰ βλέποντα.
25. Τί ἐστὶ τὸ ὁ ἡμεῖς διακονῶν, ἡμεῖς ἀκολουθεῖται; ὁ τὴν διδασκαλίαν καὶ ὑποταγὴν ἐνδεικνύμενος φησί, καὶ τὸν θάνατόν μου μιμνήσκω· εἴτα τιθεῖς τὸ ἐπαύλον, ἵνα ὅπου εἶμι ἐγώ, ὁ ἀκόλουθος ὁ ἡμῶς ἔκκεῖ ἔσται.
26. Ὅτι ἡ περὶ τὸν θάνατον διελία εἶον τὸ πᾶτερ σῶσέν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης καὶ ὅσα ὅμοια, τὰς οἰκονομίας ἐστὶν οὐ τῆς δεξιότητος ἡγουν τῆς ἀνθρωπείας φύσεως.
27. Πῶς νοητέον τὸ πᾶτερ δοξάσόν σου τὸ ὄνομα; τοῦτό ἐστιν, ἀγαγε λοιπὸν ἐπὶ τὸν σταυρόν· καὶ ὅτι ὑπὲρ ἀληθείας ἀποθνήσκει, δόξαν εἰς τὸν θεόν τὸ πρᾶγμα καλῶν.
28. Τί λέγει ἡ ἀνωθεν φωνή, καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω; ὅτι ἐδόξασα μὲν ἐν τοῖς πρὸ τούτου· δοξάσω δὲ καὶ μετὰ τὸν σταυρόν.
29. Διὰ τί ὁ ὄχλος ἀκούσας τῆς φωνῆς, ἔλεγε βροντὴν γιγνῆναι; ὅτι τρανὴ καὶ εὐσημος ἦν, καὶ διὰ τὸ ταχέως ἀποπτεῖναι ἐνομισάθη τοῖς παχυτέροις βροντὴ τὸν ἔχον ἀκούσασιν οἱ δὲ εἰκόντες ἄγγελος αὐτῷ λελάληκεν, ἐκάρθρον μὲν τὴν φωνὴν ᾗδισαν, τί δὲ ἐσημάνειν, οὐκ ἔτι ᾗδισαν.
30. Πῶς νοητέον τὸ νῦν ὁ ἀρχὼν τοῦ κόσμου τούτου κίρνεται; δηλοῖ ὅτι ἐπεὶ ἐξ ἀρχῆς ἡπατήθη ὁ ἄνθρωπος καὶ ὑπεύθυνος ἐγένετο καὶ ἀπέθανεν, ἐπιδημήσει καὶ ἐν ἡμεῖς, καὶ οὐ πράξει ὅσα βούλεται, καὶ διὰ τοῦτο ἐκδικηθήσεται ὁ κόσμος· ἄλλοι δὲ περὶ Πιλάτου τοῦτο νοοῦσιν.
31. Τί ἐστὶ τὸ ὅταν ἂν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἐλκύσω πρὸς ἑμαυτάν; περὶ τοῦ σταυροῦ λέγει· τοῖ δὲ πάντας διὰ τὰ ἔθνη πρόσκειται. Καὶ ἄλλως.

Τί σημαίνει ὁ λέγει ὁ ἀρχιερεὺς τοῦ ἱερατοῦ ἰκείνου ; ἵνα XI.
δείξῃ ὅτι ὠνεῖται ἦσαν αἱ ἀρχαὶ τῶν ἱερέων· ἀλλὰ καὶ οὕτως πα- 49.
ρῆν τὸ πνεῦμα· προεφάνησε γὰρ καὶ ἄκων ὁ Καϊάφας.

Ὅτι τὸ συμφέρι ἐνα εἰς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ καὶ μὴ ὅλον τὸ 50.
ἔθνος ἀπόληται, οὕτως τῷ στόματι κίχρηται ὡς ἱερίως, τῆς δὲ
μιαρᾶς καρδίας οὐχ ἤφατο· οὕτως Ναβουχοδονόσορ, καὶ Φα-
ραῶ, καὶ Βαλαάμ.

Διὰ τί λέγει ἵνα τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ τὰ διεισχωρισμένα συν- 52.
αγάγῃ εἰς ἓν ; τέκνα Θεοῦ τὰ ἔθνη καλεῖ ἀπὸ τοῦ μέλλοντος
ἔσσεσθαι.

Διὰ τί κλέπη ὄντι τῷ Ἰούδα ἐνχειρίσει τὸ γλωσσόκομον ; Cap. XII.
ἵνα τὴν φιλαργυρίαν αὐτοῦ ἐκκόψῃ. v. 6.

Διὰ τί μέμνηται ἐνταῦθα ὁ Χριστὸς ἐνταριασμοῦ ; ἐντρέψαι 7.
τὸ Ἰούδαν βουλόμενος, καὶ δεῖξαι ὅτι τὴν προδοσίαν νοεῖ.

Διὰ τί ἔλαβον τὰ βάρια τῶν φοινίκων καὶ τὸ ὠσαννὰ ἑλι- 13.
γον, ὃ ἱερμνεύεται σῶσον δὴ ; ἐπειδὴ μείζονα ἢ προφῆτην αὐ-
τὸν εἶχον, θαυμάζοντες διὰ τὸν Ἀδάμαν.

Πῶς οἱ μὲν ἄλλοι, φασίν, εὐαγγελιστὰὶ λέγουσιν ὅτι ἐπεμφε 14.
καὶ εἶπεν, λύσατε τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον· οὗτος δὲ, οὐδὲν
τοιοῦτον· ἀλλ' ὅτι ὄναριον εὐρῶν, ἐκάθισεν ἐπ' αὐτό ; ἀμφοτέ-
ρα ἐγένετο· ἀπίστευτε γὰρ καὶ ἠνέχθη, καὶ ἐνιχθὲν ὡς εὐρῶν
ἐκάθισεν.

Ὅτι οἱ εἰπόντες φαρισαῖοι πρὸς ἑαυτοὺς θεωρεῖτε ὅτι οὐκ 19.
ᾤφειλετε οὐδὲν, ἴδε ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ὑπάγει, τῶν πιστευόν-
των μὲν ἦσαν, οὐ τολμώντων δὲ παρρησιάζεσθαι.

Τίνας ἦσαν οἱ Ἕλληνες οἱ συναναβάντες ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν 20.
τῇ ἑορτῇ ; οἱ τινες προσήλθον καὶ τῷ Φίλιππῳ λέγοντες, θέλο-
μεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν· οἱ ἑγγυὲς ὄντες λοιπὸν τοῦ προσήλυτοι
γενέσθαι, τοῦτέστι τῷ Ἰουδαϊσμῷ προσελθεῖν.

Πῶς νοστήον ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ; 23.
ἐπειδὴ Ἕλληνες καὶ τὰ ἔθνη συνήρχοντο· Ἰουδαῖοι δὲ ἠπίστουν,
καιρὸς φησιν ἐπὶ τὸ πάθος ἐλθεῖν πάντων πεπληρωμένων.

- XI. Πῶς ἄλογον νοῖται τὸ αὐτοῖς πιστεῦναι ; ὅτι διὰ τὸ ἐξυπνί-
 12. σαι ἰκεῖ παραγίνεται, διὸ καὶ λέγουσιν, εἰ κοιμῆται, σωθήσεται· οὐ περὶ ὕπνου νομίζουσι λέγειν αὐτὸν, οὐδὲ περὶ θανάτου· ἀλλὰ αἶνγμα νομίζουσι τί αὐτὸν λέγειν· ἐπεὶ πῶς πέντε στάδια πορευομένου αὐτοῦ, οὐκ ἂν ἔφθασεν ἐξύπνισεν ;
16. Πῶς λέγει ὁ Θωμᾶς ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ ; τινὲς μὲν οὖν προδυμούμενον αὐτὸν τοῦτο λέγουσιν εἰπεῖν· τινὲς δὲ δειλιῶντα καὶ εἰρωνευόμενον.
23. Πόθεν ἡ Μάρθα ἔλεγε πρὸς τὸν Χριστὸν, ὅτι οἶδα ἀναστήσεται ἐκ τῆ ἰσχάτη ἡμέρα ; ἐκ τῆς αὐτοῦ διδασκαλίας· ἤκουσε γὰρ αὐτοῦ πολλὰ τοιαῦτα.
28. Διὰ τί λάρθα καλεῖ τὴν ἀδελφὴν ; ἵνα μὴ ἀκούσαντες ὅτι περὶ Χριστοῦ λαλεῖ αὐτὴ, ἀναχωρήσωσιν· ἔλεγεν γὰρ ὅτι εἴ τις Χριστὸν καλέσει, ἀποσυνάγωγος γίνεσθαι.
33. Τί ἐς τὸ ἐνβριμῆσθαι τῷ πνεύματι ; τοῦτό ἐστιν ἀντὶ τοῦ ἐπετίμῃσι τῷ πάθει ἐπισχῶν τὴν σύγχυσιν τῶν δακρύων.
34. Διὰ τί ὁ πάντα εἰδὼς, πῶς τεθῆκατε αὐτὸ ἐρωτᾷ ; οὐκ ἄγνοων ἀλλὰ μὴ βουλόμενος ἑαυτὸν ἐπιρρίπτειν τῷ θαύματι.
37. Διὰ τί λέγουσι τὸ οὐκ ἠδύνατο οὗτος ὁ ποιήσας ἀνοιχθῆναι τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυρλοῦ, ποιῆσαι ἵνα καὶ οὗτος μὴ ἀποθάνῃ ; διεφθαρμένῳ σκοπῇ ὡς ἐνδιαβάλλοντες τὸ θαῦμα ἐκείνο ὡς μὴ γιγνόνς.
41. Διὰ τί εὐχεται ; μᾶλλον δὲ εὐχῆς σχῆμα ἀναλαμβάνει· φησὶ γὰρ διὰ τὸν περιστώτα ὄχλον εἶπον ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σύ με ἀπίστευλας· ὃ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν, ἵνα μὴ ἀντίθεόν με νομίσωσι.
44. Διὰ τί λέγει ἄρατε αὐτὸν ὑπάγειν ; ἵνα μὴ ἐπαγόμενος αὐτὸν δοῖν κομπάζειν.
48. Διὰ τί λέγουσιν ὅτι ἐὰν ἄρωμεν αὐτὸν, ἔρχονται οἱ Ῥωμαῖοι καὶ αἵρουσιν ἡμῶν τὸ ἔθνος καὶ τὴν πόλιν ; τὸν λαὸν ἐπισείσαι σπουδάζοντες, ὡς μελλόντων αὐτῶν κινδυνεύειν δι' αὐτὸν ἐπὶ ὑποψίᾳ τυραννίδος.

Καὶ πῶς ἐπιφέρει τὸ ἐγὼ εἶπον θεοὶ ἐστέ; τοὺς χάριτι μμ- X.
νησκόμεις υἱοὺς, λοιπὸν χάριτε λέγειν ἑαυτὸν, τοῦτο δὲ κα- 34.
κίνοι ἦσαν· ὁ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· εἰ οἱ χάριτι τοῦτο λαβόν-
τες οὐκ ἐγκαλοῦνται θεοὺς ἑαυτοὺς καλοῦντες, πῶς ἐγὼ δικαίως
ἐπιτιμῶμαι ὁ φύσει τοῦτο ἔχων; καὶ ὅτι οὕτως ἐστίν, ἔκουσον
τί ἐπιφέρει.

Εἰ γὰρ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς μου, μὴ πιστεύετε 37.
μοι· εἰ δὲ ποιῶ, καὶ ἔμοι μὴ πιστεύετε, τοῖς ἔργοις πιστεύσα-
τε· ἐπειδὴ γὰρ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ἀμύχανον ἦν ἰδεῖν, ἀπὸ τῆς
τῶν ἔργων ἰσότητος καὶ ταυτότετος τὸ τῆς ἀπαραλλάξιας παρ-
έχεται.

Ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοὶ τοῦτό ἐστιν· 38.
οὐδὲν ἄλλο εἰμὶ ἐγὼ, ἢ ὅπερ ὁ πατὴρ μένων υἱός, καὶ οὐδὲν
ἄλλο ἐκείνος, ἢ ὅπερ ἐγὼ μένων πατήρ.

Διὰ τί οὐδὲν σημεῖον Ἰωάννης ὁ πρὸδρομος ἐποίησε; καὶ 41.
γὰρ φησι σημεῖον ἐποίησεν οὐδὲν· οἰκονομίας ἔργον ἦν καὶ τοῦτο
τῆς θείας, μηδὲν σημεῖον τὸν Ἰωάννην ποιῆσαι· ὡς ἂν ἀληθῶς
λύχνος δειχθεῖη, μὴ δυνάμενος φαίνειν παρόντος ἡλίου.

Ὅτι ἡ σαρὰ τῷ Ἰωάννῃ ἀλείψμας τὸν κύριον μύρω, οὐκ Cap. XI.
ἐστὶν ἡ αὐτὴ ἡ παρὰ τῷ Ματθαίῳ, οὐδὲ ἡ παρὰ τῷ Λευκᾷ, ἄλλη v. 2.
γὰρ καὶ ἄλλη ἐστὶν ἐκείνη· αὕτη δὲ ἐτέρα ἐστὶν, ἀλλὰ σεμνή
τις καὶ σπουδαία, καὶ γὰρ περὶ τὴν ὑποδοχὴν ἰσπούδαζε τοῦ
Χριστοῦ.

Ὅτι σφόδρα θαρρῶσαι εἰς Χριστὸν οὐκ ἔρχονται αὐται, ὡς 3.
ὁ ἱκατόνταρχος καὶ ὁ ἄρχων τοῦ βασιλικοῦ, ἀλλὰ ἀποστέλλουσι
μηνύσασαι.

Ὅτι τοσοῦτον ἦσαν πιστεύουσαι τῷ Χριστῷ αἱ περὶ Μάρ- 4.
θαν, ὅτι ἀκούσασαι ἡ ἀσθένεια αὕτη οὐκ ἐστὶ πρὸς θάνατον,
ἀποθανόντος τοῦ ἀδελφοῦ οὐκ ἰσκανδαλίσθησαν.

Τί ἐστὶ τὸ λεγόμενον παρὰ Χριστοῦ, οὐχὶ θώδεκα εἰσὶν ὥραι 9.
τῆς ἡμέρας; ὁ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν, εἰ ὁ τὸ φῶς τοῦ κόσμου τοῦ-
του βλέπων ἐν ἀσφαλείᾳ ἐστὶ, πολλῶ μᾶλλον ὁ μετ' ἐμοῦ ὢν δια-
παντὸς τοῦ δημιουργοῦ τοῦ φωτός;

- X. Πῶς δὲ νοεῖται τὸ ἵνα ζῶν ἔχωσι καὶ περισσὸν ἔχωσι;
10. ζῶν μὲν τὴν διδασκαλίαν, τὸ δὲ τούτου περισσύτερον τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν.
11. Τί θελοῖ τὸ ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ἐπὶ τῶν προβάτων; τὸ ἐκούσιον πάθος εἰσάγει.
12. Ποῦ πεπληρωται ἐπ' αὐτῷ τὸ ἱκανῆσαι τὸ λεγόμενον παρ' αὐτοῦ ὅτι θιωρεῖ τὸν λύκον καὶ ἀφίησιν αὐτὰ καὶ φεύγει; ὅτι αὐτὸς συλληφθεὶς οὐκ ἔφυγεν, ἀλλ' εἶπεν μᾶλλον ἄρ' ἐτε τούτης ὑπάγειν· οἱ δὲ περὶ Θεοδῶν καὶ Ἰουδαν οὐχ οὕτως ἐποίησαν.
15. Ὅτι τὸ καθὼς γινώσκει ὁ πατὴρ, καὶ γὰρ γινώσκω τὸν πατέρα, τὸ ἴσον καὶ ὁμοούσιον θεοῖ.
16. Τί ἴσθιν ὁ λέγει Χριστὸς, καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω; περὶ τῶν ἰσθῶν τῶν πιστευσάντων λέγει.
- Ὅτι κακείνᾳ μὲ δεῖ ἀγαγεῖν ἐνταῦθα τὸ δεῖ οὐκ ἀνάγκην εἰσάγει, ἀλλὰ τοῦ πάντως ἰσομένου θεωτικόν.
18. Περὶ ποίας ἐντολῆς λέγει ὅτι ταύτην ἔλαβον παρὰ τοῦ πατρὸς μου; τὸ ἀποθανεῖν ἐπὶ τοῦ κόσμου.
20. Διὰ τί δαιμόνιον ἔχεις λέγουσιν αὐτῷ; ἵπειδὴ πλέον ἢ κατὰ ἄνθρωπον ἦν τὰ λεγόμενα παρ' αὐτοῦ καὶ οὐ τῆς κοινῆς συνέθεας.
22. Τίνα λέγει ἡμέραν ἐγκαταλείων γενέσθαι ἐν Ἱεροσολύμοις; χρὴ γινώσκειν ὅτι μεγάλη τίς ἦν αὐτῇ ἡ ἑορτὴ καὶ δημοτελής τὴν γὰρ ἡμέραν κατ' ἣν ὁ ναὸς ᾠκοδομήθη ἐπανελθόντων ἀπὸ τῆς μακρῆς αἰχμαλωσίας ταύτην ἦγον.
24. Τὸ ἐρώτημα ὃ ποιοῦνται λίγοντες, ἵως πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἴρεις, δοκεῖ πύθου τινός καὶ φιλομαθείας· ἵστι δὲ μετὰ διανοίας ἐρταρμένης καὶ ὑπούλου· τῶν γὰρ ἔργων βιώντων ἰβούλονται μαθεῖν· ἐπιστομίζειν αὐτὸν ἀπὸ τῶν λόγων βουλόμενοι.
30. Τὸ ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἑσμεν, τὴν ἰστομίαν ἐμφαίνει καὶ τὸ ὁμοούσιον· ὅθεν καὶ αὐτοὶ οὕτως νοήσαντες τὸ λιχθεῖν, λίθοις ἐβαλλον αὐτὸν λίγοντες, περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθάζομεν σε, ἀλλ' ὅτι ἄνθρωπος ὢν, ποιῆς σιαυτὸν θεόν.

Τίνες εἰσὶν οἱ εἰπόντες τῷ τυφλῷ, σὺ γὰρ λέγεις περὶ αὐτοῦ; IX.
οἱ συσχεσθέντες ἀπὸ τῶν ἄλλων· ἔχει γὰρ οὕτως, ὅτι σχίσμα 17.
δὲ ἦν ἐν αὐτοῖς.

Διὰ τί ἔστησαν τοὺς τοῦ τυφλοῦ γονεῖς μίσον; ὅπως εἰς 18.
ἀγωνίαν αὐτοὺς ἐμβάλωσι· καὶ μετὰ κακουργίας ἐρωτῶσιν οὗτός
ἔστιν ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; μουνουχι λέγουτες
ὃν ὑμεῖς ἐποίησατε τυφλὸν τῇ φήμῃ.

Πῶς λέγουσι δὲ δόξαν τῷ Θεῷ, ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι ὁ ἀν- 24.
θρῶπος οὗτος ἁμαρτωλὸς ἔστι; καὶ πῶς ὅτι ἔλεγεν ὁ Χριστός·
τίς ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας, οὐκ εἶπον τι; ὥστε νῦν ματαιο-
λογοῦσι· τὸ δὲ δὲ δόξαν τῷ Θεῷ, ὡς ἐκείνου φησί μηδὲν ἐνε-
ργήσαντες.

Ὅτι ὁ τυφλὸς ὅτ' ἂν λέγῃ μὴ καὶ ὑμεῖς θίτετε αὐτοῦ μα- 27.
θῆται γενέσθαι, καὶ μωροῦν τοῦτο λέγει κρέμα καὶ διαπαίζων αὐ-
τοὺς, καὶ διακινῶν ὅτι ἐγὼ ἤδη μαθητὴς αὐτοῦ εἰμι.

Διὰ τί λέγουσιν ἐν ἁμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὁλος, καὶ σὺ δι- 34.
δάσκεις ἡμᾶς; Ἦν τύφλωσιν αὐτοῦ διὰ τούτου αἰνίσσονται.

Τίνος ἐνεκεν ἐρωτᾷ ὁ Χριστὸς τὸν τυφλόν, σὺ πιστεύεις εἰς
τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ; καὶ τότε μετὰ τοσαύτην ἀντίρρησην ἦν ἐποίη- 35.
σατο πρὸς Ἰουδαίους οὐκ ἀγνοῶν, ἀλλὰ βουλόμενος αὐτὸν γνω-
ρίσαι, ὅτι πολλοῦ τιμᾶται τὴν αὐτοῦ πίστιν.

Τί ἔστιν ὁ λέγει Χριστὸς, εἰς κρέμα ἐγὼ ἦλθον εἰς τὸν κόσ- 39.
μον; ἀντὶ τοῦ εἰς μείζονα κόλασιν φησί καὶ κατάκριμα τῶν μὴ
πιστευόντων.

Τί ἔστιν ὁ λέγει Χριστὸς ὅτι πάντες ὅσοι ἦλθον πρὸ ἐμοῦ, Cap. X.
κλέπται ἦσαν καὶ ληστᾶί; οὐ περὶ τῶν προφητῶν λέγει, καθὼς οἱ v. 8.
μὴ δεχόμενοι τὰ μωσαϊκὰ Μανιχαῖοι λέγουσι· δι' ἐκείνων γὰρ ἐπί-
στευσαν οἱ πιστεύσαντες τῷ Χριστῷ· ἄλλως τε οὐκ ἂν αὐτοὺς
κλέπτας ἔλεγεν ὁ περιών λέγει· εἰ ἤκούετε Μωσαίως καὶ τῶν γρα-
φῶν, ἤκούετε ἂν ἐμοῦ· ἀλλὰ περὶ τίνος λέγει; περὶ Θεοῦ καὶ
Ἰουδᾶ καὶ τῶν λοιπῶν στασιαστῶν οἱ εἰς Χριστοῦ ἦλθον ὄνομα.

Τίνα λέγει νομὴν εὐρήσει; ἡ τροφὴν λέγει, ἡ κυριότητα· 9.
τούτῃστιν ἔσθον μένει, καὶ οὐδεὶς αὐτὸν ἔξω θήσεται.

VIII. τὴν ἡμέραν τὴν ἐμὴν, καὶ εἶδε, καὶ ἐχάρη· ἡμέραν ἐνταῦθα λέγει τὴν τοῦ σταυροῦ, ἣν ἐν τῇ προσφορᾷ τῇ τοῦ Ἰσαὰκ προετύπωσεν· ἐπαινεῖ δὲ ὡς εὐφρανθέντα διὰ τὸν σταυρὸν τὸν Ἀβραάμ, δεῖξαι δέλων ὅτι οὐκ ἄκων ἐπὶ τὸ πάθος ἐρχεται.

57. Διὰ τί λέγουσι πεντήκοντα ἔτη οὕτω ἔχεις, καὶ Ἀβραάμ ἐωρμακας; οὕτως ἐνόμιζον αὐτὸν τοσούτων εἶναι ἔτων, τριακοντατριῶν ὅντα.

58. Τί λέγει πρὶν Ἀβραάμ γενέσθαι, ἐγὼ εἰμι; ὅτι ὡς θεὸς δηλονότι· τὸ δὲ ἐγὼ εἰμι λέγειν ἀλλ' οὐχὶ ἐγὼ ἤμην, ἡμαρτιν ἔχει τοῦτο τὸ ῥῆμα διανοικῶς εἶναι καὶ σημαντικὴ ἐστὶν αὕτη ἡ ῥῆσις, παντὸς ἀπλλαγμένη χρόνου· διὸ καὶ βλάσφημον αὐτοῖς ἐδόκει εἶναι τὸ ῥῆμα.

Cap. IX.
v. 2.

Διὰ τί οὕτως ἀλόγως ἐρωτῶσιν ὅτι τίς ἡμαρτιν, οὗτος ἡ οἱ γονεῖς αὐτοῦ; ἀλογον δὲ ἐστὶ τὸ ἐρώτημα, ἐκείνος γὰρ πρὶν γεννηθῇ πῶς ἂν ἡμαρτιν; ὑπὲρ δὲ γονέων πῶς ἂν καὶ δίκην ἔδωκε, πρὶν γεννηθῇ; μᾶλλον μὲν οὖν γονεῖς ὑπὲρ τέκνων, ἐστὶν ἔτε εἰς τοῦτο τὸ ἐρώτημα ἡγαγεν αὐτοὺς, τὸ τοῦ παραλυτικοῦ θαῦμα· ἐκεῖ γὰρ εἶπεν αὐτῷ ὁ Χριστὸς· μηκέτι ἁμαρτῶν ἵνα μὴ χειρὸν τί σοι γίνηται.

6. Διὰ τί ἐπτυσσε καὶ πηλὸν ποτήσας ἔχριε τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ; δεικνύων ὅτι ὁ καὶ τὸν Ἀδὰμ πλάσας, αὐτὸς ἐστὶ. Καὶ ἄλλως· ἵνα μὴ νομισθῇ τὸ θαῦμα τῆς κολυμβήθρας.

8. Διὰ τί ἀμφιβάλλουσιν οἱ γείτονες αὐτοῦ καὶ οἱ λοιποὶ λέγοντες ὅτι οὐκ ἐστὶν οὗτος ὁ προσαίτων; διὰ τὸ παράδοξον· ἐγὼ δὲ λέγω διὰ τὸ ἀναβλέψαι, καὶ τρόπον τινὰ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἀνοιχθέντων, ὥσπερ ἕτερον ἀπὸ τούτου τὸ σχῆμα μικρὸν διαλλαγῆναι τῇ τῶν ὀφθαλμῶν ἀνιῶξει.

Πόθεν ἐγίνωσκεν ὅτι διὰ τοῦ πτύσματος ἰάθη; τὸ μὲν ἀπὸ τῆς ἀφῆς, τὸ δὲ ἀπὸ τῆς ἀκοῆς τῆς γενομένης πρὸς γὰρ.

10. Διὰ τί οὐκ ἐρωτῶσι τὸν τυφλὸν πῶς ἀνέβλεψας, ἀλλὰ πῶς ἀνιῶξί σου τοὺς ὀφθαλμοὺς; διδόντες αὐτῷ πρόρασιν τοῦ διαβαλεῖν αὐτόν.

που, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ εἰμι; ὁ λέγει ταυτὸν ἔστιν· ὅτι VIII.
ἐγὼ εἰμι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Διὰ τί ἐπιστημαίνεται ὁ εὐαγγελιστὴς λέγων, ταῦτα αὐτοῦ 30.
λαλοῦντος, πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· ποῖα ταῦτα; τὰ τα-
πεινὰ ῥήματα· ποῖα; οἷον τὸ ἀπ' ἑαυτοῦ λαλῶ οὐδὲν, ὅπερ τὸ
ἔσον πρὸς τὸν πατέρα σημαίνει· ἐκεῖνοι δὲ τὸ ἑλαττον νοοῦσι·
καὶ αὐτὸς οὐκ ἄρῃκε με μόνον ὁ πατὴρ, ὅτι ἐγὼ 7ὰ ἀρεστὰ
αὐτοῦ ποιῶ πάντοτε.

Τί ἐστιν πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν, δοῦλος ἐστιν τῆς ἁμαρ- 34.
τίας, ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ τὰ
ἐξῆς; διὰ τούτων ἡρέμα καὶ τὰ διὰ τοῦ νόμου καταβάλλει, καὶ
αὐτὸν συνιστῶν ἐν τῷ ἐπιφέρειν, ὁ δὲ υἱὸς οἰκοδεσπότης ἐστίν·
διὸ φησιν μένει εἰς τὸν αἰῶνα· εἴτα δεικνύς τὸ ὁμοούσιον, λέ-
γει· ἐὰν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ἐλευθεροὶ ἔσσεσθε.

Ἑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστὶ, καὶ τὰ ἐξῆς· τοῦτο 44.
λέγει αὐτοῖς διὰ τὸν φόνον, καὶ ὅτι τοῦτο ἐπιφέρει· ἐκεῖνος ἀπ'
ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνος ἐστίν, ὥσπερ φησὶ καὶ ὑμεῖς.

Καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ψεύστης· ὁ πατὴρ τοῦ ψεύδους τοῦτέστιν
ὁ διάβολος, ὁ γεννήσας τὸ ψεῦδος, ψεύστης ἐστίν.

Τὸ τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας, τοῦτο ἐκ τοῦ 46.
ἄνω συνάγεται ῥητοῦ· ἐπειδὴ γὰρ εἶπεν ὅτι ψεύσται ἐστέ, καὶ
τοῦ τὸ ψεῦδος γεννήσαντος διαβόλου ἐστέ, ὥστε μὴ θυνάμενοι
ἀληθῶς ἐλέγχει, κατηγοροῦντες δὲ ματαιῶς ψεύσται ἐστέ ψεύ-
στου πατρὸς τοῦ διαβόλου τέκνα· καὶ οὔτε Ἀβραάμ φατέ οὔτε
τοῦ Θεοῦ.

Ὅτι οὐδαμοῦ σαμαρείτην αὐτὸν λεγόντων Ἰουδαίων, πῶς 48.
λέγουσιν, ὅτι οὐ καλῶς αὐτὸν ἐλέγομεν; ὁ κλονέτε πολλάκις αὐ-
τῶν εἰπόντων.

Πῶς νοεῖτον ἐὰν ἐγὼ δοξάζω ἑμαυτὸν, ἢ δόξα μου οὐδὲν 54.
ἐστί; τοῦτο δὲ πρὸς τὴν ἐκείνων εἶπεν ὑπόνοιαν· ὥσπερ καὶ τὸ
ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἐστίν ἀληθής.

Τί ἐστίν ὅτι Ἀβραάμ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἡγαλλιάσατο ἵνα ἴδῃ 56.

VIII. θίνα; ὅτι τοῦτο οὐ περὶ τοῦ μέλλοντος λέγει καιροῦ, ἐκείνο δὲ περὶ τῆς δευτέρας παρουσίας.

16. Εἰπὼν δὲ ὅτι μόνος οὐκ εἰμι ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας με πατὴρ, δείκνυσιν ὅτι οὐκ ἐγὼ μόνος καταδικάζω ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ ὁ πατὴρ· ἢ ὡς ἐγὼ, οὐδὲ ἐγὼ, εἰ μὴ ὡς ὁ πατὴρ· διὰ τοῦτο καὶ ἐπιφέρει, ὅτι καὶ ἐν τῷ νόμῳ τῇ ὑμετέρῳ γέγραπται, ὅτι ὁὗο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθὴς ἐστίν· ἡ τοῦτο λέγει, ἵνα δείξῃ ὅτι ὁμοούσιος τοῦ πατρὸς ἐστίν.

Τί ἐστι τὸ οὐκ ἠελύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ, τοῦτό ἐστι τὸ οὐδεὶς καιρὸς ἢ ἐπιτήδειος καθ' ὃν ἤθελεν σταυρωθῆναι.

21. Ἐν τῇ λέγειν τὸν Χριστὸν συνεχῶς ὅτι ἐγὼ ὑπάγω καὶ ζητήσετέ με, διὰ τὸ καταστῆναι αὐτῶν τὰς ψυχὰς, ἐκείνοι ἐπιφέρουσι μῆτι ἀποκτενέῃ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἑξῆς, αὐτὸς ἀναρῶν αὐτῶν τὴν ὑποψίαν φησὶν· ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμι· ὃ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· ὑμεῖς ἐκ τοῦ κόσμου ὄντες καὶ ἄνθρωποι πεφυκότες, τοιαῦτα λογίζεσθε.

24. Τί σημαίνει ὅτι ἐὰν μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγὼ εἰμι, ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν; ἐπειδὴ ἦλθεν ἵνα ἄρῃ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, ἐκείνοι οὐκ εἰδόντες, ἐξ ἀνάγκης ἐν ταύταις αὐτοὺς ἀποθανεῖν λέγει.

25. Ἐρωτῶσι δὲ αὐτὸν σὺ τίς εἶ, ὃ δὲ ἀποκρίνεται· τὸν ἀρχὴν ὅτι καὶ λαλῶ ὑμῖν· τοῦτο δὲ τοιοῦτόν ἐστιν· ἐπειδὴ θαύματα καὶ διδασκαλίαν ἀκούοντες καὶ ἰδόντες ἐρωτᾶτε τίς εἰμι, τὸ ὅλως ἀκούειν τῶν λόγων τῶν ἡμῶν ἀνάξιοι ἐστέ, μῆτι γὰρ καὶ μαθεῖν ὅτι ἐγὼ εἰμι· ὑμεῖς γὰρ πάντα πειράζοντες φθίγγετε, ἵνα με μὴ νομίσητε ὅτι τοσαῦτα ἀκούων παρ' ὑμῶν, δι' ἀσθένειαν οὐκ ἐξέρχομαι· ἢ ὅτι οὐκ οἶδα ὑμῶν τὰς διανοίας, ἰδοὺ λέγω ὑμῖν ὅτι δύναμαι ὑμᾶς ἐλέγχειν οὐκ ἐλέγχει δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ κολάσαι· τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ πολλὰ ἔχω λαλεῖν περὶ ὑμῶν καὶ κρίνειν· τὸ δὲ ταῦτα λαλῶ εἰς τὸν κόσμον, ἰδὼσιν ὅτι εἰς τὰ ἔθνη μέλλει.

28. Τί ἐστὶν ὃ λέγει ὅτι ὅτ' ἂν ὑψώσῃτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώ-

Πῶς νοητέον τὸ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, **VII. 38.**
ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρέουσιν ὕδατος ζῶντος; κοιλίαν
ἐνταῦθα τὴν καρδίαν λέγει· καθάπερ καὶ ἀλλαχοῦ λέγει, καὶ τὸν
νόμον σου ἐν μέσῳ τῆς κοιλίας μου.

Πρὸς εἶπεν ἡ γραφή ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρέουσιν·
σιν; ἡ ἐνταῦθα δεῖ ὑποστίξαι εἰς τὸ καθὼς εἶπεν ἡ γραφή· λέγω
ἵνα ἢ τὸ ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρέουσιν τῆς αὐτοῦ ἀπο-
φάσεως· ἐπειδὴ γὰρ ἡ γραφή μαρτυρεῖ ὅτι ἐλεύσεται ὁ Θεός,
διὰ τοῦτο τῆς γραφῆς ἀμνημόνευσε· τὸ δὲ ρέουσιν τὸ θαυμάσιον
τῆς χάριτος· αἰνίσσεται· ζῶν δὲ λέγει, διὰ τὸ ἐνεργεῖν αἰεὶ· ἔλε-
γε δὲ τοῦτο φησὶ περὶ τοῦ πνεύματος.

Τί ἐστὶν ὅπερ εἶπεν οὕτω γὰρ ἦν πνεῦμα ἅγιον δεδομένον; **39.**
ὅτι τῶν προφητῶν διὰ πνεύματος ἁγίου λαλησάντων, συνιστάλη
λίως ἐν τῷ μίσῳ ἡ τοιαύτη χάρις· ἐμέλλε δὲ διδόναι μετὰ τὸν
σταυρὸν· διὰ τοῦτο ἐπιφέρει ὅτι Ἰησοῦς οὐδέπω ἰδοξάσθη· δό-
ξαν δὲ τὸν σταυρὸν καλεῖ· ἐγὼ δὲ τὴν ἀνάληψιν τὴν τελείως δει-
ξασαν ὅτι ἐστὶ Θεός· ἡ τὸ οὕτω ἦν, νοήσεις, οὐκ ἦν γνωρισθὲν
ἀνθρώποις τὸ πνεῦμα.

Ὅτι χρὴ γινώσκειν ὅτι οἱ ἀπόστολοι πρὸ τοῦ πάθους τὰς
ιάσεις οὐ πνεύματι ἁγίῳ, ἀλλὰ τῇ παρὰ τοῦ Χριστοῦ ἐξουσίᾳ
ἐποιοῦν· ὅτι δὲ ἀπέστειλλεν αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκουμένην, τότε λέ-
γει λάβετε πνεῦμα ἅγιον· καὶ πάλιν τῇ πεντηκοστῇ ἦλθιν ἐπὶ
αὐτοὺς τὸ πνεῦμα.

Διὰ τί λέγει τὸ ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου; ἐπειδὴ ἔλε- **Cap. VIII.**
γον αὐτὸν ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶναι, ἐπιφέρει ὅτι οὐκ ἐξ αὐτῶς καὶ **V. 12.**
οὐ δὲ αὐτὴν ἦλθον φησὶν, οὐδὲ διὰ τὴν Παλαιστίνην, ἀλλὰ διὰ
τὸ τὸν ἅπαντα κόσμον φωτίσαι· τὸ δὲ εὐ περιπατήσει ἐν τῇ σκο-
τίᾳ, ἀντὶ τοῦ ἐν τῇ πλάνῃ κεῖται.

Τὸ ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε, τὸ ἀδίκως κρίνουν λέ- **15.**
γει· καθάπερ καὶ τὸ κατὰ σάρκα ζῆν, τὸ φαύλως ζῆν.

Διὰ τί ἀλλαχοῦ λέγων ὅτι ὁ πατὴρ κρίνει οὐδέναι, ἀλλὰ τὴν
κρίσιν πᾶσαν δίδωκε τῷ υἱῷ, ἐνταῦθα λέγει ἐγὼ οὐ κρίνω οὐ-

VII. ἐγκαλεῖτε ὡς παραβαίνοντι τὸν νόμον ὅτι τεθράπτεκα ἄνθρωπον.

27. Τί λέγει καὶ διὰ τί Μωσῆς δίδωκεν ὑμῖν τὴν περιτομὴν; οὐχ' ὅτι ἐκ τοῦ Μωσαίου ἐστίν, ἀλλ' ἐκ τῶν πατέρων· ὁ νοῦς τοιοῦτός ἐστι· διὰ τί φησιν οὐδεὶς ἐνεκάλεσε Μωσείῃ ἢ ἡπειθήσε κτείνοντι διὰ τὴν περιτομὴν λύεσθαι τὸ σάββατον; δηλονότι ὡς σαββάτου, τῆς περιτομῆς οὕσης κυριωτέρας, καὶ τοι οὐκ ἐστίν ἐκ τοῦ Μωσαίου ἡ περιτομή· ταῦτα δὲ εἶπε Σίλων δείξαι ὅτι μείζον ἔργον ἐποίησε τῆς περιτομῆς αὐτός· διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν ὅλον ἄνθρωπον, δείκνυσι μερικὴν ὑγίαν τὴν περιτομὴν πρὸς τὴν τοῦ παραλυτικοῦ τελείαν γενομένην.
28. Τὸ καὶ ἐμὲ οἶδατε καὶ οἶδατε πόθεν εἰμί, ἀλλ' ὅθεν ὁ πέμψας με, εἰπὼν δὲ ὅν ὑμεῖς οὐκ οἶδατε, τὴν διὰ τῶν ἔργων ἀγωνοίαν λέγει· οὐ γὰρ ἀγνοίας ἦν τὸ ἀμάρτημα ἀλλὰ κακίας· τὸ δὲ παρ' αὐτοῦ εἰμί, ἀπὸ τοῦ μετ' αὐτοῦ εἰμί· τοῦτο δὲ εἶπεν ὥς με νομισθῆναι ἀλλοτρίως τοῦ Θεοῦ.
30. Τί δείκνυσι τὸ εἰς τὴν ἑορτὴν αὐτῶν αὐτὸν ζητεῖν πιάσαι; τὴν γνώμην αὐτῶν ἵην ἔδειον, ὅτι οὐδὲ ἐν ναφ' τοιαῦτα ποιεῖν ἐφοβούντο.
31. Πῶς ἔχει ὅτι τῶν ὄχλων οἱ μὲν ἀγαθὸν αὐτὸν εἶχον, οἱ δὲ οὐ, ἀλλὰ πλάνον; ἐκείνη μὲν οὖν ὡς δοκῶ ἡ δόξα τῶν πολλῶν ἐστίν, αὕτη δὲ τῶν φθονούντων ἀρχιερέων.
34. Τὸ ὅπου εἰμί ἐγώ, οὐ δύνασθε ὑμεῖς εἰσεῖν, σημαίνει ὅτι οὐκ ἐμελλεν ἐναπομένειν τῷ θανάτῳ· ἐκεῖ γὰρ πάντες ἡμεῖς ἀπερχόμεθα.
35. Τί σημαίνει ἐν τῷ λέγειν διασποράν; οὕτω τὰ εἴδη ἐκάλουν οἱ Ἰουδαῖοι ὡς πανταχοῦ διεσπαρμένα.
37. Διὰ τί λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς ὅτι τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ; διὰ τὸ τὴν πρώτην καὶ τὴν τελευταίαν μεγάλην εἶναι· τὰ γὰρ μεταξύ μᾶλλον εἰς τρυφὴν ἀνήλσκον· ἦλθε δὲ ἐν τῇ ἐσχάτῃ διδάσκων ὥστε μνημονεύεσθαι τὰ λεγόμενα, καὶ εἰς λήθην εἰλεῖν αὐτὰ ὑπὸ τῆς τρυφῆς τῶν μέσων ἡμερῶν.

Τί ἐστι τὸ ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὕτω πάριστιν, ὁ δὲ καιρὸς VII. 6.
ὁ ὑμέτερος πάντοτε ἐρημος; καιρὸν ἴδιον τὸν τοῦ ζαυροῦ λέγων,
καιρὸν δὲ ἐρημον πάντοτε, ὅτι φησὶν οὐκ ἀναιρήσουσιν ὑμᾶς,
καὶ ἂν μετ' αὐτῶν ᾗτε.

Πῶς νοητέον τὸ ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὕτω πεπληρωται; ὅτι ἰδοὶ
καὶ σημεῖα γενέσθαι.

Οὐ δύναται ὁ κόσμος μισεῖν ὑμᾶς ὡς τὰ αὐτοῦ βουλομέ- 7.
νους· ἐμὲ δὲ φησι μισεῖ, ὅτι ἐλέγχω αὐτόν.

Διὰ τί οὐκ ἀναβαίνει μετὰ τῶν ἀδελφῶν, ἀλλ' ἐσχατον; τοῦ- 8.
το μὲν μὴ βουλόμενος δῆλον ἑαυτὸν καταστήσειν, καθὼς ἐκείνοι
ἐβούλοντο· ἀναβαίνει δὲ, ἵνα μὴ δειλίας εἶναι νομίσωσιν ἐκεῖ-
νοι τὸ μένειν κάθω.

Τίνος ἐνεκεν ζητοῦντες αὐτόν οὐκ ὀνομαστί ἐλεγον, ἀλλὰ ποῦ 11.
ἔστιν ἐκεῖνος; ἀπὸ πολλῆς εἰρωνείας καὶ φθόνου.

Πῶς νοητέον τὸ ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἐστὶν ἐμὴ, ἀλλὰ τοῦ πέμ- 16.
ψαντός με; ὁ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· οὐδὲν ἔχω παρηλλαγμαίνον·
εἰ καὶ ὑπόστασις ἄλλη εἰμὶ· ἀλλ' οὕτω καὶ λέγω καὶ πράττω ὡς
μὴ νομίζεσθαι ἕτερον τι παρὰ τοῦ πατέρα.

Τί δηλοῖ τὸ ἐάν τις θίῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν; τοῦ- 17.
ἐστιν ὁ ἐραστὴς τοῦ βίου τοῦ κατ' ἀρετὴν γινώσκεται περὶ τῆς
διδαχῆς· ἀντὶ τοῦ ὅς ἀποβλέπει εἰς τοὺς προφῆτας, γινώσκεται
τὴν ἐμὴν διδαχὴν.

Ὅτι χρή σκεπῆσαι ὅτι τοῦ ταπεινὰ φθέγγεσθαι αὐτόν, πολ- 18.
λαί εἰσιν αἰτίαι, οἷον διὰ τὸ μὴ ἀγέννητον εἶναι νομισθῆναι·
διὰ τὸ μὴ ἀντίθεον· διὰ τὸ σάρκα περιβεβλησθαι· διὰ τὸ ἀσθε-
νὲς τῶν ἀκουόντων· διὰ τὸ διδάσκειν τοὺς ἀνθρώπους μετριά-
ζειν, τὰ δὲ ὑψηλὰ φθέγγεσθαι· μίαν εὐροί τις αἰτίαν διὰ τὸ
μέγεθος τῆς θείας φύσεως.

Τί ἐστὶν ὁ λέγει ὅτι οὐ Μωσῆς ἔδωκεν ὑμῖν τὸν νόμον; 19.
ἐπειδὴ γὰρ ἐνεκάλουν αὐτῷ ὅτι τὸ σάββατον ἔλυε, πρὸς τοῦτο
ἵσταται ὡσανεὶ ὁ νόμος εἶπεν οὐ φονεύσεις, ὑμεῖς δὲ φονεύ-
τε· ἀφέντες οὖν τὸ ἑαυτοὺς καταδικάζειν, περὶ τούτου ἱμοί

- VI. Κἀγὼ ζῶ διὰ τὸν πατέρα πῶς νοητέον; ὅτι καθὼς ἐστὶ ζωὴ
57. ὁ πατήρ, οὕτω κἀγὼ ζῶ· καὶ ὁ τρώγων με, κἀκείνος ζήσεται δι' ἐμὲ· ζῶν λέγων συνεχῶς τὴν ἀνάστασιν τὴν ἐκείθεν.
- Διὰ τί ζῶνς μέμνηται πανταχοῦ; ὅτι ποθεῖνόν τοῦτο ἄνθρωποις, καὶ οὐδὲν οὕτως ἡδὺ ὡς τὸ μὴ ἀποθανεῖν.
59. Διὰ τί ἐν συναγωγαῖς καὶ ἐν ἑορταῖς ἐδίδασκεν; ὁμοῦ μὲν τὸ πλεῖθος θαρῶσαι θάλλων, ὁμοῦ καὶ δεικνύων ἑαυτὸν οὐκ ἐναντίον τῇ πατρί.
62. Διὰ τί εἰπεν, ἵαν ἴδῃτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου ἦν τὸ πρότερον; καὶ διὰ τούτων ἀπάγων αὐτοὺς ὡς οὐκ ἐστὶ τοῦ Ἰωσήφ.
63. Τί ἐστὶν ὅπερ εἶπεν, τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ ζωοποιούν; τὸ πνευματικῶς ἀκούειν αὐτοὺς τῶν παρ' αὐτοῦ λεγομένων· ὁ γὰρ σαρκικῶς ἀκούων, οὐδὲν ὠφεληθήσεται· σαρκικὸν δὲ ἐστὶ τὸ ἀκούειν πῶς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβίβηκε, καὶ πῶς ἴδῃ τὴν σάρκα φάγειν, ἅπερ ἴδῃ μυρικῶς καὶ πνευματικῶς νοεῖν· διὸ καὶ ἐπάγει, τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λελάληκα ὑμῖν, πνεῦμα ἐστὶ καὶ ζωὴ, τοῦτο ἐστὶ πνευματικά ἐστιν, οὐδὲν ἔχοντα σαρκικόν.
64. Πῶς νοητέον τὸ ἦδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς οἱ τινὲς εἰσιν οἱ μὴ πιστεύοντες; ἀπὸ καταβολῆς φησὶ κόσμου· τοῦτο δὲ περὶ Ἰούδα καὶ τῶν ἀπιστησάντων Ἰουδαίων.
66. Τί δηλοῖ ὅτι πολλοὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω; οὐ περὶ τῶν δώδεκα λέγει, ἀλλὰ περὶ ἄλλων μαθητῶν αὐτῶν τῶν ἀποστόλων· ὅτι δὲ οὕτως ἐστὶ, δῆλον ἐκ τοῦ λέγειν τοῖς μαθηταῖς· μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν;
68. Διὰ τί εἰπόντος τοῦ Πέτρου ποῦ ἀπεικυσόμεθα, οὐκ ἡμάρτισεν αὐτὸν ὁ Χριστός; ἵνα μὴ δοξῇ διὰ τὸ ἐμμεῖναι αὐτοὺς, κολακεύειν αὐτούς.
- Cap. VII.
v. 3. Διὰ τί λέγουσι πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, μετόψῃ ἐν-
τειθεῖν εἰς τὴν Ἰουδαίαν; δοκεῖ μὲν ἀπὸ φιλίας εἰρησθαι· ἐστὶ δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ διειλας καὶ φιλοδοξίας σκόπτουσι· τὸ μὲν γὰρ εἰπεῖν οὐδὲ ἐτι ἐν κρυπτῷ ποιεῖ, διειλίαν ἐγκαλοῦντων ἐστὶ· τὸ δὲ καὶ εἰπεῖν ἐν φανερῷ εἶναι, φιλοδοξίαν.

Πῶς νοητέον τὸ ἄρτος τοῦ Θεοῦ ἔστιν ὁ καλαβᾶς· ἐκ τοῦ οὐ- VI.
ρανοῦ καὶ ζωῆν διδούς τῷ κόσμῳ; οὐκ Ἰουδαίοις μόνον, ἀλλὰ
καὶ τῇ οἰκουμένῃ· ζωῆν δὲ λέγει, ἐπεὶ πάντες ἦσαν νεκρωθέν-
τες τῇ ἁμαρτίᾳ.

Τί ἐστι τὸ πᾶν ὃ δίδωκεν μοι ὁ πατήρ, πρὸς ἐμὲ ἔξει; ὅτι 37.
οὐ τὸ τυχεῖν πρᾶγμα ἢ πίστις ἢ εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ τῆς ἀνωθεν
δεῖται ῥοπῆς, καὶ ψυχῆς τινος γενναίης καὶ εὐγνώμονος διχο-
μίνης πίστει τὴν τοῦ πνεύματος ἀποκάλυψιν.

Διὰ τί εἰπόντων αὐτῶν οὐχ' οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰω- 42.
σῆφ, μὴ ἀπεκρίθη αὐτοῖς οὐκ εἰμὶ; διὰ τὸ μῆπω δύνασθαι τὸν
Θαυμαστὸν τόκον ἀκοῦσαι τὸν ἐκ παρθένου· εἰ δὲ τὸν κατὰ σάρ-
κα οὐκ ἠδύναντο ἀκοῦσαι, πολλῷ μᾶλλον τὴν ἁρρήτον καὶ ἀνω-
γέννησιν.

Διὰ τί εἶπεν ὅτι οὐδεὶς δύναται ἔλθειν πρὸς με, ἐὰν μὴ ὁ 44.
πατήρ μου ἐλκύσῃ αὐτόν; οὐ τὸν ἐκ βίας αἰνίσσεται, ἀλλὰ τὸν
πολλῆς ἐκ Θεοῦ ἀπολαύοντα συμμαχίας.

Τί ἐστιν ὃ λέγει γραφικόν, ἔσονται πάντες διδακτοὶ Θεοῦ; 45.
ὅτι τότε δι' ἀνθρώπων ἐμάνθανον τὰ τοῦ Θεοῦ, νῦν δὲ δι' αὐ-
τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος.

Πῶς ἀκουστέον, τὸν πατέρα οὐδεὶς ἑώρακεν εἰ μὴ ὁ ὢν ἐκ 46.
τοῦ Θεοῦ; οὐ χρὴ δὲ κατὰ τὸν τῆς αἰτίας λόγον νοεῖν ἐνταῦ-
θα, πάντες γὰρ ἐκ Θεοῦ ἐσμέν, ἀλλὰ κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἀλη-
θεύς γινώσκεις.

Ὅς ἂν φάγῃ ἐκ τοῦ ἄρτου τούτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· 51.
ἢ τὴν σάρκα λέγει ἢ τὰ σωτήρια διδάγματα.

Διὰ τί ἀληθῆ βρῶσιν καὶ ἀληθῆ πόσιν; διὰ τὸ σώζειν τὰς 53.
ψυχὰς τῶν πίστει λαμβανόντων, ἀλλ' οὐκ ἀπολλύειν ὥσπερ τὴν
πρόσκαιρον βρῶσιν.

Ὅτι ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, ἐν ἐμοὶ μένει· τὴν δὲ αὐτοῦ 54.
τοῦ ἐν αὐτῷ Χριστῷ ἀνάκρασιν λέγει τὴν διὰ τῆς μεταλήψεως.

Τί ἐστιν καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν ἐν 7ῃ ἡμέρᾳ τῇ 55.
κατῷ, δείκνυσιν αὐτὸν ἰσοστάσιον τοῦ πατρὸς.

VI. μίλλον γενέσθαι; ἀπαγορεύεται ἄλλα διὰ τὸ εἰρηκέναι τὸν Φίλιππον ὅτι διακοσίων θηναρίων καὶ τὰ ἐξῆς· εἰρωνικὸν ἦν τὸν λόγον ποιεῖται.

11. Διὰ τί ἐπὶ μὲν τοῦ παραλυτικοῦ καὶ τοῦ Λαζάρου καὶ ὅτι τὴν θάλασσαν ἐχαλίνου οὐκ ἠύξατο, νῦν δὲ εὐχεται; τύπους ἡμῖν διδούς ἵνα ἐν τῇ τροφῇ μεταλαμβάνειν ἡμᾶς, εὐχόμεθα.

12. Διὰ τί συνεχώρησε περισσεῦσαι ταῦτα; οὐ δὲ ἐπίδειξιν, ἀλλ' ἵνα μὴ φαντασία δόξῃ τὸ γενηθῆναι οὐκ ἔδωκε δὲ τοῖς ὄχλοις βαρύνειν, ἀλλὰ τοῖς μαθηταῖς· ἐπειδὴ τοὺς μάρτυρας εἶδει εἶναι μᾶλλον καὶ κήρυκας τῶν θαυμάτων.

13. Ὅτι χρηθὲς θαυμάσαι ὅτι ἰσαριθμοῦς τῶν μαθητῶν τοὺς κοφίνους τῶν λιψάνων ἐποίησε περισσεῦσαι, ἵνα ἐν τῇ βασιλείᾳ ἐμνησκανται.

14. Διὰ τί θαυμάζουσιν οἱ ὄχλοι τοῦτο μᾶλλον τὸ σημεῖον, δι' ὑπερβολὴν γαστριμαργίας.

Τί λέγει μὴ μεριμνήσητε, φασίν, εἰς τὴν αὔριον; ὅλοι δὲ οὐ τὸ μὴ μεριμνᾶν, ἀλλὰ τὸ μὴ προσηλωσθαι τῷ κόσμῳ καὶ τοῖς βιωτικοῖς πράγμασιν· ἔξεστι δὲ ἐργαζόμενον μηδὲν εἰς τὴν αὔριον θησαυρίζειν· οὐ γὰρ ταυτὸν μέριμνα καὶ ἐργασία.

Τί ἐστὶ, τὸ ἐνός ἐστιν χρεία; οὐ περὶ ἐργου νῦν ἐστὶ καὶ ἐργασίας, ἀλλὰ περὶ τοῦ δεῖν καιρὸν εἰδέναι, καὶ μὴ τὸν τῆς ἀκροάσεως πρὸς τὰ σαρκικά· ἀνελίσκειν· οὐ τοῖνυν ἀργίαν νομοθετῶν, ἀλλὰ προσελὼν τῇ ἀκροάσει ταῦτα ἔλεγεν.

27. Τί ἐστὶ, τοῦτον γὰρ ὁ πατὴρ ἐσφράγισεν; ἀντὶ τοῦ ὅτι θεός· τοῦτέστιν ἀπέδειξε διὰ τῆς αὐτοῦ μαρτυρίας.

31. Τίνας ἔνεκεν εἶπον, οἱ πατέρες ἡμῶν ἐφαγον τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ; νομιζόντες αὐτὸν ἐρεθίσαι εἰς τὸ ποιῆσαι τι σημεῖον τοιούτου, ὅπερ αὐτοῦς θράψει σαρκικῶς, τοῦτο γὰρ ἐπιθύμουν διὰ γαστριμαργίας ὑπερβολὴν.

32. Διὰ τί λέγει, οὐ Μωσῆς δίδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον καὶ τὰ ἐξῆς; ἄρτον δὲ ἀληθινὸν καλεῖ, οὐκ ἐπειδὴ ψευδὲς ἦν τὸ θαῦμα τὸ ἐπὶ τοῦ μάννα, ἀλλ' ὅτι τύπος ἦν οὐκ αὐτοαληθείας.

34. Διὰ τί λέγουσιν, κύριε δὸς ἡμῖν πάντοτε τοῦτον τὸν ἄρτον; ἐπειδὴ ἐπὶ αἰσθητὸν πρᾶγμα ἐνόμιζον.

καὶ ἀβίβαιος ἐκείνη ἡ σπουδὴ· εἰ γὰρ ἐπέμειναν, ταχίως ἂν αὐ- V.
τοὺς ἐχειραγώγησε πρὸς Χριστόν.

Τί δὲ ἐστὶ τὸ ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μείζω; τοῦ Ἰωάν- 36.
νου, καὶ ποίαν ταύτην δηλῶν, λέγει, τὰ ἔργα ἃ ἰδωκί μοι ὁ πα-
τὴρ ἵνα ποιῶ, αὐτὰ μαρτυρεῖ ὅτι ὁ πατὴρ με ἀπίστευειν.

Ὅτι ὁ πέμψας με πατὴρ, αὐτὸς μεμαρτύρηκε περὶ ἐμοῦ· ποῦ; 37.
ὅτ' ἂν εἶπεν, οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός.

Τί ἔρε ἡ οὔτε φωνὴν αὐτοῦ ἀκηκόατε; ἡοῦτο λέγει, ὅτι περὶ
Θεόν οὔτε φωνὴ ἐστὶν οὔτε εἶδος· τοῦτο δὲ εἶπεν ἵνα μὴ ἔχῃσι
λέγειν ὅτι Μωσεὶ λελάληκεν ὁ Θεός.

Οὐκ εἶπεν ἀνάγνωτε, ἀλλ' ἐρευνᾶτε· οὐ γὰρ ἡ ψιλὴ ἀνάγνω- 39.
σις παριστᾷ τὴν γνώσιν, ἀλλ' ἡ ἀκριβὴς κατανόησις παρίστανει
τὸ ζητούμενον.

Περὶ τίνος λέγει ὅτι ἰὼν ἄλλος ἦλθῃ ἐν τῷ ἰδίῳ ἐκείνου λη- 43.
ψισθε; περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου λέγει.

Διὰ τί ἀπῆλθε πέραν τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας τῆς Τι- Cap. VI.
βεριεύδος; διὰ τὸ μὴ ἐκ τῶν εἰρημένων φθόνον κινηθῆναι. v. 1.

Διὰ τί οὐκ ἀνῆλθεν οὖν εἰς τὸ πᾶσχα ἀλλ' εἰς τὴν Γαλι- 3.
λαίαν, καὶ κειθεὶν εἰς Καπερναοὺμ; ἡρέμα λοιπὸν ὑπεκλύων τὸν νό-
μον, ἀφορμὴν λαμβάνων ἀπὸ τῆς ἰουδαϊκῆς πονηρίας.

Τί ἔρε τὸ ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, εἶπεν; ὅτι αὐ- 5.
δέσποτε ἀπλῶς ἐκάθῃτο, ἀλλὰ μετὰ καθεμονίας ἡς πρὸς τοὺς
μαθητάς.

Τί ἐστὶν ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι εὐαγγελισταὶ τοὺς μαθητὰς φασὶ
προσελθόντας ἐρωτᾶν καὶ παρακαλεῖν ὥστε μὴ ἀπολύσαι αὐτοὺς
νήστευς, οὗτος δὲ ὁ εὐαγγελιστὴς τὸν Φίλιππον ἐρωτηθῆναι παρὰ
Χριστοῦ; δοκεῖ οὖν μοι ἀμφοτέρω εἶναι ἀληθὲς, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ
τοῦ αὐτοῦ γινόμενα καιροῦ.

Διὰ τί ἐρωτᾷ τὸν Φίλιππον; ἐπειδὴ ἰγίνωσκε, τίς ἐδέετο
πλείονος διδασκαλίας· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ λέγων, δεῖξον ἡμῖν τὸν
πατέρα καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν.

Διὰ τί λέγει πύθεν ἵνα φάγωσιν οὗτοι; ἄρα ὡς ἀγνοῶν τὸ

Υ. Τὸ καθὼς ἀκούει κρίνω, θελοὶ οὐ διδασκαλίαν, ἀλλὰ τὸ τῆς
 30. φήρου ἴσων· ὡς ἂν εἴπῃ οὕτω κρίνω ὡσανεὶ αὐτόν ὁ πατὴρ ὁ
 κρίνων εἴη.

Τί λέγει ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν, ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέ-
 λημα τὸ ἐμόν, καὶ τὰ εἴξῃ; τοῦτο δὲ τοιοῦτόν ἐστιν· ἐμελλον λέ-
 γειν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι, ἐὰν σὺ μαρτυρῇς περὶ σεαυτοῦ, ἡ μαρ-
 τυρία σου οὐκ ἐστὶν ἀληθείας· διὰ τοῦτο οὖν προλαβὼν τοῦτο
 εἶπε· ὡσανεὶ εἴπῃ, ἴσως ἐρεῖτέ μοι σοὶ οὐ πιστεύομεν· οὐδὲ γὰρ
 ἐαυτῷ μαρτυρήσας ἀξιόπιστος ἐν ἀνθρώποις· οὐ τοίνυν πρὸς τὴν
 ἀξίαν τὴν αὐτοῦ, ἀλλὰ πρὸς τὴν ὑπόνοιαν τὴν ἐκείνων, καὶ τὴν
 μέλλουσαν παρ' ἐκείνων ἀντίθεσιν ἐπάγεσθαι, δείκνυς αὐτοῖς ὅτι
 οἷδε αὐτῶν τὰ ἀπόρρητα τῆς διανοίας· ὅταν δὲ λέγει ὅτι ἀλη-
 θές ἐστι ἡ μαρτυρία αὐτοῦ, αὐτῶν δείκνυσι τῶν πραγμάτων τὴν
 φύσιν.

31. Ὅτι ὡς θεὸν ἀξιόπιστον αὐτόν ἴδρι νομίζειν, τρεῖς παρα-
 γαγῶν μαρτυρίας τῶν λεγομένων, τὰ ἔργα τὰ ὑπ' αὐτοῦ γι-
 νομένα, τοῦ πατρὸς τὴν μαρτυρίαν, τὸ Ἰωάννου κήρυγμα· ἐπι-
 φέρει γοῦν, ἄλλος ἐστὶν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἑοῦ, καὶ οἶδα ὅτι ἀλη-
 θής ἐστὶν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ, περὶ Ἰωάννου λέγων· ἵνα δὲ μὴ λέ-
 γουσιν ὅτι χαριζόμενός σοι τοῦτο ἐποίησεν, ἐπιφέρει· ὑμεῖς ἀπι-
 στάκατε πρὸς Ἰωάννην καὶ μαμαρτύρηκε τῇ ἀληθείᾳ· οὐκ ἂν δὲ
 φησιν ἀπιστεῖλατε, εἰ μὴ ἀξιόπιστον αὐτόν ἠγείσθῃ.

34. Τί ἐστὶ τὸ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν εὐ λαμβάνω,
 ἀλλὰ ταῦτα λέγω ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε; ἐγὼ μὲν φησι οὐκ ἰδεό-
 μην τῆς τούτου μαρτυρίας, θεὸς ὢν, τῆς ἀνθρωπίνης· ἐπειδὴ
 δὲ μᾶλλον αὐτῷ προσέχετε ἢ περ ἐμοί, διὰ τοῦτο ὑμᾶς ἀναμιμ-
 νήσκω τῆς μαρτυρίας αὐτοῦ.

35. Λύχων δὲ καίόμενον λέγει τὸν Ἰωάννην, διὰ τὸ μὴ οἰχο-
 ζεν εἶχειν τὸ φῶς, ἀλλ' ἀπὸ τῆς τοῦ πνεύματος χάριτος.

Τί ἐστὶ τὸ ὑμεῖς ἠθέλησατε ἀγαλλιασθῆναι πρὸς ὧραν ἐν τῷ
 φωτὶ αὐτοῦ; θελοὶ ὅτι ἀπεδέξαντο μὲν τὰ εἰρηνικά παρὰ Ἰωάν-
 νου, καὶ ὁρθῆν περὶ αὐτοῦ κρίσιν εἶχον, ἀλλὰ πρόσκαιρος ἦν

λευταίας μόνας προυβάλλου· ἀλλ' εἶπερ ἐπὶ πᾶσι δικαίοις ἐφ' ἑαυ- V.
του, σὺα πάντως τὰ κεφάλαια τῶν γραφῶν προέτιρες.

Διὰ τί αὐτοῖς λέγει ὅτι τὴν κρίσιν πᾶσαν δίδωκε τῇ υἱῷ ;
εἰς φόβον αὐτοῦς ἐμβάλλων· ὡσπερ δὲ τὸ εἶδωκε ζῶν, ἀντὶ τοῦ
ἐγέννησεν αὐτὸν ζῶντά ἐστιν, οὕτως καὶ τὸ εἶδωκεν αὐτῷ κρί-
σιν, ἀντὶ τοῦ κριτὴν αὐτὸν ἐγέννησεν.

Πάλιν ἐκ τοῦ εἰπεῖν ὁ πατὴρ σου ὡς ἄρτι ἐργάζεται, καὶ γὰρ
ἐργάζομαι, εἶδεις τὸ ὁμότεμον· ἠθέλησαν αὐτὸν διὰ τοῦτο ἀπο-
κτεῖναι Ἰουδαῖοι· διὸ τὴν λέξιν μὲν καθυφίσκει, τὰ νοήματα δὲ
τὰ αὐτὰ πρότιθισιν οὕτω λέγων· οὐ θύναται ποιεῖν οὐδὲν ἄρ'
ἑαυτοῦ ὁ υἱός· εἴτα πάλιν ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ ἀνάγει λέγων, ὃ γὰρ
ὁ ἀνέκτιστος ποιῇ, φησιν, ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως, φησὶ, ποιεῖ·
εἴτα πάλιν ἐπὶ τὸ ταπεινότερον· ὡσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς
νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτως καὶ ὁ υἱός· εἴτα τὸ ταπεινὸν ὁμοῦ
καὶ ὑψηλόν· οὐδὲ γὰρ ὁ πατὴρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν
πᾶσαν δίδωκε τῇ υἱῷ· εἴτα ἐπὶ τὸ ὑψηλότερον· ἵνα πάντες τι-
μῶσι τὸν υἱὸν καθὼς τιμῶσι τὸν πατέρα· οὕτως τὸν λόγον ποι-
εῖ· ὥστε τοῖς μὲν τότε γενέσθαι εὐπαράδεκτον, καὶ τοὺς νῦν
ὠφελῆσθαι ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν· εἴτα ὅτι συμπλέκεται ἡ τιμὴ τοῦ
υἱοῦ τῇ τιμῇ τοῦ πατρὸς, λέγει· ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν, οὐ τιμᾷ
τὸν πατέρα.

Τὸ δὲ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται, ἀλλὰ μεταβίβηκε ἀπὸ τοῦ θά- 24.
νάτου πρὸς τὴν ζωὴν, τὸ εἰς κρίσιν ἀντὶ τοῦ οὐ κολάζεται οὐ
κατακρίνεται· θάνατον δὲ οὐ τοῦτον, ἀλλὰ τὸν αἰώνιον· ὡσπερ
καὶ ζωὴν οὐ ταύτην, ἀλλὰ τὴν αἰώνιον.

Ἐρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστιν, ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσωσι τῆς 25.
φωνῆς τοῦ υἱοῦ ἀνθρώπου καὶ ζήσονται· περὶ Λαζάρου καὶ τοῦτο
ὁμοίως λέγει.

Ὡσπερ γὰρ φησιν ὁ πατὴρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως εἶδω- 26.
κε καὶ τῇ υἱῷ ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ· τὴν τοῦ εἶδωκε λέξιν ἐν-
ταῦθα τίθει· ἐπὶ τῷ δεῖξαι μόνον τὰ δύο πρόσωπα· ἢ τοῦτο
λέγει τὸ ἐγείρειν νεκρούς, οὕτω καὶ τῇ υἱῷ δίδωκε· τοῦτο δὲ,
τῇ· ὑποστάσει· τὸ ἀπαράλλακτον εἰσάγει.

V. τὸν ἀναφυόμενον Πνεῦμον· εἰ γὰρ ὁμοίως τῷ πατρὶ ποιεῖ, θηλονότε μετὰ αὐθεντίας ποιεῖ, θηλον ὡς οὐχ ὁμοίως ποιεῖ· μάτην κατὰ σί γε βροτῶν ἂν ὁ πατὴρ ποιεῖ, ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ· τὸ γὰρ ὁμοιον ψεύδειναι, εἰ μὴ κατὰ πάντα ὁμοιον, ἢ διὰ τοῦτο κατέκρυψας.

Οὐχ ἑτέρα μὲν ὁ πατὴρ, ἑτέρα δὲ ὁ υἱὸς ἀπεργάζεται, ἀλλὰ ταῦτα ποιεῖ ἅπερ ἐκεῖνος ποιεῖ· τί οὖν εἴποι εἰ μὲν τὰ αὐτὰ ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ ἀσθενεστέρα δὲ δυνάμει καὶ τρόπῳ προσχωρούμενος; διὰ τοῦτο φησὶν εἶπον, ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ· ἀκούεις ὡς ἄρει τὸ ὁμοίως, καὶ τὸ ἀνόμοιον λέγεις; ὁμοίως ποιεῖ μετὰ τῆς αὐτῆς αὐθεντίας, μετὰ τῆς αὐτῆς ἐξουσίας· εἰ γὰρ ὡς ὑπακούων ποιεῖ, οὐχ ὁμοίως ποιεῖ· εἰ ὁμοίως ποιεῖ, οὐχ ὡς ὑπακούων ποιεῖ· εἰ ὡς κτίσμα ποιεῖ, οὐχ ὁμοίως ποιεῖ.

20. Πῶς νεώτερον τὸ καὶ μείζονα τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα; ἵνα ὑμεῖς θαυμάζητε· τὸ δὲ δείξει, πάλιν λέγει ἵνα τὴν μακρίαν αὐτῶν συστειλῇ· τὸ δὲ μείζονα ποιῆσαι Χριστόν, τί ἐστὶν ἄλλο, ἀλλὰ νεκροὺς ἐγείρει;

21. Τὸ ὥσπερ ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτως καὶ ὁ υἱὸς οὗς θίλει ζωοποιεῖ· τὸ μὲν γὰρ ὥσπερ ὁ πατὴρ ἐγείρει, τῆς δυνάμεως δείκνυσιν τὴν ἀπαραλλαξίαν· τὸ δὲ οὗς θίλει ζωοποιεῖ, τῆς ἐξουσίας τὴν ἰσότητα. Καὶ ἄλλως.

22. Τὴν πρὸς τὸν πατέρα ταυτότητα διὰ τοῦ ὥσπερ καὶ οὕτως ἐνδείξαντος, σὺ τοῦτο κρύψας, τοῦτο μόνον τὸ εὐθὺς ἀκόλουθον ἔργαφας· οὐδὲ γὰρ ὁ πατὴρ κρίνει οὐδένα ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δίδωκεν τῷ υἱῷ· ἐκ τοῦ δίδωκεν, ὡς πονηρῶς, τὸν υἱὸν διαβάλλειν Σελήσας· δίδον γὰρ πᾶσαν γράφαι τὴν λῆξιν ἔχουσαν οὕτως, ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτως καὶ ὁ υἱὸς οὗς θίλει ζωοποιεῖ, οὐδὲ γὰρ ὁ πατὴρ κρίνει οὐδένα, πᾶσαν δὲ τὴν κρίσιν δίδωκε τῷ υἱῷ· εἰ γὰρ ἦθεις συνηγοροῦσάν σοι τὴν γραφὴν, οὐκ ἂν ἐνόθευσας ταύτην, οὐκ ἂν ἐκρύψας τὰ ὑψηλὰ τοῦ Χριστοῦ, οὐκ ἂν τὰ μὲν τῆς γραφῆς κατεποίησας, τοῦ δὲ τὰς ἀρχὰς μόνας προειργάσας, τῶν δὲ τὰς τε-

ὡς θεῶ· ὅτι ἡ προνοητικὴ δύναμις καὶ ἐν σαββάτῳ ἔστί· ρεῖ γὰρ V. τὸ ὕδωρ καὶ σπερμαίνει πάντα καὶ αὖξις καὶ κινεῖται.

Τὸ οὐ δύναται ὁ υἱὸς ἀφ' ἑαυτοῦ ποιεῖν οὐδὲν, ἀντὶ τοῦ 19. ἄνευ τοῦ πατρὸς· ἤγουν οὐδὲν ἀλλότριον οὐδὲν ξένον· εἰ γὰρ μὴ τοῦτό ἐστι τὸ ὁ πατὴρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται καὶ ἐργάζομαι, ἐναντιωθήσεται τούτῳ τὸ ῥητὸν· ἃ γὰρ φησιν ὁ πατὴρ ποιεῖ, ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ· καὶ τοῦτο δι' ἄλλιν τὸ ὁμοούσιον κυροῖ. Καὶ μετ' ὀλίγα.

Τὸ οὐ δύναται, οὐκ ἀσθενείας, ἀλλὰ τῆς ἁκρας πρὸς τὸν πατέρα ταυτοφυΐας μοι πίστωσις· τὸ γὰρ ἀδύνατον ἐφ' υἱοῦ οὐ τὸ ἀνεγχώρητον δεῖκνυσιν, ὡς τὸ ἀδύνατον ψεύσασθαι θεὸν οὐκ ἀσθενείας· ἀλλ' ἁκρας δυνάμειος ἐνδείξεις· σφόδρα γὰρ ἐν τῇ ἀληθείᾳ πολλὴν ἔχων τὴν δύναμιν, οὐκ ἂν ὑπ' ἀσθενείας κατενεχθεῖ πρὸς τὸ ψεῦδος· οὕτως τὸ οὐ δύναται ὁ υἱὸς ἀφ' ἑαυτοῦ ποιεῖν οὐδὲν, ἀνεγχώρητον φησὶ τὸν υἱὸν διεκρημένον τοῦ πατρὸς ἔχειν ἐνέργειαν· οὐ γὰρ δυνατόν τὸ γέννημα δίχα τοῦ γεννησαντος τί ποιεῖν, οὐκ ἔχωρεῖ τὸ ἀπαύγασμα δίχα τοῦ πατρὸς ἀνατίλλειν· οὐκ ἔστι τὸν κλάδον δίχα τῆς ρίζης φέρειν καρπὸν· οὐ δύναται ρεῖν ποταμὸς τῆς βλυζούσης διεκρημένος πηγῆς· πῶς οὖν μακάριε ἐρμηνεύσον ἡμῖν εὐαγγελιστὰ τὸ τοιοῦτον· εἰπέ τὸ ἀκόλουθον ὁ ἀπένευψεν Ἄρειος. Καὶ μετ' ὀλίγα.

Ὡςπερ εἰ τις κακοῦργος καὶ τὸ μὴ εἶναι θεὸν ἐκ τῶν γραφῶν ἀποδείξει· τολμήσει· εἰ γὰρ τις τὸ, εἶπεν ἄρρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, τὴν ἀρχὴν ἀφελόμενος, λέγει τὴν γραφὴν εἰρκαίνει μὴ εἶναι θεὸν, προφίρων μόνον τὸ οὐκ εἶναι θεός, ἀρ' οὐ δοῖται τοῖς ἁγνοοῦσιν ἐκ τῶν γραφῶν διαλέγεσθαι; ἀλλ' ὅμως κατατιμών τὴν γραφὴν ἀσέβης, ἀλλ' οὐχ' ὡς ἐκ γραφῆς λαλῶν εὐσεβὴς ὁ τοιοῦτος, τὴν γραφὴν ἑαυτῇ πολεμοῦσαν δεικνύς· τὴν ἀληθεῖαν ψεῦδος διελέγχειν πειρᾶται· τοῦτο καὶ σὺ ποιεῖς ὦ Ἄρει· διὰ τί γὰρ γράφας, οὐ δύναται ὁ υἱὸς ἀφ' ἑαυτοῦ ποιεῖν οὐδὲν, οὐκ ἐτι προσέθηκες τὸ ἀκόλουθον, ἃ γὰρ ἂν ὁ πατὴρ ποιῇ, ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ; ἀλλ' ἐφοβήσας τοῦτο προσέτιναι, ἔδειξας

V. Ὅτι τὸ ἐν τῇ προβατικῇ κολυμβήτρᾳ τιλούμενον, τύπος ἦν τοῦ βαπτίσματος.

6. Ὅτι οὐς ἀπῆται πίστιν οὐ πρὸ τῶν θαυμάτων, ἀλλὰ μετὰ τὸ ἰδεῖν αὐτὸν θαύματα πεποιηκότα ἀπῆται.

9. Ἦρε δὲ τὸν αὐτοῦ κράβαττον, ἐπειδὴ ἅμα ἤκουσε, πιστεύουσα; ἢ γάρη.

Διὰ τί οὐκ ἐρωτῶσιν αὐτὸν τίς ἐστιν ὁ ποιήσας ὑγιῆ, ἀλλ' ὁ εἰπὼν σοι ἄρον τὸν κράβαττόν σου; ἀπὸ πολλῆς κακουργίας, ἄνω γὰρ καὶ κάτω τὰν δεχοῦσαν παράβασιν εἰς μίσην ἔγον τοῦ σαββάτου.

13. Διὰ τί ἐξίνευσεν ποιήσας τὸ θῆμα; ἵνα μὴ πλέον παρασκευάσῃ αὐτοὺς ἐκπαῆναι· οἶδε γὰρ καὶ ὅψις μόνη τοῦ διαφθονουμένου οὐ μικρὸν τοῖς βασκαίνουσιν ἐνίναί σπινθῆρα.

14. Διὰ τί λίγει, ἰδε ὑγιᾶς γίγονας, μηκέτι ἁμάρτανε; ἅμα μὲν ὅτι ἐξ ἁμαρτιῶν ἐτίχθη τῷ ἀνθρώπῳ τὸ νόσημα· ἐπειτα δὲ ἵνα μάθωμεν ὡς ἡ ἀτελεύτητος κολάσις, οὐκ ἔχει ἀποκατάστασιν· οὗτος γὰρ ἁμαρτήσας μικροῦ δεῖν ὅλην ζωὴν ἀνθρώπου ἐκολάζετο· οὐδὲ γὰρ ἐν χρόνῳ τὰ ἁμαρτήματα κρίνεται, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ φύσει τῶν πεπλημμελῶν καὶ τοῦτο δι' ἀνυπόμεινον ὅτι καὶ χαλεπὴν δώμεν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν δίκην, εἴτα τοῖς αὐτοῖς περιπίσσομεν, χαλεπώτερα πολλῷ πεισόμεθα μᾶλλον· ὡς ἀναισθητος γὰρ καὶ καταφρονητὴς κολάζεται τότε· καὶ διὰ τὴν οὐ πάντες ὧδε παιδεύονται; ὅτι μικροτέρως δέονται κολάσεως, ἢ κατὰ χρόνον ζωῆς ἀνθρωπίνης· καὶ ὅτι τοῦτο ἔτι, λίγοντος ἀκουσεν Παύλου· κρίνονται δὲ ὑπὸ κυρίου παιδευόμεθα, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν.

Ὅτι τὰ νόσηματα ἢ δι' ἁμαρτίας ὥσπερ καὶ ἐν ταῖς βασιλείαις ὀρώμεν τινὰ ποδᾶλγία κατασχεθῆντα, καὶ δι' εὐδοκίμῃσιν ὡς ἐπὶ τοῦ ἰώβ· γίνεται καὶ ἀπὸ ῥαθυμίας καὶ ἀπὸ γαστριμαργίας.

17. Ὅτι τὸ ὁ πατὴρ μου ἵως ἄρτι ἐργάζεται καὶ γὰρ ἐργάζομαι, τὸ ὁμοούσιον δείκνυσιν· καὶ ἀνάγων αὐτοὺς ἵνα προσέχωσιν αὐτῷ

καὶ τοὺς τῆς διανοίας καὶ τοῦ σώματος λέγει· καὶ γὰρ ἰσῶν IV.
λοιπὸν τὸ πλῆθος τῶν Σαμαρειτῶν ἔρχόμενον.

Ὁ γὰρ Θεριζὼν φησὶ μισθὸν λαμβάνει, καὶ συνάγει καρ- 36.
πὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον· ἵνα καὶ ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θε-
ρίζων· ὁ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· προφῆται, φησὶν, ἔσπειραν, ἀλλ'
οὐκ ἐθέρισαν· οὐ μὲν ἀπιστέρηνται ἰσθονῆς, ἀλλὰ σὺν ἡμῖν χαί-
ρουσιν, εἰ καὶ μὴ σὺν ἡμῖν Θερίζουσι· τοῦτο δὲ οὐ συμβαίνει ἐν
τοῖς αἰσθητοῖς· οὐχ ὁμοῦ γὰρ χαίρουσιν, ἰὰν ἄλλος σπείρῃ καὶ
ἄλλος Θέρισῃ.

Ὅτι ἡ Καπερναοὺμ οὐκ ἐστὶν αὐτὸν πατρὶς αὐτοῦ οὔσα· ἡ 44.
γὰρ συνήθεια εὐκαταφρονήτου ποιεῖν εἰώθειν.

Ὅτι καὶ Σαμαρεῖται καὶ Ναζῆραιοὶ καὶ Γαλιλαιοὶ πιστεύου-
σιν εἰς αἰσχρότητα Ἰουδαίων τῶν λεγόντων αὐτὸν σαμαρεῖτα· καὶ
πάνην, ἐκ Ναζαρέθ δύναται τι καλὸν εἶναι;

Διὰ τί καλεῖ βασιλικόν; ἢ τοι ἀπὸ βασιλικῆς καταγόμενον 46.
σειρῆς, εἴτε ἀξιώμα ἐστὶν ἀρχῆς οὕτω καλούμενον· τινὲς μὲν οὖν
αὐτὸν ἐκείνον νομίζουσι τὸν παρὰ τῷ Ματθαίῳ· δέικνται δὲ ἱε-
ρος ὢν παρ' ἐκείνου, οὐκ ἀπὸ τοῦ ἀξιώματος μόνον, ἀλλὰ καὶ
ἀπὸ τῆς πίστεως· ἐκεῖνος μὲν γὰρ καὶ βουλούμενον τὸν Χριστὸν
ἰλθεῖν, ἀξιοὶ μένειν· οὗτος δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἔλκει· κἀκεῖνός μὲν
οὐκ εἶμι ἀξιος· λέγει· αὐτὸς δὲ καὶ κατεπειγεί· κἀκεῖνου μὲν ὁ
παῖς παρέσει κατείχιτο, τούτου δὲ πυριτῆ.

Διὰ τί λέγει αὐτῷ, πορεύου, ὁ υἱὸς σου ζῇ; ἵνα δείξῃ αὐ- 50.
τῷ ὅτι καὶ ἀπὼν Θεραιεύει· ἀσθενῆς γὰρ ἦν ἐν τῷ λέγειν, ὅτι
κατάβηθε κύριε πρὶν ἀποθανεῖν τὸν υἱόν μου.

Ὅτι οὐχ ἀπλῶς τὸ δεύτερον προσέθηκεν, ἀλλὰ δεικνύς, ὅτι 54.
καὶ δευτέρου σημείου γενομένου, οὐδὲ πρὸς τὸ ὕψος τῶν Σα-
μαρειτῶν ἔφθασαν τῶν οὐδὲ ἐν σημείον ἰσραηλῶτων.

Ἐορτὴν ἐνταῦθα τὴν πεντηκοστὴν φησὶ· συνεχῶς δὲ ἐν ταῖς Cap. V.
ἑορταῖς ἐπιχωριάζει· τοῦτο μὲν ἵνα δείξῃ μετ' αὐτῶν ἑορτάζειν· V. I.
τοῦτο δὲ διὰ τὸ πλῆθος· μάλιστα γὰρ ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις
οἱ ἀρελίστιροι συνέτριχον.

- IV. Ποῖον ἐστὶ τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν ὃ λέγει Χριστὸς παρέχειν ; ὁ
 14. καθαρμὸς ἐξ αὐτοῦ , καὶ ἡ παραψυχὴ ἡ ἐκ πίστεως.
20. Τὸ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῇ ὁρῇ τούτῃ προσκύνησαν , τοὺς
 περὶ τὸν Ἀβραάμ θηλοῖ , καὶ γὰρ ἐκεῖ φασὶ τὸν υἱὸν ἀνενε-
 νοχῆναι.
22. Πῶς λέγει ὅτι ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ εἶδατε ; ὅτι μερι-
 κὸν θεὸν καὶ τοπικόν ἐνόμιζον εἶναι· οὕτως γὰρ καὶ Πέρσαις πύμ-
 φαντες ἀπήγγειλαν , ὅτι ὁ τοῦ Ἰόπου θεὸς αὐτοὺς λυμαινεται.
 Πῶς λέγει ὅτι ἡμεῖς προσκυνούμεν ὃ εἶδαμεν ; πρὸς τὴν ὑπό-
 νοιαν τῆς γυναικὸς λέγει· εἶχε γὰρ αὐτὸν ὡς προφῆτην Ἰουδαίων.
23. Τοιοῦτους γὰρ ὁ πατὴρ τοὺς προσκυνούντας αὐτὸν ζητεῖ ,
 τοὺς μὴ τότε περιλείοντας τὴν λατρίαν.
24. Πνεῦμα ὁ θεὸς τὸ ἀσώματον λέγει , καὶ ὅτι ἡ λατρεία αὐ-
 τοῦ , ἀσώματος θίλει εἶναι καὶ διὰ τοῦ ἐν ἡμῖν ἀσωμάτου προίρ-
 χισθαι.
25. Ποῦθεν σαμαρείται τὸ προσδεσθῆναι τὸν Χριστὸν εἶχον , τὸν
 Μωσέα μόνον ἀλλ' οὐ τοὺς προφῆτας ἔχοντες ; ἐκ τοῦ λέγειν τὸν
 Ἰακώβ ὅτι οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰουδα καὶ ἡγουμένος ἐκ τῶν
 μνηρῶν αὐτοῦ , ἕως ἂν ἔλθῃ ὃ ἀπόκειται· καὶ αὐτὸς Μωσῆς , προ-
 φῆτην ὑμῖν ἀναστήσει κύριος.
27. Καὶ ἐθαύμασαν ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· τί ἐθαύμαζον ; τὸ
 ἄτυπον , τὸ μὲν ὑπερβολῆς ταπεινὸν , ὅτι πανίχρῃ καὶ σαμαρεί-
 τιδι διελέγετο θεὸς ὦν.
29. Δεῦτε ἰδετε μήτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός· διὰ τί λέγει τὸ
 μήτι ; οὐκ ἐκ τῆς οἰκείας αὐτὸν ἀποφάσεως παρεισαγαγεῖν βου-
 λόμενη , ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τῆς τοιαύτης ψήφου ποιῆσαι κοινωνοὺς
 βουλομένη.
31. Τὸ ἡρώτων διὰ οἱ μαθεῖται τὸν Χριστὸν ῥαββί , φάγε· τῇ ἐγχα-
 ρίᾳ αὐτῶν φωνῇ τὸ ἑρωτᾷ , παρακαλῶ σημαίνει.
35. Οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι τετράμηνόν ἐστι , καὶ ὁ Σερισμὸς ἐρ-
 χεται ; χώρας μὲν καὶ Σερισμὸν τὸ πλεῖθος τῶν ψυχῶν λέγει τῶν
 ἐτοιμῶν πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ κηρύγματος· ὀφθαλμοὺς δὲ ἐνταῦθα

ἐβάδιζεν εὐτόνως ὥς καὶ κοπιάσαι· οὐ γὰρ ὑποζυγίοις ἐπέχε- IV.
το, παιδεύων ἡμῖν τὸ ἀπέριττον καὶ μὴ πολλῶ δεῖσθαι· ἐπὶ γῆν
δὲ ἀλλ' οὐκ ἐπὶ θρόνου καθίσταται, καὶ παρὰ πηγὴ διὰ τὸ ψύ-
χος· διὰ τοῦτο καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς ἰδῆλου, ἦν δὲ ὡσεὶ ὥρα
ἐκτε· τὸ δὲ ἄτυπον αὐτοῦ φαίνεται ἐκ τοῦ μόνον καταλειφθῆ-
ναι ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ τὸ περὶ τὰς τροφὰς ἐμειλημένον ἐκ τοῦ ἀπει-
θεῖν τοὺς μαθητὰς ἀγοράσαι τροφὰς δέικνυται. Καὶ μετ' ὀλίγα.
Πῶς δύναται ψῆσιν ἴσος εἶναι ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ; ὁ γὰρ Θεὸς οὐ-
δέποτε κοπιᾷ· ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐκοπίασεν· ἀκούει γὰρ τοῦ προφήτου
λέγοντος· Ἠσαΐου· ὁ Θεὸς ὁ αἰώνιος, ὁ Θεὸς ὁ κατασκευάσας τὰ
ἄκρα τῆς γῆς, οὐ πεινάσει, οὐδὲ κοπιάσει· οὐδὲ ἐστὶν ἐξεύρε-
σις τῆς φρονήσεως αὐτοῦ· σύμφημι καὶ γὰρ σοι Εὐνόμει ὅτι Θεὸς
οὐδέποτε κοπιᾷ· ἀλλ' ὅτ' ἂν ἀκούσης Ἰησοῦν κεκοπιακέναι ἐκ τῆς
ἰδοιορίας, μὴ τὸν Θεὸν λόγον ὅν ἐν αὐτῷ φαντάζου κεκοπια-
κέναι, ἀλλὰ τὴν τοῦ δούλου μορφήν, Θεὸς γὰρ οὐδὲ πώποτε
κοπιᾷ, πάθος οὐκ ἐπιδέχεται· ὅτι δὲ ὁ Θεὸς λόγος ἦν τῇ τοῦ
δούλου μορφῇ, λεγίτω καὶ ὁ Ἰωάννης, καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένε-
το καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν· οὐ τραπεῖς καὶ μεταβληθεῖς, ἀλλὰ
σάρκα προσλαβὼν· ἵνα οὖν δειχθῇ ὅτι καὶ ἄνθρωπός ἐστι, κε-
κοπίακεν.

Πῶς ὁ λέγων εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσελθεῖν, Σαμαρεί- 7.
ταις διελίγετο; κατὰ τύχην ἐξῆλθεν ἡ γυνὴ ἀντλησάαι ὕδωρ· τῷ
δὲ Χριστῷ ἡ καθίδρυα διὰ τὸν κόπον γίγνεται, οὐ μὴν διὰ τὴν
γυναικα.

Πόθεν αὐτὸν ἰουδαῖον ἐγνώρισεν ὄντα; ἀπὸ τοῦ σχήματος 9.
καὶ ἀπὸ τῆς φωνῆς.

Τὸ πόθεν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν, εἶπεν πρὸς τὴν πηγὴν 11.
ἐξετάζουσα τοῦ ὕδατος, τὸ ἐκείνου ὕδωρ· οὐδὲ γὰρ ψησι κρείτ-
των εἰ τοῦ Ἰακώβ, ἵνα κρείττον ὕδωρ θῷς.

Πῶς λίγει; Ἰακώβ ὁ πατὴρ ἡμῶν ἔδωκεν ἡμῖν τὴν πηγὴν 12.
ταύ· χρη γινώσκειν ὅτι ὁ τόπος ἦν ἔνθα περὶ τῆς Διαινας οἱ περὶ
τὸν Δαυὶ καὶ Συμεὼν ἀγανακτοῦντες, τὸν χαλιπὸν ἐκείνον εἰρ-
γύσαντο φόνον.

IV. Πόθεν ἐκλήθησαν Σαμαρείται, καὶ πῶς συνέστησαν; Σομὸρ τὸ ὄρος ἔλεγτο ἀπὸ τοῦ κτησαμένου· καθάπερ καὶ Ἰσαΐας φασί· καὶ ἡ κεφαλὴ Σομὸρων, Ἐφραΐμ· ἀλλ' οἱ οἰκοῦντες οὐ Σαμαρείται, ἀλλ' Ἰσραηλῖται ἐλέγοντο· χρόνου δὲ προϊόντος προσέκρουσαν τῷ Δαυὶ, καὶ βασιλεύσαςτος Φακὶ ἀνῆλθε Φελγαφασάρ, πόλεις τε εἴλε, πολλὰς, καὶ ἐπέθετο τῇ Ἠλᾷ, καὶ ἀνελὼν αὐτόν, Ἰσὴν τὴν βασιλείαν ἔδωκε καὶ ἐπὶ τούτῳ ἐλθὼν ὁ Σαλαμανασάρ εἴλε πόλεις ἐτέρας, καὶ φόρους ἔποιησεν ὑποτελείς· ἀλλ' οὗτος τὸ μὲν πρῶτον ἤρξεν· ὕστερον δὲ ἀπῆγε τῆς ἀρχῆς, καὶ πρὸς τὴν τῶν Αἰθιοπῶν κατέφυγε συμμαχίαν· ἔγνω τοῦτο ὁ ἀσσύριος, καὶ ἐπιστρατεύσας καὶ ἀνελὼν αὐτοὺς, οὐκίτι τὸ ἔθνος ἐκεῖ μένει ἀφίξει διὰ τὴν τῆς στάσεως ὑποψίαν· ἀλλὰ ἐξ αὐτῶν, τοὺς μὲν εἰς Βαβυλῶνα ἔγαγε καὶ Μήδους· ἐκείθεν δὲ ἔβη διαφόρων τόπων ἀγαγὼν, κατόικισεν ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, ὥστε λοιπὸν ἀσφαλῆ αὐτῷ τὴν ἀρχὴν εἶναι, τῶν οἰκίων ἔχοντων τὸν τόπον· τούτων δὲ γενομένων, βουλόμενος ὁ Δαυὶ δεῖξαι τὴν αὐτοῦ δύναμιν, καὶ ὡς οὐ δι' ἀσθένειαν ἐξέδωκεν Ἰουδαίους ἀλλὰ δι' ἀμαρτίας, ἐπαφίξει λίοντας τοῖς βαρβάροις οἱ τινες ἐλυμαίνοντο τὸ ἔθνος ἅπαν· ἀπεγγέλλη οὖν ταῦτα τῷ βασιλεῖ, καὶ πέμψαι ἱερεῖα τινὰ τὸν παραδῶσοντα αὐτοῖς τὸν θεοῦ νόμον· ἀλλ' ὁμῶς οὐδὲ οὕτως ἐξ ὁλοκλήρου τῆς ἀσεβείας ἀπίστησαν· χρόνου προϊόντος, τῶν μὲν εἰδῶλων ἀπέστησαν, ἐσίβοντο δὲ τὸν θεόν· καὶ τῶν πραγμάτων ἐν τούτοις ὄντων, ἀνελθόντες οἱ Ἰουδαί, ζηλοτύπως πρὸς αὐτοὺς εἶχον, ἅτε πρὸς ἀλλοφύλους, καὶ ἀπὸ τοῦ ὄρους Σαμαρείτας αὐτοὺς ἐμάλουν· καὶ οὐ μικρὰ ἐντιῦθεν ἦν φιλονεικία· οὐδὲ γὰρ ταῖς γραφαῖς ἀπάσαις ἐχρῶντο, ἀλλὰ Μωσέα, τοὺς δὲ προφῆτας, οὐχί· ἐφιλονείκουν μὲν τοι εἰς τὴν εὐγένειαν ἰσχυθῆναι αὐτοὺς, καὶ ἐφιλοτιμοῦντο ἐπὶ τῷ Ἀβραάμ, καὶ πρόγονον αὐτὸν ἀπεγράφοντο, ἅτε ἀπὸ τῆς Χαλδαίας ὄντα· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι μετὰ πάντων τῶν ἔθνικῶς ζώντων, καὶ τούτους ἐξεδιύσσοντο.

6. Εἰπὼν ὅτι κηκοπιακῶς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας, εἰδειξεν ὅτι οὕτως

πρὸς τινὰ Ἰουδαίον περὶ καθαρισμοῦ; τὴν ζηλοτυπίαν αὐτῶν ἦν III.
εἶχον αἱ πρὸς τοὺς τοῦ Χριστοῦ μαθητὰς πρὸς αὐτὸν τε τὸν
Χριστὸν, ὡς τοῦ παρὰ αὐτῶν βαπτίσματος πλέον ἔχοντος τῶν
τοῦ Χριστοῦ μαθητῶν· ὅτι δὲ τοῦτό ἐστι, τὰ ἑξῆς δηλοῖ· ἤλ-
θου γὰρ πρὸς τὸν Ἰωάννην λέγοντες· ῥαββί, ὃς ἦν μετὰ σοῦ,
τούτίστιν ὃς τάξιν ἔχει μαθητοῦ, ἀποσχίσας βαπτίζει· ἀντὶ τοῦ
ὃ σὺ μεμαρτύρηκας, ἀντὶ τοῦ ὃν σὺ ἐβάπτισας.

Τί ἐστι τὸ χαρὰ χαίρω; διὰ τὸ ἐκ τῆς φωνῆς τοῦ νυμφίου 29.
τὴν νύμφην ἐπιγινῶναι αὐτόν· ὃ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· ἀντὶ τοῦ
εἰ μὴ προσῆλθεν ἡ νύμφη, τοῦτίστιν ὁ λαὸς ἤγουν ἡ ἐκκλησία τῇ
νυμφίῳ Χριστῷ, τότε ἂν ἤλθουσα, νῦν δὲ τούτου γενομένου ὡς
φίλος χαρὰ χαίρω.

Τί σημαίνει ὁ ἀνωθεν ἐρχόμενος, ἐπάνω πάντων ἐστὶ; τὴν 31.
ὑπερβάλλουσαν τῆς δόξης αὐτοῦ ὑπεροχὴν· τὸν δὲ ἐκ τῆς γῆς
ὄντα καὶ λαλοῦντα, ἑαυτὸν φησὶν, οὐχ' ὅτι δὲ γῆνα εἰλεγεν,
ἀλλὰ παραβάλλων τὰ αὐτοῦ πρὸς τὸν Χριστόν.

Ὅτι δὲ εἶπεν τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει, ἀντὶ 32.
τοῦ ὀλίγοι φησὶν· ὥσπερ γὰρ τὸ πάντες ἐπὶ τῶν πολλῶν νοεῖ-
ται, οὕτω καὶ τὸ οὐδεὶς ἐπὶ τῶν ὀλίγων.

Τί ἐστὶν ὃ γὰρ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐσφράγισεν ὅτι 33.
ὁ θεὸς ἀληθὴς ἐστὶν; ἀντὶ τοῦ ὥστε ὃ μὴ τούτῳ πιευνῶν, καὶ
τῷ πατρὶ ἀπιστεῖ· τὸ γὰρ ἐσφράγισεν ἐνταῦθα εἰδείξε σημαίνει.

Τί ἐστὶ τὸ οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσιν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα; ἐν- 34.
ταῦθα τὴν ἐνέργειαν λέγει· ἡμεῖς μὲν οὖν φησι μέτρῳ τὴν ἐνέργειαν
λαμβάνομεν· αὐτὸς δὲ ὁλόκληρον πᾶσιν τὴν ἐνέργειαν παρέχει.

Ὅτι αὐτὸς ὁ Χριστὸς οὐκ ἐβάπτισεν ἄλλ' οἱ μαθεῖται, οἱ Cap. IV.
v. 2.
δὲ ἀπαγγέλλοντες εἰπὼν τοιαῦτα, ὅπως διεγείρωσι τοὺς ἀκούον-
τας ὅτι ὁ Χριστὸς βαπτίζει· εἰπὼν δὲ μὴ γινώσκοντες τὸν τοῦ
Ἰωάννου σκοπὸν ὃν εἶχεν εἰς Χριστόν.

Πῶς νοητὸν τὸ εἶδει δὲ αὐτὸν διέρχασθαι διὰ τῆς Σαμα- 4.
ρίας; ὅτ' ἂν φησιν ἀπῆλθον αὐτόν οἱ Ἰουδαῖοι, ἐπὶ τὰ εἶδη
ἔρχετο.

- III. τοῦ βαπτίσματος καὶ τῆς κατὰ χάριν γεννήσεως ; πῶς ἂν εἶπω ὑμῖν τὰ ἑπουράνια, τοῦτόστι περί τῆς ἀπορρέοντος καὶ ἀφράστου γεννήσεως ; ἄλλοι δὲ τὸ ἐπίγειον, περί τῆς τοῦ ἀνίμου ἐνεργείας νοοῦσιν· εἰ δὲ τὸ βάπτισμα, ἐπίγειον λέγει ἢ διὰ τὸ ἐν τῇ γῇ τελείσθαι, ἢ πρὸς σύγκρισιν τῆς ἀνωθεν αὐτοῦ γεννήσεως.
13. Διὰ τί εἶπεν τὸ οὐδεὶς ἀναβίβηκεν εἰς τὸν οὐρανόν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβῆς ; ἵνα τὸν Νικόδημον διορθώσῃται, ἐπεὶ ἐκεῖνος εἶπεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐληλυθας διδάσκαλος ; ἐκκόπτει οὖν αὐτοῦ τὸ φρόνημα εἰς τὸ μὴ ἔχειν αὐτὸν διδάσκαλον.
14. Διὰ τί εἶπεν καὶ κατὰ Μωσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ ; πρῶτον μὲν, ἵνα μάθωμεν ὅτι συγγενὴ τὰ παλαιὰ τοῖς νῦν, καὶ ἵνα γινώσκωμεν ὅτι οὐ κακόν· ἔπειτα ὅτι εἰ πρὸς εἰκόνα χαλκὴν ὄφιν βλέποντες οἱ Ἰουδαῖοι διέφυγον θάνατον, πολλὰ μᾶλλον εἰς τὸν ἐσταυρωμένον πιστεύοντες· διὰ τοῦτο ἐπέγαγεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτόν, μὴ ἀπόλῃται.
17. Τὸ οὐκ ἀπίστευε τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσῃ τὸν κόσμον· ἦν γὰρ κρίσιν, φασί, ἐν τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ· οὐκ ἀπίστευε τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσῃ τὸν κόσμον· ἦν γὰρ κρίσιν, φασί, ἐν τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ· οὐκ ἀπίστευε τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσῃ τὸν κόσμον.
18. Ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱόν, οὐ κρίνεται· φυλάττειν θελονότι καὶ τὰς ἐκείνου ἐντολάς· ἐνταῦθα δὲ τὸ οὐ κατακρίνεται νοήσεις. Ὁ δὲ μὴ πιστεύων, ἤδη κέκριται· πῶς ; ὅτι αὐτὸ τὸ ἀπιστεῖν, κόλασίς ἐστι, τῇ τοῦ πράγματος καταδικαζόμενος φύσει· ὥσπερ ὁ φονεὺς, καὶ μὴ κρίνοντός τινος μὴ καταδικασθῇ, τῇ τοῦ πράγματος καταδικασταὶ φύσει.
21. Ὁ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν, ἐρχεται πρὸς τὸ φῶς· ὁ τῷ χριστιανισμῷ προστρέχων θελονότι.
22. Διὰ τοῦ εἰπεῖν ὅτι μετὰ ταῦτα ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν ἰουδαίαν γῆν, δείκνυσιν ὅτι ἐν ταῖς ἑορταῖς εἰς τὴν πόλιν ἀνῆκε καὶ διδάσκειν καὶ θαυματουργεῖν.
23. Ὅτι καὶ οἱ μαθηταὶ καὶ ὁ Ἰωάννης ἰβήπατιζε, τὸ δὲ τέλος ἐπιτίθει Χριστὸς τὸ πνεῦμα χαριζόμενος.
25. Τί σημαίνει ἡ λεγομένη ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου

θρῶπος καὶ οὐχ' ἀπλοῦς ὡς ἀκριβῶς ἐπιστάμεθα· καὶ διὰ τοῦτο III.
τῷ διπλῷ καὶ συνεζευγμένῳ τὰ συγγενῇ καὶ ὅμοια φάρμακα πρὸς
θεραπεῖαν ἀπεκληρώθη· σώματι μὲν τῷ φαινομένῳ, ὕδωρ τὸ αἰ-
σθητὸν· ψυχῇ δὲ τῇ ἀσάτῳ, πνεῦμα τὸ ἀφανές· πίστει καλού-
μενον, ἀρρήτοις παραγενόμενον· ὕδωρ δὲ ὑπηρετεῖ πρὸς ἐνδειξιν
τῆς καθάρσεως· ἐπειδὴ γὰρ εἰώδαμεν καὶ ῥύποι βορβόροι τὸ σῶ-
μα καθυβρισθῆναι, ὕδατι ῥύπτοντες καθαρὸν ἀποφαίνεσθαι, διὰ τοῦ-
το καὶ ἐπὶ τῆς μυστικῆς πράξεως αὐτὸ παραλαμβάνομεν· τῷ αἰ-
σθητῷ πράγματι, τὴν ἀσώματόν δηλοῦντες λαμπρότητα.

Καὶ μετ' ὀλίγα.

Πρὸς δὲ χρεῖαν, αἱ τρεῖς καταθύσεις παραλαμβάνονται· τοῦ-
το τυγχάνει· τέσσαρα στοιχεῖα γνωρίζομεν, ἀρ' ὧν ὁ κόσμος
ἔχει τὴν σύστασιν, πῦρ, ἀήρ, γῆ, καὶ ὕδωρ· ὁ τοῖωνν θεὸς
ἡμῶν καὶ σωτὴρ τὴν ὑπὲρ ἡμῶν οἰκονομίαν πληρῶν τὸ τρίτον
τούτων ὑπέλθεν τὴν γῆν, ἵν' ἐκείθεν τὴν ζωὴν ἀνατείλῃ· ἡμεῖς
δὲ τὸ βάπτισμα παραλαμβάνοντες εἰς μέμνησιν τοῦ κυρίου καὶ δι-
δασκάλου καὶ καθηγεμένου ἡμῶν, εἰς γῆν μὲν οὐ διασπόμεθα·
αὐτὴ γὰρ τοῦ νεκρωθέντος παντελῶς σώματος γίνεται σκέπη,
τὴν ἀσθένειαν καὶ φθορὰν τῆς φύσεως ἡμῶν περιστέλλουσα· ἐπὶ
δὲ τῆς γῆς τὸ συγγενὲς στοιχεῖον τὸ ὕδωρ ἐρχόμενοι, ἐκείνῳ
ἑαυτοὺς ἐγκρύπτομεν, ὡς ὁ σωτὴρ τῇ γῇ· καὶ τρίτον τοῦτο ποιή-
σαντες, τὴν τριήμερον τῆς ἀναστάσεως χάριν ἐξαικονίζομεν.

Τί ἐστὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος, πνεῦμα ἐστὶ· 6.
γέννησιν ἐνταῦθα τὴν κατὰ τιμὴν καὶ χάριν λέγει διὰ τοῦ βα-
πτίσματος ἀναγέννησιν καὶ υἱοθέσιαν.

Διὰ τί φέρει παράδειγμα λίγων, τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, 8.
καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, οὐκ οἶδας δι' ὅθεν ἔρχεται καὶ
πού ὑπάγει· ἐστὶ δὲ τὸ νόημα τοιοῦτον· εἰ γάρ φησι τοῦ ἀνέ-
μου οὐ πῶ αἰσθᾷσει δέχῃ τὴν ἀκοήν, τὴν ὁρμὴν δὲ ἐρμηνεύσαι
οὐκ οἶδας, πῶς τὴν ἀπὸ τοῦ θεοῦ πνεύματος ἐνέργειαν περιε-
γάζῃ νοῆσαι;

Εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε, τοῦτέστι περὶ 12.

11. Ὑγιῶς προσείκιντο αὐτῷ· καὶ τοῦτο ἐδῆλωσεν εἰπὼν, καὶ σὺ Καπερναοὺμ ἢ ἕως τῶν οὐρανῶν ὑψωθείσα, ἕως ἄθρου καταβήσῃ.
13. Διὰ τοῦ εἶπεν ὅτι ἦν ἐγγὺς τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, δαί-
κνυσιν ἡμῖν ὅτι οὐ πρὸ πολλῶν πάλιν ἡμερῶν τοῦ πάσχα ἔβα-
πλίστατο.
14. Ὅτι τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐξίβαλεν ἐκ τοῦ ἱε-
ροῦ λέγων, μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς μου οἶκον ἐμ-
πορίου· ἕτερος δὲ εὐαγγελιστὴς λέγει σπῆλαιον ληστῶν· ὅθεν οὐ
κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀμφοτέρω γέγονεν· ἐκαστὸν γὰρ πρὸς
αὐτὸ τὸ πάθος ἔβδων, ἐνταῦθα δὲ ἐν προσιμίαις τῶν σημείων
ὑφαιμένως τῇ ἐπιτιμῇ· ἐπεὶ οὖν καὶ ὁ λόγος καὶ ὁ χρόνος διά-
φορος, διχῶς τὸ πραχθῆναι.
18. Ὅτι τὸ λέγειν αὐτοὺς, τί σημεῖον δεικνύεις ἡμῖν ὅτι ταῦτα
ποιεῖς, ἐσχάτης ἀπονοίας ἐστὶ· ποίου γὰρ σημείου χρεια ἦν ὥστε
τὰ κακῶς γινόμενα παῦσαι, ἡγουν τοὺς ἀμαρτάνοντας ἐπιστρί-
φισθαι;
19. Ὅτι τὸ λύσατε καὶ ἰγερῶ, δύο εἰσάγει νοήματα, καὶ ὅτι
ἀναστήσεται, καὶ ὅτι θιός ὁ ἀναστήσων, ἵαυτὸν γὰρ εἶπεν ἰγερῶ.
20. Πῶς νοητέον τὸ ἐν τισσαράκοντα καὶ ἑξ ἑτεσιν ὥκοδομεῖσθαι
ὁ ναός; τὴν ὑστέραν οἰκοδομὴν ἐδῆλωσεν· ἐπὶ γὰρ Κύρου ἤρχθη
τὸ ἔργον, εἶτα ἀνεκόπη· μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ἤρχθη ἐπὶ Δα-
ρείου· ἐπὶ γὰρ Σολομῶντος, εἰς εἴκοσι ἔτη ἐκτίσθη.
- Cap. III.
v. 1. Ὅτι ὁ Νικόδημος, νυκτὸς ἤρχιτο· ἐροβείτο γὰρ· οὗτος ἐστὶ
ὁ λαλῶν ἐν μέσῳ τοῦ εὐαγγελίου ὑπὲρ Χριστοῦ· μὴ ὁ νόμος ἡμῶν
κρίνει τινὰ, ἵαν μὴ ἀκούσει πρῶτον τί λαλεῖ; οὗτος καὶ τολ-
μήσας ἠτήσατο τὸ σῶμα, καὶ ἕτερον δὲ ὁ Νικόδημος λέγει πρὸς
Χριστὸν· ὅτι οὐδεὶς δύναται τὰ σημεῖα ἃ ποιεῖς ποιῆσαι, ἵαν
μὴ ᾧ ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ.
3. Τί ἐστὶν ἵαν μὴ τις γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ δύναται περὶ ἐμοῦ
καλῶς δοξάσαι; τὸ δὲ ἄνωθεν, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.
5. Διὰ τί τὰ δύο καὶ οὐχὶ μόνον τὸ πνεῦμα αὐταρκὲς ἐνομι-
εῖται πρὸς τὴν συμπλήρωσιν τοῦ βασιλείου; συνδυετός ὁ ἄν-

κείμενος, οὐδὲ ὥρας παρατερούμενος ὁ χρόνων δημιουργός· ἀλλ' II. ὅτι πάντα μετὰ καιροῦ προσεγκόντως ἐργάζεται· ἐπεὶ οἱ μαθηταὶ οὐδέπω ᾤδεσαν· οὐδὲ τις τῶν φίλων παρεκάλει εἰς τοῦτο, οὐδὲ θελὼς ἦν πρὸς θαύματα· διὰ τοῦτο λέγει, οὕτω ἦκεν ἡ ὥρα μου.

Ὅτι τοῖς διακόνοις εἶπεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ὃ τι ἂν λέγῃ ὑμῖν 5. ποιήσατε· ᾗθει γάρ ὅτι οὐκ ἀσθενείας ἦν ἡ παραιήσεις, ἀλλὰ τοῦ μὴ δοῦναι ἐπιβρίπτειν αὐτὸν τοῖς θαύμασιν.

Οὐχ ἀπλῶς δὲ εἶπεν κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων, 6. ἀλλ' ἵνα μὴ τινες τῶν ἀπίστων ὑποπτεύσωσιν ὅτι τρυγίας τις ἐναπομείνας, εἴτα τοῦ ὕδατος ἐπὶ πληθύντος καὶ κραδύντος, οἶνος λιπτότατος γέγονε, δείκνυσιν ὅτι οὐδέποτε ἐκεῖνα γέγονεν οἶνου δοχεῖα· ἐπειδὴ γὰρ ἀνυδρὸς ἔστιν ἡ Παλαιστίνη, καὶ οὐκ ἦν ποταμοῦ κρήνας εὐρίσκειν, ἐπλήρουν αἱ τὰς ὑδρίας ὕδατος, ὥστε μὴ τρέχειν εἰς ποταμούς· εἰ γίνοντο ἀκάθαρτοι· ἐξ οὐκ ὄντων δὲ οὐ ποιεῖ οἶνον, περικόπτων ἐκὼν τὸ μέγεθος τῶν θαυμάτων.

Ὅτι πρῶτον τῷ ἀρχιεπίκλινῳ δοθῆναι κελεύει, ὡς νήφον· 8. τι· καὶ γὰρ οἱ τὴν τοιαύτην διακονίαν πεπιστευμένοι μάλιστα εἰσὶ νήφοντες, ὥστε ἐν κόσμῳ καὶ τάξει πάντα διατίθεται· εἰ γὰρ τοῖς ἄλλοις ἰδόθῃ, εἶπον ἂν ὅτι μεθύουσι, καὶ ἀλόγοις καὶ μὴ διακρίνουσιν εἴδωκε πειν.

Διὰ τί τὸν νυμφίον ἐφώνησεν ὁ ἀρχιεπίκλινος καὶ οὐ τοὺς 9. διακόνους; οὕτω γὰρ ἂν καὶ τὸ θαῦμα ἐξεκαλύφθῃ κατ' οἰκονομίαν γέγονε τοῦτο ἵνα μὴ πάντες γινώσκω.

Ὅτι ὁ βασιλικὸς διὰ τοῦτο αὐτὸν πρὸς τὴν τοῦ παιδὸς ὑγίαν προσεκαλίστατο, διὰ τὸ μαθεῖν τοῦτο αὐτὸν πεποιημέναι 10. σημαντικῶν· ὅπερ καὶ παραδηλὼν ὁ εὐαγγελιστὴς ἔλεγεν, ὅπου ἐποίησε τὸ ὕδωρ οἶνον· οὐχ' ἀπλῶς δὲ οἶνον ἐποίησε, ἀλλὰ οἶνον κάλλιστον.

Διὰ τί κατέβη εἰς Καπερναοὺμ; ἡ διὰ τὴν εἰς μετέρα τιμὴν, 12. ἐν' ἀποκατάστασιν τὴν μετέρα καὶ τοὺς ἀδελφούς.

Καὶ διὰ τί εἰς Καπερναοὺμ οὐκ ἐποίησε σημεῖα; ὅτι οὐχ

I. 36. Ὅτι ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι λέγει ἰδε, ἵνα δι-
τῶς καὶ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ διὰ τῆς φωνῆς τοὺς μὴ προσ-
εσχηκότες ἰκλύσονται.

39. Διὰ τί ἐρωτᾷ τί θάτετε, ὁ πάντα γινώσκων; ἵνα ἐπεικλύ-
σονται αὐτοὺς διὰ τῆς ἐρωτήσεως.

40. Ὅς ἀλλαχοῦ λέγει ὅτι οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει ὁ
υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, πῶς ὥδε λέγει ἐρχεσθε καὶ ἴδετε; οὐ γὰρ
μὴ μένειν ἐν οἰκίᾳ εἰπεν ἑκεῖ, ἀλλὰ τὸ μὴ εὐπορεῖν οἰκίαν καὶ
σκήπην ἰδίαν.

Διὰ τί ὅτε ἦλθεν πρὸς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου, ὁ εὐαγ-
γελιστὴς ἐπιστημῆνατο λέγων, ὥρα ἔν ὥς δεκάτῃ; ἵνα τὴν σπου-
δὴν αὐτῶν ἐκ τῆς ὥρας ἐπιδείξεται.

41. Διὰ τί τὸ τοῦ ἐτέρου οὐκ ἐγνώρισεν ὄνομα, ἀλλὰ τὸ τοῦ Ἀν-
δρίου μόνον; διὰ τὸ αὐτὸν εἶναι τὸν λέγοντα.

43. Διὰ τί λέγει σὺ κληθήσῃ Κηρᾶς, καὶ ὅτι οὐχὶ ἐγὼ σε κα-
λίσσω; ὅτι τίνας ἀρχὴ ἦν, καὶ οὐκ ἐβούλετο τὴν αὐθεντικὴν δεῖξαι.

49. Τί σημαίνει τὸ πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι ὄντα ὑπὸ τὴν
συκὴν εἰδὼν σε; τὸ κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν ὅτε ἐν τῇ συκῇ οὐδί-
νός παρόντος, μόνος ὁ Φίλιππος τῷ Ναθαναὴλ κατ' ἰδίαν περὶ
Χριστοῦ διελέγετο.

50. Πῶς εἶπεν τῷ ῥαββί, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ εἶ ὁ βα-
σιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ; υἱὸν Θεοῦ οὐχ ὥς ὁ Πέτρος ὑστερον φύ-
σει, ἀλλ' ὥς ἐν ἀρετῇ ὄντα καὶ ὑστερον προσδοκώμενον.

52. Διὰ τί εἶπεν ὁ Χριστὸς, ἀπάρτι ὤψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεω-
γόντα καὶ τὰ ἐξῆς; ἀπὸ τῆς γῆς αὐτὸν κατασμικρῶν, ὅτι Θεὸς
ἐστι· τὸ δὲ ἀναβαίνοντας δηλοῖ, ἐπὶ τοῦ σταυροῦ καὶ τῆς ἀνα-
λήψεως καὶ τοῦ ἴαρου καὶ τοῦ ἰδρώτος.

Cap. II.
v. 4. Τὸ δὲ τί ἐμοὶ καὶ σοὶ γύναι; οὐπω ἤκει ἡ ὥρα μου· τούτου
ἕνεκα εἰπεν ὥς μὴ ὑποπτευθῆναι τὸ γινόμενον θαῦμα· καὶ γὰρ
οὐ παρὰ τῆς μητρὸς παρακληθῆναι ἔχρην, ἀλλ' ὑπὸ τῶν κλη-
θόντων.

Τί ἐστὶ τὸ οὐπω ἤκει ἡ ὥρα μου; οὐκ ἀνάγκη ὡρῶν ὑπο-

ἐμπροσθέν μου, ἀντί τοῦ λαμπρότερος ἐντιμότερος· τὸ δὲ πρῶ- I.
τός μου ἦν, ὅτι οὐκ ἐκ τινος προκοπῆς φησί πρῶτόν με ὄντα
ὀπίσω πεποίηκεν εἶναι, ἀλλ' ἀεὶ πρῶτος ἦν· εἰ καὶ ὕστερον πα-
ραγίνεται.

Τί ἐστι τὸ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἰλάβο- 16.
μεν; ὅτι οὐ μετέκτην ἔχει τὴν θωρεάν, ἀλλὰ αὐτοπαγῇ καὶ αὐ-
τορίζαν, ὥστε ἀντὶ τοῦ ὑπερτελείου βούλεται λέγειν τὸ ὄνομα
τοῦ πληρώματος.

Καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος· ἀντὶ τῆς παλαιᾶς, τὴν καινὴν.

Ὅτι τὸ ὦν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς, ἡ ὁμοούσιον δηλοῖ. 18.

Ὅτι τὸ ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ λέγειν αὐτὸν πῶς 23.
νοήσομεν; ἐπὶ τὸν προφήτην κατέφυγεν, ἀξιόπιστον λόγον ποιῶν
καὶ γὰρ ὁ Ἡσαΐας τοῦτο φησίν.

Ὅν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε, ἀντὶ τοῦ περὶ οὗ ὑμεῖς ἀληθεῖ δέ- 26.
ξαν οὐκ ἔχετε.

Οὗ οὐκ εἰμὶ ἄξιος τὸ ὑπόδημα λύσαι· τὴν ἐσχάτην διακονίαν 27.
ἐν τούτῳ δηλοῖ.

Διὰ τί μνημονεύει ὅτι ταῦτα ἐν Βηθαβαρᾷ ἐγένετο; ἵνα μὴ 28.
τις εἴπῃ ὅτι ἐν γωνίᾳ καὶ οὐκ ἐν πλήθει ἐκπῆρσις αἰσάτο.

Χρὴ δὲ γινώσκειν ὅτι τὰ ἀκριβῆ των ἀντιγράφων ἐν Βηθα-
βαρᾷ, ἢ γὰρ Βηθανία οὐχὶ πέτρων τοῦ Ἰορδάνου ἀλλ' ἐγγὺς των
Ἱεροσολύμων ἐστίν.

Ἴδε ὁ ἄμνός τοῦ θεοῦ, ἄμνόν αὐτόν καλεῖ, τῆς προφητείας 29.
ἀναμνηστικῶν αὐτοῦ τοῦ Ἡσαΐου, καὶ τῆς σκιᾶς τοῦ τύπου.

Ἐμπροσθέν μου γίγονεν· ἀντὶ τοῦ ἐντιμότερος· ἐντιμότερος 30.
δὲ διὰ τὸ βαπτίσαι ἐν πνεύματι ἁγίῳ, διὰ τὸ τὰς ἁμαρτίας λα-
βεῖν τοῦ κόσμου.

Κἀγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτὸν λέγει, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν συγγενῆ 33.
κατὰ σάρκα· καὶ γὰρ ὁ ἄγγελος πρὸς τὴν Μαρίαν, ἰδοὺ Ἐλισά-
βετ ἡ συγγενὴς σου· ἵνα σὺν μὴ δόξῃ χαρίζεσθαι διὰ τὴν συγ-
γένειαν τούτου, φησί καὶ ὅτι τιθίσαι τὸ πνεῦμα καταβαίνειν ἐπ'
αὐτόν· καὶ ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαίνειν ταῦτα πάντα,
ἀληθεύων μὲν λέγει, τὴν δὲ ὑπόνοιαν ἀναιρεῖ.

I. Ὁ μὲν θεὸς ἀπόστολος Παῦλος τὴν τοῦ λόγου γνῶσιν ἐκ μέρους ἐφη γινώσκειν· ὁ δὲ μέγας εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, τεθεω-
σθαι λέγει πλήρη τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ
πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας· καὶ μήποτε ὁ μὲν ἅγιος
Παῦλος τὴν ὡς θεοῦ λόγου γνῶσιν ἐκ μέρους ἐφη γινώσκειν· ἐκ
γὰρ τῶν ἐνεργειῶν ποσῶς μόνον γινώσκεται· ἡ γὰρ ἐπ' αὐτῷ κατ'
οὐσίαν τε καὶ ὑπόστασιν γνῶσις, ὁμοίως πᾶσιν ἀγγέλοις τε καὶ
ἀνθρώποις κατέστηκε ἄβατος, κατ' οὐδὲν οὐδενὶ γνωσχομένη· ὁ
δὲ ἅγιος Ἰωάννης τέλειον ἐν ἀνθρώποις τὸν τῆς ἐνανθρωπήσεως
τῷ λόγῳ μυηθεὶς λόγον, τὴν ὡς σάρκα λόγου δόξαν ἐφη θεά-
σασθαι· τοὔτῃστι τὸν λόγον, ἄγουν τὸν σκοπὸν κατ' ὃν ὁ θεὸς
γίγονεν ἄνθρωπος, πλήρης χάριτος ἐθεάσατο καὶ ἀληθείας· οὐ
γὰρ κατὰ κατ' οὐσίαν θεὸς καὶ τῷ θεῷ πατρὶ ὁμοούσιος· ὁ μο-
νογενὴς κεχαρίτωται· ἀλλὰ κατὰ φύσιν κατ' οἰκονομίαν γίγονεν
ἄνθρωπος, καὶ ἡμῖν ὁμοούσιος δι' ἡμᾶς κεχαρίτωται τοὺς χρη-
ζοντας χάριτος ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ, διὰ παντός κατὰ πᾶ-
σαν ἡμῶν προκοπὴν τὴν ἀναλογούσαν χάριν δεχόμενος· ὥστε ὁ
τὸν λόγον τέλειον ἐν αὐτῷ φυλάξας, ἀβίβητον τοῦ δι' ἡμᾶς σαρ-
καίνετος θεοῦ λόγου τὴν πλήρη χάριτος καὶ ἀληθείας κομίσε-
ται δόξαν τοῦ δι' ἡμᾶς ἑαυτὸν κατ' ἡμᾶς δοξάσαντος, καὶ αγιά-
σαντος κατὰ τὴν αὐτοῦ παρουσίαν· ὅτ' ἂν γάρ, φασιν, ἐκείνος
φανερῶθῃ, ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα.

Δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀλη-
θείας· τὸ δὲ ὡς ἐνταῦθα οὐχὶ παραβολῆς, ἀλλ' ὁμοιώσεως· ἀντὶ
τοῦ οἷαν ἔπρεπεν ἔχειν μονογενῆ καὶ γνήσιον υἱὸν ὄντα.

15. Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ, τίνος χάριν τοῦτο λέγει, ὅτι
μεγάλῃ ἦν ἡ δόξα τότε τοῦ Ἰωάννου, καὶ τοσοῦτον μεγάλη, ὅτι
καὶ Ἰώσηπος διὰ τὴν τούτου τελευταίην λέγει τὴν πόλιν ἀφανι-
σθῆναι.

Τί ἐστι τὸ κέκραγε; τὴν παρόρησιαν αὐτοῦ διὰ τούτου δελεῖ.

Τὸ ἐμπροσθὲν μου γίγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν, τὸ ὀπίσω
μου ἐρχόμενος· τὸ ὀπίσω, ἀντὶ τοῦ ὁ μετ' ἐμὲ κερύττων· τὸ δὲ

Οὐ χρὴ δὲ τὴν τελείαν εἰρημὴν αὐτῇ ἐν ἐπιθεῖναι, κατὰ τοὺς I. αἰρετικούς, ἐκείνοι γὰρ οὕτως λέγουσιν· ὁ γίγνεται, ἐν αὐτῇ ζωῇ ἦν· βουλόμενοι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, κτίσμα λέγειν· εἴτα εἰπὼν περὶ τῆς δημιουργίας, ἐπάγει καὶ περὶ τῆς προνοίας· ἵνα γὰρ μὴ ἀπιστώσιν ὅτι πῶς ἔκτισε, λέγει ἐν αὐτῇ ζωῇ ἦν· τοῦτίστιν ὅτι ἐν αὐτῇ ζῇ πάντα καὶ ἐν αὐτῇ προνοεῖται· ὁ καὶ περὶ τοῦ πατρὸς· ὅτι ἐν αὐτῇ ζῶμεν, καὶ κινούμεθα, καὶ ἐσμέν.

Τί ἐστὶ καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων; νοητὸν φῶς 4. λέγει τὴν ψυχὴν φωτίζον αὐτὴν.

Τί ἐστὶν ὅτι τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει; σκοτίαν λέγει, 5. ἢ τὸν θάνατον ἢ τὴν πλάνην· ὁ δὲ μέγας Γρηγόριος, τὴν κατὰ σάρκα τοῦ Χριστοῦ λέγει· ἄλλοι δὲ τὴν διδασχὴν λέγουσι φῶς.

Ἡ σκοτία δὲ αὐτὸ οὐ κατέλαβεν, ἐπειδὴ οὔτε ἡ πλάνη ἐνέκχησεν αὐτόν, οὔτε θάνατος, οὔτε τὰ ἀνθρώπινα πάθη.

Ἐγένετο οὐ τὸ ἐγενήθη ἢ τὸ εἶναι ἀπλῶς δηλοῖ, ἀλλὰ τῆς 6. ἀποστολῆς αὐτῆς τὸν τρόπον δηλοῖ.

Τὸ φωτίζον πάντα ἄνθρωπον, καὶ πῶς ἀρώτιστοι πολλοὶ; 9. τότε ἦγον εἰς αὐτόν πάντα ἐφώτισεν.

Καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω· κόσμον ἐνταῦθα τὸ χυδαῖον 10. καὶ δημῶδες λέγει, καὶ τὸ τῷ κόσμῳ προσηλωμένον.

Εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, περὶ τῶν Ἰουδαίων λέγει ὡς ἐξαίρετον 11. λαοῦ καὶ πέριουσίου· ποῖον τόπον ἄρεις ὁ τὰ πάντα πληρῶν ἤλθε; τόπον μὲν οὐδένα ἤμειψε, τῇ δὲ πρὸς ἡμᾶς συγκαταβάσει τοῦτο εἰργάσατο.

Ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι· οὐκ εἶπεν ὅτι 12. ἐποίησεν αὐτούς, ἀλλ' ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν· καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, οὐ τῆς φύσεως αὐτοῦ μεταπισσούσης εἰς σάρκα, ἀλλὰ μενούσης αὐτῆς ὅπερ ἦν, τὴν τοῦ δούλου μορφήν ἀναλαβούσης· τὸ δὲ ἐγένετο, πρόσκειται παχέως οὕτω πως διὰ τοὺς λίζοντας αὐτόν ἐν φαντασίᾳ.

Τί ἐστὶ τὸ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν; τὸ ἐσκήνωσεν οὐ ταυτὲν ἐστὶ 14. τῷ σκηνοῦντι· ὥστε ἐκ τούτου ἐλύθη, καὶ τὸ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο.

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ.

C A P. I.

γ. 1. **Δ**ιὰ τί ἀπὸ Θεολογίας ἤρξατο; ἵνα μὴ τῇ τῶν ἑλλαν εὐαγγελιστῶν κατὰ σάρκα γεννήσει ἀκολουθῶν, νομίσωσι τὸν Χριστὸν οἱ ἄνθρωποι ψιλὸν ἄνθρωπον· ἀλλ' οὖν οὐδὲ οὗτος τῆς οἰκονομίας ἡμέλησεν· ἀλλ' οὐδὲ ἱκεῖνοι τὰ κατὰ σάρκα λέγοντες, τῆς Θείας γεννήσεως ἡμέλησαν.

Διὰ τί εἶπεν ἐν ἀρχῇ; διὰ τὸ τοὺς ἄνθρώπους τὸ πρεσβύτερον τιμᾶν, καὶ τίθεσθαι Θεόν.

Διὰ τί ἀρεῖς τὸν πατέρα, περὶ τοῦ υἱοῦ διαλέγεται; διότι ἱκεῖνος θελός ἦν, καὶ μὴ ὡς πατὴρ, ἀλλ' οὖν ὡς Θεός· ὁ δὲ υἱός ἡγνοεῖτο.

Τὸ δὲ ἦν οὐδὲν ἕτερον θελοῖ, εἰ μὴ τοῦ εἶναι θελωτικόν, καὶ ἀπειρώς εἶναι.

Λόγον δὲ αὐτὸν καλεῖ, ἵνα μὴ παθητὴν τὴν γέννησιν ὑπολάβωμεν, καὶ διὰ τὸ ἀπαγγεῖλαι τὰ τοῦ πατρὸς.

Διὰ τί λόγον εἶπεν μετὰ τῆς τοῦ ἄρθρου προσθήκης; ὅπως τῶν λοιπῶν λόγων χωρίση· οὐσία γὰρ ἀπαθὴς οὗτος καὶ Θεός.

Ὅτι Θεὸν καὶ Θεὸν εἰπὼν, καὶ γὰρ Θεός φησιν ἦν ὁ λόγος, οὐκ ἐμφαίνει τί μέσον τὰς Θεότητος· ἐπειδὴ οὐχ ἥττον Θεός ὁ υἱός.

2. Ὅτι διὰ τοῦ ἐν ἀρχῇ ἦν, τὸ αἰδίον αὐτοῦ δείκνυσιν· διὰ δὲ τοῦ οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεὸν θελοῖ· ὅτι μὴ νομίσῃς πρεσβυτέραν εἶναι φησὶ τὴν ὑπαρξίν τοῦ πατρὸς· ὡς γὰρ τὸ ἀπαύγασμα τοῦ ἡλίου ἐξ αὐτῆς ἐν τῆς τοῦ ἡλίου φύσει, οὐχ' ὕστερον εἶναι φαίνεται τῆς ἡλιακῆς φύσεως, οὕτω καὶ ὁ λόγος καὶ ἐξ αὐτοῦ καὶ οὐχ' ὕστερον αὐτοῦ.

3. Ὅτι τὸ πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο· τοῦτίστιν οὐ τὰ κτιστά καὶ ἄπτα, ἀλλὰ καὶ τὰ νοητά.

Ποῦ πεπλήρωται τὸ λεγόμενον, ὅτι ὅτ' ἂν ὑφωθῶ, τότε πάν- XXIII.
 7ας ἐλκύσω πρὸς ἑμαυτὸν; τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ πεπλή-
 ρωται, καὶ ἐπὶ τῆς ἀναλήψεως· ἐπὶ μὲν τοῦ σταυροῦ, ὅτι ἤρ-
 ξατο σαγηνεύειν πολλοὺς, ὅθεν καὶ ὁ ἑκατόνταρχος ἰδὼν τὰ γι-
 νόμενα, ἰδόξασε τὸν Θεόν· καὶ ὁ ληστής, μὴ ἰδὼν· ἐτυπτον δὲ
 καὶ τὰ στήθη τῶν Ἰουδαίων τινές, κατανυττόμενοι πάντως καὶ
 εἰς ἐπίγνωσιν ἐρχόμενοι.

Διὰ τί ἐπιφαίνεται τοῖς μαθηταῖς τοῖς παρευομένοις εἰς Ἑρ- Cap. XXIV.
 μακοὺς; ἐπειδὴ ἀπιστίᾳ εἶχοντο τῶς· καὶ πῶς, ἄκουσον· λέγουσι v. 15.
 γὰρ ὅτι ἡμεῖς ἠλπίσαμεν ὅτι αὐτός ἐστι· καὶ τῶν γυναικῶν δὲ οἱ
 λόγοι ὥσι ληρος ἐφάνησαν, καὶ ἄλλα λέγουσιν τοιαῦτα πολλά.

Διὰ τί μετὰ τὴν ἀνάστασιν ὁμιλῶν αὐτοῖς ἄραυτος ἐγένετο 31.
 ἀπ' αὐτῶν; ἵνα εἰς πλείονα πόθον αὐτοὺς ἐπελκύσῃται, ἄλλως
 7ε δὲ καὶ οὐκ εἶχε, φησὶν, ἔτι τὸ σῶμα τὸ Θεῖον ἐκείνο οὕτως
 ὡς πρότερον συνδιώγειν μετ' αὐτῶν ἀεὶ· λεπτότερον γὰρ ἦν καὶ
 διοιδέστερον.

• Ὅτι οὐκ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ εὗρον τοὺς δώδεκα καὶ ἀπήγγειλαν 33.
 τὰ κατὰ τὸν κύριον καὶ τὴν ὁδόν, ἀλλὰ μετὰ τινος ὥρας ὅσας
 εἰχός ἦν αὐτοῖς ποιῆσαι τὸ διάστημα τῶν ἐξήκοντα σταδίων βα-
 δίζοντας· ἐν αἷς διὰ μέσου καὶ ὁ δισπότης ὤρδη τῷ Σίμωνι·
 κακείνοι μὲν ἔλιγον τοῖς δυοῖν ὅτι ὄντως ἡγήρδη ὁ κύριος καὶ
 ὤρδη τῷ Σίμωνι, αὐτοὶ δὲ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὡς
 ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου· ταῦτα δὲ φησί λαλούν-
 των αὐτῶν, αὐτός ἐστι ἐν μέσῳ αὐτῶν, οὐκέτι κρατουμένων τῶν
 ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

• Ὅτι τὸ εὐλογῆσαι αὐτοὺς ἀνεφέρτεο εἰς τὸν οὐρανόν, μετὰ 51.
 τισσαράκοντα ἡμέρας χρὴ νοεῖν γιγνόναι.

XXIII. κασιν ἀτιμίαις οἱ Ῥωμαίων στρατιῶται καὶ ὁ τούτων στρατηγὸς Πιλάτος, τί θράσουςιν ὑμῖν τῷ ξηρῷ ξύλῳ καὶ ἀκάρῳ τῷ λαῷ τῶν Ἰουδαίων προσπολιμοῦντα τὰ τῶν Ῥωμαίων στρατόπεδα, μηδὲν ἐπ' αὐτῷ τῷ λαῷ τῶν Ἰουδαίων δηλονότι τεθναυμασμένων καὶ καρπὸν δικαιοσύνης ἔχόντων βλέποντες, ἐφ' οἷς ἦν εἰκὸς τιμῆς καὶ φειδοῦς ἀξιωθῆναι τῆς παρ' αὐτῶν; μᾶλλον δὲ κατακαύσουσιν ὑμᾶς ὡσπερ ξύλον ξηρὸν, ἔγουν πολιουρχήσουσι τῆς εἰς τὸν σωτήρα δυσσεβείας ἐνεκεν.

39. Πῶς Ματθαῖος μὲν καὶ Μάρκος τοὺς δύο λέγουσι ληστὰς ὀνειδίζουσι τὸν κύριον, Λουκᾶς δὲ τὸν ἕνα; ὅτι ἐν ἀρχῇ μὲν οἱ δύο λησταὶ παραπλήσια τοῖς Ἰουδαίοις ἐφθίγγοντο, χαριζόμενοι αὐτοῖς εἰπὼς τινὰ βοήθειαν εὐροῖεν παρ' αὐτῶν· ἐπειδὴ δὲ ὑπερ προσεδόκουν ἔργησαν, ὑπέρτος τῶν ληστῶν, αὐτὸς τε ἀνένηψε καὶ τὸν ἄλλον εἰς τοῦτο προετίθειτο· πόθεν δὲ ὁ εἰς ἀνένηψεν, οὕτω γὰρ ἦν τὰ κατὰ τὸν σταυρὸν διασάμενος θάματα; ἐκ τῶν λόγων ἰσως ὧν περ ὁ κύριος παρρησίᾳ εἶπεν πρὸς τὸν πατέρα, πάτερ ἄφες αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην· οὐ γὰρ οἶδας τί ποιοῦσιν.

42. Ὅτι ὁ μὲν Ματθαῖος καὶ Μάρκος ἐπειθόμενοι πρὸς ἑτέρα εἰπόντες ἕως οὗ ὀνειδίζον αὐτὸν οἱ λησταί, τὰ λοιπὰ τῆς ἱστορίας τῆς περὶ τὸν σταυρὸν κατέλιπον, Λουκᾶς δὲ ἀφίμενος τῶν προτέρων, ὡς παρὰ τοῖς ἄλλοις εἰρημένων, τὰ παραλειφθέντα ἐκείνοις, τοῦτίστι τὴν τοῦ ἐνὸς ληστοῦ ἐπίγνωσιν ἱστορεῖ, ἀπὸ τῆς φωνῆς ἀρξάμενος ἣν ὁ κύριος εἶπεν, πάτερ ἄφες αὐτοῖς.

43. Πῶς ἡ τοῦ δεσπότητος ὑπόσχις εἰς τὸν ληστὴν πεπλήρωται; ὡς Θεοῦ· εἰ γὰρ καὶ ἐν αἵῃ ὑπῆρχε, καὶ ἐν οὐρανῷ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ παραδείσῳ ὡς Θεός.

Ὅτι καὶ τοῦ ἀποστόλου λέγοντος ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τέλειωθῶσι, πῶς ἀπελάβεν ὁ ληστὴς τὸν παράδεισον; ὅτι οὐκ αὐτὸ ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία ἣν Παῦλος λέγει, ἀλλὰ τὰ οὐράνια ἀγαθὰ· οὐ γὰρ εἰς παράδεισον ἡμῖν ἐπαγγέλλεται ὁ Θεὸς εἰσελθεῖν (1).

(1) Recole dicta ad Procopium in Proverb. p. 121. n. 1.

νικῶς οὐκ ἦν, πεζὸς γὰρ ὤδευε· καὶ τοῦτο ἐνόησε μὲν ὁ Πιλά- XXIII.
τος· ἰρωτᾷ δὲ χλευάζων αὐτοὺς, σὺ εἴ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰου-
δαίων, εἰ καὶ ὁ κύριος τὸ ὄντως εἶναι βασιλεὺς οὐκ ἀρνείται.

Διὰ τί πρὸς Ἡρώδην παρὰ Πιλάτου πεμφθεὶς, οὐδὲ ἀπο- 7.
κρίνεται, ἰσχυρῶς οὐκ ἔδει πρὸς ἄνθρωπον ἀποκρίνεσθαι οὐδὲν
ἄξιον ἀποκρίσεως ἔχοντα· πάλιν δὲ οὐδὲ διδασκαλίας ἦν ὁ καί-
ρὸς, οὐδὲ ἐπιδείκνυσθαι σημείων δύναμιν, τῷ πρὸς ταραστῶν
ὄψιν φιλοθεάμονι μᾶλλον, ἢ σημεία θείας δυνάμεως ἰδεῖν βου-
λομένῳ.

Ὅτι Ἡρώδης χλευάζει τὸ σπυρνὸν καὶ τίμιον μαρτυρεῖ δὲ 11.
δὲ ὧν χλευάζει ὅτι μηδὲν ἄδικον ἐπραξε Χριστὸς, οὐ γὰρ ἐσθῆ-
τος ἰδεῖν λαμπρᾶς ἐπὶ τοῦ κακῶν τι διδρακότος ἢ εἰρηκότος· ὅθεν
Ἰουδαῖοι καὶ οὕτω κατασχύνονται, ἐκ τοῦ δικαστηρίου καὶ τῆς
κατηγορίας αὐτῶν, ἀπιόντος τοῦ κατηγορουμένου μετὰ λαμπρᾶς
ἐσθῆτος· εἰ καὶ διαπαίζων Ἡρώδης ἐποίει τοῦτο, οὐκ ἂν δὲ τοῦ-
το διεπράξατο εἰπερ ὀργῆς ἦν καιρὸς· μαρτυρεῖ δὲ αὖθις καὶ
ὁ Πιλάτος· ὅτι ψῆφος ἦν αὕτη τοῦ Ἡρώδου, μηδὲν ὑποκρίναι
τὸν κύριον· ἐξ ὧν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἀρχοντας (εἶπε)
ὅτι προσπνέγκατέ μοι τὸν ἄνθρωπον τουτονὶ ἀποστρέφοντα τὸν 14.
λαόν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας, οὐδὲν εὑρόν ἐν τῷ
ἀνθρώπῳ τούτῳ ὧν κατηγορεῖτε αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδὲ Ἡρώδης.

Ὅτι πάτριον ἦν αὐτοῖς κατὰ ἰορτὴν ἀπολύειν ἕνα· ὅπερ εἰ- 17.
δὼς ὁ Πιλάτος, συνεβούλευσε τοῦτον μᾶλλον ἀπολύσαι, ἀλλ' ὁ
φθόνος οὐκ εἴασεν.

Διὰ τί ἐπιτιμᾷ τὰς κλαιούσας γυναῖκας ὅτι ἐπὶ τὸν σταυ- 28:
ρὸν ἤρχιτο; ὡς τροπαιοῦχος τοῦ θανάτου· τῷ μὲν γὰρ ἀκούτι
συμπύθεια παράκλησιν φέρει, τῷ δὲ ἰκοντὶ, ὕβριν· διὰ τοῦτο
ἐπιτίμησε ταύτας· καὶ τὰ μέλλοντα συμβῆσεσθαι προειμήνυσεν,
ἅπερ ὁ Ῥωμαίων πόλεμος ἐργάσατο.

Ἐύλον ὕγρον ἑαυτὸν λέγει, διὰ τὴν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ 31.
θείαν ζωὴν τὴν ἀμάραντον, καὶ τὸ ἔγκαρπον καὶ εὐδαίει· ὁ δὲ
λέγει, τοιοῦτό ἐστιν· εἰ ἐμὶ φησι τοιαύταις θείαις ὑποβεβλή-

XXII.

35.

Πῶς πρὸ τούτου μὲν πέραν καὶ χαλκὸν καὶ ῥάβδον καὶ τὰ
 ἄλλα λέγει μὴ κικτῆσθαι, νῦν λέγει ὅτι ὁ ἔχων φησὶ βαλάν-
 τιον ἁράτω ὁμοίως καὶ πῆραν· καὶ ὁ μὴ ἔχων, πωλησάτω τὸ
 ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἀγορασάτω μάχαιραν; κατ' ἀρχὰς μὲν πείραν
 τῆς αὐτοῦ δυνάμειος διδούς, ἰδεῖξεν ὅτι ἐκείνον ἔχοντες, οὐδε-
 νὸς δύνανται τούτων εἰς τὸ κήρυγμα, ὡς πρὸς τὰ ἔθνη ἀπερχό-
 μενοι· πρὸς δὲ τῷ τέλει τοῦ πάθους, τὴν ἐν Ἰουδαίᾳ νῦν ἰσο-
 μένην αὐτῶν πτωχείαν αἰνίττεται, ὅτι στερηθήσονται πολλῶν τῶν
 καὶ πεινάσουσι καὶ γυμνοὶ ἔσονται, καὶ ἐν τούτοις τὴν οἰκίαν
 φιλοσοφίαν ἐνδείξονται· ἐπεὶ δὲ τοῦτο λέγει ἵνα καὶ μετριάξουσιν
 μάθωσιν· ἐπεὶ δὲ ἵνα καὶ παρ' ἑαυτῶν τί εἰσενέγκωσιν, ἀλλὰ μὴ
 τὸ πᾶν ὥσπερ ἐν ἀφύχοις τισὶ τῆς τοῦ Θεοῦ ῥοπῆς νομίζεται·
 ἐν δὲ τῷ λέγειν ἀγοράσαι μάχαιρας, τὴν ἐφοδὸν τῶν Ἰουδαίων
 προλέγει τὴν κατ' αὐτοῦ, ταῦτα λέγων δι' αἰνίγματος· καθά-
 ρως δὲ οὐ βούλεται λέγειν τὴν προδοσίαν, ἵνα μὴ ὁρμηθῇ αὐ-
 τοῦς εἰπόντων δὲ ἰδοὺ κύριε ὥδε δύο μάχαιραι, καὶ τὸ λεχ-
 θῆν μὴ συνιέντων, αὐτὸς φησιν, ἱκανόν· εἰ μὲν οὖν ἀνθρωπίνης
 βοηθείας ἰδεῖτο, οὐδὲ εἰ ἑκατὼν ἦσαν μάχαιραι ἱκαναὶ ἦσαν·
 ἐπειδὴ δὲ μὴ τοῦτο, καὶ αἱ δύο περιτταὶ ὥστε χάριν μηνύσεως
 τῆς προδοσίας ταῦτα λέγει ἵνα γινώσκῃ ὅτι προεγίνωσκεν, οὐχ'
 ἐνικνεν τοῦ χρᾶσθαι τὰ εἰρημένα.

44.

Ὅτι ἰδρῶσιν ὡσεὶ θρόμβους αἵματος, τὴν ἀνδρωπότητα δε-
 λῶν· τὸ δὲ ἐνίσχυσεν αὐτὸν ἄγγελος, οὐχ ὡς θεόμενον, ἀλλ' ἵνα
 πληρωθῇ τὸ ῥητὸν τὸ λέγον, καὶ ἐνισχυσάτωσαν αὐτῷ πάντες
 ἄγγελοι Θεοῦ· τοῦτό ἐστι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς θαυμασιότη-
 τος θεολογῶν αὐτὸν· ὁ ἄγγελος ἐφαίνετο οἷα λέγων, σὴ ἐστίν
 ἡ ἰσχὺς δίσποτα, σὺ γὰρ ἰσχύσας κατὰ θανάτου, ἐλευθερώσας
 τὸ γένος τὸ τῶν ἀνθρώπων.

Cap. XXIII.

V. 2.

Ὅτι ἄπιστος ἦν ἡ κατηγορία ἣν κατηγορεῖτο Χριστὸς ὑπὸ
 Ἰουδαίων· οὔτε γὰρ φόρον ἐκώλυσε Καίσαρι δοῦναι, ἀλλὰ μάλ-
 λον καὶ αὐτὸς δίδωκεν· οὔτε γὰρ βασιλεῦσαι ἔβουλετο, ἀλλὰ καὶ
 βουλομένων αὐτῶν τοῦτο ποιεῖσαι, ἀνεχώρησεν ἐκείθεν· ἀλαζο-

ἀγαθά· οἱ δὲ μὴ θελήσαντες τὸν εὐγενῆ ἄνθρωπον βασιλεῦσαι XIX.
ἐπ' αὐτούς, κατεσφάγησαν ἔμπροσθεν αὐτοῦ· λέγει δὲ ὡς περ ἑκα-
του ἔσχατον ἐν τῇ ἀλώσει· καὶ ἐν τῇ φοβερᾷ αὐτοῦ ἐλευσίαι, πάν-
τες ὡς σφαγῇ τῇ κολάσει παραδοθήσονται.

Ὅτι ἐδάκρυσεν ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ ὁ φιανθρώπος κύριος· ἵνα 41.
δείξῃ ὅτι λυπεῖται περὶ αὐτῆς, ὅθεν καὶ μετὰ τριακονταπέντε
ἔτη τῆς ἀναλήψεως αὐτοῦ, ἡ ἀλώσις γέγονεν, ἀναβολὴν μετανείας
τοῦ Θεοῦ ποιουμένου περὶ αὐτῆς· τὸ δὲ εἰ ἔγνωσ καὶ σὺ τὰ πρὸς 42.
εἰρήνην, τοῦτό ἐστιν, ὅτι χρήσιμα καὶ ἀναγκαῖα πρὸς τὸ εἰρη-
νεῦσαι θεῷ διὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς χάριτος, οὐκ ἂν τοιαῦται
σε θλίψεις περιμένον, ἀλλ' ἐκρύβη φησὶν ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου·
ἀντὶ τοῦ ἰκουσίως οὐκ ἠθέλησας εἰδέναι· καιρὸν δὲ λέγει τῆς ἐπι-
σκοπῆς σὺ ἦν αὐτὸς ἐπιστάτο καταλθὼν ὡς ἐπισκεψάμενος αὐτούς.

Ὅτι ἡ χήρα δύο ὀβολοὺς προσήγαγε, ταῦτα γάρ εἰσι τὰ Cap. XXI.
λεπτὰ, προσεδίχθη δὲ ὑπερβαλλόντως· ὅτι ὡς περ ἀποκτωμένη v. 2.
ὅλον αὐτῆς τὸν βίον, μεγαλοψύχως πάντα προσήγαγεν.

Ὅτι εἰπὼν ἐπεθύμησα τούτου τοῦ πάσχα φαγεῖν μετ' ὑμῶν, Cap. XXII.
δείκνυσιν ὅτι ἰκουσίως ἔπαθεν. v. 15.

Πᾶς νοεῖται τὸ λέγειν αὐτὸν ἐγὼ ἐν μέσῳ ὑμῶν εἰμι ὡς δια- 27.
κονῶν· τοῦτο διὰ τὸ πρόσλημμα λέγει.

Τὸ ἵνα ἐσθίητε καὶ πίνητε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου ἐν τῇ βα- 30.
σιλείᾳ μου, διὰ τὴν τῶν ἁγίων ἐκείθεν λαμπρότητα λέγει, ἀπὸ
μεταφορᾶς τῶν συναριστῶντων τοῖς βασιλεῦσιν.

Διὰ τί τοὺς ἄλλους ἄφεις, πρὸς τὸν Πέτρον φησὶ, Σίμων Σί- 31.
μων, ἰδοὺ ὁ σατανᾶς ἐξητήσατο ὑμᾶς σινιάσαι ὡς τὸν σίτον·
ἵνα παιδεύῃ αὐτὸν μὴ ἑαυτῷ θάρρειν· τί δὲ ἐστὶ σινιάσαι· τα-
ράξαι, βλάψαι· ἔδος γὰρ τῷ σατανᾷ τοὺς εὐδοκιμοῦντας ἐξαιτί-
σθαι, ὡς περ καὶ ἐπὶ Ἰώβ.

Τὸ δὲ λέγειν αὐτὸν ἐγὼ ἐδεήθην περὶ σοῦ, εἰδείην ὅτι ὡς 32.
ἄνθρωπος προσεύχεται· τὸ δὲ ἐπιστρέψας στήριξον τοὺς ἀδελ-
φούς σου, ἵνα μὴ εἰς ἀπόγνωσιν ἐμπίσωσιν, ἀντὶ τοῦ γινού σῆ-
ριγμα καὶ διδάσκαλος τῶν διὰ πίστειν ἰόντων.

XVIII. 35. Ὅτι ὁ τυγλὸς ἀκούων τῶν γραφῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ Δαβὶδ καὶ θεῶν εἶχεν αὐτόν, καὶ ἐπειρομιζόμενος οὐκ ἔπαυεν· ὅθεν καὶ ἀκούει ἡ πίστις σου σέσωκέ σε· ἀφήσει δὲ αὐτόν λαλεῖν καὶ βοᾶν, τὴν πίστιν αὐτοῦ δεικνύων τοῖς συνοῦσιν.

42. Ὅτι φῶς γίγνεται ἡ φωνὴ τῇ τυγλῷ, ἐκ φωτός γὰρ ἦν ὁ λόγος ἀλαβινοῦ· οὗτος ἰαθεῖς ἠκολούθει αὐτῇ.

Διὰ τί ὁ Ζαχαρίας ὁ τελώνης ὑποδιζαμένοις Χριστὸν, τοῖς ἐδικοιμένοις τετραπλοῦν ἀπίδωκε; κατὰ τὸν νόμον τοῦτο πεποιήκει τὸν κτείνοντα ἀντὶ ἑνὸς τέσσαρα πρόβατα ἀποτινύειν.

Cap. XIX. 8. Ὁ μὲν Ζαχαρίας ἀγνοῶν ὃ ἐποίει Σιμεὼν ζήλῳ φερόμενος καὶ δειψῷ ἱρωτῇ φλεγόμενος, ἐπὶ συκομοραίαν ἀνέτρεχεν· ὁ δὲ γε κύριος μυστικῶς τι θεωρήσας, εἰλεγε κατάβηθι ἐντεύθειν, κατάβηθι ἀπὸ τῆς συκομοραίας· μνήσθητι ὅτι ὁ Ἀδὰμ γυμνωθεὶς, ἐπὶ τὴν συκὴν ἐκρύπτετο· σὺ δέλων σωθῆναι, ἐπὶ συκὴν μὴ ἀνάτρεخي· δεῖ με τοῦτο τὸ συκομόρον ξηράναι, καὶ ἄλλο φυτεύσαι σταυρόχριστον δένδρον.

12. Ὁ σκοπὸς τῆς παρούσης παραβολῆς, ὅλην παριστᾷ τῆς Χριστοῦ οἰκονομίας τὴν δύναμιν· ἄνθρωπος γὰρ ὢν ἀνέβη λαβεῖν ἱαυτῷ βασιλείαν· δηλονότι ἐνανθρωπήσαντι τῷ υἱῷ ὁ πατὴρ καὶ ἡ τοῦ λόγου ὑπόστασις δίδωκε τῷ προσλήμματι τὴν βασιλείαν· οἱ δὲ μισοῦντες αὐτόν οἱ πολῖται, αὐτοὶ εἰσιν οἱ Ἰουδαῖοι· ποῖος δὲ δούλους κατέσας τοῦτοις δίδειμι τὰς δέκα μνᾶς; τοὺς τελείους τὴν ἔξιν, τοὺς μυσαγωγεῖν ἑτέρους εἰδότες· ὑποστρέψαντες μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ εὐγενοῦς, εὐγενοῦς διὰ τὴν θεότητα ὄντος, ἐνδρυθήσουσι δικαπλασίασαντες καὶ πενταπλασίασαντες· ἐπάνω οὖν δέκα πόλειον ἢ πέντε γινῆσονται· τοῦτέστι δοξασθήσονται πλείονως ἢ πρότερον· ἀτιμία δὲ ἔχει τοῖς ὀκνητοῖς· τῷ δὲ κρύψαντι τὸ τάλαντον, τοῦτέστι τὴν χάριν ἣν ἕκαστος ἔλαβε λέγει· διὰ τί τοῖς τραπείζιταις, τοῦτέστι διὰ τί μὴ προύθηκας εἰς ἀπολαύσιν τοῖς εὐεδοῖσι δοκιμάζεις τὰ παρὰ σοῦ; ἐγὼ γὰρ ἰδὼν, ἔπραξα ἄν, τοῦτο ἴσθιν ἀπῆρτησα σὺν τόκῳ τὸ ἑμὸν· καὶ οἱ μὲν ἀπέλαβον τὰ

Πᾶσα ψυχὴ ἐκκλησιαστικὴ ἢ τὸν ποτὲ διάβολον ἄνδρα ἰά- XVIII.
 σασα καὶ ἀπορρίψασα, καὶ Χριστὸν ἐνστερνισαμένη, χήρα τυγ- 3.
 χάνει, καὶ δεῖται καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ νύκτα τοῦ κριτοῦ,
 λέγουσα ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου μου· τίς δ' ἂν εἴη ὁ
 ἀντίδικος καθ' οὗ εὐχόμεθα νυκτὸς καὶ ἡμέρας, λεγέτω ὁ ἀπό-
 στολος Πέτρος· τεκνία, ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος, ὡς λέων ὠρυό-
 μενος διέρχεται ζητῶν τίνα καταπιεῖν.

Ὅτι ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας, οὐκ ἔστιν ὁ Θεός, ὡς οἱ πολλοὶ θ.
 φλυαροῦντες λέγουσιν, ἀλλὰ τίς ἦν κριτὴς ἄδικος κατ' ἐκτενο-
 καιροῦ, ὡς ὁ Χρυσόστομος λέγει, πρὸς ὃν ἐξ αὐτοῦ τὴν παρα-
 βολὴν ποιεῖται Χριστός· βούλεται δὲ διὰ τούτου δεῖξαι, μὴ ἔκ-
 κακεῖν ἐν τῷ προσεύχασθαι· ἐν δὲ τῷ λέγειν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πα-
 τὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος, ἄλλον εἶναι τὸν ἄδικον κριτὴν, καὶ ἄλ-
 λον τοῦ Θεοῦ.

Ἄλλ' ὅτε ἀκούσῃς τὸν Θεὸν κριτὴν ἀδικίας, μὴ φοβηθῇς εἰ-
 πεῖν αὐτὸν κριτὴν ἀδικίας καὶ οὐ δικαιοσύνης· δικαίῳ γὰρ νό-
 μος οὐ κεῖται.

Τοῦ φαρισαίου καὶ τοῦ τελώνου ἡ παραβολὴ ὑποδείκνυσιν 10.
 ὅτι ἐπιστεμένως δεῖ προσεύχασθαι· πολλὰ γὰρ αὐτοῦ τὰ ἐγ-
 κλήματα· ἰθαύμασε γὰρ αὐτός αὐτὸν, καὶ* πολλοὺς ἐτίρους σὺν
 τῷ τελώνῃ κατέκρινεν· ἀληθὲς οὖν τὸ γεγραμμένον ῥητὸν, ὅτι ἔστι
 δίκαιος ἀπολλύμενος ἐν δικαίῳ αὐτοῦ.

Ὅτι πῶς ὁ μὲν φαρισαῖος μεγαλορρημονήσας ἐπὶ τοῖς οἰκείοις 14.
 δικαιώμασι κατακρίνεται, ὁ δὲ Ἰωβ ἐπὶ τούτῳ αὐτῷ μᾶλλον καὶ
 δεδικαίωται· ὅτι οὗτος μὲν μηδενὸς ἀντιπίπτοντος καὶ παρακι-
 νούντος ἢ ἐριζίδοντος, μεγαλορρημονεῖ· ὁ δὲ ἐν μὲν τῷ εὐδοκι-
 μεῖν, ἐκρυβεν ἑαυτὸν· ἐν δὲ τῷ κατηγορεῖσθαι ὑπὸ τοῦ Ἑλιφᾶς
 ἢ τοῦ διαβόλου, ἀποδύεται τὰ ἐπιφερόμενα ἐγκλήματα· τοῦ Πα-
 λουσιώτου.

Ὅτι λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς ὅτι οὐδὲν τοῦτο συνεῖχαν, ἀλλ' ἦν 34.
 τοῦτο τὸ ῥῆμα κειρυμμένον ἀπ' αὐτῶν· ἤγουν περὶ τῆς ἀναστά-
 σιως· διὰ τί· ἐπειδὴ οὐδέπω ᾤδεσαν ἀκριβῶς τὰ παρὰ τῶν προ-
 φητῶν ἐπ' αὐτῷ λεγόμενα ὡς ἀληεῖς.

XVI. σιν, ἐξ αὐτοῦ ἐγίνωσκιν· ὅτι δι' ὃ μὴ Μωσῆως ἀκούων, οὐδὲ νε-
κροῦ ἀνισταμένου ἀκούσει, ἰδὲξαν οἱ Ἰουδαῖοι μήτε Μωσεία πι-
στύσαντες, μήτε τοὺς ὑπὸ Χριστοῦ ἐγεργέντας· κόλπους δὲ
'Αβραάμ, τὰς θειοτάτας λήξεις ὁ ἅγιος Διονύσιος λέγει.

Cap. XVII.
v. 5. Ὅτι περὶ τῶν ἀρχαιοτέρων ἁγίων φησὶν ὁ ἀπόστολος διὰ
πίστεως κατηγωνίσαντο βασιλείας· οἱ ἀπόστολοι οὖν τοῦτο εἰ-
δότες, λέγουσι τῷ Χριστῷ· πρόσθε ἐμὴν πίστιν· οὐκ αἰτοῦσι
δὲ πίστιν ἀπλῶς, οὐ γὰρ ἦσαν ἄπιστοι, ἀλλὰ προσθήκην πί-
στιως, τοῦτίστι τὴν εἰς τοῦτο βεβαίωσιν.

7. Ὅτι τὲ τίς ἐξ ὑμῶν δοῦλον ἔχων ποιμαίνοντα καὶ τὰ ἐξῆς,
διδάσκει ὅτι τῆς δεσποτικῆς ἐξουσίας ἡ δύναμις ὡς ὄφλημα παν-
ταχοῦ παρὰ τῶν οἰκετῶν ζητεῖ τὴν ὑποταγὴν· οὐ γὰρ χάριν φη-
σὶν ὁμολογήσει, καὶ εἰ γένοιτο παρ' αὐτοῦ πᾶν ὅπερ εἶδε γενέ-
σθαι· ἀλλὰ μὴ πληροῦντος μὲν, κίνδυνος· πληροῦντος δὲ, οὐ-
δεμία ἔσται χάρις.

21. Ἐν τῇ λέγειν ὅτι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστι,
τί λέγει; ὅτι ἐν ταῖς προαιρέσεσιν ὑμῶν, φησί, κεῖται τὸ ἐκλέ-
ξασθαι ταύτην.

22. Τί λέγειν βούλεται Χριστὸς ὅτ' ἂν φῇ, ἐλευσονται ἡμέραι
ὅτε ἐπιθυμήσετε μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν,
καὶ οὐκ ὄψεσθε· τοῦτίστι τῆς ἐπὶ γῆς συνδιαγωγῆς αὐτοῦ· καί
τοι καὶ ἐσχατον συνόντες αὐτῷ· τοῦτο δὲ εἶπε διὰ τὰς θλί-
ψεις ἃς ἐμελλον ὑπομένειν ὑπὸ τῶν τυράννων.

Cap. XVIII.
v. 2. Τί ἂν εἴη ὁ κριτὴς οὗτος, λεγέτω Δαβὶδ, ὁ Θεὸς κριτὴς δι-
καιος καὶ ἰσχυρὸς καὶ μακρόθυμος· ὡς ἐστὶν αὐτοῦ ἀκοῦσαι καὶ
πάλιν λέγοντος· ὅτι οὔτε ἐξ ἐξέθλων, οὔτε ἀπὸ θυσμῶν, οὔτε
ἀπὸ ἱρήμων ὀρίων, ὅτι ὁ Θεὸς κριτὴς ἐστίν· ἔχει δὲ ὡς πᾶν
ιδίαν ὁ Θεός, ποίαν ταύτην; τὴν ἐκκλησίαν· δεδοξαμένα ἐλα-
λήθῃ περὶ σοῦ ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ· αὕτῃ ἡ πόλις μίμημά ἐστι τῆς
οὐρανοπόλεως Ἱερουσαλὴμ. Μήτε Θεὸν φοβούμενος μήτε ἄνθρωπον
ἐντριπόμενος· ὁ γὰρ Θεὸς οὔτε Θεὸν ἔχει ὃν φοβηθήσεται, οὐδὲ
ἄνθρωπον ὃν ἐντραπήσεται· προσωποληψία γὰρ οὐκ ἐστὶ παρ' αὐτῷ.

τῶν δεικνύσι διὰ ταύτης ὅτι περ εἰ μὴ βούλοιντο τινες πᾶ- XVI.
σαν τὴν ἐπὶ γῆς αὐτῶν καταλιπεῖν περιουσίαν, καὶ οἰκονόμοι
γενέσθωσαν τῶν πτωχεύοντων, συμμεριζᾶς τῶν ὑπαρχόντων τοῦ-
τους ποιούμενοι, ὅπως φίλους καὶ μάρτυρας τῆς εὐσπλαγχνίας
κτησάμενοι, ὅτ' ἂν αὐτοῖς ἡ ἐπίγειος ἐκλείποι ζωὴ, τύχῳσι τό-
που τινός· εἰ δὲ μὴ βούλοιντο, ἀποπισσεύονται πάντως τῆς οἰ-
κονομίας· καὶ διὰ τὴν ἀπανθρωπότητα, τῷ αἰωνίῳ παραδοθή-
σονται πυρί.

Τί ἐστί τὸ ὁ πιστός ἐν ἐλαχίστῳ; ἤγουν ἐν τῷ γνῆναι καὶ 10.
εὐτελεῖ τούτῳ πλούτῳ, καλῶς δαπανῶν εἰς τοὺς δεομένους· τοῦ-
τον γὼν πλοῦτον καὶ ἀδίκον μαμωνᾶ λέγει ἐν τοῖς πνευματικοῖς·
ὁ δὲ τούναντίον καὶ ἐν ἐκείνῳ ἄπιστος.

Ὅτι ἀλλότριον τὴν τῶν κλημάτων περιουσίαν ὠνόμασεν, ὡς 12.
οὐκ ἐκ φύσεως, ἀλλ' ἐπίκτητα ἡμῖν ὄντα· ἐγὼ γὰρ καὶ τὰ ἐμὰ
καὶ τὰ ἐξωθεν ὡς οἱ ἐξω λέγουσιν.

Ἀνθρωπὸς τις ἦν πλούσιος· τὸ ὄνομα οὐ λέγει τοῦ πλου- 19.
σίου· λέγει γὰρ ὁ Θεὸς περὶ τῶν μὴ φοβογμένων αὐτόν, οὐ μὴ
μνησθῶ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν διὰ χειλέων μου· ἔχει δὲ ὁ λό-
γος, ὡς ἦν ἐν Ἱεροσολύμοις Λάζαρος τις ὀνόματι, κατ' ἐκεῖνο τοῦ
καιροῦ ἐσχάτην νοσῶν πενίαν καὶ ἄρρωστίαν· οὐ μνημονεύσαι λέ-
γεται τὸν κύριον ὡς εἰς παράδειγμα λαβόντα αὐτόν γνωριζόμε-
νον· μηδεὶς δὲ νομιζέτω ὅτι γίγονεν ἤδη ἀνταπόδοσις· ἐστὶ γὰρ
παραβολὴ τὸ λεγόμενον.

Διὰ τί ἐν τοῖς κόλποις αὐτόν Ἀβραάμ ὀρεῖ; ἵνα λάβῃ συναί- 23.
σθῃσιν τῆς μισοξενίας τὸν φιλόξενον Ἀβραάμ.

Διὰ τί πρὸς τὸν Λάζαρον οὐ λέγει, ἀλλὰ πρὸς τὸν Ἀβραάμ; 24.
ἐπειδὴ ἐνόμιζε μνηστικαεῖν αὐτῷ πάντως· οὐκ ἔχει δὲ ὅτι ἐλα-
βες, ἀλλ' ὅτι ἀπέλαβες ὡς ἀμοιβὴν τῆς αὐτοῦ προαιρέσεως· τὸ
δὲ χάσμα μέγα ἐστῆρικται, τὴν τῶν δικαίων διαφορὰν αἰνίττε-
ται πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς· αἰτεῖ δὲ τὸν Λάζαρον ἀναστῆναι,
ἐν' ἰδόντες αὐτόν, φησι, πιστεύσωσι· τοῖς γὰρ προφῆταις, οὐχ'
οὕτω πιστεύουσι· τοῦτο δὲ ὅτι ὡς μύθους τοὺς προφῆτας ἔχου-

XV. λιμός τοῦ ἀκοῦσαι λόγον θεοῦ· ἐκολληθῇ δὲ, φησι, ἐνὶ τῶν πολιτῶν ἦγον διαιμονί· διὸ ἐπειψεν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους, χοιρώδῃ βίον ἔχειν· οὕτως γὰρ τιμῶσιν οἱ διαιμονεῖς τοὺς τιμῶντας αὐτοὺς, ἔβροσκε δὲ χοίρους· χρονίσας γὰρ τῇ κακίᾳ, καὶ διδάσκαλος ἀσωτίας γίνεται· τὸ δὲ ἐπειθύμει ἐκ τῶν κερατίων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι, καὶ οὐδεὶς εἰδὶδὼς αὐτῷ, τοῦτο ἐστίν· ὅτι ἄλλους διδάσκων ἡ κακία, αὐτὸς τῶν κακῶν οὐκ ἐλάμβανε κόρον· κεράτια δὲ τὴν ἀμαρτίαν εἰκάζει, ὅτι γλυκεία ἐστὶν ἐκείνα καὶ τραχέα, ὥσπερ καὶ ἡ ἀμαρτία· εἰς ἐκλύον δὲ ἐλθὼν, τοῦτό ἐστι, λογισάμενος τὰ πρότερον, εἶπεν, πόσοι μέσθιοι τοῦ πατρὸς μου περισσεύουσιν ἄρτι, τοῦτέστι καταχοῦμενοι ἀπὸ γραφῶν· ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα· ἀναστὰς ἐκ τῆς ἡδονῆς, ἦλθε πρὸς τὸν θεόν· ἐτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ὄντος, ἀντὶ τοῦ προέλαβεν ἡ εὐεργεσία τὴν μετάνοιαν· καὶ τὰ ἐξῆς ἔχει τὴν ἀκολουθίαν· ἐνέγκατε τὴν σολὴν τὴν πρώτην, τοῦτέστι τὴν πίσιν· καὶ δότε τὸν δακτύλιον τὴν σφραγίδα, τοῦτέστι τὸ βάπτισμα· καὶ ὑποδήματα τὴν εὐαγγελικὴν ὁδόν· μόσχον δὲ σιτευτὸν τὸν τυθίντα Χριστὸν ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης τὴν μεταλήψιν· καὶ ἔρξαντο εὐφραίνεσθαι· χαρὰ γὰρ γίνεται ἐν οὐρανοῖς ἐφ' ἐνὶ ἀμαρτωλῷ μετανοοῦντι· τὸ δὲ ὅτι ἐγόγγυσε ὁ πρεσβύτερος, οὐ φθόνον εἰσάγει τῷ ἁγίῳ ἐν τῷ σώζεσθαι τοὺς ἀμαρτωλοὺς, ἀλλὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν φιλανθρωπίαν ἐμφάνει βουλόμενος τοῦτο λέγει· ὅτι δὲ ἡ παραβολὴ οὕτως λέγει, οὐ χρὴ πάντα τὰ τῆς παραβολῆς ἐρευνᾶν, ὅμως οὖν ὡς προασφαλίζεται τοὺς ἀγαθοὺς τοιαῦτα λέγων, μὴ διέξασθαι φθόνον ἐπὶ σωτηρίᾳ ἀμαρτωλῶν· ἄλλοι δὲ λέγουσι τὸν μὲν πρεσβύτερον, ἀγγέλους· τὸν δὲ νεώτερον, ἀνθρώπους· ἑτέροι τοὶ μὲν πρεσβύτερον, τὸν κατὰ σάρκα Ἰσραὴλ θαλοῦσθαι· διὰ δὲ τοῦ νεωτέρου τὰ ἔθνη· ὁ δὲ ἅγιος Κύριλλος ταῦτα οὐ δέχεται.

Cap. XVI.
v. 1.

Ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος, ὃς εἶχεν οἰκονόμον, καὶ τὰ ἐξῆς· ἐστὶν οὖν ὁ σκοπὸς ὡς πρὸς παραβολὴν μὴ πάντα ἔχουσιν· βούλεται γὰρ ὁ τῶν ὧν θεός ἐν' ἀπερισπάστῳ ὑπηρετῶμεν αὐ-

καὶ ἄγευσθ' τὴν διάνοιαν ἕως τῶδ' ἔχοντες καὶ ἀφεγγῇ καὶ χωρὶς XIV.
 λεύουσιν· ὑμεῖς δὲ καὶ εὐρωστοὶ διὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως·
 τὸ δὲ ἔτι τόπος ἐστὶ, λέγει τὸν διεκπνεκλήτορα, διὰ τοὺς ἀγροί-
 κοτέρους λέγει πάντα καὶ κτηνοπρεπείς.

Τὸ ἐκ τῆς τοῦ πύργου οἰκοδομῆς ἡμῖν ὑποδηλούμενον τοῦ- 28.
 τό ἐστιν· ἵνα οἱ τὴν εὐκλειᾶ ζωὴν καταρξοῦν ἐλόμενοι, τὴν ἀρ-
 κοῦσαν ἐν τούτῳ προθυμίαν, τῷ ἑαυτῶν ἐγκαταλείμενοι νοὶ δια-
 τελέωσιν.

Τὸ δὲ ἢ τίς βασιλεὺς πορευόμενος ἐν ἐτέρῳ βασιλεῖ συμβα- 31.
 λειν εἰς πόλεμον καὶ τὰ ἐξῆς, τοῦτο σημαίνει, ὅτι πρὸς τὰς ἐναν-
 τίας δυνάμεις ἐστὶν ἡμῖν ὁ ἀγὼν, καθὼς ὁ ἀπότολος φησὶν· ἔτι
 δὲ καὶ πρὸς τὸ φρόνημα τῆς σαρκός· διὰ τὸν θεῖον ἔχοντες βοή-
 θον, μηδαμῶς περὶ εἰρήνης τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν δαίμονας ἐρω-
 τήσωμεν, ὅπῃ ἐστι δουλωθῆναι τοῖς πάθεσιν· ἀλλὰ μᾶλλον ἀν-
 τιστώμεν αὐτοῖς, τὸν κραταῖον θεῖον ἡμῶν εἰς ἀντίληψιν ὁλοφύ-
 χως καὶ ἀδιαλείπτως ἐπικαλούμενοι.

Περὶ τῆς δραχμῆς φησὶν ὁ ἅγιος Γρηγόριος οὕτως· ὅτι λύχ- Cap. XV.
 νου ἦν Χριστὸς, δηλονότι τὴν ἑαυτοῦ σάρκα, καὶ τὴν οἰκίαν v. 8.
 ἐτάρωσε τῆς ἁμαρτίας τὸν κόσμον ἀποκαθαίρων· καὶ τὴν δρα-
 χμὴν ἐξέητσε, τὴν βασιλικὴν εἰκόνα συγκεχωσμένην τοῖς πάθε-
 σιν· καὶ συγκαλεῖ τὰς φίλας δυνάμεις ἐπὶ τῇ τῆς δραχμῆς εὐ-
 ρείᾳ· καὶ κοινωνοὺς ποιῆται τῆς εὐφροσύνης, ἧς καὶ τῆς οἰ-
 κονομίας μύστιδας ἐπιποίητο.

Εἰπὼν ὁ δεσπότης Χριστὸς ὅτι ἄνθρωπός τις εἶχε δύο υἱούς, 11.
 ἁμαρτωλοὺς λέγει καὶ δικαίους· νεώτερον δὲ λέγει τὸν υἱόν, οὐ
 διὰ τὸν χρόνον, ἀλλὰ διὰ τὸν τρόπον· τὸ δὲ δός μοι τὸ ἐπι-
 βάλλον μέρος τῆς οὐσίας, ἀντὶ τοῦ αὐτεξουσίου ἐδάτω εἶναι καὶ
 οὐχ' ὑπαίκειν σοι· ἔδωκε δὲ αὐτῷ ὁ πατὴρ τὸ ἐπιβάλλον τὴν αὐ-
 τεξουσιότητα, τὸν φυσικὸν νόμον· τὸ δὲ ἀπεδέμνησεν, οὐ τοπι-
 κῶς νοήσεις ἀλλὰ προαιρετικῶς, ἀπὸ θεοῦ ἀπίστη, καὶ ὁ θεὸς
 ἀπ' αὐτοῦ· τὸ δὲ ἀνῆλωσε τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, τοῦτέστι τὸν ἡμι-
 φυτόν λογισμὸν, τὴν σωφροσύνην καὶ τὰ ἐξῆς· γέγονε δὲ αὐτῷ

XIII.

11.

Ἡ συγκύπτουσα χαμαί, ἔπαυε τοῦτο ἐν σατανικῇ ἀγριότητι, ὡς παρωραμένη παρὰ Θεοῦ δι' οἰκία θελονότι πταίσματα.

31.

Τὸ ἐξέλθε καὶ πορεύου ἐντεῦθεν τῶν Φαρισαίων λεγόντων, ἐκ φθόνου ἐστὶ, οὐδὲ γὰρ ἤθελον ὠφελίσθαι τινὰς, οὐδὲ θεσημείας γίνεσθαι ἀπὸ φθόνου· ἐν δὲ τῷ λέγειν αὐτοὺς Ἡρώδης σε θίβει ἀποκτεῖναι, προφασιζόμενοι ἔλεγον καὶ ἐκφοβοῦντες· διὸ καὶ ὡς γνώσκων ὅτι ψεύδονται, λέγει· εἶπατε τῇ ἀλώπεκι ταύτῃ καὶ τινὲς μὲν ἐνόμισαν, ἀλώπεκα τὸν Ἡρώδην λέγειν· οὐχ' οὕτως δὲ ἔχει· ἀλλὰ ἀλώπεκα λέγει τὴν ἐκείνων δολερότητα καὶ σκαιότητα, εὐφύλακτα μίσθ' χρώμενος φωνῇ, οὐ γὰρ εἶπεν ἐκείνῃ τῇ ἀλώπεκι ἀλλὰ ταύτῃ· ἐπισπλήττων δὲ αὐτούς, λέγει· ἰδοὺ δαιμόνια ἐκβάλλω καὶ ἰάσεις ἐπιτελῶ· διὰ τοῦ εἰπεῖν τελειοῦμαι, τὸν θάνατον αὐτοῦ μνησθεῖς, καὶ ὅτι ἐκὼν, καὶ οὔτε Ἡρώδης οὔτε αὐτοί, πρὸ καιροῦ τί ποιήσαιν.

33.

Τὸ οὐκ ἐνδέχεται προφήτην, ἔξω Ἱερουσαλὴμ ἀποθανεῖν λέγει αὐτόν, ὡς κατηγορίαν εἰσάγει τὸν λόγον.

π. XIV.

v. 15.

Ὁ εἰπὼν μακάριος ὅς τις φάγεται ἄριστον ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, οὐ τέλειος ἦν· ἐνόμιζε γὰρ σωματικὴν βρώσιν εἶναι ἐν τῇ οὐρανῷ.

16.

Τὸ ἄνθρωπός τις ἐποίησε δεῖπνον· ἄνθρωπον, τὸν Σιὸν καὶ πατέρα λέγει· αἱ γὰρ εἰκόνες τῶν παρβολῶν, πλάττουσιν ἀλθραῖαν· οὐκ αὐταὶ δὲ πάντως εἰσὶν ἀλθραῖαι· δεῖπνον φησὶ ποιῆκεν οὐχ ἄριστον· ἐπὶ γὰρ συντελεία τὸ Χριστοῦ πάθος τὴν οἰκουμένην πανήγυριν· ἐπάλασε δὲ πολλοὺς, τὰ πλεῖστα τῶν Ἰουδαίων· τίς δὲ ὁ ἀπεσταλμένος ὃν καὶ δοῦλον φησὶν αὐτὸς ὁ Χριστὸς διὰ τὴν σάρκα; μορφήν δούλου ἀνέλαβε· τί δὲ ἡτοίμασε τοῖς κεκλημένοις; ἁμαρτιῶν ἄρισιν, νόθεσις λαμπρότητα· τὸ δὲ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς παραιτεῖσθαι, τοῦτό ἐστι· τὸ ἐξ ἐνὸς συνδήματος μηδὲνα λόγον ποιησαμένους τῆς κλήσεως, γεωδιστίροις ἀσυνείτως προσυνευκότες· κέκληνται δὲ αὐτ' ἐκείνων οἱ εἰς τὰς πλατείαις καὶ τὰς ρύμας, οἱ ἐκ τῆς ἰουδαϊκῆς πληθύνος ἀσθενῆ τι

Γεν ἁμῶν τὰ σκηνώματα λέγει, εἰς ἃ βούλεται ταχίως ἀνα-
φθάναι τὴν ἐξυκίνητον τῆς διδασκαλίας αὐτῶν καὶ διόπυρον
πράξιν.

Περὶ δὲ τῶν Γαλιλαίων ὧν ἀπήγγειλαν τῷ Χριστῷ ὅτι τὸ
αἷμα αὐτῶν ὁ Πιλάτος ἔμειξε μετὰ τῶν θυσιῶν, χρὴ γινώσκειν
ὅτι οὗτοί εἰσιν οἱ τοῖς δόγμασιν ἐξακολουθήσαντες Ἰούδα τοῦ γα-
λιλαίου, οὗ καὶ αὐτὸς ὁ Λουκᾶς ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστό-
λων μέμνηται· ἦν δὲ τὸ δόγμα τοῦ Ἰούδα, ὡς Ἰώσηπος λέγει·
ἐδίδασκε γὰρ μηδένα κύριον λέγειν μήτε κατὰ φιλοφροσύνην· καὶ
τὰς θυσίας δὲ τὰς ὑπὲρ τῶν Ῥωμαίων βασιλέων προσφερομένας
καὶ τῆς αὐτῶν σωτήριαις ὡς μὴ ἐκ τοῦ Μωσέως οὕσας, ἀπίκο-
πεν· ἐπὶ τούτοις ἀγανακτῆσαι ὁ Πιλάτος παρ' αὐταῖς ταῖς κα-
τὰ τὸν νόμον προσφερομέναις θυσίαις ὑπ' αὐτῶν, κατέσφαξεν αὐ-
τούς· λέγει οὖν αὐτὸς Χριστὸς ἁμαρτωλοὺς οὐ μὴν τῶν πεπον-
θότων χεῖρους, ἁμαρτωλοὺς δὲ διὰ τὸ στασιάσαι αὐτούς.

Ὅτι ὁ πύργος ἐφ' οὗς ἔπαισε, καὶ τοὺς δικαιοκτῶν κατέσχευεν, 4.
ἐσέμεινε διὰ μὲν τοῦ πύργου, τὴν πόλιν· διὰ τῶν καταχωσθέν-
των, τοὺς ἐκλωκότας ὑπὸ Τίτου.

Ἡ τῆς συκῆς παραβολὴ, τὴν ἀκαρπίαν ἐλέγχει τῆς Ἱερου- 6.
σαλήμ, φύλλα μόνον πικρὰ ποιούσης καὶ ἀνθηρὰ τῇ φαίνεσθαι,
καρπὸν δὲ μὴ ἔχούσης· τρίτον λέγει ἐκκλησίου, διὰ Μωυσέως,
διὰ τῶν προφητῶν, δι' ἑαυτοῦ.

Ἡ εὐαγγελικὴ συκῇ, ἡ ἀνθρωπότης ἐστίν· ὁ οἰκοδεσπότης,
ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ· ὁ δὲ ἀμπελουργός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ φιλο-
πονῆσαι καὶ ἐκκαθάραι τὸν ἀμπελῶνα ἐλθὼν. ὁ δὲ Θεὸς καὶ πα-
τὴρ ὁ καὶ οἰκοδεσπότης, ἐκείνός ἐστιν ὁ καλεῶν τὴν συκὴν ὡς
ἄκαρπον ἐκκοπῆναι· τὸ δὲ ἄφες αὐτὴν καὶ τοῦτω τῷ ἔτει λέγειν,
διὰ νόμου καὶ προφητῶν οὐκ ἰβηλιώθησαν, καὶ τοῖς ἱμοῖς ἀρ-
δευθῆναι δόγμασιν, ὡς εἰ μὲν ποιήσωσι καρπὸν εὖ· εἰ δὲ μὴ,
εἰς τὸ μέλλον ἐκκόψεις, εἰς τὸν ἑπείτα αἰῶνα καὶ εἰς τὴν κρί-
σιν· ἔτι δὲ ἡ μὲν πρώτη ἀδείτησις, ἡ ἐν τῷ παραδείσῳ· ἡ δευ-
τέρα, ἡ ἐν τῷ νόμῳ· ἡ τρίτη, ἡ ἐν τῇ χάριτι.

Cap. XIII.
v. 1.

XI. τοῦ προδρόμου· καὶ ἰπειδὴ οὐκ ἀπεχώρισε μετὰ τὸν ἄφθορον τό-
κον τὴν πανάγιαν Θεοτόκον Μαρίαν τοῦ ταῖς παρθενοῖς ἀποκε-
κληρωμένου τοῦτου ἐν τῇ ναῷ, ἣν δὲ εὖτος ὁ τόπος μεταξύ τοῦ
ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου, κατίσφαξαν.

Cap. XII.
v. 13.

Διὰ τί πρὸς τὸν εἰπόντα αὐτῷ, διδάσκαλε εἰπὲ τῷ ἀδελφῷ
μου μερίσασθαι μετ' ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν, ἀποκριθεὶς εἶπεν,
ἄνθρωπε τίς με κατίστας κριτὴν ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς; εἶπεν δὲ
τοῦτο καὶ διὰ τὸ προκρίνειν αὐτὸν τὰ γῆνα τῶν θείων, καὶ
διὰ τὸ προειπεῖν ἀπὸ δὲ τοῦ αἵροντος τὰ σὰ, μὴ ἀπαιτεῖ· οὐ
γὰρ ἴσθι φρεῖν ἐν τῇ περισσεύειν τινὶ ἢ ζωῇ, διὰ τὸ μὴ τῷ
πλούτῳ συνεκτείνεσθαι τὸ τῆς ζωῆς μέτρον.

32. Τὸ δὲ μὴ φοβοῦ τὸ μικρὸν ποιμνιον, τοῦτο ἀντὶ τοῦ μὴ ἀπι-
στάσης εἴρηται· μικρὸν δὲ ὀνομάζει τοὺς ἁγίους, ἡ ἰπειδὴ πα-
ράκειται μικρότης τοῖς ἁγίοις ἐν τῇ κόσμῳ, ὡς ἐκουσίως ἀκτῆ-
μοσιν· ἡ διὰ τὸ ἡττᾶσθαι τῇ τῶν ἀγγέλων πληθύνει.

35. Ἔστωσαν αἱ ὁσφυὲς ὑμῶν περιζωσμέναι· τὸ τῆς διανοίας
ἱτοιμον εἰς φιλεργίαν τῶν χρηστῶν ἔργων· διόπερ ὁ διδασκα-
λικὸς λύχνος ψυχούσθω καὶ ἀρδεύεσθω ὑπὸ τῆς πρακτικῆς ἀρε-
τῆς· γάμους δὲ ὀνομάζει, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἐκείδεν τί κατηφές·
ἄωρὶ νυκτῶν λίγει, διὰ τὸ ἀδελον· τὸ δὲ ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ
τρίτῃ φυλακῇ λίγειν αὐτόν, τοὺς ἀναμένοντας τὴν παρουσίαν αὐ-
τοῦ· μακάριοι φρεῖν οἱ δοῦλοι ἐκείνοι, περιζώσεται γὰρ καὶ
διακονήσῃ αὐτοῖς, τοῦτό ἐστιν ὅτι τοῖς ἰσοῖς ἡμᾶς ἀνταμείβε-
ται, καὶ οἷον κάμνοντας ἀνακτῆσεται, τρυφᾷ ὑμῖν παραθεῖς τὰς
πνευματικὰς· ἡ πρώτην μὲν φυλακὴν, τὴν πρώτην ἡλικίαν· δευ-
τέραν, τὴν δευτέραν ἡλικίαν· τρίτην τὴν ἐπὶ τὸ γῆρας.

48. Διὰ τί ὁ δοῦλος ὁ μὴ γνοὺς τὸ θεῖλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ
ὑπέχει λόγον; διότι μὴ ἠθέλησεν εἰδέναι, θυνάμενος μαθεῖν ποῖος
ἀπαλλάξει λόγος τοῦ χεῖναι πολλὰς ὑπομῖναι πληγὰς τὸν εἰ-
δότα καὶ ῥαθυμοῦντα.

Εἰπὼν, παντὶ ᾧ ἐδόθη πολὺ, πολὺ ζηταθήσεται παρ' αὐ-
τοῦ, ἰδούμεν ὅτι φορτικώτερον τῶν διδασκόντων ἐστὶ τὸ κρίμα

Ὅτι κρείττον τῆς φιλοξενίας, ἢ πίσις· καὶ τοῦτο δηλοῖ Χρῆ-
 στός ἐν τῇ Μάρθᾳ καὶ τῇ Μαρίᾳ· ἐκείνης γὰρ ἐπὶ τὴν δια-
 κονίαν ἀσχολουμένης, ταύτην προέκρινε Χριστὸς ὡς τὸν λόγον
 ἀκούσαν αὐτοῦ· ἀλλ' ὅμως τὴν μὲν οὐκ ἀπέστρεψεν ἀπ' ὧν ἔποιε,
 τὴν δὲ προσεδίξατο ἐφ' οἷς προσείχεν.

Τὸ ζητεῖτε καὶ κρύψετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν, καὶ τὸ πο-
 ρεύσεσθε ἐν νυκτὶ πρὸς τὸν φίλον εἰς τὸ λαβεῖν τί, τὴν ὀχλη-
 σιν καὶ τὸ μὴ ταχίως τῆς εὐχῆς ἀφίστασθαι λίγει· νύκτα δὲ
 εἶπεν, μᾶλλον δὲ μισονύκτιον, τὰς ἐσχάτας καὶ πρὸς τῷ τέλει
 ἐλπίδας ἡμῶν οἰκοδοσώμενην δὲ, τὸν Θεὸν αὐτόν· τρεῖς δὲ ἄρκ-
 ῶνόμασε, τὴν εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα πίστιν· ὁ
 δὲ φίλος ὁ παραγινόμενος ἐξ ὁδοῦ ἐπιξενωθεὶς αὐτῷ, νοθεύει
 ἂν εἰκότως ὁ ἄγγελος, ἦγαν οἱ ἄγγελοι οἱ πρὸς τὰ ἐσχάτα πα-
 ραγινόμενοι παραλαβεῖν ἡμᾶς· φιλοῦσι γὰρ ἡμᾶς καὶ αὐτοὶ ὡς φι-
 λάνθρωπου Θεοῦ φιλάνθρωποι ὑπερέται· τὰ δὲ παιδία τὰ ἐπὶ
 τῆς κλίνης ἀναπαυόμενα, τοὺς στραφεύτας ὡς τὰ παιδιά καὶ ἐν
 ἀσπῇ καρδίᾳ πεπιστευκότας τῷ εὐαγγελίῳ, καὶ ἡξιωμένους τῷ
 κυρίῳ συναναπαύεσθαι· ἀναίδεϊαν δὲ ἐνταυθα λίγει τὴν μετ' ὑπο-
 μουλῆς ἐπιτιταμένην προσευχὴν.

Διὰ τί τῆς γυναικὸς εἰπούσης, μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστα-
 σάσα σε, αὐτὸς εἶπεν, μενούμεγε μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λό-
 γον τοῦ Θεοῦ· διὰ τὸν καιρὸν καὶ τοὺς παρισταμένους τοῦτο λέ-
 γει καὶ διὰ τὸ φιλότιμον.

Τίνος ἐνεκεν ποιηρῶν ὄντων τῶν Φαρισαίων, πρὸς αὐτὸν
 κληθεὶς παρ' ἐνὸς αὐτῶν ἀπῆλθε· νοθεύεσθαι τούτους βουλόμε-
 νος καὶ ἡμερώσαι· ἐσκυνδαλίσθη δὲ ὁ Φαρισαῖος ὅτι οὐ πρὸ τοῦ
 ἀρίστου ἐβλαπτίσθη, ἀσυνέτως· Μωσῆς γὰρ οὐδαμοῦ προσέταξε
 τοῦτο ποιεῖν· ἡ γὰρ διὰ τῶν ὑδάτων ἀπόνησις, χρειώδης ἐστὶν
 πρὸς ῥύπον σωματικόν, ἀκαθαρσίαν δὲ ψυχῆς ἀπαλλάξαι οὐ δύ-
 νатаι.

Περὶ τοῦ Ζαχαρίου οὗ εἶπεν κύριος, ὅτι μεταξὺ τοῦ ναοῦ 51.
 καὶ τοῦ θυσιαστηρίου ἐσφάγη, ὁ Νύσης φησὶν ὅτι ὁ πατὴρ ἦν

Cap. X
v. 9.

37.

Χ. τῷ λέγειν τίς ἐστί μου πλησίον, τοῦτο ὑποτίθεται· τίς φησὶν ἴσως μοι; πλησίον νοῶν τὸν δίκαιον τῷ δίκαιῳ· αὐτὸς δὲ τῇ συμπαθείᾳ ἔλγει, καὶ τῷ τρόπῳ τῆς θεραπείας.

30. Τὸ ἄνθρωπος κατίβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχῶν, ἀπὸ τῆς ἐν παραδείσῳ ὕψους καὶ εἰρηνικῆς διαγωγῆς· τοῦτο γὰρ εἰρήνην σημαίνει.

Πρὸς τὴν Ἱεριχῶν τὴν κοίλην καὶ χθσαμάλην καὶ καυματώδη καὶ πνιγηράν κατωλισθᾶσεν, ἤγουν τὴν ἔμπαδῃ ζωῇ.

Ληστὰς δὲ λέγει τῶν δαιμόνων τὸ σύστημα ἢ τὰ πάθη ἃ τινὰ τῶν ἀμφιασμάτων τῆς ἀρετῆς ἐκδύσαντες αὐτὸν, τὰ τῆς ἀμαρτίας τραύματα ἐπέβηκαν.

32. Λευίτας δὲ καὶ ἱερεῖς, τὸν νόμον λέγει, ὡς μὴ τὸν πταίσαντα θεραπεύσαντα.

Τὸ δὲ ἀντιπαρᾶλθαι, ἀντὶ τοῦ ἰδῶν τὴν ἐναντίαν ἔδωκε πάλιν ἰδεῖν ἤλθε, μηδὲν ὠφελήσας.

33. Ὁ δὲ σαμαρείτης, ἡ ὁ δοκῶν εὐτελής εἶναι ὡς αὐτὸς ἐνομίζετο καὶ ἐκαλεῖτο παρ' αὐτῶν· ἡ ἐκ τούτου τὸν διὰ τοῦ αὐτοῦ φυρέματος πάντα καὶ ἰουδαῖον καὶ ἰβνικὸν προσλαβόμενον λέγει.

34. Ὑποζύγιον δὲ, τὸ αὐτοῦ σῶμα λέγει· ἐξευξέ γὰρ τῇ ἀνθρωπότητι τὸν θεότατον ἐπιστᾶς, ἀμαρτίας ἰσθράπενυσεν ἄγον τὰ τραύματα.

Οἶνον δὲ τὸν διδασκαλικὸν τρόπον τὸν στύφοντα καλεῖ.

Σὺν ἑλαίῳ δὲ, ὅτι φιλανθρωπία τοῦτον ἐκέρασε τὸν λόγον· τοῦτο δὲ διὰ τὸ συνανακλίνεσθαι τιλῶναις.

Τὸ δὲ ὑπὸ τὸ ἴδιον ὑποζύγιον ἀνιβίβασεν αὐτὸν, ἐν ἑαυτῷ γὰρ ἡμᾶς ἐφόρει, ἰσμὲν γὰρ μέλη τοῦ σώματος αὐτοῦ.

Πανδοχεῖον δὲ, τὴν ἐκκλησίαν καλεῖ τὴν πάντας διχομήναν· ἀλλὰ μὴ κατὰ τὸν νόμον λέγουσαν ἁμμανίτας καὶ μωαβίτας εἰς ἐκκλησίαν κυρίου οὐκ εἰσιλεύσεται.

35. Τὸ δὲ δοῦναι τῷ πανδοχεῖ δύο θηνῶρια εἰς ἐπιμίλειαν αὐτοῦ, σημαίνει τοῖς τῆς ἐκκλησίας ἐπόπταις ἀποστόλοις καὶ διδασκάλοις λέγειν, ὅτι ἐν τῇ δευτέρᾳ ἔλθουσι μοι τὸν μισθὸν τοῖς ἐπιμελησαμένοις διδασκάλοις ἀποδώσω.

των τῶν μαθητῶν πρὸς Χριστὸν, κύριε θέλεις εἰπῶμεν πῦρ κατα- IX.
βῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀναλῶσαι αὐτοὺς, ἐπιτίμησιν αὐ-
τοῖς; περιτέλλων τὴν ὀξύθυμίαν αὐτῶν καὶ ἀπῆνεια, ἀνεξα-
κείν αἰί, οὐ μόνον νῦν· τοῦτο δὲ εἶπον πρὸς Ἠλίαν ἀφορῶντες·
οὕτως οὐ τελείως τῆς νείας χάριτος κικρατηκίσαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς
νόμον ἐσκόπουν τὸν παλαιόν.

Ὅτι ὁ εἰπὼν ἀκολουθήσω σοι κύριε, ἀλλὰ πρῶτον ἐπίτρε- δι.
ψόν μοι ἀποτάξασθαι τοῖς ἐν τῇ οἰκῇ μου, ἀξιοζήλωτον μὲν
ὑπόσχεσιν ἐνεδείξατο· τὸ δὲ ζητεῖν ἀποτάξασθαι, μεμερισμένου
ἴσθιν τῇ διανοίᾳ.

Ὅτι οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα ἐπ' ἄροτρον καὶ στραφεὶς δι.
εἰς τὰ ὀπίσω, εὐθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· ὥσπερ
γάρ, φησιν, ὁ γηπόνος τοῦ ἀροτριᾶν ἀρξάμενος, ὅτ' ἂν ὀκνήσῃ
πρὸς τὸ λείπον, τὸ πᾶν ἀπώλεισιν, οὕτως καὶ ὁ κατὰ Θεόν ἐρ-
γάζομενος, εἰ πρὸς ἄλλο τι ἀσχολούμενος εὐρεῖται.

Διὰ τί ἄλλους ἰβδομήκοντα μαθητὰς προσελέβετο; ἐπειδὴ Cap. X.
πολλὰ ἔμελλεν ἡ διδασχὴ γίνεσθαι, καὶ πολλοῦ καὶ πρὸς Ἰου- v. i.
δαίους καὶ πρὸς τὰ ἔθνη.

Τί σημαίνει τὸ ἐξωρῶν τὸν σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν πιδόντα 18.
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ; τοῦτο δηλοῖ, ὅτι εἰ ὁ ἄρχων αὐτῶν κατέπε-
σιν, οἱ δοῦλοι τί προσδοκῶσι παθεῖν δι' ὑμῶν; ὡς ἀστραπὴν
δὲ εἶπεν, ἐπειδὴ φωτεινὸς ἦν τὴν φύσιν, εἰ καὶ σκοτεινὸς γί-
γνοιε τὴν προαίρεσιν· ὁ γὰρ ἐποίησεν ὁ Θεὸς, τοῦτο καλόν· ὁ
δὲ μετεποίησεν ὁ διάβολος, τοῦτο κακόν· ἢ τὸ ἐξ ὕψους εἰς γῆν
κατανεκρυγμένον δηλοῖ ἐκ δόξης εἰς ἀτιμίαν.

Ὅτι τὸ πατεῖν ἐπάνω ὄφειν καὶ σκορπίων, περὶ τῶν δαι- 19-
μόνων λέγει.

Τὸ μὴ χαίρετε ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῶν ὑποτάσσετε, ἀντὶ τοῦ 20.
μὴ κινοδοξεῖτε.

Τὸ χαίρετε δὲ, ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγγράφη ἐν τοῖς αὐ-
ρανοῖς, οὐ διὰ μέλανος ἀλλὰ διὰ μνήμης Θεοῦ λέγει.

Ὅτι ὁ νομικὸς ἱτέρωι ἔλαβε τὸ πλησίον, κινοδοξῶν· ἐν γὰρ 29-

- IV. 34. Διὰ τί εὐφημεῖ αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον λέγων, οἰδᾷ
 σε τίς εἰ ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ; ὑπονοῶν διὰ τῆς τοιαύτης εὐφημίας
 ὅτι πηνῆς δόξης αὐτὸν ἐραστὴν ἀποτελεῖ.
35. Διὰ τί συνιχώρησεν αὐτῷ ὁ κύριος ρίψαι τὸν ἄνθρωπον ἐν
 ᾧ ἦν; ἵνα δηλὸν γίνηται πᾶσιν ὅτι τὸ δαιμόνιον ἐλάλησε, καὶ
 οὐκ ἐκ τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου κύριος.
- Cap. V. 2. Ὅτι διὰ τῶν ἀλειυτακῶν ἐπιτηδευμάτων ἀλείψει τοὺς μαθη-
 τὰς καὶ ἄλλῃς ὁ Χριστὸς εἰπὼν, χαλάσατε τὸ δίκτυον.
- Cap. VI. 1. Τί ἐστὶν ὃ λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς ἐν σαββάτῳ δευτεροπρώ-
 τῳ; ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος ὁ πελουσιώτης οὕτως λέγει, ὅτι δευτε-
 ρόπρωτον εἰρηλαί ἐπειδὴ δεύτερον μὲν ἦν τοῦ πάσχα, πρῶτον
 δὲ τῶν ἀζύμων· εἰ δὲ σάββατον εἰρηλαί μὴ θκυμάσῃ· σάββατον
 εἴρηται πᾶσα ἑορτὴ, δηλοῖ δὲ κατέπαυσιν καὶ ἀργίαν.
12. Διὰ τί ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι, καὶ
 ἦν φησί διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ Θεοῦ; ἔδειξε διὰ τού-
 του, ὡς Κύριλλος φησί, τύπον ἀσκητικόν, ὑποδεικνύων διὰ πραγ-
 μάτων αὐτοῖς ὡς καὶ διὰ λόγων, ὅτ' ἂν λέγῃ· σὺ δὲ ὅτ' ἂν
 προσεύχῃ, κλείσου τὴν θύραν σου.
- p. VII. 57. Ὅτι ἡ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου ἐλθεῖσα γυνή, ἡ τις ἦν
 ἁμαρτωλὸς, οὔτε ἡ παρὰ τῷ Μάρκῳ ἐστίν, οὔτε ἡ παρὰ τῷ Ἰωάν-
 νῃ, οὔτε ἡ παρὰ τῷ Ματθαίῳ· ἐκείναι μὲν γὰρ πρὸς αὐτὸ τὸ
 πάθος τοῦτο ἐποίησαν, αὐτὴ δὲ ἐν μέσοις τοῖς σημείοις.
50. Διὰ τί λέγει τῇ γυναικί, ἡ πίσις σου εἰσώκε σε; διὰ τὸ
 πιστεῦσαι αὐτὴν ὅτι δύναται ἀρεῖναι ἁμαρτίας.
- Cap. IX. 49. Ὅτι τὸ λέγειν τοὺς μαθητὰς πρὸς Χριστὸν, διδασκαλε εἰ-
 δομέν τινα ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου δαιμόνια ἐκβάλλοντα, οὐκ ἐστι
 φθονούτων ὁ λόγος ἀλλὰ μαθεῖν ἐβελόντων εἰ καὶ ἄλλοις τοῦ-
 το δοξάζεται.
- Ὅτι τὸ ὅς τις οὐ κατ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐστὶ, τοῦτο λέγει,
 τῶν ἀγαπώντων με, εἰ τινες εἰς δόξαν μου πληροῦν θέλουν, 7ῃ
 παρ' ἡμοῖ χάριτι στεφανοῦνται.
50. Διὰ τί ἐν τῇ ἀπιστῆσαι τοὺς ἀποστόλους τινὰς καὶ εἰπόν-

καὶ τὸν Ἠλὶ ἰσχυρῆναι πατέρα· ἀλλὰ κατανοήσωμεν τὴν δοκοῦ- III.
σαν εἶναι διαφορίαν· τρίτος ἀπὸ τήλους κατὰ τὴν Ματθαίου γεν-
εαλογίαν ἐστὶν ὁ Ματθᾶν, πέμπτος δὲ ἀπὸ τήλους κατὰ τὸν
Λουκᾶν ὁ Μελχι· τούτων τῶν δύο κατὰ διαφόρους χρόνους γα-
μιτὴ γίγονεν ἡ Ἑσθᾶ· τοῦ γὰρ Ματθᾶν προειληφότος αὐτὴν καὶ
παιδοποιήσαντος ἐξ αὐτῆς τὸν Ἰακώβ καὶ τελευτήσαντος, χήραν
αὐτὴν εὗσαν ἐκ τῆς αὐτῆς φυλῆς, ἄλλης δὲ συγγενείας, ἤγαγετο
ὁ Μελχι, καὶ ἐπαιδοποίησεν ἐξ αὐτῆς τὸν Ἠλὶ· ὁ Ἰακώβ τοι-
γαροῦν καὶ ὁ Ἠλὶ ὁμομήτριοι συγγενεῖς ἀδελφοὶ ἐκ τῆς Ἑσθᾶ·
ἀγαγομένου δὲ τοῦ Ἠλὶ γυναῖκα ὡς ἀτίκην τελευτήσαντος, κατὰ
τὸν νόμον εἰσῆλθεν ὁ Ἰακώβ πρὸς αὐτὴν ὡς ἀδελφὸς παιδοποίη-
σαν τῷ τελευτήσαντι ἀδελφῷ τῷ Ἠλὶ· ἐπαιδοποίησεν οὖν τὸν Ἰω-
σήφ, καὶ εὗρέθη ὁ Ἰωσήφ, υἱὸς μένων φύσει τοῦ Ἰακώβ, νόμον
δὲ τοῦ Ἠλὶ· ὁ Ματθαῖος δὲ τὸν κατὰ φύσιν λόγον πατέρα τοῦ
Ἰωσήφ, τὸν Ἰακώβ εἶπεν, καὶ τὸ γένος ὅθεν ὁ Ἰωσήφ κατάγι-
ται· ὁ δὲ γε Λουκᾶς τὸν κατὰ νόμον λόγον πατέρα τοῦ Ἰω-
σήφ, τὸν Ἠλὶ εἶπεν, καὶ τὸ γένος ὅθεν ὁ Ἠλὶ κατάγεται· ὅθεν
τῶν δύο πατέρων εἰς τὸν Δαβὶδ ἀνατρεχόντων, πᾶσα περιήρη-
ται ἀμφισβήτησις.

Πῶς νοεῖται τὸ εἰδεῖν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κό- Cap. IV.
σμου ἐν στιγμῇ χρόνου; ἀπὲρ τοῦ διέγραψε τῷ λόγῳ τὴν οἰ- v. 5.
κουμένην, καὶ ὡς τρόπον τινα ὑπεδείκνυσεν ὡς ᾤετο ἐν τῇ δια-
νοίᾳ αὐτοῦ πάντα.

Πῶς νοεῖται τὸ ὑπέγραψεν Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνιύμα- 14.
τος εἰς τὴν Γαλιλαίαν; διὰ τὰς θεοσημείας λέγει τοῦτο, ὥστε
ἐπιτελεῖ τῇ δυνάμει τοῦ ἁγίου πνιύματος, ὡς οἰκεία αὐτοῦ δυνά-
μει ταύτῃ χρώμενος, ἀλλ' οὐχ' ὡς οἱ ἅγιοι ἐξωθεν καὶ πεπο-
ρισμένην ταύτην λαβών.

Ὅτι τὰ ἐν τῷ προφῆτῃ Ἠσαΐα γεγραμμένα, ἐν αὐτῷ ἐπλη- 18.
ρώθη, αὐτὸς γὰρ ὁ χρισθὲς τῇ θεότητι, αὐτὸς ὁ τοὺς αἰεῖς
εὐαγγελισάμενος, αὐτὸς ὁ τοὺς ὑπὸ τοῦ πονηροῦ αἰχμαλωτισθέν-
ται ρυσάμενος.

Cap. III.

v. 1.

Διὰ τί μένεται τοῦ χρόνου τῶν ἀρχόντων λίγων ἐν βίαι πεντηκαιδεκάτῳ Τιβερίου Καίσαρος; ἵνα γινώμην ὅτι ἐν τοῖς τῆς ἐνανθρωπήσεως χρόνοις καθόλου ἄρχων ἰουδαῖος ἐξέλειπεν.

2. Διὰ τί γέγονε τὸ ῥῆμα τῷ Ἰωάννῃ ἐν τῇ ἐρήμῳ; ἐπειδὴ πολλὰ τὰ τέκνα δι' αὐτοῦ ἐμελλε γίνεσθαι τῆς ἐρήμου καὶ ἀνάνδρου ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα.

3. Ὅτι τὸ μὲν τῶν Ἰουδαίων βάπτισμα πάντῃ ἀτελὲς ἦν, τὸ Ἰωάννου τελειότερον διὰ μετάνοιας· τὸ δὲ Χριστοῦ ἐξαλείφον χωρὶς μετάνοιας ἁμαρτίας.

5. Πῶς νοητὸν τὸ πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται, καὶ πᾶς βουνὸς ταπεινωθήσεται; ἐπειδὴ γὰρ εἶπεν ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, ἀποκρίνεται ὡσπερ ἐκ τοῦ διαπορούντος πῶς τοῦτο ἐνδέχεται, λίγων ὅτι πᾶν τὸ πρὸς τὸν τῆς ἀρετῆς δρόμον ἐμποδίζον, διορθωθήσεται ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ· ὅπερ ἐστὶν ὅρος, καὶ βάθος· κακίας ἔχῃ πρὸς ἐξίσωσιν ἐτοιμασθήσεται.

6. Τί λέγει καὶ ὁψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ; τοῦτο ἐστὶν οὐκ ἐτι ἰουδαῖος, καὶ ὁ τις καὶ ὁ τις, ἀλλὰ πρὸς τὰ πέριπα τῆς γῆς κηρυχθήσεται.

11. Ὅτι ἐρωτώμενος ὑπὸ τῶν ὄχλων ὁ Ἰωάννης, ἐκάστη οἰκίον βοήθημα τίθει· τοῖς μὲν ὄχλοις, φιλαλλήλῃ φρονήματι κηρυχθῆναι, τελώναις δὲ τὴν πλεονεξίαν κωλύειν, στρατιώταις δὲ μηδὲνα διασεύειν.

23. Διὰ τί τριακονταίτης ἔρχεται ἐπὶ τὸ βάπτισμα; ἐπειδὴ μαρτυρημένα ἐστὶν ἡ ἡλικία ταύτη· οὕτω καὶ Ἀδάμ τέλειος ἐπλάσθη, καὶ νόμον εἰδέχετο φυσικόν.

Διαφωνία τις εἶναι δοκεῖ περὶ τὴν κατὰ σάρκα γέννησιν τοῦ δεσπότου Χριστοῦ· τῷ τὸν μὲν Ματθαῖον, ἀπὸ Σολομώντος αὐτὸν γενεαλογεῖν, καὶ φθάνειν εἰς τὸν Ματθᾶν, καὶ Ἰακώβ, καὶ Ἰωσήφ· τὸν δὲ Λουκᾶν, ἀπὸ τοῦ Νάθαν, καὶ φθάνειν εἰς τὸν Ματθᾶν, καὶ Ἡλὶ, καὶ Ἰωσήφ, ἀναμφιβόλως ἕκαστον αὐτὸν εἰσέρου καταλέγειν γένος· καὶ δοκεῖ τῶν ἀδυνάτων εἶναι τὸν Ἰωσήφ τὸν νομιμαζέοντα ἄνδρα τῆς παναγίας Θεοτόκου τὸν γε Ἰα-

τοῦ πάθους λέγει τοῦ Χριστοῦ· τὸ δὲ ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν II. ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί, δηλοῖ ὅτι μετὰ τὸν σκανδαλισμὸν τὸν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ γενόμενον τοῖς τε μαθηταῖς καὶ αὐτῇ τῇ Θεοτόκῃ, τάχιστα τις ἱσῆς ἐπακολουθήσει εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἑτέρως ὅπως ἂν ἐκείνου ὁ λογισμὸς ἀποδειχθῇ ὅπως ὑπετόπαξε περὶ αὐτοῦ, καὶ τίς ὁ ἀγαπῶν αὐτὸν καὶ τίς ὁ μισῶν.

Τί λέγει ὅτι ἡ προφητεία Ἄννα ἀνωμολογεῖτο τῇ Θεῷ; ἀντί 38. τοῦ νύχαριστε· ἐλάλει δὲ περὶ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὸς εἶν ὁ λυτρωτῆς, αὐτὸς ὁ σωτὴρ, οὗτος εἰς χαρὰν περιτρέψει τὴν κατῆσαν.

Ἡῶς σοφία καὶ χάριτι, οὐκ ἐν τῇ προσλαμβάνειν τί, αἰ 40. γὰρ εἶχε τὸ πλήρες, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ λόγου τῇ τοῦ σώματος ἡλικία συνεκτείνοντος κατὰ βραχὺ τῆς σοφίας καὶ τῆς χάριτος τὴν ἐκφρασεῖν.

Ὅτι πῶς λέγει ἡ παναγία Θεοτόκος, ἰδοὺ ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ σου ὁδυνώμενοι ἐζητοῦμέν σε; ἐπισταμένη ὅτι ἐκ παρθενίας ἐστὶν ἀμολύντου, διὰ τοὺς ἀκούοντας διδασκάλους, ἐπειδὴ ἐνόμιζον αὐτὸν ἐκ πορνείας εἶναι.

Πῶς ἐνόμιζον αὐτὸν ἀπειληθῆναι; ἄρα ὡς πλανώμενον ἢ ὅτι ἀπόλωλε; οὐχί· ἀλλ' ὡς νομίζοντες ὅτι κατέλειπεν αὐτοὺς ἡ ἀπίστη αὐτῶν· διὸ καὶ αὐτὴ ὡς ἐκείνου πατέρα τὸν Ἰωσήφ ὠνόμασε διὰ τοὺς Ἰουδαίους· αὐτὸς τὴν ὑπόνοιαν ἐκκόπων ταύτην πάλιν εἰλεγεν, οὐκ ἔδιδετο ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς μου δεῖ εἶναι με· πατέρα αὐτοῦ δηλῶν τὸν Θεόν, ἀλλ' οὐ τὸν Ἰωσήφ· ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς δὲ εἶπεν διὰ τὸν ναὸν ἐν ᾧ ἦν ὅπου καὶ εὐρίσθαι ζητούμενος.

Διὰ τί γράφει καὶ ἦν ὑποτασσόμενος τοῖς γονεῦσιν αὐτοῦ; 51. παράδειγμα τὸν αὐτοῦ βίον καὶ χωρὶς τῆς διδαχῆς ποιοῦμενος ἡμῖν.

Ὅτι τὸ ἦξανε σοφία καὶ ἡλικία, σημαίνει ὅτι συμπάρῃ 52. τῷ χρόνῳ τῆς ἡλικίας, τὴν ἑλλαμψὶν τῆς Θεότητος.

- II. Διὰ τί εἶπεν ὁ εὐαγγελιστὴς τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότο-
 7· κον; ὡς πρωτεύοντα ἐν πᾶσιν.
 Ὅτι ἐν τῇ φάτῃ τίθεται, ἵνα ἡμᾶς τῆς ἀλογίας λυτρώσεται.
19. Ποῖα εἰσὶν ἃ συνετῆρει πάντα ἡ Μαριάμ; ὅσα εἶπεν αὐτῇ ὁ ἄγγελος, ὅσα νῦν ὑμνοῦσιν ἄγγελοι, ὅσα λέγουσι ποιμένες· συνεκρινε δὲ ἐκ πάντων, ὅτι θεὸς ἐστὶν ὁ τεχθεὶς ἐξ αὐτῆς.
21. Ὅτι τὸ τῆς περιτομῆς κοπῆν, οἱ μὲν εἰς τὰ τέσσαρα στοι-
 χεῖα ἀναλυθῆναι λέγουσιν, οἱ δὲ ἐπὶ γῆς ριφῆναι ἵνα ἁγιάσῃ τὴν γῆν, ὡς καὶ τὸ χεῖν αὐτοῦ αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ· οἱ δὲ ὅτι ἐτάρησεν αὐτὸ ὡς οἶδε τρόπον, ἐν τῇ αὐτοῦ ἀναστάσει προσλη-
 βόμενος αὐτό, καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ ἀναστάσει τὸ σῶμα τὸ ἡμέτερον πλήρεις ἀποληψόμεθα.
22. Ὅτι τὸ λῆγειν τὸν εὐαγγελιστὴν τὸ ὅτι ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέ-
 ραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον, καλῶς ἐπαγγαγεν, μόνον γὰρ ἦν ἀκαθάρτου καθαρὸν τιθεῖν.
25. Ὅτι τὸ περὶ τοῦ Συμεὼν εἰρημένον ὅτι ἦν προσδεχόμενος πα-
 ράκλησιν τοῦ Ἰσραὴλ, τοῦτό ἐστι· πότε διὰ τοῦ Χριστοῦ πα-
 ράκλησιν, ἡτοῦν παραμυθίαν εὐροι ὁ Ἰσραὴλ.
29. Τὸ νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου δέσποτα κατὰ τὸ ρῆμά σου ἐν εἰρήνῃ, τὸ μὲν ἀπολύεις, περὶ τῆς ἐν σαρκὶ ζωῆς εἶπεν· τὸ δὲ κατὰ τὸ ρῆμά σου, ὅτι χρησμὸς ἦν αὐτῇ τοιοῦτος δοθεὶς.
34. Τὸ κεῖσθαι τὸν κύριον ἐκ πτώσιν πολλῶν, καὶ ἀνάστασις ἐν τῇ Ἰσραὴλ, ἐπαινετικῶς μόνον νοούμενον· εἰς πτώσιν μὲν κεῖ-
 ται τῶν ἐν ἐκάστῃ τῶν πιστευόντων παθῶν τε καὶ πονηρῶν λο-
 γισμῶν, ἀνάστασιν δὲ τῶν ἀρετῶν καὶ παντός θεοφιλοῦς λο-
 γισμοῦ.
- Πῶς νοητέον καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον; σημεῖον διὰ τὸν στυγρὸν καὶ τὸ ἐκεί πάθος· ἀντιλεγόμενον δὲ, ὅτι οἱ μὲν πα-
 θετόν αὐτοῦ τὸ πάθος εἶπον, οἱ δὲ οὐ· καὶ οἱ μὲν χοικόν, οἱ δὲ ἐπουράνιον λέγουσιν· ὅτι δὲ σημεῖον ὁ στυγρὸς, ἄκασον· καὶ
 εἰσχε Μωϋσῆς τὸν ὄφιν ἐπὶ σημεῖου, τοῦτέστιν ἐπὶ ξύλου.
35. Ὅτι τὸ, σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ρομφαία, περὶ

Ὅτι οὐχ ἁπλῶς εἶπεν ἡ Ἐλισάβετ Ἰωάννης κληθῆται, ἀλλὰ Ἰ. ὡς προφῆτης, οὐδὲ γὰρ ἰγίνωσκει τὰ χρηματισθέντα τῷ Ζαχαρίας, ἔλαλος γὰρ ἐκείνος ἦν.

Ὅτι Ἰωάννης χάρις Θεοῦ ἐρμηνεύεται, ἀπὸ τῆς ἑβραϊδος 60. γλωττης εἰς τὴν ἑλληνίδα μεταβαλλόμενος.

Διὰ τί προκατασκευάζεται ἡ σιωπὴ Ζαχαρίου, εἴτα τὸ λα- 64. λειν αὐτῷ διδόται; ἵνα πάντες θαυμάσοντας ὡς ἀκούσαντες τὸ παράδοξον, δι᾽ ὧνται τὸν Ἰωάννην κηρύττοντα, ἔχοντας τὴν μνήμην ἑνυκλον τὸ θαῦμα.

Ὅτι τὸ εὐλογητός κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ ὅτι ἐπισκέ- 68. ψατο καὶ ἐποίησε λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ ὅλη ἡ προφητεία εἰς Χριστὸν καὶ περὶ Χριστοῦ ἐστίν.

Ὅτι τὸ ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν τοιοῦτόν ἐσ- 72. τιν' ὅτι τὸ ἐφ' ἡμᾶς γινόμενον ἔλεος, καὶ πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν ἀνατρέχει· κοινωνοὶ γὰρ εἰσι τῆς εὐφροσύνης ἡμῶν, φησί, καὶ αὐτοὶ ὡς αἰσθανόμενοι.

Πῶς νοστίον τὸ ὄρκον ὃν ὤμοσε, καὶ ἐξῆς; ὅτι εἶπεν αὐτῷ 75. ὁ Θεὸς πλεθύνων πλεθύνῃ τὸ σπέρμα σου· ἐπληθύνθη γὰρ τὸ σπέρμα Ἀβραάμ εἰς σπέρμα, καὶ τῶν ἱδνῶν λογισθέντων αὐτῷ διὰ Χριστοῦ εἰς ὃν ἐκείνοι ἐπίστευσαν.

Ὅτι παράδοξον ὡς γέννησιν ἔσχεν ὁ Ἰωάννης, οὕτω καὶ 76. παράδοξον αἰσθησέν· ὅτ' ἂν γὰρ λέγῃ καὶ σὺ παιδίον, ὡς πρὸς ἀκούοντα λέγει καὶ ἐνωτιζόμενον.

Προφητεύει δὲ ἐν τῷ λέγειν, προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου κυρίου ἱτοιγᾶσαι ὁδοὺς αὐτοῦ· τοῦτο δὲ σημαίνει ὅτι μετ' ὀλίγον οὐ μέλλει ἔχειν αὐτὸν παρ' ἑαυτῷ τρεφόμενον.

Γινώσκιν σωτηρίας τίνα λέγει ὁ Ζαχαρίας; τὴν εἰς Χριστὸν 77. σωτήριον πίσιν, καὶ ὅτι ἡ γνώσις τῆς σωτηρίας, ἐν ἀπίσει ἀμαρτιῶν ἐσται.

Ὅτι ἡ ἀπογραφὴ, χρήσιμος γίνεται ἵνα πληρωθῇ ἡ γραφὴ Cap. II. ἡ λέγουσα, καὶ σὺ Βηθλέμ οἶκος τοῦ Ἑβράθα. V. I.

Ἡ ἀπογραφὴ γίνεται, τὴν διοτόκον ἐκείθεν ἐκπέμπουσα.

1. εἶχε τὰ παραδείγματα· πολλὰ γὰρ σταῖραι ἔτικεν, παρθένος δὲ οὐδεμίαν· ὅθεν καὶ συγγνώμης ἔτυχε λίγουσα, πῶς ἔστι μοι τοῦτο ὅτι παρθένος οὐσα τέξομαι;

Πῶς συγγινώσκει τὴν Ἑλισάβετ τῆς Θεολόγου; ἡ ὥς ἐξ ἐνὸς προπάτορος τοῦ Ἰακώβ, εἴτε διὰ τὸ πρὸ τῆς νομοθεσίας λαβεῖν τὸν Ἀαρὼν ἐκ τῆς τοῦ Λευὶ φυλῆς ὄντα γυναῖκα τὴν Ἑλισάβετ, θυγατέρα οὖσαν τοῦ Ἀμιναδάμ τὴν ἀδελφὴν Ναασσών ἐκ τῆς τοῦ Ἰούδα φυλῆς ὑπάρχοντος.

39. Ὅτι διὰ τὴν τοῦ ἀγγέλου, φωνὴν ἀπῆλθεν ἡ παρθένος εἰς τὴν ὄρεινην· εἶπεν γὰρ· ἰδοὺ Ἑλισάβετ ἡ συγγενὴς σου καὶ αὐτὸ συνειληφύα.

41. Ὅτι τότε ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου ὁ ἐν γαστρὶ ὢν Ἰωάννης, καὶ μετεδίδου τῆς χάριτος τῇ μητρὶ, καὶ ἐπροφῆτευσεν λοιπὸν ἡ Ἑλισάβετ, εὐλογημένη σὺ ἐν γυναίξει, λίγουσα, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας.

42. Ὅτι καλῶς καρπὸν κοιλίας ὠνόμασε τὸ ἐν αὐτῇ, ὅτι χωρὶς ἀνδρὸς ἦν, οἱ γὰρ ἐκ πατέρων ἐκείνων εἰσι καρποὶ ἀλλ' οὐχὶ μητρός.

46. Ὅτι τὸ μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν κύριον, καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου· πνεῦμα καὶ ψυχὴν τὸ αὐτὸ λέγει.

51. Ἐποίησε κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ· βραχίονα πατρὸς τὸν υἱὸν λέγει, ἀντὶ τοῦ ισχύος.

53. Πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν καὶ ἐξῆς· τοὺς Ἰουδαίους καὶ τὰ ἔθνη λέγει, οὓς ἀπώσατο καὶ ἂ προσελάβετο.

54. Ἐμνήσθη τοῦ ἰλλίου αὐτοῦ, καθὼς ἐλάλησε πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν διὰ τὸ, ἐνευλογηθήσονται ἐν τῷ σπέρματι σου πάντα τὰ ἔθνη, λέγει.

56. Ὅτι τὸ ἔμεινε Μαριὰμ ὥσει μῆνας τρεῖς παρὰ τῇ Ἑλισάβετ, ἀντὶ τοῦ ὅως τῆς γεννήσεως Ἰωάννου, τῷ ἕκτῳ γὰρ ἤλθε μηνί.

Ὅτι τὸ ἔμεινε δὲ, τοῦ παραδόξου θεωροῦσα τὴν ἐκβασιν καὶ ἐπὶ τοῖς κατ' αὐτὴν ἀποροῦσα, καὶ τί δεήσει γενέσθαι βουλομένη.

ποιουμένο τῆς κτίσεως· ἡ εἰπούσα πάλαι ποιῶσιν ἄνθρωπον Ι. κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν· οὐ γὰρ ἐμῆλιν ἐπὶ μὲν τοῦ ἀγνώμονος Ἀδάμ τοῦ πρώτου παρῆναι, τῷ δὲ δευτέρῳ μὴ συνῆρθαι λαμπρῶς, πνεῦμα ἅγιον· ἰδοὺ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ δύναμις, ἰδοὺ πάλιν ὁ υἱός· Χριστὸς γὰρ Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία, ὕψιστος· ἰδοὺ πάλιν ὁ πατὴρ τῇ φωνῇ ἰαυτὴ κηρύττεται.

Καὶ δύναμις ὕψιστου ἐπισκιάσει σοι· τὸν υἱὸν λέγει· Χριστὸς γὰρ Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία.

Τὸ ἐπισκιάσει σοι, ἀντὶ τοῦ περιβαλεῖ σε καὶ χαρακώσει σε καὶ κύκλω σου ἔσται.

Οὕτως ἀναγνωστίον, διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἐκ σοῦ ἅγιον κληθήσεται υἱός Θεοῦ· οὐχ ἁπλῶς ὁ ἄγγελος τὸ γεννώμενον τὸ ἅγιον εὐδὺς ἐπιθίξει, ἀλλ' εἰπὼν τὸ γεννώμενον, ἐπειδὴ κοινή τις ὑπῆρχε ἡ φωνὴ πρὸς τοὺς ἐκ γυναικὸς τικτομένους, ἵνα μὴ τὸ θαῦμα τῇ κοινωνίᾳ τῆς λέξεως σμικρυνθῇ, εἰπὼν διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἐκ σοῦ, εὐδὺς ὥσπερ τινε φόβῳ κραταθῆις πρὸς ἐκπληξιν καταστάσεως, καὶ λογισάμενος τοῦ τικτομένου τὴν δύναμι· καὶ ὅσων ἀγαθῶν πρόξενος ἔσται τῇ γένει, φοβερῶς ἐκκραύγασεν ἅγιος, τὴν αὐτὴν τοῖς σεραφίμ φωνὴν ἐπὶ τοῦτῃ βοῶν· οὐ γὰρ ἔξω τῆς τριάδος ὁρῶ, οὐ γυμνὸν αὐτὸν βλέπω τῆς αἰδίου Θεότητος· διὰ τοῦτο καὶ γὰρ μνήμην τῆς τριάδος πεποιτῶμαι.

Ἐμφαντικὸν τὸ συγγενὲς σου, διανοίας τινός· μηδεὶς σε φθαίῃ παρθένη διὰ τὸ τοῦ τόκου παράδοξον, ἀλλες τινός φύσεως νομιζέτω· μηδεὶς διὰ τὸ ὑπὲρ ἄνθρωπον θαῦμα, τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἔξω ποιείτω· μηδεὶς ἀρνεῖσθω τὴν ὑπὸ σοῦ λαμβανομένην μορφήν, συγγενὴ τῶν ἀνθρώπων ὑπάρχειν· συγγενὲς τῆς Ἐλισάβετ ὑπάρχεις, καὶν δισπότις τίς Ἐλισάβετ γενήσῃ, τῆς αὐτῆς ἐκείνης καθεύκτης φύσεως, τὸ αὐτὸ ταύτης σῶμα φοροῦσα, τὴν αὐτὴν ἔχουσα ψυχὴν.

Καὶ ἄλλως· πῶς τῷ μὲν Ζαχαρίᾳ οὐ συγγινώσκει ὁ ἄγγελος, τῇ δὲ παρθένῃ ἀπιστεύσῃ συγγινώσκει; ὅτι ἐκεῖνος πολλὰ

- I. Ὅτι τὸ κληθῆσεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, σωτὴρ σημαίνει
 32. ἡ σωτηρία Θεοῦ καὶ ἡμῶν.

Διὰ τί οὐκ εἶπεν υἱὸς ὑψίστου ὑπάρχει, ἀλλὰ κληθῆσεται; διὰ τὸ ἀνθρώπινον τοῦτο λέγεται, ἐκλήθη γὰρ καὶ ὁ κυριακὸς ἄνθρωπος τῇ μετοχῇ τῆς Θείας φύσεως υἱὸς Θεοῦ.

Τὸ δώσει αὐτῷ κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, τῇ οἰκονομίᾳ ἀρμόττει· θρόνον δὲ οὐκ αἰσθητὸν, ἀλλὰ τὸν μηδὲν θνητὸν ὡς ἐπὶ κερὸν ἔχοντα, τὸν κατ' ὅλης τῆς οἰκουμένης.

33. Ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ νοήσομεν, τοὺς ἐγκεντρισθέντας ἐπὶ τὸν τοῦ Ἰακώβ οἶκον ἰδνικοὺς λέγει· τὸ δὲ καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ εἶναι τέλος, τὴν ὡς Θεοῦ αἰώνιαν βασιλείαν λέγει.

34. Οὐκ ἀπιστεῖ πρὸς τὸν λόγον, ἀλλ' ἀπαιτεῖ τὸν τρόπον· ὁ οὖν Ζαχαρίας ἠπίστανεν, ἡ δὲ παρθένος οὐκ ἀπιστεῖ· ἐκεῖνος ἔλεγε κατὰ τί γινώσκωμαι, ἔζητει σημεῖον λαβεῖν ἵνα πιστεύσῃ, ἡ δὲ παρθένος λέγει πῶς εἶναι μοι τοῦτο· ὁ μὲν λόγος ἀξιόπιστος, ὁ δὲ τρόπος ἀποροῦς· οὐκ οἶδεν ἡ φύσις ἃ λέγει· ἐπεὶ οὖν καλῶς πρῶτα ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτὴν συγγώμῃ σοι ἀπορούσῃ· τῇ μὲν γὰρ Ζαχαρίᾳ οὐ συγγινώσκει, ἀλλ' ἐπιστόμισεν αὐτὸν κακῶς ἀπιστήσαντα, τῇ δὲ παρθένῃ συγγινώσκει· οὐ γὰρ ἦν ὑπόδειγμα παρθένης· στείρας δὲ πολλὰ ἦν τὰ ὑποδείγματα· διὰ τοῦτο τῇ Ζαχαρίᾳ σιωπὴν ἀντὶ τιμωρίας ἐπιτίθουσιν.

35. Ἵνα τί ἐπέρχεται ἅγιον; ἐπειδὴ ἅγια μὲν ὑπάρχει· δεῖ δὲ σε γενέσθαι ἁγιωτέραν· ὅτ' ἂν γὰρ λαβὴ ὁ τέκτων ξύλου, ἡ ὁ χαλκεὺς σίδερον, εἴ τι αὐτὸ κατὰ τὴν καὶ ἐπιτηδαιότερον πρὸς τὴν τέχνην ἐργάζεται καὶ σὺ τοίνυν παρθένος μὲν εἶ, δεῖ δὲ σε ἁγιωτέραν γενέσθαι, ἵνα τὸν ἅγιον συλλάβῃς.

Ὁ Γαβριὴλ ἐμπαίνων τὴν ἐρμηνείαν τῶν τριῶν ὑποστάσεων οὕτως εἰπεν, ὑψίστος γὰρ ὁ πατὴρ· δύναμις ὑψίστου ὁ υἱός· διὸ περὶ τοῦ πατρὸς ὅτι ὑψίστος, σὺ μόνος ὑψίστος ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν.

Ὅτι φησὶ ἡ τριάς σοι παρίσταν ὁ παρθένος τὴν ἀνάκτασιν

τὸ παράδοξον τοῦτο ; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ Θεῷ ; μὴ γίνετο· Ζα- I.
 χαρίαις μὲν οὖν εἰκότως ἔδωκε δίκην ; ἔχων μὲν παραδείγματα
 πλείους τοῦ στείρας καὶ γειγνηκυίας τεκεῖν , ὅμως εἰς οὐδὲν ἀπο-
 βλήψας τῷ προτέρῳ , καὶ τοι νομομαθῆς τις ὢν καὶ τὸν νόμον
 ἐξηγούμενος πᾶσιν· ἔχρην γὰρ αὐτόν εἰς Ἀβραάμ ἀπειθεῖν καὶ τὴν
 Σάρραν· ἔχρην αὐτόν ἐνθυμηθῆναι Ῥαβέκκαν· ἔχρην ἐνθυμηθῆναι
 τοῦ Σαμψὼν τὴν μητέρα· ἔχρην τὸν Ἑλκάναν καὶ τὴν Ἄνναν καὶ
 τὸν Δαβὶδ ψάλλοντα , ὁ κατοικίζων τείραν ἐν οἴκῳ , μητέρα ἐπὶ
 τέκνοις εὐφραυνομένην· διὰ τοῦτο γοῦν ἐπὶ τῆς γλώττης δέχεται
 δίκην τῆς μηδὲν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως ὠφεληθείσης τοῦ νόμου· ἡ
 δὲ παρθένος ἀμφιβόλλουσα , δίκην οὐκ ἔδωκε , πρῶτον μὲν ὅτι
 μήτηρ ἤμελλε εἶναι τοῦ μέλλοντος κρίνειν τὸν κόσμον· οὐκ ἐτόλ-
 μα δὲ Γαβριὴλ δίκην ἐπιθεῖναι τῇ μητρὶ τοῦ κριτοῦ , προσεκύ-
 νει δὲ φρίττων , ὅρων ἐν αὐτῇ τὸν πλαστευργοῦτα Θεόν· ἔχρην
 γὰρ ἐκτείνην ἀθάνατον τὴν γαστέρα φυλάξαι , ἐν ᾗ τὸν δεύτερον
 Ἀδάμ ἐξηγάγει· χωρὶς δὲ τούτων οὐδὲ δίκαιον ἦν τὴν παρθέ-
 νον ὑποσχεῖν δίκην τῆς λήξεως τῆς ἀμφιβολίας· οὐ γὰρ εἶχε ἡ
 παρθένος εἰκόνα τῶν ἐν αὐτῇ τελουμένων , οὐκ εἶχεν ἐνοπτρί-
 σασθαι τὸ τελικοῦτον μυστήριον· διὰ τοῦτο φησὶ πῶς ἔσται μοι
 τοῦτο ; οὐ γὰρ ἤκουσα παρθένον διχα μίξις γεγεννηκυίαν ποτὶ
 εἶδα τεκούσας πολλὰς , ἀλλὰ μινύσας παρθένους μετὰ τὸν τό-
 κον οὐκ οἶδα.

Διὰ τί ἐκ τῆς στείρας ἡ Θεοτόκος γεννᾶται ;

Ἐπεὶ οὖν ἔμελλεν ἡ Θεοτόκος παρθένος ἐκ τῆς Ἄννης τίκτε-
 σθαι , οὐκ ἐτόλμα ἡ φύσις προλαβεῖν τὸ τῆς χάριτος βλάστημα ,
 ἀλλ' ἔμενεν ἄκαρπος ἕως ἡ χάρις τὸν καρπὸν ἐβλάστησεν· ἔδει
 γὰρ πρωτότοκον τεχθῆναι τὴν τεζομένην πρωτότοκον πάσης κτί-
 σεως , ἐν ᾗ τὰ πάντα συνίσταται.

Τὸ διηγογίζετο ἡ παρθένος ποταπὸς εἶη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος , 29.
 ἀντὶ τοῦ , μὴ ἄρα τίς ἀτοπος ὡς ἐξ ἀνδρὸς πρὸς κόρην ἡ Θεός·
 ἐπειδὴ καὶ Θεοῦ μύμη ἐστὶν ἐν αὐτῇ , διὰ τὸ λέγειν αὐτὸν ὁ
 κύριος μετὰ τοῦ.

- I. μὴ φοβοῦ Ζαχαρία· πρῶτον μὲν αὐτοῦ διαλύει τὸν φόβον, ἐν ἀταράχῃ τῇ ψυχῇ τὴν ἀγγελίαν εἰσδιέχεται· ὥσπερ γὰρ ἐπὶ σαλευομένη ὕδατι οὐκ ἔναστι ἀκριβῶς τὴν ὄψιν ἐνοπτρίζεσθαι, οὕτως φόβῳ σαλευομένη ψυχῇ, οὐχ οἷά τε διέξασθαι διδασκαλίαν τινὰ μὴ καθαρθείσα τῷ φόβῳ· διὰ τοῦτο εἶπε πρὸς αὐτὸν μὴ φοβοῦ· οὐχ ἦκα σοι φέρων λυπηρὰν ἀναγγελίαν, οὐκ ἀπειλὴν κατὰ τοῦ ἔθνους κομίζων, οὐχ ὥσπερ ὁ Σαμουὴλ τῇ Ἠλίᾳ ἀναλροπὴν ἱερωσύνης μηνύων.
11. Διὰ 71 ἐκ διξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου εἰσῆλκει ὁ ἄγγελος; ὅτι διξιὸν μῆνυμα κομίζων παρῶν.
Διὰ τί εἶπεν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος; ἐπειδὴ ἦν καὶ ἕτερον χαλκοῦν θυσιαστήριον τῶν καρπωμάτων.
13. Ποία ἐστὶν ἀκολουθία; ὅτι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ παρακαλοῦντος Ζαχαρίου, εἰσακουσθῆναι φησὶ τὴν δέησίν σου ὁ ἄγγελος, καὶ περὶ τίνος εἶπεν, καὶ λήψῃ υἱόν; ἐπειδὴ ὁ Ἰωάννης ἐμελλε δεικνύειν τῷ λαῷ τὸν Χριστὸν λέγων, ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ἄρα τοῦτο ἐστίν.
17. Τί ἐστὶ τὸ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἠλιοῦ; τὸ μὲν ἐν πνεύματι, ὅτι τὸ αὐτὸ ἅγιον πνεῦμα ἔξει καὶ ὁ Ἠλίας· τὸ δὲ ἐν δυνάμει, διὰ τὸ μέγεθος τῆς διακονίας· ὁ μὲν γὰρ τῆς δευτέρας ὁ Ἠλίας παρουσίας ἔσται κῆρυξ, ὁ Ἰωάννης δὲ τῆς πρώτης· ἢ τὸ ἐν προαιρέσει Ἠλιοῦ καὶ θαύμασι νοηθῶμεν, ὡς ἡγοῦμαι.
Πῶς νοητίον τὸ ἐπιτρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα; τέκνα τοὺς ἀποστόλους λέγει, πατέρας δὲ τοὺς Ἰουδαίους· ἐπιστρέψει οὖν τοὺς Ἰουδαίους εἰς τὴν τῶν ἀποστόλων διδασκαλίαν· ὁ γὰρ περὶ Χριστοῦ τοιαῦτα μαρτυρήσας, συνεισέγαγε τῇ αὐτῇ μαρτυρίᾳ καὶ τοὺς Χριστοῦ μαθητάς· καὶ τὸ ἀξιόπιστον αὐτοῖς ἐκ τούτου ἡκατεσκίασεν· οὕτως δὲ καὶ τὸ ἀπειδεῖς ἐν φρονήσει δεικνύων νοηθήσεται.
20. Τίνος ἔνεκεν Ζαχαρίας μὲν ἀμφιβάλλων κατεκρίθη, παρθένος δὲ ἀμφιβάλλουσα πρὸς τὸν ἄγγελον οὐδαμῶς κατεκρίθη; πῶς γὰρ ἔσται μοι, φησὶ, τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; Τί ποτ' οὖν

ΣΧΟΛΙΑ ΠΑΛΑΙΑ

ΕΙΣ ΕΠΑΓΓΕΛΙΟΝ

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

EX ANTIQUIS MEMBRANIS

BIBLIOTHECAE VATICANAE.

CAP. I.

Επειδὴ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν ἀντὶ τοῦ v. 1. ὅτι χωρὶς χαρίσματος ἦλθον εἰς τὴν ἀναγραφὴν τοῦ εὐαγγελίου· τί οὖν ἐστὶν ὃ λέγει; τὸ ἐπιγεγραμμένον κατὰ Αἰγυπτίους εὐαγγέλιον, καὶ τὸ ἐπιγεγραμμένον τῶν δώδεκα εὐαγγέλιον ἀναγράφαντες ἐπεχείρησαν, ἀλλὰ ψευδῶς εἰς ἄλλων ὄνομα· οἱ δὲ εὐαγγελισταὶ οὐκ ἐπεχείρησαν καὶ ἀτίλευτα κατέλιπον, διὰ τὸ μὴ καλῶς γράφαι· ἔγραψαν γὰρ ἀληθῶς· ὅτι ὃ λέγει ὁ Παῦλος οὗ ὁ ἑπαινος ἐκ τῆς εὐαγγελίῳ, τὸν Λουκᾶν λέγει τὸν ἀπόστολον.

Τί λέγει ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά; ὅτι δύο ἔσαν κατὰ διαδοχὴν 5. ἱερεῖς τὴν λειτουργίαν ποιοῦντες ὁ Ἀβιά, καὶ ὁ Ζαχαρίας, ἐπεὶ οὖν ἐκεῖνος ἡλειτούργησε μετ' ἐκείνων λειτουργεῖ, φησὶ, Ζαχαρίας.

Πρῶτον μὲν τῷ σχήματι τὸν ἱερεῖα φοβεῖ, ἐν' εὐλαβέστερος ἐκεῖνος τῷ φόβῳ γινόμενος, δέξεται περιχαρῶς τὸ μυστήριον· τί τοῦτο γὰρ φησὶ πολλάκις θυσίας προσαγαγὼν ἄγγελον οὐκ ἐπιστάμενον; οὐκ Ἀδραῖν ὁ πρῶτος ἀρχιερεὺς ἄγγελον εἶδεν εἰς τὸν ναὸν εἰσελθόν, οὐκ Ἰωσεδέκ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας· ἐν ἀπόροις τοῖσιν ὑπάρχοντι τῷ Ζαχαρίᾳ, καὶ φόβῳ πολλῷ κατεχομένῳ, ἁθροῦς γὰρ τῶς ὁ σκοπὸς τῆς ὀψείας ἦν, ῥήσσει φωνὴν πρὸς αὐτὸν ὁ Γαβριὴλ χειραγωγὼν ἀφοβία· εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ἄγγελος·

Τὸ δὲ φύγει, τὴν αἰρνίδιον ἰδεῖν ἄνοδον, καὶ τὴν εἰς
ἑπείραντον ἀναχώρησιν ὄρη λίγους· εἰς ἅπερ ἂν φεύγουσιν εἰ-
φοὶ καὶ δορκάδες, ταῖς τῶν διωκόντων ὄψεσιν ἄληπτοι γίνον-
ται, τῶν ἀρωμάτων δηλούντων τὸ εὐώδες τῶν οὐρανίων καὶ
καθαρόν.

τ ε λ ο ς.

Κ Α Ρ Π Ο Υ

ἀποσπώσματοςιον
περὶ αἰμορροούσης.

Ὅς οὐ μόνον γλώσση ληστεύεται πρὸς τὸ σῶσαι, καθάπερ
θεῖον τοῦ ληστοῦ, ἀλλὰ καὶ λογισμῷ ἐν ἑαυτῇ ἡ αἰμορροῦς, ὡς
ἐὰν μόνον ἄψωμαι τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, σωθή-
σομαι.

οἱ δὲ ὑποταγμένοι τῷ ἀρχιερεὶ λειτουργοί, προσίχουσι τὴν ἐκκλησίαν παιδεύοντες· εἴτα φησὶν ὁ κύριος καὶ ἡ ἐκκλησία πρὸς πάντα πιστὸν· φύγε ἀδελφιδί μου· ὁ γὰρ κατὰ θεὸν ἄνθρωπος, ὁξίως τὸ ὄρθ' καὶ φεύγει τὴν ἁμαρτίαν· ὅρη δὲ ἀρωμάτων, ὁ ὑψωθείς τυγχόν· Ἰωσήφ ἐν σιωφροσύνῃ, καὶ Δαβὶδ, πρὸς οὐς ἔσει ψευκτέον· φύγε οὖν ἀπὸ τῶν γήινων καὶ κοσμικῶν πρὸς τοὺς ἐναρέτας ἄνδρας· ὑπὸ τούτων γὰρ ὁδηγούμενος, μέτοχος γενήσῃ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

Κυρίλλου.

Ὁ μὲν κατῃμένος ἐν κήποις, τὰς ἐκκλησίας ἐπισκοπεῖ, οἱ ἱταῖροι δὲ προσίχουσιν οὐδὲ κρίνουσιν, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν ὁ υἱὸς ποιεῖ· ἐπιθυμεῖ δὲ ἡ νύμφη ἀκοῦσαι εἰσελθεῖ εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου· ἀξιοῖ δὲ αὐτὸν καὶ τοὺς πονηροὺς ἐκβαλεῖν, φύγε λίγουσα ἐπὶ τοὺς ἁγίους· ἐλθεῖν.

Ἠριγίνους.

Εἶδεν ἡ νύμφη τὸν νυμφίον ἀναπαυόμενον ἐν τοῖς κήποις, καὶ τοὺς ἱταῖρους αὐτοὺς προσέχοντας αὐτοῦ τῇ φωνῇ ἧς ἤκουσεν αὐτὴ· καὶ βούλεται αὐτὸν ὁξίως καὶ διορατικῶς ὁρῶντα ἀπὸ τῶν τῆδε πραγμάτων ἐκκλίνας, τάχει μὲν καὶ ὁξυδερκίᾳ, ὁμοιωμένον δορυάδει, νεβρώ δὲ τοῖς τῶν πολέμων ὡς ὄφειον καὶ σκορπίων καταφρονετικῶς ἔχειν, καὶ ἀνελθεῖν πρὸς τοὺς ἀνιστηκότες ὡς ὅρη, καὶ πάσης πνέοντος εὐωδίας· περὶ ὧν τὸ, οἱ θεμέλιοι αὐτοῦ ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ἁγίοις· καὶ ταῦτα κατὰ τοὺς ἐβδόμηκοντα καὶ Θεοδοτίωνα, καὶ τὴν πέμπτην ἐκδοσιν· ὁ μὲν τοι Ἀκύλας, ὁ κατῃμένος ἐν κήποις, ἐξέδωκεν· ὁ δὲ Σύμμαχος, ἡ κατοικοῦσα· ὡς λέγεσθαι τὰ πρῶτα πρὸς τὴν νύμφην κατῃμένην παρὰ τοῖς ἰδίοις καρποῖς, καὶ τοὺς ἱταῖρους αὐτοῦ προσεπικῶς αὐτῆς ἀκροῖσθαι χαίροντας.

Τῇ φωνῇ καὶ αὐτὸν αὐτῇ παρορμῶντα παρασκευάσαι τὰ τῆς ἀκοῆς ἄξια τῆς αὐτοῦ, τὰ δὲ τελευταῖα παρὰ τῆς νύμφης· τὸ φύγε ὡς ἂν ἐπισθαι, καὶ τῇ αὐτῇ διὰ τὸ τέλειον δυναμῆν.

VIII.

Καλοῦντος ἐστὶ φωνή, τὸ, ὃ καθεύμενος ἐν κήποις· καὶ σημαίνοντος τὴν ἀργίαν τῇ καθεύμειν· τὸ γὰρ λεγόμενον τοιοῦτόν ἐστιν· οὐχ' ὃ καθεύμενος ἐν κήποις φησὶν καὶ ἀσθενῶν, τροφῇ, λαχάνοις παραμένων, φυλάσσειν τὸν ἀμπελῶνα· ἑταῖροι γὰρ εἰσιν οἱ προσέχοντες τούτῳ· οἱ καὶ αὐτοὶ διὰ παντός ἐξῶτες συντόνῳ σπᾶδῃ· καὶ οὐ κήπους ἢ λάχανα, ἀλλὰ καρπὸν τέλειον ἀμπέλου φυλάττοντες· τὸ μὲν γὰρ καθεῖσθαι, τὴν τοῦ φυλάσσοντος ἀμέλειαν δηλοῖ· ὃ δὲ κῆπος σημαίνει τὴν τῶν φυλασσομένων ἀσθένειαν· τάχα καὶ διὰ τὸ καθεῖσθαι τὸν φύλακα, κῆπος οἱ φυλασσομένοι γιγνῶσιν· τὸ δὲ τὴν φωνὴν σου ἀκούτισάν με, παρὰ τοῦ νυμφῆ πρὸς τὴν νύμφην λέγεται, βουλομένου ἐκ τῆς φωνῆς γινώκει τὸ φρόνημα τῆς ψυχῆς, εἰ δύναται καὶ τὰ τῆς ἀναλήψεως εἰδέναι μυστήρια, προμαρτυροῦσα γραφικαῖς προφηταῖς αὐτῷ· διόπερ ἱτοιμῶς ἀπεκρίνεται λέγουσα· φύγε, καὶ ἴα ἐξῆς· ὁμοιωθῆς μὲν γὰρ πρῶτον τοῖς ζώοις τούτοις ἐπὶ ὄρη Βαυθλ, ἐνανθρωπάσας· πηδῶν ἐπὶ τὰ ὄρη τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ· δεύτερον ὁμοιωθῆς αὐταῖς ταῖς ἐν ἁδου ψυχαῖς, κατιῶν κηρύξει τὴν ἐκείθεν ἐλευθερίαν· ἐπὶ ὄρη κοίλωμάτων νῦν ἐπειδὴ καιρὸς ἐπαρθεῖναι τὴν μεγαλοπρέπειάν σου ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν, καὶ καθεῖσαι ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς· φύγε καὶ ὁμοιωθεὶς αὐτοῖς πάλιν ἐπὶ τὰ ὄρη τῶν ἀρωμάτων· ὄρη τῶν ἀρωμάτων, τοὺς ἐν τῇ ἄνω Ἱερουσαλὴμ ὄντας· ἁγίους λέγει· τοὺς βεβαίαν διὰ τὸ ἐν ἀσφαλείᾳ εἶναι ἔχοντας τὴν τῶν κατορθωμάτων εὐωδίαν, ἣν ἐκτῆσαντο ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ τοῖς πάθεσι μαχόμενοι, καὶ ὑπὲρ ἧς ἄνω κλήσεως ἀγωνιζόμενοι· ἐν τρισὶ δὲ χωρίοις γινόμενος, τῇ περιγίῳ τῇ καταχθονίῳ τῷ ἐπουρανίῳ, δορκάδι δὲ καὶ νεβρῷ ὁμοιοῦται, ὅτεσιν ἐπιδιατρίβων τοῖς κατ' ἑκάστον χωρίον ἁγίοις, ἵνα πᾶν γόνυ κάμψῃ αὐτῷ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγίων καὶ κατὰχθονίων.

Φίλωνος.

Ἐπικαλεῖται γὰρ ταῖς ἐκκλησίαις ἑφορῶν ταῦτα ὁ κύριος·

ἤ ἐνδοξασθῆναι ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ· καὶ φύλαξ τοῦ ἀμπελώ-
 νος αὐτοῦ φησὶ· καύχημα ἔσμεν εἰς ἡμέραν Χριστοῦ· ἀλλ' ἔπει
 Χριστοῦ χάριτι κατορθοῦται τὸ πᾶν, αὐτῷ πλείον ἀνέκει τέλαιον·
 πολὺ δὲ καὶ τὸ τῶν ὑπηρετῶν, καθὼ διὰ παραβολῶν ἔφη· περὶ
 τοῦ διπλασιασάντος τὴν μνάν, καὶ τοῦ πενταπλασιασάντος·
 πόλιν ἐπιστησάντων εἰσαριθμῶν τῷ πολυπλασιασμῷ· καθόλου
 δὲ φησι Ματθαῖος ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ, κατὰ τὴν
 γέν ἁγαθὸν οἰκίτην καὶ πιστὸν οἰκονόμον· εἰ δὲ μὴ ἔστιν
 ἀμφοτέρων διαφορὰ τῶν χιλίων εἰς τοὺς ὑπερίτας διανήψεις γί-
 νεται· ὅτι τὰ τοῦ κυρίου λαμβάνουσιν ἀνά διακοσίους πενταχῇ
 διαιρούμενα· ὅτι καὶ πάντε παρθίνους ὁ κύριος ἀπεικάξει τοῖς
 ἀπαντησάντοισι τῶν ἁγίων· ἑμὸς οὖν ὁ ἀφιερωμένος ἀμπελῶν, καὶ
 ἡ τούτου καρποφορία μεριζομένη τοῖς τελείοις ἐξ Ἰησοῦ, κατὰ τὴν
 ἑμὴν μετουσίαν, εἰς τὰγματα πέντε, ἀποστόλους, προφῆτας,
 διδασκάλους, διδασκωμένους, μάρτυρας, εἰ καὶ κλήματα οἱ αὐτοὶ
 καὶ γεωργοὶ καὶ ἐπιστάται· πολυτρόπως γὰρ οἱ αὐτοὶ δηλοῦνται.

Κεῖλου.

Τοῦ ἀλεθινοῦ Σολομώντος ἔστιν ἡ φωνὴ τὸ ὅλον τῆς φυλα-
 κῆς τοῦ ἀμπελῶνος ἑαυτῷ μαρτυροῦντος· εἰδὼς γὰρ τὸ τῶν ἁν-
 θρώπων περὶ αὐτὸν ἀσφαλίζεται τὸ πρὸς τὴν οἴησιν ὀλισθη-
 ρόν· μάλιστα ἐγουμένων εὐχερῶς, ἔπει τῷ ἀξιώματι τῆς ἀρχῆς
 φευσμένων· ὥς μὴ σφετερίζεσθαι τύφῳ καὶ ἀπονοίᾳ τὰ τοῦ Θεοῦ
 πλεονεκτήματα, τὴν φυλακὴν τοῦ ἀμπελῶνος τῇ ἑαυτῶν σπαθῇ ἐπι-
 γράφοντας· ἐπειδὴ γὰρ φησιν ἐνώπιόν μου ἔστιν ὁ ἀμπελῶν, καὶ
 οἱ ὀφθαλμοὶ μου διὰ παντός ἐπιβλέπουσιν ἐπ' αὐτόν, διὰ τοῦτο
 καὶ ἡ σπουδὴ τῶν τηρούντων ἰσχύει· καὶ οἱ ἐπιβουλοὶ φεύγουσι
 τὸ ἑμὸν ὄνομα ἀτεινῶς τῇ ἀμπελῷ προσέχου φρίττοντες· διὰ δὲ
 τοῦ διακόσιοι τοῖς τηροῦσι τὸν ἀμπελῶνα οὐ συμμερίζεσθαι φη-
 σιν, ἀλλὰ μέζοντας ὡν προσήνεγκαν τὰς ἀμοιβὰς δεχόμενοι.

Ὁ καθήμενος ἐν κήποις, ἱεταῖροι προσέχοντες τῆς φωνῆς σου· 13.
 ἀκούτισόν με· φύγε ἀδελφιδέ μου, καὶ ὁμοιώσῃτι τῇ δορκάδι, 14.
 ἣ τῷ νεβρῷ τῶν ἐλάφων ἐπὶ ὄρη ἀρομμάτων.

VIII. Θαυμασίον, ὃς ἀργύριον εἰσται, τοῦ ἀμπελῶνος ἄξιος καρπός· ὁ δὲ τῶν χιλίων ἀριθμὸς, ἔχει πρὸς τὴν μονάδα συγγένειαν, διό καὶ παρίληπται· φύλακες δὲ τοῦ ἀμπελῶνος οἱ ἄγγελοι.

12. Ὁ ἀμπελὼν μου ἑμὸς ἐνώπιόν μου· οἱ χίλιοι Σαλομών καὶ οἱ διακόσιοι τοῖς τηροῦσι τὸν καρπὸν αὐτοῦ.

Ταῦτα, εἴτε τῆς ἐκκλησίας, εἴτε τῆς νύμφης τοῦ λόγου ψυχῆς, ἐφ' ἑκατέρας ἀμπελῶν καρποφόρος νοεῖται· καὶ οἶνος εὐφραίνων καρδίαν ἀνθρώπου· ἥδη δὲ καὶ σωτήρος τοῦ ἁληθῶς εἰρηνικοῦ· λέγει οὖν ἐν τοῖς κριταῖς πρὸς τὰ ξύλα ἢ ἀμπελος, ἀρτίστα τὸν οἶνον μου τὴν εὐφροσύνην Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, πορευθήσομαι ἔρχειν τῶν ξύλων· οὐκοῦν ἀκόλουθον καὶ τὸν Χριστὸν ἀπὸ καρποῦ τῆς τοικύτης ἀμπέλου λαμβάνειν θεοὶ, τὸ οἱ χίλιοι τοῦ Σαλομών· εἰκὸς δὲ καὶ τοὺς φύλακας ἀγγέλους μεταλαμβάνειν τοῦ τῆς νύμφης ἀμπελῶνος ὅταν παρίσταται, διὰ τοῦ καὶ οἱ διακόσιοι τοῖς τηροῦσι τὸν καρπὸν αὐτοῦ· οὐ γὰρ μόνον τίς φυτεύει, ἀλλὰ τίς καὶ τηρεῖ ἀμπελῶνα, καὶ οὐ φάγεται τὸν καρπὸν αὐτοῦ· τὰ περὶ Θεοῦ δόγματα τοίνυν, οἱ χίλιοι εἰσὶ συγγενῶς ἔχοντες τῇ μονάδι, τῷ Σαλομών ἀνακείμενοι· τὰ δὲ περὶ κατὰ τὴν ὕλην καὶ τὰ αἰσθητά, τοῖς διακονομένοις ἐν τῇ ὕλῃ διακοσίαις, πρὸς τὴν δυάδα συγγένειαν ἔχουσι· περὶ ὧν τὸ, τῇ γὰρ μαλ' αἰότατι ἢ κτίσις ὑπ' αὐτῇ οὐχ' ἰκεύσα, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα· ματαιότης γὰρ ἡ ὕλη καὶ τὰ σωματικά· οἱ δὲ καρποὶ τοῦ ἀμπελῶνος, ἀφ' ὧν οἱ χίλιοι καὶ οἱ διακόσιοι δίδονται, οἱ ὑπὲρ τῶν ληνῶν εἰσὶ ψαλμοὶ, ἤνικα οἱ καρποὶ τοῦ ἀμπελῶνος ἐκπαιζόμενοι, τὸν εὐφραίνοντα Θεὸν καὶ ἀνθρώπους, καὶ τοὺς τηροῦντας οἶνον ποιήσουσιν.

Ἀπολιναρίου.

Ἐν ἀρχῇ μὲν οὖν εἰλεγον· αἱ ἀμπελοι ἡμῶν κυπρίζουσιν· ἐν δὲ τῷ τέλει τοῦ βιβλίου τέλειον εἰσήγαγε τὸν καρπὸν· καὶ τῷ γῆ βασιλεῖ πολλὴν τὴν ἐκ τοῦ οἴνου τιμὴν καὶ τοῖς φύλαξιν· ὅτε δεξάζεται μὲν ἐπιθεμῶν ὁ δεσπότης, Παύλῃ λέγοντος· ὅταν εἰ-

ζητούντες αὐτὸν εὐρίσκουσιν εἰρήνην, τείχος εἰμὶ δυσκαταμάχη- VIII.
τον, δι' ἣν εἰρήνην οὐ δίδωκα πολέμου ἐροδον· τείχος δὲ καὶ
Σύρα ἀκούσασα, τὸ μὲν κατεδέξατο· πρὸς δὲ τὸ κληθῆναι Σύ-
ρα διὰ τῆς σιωπῆς ἀνέντευσεν· τὴν τοιαύτην προσηγορίαν τῷ νυμ-
φίῳ τερήσασα· μόνος γὰρ οὗτος τῆς πατρικῆς γνώσεως εἰσόδος.

Ἀμπελῶν ἐγενήθη τῷ Σαλομών ἐν Βεελαμών· ἔδωκε τὸν ἀμ- II.
πελῶνα αὐτοῦ τοῖς τηροῦσιν· ἀνὴρ οἶσει ἐν τῷ καρπῷ αὐτοῦ
χιλίους ἀργυρίους.

Ναίλου.

Ὁ ἀμπελῶν, καὶ ἐν χέρατι ἐγενήθη τῷ ἡγαπαμένῳ, ὁ ἔστι
Χριστός· ἐν Βεελαμών δὲ ἴστιν, ἐν πλεῖδεσιν, ἀμπελῶν δὲ ἐν
πλεῖδεσιν ἢ τῆς ἐκκλησίας πάμφορος ὁμήγυρις· ἔδωκεν οὖν τὸν
ἀμπελῶνα τούτου τοῖς τηροῦσι, τοῖς ἡγουμένοις τῆς ἐκκλησίας,
οὓς καὶ γεωργούς καὶ πανδοχίας ἐκάλεσεν· ὅς ἂν οὖν ἀνὴρ ἐν
τούτοις εὐρεθῇ, οἶσει καρπὸν αὐτῷ χιλίους ἀργυρίους, τὴν τι-
μίαν τῶν ὑποεταγμένων προκοπὴν τῆς ἐν τῇ θρονοβίᾳ καρ-
ποφορίας.

Κυρίλλου.

Τῷ πνευματικῷ Σαλομών ἀμπελῶν ἐγενήθη· λέγει δὲ τὴν ἐκ-
κλησίαν· τὸ δὲ ἐν Βεελαμών, ἐν τοῖς πεπιστευκόσιν ἑρμηνεύει-
ται· τινες δὲ πεπιστεύκασιν, ἢ οἱ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ διεξάμενοι;

Χριστός ὁ εἰρημένος Σαλομών ὁ τὸ μεσότειχον τοῦ φραγ-
μοῦ λύσας, τὴν ἔχθραν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ ποιῶν εἰρήνην· μη-
δαίς οὖν ζητεῖται ἔξω τοῦ Βεελαμών, τούτίστι τοῦ ἔχοντος πλη-
θος ἀθροίσματος, ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ συναγομένου τὸν
καρποφόρον ἀμπελῶνα τοῦ λόγου καὶ Χριστοῦ· ὅς καὶ παρίδωκε
φύλάξιν, ἵνα μὴ λυμῆνηται αὐτὸν ὥς ἐκ δρυμοῦ, καὶ μονιὸς ἄγριος
κατανεμῆσται αὐτόν, μὴ δὲ τρυγῆσιν αὐτόν οἱ παραπορευό-
μενοι τὴν ὁδὸν· καὶ τοιοῦτος ὁ ἀμπελῶν, ὡς τὸν καρπὸν αὐτοῦ
φέρεισθαι, ὑπὸ καταργηκτοῦ ἀνδρὸς τὰ τοῦ νηπίου· καὶ εἶναι
ἄξιον ἀργυρίου χιλίων· λόγου γὰρ τιμίου καὶ πολλοῦ ἀξίου καὶ

VIII.

Ὅταν κυρωθῶσι τῆς μνηστείας οἱ λόγοι, βούλονται ποιῆσαι τῇ ἀδελφῇ τὰ λείποντα ταύτῃ πρὸς τελειότητα· εἰ γὰρ τείχος φασὶν εἶναι ἡ ἐκκλησία, ὡσπερ στῦλος καὶ ἰδραίωμα τῆς ἀληθείας, ἐπαναπληρώσωμεν αὐτῇ τὰς λογικὰς τελειότητας· ἅς καὶ ἐπάλξεις εἰρήκασι· Δύρα δὲ βεβαιώθητος διαγραφουμένη οὐ μέλανι ἀλλὰ πνεύματι θεοῦ ζώντος· ὡς ἐπὶ Δύρας δὲ καὶ σαινίδα φασὶν, ἐσχηματισμένα πρὸς Δύρας τελείωσιν· ἡ δὲ κεδρίνη τὴν ἀφθαρτον θελοῖ τοῦ πνεύματος περιβολῆν· αὐτὴ γὰρ σφίγγει τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν· ἐρωτῶσι τοίνυν οἱ ἅγιοι περὶ τῶν νεφωτιστῶν, καὶ δέχονται ἀπόκρισιν· εἰ σερὰ πέτρα ἐγένετο καὶ πιστεῖ ἰδραία, προθῶμεν τὰ θεῖα λόγια· εἰ δὲ Δύρα ἐστὶν εὐστροφος, καὶ ἐκ τῆς συναγωγῆς ἐπίστευσεν, ὑπογράψωμεν αὐτῇ τὴν ἀσσηπτον τῶν πατριαρχῶν πολιτείαν, καὶ περισφίξωμεν αὐτὴν ἐπάλξεις πύργων.

10. Ἐγὼ τείχος· καὶ μασθοὶ μου ὡς πύργοι· ἐγὼ ἤμην ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ὡς εὐρίσκουσα εἰρήνην.

Ἵμεῖς μὲν νομίζετε μασθοὺς ἔχειν καὶ τὰ ἐξῆς· ἐγὼ δὲ τῆς πολλῆς εἰς ἐμὲ χάριτος τοῦ νυμφίου, καὶ τῆς ἡμῶς μνηστείας αἰσθανομένη πρὸς μέγεθος ἐδέξατο περιποιουμένη καὶ ἄλλοις εἰς ἀσφάλειαν καὶ εἰς πλῆθος θεωρημάτων, ὡς διττοῖς ἀπεικάζεσθαι πύργοις· δηλούντων τὸν περὶ τῶν αἰσθητῶν λόγον, καὶ τὴν περὶ τῶν νοητῶν ἐπιστήμην· καὶ ἐπεὶ ἐζήτησα τὴν εἰρημένην καὶ ἐδίωξα αὐτήν, τοιαύτη τίς ἤμην ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ νυμφίου· μασθούσα καὶ τοῦτο ἀπὸ τοῦ πνεύματος, ὅτι οἱ ὀρθῶς ζητήσαντες αὐτὸν εὗρον εἰρήνην, ἥ τις ἐστὶ Χριστός.

Λύει τὴν ἀμφιβολίαν τοῦτο, οὐκ ἀνεχομένη νομισθῆναι ὡς ὑποπίπτησαν λαοθάλας, φησὶν, ὑμᾶς εἰκότως ὅτι κατὰ τὴν ψυχὴν πλειονεκτόματα· ἐγὼ δὲ ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ νυμφίου τιτελείωμαι· εἰ γὰρ εἰμι ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ εὐρίσκουσα εἰρήνην, οἱ δὲ ὀρθῶς

σαι δὲ τὴν κατάσλασιν αὐτῆς, καὶ μετέπω τῆς πρὸς ἄνδρα συ- VIII.
ζυγίας ὥραν ἔχειν νομίζουσαι, ἀποροῦσι πρὸς τὸ πρακτικόν· καὶ
τοῦ μυστήρος τὴν σπουδὴν ἐπὶ τὸν γάμον ἐπείγοντος, ὁρώσι
καὶ τὴν τῆς νύμφης ὡς ἐνόμιζον νησιότητα· καὶ τοιαῦτα πρὸς
ἀλλήλας λέγουσιν· οὐδὲν ὦν λείπει τῇ νύμφῃ, τῆς ἡμετέρας ἡρ-
τῆται σπουδῆς καὶ συνειργείας, προσδεῖναι δὲ αὐτὴν προκοπὴν
ἡλικίας, τὼν οὐκ ἐφ' ἡμῖν· εἰ μὲν γὰρ ἦν τεῖχος ἐπάλξειςι λει-
πόμενον, οὐδὲν ἐκώλυε τὸ χρεῖωδες ὑπερβῆναι τῇ φιλοτιμίᾳ, καὶ
ἀργυρὰς ἀπάξεις ἀντὶ λιθίνων ἐπιστῆσαι τῷ τείχει· ἡ γὰρ πο-
λυτέλεια τῆς προσευχῆς εὐαγγος ἐγίνετο· καὶ ἡ κηδεμονία, τεκ-
μήριον ἀναμφιλεκτόν διὰ τῆς διαθέσεως· τελειότητα δὲ προσδε-
ναι νησιότητι, καὶ μασθούς διαγεῖραι πρὸς ὅγκον, οὗς ἡ φύ-
σις οὐδέπω πρὸς τοῦτο ἐκίνησεν, μείζον ἀνθρωπίνης ἐστὶ δυν-
άμειος· οὐ γὰρ ἤδεισαν αὐτῆς τὴν ἐν τῷ κρυπτῷ τελειότητα,
νιάντιδες οὔσαι καὶ φύσει ἀκολουθία προσέχουσαι· λανθάνει γὰρ
πάντα ἀνθρώπινον ὀρθολόγον κατὰστασις ψυχῆς, μάλιστα τοῖς
κρύπτειν ἐπισταμίνοις τὰ κατορθώματα.

Φίλωνος.

Τοῦτο πρὸς τοὺς πιστεῖν μὲν ἔχοντας, οὕτω δὲ γνώσιν τῶν
δύο διαδεχῶν· διὰ τὸ νεοπαγεῖς εἶναι, καὶ μὴ δύνασθαι καὶ ἐτί-
ρους τρέφειν.

Ἀριγίνους.

Ὅτι μικρὰ ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ, καὶ ἐπὶ γῆς ἐτεῖ ἐπισκευα-
ζομένη τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία, καὶ νοήματα, τοῦτο γὰρ οἱ μασθοί,
μήπω ἔχουσα, ἐπιδίδωσιν εἰς μέγεθος βίβου καὶ νεκμάτων· ἐπ' αὐ-
τραυσὴν τὰ νοήματα καὶ προφητικά θεωρήματα, ἡ τὴν σύμ-
πνοιάν τι καὶ ἐνέργειαν χωρῆσιν δυνάμειος· αἱ καὶ ταῦτα φασὶ
μετὰ τι προφητῶν καὶ δικαίων πνεύματων.

Τί ποθέσωμεν τῇ ἀδελφῇ ἡμῶν ἐν ἡμέρᾳ ἣ ἂν λαληθῇ ἐν αὐ- 9.
τῇ· εἰ τεῖχος ἐστὶν, οἰκοδομήσωμεν ἐπ' αὐτὴν ἐπάλξεις ἀρ-
γυρὰς· καὶ εἰ θύρα ἐστὶ, διαγράψωμεν ἐπ' αὐτὴν σάνδα κε-
κρίνην.

VIII.

Νείλου.

Ἦν ἔχει ὁ κύριος πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην, οὐδὲν αὐτὴν σβίσαι δύναται, οὐδὲ ὕδωρ πολὺ τῆς ἀντικειμένης δυνάμεως, οὐδὲ ποταμοὶ πειρασμῶν φλεγμαίνοντι· ρείθρων φερόμενοι· διὸ καὶ θῷ τις πάντα τὸν βίον αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐξουδενωθήσεται, οὐδὲν τῆς τοῦ δεσπότητος ἀγάπης ἄξιον ἐπιδείξασθαι δυναμένους.

Πάλιν, ἐπεὶπερ ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον, ἔτι δὲ καὶ κατὰ θεὸν ἀγάπη, πῦρ καταναλίσκου ἐστὶν ἡ ἀγάπη· ἥς καὶ τὰς ὁρμαῖς ἔχει πυρὸς φλόγας· οὐ τῆς δυνάμεως αἰσθάνονται οἱ τῷ πνεύματι ζέοντες· ὕδωρ δὲ νῦν αἱ ἀντικείμεναι τοῖς αὐτὴν ἀνελιφόσιν ἐνέργειαι· πάντα γὰρ ὑπομένει, καὶ οὐδέποτε ἐκπίπτει· περὶ δὲ τῶν μὴ συγκλυζόντων αὐτὴν εἴρηται ποταμῶν, πίπτοιμεν γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος, καὶ τὰ ἑξῆς.

Ἐάν θῷ ἀνὴρ πάντα τὸν βίον αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐξουδενώσει ἐξουδενώσουσιν αὐτήν.

Τίνες ἄλλοι, ἢ οἱ τῆς ἀγάπης ἀλλότριοι; ὁ γοῦν ἑαυτὸν ἐπιδοὺς τῇ ἀγάπῃ Παῦλος φησὶν· λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν, βλασφημούμενοι παρακαλοῦμεν, καὶ τὰ ἑξῆς· πᾶς δὲ βίος, ἀπλούστερον μὲν, ὅσα τί καταλέλοιπεν, ἵνα Χριστὸν κερδῇ καὶ τελείως ἀκολουθήσειεν· ἤγουν ἂ τίνα παρέχει πτωχοῖς· βαθυτέρον δὲ ἡ λογικὴ πᾶσα ζωὴ· ἣν ὁ καταργήσας τὰ τοῦ νεπίου, πάντα πράττων ἐν ἀγάπῃ, τὸν βίον ἀνατίθῃ αὐτὴν· ἢ ὡς ἐπὶ μηδὲν ἐν ἀνθρώποις τῆς ἀγάπης ἄξιον πράττεται· καὶ πάντα τίς ἐν ἀγάπῃ διατελίσας τὸν βίον, ὡς μηδὲν ἄξιον δράσας ἐξουδενωθήσεται.

8. Ἀδελφὴ ἡμῶν μικρὰ, καὶ μασθοὺς οὐκ ἔχει.

Τὸ μὲν πρόθυμον τὸ περὶ τὴν νύμφην καὶ τὸ ἐνδιάθετον ἐπιδεικνύμεναι αἱ νεάνιδες, αὐξοῦσι τῷ λόγῳ τὸ φιλότιμον· ἀγνοοῦ-

σαι ὑπὲρ τῆς ἀληθείας· καὶ ἐν τῷ ᾧ δὴ τὸν Χριστὸν ἐξήλωσαν οἱ Ἰουδαῖοι, ὑποφθεύραντες τοὺς στρατιώτας.

Ναίλου.

Τὴν ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος ἀγαπηθεῖσαν ψυχὴν, θάλει καὶ ἐν τοῖς ἐνδυμίοις, καὶ ἐν ταῖς πράξεσιν ὁ Χριστὸς ἐνσφραγίσαι ἑαυτοῦ, καὶ μόνην ἔχειν τὴν τούτου μνήμην, ἐτέρου δὲ μηδενός, τὸ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ διηγούμενος ἐνδεῖμον, καὶ τοῦ ζήλου τὸ σκληρὸν καὶ διάπυρον· ὅτι φησὶν ἀγαπᾶ σφοδρῶς ἀγαπώμενος, καὶ ζητῶ σφοδρότερον ζητούμενος *· ὁ γὰρ ἱμὸς ζῆλος *cod. ᾠθη. πυρὸς ἐστὶ θερμότερος καὶ ἄδου σκληρότερος· καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ θανάτου κραλαιοτέρα πυρὸς, φλόγας ἔχουσα τὰς ὁρμάς.

Περίπτερα αὐτῆς, περίπτερα πυρὸς· ἄνδρακες πυρὸς, φλόγας αὐτῆς· ὕδωρ πολὺ, οὐ δυνατόν ἐστι σβέσαι τὴν ἀγάπην· καὶ πο- 7. 7. ἄνθρωποι οὐ συγχλύουσιν αὐτήν.

Τὰ οἰκοδομήματα αὐτῆς, τὸ πάντων ἐστὶ λεπτομερίστερον στοιχειῶν καὶ καθαρώτερον· ἢ ὡς θεὸς ποιῇ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα, τοιαύτην, ὅποιος ἦν καὶ ὁ τῷ Μωσεί ἐκ τῆς βάτου ἐν πυρὸς φλογὶ φανείς, οὕτως ἀγαπῶν ποιῇ φλόγα πυρὸς, παραπλησίως τοῖς ἑαυτοῦ λειτουργοῖς· καὶ τοὺς ἁγίους αὐτοῦ μετέξοντας τῆς ἑαυτοῦ θεότητος, καθὼ πῦρ ἐστὶ κατακαλίσκον, οὕτω γὰρ πᾶν ἑαυτοῖς ἀναλωθῆσεται.

Ἡ καὶ περίπτερα τῆς ἐκκλησίας, καινὴ καὶ παλαιὰ· καὶ ὧδε μὲν πύριναι γλῶσσαι, ἐκεῖ δὲ πυρὸς βάτος.

Κυρίλλου.

Τὰ τείχη φησὶν τῆς ἐκκλησίας πῦρ ἐστὶ.

Καὶ ἄλλως. Κατὰ τὸ, ἔσομαι αὐτῇ τείχος πυρὸς κύκλωθαι, λέγει κύριος· τὰς οὖν φλόγας τῆς ἀγάπης πειρασμοὶ οὐ συγχλύουσιν· τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ, τίς ἡμῶν χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ;

VIII.

Μέλλον τὴν οἰκονομίαν ἐλλέγομεν, ὡς ὑπερπεριχομένης τῆς Θεότητος τῇ ἀνθρωπότητι· ὅς ἡ ἐξείργει τὴν νόμφην, ἡ καθεύδουσαν ἢ καθεζομένην, ἀπὸ τῶν χοϊκῶν ἐπὶ τὰ οὐράνια αὐτῆς διαείργας τὸ φρόνημα· ἐκεῖ δὲ ὠδινεῖσθαι καὶ τετίχθαι ὑπὸ τῆς μητρὸς φασίν, ὑπὸ τὸ μέλλον, δηλονότι, τὴν διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀναγέννησιν δηλῶν· μητέρα δὲ τὸ πνεῦμα λέγει, τὸ γινῶν τοὺς βαπτιζομένους· τὸ δὲ δις αὐτὴν ὠδινεῖσθαι, εἶμαι μὲν ὠδῖνα λέγεσθαι, καὶ ἢ ἐντυπῶνται τῷ λόγῳ τῆς διδασκαλίας τὸ κατ' εἰκόνα τῇ γεννωμένη τοιαύτην γέννησιν ψυχῇ· ἑτέραν δὲ καὶ ἢ διὰ τῆς ἀγαθῆς πολιτείας ἐν ταύτῃ μορφοῦνται τὸ καὶ ὁμοίωσιν· μήτηρ γὰρ τὴν σχέσιν, τεκούσα δὲ θελοῖ τὴν τῆς σχέσεως ἐνέργειαν.

Ἐκεῖ ὠδινῇσέ σε ἡ μήτηρ σου· ἐκεῖ ὠδινῇσέ σε ἡ τεκούσα σε.

Ἡ σὰρξ τοῦ Χριστοῦ ἐν ταῖς ὠδίσι τοῦ σταυροῦ ἐγέννησε τὴν ἐκκλησίαν, τῷ ρεύσαντι ἐξ αὐτῆς αἵματι καὶ ὕδατι.

6. Θίς με ὡς σφραγίδα ἐπὶ τὴν καρδίαν σου, ὡς σφραγίδα ἐπὶ τὸν βραχίονά σου· ὅτι κραταιὰ ὡς θάνατος ἡ ἀγάπη, σκληρὸς ὡς ἄδης ζήλος.

Ὁριγίνους.

Προτρέπεται αὐτὴν ὁ νυμφίος πᾶν νόημα καὶ πράξιν μορφῶσαι τῷ ἑαυτοῦ χαρακτῆρι· ποιεῖν δὲ ταῦτα φασίν τὴν ὡς θάνατον κραταιὰν ἀγάπην· πάντα γὰρ ζεῖγει, πάντα ὑπομένει· διὸ καὶ κραταιὰ κατὰ θάνατον νεκροῦντα τὴν ἀμαρτίαν· ἦγυν ἔπειθ' πάντων ἐκράτησεν ὁ θάνατος, διὰ τὸ ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντας ἀποθνήσκειν· καὶ ὁ ἄδης ὁμοίως· τοιαύτη φησὶν ἡ ἀγάπη καὶ ὁ ζήλος· ἐν δεῖ ζηλοῦν τῷ Θεῷ, σκληρὸς κατὰ τῶν ἀμαρτανόντων ὑπάρχων, ὡς ὁ τοῦ Ἥλιου καὶ τοῦ Φινεὶς· ἡ ταῦτο λέγει ὁ νυμφίος πρὸς αὐτὴν, Θίς με ὡς σφραγίδα πρὸς τὸ σφραγίζειν τὰς ἐνδομύσεις σου καὶ τὰς πράξεις σου, καὶ ὡς θανάτου ἀγωνί-

νῦν δὲ διδάξασα τὸ εἶδος τῆς ἡγέρσεως τῆς ἐξεγέρσεως καὶ τῆς VIII.
ἀγάπης εἰσενεὶ παρίστασιν, ὅτε ὀρκούσα ὑμᾶς κατὰ τῶνδε ὅρκι-
σκα, τὸ ἐγείρητε καὶ ἐξεγείρητε.

Ὅρκίζει τὰς τῶν ἁγίων ψυχὰς, πρεσβεύειν ὑπὲρ τῶν ἀμαρ-
τωλῶν, ἕως ἂν παραλάβῃ ἡμᾶς ὁ Θεός.

Τίς αὕτη ἡ ἀναβαίνουσα λελευκανθισμένη, ἐπισηριζομένη ἐπὶ 5.
τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς;

Οἱ ἅγιοι τοῦτο φασὶ θαυμάζοντες τὴν κάθαρσιν τῆς νύμφης.

Νιλίου.

Οἱ τῆς συναγωγῆς ἐκπλήσσονται, ἀπὸ τοῦ γαμικῆς λυτροῦ ἀνα-
βαίνουσιν αὐτὴν ὁρῶντες, αὐτὴν συγκρίνοντες τὴν νῦν αὐτῆς λευ-
κότητα τῇ προτέρᾳ μελανίᾳ· μισθόνως δὲ θαυμάζουσι τὸ ἐπισηρι-
ζομένην αὐτὴν ἐπὶ τὸν ἀδελφιδὸν ἀναβαίνειν· ἀπταιστος γὰρ ὄντως
γίνεται πορεία, καὶ προκοπὴ ψυχῆς λόγῳ χειραγωγεῖ περριζομένης.

Προφητεύεται τῆς νύμφης ἡ ἀνοδος τὰς μακρίας μονὰς,
παντὶ ὅπως ἀποδεμένης τοῦ σκότους τῆς κακίας, καὶ τὴν τῆς ἀρε-
τῆς ἀναλαβούσης λαμπρότητα, ἐπομένης τῷ λόγῳ· ὅθεν αἱ ἀνω
δυνάμεις θαυμάζουσι τὴν ἐπὶ τοσούτον τῶν ἀνθρώπων μεταβολήν.

Ὑπὸ μῆλον ἐξήγειρά σε.

Τοῦτο τὸ φυτὸν, ὁσμὴ καὶ θάλα καὶ βρώσει καὶ ἀφ᾽ ἑλίου
ὑπάρχον ἐστὶ καλόν· ὁ διὰ οὖν τῶν αἰσθητηρίων εὖ τραφεὶς,
λέγοιτο μῆλον· παρὰ ταύτῃ τῇ μολίᾳ ὠδίνει ἡ ἄνω Ἱερουσα-
λὴμ, καὶ τίττει τὰ τέκνα τῆς ἐλευθερίας· διὸ φησὶν ὁ Ἰωήλ·
ρόα καὶ φοίνει καὶ μῆλον καὶ πάντα τὰ ξύλα τοῦ δρυμοῦ, δώ-
σει τὸν καρπὸν αὐτῶν.

Φίλωνος.

Τὸ μῆλον ὑπὸ τὴν μυστικὴν τράπεζαν ἐγείρας τίθειρά σε·
τροφὴ γὰρ καὶ ποτὸν ἐργάζεται.

VIII.

Ὁριγίνους.

Εὐρίσκουσα γὰρ αὐτὸν τῆς ἄνω περιοπῆς ἐκβάνα περιεπτύ-
ξατο αὐτόν.

Κυρίλλου.

Ἦγουν ἐξ Ἱερουσαλὴμ ὅπου ἐσταυρώθη.

Φίλωνος.

Τὸ δὲ οὐκ ἐξουδενώσουσί με, οἱ τὸ τῆς πνευματικῆς φιλίας
ἀκατέγνωστον εἰδότες· ἢ ὅτι οὐκ ἴσονται ἐτι ὡς τὸ πρὶν εὐά-
λωτος τοῖς ἑχθροῖς· εἰσάξω δὲ αὐτόν εἰς οἶκον μητρός μου, τῆς
γῆς καὶ τῆς ἐκ ταύτης σαρκός· ταμιεῖον δὲ αὐτῆς ὁ ἄδης, ἐνθα
ἦσαν αἱ ψυχαὶ ἀποτιθίμεναι τῶν ἁγίων· οἶνος δὲ μυριψικός τὸ
ποτήριον τὸ κεκραμμένον πνεύματι, ὃ πίνει διὰ τῶν πιστευόντων.

3. Εὐώνυμος αὐτοῦ ὑπὸ τὴν κεφαλὴν μου, καὶ ἡ δεξιὰ αὐτοῦ
περιλήψεται με.

Κυρίλλου.

Ἡ τὸν ἐνταρδιασμένον λέγει, ὃν ἔνεγκεν Ἰωσήφ καὶ Νικόδη-
μος· ῥοῶν δὲ λέγει τῶν ἁγίων.

Ἡ οἶνος μυριψικός, λόγος εὐφροσύνης πνευματικῆς, ἀπὸ τῶν
ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς παντοδαπῶν νοημάτων ἡρτυμένος· ἀπὸ
δὲ ναμάτων ῥοῶν τῶν τεταγμένων, καὶ ἐν οἰκίᾳ καιρῷ τελου-
μένων πράξεων.

Ὁ μὲν νόμος ὑποστηρίζει τὸ ἡγεμονικόν, τὸ δὲ εὐαγγέλιον
τοῦ παντός ἐστι περιληπτικόν· ἡ εὐώνυμος ἡ πρώτη ἐπιδημία, δε-
ξιὰ δὲ ἡ δευτέρα· ἡ εὐώνυμος ὁ παρὼν αἰὼν, τῷ μέλλοντι πα-
ραβῶν, εἰσάγει εἰς τὰς ἄνω μονάς.

4. Ὁρκισα ὑμᾶς θυγατέρις Ἱερουσαλὴμ, ἐν ταῖς δυνάμεσι καὶ
ἐν ταῖς ἰσχύσεσι τοῦ ἁγροῦ, τί ἐγείρῃται καὶ ἐξεγείρῃται τὴν ἀγά-
πην ἕως ἂν θιλήσῃ;

Ὁριγίνους.

Ἦδη δεύτερον ὥρκισεν· ἀλλ' ἀμφιβάλλουσα προετίθει τὸ ἐάν·

στοῦ· ἔχουσιν εὐχεται τὴν ἐπιδημίαν τοῦ σωτῆρος εἰς τὴν Ἰου- VIII.
δαίαν ἢ ἐκκλησίαν γενέσθαι, κατὰ πρόνοιαν τοῦ διδόντος αὐτὸν
τοῖς ἀνθρώποις, ἵνα δηλώσῃ τὴν θεοτόκον.

Φίλωνος.

Ἐν γὰρ τοῖς ἀρτιγεννήτοις ὑπὸ τοῦ πνεύματος μορφοῦμενος
ὁ Χριστὸς, δηλαδὴ τὴν σοφίαν δι' αὐτῶν.

Νείλου.

Τὴν ἑνσαρκον αὐτοῦ παρουσίαν ἐπιθυμεῖν ἡ νύμφη εἰσικει-
ν ἢ συγκαταβαίνειν διὰ τὸ ἀνθρωποπαθὲς, εὐλητος αὐτῆς ἴσ-
ται, καὶ τῆς οἰκίας καταστάσεως ἔξω εὐρεθεὶς μένων ὃ ἦν, μετὰ
παρρησίας αὐτὴν κατασχευάσει, γνησίως καὶ ἡδονὴν ἔνθεον κί-
νουντων ἀπολαῦσαι λόγων· ἐπὶ τούτοις γὰρ τοῖς φιλήμασιν οὐκ
ἐξουθενοῦνται, ἐπαινον ἔχουσιν οὐ κατάγνωσιν· παραλήφεται δὲ
αὐτὸν αὐτὴ, ἵππειδῃ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον· εἰσάξει δὲ καὶ
εἰς οἶκον μητρὸς αὐτῆς καὶ εἰς ταμιεῖον τῆς συλλαβοῦσης αὐτὴν
τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας· ἔδει γὰρ αὐτὸν ἀνθρώπον γενόμενον,
πάντων αὐτῇ κοινωνῆσαι, καὶ ἀντιδοῦναι τὰ τῆς χάριτος, καὶ
λαβεῖν τὰ τῆς φύσεως· ὅ γὰρ εἰς οἶκον εἰσελθεῖν τῆς μητρὸς αὐ-
τῆς, τὴν τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν χωρὶς ἁμαρτίας ἀνάληψιν δε-
λοῖ· τὸ δὲ παραληφῆναι σημαίνει τὸ πρόθυμον τῆς πίστεως, καὶ
τὸ διορατικὸν τῆς κατὰ τὸ μυστήριον ἀκραιφνοῦς θεωρίας· οἶον
δὲ μυρεψικὸν καὶ νάμα ῥοῶν, τοὺς φυσικοὺς καὶ ἡθικοὺς τῶν
ἔξω λίγει λόγους, οὐκ ἐκ φύσεως ἔχοντας τὸ εὐῶδες, ἀλλὰ τεχ-
νικῇ σκευασίᾳ παρηρτυμένα· ἅψ' οὗ ποτίσειν αὐτὸν ἐπαγγέλλε-
ται μυρεψικῶς τὸ ἑδὺ προσλαβόντος ἐπινοίας ἀνθρωπίναις· ὁ γὰρ
τοῦ νυμφίου οἶνος, φυσικῇ χρήσει τὴν εὐφροσύνην ἔχει καὶ οὐκ
ἐπίσاختον.

Εὐροῦσα ἔξω φιλήσω σε· καὶ γε οὐκ ἐξουθενώσουσί με· πα- 2.
ραληφῶμαί σε· εἰσάξω σε εἰς οἶκον μητρὸς μου· καὶ εἰς ταμιεῖον
τῆς συλλαβοῦσης με· ποτίω σε ὑπὸ οἶνον τοῦ μυρεψικοῦ, ἀπὸ
νάματος ῥοῶν μου.

VII. σίον ἐν χερσὶ τῶ ἀγαθῷ τῶν τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας καρπῶν· φησὶν οὖν, πρὸς τῇ φυλακῇ μὲν τῶν νέων παραγγελλμάτων, καὶ τὰς παλαιὰς ἐντολὰς τετήρηκα.

Ἐκεῖ δώσω τοὺς μασθοὺς μου σοί.

Τοῖς γὰρ πιστοῖς τὰ βῆθη τῶν δύο διαθηκῶν ἀποκαλύπτει· ἐπαγγέλλεται τοίνυν τὰ ἐν ταύταις νοήματα τῷ νυμφίῳ ἀνατιθέσθαι.

13. Οἱ μανδραγόραι ἔδωκαν ὁσμὴν.

Οἱ μανδραγόραι ὑπὸ γῆν οὐρανομόρφους ἔχουσι ρίζας· οἱ νεκρώσαντες οὖν ἑαυτοὺς διὰ Χριστὸν, ἔδωκαν εὐωδίαν ἔργων ἀγαθῶν· ἢ οἱ νεκροὶ τῆς Χριστοῦ παρουσίας αἰσθανόμενοι, τῆς ἀναστάσεως διδωκαν τὴν ὁσμὴν.

Καὶ ἐπὶ θύραις ἡμῶν πάντα τὰ ἀκρόθρυα· νέα πρὸς παλαιὰ ἀδελφιδί μου ἱήτησά σοι.

Τὰ ἕδη καρποφοροῦντα πρὸς ταῖς θύραις φησὶν· θεοὶ δὲ τοὺς κατὰ τὴν παλαιὰν καὶ νέαν ἀνδοῦντας.

Φίλωνος.

Ἦγουν κεῖσθαι φησὶν ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις ἡμῶν τὰς ἀρετὰς καὶ κακίας· καὶ ὅτι τὴν παλαιὰν ἢ καινὴ διαθήκη ἐπισφραγίζει.

C A P. VIII.

V. I. Τίς δώσει, ἀδελφιδί μου, θηλάζοντα μασθοὺς μητρὸς μου;

Τῆς ἡνὺ Ἱερουσαλὴμ φησὶν, ἥς σύμβολον ἢ ἐπὶ γῆς κειμένη, ρεύσας γάλα καὶ μέλι, ἐν ᾗ βούλεται τῷ νυμφίῳ συνειστιάσθαι· γάλα δὲ νῦν, ἢ ἄδολος καὶ τρυφερικὴ τροφή.

Κυρίλλου.

Ἀγιάζεται τοίνυν ἡ τροφή τῆς νύμφης, συνεισχωμένην Χρι-

πρισμὸν διὰ τοὺς λευκαυθίντας ἐν τῇ βαπτίσματι· πρὸς δὲ τὰς VII. ἐκκλησίας ἡ τῶν πιστῶν τὰς ψυχὰς, εἰ καὶ φαίνεται ἐπὶ καρποφορίαν θαύρουσα, ἀλλὰ τὸ κρίνειν οὐκ ἀποδίδωσιν ἑαυτῇ.

Ἐργίτους.

Τελειωθεὶς ὁ λόγος ὅτι μηδαμοῦ παντοδαπῇ ἀνάπαυσιν εὐρήσει, ὅπου ἑαυτὸν ἐπιστρέψει ὡς παρ' ἑμοί.

Ἐλθὲ ἀδελφεοί μου· ἐξέλθωμεν εἰς ἄγρον· ἀύλισθωμεν ἐν II. κώμαις· ὀρθρίσωμεν εἰς ἀμπελώνας· ἴδωμεν εἰ ἤνθησεν ἡ ἀμπέ- 12. λος, ἤνθησεν ὁ κυπρισμός, ἤνθησαν αἱ ῥόαι.

Ἐργίτους.

Περὶ τῶν ὑποδαιστέρων ἡ νύμφη παρακαλεῖ· ὡς ἐκ τῶν ἐνδοτάτων καὶ μακαρίων διατριβῶν εἰς τὴν τούτων ἐπισκοπὴν ἐξελθεῖν· οὗτοι γὰρ ἄγρος καὶ κώμαι καὶ ἀμπελώνες καὶ ῥόαι.

Ναίλου.

Ἀπὸ τῆς σωματικῆς ὥρας διαγράφει τὴν πνευματικὴν· ἄγρον καὶ κώμας καὶ ὀρθρινὴν ἐπὶ τοὺς ἀμπελώνας ἐξοδον, τῷ νυμφίῳ ὑποδεμένη· ἄγρον τοίνυν φησὶ τὸν κόσμον, κώμαι δὲ δύνανται λέγεσθαι αἱ ἐκκλησίαι καὶ αἱ χωρῆτικαὶ τοῦ λόγου ψυχαί· αὗται γὰρ ἀμπελοὶ λίγονται, καὶ ῥόαι ἀνθοῦσαι διάφοροι ταύτης αἱ ἀρεταί, αἱ διὰ μὲν τῶν θλίψεων, οἶνος γινόμεναι ἀμπέλων· αἱ δὲ τὴν ἐλπίδα δι' ὑπομονῆς ἀσφαλίζουσαι ῥόαι· ἐκεῖ δὲ πάλιν ἐπαγγέλλεται δώσειν τοὺς μασθοὺς, ἐπὶ τὴν τελειότητα μεταβληθησομένους, καὶ ἐπὶ οἰνότητα ἀπὸ γαλακτότητος· λέγει δὲ καὶ τοὺς μανδραγόρας· διδωκέναι ὁσμὴν· τάχα τοὺς ἀπὸ μιμήσεως τοῦ Χριστοῦ τὸ εὐωδεῖν τῶν καλῶν ἔργων πνέοντας, καὶ γὰρ ὁ μανδραγόρας μιμεῖται τὸ τοῦ μέλου σχῆμα καὶ τὴν εὐωδίαν· τοιοῦτος ἦν Παῦλος, ὡς μανδραγόρας κατ' ἀμφοτέρα τὸ μέλον Χριστὸν μιμούμενος· εἶποις δ' ἂν καὶ τοὺς συναναστάντας Χριστῇ εἶναι μανδραγόρας, ἐκ τοῦ γῆν ῥίζαν εἶναι ἀνδροεικελον, δι' ἧς σημαίνεται ἡ νεκρότης· καὶ ἐπὶ θύραις δὲ ὄντα τὰ ἀκρόδρυα, εἰκότως καὶ ἀκολούθως εὐαγγελίζεται νέα πρὸς παλαιοὺς τετρακέναι λέγουσα· ἐπὶ θύραις γὰρ ὄντως καὶ πλη-

VII. νηπιόπαις ἐρθασαν, κατ' ὀλίγον προκόψαντες, καὶ τῆς ὁσμῆς τῶν ῥινῶν σου ἀντελάβοντο ὡς μέλων, τὴν τῆς θείας εὐωδίας, ἐν τῷ ἀνθρώπῳ νοοῦσα· ἢ κεκρυμμένη διὰ τῆς ῥινὸς ἀναπνέπει τὸ ἄσμα παλαιᾶς καὶ νέας γραφῆς· καὶ λάρυγι σου φησὶν, ὡς οἶνος ἀγαθός· ὃ εὐθύνων πρὸς σὲ τοὺς ἀρεστηκότας σε λόγος· ἱκανός ἐν χεῖλεσι καὶ ὀδοῦσιν, οὐκ ἐν τῇ γένει μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ χρήσει τὴν ἱκανότητα παρέχων· χεῖλη γὰρ τὴν γεῦσιν, ὀδόντες δὲ τὴν πλουσίαν ἀπόλαυσιν δηλοῦσιν· εἰ δὲ ὁ νομφίος ταῦτα λίγει τῇ νύμφῃ, τὰ μὲν πλείστα εἴρηται ὁμοίως· τὸ δὲ εἶπα ἀναβῆσομαι καὶ τὰ ἑξῆς, τοιοῦτον· ὡς τοῦ δεσπότης Χριστοῦ νικῶντος πᾶσαν τὴν ἀνθρωπίνην σπουδὴν ταῖς χάρισιν οὐκ ἐπὶ τοῦ κρατῆσαι, ἐπὶ τοῦ ἄψασθαι· διὸ ἡ δράξα· σθαι· ἐπαναβῆναι δὲ καὶ ὑπερκύψαι καὶ πλιονεκτῆσαι τῷ ὕψει νοσοῦμένου· ὅσον γὰρ ἂν ἰκταθῇ δύναμις ἀνθρωπίνη περισωθῇ· ναὶ ταῖς ἀμοιβαῖς φιλονικοῦσα, τῇ μεγαλοδωρεᾷ, καὶ πάντοις κατορθωμάτων ἐκτίσαι τὰς προὔσηργητάς χάριτας, ἡττηθῇ· σεται πάντως, ταῖς ὑπερβαλλούσαις νικωμένη τοῦ Θεοῦ εὐεργιστικῇ.

10. Ἐγὼ τῷ ἀδελφιδῷ μου· ἐμὶ ἡ ἐπιστροφή αὐτοῦ.

Νεῖλου.

Ἐκ τρίτου τοίνυν τὸ αὐτὸ φησὶν προσθεῖσα τὸ ἐπ' ἐμὶ ἡ ἐπιστροφή αὐτοῦ· ἀντὶ τοῦ, ἐπειδὴ ἐγὼ ἀνεξέμνη αὐτῷ ἑμαυτὴν, πίπτεσθαι ὅτι κἂν περισπασθῇ μικρὸν ἐπὶ τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ, ἐπ' ἐμὶ ἐπιστρέψει.

Κυρίλλου.

Ἡ ὅτι ἐγὼ τὴν ὁμολογίαν προσάγω, καὶ ἐπ' ἐμὶ ἡ ἐπιστροφή αὐτοῦ· ἢ ἐν τῇ παρουσίᾳ τῇ δευτέρᾳ, ἢ καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων.

Φίλωνος.

Ἡ καὶ ἄγρὸν τὸν κόσμον καλεῖ, κόμης δὲ τὰς ἐκκλησίας, ἀμπελώνας δὲ τὰς εὐκάρπους ψυχὰς, τὸ δὲ ὀρθρίσωμεν, τὴν ἄνοιαν ἀπελάσωμεν· ἀνθεῖσαι δὲ ἄμπελον τὸ κάρυγμα, τὸν κυ-

Ἐκ προσώπου δὲ τοῦ νυμφίου νοούμενα ὁλοῖ· ὡς ἴαν κρα-
τῆσθαι τοὺς δικαίους ὁ κύριος, ἅπαντα τούτων μὲν τὰ ὕψη καὶ
ὡς βότρυες θλίβόντες εὐφροσύνης οἶον προχέουσιν· οὕτως ἐν ταῖς
θλίψεσι εὐφραίνουσιν οἱ δίκαιοι τὸν Χριστὸν· ῥίς δὲ αὐτῆς ὁ
ἀπόστολος γεγονώς εὐωδίας ὁσμὴ τῷ Χριστῷ ὡς μᾶλλον, βρώσιν
παρέχων καὶ πόσιν τῶν τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων.

Ἰηριγένους.

Ἀπεικασθεῖσα φοῖνικι, φοῖνικα τὸν νυμφίου καλεῖ, τὸ ὕψος
καὶ μέγεθος τοῦ λόγου κατανοήσασα· ἐφ' ἧ καὶ ἤλπισεν ἀνελθεῖν
ἐπὶ τέλει τῶν ἀσμάτων· ὅτε τελεία ἐστὶν ἡ νύμφη· ὅτε καὶ ἀν-
τιλήφεται τῶν τοῦ νυμφίου μασθῶν, δηλούντων τὰ πυκνώματα·
διὸ καὶ ἀμπέλου βότρυσιν ἀπεικάζονται· περὶ ἧς εἶπεν ὁ σωτὴρ·
ἐγὼ εἰμι ἡ ἀμπέλος ἡ ἀληθινή· τὰ δὲ ἐκ τῶν τοῦ λόγου κρυπτῶν
ἐκπορευόμενα, ἐπὶ τοσούτον ἰσθύνει τε καὶ εὐφραίνει, ὥστε λέ-
γειν ὅτε δεῖ, καὶ οἷς δεῖ, καὶ ὅσου δεῖ· τὰ μὲν γὰρ χεῖλη,
τὸν λόγον· οἱ δὲ ὁδόντες, τὴν ἐχεμυδίαν ἐμφαίνουσι· κατὰ τὸ,
τῷ στόματι σου ποιήσων θύραν καὶ μοχλὸν, καὶ τοῖς λόγοις σου
μίθρων καὶ σταθμὸν· τῶν δὲ τοιούτων οὐ μόνον ἀσφαλὴ τὰ νοή-
ματα, ἀλλὰ καὶ τὰ χεῖλη αἰσθάνει διδίδται· οἶνος δὲ ὁ ἀγαθός,
ὁ ἐξ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας προσφερόμενος.

Ἐπειδὴ ἐπαπορητικῶς ἐλεγεν ὁ νυμφίος· τί ὠραιώθης καὶ τί
ἠδύνθης, καὶ τὸ μέγεθός σου ὁμοιώθη τῇ φοῖνικι, τὴν αἰτίαν
τοῦ πρὸς ὕψος ἐκτετακέναι ἑαυτὴν λέγει· ἐπειδὴ γὰρ φησιν σὺ ὁ
νυμφίος φοῖνιξ εἶ, παραπεφύτευμαι δὲ καὶ γὰρ σοι τῇ φοῖνικι, τῇ
σῇ ὕψει ἀναβαίνουσα, εὐκότως ὑψοῦμαι, ἐγγίσκει τῇ σῇ ὕψει ἐπι-
θυμοῦσα, ἵνα κρατήσω τοῦ σοῦ ὕψους, καὶ γινώμαι μμουμένη
σε, ὅπερ εἰ σὺ τῇ ἀπραξίᾳ τῆς φύσεως· διὰ τοῦτο γὰρ κατέβης
ἵνα ἐγὼ ἀνέλθω καὶ ἰδῶ τοὺς σοὺς μασθοὺς, ὡς βότρυας τῆς
ἀληθινῆς ἀμπέλου, ποτίζοντας ἴαν θλασθῶσιν εὐφροσύνην, τοὺς
τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἔχοντας· εἰς τοῦτο γὰρ ἀπὸ τῆς

VII. ἐν ταῖς σωματικαῖς τρυφαῖς ἡ πολυτελής εὐωχία περιπόθητος, οὕτω τοῖς τὴν πνευματικὴν τρυφᾶσι τρυφῇ, ἡ ἀγάπη· τῆς δὲ σου αὐτονομίας κειμένης παρὰ τοῖς ἔλλοις, λέγει ἂν τῇ ἀγάπῃ ἐντρυφᾷ πλέον τῶν ἄλλων τοῦ πνεύματος καρπῶν· ὡς πάντα δι' αὐτὴν στίγειν πάντα ὑπομένειν· ὥσπερ δὲ σωματῶν ἐστὶ βραχύ τις καὶ μέγεθος ἑτέρων, οὕτω καὶ ψυχῆς ἀναλόγως οἷς διακρίνεται.

Ναῖου.

Τάχα μὲν ὄνομα αὐτῇ διατίθεται, τὸ ἀγάπη, ὠραιοῦσθαι λέγων αὐτὴν ἐν ταῖς τρυφαῖς· ἡ γὰρ ἐν τοῖς θείοις λόγοις τρυφῇ, καὶ τὸ κάλλος φαιδρότερον δεικνύει, καὶ τὴν συνουσίαν ἡδὺ ἐργάζεται· τάχα δὲ τὸ μακάριον αὐτῇ· κάλλος θαυμάζει· ἐν δὲ ταῖς τρυφαῖς αὐτῆς, ἀξιοῦσθαι τὴν ἀγάπην λέγει· διὰ δὲ τοῦ εἰῆς θεοῦ τὸ ἐπὶ λόγοις σωματικοῖς ταύτῃ ἐρρησιμῆνον ὕψος τῶν ἀρετῶν· ἀναγκάως δὲ καὶ οἱ μασθοὶ αὐτῆς τοῖς βότρυσιν ὁμοιοῦνται, διὰ τὴν κατὰ θεὸν ἀγάπην συνδεδομένοι· τῶς δὲ τοῦς μασθοῦς ἀπογαλακτώδους· πιστοῦτος εἰς μελιτώδη μεταβιβηκέναι ἡδονὴν λέγει· πλείον· γὰρ τι μετ' ὀλίγον αὐτῆς μαρτυρήσει· ἀπὸ ταύτης τῆς καταστάσεως ἐπὶ τὸ μείζον προκλύψαν.

Κυρίλλου.

Ἡ καὶ ἐν τρυφῇ σου, τῇ ἀγάπῃ σου, διὰ τὸ τινα καὶ αὐτῶν τῶν δικαίων νομίζεσθαι· τοῖς δὲ βότρυσιν οἱ μασθοὶ ἀπεικάζονται· τοῖς ἔχουσι τὴν πνευματικὴν εὐφροσύνην.

Ἐριγίνους.

Ἦγουν τὰ νοήματά σου φησὶν τρόφίμῳ τε καὶ πότιμα, καὶ οὐδαμῶς ὁφθαλμίζοντα.

Φίλωνος.

Ἡ τοῖς τῶν φοινίκων ἀπεικάζονται βότρυσιν πρὸς τὸ εὐώδες τε καὶ πεπληθυσμένον.

8. Εἶτα ἀναβῆσθαι ἐν τῇ φοίνικι· κρατήσω τῶν ὕψων αὐτοῦ καὶ ἔσονται δὴ μασθοὶ σου ὡς βότρυνες ἀμπέλου· καὶ ὁσμὴ ριπῆς·
9. σὺ ὡς μέλα· καὶ λάρυγξ ὡς οἶνος ἀγαθός, πορευόμενος τῷ ἀδελφῷ μου εἰς εὐδυστήτα ἱκανούμενος ἐν χεῖρεσί μου ὁδοῦσιν.

Ἐπιγίνους.

VII.

Ὁ δὲ καθαρὰν ἔχων τὴν διακονὴν, καὶ διὰ τῆς αἰσθήσεως τοῦ θεοῦ λόγου δυνάμενος ὀπίσω αὐτοῦ εἰς ὁσμὴν μύρων αὐτοῦ δραμεῖν, μυκτὴρ ἴσται αἰσθανόμενος εὐωδίας πνευματικῆς σκοπεύων εἴ τι ἐπιφανὲς ἐν ἔθνεσι δόγμα δοκεῖ. Δαρμασκὸς γὰρ τὰ ἔθνη παρίστασι· τοῦ δὲ ἐπιφανοῦς καὶ καλοῦ τὸ πρόσωπον σύμβολον· ὁ δὲ λίβανος ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θεοῦ· ὁ δὲ Κάρυλλος ἐπίγνωσις περιτομῆς ἑρμηνεύεται· γινώσκει οὖν περιτομὴν ὁ μετὰ παρρησίας λέγειν δυνάμενος· ἡμεῖς ἰσμεν ἡ περιτομὴ· ἀπὸ δὲ τῆς κεφαλῆς τοῦτέστι Χριστοῦ ἐπίγνωσις πνευματικῆς ἐγενήθη περιτομῆς.

Τὶ ὠραιώθης καὶ τί ἡδύνθης, ἀγάπη ἐν τρυφαίς σου· τοῦτο 6.
μίγηθός σου· ὁμοιώθης τῇ φοίνικι· καὶ οἱ μασθοὶ σου τοῖς βό- 7.
τρυσι· διότι ὑψηλὸν σου τὸ φρόνημα· καὶ οὐδὲν τῶν γένων ἐπι-
φειρόμενον.

Φίλωνος.

Πλόκιον δὲ τῆς κεφαλῆς, πολυάνθιον πλῆθος τῆς ἐκκλησίας θηλοῖ, τῇ ἀγάπῃ πεπλεγμένον εἰς κόσμον τῆς νύμφης· ὡς πορφύραν δὲ τὸ πλόκιον εἴρηται, διὰ τὸ βιβέσθαι τὸ πλῆθος ἐν αἵματι Χριστοῦ· καὶ τοῦτο καθάπερ ἐσθῆτα περιβεβλησθαι βασιλικὴν· ἔχουν· ὁ κόσμος τοῦ πλῆθους ὁ βαρεῖς τῷ ἁγίῳ αἵματι, ὡς νίκη ἐθριάμβευσεν ἀπικδυσάμενος τὰς ἀρχάς.

Κυρίλλου.

Ἡ καὶ ἄλλως, σφύδισμον τῆς τῶν λαῶν ἀγάπης ἀγεσθαι φησὶν εἰς βασιλεῖον ἱσράτευμα.

Ἐπιγίνους.

Ὅτι ταῦτα φησὶν ὁ νυμφίος ἀποδυναμῶν αὐτῆς τὴν ἐπὶ τὸ κρίπτου μεταβολὴν· ὡς γὰρ ἡ τῶν στοιχείων εὐκρασία, σωματικῶν ὑγείαν ἐμποεῖ, οὕτως ἐκ τῶν ὁρμῶν καὶ ἐκκλίσεων, ὑγεία πῶς καὶ κάλλος ἐπιγίνεται τῇ ψυχῇ· ὡς δὲ αἰσχροὶ τις οὐσα διὰ κακίαν ἡ νύμφη, μετίβαλεν ἐξ ἀρετῆς εἰς ὠραιώτατα, οὕτως οὐσα πικρά, γίγνουν ἡδίστα τε αὐτῇ καὶ γλυκεῖα· φησὶ τοίνυν, ὡς

VII.

Φίλωνος.

Ἄλλα καὶ ἡ συναγωγὴ τοῦ πλῆθους ἡ ἐξ ὁμονοίας, πείρα-
ζεται κρίνοις τοῖς εὐωδέσι λόγοις τοῦ Θεοῦ.

Ἰριγίνους.

Κρίνα δ' ἐν εἴῃ καὶ τὰ ἄνθη τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἃ συν-
ελέξατο ἀπὸ μέσου τῶν τοῦ βίου ἀκανθῶν.

Κυρίλλου.

Τράχηλον δὲ αὐτῆς, τοὺς διακόνους τοῦ Χριστοῦ λέγει· διὰ
τὸν Χριστὸν βαστάζειν τῆς ἐκκλησίας τὴν κεφαλὴν· βαστάζου-
σι γὰρ αὐτοῦ τὸ ἅγιον σῶμα, ἐν καθαρᾷ συνειδήσει, ὁμο-
λογούντες αὐτοῦ τὰ μυστήρια· διόπερ ἐλεφάντινον εἴρηκεν, ὅ-
ποιους ὁ Παῦλος φησὶν διακόνους σεμνοῦς, μὴ εἶναι πολλῶ προσ-
έχοντας.

Ἰριγίνους.

Πύργοι δὲ ἐκλήθησαν, οἱ τὰ ἀριεστὰ τῇ νυμφίῃ ποιοῦντες
σκοπευτήριον ἔχοντες τὴν θεωρητικὴν ψυχὴν, ἐκ μετιώρου σκο-
πεύουσιν ἅπαντα· ἐλεφάντινον δὲ, διὰ τὸ λαμπρὸν καὶ λεῖον·
εὐθεὶν γὰρ ἀπὸ κακίας τραχὺ, ἐν τῇ τῆς νύμφης τραχύῃ· οὐκ ἔτι
δὲ περὶ τῶν νικρῶν εἶπεν, οἱ νεμόμενοι ἐν κρίνοις· ὑπεράνω γὰρ
ἐγεγόνεισαν κρίνων τῶν ἐν μέσῳ ἀκανθῶν· βούλεται δὲ ἡμᾶς καὶ
φιλομαθεῖς ὄντας πολλῶν ἔχειν τὴν ψυχὴν θυγατέρα σοφῶν καὶ
ἐν εἰσαγωγαῖς γενέσθαι μαθημάτων πολλῶν, ἕς ἐκάλεισε πύλας·
τοσοῦτον, φησὶν, γνώσεως τοῖς ἐν σοὶ διδασκάλοις περίεστι χά-
ρις, ὥς μὴ μόνον τοὺς παρὰ σοὶ ἀπολαύειν αὐτῶν τῆς παιδεί-
σεως, ἀλλ' ἡδὴ καὶ τῆς ἔξωθεν καὶ πόρρωθεν τῆς αὐτῶν ἀπο-
λαύειν ὠφελείας.

Φίλωνος.

Ἄλλα καὶ τὸ διανοητικὸν αὐτῆς πεπληρῶσθαι φησὶν εὐσεβῶν
λογισμῶν· Ἐσσεβῶν γὰρ ἑρμηνεύεται λογισμοί.

Ἀπεικάζει δὲ λίμνας τοὺς νοερούς ὀφθαλμοὺς· ποταμοὶ γὰρ
ἀναβλύζουσιν ἐκ τῆς κοιλίας τῶν δεχομένων τὸν λόγον.

νον δεσμούων· ὅταν γάρ τις χλευάζων τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ VII. παρατρέχη τὸ δόγμα ὡς μωρὸν καὶ χλευῆς ἄξιον· εἴτα ἢ μὴ πέπονθεν ἕκαστον εὖρη μηνύματι προφητικῇ μαρτυρούμενον, ὡς σπαρτίῳ δεσμούμενος, τῇ θείῳ λόγῳ παραμένει οὐκ ἰδιώτου τάξιν ἔχων, ἀλλὰ βασιλείῳ λαχοῦντος αἰώνιον βασιλείαν οὐρανῶν καὶ πόλεως ἀπορρήτου τῆς ἁνῆς Ἱερουσαλὴμ· καὶ οἱ τοῦ Χριστοῦ διὰ λόγοι διδάσκοντες τὰ οὐράνια, καθάπερ πλοκῇ τὸν παρατρέχοντα δεσμεύουσιν.

Ἐπιγίνους.

Πολλαχοῦ τάττει τοὺς μηροὺς ἐπὶ τῆς γενίσεως ἡ γραφή· ὅλοϊ τοίνυν ἐνλαύδα τῆς νόμης τὸ τεταγμένον, ἐν τῷ τῆς γενίσεως, χωρίῳ καὶ εὐρυθμον, ὁμοίῳ περιτραχηλίοις κατεσκευασμένοις τῇ ἀρετῇ.

Κυρίλλου.

Τεχνίταν δὲ τὸν δημιουργὸν ὀνομάζει Χριστὸν· ὡς γὰρ ὑπάκοος γίγονεν οὕτως ἡ ἐκκλησία.

Φίλωνος.

Ἀπολοὶ δὲ τὸ τεταγμένον καὶ ἡρμοσμένον καὶ ἀδιάλυτον τῆς κεφαλῆς, ἐν ᾗ ὁ τεχνίτης εἰργάσατο τὸν ναὸν ἑαυτοῦ.

Κυρίλλου.

Λέγει δὲ καὶ τὴν σωφροσύνην αὐτῆς καὶ τὴν ὑποταγήν τῆς ψυχῆς ταύτης ὑποτεταγμένης τῇ πίστει, τοῦ δὲ σώματος τῇ σωφροσύνῃ.

Ἐπιγίνους.

Ἐπὶ τὸν ὀφθαλὸν δὲ τὸν κρατῆρα ἡ σοφία συγκαλεῖ λίγισσα· δεῦτε πίετε οἶνον ὃν κικέρακα ὑμῖν· καὶ ὅλοϊ τὸ πνευματικὸν πνεῦμα· καὶ προσέθηκε καὶ θημωνίαν σίτου, ἵνα τὴν πνευματικὴν τροφὴν σημάνη· τὸ γὰρ θημωνία ἀντὶ τοῦ συναγωγῇ ἀρετῶν πλῆθους εἰς ἐν τῇ ὁμοιοῖα συντεταγμένη.

Κυρίλλου.

Ἀπολοὶ δὲ καὶ τὸ ἱερατεῖον αὐτῆς λίγων· μὴ ὑστερούμενος χράματι, δηλονότι τῷ τοῦ Χριστοῦ αἵματι· τοῦτο γὰρ τοῖς ἱερεῦσιν ἐν χερσίν.

VII. κίησιν ὁμοιοὶ δὲ εἰσὶν ὁρμίσκοις, ἔργον χειρῶν τεχνίτου· οὐ γὰρ ἐπὶ ἡμέρῃ φρονήματι συνῆν τοῖς προκόπτουσιν, ἀλλὰ ταπεινῶ καὶ συγκατακείμενῳ δίκῃ ὁρμίσκου· διὰ δὲ τὸ ἐπισταμόνως τοῦτο ποιεῖν ἔργου χειρῶν τεχνίτου εἶναι λέγεται· καὶ τὸ διανοητικόν δὲ, τὸ πάντοτε πεπληρωμένον νοημάτων τελείων κατακείμενων, πρὸς τὴν τῶν μετθανόντων ἐπιτηδείτητα· πᾶσαν δὲ τετιορευμένον ἐννοίαν αἰσχροῦ, ὁφθαλμὸς ἐξὶ τορευτοῦ, οὐχ ὑπερούμενος κράμα· ἡ δὲ τῶν θείων βρωμάτων δευτική κοιλία μὲν τοῦ τροφίμου τὸ εὐανθὲς ἔχουσα, θημωνία σίτου πεφραγμένη ἐν κρίνοις λέγεται· τάχα δὲ καὶ ἡ ἀμέριμνος διάνοια, καὶ τὴν βασιλικὴν μορφήν αἰτούσα, θημωνία ἐξὶ σίτου πεφραγμένη ἐν κρίνοις· ὁ δὲ τράχλος, ὅτε μὲν ἐπὶ ταπεινοφροσύνης ἐπηρεῖτο, ὁρμίσκος ἐλέγτο· ὅτε δὲ τοῖς πολεμίοις ἦν ἀπρόσιτος, πύργος· Δαβὶδ· νῦν δὲ πύργος ἐλεφάντινος λεῖος τις ὢν, καὶ μεθ' ἑμὶν ἔχων ἀντιλάβην, καὶ πᾶσι πτηνοῖς καὶ ἑρπετοῖς ἀπροσπλάστος, ἡλίκῃ μόνῃ βατὸς τοιοῦτον γὰρ τὸ εὐσεβὲς φρόνημα, οὐ πάθει καμπτόμενον, οὐ δόγμασιν εἶκον αἰρετικοῖς, ἀλλὰ μόνῃ Χριστῷ ἀνακείμενον· καὶ τὸ θεωρητικόν δὲ ἐκ πολλῆς μαθήσεως βελτιωθὲν, λίμναι εὐσεβῶν πλημμυρούσαις τὸ τῶν ἐναρέτων λογισμοῦς ὕδωρ παραβάλλεται· Ἐσσεβῶν γὰρ ἐρμηνεύεται λογισμοὶ ἐν πύλαις θυγατρὸς πολλῶν· ὅσοι γὰρ προφῆται καὶ ἀπόστολοι, τοσούτων θυγάτηρ ἡ νύμφη· καὶ ὁ μυκτὴρ δ' αὐτοῦ ὡς πύργος τοῦ Λιβάνου σκοπεῖται πρόσωπον Δαμασκοῦ, ἧς τις ἐρμηνεύεται, αἶμα πίνασα· ὁ οὖν καὶ τῇ πολιτείᾳ ὑψηλός, καὶ δόγμασιν ἐπιβεβηκώς διαγχεγερμένοις, καὶ προγενώσκων τὰς προβολὰς τῶν παθῶν, καὶ τὰς ἐξόδους τῶν ἐναντίων δυνάμεων, καὶ τὴν δυσωδίαν αὐτῶν εὐκόλως ἀντιλαμβάνομενος, μυκτὴρ ἐξὶ τῆς νύμφης· αὐτὸς σκοπεῖται τὸ πρόσωπον Δαμασκοῦ, καὶ τὴν προσβολὴν ὡς κεφαλὴν τοῦ ὄφους φυλαττόμενος· τῷ Καρμῆλι δὲ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ὁμοίωσεν, ἐπειδὴ κεφαλὴ ἐξὶ τῆς ἐκκλησίας ὁ Χριστός· ὁ δὲ Καρμῆλος τῶν προφητῶν ἦν ἐνδοκίμημα τῶν περὶ τῆς κεφαλῆς μαρτυρούντων, καὶ τῷ πλοκίῳ τῶν λόγων τῶν βασιλικῶν, τὸν παραδραμεῖν ἐπιειγόμε-

ὑποθέμασι δὲ, τοῖς βασιλικαῖς λίγαι διαπίσμασι· καθόδους δὲ VII. ἔφη τα διαβήματα, ὡς καὶ ὁ ἀπόστολος, ἀντιλήψεις, κυβερνήσεις· συγκατιῶν δὲ τοῖς ὑποδειστέροις, ὑποδεῖσθαι λίγαι τὰ διαβήματα, σωματικότερον αὐτοῖς φαινόμενος· Ἀμιναδάβ δὲ ἄρχων, ἔγουν ἡγίων ἢ ἰκουσιαζόμενος ἱερικνεύεται· οὗ θυγάτηρ ἢ νύμφη· εἴη δ' ἂν ἄρχων, ὁ λίγων, ἄκουσον θυγάτηρ· ὁ δὲ αὐτός· ἰκουσιαζόμενος· ἰκούσια γὰρ πάντα θεῶ.

Νεῖλου.

Ἵπερμηνήσκουσιν αὐτὴν τοῦ κέρδους τοῦ γινομένου ἐκ τοῦ πρὸς τοὺς χρῆζοντα· αὐτῆς συγκαταβάσις· ἅμα καὶ τὸν ὄκνον παρριφαίνοντες ὅτι ἐλθιν, ἐνέψαμην τοὺς πόδας μου, πῶς μολύνω αὐτούς; οὐκ ἂν ὠραιώθησαν διαβήματα αὐτῆς ἐν ὑποθέμασι, εἰ μὴ τὸν ἄκαιρον ἐκείνον ὄκνον λύσασα, ὃν ἐπὶ λογισμῷ συμφέροντι, καὶ ἔξω γινομένη τῆς οἰκίας καταστάσις διὰ τὴν τῶν διοικούντων ὠφελειαν· τὸ γὰρ πρὸς αὐτὴν λεγόμενον τοιοῦτόν ἐστιν· ἰπειδὴ, φησὶν, ἐξῶσα ἐν τόπῳ ἁγίῳ, καὶ ὑπολυσάμην τὸ ὑπόδημα διὰ τὴν τῶν χρῆζόντων σου βοήθειαν, πάλιν ἐφόρεσα τοῦτο, μολύναι τοὺς καθαρῶς καταδειξαμένη πόδας· ἔπαυ· ἔρχη δὲ νῦν συγκύπτειν δοκοῦσα τοῖς προκόπτουσι· διὰ τοῦτο ὠραιώθη διαβήματά σου· ὡς τοῦ τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην ἡγουμένου· Τοῦτο γὰρ Ἀμιναδάβ ἡγούμενος.

Ῥυθμοὶ μηρῶν σου ὅμοιοι ὁρμίσκοις, ἔργον χειρῶν τεχνίου· ὀμφαλός σου, κρατὴρ τορνευτός, μὴ ὑστερούμενος κρᾶμα· 2. κοιλία σου, θημωνία σίτου πεφραγμένη ἐν κρίνοισι· δύο μαστοὶ 3. 4. σοι, ὡς δίδυμοι δύο νεβροὶ δορκάδος· τράχηλός σου ὡς πύργος ἐλεφάντινος· ὀφθαλμοὶ σου ὡς λίμναι ἐν Ἰερειῶν, ἐν πύλαις θυγατρὸς πολλῶν· μυκτὴρ σου, ὡς πύργος τοῦ Λιβάνου σκο- 5. πύων πρόσωπον Δαμασκού· κεφαλὴ σου ἐπὶ σὲ ὡς Κάρμηλος, καὶ πλόκιον κεφαλῆς σου ὡς πορφύραν βασιλεὺς διδιδόμενος ἐν παμυδρομαῖς.

Φίλωνος.

Ῥυθμούς μηρῶν λίγαι τὴν εὐτακτεῖ μὴν τῶν προκοπόντων

VI. ρενύουσα γάρ· ἔστι δὲ ἡ νύμφη τοῦ λόγου ψυχὴ, ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία διὰ τὸν ποιήσαντα τὸ ἐν, καὶ τὸ μισότοιχον τοῦ φραγροῦ λύσαντα· ἴαν δὲ ἡ Σουλαβίτις ἡ ἐσκυλευμένη κατὰ Σύμμαχον, λέγει ἂν πρὸς αὐτὴν ὁ νυμφίος, ὡς ἐσκυλευμένη καὶ ὑπὸ τῆς αἰχμαλώτισαντί σε γεγενημένη, ἐπίστρεψε εἰς τὴν προτέραν εὐ-γίνειαν· νῦν μὲν ὡς ἐν ἀπαρχῇ λαμβάνουσα τῆς υἱοθεσίας τὸν ἀρραβῶνα, καὶ τὴν τῆς ἀναστάσεως ἐλπίδα· ἴαν δὲ τῆς ἐπαγγελίας καὶ τῆς ἀφθαρσίας τὸ ἐνδύμα· πυκνότερον δὲ εἰς προτροπὴν, τὸ ἐπίστρεψε· τότε γὰρ φησὶ κυρίως ἔστιν ἰδεῖν σε· τῶν ἑταίρων δὲ τοῦ νυμφίου πρὸς τὴν νύμφην εἶναι τὸν λόγον δοκῶ· πρὸς οὗς ὁ νυμφίος τί ὤψισθε φησὶν· ἀπεικάζεται δὲ νενικηκότων στρατῶ· ἡ μία γὰρ νύμφη πλείους ἐν ἑαυτῇ ἔχει παρεμβολῶν· τὰ γὰρ μέλη τῆς νύμφης συστήματα τυγχάνοντα πλείονα, χοροὶ μὲν εἰσι, τῇ 7ῃ θεῖον ὑμνεῖν συμφώνως θεολογοῦντες αὐτῇ· τῇ δὲ καθελεῖν τοὺς πολεμίους παρεμβολῶν εἰρηνικῶν ἔχοντες· ἀλλ' οὐκ ἐτι σχῆμα πολιμικόν, 7ὴν ὑπὲρ τῶν ἐν χιμαῤῥῷ καμουσαν καὶ σκυλεῖσαν δι' αὐτούς· προσκαλοῦνται οἱ φίλοι τοῦ νυμφῖος· ἐσκυλευμένη γὰρ ἑρμηνεύεται Σουλαμίτις· ἐπίστρεψε λίγοντες, ὀψόμεθα ἐν σοὶ· ἐώρων γὰρ αὐτῆς τὸν σκυλμὸν, οὐκ ἄκαρπον, ἀλλ' εἰς χρηστὸν τελευτήσαντα πείρας, ὅπως τοὺς ἐν τῇ χιμαῤῥῷ κατακριθέντας παραδειδομένους τῷ σατανᾷ εἰς ὀλεθρον τῆς σαρκὸς, παρελθόντας τὸ τοῦ χιμαῤῥου ὕδωρ, νικηφόρας ἔγιμει· ἑαυτῆς, ἐρχομένη ὡς χοροὶ παρεμβολῶν, τῶν ἐκ πολέμου ἐπανερχομένων, καὶ κατὰ διάφορα συστήματα χορευόντων, καὶ ἐπινικίας ᾄδόντων καὶ λιγόντων· κύριε ὡς ὅπλῳ εὐδοκίας ἐξεφάνωσας ἡμᾶς.

C A P. VII.

v. 1. Τί ὠραῖώσῃσαν διαβήματά σου ἐν ὑποδήμασί σου Σύγατιρ Ἀμιναδάβ;

Τῆς νύμφης τὰς προκοπὰς ἀποδέχεται, ἥς φησι διαβήματα·

ὅξιν, τὸ τάχος θίλουσα δείξει τῆς μεταβολῆς· οὐκ ἔγνω φη- VI.
σιν ἡ ψυχὴ μου, πῶς ἐγενόμην ἄρματα Ἀμιναθάβ, τοῦ ἐρμη-
νευομένου ἄρχου λαοῦ μου· λελυθὼτος γὰρ ἡ μὲν νηπιώδης ὑπέρ-
βρυσε παρελθούσα κατὰστασις· ὄχημα δὲ γέγονε τοῦ ἄρχοντος
τοῦ λαοῦ μου, ὃς ἐστὶ Χριστὸς· ἀμαξήλατον λοιπὸν τρέχουσα
καὶ ἱππῆλατον τὴν 7ῃς ἀληθείας ὁδόν· ταῖς ἄρματοτροχίαις ἐν-
σημαιομένη τῆς ἀγαθῆς πολιτείας τὰ σύμβολα, καὶ ἔχου κα-
τακλιμπάνουσα τοῖς ὁδεύουσι τὸν βίον, πρεπούσης θειοσεβεῖν ἐθί-
λουσα ζωῆς.

Φίλωνος.

Τὴν συναγωγὴν κῆπον καρύας παρὰ τοῦ νυμφίου λελίχθαι
φησιν· ἐνθα ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἡ καρυῖνη· καὶ τὸ κατέβην ἐν τῷ
καιρῷ τοῦ πάθους, εἰ ἤνθησεν ἡ ἀμπελος ἡ τῶν Ἰουδαίων, εἰ
ἤνθησαν οἱ ῥόαι, αἱ διαφόρως ἐπ' αὐτῆς ἐπενεχθεῖσαι παιδεῖαι·
διὰ τὴν ἐξωθεν στύψιν, καὶ τὸν ἐνθον εἰρηνικὸν καὶ τεταγμένον
καρπόν.

Τοῦ αὐτοῦ.

Εἵτα φησιν ἡ νύμφη, ἐκεῖ θώσω τοὺς μασθοὺς μου σοί· τὰς
δύο διαθήκας τελεισμένας ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ προσοίσω σοί· οὐκ
ἔγνω ἡ ψυχὴ μου· ἐν ἀγνοίᾳ, φησιν, ἤμην τὸ πρότερον, ἔως οὗ
ἔδετο με ἄρματα ἡ τοῦ πατρὸς εὐδοκία· οὕτω γὰρ Ἀμιναθάβ ἐρ-
μηνεύεται· λέγει γὰρ Ἀββακούμ· ὅτι ἐπιβήσῃ ἐπὶ τοὺς ἵππους
σου· καὶ ἡ ἱππασία σου σωτηρία.

Ἐπίστρεψε ἐπίστρεψε ἡ Σουλαβίτις· ἐπίστρεψε ἐπίστρεψε· καὶ 12.
ὀφόμεθα ἐν σοί· τί ὅψισθε ἐν τῇ Σουλαβίτιδι; ἡ ἐρχομένη ὡς
χοροὶ τῶν παρεμβολῶν· ἀνέβη γὰρ ἐκ τοῦ λουτροῦ, ὡς τὰ ἀγ-
γελικὰ τάγματα.

Φίλωνος.

Ἐτέρᾳ γραφῇ Ὁδολομίτις ἔχει, τοῦτίστιν ἡ οὐρανία· καὶ ὀψο-
μεθα Χριστὸν τὸν λέγοντα, ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω.

Ἐριγένους.

Ἀκύλας καὶ ἡ πέμπτη ἐκδοσις, τὸ Σουλαβίτις ἐξέδωκαν· εἰ-

VI. σα τὰ παραδείσια πρὸς τὴν ἐπίμοχθον ταύτην ζῶν, ἰδεῖν παρὰ δόξαν τί γέννημα τοῦ χειμῶνος ῥέοντος μαύρου ποταμοῦ· ἢ κατὰ Σύμμαχον, κατέβη μαθεῖν εἰ ἡ φάρυγξ τῆ βίου ὁπώρας ἔχει· ἀλλὰ καὶ ἰδεῖν, εἰ ἤνθησεν ἡ ἄμπελος διατριψάσα τὸν χειμῶνα· καὶ τὸ ἔαρ φθάσασα, τὸν καιρὸν τοῦ πάσχα καὶ τῆς τῶν ἀζύμων ἑορτῆς· τότε γὰρ φιλεῖ ἀνθεῖν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἡ ἄμπελος· καὶ εἰ ἤνθησαν αἱ ῥόαι, ὧν ὁ καρπὸς πολὺς, καὶ τάξει περιελημμένος ὑπὸ τοῦ λέπους· ὃ ὁμοίωται τὸ μῆλον τῆς νύμφης· ἐκεῖ δὲ φησι δώσω σοι τοὺς μασθοὺς μου, τοὔτίστι τὸ ἐγγεμένον· ἀλλ' ἠγνόησε, φησὶν, ἡ ψυχὴ μου, καὶ τὴν ὑπόσχισιν ἐψέυσαί, μὴ δυναμένη ἀφ' ἑαυτῆς τί ποιεῖν· ἀλλ' οὐκ ἀπειλείφθην ἐν τοῦτοις· ὁ γὰρ πατήρ τοῦ Ναασσῶν ὁ ἄρχων τοῦ λαοῦ μου Ἀμιναδάβ, ἔδειτό με ἑαυτῷ εἶναι ἄρματα· Ναασσῶν δὲ ὀριώδης ἐρμηνεύεται· ὁ ἄρχων τοῦ λαοῦ τῆς νύμφης· Ἀμιναδάβ δὲ οὗτος ὁ ἐν ἀριωμοῖς πατήρ τοῦ ἀρχοντος τῆς φυλῆς Ἰουδα Ναασσῶν· ὃς μεταλαμβάνεται εἰς τὸν Χριστὸν· διὰ τὸ, καθὼς Μωσῆς ὕψωσε τὸν ὄψιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως, φησὶν, ἄρματά με ἔδειτο ἑαυτῷ ἐνδοχῶν μου τοὺς λογισμοὺς.

Νεῖλου.

Ἡ νύμφη διηγεῖται ὡς καταβᾶσα εἰς κῆπον καρύας πρὸς τοὺς ἐπ' ἁμαρτέμασι παιδευομένους, οὗ τῇ τυχοῦσῃ μάβδῳ, ἀλλὰ καρυῖνῃ, πολὺ τὸ πικρὸν ἔχούσῃ καὶ ἐτίπονουν, ἰδεῖν τὸν ἀπὸ τῆς παιδείας καρπὸν, ἰδεῖν ποῖον γέννημα γεωργοῦσιν· οἱ ἐν τῷ χειμάρρῳ τῶν πειρασμῶν καταλειμμένοι, εὐχαρίστως φέρουσι τὰ τῆς παιδείας θειὰ, ἢ δυσανασχετοῦσι καὶ δυσφημίας καρποὺς ἀποδιδόουσι τῷ ἱατρικῷ· ἀλλ' οὐ τιμωρητικῶς παιδεύοντι· ἰδεῖν εἰ ἤνθησεν ἡ ἄμπελος, ἡ ῥόα· οἱ ἐκ μεγάλων κατορθωμάτων διὰ ῥαθυμίας μικρὰς, εὐκόλως ἁμαρτία ἀλόντες· καὶ εἰ ἤνθησαν οὗτοι οἱ παρελθόντες τὸ τοῦ χειμάρρου ἀνυπόστατον ὕδωρ, μὴ παρασυρίντες πρὸς βλάσφημον ἔννοιαν· εἴτα, φησὶ, ἐκεῖ δώσω τοὺς μασθοὺς μου σοί· τοὺς ἐστὶ τὸ τῆς νηπιότητος ἔχοντας γάλα· ἵνα βελτιωθῶσιν ἀπὸ οἴνου τῆς σῆς διδασκαλίας· καὶ ἐπεὶ ἐβελτιώσῃ

μένη ἔσται τῇ καταστάσει, οὐδὲν ἔχουσα πλημμυλὲς, οὐ δὲ συγ- VI.
 πεχυμένον· καλὴ δὲ ἔστιν ὡς σελήνη, καὶ ἐκλεκτὴ ὡς ἥλιος· ἐπει-
 δὴ καὶ τὰς ἐν νυκτὶ καὶ ἐν ἡμέρᾳ φωτίζει ἐκάστη καταστάσει τῶν
 ὀφειλουμένων προσφόρως ἀρμοζομένη· καὶ ὡς ὁρθρος δὲ ἐκκύπτει
 τῆς οἰκείας ἕξως συγκαταβατικῶς· οὐχ ὅλην δὲ αὐτὴν δεικνύου-
 σα τοῖς ὅλην ἰδεῖν οὐ δυναμένοις, ἀλλὰ μερικῶς ἐκκύπτουσα πρὸς
 τὴν ἀναλογίαν τῆς τῶν ὁρώντων δυνάμεως· καὶ ἐκκύπτουσα ὡς
 ὁρθρος, οὐχ ὡς μεσημβρία οὐδὲ ὡς φέγγος ἡμερινόν· διὰ μὲν
 τὸ ἔτι τυγχάνειν ἀγύστοις τῆς ἀπολαύσεως, δυναμένους ἡλια-
 κῆς εὐθείας μετέχειν ἀκτίνος· διὰ δὲ τὸ παρεληλυθῆναι τὴν ζο-
 φώδῃ κατάστασιν, χρῆζοντας ὁθρινουῦ καὶ προσπνειστίρου φω-
 τὸς· ὥστε μὴ ἀθρόα ἡλιακῆς ἀκτίνος αἴγλη καταλαμφθέντα ἀδι-
 κηθῆναι τὸν ἐν τῇ σκότει ἐνόντα ὀφθαλμόν.

Ἀπολιναρίου.

Καὶ κατὰ διαφόρους δὲ δυνάμεις, διαφόροις ἀπεικάζεται
 πρᾶγμασιν· ἔχει γὰρ τῆς μὲν σελήνης τὸ προσπνεῖς, τοῦ δὲ ἡλίου
 τὸ καθυρόν.

Φίλωνος.

Ἐπειδὴ γὰρ ὥφθη πρὸς μικρόν τῇ θανάτῳ ὡς σελήνη, καὶ
 ἀναιεῖται τῇ ἀναστάσει ὡς ἥλιος διὰ τὴν τῆς ἀρετῆς λαμπρό-
 τητα, θάμβους ἔστιν ἄξια, ὡς ἀγγίλοις γενομένη ὁμοδοχίαιτος.

Εἰς κῆπον καρύας κατίβην ἰδεῖν ἐν γυνήματι τοῦ χειμάρ- 10.
 ρου· ἰδεῖν εἰ ἤνθησεν ἡ ἀμπελος, εἰ ἤνθησαν αἱ ῥόαι· ἐκεῖ δώσω
 τοὺς μαστούς μου σοί· γῆ ἔστιν ὡς ἡ ψυχὴ μου· ἰδοὺ με ἀρ- 11.
 ματα Ἀμιναδάβ.

Ἰνριγίνους.

Κατὰ τι πρῶθδειγμα οἱ δίκαιοι καρύαι εἰσι, φέροντες καρ-
 πὸν διὰ τὴν πρὸς θεὸν θεραπεσίαν ἱερατικὴν, διὰ τὸ ἔρκος ἔχειν
 περὶ αὐτὰ· ὁ μὲν τι πεκρὸν καὶ χωλῶδες, ἕτερον δὲ τι σκλη-
 ρὸν τῶν πειρασμῶν· ἀλλὰ καὶ χειμάρρους ὁ πειρασμὸς λέγοιτο·
 κατὰ τὸ, χειμάρρους διελθὲν ἡ ψυχὴ ἡμῶν· ἡβουλήθη τοίνυν ἡ
 νύμφη καταβᾶσα εἰς τὸν κῆπον τῆς καρύας, τοῦτέστιν ἐκπεσοῦ-

VI. ὅρα μὲν αὐτὸν ἐπὶ σὶ θίλει γὰρ σὶ προσπαύεσθαι, θίλει προλαβείν.

9. Τίς αὐτὴ ἡ ἐκκύπτουσα ὥσπερ ἕρθερος, καλὴ ὡς σελήνη, ἐκλεκτὴ ὡς ἥλιος, δάμβος ὡς τεταγμένοι;

Νόει τὴν νύμφην ἀναχωρηκίαν τοῦ νυμφίου, τοὺς πολλοὺς αἰδομένους ἐπαίνους· παρατιθεῖς δὲ ταύτην τὰς τῶν ἄλλων τῶν προσεληλυθότων ψυχὰς ὁ νυμφίος, θαυμάζει τῆς ἀπόουσης τὴν τελειότητα, ἐφ' οἷς αἱ θεωροῦσαι θυγατέρες αὐτῆς τὸ κάλλος, μακαρίζουσιν αὐτὴν· καὶ αἱ παλλακαὶ καὶ βασιλισσαι ὡς θυγατέρα αἰνεοῦσιν· ἐφ' οἷς ἡ νύμφη καθάπερ ἐπὶ σκηπῆς λαμπροτάτῃ γενομένη φαίνεται καὶ τοῖς ἑτέροις ὁ νυμφίος, τὰ προκείμενα λιγίτω περὶ αὐτῆς· ἡ προκύπτουσα γὰρ ἐκ σκοτούς ψυχῇ, ὁρῶναι πρῶτον εἰκάζεται, διὰ τὸ ἔρτι ἀρχομένης ἡμέρας καταυγάζεσθαι· ἐκκύψασα δὲ τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ, γίνεται ὡς ἐκλεκτὴ σελήνη, τοὔτίστιν ἡ πανσέληνος, μὴ ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ μέρος ἀφώτιστον τοῦ τῆς δικαιοσύνης ἡλίου· ἀλλ' ἐπεὶ ἡ σελήνη εἰς ἀρχὰς τίταται τῆς νυκτός, οὐχ ἴσταται δὲ τὰ τῆς ἀμώμου καὶ ἀσπίλις ἐκκλησίας, κατὰ τὸ τῆς σελήνης παράδειγμα, διὰ τοῦτο κατὰ τὸ παρ' Ἡσαΐα, ἔσται ἡ σελήνη ὡς ὁ ἥλιος· τὸ δὲ φῶς αὐτῆς οὕτω καταπληκτικόν, ὡς ἐκθαμβεῖσθαι τοὺς ὑποδισσέτους· ἴσον δύνασθαι τῶν ἐν αὐτῇ θεωρημάτων τὸ πλῆθος καὶ τῶν ἐκ τούτων ἔργων, ὅλη τῇ πλῆθει τῶν ἐν τῇ παντὶ τεταγμένων· τάχα δὲ ἐκ τοῦ νειοηκίαν τὴν ἐν τοῖς λόγοις τέξιν καὶ πάντων ἀνειληφέναι τὸν λόγον, τύποι ἐγγινόμενοι αὐτοὶ τῶν τεταγμένων ποιοῦσιν αὐτὴν εἶναι ὡς τὰς τεταγμένας ἐν τῇ παντὶ δυνάμεις.

Νείλου.

Τὸ ἐπουράνιον αὐτῆς πολίτευμα καταπλεύνεις οἱ φίλοι τοῦ νυμφίου ἐθαμβήθησαν· καὶ ὁμολογοῦσι τὴν ἐκπλαξιν, τὸ φῶς τῶν πράξεων αὐτῆς βλέποντες λάμπων ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ὅπως πάντα εὐσχεμένως καὶ κατὰ τάξιν ποιοῦσα, τεταγ-

τῆς διανοίας ἔχεται, τῇ ἐνταῦθα διαφορᾷ τῶν νεανίδων τῶν κοι- VI.
νωνημένων ὑπὸ Χριστοῦ, καὶ τὰ παρὰ ἀποστόλη λεγόμενα περὶ ἀνα-
στάσεως νεκρῶν λόγῳ τάγματα φάσκοντι· ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώπου
θανάτος, καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν· ὥστε γὰρ ἐν τῷ
Ἀδάμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτω καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωο-
ποιηθήσονται· ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι· ὁ γὰρ ἐκάστου βίος
καὶ λόγος καὶ διόδοσις ποιήσει προκριθῆναι ἑκάστου κατ' ἄξιον.

Τοῦ αὐτοῦ.

Μὴ θαύμαζε, εἰ ὁ νυμφίος ἦν ἔχων καλὴν νύμφην, καὶ τάχα
δευτέρῳ καὶ τρίτῳ καὶ πλείονας· ἐὰν νοήσης αὐτοῦ καὶ τὰς νύμ-
φας, οὐ φοβηθήσῃ λέγειν ἀπὸ τοῦ ἁσματος· ἐξήκοντά εἰσι βασι-
λισσαι καὶ ὀγδοήκοντα παλλακαί, καὶ νεάνιδες ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθ-
μὸς· μία δὲ εἰσι περιστέρα μόν· λόγος ἐστὶν ὁ νυμφίος· λογικὸν
ζῷον ἡ νύμφη· ἐὰν νοήσῃ ψυχὴ καὶ λάβῃ ὁ νυμφίος τὴν νύμφην·
ἀλλ' ἐπεὶ ἐστὶν ὁ λόγος οὗτος, οὐ μὲν ψυχῇ κοινωνῶν, ἀλλὰ
πλείοσι καὶ διαφόροις, τιμῇ τινι βασιλικῇ καὶ διαφανοῦσῃ, λε-
γέτω τελεία περιστέρα· ταῖς δὲ βασιλικαῖς μὲν, ὑποδείτῃραις δὲ,
διὰ τοῦτο ἐξήκοντα βασιλίσσαι· ἐτέραις δὲ ψυχαῖς κοινωνεῖ παι-
δαγωγουμέναις φόβῳ Θεοῦ· αὗται εἰσὶν αἱ παλλακίδες· εἰσὶ τινες
καὶ ἄλλαι ψυχαὶ ὑποδείτῃραι, ἐλάττωνα φόβον ἔχουσαι· αὗται εἰ-
σὶν αἱ νεάνιδες ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς· ὁ νυμφίος τοῖνυν καὶ ἐν-
θάδε καλὰς καὶ δυναμένας αὐτῷ εἶναι καὶ κοινωνοὺς, ἐξηλθεν ἀπὸ
τοῦ πατρὸς τοῦ ἐπουρανίου, κοινωνεῖ ἀγγέλοις καὶ ἀρχαγγέλοις,
αἱ τινες εἰσὶν αἱ νύμφαι τοῦ λόγου, καὶ θρόνοι καὶ κυριότητες.

Αἵτιος οὖν γενοῦ τῆς ἀγαλλιόσεως αἵτιος οὖν γενοῦ τοῦ

(*) S. Gregorij nysseni sermo XV, sive postremus, in Can-
tica desinit in cap. VI. 8. Neque deinceps in codice vaticano, un-
de hanc patrum catenam edimus, nomen Gregorii legitur. Quare
indicent eruditi lectores, utrum de auctore Procopio, an de alio
quovis cogitandum sit, ubi loci occurrunt ἀδίσποτοι. Mihi quidem
otium ad hanc inquisitionem non suppetit.

VI. τὴν ἣν αἱ θυγατέρες μακαριοῦσι· πολλοὶ γὰρ προφῆται καὶ βασιλεῖς ἐπιθώρησαν ἰδεῖν ἃ ἴδετε καὶ οὐκ εἶδον.

Ἀποδυναρίου.

Καὶ ἄλλως· τὸ τελειότατον αὐτὲς ἐν τῇ πρὸς Θεὸν εὐκω-
σει δηλοῦται, παραβαλλομένης τῆς τελείας ἐκκλησίας τοῖς τε ἐν
τῇς προτέρας κλήσεως ἐπιφανεστέτοις, καὶ τοῖς νῦν δευτέροις
μετ' αὐτὴν· κοσμικὴ δὲ ἡ τοῦ προτέρου λαοῦ κλήσις, καὶ τῇ ἐξάδι
ἐντοίχος τῇ κοσμογόνῳ· ἡγεμονικὴ δὲ αὕτη καὶ ἡ ἐπὶ βασιλείᾳ
κειμένη· τριεῖται δὲ τῇ γίνεσθαι τῷ ἰσραηλιτικῷ τὸ βασιλικὸν ἀξίω-
μα παρὰ Χριστοῦ κατὰ τὰς προφητείας, τὸν τοῦ Δαβὶδ ἐπαγ-
γελλομένης θρόνον, καὶ τὸν τούτου κατορθωτὴν Χριστόν· κατὰ
τὸ ἐν εὐαγγελίοις καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς
αἰῶνας· ἴδ' δὲ τῆς νέας διαθήκης, ὁδοθήκοντα δεικνύσαν ἀριθμός.

Ἰσιδώρου.

Τί ἐστιν ἐξήκοντα εἰσὶ βασιλίσσαι, καὶ τὰ ἐξῆς, ἅπαντες ἔχον-
ται μὲν ἡ ἀμώμητος καὶ παρθένος ἐκκλησία, ἡ ὁρθὴ καὶ περὶ
τὸν Θεὸν πίτιν ἔχουσα τὰ πρωτεία, καὶ αὕτη καλεῖσθαι περι-
στερὰ τελεία, ὅλων τῶν ταγμάτων ὑπερβαίνουσα τὴν ἀξίαν· εἰ
δὲ καὶ εἰς πράξεις αὐτὸ ἐκλαβεῖν χρὴ, λείχθω καὶ τὰδε· ἐξή-
κοντα εἰσὶ βασιλίσσαι, αἱ τῆς βασιλείας ἱνικὲν εὖ πράττουσαι
ψυχαί· καὶ ὁδοθήκοντα παλλακαί, αἱ φόβῳ τῆς κολάσεως ἀπεχό-
μεναι κακοῦ· καὶ νεάνιδες ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός, αἱ διὰ τινὰς
προφάσεις κοσμικὰς σωφρονοῦσαι, καὶ τὸ δίκαιον διώκεσαι· δι'
ὧν οὔτε πόθῳ τῆς βασιλείας, οὔτε φόβῳ τῆς κρίσεως τὸ δίον
πράττουσαι, ἀλλ' ἵνα πλούτου ἢ δόξης ἢ τινὸς μὴ στερηθῶσι·
μία ἔστι περιστερὰ τελεία ἡ τὸ καλὸν πράττουσα, τῶν ἄκρων
ἀγίων σύνοδος, ἡ οὔτε διὰ μισθόν, οὔτε διὰ τιμωρίαν, οὔτε
διὰ πρόφασιν ἵνα βιωτικὴν, ἀλλὰ διὰ τὸ τῷ Θεῷ φίλον πράτ-
τουσα τὸ δίον.

Ἐριγένους.

Αἱ νεάνιδες ἀριθμὸν οὐκ ἔχουσαι· οὐ τῷ μὴ ὑποπίπτειν ἀριθ-
μῷ, ἀλλὰ τῷ ἀξίας αὐτὰς εἶναι ἀριθμηθῆναι· καὶ τάχα τῆς αὐ-

ἐπακινούμενον τὴν σπουδὴν ἔχειν· ὥς ἂν πάντων ἐν γενομένων VI. τῶν πρὸς τὸν αὐτὸν τῆς ἐπιθυμίας βλεπόντων σκοπὸν, μηδὲ μιᾶς ἐν μηδενὶ κακίας ὑπολειψείσης, γένηται ὁ Θεὸς ἰὰ πάντα ἐν πᾶσι τοῖς διὰ τῆς ἐνότητος ἐν τῇ τοῦ ἀγαθοῦ κοινωνίᾳ συγκεραμένοις.

Νείλου.

Ἐξήκοντα βασίλισσαι, τάχα τοὺς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ λέγει· βασίλειον γὰρ ἦσαν ποτὲ ἱεράτευμα καὶ ἔθνος ἅγιον· ὁγδοήκοντα δὲ παλλακᾶς, τὰς διὰ μὲν τὸ τῆς ἀναστάσεως μυστήριον 7ῃ ὁγδοῇ δεκάδῃ ἀριθμώμενας· διὰ δὲ τὸ μὴ γνησίαν τὴν πρὸς αὐτὸν ἔχειν συζυγίαν, τῇ τῶν παλλακίδων ὀνόματι σημαينوμένης αἰρέσεως· νεάνιδας δὲ, ἃς οὕτως ἀριθμοῦ ἤξιωσε, τὰ εἶδη 7ὰ ἀπελλοτριωμένα τοῦ Θεοῦ, καὶ ξένα τῶν διαθηκῶν τοῦ πατρὸς· οὐ γὰρ διὰ πληθος αὐτὰς ὁ τὸ πληθος τῶν ἄστρον ἀριθμῶν οὐκ ἠρίθμησεν, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀνάξιον τοῦ ἀριθμοῦ ταῦτα γὰρ ἀξιοῖ ἀριθμεῖν, ὅσα τὴν τάξιν ἰλλόγιμον ἔχει καὶ ἀξιόπιστον· μίαν δὲ περιστράν λέγει τὴν ἐκκλησίαν, ἣ τις διὰ τὸ πεποιησθαι ἀνὰ μέσων τῶν κλήρων, περιστρά γέγονε τελεία, τὰς πτέρυγας ἔχουσα περιηργυρωμένης, καὶ τὰ μετὰφρενα ἐν χλωρότητι χρυσοῦ· διὰ τὸ τέλειον τῆς κατ' ἀρετὴν ἔξωως ὁμοιωθεῖσα τῇ ἐν οὐρανοῖς τελείᾳ πατρὶ, καὶ ἐκλεκτὴν οὖσαν τῇ μητρὶ αὐτῆς, τῇ ἐν τοῖς τῆς ἀληθείας δόγμασιν αὐτὴν τικούσῃ σοφίᾳ ἣν νῦν μὲν εἰδοσάν θυματέρως βασίλισσαι καὶ παλλακαί, οὐκ ἐνόησαν δὲ, οὐδὲ συνῆκαν τὸ περὶ αὐτὴν οἰκονομηθὲν μυστήριον· αἰνέσουσι δὲ ἐν 7ῷ καιρῷ τῆς ἀνταποδόσεως· ἡξιωμένην τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν συνάφειαν· τὸ μὲν γὰρ, ἐπὶ 7οῦ παρελθόντος· τὸ δὲ μακαριοῦσι καὶ αἰνέσουσι, ἐπὶ τοῦ μέλλοντος.

Φίλωνος.

Ἡ ἐξήκοντα βασίλισσαι, τὰς ἐκ τῶν δώδεκα φυλῶν ταῖς πίντε καθαρευούσαις αἰσθήσεσι ψυχᾶς· περιστρά δὲ ἡ ἄκακος ἐκκλησία Χριστοῦ· τῇ δὲ μητρὶ αὐτῆς ἐστὶ μία τῇ ἐπ' οὐρανίᾳ σοφίᾳ, τῇ σαρκὶ Χριστοῦ ἐκλεκτῇ οὓσῃ, ἐν τῇ ἀναγεννασθαι αὐ-

VI. ὅσος μυστήριον παραδελοῦσθαι φαινέ· πρὸς ἃν βλέποντες οἱ φόβῳ παιδαγωγούμενοι, τῆς τῶν κακῶν κοινωνίας ἀπειρῶνται· οὕτω γάρ ἐν ταῖς ψαλμωδίαις ἐμάθομεν, ἐν αἷς προτίθεται διὰ τῆς ἐπιγραφῆς ἡ ὁδό· μαστιγουμένων γάρ ἀντικρυς αἱ φωναὶ τῷ φόβῳ τῶν ἐλπιζομένων εἰς ἑλαίον ἐπικάμπτουσαι τὴν ἀκοήν· ῥησι γάρ πρὸς τὸν κριτὴν ὁ πρὸς τὴν ὁδόσιν βλέπων, κύριε μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξῃς με, μὴ δὲ τῇ ὀργῇ σου παιδεύσῃς με· ἐλέησόν με κύριε ὅτι ἄσθενής εἰμι· ἔσται τοίνυν καὶ ἐπὶ τοῦτο ἀναλόγως τῆς ἐντολῆς, ἡ ἐπὶ τὸ δεκαπλάσιον αὐξήσεις, γινόμεναι ὁδοῦκοντα παλλακαί, τὴν δευτέραν τάξιν ἐχῆσαι μετὰ τὴν βασιλίσσαν· αἱ φόβῳ δουλικῷ καὶ οὐχὶ ἔρωτι νυμφικῷ τῷ ἀγαθῷ προσεγγίζουσι· πλὴν εἰ ἔξω βάλλει τελείως ἡ ἀγάπη τὸν φόβον, καὶ μεταποιηθεὶς ὁ φόβος ἀγάπη γένοιτο, τότε εὐρίσκεται μονὰς τὸ σωζόμενον, ἐν τῇ πρὸς τὸν μόνον ἀγαθὸν συμφύει· πάντων ἀλλήλοις ἐνωθέντων, διὰ τῆς κατὰ τὴν περιστεράν τελειότητος· ἵνα καθὼς φησιν ἐν εὐαγγελίοις, ἐν ᾧσι, καθὼς ἡμεῖς ἐν ἑσμίν· τὸ δὲ συνδυτικὸν τῆς ἐνωτῆτος ταύτης τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· ὁ τοίνυν ἐκ μὲν νηπίου εἰς ἄνδρα τέλειον ἀναδραμὼν διὰ τῆς αὐξήσεως, καὶ φθάσας εἰς τὸ μέτρον τῆς νοσηρῆς ἡλικίας, ἐκ δὲ τῆς δούλης τε καὶ παλλακίδος τὴν τῆς βασιλικῆς ἄξιαν μεταλαβὼν, δεκτικὸς δὲ τῆς τοῦ πνεύματος δόξης γενόμενος δι' εὐπαιδείας καὶ καθαρότητος, οὗτος ἐστὶν ἡ τελεία περιστέρα· μετέρα δὲ αὐτοῦ λίγει εἶναι τὴν περιστεράν ἐκείνην, τὴν ἐπὶ τῷ Ἰερδάνῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταπτᾶσαν· τῇ γάρ Γέκῃ πάντως, ἡ τοῦ γεγεννηκότος ἐπιθεωρεῖται φύσις· ταύτην τὴν ψυχὴν μακαριοῦσιν αἱ νεάνιδες· ταύτην αἰνοῦσι παλλακαὶ καὶ βασιλίσσαι· κοινὸς γὰρ ἐπὶ παντός τάγματος πάσαις ψυχαῖς ὁ δρόμος, πρὸς τὴν τοιαύτην μακαριότητα· φύσις δὲ ἐστὶ πᾶσι πρὸς τὸ μακάριόν τε καὶ ἐπαινουμένους τὸς ἐπιθυμίας συντείνεσθαι· ὥστε οἱ μακαρίζουσι τὴν περιστεράν αἱ θυγατέρες, ἐπιθυμοῦσι πάντας γενέσθαι περιεραὶ καὶ αὐταὶ· καὶ τὸ αἰνεῖσθαι παρὰ τῶν παλλακίδων καὶ βασιλίδων, τεκμήριόν ἐστι τοῦ καὶ αὐτὰς πρὸς τὸν

μα σωτηρίας παιδοποιήσασθαι· πλὴν καὶ οὗτοι τῶν σωζομένων. VI. τῶν δὲ διὰ τῆς καθήκουσης ἐπιμελείας αὐξηθέντων τῇ διανοίᾳ, καὶ καταλειπομένων ἤδη τὴν νηπιότητα, διπλὴν ὑπὸ τοῦ λόγου τὴν διαφορὰν διδασκόμεθα· γίνονται μὲν γὰρ αἱ ψυχαὶ σύσσωμοι τῷ λόγῳ καὶ αὐταὶ κᾶκεῖναι· ἀλλ' αἱ μὲν ἐρωτικαί, τιμὴ δέσσει προσκολλῶνται· αἱ τινες διὰ τῆς τελειοτέρας διαθέσεως ἀνακραβεῖσθαι τῇ τοῦ Θεοῦ καθαρότητι, βασιλίσσαι ὀνομάζονται, διὰ τὴν τῆς βασιλείας κοινωνίαν· οἷα ἦν ἡ τοῦ Δαβὶδ λέγουσα· ἔμοι δὲ τῷ προσκολλᾶσθαι τῇ Θεῷ ἀγαθόν ἐστι· καὶ ἡ τοῦ Παύλου· οὐδεὶς ἡμᾶς χωρήσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ· αἱ δὲ φόβῳ κολάσεως τὰς μοιχικὰς ἀποφύγουσαι πείρας, μένουσαι καὶ αὐταὶ ἐν ἀφθαρσίᾳ καὶ ἀγιασμῷ, ἀλλὰ φόβῳ μᾶλλον ἢ πόσῳ παιδαγωγούμεναι, αἱ τινες παλλακαὶ ἀπὸ τοῦ λόγου κατονομάζονται· οὕτω γὰρ τις αὐτῶν μήτηρ βασιλείως, καὶ κοινωνὸς τῆς ἀξίας δυνατῶς ἔχει· διὰ τὸ μὴ ἀναλαβίσθαι τὸ ἀδύνατον καὶ αὐτοκρατὸς τοῦ ἐναρέτου φρονήματος· ἡ δὲ κατὰ τὸν ἀριθμὸν διαφορὰ τῆς τῶν δύο ταγμάτων διαστολῆς, τοιοῦτόν μοι δοκεῖ νοῦν ἔχειν.

Γρηγορίου.

Ἐξ εἰσιν ἐντολαὶ δι' ὧν ἡ βασιλεία τοῖς διεξιοῖς ὀνομάζεται· λογισώμεθα τούτων ἐκάστην, τὸ δεισιποτικὸν εἶναι τάλαντον· προσήκει δεκαπλησιασθῆναι παρὰ τοῦ πιστοῦ οἰκέτου παρὰ τῆς ἐργασίας· εἰ τοίνυν διὰ τῶν ἐξ τούτων ἐντολῶν, ἡ τῆς βασιλείας γίνεσθαι κοινωνία τῇ ψυχῇ, τὸ δὲ τέλειον τῆς ἐργασίας ἐφ' ἐκάστης ἐστὶ, τὸ δεκαπλησιασθῆναι τὴν ἐντολὴν, καθὼς φησὶν ὁ ἀγαθὸς δούλος ἐκεῖνος, ὅτι ἶδε δέκα τάλαντα τὸ ἐν σου τάλαντον ἐποίησεν, εὐρίσχομεν ἐκ τοῦ ἀκολουθεῖν τὴν μίαν βασιλίσσαν εἰς ἐξήκοντα πλκτυνομένην· τὴν διὰ τοῦ δεκαπλησιασμοῦ τῶν ἐξήκοντα ἐντολῶν εἰς κοινωνίαν τῆς βασιλείας παραδεχθεῖσαν· ὡς πολλὰς εἶναι τὴν μίαν, τῷ πολυτρόπῳ χαρακτῆρι τῶν ἐντολῶν ἐμμερισθεῖσαν, καὶ ἐκάστῃ τῶν κατορθωμάτων ἰδιαζόντως ἐμμερτωθεῖσαν· ἀκολουθεῖς καὶ διὰ τῶν ὀγδοήκοντα, τὸ τῆς ἁγ-

VI. ἔατο· ἐπὶ δὲ διὰ κακίας θανάτῳ περιέδωκε, οὐκ ἄνδρῶν πάλιν ἐπαναλαμβάνει τὴν τελειότητα, ἀλλ' ὁδῶ γενί καὶ τάξει πρόεισιν ἐπὶ τὸ μείζον, κατ' ὀλίγον ἀποσκευαζομένη τὴν πρὸς τὰ ἱκανῶτα προσπάθειαν, δι' ἁρτιοτέρως διαγωγῆς περιεχυμένη τὴν συμφύϊαν τοῦ χείρονος· ὅθεν καὶ πολλὰς μονὰς εἶναι παρὰ τῷ πατρὶ μεμαθήκαμεν, κατὰ ἀναλογίαν τῆς ἐκάστη πρὸς τὸ καλὸν σχίστως καὶ τῆς τοῦ χείρονος ἀποστάσεως, ἱτοιμαζομένης πᾶσι τῆς ἀντιδόσεως· ὁ μὲν γάρ τις ἐν ἀρχῇ τῆς τοῦ βελτίονος ἐξὶ βιώσεως· ἄρτι καθάπερ ἐκ βυθοῦ τινος τοῦ κατὰ κακίαν βίου, πρὸς τὴν μετουσίαν τῆς ἀληθείας ἀνανεξήμενος· τῷ δὲ τις γέγονεν ἤδη δι' ἐπιμελείας καὶ προσδότης τοῦ κρείττονος· ἄλλος ἐπὶ πλείον διὰ τῆς ἐπιθυμίας τῶν ἀγαθῶν ἐπηυξήθη· ὁ δὲ μέσως ἔχει τῆς τῶν ὑψηλῶν ἀναβάσεως· ἕτερος καὶ τὸ μέγιστον παρέδραμεν· εἰσὶ δὲ τινες οἱ καὶ τούτων ὑπερέραντες· ἄλλοι κἀκείνους παρήλασαν· καὶ ὑπὲρ τούτους ἕτεροι πρὸς τὸν αὐτὸν δρόμον συντείνονται· καὶ ὅλως κατὰ τὴν ποικίλην τῶν προαιρέσεων διαφορὰν ἕκαστον ὁ Θεὸς ἐν τῷ ἰδίῳ προσδίδεται τάγματι, τὰς οἰκίας ἐκάστη ἀμοιβὰς ἀποδίδους· ταῦτα διὰ τῶν προκειμένων βιβλίων φιλοσοφεῖν τὸν λόγον ὑπενόησαμεν, τὴν διαφορὰν τῶν ψυχῶν, οἱ πρὸς τὸν νομφίον ὁρῶσιν, ἐν τοῖς εἰρημίνους ἡμῖν διαστείλαντα· οἱ μὲν γάρ ἄρτι καθάπερ νηδύος τινός, τῆς ἐν βάθει κειμένης ἀπάτης ἐξῶ γινόμενοι, ἄρτιγενεῖς ὄντες, καὶ οὕτω διεσθρωμένον τὸν λόγον ἐν ἑαυτοῖς χωρήσαντα, τῇ ἀλογωτέρᾳ συγκαταθήσει τῆς πίστεως ἐν ἀπειρῷ θεωροῦντες πλῆθει· σωτηρίον μὲν εἶναι πεπιστευκότις τοῦ μυστηρίου τὸν λόγον· οὐ μὲν ἐπιστήμη τι καὶ τῇ διὰ τοῦ λόγου πληροφορίᾳ καθυδριμένην ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς· τὴν ἀλήθειαν· αὗται εἰσὶν αἱ ὀνομασθεῖσαι νεάνιδες, διὰ τὸ ἔτι νέαν ἄγειν τὴν πνευματικὴν ἡλικίαν· αἱ γεννηθεῖσαι μὲν τῷ λόγῳ τῆς πίστεως, οὕτω δὲ διὰ τῆς προσήκουσας αὐξήσεως τοιαῦται γιγνόμεναι ὡς ἐπὶ γάμου ἀκμὴν προσελθεῖν, καὶ φθῆσαι εἰς ἀνδρὰ τέλειον, εἰς μέτρον γαμικῆς ἡλικίας· ὥς τε τῷ φόβῳ τοῦ κυρίου δύνανται κυδοραῖσθαι, καὶ πνεύ-

φαινόμενα κάλλει τοῦ βίου, τὸν ἐνθὸν αὐτῆς θησαυρὸν περιέχει- VI.
σθαι· οὗτος οὖν ἐστὶν ὁ κρυπτός θησαυρός τῶν ἐλπίδων, ὁ ἰδιος
καρπὸς τῆς ψυχῆς, τῇ ἐναρέτῃ βίῳ καθάπερ τινὶ ῥάας λεπτῶν
κρατούμενος· τὸ δὲ ἐκτός τῆς σιωπῆσεώς σὺ τοιοῦτόν ἐστιν, ὅτι
ὁ ἔπαινος οὐκ ἐκ τῶν φαινόμενων τοσοῦτόν ἐστι ὅσα τῇ λόγῳ
μηνύεται, ἀλλὰ μᾶλλον ὅσα τῇ σιωπῇ ἀποκρύπτεται, τὴν τοῦ λό-
γου διαφεύγοντα μῆνυσιν· ὥσπερ γὰρ τὸ ἐκτός τοῦ λόγου σιω-
πῇ νοεῖται, οὕτω καὶ τὸ ἐκτός σιωπῆσεως, τὸν λόγον νοήσεις·
ἐπεὶ γὰρ σιωπῶμεν, ὁ δὲ τῶν λόγων ἐξαγγέλλειν ἀδυνατοῦ-
μεν· φησὶν οὖν ὅτι καλὰ μὲν καὶ μεγάλα τῇ λόγῳ φανῆναι δυ-
νάμενα ὁ ἐκτός ἐστι τῆς σιωπῆσεως· τὰ δὲ τοῦ λόγου ἐκτός τὰ
τῇ σιωπῇ καλυπτόμενα, τὰ ἄρρητά τε καὶ ἀνεκφώνητα, μείζω
πάντως καὶ θαυμασιώτερα τῶν ἐφαινουμένων ἐστίν.

Ἐξήκοντα εἰσὶ βασιλίσσαι, καὶ ὀγδοήκοντα παλλακαί, καὶ 7.
νεάνιδες ὧν οὐκ ἐστὶν ἀριθμός· μία ἐστὶ περιστέρα μου τελεία 8.
μου· μία ἐστὶ τῇ μητρὶ αὐτῆς· ἐκλεκτὴ ἐστὶ τῇ τοκούσῃ αὐτήν·
εἶδον αὐτὴν θυγατέρες, καὶ μακαριοῦσι· βασιλίσσαι καὶ παλλα-
καί, καὶ αἰνέσουσιν αὐτήν.

Γρηγορίου.

Δόγμα ἐστὶ τῶν ἀσπειρότερον ἐν τοῖς ῥητοῖς τούτοις, φι-
λοσοφίαν διὰ τῶν ἐπαίνων τῆς νύμφης παρατίθεται· ὅτι οὐ μετὰ
τῆς αὐτῆς τάξεως καὶ ἀκολουθίας κτίζεται τὰ ὄντα καὶ ἀνακτι-
ζεται· ὅτι μὲν γὰρ κατ' ἀρχῆς διὰ τῆς θείας δυνάμεως παρήχ-
θη ἡ κτίσις, ἐφ' ἑκάστου τῶν ὄντων ἀδιαστάτως τῇ ἀρχῇ συν-
απορτίσθη τὸ πῆρας· πᾶσι τοῖς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι
παραγινόμενοις, ὁμοῦ τῇ ἀρχῇ συνανισχύουσης τῆς τελειότητος·
ἐν δὲ τῶν κτισθέντων καὶ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἀπὸ τῆς πρώτης ὑπάρ-
ξεως συμπλασθεῖσα τῇ τελειότητι· κατ' εἰκόνα γὰρ θεοῦ ἐγένετο
ὁ ἄνθρωπος· καὶ ὁμοίωσιν· δεικνύντος τοῦ λόγου τὸ ἀκρότατον
καὶ τελειότατον· τί γὰρ ὑπέρτερον τῆς πρὸς θεὸν ὁμοιότητος;
ἐπὶ μὲν οὖν τῆς πρώτης κτίσεως ἀδιαστάτως τῇ ἀρχῇ συνανει-
σώθη τὸ πῆρας, καὶ ἀπὸ τῆς τελειότητος ἡ φύσις τοῦ εἶναι ἤρ-

- VI. κόν τῶν ἀρετῶν διδουμένοντας, τῆς διπλῆς καθαρότητος γίνεσθαι πατέρας· τῆς τε κατὰ ψυχὴν καὶ τῆς κατὰ σῶμα θεωρουμένης· καὶ μηδὲν ἔχει ἀγνοεῖν ἐν τῷ κρείττονι.

Ἄριγίνους.

Εἴρηται δεύτερον ταῦτα τῇ νόμῳ, πρότερον οἶμαι τοιαύτη φανείσθαι κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον, ἥνικα ἔτι ἐν τῇ βίῳ τούτῳ ἐτύγχανεν· δεύτερον ὅποτε ἤλθιν ἐπὶ τὴν τελειότητα· διὸ καὶ νῦν μόνον παρηγόησο· ὁδόντις σου ὡς ἀγέλαι τῶν κικαρμένων· κατὰ δὲ τὸν Ἀκύλαν καὶ Σύμμαχον, ὁδόντις σου ὡς ἀγέλαι τῶν προβάτων, ἢ τῶν ἀμνάδων· καὶ ἐπρεπεῖν εἰρῆσθαι ταῦτα ἐπὶ τῆς τελειότητος· ὡς εἶναι τὸ ἀπὸ τοῦ λουτροῦ οὐκ ἔτι προτέρῳ, ἀλλὰ τοῦ δευτέρου· διδουμένους δὲ τάχα, ὡς τρεφομένοι τῇ τῶν νοσητῶν καὶ αἰσθητῶν θεωρίᾳ· καὶ ὡς μηδεμίαν ἀγνοον εἶναι τῆς περιουτενοσσοῦν λόγου τροφῆς.

- Β. Ὡς σπαρτίον κόκκινον χεῖλη σου· καὶ ἡ λαλιά σου ὡραία· ὡς λιπύρον τῆς ρόας, μέλον σου· ἐκτός τῆς σιωπῆσώς σου.

Γρηγορίου.

Μέτρου ὄνομα τὸ σπαρτίον· τὴν μὲν οὖν μεμετρομένην τοῦ λόγου διακονίαν δηλοῖ, ἣν ὁ ψαλμωδὸς φυλακὴν καὶ δούραν περιοχῆς ὠνόμασι· τότε δὲ μάλιστα τυγχάνει τοῦ μέτρου ὁ λόγος, ὅταν τῷ τοῦ σωτῆρος περιέχρηται αἵματι· ὁ τοίνυν λαλοῦντα ἔχων ἐν ἑαυτῷ τὸν Χριστόν, αὐτὸς ἔχει τὸ σχεῖνιον ἐπὶ τοῦ σώματος τὸ γεωμετρικόν, τῷ τοῦ λυτρωτοῦ καλλωπιζόμενον αἵματι· λαλίαν δὲ ὡραίαν ὀνομάζει τὸ σπαρτίον τὸ κόκκινον, δι' οὗ πάλιν σημαίνει τὸ καθαρὸν καὶ ἑμμετρον· τὸ γὰρ ἀκριβῶς ὡραῖον ἐν τῷ ἰδίῳ καιρῷ τῆς ἀκμῆς προσφερόμενον, οὔτε ἄωρόν ἐστιν, οὔτε ἐξώρον· τῷ δὲ λιπύρῳ τῆς ρόας τὸ μέλον τῆς παρειᾶς ὡραίζων, μεγάλην τινὰ προσμαρτυρεῖ τῇ νόμῳ τὴν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς τελειότητα· σημαίνει γὰρ μὴ ἐν ἄλλῳ τινὶ τὸν θεσκαυρὸν αὐτῇ παρασκευάσθαι, ἀλλ' αὐτὴν εἶναι θεσκαυρὸν ἑαυτῆς, παντὸς ἀγαθοῦ παρασκευὴν ἐν ἑαυτῇ περιέχουσαν· ὡς γὰρ τῷ λιπύρῳ περιτίχεται τῆς ρόας τὸ ἐδώδιμον, οὕτως ἐνδείκνυται τῷ

Γρηγορίου.

VI.

Μόναι τοῦ σώματος αἱ τρίχες ἀμοιροῦσιν αἰσθήσεως· ἅς γυναιξὶν εἶναι κόσμον εἶπεν ὁ Παῦλος, ὡραϊζούσας τὴν κεφαλὴν· διδάσκει τοίνυν ὅτι χρὴ τοὺς περὶ τὴν κεφαλὴν τῆς νύμφης θεωρουμένους, δι' ὧν ἡ ἐκκλησία δοξάζεται, κρείττους τῶν αἰσθησιῶν εἶναι· κρύπτοντας διὰ τῆς σοφίας τὴν αἰσθησιν κατὰ τὴν παροιμίαν· ὅτι σοφοὶ κρύπτουσιν αἰσθησιν· εἰς οὐχ ὁρᾶσις τοῦ καλοῦ κριτήριον γίνεται, οὐ γινύσει τὸ ἀγαθὸν δοκιμάζεται, οὐκ ὁσφρήσει, οὐκ ἀφ' ἧς νεκρώσαντες γὰρ φησι τὰς αἰσθήσεις, ἐράπτονται διὰ μόνης τῆς ψυχῆς τῶν κατ' ἐννοίαν ἀγαθῶν ὀρεγόμενοι· καὶ οὕτω δοξάζουσι γυναῖκα τὴν ἐκκλησίαν, οὕτε τιμᾶς δισχοῦμενοι, οὕτε μικροψυχίας πρὸς τὰ λυπηρὰ συσπλεγόμενοι, ἀλλ' ἐν τῇ πείρᾳ τῶν τριχῶν ἀναισθησίαν ὑποκρινόμενοι· εἰληφε δὲ τὰς αἴγας εἰς παραβολὴν, ἥ διὰ τὸ φύσει θαρρῦν, ἥ ὅτι τῶν ἄκρων ἐπιβαίνειν τὸ ζῶον, οὐ περιολισθαίνει ταῖς κίτραις· ὅπρ' τοῖς τὴν τραχείαν τῶν ἀρετῶν ὁδὸν κατορθοῦσι, προσφυῶς ἀρμόζεται ἡ διὰ τὸ πρὸς πολλὰ τῆς νομικῆς ἱερουργίας παρελθῆναι συντελεῖν πρὸς ἰγκώμιον τῇ κεφαλῇ· καὶ ταῖς παροιμίαις δὲ ἐν τοῖς τέσσαρσι τοῖς ἐνοθευμένοις, ὁ τράγος ἐρίθμηται, τοῦ αἰπόλιου ἡγουμένος· λεκτίον οὖν ὥσπερ εὐρεθὲν ἐπιτάθειμα, διὰ πολλῶν τῶν ἐριξῆς διατρέχον, ἐπὶ τὸν εὐρεθὲν ἀναφέρεται· ὡς ἐπὶ τὸν Θοβὴλ ἡ χαλκυτική, καὶ ἡ ποιμαντική ἐπὶ τὸν Ἀβελ, καὶ ἡ γεωργική ἐπὶ τὸν Κάιν, καὶ ἡ ἀμπελουργική ἐπὶ τὸν Νῶε· οὕτως ἐπειδὴ τοῦ Θεοῦ ζήλου διαπερόντως Ἡλίας καθηγῆσθαι το, ὅσοι μετ' ἐκείνου τοῖς ἑαυτοῦ ἰχνεσιν ἐπυκολούθησαν, τὸν ἐκείνου μιμησάμενοι βίαν, αἰπόλιον γέγονασι τοῦ ἡγησαμένου τῆς τοιαύτης ζωῆς· οἱ τινες δόξα καὶ ἔπαινος τῆς ἐκκλησίας γίνονται, εἰς τὸν τῶν τριχῶν καταγίνετις κόσμον, ὃν ἡ αἰσθητικὴ ζωὴ πεχωρίσται τε καὶ ἡλλοτριῶται· διὰ δὲ τῶν αὐτῶν, καὶ τοὺς τρέποντας τὸ σῶμα τῆς ἐκκλησίας ὁδόντας ἐπαινεῖ· οὗς εἶναι βούλεται διὰ παντός, ὡς ἀπὸ λουτροῦ καθαρούς, καὶ τὰς τρίχας ἔχειν ἀπερίττους ὡς ἀπὸ προσφύτου κουράς· καὶ κατὰ τὸν τό-

VI. δυναμένη τῇ πλείονι προκοπῇ, κατανοεῖν αὐτοῦ τὴν θεότητα· καὶ πάντα δι' αὐτοῦ γίνετο· εὐφραίνόμενος δὲ ἐπὶ τῇ δυνάμει τῶν ὀφθαλμῶν, τῆς εἴτε ἐκκλησίας εἴτε νύμφης τοῦ λόγου ψυχῆς· πτερσθεὶς αὐτὴν λογικοῖς ἀποστραφῆναι κελεύει πρὸς τὸ μετέωρον· ὡς ἂν ἐπ' ἔκρον ὄλθοι τῆς τελειότητος, ὡς ἂν καί κεινη βλέψη τοῦτον ἐπτερωμένον, καὶ μηκέτι συγκαταβαίνοντα δι' αὐτῇ· καὶ δύνηται λέγειν, εἰ καὶ ἠγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστόν, ἀλλὰ νῦν οὐκ ἔτι γινώσκωμεν τῇ σὲ τοίνυν συναείβῃ προκοπῇ, φησὶν, χωρησάσθης σου ἐνοράν, καὶ μηκέτι περιετίρω τῆς οἰκονομίας ζητεῖν.

Ναίλου.

Πολλὴν τῆς νύμφης παρόρησιαν θελοῖ, ἐκ τοῦ ἐνατενίζειν ἀδιδῶς τῇ νυμφίῳ· εἰ δὲ ὁ λόγος ἐστὶν ὁ νυμφίος, ἀναπτρεύεται καὶ ἐπὶ πλείον οὗτος ἀναβαίνει πρὸς ὕψος θεωρίας χωρῶν, ὅταν εὖρη θεωρητικὴν ψυχὴν, τῇ νοήσει παρακολουθῆσαι δυναμένην, ἐν' οὕτως εἴπω, ἀναιδῶς πᾶσιν ἐνατενίζειν τοῖς θεωρουμένοις· ἀλλὰ παραινῶν καθεμονικῶς, μὴ ἀτενὲς ἔχειν πάντοτε τὸ τοιοῦτον ὄμμα· καὶ ποτὲ δι' ἀποστρέφειν αὐτὸ καὶ καμύειν· ἵνα μὴ πολὺ πτερωθέντος τοῦ ἀτενιζομένου ἀτενίσῃ πρὸς τὴν συνανάβασιν καὶ τῶν ὑπὲρ φύσιν ἐπιστρίβῃ· καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ νοήματα, ἀμβλυωπέστερα γίνηται.

Φίλωνος.

Ἦγουν τὰς ἐμὰς ὁδοὺς οἱ μεταστραφέντες τηρεῖτωσαν ὀφθαλμοί· τὸν σὸν γὰρ μοι τοῦτο πόθον ἐργάζεται.

Κυρίλλου.

Ἀπὸ τῶν ἀπειθοῦντων σοὶ τοὺς σοὺς ἀπόστρεφον ὀφθαλμούς, καὶ εἰς ἐμὲ κλίνουν· αὐτοὶ γάρ, φησὶν, τὴν ἀγάπην ἐξέγειράν σε.

5. Τρίχωμά σου ὡς ἀγίλαι τῶν αἰγῶν, αἱ ἀνέβησαν ἀπὸ τοῦ Γαλαὰδ· ὁδόντες σου, ὡς ἀγίλαι τῶν κενταυρῶν αἱ ἀνέβησαν ἀπὸ τοῦ λετροῦ· αἱ πᾶσαι διδουμένουςαι, καὶ ἀτεκνοῦσα οὐκ ἔστιν ἐν αὐταῖς.

ἐκπλήξεν· τοῦτο γὰρ ἑρμηνεύει τὸ θάμβος τοιοῦτον· οἶον ἐν ταῖς VI. τεταγμέναις ἐστίν.

Ἐριγένους.

Ὅσον πλησίον γίνεται τοῦ νυμφίου, κρείττοσιν ἀπεικάζεται· τῷ γὰρ καλῇ καὶ ὡραίᾳ καὶ πλησίον, προσέθηκε τὸ ὡς Ἱερουσαλὴμ· καὶ καταπληκτικὴν δὲ τὴν τετελειωμένην φησὶν ἐκκλησίαν· πῆ μὲν, ἐν ταῖς ἀντικειμέναις δυνάμειν, οὐ δυναμέναις ἑαυτινίζειν τῷ κάλλει τοῦ προσώπου αὐτῆς· πῆ δὲ καὶ ταῖς ὑποδυστήραις αὐτῆς, ἰοικύαις ταῖς τεταγμέναις ἐν τῷ παντὶ κατατάσσουσιν· ὁ δὲ Σύμμαχος· οὐ τεταγμένα παρατάξεις· θάμβος γὰρ εἶναι, ὡς τάγμα περιμβολῶν τοὺς πολεμίους ἐκπλήττοντα.

Ἀποστρίψον τοὺς ὀφθαλμούς σου ἀπεναντίον μου, ὅτι αὐ· 4. τοὶ ἀνεπιτέρωσάν με.

Γρηγορίου.

Τινὲς μὲν παρὰ τοῦ δεσπότου πρὸς τὴν καθαρὰν ταῦτα εἰρησθαι ψυχὴν λέγουσιν, ἐγὼ παρὰ τῆς νύμφης τοῦτο οἶμαι εἰρησθαι· ἐπεὶ γὰρ ἀπορρήτως τῇ γραφῇ πτέρυγας εἶναι περὶ τὴν θείαν εἰρηται φύσιν, κατὰ τὸ ἐν σκέπη τῶν πτερύγων σου σκεπάσεις με· καὶ διαις τὰς πτέρυγας αὐτοῦ ἐδέξατο αὐτοὺς· ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐγένετο κατ' εἰκόνα θεοῦ καὶ ὁμοίωσιν· πτερωτὴν συμβαίνει λέγεσθαι καὶ τοῦ ἀνθρώπου τὴν φύσιν, ἐν ᾗ τὸ κατ' εἰκόνα ἐφυλάττετο· ἀπειγύνωσεν δὲ αὐτὸν τῶν τοιούτων πτερῶν ἡ κακία δυνάμειός τε φημί καὶ μακαριότητος, καὶ ἀφάρσεως τούτων νοουμένων· ἀλλ' ἐπιφάνη ὁ Χριστὸς ἵνα δι' ὁσιότητος καὶ δικαιοσύνης αὐτῆς πτεροφυήσωμεν· ὁμοῦ τε γὰρ φιλανθρώποις ἡμᾶς οἶδεν ὀφθαλμοῖς ὁ θεός, καὶ κατὰ τὴν ἀρχαίαν φύσιν ἀνεπιτερώσμεν· ὅταν οὖν οἱ ὀφθαλμοὶ σου ἐπ' ἐμὲ ἐπιβλέπωσιν, ἀποστρέφονται ἀπὸ τοῦ ἐναντίου· οὐ γὰρ ὕφονται τι ἐν ἐμοὶ τῶν ἐναντιουμένων τῷ πτέρυγας περιστεράς ἀναλαβεῖν διὰ τῶν ἀρετῶν, καὶ πιταόσθαι καὶ καταπαῦσαι.

Ἐριγένους.

Ἡ ἐκκλησία τῇ ὡραιότητι καὶ τῷ κάλλει ἐνορᾷ τοῦ Χριστοῦ·

VI. Θραπίναις ψυχαῖς, ἐκείνο συλλέγων ὡς ἄξιον τοῖς ἑαυτοῦ ποι-
μίσιν ποιμαντικῶς.

Φίλωνος.

Ἦγουν ἐγὼ τὰ ἔργα αὐτῶ, καὶ αὐτὸς ἔμοι τὸν μισθόν.

Ἀπολιναρίου.

Ὡς ἂν μὴ τις νομίση διεστάναι τὸν κῆπον αὐτῆς, καὶ τὴν
ἐκεῖ τοῦ νυμφίου διατριβὴν, δείκνυσιν ἑαυτὴν εἶναι τὴν ὑπ' αὐ-
τοῦ νομομένην· καὶ αὐτὴν εἶναι τὰ κρίνα· ταῦτα εἰπούσης, ὁ
νυμφίος ἐπιφαίνεται, ἐγκωμιά τε λέγων αὐτῇ, καὶ τὸ εὐδοκεῖν
ἐν αὐτῇ, κατὰ τὸ ἐγὼ τοὺς ἐμὲ φιλοῦντας ἀγαπῶ.

Κυρίλλου.

Ἐγὼ αὐτῶ τὴν πίστιν, καὶ αὐτὸς ἔμοι τὴν βασιλείαν· ποι-
μαίνει δὲ ἐν τῇ καθαρότητι τῶν γραφῶν καὶ τῶν ἁγίων δογ-
μάτων.

3. Καλὴ εἴ ἡ πλησίον μου, ὡς εὐδοκία· ὥραϊα, ὡς Ἱερουσαλήμ
Σάμβος, ὡς τεταγμένη.

Γρηγορίου.

Ἀναδείσσα ἑαυτὴν τῇ ἀδελφιδῷ, καὶ δεξαμένη τοῦ ἀγαπη-
θέντος τὸ κάλλος ἐν τῇ ἰδίᾳ μορφῇ, οἷον ἀξιοῦται παρ' αὐτοῦ·
τί δὲ ἔστιν ὁ φῆσιν, ἐνδείκνυται ὁ λόγος τὸ διὰ τῆς κατορ-
θουμένης ἀνάθευ μέχρις ἐκείνου τὴν ψυχὴν ὑψώσῃναι, ὡς πρὸς
τὰ τοῦ δεσπότου θαύματα ἑαυτὴν ἀποκλίνει· εἰ γὰρ ὁ ἐν κόλ-
ποις τοῦ πατρὸς ὑπὲρ τῆς ἡμῶν ἐνηνθρόπησης εὐδοκίας, ἵνα γί-
νεται ἐπὶ γῆς εἰρήνη, δηλονότι τὸ κάλλος ἑαυτῆς πρὸς τὴν εὐ-
δοκίαν ὁμοιώσασα τὴν αὐτοῦ, Χριστοῦ μιμουμένη τοῖς κατορ-
θώμασι, γίνεται τοῖς ἄλλοις ὅπερ ὁ Χριστὸς τῇ ἀνθρώπων γί-
γοντι φύσει· καὶ λέγεται Ἱερουσαλήμ πόλις τοῦ μεγάλου Θεοῦ εἰς
οἰκίσιν καὶ περιπατοῦ· χωρήσασα τὸν ἀχώρητον, καὶ τῇ τοῦ
ἐνοικοῦντος ὡραιότητι καλλωπιζομένη, καὶ πάντα εὐσχημόνως καὶ
κατὰ τάξιν ποιοῦσα κατὰ μέμνησιν τῶν ἁγίων δυνάμεων, αἱ τι-
ναι ὑπὸ Θεοῦ εἰσὶ τεταγμένοι, μὴδὲ μιᾶς κακίας ἀνατρεπούσης
αὐτῶν τὴν εὐταξίαν· ὡς κοινῶν ἐφ' ἑαυτῆς τὸ θαῦμα καὶ τὴν

Κανὼν καὶ ὁρος τῆς κατ' ἀρετὴν τελειότητος ἔστιν οὗτος· μαν-
θάνομεν γὰρ διὰ τούτων τὸ μὴ δεῖν πλὴν τοῦ Θεοῦ μηδὲν ἔχειν·
μηδὲ πρὸς ἄλλό τι βλέπειν τὴν κεκαθαρμένην ψυχὴν, ἀλλ' οὐ-
τως ἑαυτὴν ἐκκαθάραι παντὸς ὑλικοῦ πράγματός τε καὶ νοῦμα-
τος· ὡς ὅταν δι' ὅλου μετατεθείσῃ πρὸς τὸν νοητὸν τε καὶ αἰ-
νον, ἐναργεστάτην εἰκόνα τοῦ ἀρχετύπου κάλλους ἑαυτὴν ἀπερ-
γάσασθαι· λέγει οὖν τὴν φωνὴν ταύτην ἡ νύμφη τὸ προαιρετι-
κόν τε καὶ ἐμψυχον ἀποπετρον· ὅτι ἐπειδὴ ὅλη τῇ κύκλῳ ἐγὼ
τὸ τοῦ ἀδελφιδοῦ πρόσωπον βλέπω, διὰ τοῦ ὅλου τῆς ἐκείνου
μορφῆς τὸ κάλλος ἐν ἐμοὶ καθορᾶσθαι· οἷος ἦν Παῦλος ὁ εἰπὼν
ἐμοὶ τὸ ζῆν Χριστός· οὐδὲν γὰρ τῶν ὑλικῶν καὶ ἀνθρωπίνων
μαθημάτων ἐν αὐτῇ ζῆ, οὐ λύπη, οὐ θυμός, οὐ φόβος, οὐ δει-
λία, οὐ τύφος, οὐ θράσος, οὐ φιλοδοξία, οὐκ ἄλλό τι τῶν
τὴν ψυχὴν διὰ τινος σχέσεως κηλιδούντων· ἀλλ' ἐκεῖνος μοι μόνος
ἔστιν, ὃς οὐδὲν τούτων ἔστιν, ἀλλ' ἡ ἀγιασμός καὶ ἀφθαρσία,
καὶ φῶς, καὶ ἀλήθεια, καὶ τὰ τοιαῦτα, ὅσα ποιμαίνει ψυχὴν·
οὐκ ἐν χόρτοις ἢ φρυγάνοις, ἀλλ' ἐν ταῖς λαμπρότησι τῶν ἁγίων·
καὶ ὡς περ ἐπὶ ὑελίνου σκυέους, οἷον ἂν ᾗ τὸ ἐμβαλλόμενον δια-
φανὲς γίνεται· οὕτω τρέφεται μὲν ψυχὴ τοῖς κρίνοις, εἴτ' οὖν ταῖς
ἀρεταῖς· ὣν ὁ 7ῆς ἀγαθῆς πολιτείας ἐμφορηθεῖς, ἐπίδηλον ποιεῖ
διὰ τοῦ βίου ἐκάστης ἀρετῆς τὸ εἶδος, διὰ τοῦ ἡθους ἐπίδει-
κνύμενος.

Νεῖλου.

Ὅτι ζηλοτύπως ἡ λίξις ἐσχημάτισται· ἵνα γὰρ μὴ νομίσῃσι
κοινὸν εἶναι πασῶν, καὶ οὕτω τίως ἀξίων τὸν πρὸς τῶν τοιού-
των ἔρωτα, μόνον μόνῃ ἑαυτῇ ἀνατίθῃσι· πῶς δὲ νῦν ἐν κρί-
νοις ποιμαίνει; ποιμαίνων ἐν χάποις πρότερον ἢ πάντων προκο-
ψάντων τῶν ποιμαινομένων.

Ὡς περ τὸ σῶμα, οὐ τῇ πορνείᾳ, ἀλλὰ τῇ κυρίῳ, οὕτω καὶ
ἡ νύμφη τῇ κυρίῳ· καὶ ἐμπαλιν· εἰ δὲ τι ἄνθρωπος ὠραῖον ἐν ἄν-

VI.

Νείλου.

Ὅσων μὲν ἐπὶ τῇ λίξει ζηλοτυπίαν ἔχει τὸ ῥυτὸν, διακρούεται γὰρ τὰς μετ' αὐτὴν ζητεῖν βουλομένης, ἀπεληλυθῆναι λίγυσα αὐτὸν, ὅπου δυσχερὲς ἢ ἀδύνατον ἐκείνας καταβῆναι· ἡ δὲ διάνοια δηλοῖ, ὅτι καταβίβηκεν ὁ νυμφίος εἰς κῆπον οἰστικὸν λαχάνων, ἃ ἐστὶ ἀσθενῶν τροφή καὶ ὀλιγοπίστων ἔδεσμα· τάχα οὐκ ἂν καταβῆς, εἰ παράδεισος ὁ κῆπος ἐτύγγανεν ὦν, εἰσέρχεται γὰρ εἰς τὰ τελειότερα ὡς ἐπιπέδοις ὁμαλῶς ἐπιβαίνων τοῖς ἰσοτίμοις· καταβαίνει δὲ εἰς τὰ ὑποδεέστερα, τὴν τῆς συγκυαταβάσεως οἰκονομικὰν ὀνομάζων κατάβασιν· καὶ τοῦ ποιμαίνειν δὲ ἐν κήποις τὴν πρὸς τοὺς ποιμαινομένους συγκατάβασιν δηλοῖ· οὐ δύνησιντας προβῆναι δι' ἀσθένειαν τοῖς ὄρεσι τῆς φυσικῆς καὶ ἀρχαίας εὐδιαγώνου νομῆς, πρὶν ὁ ποιμὴν πρὸς αὐτοῦς καταβῇ· ἐκεῖ διὰ φιλανθρωπίαν γενόμενος, ὅπου αὐτοὶ κατέπιπτον δι' ἀμέλειαν· ποιμαίνων δὲ τοὺς ἀσθενεστέρους, ἐν τοῖς τῆς συγκαταβάσεως κήποις, εἶπου εὖρη κρίνα ἀνθεῖν ἀρξαμένους τὸ τῆς ἐπὶ θεὸν πεποιθήσεως ἄνθος· καὶ τὴν μέριμναν τῆς σωματικῆς ἀνάγκης ἐπιρρίψαντα ἐκ' αὐτόν· συλλέγει δὲ ταῦτα μεταφυτεύων ἐν ἐπιτηδαιοτέρῳ τόπῳ πάντως καὶ τάγματι· κρίνων γὰρ ἐπιτηδεῖον ταῦτοις τὴν ἐν κήποις διαγωγὴν· ἵνα μὴ καὶ τοῦ ἐνθεοῦ ἐπὶ τὴν ἀρχαίαν ἔλκοντος κατάστασιν, καὶ τῆς πρὸς τοὺς τοιούτους πολλῆς κοινωνίας ἐρεθιζούσης πρὸς ζῆλον μιμήσεως, ἐπὶ τὴν παλαιὰν κατενεχθῶσι συνήθειαν.

Φίλωνος.

Κατέβη πρὸς τὰς ἐν ἁδου τῶν δικαίων ψυχάς· φιάλαι γὰρ αὗται τοῦ ἀρώματος· πρῶτον γὰρ οἱ πατριάρχαι τὴν εἰς Χριστὸν ἐπνευσαν πίστιν· καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν τὰς κατὰ τόπον ἐκκλησίας ποιμαίνειν· συλλέγειν δὲ κρίνα τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας· ἢ τὸν λόγον τῆς ὁμολογίας αὐτῶν.

β. Ἐγὼ τῇ ἀδελφιδῇ μου· ἀδελφιδός μου ἱμοὶ ὁ ποιμαίνων ἐν τοῖς κρίνοις.

C A P. VI.

Ἄδελφιδός μὲ κατέβη εἰς κῆπον αὐτοῦ· εἰς φιάλας τοῦ ἀρώ- V. 1.
ματος ποιμαίνειν ἐν κήποις, συλλέγειν κρίνα.

Γρηγορίου.

Αὕτη μὲν ἡ σημαντικὴ τοῦ λόγου πρὸς τὰς νεάνιδας ἐστὶν
ὁδηγία· δι' ὧν μανθάνουσι καὶ ὅπου ἐστὶ, καὶ ὅπου βλέπει· διὰ
τούτων δὲ τὸ εὐαγγελικὸν μυστήριον μανθάνομεν· ἀδελφιδός γάρ
παρ' αὐτῆς ὀνομάζεται, διὰ τὸ ἀδελφιδούς ὑπάρχειν τῶν τε ἐξ
Ἰβνῶν λαῶν, καὶ τῶν ἐξ Ἰουδαίων· τὸ δὲ κατέβη διὰ τὸν ἀπὸ
Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱερικῶν καταβάντα, καὶ γενόμενον ἐν λησαίς· κατ-
έβη γὰρ ἐκ τῆς ἀφράστου μακαριότητος φανερωθὲν ἐν σαρκί, τοῦ
ποιῆσαι πάλιν κῆπον τὴν ἔρημον, τῇ τῶν ἀρετῶν φυτεΐᾳ καλ-
λωπιζόμενον· ἀναφυτεύει γὰρ τὸ ἑαυτοῦ γεώργιον ὁ ἀληθινός
γεωργός ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους· ἡμεῖς γὰρ ἐσμὲν αὐτοῦ γεώργιον·
αἱ δὲ τοῦ ἀρώματος φιάλαι, ἐν μὲν τῇ τοῦ κάλλους ὑπογραφῇ
πρὸς τὸ τῶν σιαγόνων ἐγκώμιον παρελήφθησαν· ἐνταῦθα δὲ τό-
πος εἶναι τοῦ νυμφίου καὶ ἐνδιαίτημα παρὰ τοῦ λόγου μνηύε-
ται· τοῦτο μανθανόντων ἡμῶν, ὅτι οὔτε ἐν ἐρήμῳ τῶν ἀρετῶν
ψυχῇ ὁ νυμφίος λόγος αὐλίζεται· ἀλλ' εἴ τις φιάλῃ ἀρώματος γέ-
νοιτο φύουσα μυρεψικά, ὁ τοιοῦτος κρατὴρ τῆς σοφίας γενομέ-
νος, δέχεται ἐν ἑαυτῷ τὸν θεῖον ἀκήρατον οἶνον· δι' ὧν γίνε-
ται τῷ διεξαμίνῳ εὐφροσύνη· νομὴν δὲ νίμεται τοῦ νυμφίου τὸ
ποιμνιον, οὐκ ἐν ἐρήμοις ἀκάνθας, οὐδὲ πόαν χορτώδη, τὰ δὲ
ἐκ τῶν κήπων ἀρώματά τε καὶ κρίνα, ἃ τινά ἐστιν ὅσα σιμ-
νά, ὅσα δίκαια, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὐφημα· εἴ τις ἀρετὴ καὶ
εἴ τις ἰσπανός· ὥσπερ εἰς τροφήν αὐτῆς ὁ καλὸς συλλέγει ποι-
μὴν· τὰ μὲν γὰρ κρίνα τοῦ λαμπροῦ καὶ καθαροῦ τῆς διανοίας
αἰνιγμα γίνεται, ἡ δὲ τῶν ἀρωμάτων εὐπνοία, τοῦ πάσης ἁμαρ-
τιῶν θυρωρίας ἀλλοτρίως ἔχειν.

V. Ποῦ ἀπῆλθεν ὁ ἀδελφιδός σου ἡ καλὴ ἐν γυναιξί; ποῦ ἀπῆ-
 37. βλεψεν ὁ ἀδελφιδός σου; καὶ ζητήσωμεν αὐτοῦ μετὰ σοῦ.

Γρηγορίου.

Πρῶτον μὲν περὶ τοῦ τί ἐστὶν ἐποίησαντο τὸν λόγον αἱ παρ-
 θίνοι ψυχαί, ὅπερ ἐδιδάχθησαν δι' ὧν αὐτὸν ὑπέγραψε· διὸ ἀρ-
 τίως περὶ τοῦ ποῦ πυκνῶνται, ἵνα ὅπου μὲν ἐς μαζοῦσαι,
 προσκυνήσωσιν εἰς τὸν τόπον οὗ ἕστησαν οἱ πόδες αὐτοῦ· ὅπου
 δὲ ἀπέβλεψεν, οὕτως ἑαυτὰς στήσωσιν, ὥστε καὶ αὐταῖς ἐπορ-
 θῆναι τὴν δόξαν αὐτοῦ, οὗ ἡ ἐπιφάνεια σωτηρία τῶν ἐπορθίν-
 των γίνεται· καζηγεῖται τοίνυν αὐτῶν πρὸς τὴν τοῦ ζητουμένου
 κατάληψιν· καθάπερ Φίλιππος ποτὲ τῷ Ναθαναὴλ, ἔρχου καὶ ἴδε·
 ἀντὶ τοῦ ἴδε, τὸν τόπον ὑποδεικνύουσα ἐν ᾧ ἐστὶν ὁ ζητούμενος,
 καὶ ὅπου βλέπει· φησὶν οὖν.

Ναίλου.

Ἐπεισεν αὐτὰς ἐξηγουμένη 7ὸ κάλλος τοῦ νυμφίου, καὶ διέ-
 δακην ὡς ἐβούλετο· ὅθεν καὶ τῷ λόγῳ συνεψηφίσαντο τῷ 7ῃς νύμ-
 φης ἔρωτι, καὶ τοῖς ἔργοις βεβαιούσι τὸν πόθον· καὶ τῇ ἐρώσῃ
 συμπάσχουσαι καὶ ἐρωτικὸν παθεῖναι τι πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς διε-
 γήσεως· τοιαῦτα γὰρ τὰ ὄντως καλὰ, καὶ ὁρώμενα χειροῦται πρὸς
 πόθον, καὶ ἀκουόμενα ἐφίλκεται πρὸς διάθεσιν· διὸ καὶ ζητεῖν
 αὐτὸν μετ' αὐτῆς λοιπὸν σπουδάζουσιν.

Ἀπολιναρίου.

Πανταχῇ μὲν πάρεστιν ὁ νυμφίος λόγος· πρὸς δὲ τὸ ἐπιτό-
 δειον ποιεῖται τὰς ἐνεργείας, ὡς ἐν τῷ Ἰσραὴλ πρότερον, καὶ
 νῦν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὸ ὅλον τοῦ σωτῆρος ἡ παρουσία, ἐξαιρέτως
 δὲ ἐν τοῖς ἁγίοις· ἐνταῦθα τοίνυν διὰ τῶν συμβόλων δείκνυσιν
 αὐτὸν διατρίβοντα· τὸν καιρὸν ἀνιξαμένη καὶ ὅν ἔφη πατάσ-
 σεσθαι, καὶ τραυματίζεσθαι, καὶ τὴν περιβολὴν ἀφαιρεῖσθαι.

ψημί τὸ βλεπόμενον· ὁ διὰ τὸν καθ' ἑκάστον μελῶν τῶν συμ- V.
πληρούντων τὴν ἐκκλησίαν σωματωοιεῖ ὁ ἀπόστολος· ἐν γὰρ
εἶδος αὐτοῦ ψησὶν εἶναι τὰς μυριάδας τῶν κίδρων, αἷς διειλη-
πται πανταχόθεν ὁ Λιβανός· δηλοῦσα διὰ τῶν λεγομένων ὅτι
οὐδὲν ταπεινὸν καὶ χαμαιζήλου συντελεῖ πρὸς τὴν εὐμορφίαν
τοῦ σώματος, ἵαν μὴ τι κατὰ τὴν κίδρον ὑψηλὸν ἢ καὶ πρὸς τὰ
ἄνω τῇ ἀρετῇ ἐπειγόμενον· ὁ Λιβανός δὲ ὅρος ἐστὶ περιφανὲς τε
καὶ λάσιον· καὶ ἐπειδὴ πολλάκις καὶ ὁ διάβολος Λιβανός ὀνομά-
ζεται, καὶ κίδροι οἱ θαίμονες, ὡς τὸ, καὶ συντρίψει κυρίως
τὰς κίδρους τοῦ Λιβάνου· νῦν ἡ νύμφη τῷ ἐκλεκτῷ Λιβάνῳ τὸ εἶ-
δος τοῦ νυμφίου παρείκασεν, ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐκλαμβάνουσα τὴν
ὀνομασίαν· ὡς ἐν τῷ, δίκαιος ὡς φοινῖξ ἀνθήσει, ὡσεὶ κίδρος ἡ
ἐν τῷ Λιβάνῳ πληθυνθήσεται· διὰ τί δὲ ποτὲ μὲν ἐπὶ καλοῦ λαμ-
βάνεται ὁ Λιβανός ἅμα τοῖς κίδροις, ποτὲ δὲ ἐπὶ τοῦ ἑναντίου;
ἐπειδὴ πέφυκε παρυφίστασθαι τῇ ἀρετῇ ἢ κακίᾳ, καὶ ἰσομοιού-
σθαι αὐτῇ· ὅθεν καὶ ὡς Λιβανός ἐκλεκτός ψησὶν· ἐκλογὴ δὲ πάν-
τως διὰ τῆς τοῦ ἑναντίου παραθέσεως γίνεται· διὸ ὁμώνυμον ἐστὶ
τὸ ἀγαθόν, ἐπὶ τε τοῦ ὄντως ὄντος τοιοῦτον, καὶ ἐπὶ τοῦ ὄν-
τος μὲν, ὑποκρινομένου δὲ δι' ἀπάτης καὶ δοκεῦντος εἶναι ὁ οὐκ
ἔστιν· ὁ μὴ διαμαρτάνων τοῖνυν τῆς τοῦ καλοῦ κρίσεως, τὸ
ἐξελιγμένον ἀγαθόν, ἀντὶ τοῦ ἡπατημένου προσείλετο· ἐπειδὴ
τοῖνυν τὸ σῶμα Χριστοῦ διὰ τῶν καθ' ἑκάστον πληροῦται με-
λῶν, καὶ τὰ πολλὰ μέλη ἐν σῶμα γίνεται κατὰ τὸν ἀπόστολον,
τούτου χάριν ὅλον τοῦ νυμφίου τὸ κάλλος τὸν ἐκλεκτὸν ὀνόμα-
σε Λιβανόν, τὴν πρὸς τὸν ἀπόβλητον διαφορὰν τῷ ἐκλεκτῷ δια-
σκεύασα· ἐπειδὴ δὲ κηρία μέλιτος οἱ καλοὶ εἰσὶ λόγοι, ἡ δὲ τῆς
φωνῆς γέννησις ἐκ τοῦ φάρυγγος, ἐν ᾗ τὸ πνεῦμα προσπίπτει ἐκ
τῆς ἀρτηρίας ἡ χεὶρ· εἰκοι δὲ διὰ ταύτης τοὺς ὑπέρβτας τοῦ λό-
γου δηλοῦν, ἐν οἷς λαλεῖ ὁ Θεός, τὸ μέλι τὸ λεῖον διὰ τοῦ φάρ-
υγγος τοῦ ἰδίου παγάζοντα· χαρακτηρίσασα δὲ δι' ὧν ἡδύ-
ναιτο τὸν ποθοῦμενον, τότε δεικτικῶς οὗτος ἐστὶ ψησὶν ὅς διὰ
τοῦ ἀδελφοῦ γενέσθαι ἐξ Ἰουδα ἡμῖν ἀνατεῖλας πλησίον ἐγένετο.

V. γεται· ἡ δὲ τοιαύτη κοιλία, τὸ πυξίον τὸ ἑλεφάντινον, ἐπεβέβληκε λίθῳ σαπφείρῳ, ὃς ἐστὶ Χρυσός· ὅσοι οὖν εἰσὶ κοιλία τοῦ λόγου, οὗτοι ἀπὸ τοῦ φάβου κύριον ἐν γαστρὶ λαμβάνουσι, καὶ λίκτουσι πνεῦμα σωτηρίας· διὰ τοῦτο καὶ ἡ κοιλία τῆς θυσίας ἐν τῇ λειτιτικῇ πλύνεται, ὡς μηδὲν ἔχειν κοσμηθῆς.

15. Κνῆμαι αὐτοῦ στύλοι μαρμάρειναι, τεθμελιωμένοι ἐπὶ βάσις χρυσάς.

Κυρίλλου.

Εἶεν δ' ἂν οὗτοι καὶ βάσις· οἱ γὰρ οἰκοδομούμενοι ἐποικοδομοῦνται τῇ θιμελίῃ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν· ἀκολουθῶς τὰς κνῆμας μετὰ τὴν κοιλίαν ἐπαινεῖ, ὡς φησι ρύλους εἶναι μαρμαρίνους τεθμελιωμένους ἐπὶ βάσις χρυσάς· στύλοι δὲ τῆς ἐκκλησίας, εἶον Πέτρος καὶ Ἰωάννης, οἱ θιμελίον τὸν Χριστὸν χρυσὸν λεχθέντες· μαρμάρειναι δὲ, οὐσπερ εἶπε Παῦλος ἑδραίωμα· διὰ τὸ ἑδραῖον καὶ ἀσάλευτον, καὶ τῷ λαμπρῷ βίῳ καὶ τῇ ὑγιαίνοντι λόγῳ τὸ κοινὸν σῶμα τῆς ἐκκλησίας βαστάζοντες· ἵε καὶ ἐρείδοντες· ἀλλὰ καὶ τὸ τὸν Θεὸν ἀγαπᾶν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, καὶ τὸν πλησίον ὡς ἑαυτὸν, ὡς διὰ στύλων μαρμαρίνων, τὸ κοινὸν σῶμα τῆς ἐκκλησίας βαστάζειν· ἃ γὰρ ἐν ταῖς θυσίαις ταῦταις τελειωθεῖς ἐντολαῖς, ρύλος καὶ ἑδραῖωμα τῆς ἐκκλησίας κατασκευάζεται· ὥς τοῖς θυσίαις ταύταις κατορθώμασιν, ὅλον τὸ σῶμα τῆς ἐκκλησίας, καθάπερ κνῆμας τισὶν ἐπερείδεται τοῦ χρυσοῦ θιμελίου τῆς κατὰ πίστιν βάσεως τὸ ἀκλινὲς καὶ ἀμετάθετον· καὶ τῷ ἐν παντὶ ἀγαθῷ πάγιον τοῖς λογισμοῖς ἐμποιοῦντος.

16. Εἶδος αὐτοῦ ὡς λίθινος ἐκλεκτός, ὡς κίτροι· φέρουζ αὐτοῦ γλυκασμός καὶ ὅλος ἐπιθυμία· οὗτος ἀδελφιδός μου, καὶ οὗτος πλησίον μου θυγατήρ· Ἱερουσαλὴμ.

Γρηγορίου.

Μετὰ τοὺς κατὰ τὸ μέρος ἐπαινους, καθάπερ κεραλατευμένη ὅλον τοῦ νυμφίου τὸ κάλλος ταῦτα φησὶ· θηλοῦσα, ὡς οἶμαι, ὅτι περὶ τὸ βλεπόμενον κάλλος τοῦ νυμφῆος ἐστὶν ὁ ἐπαινος· ἐκτεῖνα

κοινὰ τῆς ἐκκλησίας εἰς τὰς τῶν ἐντολῶν χεῖρας διαχειρίζουσιν. V. ἡς ἐπαινος τὸ ὁμοιωθῆναι τῇ 7ῃς κεφαλῇ φύσει κατὰ τὸ καθάρων τε καὶ ἀναμάρτητον καθάρᾳ γίνεται ἡ χεὶρ ὅταν διὰ τῆς τορείας ἀποξυσταί 7ὸ ἐμποδίζον ἅπαν τῷ κάλλει· οἷον τὸ ἀνδρωπάρισκον, τὸ φίλαυτον, τὸ φιλοκερδὲς, καὶ τὰ ὅμοια· τῆς δὲ θαρσεὶς λήξεως, ποτὶ μὲν λαμβανομένης ἐπὶ κακοῦ, ὡς τὸ συντρίψεις πλεία θαρσεὶς· ποτὶ δὲ ἐπὶ τοῦ μακαρισμένου καὶ ἀγαθοῦ, ὡς τὸ ἐν Ἡσαΐα (Ἰεζεκιήλ) καὶ τὸ εἶδος αὐτοῦ, ὡς εἶδος θαρσεὶς· τῇ τοῦ ἐπὶ τοῦ κρείττονος ἐχρήσατο σημασίᾳ, δηλούσης τῆς λήξεως τὸ ἀχρωμάτιστον καὶ νοητὸν καὶ ἀσώματον· τότε οὖν γίνονται αἱ χεῖρες χρυσαὶ πλήρεις θαρσεὶς, ὅταν ἀκριβῶς ἀφ' ἑαυτῶν πᾶν τὸ περιττὸν καὶ σωματοειδὲς ἀποτορυσσασαὶ ἐκ προαιρέσεως, πρὸς τὸ θεῖον τε καὶ νοητὸν μεταβαίνουσι, τὴν ὑλώδη πᾶσαν καὶ βαρείαν περὶ τὰ πράγματα σχίσιν ἐκτιναζόμεναι.

Κοιλία αὐτοῦ πυξίον ἐλεφάντινον, ἐπὶ λίθου σαπφείρου.

Γρηγορίου.

Κοιλία, τὸ διανοητικὸν καὶ λογικὸν τῆς ψυχῆς, ἐν ᾗ ἀποτίθεται καθάρῳ τε ὄντι καὶ λείῳ καὶ εἰλβοντι· καθάπερ τὸ πυξίον τὸ ἐλεφάντινον· ὥστε τραχὺν τε καὶ ἀσύγχυτον τὴν τῶν θεῶν λογίων ἐντυποῦσθαι γραφὴν· ὁ οὐρανοειδὲς δὲ σάπφειρος, σύμβολον τοῦ τὴν καρδίαν ἡμῶν ταῦτα δεξαμένην τὰ μαθήματα τὰ ἀνω φρονεῖν, ὅπως τὸν θησαυρὸν ἐναποτίθεται· καὶ κεῖ τὰς ὀφείας τῇ ἐλπίδι προσαναπαύειν· ὥστε μὴ κάμνειν ἐν τῇ προσσχῇ τῶν θεῶν παραγγελημάτων· τῆς οὐρανίας ἐλπίδος τὸ ὀπτικὸν τῶν τῆς ψυχῆς ὀμμάτων ἀναπαυούσης· ὥσπερ φασὶ τὴν λίθον ταύτην διὰ τοῦ κυανίου χρώματος προσαναπαύειν τὸν ὀφθαλμὸν κάμνοντα.

Ὁριγίνους.

Κοιλία ἐστὶ τοῦ λόγου, οἱ χωρητικοὶ 7ῶν μυστηρίων, τοῦτ' ἐστὶν οἱ κοῖλοι πρὸς ὑποδοχὴν πυξίου δὲ, οἱ πρὸς διατήρησιν ἐπιτετέθειτοι· κατὰ δὲ τὸ λαμπρὸν καὶ σαφὲς ἐλεφάντινον εἶναι λί-

Υ. ματος νεκρωσιν· ὁ τοίνυν τέλειος καὶ καθαρὸς ὀφθαλμὸς ὁ τὴν σιαγὸνα φιάλει ποιῶν τὴν τὰ μύρα ἐξ ἑαυτῆς πηγάζουσαν, οὗτος ἀνθεὶ τὰ κρίνα τῶν λόγων διὰ τοῦ σώματος, τῶν τῇ θείᾳ κικαλλωπισμένων λαμπρότατι· οὕτω γὰρ τοὺς δι' ἀρετῆς εὐπορούσας ὀνομάζει ὁ λόγος· ἀφ' ὧν γίνεται ἡ τῆς σμύρνης σίαγών, ἀνελλιπῶς πληροῦσα τὴν τῶν δεχομένων διάνοιαν· ὅπερ ἐστὶν ἡ τῆς ὕλικης ὑπεροψία, διὰ τὴν τῶν ὑπερκειμένων ἀγαθῶν ἐπιθυμίαν, ἀνευεργήτων τε καὶ νεκρῶν γινομένων.

Κυρίλλου.

Τὰ στάζοντα σμύρναν λέγει, τὰ ὁμολογούντα χεῖλη τὸν θάνατον.

Ἀπολιναρίου.

Αὐτὸς μὲν οἷα κρίνον ἀκμάζει, ἥμιν δὲ τὴν διὰ θανάτου πρὸς ζωὴν εἰσπηγείται μετέθισιν.

14. Χεῖρες αὐτοῦ τορευταὶ χρυσαί, ἐπιπληρωμέναι θαρσεῖς.

Φίλωνος.

Τορευταὶ αἱ διατρηθεῖσαι χεῖρες· χρυσαί διὰ τὸ ἀναμάρτητον· ἐπιπληρωμέναι τῆς ἐπιστροφῆς τῶν ἔθνων· θαρσεῖς γὰρ ἐπιστροφὴ χαρᾶς.

Γρηγορίου.

Ὅτι μὲν ἀτελής ἐστιν ἐπὶ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας ἡ τοῦ ὀφθαλμοῦ χάρις, τῆς τῶν χειρῶν ὑπουργίας διαzeugμὴ, σαφῶς παρὰ τοῦ ἀποστόλου μαμαθήκαμεν λέγοντος· οὐ δύναται ὀφθαλμὸς εἰπεῖν τῇ χειρὶ, χρεῖα σου οὐκ ἔχω· τότε γὰρ μάλιστα τῶν ὀφθαλμῶν ἡ ἐνέργεια δαίκνυται· ὅταν τὰ ἔργα μαρτυρεῖ τὴν ὀξυνοπίαν τῷ ὀφθαλμῷ, διὰ τῆς ἐπὶ τὰ καλὰ σπουδῆς τὴν ὁδηγίαν ἐπισημαίνοντα· οἷς τισιν οὖν τὸ τῆς κεφαλῆς εἶδος ἐγκωμιάζεται, διὰ τῶν αὐτῶν καὶ ταῖς χερσὶ κεφαλὴν δὲ τὸν Χριστὸν ἐνοήσαμεν, χρυσίον παρὰ τοῦ λόγου κατονομασθέντα, διὰ τὸ πάσης ἁμαρτίας ἐκτός εἶναι· χρυσᾶς οὖν καὶ τὰς χεῖρας δι' ὧν τὸ καθαρὸν τε καὶ ἀναμάρτητον, καὶ πάσης κακίας ἀμυγίς τε καὶ ἀπαράδεκτου ἐμφαίνει· χεῖρα δὲ νοοῦμεν πάντως, τὴν τὰ

πη· ὃ ἵνα τὸ πλῆρωμα τοῦ λουτροῦ τῆς καλιγγενείας δόξῃ καὶ V.
ἐν τῇ τῆς κακίας λευκοῦται, ἐπὶ πληρώμασι τῶν ἐκκλησιῶν καθ-
εζομένους τοὺς ἱερεῖς.

Σιαγόνες αὐτοῦ ὡς φιάλαι τοῦ ἀρώματος, φύσσαι μυρεψικά. 13.

Γρηγορίου.

Ἀκολουθῶς ἐπαινοῦνται μετὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς αἱ σιαγόνες·
ὧν ἔργον ἐστὶ, τὸ λεπτύνειν τὴν θείαν γραφὴν· δι' ἧς ἡ τοῦ
σώματος τῆς ἐκκλησίας συντηρεῖται δύναμις· ὡς εἶναι πάντα τη-
λαυγῇ καὶ νηπίοις κατάδηλα, καὶ δίχα τινὸς δολερᾶς κοιλότη-
τος· τοῦτο γὰρ ἡ φιάλη αἰνίττεται· μήτε ἄγαν βαθυνομένου τοῦ
σχήματος αὐτῆς, μήτε δι' εὐθείας ἐξυπτιάζοντος· ὡς μήτε κοι-
λον ἀκριβῶς εἶναι δοκεῖν, μήτε ἐπίπεδον· εἰ οὖν τοιαῦται εἰ-
σὶν αἱ φιάλαι τοῦ λόγου, οὐκ ἐκ γῆνης ὕλης δηλονότι συστή-
σονται, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἀρώματος αὐτῆς ἐσταί ἡ φύσις ἐκείνου τοῦ
ὑπὲρ πάντα τὰ ἀρώματα, καθὼς ἐν προοιμίῳις φησὶν ἡ νύμφη.

Ὀριγίνους.

Σιαγόνες Χριστοῦ τοὺς διακονομένους λόγῳ Θεοῦ καὶ τρο-
φῇ πνευματικῇ νοστήεν· διὰ μὲν τὴν πληρώτητα τῆς εὐωδίας τῶν
καλῶν ἔργων καὶ λόγων, εὐοκίας φιάλαις τοῦ ἀρώματος· διὰ
δὲ τὸ ἔρριζομένον ἐν αὐταῖς ποικίλον ἐν πάσῃ συνθέσει γραφῆς
λόγον αἰεὶ καρποφοροῦντας μυρεψικόν.

Χεῖλη αὐτοῦ, κρίνα στάζοντα σμύρναν.

Γρηγορίου.

Ἐπαινεῖται μετὰ τὰς σιαγόνας τὰ χεῖλη, δι' ὧν ὁ λόγος ἀρω-
ματίζων προίρχεται· δύο δὲ κατὰ ταυτὸν μαρτυρεῖ ἀρετῆς τῇ
λόγῳ διὰ τοῦ διπλοῦ ὑποδείγματος· ὧν μὲν γὰρ ἐστὶν ἡ ἀλη-
θεῖα λαμπροτέρα τε καὶ φωτεινότερη, ἐν τοῖς λεγομένοις θεωρου-
μένη ὥσπερ κρίνον· ἐτέρων δὲ, τὸ μόνον τὴν νοστήν καὶ αὐλον
ζῶν ὑπὸ τῆς διδασκαλίας προδείκνυσθαι, διὰ τῆς τῶν νοητῶν
θεωρίας, ἀπονεκρωμένης τῆς κάτω ζωῆς, τῆς διὰ σαρκὸς τε καὶ
αἵματος ἐνεργουμένης. Ἡ γὰρ ἀπορρίπτουσα τοῦ στόματος σμύρ-
να, καὶ τὴν διχομένην πληροῦσα ψυχὴν, ἑμφαίνει τὴν τοῦ σώ-

V. Ξαρκίων ὑδάτων πηγή, καὶ καθαρωτέρους αἰε ποιοῦσαι τοὺς ὀφθαλμοὺς· οἷον πηγή καθαρσίων ὑδάτων, ἡ σωφροσύνη· ἄλλη πηγή ταπεινοφροσύνης, ἡ ἀλήθειά τε καὶ δικαιοσύνη καὶ ἀνδρεία, καὶ τὰ τοιαῦτα, ἃ γίνα ὑδατὰ ἔστιν, ἐκ μιᾶς μὲν πηγῆς, διαφόρων δὲ ῥύθρων εἰς ἐν ἀθροιζόμενα πλήρωμα· δι' ὧν πάσης ἑμπάθοϋς λύπης γίνεται τοῖς ὀφθαλμοῖς τὰ καθάρσια· ἀλλ' εἰσι μὲν ἐπὶ τὰ πλήρωματα τῶν ὑδάτων οἱ ὀφθαλμοί, διὰ τῆς ἀκραϊότητός γε καὶ ἀκακίας, ταῖς περιστρεαῖς ὁμοιωμένοι· τὸ δὲ γάλα τούτων εἶναι λουτρὸν ψησί, ὅτι μόνον ἐν ὑγροῖς τοῦτο εἰσθάλου τινὸς ἀνεπίδεκτον καὶ ὁμοιώματος· οὐδὲ γὰρ ἡ ἐκκλησία μάταιόν τι καὶ πεπλανημένον καὶ ἀνυπόστατον, ἐν ἑαυτῇ σκιαγραφεῖ παρὰ τὴν ἀλήθειαν· τὸ δὲ ἑπαγόμενον, νόμος ἐστὶ τοῖς ἑσπίουσι· περὶ ἃ χρὴ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχειν· τὴν διηνεκῇ γὰρ προσειδρίαν τῆς περὶ τὰ μαθήματα προσοχῆς, τὸ καθήμεναι ἐπὶ πληρώματα ὑδάτων δηλοῖ· καθ' ὁμοιότητα τοῦ ξύλου τοῦ παρὰ τῆς διεξόδου τῶν ὑδάτων πεφυτευμένου· οὕτω γὰρ ὅτε καρπὸς ἐπὶ τοῦ ἰδίου καιροῦ προβληθῆσεται, καὶ ὁ κλάδος ἀειθαλῆς φυλαχθῆσεται· τοιοῦτους εἶναι βούλεται τοὺς ὁρῶντας καὶ ἐπισκεποῦντας ὁ λόγος· ὧν χρὴ προβεβλήσθαι μὲν τὴν τῶν βίου δογμάτων ἀσφάλειαν, ἐπικαλύπτεισθαι δὲ τῇ ταπεινοφροσύνῃ, καθ' ἃν τινι περιβολῇ τὸ καθαρὸν τε καὶ στίλβον τῆς πολιτείας· μήποτε ἡ τῆς οἰκείας δοκὸς ἑμπεσοῦσα τῇ καθαρῇ τῆς κόρης, ἐμποδὼν γένηται πρὸς τὴν ὁρασιν.

Φίλωνος.

Εἰ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἡ ἐκκλησία, εἴη ἂν αὐτοῦ ἕκαστον μέλος, ἕκαστον τάγμα τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ· καὶ πρῶτον γε οἱ πατριάρχαι, ἐξ ὧν τὸ κατὰ σάρκα Χριστός, τῆς πίστεως αὐτῶν διὰ τὸ ἰσχυρόν, ἀπεικαζόμενοι χυσιῶν τινὶ ἰσχυρῷ· κεφαλὴ γὰρ πῖτρα ἑρμηνεύεται· εἴτω τοὺς ἀποστόλους, ἐλάτας λέγων καὶ μέλανας, τὴν κακοπάθειαν αὐτῶν σημαίνων· καὶ ἑπταόφθαλμος δὲ τοῦ ἁγίου πνεύματος δύναμις· ἑφορῶσα τὴν ἐκκλησίαν, ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ εἰρηνταὶ· πληρώματα δὲ τῶν ὑδάτων τούτων ἡ ἀγά-

γῆς πρὸς τὸ οὐράνιον ὕψος, προσθήκη τοῦ κάλλους γίνονται τοῦ V. νυμφίου τῆς Δεῖας κεφαλῆς ἐξαρτήσαντες ἑαυτοὺς, καὶ τῇ τοῦ πνεύματος ἄρα περισφοδούμενοι· δι' ὧν οἶμαι δηλοῦσθαι τοὺς ἀποστόλους ὧν τινες ζοφώδεις ἐν οἷς ἐπραττον ἦσαν, ὁ τελώνης, ὁ λῃστής, ὁ διώκτης, κατὰ τὸ μέλας τε καὶ σαρκοβόρον καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἀφανιστικόν, τὸν ἔρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους.

Ἀριγίνους.

Οἱ βόστροχοι διὰ τὴν πυκνότητα παραβάλλονται ταῖς τῶν φοινίκων ἰλάταις, ἃς φασὶν ἀντὶ σπέρματος εἶναι ταῖς θηλείαις φοινίξιν, ὥστε καρπὸν φέρειν ἐδώδιμον· διὰ δὲ τὴν βαδύτητα τῶν ὡσπερ ἐκφυέντων ἀντὶ τριχῶν λογισμῶν, μέλανες ἐπαινετικῶς ὀνομάζονται, τῷ τοῦ νυμφίου συμβαλλόμενοι κάλλει· τὸ δὲ ὡς κόραξ, οὐχ ἁπλῶς οἶμαι διὰ τὸ χρώμα· σύμβολον δὲ τῶν βαδυστάτων εἶναι καὶ πεπληρωμένων σκοτεινοῦ ὕδατος ἐν νεφίλαις ἁέρων· περὶ ὧν εἶπεν ὁ Ἰωβ· τίς δὲ ἠτοίμασε κόρακι βορὰν; νεοσσοὶ δὲ αὐτοῦ πρὸς κύριον κεκράζονται· ἠτοίμασε γὰρ τοῖς βαδυστέροις τὸν νοῦν, πολλὴν τροφὴν ὁ Δεὸς, ὧν οἱ μαθηταὶ νεοσσοὶ εὐχαῖς σχολάζοντες, πρὸς κύριον κεκράγασιν· πλανώμενοι καὶ ζητοῦντες τὰ ἐν αὐτοῖς ἐπαπορουμένοι ὑπ' αὐτῶν σιτά.

Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς περιστῆραι ἐπὶ πληρώματα ὑδάτων, 12. λειομέναι ἐν γάλακτι, καθήμεναι ἐπὶ πληρώματα ὑδάτων.

Γρηγορίου.

Εἴεν ἂν ὀφθαλμοὶ οἱ τῆς ἐκκλησίας καθυγούμενοι· καὶ ὅς δὲ τῶν τοιούτων ὀφθαλμῶν καὶ ἔπαινος ἢ ἀκακία· ἢν κατορθοῦσι, μεκίτε τῷ σαρκώδει βίῳ ἐμολυνόμενοι, ἀλλὰ ζῶντες καὶ στοιχοῦντες τῷ πνεύματι· ὁ γὰρ πνευματικὸς τε καὶ αὔλος βίος, τῇ τῆς περιστῆρας εἶδει χαρακτηρίζεται, διὰ τὸ ἅγιον πνεῦμα ἐν εἶδει ὀφθῆναι περιστερᾶς ἐν τῷ Ἰερὺ ἁγῇ· χρὴ τοίνυν τὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ τῷ σώματι τῆς ἐκκλησίας ὑπὸ Δεοῦ τεταγμένον, εἰ μέλλοι καθαρώς ἐπισκοπεῖν καὶ ἰσορῆν πᾶσαν τὴν ἀπὸ 7ῆς κακίας λύμην ἀποκλύζειν τῷ ὕδατι· πολλὰ δὲ τῶν ρυπτικῶν ὑδάτων εἶναι φησὶ τὰ πληρώματα· ὅσαι γὰρ ἀρεταί, τοσαῦται κα-

Υ. ὡν φησὶ Παῦλος, οἱ δοκοῦντες στύλοι εἶναι· καὶ ἕκαστος κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν λοιπῶν χαρισμάτων· ὁ μὲν σιγῶνων ἐπέχει τόπον φουσῶν μυριδικῶν, ὁ δὲ χειλέων κρίνεις ὁμοιοῦμένων γάζουσι τὴν σμύρναν πλήρη· οἱ τὸ χρεῖωδες καὶ ἱγχερατὲς παραινοῦντες τοῖς ὑπηκόοις, καὶ νεκροῦν τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· εἶεν δ' ἂν βόστρυχοι, οἱ τὸν ὀνειδισμόν φέροντες τῶν Χριστοῦ πασημάτων· καὶ ὀφθαλμοὶ πάλιν οἱ τὸ τοῦ βαπτίσματος φυλάσσοντες ὁρώμενα, καὶ ἐπὶ τὸ πλήρωμα τῶν ὑδάτων ἀγρύπνως καθήμενοι· νοπαύζουσι δὲ, παιδικὴ ἡλικία· λειουμένοι γὰρ εἰσιν ἐν γάλακτι καὶ καθήμενοι ἐπὶ πληρώματι ὑδάτων· καὶ τὸ ἀκέραιον τῆς περιστιρώς, καὶ τὸ ἀκακὸν τῆς γαλακτοτροφουμένης ἔχοντες ἡλικίας· λευκὸς δὲ ἔστι διὰ τὸν ἐν ἀρχῇ θεῖον λόγον φῶς λεγόμενον τοῦ κόσμου· πυρρὸς δὲ δι' ὃν ἀνείληφεν ἄνθρωπον, ἐκ γῆς πλασθέντα πυρρῶς· εἶδος δὲ ὑποφαίνων, καὶ τὴν ὁσμὴν τῆς γνώσεως φανερὰν τοῖς ἀποστόλοις δεικνύων τοῖς τύποις τῶν ἔλων καὶ τῇ τῆς λόγῃς ὁπῇ καὶ ἐκλεκτός ἐστιν ὡς κέδρος· περὶ ὧν εἶπεν· δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει, ὡσεὶ κέδρος ἢ ἐν τῇ Λιβύῃ πλεθυνθήσεται· τὸν γὰρ φάρυγγα ἔχει γλυκασμὸν οὐ γλυκαιόμενον, ἀλλὰ γλυκαίνοντα· οὐ γὰρ πιεῖται, ἀλλ' αὐτὸ πίετης ἔστιν· ἐπὶ πᾶσι δὲ ἔστιν ὅλος ἐπιθυμία, οὐ μετέχων τῆς ἐξίως, ἀλλ' αὐτὸ ἐξίς τυγχάνων· ταῦτα δὲ φησὶν ἡ νύμφη, ἵνα δείξῃ δικαίως ἐρώσαν ἑαυτὴν ἀπολογίαν τοῦ πάθους, τὸ κάλλος τοῦ ἀγαπωμένου προβαλλόμενη.

II. Κεφαλὴ αὐτοῦ χρυσίον κεφαλῆ· βόστρυχοι αὐτοῦ ἰλάται μέλανες ὡς κόραξ.

Γρηγορίου.

Ἡ μὲν κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας, ἡ πάσης τῆς φύσεως ἡμῶν ἀπαρχὴ Χριστός, τὸ καθαρὸν τε καὶ πάσης ἀμιγῆς κακίας χρυσίον ἐστὶ· τοῦτο γὰρ τὸ κεφαλῆ· βόστρυχοι δὲ οἱ ποτὶ ζοφώδεις κατὰ τοὺς κόρακας· οἷς ἔργον ἔστι τὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκόπτειν, ὡς ἡ παροιμία φησὶν· οὗτοι ἰλάται, τὰ ὑψηλά τε καὶ οὐρανομήκη δένδρα γεγόμενοι, διὰ τοῦ ἀναδραμεῖν ἐκ

καὶ εἰς ὃ προσιλεύσεται ῥίουσα, διὰ τοῦ τόκου τῶν ἐπιγεγενημένων ἢ φύσις· ἐπὶ γὰρ τῆς ἀπειρογάμου τὸ τῆς λοχείας ὄνομα, οὐκ ἔστι κυρίως εἰπεῖν· οὐ γὰρ ἀσυνδύατος μὲν ἢ κυοφορία, ἀνόλυντος δὲ ἡ λοχεία, ἀνώδινος δὲ ἡ ὠδὴν· Ἐλάμος δὲ ἡ τοῦ ὑψίστου δύναμις, οἷόν τις νεφέλη τὴν παρθενίαν ἐπισκιάζουσα· πυρρός δὲ γαμήλιος, ἡ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἑλλαμψίς· κλίνη δὲ ἡ ἀπάθεια, καὶ γάμος ἡ ἀφ' ἁρσίου· τούτου χωρὶς λοχείας ἢ γένεσις, ὥσπερ καὶ χωρὶς γάμου ἢ σύστασις· ὥ οὐχὶ συνήρῃσιν πρὸς τὸ γενέσθαι ἡ φύσις, ἀλλ' ὑπερέτεσσιν· οὐ μὲν δὲ ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκ τοῦ ὕδατος γένεσις τὸ τῆς λοχείας πάθος οὐ παρεδίξατο· καὶ ἡ ἐκ τῶν νεκρῶν παλιγγενεσία, καὶ ἡ τῆς θείας ταύτης κτίσεως πρωτολογία, ἀλλ' ἐν πᾶσι τούτοις καθαρύνει τῆς λόχου ὁ τόκος.

Νεῖλου.

Ἀνωτέρω μὲν τὰ μῆλα τῆς νύμφης προέγραψεν, ἃ τίνα τοῖς τῆς ἐκκλησίας ἐφόρμωσται διαφόροις τάγμασι· νῦν δὲ τὰ τοῦ νυμφίου σχηματίζει, πολλὴν ἔχοντα τὴν ἀσφάλειαν· εἰ μὲν οὖν ὁ θεὸς λόγος ἐν τούτοις διαγράφεται, θεῖαι δυνάμεις ἔσονται πάντως ἐν τοῖς μέλεσιν ἐκείνοις χαρακτηριζόμεναι· οὐ γὰρ μελῶν συνθέσει σχηματίζεται τὸ ἀσώματον· ἐνεργείαις δὲ νοηταῖς ὥσπερ σῶμα τὸ ποιοῦμενον, διὰ τὸ ἄλλως τὰ περὶ θεοῦ παραδίχισθαι, τὴν ἀνθρωπίνην οὐ πεφυκέναι αἴσθησιν· ὀφθαλμοὺς γὰρ, τί ἄλλο ὑπολάβοι θεοῦ, ἢ τὴν ὁπσιτικὴν δύναμιν; καὶ κοιλίαν ἣν λέγει γενυῶν, τὸ γνήσιον τῆς ὠδίνος; πόδας καὶ πορίαν ἐπίσμενον, τὴν προνοητικὴν ἐνέργειαν; ὡς ἐν ἔχουσιν τραυῶς τοῖς καθεμονικῶς συμβαίνουσιν ἐκάστῳ κατ' οἰκονομίαν τοῦ κρείττονος θεωρουμένην· ὁμοίως ἐπὶ τῶν λοιπῶν· εἰ δὲ ὁ κυριακὸς ἄνθρωπος σημαίνοιο, εἴη ἄν κεφαλὴ, χρυσίω κεφαλῇ παρεικασμένη, ὅπερ ἐρμηνεύεται πέτρα, ὁ κορυφαίωτατος τῶν ἀποστόλων Πέτρος· καὶ τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ ὁμολογίᾳ τῆς πίστεως οἰκοδομηθῆναι παρασκευάσας· κοιλία ὁ Παῦλος, ὁ τοῦς ἐν Χριστῷ μορφωμένους ὠδίνων· στύλοι μαρμάρينوι περὶ

V.

Γρηγορίου.

Αἱ ὀρκισθεῖσαι θυγατέρες Ἰερουσαλὴμ, πυνθάνονται ὅποιος ὁ χαρακτήρ τοῦ νυμφίου, ὡς εἰ περιτύχωσιν αὐτῷ ἐπίγνωσιν αὐτὸν ἐκ τῶν περὶ αὐτοῦ δοξαζομένων σημείων· διὸ καὶ χαρὰν λαβὴν παραδίδωσιν· οὐχ' ὃ ἦν ἀρχὴ· ἄρρετος γὰρ οὐχ οἷός τε θυνάμει λόγων φανερωθῆναι· ἀλλὰ πρὸς τὴν διὰ σαρκὸς ἐπιφάνειαν χειραγωγεῖ τὰς παρθένους, ὥσπερ καὶ πεποίηκεν Ἰωάννης· ὁ μὲν ἦν ἀπ' ἀρχῆς σιωπήσας· ὁ δὲ ἰωράκαμιν καὶ ἀκηκόαμιν, καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψάλασαν περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς, τοῦτο μετ' ἐπιμελείας διεγησάμενος.

10. Ἀδελφευδὸς μου λευκὸς καὶ πυρρὸς, ἐκλελογισμένος ἀπὸ μυριάδων.

Φίλωνος.

Λευκὸς μὲν, διὰ τὸ ἀναμάρτετον· πυρρὸς δὲ, διὰ τὸ αἷμα τὸ ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας χυθῖν.

Ὀριγένους.

Ἡ λευκὸς ἐπειδὴ ὁ θεὸς ἀληθινός, πυρρὸς δὲ διὰ τὴν σάρκασιν.

Γρηγορίου.

Ἡ τελεία ψυχὴ ταῖς παρθένοις υπογράφει ψυχαῖς, τοῦ ποθουμένου καὶ ζητουμένου τὰ γνωρίσματα, διὰ τῶν ἐπὶ σωτηρίᾳ φανερωθέντων ἡμῖν καὶ πᾶσαν τὴν ἐκκλησίαν ἐν σώμα τοῦ νυμφίου ποθήσασα, ἴδιον τι νόημα δι' ἐκάστου τῶν μελῶν ἐν τῇ υπογραφῇ τοῦ κάλλους ἐνδείκνυται· δι' ὧν ὅλος ἐκ τῶν κατὰ μέρος θεωρουμένων τὸ τοῦ σώματος κάλλος συμπαραεικάζεται· ἐκ τοῦ σώματος τοίνυν τῆς καταχρηστικῆς ἄρχεται, καθὰ καὶ Ματθαῖος πεποίηκεν· ἵνα δὲ μὴ τὴν κατὰ σάρκα τίς ἀκούων γένεσιν πρὸς τὰ τῆς φύσεως πάσῃ κατολισθήσειε τῇ διανοίᾳ, τούτου χάριν τὸν κοινωθέντα ἡμῖν σαρκὸς καὶ αἵματος, λευκὸν μὲν εἶναι φησὶ καὶ πυρρὸν, τὴν τοῦ σώματος δι' ἀμφοτέρων φύσιν αἰνιττομένη· οὐ μὲν ὁμοιότροπον αὐτοῦ τὴν λοχείαν τῷ κοινῷ τόκῳ· ἔχειν γὰρ κατ' ἐξαίρετον τὸ μὴ ἐκ λίχους γενιῆσθαι· τοῦτο γὰρ τὸ ἐκλελογισμένος· ἀπὸ μυριάδων δὲ τῶν ἀπ' ὧν γεγονῆσιν ἄνθρωποι,

εἰ τίκνα τῆς Ἱερουσαλὴμ ἰσμεῖν ὅπως ἐστὶν ἰδεῖν τὸν ποθοῦμε- V.
νον· ἂν γὰρ ὀρκιον ἑαυτῆς ποιήσωμεν τὸν τε πρακτικὸν καὶ θεω-
ρητικὸν βίον, ὁψόμεθα καθαρῶς τὸν νυμφίον τῆς ἀγάπης το-
ξόταν· ὃς διὰ βράδους ἐντίθησι τὸ ἑαυτοῦ βέλος, τὴν τῆς θεό-
τητος φημι κοινωνίαν τῇ ψυχῇ διὰ τῆς κατὰ τὴν πίστιν ἀκίδος
γενομένην.

Νεῖλου.

Εἶδε τὸ σφάλμα ἑαυτῆς, καὶ τὴν ἀγανάκτησιν ἐπίγνω τοῦ
ποθομένου ἐκ πολλῆς ἀποστροφῆς, καὶ ζητεῖ ὅτῳ ὁποῖοι τρόπῳ
γνωσθῇται τούτῳ, ποθοῦσα καὶ τὴν ὑδύνην οὐ φέρισα τοῦ χω-
ρισμοῦ· ὧθεν ἐκείνης ἀντιλαβοῦσα παρακαλεῖ πρὸς τὸν
νυμφίον, καὶ δηλῶσαι τὰ παρ' αὐτῆς ἐκείνῳ· αἷς πρὸ ὀλίγου σιμ-
νονομένη τῷ ἀξιώματι, ἔλεγεν· εἰσάγαγε με ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ
ταμιεῖον αὐτοῦ, δεικνύς πῶς μέγα συνειδήσεις πεπαρόρησιασμένη,
καὶ πῶς πάλιν ἡαπεινὸν παρόρησίας ἀφαίσεις.

Φίλωνος.

Παρόρησιάζεται ἡ ἁγία ἐκκλησία ἐν τοῖς ἑαυτοῖς τέκνοις τοῖς
μάρτυσι, δι' ὧν ἐτρώθη· καὶ φησὶν τοῖς ἀποστόλοις ταῦτα καὶ
προφήταις.

Τί ἀδελφιδός σου ἀπὸ ἀδελφιδοῦ ἢ καλὴ ἐν γυναιξίν; 9.

Νεῖλου.

Ἀποροῦσιν αἱ νεάνιδες ὀρκισθεῖσαι, τίς ἄρα εἴη καὶ πο-
ταπὸς ὁ ἀγαπώμενος, ὅτι τοιοῦτῳ ὀρκισθῆσαν ὄκνη· ὧθεν καὶ
οὕτως ἀναπτειρωθεῖσας αὐτὰς ἰδοῦσα ἡ νύμφη, δικηγράφει τὸν
ζητούμενον χωρίζουσα τὸ κάλλος αὐτοῦ τῆς τῶν ἑλλων κοινω-
νίας, ἵνα μὴ τῶν πολλῶν εἰς λογίζεται ἁγίων, δεικνύουσα τὴν
διαφορὰν τοῦ ἑαυτῆς ἀδελφιδοῦ, καὶ τῶν ἀδελφιδῶν τῶν νεα-
νίδων.

Κυρίλλου.

Ἦγουν τί πεποίηκεν ὁ ἀδελφιδός σου, ἢ τί ἀπὸ ἀδελφιδοῦ
σου ἔχεις;

Τί ἀδελφιδός σου ἀπὸ ἀδελφιδοῦ, ὅτι οὕτως ὤρκισα ἡμεῖς;

V. ται διὰ τῶν φυλάκων, ὡς τοῦ ἀνεφίχτου ἔργῃ δι' ὧν πλήσσειται καὶ τραυματίζεται τῇ τοῦ ποθουμένου ἀνελπιστίᾳ· ἀλλὰ περιαιρείται τῆς λύπης τὸ θίριστρον τῷ μαθεῖν ὅτι προκόπτει αἰεὶ διὰ τοῦ ζητεῖν· καὶ τὸ μηδέποτε τῆς ἀνόδου παύεσθαι, τοῦτό ἐστιν ἡ ἀληθεία τοῦ ποθουμένου ἀπολαύσεις· ὡς οὖν περιεῖλατο τῆς ἀνελπιστίας τὸ θίριστρον, καὶ εἶδε τὸ ἀόριστόν τε καὶ ἀπερίγραπτον τοῦ ἡγαπημένου κάλλος, ἐν πᾶσιν τῇ αἰδιότητι τῶν ἀνθρώπων κρείττον αἰεὶ εὐρισκόμενον, σφοδροτέρῳ γίνεται πόθῳ καὶ μνησεί τῷ ἡγαπωμένῳ διὰ τῶν τῆς Ἱερουσαλὴμ θυματίρων, τὴν τῆς καρδίας διάθεσιν, καὶ φησὶν.

8. Ὁρκισα ὑμᾶς θυγατέρες Ἱερουσαλὴμ ἐν ταῖς δυνάμεισι καὶ ἐν ταῖς ἰσχύσεσι τοῦ ἀγροῦ· ἰάν εὐρετε τὸν ἀδελφιδόν μου τί ἀπαγγέλητε αὐτῷ, ὅτι τετρωμένη ἀγάπης ἐγὼ εἰμι.

Γρηγορίου.

Ὅτι οὐχ' ἑτέρα παρὰ τὰ ἐν εὐαγγελίοις εἰρημένα τὸ μὴ ὁρῶσαι ὁλως, ἀλλὰ τὸ ναὶ ναὶ, καὶ τὸ οὐ οὐ, δηλον ἂν γίνετο ἐκ τούτων· ἐν ἑτέρᾳ γὰρ ἐκδόσει, ὥρκισα ὑμᾶς κατὰ τῶν δορκάδων καὶ τῶν ἐλάφων, εὐρίδῃ καὶ διδασκόμεθα διὰ τούτων, ἐν τίσιν ἡ τοῦ κόσμου τούτου ἰσχὺς τε καὶ δυνάμις· ἡ πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἀληθείας δι' ὅρκου παρείληπται· δύο τοίνυν ἡμᾶς οἰκιοῖ τῷ θιῷ, πίστις ὁρᾷ καὶ τρόπος ζωῆς· δορκὰς μὲν γὰρ ἀπλανῶς ὁρᾷ, ἑλαφος δὲ τῶν ἰσθλῶν ἐστὶν ἀναιρετική· ὑποτίθεται τοίνυν ταῖς νεάνισιν ἡ νύμφη κάθαρσιν καὶ ἀλήθειαν· οὗτοι γὰρ τὸ ἀμετάθετον ἡμῖν βεβαιοῦται ὃ καὶ τὴν ἀλήθειαν πιστοῦμενος ὅρκος, ἐν ᾧ πᾶς ὁ ὁμνύων ἐπαινεῖται κατὰ τὴν τοῦ προσφύτου φωνὴν· ἀληθῶς γὰρ ὁ ἐν τοῖς θυσι τούτοις, τὸ ἀσφαλὲς ἐν ἑαυτῷ κατορθώσας, ἐν τῇ τῷ λόγῳ τῆς πίστεως, ὅταν ἀπλανῶς πρὸς τὴν ἀλήθειαν βλέπῃ, καὶ ἐν τῷ τρόπῳ τῆς ζωῆς, ὅταν παντὸς καθαρῆς τοῦ ἐκ πονηρίας μολύσματος· οὗτος ὁμνυσε τῷ κυρίῳ μὴ ἀναβῆναι ἐπὶ κλίνης σρωμνῆς, μὴ δοῦναι ὑπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἕως οὗ εὖρῃ τόπον τῷ κυρίῳ, σκενώματα τῷ ἐν αὐτῷ οἰκοῦντι γενόμενος· μάθωμεν οὖν καὶ ἡμεῖς ἐκ τῆς νύμφης

Ταῦτα ἴσως δοῦναι τισὶν ὀδυρομένης μᾶλλον, ἢ περ εὐφραϊνομένης εἶναι τὰ ῥήματα· οὐκ ἔστι δὲ, ἀλλ' ἡ μᾶλλον ἐγκαυχόμενης· εἰ μὲν γὰρ κινδυνοὶ ἔδου εὖρον αὐτὴν, ἢ λησταίς αὐτὴν εὐρησθαι λέγει, χαλεπὸν ἦν τὸ τῶν τοιούτων αὐτὴν εὖρεμα γίνεσθαι· εἰ δὲ οἱ φύλακες αὐτὴν εὖροσαν οἱ κυκλοῦντες ἐν τῇ πόλει, μακαριστὴ ἔτι τῆς εὐρίσεως· ἡ γὰρ ἀπὸ τῶν φυλάκων εὐρεθεῖσα ψυχὴ, ἃ τίνα ἔστι λειτουργικὰ πνεύματα, φρουρουντα τὴν πόλιν, ἢ τις ἐστὶ ψυχὴ, τὸ τοῦ Θεοῦ οἰκητῆριον, ὑπὸ ληστῶν κλαπῆναι οὐ δύναται· ἡ δὲ θεία ῥάβδος ἡ διὰ τοῦ παλάσσειν ἐνεργοῦσα τὴν ἴασιν, τὸ πνεῦμα ἔστιν, οὐ καρπὸς καὶ ἡ παιδαγωγία τῆς ἐναρίτου πολιτείας ἐγκρατῆς· ἐπεὶ δὲ ταῖς τοιαύταις πλαγαῖς καὶ Παῦλος ἐγκαυχώμενος εἶπε τὰ σιγήματα τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ σώματί μου περιφέρω· δεικνὺς τὴν ἐν παντί κακῇ ἀσθενίαν· διὸ καὶ λέγειν εἶχεν· ἡ γὰρ κατὰ Χριστὸν δύναμις μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται, εἴτ' οὖν ἐν ἀρετῇ, διὰ τοῦ τοιούτου τραύματος, ἡ τοῦ θέριστρον γέγονεν αὐτῇ ἀφαιρέσεις· ἢ τις νοοῖτο ἂν πᾶσα διεσάξουσά τε καὶ κραδαινομένη διάνοια, ὡς ἀνακαλυφθῆναι τῆς ψυχῆς τὸ κάλλος, μὴ ἐπισκοτοῦντος ἔτι τοῦ ἐπιβλήματος, ἀλλὰ καθαρῶς πρὸς τὴν ἀλήθειαν βλέπειν· πόθεν δὲ τὸ θέριστρον τῇ ἀποβαλοῦσῃ τὸν παλαιὸν ἤδη χιτῶνα, πρὸς τῶν ἐπιτερούντων τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς τὰς διόδους; δὴλον ὡς ἀπὸ τῆς προκοπῆς· καθήρθη γὰρ τὸ σῶμα, ὡς πρὸ τούτου δοκεῖν, οὕτως ἀποδειθῆναι τὸν παλαιὸν χιτῶνα· τοῦ γὰρ κατὰ Θεὸν ἀναβαίνοντος αἰὶ πρὸ τοῦ παχύτερον· τὸ δὲ θέριστρον, περιβόλαιον νυμφικόν, συγκαλύπτον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπον· τουτὶ γὰρ καὶ περὶ Ῥεβέκας ἐγόρηται· τὸ δὲ ἐκ τοῦ ἀφαιρεθῆναι αὐτῆς, εἰδειξέ λέγων ὁ Παῦλος· ὅταν δὲ ἐπιστραφῇ πρὸς κυρίον, περιαιρεῖται τὸ κάλυμμα· καλὸν δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ καλοῦ ποιμένος πρόβατον· καὶ ἡ δραχμὴ ἐπὶ τοῦ λύχνου, ἐφ' ἣ χαίρουσι πάντες οἱ φίλοι καὶ γείτονες· εἰποὶς δ' ἂν καὶ οὕτως, ὡς ζητοῦσα ὃν οὐχ' εὖρε καὶ καλοῦσα τὸν ἄρρητον, διδάσκει

- V. πιτάσαι τῇ λόγῳ, τότε μόνον τὴν χεῖρα καὶ τινὰς ἑαυτοῦ δεί-
 ξας· πράξεις παρελήλυθεν, ὡς μηδέπω τὸ πλεον εἰς θῖαν χωρού-
 σης τῆς νόμφης· ἅμα δὲ καὶ οἰκονομεῖ πλέον αὐτῆς ἐπιτείνει τὸν
 ἔρωτα· ἐξέρχεται καὶ ἐκδημῇ τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ διὰ τὸν τοῦ
 νυμφίου λόγον ἔχουσα ἐν οὐρανῷ τὸ πολίτευμα.

Ἐξήτησα αὐτόν, καὶ οὐχ εὔρον· ἐκάλεσα αὐτόν, καὶ οὐχ' ὑπήκουσέ μου.

Ἐργιένους.

Συνεχῶς ἡ ψυχὴ τὸν νυμφίον λόγον ἐπισητεῖ· καὶ εὐρούσα
 πάλιν ἐτέροις ἀπορούσα ζητεῖ· κἀκεῖνα θεωρήσασα ποθεῖ τὴν ἐτί-
 ρων ἀποκάλυψιν· καὶ τυχοῦσα τούτων, ἐπ' ἄλλοις εὐχεται τὸν
 νυμφίον ἐπιδεμῖν.

Γρηγορίου.

Ὅτε ἀνέστη διὰ τοῦ θανάτου, ὅτε ἐπληρώθη τῆς σμύρνης, ὅτε
 προσέγαγε τῇ κλειθρῇ διὰ τῶν ἔργων τὰς χεῖρας, καὶ εἰσοι-
 κίσασθαι τὸν ποδούμενον ἤλπισε, τότε ὁ μὲν παρίσχεται, ἡ δὲ
 ἐξέρχεται, οὐκ ἔτι μένουσα ἐν οἷς ἦν· οὐδὲ γὰρ ἐν τῇ κατὰ-
 λαμβάνειναι τὸ μέγεθος τῆς θείας γνωρίζεται φύσεως, ἀλλ' ἐν
 τῇ παρίναι πᾶσαν καταληπτικὴν φαντασίαν καὶ δύναμιν· ἡ γὰρ
 ἐκβᾶσα ἤδη τὴν φύσιν ψυχῇ, ὡς ἂν μηδεὶς τῶν συνήθων πρὸς
 τὴν γνῶσιν τῶν ἀοράτων καλύοιτο, οὔτε ζητοῦσα τὸ μὴ εὐρι-
 σκόμενον ἵσταται, οὔτε καλοῦσα τὸ ἀνεκφώνητον παύεται· πῶς
 γὰρ ἂν καὶ εὐριδείῃ, ὃν μηνύει τῶν εὐριθέωντων οὐδὲν; οὐ τό-
 πος, οὐ σχῆμα, οὐ χρῶμα, οὐ ποσότης, οὐ περιγραφὴ, ἀλλὰ
 πάσης καταληπτικῆς ἐφόδου ἔστιν ἐξώτερον· ἐζήτησα τοίνυν αὐ-
 τὸν διὰ τῶν εὐρετικῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων· ἐν λογισμοῖς καὶ
 νοήμασι, καὶ πάντων ἐξώτερον ἦν, τὸν προσεγγυσμὲν τῆς δια-
 νοίας διαδιθράσκων· καὶ ἐκάλουν ὅσα δυνάμεις ἐπιννοῦσα φωνὰς
 ἐνδεικτικὰς τῆς ἀφράστου μακαριότητος· ὁ δὲ κρεῖττον ἦν τῆς
 τῶν σημαινομένων ἐνδείξεως.

7. Εὐροσάν με φύλακες οἱ κυκλοῦντες ἐν τῇ πόλει· ἐπάταξάν
 με, ἐτραυμάτισάν με, ἦσαν τὸ θέριστρον ἀπ' ἐμοῦ φύλακες τῶν
 τειχιῶν.

τοὺς δακτύλους ἐπιθεῖλαι τῆς σμύρνης· οὐ γὰρ διὰ πάντων φαί- V.
νεται τῶν ἐπιτηδευμάτων ἡ τοῦ κακοῦ νέκρωσις· οὕσης γὰρ δι-
πλῆς ἐν ἡμῖν τῆς ζωῆς, τῆς μὲν παχείας καὶ ὕλικῆς καὶ βαρείας,
τῆς δὲ νοερᾶς καὶ κούρης, μέσον ἀμφοῖν ἰστώσα ἡ αὐτεξού-
σιος ἡμῶν προαίρεσις, ἐν ᾗ ἂν μέρει γένηται, τούτῳ δίδωσι
κατὰ τοῦ ἄλλου τὰ νικητήρια· καὶ ἐν ᾗ ἂν ζῇ, τῇ ἐτέρᾳ πάν-
τως ἀποθνήσκει.

Ἐπὶ χεῖρας τοῦ κλείθρου, ἤνοιξα ἐγὼ τῷ ἀδελφιδῷ μου. 6.

Γρηγορίου.

Πρὸς τοσοῦτον μέγεθος ἐσπαρθείσα, οὕτω ἔγωγ καὶ οὕτως δεῖ
γινῶναι· οὐδὲ λογίζεται κατ' αὐτὴν κατελευθῆναι, ἀλλ' ἐτι πρὸς
τὸ ὑπερκαίμενον τρέχει, τοῖς ἐμπροσθεν αὐτὴν ἐπισκτείνουσα· ἡ
γὰρ πλήρης γενομένη τῆς σμύρνης, πᾶσι τοῖς τοῦ βίου ἐπιτη-
δεύμασι τὴν πρὸς τὸ κακὸν ἐπιστημαίνουσα νέκρωσιν· καὶ τὸ ἐκού-
σιον τὰς ἀρετῆς διὰ τὸ οἰκοῦν ἀποσάξει τῶν χειρῶν τὴν σμύρ-
ναν· ἄφασθαι φησὶ τὰς χεῖρας αὐτῆς τοῦ κλείθρου ἄγον τὰ
ἔργα αὐτῆς ἐγγίσει τῇ γενῇ καὶ τελευτημένη ὁδῷ ἧς τὸ κλείθρον
ἐγχειρίζει τοῖς κατὰ Πέτρον ὁ λόγος· ἀνοίγει τοίνυν αὐτῇ τῆς
βασιλείας τὴν θύραν, διὰ τε τῶν χειρῶν ἃ τὰ ἔργα δηλοῦσι,
καὶ διὰ τοῦ κλείθρου τῆς πίστεως· δι' ἀμφοτέρων γὰρ τούτων
ἡ κλεῖς τῆς βασιλείας τοῦ λόγου ἐν ἡμῖν κατασκευάζεται.

Ἀδελφιδός μου παρῆλθε· ψυχὴ μου ἐξῆλθεν ἐν λόγῳ αὐτοῦ.

Γρηγορίου.

Ὅτε ἤλπισε κατὰ Μωσέα γνωστῶς ἰδεῖν τὸν ποθοῦμενον, τότε
παρῆλθε τὴν κατάληψιν αὐτῆς ὁ ζητούμενος· παρῆλθε δὲ, οὐ κα-
ταλιπὼν τὴν ἐπομένην αὐτῷ ψυχὴν, ἀλλὰ πλέον αὐτὴν ἐφελκόμε-
νος· ἡ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐν ᾗ ἰσμεν ἐξοδος, τῶν ὑπερκαίμενων ἀγα-
θῶν εἰσόδος γίνεται· αὐτὴν οὖν ἐξῆλθεν ἡ ψυχὴ τὴν ἐξοδὸν, ὁθη-
γῶ κεχρημένη τῷ λόγῳ εἰπόντι· ὅτι ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα καὶ ἡ ὁδός·
καὶ ὅτι δι' ἐμοῦ ἑάν τις εἰσέλθῃ, διελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται.

Ἐριγίνους.

Ἦνίκα ἐφθασεν ἡ γύμνη τὸ κλείθρον, ὥστε τὴν ψυχὴν ἀνα-

- Υ. ὥρθη ὁ κύριος καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανιστράφη, τότε καθαρὸν τε καὶ ἄνυλον τοῦ νυμφίου κάλλος, διὰ τῆς τῶν ἐνέργειων χειρὸς, ἦγεν τῆς τῶν θαυμάτων δυνάμειος ἰγνωρίσαμεν. Ταῦτα πάσχει, ἐπεὶ μὴ προθύμως ὑπέκχεσε τῷ λόγῳ· ἵνα δειχθῇ, ὅτι καὶ ὁ πολυτίμιος θεῷ, ἄνισιν διώκων, καὶ ἀναπεπτωκῶς καταφρονεῖται, καὶ τιμωρίας πείραν λαμβάνει· ἀπέστειλε γὰρ φησι τὴν παιδεύσασαν τοὺς ἀπειθεῖς χεῖρα, καὶ κατέφλεξε· ὡς ἐκ τῆς ἀγωνίας θροηθῆναι τὴν κοιλίαν· διὸ καὶ σπυδαϊότερον μετὰ τὴν τῆς παιδείας αἵσθησιν ἀνέστην ἀνοῖξαι· καὶ διὰ τὸ μὴ ἐκ προαιρέσεως, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης τοῦτο ποιῆσαι, αἱ χεῖρες μὴ ἐξαῖαν σμύρναν, τὴν νεκρὰν ὡς εἰπεῖν ἐνέργειαν· πᾶν γὰρ τὸ ἀπροαιρέτως γινόμενον, νεκρὸν ἐστὶ καὶ θάλαμος ζωτικῷ ἁμοιβόν· ἐπεὶ γὰρ εὐοθευμένον τινα καταφρονεῖν τῶν ἐντολῶν, ὅταν δὲ πείραν λάβῃ παιδείας, εὐθύς ζητεῖ τὸν θεόν· ἀλλ' ὁ προσέχων οὐ τοῖς γινομένοις, ἀλλὰ τῇ ποιούσῃ διαδίδει, παρῆλθε καὶ ἐξέκλινεν ἐκ μεταμελείας, τῇ προθέσει παρῶν· οὐκ οὐκ ἐδεξιώσατο ὡς πάντα περιελθούσαν αὐτὴν· καὶ διὰ τὸ ἐγκαταλειφθῆναι τραυματισθεῖσαν ὑπὸ τῶν φυλασσόντων τὴν πόλιν δυνάμεων, καὶ τὴν καλύπτραν τῆς παρθενικῆς αἰδοῦς, ὅπερ θέρικρον ὀνομάζει, ἀγαιρεθεῖσαν.
5. Ἀνέστην ἰγὼ ἀνοῖξαι τῷ ἀδελφιῶν μου· χεῖρες μου ἴσταξαν μῦρα δάκτυλοι μου σμύρναν πλήρη.

Γρηγορίου.

Ἐλαβον φησὶν δύναμιν ἀναζήσεως διὰ τοῦ νεκρῶσαι μου τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ἰκουσίως μοι τῆς τῶν μελῶν ἐνεργηθείσης νεκρώσεως· ἀπέβρεον γὰρ αἱ χεῖρες σμύρναν, αἱ τινες εἰσὶν αἱ ἐνεργητικαὶ τῆς ψυχῆς κινήσεις, αἶψ' ἑαυτῶν γάζουσαν τὴν σμύρναν, καὶ οὐκ ἄλλοθεν ὑποδεχόμεναι, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐμῆς προαιρέσεως· ὡς ἐν πᾶσι τοῖς κατ' ἀρετὴν ἐπιτεθεύμασιν, ὅπερ δακτύλους ὠνόμασεν, ἀνελλιπῶς τὴν τοιαύτην ἐνορᾶσθαι διάδιδειν· ὡς μὴ τιθῆναι μὲν ἀκολασίᾳ τυχόν, ζῆν δὲ τύφῳ ἢ θυμῷ, ἢ φιλοχρηματίᾳ, ἢ τινι τούτῳ· οὐ κακῶς ζῶντος οὐκ ἔστι πλήρης

σθαι τῆς ἐπιθυμοῦσης τὸν νυμφίον ἰδεῖν· ἢ τοσοῦτον ἐκέρθανε V. μόνον, ὅσον γινῶναι ὅτι ἡ χεὶρ· οὕτω δὲ σκοπήσωμεν· ἡ ἀνδρωπίνη ψυχὴ, δύο φύσεων οὔσα μεθόριος, ὧν ἡ μὲν ἀσώματος ἐστι καὶ νοερά, ἡ δὲ ἑτέρα σωματικὴ καὶ ὑλώδης καὶ ἄλογος, ἐπειδὴ ἂν τάχιστα τῆς πρὸς τὸν παχὺν καὶ γιῶδη βίον σχέσεως ἐκκαθαριθεῖσα δι' ἀρετῆς, ἀναβλέψῃ πρὸς τὸ συγγενὲς καὶ θειότερον, οὐ παύεται διερευνημένη καὶ ἀναζητούσα τὴν τῶν ὄντων ἀρχὴν· πάντα δὲ περιεργαζομένη, ὥστε ἀπολαύειν τὸ ζητούμενον, ὅρον ποιεῖται τῆς καταλήψεως τοῦ Θεοῦ τὴν ἐνέργειαν, τὴν μέχρις ἡμῶν κατιούσαν, ἧς διὰ τῆς ζωῆς ἡμῶν αἰσθανόμεθα· οἶον ὅρα τὸ κάλλος τοῦ οὐρανοῦ, τῶν ἀστέρων τὴν ποικιλίαν, τὰς πολυειδεῖς τῶν ζώων φύσεις, τὰς τε τῶν φυτῶν ἰδέας, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, ἵνα μὴ καθ' ἑκάτον λέγω, δι' ὧν ἡ ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ δεικνύται. Ταῦτα τοίνυν ὁρώσα διὰ τοῦ θαύματος τῶν φαινομένων, ἀναλογίζεται τῇ διανοίᾳ τὸν διὰ τὸν ἔργων νοημενον· ἴσον γὰρ κατὰ τὸν αἰῶνα τὸν μέλλοντα ἑτέρως γνωσόμεθα τὴν τοῦ ἀγαθοῦ φύσιν, καὶ τρανωτέρας καταληψόμεθα τὸ εἶδος τῆς ἀφθάρτου μακαριότητος· τίως δὲ ἀγαπητὸν τῇ ψυχῇ, ἡ ἐμφανισμένη τοῖς οὖσιν ἐνέργεια· ἡ τις ἐρμηνεύεται χεὶρ τροπικῶς, ἢ ἀπίστευε διὰ τῆς ὁπῆς· οὐ γὰρ ἔχωρει ἡ ἀνδρωπίνη πενία τὴν ἀόρατον καὶ ἀπερίληπτον φύσιν ἐν αὐτῇ διέξασθαι· πᾶσα δὲ αὐτῆς ἡ διανοητικὴ δύναμις, ἡ τις ἐστὶ κοιλία, ἐθροήθη συγκινηθεῖσα πρὸς τὸ θαῦμα τῶν διὰ τῆς θείας χειρὸς ἐνεργουμένων· ὧν ἡ κατανόησις ὑπερκείμενη τῆς ἀνδρωπίνης δυνάμειος, τὸ ἀκατάληπτον τῆς τοῦ ἐνεργοῦντος φύσεως δι' αὐτῆς ἐρμηνεύει· πᾶσα γὰρ ἡ τῶν ὄντων κτῆσις τῆς χειρὸς ἐκείνης ἔργον, ἰσὶ κατὰ τὸ, ἡ χεὶρ μου ἐποίησε ταῦτα πάντα· εἰ οὖν τὰ τῆς ἐνεργείας ἐκείνης καταλαβείν ἔργα οὐ χωρεῖ, πῶς τὴν ὑπερκείμενην τούτων καταλήψεται φύσιν; τάχα δὲ καὶ τοῦτο δηλοῖ, ὅτι ἡ τῶν πάντων ποιητικὴ χεὶρ διὰ σαρκὸς ἡμῖν ἐπιφανείσα, θρήνησιν ἰποικε καὶ ξενισμὸν ταῖς ψυχαῖς· πῶς Θεός ἐν σαρκί; πῶς λόγος σὰρξ; πῶς ἐν παρθενίᾳ τέκος; καὶ τὰ λοιπὰ· ὅτε γὰρ ἐπὶ γῆς

- V. ἱμάντας τῶν ὑποδημάτων· ὅπερ Ἰωάννης ἐπὶ μόνου τοῦ κυρίου μὴ δύνασθαι ποιεῖσαι διαμαρτύρεται· πῶς γὰρ ἂν ἔλυσε, τὸν μηδὲ τὴν ἀρχὴν τῷ ἱμαντὶ τῆς ἁμαρτίας ἐνδεδεμένον; αὕτη τοὺς πόδας ἐνέψατο, πάντα γήινον ῥύπον συναποβαλοῦσα τοῖς ὑποδήμασι· φυλάσσει τοίνυν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς πεπλανημένης τὴν βάσιν ἀμολυντον.

Νεῖλου.

Οὐ τὸ ἀνοίξαι παραιτεῖται κατὰ τὴν ἡθικὴν ἐννοίαν· ἀλλ' ἐννεῖ τὸν πόνον ὃν ὑπείστην, ἵνα ἀποδύσῃται τὸν τῆς κοσμικῆς μερίμνης χιτῶνα· καὶ ἵνα τὸν ἐκ τοῦ ἐπιπορεύεσθαι τοῖς γήϊοις προσγινόμενον τῷ λόγῳ ῥύπον τῆς ψυχῆς ἀπόσῃται· καὶ μολυνθῆναι πάλιν ὀκνεῖ, ἀνοίξαι μὲν βουλομένη, μολύναι δὲ τοὺς ἅπασι τῆς γῆς ἀναχωρήσαντας οὐ καταδεχομένη πόδας· ὁμοῦ οὐκ ἀκινδυνος πρὸς τὸ ἀνοίξαι ἢ μέλλησις, ὥς θηλοὶ τὰ ἐπιφερόμενα· καὶ γὰρ γίνεσθαι τὸ καλὸν, μεθ' ὑπερβίσεως δὲ οὐκ ἔξω ἐστὶ μίμψης· κατὰγνωσιν τὸν ὄκνον, τῷ μὴ σπουδαίως ἐνεργήσαντι ψηφισόμενον.

4. Ἀδελφίδες μου ἀπέστειλε χεῖρα αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὁπῆς· καὶ ἡ κοιλία μου ἐβρόχθη ἐπ' αὐτόν.

Φίλωνος.

Λέγει δ' ἂν ἀπὸ τῆς ὁπῆς· ἐπεὶ περ ἔλεγε τῷ Θωμᾷ, βάλε τὸν δάκτυλόν σου εἰς τοὺς τύπους τῶν ἡλῶν· δάκτυλοι μὲν σμύρναν πλήρη· ἔγνων ὅτι τὸ σῶμα τὸ ταφέν, αὐτὸ καὶ ἀνίστα.

Γρηγορίου.

Πάλιν ὑπερκειμένης ἀναβάσεως ἄπτεται ἡ καθαρθεῖσα ψυχὴ· μηκέτι φωνῆς τὴν καρδίαν θυροκρουστούσας, ἀλλ' αὐτῆς τῆς θείας χειρὸς ἐπὶ τὰ ἐντὸς παραιοδυείσης· ἀνοίγει τὴν θύραν περιελομένη τὸ τῆς καρδίας κάλυμμα· διέσχυσε τὰς θύρας τὸ τῆς σαρκὸς παραπετάσμα· πᾶσα ἠνοίγη τῆς ψυχῆς ἡ πύλη, ἵνα εἰσέλθῃ ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης· ἀλλ' ἀπεδείχθη τῆς ψυχῆς ἡ εὐρυχωρία μικρά· τις ὅπῃ· δι' ἧς οὐκ αὐτὸς ὁ νυμφίος, ἀλλ' ἡ χεὶρ αὐτοῦ μόγις ἔχωρει· ὥστε δι' αὐτῆς ἐπὶ τὰ ἐντὸς γενέσθαι, καὶ ἄψα-

τε ψυχικῶν βάσεων ἀποκλείσας τὸν ῥυπον ἤνοιξε τῇ λόγῳ τὴν V.
 εἰσοδόν, ὃν ἐνδον γενόμενον ἐνδύεται· Ἰησοῦς δὲ ἴστί τὸ ἐνδυ-
 μα· ἡ δὲ περὶ τοῦ μακίε τὸν ἀποβληθέντα χιτῶνα πάλιν ἱπα-
 ναλαβεῖν, εἰς' οὖν μὴ ἐπιστρέψαι εἰς τὰ πρῶτα τῆς νύμφης ὁμο-
 λογία, ἀνοίγει τῇ νυμφίῳ τὴν θύραν πρὸς εἰσοδόν τοῦ ἁγια-
 σμοῦ· καὶ μηδὲ δύο χιτῶνας ἔχειν, ἀρκεῖσθαι δὲ τῇ ἐνί, κατὰ
 τὸν δοθέντα νόμον τοῖς μαθηταῖς· ὃν διὰ τῆς ἀνωθεν γεννήσεως
 ἀνακαινισθεῖσα, μετεμυρίασται· καὶ μεθαρμῶς ἐπεινδύσασθαι τὸν
 τῆς ἁμαρτίας χιτῶνα· τίς γὰρ κοινωνία τῇ σκοτεινῇ ἐνδύματι,
 πρὸς τὸ φωτισθεῖς τε καὶ ἁλόν; οὐδὲ τοὺς πόδας νυφάμενη πάλιν
 τῇ βάσει τὸν ἐκ τῆς γῆς μολυσμὸν παραδέχεται· οὐδὲ γὰρ
 Μωσὴς ἐν τῇ τῆς ἁγίας γῆς ἐπιβάσει τὴν δερματίνην νεκρῶσιν
 τῶν ποδῶν ἐμβαλὼν, ἀνείλεφέναι ταύτην αὐτὴς ἰστόρηται· οὐδὲ
 γὰρ τὴν ἱερὰν ἐσθῆτα, κατὰ τὸν ἐν τῇ ὅρῃ δειχθέντα τύπον
 φιλοτεχνήσας, τοῖς ποσὶ τινὰ κόσμον ἐπιτεχνήσαστο· ἱερατικοῦ δὲ
 ποδός ἡ γυμνότης· γίγνεται κόσμος· χρὴ γὰρ αἰεὶ βραίνειν ἐπὶ τῆς
 ἁγίας γῆς τὸν ἱερέα, ἧς μετὰ νεκρῶν δερμάτων ἐπιβατεύειν αὐ-
 θίμης· διὰ τοι τοῦτο καὶ τοῖς μαθηταῖς ὁ κύριος ἀπαγορεύει τὰ
 ὑποδήματα· ἐπειδὴ κτελεῖ αὐτοὺς εἰς ὁδὸν ἰδῶν μὴ πορεύε-
 σθαι, ἀλλὰ διὰ τῆς ἁγίας ὁδοῦ προΐναι· οὐκ ἄγνοεῖς δὲ πάν-
 τως τὴν ἁγίαν ὁδόν, δι' ἧς οἱ μαθηταὶ τρέχειν κτελούνται, μα-
 θῶν παρὰ τοῦ ἐπὶ τῆς, ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδός· ἧς οὐκ ἔστιν ἀψα-
 σθαι, μὴ ὑπολυσάμενον τὴν τοῦ νεκροῦ περιβολὴν· ἐπεὶ οὖν ἐν
 ταύτῃ ἐγένετο τῇ ὁδῷ ἡ νύμφη, ἐν ᾗ τῶν δι' αὐτῆς περιπα-
 τούντων ὁ κύριος νίπτει τοὺς πόδας τῷ ὕδατι, ἐκμάσσει τῇ λιν-
 τίῳ ᾧ διεζώσαστο· δύναμις δὲ ἐστὶ καθαριστικὴ τὸ τοῦ κυρίου διά-
 ζωσμα· διὰ τοῦτο καθαρθεῖσα τοὺς πόδας ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς
 βασιλικῆς ἑαυτὴν φυλάττει, οὐκ ἐκκλίνουσα εἰς δεξιὰ ἢ ἀριστε-
 ρὰ, ἵνα μὴ καθ' ἑτερον ἔξω τῆς ὁδοῦ παρενεγκούσα τὸ ἔλκος,
 μολύνῃ τῇ πληρῇ τὸν πόδα· νοεῖς δὲ πάντως τὸ διὰ τῶν εἰρη-
 μένων δηλούμενον, ὅτι ἅπαξ διὰ τοῦ βαπτίσματος ὑπολυσάμενη
 τὰ ὑποδήματα· ἴδιον γὰρ τοῦ βαπτίζοντος ἔργον, τὸ λῦειν τοὺς

V. ἀγνοίας ἐπ' αὐτὸν ἔρχομένης καλεῖ· εἰ γὰρ καὶ ἐπαινεῖται ἡ θρόσος ἐν τῇ γραφῇ, ἀλλὰ μετὰ προσθήκης τῆς ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου· ἥς πωλεσθεῖσαν τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν ὁ νυμφίος ἀπομαζάκει· ζητεῖ ἐν τῷ οἴκῳ τῆς νύμφης γενόμενος· οἶκος δὲ τῆς νύμφης, ἡ τὸ ἐκάστου τῶν ποιημάτων ἡγεμονικόν, ἡ αὐτὴ ἡ ἐκκλησία· εἰ δὲ τις ἰδεῖν βούλεται πῶς ἀπὸ τῆς ἰουδαϊκῆς βλάβης ψεκᾶδας ἀπομάσσει τῆς κεφαλῆς τοῦ νυμφίου ἡ νύμφη, βλέπω τὸν λησὴν πῶς μετὰ τὰ ὀνειδῆ τῶν ἀρχιερίων καὶ γραμματέων βοᾷ τὸ μνησθε· Θεραπευτικὴ γὰρ ἡ δοξα αὐτῆς τῆς δυσφημίας ἐκείνης.

Ἰριγένους.

Ἀναγκαίως ἡ τοῦ μοι προσθήκη τοῦ ἀνοιξέν· ἔστι γὰρ καὶ ἀντικειμένης δυνάμεσιν ἀνοίξαι· ὡς περὶ ὀχληρῆς δὲ τῆς θρόσου λέγειν δοκεῖ, ὡς καὶ περὶ τῶν τῆς νυκτὸς ψεκᾶδων· ἀνάπαυλιν γὰρ εἰσὶν ἀπὸ τούτων ἐπιζητεῖν. Ἀκόλουθα ταῦτα τοῖς πρώτοις· μετὰ γὰρ τὴν ἀνάστασιν εἰσῆλθε τῶν θυρῶν κλεισμένων· καὶ καλεῖ τὸν Θωμᾶν, καὶ δι' αὐτοῦ πᾶσαν ἀπῆλθεν ψυχὴν, ἀνοίξει τὴν ἰδίαν καρδίαν καὶ τὴν τῆς ἀναστάσεως χωρῆσαι πληροφορίαν· καλεῖ δὲ αὐτὸν τελείαν εἰπόντα, ὁ κύριός μου καὶ ὁ υἱός μου· ἡ θρόσος δὲ δηλοῖ τὴν κατὰ τὸν ὄρθρον ἀνάστασιν, ὅτε κάτεισι θρόσος.

3. Ἐξεδυσάμενον τὸν χιτῶνα μου, πῶς ἐνδύσομαι αὐτὸν; ἐνέψαμην τοὺς πόδας μου, πῶς μολυνῶ αὐτούς;

Γρηγορίου.

Καλῶς ἤκουσαν τοῦ κλιεύσαντος ἀδελφὴν αὐτὴν καὶ πλησίον καὶ τελείαν καὶ περιστεράν· γενέσθαι· ἵνα διὰ τούτων εἰσοικισθῇ τῇ ψυχῇ ἡ ἀλήθεια· ἐποίησε γὰρ ὥσπερ ἤκουσεν, ἐκδυσαμένη τὸν δερμάτινον χιτῶνα, ὃν μετὰ τὴν ἁμαρτίαν περιεβέβλετο· καὶ ἀπονεψυμένη τῶν ποδῶν τὸ γινώσκει· ὃ ἐνεκλήθη ἀπὸ τῆς ἐν παραδείσῳ διαγωγῆς εἰς γῆν ἀναλύσασα, διὰ τούτων ἡνοίξεν ἐπὶ τὴν ψυχὴν τῷ λόγῳ τὴν εἰσοδόν· οὐκοῦν ὁ τὸν παλαιόν ἀπεκδυσάμενος ἄνθρωπον, ὁ ἐστὶν ἡ ἁμαρτία καὶ ὁ θάνατος, καὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος περιελὼν τῆς καρδίας τὸ κάλυμμα, τῶν

ἀπὸ τῆς θείας νυκτός περιέχεται καὶ ἡ ὁ νύμφης παρὰ γ- V.
νεται μὲν, οὐ φαίνεται δι' ἄλλ' αἰσθῆσιν τινὰ τῆς παρουσίας
δίδωσι τῇ ψυχῇ ἄπτεται δὲ τῆς σωματικῆς τῶν ἱναρίτων διανοίας
ὁ λόγος· αὐτὰ γὰρ θύρα δι' ἧς εἰσοικίζεται τὸ ζητούμενον· ἐκ-
φεύγει δὲ τὴν ἐν ἀρχῇ κατανόησιν, τῷ ἀοράτῳ τῆς φύσεως πρυ-
πτόμενος· ἔξω τοίνυν ἐξῶσα τῆς φύσεως ἡμῶν ἡ ἀλήθεια, διὰ
τῆς ἐκ μέρους γνώσεως καθὰ φησὶν ὁ ἀπόστολος, ἐν ὑπνοίαις
τισὶ καὶ αἰνίγμασι, θυροκρουεῖ τὴν διάνοιαν, ἀνοίξας λίγου-
σα· καὶ μετὰ τῆς προτροπῆς ὑποτιθεμένη τὸν τρόπον, ὅπως ἀνοι-
γῆναι προσῆκει τὴν θύραν, οἷόν τινας (κλειδας) ὀρέγουσα τὰ
καλὰ ταῦτα ὀνόματα, δι' ὧν τὸ κλεισμένον ἀνοίγεται· κλειδὶς
γὰρ εἰσὶν ἀντικρυς αἱ τῶν ὀνομάτων ἐμφάσεις τὰ κρυπτά δεικνύ-
ουσαι· ἀδελφὴ καὶ πλησίον καὶ περιστέρῳ τείλει· εἰ γὰρ βοῦ-
λει σὺ, φησὶν, ἀνοίγῃ τὴν θύραν, καὶ ἐπαρῶμαι τῆς ψυχῆς
σου τὰς πύλας ἵνα καὶ εἰσέλθῃ ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης, χρὴ σε
ἀδελφὴν μου γενέσθαι ἐν τῇ τῷ δειλῆματί μου ποιεῖν· χρὴ δὲ
καὶ προσεγγίσει καὶ πλησίον γενέσθαι, καὶ ἐν τῇ φύσει τῆς πε-
ριστερᾶς ἔχειν τὸ τέλειον· τοῦτο δὲ ἐστὶ, τὸ ἀνέλλιπὴ καὶ πε-
πληρωμένην εἶναι πάσης κακίας * καὶ καθαρότητος· ταῦτα δὲ * ita cod.
γενόμενῃ ἔσται σοι κέρδος ἐκ τοῦ εἰσεδέξασθαι· ἢ ἐκ τῆς κεφα-
λῆς μου ὁρόσας, ἧς πλήρης εἰμι, ἢ τις ἱσὶς ἐστὶ κατὰ τὸν
προφήτην· καὶ αἱ ψευδέες τῆς νυκτός· ἐπεὶ μὴ δυνατόν τὸν ἐν-
τός τῶν αὐτῶν γενόμενον, ἑμβρῶ τινα τῆς γνώσεως ἐντυχεῖν·
ἀλλ' ἀγαπᾶτον εἰ λεπταῖς τισὶ καὶ ἀμυδραῖς διανοίαις ἐπεψικά-
ζει τὴν γνώσιν αὐτῇ ἡ ἀλήθεια τῆς λογικῆς σαφάνου ἀπορρίπου-
σας· βοσρύχους γὰρ αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς ἀπιώρισθαι φημι, προ-
φῆτας, ἀποστόλους, εὐαγγελιστάς· οἱ τινες ὅσον ἐχώραυν, ἐκ
τῶν σκοτεινῶν τε καὶ ἀποκρύφων καὶ ἀοράτων θεσφαυρῶν ἀρυό-
μεινοι, ἡμῖν μὲν ποταμοὶ γίνονται πλήρεις ὑδάτων, ὥς δὲ πρὸς
τὴν ὄντως ἀλήθειαν ὁρῶσάς εἰσι ψευδέες.

Νείλου.

Δρόσον καὶ ψευδέας νυκτός, τάχα τὰς ἀπὸ τῆς ἰουδαϊκῆς

V. ὅποτε δὲ ἴσταται τῆς ἰδίου ἐπιθυμίας διὰ τὸ πάντως τοῦ ἰωραμίνου, μεγαλοπριπέτερον εἶναι τὸ προσδοκώμενον· ὁδὸν εἰ καὶ ὤφθη, ὡς μήπω φανείς, διὰ φωνῆς ἑαυτοῦ τὴν ἐμφάνειαν ἐπαγγέλλεται ὡς οὖν φωνοῦντος καὶ κρούοντος πρὸς τὴν ὑπακοήν· δια-
 ἴσταται· ἐνδοῦσα δὲ ταῖς ἀκοαῖς ἡσυχίαν, ἀκούει τοῦ διὰ τῆς φωνῆς προσαχέσαντος λόγου, ὅτι ἀνιστάς ἐπίστη τοῖς μαθηταῖς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων.

Ἄνοιξόν μοι ἀδελφὴ μου, πλησίον μου, περιστέρα μου, Γε-
 λεία μου, ὅτι ἡ κεφαλὴ μου ἐπλήσθη ὀρόσου, καὶ εἰ βότρυχοί
 μου ψικᾶδων νυκτός.

Φίλωνος.

Τῷ μεγάλῳ Μωσεί διὰ φωτός πρότερον ἐνεφανίσθη Θεὸς ἐπὶ
 βῆτου· εἴτα διὰ νεφέλης αὐτῷ διαλέγεται· εἴτα ὑψηλότερος ἤδη
 γινόμενος, ἐν γνόφῳ Θεὸν βλέπει· ὁ δὲ διὰ τούτων μανθάνο-
 μεν, τοιοῦτόν ἐστιν, ἡ πρώτη ἀπὸ τῶν ψευδῶν καὶ πεπλανη-
 μένων περὶ Θεοῦ ὑπολήψεις ἀναχώρησις, ἡ ἀπὸ τοῦ σκότους εἰς
 φῶς ἐστὶ μετὰστασις· ἡ δὲ προσεχιστέρα τῶν κρυπτῶν κατανόη-
 σις, ἡ διὰ τῶν φαινομένων χειραγωγούσα τὴν ψυχὴν πρὸς τὴν
 ἀόρατον φύσιν, οἷόν τις νεφέλη γίνεται, τὸ φαινόμενον μὲν ἅπαν
 ἐπισκιάζουσα, πρὸς δὲ τὸ κρύφιον βλέπειν τὴν ψυχὴν χειραγω-
 γούσα· ἡ δὲ διὰ τούτων ὁδεύουσα πρὸς τὰ ἄνω ψυχὴ, ὅσον ἐρι-
 κτόν ἐστι τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, καταλιποῦσα ἐντὸς τῶν αἰσθῶν
 πᾶς διανοασίας γίνεται· τῷ Θεῷ γνόφῳ πανταχόθεν διαληφθεῖ-
 σα, ἐν ᾗ τοῦ φαινομένου τὸ καὶ καταλαμβανομένου παντός, ἔξω
 τοῦ καταλειφθέντος, μόνον ὑπολείπεται τῇ θεωρίᾳ τῆς ψυχῆς,
 τὸ ἀόρατόν τι καὶ ἀκατάληπτον ἐν ᾗ ἐστὶν ὁ Θεός· ἤν οὖν ποτὶ
 καὶ ἡ νύμφη μέλαινα τοῖς ἀφωτίστοις δόγμασιν, τῇ δὲ παγῇ
 τοῦ φωτός διὰ τοῦ μυστικοῦ φιλήματος προσαγαγεῖν τὸ στόμα
 παθῆσασα, καλὴ γίνεται, καὶ τὸ μέλαν τῆς ἀγνοίας ἀπέκλεισεν
 ὑδάτι· εἴτα ὡς ἵππος δαμοῦσα, καὶ ὡς περιστέρα διμπτᾶσά,
 πρύτερον μὲν τῇ σκιᾷ τοῦ μήλου μετ' ἐπιθυμίας ὑκαυπαύεται,
 μᾶλλον ἀντὶ νεφέλης τὸ ἐπισκιάζον κατονομάζουσα· νῦν δὲ ἡδὲ

σεις· ἀλλὰ πᾶσαν σωματικὴν καταπολέμησας κίνησιν, γυμνῇ τε V. καὶ καθαρῇ τῇ διανοίᾳ τῆς θείας ἐγρηγόρσεως, δέχεται τοῦ Θεοῦ τὴν ἐμφάνειαν. Τὸν ἐν τοῖς σωματικοῖς εἶναι πειρασμοῖς, καθεύδειν λέγει· ὡς γὰρ ὁ βαπτισθεὶς τῷ ὕπνῳ, ἀγρυπνοῦσαν ἔχειν τὴν καρδίαν οὐ δύναται, οὕτως ὁ ἐμβαδύνας ταῖς σωματικαῖς ἀσχολίαις, αἰσθῆσιν τῆς φωνῆς τοῦ νυμφίου λαμβάνει· εἰς γὰρ πολυμέριμον ψυχὴν φωνὴ οὐ φθάνει Θεοῦ· αὕτη δὲ οὕτως ἐκάθειπεν ὡς αἰσθίσθαι τῆς τοῦ νυμφίου φωνῆς· τὸ ἐπιπόλαιον γὰρ καὶ χρεῖωδες τῆς σωματικῆς ἀσχολίας ἑαυτῇ ἐμφαίνει· μνημὴ γὰρ Θεοῦ, νηφάλιον ποιεῖ· καὶ μετρία ἐστὶ τῶν ἀναγκαίων φροντίς· φωνῇ δὲ ὁ λόγος, ὅταν ὡσπερ ὄχθος τις ἀδιόρβωτος προσπίσῃ τῇ ψυχῇ νόημα· κρούει δὲ ἐπὶ τὴν θύραν, ὅταν ἡ ἐπαπόρεσις τὴν λύσιν εὐαγγελίζεται· εἰσέρχεται δὲ ὅταν σαφῶς θεωρηθῇ τὸ ἀπορρῆν, καὶ τρανὸν δέξῃται τὸ νόημα τὸν τύπον.

Κυρίλλου καὶ Φιλωνος.

Ἐν τῷ σταυρῷ φασὶ τὸν ὑπὲρ ἀνθρώπων ἀναδεχόμενος θάνατον ἀγρυπνεῖ δὲ ἡ καρδία, καθὼς ὡς Θεὸς τὸν ἄδην ἐσκύλευσιν.

Φωνὴ τοῦ ἀδελφίδου μου κρούει ἐπὶ τὴν θύραν.

Γρηγορίου.

Ἡ μαρτυρηθεῖσα τοσαῦτα ὅσα ἐν τοῖς φθάσασιν ἐπήνισεν ὁ λόγος, καὶ γνοῦσα πολλάκις ἤδη τὸν νυμφίον, ὡς νῦν αὐτῇ πρῶτον ἐμφανιζομένου διάκειται· εἰ γὰρ καὶ ἔγνω ὅσον κατείλεψεν, ἀλλ' ἀπειροπλάσιον τὸ μήπω κατελκμμένον· ὡσπερ γὰρ εἰ τις πλησίον γίνοιτο παγῆς, θαυμάσει μὲν τὸ ἄπειρον ὕδωρ, οὐ μὲν εἴπη ὅλον ἐωρακέναι τὸ ὕδωρ· πῶς γὰρ τὸ ταῖς λαγύσαις τῆς γῆς κρυπτόμενον; ὥς τε καὶ ἐπὶ πολὺ παραμύνει τῷ βρύοντι, αἰὶ ἐν ἀρχαῖς ἐστὶ τῆς θεωρίας τοῦ ὕδατος· οὐ γὰρ παύεται τὸ ὕδωρ αἰετὶ βῆναι καὶ αἰετὶ τοῦ βρύειν ἀρχόμενον· οὕτως ὁ πρὸς τὸ θεῖον ἐκτεῖναι καὶ ἀόριστον κάλλος βλέπων, ἐπειδὴ τὸ πάντοθεν εὐρισκόμενον, καινότερόν τε καὶ παραδοξότερον πάντως παρὰ τὸ ἤδη κατελκμμένον ὁρᾷται, θαυμάζει μὲν τὸ αἰετὶ προφανόμενον, οὐ-

V. τὸς δὲ αὐτὸν κῆπον λίγει εἰκότως θεὸς ὦν· καὶ τὰ παρ' αὐτοῖς δοκοῦντα μεγάλα, ταπεινὰ κρίνων τῇ ἰαυτοῦ παραμετρήσει· εὐ δὲ τὸ οὐκ εἰς κῆπον σου, ἀλλ' εἰς κῆπον μου, τὸν ἰαυτὸς παρὰδιδεισεν αὐτοῦ κῆπον ποιεῖν· τὰ γὰρ ἀνθρώπινα πράγματα, εἰ καὶ αὐτὰ παραμετρούμενα λάμπει, ἀλλὰ τοῖς θεοῖς καὶ νοητοῖς παραβαλλόμενα, ἀμβλύνεται· διὰ δὲ τῆς ἀμύνης καὶ τῶν ἀρωμάτων τὸ πάθος καὶ τὸν θάνατον καὶ τὴν ἀνάστασιν ὑπογράφει· σμύρνα γὰρ ὁ θάνατος· ἀρώματα δὲ, ἡ τῆς θεότητος ἐνέργεια, ἡ τῆς ἀναστάσεως τὴν εὐωδίαν ἐνεργήσασα· τὸ δὲ ἔραγον ἄρτον καὶ τὰ ἐξῆς, τὴν ἡδονὴν τοῦ πάθους καὶ τὴν νηπιώδη ἐπιείκειαν· μετ' ὧν τὰς μάστιγας καὶ τὴν χλύην ἢ ἡνεγκε καμωδούμενος θεοὶ· ἐπιθυμία γάρ φησιν ἐπιθύμησα φαγεῖν τὸ πάσχον· διὰ τὸν τσαυρὸν, τὸ ἔραγον ἄρτου μετὰ μέλιτος μεθελοῖ· τὸ δὲ ῥαπιδόμορον, ἱμπαιζόμενον, καλῶς τυπτόμενον ἐπιτεκῶς φέρειν, ἐπιον οἶνον μετὰ γάλακτος μου· φάγετε οἱ πλησίον μου καὶ τὰ ἐξῆς· τάχα τοὺς μαθητάς λέγων, ὅτε αὐτοὺς ἐπὶ τὴν τῶν μυστηρίων ἐκάλει μετευσίαν· φάγετε λέγων τὸ σῶμα μου, καὶ πίνει τὸ αἷμα μου.

2. Ἐγὼ καθιύδω καὶ ἡ καρδία μου ἀγρυπνεῖ.

Γρηγορίου.

Ἀκολουθῶς διαδίδχεται τὴν μέδην ὁ ὕπνος, ὡς ἂν διὰ τῆς πείψεως ἀναδοθείη τοῖς δαιτυμόσιν εἰς εὐεξίαν ἢ δύναμιν· διὰ τοῦτο μετὰ τὴν πανδαίσιαν ἐκείνην, ἐν τῇ ὕπνῳ ἡ νύμφη γίνεταί· ξένος δὲ τις ὁ ὕπνος, καὶ τῆς φυσικῆς συνεθείας ἀλλότριος, ἐφ' ὧν γὰρ ὁ νοῦς μόνῃ τῇ θεωρίᾳ τοῦ ὄντος εὐφραίνεται, οὐδενὶ τῶν αἰσθητηρίων παρενοχλούμενος, ὡς ὕπνῳ τινὶ πάρετος ἢ τοῦ σώματος γίνεταί· φύσις πάσης σαρκικῆς κατακοιμησθεύσεως κινήσεως διττῆς γὰρ οὕσης ἡμῖν ἡδονῆς, τῆς μὲν ἐν ψυχῇ δι' ἀπαθείας, τῆς δὲ διὰ ἀπάθους· ἐν σώματι, ἔνπερ ἂν ἡ προαίρεσις ἄληται, αὕτη κατὰ τῆς ἐτέρας ἔχει τὸ κράτος· διὰ τοῦτο ἡ ψυχὴ, ὅταν μόνῃ τῇ θεωρίᾳ τοῦ ὄντος εὐφραίνεται, πρὸς οὐδὲν ἐγρήγορε τῶν ἐνεργουμένων κατ' ἡδονὴν δι' αἰσθη-

κρίδων ἐσθιόμενος, ἀλλ' ὅφον ἑαυτοῦ τὸ μέλι ποιοῦμενος· ὅταν V.
 ἐν τῷ ἰδίῳ καιρῷ ὁ καρπὸς τῆς ἀρετῆς καταγλυκαίνει τὰ τῆς
 ψυχῆς αἰσθητήρια· τῷ διεφῶντι δὲ κρατὴρ γίνεται πλήρης οἴ-
 νου καὶ γάλακτος· πάντως δὲ οὐκ ἀγνοοῦμεν πῶς δένδρον ἢ
 σμυρναφόρον ὁ Παῦλος· νεκρῶν ὀσμήραι τὰ μέλη, καὶ δι' ἀπα-
 λείας ἀρωματίζων ὀσμήν τοῖς σωζομένοις ζωῆς· πῶς δὲ σιτοποιεῖ
 τῷ θεῷ τὰ ἔμφυχα τοῦ κήπου φυτά; κατὰ τὸ, ἰσαίνασα καὶ
 ἰδῶκατί μοι φαγίην· ἄρτος δὲ εὐφροσύνης ἐστὶν ἡ εὐποιία, τῷ
 μέλιτι τῆς ἐντολῆς γλυκαίνόμενος· πῶς δὲ πάλιν οἶνεσσι τὰ εὐέρ-
 γε τοῦ κήπου φυτά; πρὸς τοῦτο φησὶν, ὅτι ἰδίψησα καὶ ἐποτί-
 σαί με, γάλακτι τὸν οἶνον κερύσαντες, τῇ τῆς ἀνδραπείας φύ-
 σιως τροφῇ, ἣ τις καταρὰ καὶ ἀπλὴ καὶ νηπιώδης ὄντως καὶ ἁδο-
 λος καὶ πάσης πονηρίας αἰτίας καταβαρμένη· κατέλων δὲ ἡ πρὸς
 τὸν οἶνον μίξις τοῦ ὕδατος· ὅπερ δὲ ἐνταῦθα λόγῳ τοῖς φίλοις
 περιειλιύσατο, τοῦτο ἐν τοῖς εὐαγγελίοις διὰ τῶν ἔργων ἐποίη-
 σεν, διὰ τῆς θείας ἐκείνης βρώσειός τε καὶ πόσεως· φησὶν οὖν
 τοῖς δι' ἀρετὴν γεγενοσὶ πλεσίον, τὰ τοῦ εὐαγγελίου μυστή-
 ρια παρατιθέμενος· φάγεται οἱ πλεσίον μου καὶ πίστε, καὶ μεθύ-
 σθητε, λέγων, ἐκ τῆς τοιαύτης βρώσειός τε καὶ πόσεως, δι' ἧς
 μάδες αὐτοῦ ἑαυτοῦ τίς ἐξίσταται πρὸς τὰ θεϊότερα· ἀδελφοὺς
 δὲ καλεῖ, ὅτι ὁ ποιῶν τὸ θέλημα αὐτοῦ, ἀδελφός καὶ ἀδελφὴ καὶ
 μήτηρ ὠνόμασται.

Νείλου.

Ἦκουσεν ὁ νυμφίος τῆς παρακλήσεως, τοιαύτη γὰρ ἦν ἡ πα-
 ρακαλίσασα, ὡς μὴ παρακουσθῆναι, καὶ φησὶν· εἰσέλθον εἰς κή-
 πον μου καὶ τὰ ἐξῆς· ἐκείνη μὲν γὰρ καταβῆναι περικάλεισεν, ἡ
 μετριοφρονοῦσα, ἡ μᾶλλον πρὸς τὴν ἁλίαν ὁρῶσα καὶ τὸ ὕψος τοῦ
 νυμφίου· εὐτος δὲ εὐ καταβιβηκέναι, ἀλλ' εἰσεληλυθέναι λέγει·
 τὴν κατάβασιν τῷ τῆς ἰστορίας σημνύων ὀνόματι, διὰ τὴν πρὸς
 αὐτὴν διάθεσιν καὶ ἀγάπην· καὶ κήπον δὲ τοῦ παραδείσου ἑαυ-
 τῆς, ταπεινοφρονοῦσα καλεῖ· εὐ γὰρ ἂν εἴχε ἀκρόδρύων, εἰ κή-
 πος ἐτύγγανεν ὦν· παραδείσῳ γὰρ καὶ κήπου τὰ ἀκρόδρυα αὐ-

IV. κίεταται ταῖς ψυχαῖς· περὶ οὗ τὸ, ὁ Θεὸς ἀπὸ θαμνῶν ἔξει, τοῦτο-
ἐστιν ἐκ νότου.

Καταβῆλω ἀδελφιδός μου εἰς κήπον αὐτοῦ καὶ φάγέτω καρ-
πὸν ἀκροθρύων αὐτοῦ.

Γρηγορίου.

Πεπαρόχρησιασμένη φωνῇ, πᾶσι τοῖς οὔσι τὴν ζωὴν ἐκ τῆς ἰδίας
πηγῆς ἐπιδιδέουσαν ἢ νύμφη προστίθῃσι τράπεζαν, κήπον διὰ
τῶν ἐμφύλων δένδρων περιτυμμένον· ἡμεῖς δὲ τὰ δένδρα· εἴπερ
οὐ καὶ ἡμεῖς οἱ τροφὴν αὐτῇ προτιθέντες τὴν τῶν ψυχῶν ἡμῶν
σωτηρίαν· κατὰ τὸ, ἑμὸν βρώμα ἐστὶν ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ
πατρὸς μου· καρπὸς δὲ ἡμῶν ἡ προαίρεσις· ἐπειδὴ οὐκ ἔστιν ἡμᾶς
ἄλλως ἀναληφθεῖναι πρὸς τὸν ὑψίστον, εἰ μὴ πρὸς τὸ χυδαμάλω-
τερον ἐπικληθεῖν ὁ ἀναλαμβάνων πραιεὶς κύριος· εὐκτικῶς τὸ κα-
ταβῆλω φησὶν, ἐπιδεικνυμένη τῇ θεῷ τῶν τῆς ἀρετῆς ἀκροθρύων
τὴν εὐφορίαν.

C A P. V.

V. 1. Εἰσέλθον εἰς κήπον ἀδελφῆ μου νύμφη· ἐτρώγεα σμύρναν
μετὰ ἄρωμάτων μου· ἔφαγον ἄρτον μου· ἐπιον οἶνον μου μετὰ
γάλακτος μου· φάγετε οἱ πλεσίον μου, καὶ πίστε· καὶ μεθύσαθ-
ε· ἀδελφιδοί μου.

Γρηγορίου.

Ἦρμωσε καὶ νῦν τὸ, ἔτι σου λαλοῦντος, ἰδοὺ πάρωμι· γι-
γυνώσκω γὰρ εὐδοῦν ἐν τῷ κήπῳ τῶν τῆς ἀρετῆς ἀκροθρύων ἐπι-
φορηθῆναι καὶ διήγημα τὴν εὐωχίαν ποιεῖν· εἴ τι δὲ καλὸν παρ'
ἑαυτοῦ, καὶ τοὺς μακαρίους κήπους, τοιαῦτα φέρειν παρασκευά-
ζει φυτὰ· τῷ μὲν γὰρ τῆς εὐωδίας τρυφῶντι σμύρνα γίνεται με-
τὰ ἄρωμάτων, διὰ τῆς τῶν ἐπιγείων μελῶν νεκρότητος, τὸν κατ-
αρόν καὶ εὐωδῇ μυρεψοῦντι βίον, τὸν ἐκ ποικίλων τῶν καὶ δια-
φόρων τῶν τῆς ἀρετῆς ἄρωμάτων συγκεραννύμενον· τῷ δὲ τὴν
τελειωτέραν ἐπιζητοῦντι τροφὴν, ἄρτος γίνεται, οὐκ ἔτι ἐπιπι-

τοῦ ἡλίου τῷ νοτιαίῳ μέρει πρὸς τὰς δυσμὰς ποιεῖσθαι αὐτο IV. τοῖνον ἢ κατὰ τῶν παθῶν καὶ τῆς ἀντικειμένης δυνάμεως τὸ κράτος ἀναδυσσάμενη, κατ' ἐξουσίαν τῆς ἰδίας ἀρχῆς τὸ ψυχρὸν πνεῦμα ἀποδιώκει· προσκαλεῖται δὲ τὸν μεσημβρινὸν καὶ θερμὸν, ὅπερ ὀνομάζει νότον· δι' οὗ τῆς τρυφῆς ὁ χειμάρρῃς ρεῖ, ὥς τι τῇ βιαίῃ πνοῇ, καθάπερ ἐν τῷ ὑπερώῳ τοῖς μαθηταῖς τοῖς ἰμψύχοις φυτοῖς ἐπιπισόντα, κινῆσαι τοῦ θεοῦ τὴν φυτείαν, πρὸς τὴν τῶν ἀρωμάτων φορὰν· καὶ παρασκευάσαι διὰ στόματος ρεῖν τὴν εὐωδὴν προφητείαν καὶ τὰ σωτήρια τῆς πίστεως δόγματα· τοιοῦτος γὰρ ποταμὸς ἀρωμάτων ἦν, ἐκ τοῦ κήπου τῆς ἐκκλησίας ῥέων διὰ τοῦ πνεύματος ὁ μέγας Παῦλος· οὗ τὸ ρεῖθρον Χριστοῦ εὐωδία ἦν τοιοῦτος ἄλλος, ὁ Ἰωάννης, ὁ Λουκᾶς, καὶ οἱ λοιποί.

Νεῖλου.

Τῶν προτιρημένων φυτῶν δεῖξαι βουλομένη τὸ εὐγενὲς καὶ δόκιμον ἢ νόμφη, τῶν πειρασμῶν προσκαλεῖται τὰ πνεύματα· καὶ τὸν μὲν βορρᾶν ἠττηθῆντα ἀποσείμπεται· τὸν δὲ νότον ἀγωνισόμενον προσκαλεῖται· ἡ πάντας ἅμα καλεῖ θαρρόυσα τῇ ἐκ γυννασίας καὶ συνεργείας θεοῦ προσοῦσῃ αὐτῇ δυνάμει· οὐκ ἄλλως γὰρ τῶν ἀρετῶν τὸ δόκιμον φαίνεται, εἰ μὴ πλεθρὸς πειρασμῶν τῇ καρτερίᾳ προσβαλὼν, τὰ τῆς ὑπομονῆς κρουνηδὸν εἰς τοῦμφανὲς ἐξαγάγῃ, δίκην ρεύματος, ἀρώματα· καὶ φανεροὺς αὐτοὺς πᾶσι δεῖξαι, ἀοιδόιμῃς αὐτοὺς ἀπεργάσθαι· μετὰ τοῦτο οὖν εἰς τὸν κήπον παρακαλεῖ καταβῆναι τὸν νυμφίον· τῆς ὁσμῆς τῶν ἀρωμάτων ἀντιληφόμενον, καὶ βρωσόμενον καρπὸν ἀκροδρύων· βρώσεις γὰρ ἀληθῆς τοῦ νυμφίου, ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, καὶ οἱ τοὺς πλωχοὺς δὲ τρέφοντες, βρῶσιν ἐτοιμάζουσι τῷ Χριστῷ· ὅσοι δὲ παρορῶσι πένετα, συχὴ εἰσὶν ἄκαρπος καὶ ξηρά.

Ἐπιγενοὺς.

Ἔοικεν ἐπιτιμᾶν ἢ νόμφη τῷ βορρῆᾳ, τὴν ἐξουσίαν λαβῆσα παρὰ τοῦ ἐπιτιμήσαντος τῷ ἀνέμῳ νυμφίῳ· διὸ παρὰ τοῖς τρισὶν εὐαγγελισταῖς ἐπιτιμηθῆναι τῷ ἀνέμῳ εἶρηται· οἱ δὲ ἀνέμοι ὑπὸ τῶν ὑπακούουσιν αὐτῷ· Χριστῷ οὖν ἐξωθουμένους τοῦ διαβόλου, εἰσο-

IV. νάρθων, τοὺς τῇ ἀκμῇ τῆς Θεοσεβείας τὸ Σερμὸν καὶ διαύπειρον τοῦ ζήλου πεποιημένους· νάρθος δὲ καὶ κρόκος καὶ κάλαμος καὶ κινάμωμον, ἐπειδὴ συντιθέμενα ποιεῖ τὸ ἅγιον τῷ νόμῳ θυμίαμα, οἱ τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες εἰσὶν· πρῶτα δὲ μύρα, οἱ τὴν περὶ τριάδος γνώσιν εὐληφότες· σμύρνα δὲ καὶ ἄλκυ, οἱ τὰ μέλη νεκρώσαντες καὶ συνταφέντες Χριστῷ· πηγὴ δὲ κήπων, ὁ τοὺς ἀσθενεστέρους ποτίζων λόγος· καὶ φρέαρ ὕδατος ζῶντος, ὁ τὰ βαυτίτερα τοῖς πολλοῖς ἀσύνοπτα παραδιδούς μυτήρια· ροίζουσαν δὲ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ Λιβάνου εἶπεν τὴν πηγὴν ἢ τὸ φρέαρ, διὰ τὸ τοὺς διδασκάλους τῆς ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ ἰουδαϊκοῦ ὀρμᾶσθαι γίνεσθαι· τούτους γὰρ σημαίνει ὁ Λιβάνος, καὶ τὸ ροίζωμα τῆς πηγῆς, δείκνυσιν ὁ Παῦλος Ἀθηναίοις δημηγορῶν, καὶ ποταμοὺς λόγων ἀναστέλλων τῷ οἰκίῳ ρείθρῳ τοῦ λόγου· ταῦτα παράδεισον ὁ λόγος ὠνόμασεν, ἵδνα τῆς νύμφης ὄντα· οὗς αὐτῇ πρὸ γάμου προσήνεγεν ἢ ἀπίστευτοι, τὸ σιμνόν καὶ ἐν τούτῳ τῆς παρθενικῆς φυλάττουσα καταστάσεως· αἱ γὰρ ἀποστολαὶ τοῦτο σημαίνουσιν· ὅτι οἱκοὶ μένουσα καὶ θαλαμειομένη, αἰδημένως τὰ δῶρα δι' ὧν ἄξιον ἦν τῇ νυμφίῳ προσήνεγεν.

16. Ἐξεγέρθῃτι βορρᾷ, καὶ ἔρχου νότε· διαύπεισου κήπον μν, καὶ βευσάλωσαν ἀρώματά μου.

Γρηγορίου.

Καὶ ἡ νύμφη μιμεῖται τὸν ἐγερθέντα νυμφίον, καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐπιτιμῆσαντα, καὶ οὐχ' ἡρεμῶν ἐπιτάσσειν, ἀλλ' ἀποχωρεῖν καὶ φυγεῖν διακίλεύεται ὡς ἂν ἀκαλύτως ὁ νότος ῥέῃ, μηδὲ μιᾶς ἀντιπνοίας ἐμποδιζούσης αὐτοῦ τὴν φορὰν· τί δ' ἂν λέγοι βορρᾷν; ἢ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους τὸν τῆς κατ' ἐφείας τοῦ χειμῶνος τοῦ νοητοῦ ἐργάτην, ὃς ἐν ταῖς παρομοίαις σκληρὸς ὀνομάζεται, διὰ τὸ τῶν ψυχῶν ἀπαλὸν φύσει, ὕδατος δίκην ἀπολιθεῖν διὰ τῆς πῆξεως καὶ σκληρὸν ἀπεργάζεσθαι· διὰ τί δὲ τούτῳ τῷ ὀνόματι παρομοίωται; διὰ τὸ ἐκείνον τόπον ἀφ' ἧς γῆ τε εἶναι καὶ κατεψυγμένον εἰς αἰὶ διαμένειν· μήτε λαμπόμενον ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, μὴ θαλαπόμενον διὰ τὸ τὴν κίνησιν

μέρος τοῦ ἑλαίου τοῦ χρίσματος· ὁ πρὸς τοῦτο δὲ φθάσας τοῦ IV, βίου τὸ μέτρον, διὰ πάντων ἐν ἑαυτῷ τοὺς θεῖους δείκνυσι χαρακτηριστας· ὅπερ ἐμφαίνει τὸ ἀπὸ πάντων ξύλων τοῦ Λιβάνου· οὐ γὰρ μονοειδὲς τὸ ξύλον τοῦ λιβάνου ὅθεν λιβανωτὸς ἀπορρίει, ἀλλ' ἔστι τις ἐν τοῖς ξύλοις διαφορὰ τὸ τοῦ ἀρώματος σχῆμα, τῇ εἶδει τοῦ ξύλου συνεξαλλάσσουσα· ὁ τοίνυν ἐπισημαίνων ἐν οἷς πράττει τῶν τοῦ Λιβάνου ξύλων τὸ κάλλος, οὗτος ἐν ᾧ τὸ θεῖον εἶδος χαρακτηρίζεται οὐδεὶς δὲ τῆς θείας δόξης, κοινωνὸς γίνεται, μὴ σύμμορφος· πρότερον τῇ ὁμοιωματὶ τοῦ θανάτου γενόμενος· διὸ ἐπάγεται σμύρνα καὶ ἄλγη, τὴν ταφὴν ἐνδείκνύμενα· πρῶτον δὲ μύρον φησὶν τὸ ἀμυγίς ἀπάσης καπηλείας ἐμφαίνων καὶ καθαρὸν τῶν δογμάτων· ἡ δὲ πηγὴ ἑτοιμος πρὸς πόσιν παντὶ τῇ αἰτοῦντι λόγον· τὸ δὲ φρίαρ, τὸ βάθος τοῦ πλούτου δηλοῖ οὐ δὴ πηγὴ καὶ τὸ ζωτικὸν φρίαρ ἀπὸ Λιβάνου, τοὔτιστα θεοθεν εἰς ἑαυτὴν ὅξυ καθίσταται τὸ ρεῖθρον.

Κυρίλλου.

Αἱ γὰρ ἀρεταὶ μὲν, διὰ τῶν ἀρωμάτων σημαίνονται· ξύλα δὲ τοῦ Λιβάνου, τοὺς προφήτας φησὶν· διὰ δὲ τῆς σμύρνης καὶ τῆς ἄλγης, ὅτι ἐνταφιασθεὶς ὁ Χριστὸς ἐκοινωνήσῃ τοῖς προλαβούσιν ἁγίοις· κατελθὼν γὰρ εἰς ἄδου τούτους ἀνέγαγεν.

Νείλου.

Τὰ δῶρα τῆς νύμφης παράδοισιν ὀνομάζει Χριστὸς, διὰ τὸ πάντα ἔχειν τὰ παρὰ ἀνθρώποις τίμια· ἔχει δὲ οὗτος ὁ παράδεισος, ῥόας μὲν, τοὺς τῇ αὐστηροτέρῃ βίῃ τὸ ἰδῶδιμον τῆς ἀρετῆς ἐγκρύπτοντας, τάχα τοὺς τὸν μοναδικὸν καὶ ἐγκρατὴ τρόπον ἐπαρηρημένους· καρποὺς δὲ ἀκροδρύων, τοὺς τῇ καρπῷ κομῶντας τοῦ πνεύματος, ἀγάπῃ χαρᾷ εἰρήνῃ, μετὰ τοῦ ἐναρέτου καὶ τὸ μιλίχιον ἔχοντας· οἱ μὲν γὰρ τῇ ῥόᾳ ὁμοιοῦμενοι, ἔχουσι τὸ ἀσεμνὲς καὶ αὐχμηρὸν σκυθρωπάζοντες· οἱ δὲ τοῖς ἀκροδρύοις παραπλήσιοι, τὸ πρὸς πάντας προσανέ· ἀγάπῃ γὰρ καὶ χαρᾷ καὶ εἰρήνῃ τούτων ὁ καρπός, ὧν χρηστότερον οὐδὲν, φαιδρῶ διαδίδουσι διεξιουμένων τοὺς ἐντυγχάνοντας· ἔχει δὲ καὶ κύπρους μετὰ

IV. τοῦ στόματός σου ἀποστελλόμενος παράδεισος ἐστὶ ῥῶν· αἱ δὲ ῥοαὶ, παγκαρπίαν τινὰ τῶν ἀκρόδρῶν ἐκρύπτει, τὰ ἀκρόδρῳα, κύπρος καὶ νάρδος καὶ τὰ ἑξῆς· τίς δὲ ὁ λόγος, ἢ ὁ τῆς πίστεως; ὅς ἐν τοῖς ὑποδεχομένοις παράδεισος γίνεται διὰ τῆς ἀκοῆς ταῖς καρδίαις ἐμψυτευόμενος; ῥῶν δὲ πλήρη φησὶν, ἔπειθ' ὅτι ὁ δίκαιος ἐν ταῖς πικραῖς τοῦ βίου περιστάσεσιν, μάλιστα καρποφορεῖ, καὶ ἐν αὐταῖς ἔχει τὸ γλυκὺ καὶ τρόφιμον, ὥσπερ ἡ ῥοα, ἔνδον τοῦ στυφνοῦ τὸ ἰδῶδιμον· διὰ τοῦτο τοῖνυν δίκην ῥῶν παραδείσου ἐν ταῖς τῶν ἀκρόδρων ψυχαῖς ὁ ἀποστελλόμενος παρὰ τῆς νύμφης λόγος ἐργάζεται· ἵνα μάθωμεν διὰ τῶν λεγομένων, μὴ διὰ τινος ἐκλύσιως καὶ τρυφῆς κατὰ τὴν παρούσαν ζωὴν μαλακίζεσθαι, ἀλλὰ τὸν κατεσκληρότητα διὰ τῆς ἐγκρατείας αἰρεῖσθαι βίον· οὕτω γὰρ ἂν ἀπρόσιτος γένοιτο τοῖς κλέπταις ὁ τῆς ἀρετῆς καρπός, τῇ στυφῇ τῆς ἐγκρατείας περιβολῇ πεφραγμένος· χρὴ δὲ καὶ πᾶσαν εὐωδίαν τὸν τῆς ψυχῆς φέρειν παράδεισον, διὰ τῆς πολυειδοῦς τῶν ἀρωμάτων φύσεως, ἐν τοῖς ἀκρόδρῳοις εὐρισκομένοις· καὶ πρῶτον μὲν, κύπρος· μετὰ νάρδων, τὸ θερμὸν καὶ εὐώδες ἔχοντες, ἵνα γένηται τῷ ἁγίῳ πνεύματι ζῶν· ἔπειτα δὲ κρόκος, ὅς παρηγορεῖ τὰς ὀδύνας, μίσως τε ψύξεως ἔχων καὶ θερμότητος· οὕτω γὰρ αἱ ἀρεταὶ μίσως ἔχουσιν ὑπερβολῆς τε καὶ ἐλλείψεως· ἢ τὸν τῆς πίστεως λόγον διὰ τοῦτο παρεμφάνει, τὴν εἰς πάλιν καὶ υἱὸν καὶ ἁγίου πνεύματος ὁμολογίαν, διὰ τὴν τριπλὴν τὴν εὐρισκομένην ἐν τοῖς ἄνδρεσι τούτοις· καὶ ἐν τὰ τρία ὑπάρχοντα κατὰ τε εὐχροίαν καὶ εὐπνοίαν· εἴτε κάλαμος καὶ κινάμωμον, τὰ ἀκρόδρῳα τὰ ἐκ τῶν ῥῶν τοῦ παραδείσου καρποφορούμενα· ἀλλὰ κάλαμος μὲν τοσοῦτον εὐπνοίαν ὑπερέχει, ὥς πρὸς τὸ ἱερατικὸν θυμιάμα ὑπὸ τοῦ νόμου παραλαμβάνεσθαι· τὸ δὲ κινάμωμον ποικίλην ἐνέργειαν διὰ τινος φυσικῆς δυνάμεως ἐπαγγέλλεται· καὶ γὰρ ἐν τοῖς θερμοῖς ἐκβαλλόμενον ἀποφύχει· δεικνύντος τοῦ λόγου, ὅτι ὅταν τις δι' ἐπιθυμίαν ζῶν ἢ τῷ θυμῷ πυρακτούμενος, τῷ λογισμῷ χρὴ κλέσθαι τὴν πάντη· ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλως καὶ αὐτὸ

ἡ νύμφη· καὶ τούτων τῶν λαχάνων ἐστὶ κῆπος, καὶ ἀσθενούν- IV.
των ἐστὶ παραμυθία, ἀλλὰ καὶ πρὸς φιλίαν καὶ χάριν παρατί-
θενται· ἔδει γάρ καὶ λάχανα τὸν τῆς νύμφης ἔχειν παραδείσων·
ἵνα μὴ τῶν νηπίων ἔχόντων γάλα, καὶ τῶν τελείων ἄρτων καὶ
οἴνου τρεφομένων, καὶ τῶν ἐντροφώντων τοῖς λόγοις μίλιτι γλυ-
καινόντων, τὸν τῶν θείων νοσημάτων αἰσθόμενον λάρυγγα μόνοι
οἱ ἀσθενεῦντες ἀποσερῶνται τῆς καταλλήλου τρυφῆς· κεκλεισμέ-
νος δὲ ἐστὶν οὗτος διὰ τοὺς παραπορευομένους καὶ διὰ τὸν λυ-
μαινόμενον τὰ ἀπερίφρακτα ὡς ἐκ δρυμοῦ· καὶ πηγὴ δὲ ἐστὶν
ἐσθραγισμένη, ἵνα μὴ πρὸ χειρὸς ἢ τοῖς ἀναξίοις ἀντλεῖν ἐπι-
χειροῦσιν· αἰρετικῶν γὰρ ὀφθαλμοῖς καὶ δυνάμεων ἀντικειμένων
ἄφαστος εἶναι θέλων τὴν νύμφην, πηγὴν αὐτὴν καλεῖ ἐσθραγι-
σμένην, τῇ σφραγίδι τὸ ἀνεπιβούλευτον σημαίνων.

Ἱερειγίους.

Διούτερον, τὸ κῆπος κεκλεισμένος ἐρρίθη, τὸ μὲν ἐπὶ προ-
κόπτοντος, τὸ δὲ ἐπὶ τελείου, ὅτε τὸ ἡγεμονικὸν αὐτοῦ καθ-
οραδὴν, τῇ τῆς θεολογίας σφραγίδι τετύπεται· ἡ καὶ νῦν μὲν
ἡ νύμφη κῆπος ἐστὶν κεκλεισμένος μόνον, ἐν δὲ τῇ μέλλουσι αἰῶ-
νι διὰ τὴν τελειότητα καὶ τὸ βίβαιον, καὶ πηγὴ ἐστὶν ἐσθρα-
γισμένη· παντὶ γὰρ τῇ ἔχοντι δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται·
νῦν μὲν οὖν ἡ γραφὴ κῆπου εἶναι ἀπλῶς· ἀλλαχοῦ δὲ ὡς περὶ
ἐτέρου, καὶ τὸ λαχανεῖας προστίθησιν.

Ἀποστολαὶ παραδείσου ῥοῶν μετὰ καρποῦ ἀκροθρύων· κύ- 13.
προι μετὰ νάρδων· νάρδος, καὶ κρίκος, καὶ κάλαμος, καὶ κι- 14.
νάμωμον, μετὰ πάντων ξύλων τοῦ Λιβάνου· σμύrna, ἀλὼν, με-
τὰ πάντων πρώτων μύρων· πηγὴ κήπων φρέαρ ὕδατος ζῶντος 15.
καὶ ῥιζοῦντος ἀπὸ Λιβάνου.

Γρηγορίου.

Ὅρα τὴν ἀνοδὸν, εἰς τοσοῦτον γὰρ ὑψώθη τῆς ἐπὶ τὸ μεί-
ζον αὐξήσεως, ὡς ἐκ στόματος αὐτῆς βλαστάνειν παραδείσων·
οὕτω γὰρ τὸ ἑβραϊκὸν ἀντὶ τοῦ ἀποστολαὶ σου, ἐκ στόματός
σου παράδεισος· ῥοῶν ἔχει· φησὶν οὖν ὅτι ὁ λόγος σου ὁ δὲ

IV.

Κυρίλλου.

Κλείεται μὲν τῷ κόσμῳ, τῷ δὲ ἐπ' οὐρανίῳ νύμφῃ ἑνώνεται· ἡ δὲ παρὰ τῷ ἁγίῳ πνεύματι ἐσφράγισται ἢ χριώμεθα μετὰ τὸ βάπτισμα.

Γρηγορίου.

Διὰ τούτων πάλιν μανθάνομεν, πῶς ἂν τις γένοιτο τοῦ κυρίου ἀδελφὴ καὶ ὁμόζυγος· νύμφη μὲν γὰρ γίνεται, διὰ τοῦ προσκολληθῆναι τῷ κυρίῳ· ἀδελφὴ δὲ, διὰ τοῦ τὸ θεῖον αὐτοῦ καταεργάσασθαι· ὁ δὲ τοιοῦτος κῆπος εὐδαλὴς γενέσθω· πάντων ἔχων ἐν ἑαυτῇ τῶν φυτῶν τὴν ὥραν καὶ καρπὸν, προβαλλέσθω τοῦ πνεύματος· κεκλεισμένος δὲ τοῖς ἔχθροῖς τῷ τῶν ἐντολῶν περιφράγματι· ὥς μὴδὲ μίαν κατ' ἑαυτοῦ παρασχεῖν τῷ κλήπτη καὶ τοῖς θηρίοις τὴν παράθον· ἀλλὰ τῇ κῆπῳ τούτῳ καὶ παγῆς ἐστὶ χρεία, ὥς ἂν εὐδαλὴς διακρίνῃ τὸ κάλλος τῷ ὕδατι, εἰς τὸ διανεκρὶς πωαινόμενον· διὰ τοῦτο συνέζηυξεν ἐν τοῖς ἰσπαῖνοις τὴν παγὴν τῇ κῆπῳ· αὕτη δ' ἂν εἴη ἡ διανοητικὴ τῆς ψυχῆς ἡμῶν δύναμις· ἡ παντοίους ἐν ἡμῖν λογισμοὺς βρούσασα τε καὶ παγάζουσα· ἀλλὰ τὸ ἡμετέρα γίνεται ἡ παγὴ, κατὰ τὸ ἡ παγὴ τοῦ ὕδατος ἔσω σοι ἰδίᾳ· ἡγουν τὸ τῆς διανοίας ἡμῶν κίνημα ὅταν πρὸς τὰ συμφέροντα ἡμῖν κινεῖται, πᾶσαν συνέργειαν πρὸς τὴν τῶν ἀγαθῶν κτῆσιν παρεχόμενον, καὶ μὴ πρὸς ἀλλετρίους καὶ πονηροὺς λογισμοὺς ἐκχεόμενον, ἐξ ὧν φύονται ἀκανθᾶι· ὥστε δὲ καὶ ἡ σφραγὶς τὸ ἄσυλον σημαίνει, τὴν ἀκροτάτην εἰσὶν ἀρετὴν μαρτυρεῖν τῇ νύμφῃ, ὅτι ἀνέπαφος αὐτῆς μένει τοῖς ἔχθροῖς ἡ διάνοια, ἐν καθαρότητι καὶ ἀπαθείᾳ φυλαττομένη τῷ ἰδίῳ δεσπότῃ ἢ καὶ μὴ τοῖς σωματικοῖς ἐνασχολεῖσθαι, ἀλλὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν δι' ἀρετῆς ποιῆσθαι παρακελεύεται.

Νείλου.

Ἔστι λάχανα πολλάκις κρεῶν προκρινόμενα, ὅταν μάλιστα μὲν ταῦτα ἐκκλησιαστικῆς συγκαταβάσεως ἢ τῶν ἀσθενῶν παραινέσεις πρόσφορος· τὰ δὲ κρέα, αἰρετικῆς διδασκαλίας, ὡμὰ καὶ ἀκατήργαστα· μετὰ ταῦτα εἶναι καρπῶν παντοίων ἀρετῆς κῆπος

ποὺς ἅπαντας· ποιῶν γὰρ σόματος ἐν φιλήματι κρίνεται, τοῦ IV. ὑπὸ τὴν γλῶτταν μέλιτος ἐλεγχόμενου· κοινωνία γλῶττης ἐτίρας καὶ καρθίας διαΐσεις, γνώσει τοῦ τὰ κρυπτά δοκιμάζοντος καταλαμβάνεται· ἐπειδὴ δὲ ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς καρθίας τὸ στόμα λαλεῖ, σποχάσσασθαι ἔστι τὸ ἄλλος τῶν νοημάτων τῆς νύμφης, ἐκ τοῦ ἀποστάζοντος τῶν χειλέων αὐτῆς κηρίου· ὅσμη δὲ ἱματίων αὐτῆς πρὸ μικροῦ μὲν ὑπὲρ πάντα τὰ ἀρώματα, νῦν δὲ οὐχ' ὑπὲρ λίβανον, ἀλλ' ὡς ὅσμη λιβάνου· ἀντὶ τοῦ ὑπερβολικοῦ, συγκριτικῷ ὀνόματι δηλημένη· πάλιν δὲ τὴν ἴων πρακτικῶν ἀρετὴν, τῇ τῶν θυμιαμάτων ὅσμη, διὰ τὸ πρὸς θεῖον καταβύβυσθαι ὁμοίωσεν· ὅσμην λιβάνου τὴν τῶν ἔργων εὐωδίαν εἰρηκώς.

Καὶ ὅσμη ἱματίων σου ὡς ὅσμη λιβάνου.

Γρηγορίου.

Ἦγουν κεκόσμησαι θεολογίας πνέουσιν ἱματίοις· ἐπεὶ οὐ μονοειδής τις ἔστιν, οὐδὲ μονότροπος ἡ κατ' ἀρετὴν πολιτεία, ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ τῆς τῶν ὑφασμάτων κατασκευῆς, διὰ τῶν πολλῶν νημάτων ἡ ὑφαντικὴ τέχνη τὴν ἐσθῆτα ποιεῖ, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ἐναρέτου ζωῆς πολλὰ χρὴ συνδραμεῖν, δι' ὧν ὁ ἀρετῆος ἔμφανιται βίος· ἅπερ καὶ ἀπαριθμεῖται ὁ θεὸς ἀπόστολος, χαρὰν, εἰρήνην, μακροθυμίαν, καὶ τὰ τοιαῦτα· τούτῃ χάριν ἀποδέχεται τὸ ἐν ἐσθῇ κόσμον τῆς νύμφης, ὡς τῷ λιβάνῳ κατὰ τὴν ὅσμην ὁμοιούμενον· καὶ φησὶν ὅτι σοὶ ὦ νύμφη τῶν ἀρετῶν ἡ περιβολή, τὴν θεῖαν μιμεῖται μακαριότητα, διὰ καθαρότητος καὶ ἀπαθείας τῇ ἀπροσίτῳ φύσει ὁμοιούμενη· τοιαύτη γὰρ ἡ τῶν ἱματίων ὅσμη, ὡς πρὸς τὸν λίβανον ἑμφερῶς ἔχειν τὸν ἀντικείμενον εἰς τὴν τοῦ θεοῦ τιμὴν.

Κῆπος κεκλεισμένος, ἀδελφὴ με νύμφη· κῆπος κεκλεισμένος, 12. παγὴ ἐσφραγισμένη.

Ἀπολινκρίου.

Κῆπος δὲ ἄλλως κεκλεισμένος ἡ νύμφη, διότι πλείονα τοῦ φαινομένου κατὰ διάνοιαν ἔχει.

IV. δι' ὅτε ἀπὸ οἴνου ἐκαλλιώθησαν, εἰς τὸ τῆς ὑπομασμένης τοῖς λογικοῖς τραπέζης, καὶ τοῦ μεθύσκοντος ποτηρίου ἀπολαύειν φθασάντων· οὐ ταυτὸν γὰρ γάλα καὶ οἶνος· τὸ μὲν γὰρ νηπίων, τὸ δὲ γελίων τροφή· ἐπεὶ οὖν τοῖς σιτίοις τῆς μητρὸς ἐξομοιοῦται τὸ γάλα, καὶ τοὺς τειθυνομένους τρέφει καταλλήλῃ πύθῃ, τότε ἀπὸ οἴνου τῆς νύμφης οἱ μαστοὶ καλλιοῦνται, ὅτε τοὺς μαθευομένους τῇ λόγῳ τελείαν πρὸς εὐπροσύνην πνευματικὴν παιδεύωσι διδασκαλίαν, τῇ μυστικῇ τονοῦντες αἵματι τὰ αἰσθητήρια τῶν γνωρίμων, πρὸς τὴν τῶν συμπερόντων ἐπίγνωσιν· ὅση δὲ ἱματίων σου τῆς νύμφης εἰσὶν οἱ πρακτικοί, καὶ τοῖς ἔργοις τῶν ἀρετῶν εὐωδιάζοντες· ἱμάτια γὰρ, αἱ ἡθικαὶ ἀρεταὶ· ὡς καὶ Παῦλος ἐνδύσασθαι λίγων χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην· πρῶξις γὰρ πρὸς σωτηρίαν, θεωρίας ἐπιταδισιτέρα.

II. Κηρίον ἀποστάζουσι χεῖλη σου νύμφη· μέλι καὶ γάλα ὑπὸ τῆς γλώσσης σου.

Φίλωνος.

Μέλι τὸ εὐαγγέλιον, γάλα ὁ νόμος.

Γρηγορίου.

Πλήρης σοι, φρεσὶ, γέγονεν ἡ καρδία τῶν τῆς παντοδαπῆς παιδεύσεως κηρίων· ὁδὸν προσφέρεις ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας τὰς μελιχοῦς τῶν λόγων σταγόνας, ὡς εἶναι μέλι τὸν λόγον συναναμιγνύμενον τῇ γάλακτι· οὐ γὰρ μονοειδῆ τοῖς ἀκούσιν τὴν ὠφέλειαν παρέχεις, ἀλλὰ καταλλήλως πρὸς τὴν τῶν διχομένων δύναμιν· ὡς καὶ τοῖς τελειοτέροις καὶ τοῖς νηπιάζουσιν οἰκείως ἔχειν, τοῖς μὲν τελειοτέροις μέλι, τοῖς δὲ νηπιάζουσι γάλα γίνεσθαι.

Νεῖλου.

Τῆς κατ' ἔξιν ὑπαρχούσης πρὸς πᾶσαν κατάστασιν ὠφελίμου διδασκαλίας τῇ νύμφῃ, μέλιτος καὶ γάλακτος ὁνομαζομένης, ἡ κατ' ἐνέργειαν κηρίον εἴρεται· αὕτη γὰρ ἀποστάζει πᾶσιν, ἐν προφορᾷ τοῦ λόγου δηλουμένη· ἐκείνη δὲ ἐστὶν ὑπὸ τὴν γλῶσσαν λανθάνουσα, πλὴν τοῦ κοινωνοῦντος αὐτῇ νυμφίῳ, τοὺς λοι-

Ἱερεινοὺς.

IV.

Τὸ ἐνδεμα εἶρεται παρὰ τὸ ἐντίθεσθαι καὶ ἐνορμᾶσθαι τῷ τραχήλῳ τῆς νύμφης· εἰ δὲ ὡς δύο νεβροὶ δορκάδος, ἔμειναν οἱ μαστοὶ τῆς νύμφης, τὸ τί ἐκαλλιώθησαν; οὐκ ἂν ἐρρέθη θυμαστικῶς περὶ τοῦ ὡς ἔργον διανοητικοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸ διπλοῦν τοῦ θαύματος, τὴν αὐξήσιν τοῦ κάλλους ὑπείδειξιν· ὅποιον τὸ ἐκαρδίωσας ἐκ δευτέρου ῥηθὲν· ἱμάτια δὲ τῆς νύμφης, οἱ ἐνδεδυμένοι Χριστὸν Ἰησοῦν, σπλάγχχνα οἰκτιρῶν καὶ χρηστότητα καὶ ταπεινοφροσύνην· χεῖλη δὲ οἱ διδάσκαλοι· καὶ καρία μελίτος λόγοι καλοὶ· εἰργάσαντο δὲ κερῖον καὶ μέλι, προφῆται καὶ ἀπόστολοι.

Τί ἐκαλλιώθησαν οἱ μαστοὶ σου ἀδελφὴ μου νύμφη; τί ἐκα- 10.
λιώθησαν μαστοὶ σου ἀπὸ οἴνου; καὶ ὅσμη ἱματίων σου ὑπὲρ
πάντα τὰ ἀρώματα.

Γρηγορίου.

Ἐπισφραγίζει τῆς νύμφης ὁ νυμφίος τὸν παρὰ τῶν φίλων ἐγκώμιον, ἐπαινῶν αὐτὴν ἐν ταῖς τῶν ἀγαθῶν διδαγμάτων πα-
γαῖς, οἶνον ἀλλ' οὐκ ἐτι γάλα· προχεοῦσαις· δι' οὗ ταῖς τι-
λειωτέραις καρδίαις ἡ εὐφροσύνη· ἡ δὲ τῶν ἀρετῶν εὐωδία πᾶν
ἄρωμα φησὶν νενίκηκε νομικόν, μυριψοῦμενον τοῖς εὐαγγελικοῖς
ἐπιτάγμασιν· ὅμοια δὲ τὰ τοῦ νυμφίου, τοῖς ἐν ἀρχῇ παρὰ τῆς
νύμφης πρὸς ἑαυτὸν εἰρημένους· ὅτι ἀγαθοὶ οἱ μαστοὶ σου ὑπὲρ
οἶνον, καὶ ὅσμη μύρων σου ὑπὲρ πάντα τὰ ἀρώματα· τοιοῦτου
γὰρ τὸ θεῖον ἔργον, ἵαν ὁμοίους· ἑαυτοὺς αὐτῷ διὰ τῆς προαι-
ρέσεως θείζωμεν· διὸ νῦν ἡ νύμφη τὴν ὁμοίαν ἀπόκρισιν δέχε-
ται πρὸς τὸ κρεῖττον ἀλλοιωθεῖσα· ὅθεν καὶ ἀδελφὴν αὐτὴν κα-
λεῖ διὰ τὸ οἶνον παγάζειν ὁμοίως αὐτῇ.

Νεῖλου.

Βελτίωσιν καὶ προκοπὴν τῶν μαστῶν διηγῆται τῆς νύμφης·
πρότερον μὲν ὅτε ἐν κρίνοισι δύο νεβροὶ δίδυμοι δορκάδος ἐνέ-
μουντο· τάχα τῶν πεμψινομένων ὑπὸ τοῦ κύριου, καὶ εἰς τόπου
χλόης κατασκηνοῦντων, προβάτων τὴν κατάστασιν ἐχόντων· νῦν

IV. ψυχὴ μία διὰ τὸ μὴ πρὸς διαφόρους διαθέσεις μερίζεσθαι· καὶ ἡ θεία τοῦ τραχήλου σου τὸ τίλειον ἔχει τὸν θεῖον ζυγὸν ἐφ' ἑαυτῆς ἀραμένῃ· τοῦτο γὰρ τὸ ἐνδέματι τραχήλου σου· εἴτ' οὖν ὁ τοῦ κυρίου ζυγὸς· τοῦτου χάριν ὁμολογοῦμεν ὅτι τοῖς θαύμασιν ἡμᾶς ἐκαρδίωσας· ὅπερ ἐστὶ ψυχὴν τινα καὶ διάνοιαν πρὸς τὴν τοῦ φωτός κατανόησιν δι' ἑαυτῆς ἡμῖν ἐνεποιήσας· καὶ γὰρ ἐν σοὶ τὸν τῆς δικαιοσύνης ἥλιον ὡς ἐν κατέπτρῳ κατανοοῦμεν· διὰ δὲ τῆς δευτερώσεως ἀξιολογιστὶν προτιθέασι τῷ λεγομένῳ.

Νείλου.

Ὁ νυμφίος ἐκ προσώπου παντός τοῦ χοροῦ ταῦτα φησὶν· τὴν μὲν ἐκπλαξὶν ἐπὶ πάντας φύων, τὴν δὲ οἰκειότητα τῆς νύμφης, ἐπὶ μένον ἑαυτὸν, ἀδελφὴ μὴ λέγων νύμφη, καὶ οὐχ ἡμῶν· καὶ γὰρ διαφέρουσι κατὰ τὴν οὐσίαν ἄγγελοι τῆς ψυχῆς, ἐλαττοῦνται τῷ ἀξιώματι τῆς ἐρμωμένης Χριστῷ, καὶ ἀπ' ἀρχῆς γινωμένης τοῦ ἡμετέρου θυράματος· καὶ τῆς ὑπέρανω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυνάμεως καθίδρας ἡξιωμένης· καὶ διὰ τοῦτο τοῦ νυμφίου ἀδελφὴ ἐνομάζεται· καὶ ὁμαίμων αὐτῷ κατὰ τὴν τῆς σαρκὸς οἰκονομίαν γινωμένη καὶ ὁμογάστρις· ἐκαρδίωσι δὲ αὐτοὺς ἐνὶ ἀπὸ ὀφθαλμῶν, ὡς τὰ θεῖα κατανοοῦντι πράγματα· οἱ γὰρ ὀφθαλμοί, ὁ μὲν ἀριστερὸς τοῖς σωματικοῖς προσίχει, ὃς καὶ ἐκαρδίωσι τοὺς ἑτέρους τοῦ νυμφίου, καλῶς ταῦτα διατίθεις· ὁ δὲ ἑτέρος τοῖς νοητοῖς ἐνατενίζει, καὶ τοῖς μέλλουσι προσέχει, ὃς καὶ ἐκαρδίωσι τοὺς ἑτέρους τοῦ νυμφίου· περιεσκεμμένως καὶ μετὰ πολλῆς νῆψως παρελθὼν τὰς τῇ θεωρίᾳ λυμαινόμενας παρδάλεις, καὶ τὸ οἰκτεῖν κάλλος τηρήσας· καὶ ἐν μιᾷ ἐνδέματι τραχήλῳ τῆς νύμφης ἐκαρδιώθησαν· ὅπερ οἱ λοιποὶ ἐν ἐνὶ ὁρίσκῳ, τράχηλός σου πεποιήκασι· τάχα οὖν ἐπὶ ἀνωτέρῳ τράχηλός σου λέγων ὡς ὁρίσκοι, τὴν ἐπὶ πάσαις ταῖς ἀρεταῖς ταπεινοφροσύνην ἐπῆνει· νῦν ἐφ' ἐνὶ ὁρίσκῳ τοῦ τραχήλου ἐκπληττεται ταύτην· ὅτι καὶ νύμφη γενομένη τοῦ βασιλέως, τὴν αὐτὴν κατὰστασιν τῆς ταπεινώσεως σῶζει.

βούλων μηχανὰς ποιοῦμενα, τῇ δὲ δόσφι παραμύθευμένη τὸν IV. ἐπὶ τῇ πορείᾳ κάματον· διὸ καὶ τὰς μάνδρας τῶν τῇ πρακτικῇ ἐπιβουλευόντων λείοντων, καὶ τὰ ὅρα τῶν τῇ θεωρίᾳ ἐναντίων παρδάλων παρελθούσα, ἐκπληξιν παρέσχε τοῖς προσκλημένοις αὐτὴν ἐν τῇ τάξει· ἴσως δὲ καὶ λείοντας καὶ παρδάλεις, τὰ ποτὲ τῶν ἱνικῶν ἤδη λέγει· ὅρα δὲ τὴν πεπλανημένην αὐτῶν τῆς εἰδωλολατρείας ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν θρησκείαν· καὶ μάνδρας, τὸ τῆς φύσεως εὖνομον· ἀφ' οὗ κινούμενοι φυσικῶς ἐπιγίνωσκον τὸ καλὸν· μάνδρα γὰρ προβάτων ποιμαινομένων αὐλὴ, οὐχὶ δὲ θηρίων καταγωγίον· λείοντες δὲ καὶ παρδάλεις, μονοτικά καὶ οὐ σύννομα· τὰ ἔθνη οὖν διὰ τούτων θηλοῖ, θρησκείαν μὲν ἀστέρῃ, διὰ πλάνην μετερχόμενα· πολιτείαν δὲ ἴσως εἶχον, εἰ καὶ μὴ λογικῶν, ἀλλὰ προβάτων τίως εὐτακτοὶ καὶ συμβαινουσάν, οὐ τῇ ἰουδαίῳ, ἀλλὰ τῇ χριστιανῶν διαγωγῇ· ἀπὸ πίστεως οὖν ἀρξαμένη οὐδεὶς πρὸς τὸν νυμφίον ἢ νύμφη, καὶ διὰ τῶν ἐιρημένων οὐδεύσασα πολλοὺς μετ' ἑαυτῆς παρίστανε τῇ ἡρμοσμένῃ, ἔδνα καὶ φερὴν αὐτῆς προσαγαγούσα τῇ Χριστῷ.

Ἐκαρθίωσας ἡμᾶς ἀδελφὴ μου νύμφα· ἑκαρθίωσας ἡμᾶς ἐνὶ 9. ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου ἐν μιᾷ ἐνδέματι τραχήλου σου.

Κυρίλλου.

Ἦγεν εἰς πόθον ἡμᾶς ἡγάγεις σεαυτῆς, ἐνὶ ῥήματι τῆς ὁμολογίας· ὅπερ ἔσχες ὁρῶς ὁρῶσα τοῖς ἐνθον ὀφθαλμοῖς σου ὑποταγείσα γὰρ ἐνδέματι τοῦ τραχήλου σου, τὴν ὁμολογίαν ἐποίησας. Ταῦτα παρὰ τῶν φίλων τοῦ νυμφίου, ἀγγελικῶν φημί δυνάμεων, λέγεται πρὸς αὐτὴν· διετῆς γὰρ οὐσης τῆς ὀπτικῆς ἐνεργείας, καὶ τῆς μὲν τὴν ἀλήθειαν ὁρώσης, τῆς δὲ ἐτίρας περὶ τὰ μάταια πλανωμένης, ἐπειδὴ περὶ μόνην τοῦ ἀγαθοῦ τὴν φύσιν ἀνίσταται τῆς νύμφης· ὁ καθαρὸς ὀφθαλμὸς, ἀργεῖ δὲ ὁ ἴτερος, τούτου χάριν ἐνὶ τῶν ὀφθαλμῶν προσάγουσιν οἱ φίλοι τὸν ἐπαινον· ἀδελφὴν μὲν αὐτὴν καλοῦντες, διὰ τῆς ἀπαθείας συγγένειαν· νύμφην δὲ, διὰ τὴν πρὸς τὸν λόγον συνάφειαν· ἰσπεὶ οὖν, φησὶν, ὁ ὀφθαλμὸς σε εἰς ἐν τῷ πρὸς τὸ ἐν βλέπειν, καὶ

- IV. διὰ τῆς ἀναγασίας, οὐκ ἔτι μνηστὰ, ἀλλὰ νύμφη γινομένη· ἀπὸ τοίνυν τῆς ἀρχῆς ταύτης, ἥ τις ἐστὶν ἡ πίσις, ἐλευσθ' καὶ διελύσθ'· τοῦτίστι καὶ νῦν ἤξεις, καὶ εἰς αἱ διερχομένη διὰ τῶν τοιούτων ἀνόδων οὐκ ἀπολήξεις, ἀπὸ κεφαλῆς Σανειρ καὶ Ἀερμών· διὰ τούτων δέ, τὸ τῆς ἀνωθεν γεννήσεως ὑποφαίνει μυστηριον· ἐκτεῦθεν γάρ, φησί, τὰς τοῦ Ἰορδάνου πηγὰς, ὧν ὑπέρκειται τοῦτο τὸ ὄρος, δύο λοφίαις μεριζόμενον, αἷς ταῦτα ἐπικαίται ὀνόματα· τὸ δὲ ἀπὸ λεόντων τὴ καὶ παρθάλειον, ἀπὸ διαβολικῶν εἰρκῶν καὶ ποικίλων ἁμαρτημάτων, ἀφ' ὧν ψυχὴ κατέστίξεται· ἀνίστησι δὲ τῶν λυπηρῶν, διὰ τῶν θηρίων τούτων, ἡδὴν παιῶν τὰ εὐφραίνοντα· καὶ ἵνα μᾶλλον ἐντρυνῶν τοῖς παροῦσι καλοῖς· μανθάνουσα διὰ τῆς παραδείσεως οἷα ἀνδ' οἶων ἡλάξατο, καὶ ἅμα τῇ ἀποτροπῇ τῶν χειρόνων τὸ ἀκλίνας τε καὶ ἀπαράτρεπτον ἐν τοῖς ἀγαθοῖς κατορθώσκειν.

Νείλου.

Πάλιν προσκαλεῖται μὲν τις τὴν νύμφην· ὁ δὲ προσκαλεσάμενος σσιώσκηται· εἴτε δὲ αὐτὸς ὁ νυμφίος ἐστίν, εἴτε οἱ τοῦ νυμφίου φίλοι, ἢ ἀπὸ τοῦ περιγείου τόπου καλοῦσιν αὐτὴν, ἢ ἀπὸ τῆς ἰδυικῆς διαγωγῆς· οἰκητήριον γάρ λεόντων καὶ παρθάλειων εἰδότες τὸν Λίβανον, ἀπολιπεῖν αὐτὸν αὐτὴν συμβουλεύουσιν· καὶ ὡς εἰσιν ἀρξαμένην ἀναχωρεῖν ἰσρακότες, καὶ προβαίνουσιν μετὰ πάσης σπουδῆς, ἐκ τῆς προθυμίας τὴν προκοπὴν στοχασάμενοι, λέγουσιν· ὄντως ἐλευσθ' καὶ διελύσθ'· ἡ γὰρ τῆς πίστεως ἀρχή, καὶ ἡ ἐν προοιμίῳ σπουδὴ, τὸ τάχος σημαίνει τῆς μελλούσης διαβάσεως, ἐλπίδα πολλὴν ὑποτιθεμένη τῆς πρὸς τὸν σπουδαζόμενον σκοπὸν ἀρίστως· ἐλευσθ' οὖν ἀπὸ Λιβάνου τοῦ τῶν θηρίων χωρίου· διελύσθ' δὲ αὐτὰ τὰ θηρία ἀβλαβῶς· ἀπὸ κεφαλῆς γὰρ πίστεως ὁδεύειν ἀρξαμένη, καὶ ἀπὸ κεφαλῆς Σανειρ, ὅπερ ἐρμηνεύεται ὁδὸς λύχνου· καὶ Ἑρμών, ὅπερ μεταληφθὲν εἰς κῆδος ἢ ὀρόσος, εἰκότως πάντα τὰ πειράζοντα διαβιβάνει· καὶ τὰς ἐνίδρας τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων παρίρχεται τῇ ὁδῇ τοῦ λύχνου φωτιζομένη· καὶ καταφόρος τὰς τῶν ἐπι-

Γρηγορίου.

Οὐ γάρ ἐστιν ἄλλως καθαρῶσαι τοῦ μώμου τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, μὴ τοῦ αἵροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, πᾶσαν δι' ἑαυτοῦ ἐξαφανίσαντος τὴν κακίαν, καταργησαί διὰ τοῦ θανάτου τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, καὶ πάλιν ἑαυτὸν ἐπαναγαγεῖν πρὸς τὴν ἰδίαν δόξαν τῆς θεότητος, ἣν εἶχεν ἀπ' ἀρχῆς πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι· διὸ φασὶν ἀνέξομαι θάνατον, ὅπως αὐτὴν καθάρῃ· ὁ τοίνυν συμμετασχὼν τῆς σήμερας, εἴται τοῦ θανάτου, συμμετέχει πάντως καὶ τοῦ θανάτου· ὁ γὰρ συμπάσχων, καὶ συνδοξάζεται. ὁ δὲ ἅπαξ ἐν τῇ θεῇ δόξῃ γενόμενος, ὅλος γίνεται καλὸς, ἔξω τοῦ ἀντικειμένου μώμου γενόμενος.

Διῦρο ἀπὸ Λιβάνου νόμφη, δεῦρο ἀπὸ Λιβάνου· ἐλεύσῃ καὶ 8. διελύσῃ ἀπ' ἀρχῆς πίστεως· ἀπὸ κεφαλῆς Σανίρ καὶ Ἀερμών· ἀπὸ μανδρῶν λεόντων· ἀπὸ ὀρέων παρθάλειων.

Κυρίλλου.

Διδάσκει ἡμᾶς πᾶσιν ἡ νόμφη, καὶ ὅτι ἐξ εἰδωλολατρείας ἔρχεται κατεσθλωὺν γὰρ ὅρος ὁ Λιβανός· ὅστις ἐλεύσῃ, φασὶν· διελύσῃ δὲ διὰ τοῦ νόμου· ἀγνοοῦσα γὰρ αὐτόν, τὸ Χριστοῦ καταχύθης μυστήριον.

Γρηγορίου.

Εἰπὼν γὰρ ὅτι καλὴ εἰ καὶ μώμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί· ὡς ἂν μὴ τῇ μαρτυρίᾳ ταύτῃ ἐνχαυνωθεῖσα, πρὸς τὴν τῶν μειζόνων ἀνοδὸν ἐμποδισθεῖσα, πάλιν διὰ τῆς προτρεπτικῆς ταύτης φωνῆς ἐπὶ τὴν τῶν ὑπερκαίμενων ἀναβῆναι παρακαλεῖται· καλῶς φασὶν ἐν τοῖς φθάσασιν ἠκολούθησας· ἤλθεις μετ' ἐμοῦ πρὸς τὸ ὅρος τῆς σήμερας· συνετάφης γὰρ μοι διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον· συνανῆλθεις μοι καὶ ἐπὶ τὸν βουνὸν τοῦ λιβάνου· συνανίστας γὰρ καὶ ὑψώθης ἐν τῇ τῆς θεότητος κοινωνίᾳ· ἀνύβηθι καὶ ἀπὸ τούτων ἐπὶ ἑτέρα ὄρη προκόπτουσα καὶ ὑψουμένα διὰ τῆς ἐνεργεῖς γνώσεως· ἀρχὴ γὰρ σοι πίστεως καὶ ἐπὶ τῆς πρὸς τὰ ὑψηλά πορείας, οὗτος ὁ Λιβανός γίγνεται, εὖ μετέσχες

IV. μίνος καὶ τῆς σιᾶς· σιὰ γάρ ἐστιν ὁ πικρὸν βίος· τότε γὰρ ὡς τίλειοι, ἀλλ' οὐχ' ὡς νιβροὶ νημαθεσόμεθα.

Κυρίλλου.

Ἡ καὶ δύο νιβροὶ, ἡ ἡθικὴ καὶ δογματικὴ διδασκαλία, οἱ δύο τῆς νύμφης μαστοὶ· ἐξ ὧν οἱ τριφόμενοι ἐξύττει βλέψουσι πρὸς Θεόν· ῥίνα δὲ τῶν ἀποστολικῶν καὶ εὐαγγελικῶν λόγων τὴν εὐωδίαν, ἅπαρ νιμέμεθα μέχρι συντελείας.

Πορεύομαι ἑμυτῷ πρὸς τὸ ὄρος τῆς σμύρνης, καὶ πρὸς τὸν βουνὸν τοῦ λιβάνου.

Γρηγορίου.

Κατὰ μέρος ἐπαινέσας τὴν νύμφην, εἶτα μέλλων ὁλοσώμα-
τον ποιῆσαι τὸν ἑπαινον, καὶ ὅλην ὑφ' ἐν ἐγκωμιάζειν, με-
ταξὺ τὴν αἰτίαν τοιαύτην εἶναι παραβίβληκε λέγων· πορεύομαι
ἑμυτῷ, καὶ τὰ ἑξῆς· διὰ μὲν οὖν τῆς σμύρνης, τὸ πάθος· διὰ
δὲ τοῦ λιβάνου, τὴν θόξαν τῆς θεότητος· ἐνδειξαμένοι· εἰπὼν δὲ
ἑμυτῷ, παρέστησεν ὅτι οὐδαίς αἶρει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπ' αὐ-
τοῦ· ἀλλ' ἐξουσίαν ἔχει θεῖναι αὐτὴν, καὶ ἐξουσίαν ἔχει πάλιν
λαβεῖν αὐτὴν· διὰ δὲ τοῦ ὄρους, τὸ μέγα δείκνυσαι τοῦ μυστε-
ρίου καὶ ὑψηλόν· εἶτα ἐπήγαγεν.

Νείλου.

Ἐπειδὴ οὕτω καλὴν (εἶπε) τὴν νύμφην, εἶτε ψυχὴν, εἶτε
καὶ τὴν ἐκκλησίαν, σπεύδει λοιπὸν ἐπὶ τὸν θάνατον· ἵνα παρ-
στήσῃ ἑαυτὸν ταύτην, μὴ ἔχουσα σπῆλον ἢ ρυτίδα ἢ τοιοῦ-
τον· καὶ ἵνα καθαρίσῃ τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι πο-
ρεύεσθαι δὲ οὐκ ἄκων, ἀλλ' ἑκὼν· ὄρος γὰρ τὸν θάνατον ἐδή-
λωσε· μετ' ἐν βουνόν τὴν ἀνάστασιν, καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνά-
ληψιν· ὄρος μὲν τὸν θάνατον, διὰ τὸ φοβερόν· βουνὸν δὲ τὴν
ἀνάστασιν, διὰ τὸ τῇ ἐλπίδι τοῦ θανάτου τὸ θεινὸν ἐπιλα-
φρίζειν· κατὰ μέρος δὲ ἐπαινέσας τὰ μέλη τῆς νύμφης, διὰ τοῦ
ἐπαγομένου ὅλην αὐτὴν ἐγκωμιάζει, ἅμωμον καὶ ὅλην καλὴν
προσαγορεύων.

7. Ὅλο καλὴ εἶ ἡ πλησίον μου, καὶ μῶμος οὐκ ἐστιν ἐν σοί.

λει τῆς ἐκκλησίας τὸ δόκιμον· ὅτι καθ' ἑκάτερον εὐδοῦναι πρὸς ἸΥ. τὴν τῶν καθαρῶν κρίνων νομὴν· ὁξυθετορῶς, καὶ διακρίνων τοῦ τροφίμου τὴν ἁκανθάν· καὶ ὅτι περὶ τὸ ἡγεμονικὸν ἀναερίσφεται· οὐ σύμβολον ἡ καρδία ἐστίν, ἡ δὲ ἱαντῆς τοὺς μαζοὺς ὑποτρέφουσα· καὶ ἔτι πρὸς τούτοις, ὅτι οὐκ ἐν ἑαυτῇ κατακλείει τὴν χάριν, ἀλλ' ἐπιχεί τοῖς δεομένοις τοῦ λόγου τὴν θῆλην· ἔως φασὶ μακίει αἱ σκιαὶ κρατῶσι τῆς περὶ τὸν βίον σπουδαζομένης ἀπάτης· ἀλλ' ἤδη τοῦ φωτός πανταχῇ διαλάμπαντος, καταυγασθῇ τὰ πάντα τῆς ἡμέρας τῆς ὕψι θίλει διαπνεούσης, ἦγυν τοῦ παναγίου πνιύματος τὸ φῶς.

Νείλου.

Τοὺς νεπίους ἐν Χριστῷ καὶ γαλακτοτροφούμενους ἔτι, ἔτι μαζοὺς ὀνομάζει νεβροῖς δορκάδων παρακλησίους· ἐπειδὴ καὶ οἱ ἀρχόμενοι τῆς θεωσεβείας διὰ τὴν τῆς πίστεως εὐγένειαν, τὸ τῶν δορκάδων ἔχοντες ὁξυθερίαις, διορατικοὶ τυγχάνουσι, τῇ ἐλπίδι βλέποντες ὡς παρόντα τὰ μέλλοντα καὶ ἐν ἐπαγγελίαις κείμενα· καὶ ἐν κρίνοισι δὲ νίμονται οἱ νεβροὶ, τῇ τῶν ἀκτεμόνων τῆς ἐκκλησίας καὶ ἀφροντίδων ἀνδρῶν τρεφόμενοι· πρὸς γὰρ τὸν ὅμοιον ζῆλον φθάσαι ποθοῦντες, τρέφονται τῇ ἡδονῇ τοῦ ποθομένου, ὡς ἐν λειμῶνι σκιρτῶντες τῇ τῶν ὠφελούντων πολιτείᾳ· τοῦτο δὲ ποιοῦσιν ἕως τὰ παρόντα σκιά εἰρημένα κινηθῇ· διαπνευσάσης καὶ ὑποφαίνειν ἀρεαμένης τῆς ἐκ τοῦ νοητοῦ ἡλίου γινομένης ἡμέρας· διδυμοὶ δὲ οἱ νεβροὶ καλῶς εἰρηνται, μιᾶς κοιλίας καὶ ὠδίνος ὄντες σύγχρονον· καὶ γὰρ οἱ τῆς ἐκκλησίας νέπιοι, μιᾶ ὠδίνι διὰ τῆς χάριτος ἀπεικονίσθησαν.

Ἐργιένους.

Τὸ ἡγεμονικόν, ὡς ἐπὶ νύμφης μαστοὶ· ὅπερ ἐστὶν ὁξυθερίστατον· διὸ παρείλασε δύο νεβροῖς δορκάδος νεομένοις ἐν ὡραίοις τόποις καὶ εὐώδεσι· σημαίνων τὰ τε νοητὰ καὶ αἰσθητὰ· νεβροὺς δὲ, ἐπειδὴ νῦν ἐκ μέρους γινώσκομεν· ὅταν δὲ τὸ τέλειον ἔλθῃ, καταργουμένη τὴν νεπιότητα· ὅταν ὁ καύσων τοῦ παρόντος βίου παύσῃται, καὶ καιρὸς τῆς ἀναψύξεως ἐπιστῇ, λυο-

- IV. δι' θυρεούς καὶ τὰς περικοπὰς τῆς πίστεως εἰπεῖν· τὸ δὲ θαλπωῇ, ἐν ἐπάλξεσιν ἑρμηνεύεται· ἐπάνω οὖν τῶν πειρασμῶν ψαροῦσθαι τὸν πύργον φησὶν.

Ἐριγίνους.

Ἀκύλας τὸ θαλπωῇ ἐπάλξεις ἐκδίδωκεν· ὁ δὲ Σύμμαχος, ὕψι· ὃ ἀκολουθεῖ τὸν ὑπὲρ τὰς ἐπάλξεις πύργον εἶναι τὴν σοφίαν, ἥτε ὁμοίως ἔρτηνται θυρεοὶ μὲν τὰ πεπιστευμένα δόγματα, ἅπερ εἶπεν ἐνικῶς ὁ ἀπόστολος θυρεὸν πίστεως· βολίδες δὲ τῶν θυνάτων, οἱ θυνάτως ἀνατρέπαντες λόγοι, τῶν ἐναντίων τῆς ἀληθείας τὴν πιθανότητα· ἀντὶ δὲ τοῦ ἐπάλξεις, ἐντολὰς ἐκδίδωκεν ἢ πέμπτη ἐκδοσις, τὸν νοῦν μᾶλλον ἢ τὴν λέξιν ἐρμηνεύουσα· μὴ προκαποκειμένων γὰρ ἐντολῶν, οἰκοδομηθῆναι τὸν ἀψευδῆ γνῶσιν ἀδύνατον.

5. Δύο μαστοὶ σου, ὡς δύο νεβροὶ διδυμοὶ· δορκάδος οἱ νε-
6. μόμνοι ἐν τοῖς κρίνοις· ἔως οὗ διαπνύσῃ ἡ ἡμέρα καὶ κινηθῶ-
σιν αἱ σκιαί.

Γρηγορίου.

Δίδυμος ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος, ὃς τα ἐξώθεν καὶ φαίνόμενος, καὶ ὃ ἔσωθεν καὶ κρυπτός, κατὰ ταυτὸν ἀλλήλοις συνεπιδημοῦντες τῷ βίῳ· οὔτε γὰρ προὔπάρχει τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ, οὔτε προκατασκευάζεται τῆς ψυχῆς τὸ σῶμα· ἀλλ' ὁμοχρόνως ἐν τῇ ζωῇ γίνονται· τροφὴ δὲ τοῦτοις, κατὰ φύσιν μὲν ἡ καθαρότης καὶ ἡ εὐωδία, ὧν ἑφοροῦσιν οἱ ἀρεταί· ἐστὶ δὲ ὅτε τὸ δηλητήριον τείνῃ, ἀντὶ τοῦ τροφίμου σπυδαίνεται, οἱ οὐχὶ τὰ ἀνθ' ἰῶν ἀρετῶν ἐπιβόσκονται, ἀλλ' ἀκάνθαις καὶ τριβόλοις ἐπιτίρπονται· ἐπεὶ τοίνυν διακριτικῶς χρεῖα ὀφθαλμῶν ἰῶν δυναμένων ἐν ἀκριβείᾳ διαγινῶναι τὸ κρίνον τὸ καὶ τὴν ἀκανθάν, καὶ τὸ μὲν σωτήριον προελίσσεται, τὸ δὲ φθοροποιῶν ἀποπέμψασθαι, διὰ τοῦτο τὸν καθ' ὁμοιότητα Παύλου μαζὸν τοῖς νεβροῖς γινόμενον, καὶ γαλακτοτροφοῦντα τοὺς ἀρτεγενεῖς τῆς ἐκκλησίας, διὰ δὲ μαζῶν ἀλλήλοις συγγενηθέντων, τῶν τοῖς νεβροῖς τῆς δορκάδος ὀνομασμένων ὁ λόγος ἀπέειπεν· διὰ πάντων μαρτυρῶν τῷ τοιοῦτῳ μέ-

διὰ τοῦ Δαβὶδ, τὸν τοῦ βασιλέως πατέρα, ἐν περιόπτῳ τινί IV. τόπῳ καὶ ὑψηλῷ· τοῦτο γὰρ τὸ Θαλπιώδ' ὅς ἐξ ἀρχῆς τὸν ἀνδρωπὸν κατεσπεύασεν εἶναι πύργον καὶ οὐχὶ σύμπταμα· καὶ διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ πάλιν ἀποδόμῃσιν, ἀσφαλισάμενος τοῖς πολλοῖς θυρεοῖς, καὶ ταῖς βολαῖς τῶν δυνατῶν, οὐ κειμένους ἐπὶ γῆς, ἀλλὰ διατερίοις κρεμαμένοις, οἱ τινες εἶεν ἀγγελικάι φρουραί, ὡς μηκέτι τῶν πολέμιων ἐφόδοις ἐπιβυλον γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ φόβον ταύταις ἐμποεῖν, τοῦ μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἐγχειρῆσαι καταδραμεῖν· τὸ δὲ χίλιοι, εἰς ἐνδειξὴν πλῆθους λαμβάνεται· ὥμως δὲ νόσεις, οἷς πέφυκιν οὗτος ὁ τράχηλος, τὰς πρακτικὰς τε καὶ ἐνεργητικὰς σπονδὰς, δι' ὧν οἱ βραχίονες ἡμῶν τὴν σωτηρίαν αὐτῶν κατεργάζονται· ὅταν τοίνυν τίς βασιλέως μὲν πύργος ᾗ, ἐπὶ δὲ τῆς ὑψηλῆς πολιτείας βεβηκὼς τύχη, τότε πληροῦται τὸ παρὰ τοῦ κυρίου λεγόμενον· οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη· νόει δὲ μοι τὸν πύργον ἀντὶ τῆς πόλεως. Εἰ μὲν τοῖς ὀπίσω ὁ τράχηλος τῆς νύμφης, ὡς ὁρμίσκος διὰ τὸ καμπύλον ἐλέγετο, νῦν δὲ ὡς πύργος Δαβὶδ, διὰ τὸ ὄρθιον καὶ ἀνιστακός· ἀλλὰ τῷ μὲν καμπύλῳ τὸ ὄρθιον ἐναντίον· ἢ δὲ ὡς ὁρμίσκος κατάσσις, τῷ ὡς πύργῳ διάφορος μὲν, οὐ μὲν ἐναντία· ὅτι μὲν γὰρ τὸ πρὸς τοὺς ἀσθενεστέρους συγκαταβατικόν αὐτὲς, καὶ τὴν ἐπὶ ταῖς ἀρεταῖς ταπεινοφροσύνην βούλειται δελοῦν ὁ λόγος, ὁρμίσκον τὸν τράχηλον αὐτῆς ὀνομάζει, τῷ μετρίῳ κεικμένην φρονήματι· ὅτι δὲ τὸ πρὸς τὰ πᾶσα καὶ τὰς ἀντικειμένους δυνάμεις ὑπερανέχων καὶ διανιστακός, πύργον Δαβὶδ ἀπρόσιτον· δηλαδὴ τοῖς πολεμίοις· χίλιοι δὲ θυρεοὶ κρέμονται ἐπ' αὐτὸν, καὶ πάσαι βολίδες τῶν δυνατῶν, αἱ τῶν πρὸς αὐτὴν ἀγωνιζομένων δυνάμεων· ἃς χειρωσαμένη καὶ ἐξόπλως ποιήσασα, τοῦ ἑαυτῆς ἐξήρτησε τραχήλου, σημείον τοῦ παρ' αὐτῆς νενεκρωμένη πλῆθους ἰσομένης· οὐδὲν ὑπολειπομένη τοῖς ἐχθροῖς βέλος, ᾧ πάλιν βαλεῖν δύνησονται κατ' αὐτῆς· οὐ γὰρ ἀριθμὸν βολίδων, ἀλλὰ πάσας ἔχει λαβούσα παρ' ἑαυτῇ· οὕτω καὶ ὁ νυμφίος αὐτῆς ἐκένωσε τοῦ ἐχθροῦ πολεμοῦντος τὴν δυνάμιν· ἔστι

IV. τῆς βόας ἑκάστος ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι σεσωματοποιημένον ἐν τῇ ἡγεμονικῇ διό ἐπήγαγεν· ἐκτὸς τῆς σιωπῆσιώς σι· δηλῶν τὰ σιωπώμενα δόγματα ὡς κόκκους βόας ὑπὸ τῷ λείπρον αὐτῆς.

4. Ὡς πύργος Δαβὶδ τράχηλός σου, ὁ ἠκοδομημένος ἐν Θαλπωῳ· χίλιοι θυρεοὶ κρέμονται ἐπ' αὐτόν· πᾶσαι βολίδες τῶν δυνατῶν.

Γρηγορίου.

Ἐκ τούτων μανθάνομεν ὅτι τὰ παρὰ τῶν ἁγίων γινόμενα, τύπος τίς καὶ διδασκαλία τῶν εἰς ἀρετὴν κατορθουμένων ἐγίνοντο· οἷον οἱ γάμοι, δι' ὧν τὴν τῶν ἀρετῶν συνοίκησιν ἡμῖν δι' αἰνιγμάτων ὑποτίθενται· ἡ ἀποικία, καὶ γὰρ τοῦ ἐναρίτου βίῃ τὸν οἰκισμὸν ὑποβάλλει· αἱ τῶν οἰκοδομημάτων κατασκευαί, τὴν γὰρ δι' ἀρετῆς οἰκοδομουμένην ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι διακελεύεται· ὁ κατὰ τῶν ἀλλοφύλων πόλεμος, διδάσκων κατὰ τῆς ἀδικίας ἡμᾶς ἀνδρίζεσθαι· οὕτω τοίνυν καὶ ὁ παρὰ τοῦ Δαβὶδ περιφανὲς πύργος, ἐν ᾧ τὰ ἀκροθῆνια τῶν λαφύρων ἀνίστηκει, πρὸς τὴν προκοπὴν τῆς ἐκκλησίας βλέπει· διὰ τούτου παρεμφερῶν θεῶν τινὰς εἶναι τοὺς ἐν τῇ λαφ' τὸν τραχήλου τόπον ἔχοντας διδασκάλους, οἱ τινες τὴν ἀληθινὴν κεφαλὴν τὸν Χριστὸν βασιτάξουσιν ἐφ' ἑαυτῶν ἔχοντες καὶ τὴν θρησκευτικὴν ἐνέργειαν, ἡμεῖς δὲ τὴν διδασκαλίαν· δι' ἧς τῷ σώματι τῆς ἐκκλησίας συντηρεῖται ἡ δύναμις· δεκτικοὶ τε τοῦ πνεύματος ὄντες, τοῦ ἴθι καρδίαν πυροειδῆ ποιούντος καὶ ἐκθερμαινόντος, καὶ διὰ τῆς εὐέχου φωνῆς ὑπηρετοῦντες τῷ λόγῳ, καὶ τὴν ἐναρμόνιον τῶν σπονδύλων θίσιν, διὰ τοῦ συνδίσμου τῆς εἰρήνης φέρεσθαι, καὶ ἀνορθούμενον πάλιν ἐν τῷ τὰ ἄνω φρονεῖν, καὶ πρὸς τὰ πλάγια μεταστρεφόμενον εὐκόλως· ἐν ᾧ τὰς ποικίλας τοῦ διαβόλου μεθοδίας ἐκκλίνειν καὶ ἀσφαλίξεσθαι θεικύντες, οἷος ἦν καὶ ὁ μακάριος Παῦλος, ὃς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ ἰβάστασε, σκευὲς ἐκλογῆς γενόμενος, καὶ εὐήχῳ ἀρτηρίᾳ κερύττων τὸ εὐαγγέλιον, καὶ τὸν Χριστὸν ἔχων λαλοῦντα τε καὶ φθεγγόμενον· ὁ τοιοῦτος οὖν τράχηλος, ὅπως παρὰ τὸν Δαβὶδ ἠκοδομηταὶ· νέτι δὲ

κατορθομένων· ἂ μόνον καθορᾶται τῷ εἰς τὰ κρύφια βλέποντι· IV.
διὰ τοῦτο φησὶν ἐκτός τῆς σιωπῆσεώς σου.

Νείλου.

Ἐπὶ μὲν τῆς ψυχῆς, τὸ αὐστηρόν τοῦ βίου καὶ τοῖς πά-
θουσιν ἀπρόσιτον, μῆλόν ἐστι παρειᾶς λεπύρω ρόας διὰ τὴν στυ-
φρότητα παραπλήσιον· τούτῃ γὰρ μάλιστα τῇ μέρει κρίνεται ἡ κα-
τάστασις, τοῦ μὲν σώφρονος σκυθρωπάζουσα, καὶ τοῖς ἀκολά-
στοις ὀρθαλμοῖς τῇ ἀμειδίᾳ σχήματι, τὸ ἀγέυστον σημαίνουσα
τῆς ὀφείας· τοῦ δὲ διακεχυμένου, ὡσανεὶ ὑπομειδιῶσα καὶ κε-
χλασμένη καὶ λύχνους προσκαλουμένη πόρρωθεν ὀρθαλμούς· καὶ
τὸ τῆς ἡθόνης αὐτοῖς πάθος εὐαγγελιζόμενη τῇ φαιδρότητι· ἐπὶ
δὲ τῆς ἐκκλησίας τὸ τῶν παρθενοούτων τάγμα καὶ ἀσκουμένων
τὴν σεμνότητα, αὐχμηροτέρην καὶ δυσέντευκτον τοῖς αἰρετικοῖς·
ἐρασταὶς δεικνύοντων τὴν ὄψιν τῆς νύμφης· καὶ οὐδὲν ἔχουσα
τῇ ἐκείνων γέυσει ἐδώδιμον· λεπυρὸν γὰρ ρόας, τοὺς μὲν ἐξωθέν
γενόμενης ἀποσοβεῖ, ἀποτρόπαιον ἔχον τῇ γεύσει ποιότητα· κρύ-
πτει δὲ τὸν ἔσω καρπὸν ἀσφαλῶς· λαώδης δὲ καὶ παραπλήσιος
πανηγύρει πλήθους ἀγάπῃ συνδεδεμένου, ὃ τῆς ρόας καρπός· οὐ
μόνον ἔρχει κραταίῳ τῷ ἔξω φλοιῷ φρερούμενος, ἀλλὰ καὶ ὑμέ-
σι λεπτοῖς εἰς διάφορα διερρημένος συστήματα· καὶ μιμούμενος τὰ
τάγματα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίου τάξεως· τοσοῦτον διη-
ρημένα, ὅσον μὴ συνεκχεῖσθαι τὸν ἐκκλησίᾳ πρίποντα κόσμον,
καὶ λαῷ Θεοῦ καθήκουσαν κατάστασιν φυλάττεισθαι· ἀξιωμασιν
ἀρετῆς καὶ λειτουργίαις ἱερατικαῖς οἰκονομικῶς μεριζόμενα, καὶ
οὐ χωρισμένα διατίθει, ἀλλ' ἀγάπῃ συνδεδεμένα· καὶ ἐντός δὲ
τῆς σιωπῆσεως· τοιαύτη ἐστὶν ἡ παρειὰ τῆς νύμφης, πολὺ τὸ
σεμνὸν μετὰ αὐστηρᾶς κατέχουσα τῆς καταστολῆς.

Ἐριγίνους.

Προστίθῃσι τῷ τῆς σωφροσύνης ἐπαίνῳ, τὸν ἀπὸ τῆς σιω-
πῆς ἐπισταμένης τῆς νύμφης καιροῦ λαλιᾶς ὥραιας καὶ ἐπαι-
νουμένης σιγῆς· καὶ ἐπεὶ πιστὸς πνοῇ κρύπτει πράγματα καὶ ἡ
νύμφη ἐν τῇ βῆθι κρύπτει τὰ θεωρήματα τοὺς οἰονεῖ κόσμους

IV. στεύσης ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὸν ἡγάγειν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ.

Ναῖλου.

Χεῖλη πολλάκις τὸν λόγον ὀνομάζει ἡ γραφή ὡς τὸ, ἐξολοθρεύσαι κύριος πάντα τὰ χεῖλη τὰ δόλια· καὶ ἐξεχύθη ἡ χάρις ἐν χεῖλεσί σου· εἴτε οὖν ἡ τελεία ψυχὴ, εἴτε οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διδάσκαλοι, ὅταν ζῶντα τὸν λόγον ἔχωσι καὶ δεσμεῖν τὸν ἄκροατὴν δυνάμενον, ὡς μακίτι τὸν ἅπαξ ἀκούοντα ἀναχωρεῖν δύνασθαι, σπαρτίον κόκκινον ἔχουσι τὰ χεῖλη· σπαρτίον μὲν διὰ τὸ δεσμεῖν, κόκκινον δὲ διὰ τὸ ζωτικὸν τῆς τούτων δυνάμειος καὶ πεπωρωμένον· τοιαύτη γὰρ καὶ ζωσα σὰρξ, τὴν ἐρυθρότητα μάρτυρα τῆς ζωῆς ἐπιφερομένη· τοῦτο δηλῶν ὁ κύριος ἐλάλεν· οἱ ἔμοι λόγοι, πνεῦμα εἰσὶ καὶ ζωὴ· διὰ μὲν τοῦ πνεύματος τὸν δεσμὸν τοῦ σπαρτίου, διὰ δὲ τῆς ζωῆς, τὸ κόκκινον σημαίνων· καὶ ἡ λαλίᾳ δὲ τούτων ὥραια, πολὺ μετὰ τοῦ ὠφελίμου καὶ τῷ τερπνὸν ἔχουσα.

Ἰσριγίνους.

Ἦγουν ἔστω διάπυρος ἡ τοῦ λόγου παρασκευὴ ὡς περθεύσαι τὸν ἄκροατὴν δυνάμενη, ἡ καὶ τὸ ἐναιμον καὶ ζωτικὸν δηλοῖ τῶν διὰ τοῦ χεῖλους ἐξιόντων ῥημάτων, οἷον βί βαπτομένων ἐν τῇ ἁληθινῇ πόσει τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ.

Ἦς λίπυρος τῆς ρόας μῆλον σου ἐκτός σιωπήσεώς σου.

Γρηγορίου.

Ἀρέσκεται κατὰ τὴν τοῦ σώματος ὥραν ὁ νυμφίος, τῇ τῆς παρθενίας ἐρυθρήματι, ὅπερ μῆλον καλεῖ ἡ συνήθεια· καὶ προσεικάζει αὐτὸ λίπυρον τῆς ρόας· αἰδοὶ γὰρ ἐρυθραίνεται καὶ σωφροσύνη· ὡς γὰρ τῆς ρόας ὁ καρπὸς ὑπὸ σφυγνοῦ τε καὶ ἄβρότου τῆς ἐπιφανείας φυλάττεται, οὕτω καὶ ὁ εὖφος τὲ καὶ ἐγκρατὴς καὶ κατεσκληκὼς βίος, φύλαξ γίνεται τῶν τῆς σωφροσύνης καλῶν· ἐπαινεῖ δὲ καὶ τὴν προφανῆ καὶ τὴν ἐνδοῦ ἀγνείαν· διπλοῦς γὰρ καὶ ἐνταῦθα ἔπαινος διὰ τὴν τῶν προφανομένων κατὰ τὸν εὐσχήμονα βίον, καὶ διὰ τῶν ἐν τῇ τῆς ψυχῆς ἀπαθείᾳ

τες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ, καὶ τὴν τροφὴν παντὶ παραπομ- IV.
ποντες τῷ σώματι διὰ τὸ σύμφωνον καὶ ὁμόφυλον, ἀγίλῃ ὁμοιῶν-
ται· διὰ δὲ τὸ κοῦφον καὶ ἀμέριμνον τῆς ἀκλῆμοσύνης, πᾶσαν
ὑλὴν πλούτου ἀποκειράμενοι, κεκαρμέναι ὀνομάζονται· καὶ ἀπὸ
τῆς τοῦ λατροῦ δὲ ἀναβάσεως, εἰσι διδυμεύοντες, οὐκ ἄτεκνον
ἀλλὰ καρποφόρον τὴν τῶν ἐναρέτων ἔργων ἐσχακότες μήτραν, καὶ
τοῖς καταλλήλοις ἐκάστῳ αἰῶνι, τῷ τε παρόντι καὶ τῷ μέλλοντι
θεωρημασι διδυμεύσαντες· ἴσως δὲ διὰ τοῦτο ὁδόντες, ἀγίλῃ
κεκαρμένων παραπλήσιοι εἰ διδυμεύουσιν· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐτι εἰσι
τρίχες, τὸ τῶν ἁμαρτημάτων ἄχθος ἀποκειράμεναι.

Ἰπριγένιους.

Διδυμεύσαι δὲ ἄλλως, διὰ τὸ διττὸν τῆς νοσησίως τῆς τε-
ρητῆς καὶ πνευματικῆς.

Φίλωνος

Ἡ ἐτι μόναι κατελθοῦσαι εἰς τὸ ὕδωρ τὸ μυσικόν σὺν ἀγίῳ
ἀνέβησαν πνεύματι.

Ἦς σπαρτίον κόκκινον χεῖλῃ σου, καὶ ἡ λαλιά σου ὠραία. 3.

Γρηγορίου.

Κόκκινον σπαρτίον ἐστὶ, πίστις δι' ἀγάπης ἐπιτελουμένη·
ἐπαινεῖ τοίνυν τῆς ἐκκλησίας τὸν σύνδεσμον, καὶ τὴν ὁμογνω-
μοσύνην ἅμα καὶ τὴν ὁμολογίαν, δι' ἧς ὁμολογεῖ τὸν ὑπὲρ αὐ-
τῆς σταυρωθέντα· καὶ ἦν ἡ ἐκκλησία συμφωνοῦσα ἐν γίνεταί
χεῖλος, καὶ μία φωνὴ ἐκ διαφόρων τοῦ ἑνὸς τοῦ νοητοῦ συγ-
κεκλωσμένη καθάπερ σειρὰ· διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν κοκκίνου διδάσκει-
ται τὴν ὁμολογίαν διὰ σώματος φέρειν, τοῦ ἐξαγοράσαντος ἑμᾶς
διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος· δι' ἀμφοτέρων γάρ ἐστι πληρουμένη τοῖς
ἐκκλησίας χεῖλεσιν ἡ εὐπρέπεια· ὅταν καὶ ἡ πίστις τῇ ὁμολογίᾳ
προλάβῃ, καὶ ἀγάπη τῇ πίστει συμπλέκηται· διὰ μὲν οὖν τοῦ
σπαρτίου ἐδήλωσε τὴν ἀγάπην· διὰ δὲ τοῦ κοκκίνου τὴν πί-
στιν· καὶ οὕτως ἡ λαλιά τῆς νύμφης γίνεται ὠραία, τοῦ ῥήμα-
τος τῆς πίστεως ὃ κηρύσσομεν, ὡς φησὶν ὁ θεὸς ἀπόστο-
λος· ἐὰν ὁμολογήσῃς ἐν τῷ σώματί σου κύριον Ἰησοῦν, καὶ π-

IV. ἅπέρ τις ψυχικὴ δύναμις λεπτοποιεῖ ἐπιτήδεια, πρὸς τὸ παρα-
 πεμφθῆναι τοῖς οἰονεῖ σπλάγχνοις παρασκευάζουσα· τοὺς τοί-
 νυν κριτικούς τε καὶ διακριτικούς τῶν δογμάτων καθ' ἡγήτας, οἱ
 τὰ θεῖα μυστήρια διασαφείας ἐξηγήσειως λεπτοποιοῦσιν, ὡς ἐν-
 παραδέκτον τὴν πνευματικὴν ταύτην τροφὴν γενέσθαι τῇ σώ-
 ματι τῆς ἐκκλησίας, ὁδόντας ἐκάλεσεν ὁ λόγος, οὓς καὶ βούλε-
 ται παντὸς ἄχρους ὑλικοῦ γεγυμνωμένους· τοῦτο γὰρ τὸ κεκαρ-
 μένον· καὶ ληρῇ τῆς συνειδήσεως παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς κα-
 θαρπύοντας· καὶ πρὸς τούτοις αἰεὶ διὰ προκοπῆς ἀναβαίνοντας·
 καὶ μηδέποτε εἰς τὸ ἔμπαλιν κατασυρομένους εἰς τὸ βάρβαρον·
 καὶ διδουμένους τῇ μὲν ψυχῇ τὴν ἀπάθειαν, τῇ δὲ σωματικῇ βίῃ
 τὴν εὐσχημοσύνην γεννώσας, καὶ ὅλως ἐν μεθεῖναι τῶν καλῶν ἐπι-
 τηδευμάτων ἀτονεῖν.

Νεῖλου.

Ὅμοιως καὶ τοῦτο, κατὰ τὴν λέξιν ἀδιανόητον πρὸς θεὸν διά-
 νοιαν γίγνεται περὶ ψικτῶν ὁδόντων· ὁδόντας ἁμαρτωλῶν συν-
 ἑτρήσας, καὶ ἔχει ἔστι ὁ βρυγμὸς τῶν ὁδόντων· περὶ δὲ ἐπαι-
 νητῶν, ὁδόντες αὐτοῦ γάλα· καὶ τὸ παρὸν ῥητόν· τάχα δ' ἂν
 εἶεν δυνάμεις ψυχῆς, θεῶν προτρέφεται λόγῳ αὐτῇ, τὴν διά-
 κρισιν τοῦ λόγου πεπιστευμέναι καὶ λεπτοποιοῦσαι, καὶ οἰονεῖ
 μυρικίζομαι, τὸν τίως ἀδρυμέριζτον διὰ τῆς ἀκοῆς παραδεχ-
 θέντα λόγον· συντρίβονται δὲ οὗτοι οἱ ὁδόντες, ὅταν αἰρετικὸς
 διδασκαλίας φάγωσιν ὀμνυκῶς· ὁμοδιάσαντες γὰρ, ἄχρηστοι γί-
 νονται τὸ λείαναι τὴν ἀληθεῖ τροφὴν· ἀγέλη οὖν κεκαρμένων ὁμοιοῖ
 τοὺς ὁδόντας τῆς νόμης· διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν τοιοῦτον, οἷον οἱ
 προειρημένοι εἶχον ὁδόντες τῶν ἀσέβων· ἀλλὰ καὶ περιαιρεῖσθαι
 πάντα ῥυπον διὰ τὸ λουτρόν, καὶ περίτλωμα διὰ τὴν κουράν·
 διδουμένους δὲ οὗτοι οἱ ὁδόντες, ὅταν καὶ πρὸς τὸν παρόντα
 βίον χρῆσιμα σκέπτονται, καὶ πρὸς τὸν μέλλοντα τῇ πρὸς τὰ
 νενοημένα διδουμοτοκίᾳ, τὴν αὐτῶν ἐργων προσεχόντες εὐτεχνίαν·
 ἀτεκνοῦσα γὰρ οὐκ ἔστι ἐν αὐταῖς· ἀντὶ τοῦ ζεῖρα καλῶν πρῶ-
 ξίων καὶ ἀγονος οὐδὲ μία ἐστὶ· καὶ οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δὲ κοπιῶν-

Ὡς μὲν πρὸς τὸ ῥητόν, οὐδὲν ἔχει κοινὸν ἡ σύγκρισις· τί γὰρ ὅμοιον τρίχωμα καὶ ἀγέλαι αἰγῶν; ὡς δὲ πατὴρ τὴν εὐνοίαν, πολλὴ τις ἐστὶν ἡ συμφωνία· εἴτε γὰρ ψυχὴ ἐστὶ τελεία πρὸς ἣν ταῦτα εἴρεται, εἴτε ἡ εὐδοξος ἐκκλησία, ἔχει τινα ἀκαλυψίαν ἢ θεωρίαν τῆς λείψους· καὶ γὰρ τῆς τελείας ψυχῆς τὰ οἰονεῖ ἀποβλήματα καὶ περίττα, ἃ τινα ἐστὶ τὰ διὰ τοῦ σώματος ἐπιτελούμενα χρειώδη πράγματα, ἐπειδὴ καθυκόντως γίνονται, καὶ μετὰ τοῦ πρίποντος κόσμου, ἀγέλη αἰγῶν ὁμοιοῦται συντεταγμένη καὶ εὖ περραγμένη καὶ οὐδὲν ἔχουσα διατεταγμένον, διὰ τὸ ἔχασθαι τοῦ τῆς φύσεως ὁρθοῦ λόγου, καὶ ἡγεμονεύεσθαι ὑπ' αὐτοῦ θεόντος· ὅταν γὰρ τὸ κεχυμένον τῆς ἀσώτου τρυφῆς εἰς τὸ χρειώδες καὶ ἀναγκαῖον στίλβεται, ἐστὶ ἀγέλη αἰγῶν τὸ λεγόμενον τρίχωμα παραπλήσιον· τὰ τοίνυν σωματικὰ, ἐν μὲν τοῖς ἀδιαφόροις ἀδιάφορα, ἐν δὲ τοῖς ἐπιμελεσιέροις σπυδαῖα καὶ χρήσιμα· ἴαν δὲ ἡ ἐκκλησία ἐστὶ πρὸς ἣν λέγεται ταῦτα, τρίχωμα αὐτῆς εἰσὶν οἱ μετανοοῦντες ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασι· διὸ καὶ ἀγέλη αἰγῶν, ἀλλ' οὐ προβάτων, παραβάλλονται· ἀπεκαλύφθησαν δὲ ἀπὸ τοῦ Γαλαᾶδ τοῦ μετοικήσαντος ἀπὸ τῶν Ἰουδαίων ἐπὶ τῷ ἔθνη λόγῳ· Γαλαᾶδ γὰρ μετοικία μαρτυρίας ἐρμηνεύεται· ὅτι μὲν γὰρ τῷ Ἰουδαϊκῷ ἔλιγεν ἔθνη· ὑμεῖς λαὸς μὲ καὶ πρόβατα τῆς κληρονομίας μὲ, ἐκείνων ἦν ἡ μαρτυρία· ὅτι δὲ τὰ ἔθνη λαὸν ἐξελέξατο ἑαυτῶν, τούτῳ γέγονε μαρτύριον, μετοικήσαν ἀπ' ἐκείνων ἐπὶ τούτου.

Ὅδόντες σου ὡς ἀγέλαι τῶν πεκαρμένων αἱ ἀνέβησαν ἀπὸ 2. τοῦ λουτροῦ· αἱ πᾶσαι διδυμύουσαι, καὶ ἀτεκνοῦσα οὐκ εἶν ἐν αὐταῖς.

Γρηγορίου.

Πρῶτον λέγει περὶ ὁδόντων, παραδραμῶν τοῦ στόματος καὶ τῶν χειλέων τὰ ἰγκώμια· καὶ εἰδ' οὕτω περὶ χειλέων· πρῶτον γὰρ τις ἐσιᾶται τὰ πνευματικὰ μαθήματα, καὶ οἷον καταλαβαίνει ὥσπερ τὴν τροφὴν τοῖς σωματικοῖς ὁδοῦσι, καὶ τότε λέγει περὶ αὐτῶν.

IV. Τρίχωμά σου ὡς ἀγέλαι τῶν αἰγῶν, αἱ ἀνέβησαν ἀπὸ τοῦ Γαλαᾶδ.

Γρηγορίου.

Διὰ τούτων τὴν ἐνάρετον πολιτείαν ἐν ἱπαύῳ ποιεῖται ὁ λόγος· διὰ γὰρ τῶν ἀναίσθητων τριχῶν, τὴν πρὸς τὰ κοσμικὰ ἔργα ἀναίσθησιαν· τῶν τὴν πνευματικὴν ἔργασίαν μετιόντων τοῦ βίου πεποιτημένων· τρίχωμα γάρ, τὸ ἀντὶ περιβολαίου δεδομένον ταῖς γυναιξὶ κατὰ τὸν ἀπόστολον· αἰδῶς τε καὶ σωφροσύνη νοεῖται μετὰ τῆς ἐν κόσμῳ νεκρώσεως· ἀναίσθητον γὰρ ἡ θρῖξ· διὰ δὲ τοῦ πλειονεκτήματος τῶν τριχῶν, ἀγέλαις αἰγῶν παραβάλλεσθαι ταῖς ἀπὸ τοῦ Γαλαᾶδ ἀνακαλυφθεῖσαι· οὕτω χρὴ στοχάζεσθαι, ὅτι ὥσπερ τὰ ξύλα τοῦ Λιβάνου, εἰς χρυσὸν τε καὶ πορφύραν μεταποιήσας, φορεῖον ἑαυτῇ ὁ βασιλεὺς κατισκεύασιν, οὕτως οἶδιν ὁ ποιμὴν ὁ καλός, αἰγῶν ἀγέλας παραλαβὼν, εἰς ποιμνία μεταβαλεῖν τὰ αἰσώλια τοῦ ὄρους Γαλαᾶδ· ἀλλοφύλου δὲ ὄρος ὄνομα τοῦτο, τοῦ τῶν τοιαύτων χάριν ἀνακαλύπτοντος, ὥστε τοὺς ἐξ ἐθνῶν τῷ καλῷ ποιμένι ἀκολουθήσαντας, εἰς τὸ τρίχωμα συντελίσαι τοῦ τῆς νύμφης κάλλους· δι' ὧν σωφροσύνη τε καὶ αἰδῶς, καὶ ἔγκρατεια, καὶ ἡ τοῦ σώματος νεκρώσις διασημαίνεται· ἡ τάχα συμβάλλεται τι πρὸς τὴν τῶν αἰγῶν θεωρίαν, καὶ ὁ Ἥλιος τῷ ὄρει τῷ Γαλαᾶδ ἐμπροσθοφύσας χρόνον πολὺν, ὃς μάλιστα τοῦ κατ' ἔγκρατειαν καθηγέσαστο βίου· αὐχμηρὸς τὸ εἶδος, λύσιος τὴν τρίχα, δέρματι αἰγὸς σκεπαζόμενος· πάντες οὖν οἱ κατ' ἐκεῖνον τὸν ἑαυτῶν κατορθούντες βίον, κόσμος γίνονται τῆς ἐκκλησίας, ἀγγελῶδον κατὰ τὸν νῦν ἐπικρατοῦντα τῆς φιλοσοφίας τύπον, τὴν ἀρετὴν μετ' ἀλλήλων ἐμπονεύντες· τὸ δὲ ἐκ τοῦ Γαλαᾶδ τὰς τοιαύτας ἀποκαλυφθῆναι ἀγέλας, μίζονα τοῦ θανάτου τὴν ὑπερβολὴν ἔχει· ὅτι ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ βίου γίνοντι ἡμεῖς, ἡ πρὸς τὴν κατὰ θεὸν φιλοσοφίαν μεταβάσις· οὐ γὰρ Σιών ὄρος τὸ ἅγιον αὐτοῦ τῆς τοιαύτης καθεγέσαστο πολιτείας, ἀλλὰ τὸ τοῖς εἰδώλοις ἀνακείμενον ἔθνος εἰς τοσαύτην ἤλθε τοῦ βίου μεταβολὴν, ὥστε κοσμήσαι τὴν κεφαλὴν τῆς νύμφης τοῖς κατ' ἀρετὴν πλημμελέμασιν.

φανηροῦντα· διὰ δὲ τῆς ἐπαναλήψεως τοῦ ἐπαίνου τὸ ἄψευτον IV, τῆς μαρτυρίας ἐνδείκνυται· ἐν γὰρ τῇ διπλῇ μαρτυρίᾳ βεβαιοῦσθαι τὴν ἀληθεῖαν ὁ Θεὸς ἀποφαίνεται λόγος· ἐπειδὴ δὲ ἐν σῶμα ἡ ἐκκλησία, ἐν δὲ τῷ ἐνὶ σώματι μέλη πολλὰ, οὗ τὴν αὐτὴν ἔχοντα πράξιν, τούτῃ χάριν ὁ ἀκριβὴς τοῦ κάλλους δοκιμαστὴς, τῶν ἀρεσάντων αὐτῷ μελῶν ἐξ ὅλου τοῦ σώματος, ἰδιόν τι καὶ πρόσφορον ἐκάστου ποιεῖται τὸν ἐπαινον· ἀρχεται δὲ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν· οὗτοι δ' ἂν εἴεν, οἷον ὁ Σαμουὴλ, ὁ βλέπων γὰρ ὀνομάζετο· καὶ ὁ Ἰεζικιὰλ, ὁ σκοπεύειν ὑπὸ Θεοῦ τεταγμένος ἐπὶ τῇ τῶν φυλασσομένων παρ' αὐτοῦ σωτηρίᾳ· καὶ Μιχαῖας ὁ ὁρῶν, καὶ Μωσῆς ὁ θεωμενος, καὶ διὰ τοῦτο Θεὸς ὀνομασμένος· ὀφθαλμοὶ πάντες ἐκείνοι οἱ εἰς ὁδηγίαν τοῦ λαοῦ τίταγμένοι, οἱ καὶ ὁρῶντες ὀνομάζοντο· καὶ νῦν δὲ οἱ τῆς ἐκκλησίας προιστάτες, οἱ τὸν αὐτὸν ἐκείνοις τρόπον ἐπάρχοντες, καὶ πρὸς τὸ φῶς τῆς ἀληθείας τὸ λοιπὸν σῶμα καθοδηγοῦντες· περισεβαίει δὲ, φησὶν, εἴτεν πνευματικοὶ καὶ πρὸς οὐδὲν βλέποντες ὕλικόν· ἢ καὶ τὴν ἀκεραιότητα διὰ τούτων ἤνιξαιτο· Ἡ δυνὰς τῶν ὀφθαλμῶν ἐπαινεῖται ὡς ἂν ὁ λόγος γένοιτο ἐν ἐπαίνῳ ὁ ἄνθρωπος ὁ φαινόμενός τε καὶ νοούμενος· διὰ γὰρ τοῦτο φησὶν, ἐκτός τῆς σιωπῆσεώς σθ'· τοῦ γὰρ ἁγιοῦ βίου, τὸ μὲν ἀνθρώποις πρόδηλον, τὸ δὲ μόνῃ Θεῷ· μαρτυρεῖ τοίνυν ὁ τὰ κρυπτά βλέπων, πλεον εἶναι τοῦ ὁρωμένου τὸ σιωπώμενον.

Νεΐλου.

Ἐκτός τῆς σιωπῆσεως προσέθηκε· τὰ γὰρ πνευματικὰ θεωροῦσα, μᾶλλον ἂν ἦς καλὴ καὶ λίγουσα αὐτά· σιωπῶσα δὲ ἐξ ἡμισείας εἴ καλὴ, τὰ πρὸς ὠφέλειαν τῶν πολλῶν ἡσυχάζουσα, καὶ μετριάζουσα τοῦτο ποιῆς· κρύπτειν μὲν γὰρ ἔργον ἀρετῆς καλόν, ὅταν ἡ πρόθεσις ῥίπη ἐπὶ τὸ φιλοδοξεῖν· λόγον δὲ τοῦς ἀκούοντας οἰκοδομεῖν θυνάμενον, οὐχ' ἡσυχαστίον καὶ πρὸς ἐπαινον οὐ θεόντως ὁ τοῦ λέγοντος βλέπων σκοπός.

Κυρίλλου.

Ἡ σιωπὴ αὐτῆς σημαίνει τὴν εἰς ἅπαν ὑπακοὴν κατὰ τὸ, σιωπᾶ καὶ ἄκουε Ἰσραὴλ.

III. πρότερος νόμος, ἀπὸ Σινᾶ, ὁ δὲ δεύτερος ἀπὸ Σιών· ἐπειδὴ τοίνυν ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου ἐκάθητο τὰ ἔθνη, προσκαλεῖται αὐτοὺς τάχῃ ὁ ταῦτα εἰρηκῶς προφήτης λέγων· ὁ λαὸς ὁ κακῶν ἐν σκότει ἐξέλθετε καὶ ἴδετε· τί δὲ, ἐπιφέρει θουμάζων τὸ τόλμημα· ἐν τῷ στεφάνῳ ᾧ ἐξεφάνωσεν αὐτὸν ἡ μητὴρ αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ νυμφεύσεως αὐτοῦ· ἡμέρα δὲ νυμφεύσεως τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡμέρα εὐφροσύνης καρδίας αὐτοῦ ἦν, ἡ τοῦ σταυροῦ ἡμέρα, ἐν ᾗ τὴν ἐξ ἑθνῶν ἐκκλησίαν ὡς νύμφην ἔλαβε μεμνηστευμένην αὐτῷ διὰ τῶν προφητῶν· ὁρῶν οὖν τὴν πολλὰκις εὐηργιστημένην συναγωγὴν ὁ προφήτης, οὐ δικαίας ἀμοιβᾶς ἀποδοῦσαν τῷ Χριστῷ, ἀλλ' ἀκύνθινον ἐπιβείσα στέφανον τῇ κεφαλῇ, ἐκπληττόμενος ἐπὶ τῷ τοιούτων παρανομήματι φησὶν· ἐξέλθετε καὶ ἴδετε ἐν τῷ βασιλεῖ Σαλομών, ἐν τῷ στεφάνῳ ᾧ ἐστεφάνωσεν αὐτὸν ἡ μητὴρ αὐτοῦ· μητέρα δὲ αὐτὴν λέγει Χριστοῦ, ἐπειδὴ ἐξ ἑκείνης κατ'ἀγεται καὶ τῇ γενεαλογίᾳ καὶ τῇ κατὰ σάρκα οἰκονομίᾳ.

C A P. IV.

v. 1. Ἴδου εἰ καλὴ ἡ πλησίον μου, ἰδου εἰ καλὴ οἱ ὀφθαλμοί σου περιστεραί, ἐκτός τῆς σιωπῆσεώς σου.

Γρηγορίου.

Διὰ τῆς προτροπῆς τῶν προειρημένων τῆς νύμφης τὴν φιλανθρωπίαν ὁ λόγος ἀποδείκνυται, ὅτι κατὰ μίμησιν τοῦ δεσπότου καὶ αὐτὴ θέλει πάντας σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἔλθῃν, ὅλην ἀποσιμῶναι, καὶ θαυμάζει τὸ κάλλος, ἐμφιλοχωρῶν τῷ λόγῳ τοῖς κατ' ἑκαστον μέλει· ἴδου ἐκάστη μέλει διὰ συγκρίσεως τὰ καὶ ὁμοιώσεως χαριζόμενος τὸ ἐγκώμιον· καλὴ οὖν φησὶ πρὸς αὐτὴν ὁ λόγος, τῇ ἀγαθῇ προαιρίσει τῷ καλῷ προσηγγίσασα· πλησίον δὲ αὐτὴν καλεῖ, διὰ τὸ μιμήσασθαι τὴν αὐτοῦ φιλανθρωπίαν, καὶ ἐγκλειύσασθαι ταῖς λοιπαῖς ψυχαῖς κατὰ τὴν τὰ πρόσκαιρα, καὶ ἐξελθούσαν ἰδεῖν τὸν νυμφίον γε-

Γρηγορίου.

III.

Προτροπὴν ὁ λόγος οὗτος περιέχει πρὸς τὰς θυγατέρας Ἰερουσαλὴμ παρὰ τῆς νύμφης τῶν σαρκικῶν ἐξελεῖν, αἱ τινες νοεῖν-
 το ἂν καὶ τῶν σωζομένων ψυχαί· ἕως ποῦτε, φησὶν, ἐν τῇ σπη-
 λαίᾳ τοῦ βίβη συγκλείεσθε, ἐξέλθετε τῶν προκαλυμμάτων τῆς φύ-
 σεως, καὶ ἴδετε τὸ θαυμαστὸν θέαμα, Σιών θυγατέρις γινόμε-
 ναι, ὥς ἀπὸ σκοπιᾶς ὑψηλῆς, οὕτω γὰρ ἡ Σιών ἐρμηνεύεται,
 δυναθῆναι θεάσασθαι γεφανηφαιούντα τὸν νυμφίον· γέφανος δὲ
 αὐτῇ ἡ ἐκκλησία γίνεται, διὰ τῶν ἐμφύχων λίθων τὴν κεφαλὴν
 ἐν κύκλῳ διαλαμβάνουσα· στεφανηπλόκος δὲ τοῦ τοιοῦτου στε-
 φάνου ἡ ἀγάπη ἐστίν· ἢν εἴτε ἀγάπην, εἴτε μητέρα τίς λέγει,
 οὐχ' ἀμαρτῆσται· θεὸς γάρ ἐστιν ἀγάπη κατὰ τὴν Ἰωάννη φω-
 νήν· οὐδὲν δὲ διαφέρει ἐπὶ θεοῦ λεγόμενον· οὔτε γὰρ ἄρρεν,
 οὔτε θῆλυ τὸ θεῖον· πῶς γὰρ ὁπότεν οὐδὲ ἡμεῖς τοῖς ἀνθρώ-
 ποις τοῦτο εἰς τὸ διανεκὲς παραμένη, ἀλλ' ὅταν ἐν Χριστῷ ἐν
 πάντες γινόμεθα, τὰ σημεία τῆς διαφορᾶς ταύτης μετὰ ὅλη τοῦ
 παλαιῦ ἀνθρώπου συνεκδυόμεθα· καὶ τῷ εὐαγγελίῳ ὁ πατὴρ λέ-
 γεται ποιεῖν τῷ υἱῷ τοὺς γάμους· καὶ ὁ προφῆτης φησὶν, ὅτε
 ἔθνη ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ στέφανον· ἐνταῦθα δὲ παρὰ τῆς
 μητρὸς φησὶ ἐπιτεθεῖσθαι τῷ νυμφίῳ τὸν γέφανον· ἐπεὶ οὖν εἰς
 ἐστὶν ὁ γάμος καὶ μία ἡ νύμφη, καὶ παρ' ἐνός ἐπιβάλλεται τῷ
 νυμφίῳ γέφανος, οὐδὲν διαφέρει ἡ υἱὸν θεοῦ τὸν μονογενῆ λέ-
 γειν θεόν, ἢ υἱὸν τῆς ἀγάπης αὐτοῦ· μίᾳ οὕσης κατ' ἐκάτε-
 ρον ὄνομα τῆς νυμφοστολούσης αὐτὸν ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ συνοικῆ-
 σει δυνάμει· ἐνευφραίνεσθαι δὲ τούτῳ τῷ στεφάνῳ λέγει αὐ-
 τὸν ἡ νύμφη τῷ νυμφικῷ κόσμῳ ἐναγαλλόμενον· χάριτι γὰρ ὡς
 ἀληθῶς σύνοικον ἑαυτοῦ τὴν ἐκκλησίαν ποιησάμενος, ταῖς ἀρι-
 ταῖς διακρινέντων ἐν αὐτῇ στεφανούμενος εὐφραίνεται.

Νεῖλου.

Τίς μὲν ὁ ταῦτα λέγων, ἄθλην· ἴσως δὲ οἱ τοῦ νυμφίου φί-
 λοι· πλὴν ὅς ἐν ᾧ, τοὺς ἀπὸ ἱδνῶν καλεῖ· Σιών γὰρ ἐστὶν ἡ
 τούτων μήτηρ ἢ τὸν τοῦ Χριστοῦ νόμον βλαψήσασα· ὁ μὲν γὰρ

III. ζῶσι λίθοις ἀναλογούντων ξύλων· ὡς δὲ λόγῳ πτεροσμενένοι ἀργύριον λέγονται· εἰσὶ δὲ καὶ ἀνάκλιτον τοῦ ἀναπαυομένου λόγῳ, καὶ ἔχοντος ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει· τὸ δὲ χρυσίον ὁ νοῦς· ὁππότε δὲ τυχὼν ὁ Παῦλος ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς περιγέταισι καμιάτων μὴ νικηθῇ, οἰοεὶ τινε βαρὴ ἑαυτῷ πορίζεται νηχόμενος· πρέπουσαν πορφύραν τῷ ἐν αὐτῷ βασιλεῖ λόγῳ ἔντροφῶντι τῇ τῶν ἀποστόλων περὶ τῆς περιστάσεως ὑπομονῇ· τὸ δὲ ἐν τοῖς τοῦ φορέου λίθόστροφον ἑστρωται, ἐξ ὧν ἕκαστος ἑαυτῷ συνάγει λίθων τιμίων ἐπιτεδομένων χρυσὸν ἀργυρον καὶ λίθους τιμίους.

Κυρίλλου.

Ἡ πνευματικὴ δὲ συνάφεια νοεῖσθω χρυσίον, ἡ τιμία καὶ θεία· καὶ τὴν κατὰ τὴν ἔκκλινον γὰρ κίβωτόν ἑσώθεν καὶ ἐξώθεν, χρυσίον ὑπέβλεψεν εἰς ἐμφάνειαν τῆς θείας ἐνώσεως· ἐπιβαίνει δὲ πορφύρα τῇ πληθεὶ τῶν εἰς βασιλείαν κληθέντων ἐπ' ἐν δὲ τις πιστεύσῃ, δίδεται τῇ καρδίᾳ Χριστόν, ὅς ἐστι τιμίος μαργαρίτης· ἀλλὰ καὶ τὸ φορέϊον φησὶν, ἐκ τῶν θυγατέρων ποιηταὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ διὰ μόνην ἀγάπην· οὕτω γὰρ ἡγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν μονογενῆ αὐτοῦ ἀπέστειλεν υἱόν· ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτόν μὴ ἀπολέται ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον.

II. Ἐξέλθετε καὶ ἴδετε θυγατέρες Σιών ἐν τῷ βασιλεῖ Σαλομών, ἐν τῷ στεφάνῳ ᾧ ἐστεφάνωσεν αὐτόν ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ νυμφεύσεως αὐτοῦ καὶ ἐν ἡμέρᾳ εὐπροσύνης καρδίας αὐτοῦ.

Κυρίλλου.

Ἐξ ἱθύνων ἐκκλησία φησὶ τὸ ἐξέλθετε καὶ ἴδετε· ἡμέραν δὲ νυμφεύσεως, τὴν ἡμέραν τοῦ πάθους καλεῖ· καὶ ἔν ἐν νυμφεύσαστό τὴν ἐκκλησίαν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ.

Φίλωνος.

Ἐξέλθετε, φησὶ, τῆς κακίας τοῦ νόμου· ἴδετε Χριστόν καὶ τὸν ἐξ ἀκαυθῶν στέφανον ὃν ἐπέθηκεν αὐτῷ ἡ συναγωγὴ, ἐξ ἧς τὸ κατὰ σάρκα Χριστός· ἡμέρα μία ἐπιδήμωσα τὸ πάσχα τοῦτο φάγειν μὲν ὅμῳ.

ριστάσεων· ἡ καὶ διὰ τὸ κούφοις ποσὶ περιδραμεῖν τὴν οἶκον· μένην τῇ σπουδῇ τοῦ κερύγματος. Φορεῖον οὖν ἐστὶν οὗτος, τὸν μὲν νοῦν ἔχων ἀνάκλιτον χρύσειον, ἐφ' οὗ ἀναπαύεται ὁ νομ-
φίος· τὸν δὲ λόγον στύλους ἀργυρίου· τῷ γὰρ ἀποστολικῷ λό-
γῳ στηρίζεται τὸ κήρυγμα τὸ ἐκκλησιαστικόν. Στύλοι οὖν οἱ λό-
γοι, διὰ τὸ ἰσχυροῦν καὶ ἀμετάθετον· ἀργύριον δὲ διὰ τὸ θέ-
μιον καὶ ἀνεπίληπτον τοῦ ἀποστόλου· καὶ ἡ ἐπίβασις δὲ τού-
των ἐστὶ πορφύρα· οἱ γὰρ διὰ τῶν τούτου λόγων ὀδεύοντες εἰς
βασιλείαν φθάνουσιν οὐρανῶν, τῷ ἀξιώματι ἐπιβαίνοντες ὡς πορ-
φύρα, καὶ λέγοντες μετὰ τοῦ Παύλου, ἡμῶν δὲ τὸ πολίτευμα ἐν
οὐρανῷ ὑπάρχει· καὶ τὸ ἐντὸς αὐτοῦ λιθόστρωτον, ἡ τιμία τῶν
ἀρετῶν καὶ καλὴ ἐν ἀπορήτῳ διάθεσις· ἃς ὅταν μὲν Σιμέλιός
ἔσιν ὁ Χριστός, ὡς λίθους τιμίους τούτῳ ἐποικοδομεῖ· ὅταν δὲ
βῆσις τῷ τοῦ φορεῖου ἰθάφι ψαφολογῇ, ποικίλῃ καὶ εὐανδριστά-
την τοῖς βασιλικαῖς ποσὶ κατασκευάζει τὴν ἐπίβασιν· καὶ τοῖς
πολιτευομένοις κατὰ τὴν ἀποστολικὴν παράδοσιν, εὐμαρῇ καὶ λείαν
τὴν προκοπὴν ἐργαζόμενος· ἡ τάχα καὶ τὸ ἀνεπίφαντον καὶ ἄτρά-
γηδον θελοῖ· τὴν γὰρ τοῦ ἐναγέτου πολιτείας κρυφαίαν εἶναι
βούλεται· ὅθεν καὶ διὰ τοῦ ἐντὸς εἰπεῖν, τὸ ἀδημοσίευτον ἐδή-
λωσε τῆς ἀρετῆς· καὶ ἀγάπην δὲ συγκατασκευάσθαι φησὶ τῇ τοῦ
φορεῖου κατασκευῇ· χωρὶς γὰρ ταύτης οὐδὲν τῶν λοιπῶν ἀρε-
τῶν ὄφελος· ἀπὸ ξύλων δὲ τοῦ Λιβάνου ἐστὶ τὸ φορεῖον ἐκ τῶν
κατὰ σάρκα συγγενῶν αὐτοῦ ἰσραηλιτῶν· τούτους γὰρ ὁ Λίβα-
νος σημαίνει. Φορεῖον Σαλομών, οἱ ἅγιοι ἐν οἷς Χριστός ἀνα-
παύεται· ξύλα δὲ Λιβάνου οἱ ἀπὸ Ἰσραὴλ τροπικῶς· ἀλλ' ὅταν
μὲν συντρίβει κύριος τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου καὶ λεπτύνει αὐ-
τὰς ὡς τὸν μέσχον τὸν Λιβανον, περὶ τῶν μὴ τηρησάντων λέ-
γει τὴν θειοσύβειαν ἐν ᾗ κατεφυτεύθησαν· περὶ ὧν καὶ Ἡσαΐας,
ὁ δὲ Λιβανος σὺν τοῖς ὑψηλοῖς πεσεῖται· ὅταν δὲ διὰ τὴν τοῦ
ναοῦ κατασκευὴν λέγει τῷ Χειράμ ὁ Σαλομών, καὶ νῦν ἐντεταλαὶ
καὶ κοψάτωσάν μοι ξύλα τοῦ Λιβάνου, περὶ τῶν ἀναφερομένων
ὁ λόγος ἐπὶ τὴν πνευματικὴν ἐκ λίθων ζώντων οἰκοδομήν, τοῖς

III. ἡ εἰς χεῖρας τασσόμενος, ἡ ἀντὶ ποδὸς ὑποστηρίζων· οὕτω καὶ ἐν τῇ τοῦ φορείου κατασκευῇ, ὃ μὲν τις σῦλος, ὃ δὲ ἐπίβασις γίνεται, ἕτερος τὸ πρὸς τῇ κεφαλῇ μέρος, ὃ ἀνάκλιτον φησὶν· εἰσὶ τοίνυν ἀργύριον μὲν, οἱ σῦλοι τοῦ φορείου· αἱ δὲ τούτων βάσεις, πορφύρα· ἐκ χρυσίου δὲ τὸ ἀνάκλιτον, ἐν ᾧ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κλίνει ὁ νυμφίος· τοῖς δὲ τιμίαις λίθαις τὸ ἐνθὸν ἅπαν καταπιποῖκεῖται· οὐκοῦν σῦλος μὲν νοητῖον, τῆς ἐκκλησίας τοὺς στύλους· οἱς ἀκριβῶς ἀργύριον καθαρὸν καὶ πεφυρωμένον ὁ λόγος ἐστὶν ὁ τῆς βασιλείας, ἐν τῇ ὑψηλῇ τῆς πολιτείας ἐπιβιβασκός· ἐξαίρετον γὰρ γνώρισμα τῆς βασιλείας ἡ πορφύρα νομίζεται· τὸ δὲ ἡγεμονικὸν αὐτῶν ἐν ᾧ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κλίνει ὁ τὸ φορεῖον κατασκευάσας, τὸ τῶν καθαρῶν δογμάτων χρυσίον ἐστὶν· ὅσα δὲ ἀφανῆ τε καὶ κρύφια τῇ καθαρᾷ συνειδήσει τῶν τιμίων λίθων ἐνωραίζεται· δι' ὧν ἀπάντων, ἀγάπη ἀπὸ τῶν θυγατέρων Ἱερουσαλὴμ συνίσταται· εἰ δὲ βούλοίτο τις, φορεῖον μὲν πᾶσαν λέγει τὴν ἐκκλησίαν, καταμερίζει δὲ καὶ τὰς τῶν ἐνεργειῶν διαφορὰς εἰς πρόσωπα τινὰ τοῦ φορεῖν τὰ μέλη, πολλὴν καὶ οὕτως εὐκολίαν ὁ λόγος ἔχει, ἐκάστῳ τάγματι τῶν κατὰ τὴν ἐκκλησίαν ἑταγμένων, ἐφαρμόσαι τοῦ φορεῖν τὰ μέρη· ἔπειτα γὰρ ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, πρῶτον ἀποστόλης, δευτέρου προφήτας, καὶ τὰ ἑξῆς· ὡς διὰ τῶν ὀνομάτων τούτων, τῶν πρὸς τὴν τοῦ φορεῖν κατασκευὴν συνετελούντων, ἱερέας νοείσθαι, καὶ διδασκάλους, καὶ τὴν σιμνὴν παρθενίαν, τὴν ἐντὸς τοῦ φορείου τῇ καθαρότητι τῶν αὐγῶν, οἷόν τισι λίθων αὐγαῖς ἐναγράπτουσιν· καὶ διὰ τῆς τοῦ βίου καθαρότητος τῆς ἑνὸς Ἱερουσαλὴμ θυγατρὸς δεικνυσθαι, ἐν αἷς ἡ τοῦ Θεοῦ ἀγάπη ἐνεργὴς γίνεται.

Νεῖλου.

Τὸ φορεῖον, σκεῦος θρόνου παραπλήσιον διεχόμενον τὸν καθ' ἑξόμενον· τοῦτο δὲ τάχα ὁ Παῦλος ἐστὶ τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς· καὶ γὰρ θρόνον αὐτὸν καλεῖ ἡ σοφία λέγουσα ἀλλαχοῦ· συμπαρήμην ἡνίκα ἀφώριζε τὸν ἑαυτοῦ θρόνον ἐπ' ἀνέμων· ἐπ' ἀνέμων δὲ ἀφώρισθη, διὰ τὸ πλεῖθος τῶν πειρασμῶν καὶ τῶν πε-

Λιβάνου· στύλους αὐτοῦ ἐποίησεν ἀργύριον, καὶ ἀνάκλιτον αὐ- ΠΙ.
τοῦ χρυσίον· ἐπίβασις αὐτοῦ πορφύρα, ἐντὸς αὐτοῦ λιθόστρω- 10.
τον· ἀγάπην ἀπὸ Συγατίρων Ἱερουσαλήμ.

Θεοφίλου.

Ξύλον τοῦ Λιβάνου, Ῥοῦθ ἡ μωαβίτις, ἐξ οὗ Ἰσσαι· φο-
ρεῖον τοίνυν ἐστὶ τὸ σῶμα τὸ κυριακόν.

Γρηγορίου.

Ὅτι μὲν οὖν ἐν πολλοῖς Σαλομών, εἰς τύπον τοῦ ἀληθινοῦ
βασιλείως παραλαμβάνεται, δῆλον καὶ τὸ περὶ τοῦ κυρίου μυη-
ριον ἐν ἐκείνῃ τῇ προσώπῳ διαγράφεται· διὰ τῆς τοῦ φορείου
τοίνυν κατασκευῆς, ἡ περὶ ἡμῶν οἰκονομία τοῦ κυρίου διαση-
μαίνεται· πολυτρόπως γὰρ ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἀξίαις ἑαυτοῦ γίνεται·
καθὼς ἂν ἕκαστος ἔχῃ δυνάμειός τι καὶ ἀξίας, οὕτως ἐν ἐκάστῳ
γινομένης· ἢ ἵππος εὐάνιος δεχόμενος ἐφ' ἑαυτοῦ τὸν ἀγαθὸν ἀνα-
βάτην· οὕτως οὖν καὶ ὁ τὸν Θεὸν ἑαυτῷ φέρων, φορεῖον ἂν εἰ-
κότως τοῦ εἰρηνικοῦ βασιλείως ὀνομάζοιτο· πολλὰ γὰρ οὖν καὶ πάλιν ὁ
Λιβάνος ἐν τῇ γραφῇ τὴν ἀντικειμένην ἐνδείκνυται δύναμιν· ὥς
ἐν τῷ, συντρίψει κύριος τὰς κίδρους τοῦ Λιβάνου, καὶ λεπυνεῖ
αὐτάς, καὶ τὰ ἐξῆς· θελοῦντος τοῦ λόγου, ὅτι οὐ μόνον τὰ ἐκ-
φυέντα παρὰ τῆς ἀντικειμένης δυνάμεως κακὰ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ
ἔρος, ἡ πρώτη τοῦ κακοῦ ρίζα, τὸ ὑποτρέφον τῶν τοιούτων κί-
δρων τὴν ὕλην εἰς τὸ μὴ ὂν περιστῆσθαι. Οὐκοῦν ἡμεῖς ἤμεν
ποτὲ τοῦ Λιβάνου ξύλα, ἕως ἂν ἐκείνῳ ἤμεν ἐριζωμένοι, διὰ τε
τοῦ πονηροῦ βίην καὶ τῆς τῶν εἰδώλων ἀπάτης· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκεί-
θεν ὑπὸ τῆς λογικῆς ἀξίτης ἐτρήθημεν, καὶ ἐν ταῖς τοῦ τεχνί-
του χερσὶν ἐγενόμεθα, φορεῖον ἡμᾶς ἑαυτοῦ ἐποίησε, μετασχι-
σάσας τοῦ ξύλου τὴν φύσιν, διὰ τῆς παλιγγενεσίας εἰς ἀρ-
γύριον καὶ χρυσίον, καὶ εἰς εὐανθεῖ πορφύραν, καὶ εἰς τὰς τῶν
χαρισμάτων διανομὰς· ἥ μὲν γὰρ δίδεται κατὰ τὸν ἀπύστο-
λον λόγος σοφίας, ἄλλῃ χαρίσματα προφητείας, ἄλλῃ δὲ ἄλλο τι
τῶν ἐνεργημάτων, πρὸς δὲ πίφυκί τι καὶ δύναται ἕκαστος τὴν χά-
ριν διεκασθαι· ἢ ὑφ' ὁσμὸς τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας γινομένης

III. ὅλοι, ἃν ὀπλίσται φυλάττουσιν ἐν ἀπαθείᾳ καὶ καθαρότητι· ὡς ἐνθάμβειν τοὺς ἐν σκότῃ καὶ νυξὶν ἐπηρεάζοντας δαίμονας· κλίνη δὲ ἄλλως ἐπίγνωσις Θεοῦ, δι' ἧς ἐπαναπαύεται τοῖς πρὸς αὐτὸν ἐγγιζουσι.

Ναίλου.

Κλίνεν εἴρηκε τὸ κυριακὸν σῶμα· ἐξήκοντα δὲ δυνατοὺς, εἴτε τις τὰς ἀγίας ἐρεῖ δυνάμεις κύκλῳ τοῦ κυριακοῦ ἀνθρώπου, κατὰ τὸ, προσήλθον καὶ διηκόνον αὐτῷ· καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ· εἴτε τὰς τῶν ἁγίων ψυχὰς τὰς διὰ τὸ δεδιδᾶσθαι τὸν πόλεμον τὸν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ οὕτως ὠνομασμένους, οὐχ ἁμάρτη τοῦ προσήκοντος· οἱ τινες ρομφαίαν ἐπὶ τοῦ μηροῦ κατέχουσιν· οἱ γὰρ καὶ τὸ πρακτικὸν λόγῳ κοσμήσαντες, καὶ τὸ παθητικὸν λόγῳ νεκρώσαντες, εὐλόγως κυκλοῦσι τὸν βασιλεῖα· τῇ ἐξήκοντα δὲ προσαγορεύονται ἄριθμῳ, τέλειοι κατὰ πάντα γινεσθῆναι, καὶ βιβηκότες εὐραίως καὶ παγίως· κύβος γὰρ καὶ τετράγωνος ἄριθμός, ὁ ἐξήκοντα, ἴσος πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ πάντοθεν μέρει· καὶ ἀσάλευτος, ἐκ τέσσαρων πίντε καὶ δεκάδων, καὶ ἐξ καὶ δεκάδων, καὶ πεντάδων δὲ καὶ δύο, καὶ τριάδων εἴκοσι συνιστῶς, καὶ τούτων ἔχων τὸ εἰρημένον πάγιον· διὰ τοῦτο γὰρ ὄντες τοιοῦτοι καὶ ἀπὸ δυνατῶν Ἰσραὴλ ἐξελέγησαν ὡς δυνατῶν δυνατώτεροι· τάχα δὲ καὶ οἱ νῦν προασπίζοντες τῆς ἐκκλησίας, καὶ λόγῳ καὶ πράξεισιν ὑπερμαχοῦντες τοῦ σώματος Χριστοῦ, κύκλῳ εἰσὶ τῆς κλίνης τοῦ Σαλομών· διὰ μὲν τοῦ ἀνδίστασθαι τῇ λόγῳ τοῖς αἰρετικοῖς, ἐν τῇ χειρὶ κατέχοντες ρομφαίαν· διὰ δὲ τοῦ σωφρόνως καὶ ἡκρατῶς βιοῦν, ἐπὶ μηροῦ τὴν ρομφαίαν φοροῦντες διὰ τοὺς νυκτερινούς φόβους· ἀνὴρ γὰρ φησι ρομφαία αὐτοῦ ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ ἀπὸ θάμβους ἐν νυξὶν· οὐ μόνον γὰρ τοὺς φανεροὺς ἐχθροὺς ἐβαλλον τοῖς τῆς ἀληθείας ἐλέγχοις, ἀλλὰ καὶ τὰς λαθραίως διδοικότες ἐπηρείας, διὰ τοὺς ἐν σκοτομίνῃ τοξίζοντας, καὶ ἐν νυκτὶ ἔμεινον ἐπλογοροῦντες, τὰς ἐπιδρείας τῶν ἐπιβούλων ὑφορώμενοι.

9. Φορεῖον ἐποίησεν ἑαυτῷ ὁ βασιλεὺς Σαλομών, ἀπὸ ξύλων τοῦ

κῆς ἐπιθυμίας καταρρυσούμενον· οὐκοῦν ἀναγκαίως ἡ ~~νυμφίος~~ τοῦ βασιλέως κλίνη, τοῖς ὀπλίταις ἐν κύκλῳ διαλαμβάνεται· ὧν ἡ τοῦ πολεμίου ἐμπειρία, καὶ τὸ πρόχειρον ἔχειν ἐπὶ τοῦ μεγροῦ τῆς ρομφαίαν, θάμβος καὶ ἐκπληξιν ἐμποιεῖ τοῖς σκοτεινοῖς λογισμοῖς, τοῖς ἐν νυξί τε καὶ σκοτομένη τοῖς εὐδαίσει τῇ καρδίᾳ λαχῶσι καὶ ᾧξεύουσιν· ὅτι γὰρ ἀναιρετικὴ τῶν ρυπαρῶν ἡδονῶν λογισμῶν ἐστίν, ἡ τῶν περιστοχισμένων τῇ κλίνῃ ἐξόπλησις, ὁ δὲ λον ἂν γένοιτο διὰ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ λόγου· πάντες γὰρ δεδιδαγμένοι πόλεμον, ἀνὴρ, καὶ ἡ ρομφαία αὐτοῦ ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ· ἀληθῶς γὰρ εἰδότες ἐστίν, ὅπως ἀντιστρατεύσασθαι χρὴ τῇ σαρκί τε καὶ τῷ αἵματι· ἐν τῷ τὴν ρομφαίαν τῷ μεγρῷ ἔχειν ἐφηρμοσμένην· ὁ τοίνυν τῇ τῆς σωφροσύνης ρομφαίᾳ διεζωσμένος, οὗτός ἐστιν ὁ τῇ ἀφ' ἁρτῶ κλίνῃ ἐράσμιος, εἰς τῶν δυνατῶν Ἰσραὴλ, καὶ τοῦ λόγου τῶν ἐξήκοντα ἄξιος· ἐπειδὴ δὲ Ἰσραὴλ γίνεται ἅπας ὁ σωζόμενος, ἥτοι νοῦς ὁρῶν τὸν θῆον· ὅσοι γὰρ βλέπουσι τὸν θῆον ἐκ τῆς ἐνεργείας, κυρίως τῇ προσχηρίᾳ ταύτῃ κατονομάζονται· ἴδιον δὲ τοῦ τοιοῦτου, τὸ μηδεὶ τῶν αἰσθητῶν πρὸς ἀμαρτίαν βλέπειν· τοῦτε χάριν μία κλίνη λέγεται γίνεσθαι τοῦ βασιλέως πᾶν τὸ σωζόμενον· δώδεκα γὰρ τῶν τοῦ Ἰσραὴλ φυλῶν ὄντων, ἐνός μὲν ἀφ' ἐκάστου μέρους λαμβανομένου τοῦ τῶν ἀριστερῶν πληρώματος· εἰς πᾶν τε δὲ ὀπλίτας κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν αἰσθήσεων, τοῦ ἐνός τούτου μεριζομένου, αἱ δώδεκα φυλαὶ τοῦ Ἰσραὴλ ποιοῦσιν ἐξήκοντα· οἵτινες μία παράταξις, καὶ στρατός εἷς, καὶ μία κλίνη, τοὔτῃ ἐκκλησία μία, καὶ λαὸς, καὶ νύμφη μία οἱ πάντες γενήσονται, ὑφ' ἐνὶ ταξιαρχῇ καὶ ἐκκλησιαστῇ καὶ νυμφίῳ πρὸς ἐνός σώματος κοινωνίαν προσαρμοζόμενοι, διὰ τῶν μηρῶν τὴν ρομφαίαν προβαλλόμενοι· εἴτ' οὖν ἐκάζῃ αἰσθήσει τὴν πρόσφορον ἑαυτῇ ρομφαίαν εἰς κατάπληξιν τῶν ἐναντίων λογισμῶν προβαλλόμενοι· τοσούτοι τοίνυν οἱ τὴν θείαν ἐν ταῖς αἰσθήσεσιν ἐνδυσάμενοι πανοπλίαν, κυκλοῦντες τοῦ βασιλέως τὴν ἰδίαν δηλονότι καρδίαν, ἐν ἣ ἀναπαύεται ὁ νυμφίος· διὰ γὰρ τῆς κλίνης τὴν ἀνάκουσιν

III.

Φίλωνος.

Κλίνην τὸ μνῆμα Χριστοῦ λέγει· ἐξήκοντα δυνατοί, τὸ πλήρωμα τῆς τελειώσεως οἱ τηροῦντες τὸν τάφον· οἱ καὶ τοῦ σεισμοῦ γενομένου, ἐξεθαμβήθησαν καὶ ἔν ἀνέστη ὁ Χριστὸς νύκτα· οὗο δὲ ῥομφαίας ἔχουσιν οἱ τοῦ Χριστοῦ· τὴν μὲν εἰργασαν τὰ σπερματικά, ἣ τις ἐστὶν ἐπὶ μηρῶν, διὰ τὴν τῆς σωφροσύνης ἐγκράτειαν· τὴν δὲ τὰ ψευδῆ διακόπτουσιν δόγματ'· ἡ δὲ ῥομφαία, πρὸς τὸ μὴ θαμβεῖσθαι τὸ σκότος.

Γρηγορίου.

Μετὰ τὴν ἐπὶ τῇ κάλλει μαρτυρίαν, οἱ φίλοι τοῦ νυμφῆ, καὶ παρασκευασταὶ τοῦ ἁγίου θαλάμου, καὶ τῆς καθαρᾶς νύμφης προμνήστορες, ὑποδεικνύουσιν αὐτῇ τῆς βασιλικῆς κλίνης τὸ κάλλος ὡς μᾶλλον εἰς ἐπιθυμίαν τὴν νύμφην ἀγάγοιεν, τῆς θείας τε καὶ ἀχράντης μετ' αὐτοῦ συμβιώσεως. Ὅτι μὲν οὖν ἐκ τῆς ἱστορίας ὁ περὶ τῆς κλίνης λόγος οὐκ ἔστιν, εὐδην ἐκ τῶν σωματικῶς περὶ τοῦ Σαλομῶντος ἱστορηθέντων, οὐ καὶ τὰ βασιλεία καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ τὰ λοιπὰ, ὁ λόγος ὑπέγραψεν ἀκριβῶς· καινὸν γάρ τι καὶ παρηλλαγμένον περὶ τῆς κλίνης οὐδὲν εἶπεν· ὥστε ἀνάγκη μὴ παραμεῖναι τῷ γράμματι, ἀλλὰ δεῖ ἀκριβοῦς κατανοήσεως μεταβαλεῖν τὸν λόγου εἰς πνευματικὴν θεωρίαν, ἥς ὑλικῆς ἐμφάσεως τὸν νοῦν ἀποσῆσαντες· ἔοικε τὸ θεῖον κάλλος, ἐν τῷ φοβερῷ τὸ ἐράσμιον ἔχειν, ἀπὸ τῶν ἐναντίων τῷ σωματικῷ κάλλει δεικνύμενον· ἐπειδὴ γὰρ ἡ ἐμπαθὴς τῶν σωμάτων ἐπιθυμία τοῖς τῆς σαρκὸς μέλεσιν ἐγκαθημένη, καθ' ἑαυτὴν τε σύστημα ληστικὸν ἐνεδρεῖ τὸν νοῦν καὶ αἰχμαλώτου ἄγει, πρὸς τὸ ἑαυτῆς βούλημα συναρπάσασα, διὰ τοῦτο ἀκόλουθόν ἐστιν ἐκ τῶν ἐναντίων τῆς σωματικῆς διαθέσεως τὸν θεῖον ἔρωτα γίνεσθαι· ὥστε εἰ ἐκ ταύτης γίνεται λύσις καὶ ἄνεσις καὶ βλακώδης διάθεσις, ἐκεῖ τὴν ἐπὶ φοβὸν τε καὶ ἀκατάπληκτον ἀνδρείαν, ὕλην τοῦ θείου ἔρωτος γίνεσθαι· τοῦ γὰρ ἀνδρώδους θυμοῦ τὸν τῆς ἡδονῆς λόγον καταπτοήσαντός τε καὶ φυγαδεύσαντος, οὕτω τὸ καθαρὸν τῆς ψυχῆς ἀναφαίνεται κάλλος, μηδενὶ πάτῃ σωματι-

ἔτι μυρεψοῦ, 7ῃ ὑψηλῇ πολιτείᾳ τὴν τῶν δογμάτων εὐωδίαν ἀνα- III.
 κειραμμένον ἔχουσα· δύναται δὲ καὶ δογματικῶς περὶ τῆς ἐκ-
 κλησίας λέγεσθαι· ἀπὸ ἑρῆμου γὰρ τῆς μὴ ἔχουσας ἀνδρα, αὕτη
 ἀνίβη· σμύρνακιν καὶ λίβανον πνίουςα διὰ τὸ συντετάφθαι Χρι-
 στῷ· καὶ διὰ τὸ τὸν κοινορτόν τῶν κοσμικῶν πραγμάτων τὸ εἰς
 θεὸν χρῆσασθαι τούτοις, κοινορτόν ποιῆσαι μυρεψοῦ· καὶ διὰ
 τὴν εὐλογον χρῆσιν, τὸ κοινορτῶδες μεταβαλεῖν εἰς εὐωδίαν Χρι-
 στοῦ· ὁ γὰρ τὰ μὴ ἐξῶτα ἀλλὰ φερόμενα ὑπὸ τῶν ἀνέμων τῆς
 κοσμικῆς αὔρας, διὰ ἐλεημοσύνης ποιῶν τίμια, τὸν κοινορτόν τῆς
 γῆς ἐποίησε κοινορτόν μυρεψοῦ· τῇ εὐλόγῳ χρῆσιν τῶν θεωρέ-
 νων, τὸ κοινορτῶδες αὐτῶν καὶ ἐσκεδασμένον, μεταβαλὼν εἰς
 ἀρωματικὴν εὐωδίαν καὶ φίλινον ὄντως Θεοῦ.

Κυρίλλου.

Σμύρνα μὲν, ὅτι συντίθασται Χριστῷ διὰ τοῦ λιβάνου· λί-
 βανος δὲ, ὅτι συναναστὰς αὐτῷ κοινοιώνηκε τῆς θεότητος αὐ-
 τοῦ· καὶ οὐ μόνοις τούτοις ἡ ἐκκλησιαστικὴ τεθυμίασται ψυχῇ,
 ἀλλὰ καὶ ποικίλοις γνώσεως θεωρήμασιν· ὁ γὰρ ἄκρως διαιρῶν
 καὶ μέχρι τοῦ θυχόντος λεπτῶς ἱερινῶν τὰ πράγματα, λέγει·
 ἂν μυρεψὸς πῶς εἶναι, λεπτύων καὶ εἰς κόνιν ἄγων πάντα τὰ
 τῆς εὐωδίας λόγια· ἂ νῦν ἡ νύμφη λέγεται τεθυμίασται· τάχα
 δὲ καὶ ὁ μὴ κατὰ σάρκα βιοῦς, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα, μηδαμῶς πα-
 χυνθεὶς τὴν καρδίαν τὸ ποικίλον καὶ παντοδαπὸν σῶζον τῆς εὐω-
 δίας, εὐωδίαν ἀπὸ πάντων ποιεῖ τῶν νῦν οὕτως ὀνομαζομένων
 κοινορτόν μυρεψοῦ· λέγει δ' ἂν τις καὶ ὡς ἡ ἁγία καὶ ἐκκλησια-
 στικὴ ψυχὴ, τὸ τέκνον ποτὶ ἑρῆμον Θεοῦ, ἀπὸ συναγωγῆς ἐθ-
 νῶν ἀναβαίνει ἀπὸ τῆς ἑρῆμου· καταλειπούσα μὲν δόγματα καὶ
 λόγους καὶ πράξεις, τὰ ἔρημα Θεοῦ· ἀναβαλόνουσα ἐπὶ τὰ τοῦ
 Θεοῦ.

Ἰδοὺ ἡ κλίνη Σαλομών· ἐξήκοντα δυνατοὶ κύκλω αὐτῆς ἀπὸ 7.
 δυνατῶν Ἰσραὴλ· πάντες κατέχοντες ῥομφαίαν, δεδιδαγμένοι πό- 8.
 λεμον· ἀνὴρ ῥομφαίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ ἀπὸ θάμβους
 ἐν νυξίν.

III. νεν· τὸ δὲ τὸν δίκαιον εἶναι Χριστοῦ εὐωδίαν ἐν παντὶ τόπῳ τοῖς σωζομένοις, τεθυμιαμένη νοεῖται παραπλησίως στελεῖσθαι, καπνὸν ἢδὺν ἀναπέμπουσιν, εὐφραίνοντα τὰς τῶν μακαριζόντων ἀναπνοὰς.

Νεῖλου.

Ἐκπληξιν παρίσχει τοῖς ὁρώσιν ἡ νύμφη· ὅτι καὶ ἀπὸ ἐρήμου ἀνέβαινε, καὶ ὡς στελεῖχε καπνοῦ τεθυμιαμένη, καὶ ὅτι οὐκ ἄλλοθεν τεθυμιάσται, ἀλλ' ἀπὸ σμύρνης καὶ λίβανου, καὶ κονιορτῶν μυριψοῦ· ταῦτα δὲ πάντα σημαίνει τὴν ἀναχώρησιν τῶν γηίνων· ἡ γὰρ ἀποσχαμένη τῆς κακίας ψυχὴ, καὶ τῶν φαύλων πράξεων ἄργιαν ἔγχεσσι, καὶ τὸν τῶν ζιζανίων σπορέα ἀρνησάμενη ἐν ἐρήμῳ ἐστὶ, προκόπτουσα ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ἔργοις· δὲ, ἄρχεται ἀναβαίνειν ἀπὸ τῆς ἐρήμου ὡς στελεῖχε καπνοῦ τεθυμιαμένη· ὡς γὰρ ὁ καπνὸς ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς γῆς, στελεχούται δὲ ἐπὶ τὸν αἶρα, ὅμως δέχεται ὡς ῥίζης τῆς συμπεπνυγμένοις τοῖς ξύλοις φλογός· ὅταν δὲ ἐκλίπῃ κάτωθεν ἡ ὕλη, διαξυγχθείς τῆς γῆς, ὅπως ἀναχωρεῖ τῇ ἰδίῳ μέρει συναμμιγνύμενος καὶ ἀνασχοιούμενος εἰς ἑαυτὸν, οὕτως ἡ τῶν γηίνων ἀναχωροῦσα ψυχὴ, καὶ προκόπτῃ ἐπὶ τὰ οὐράνια, οὐ πρότερον μεδίσταται τελείως ἐπ' αὐτὰ, πρὶν ὁλοσχερῶς ἐκλίπῃ τὰ γήινα· τὸ δὲ σμύρναν καὶ λίβανον εἶναι τὴν συναμμιγνύμενην εὐωδίαν τῇ στελεῖχῃ τοῦ καπνοῦ, τὴν νίκρωσιν τοῦ σώματος, καὶ τὸν ἐξ ἐγκρατείας ὑποπιασμὸν δηλοῖ· μεθ' ὧν προκόπτουσα ἐμύριζε τοὺς παρατυγχάνοντας· καὶ ὁ κονιορτὸς δὲ τῶν ἁρωμάτων, σύμφωνός ἐστι τῷ τοῦ κερύγματος νοήματι· καὶ γὰρ οὗτος ἀπὸ τριβῆς τῆς παχείας γῆς, λεπτός ἐπιπολάζει τῷ προσώπῳ ταύτης· κινούμενος δὲ τοῖς τῶν ὁδοιπορούντων ποσὶ μετέωρος αἶρεται, πρὸς ὕψος χωρῶν· ἀλλ' ἐὰν αἰρετικὴ ψυχὴ οὕσα τύχῃ, ἢ τὸ καλὸν διὰ τί ποιοῦσα καὶ τὸ δὲ ἑαυτὸν, κονιορτός ἐστι γῆς, ὀλίγον ὑψουμένη, καὶ πάλιν εὐχερῶς πρὸς τὸν οἰκτεῖον καταφερομένη τόπον, διὰ τὴν πρὸς τὰ κάτω προσπάθειαν· ἐὰν δὲ ἐκκλησιαστικῇ πίστει σκοπῇ τῆς πρὸς τὸ θεῖον εὐαρεστέσις· τὸ ἄνω ψυτὸν ἔχουσα, κονιορτός

λαβόντων σημείων περι αὐτὴν καθορώντες, ἀλλὰ τὸ τῶν ὕψ- III.
 λοτέρων χαρακτηρίζοντες, θαυμάζουσιν, οὐ μόνον τὴν ἀνοδὸν
 ἀλλὰ καὶ ὅθεν ἀνέδραμε· τοῦτο γὰρ ἔστιν ὃ καὶ ἐπίτασιν ποιεῖ
 τῆς ἐκπλήξεως· ὅπερ μέγιστον ἦν νύμφη ἐγκώμιον, μαρτυροῦν τὴν
 πρὸς τὸ κρείττον παραλλαγὴν καὶ μετέτασιν· μέλαινα γὰρ ἡμῖν,
 φησὶν, ἰωρᾶτο πρότερον, αὕτη ἡ ἀναβαίνουσα ἐκ τῆς ἐρήμου·
 καὶ πῶς τὴν σκοτεινὴν μορφήν ἀπεδύσατο; πῶς αὕτη χιουῶδες
 ἀπαγράφει τὸ κάλλος; ἡ ἐρημός ἐστιν ὡς εἴκειν καὶ αἰτία τού-
 των, ἡ καθάπερ ἔρνος ἀναθάλλειν αὐτὴν εἰς ὕψος ποιήσασα καὶ
 πρὸς τὸ τοιοῦτον μεταβάλλουσα κάλλος; ἐξ οἰκείων γὰρ πόνων
 δι' ἐγκρατείας τὴ καὶ ἐπιμελείας ἐκτήσατο· τοῦτο γὰρ τὸ ἐκ τῆς
 ἐρήμου ἀναβαίνειν αὐτὴν· οὕτω ποτὲ καὶ ἡ τοῦ προφήτου ψυχὴ
 διψώδης ἐγένετο τῆς θείας παγῆς, ἐπειδὴ αὐτῇ ἡ σὰρξ ἄβατος
 τε καὶ ἐρημος καὶ ἀνυδρὸς γενομένη, τὸ θεῖον δέψος ἐαυτῇ παρ-
 εδίξατο· διὰ πολλῶν τοίνυν ὑποδειγμάτων τὸ κάλλος αὐτῆς ἐρ-
 μηνύουσι· ἐπειδὴ δι' ἐνὸς ἅπαν περιληφθῆναι οὐχ' οἶόν τε ἦν·
 πρῶτον μὲν γὰρ στέλιξε τὴν ὥραν αὐτῆς εἰκάζουσι, καὶ οὐδὲ
 τοῦτο ἐνὶ· ἀλλὰ διὰ τοῦ πλήθους τὸ πολυειδὲς καὶ ποικίλον,
 τῶν ἀρετῶν ὑπογράφουσιν· εἶτα καπνὸς ἐκ θυμιαμάτων, εἰς τὴν
 εἰκόνα τοῦ κάλλους παραλαμβάνεται· καὶ οὐδὲ οὗτος ἀπλοῦς, ἀλ-
 λὰ σμύρνη καὶ λίβανω συγκειραμένος, ὡς μίαν γενέσθαι τῶν ἀτ-
 μῶν τὴν χάριν· ὃ τοίνυν μέλλων ἐαυτὸν ἀνατιθέναι τῇ τοῦ θεοῦ
 θρασείᾳ, οὐκ ἄλλος ἔσται λίβανος τοῦ θεοῦ θυμωμένος, τοῦτο
 γὰρ τῇ τοῦ θεοῦ τιμῇ ἀφίρωται, εἰ μὴ πρότερον νικρώσει τὰ
 ἐπὶ τῆς γῆς μέλη· ἡ γὰρ σμύρνα πρὸς τὸν ἐνταφιασμὸν τῶν σω-
 μάτων οἰκείως ἔχει· ὧν γενομένων, πᾶν εἶδος τῶν κατ' ἀρετὴν
 ἀρωμάτων ἐν τῷ κύκλῳ τοῦ βίου, καθάπερ θυσία τινὶ λεπτυ-
 θέντων τὸν ἥδυν ἐκείνου κονιορτὸν, ὃν ἀναλαβὼν ἐν τῷ ἄσθμα-
 τι εὐπνὴς γίνεται τοῦ μεμυρισμένου πνεύματος πλήρης γενόμενος.
 ὠριγίνους.

Καλὴ λίαν ἡ ἀναβαίνουσα βίω καὶ λόγῳ ψυχῇ, φυγοῦσα τὰ
 παρὰ τοῖς πολλοῖς ἀμαρτήματα, ἅπερ ἐξ ἐρήμου λέγεται ἀναβαί-

- III. χεῖρετι· διὸ φησὶν ὡς μικρὸν παρήλθον ἀπ' αὐτῶν ἔως εὔρου· καὶ οὐκ ἀφῆσσω κύβον· ἐκράτησε γὰρ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἤκουσε μὴ μοῦ ἄπο· οἶκον δὲ μητρός· τὴν συναγωγὴν ἀποστόλων φησί, εἰς ἣν ἀπελθούσα εὐαγγελίζετο τοῦ Χριστοῦ τὴν ἀνάστασιν.
5. Ὁρκισα ὑμᾶς θυγατέρες Ἱερουσαλὴμ ἐν ταῖς δυνάμεισι καὶ ἐν ταῖς ἰσχύσεσι τοῦ ἀγροῦ ἵαν ἐγείρατε καὶ ἐξεγείρατε τὴν ἀγάπην, ἔως ἂν θείλησῃ.

Γρηγορίου.

Πάλιν ὑπὸ φιλαλληλίας, καὶ ταῖς μαθητευομέναις ψυχαῖς διαλέγεται· ἃς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν συγκρίσει τοῦ τῆς νύμφης κάλους τοῦ παρεικασθέντος τῷ κρίνῃ, ἀκάνθας ὁ λόγος ὠνόμασεν· καὶ διὰ τοῦ ὅρκου τῶν ἐν τῇ κόσμῳ δυνάμεων πρὸς τὸ ἴσον τῆς ἀγάπης διανίσταται μέτρον· ὥστε τὸ θέλημα τοῦ νυμφίου καὶ ἐπ' αὐτὸν ἐνεργὸν γενέσθαι· τὰ δὲ λοιπὰ ἐν τῷ φθάσαντι λόγῳ διεδήλωται.

Νείλου.

Τοῦτο δευτέρον ὀρκίζει τὰς θυγατέρας Ἱερουσαλὴμ ἡ νύμφη ἐξεγείραι τὴν ἀγάπην πάντως καθεύθυσαν· ἡ δὲ εὐνοία διεδήλωται.

6. Τίς αὕτη ἡ ἀναβαίνουσα ἐκ τῆς ἐρήμου ὡς στεiléχη καπνοῦ τεθυμιαμένη; σμύρνα καὶ λίβανος ἀπὸ πάντων κονιορτῶν μύρεψου.

Γρηγορίου.

Ἐν ταῖς κατ' ἀρετὴν προκοπαῖς οὐ πάντοτε τῷ αὐτῷ περαινέουσι χαρακτῆρι, οἱ ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν διὰ τῆς τῶν ὑψηλοτέρων ἐπιθυμίας μεταμορφούμενοι· ἀλλὰ πρὸς τὸν λόγον τῆς αἰετοκατορθώσεως ἐκείνῃ διὰ τῆς τῶν ἀγαθῶν τελειότητος, ἰδιόαις τις χαρακτῆρ τῷ βίῳ ἐπιλέμπει, ἄλλος ἐξ ἄλλου γενόμενός τε καὶ φαινόμενος, διὰ τῆς τῶν ἀγαθῶν ἐπαυξησεως· διὸ μοι δοκοῦσι ξενίζεσθαι πρὸς τὸ φαινόμενον οἱ φίλοι τοῦ νυμφίου· οἱ πρότερον μὲν αὐτὴν ἐγνωκότες καλὴν, ἀλλ' ὡς ἐν γυναιξὶ καλὴν, μετὰ δὲ ταῦτα δι' ὁμοιότητος χρυσίου μετὰ σιγμάτων ἀργυρίου, τὸ κάλλος αὐτῆς ὠραίζοντες· νυνὶ δὲ μεθ' ἐν τῶν προ-

ται γάρ αἱ ἀγοραί· ὅθεν τί χρησίμῳ ἐς λαβεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐν III.
ταῖς πλατείαις· σοφία γὰρ ἐν ἐξόδοις ὑμνείται, ἐν δὲ πλατείαις
παρήρησαν ἄγει· κεκλεισμένα δὲ καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς
καρδίας ἡμῶν γράφαι· μείζονα δὲ ζητοῦσα ἢ κατ' ἀγορὰς καὶ
πλατείας μὴ εὐρηπέναι φησί· πλὴν ὁδεύει ἐπὶ τὴν εὐρεσιν, εὐρ-
ισκομένη ὑπὸ τῶν τερούντων τὴν πόλιν καὶ κυκλούντων αὐτήν·
εἶεν ἂν τὰ λειτουργικὰ πνεύματα· οὗτοι εἰσὶν οὓς ἐξαπίσσειλε
κύριος περιοδεῦσαι τὴν γῆν· ὧν δὴ περὶ τοῦ ποδούμενου πυ-
θάνεται· οὐκ ἀναγέγραπται δὲ τούτων ἀποκρίσεις· διδασκόμεθα
δὲ εἰ μέλλομεν εὐρεῖν τὸν ποδούμενον, ὀλίγον τί παρελθεῖν, καὶ
κρίτους γενέσθαι τῶν τοιούτων ἀγέλων· περὶ ὧν φαίεν ἐν ἐπι-
στολῇ λέγειν ὁ Πέτρος διδάσκων τὴν ὑπεροχὴν τῶν τοῖς τελείοις
ἀποκειμένων· εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι· ἀγαπητὸν δὲ
βραχύ τι τοὺς τοιούτους παρενεγκεῖν, ἐν εὐριδῇ τὸ ποδούμε-
νον, καὶ εὐριδὴν κραταθῇ, καὶ κραταθὲν μὴ νοηθῇ· ἀνόνητος
γάρ ἡ κράτης, εἰ μὴ τὸ νοηθὲν συνεχῆς μελέτη κρατήσῃ· διό
φησιν, οὐκ ἄφῃκα αὐτόν, ἕως οὗ εἰσῆγαγον αὐτόν εἰς οἶκον μη-
τρὸς μου· ἵνα καὶ μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἐξοδὸν, εἰσέλθοι αὐτῷ εἰς
τὸν οἶκον τῆς ἁνῶ Ἱερουσαλὴμ, ἕνθα εἰσάγῃ τὰ κοινότερα τῶν
τοῦ λόγου θεωρημάτων· τὰ δὲ ἀπορρητότερα εἰς τὰ ταμιεῖα τῆς
συλλαβούσης τὴν νόμην· ἡ αὐτὴ δὲ μήτηρ καὶ συλλαβοῦσα θε-
λοῦται, διὰ τὸ ἐν τῇ συλλήψει τὴν ἀρχὴν τῆς συστάσεως εἶναι·
μήτηρ δὲ λεγομένη μετὰ τὴν μόρφωσιν, καὶ τὴν τοῦ συλληφθέν-
τος τελείωσιν.

Κυρίλλου.

Τὰς γυναῖκας δηλοῖ, τὰς ἐλθούσας μετὰ σαββάτων ὁδρου
βαθείας ἐπὶ τὸ μνήμα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ μὴ εὐρούσας αὐτόν· τὸ
οὖν ἐπὶ τὴν κοίτην, ἢ ἀπὸ κοίτης φησιν, ἢ κοίτην ἑαυτῆς τὸ
τοῦ κυρίου μνήμα καλεῖ, καθὼ συνδαπτόμεθα αὐτῷ· ἀλλ' οὐχ'
εὐρεν αὐτόν ἀκούσασα, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἠγέρθη γάρ· καὶ εὐρον
αὐτὴν οἱ τηροῦντες ἄγγελοι, οὓς καὶ ἑρωτᾷ πού τιθήκατε τὸν
κύριον· ἀλλὰ παρελθούσῃ τοὺς ἑρωτηθέντας, ὑπὸντας λέγων,

III. ὡς παρήλθον ἀπ' αὐτῶν, εὖρον ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχὴ μου· τῷ γὰρ παρελθόντι τὰς προειρημένας καταστάσεις, καὶ φθάσαντι ἐπὶ τὴν τελειότητα, ἀνυπερθέτως εὐρίσκεται ὁ Θεός· συνεργὸν ὡς φῶς τὴν κατάληψιν τοῦ ζητουμένου· ὅπερ γὰρ ἔστι φῶς ὀφθαλμοῖς, τοῦτο νῦν ἀλήθεια· μέγα δὲ ἐγκώμιον ἐν τοῖς ἐξῆς εἴρηται τῆς νύμφης, τὸ ἐκράτῃσα αὐτὸν καὶ ἐξῆς κτήσασθαι μὲν γὰρ πόνη τὸ καλὸν, ἴσως πολλῶν φυλάξαι δὲ τὴν ἐπιμονὴν, ὀλίγων· οἱ μὲν γὰρ πολλοὶ ὅταν φθάσωσιν ἐπὶ τὸ σπουδαζόμενον, ἡ κόρον λαβόντες αὐτοῦ τῷ χρόνῳ, ἢ περὶ ἕτερα τὴν προθυμίαν ἀποκλίναντες, ἀρίστανται καὶ μικρὸν ἀμελήσουσιν, ἐκπίπτουσι τῆς ἀρίστης ἐξως, πολὺν ἀχρειοῦντες πόνον· αὕτη δὲ καμάτῳ εὐροῦσα τὸ ἀγαθόν, οὐκ ἐνόησεν εἰς τὰ ὀπίσω, ἀλλ' ἴσην ἐτήρησε τὴν προθυμίαν, ἕως γνησίως ᾤκειώσατο τὸ ποθεύμενον· μέχρι τῶν ἐνδοτάτων ταμιείων εἰσοικίσασα τὴν ἀρετὴν, εἰσῆγγεν αὐτὸν οὐκ ἐν προθύροις ἢ προαυλίοις, ἀλλ' ἐν τῷ ταμιείῳ τοῦ οἴκου.

Ἐπιγίνους.

Περὶ τῶν πρὸ τοῦ γάμου μυστηρίων εἰπὼν, νῦν αὖτὸν διὰ νυκτὸς ἐπὶ τὴν κοίτην καλεῖ· ἀπορρήτοτέρων ἐθέλων κοινωνεῖν, καὶ τῆς τελειότητος μετασχεῖν ἀναπαύσεως· τοῦτο γὰρ ἡ κοίτη· τὸ δὲ ἐν νυκτὶ, ἐν ἡσυχίας καιρῷ, καὶ πόρρω τῆς ὀφθειας τῶν μὴ τὰ τοιαῦτα θεωρεῖν δυναμένων· δεῖ δὲ ἀγάπῃ τὴν ψυχὴν προτετρωσθαι τοῦ ἐπὶ τὴν κοίτην ζητούντος τὰ τοῦ Θεοῦ λόγῳ βαθυτέρα· περιμένει δὲ τὴν τῆς ποθέουσης ἀνάγκην ὁ ποθεύμενος· ὡς ἂν ἐπιτείνας τὸν ἔρωτα κατὰ καιρὸν ἑαυτὸν ἐμπανίσῃ τῇ καμύσῃ πλείζα παρὰ τὴν ζήτησιν τὴν αὐτοῦ· εἰποῦσα γὰρ ὅτι ἐπὶ τὴν κοίτην μου ἐν νυξὶν ἐζήτησα ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχὴ μου, καὶ ὅτι ἐζήτησα αὐτὸν καὶ οὐχ εὖρον, ἐπάγει· ἀναστήσομαι δὴ καὶ κυκλώσω· οὐκοῦν ὑπαισχυμένον καὶ τὴν καλέμυσιν ἀποθέμενον, διαναζῶμεν πειθόμενον τῷ λέγοντι, εἵρηται δὴ ὁ καθεύδων· ὅλος δὲ ὁ κόσμος, ἡ πόλις ὃν ἐκπεριελθὼν δεῖ τῇ περὶ αὐτοῦ θεωρίᾳ γενόμενον ἐν ταῖς σοφαῖς διδασκαλαῖς· αὐ-

συλλαβούσης μητρὸς· ἢ τις ἐστὶν ἡ πρώτη τῆς συστάσεως ἡμῶν III. αἰτία.

Νεῖλου.

Καταστάσεις ἑαυτῆς ἐν αἷς ἐγίνετο ἡ νύμφη διαγεῖται τὸν λόγον ζητούσα καὶ τὴν τελειότητα καὶ τὴν ἐν τελειότητι ἐπομένην· καὶ ταῦτα φησὶ πρὸς τὴν τῶν λοιπῶν ὠφέλειαν· διδάσκει ὅτι οὐκ ἔστι μετὰ ἀναπαύσεως ζητοῦντα τὸ ποθεύμενον εὐρεῖν· ἀσκήσει γὰρ τῶν καλῶν, ῥατῶνη πολέμιον· τὸ γὰρ ἐπὶ τὴν κοίτην μὴ ἐν νυξὶν ἐζήτησα ὅν ἐγάπησεν ἡ ψυχὴ μὴ, τοιοῦτον ἔστιν ὥσπερ τῆς νύμφης διαγουμένης ταῖς νεάνισιν, ὅτι ἐνόμισα κοῦφον εἶναι καὶ εὐχερὲς, τὸ κτήσασθαι τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν σοφίαν οικειώσασθαι· καὶ ἐζήτουν οὐ μὲν πόνου, ἀλλ' ἀνεμίνως καὶ ῥαδύμως, καὶ τοῖς σωματικοῖς ὡς κλίνῃ ἐπαναπαυομένη· ἐπεί δὲ ἡ ζήτησις αὐτῇ ἵκε καταλήψεως ἡσόχει, μετέβαλον ἐπὶ τὸ ἐργάζεσθαι τὴν ἀρετὴν· διὸ εἶπον, ἀναστήσομαι δὴ, καὶ τὰ λοιπὰ, καταλείπουσα τὴν κλίνην, ἐπὶ τῇ δὲ ἔργων ποιήσασθαι τὴν ζήτησιν· ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο με πρὸς τὴν εὐρεσιν ὠδήγησε· διὸν γὰρ ἐργαζομένης τὰ τῆς ἀρετῆς κρύφαι τὸν πόνον, ἐπιδεικτικῶς τοῦτον ἐδημοσίουν ἐν πλατείαις, καὶ ἀγοραῖς, τὸν τῶν ἀνθρώπων ἔπαινον θηρωμένη· διὸ οὐδ' οὕτως εὐρεῖν διεδύνημαι· οὐδὲν γὰρ συντελεῖ πρὸς τὴν τῶν ἀγαθῶν κτήσιν πόνος, ὅταν μετὰ φιλοδοξίας γίνηται· ἀλλ' ὅταν εὖρον αὐτὴν οἱ φύλακες οἱ τηροῦντες ἐν τῇ πόλει· οὗτοι δὲ εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα διακονοῦντα τῇ σωτηρίᾳ τῶν ἀνθρώπων, ἥτοι διοικῆσαι τοῦ βίου ἐφεσώτα· καὶ ἐρωτηθέντες περὶ τοῦ ἀγαπωμένου, σιωπῇ παρῆλθον αὐτὴν ὡς οὐκ ἀξίαν ἀποκρίσεως· ἐκ τῆς ἀποστροφῆς στοχασαμένη ὡς οὐκ ἔστιν αὐτῆς εὐάρετος ὁ τοιοῦτος βίος, ἐλογίσαστο διόντως μὴ ἀνόητα μοχθεῖν· μὴ δὲ τὸ τραχὺ τῆς ἀρετῆς ὑπομένουσα, ὑστερίζειν τῆς προκοπῆς διὰ τῶν ὁρώντων ἔπαινον· καὶ οὕτως εὖρε τὸ ζητούμενον· οὐθενὸς ἑτέρου χάριν, ἢ αὐτοῦ τοῦ καλοῦ τὸ ἀγαθὸν ἐργαζομένη· καὶ δικαίως τὸ δίκαιον διώκασα· ὥσπερ καὶ οὐ μετὰ πολὺ, ἀλλ' εὐθὺς εὐρηκέναι λέγει· μικρὸν γάρ

III. σίαν, κοίτην ὀνομάζει καὶ νύκτα λέγει τῇ τῆς κοίτης καιρῶν διὰ δὲ τοῦ ὀνόματος τῆς νυκτός, ἐνδείκνυται τῶν ἀοράτων τῶν θεωρίων, κατὰ τὸν ἐν τῇ γνώφῃ Μωσίου, ἐν ᾗ ἦν ὁ Θεὸς ὅς ἐθετο σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ, κατὰ τὸν προφῆτην, κύκλῳ αὐτοῦ· ἐν ᾧ καταστάσα τότε διδάσκειται τοσούτον ἀπέχουσα τοῦ ἐπιβῆναι τῆς τελειότητος, ὅσον οἱ μὴ δὲ τὴν ἀρχὴν ἐγχειρήσαντες· ἥδη γὰρ φησιν ὡς τῶν τελείων ἀξιωματίζεσθαι, καθάπερ ἐπὶ κοίτης τινός τῆς τῶν ἐγνωσμένων καταλήψεως ἑαυτὴν ἀναπαύουσα· ὅτε τῶν ἀοράτων ἐντὸς ἐγενόμην καταλιπούσα τὰ αἰσθητήρια· ὅτε περιεσχίζον τῇ θείᾳ νυκτί, τὸν γνώφῃ καχυμμένον ἀναζητοῦσα, τότε μὲν τὴν ἀγάπην πρὸς τὸ ποθοῦμενον ἔσχον· αὐτὴ δὲ τὸ ἀγαπώμενον, διέπη τῶν λογισμῶν τὴν συλλαβὴν· ἐξήλθον γὰρ αὐτὸν ἐπὶ τὴν κοίτην μου ὥστε γινώκει τίς ἐν νυξὶ ἡ οὐσία, πόθιν ἔρχεται, εἰς τί καταλήγει, ἐν τίνι ἔχει τὸ εἶναι, ἀλλ' οὐχ' εὔρον· εἶτα φησὶν, ἐκάλισα αὐτὸν τὸν ἀκατανόμαστον ὡς ἐνὶ ὀνομάζουσα καὶ οὐχ' ἐπήκουσέ μου· οὐ γὰρ ἦν ὀνόματος ἑμφασις ἡ καθικνουμένη τοῦ ζητούμενου· τότε τοῖσιν ἐγγινω, ὅτι τῆς μεγαλοπρεπείας τῆς θόξης τῆς ἀγνωσύνης αὐτοῦ οὐκ ἔτι πέρας· ὅθεν διανίγησιν ἑαυτὴν καὶ περιπολεῖ τῇ διοικήσῃ τὴν ὑπερκόσμιον φύσιν, ἣν ἐκάλισε πόλιν, ἐν ᾗ ἀρχαὶ καὶ κυριότητες καὶ οἱ ταῖς ἐξουσίαις ἀποτεταγμένοι θρόνοι ἢ τε τῶν ἐπουρανίων πανήγυρις· ὁ δὲ τῆς πλατείας διασημαίνει ὀνόματι· μὴ εὑροῦσα δὲ ἐν αὐτοῖς τὸ ποθοῦμενον, καθ' ἑαυτὴν ἐλογίσαστο· μὴ ἄρα καὶ ἐκεῖνοις ληπτὸν ἔστι τὸ παρ' ἡμοῦ ἀγαπώμενον· διὰ δὲ τῆς σιωπῆς ἐνδειξαμένη τὸ ἀκατάληπτον, πᾶν τὸ εὐρισκόμενον ἀρεῖσι μόνις ἐγγινω τοῦ ζητούμενου, ὡς ἐν τῇ μὴ εὐρίσκεισθαι τί ἐστί, ὅτι ἐστὶ γινώσκεται· διὸ φησὶν, ὅτε μικρὸν παρῆλθον ἀπὸ πάσης κτίσεως, πῦσαν ἀρεῖσα καταληπτικὴν ἔροδον, τῇ πίστει τὸν ἀγαπώμενον εὔρον· δι' ἧς αὐτὸν καὶ κρατήσω, ἕως ἂν ἐντὸς γένηται τοῦ ἡμοῦ ταμιείου, εἴτην καρδίας· ἡ τότε γίνεται δευτερά τῆς θείας αὐτοῦ ἐνοικήσεως, ὅταν ἐλθῇ πρὸς τὴν κατάσταςιν ἐκείνην ἐν ᾗ τὸ κατ' ἀρχὰς ἦν ὅτε ἐπλάσθη ὑπὸ τῆς

C A P. III.

Ἐπὶ τὴν κοίτην μὲν ἐν νυκτὶν ἐξεζήτησα ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυ- v. 1.
 χὴ μου· ἐζήτησα αὐτόν, καὶ οὐχ εὔρον αὐτόν· ἐκάλεσα αὐτόν
 καὶ οὐχ' ὑπήκουσέ μου· ἀναστήσομαι δὴ καὶ κυκλώσω ἐν τῇ πό- 2.
 λει, ἐν ταῖς ἀγοραῖς, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις· καὶ ζητήσω ὃν
 ἠγάπησεν ἡ ψυχὴ μου· ἐζήτησα αὐτόν, καὶ οὐχ' εὔρον αὐτόν·
 ἐκάλεσα αὐτόν, καὶ οὐχ' ὑπήκουσέ μου· εὔροσάν με οἱ περὶ- 3.
 τες, οἱ κυκλῶντες ἐν τῇ πόλει· μὴ ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχὴ μὲν ἴδει-
 τε; ὡς μικρὸν ὅτε παρήλθον ἐπ' αὐτῷ, ἕως οὗ εὔρον ὃν ἠγάπη- 4.
 σεν ἡ ψυχὴ μου· ἐκράτησα αὐτόν, καὶ οὐκ ἄφηκα αὐτόν· ἕως
 οὗ εἰσάγαγον αὐτόν εἰς οἶκον μητρὸς μου καὶ εἰς τὸ ταμιεῖον τῆς
 συλλαβούσης με.

Γρηγορίου.

Τὸ τῆς νύμφης διήγημα, φιλοσοφίᾳς ἰστί· δι' ὧν τὰ περὶ
 αὐτὴν διεξέρχεται· ὅπως δεῖ περὶ τὸ θεῖον ἔχειν τοὺς ἐραστάς
 τοῦ ὑπερκειμένου κάλλος δογματικεύουσης· διχῇ γὰρ τέτληται κατὰ
 τὴν ἀνωτάτω διαίρεσιν ἢ τῶν ὄντων φύσις· τὸ μὲν γὰρ ἔστιν
 αἰσθητὸν καὶ ἡλιώδες, τὸ δὲ νοητὸν καὶ αὔλον· πάλιν δὲ τῆς νοη-
 τῆς φύσεως διχῇ διχοκείμενης, ἡ μὲν ἄκτιστός ἐστι καὶ ποιητι-
 κή, πάντοτε ὡσαύτως ἔχουσα· ἡ δὲ κτιστὴ, καὶ τῇ μετουσίᾳ
 τοῦ ὑπερέχοντος ἐν τῷ ἀγαθῷ διὰ παντὸς συντηρεῖται· καὶ πρὸς
 αὐτὸ αὐξεται καὶ πρὸς τὸ μείζον ἀλλοιοῦται· ἀεὶ πρὸς τὸ κρείτ-
 τον ἐπεκτεινομένη, καὶ μηδὲ ποτὲ τῆς ἐπίσεως λήγουσα· ἐπεὶ οὖν
 καὶ ἡ νύμφη τοσαύταις ἀνόδοις ὑψωθεῖσα, καὶ ἐκ δυνάμεως εἰς
 δύναμιν πορευομένη, τοῦ ἀκροτάτου τῶν ἀγαθῶν ἐλπίδος τε-
 τυχημένη ἰδούκει, ἐνδιᾷ δὲ ἑαυτὴν τοῦ ἀγαθοῦ κασιώρα, εἰ-
 κότως ἀποδύρεται· καὶ ὡς μήπω σχοῦσα τὸ τῆς προθυμίας προ-
 κείμενον ἀμηχανεῖται καὶ δυσχεραίνεται καὶ τὴν τοιαύτην ἀμη-
 χανίαν δημοσιεύει τῷ διηγώματι· καὶ ὅπως εὔρε τὸν ζητούμενον
 υπογράφει τῷ λόγῳ· τὴν μὲν οὖν τελειοτέραν τοῦ ἀγαθοῦ μετ-

II. λύει τὸ ἀπορούμενον ; ἐκεῖ γὰρ εἶπεν ἐπὶ τὰ ὄρη Βαιθὴλ , ἐνταῦθα δὲ , ἐπὶ τὰ ὄρη κοιλωμάτων· τάχα οὖν , τὸ μὲν σημαίνει τὸν περίγειον τόπον , τὸ δὲ τοῦ ἁθην , ἀπὸ τοῦ κοιλότητος· ὡς εἶναι τὸ λεγόμενον τοιοῦτον· ἤδη μὲν φύσει ὁμοιώσεως ὡς νυμφίᾳ τῷ θόρῳ καὶ νεβρῷ ἐλάφῳ ἐπὶ τὰ ὄρη Βαιθὴλ εὐεργετήσας τοὺς τῆδε , καὶ τὰς ἐναντίκας δυνάμεις ὑποτάξας· λείπεται δὲ καὶ τοὺς ἐν καταχθονίᾳ τόπῳ κατεχομένους διὰ τὸν ἐπὶ πάντας βασιλεύσαντα θάνατον ἀπολαύσαι τῆς σῆς εὐεργείας , ἔτι δὲ καὶ τὰς ἐκεῖ κρατοῦσας δυνάμεις τῇ ὁσπρήσει καθάπερ ἑλαφος ἀνιμωσόμενος κατέργασσεν.

Ὀριγίνους.

Τὰ πρότερον πρὸς τὰς νεανίδας εἶπεν ἡ νύμφη , τὰ δὲ νῦν πρὸς τὸν νυμφίον· ὥστε τῷ παρόντι κειρῷ ἀρμόττουσαν ἀναλαβεῖν ὁμοιότατα πρὸς μὲν τὸν θόρῳ , διὰ τὸ διορατικόν· πρὸς δὲ νεβρόν ἐλάφον , δι' ἀφανισμῶν τοῦ τῶν ὄρειων γένους· ταῦτα δὲ ποιῶν ἐν τοῖς ὄρεσι τῶν κοιλωμάτων , ἀπόστρεψον λέγουσα , ἐκ τοῦ ἐν μορῇ ὑπάρχειν Θεοῦ· καὶ ἀνάλαβε ταῦτα διὰ τὴν ἀγάπην τὴν πρὸς ἐμὲ τοῖς ἀνθρώποις ἐπιδημῶν· ὧν οἱ πλείους διὰ τὴν κακίαν ἐν κοιλάμασι διατρίβουσιν· ὄρη δὲ κοιλωμάτων , οἱ τῶν κακῶν ὑπερανέχονται δίκαιοι· ἀποστρέψας δὲ ὁ λόγος ὁμοιοῦται , ἐν μὲν τοῖς ἀνακειμένοις τῇ θεωρίᾳ , θόρῳ· ἐν τοῖς πραγματικότεροις δὲ καὶ καθαιρετικοῖς τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων , ἐλάφῳ νεβρῷ· τὸ δὲ , ἡ νεβρῷ , παραδιακτυλικόν· ὁ δὲ Θεοδοτίων εἶπεν , ἐπὶ τὰ ὄρη θυμιαμάτων· οὐδὲν ἤττον τοὺς ἀγίους δηλῶν.

Φίλωνος.

Ἡ καὶ ἀπόστρεψον ἀπὸ τῶν Ἰουδαίων εἰς τὰ ἔθνη· ὄρη δὲ τοὺς δικαίους ἔφη διὰ τὸ ὑψηλόν· κοιλωμάτων δὲ διὰ τὴν ταπεινοφροσύνην.

Κυρίλλου.

Αἰτεῖ τὸν νυμφίον , τὴν ἀκαρπὸν ἀπολεῖψαι συναγωγὴν , καὶ ἔλθειν ἐπὶ τοῖς ἐκ τῆς κοίτης καὶ τιταπεινωμένης πάλαι καὶ εἰδωλολατρείας ψυχῆς ἐπὶ οὐράνιον ὕψος ἀναβάντας.

ραγίγονεν, εἰς τὸ ἀκάνθαις μὴ ἑμπαγῆναι τὰ ποιμαίνόμενα, ἕως Π: οὐ διυπνέουσιν ἡμέρα καὶ παρέλθωσιν αἱ σκιαὶ· διὸ καὶ αὐχρὶ μυστικῶς λέγειν ἐν Ἰακώβ τὸ ἐγενόμενον τῆς ἡμέρας συγκαίόμενος τῷ καύματι· ἐν τῷ τοῦ παρόντος γὰρ βίου καύματι διόμεθα τοῦ ποιμαίνοντος, διὰ τὰ μισημένα δαιμόνια· λέγει γὰρ πρὸς τὸν εὐπειθῆ· οὐ φοβηθήσεται ἀπὸ δαιμονίου μισημένοιο· ὅποιον καὶ τὸ, ὃ ἥλιος οὐ συγκαύσει σε· ἐπεὶπερ ὁ τὰς ἀσθενείας ἡμῶν φέρων καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνηθεὶς ἐγένετο ὑπὲρ ἡμῶν συγκαίόμενος τῷ καύματι· ἵνα ἐξαγοράσῃ ἡμᾶς ἀπ' αὐτῶν· ὡς καὶ ἀπὸ τῆς κατάρτας τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρτα· ποιμαίνει δὲ καὶ ἐν κρίνοισι καὶ μέχρι παρέλθωσιν αἱ σκιαὶ τοῦ βίου· κατὰ τὸ, ὡς σκιαὶ κτερεῖ ἡμῶν παράγουσιν· ἕως δὲ καὶ πρὸ τῆς ἐπιδημίας αὐτοῦ, διὰ νόμῳ καὶ προφητῶν, ἐν κρίνοισι ἐποίμανεν ἔτι καύσωνος ὄντος· μετὰ δὲ τὴν ἐπιδημίαν, ποιμαίνει μὲν, ἀλλ' οὐκ ἐν κρίνοισι· ὡς γὰρ τῆς ἡμέρας διαπνευσάσας εἴρεται τὸ, ἀγαπατοὶ γενώσκειτε ὅτι ἐσχάτη ὥρα ἐστίν.

Ἀπόστρεψον, ὁμοιωθεὶς σὺ ἀδελφιδί μου τῇ δορκάδι ἡ νεβρῷ ἐλάφῳ ἐπὶ τὰ ὄρη τῶν κοιλωμάτων.

Γρηγορίου.

Ἀπόστρεψον τῶν κακῶν τὴν φορὰν· ἴδε ὡς δορκὰς ὁ τὰς ἐνθυμήσεις τῶν ἀνθρωπίνων βλέπων· ἀφάνισεν τὴν γονὴν τῆς κακίας· ὡς νεβρὸς ἐλάφῳ ἐξακαλίσκων τὸ γένος τοῦ ὄρεως· ὄρεως γὰρ τὰ κοῖλα τοῦ ἀνθρωπείου βίου· πᾶν γὰρ τὸ κατὰ τῆς ἀληθείας ὑψούμενον βράδυρόν ἐστι καὶ οὐκ ὄρεος, κοίλωμα καὶ οὐκ ἀνάστημα· ἵαν οὖν ἐπιθράμης ἐπὶ ταῦτα, φασὶν, πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται, καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον ὄρος ταπεινωθήσεται.

Νεῖλου.

Πῶς ᾔδη εἰπούσα ὅτι ὅμοιος ἐστίν ὁ ἀδελφιδός μου τῷ δόρκωνι, καὶ τὰ ἐξῆς, νῦν πάλιν φασὶν ἀπόστρεψον οὐκ ἐπὶ ὄρη Βαιθὲλ, ἀλλ' ἐπὶ ὄρη κοιλωμάτων; τὸ μὲν ὡς ᾔδη γενόμενον εἰπούσα, τὸ δὲ προστακτικῶς ἀναλαβεῖν αὐτὸν παρακαλειομένη· ἀλλὰ μήποτε ἡ διαφορά τῆς τῶν ὀρῶν ὀνομασίας ἐν οἷς γίνεται

- II. ἴω· τοῦ διασπενῦσαι τὴν μέλλουσαν ἡμέραν, καὶ κινήσῃαι τὰς σκιάς· τῶν παρόντων πραγμάτων· ὁ δὲ Σύμμαχος, πιποτηκὼς ὁ ποιμαίνων τὰ ἄνθρωποι εἰδείξεν, ὅτι οὐκ ἐν τόπῳ κρίνων, ἀλλ' αὐτὰ τὰ κρίνα ποιμαίνει τὰς ἀμερίμνους ψυχὰς, καὶ τῶν γῆινων οὐ φροντισούσας, καθὼς ἀποδίδονται· ἔφαμεν δὲ ἀνωτέρῳ ἄνθρωποι λίσσασθαι, τοὺς ἐν τῷ χριστιανισμῷ ἀνθίσσαντας ἁγίους· καὶ ἐνταῦθα οὖν ταῦτα ποιμαίνει τὰ ἄνθρωποι καὶ τὸ κινήσῃαι δὲ αἱ σκιαί, τὴν τῶν νομικῶν ἔργων περικρίσειν σκρῖναι, σκιάς ὑπὸ τοῦ Παύλου πολλάκις εἰρημένας.

Ἐπιγίνουσι.

Ἡ σύμφωνος πρὸς τοὺς ἰταίρους τοῦ νυμφίου φησὶν ὡς οὐδὲ μίαν ἔχουσα πρὸς τοὺς ἀλώπεκας μετουσίαν· ἐκοινώνησαν γὰρ ἡμῖν, φησὶν, αἷματος καὶ σαρκός, κατ' ἡμεῖς αὐτῷ τῆς ἀφθαρσίας. Ἡ δὲ ὁ Θεὸς ἐν ψυχῇ γίνεται, καὶ ἡ ψυχὴ εἰς Θεὸν μετοικίζεταί· οὕτω καὶ ὁ Παῦλος· τὸ σῶμα οὐ τῇ πορνείᾳ, ἀλλὰ τῇ κυρίῳ, καὶ ὁ κύριος τῷ σώματι· σῶμα γὰρ ἡ σύμφωνος ἐκκλησία Χριστοῦ, τὸ μηδ' ἑνὸς τῇ πορνείᾳ, αἰεὶ δὲ τῷ κυρίῳ· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ σωτὴρ, μέινετε ἐν ἡμοῖς καὶ ἐν ὑμῖν· ἐν δὲ τοῖς ἐξῆς ἀνάπαλιν γέγραπται· ἐγὼ τῷ ἀδελφιδῷ μου, καὶ ὁ ἀδελφιδὸς μου ἡμοῖς. Ἡ τάχα διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν τῆς εὐεργεσίας ἀπὸ τοῦ νυμφίου γενέσθαι· μὴ ἐμφανίσαντος γὰρ ἑαυτοῦ αὐτῇ, οὐδ' αὐτῇ τῷ νυμφίῳ ἀνέκειτο· τὸ γὰρ ἐνδοξον αὐτοῦ κάλλος διασαμμένη, ἐπὶ σωτήριον ἀφίκετο φίλτρον, μετὰ ἀνατεθείσα ἐκείνου τῇ κάλλει, λίγει, καὶ ἐγὼ αὐτῇ· εἴτα τὴν τάξιν ἀντίλαβε πρὶν μὲν ἰλθεῖν τὸ τέλειον λέγουσα, ἐγὼ τῷ ἀδελφιδῷ μου· ὅταν δὲ τελείως ἀποκαλυφθῇ, μηδὲν καταλείπη κεκρυμμένον, αἰσθανομένη τοῦτο λέγει· καὶ ἀδελφιδὸς μου ἡμοῖ· εἴρηται δὲ πού τις προφητεία· αὐτὸς κύριος ποιμανεῖ ἡμᾶς εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀλλ' οὐχ' ὡς νῦν ἐν κρίνοισι ἡμᾶς ποιμανεῖ τοῖς ἐν μέσῳ ἀκαυθῶν τοιγαροῦν εἰπόντων, ἐγὼ ἄνθρωπος τοῦ πιδίου, κρίνον τῶν κοιλάδων, ἐπάγει· ὡς κρίνον ἐν μέσῳ ἀκαυθῶν, οὕτως ἡ πλησίον μου ἀνά μέσον τῶν θυγατέρων· καὶ τῆρι ὡς ἐπὶ τῆς σύμφωνος οὐκ ἔλειπεν· διὸ καὶ πα-

τες τοῖς ἄρξαιμένοις ῥέχιν καλῶς· οὐς ἐτι μικροὺς ὄντας βοῦ- II.
 λεται συλληφθῆναι πρὶν ἐπιπλεῖν ἀσιβείας προκύψωσι· μέγας γὰρ
 ἀλώπηξ γενόμενος, ἐκείνοις μὲν ἀνάλωτος, ὑπὸ μόνῃ δὲ τοῦ νυμ-
 φίου θηρεύεται· ἀρχόμενοι γὰρ ἐνεργεῖν τὰ χείρονα, καὶ τοῖς
 φίλοις εὐάλωτοι· λίγει δ' ἂν καὶ μικρὰς τοὺς ἀμπελώνας· οὐ δύ-
 ναι γὰρ κατὰ τῶν μεγάλων ἀλώπηξ.

Ἀδελφεός μου ἐμοί, καὶ γὰρ αὐτῷ, ὁ ποιμένων ἐν τοῖς κρίνοις 16.
 ἕως οὗ διαπνεύσῃ ἡμέρα καὶ κινηθῶσιν αἱ σκιαί. 17.

Γρηγορίου.

Εἶδον γὰρ αὐτὸν φρεσὶν πρὸς πρόσωπον, τὸν αἰὶ μὲν ὄν-
 τα, δι' ἐμὲ δὲ ἐκ τῆς ἀδελφῆς μου τῆς συναγωγῆς ἀνθρωπικῶς
 ἀνατεῖλαντα· καὶ ἐν αὐτῷ ἀναπαύομαι καὶ γίνομαι αὐτῷ κατοι-
 κατόριον· ὅς οὐ χόρτον ποιῆται τὴν τῶν ποιμνίων νομὴν, ἀλ-
 λά καθαροῖς κρίνοις τρέφει τὰ πρόβατα, τοῦτίστιι θείοις λο-
 γίοις· ὅπως ἂν οἱ τῇ καθαρᾷ τε καὶ εὐπνοοῦσῃ ταύτῃ τροφῇ τὴν
 ψυχὴν παινόμενος, πᾶσαν τε καὶ σκιοειδῆ φαντασίαν τῶν κατὰ
 τὸν βίον τοῦτου σπουδαζομένων ἑαυτῶν ἀποστήσαντες, ἅς σκιάς
 ὁ λόγος ὠνόμασε, ταῖς τοῦ Θεοῦ πνεύματος ἀκτίσι, πρὸς τὴν
 ἀληθεινὴν τῶν πραγμάτων ὑπόστασιν διαβλέψωσιν, νίοι φωτός καὶ
 ἡμέρας γενόμενοι· ταῦτα φθίγγεται ἡ ψυχὴ, ἣν ποιμαίνει ὁ λό-
 γος, οὐκ ἐν ἀκάνθαις τισὶν ἢ χόρτοις, ἀλλ' ἐν τῇ εὐσμίᾳ τῶν
 κρίνων τῆς καθαρᾶς πολιτείας, καὶ κατεπείγει τὸν λόγον διὰ τέ-
 χους εἰς ἔργον προάγειν τῶν ἀγαθῶν τὴν ἐλπίδα.

Νείλου.

Μόνῃ ἑαυτὴν ἀνατίθῃσι τῷ νυμφίῳ, καὶ τὸν νυμφίον πάλιν
 μόνῃς ἑαυτῆς λίγει, διὰ τὴν ἐκ τῶν κατορθωμάτων οἰκειότατα·
 ἐπειδὴ γὰρ τὸ σῶμα ἑαυτῆς οὐ τῇ πορνείᾳ ἀλλὰ τῷ κυρίῳ θέ-
 θωκε, διὰ τοῦτο καὶ ὁ κύριος τῷ ἐκείνης σώματι ἐνανθρωπήσας
 γεγέννηται· ποιμαίνοντα δὲ αὐτὸν ἐν τοῖς κρίνοις, τὰς ἀμερίμ-
 νους λίγει ψυχὰς ὑπ' αὐτοῦ ποιμαίνεσθαι σημαίνουσα, ὡς τῶν
 περισπωμένων ὑπὸ τῆς σωματικῆς ἀσχολίας ἐξω τῆς τούτῃ ποι-
 μαντικῆς ὄντων· ποιμαίνει δὲ ἐν κρίνοις οὐ διὰ παντός, ἀλλ'

II. τελειότετος οὐκ ἔρχεται· τῶν πιπανθῆναι ὀφειλόντων ἐπιτεθει-
μάτων διαρρέυντων, πρὸ τῆς βεβεκυίας καὶ ἐκτικῆς καταστά-
σεως· κενοδοξία γὰρ λυμαινέσθαι πέφυκε τὸ τῶν ἀρετῶν ἄνθος·
καὶ ἀλαζονεῖα τοῖς ἀρχομένοις τῆς Διοσεβείας ἐμποδῖον γίνεται
προκοπῆς, τὰς βελτιώσεις τῇ οἴσσει ἀποτινάσσουσα, καὶ ἐν ἄν-
θει μαραινόμενον ἐμφανίζουσα τὸν καρπὸν· συμβυλεύει τοίνυν ὁ
λόγος, ἔτι μικρὰς πιάσαι ἀλώπεκας· τοῦτέστιν ἀπελῶν ἔτι κρα-
τῆσαι καὶ ἀσθενῶν τῶν παθῶν, πρὶν ἔξει δυσμετακίνητος τὸ
ἔθος γένηται τοῦ κακοῦ· ἢ τοῦτο οὖν ἐστὶ τὸ λεγόμενον κατὰ
τὴν εἰρημένην διαίρῃσιν, ἢ διαιρουντας ἀναγνῶναι, μικροὺς ἀρα-
νίζον ἀμπελώνας· εἴτουν κρατῆσαι καὶ πιάσαι τὰς ἀλώπεκας, ἔτι
μικρῶν οὐσῶν τῶν ἀμπελώνων· μεγάλους γὰρ ἀφανίζειν ἀμπελώ-
νας αἱ ἀλώπεκες οὐ δύναται, ἐν ἔξει τοῦ ἀγαθοῦ γινομένους·
καὶ γὰρ τῶν μικρῶν ἴδιον τὸ σκανδαλίζεσθαι· ὥσπερ δὲ ἐπι-
τείνων τὴν ἐκ τοῦ φόβου ἀπορίαν, φησί· καὶ αἱ ἀμπελαὶ ἡμῶν κυ-
πρίζουσιν· οὐ μόνον γὰρ εἴκοιτε διδοικέναι, ὅτι τρυφεροὶ καὶ νεο-
παγεῖς εἰσὶν οἱ ἀμπελώνες μικροὶ τυγχάνοντες, ἀλλ' ὅτι καὶ πρὸς
κυπρισμὸν εὐχίρωτοι ταῖς ἐκτινασσούσαις τὸ ἄνθος ἐν ταῖς
ἀλώπεξιν· τοιοῦτον ἐκτιναγμὸν οἶδεν ἡ γραφή· περὶ ὧν φησὶν,
οὕτως υἱοὶ τῶν ἐκ τετιναγμένων· οὗς Παῦλος κλάδους ἐκκληλα-
σμένους εὐλαίας καλεῖ· ὁ δὲ Δαβὶδ χόρτον θωμάτων· ὁ δὲ κύριος,
κλέμα ἔξω τῆς ἀμπέλου βεβλημένον, τὸ ἄκαρπον καὶ ἀπόβλητον
αὐτῶν αἰνιττόμενος.

Ὁριμένους.

Ταῦτα τοῖς φίλοις ὁ νυμφίος, ἥτοι ἀγγέλοις, ἢ ἀνδράσιν
ἁγίοις, ἔσοι τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλοι· ὑπὲρ σωτηρίας δὲ τῶν
ἀμπελώνων ἡ προτροπὴ· ἵνα τῶν πανούργων συλλαμβανομένων δυ-
νάμειν, αἱ διαφθεύρουσαι τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκ φύσεως τοῦ καρποῦ,
δυνηθῶσιν αἱ ἀμπελαὶ προκαταῖν ἀπὸ τοῦ κυπρίζειν μέχρι τῆς
τοῦ καρποῦ τελειώσεως, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ γιωργοῦμαιναι· διὰ δὲ τὸ
αὐτεξούσιον δυνάμειν ἐνέγκαι καρπὸν τι, καὶ μὴ ἢ τάχα καὶ
ἄνθρωποι, ἀλώπεκός τινες δι' ἐτεροδόξου δριμύττος ἐμποδίζον-

τὴν φωνὴν ὡς ἔδειξεν θαυμάζων· προτείχιμα δὲ ἴσται, ὥπερ II. Ἡσαίης περιτείχον ὀνομάζει λέγων· θῆσει τείχος ὁ περιτείχος· βούλεται τοίνυν τῶν σωματικῶν ἐξελθεῖν, οὐ μόνον ἐν τῷ τείχει γίνεσθαι, ὅπερ εἶναι τὸν περὶ τοῦ κόσμου λόγον νομίζω, ἀλλὰ καὶ ἐρχόμενα τοῦ προτειχίσματος· ὃς λόγος μὲν ἴσται τιμιωτάτος τῶν σωματικῶν, ἀρχὴ δὲ τῶν ἀσωμάτων.

Πιάσατε ἡμῖν ἀλώπεκας μικροῦς ἀφανίζοντας ἀμπελώνας· καὶ 15. οἱ ἄμπελοι ἡμῶν κυπρίζουσιν.

Γρηγορίου.

Τὰ προγεγραμμένα τῆς νόμφης εἰπούσης, καὶ τῆς εὐχῆς αὐτῆς πρὸς τὸν νομφίον κατευθυνθείσης, μέλλων αὐτὴς ἑαυτὸν ἐμφανῆ καθιστᾶν, πρῶτον τοὺς θηρευτὰς παρορμᾷ, εἴτε ἀγγελικάς τινας δυνάμεις, εἴτε καὶ ἀποστόλους πρὸς τὴν τῶν ἀλωπέκων ἄγρην, αἱ τινες εἰσὶν ἀποστατικάι δυνάμεις, διὰ τὸ θαλερὸν οὕτω κατονομασθεῖσαι· μικροῦς μὲν ὄντας ἤδη τῇ δυνάμει τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ, ἀφανιστινοὺς δὲ τῶν ἀμπελώνων ὑπάρχοντας· ὡς μνηστέον τὸν ἀμπελῶνα τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν δι' αὐτῶν πρὸς κυπρίσμον καὶ βοτρυῶν φορὰν ἐμποδίζεσθαι, εἰς οὖν τὴν διαγωγὴν τῆς ἐναρίτου πολιτείας· τοῦτε γὰρ γενομένη μεταχωρεῖ τὰ δύο εἰς ἄλληλα· ὃ τε γὰρ θεὸς ἐν τῇ ψυχῇ γίνεται, καὶ πάλιν εἰς τὸν θεόν ἡ ψυχὴ μετοικίζεται· εἶδεν οὖν ἐν τῇ δυνάμει τοῦ κεινύσαντος ἑαυτὴν, τῆς ἐκ τῶν θηρίων λύμφης τούτων κεκαθαμένην, ἢ ὡς ἄμπελος εὐθυσκοῦσα νόμφη, καὶ εὐθὺς δίδωσιν ἑαυτὴν τῷ γεωργῷ τὸ μεστέτοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσαντι· οὐκ ἔτι γὰρ τῷ τοίχῳ τοῦ νόμου πρὸς τὴν συνάφειαν τοῦ ποθεομένου διατειχίζεται, ἀλλὰ φησὶν. Τοῖς τῆς ἐκκλησίας τροφίμοις προτάσσει λοιπὸν τοῖς ἔτι τὸ ἄνθος ἐπιδοικνυμένοις τῆς ἀρετῆς, καὶ δυναμένοις εὐχερῶς ἀδικηθῆναι ὑπὸ τῶν παθῶν· οὐχ' οὕτω γὰρ ἀνδρυνθεῖσα βλέπεται ἡ ἄμπελος ὡς ἐν προσομίῳς ἐπιβουλινομένη· ὡς γὰρ ἡ ἀνθοῦσα σαφυλὴ ἰάν τιναχθῇ, ἀφίησι μὲν τὰς ῥάγας, ἀσθενῶν ἐπὶ τῶν σιμφύλων ἐξηρημένων, οὕτως ἄνθρωπος ὑπὸ τῶν παθῶν κλονηθεῖσα ἡ ἀρετὴ, πρὸς ἀκμὴν τῆς

II. οὐ θύναται· ἵνα σπασαζομένη ἐν τῇ σκίσει ταύτης τῆς πέτρας
 μηδὲν αὐτῇ δίδεται ἐν τῷ διανοητικῷ παρὰ τῶν ἀντικειμένων
 δυναμειῶν ἔχνος σπουδίας· καὶ ἐχόμενα δὲ τοῦ προτειχίσματος
 αὐτὴν καλεῖ, ἐκεῖ βηλόμενος ἀκοῦσαι διὰ τῆς ἡθείας αὐτῆς φω-
 νῆς, καὶ κατανοῆσαι τὸ ὥραϊον αὐτῆς πρόσωπον· φωνὴ δὲ ἡδεῖα
 ἐστίν, ἡθελῶς μὲν, σεμνοὶ λόγοι καὶ χάριν διδόντες τοῖς ἀκούου-
 σι· δογματικῶς δὲ, ἡ τοῦ ἐν σαρρῷ βοῶντος ληστοῦ, μνήσθη-
 τί μὴ κύριε ὅταν εἰδῇς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου ὅτι πρὸς μὲν τὴν
 ἐκκλησίαν φησὶν, ἡ φωνὴ σου ἡδεῖα βοῶσα διὰ τῆς ἀπαρχῆς
 τοῦ ληστοῦ τὸ μνήσθητι· πρὸς δὲ τὴν συναγωγὴν τὴν λίγουσαν
 σταύρωσον, ἣν καὶ μισεῖ, φησὶ διὰ τοῦ προφήτου· ὅψι φωνὴν
 αὐτῆς ὠλόλυξε, καὶ ἔδωκεν ἐπ' ἐμὴ τὴν φωνὴν αὐτῆς, διὰ τοῦ-
 το ἐμίσησα αὐτὴν· ὅψις δὲ ἐστὶν ὥραϊα, ἡ ἐκ τῆς εἰρηνικῆς κα-
 ταστάσεως γαληνιάζουσα· δεῖξον μοι οὖν, φησὶν, τὴν ὅψιν σου,
 καὶ ἀκούτισόν με τὴν φωνὴν σου· καὶ ἤξει καὶ λόγῳ πρὸς ἐμὴν
 κερμαυμένη ἀρέσκειαν, καὶ κάλλος πράξεων καὶ ἐπιμείλειαν δογ-
 μάτων σύμφωνον ἐπιδεικνυμένη· εἰ δὲ τις εἴπῃ τείχος τὸν νό-
 μον, προτείχισμα τὸν φυσικὸν ἱρεῖ νόμον, οὗ ἐχόμενα ἐστὶν ἡ
 πέτρα· μάλλον γὰρ τοῦ ῥητοῦ νόμου ὁ φυσικὸς πλησιέστερος ὢν,
 τυγχάνει Χριστοῦ· ἐν ᾧ πολιτευσάμενοι οἱ ἅγιοι εὐκρίτησαν τῇ
 δεῖτῃ· φυσικαῖς ὁρμαῖς γινώσκοντες τὸ δίκαιον· καὶ διδάσκαλοι τῶν
 κατηκόντων αὐτοὶ ἑαυτοῖς γινόμενοι· καὶ ὁ Παῦλος δὲ φησὶ,
 νόμος δὲ παρυσήλωσε, τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν ὑστάτην μίαν οὖ-
 σαν μισολαβήσας πολιτείαν.

Ἐριγίνους.

Βούλεται τὴν ψυχὴν ὑπερβῆναι τὰ αἰσθητά· ὡς ἐπὶ πόλει
 δὲ τείχος καὶ προτείχισμα, τὸν αἰσθητὸν κόσμον καλεῖ· δεῖ οὖν
 τὴν τῇ λόγῳ κοινωνοῦσαν ψυχὴν ἐν σκίπῃ τῆς πέτρας, οὐ μό-
 νον ἔξω τοῦ τείχους τῆς πόλεως, ἀλλὰ καὶ τοῦ προτειχίσματος
 γενέσθαι· ὡς πλησίον γενομένην ἀνακεκαλυμμένην προσώπῳ τὴν
 δοξάν τοῦ κυρίου κατοπτρίζεσθαι· πειθόμενην τῇ λίγοντι, δεῖ-
 ξόν μοι τὴν ὅψιν σου· ἐπιδυμῇ δὲ καὶ διαλεγόμενης ἀκοῦσαι,

σπουδῇ, ἀλλ' ὁδηγὸν πρὸς τὸ κρεῖττον τὴν ἰδίαν ἐπιθυμίαν. II.
 ἔχειν· δεῦρο γάρ φησι, σιαυτῇ τοῖς ἰδίῳις λογισμοῖς τὴν πρὸς
 τὸ καλὸν προθυμίαν ἐπιδρώσασα· οὐκ ἀνάγκης καταργημένε· ἀδι-
 σποτον γὰρ ἡ ἀρετὴ καὶ ἰκνούσιον, καὶ ἀνάγκης πάσης ἐλευθε-
 ρον· καὶ εἰ ἐγυμνάσεως ὡς ψυχῇ τῷ νόμῳ, εἰ τὰς διὰ τῶν προ-
 σφαικῶν θυρίδων αὐγὰς τῇ διανοίᾳ τεύχασαι, μακρὴν ὑπὸ τὴν
 τοῦ νομικοῦ τείχους σκιάν μένει· ἐπὶ δὲ τὴν πέτραν, ἣ τις ἐστὶ
 τὸ εὐαγγέλιον, ἀπὸ τούτου μετέβηθι· ἔχεται γὰρ ἡ πέτρα τοῦ
 προτειχίσματος· ἐπειδὴ τῆς εὐαγγελικῆς πίστεως ὁ νόμος προ-
 τείχισμα γέγονε, καὶ ἔχεται ἄλλῃθεν τὰ δόγματα γειννῶντα κα-
 τὰ τὴν δύναμιν· πλὴν ὅτι πνευματικὴ μὲν ἡ πέτρα, χοϊκὸς δὲ
 ὁ τεῖχος ὃ συμπεπλάσται τὸ σωματικόν καὶ γεῶδες· ἡ δὲ εὐαγ-
 γελικὴ πέτρα, τὸ σαρκῶδες τῶν νοσημάτων πλὴν οὐκ ἔχει· καὶ
 κατὰ τὸν ἀπόστολον Παῦλον, ὁ νόμος πνευματικὸς ἐστίν· ὁ γὰρ
 οὕτως ἐκλαμβάνων τὸν νόμον πνευματικῶς, ὑπὸ τὴν σκῆπν τῆς
 εὐαγγελικῆς γίνεταί πέτρας, τὴν ἐχομένην τοῦ σωματικοῦ προ-
 τευχίσματος. Ταῦτα διὰ τῶν θυρίδων τοῦ λόγου ἐμβοήσαντος,
 ἀποκρίνεται ἡ περισερὰ ἡ περιλαμβανθεῖσα διὰ τῆς τῶν νοσημάτων
 αὐγῆς, καὶ τὴν πέτραν νοήσασα τὸν Χριστὸν, καὶ φησί· δεῖξον
 μοι τὴν ὄψιν σου· μακρὴν διὰ τῶν παλαιῶν αἰνιγμάτων διαλιγρό-
 μενος· ὡς δὲ ἰδεῖν δύναμαι, δεῖξον μοι σιαυτὸν ἐμφανῶς ὡς ἂν
 ἐντός σου γίνωμαι τῆς εὐαγγελικῆς πέτρας, καταλιποῦσα τὸ τοῦ
 νόμου προτειχίσμα· εἰ γὰρ ἡ διὰ τῶν θυρίδων φωνὴ οὕτως ἐστὶν
 ἐρασμία, πόσω μᾶλλον ἡ κατὰ πρόσωπον;

Νείλου.

Ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἀναστῆσας αὐτὴν, ἐπεὶ μὴ ἐσθῆκεν τόπον ἐνθα ἦκεν αὐτὴν ἐκίλευσε, νῦν πάλιν καλεῖ αὐτὴν καὶ τὸν τόπον θηλῶν· ἐπεὶ γὰρ ἦν ἐρωτήσασα τὸν θυμῷ σου πομαίνεις, ποῦ κοιτάξεις, καὶ οὐκ ἀπεκρίνατο τότε, νῦν γνωρίζει τὸν τόπον αὐτῇ τῆς νομῆς· ἵνα ὅπῃ ἐκείνη εἴπῃ γένηται ὡς περιβαλλομένη ἐν ἀγίαις ἐταίρῃν· ἵνα δὲ λέγων ἐπὶ σκέπῃ τῆς πέτρας τῆς σημερινούσης Χριστὸν· ἐν ᾗ ἔχουσιν κακίας ὁ ὅρις πωλεῖσθαι

II. σῶμα περικεκλιμένοις τομῇς καιρὸς, ὁ τῆς τῶν περιττῶν ἀποθέσεως, οὗτος δὲ ἔστιν ὁ τῆς αὐτοῦ παρρησίας, ἐν ᾧ δεῖ τὰ σωματικὰ τοῦ νόμου, καὶ τὰς ἐν τοῖς προφήταις ἱστορίας, περιπεφυκῶτα τοῖς πνευματικοῖς περιτέμνεσθαι καὶ μῆναι τὰ κρείττονα· καιρὸς δὲ πάλιν καὶ τῆς τῶν ἁμαρτημάτων ἐκκοπῆς καὶ ἀφίσεως διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας· καὶ μὴ Σαυμάσης εἰ ὁ νυμφίος ὡς περὶ ἑλίου λίγει τοῦ τρυγόνος, πολλαχοῦ γὰρ τοῦτο ἔθας τις γραφῆς ἐστί.

14. Ἀνάξας ἔλθῃ ἡ πλησίον μου, καλὴ μου, περιτερά μου· καὶ ἔλθῃ σὺ περιτερά μου ἐν σκέπῃ τῆς πέτρας ἐχόμενα τοῦ προτειχίσματος· δείξον μοι τὴν ὄψιν σου, καὶ ἀκουτίσόν με τὴν φωνὴν σου· ὅτι ἡ φωνὴ σου ἡδεῖα, καὶ ἡ ὄψις σου ὠραία.

Κυρίλλου.

Ἡ πέτρα ἐστὶν ὁ Χριστός· αὐτὸς γὰρ ἡμεῖν καὶ τείχος γίνεται τοῖς πιστοῖς καὶ σκέπη, καὶ πᾶσα ἀσφάλεια διὰ τοῦ προτειχίσματος δηλουμένη· ἐνθα γινομένη, φησί, τιῦξί πάσης ἐπικουρίας.

Ἀπολιναρίου.

Ἡ καὶ τείχοςμα, τὸν ἐνθὸς ἄνθρωπον· προτειχίσμα δὲ τὸν ἐκτὸς; ὅπερ Ἀκύλας ἐν ἀποκρύφοις ἐκθέδωκεν· ἐν ᾧ καὶ τὰς εὐχὰς ἐνεργεῖσθαι κελεύει Χριστός.

Γρηγορίου.

Οὔτε τῆς τοιαύτης ἀναστάσεως, οὔτε τοῦ τοιούτου θρόνου πέρας ἔστιν· αἰεὶ τε γὰρ ἀνίστασθαι χρὴ, καὶ μηδέποτε τῇ θεῇ προσεγγίζοντας παύεσθαι· ὅσκις οὖν λίγει τὸ ἀνάστηθι καὶ ἔλθῃ, τοσαυτάνικς τῆς πρὸς τὸ κρείττον ἀναστάσεως τὴν δύναμιν διδωσιν· ὡς ἐκ καλῆς γενέσθαι καλὴν, καὶ κατὰ τὸν ἀπόστολον τὴν αὐτὴν εἰκόνα ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν μεταμορφοῦσθαι· οὕτω τοῖνυν περιστεράν οὖσαν ἐν τοῖς προκατορθωμένοις, οὐδὲν ἥττον περιστεράν αὐτὴν πάλιν διὰ τῆς πρὸς τὸ κρείττον μεταμορφώσεως γενέσθαι διακελιύεται· λίγει γὰρ, δεῦρο σισαυτῇ περιστερά μου, τοῦτέστι μηκέτι πρὸς τὴν τῶν ἐρελκομένων βλέπειν

χειμῶν ἦν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον· οὐ παρελθόντος· ὁ υἱὸς ὁ Π. προφητικός, καὶ ὁ νομικός λόγος ἐπαύσατο· τῆς γὰρ φωνῆς τοῦ τρυγόνος ἀκουσθείσης τῆς ληγούσης· δεῦτε πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πιφορτισμένοι, καὶ γὰρ ἀναπαύσω ὑμᾶς· οὐκ ἔτι ἦν χρεία τοῦ καταβαίνοντος ὡς υἱοῦ ἀπορρήτου νομικοῦ λόγου· καὶ τῶν ἀδελφῶν ὁρῶντων ἐν τῇ γῇ τῶν ἐν τῷ χριστιανισμῷ ἁγίων ἀνδρῶν, καιρὸς τῆς τομῆς ἐφθάκε τῆς ἀποβολῆς τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἡ συκὴ ἦν κέψαι διὰ τὸ μὴ φέρειν καρπὸν ὁ οἰκοδεσπότης ἐκέλευσεν, τοὺς τῆς μετανοίας ἐξήνθησεν ὀλύνθους, μετὰ τὴν ἐπιδημίαν Χριστοῦ, τὰ τῆς ἰδιωτικῆς διδασκαλίας διεξαμένη κόπρια· καὶ ἡ ἀμπέλος δὲ ἐκ τῆς ἀληθινῆς ἀμπέλου μετὰπτυσθείσα ἐκ τοῦ κυπρισμοῦ ἔδωκεν ὄσμην, οἱ λέγοντες τοῦ Χριστοῦ εὐωδία ἴσμεν τῷ θεῷ ἐν τοῖς σωζομένοις καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις· καὶ αὐτοὶ γὰρ οἱ ἀπιστοῦντες τῇ εὐαγγελίῳ, καὶ τὸν λόγον ἐθαύμαζον τοῦ κηρύγματος, καὶ τῶν σημείων ἐξεπλήσσοντο τὴν δύναμιν.

Κυρίλλου.

Ἡ καὶ τὸ τῆς τομῆς ἐφθ τοῦ νοητοῦ θεισμοῦ· περὶ οὗ ὁ σωτὴρ φησὶν· ὁ μὲν θεισμός πολὺς.

Ἰριγίνους.

Ἀνάστα, φησὶν, ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν πρὸς τὰ νοητὰ ἵνα συνῇμιν· ὁ υἱὸς ἀπηλθὶν· εἰπομέν ἐν υἱὸν γεγονέναι, τὸν πρὸ τῆς ἐπιδημίας καιρὸν, τοῦ Θεοῦ ἐντειλαμένου ταῖς νεφέλαις ὕειν τὸν νομικὸν καὶ προφητικὸν λόγον· πεπαύσθαι δὲ τοῦτον, ἰπειδὴ ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται ἕως Ἰωάννη· ἕα δὲ καὶ θίρος μετὰ τὴν ἐπιδημίαν· ὅτι μηκέτι υἱῶν χρεία ὅτι τὰ διὰ Χριστὸν ἄνθη ὡφθη ἐν τῇ γῇ· καὶ ἀπὸ τῆς ἐπιδημίας αὐτοῦ, ἡ συκὴ οὐκ ἐκκόπτεται ἄκαρπος ἐν τῷ προτέρῳ γενομένῳ καιρῷ· νυνὶ γὰρ ὀλύνθους ἐξήνεγκε, καὶ κυπρίζουσιν αἱ ἀμπέλοι· διὸ φησὶν ἐν τῶν κλημάτων Χριστοῦ, εὐωδία ἴσμεν τῷ θεῷ.

Ἄλλως.

Καὶ τρυγόνος λέγει τῆς ἀπορρήτου καὶ ἀγνωστοῦ σοφίας· γιγέρμενον γὰρ τὸ ζῶον, ἧς ἡ φωνὴ ἀκούσται τοῖς ἐτι γήινον

II. ὁρίος ἐστὶ, τῆς τε χειμερινῆς καταφύγας, καὶ τῆς ἐν τῷ θέρει τῶν καρπῶν μετουσίᾳ· διὰ τοῦτο τὸ μὲν παραχρησθῆναι τὰ κακά, διαρρήδην εὐαγγελίζεται, τοὺς δὲ καρποὺς τῆς ἀρετῆς, οὐπω τελείως προδείκνυσιν· ἀλλὰ τούτης μὲν ἐν τῇ καθήκοντι καιρῷ ταμιεύεται, ὅταν ἐνστῇ τὸ θέρος· ὅπῃρ ἐστὶ συντέλεια τοῦ αἰῶνος· νῦν δὲ τὰς ἐλπίδας δείκνυσι διὰ τῶν ἀρετῶν ἀνδρῶν, οἳ ὁ καρπὸς ἐν τῷ ἰδίῳ καιρῷ προφαίνεται· τῆς τοίνυν ἀνδραπίνης φύσεως κατὰ τὴν μνημονευθεῖσαν ἐνταῦθα συκῇ, πολλὰ διὰ τοῦ νοηθέντος ἡμῖν χειμῶνος τὴν κακὴν ἐκμάδα συλλεξαμένης· καὶ ὡς τὸ ψυχικὸν ἔαρ ἐργασάμενος, πρῶτον μὲν ἐκβάλλει τῆς φύσεως πᾶν ὅσον γιῶδες καὶ ἄχρηστον, ἀντὶ ἀκραμύμων δι' ἐξομολογήσεως ἀποσκεινάζων τὰ περιπτώματα, εἰς οὗτω χαρὰς τῆς ἐλπιζομένης μακαριότητος διὰ τῆς ἁγιοτέρως ζωῆς ἐπεβάλλων τῷ βίῳ, οἷον τισὶν ὀλύνθοις, τὴν μέλλουσαν γλυκύτητα τῶν συκῶν εὐαγγελίζεται· οὕτω νόησον καὶ τὴν κυπρίδουσαν ἄμπειλον· ἥ ὁ μὲν οἶνος ὁ τὴν καρδίαν εὐφραίνει, πληρώσει ποτὶ τὸν τῆς σοφίας κρατῆρα, καὶ προκίεσται τοῖς συμπόταις εἰς ἀπόλαυσιν· νῦν μὲν τοι κυπρίζει διὰ τοῦ ἄνδρος ὁ ἄμπειλος· ταῦτα προδείκνυσι τῇ νύμφῃ ὁ λόγος τοῦ καλοῦ τῶν ψυχῶν ἔαρος τὰ γνωρίσματά· καὶ ἐπισπεύδει πρὸς τὴν τῶν προκειμένων ἀπόλαυσιν, διεγείρων αὐτὴν τῷ λόγῳ καὶ φησὶν.

Ναῖλου.

Τὸ ἀνάγα, καλοῦντος ἐγὶ καὶ διεγείρουτος, ἀπὸ γὰρ τῶν κατὰ τὸν νόμον ταπεινῶν παραγγελμάτων, ἐπὶ τὰ ὑψηλότερα μαθήματα τῶν εὐαγγελικῶν παραδόσεων αὐτὴν διεγείρων καλεῖ· κατέλιπε φησὶν τὸν νεπιώδη νόμον, τὸν τὴν ἐνέργειαν τῶν ἀμαρτημάτων κωλύοντα, καὶ ἔλθῃ ἐπὶ τὴν χάριν τὴν ἐκκόπτουσαν καὶ τὸ φαῦλον ἐνδύμιον· ἀνάγα ἀπὸ τῶν γήινων, πρόκοψον ἐπὶ τὰ οὐράνια· ἀνάγα ἀπὸ τῶν ὑπῶν, πορεύεσθαι ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν· ἀνάγεθι ἀπὸ τοῦ στοιχειώδους νόμου, φθάσον ἐπὶ τὴν τελειότητα· χειμῶνα λίγει τὸν τοῦ πύθως καιρὸν, ἐν ᾧ πάντες ἔχει· μέσσησαν τῷ τῆς ἀπιστίας πνεύματι· καὶ γὰρ καὶ αἰσθητός

ἴδεν τὰ ποικίλα παθήματα, ταῖς ἀντικειμέναις δυνάμεισιν ἐν ἡμῖν II.
ἀπικορυμνῶν· δι' ὧν τὰ πονηρὰ καυὰγια τῆς ψυχῆς γίνεται· ἀλλ'
ἐλθόντος τοῦ ἰδ' ἐκ τῶν ψυχῶν ἡμῖν ἐμποιήσαντος, καὶ τοῖς
πνεύμασι καὶ τῇ θαλάσῃ ἐπιτιμῆσαντος, πάντα γέγονε γαλήνης
μετὰ· καὶ πάλιν ἐρχεται ἀναβάλλειν καὶ τοῖς ἰδίοις ἀνθεσιν ἢ
φύσις ὡραϊζεσθαι, εἴτ' οὖν ταῖς ἀρεταῖς· αἱ νῦν μὲν ἀνδοῦσιν,
ἰδίῳ δὲ καιρῷ παρίξουσι τὸν καρπὸν· διὲ οὖν ἐν τῷ ποικίλῳ
τούτῳ χειμῶνι εἰσελθόντας ἐκ τῶν ἀνθέων τούτων θρήψασθαι,
καὶ γεφάνης ἐκτοῖς κατασκευάσαι· ὁ γὰρ καιρὸς τῆς τομῆς αὐ-
τῶν ἐφθαικε· τοῦτο σοὶ διαμαρτύρεται ἡ τοῦ Ἰρρυγόνος φωνή· τοῦ-
ἐστιν ἡ φωνὴ τοῦ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· Ἰωάννης γάρ ἐστιν ὁ
τρυγῶν, ὁ τοῦ φαιδρου ἐκρος πρόδρομος, ὁ τὸ ἐκ ῥίξης Ἰεσσαὶ
ἄνθος ὑποδεικνύων τὸν ἄμυν τοῦ Θεοῦ τὸν αἶροντα τὴν ἁμαρ-
τίαν τοῦ κόσμου, καὶ τὴν ἐκ τῶν κακῶν διδάσκων μετένοιν,
καὶ ἦν κατ' ἀρετὴν πολιτείαν· ἠκούσθη γὰρ, φησὶν, φωνὴ τοῦ
τρυγόνος ἐν τῇ γῇ ἡμῶν· τάχα γῆν, τοὺς κατεγνωσμένους ἐν
κακίᾳ κατονομάζων, οὓς πόρνης καὶ τελῶνας τὸ εὐαγγέλιον, ἐν
οἷς ἠκούσθη τοῦ Ἰωάννου ὁ λόγος, τῶν λοιπῶν οὐ παραδεξα-
μένων τὸ κήρυγμα· τὸ δὲ περὶ τῆς συκῆς εἰρημίνον ὅτι ἐξῆνε-
γεν ὀλύνθους αὐτῆς, οὕτως ἐν τῷ λόγῳ κατανοήσωμεν· ἐκκλητικὴ
τῆς ἐν τῷ βᾶθει νοτίδος διαφερόντως ὑπὸ θερμότητός ἐστιν ἡ
συκὴ· πολλῆς δὲ κατὰ τὰς ἐντεριώνας τῆς ἐκμάδος συνισταμέ-
νης, ἀναγκαίως ἡ ῥύσις, διὰ τῆς τῶν ὑγρῶν ἐπίψεως τῆς ἐν
τῷ φυτῷ γινομένης, τὸ ἀχρεῖον τε καὶ γεῶδες τῆς ἐκμάδος,
ἐκ τῶν ἀκραιμόνων ἀποσκευάζεται· πολλάκις τοῦτο ποιεῖ, ἕως
ἂν τὸ εἰλικρινές τε καὶ τρόφιμον ἐν τῷ καθήκοντι καιρῷ προ-
βάλλει κεκαθαμένον ἢς ἀχρήτη ποιότητος· τὸ τοίνυν πρὸ τοῦ
γλυκέος τί καὶ τροφίμου καὶ τελείου ὑπὸ τῆς συκῆς ἐν καρπῶν
εἶδει προβαλλόμενον ὀλυνθος λέγεται, ὅπερ τοῦ καρποῦ προσι-
μιον γίνεται, οὐκ αὐτὸ καρπός· ὁ ταῦτα τοίνυν θεασάμενος καὶ
τὸν καρπὸν ὅσον οὕτω ἐκδέχεται· ἐπειδὴ τοίνυν τὸ πνευματι-
κὸν ἐκ ὑπογράφει τῇ νύμφῃ ὁ λόγος· ὁ δὲ καιρὸς οὗτος μετ-

II. νος, τῇ τῆς εἰδωλολατρείας ἐπιπύγη κρυμῇ· τῇ χαλεπῇ δὲ τοῦ-
 τῳ χειμῶνι, ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης ἐπανέτειλεν, ἵνα διαδε-
 ρμάνῃ τὸν λιθωθέντα τῇ χύμῃ, καὶ γίνηται πάλιν ὑποθαλαψθεὶς
 τῇ ἀκτίνι τοῦ λόγου, ὑδωρ ἀλλόμενον εἰς ζωὴν αἰώνιον· διὰ
 τοῦτο ἐμβόῃ διὰ τῶν φωταγωγῶν θυρίδων, εἴτ' οὖν προσηκόντων
 λόγων τῇ ἐκκλησίᾳ ὁ νυμφίος, ὁ λόγος ὁ ἀνορθῶν τοὺς κατερ-
 ραγμένους· ἀνάσθῃ δηλαδὴ ἐκ τοῦ πτώματος, ἡ συμποδισθεῖ-
 σα καὶ πεισοῦσα εἰς γῆν διὰ τοῦ ὄψεως· οὐκ ἀρκεῖ δὲ σοι τὸ
 ἀνορθωθῆναι μόνον, ἀλλὰ καὶ προίλθῃ διὰ τῆς τῶν ἀγαθῶν προ-
 κοπῆς, τὸν ἐν ἀρετῇ διανύσασα δρόμον· ἡ δὲ ἅμα τοῦ δέξασθαι
 τοῦ λόγου τὴν δύναμιν, ἀνίσταται καὶ παρίσταται τῇ φωτί· καὶ
 πλησιάζει καὶ καλῇ γίνεται, καὶ περιτερὰ ὀνομάζεται· καὶ πρὸς
 ὃ βλέπει καὶ σχηματίζεται· καὶ ὅλη γενομένη πνευματικῇ· τῇ γὰρ
 φωτί προσεγγίσασα, ὥς γίνεται· τῇ δὲ φωτί τὸ καλὸν τῆς περι-
 στερᾶς εἶδος ἐνεικονίζεται· ἐκίνης λέγω τῆς περιστερᾶς ἧς τὸ
 εἶδος τὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος παρουσίαν ἐγνώρισεν· οὕτω τοίνυν
 αὐτῇ προσφωνήσας ὁ λόγος, καὶ ὀνομάσας αὐτὴν, καλὴν μὲν διὰ
 τὸ πλησίον, περιτερὰν δὲ διὰ τὸ κάλλος, καὶ τὰ ἐφεξῆς διέρ-
 χεται· οὐκ ἐτι λέγων κρατεῖν τοῦ χειμῶνος τῶν ψυχῶν τὴν κατή-
 φειαν· ἰδοὺ γάρ φησιν ὁ χειμὼν παρελθεῖν· ὁ ὑετός ἀπέλθῃ καὶ
 ἐπορεύθῃ ἑαυτῇ· πολυώνυμον δὲ ποιεῖ τὸ κακόν, κατὰ τὰς τῶν
 ἐνεργημάτων διαφοράς· καὶ χειμὼν λέγεται μὲν, διὰ τὴν πολυειδέ-
 ῃ τῶν κακῶν σημασίαν· πάντα γὰρ ἐν αὐτῇ μιμνῆται τὴν τοῦ θά-
 νάτου κατήφειαν· φυτὰ τε ξηραίνόμενα, καὶ ζωὰ τῆς ὥδῃς ἀπο-
 παύόμενα καὶ τῆς ἐνεργείας· ἀγριαίνεται δὲ καὶ ἡ θάλασσα· διὰ
 δὲ τοῦ ἐπορεύθῃ, ἐμψυχόν πως καὶ προαιρετικόν ἐμφαίνει τὸν
 ὑετόν· διὰ τούτων τοίνυν δείκνυσι, πῶς ἐτεθήλει κατ' ἀρχάς ἡ
 ἀνθρωπίνη φύσις ἡ ἐν τῇ παραδείσῳ· τοῦ δὲ χειμῶνος τῆς παρα-
 κοῆς τῆς ἀθανασίας τὴν ρίζαν, ἐξ οὗ τὴν φύσιν ὠραίζων καρποὶς
 βεβλασθήκει ἀποξηράναντος, ἀπεινύσθῃ τὸ ἄνθος, καὶ εἰς γῆν
 ἀνελύθῃ· καὶ ἐγυμνώθῃ τοῦ κάλλους τῆς ἀφθαρσίας ὁ ἀνθρω-
 πος· καὶ ἡ τῶν ἀρετῶν πόα κατεξεράνθῃ τῆς πρὸς θεὸν ἀγάπης·

νόμον καὶ οὐ γνωρίζομενος τοῖς νομοθετομένοις· βλέπει δὲ αὐ- Π.
τόν ἢ νύμφη ὀπίσω ἑστῶτα τοῦ νόμου τοῖς πολλοῖς οὐχ' ὁρώ-
μενον, διὰ τὸ σαφῶς ἐν τούτῳ τὰ περὶ αὐτοῦ, καὶ συνεισκα-
σμένης εἰρᾶσθαι· ὡς ἡ πέτρα ἰδοῦλου Χριστόν, καὶ θάλασσα τὸ
βάπτισμα· δύναται δὲ πάλιν θυρίδας τίς λέγειν, καὶ τῆς νύμ-
φης τὰ αἰσθητήρια· ὥστε ἔχουσα καθορᾷ ἥλιον δι' αὐτῶν, καὶ
ζῶν ἰδίχίτο, τῶν ἁμαρτωλῶν θάνατον δι' αὐτῶν εἰσδεχομένων·
κατὰ τὸ, θάνατος ἀνέβη διὰ τῶν θυρίδων ὑμῶν· δίκτυα δὲ, τοὺς
ἐν τῇ ἐρήμῳ προσαχθέντας αὐτῷ παρὰ τοῦ σατανᾶ πειρασμούς·
ὅτε πειράζων αὐτόν καθάπερ δίκτυοις περιέχειν ἐνόμιζε τοῖς
πειρασμοῖς· ὧν ἀνώτερος φανείς ὁ κύριος, καὶ συντρίψας τὰς πα-
γίδας καὶ τὰ δίκτυα, καὶ ταῖς εὐθυβολοῖς ἀποκρύψειν ὑπερ-
κόψας, ἐξέκυψε διὰ τῶν δικτύων, τὴν τῆς θεότητος δύναμιν
ὑποφαίνων τῇ διορατικῇ ψυχῇ· ὅθεν λοιπὸν διαγίγεται ταῖς θυ-
γατρύσιν Ἱερουσαλὴμ ἡ νύμφη· ὃ παρουσία μὲν ἔλεγεν ἐκείνων
ὁ νυμφίος, ἤκουε δὲ πλὴν ἐκείνης οὐδεὶς τὰ ἐπαγγέμενα. Λέγοιν-
το δ' ἂν θυρίδες καὶ τὰ αἰσθητήρια, δι' ὧν ἐπὶ μὲν τῶν ἁμαρ-
τωλῶν θάνατος διαβαίνει· ἐπὶ δὲ τῆς ἐρωτικῶς διακειμένης ψυ-
χῆς πρὸς τὸν λόγον, παρακλύπτει ὁ λόγος εἰς τὰ θεῖοντα ταῖς
αἰσθήσεσι κεκρημένης, καὶ δικτύῳ κατασκευάσματα ἐχούσης ἐν
ὑπερώῳ αὐτῆς· ἐφ' ἃ φθάνων ὁ νυμφίος, δι' αὐτῶν ἐκκύπτει κα-
λῶν τὴν νύμφην πρὸς ἑαυτὸν ἐπὶ τὰ ἔξω τῶν αἰσθήσεων ἄορατα
καὶ ἀτῶματα· τοῦτο τάχα θελοῦντος καὶ τοῦ ἐπαγομένου ῥητοῦ,
ἀνάστα ἔλθέ.

Ἀποκρίνεται ἀδελφιδός μου καὶ λέγει μοι· ἀνάστα, ἔλθ' ἡ 10.
πλησίον μου, καλὴ μὲ, περιτερά μου· ὅτι ἰδοὺ ὁ χειμὼν παρ- 11.
ἔλθεν· ὁ ὑετός ἀπῆλθεν ἐπορεύθη ἑαυτῷ· τὰ ἄνθη ὥφθη ἐν τῇ 12.
γῇ· καίριος τῆς τομῆς ἔφθασκε· φωνὴ τῆς τρυγόνος ἠκούσθη ἐν τῇ 13.
γῇ ἡμῶν· ἡ συκὴ ἐξηνεγκεν ὀλύνθους αὐτῆς· αἱ ἄμπελοι κυπρί-
ζουσιν, ἔδωκαν ὄσμην.

Γρηγορίου.

Τὸ κατὰ φύσιν εὐκίνητον ἀπολέσαν τὸ τῶν ἀνθρώπων γί-

- II. τοίχῳ, τοῦ νόμου λίγῳ, τοῦ τὴν σκίαν ποιοῦντος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων διεικνύοντες· οὐ ὀπίσω στάσα ἡ ἀλήθεια ἔχομένα τοῦ τόπου ὑστερον ἐπιλαμβάνει.

Γρηγορίου.

Κατὰ τὸ ῥητόν· ἔνθεν οἰκουροῦσθ τῇ νύμφῃ διὰ τῶν θυρίδων ὁ ἱεραστὴς διαλέγεται· καὶ τοῦ τοίχου ἀμφοτέρους κατὰ τὸ μέσον διείργοντες, ἀνεμπόδιστος γίνεται τοῦ λόγου ἡ κοινωνία· διὰ μὲν τῶν θυρίδων τῆς κεφαλῆς παρακυπτούσης, διὰ δὲ τῶν ἐν ταῖς θυρίσι διεικνύων πρὸς τὰ ἐντὸς τοῦ ὀφθαλμοῦ διακύπτοντες· οὐδ' οὐδὲ καὶ ἀκολουθία τῆς ἀγωγῆς προσοικεῖσθαι τῇ θεῇ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὁ λόγος· πρῶτον μὲν αὐτὴν διὰ τῶν προφητῶν ὡς διὰ θυρίδων καταυγάζων· καὶ διὰ τῆς τῶν νομικῶν παραγγελμάτων πλοκῆς ὡς διὰ διεικνύων· οὕτω γὰρ νοοῦμεν, θυρίδας μὲν τοὺς προφῆτας τοὺς τὸ φῶς εἰσάγοντας, διεικνύα δὲ, τὴν τῶν νομικῶν παραγγελμάτων πλοκὴν· δι' ὧν ἀμφοτέρων ἡ ἀγὴ τοῦ ἀληθινοῦ φωτός ἐπὶ τὰ ἐντὸς παραδύεται· μετὰ ταῦτα δὲ ἡ τελεία τοῦ φωτός ἑλλαμψίς γίνεται· ὅταν ἐπιφανῇ αὐτὸς τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν διὰ τῆς πρὸς τὴν φύσιν ἡμῶν ἀνακράσεως.

Νεΐλου.

Τοίχον, τὸ σῶμα τοῦ κυριακοῦ λίγει ἀνθρώπου, κρύπτοντος τοῦ θεοῦ λόγου τὴν ἐνανθρώπησιν· βλέπει δὲ αὐτόν καὶ παρακλύποντα διὰ τῶν θυρίδων, τῶν λόγων τῶν προφητικῶν· καὶ ἐγκύπτοντα διὰ τῶν διεικνύων τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος· μερικῶς γὰρ αὐτόν ὡσπερ ὑπὸ θυρίδος παρακλύποντα οἱ προφητικοὶ παρακαίνουσι λόγοι· ὅταν δὲ τηλαυγῶς ἡ ἀποστολικὴ δεικνυσὶ διδασκαλία· μόνη οὖν αὕτη διεδύνηται ἐκ τῶν περὶ αὐτοῦ προφητευσάντων, καὶ ἐκ τῶν προκηγμένων σημείων τῷ ὀφθαλμῷ τῆς ψυχῆς, διὰ τῆς παχύτετος τοῦ τοίχου διελάσαι καὶ ἰδεῖν τὸ κρυπτόμενον ἐν τῷ σώματι· ἐστὶ δὲ πάλιν τοίχος ὁ νόμος, οὗ ὀπίσω ἴσταςιν ὁ νυμφίος κρυπτόμενος, θεσπίσας τὸν

καὶ οὐκ ἔλαφον; ὅτι οἱ μὲν πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἢ πάντες II. σχισθὲν ἐν τῇ παιδικῇ ἡλικίᾳ, εἰ καὶ μὴ τῶν αἰσχυρῶν, ἀλλ' οὖν τινῶν πατρῶν ἡττήθησαν· ὅψι καὶ μόλις πρεσβυτικὸν ἀναλαβόντες καὶ σώφρονα λογισμὸν· ὁ δὲ κυριακὸς ἀνθρώπος πρὶν ἢ γινώ- ναι καλεῖν πατέρα ἢ μητέρα, ἡπειθήσει πονηρίαν, τὰς νεωτε- ρικὰς ἐπιθυμίας πρεσβυτικῇ καταπατήσας γνώμῃ, τάχα δορκὰς ἦν, ὅτε ὀξεῖ τῷ βλέμματι τὰς ἐνθυμήσεις· ἔλεγεν ὁρῶν τῶν ἀν-θρώπων· ἵνα τί ὑμεῖς ἐνθυμεῖσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν πονηρὰ; νεβρός δὲ ἔλάφον ὅτε τῷ λεγεῶνι τῶν δαιμόνων ἔλεγεν· ἔξειλθε ἐκ τοῦ ἀνθρώπου τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ὡς ἐκ χρησ- μῶν τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων ἐνδομηχοῦντα, ἀνέλκων τὰ τῶν δαιμόνων συνεσπειραμένα συστήματα.

Φίλωνος καὶ Ὀριγένης.

Ἢ καὶ ὅρη τοὺς προφῆτας φησὶν ἄρτις τῷ φρονήματι, τῶν ἀληθινῶν θεωρητῶν, οἶμαι δὲ καὶ τοὺς ἀποστόλους· ἐπεὶ κατὰ γενεὰν ἡ σοφία, εἰς ψυχὰς μεταβαίνει· ὅρη δὲ ἐπειδὴ ἀνίσχον- τοι· ἡλὴν, πρῶτα καταλαμβάνονται· βηνοὺς δὲ τοὺς ἑλαττον χω- ρήσαντας τὴν τοῦ πνεύματος ἐπιφάνειαν· λίγοις δ' ἂν καὶ ὅρη, τὰ ἐν νόμῳ νοήματα· βουνοὺς δὲ τὰ τῶν λοιπῶν προφητῶν· ἢ καὶ θεωρήσας τὸν ἐν καινῇ διαθήκῃ λόγον, βλέπει τὰ ὅρη πε- δῶντα, ἐπὶ δὲ τοὺς βουνοὺς διαλλόμενον, τὸν ἐν τῷ παλαιῷ γράμματι· νεβρῷ δὲ ἔλάφῳ ὁ νομφίος ἀπείκασται, οὐ μόνον ὡς ἀναλίσκων τοὺς ὄφεις, ἀλλ' ὅτι καὶ παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν υἱὸς καὶ ἰδὲθῃ ἡμῖν· καὶ ὅτι ἱταπείνωσεν ἑαυτὸν· ἢ γὰρ ἂν ἔλαφος ὑπῆρχε τιλεία.

Ἰδοὺ οὗτος ἕστηκεν ὀπίσω τοῦ τοίχου ἡμῶν παρακύπτων διὰ τῶν θυρίδων ἐκκύπτων διὰ τῶν δικτύων.

Κυρίλλου.

Ἰσως δὲ καὶ τοὺς ἀποστόλους ἐδήλωσεν διὰ τῆς ὡλιυτικῆς τέχνης· ταῦτα τοίνυν ἀκούει τοῦ λόγου ἡ ἐκκλησία διὰ τῶν προ-φητικῶν θυρίδων καὶ τῶν νομικῶν δικτύων δεχομένη τὴν τῆς ἀληθείας αὐγὴν· ἔτι συνεστῶτος τοῦ τυπικοῦ τῆς διδασκαλίας.

- II. τὰ πιτασμένα ὑπὸ τοῦ πονηροῦ πλησίον τῆς ἐκκλησίας· ὥστε σχίσας καταφρονητικῶς αὐτῶν ἐπιβαίνειν διδάσκει τῇ ὑπερβάσει ἐκκλησία πάντα χειμῶνα πειρασμοῦ, τὰ σημεῖα τοῦ ἄερος δείκνυται, καὶ τὸ ἐγγίζειν τὸ θῆρος, περὶ οὗ ἐν ψαλμοῖς· τὸ θῆρος καὶ εἶπ· ὥφθη γὰρ αὐτῇ ἄνθη, καὶ ἤγγισεν ἡ παντελής κάθαρσις, καίρος τῆς τομῆς ὀνομαζομένη.
9. Ὅμοιοις εἶναι ἀδελφιδός μὴ τῇ δορκάδι ἢ νεβρῷ ἐλάφων ἐπὶ τὰ ὄρη Βαιθὴλ.

Γρηγορίου.

Διὰ τοῦτο σημαίνει τὴν ὀξυωπίαν τοῦ τὸ πᾶν ἐπιβλέποντος· ἀλλὰ νεβρῷ ἐλάφων, διὰ τὸ φυγαδεύειν τῷ ἄσθματι καὶ τῇ τοῦ χρωτὸς ιδιότητι, τὴν τῶν ἰοβόλων ἐνέργειαν, ἣν ὄρη καὶ βουνούς ἐπωνόμασεν, τὴν τε ὑποδυσίτηραν καὶ τὴν προάγουσαν· τοῦτο γὰρ ἡ ἐκ τῶν βουνῶν πρὸς τὰ ὄρη διαστολὴ ὑπαινίττεται· ὁμοίως γὰρ καταπατεῖται ὁ τε λίων καὶ ὁ δράκων τὰ ὑπερέχοντα· καὶ ὄφεις καὶ σκορπίοι τὰ δοκοῦντα καταδυσίτηρα· καὶ τοὺς μαθητάς· οἱ πρὸς τὴν τῶν ἐλάφων φύσιν καλῶς τριζοῦν εἰπὼν· ἰδοὺ δίδωκα ὑμῖν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄρων καὶ σκορπίων, ὥς τῷ ὕψει τῆς ἀρετῆς, ὄρη γενέσθαι Βαιθὴλ· ὅπερ ἢ τοῦ ὀνόματος ἑμβάσεις δείκνυσιν τὸν ὑψηλὸν καὶ οὐράνιον βίον· ἢ γὰρ λίξις οἶκον σημαίνει Θεοῦ.

Ναίλου.

Βαιθὴλ ἴσται, καὶ ἐρμηνεύεται οἶκος Θεοῦ· ὄρη δὲ ταύτης οἱ διὰ μέγιστος ἀρετῆς ὄρη χρηματίσαντες· ὥς γὰρ ὑπερανέστηκεν ὕψει καὶ διαφέρει κραταιότητι τῆς λοιπῆς γῆς τὰ ὄρη, οὕτως ἐν τοῖς ἀνθρώποις ὑπερέχουσιν ἅγιοι τῷ ὑψηλῷ τῆς πολιτείας διεγρηγμένοι· τοῦτοις οὖν ἐπιδιατρίβοντα τὸν ἀδελφιδὸν ἑαυτῆς ἡ νύμφη βλέπει, ὁμοιοῦμενον διὰ μὲν τὴν θεωρητικὴν δύναμιν, καὶ τὸ κριτικὸν εἶναι ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν ἀνθρωπίνων, δορκάδι· διὰ δὲ τὴν πρακτικὴν καὶ τὴν πρὸς τὰς ἐναντίας δυνάμεις ἀντιπάθειαν, νεβρῷ ἐλάφων· ἀναιρετικὴ γὰρ τῶν ἰοβόλων ἐρπετῶν ἡ ἑλαφος· διὰ τί οἱ εἶπαι νεβρῷ ἐλάφων

νύμφης καὶ τῶν περὶ αὐτὴν ἐκπεπτάσθαι, ἅπερ διανύφας ὁ νυμφίος ὡς ἰσχυρότερος, δεικνύει δι' αὐτῶν καὶ καλεῖ τὴν νύμφην πλησίον ἐλθεῖν· παραθάρρυνων ἔργῳ τῶν δικτύου κατατρονεῖν, ὡς ᾗδῃ σχισθέντων, καὶ τοῦ χαλιποῦ δι' αὐτῶν παραθέμοντας καιροῦ, ὃν χειμῶνα καλεῖ, ἀνωφελῆ φέροντα καὶ σφοδρὸν ὑπὸν· προτρίπεται δὲ καὶ διὰ τῶν καλῶν τοῦ παρόντος καιροῦ, ἃν δὴ λέγων ὡς ἐν ἑαρι καὶ θεραπειᾷ ἀμπέλων· τρυγῶντες τε φωνὴν, καὶ συκῆς θλύνθους, καὶ κυπριζεύσας ἀμπέλους διαγράφει· καὶ τὸν ἐνθα συναναπαύσειται τόπον· ἐνθα γενομένου ἐβούλετο αὐτὴν ὅλῳ προσώπῳ τῷ νυμφίῳ φανῆναι, καὶ τῆς ἡθείας αὐτῇ παρέχειν ἀκοῦσαι φωνῆς.

Κυρίλλου.

Ταῦτα πρὸς τὴν τῶν θραυματικῶς ἐπαγομένων σαφηνίαν, μέχρι τοῦ ἥ φωνὴ σου ἡδεία, καὶ ἡ ὕψις σου ὠραία· καὶ θελοῦ ὡς ἡ νύμφη τοῦ λόγου ψυχὴ, ἤγουν ἐκκλησία Χριστοῦ, φωνῆς πρὶν νοῆσαι αὐτὴν ὡς θείας ἀντιλαμβάνεται, ὅπερ πάσχομεν οἱ πιστοί, πρὶν νοῆσαι τὰς νομιμὰς καὶ προφητικὰς φωνὰς ὡς θείας χάριτος· πλῆρεις κατακληττόμενοι τοιοῦτόν ἐστι τὸ φωνὴ τοῦ ἀδελφιδοῦ μου προστεταγμένον τῆς μακροδὴν ἐπιφανείας τοῦ λόγου· ὃν ἰδοῦσα μεγάλων θειωρημάτων ἀπτόμενον, μετὰ τοῦ μὴ δι' αὐτῶν βραχυτέροιον κατατρονεῖν, φησὶν· ἰδοὺ αὐτός· ἔχει πηδῶν ἐπὶ ὄρη, διαλλόμενος ἐπὶ τοὺς βουνούς· δι' οὗου δὲ τοῦ λόγου, τινὰ μὲν ὡς παρόντι λήγεται τῷ νυμφίῳ· τινὰ δὲ ὥσπερ ζητούμενου παρὰ τῆς νύμφης· ἐπεὶ καὶ τῶν προβλημάτων, ποτὲ μὲν τινὰ ζητοῦμεν ἀποροῦντες τῆς λύσεως· ποτὲ δὲ τῆς λύσεως ἀπολαύομεν, τοῦ νυμφίου λόγου καταυγάζοντος ἡμῶν τὰς καρδίας· εἴτα πάλιν ἀποροῦμεν ἐν ἐτέροις, καὶ πάλιν ἡμῖν ἐπιφαίνεται· καὶ τοῦτο πολλάκις, μέχρι τελειωθέντος τοῦ νυμφίου τύχουμεν οὐ μόνον ἐρχομένης πρὸς ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ μολὴν ποιομένης· καὶ ἡ ἐκκλησία ποθεῖ μὲν ἐγκαταλειπομένη τοῖς πειρασμοῖς, ἐπιφαίνεται δὲ αὐτῇ τοῖς χαρίσμασι· διὸ φησὶν· ἰδοὺ φησὶν οὗτος· ἔχει πηδῶν ἐπὶ τὰ ὄρη· ἐρχεται δὲ καὶ ἐπὶ τὰ ὄρη.

II. πικρούμενος, διαδίσσεις δὲ προσέχων, καὶ λογισμοῖς ἱμβατεύων, εὐθὺς ἐπικραίνεται παραμυθούμενος τῆς ἀγαπῶσης τὸν πόθον· ὡς ἐκείνην αἰσθασιόειν τοῦ κατὰ τὴν φωνὴν ἰδιώματος, εἰπεῖν ἐκ πολλῆς τῆς περιχαρείας· φωνὴ τοῦ ἀδελφίδου μου, ἰδοὺ οὕτως ἔκει· τὸν γὰρ Ἰωάννην διασάμενος ὅς ἦν ἡ φωνή, καὶ τὸν λόγον φαντάζεται, καὶ δικτικῶς φησὶν· ἰδοὺ οὗτος ἔκει· λόγου γὰρ παρουσίαν σημαίνει ἡ φωνή· καὶ τὴν ἀκοὴν ἐπιστρέφουσα τῇ ὄψει, δείκναι τὸ ἀκουσθῆναι· τὸ δὲ περὶ τὰ ὄρη, διαλλόμενος ἐπὶ τοῦ βουνού, τοιοῦτόν ἐστι· τῆς μὲν φωνῆς αὐτοῦ πόρρωθεν ἀκήκοα· ἤδη δὲ καὶ αὐτὸν ἐκείνον ὁρῶ σηθῶντα ἐπὶ τὰ ὄρη, καὶ διαλλόμενον ἐπὶ τοῦ βουνού, ὅπερ ἐπληροῦτο ἐπὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ· αἱ γὰρ ἐκβάσεις τῶν περὶ αὐτοῦ προφητειῶν, σηθῆματα ἦν καὶ ἄλματα· ὅρη δὲ καὶ βουνοὶ οἱ περὶ αὐτοῦ εἰπόντες· προφηταὶ ἐφ' ὧν διαλλόμενος, καὶ ἀφ' ἑτέρων εἰς ἑτέρα περὶ τὴν ἐκείνου προφητείαν ἦκειν πρὸς τὴν ἑτέραν· ἐν σῶμα τὰς διαφόρας ποιῶν προφητείας, καὶ συνάπτων τοῖς ἄλμασι τῶν νοημάτων, τὰ διεξάγει δοκοῦντα ὅρη τῶν λίξεων· ὅρη δὲ λέγουσι· ἂν οἱ τὰ τῆς θεότητος αὐτοῦ λίγοντες προφηταὶ· βουνοὶ δὲ οἱ κατὰ τῆς οἰκονομίας· οἱ γὰρ βουνοὶ καὶ ὑπερανέχουσι τῆς ἄλλης γῆς· ὁμοῦς ἔχουσι τί γινώδεις· τὰ δὲ ὅρη, λίθος ἐστὶν ἀκρεφνῆς γινώδους οὐσίας ἀμέτοχος.

Ὁριγίνους.

Τοῦτο τινὲς τοῖς προλαβοῦσιν ἀπέδωκαν, τὸ δὲ ἑβραϊκὸν ἐξ ἰδίας τάττει περικοπῆς· καὶ δὴλόν ἐστιν ὡς ἡ νύμφη διαλεγόμενη ταῖς συγκατάσειν Ἱερουσαλὴμ, αἰφνίδιον αἰσθάνεται τῆς τοῦ νομίου φωνῆς, διαλεγόμενου τισὶν ὡς εἰκός· ἥς αἰσθανόμενης ἐπὶ τῶν ὁρῶν καὶ τῶν βουνῶν τῶν παρακειμένων τῷ τόπῳ τῆς νύμφης διαλέγεσθαι, ὡς μηδὲν ἀπῆλθεν νεβρῶ· εἴτα σπεύδῃ τῇ περὶ τὴν νύμφην, ἐγένετο πλησίον τοῦ οἴκου καὶ παρεγγύειν ὀπίσθην αὐτοῦ· εἴτα περὶ τῆς νύμφης, εἴτα περὶ τῆς οἰκίας ἐνθα ἡ νύμφη, δίκτυα πολλὰ ἐπενέδρα τῆς

τοῦ ἐν φόβῳ θηλείειν αὐτῷ, οὐκ ἔχουσας τίως βιβριτυῖαν τὴν τῶν II. ἀγαπῶντων κατέραςιν, μήπως ἄνωγας τὴν ἀγάπην κινήσῃς κατα-
στεινιάσῃς αὐτοῦ· ἄτε μηδέπω μαθῇς κειχρῆσθαι τῇ ἀγάπῃ καλῶς.

Φωνὴ τοῦ ἀδελφιδοῦ μὴ· ἰδοὺ οὗτος ἔχει πηδῶν ἐπὶ τὰ ὄρη, 8.
διαλλόμενος ἐπὶ τοὺς βουνούς.

Γρηγορίου.

Ἐν τοσαύταις ἀνόδοις ὑψωθείσα δι' ἀγάπης πρὸς τὴν τῶν
ἀγαθῶν μετουσίαν ἢ κικαδάρμενη ψυχὴ, οὕτω κατελεφεῖται δο-
κεῖ τὸ ζητούμενον· πάσας γὰρ τὰς ἀναβάσεις ἐκίνας, οὐ θεω-
ρίαν τι καὶ κατὰληψιν τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ φωνὴν τοῦ ποθουμέ-
νου κατονομάζει, διὰ τῆς ἀκοῆς χαρακτηριζομένην τοῖς ἰδιώ-
μασιν, οὐ διὰ τῆς κατανοήσεως γινωσκομένην τε καὶ εὐφραίνου-
σαν· φωνὴ, φησὶν, οὐκ εἶδος, οὐ πρόσωπον, οὐ χαρακτὴρ ἐμ-
φαίνων τοῦ ζητουμένου τὴν φύσιν· ἀλλὰ φωνὴ, σοχασμὸν μάλ-
λον ἢ βεβαίωσιν ἱμοιοῦσα περὶ τοῦ φεγγομένου ὅς τις ἐστὶ
τοῦτο διὰ περιστήσι καὶ τὸ ποικίλον τῆς ὁπτασίας· ἰδοὺ γὰρ
φησὶν οὗτος ἔχει, οὐχ' ἐγὼς οὐδὲ περιμένων, ὥς διὰ τῆς ἐπι-
μονῆς γνωρισθῇναι τῷ ἀτενίζοντι, ἀλλ' ἀφαρπάξων ἑαυτὸν τῶν
ὄψεων, τῷ πηδῶν καὶ διάλλεσθαι, καὶ νῦν μὲν δορκάδι, νῦν
δὲ νεβρῷ καρικιάζεσθαι· τάχα τοίνυν προβλέπει τὴν πόρρωθεν
κερυχθεῖσαν, ὕστερον δὲ φανερωθεῖσαν, τοῦ Θεοῦ λόγου διὰ
σαρκὸς οἰκονομίαν· μαρτυρεῖται γὰρ τοῖς ἔργοις ἡ θεία φωνὴ,
καὶ συνάπτεται τῷ λόγῳ τῆς ἐπαγγελίας ἢ ἐκβάσει καδῶς φησὶν
ὁ Δαβὶδ· ὅτι καδῶπερ ἤκούσαμεν οὕτω καὶ ἴδωμεν· φωνὴ τοῦ
ἀδελφιδοῦ μου, τοῦτέστιν οὐ ἤκούσαμεν, ἰδοὺ οὗτος ἔχει· τοῦ-
τον οὖν τοῖς ὀφθαλμοῖς εἰσδεξάμεθα· γίγνουν οὖν ἡ φωνὴ τοῦ
νυμφὸς διὰ τῶν προφητῶν ἐν οἷς ἐλάλησεν ὁ Θεός· καὶ μετὰ τὴν
φωνὴν ἦλθεν ὁ λόγος, ἐπαπηδῶν τοῖς ἀντικειμένοις ὄρεσι, καὶ
τῶν βουνῶν καταλλόμενος, τοῦτέστι καταπατῶν καὶ καταλύων τὰ
πονηρὰ τῆς τῶν δαιμόνων κακίας ὑψώματα.

Νείλου.

Ἐπειδὴ θεός ἔν ὁ ἀγαπώμενος, οὐ τιμηρίοις σωματικοῖς

II. μινος δὲ ἑαυτοῦ τὴν ἀληθειαν ὅρκος δὲ λέγεται, καὶ ὁμνυσι
τις καὶ ὁρκωδῆ.

Νείλου.

Τὸ μὲν διεγείραι, σαφῶς ταῖς θυματρᾶσιν Ἱερουσαλὴμ εἰρη-
ται· τὴν ἐν τίνι δὲ ἀγάπῃ, τὴν ἐν αὐταῖς, ἢ τὴν ἐν τῷ νυμφίῳ,
ἢ τὴν αὐτῇ λειούσῃ, ἀδελφον· εἰ μὲν οὖν τὴν ἐν ἐκείναις ἀγάπῃ
διεγερθῆναι βούλεται, δύναται τοιοῦτόν τι λέγειν· ὅτι ὡς βρα-
δείας καὶ ἀσυναίσθητοι τῶν συμφερόντων, πόσον κέρθος παροράτε
διὰ ἀπειρίαν; ὅπερ τοῖς ἀγαπῶσι τὸν νυμφίον, ἐκ τοῦ ἀγαπᾶν
περιγίνεται· ὁρκίζω ὑμᾶς κατὰ τῶν δυνάμεων τοῦ ἀγροῦ, τῶν
τῶ τοῦ κόσμου διοικουσῶν, καὶ τῆς ἰσχύος αὐτῶν ἢ καταργοῦσι
τοὺς ἐναντίους, ἐγείρει καθευδοῦσαν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐξεγείρει τὴν
πρὸς τὸν νυμφίον ἀγάπην· καὶ γινώκει τὴν ἡδονὴν τὴν ἡμῶν, ἐκ
τοῦ ἐν πείρᾳ γενέσθαι αὐτῆς· παρακαλεῖ δὲ αὐτὰς τὸ ἐκείνων κέρ-
θος σκοποῦσα, καὶ τὴν ὠφέλειαν αὐτῶν λογιζομένη· ἵαν δὲ τὴν
τοῦ νυμφίου ἀγάπην διεγερθῆναι βέλη, τοῦτο φησὶν· ὁρκίζω ὑμᾶς
θυματρες Ἱερουσαλὴμ, προσελθεῖν τῷ ὑπ' ἐμοῦ ἐγκαπημένῳ, καὶ
τὸ ἐμὸν πάθος ἀναγγεῖλαι αὐτῇ· ὅπως αὐτὸν ἀγαπῶσα οἶκος μέ-
νειν οὐ δύναμαι, ἐξελαύνοντός μου τοῦ πόθου, καὶ πάσας ἐπιέ-
ναι τὰς ὁδοὺς ἀναγκάζοντος, μήπω καὶ ἐκ τύχης συναντῇ τῷ πο-
θουμένῳ· ἀμφιβάλλῃ γὰρ τάχα, μὴ ποτε οὐκ ἀληθῶς ἀγαπάται
καὶ ἤδη φαίνεται καὶ συντυχούσα καὶ λόγον ἀκούσασα παρὰ τοῦ
νυμφίου τὴν ἀγάπην δηλοῦντος· ὑποχωρεῖ γὰρ ὁ νυμφίος πολ-
λάκις, πλείον αὐτῆς τὸν ἔρωτα διεγείρων, καὶ τὸ μαρτυρόμενον
τῆς ἐπισυμίας ἀναρρίπτειζων· ἐν τισι δὲ τῶν ἀντιγράφων ἔχει,
μὴ ἐγείρητε, μηδὲ ἐξεγείρητε, ἵαν μὲν τὴν πρὸς ἑαυτὴν τοῦ νυμ-
φίου, ὅτι οὐ χρεῖαν ἔχω μεσίτου· οἶδα γὰρ ὅτι ἀξία γενομένη
αὐτοῦ, τὸ βέλημα αὐτοῦ πρὸς τὴν ἡμῶν ἀγάπην διεγείρω· οὐ γὰρ
μαστροπεύεται ὁ οὐράνιος ἔρως· αὐτὸς δὲ ἐπιφοιτᾷ τῷ κάλλει τῆς
ψυχῆς ἐλκόμενος, καὶ τοῖς ἔργοις τῶν ἀρετῶν πληροπορούμενος,
οὐχὶ δὲ φῆμαις τῶν γενομένων πειδόμενος· ἵαν δὲ τὴν ἐκείνων
μὴ ἐγείρητε τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην· ἐπεὶ γὰρ ἡμῖν χορεία καιροῦ

φυλάττεισιν τὴν ζωὴν οὐδ' ἐνδὸς ἐπιβυλεύουσιν θυναμένους, τῇ περι- II.
ληρωθείσῃ ὑπὸ τοῦ νυμφίου ψυχῇ.

Ἦρχισα ὑμᾶς θυματέρους Ἱερουσαλὴμ ἐν ταῖς δυνάμεισι καὶ 7.
ἐν ταῖς ἰσχύσεσι τοῦ ἀγροῦ· ἐὰν ἐγείρῃτε καὶ ἐξεγείρῃτε τὴν
ἀγάπην ὥς οὗ διελήσῃ.

Φίλωνος.

Τὰς τῶν ἁγίων ὀρκίζει ψυχὰς κατὰ τῶν θεοσημεϊῶν ἃς ἰδε-
ξιν ἐν βίῳ Χριστός· προσβύβαιοι· ἐξεγείρων τὸν πόθον αὐτοῦ πρὸς
αὐτήν. Ἀκύλας δὲ φησὶ καὶ Σύμμαχος, καὶ ἡ σέμπτη ἐκδοσις·
ὤρχισα ὑμᾶς θυματέρους Ἱερουσαλὴμ, ἐν δορκάσιν, ἢ ἐν ἐλάφοις
τῆς χώρας ἐκδιδοῦσιν· καὶ ἴσως οἱ μὲν διορατικοὶ δορκάδες, ἀπὸ
τοῦ δέρκειν καὶ βλέπειν· οἱ δὲ γενναῖοι κατὰ τῆς κακίας ἀγω-
νισταί, καὶ ἀβλαβῶς ἀναιροῦν αὐτῆς τὰ γεννήματα, ἑταροὶ ἐπεὶ
καὶ τὸ ζῶον ὀφείων ἔστιν ἀναιρετικόν πρὸς τοῦ τούτων ἰοῦ μὴ
βλαπτόμενον· καθ' ὃν ὀρκεῖ τὴν ἀγάπην ἐξεγείραι μέχρι διελήσει
χρηματίζουσαι ταύταις ἡ τοῦ νυμφίου φωνή.

Γρηγορίου.

Ἡ πρὸς τὸ ὕψος ἀναδραμοῦσα ψυχὴ ταῖς μαθητευομέναις
ψυχαῖς, τὴν πρὸς τὸ τέλειον πρόοδον ὑφηρεύουμένη διὰ τοῦ ὀρ-
κισμοῦ πρὸς τὸν κατ' ἀρετὴν χειραγωγεῖ βίον φάσκουσα· ὅτι ἐὰν
αἱ μαθητευόμεναι ψυχαὶ προκόπτουσι ταῖς ἀρεταῖς μέχρις ἂν ἐγεί-
ρῃτε καὶ ἐξεγείρῃτε τὴν ἀγάπην, ὅπερ ἔστιν ὑψουμένης τῆ καὶ
αὐτῇ διὰ προσθήκης πρὸς τὸ μείζον ἐπαυξημένης, καὶ εἰς πέρας
ἔλθῃ τὸ ἀγαθόν αὐτοῦ τέλος, ὥστε ἐν σαρκὶ ζῶσαν, μηκέτι
κατὰ σάρκα ζῆν, καὶ ἐν τῇ ἀγρῷ τοῦ κόσμου διαγούσαν, πρὸς
τὰς δυνάμεις βλέπειν τὰς ἀγγελικὰς· μεμενένας δὲ ἀπαθείας τὴν
ἀγγελικὴν καθαρότητα· δυνάμεις γὰρ τοῦ ἀγροῦ ἦτοι τοῦ κό-
σμου, ἀγγελικαὶ δυνάμεις· πιστούμεναι ἡμᾶς ἀγγελικὴν ἔξιν ἐν
τῇ παλιγγενεσίᾳ κατὰστασιν· ἰσχύς δὲ καὶ δύναμις εἰ μὴ ἐν-
κῶς λέγεται, πρὸς τὸ θεῖον ἀναπέμπεται ἡ διάνοια τῆς τοιαύ-
της φωνῆς· εἰ δὲ πληθυντικῶς, τὴν ἀγγελικὴν φύσιν παρίστησι·
τὸ δὲ ὤρχισα, ἀντὶ τοῦ ὀρκίζω· ὀρκος δὲ ἔστι λόγος πιστού-

II. τὸν ἀγαθὸν εὐδύνει σκοπὸν ὡς νόμην εἰς κοινωνίαν ἀνάλαμ-
βάνει τῆς ἀρθάρτου αἰδιότητος· μέκος βίου καὶ ἐπο ζωῆς, διὰ
τῆς διεξιᾶς χαριζόμενος· διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς, τὸν τῶν αἰω-
νίων ἀγαθῶν πλοῦταν καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ δοξάν, ἥς εἰ τὴν τοῦ
κόσμου ζατοῦντες δοξάν ἀμέτοχοι γίνονται· διὰ τοῦτο φησίν, ὅτι
εὐδυνῶμεν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν μου, δι' ἧς εὐδύνεται ὑπὸ τὸν
σκοπὸν τὸ βίλος. ἡ δὲ διεξιὰ αὐτοῦ πρὸς ἑαυτὸν με διαλαβοῦσα
καὶ ἐφελκυσμένη, κούφην με πρὸς τὴν ἄνω φορὰν ἀπεργάζεται·
κἀκεῖ πεμπομένην, καὶ τοῦ τυξότου μὴ χωριζομένην, μᾶλλον
ἐπαναπαύεσθαι· εἴτα πρὸς τὰς συγκατέρας τῆς ἄνω Ἱερουσαλὴμ
τρέπει τὸν λόγον· ὁ δὲ λόγος παράκλησις ἐστὶν ἐν ὁρῇ προσ-
αγομένη, τοῦ πλειονάζειν καὶ ἐπαύξειν αἰετὶ τὴν ἀγάπην· ὡς ἂν
ἐνεργὸν ἑαυτοῦ ποιήσῃ τὸ δόγμα, ὁ δὲ ὡς πάντας ἀνθρώπους
σωθῆναι καὶ εἰς ἐγγίγνωσιν ἀληθείας ἵλθῃν. Διὰ μὲν τοῦ εὐω-
νύμῃ τὰ τοῦ παρόντος βίου αἰνιττεται, ὡς εἶπεν καλῶς, ὡς τὴν
ἀπόλαυσιν ἣδη ἔχει· διὰ δὲ τῆς διεξιᾶς, τὴν τῶν μελλόντων ἐν
ἐπαγγελίᾳ προσδοκίαν· ὡς τὴν χρᾶσιν ἐν ἐπαγγελίᾳ ὡς λεί-
πεται καὶ ἐλπίζει προσκεῖσθαι φησίν, εὐ δὲ καὶ τὸ εἶναι, τῇ
μὲν διεξιᾷ περιλαμβάνεσθαι, τῇ δὲ ἀριστερᾷ τὴν κεφαλὴν ἐπα-
ναπαύεσθαι· δεῖ γάρ τὰ τοῦ παρόντος βίου καὶ πολὺ νομίζε-
ται χρηστὰ καὶ περιβλεπτα, ὥποτεύχθαι τῇ κεφαλῇ τῆς τε-
λείας ψυχῆς, μόνην τὴν ἀναγκαίαν χρείαν παρέχοντα τῇ σώ-
ματι, ὡς τὸ προσκεφάλαιον τῇ κεφαλῇ· τὰ δὲ τοῦ μέλλοντος αἰώ-
νος, ἐπειδὴ δεῖα ὅσα ἐπάνω τῆς ἀνθρωπίνης ἐφέστηκε φύσεως,
διὰ τῆς περιλήψεως τὸ ὑπερέχον χνίζατο· τάχα δὲ, ἐπειδὴ περ
αἱ χεῖρες πράξεις εἰσὶ σύμβολον, αἱ δὲ τῆς ἀριστερᾶς χεὶρὸς
πράξεις, τὰ τοῦ σώματος σημαίνουσιν· αἱ δὲ τῆς διεξιᾶς τὰ τῆς
ψυχῆς· διεξιὰ ὅσα τὸν ἀμείναι κληρὸν εἴληχε, περιέχονται τὰς
σωματικὰς ἀνάγκας· ὡς γὰρ ἡ περιλαμβάνουσα χεὶρ, καὶ ἐπάνω
ἐστὶ καὶ ἐντὸς ἀγκύλην ἔχει τὸ περιληφθῆν, οὕτως αἱ πρὸς τὸν
σκοπὸν τῆς μελλούσης ζωῆς ἀποτελεστέμεναι πράξεις, πᾶν κίνημα
τοῦ σώματος ἄλογον περισφίγγουσαι, εὐτακτοῦ καὶ συνθεδομένην

Ὅτι τερωμένη ἀγάπης ἐγώ.

II.

Γρηγορίου.

Ταῦτα εἰποῦσα, ἐπαινεί τὸν τοξότην τῆς εὐσυχίας ὡς καλῶς ἐπ' αὐτὴν τὸ τέλος ἰσχύοντα· τερωμένη γὰρ φησὶν ἀγάπης ἐγώ· δείκνυσιν τῷ λόγῳ τὸ βίλος τὸ τῇ καρδίᾳ βάθους ἐγκείμενον· ὁ δὲ τοξότης τοῦ βίλους, ἡ ἀγάπη ἐστὶ· τὴν δὲ ἀγάπην τὸν Θεὸν εἶναι παρὰ τῆς γραφῆς μεμαθήκαμεν, ὅς τὸ ἐκλεκτὸν βίλος τὸν μονογενῆ υἱὸν ἐπὶ τοὺς σωζομένους ἐκπέμπει, τῷ πνευμάτι τῆς ζωῆς· γῆν τριπλὴν τῆς ἀκίδος ἀκμήν περιχρῶσαν· ἀκίς δὲ ἡ πίστις ἐστίν· ἵνα ἐν ᾧ ἂν γένηται συνεισαγάγῃ μετὰ τοῦ βίλους καὶ τὸν τοξότην, ὡς φησὶν ὁ κύριος· ἐγώ καὶ ὁ πατὴρ ἐλευσόμεθα, καὶ μόνον παρ' αὐτῷ ποιήσωμεν· ὁρᾷ τοίνυν ἡ διὰ τῶν Θεῶν ἀναβάσεων ὑψωθείσα ψυχὴ τὸ γλυκὺ τῆς ἀγάπης βίλος ἐν ἑαυτῇ ᾧ ἐτρώθη· καὶ καύχημα ποιεῖται τὴν τοιαύτην πληγὴν λέγουσα· ὅτι τερωμένη ἀγάπης ἐγώ· οὐ μὴν ἄλλὰ καὶ αὐτὴ γίνεται βίλος ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ τοξότου, τῆς μὲν εὐωνύμου τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν ἄνω σκοπὸν εὐθυνούσας, τῆς δεξιᾶς δὲ πρὸς ἑαυτὴν διαλαμβανούσας τὸ βίλος· φωνὴ οὖν.

Εὐώνυμος αὐτοῦ ὑπὸ τὴν κεφαλὴν μου, καὶ ἡ δεξιὰ αὐτοῦ (περιλήφεται με.

Κυρίλλου.

Εὐώνυμος ὁ νόμος, δεξιὰ τὸ εὐαγγέλιον· ἡ καὶ εὐώνυμος ὁ παρὼν βίος, δεξιὰ ὁ μέλλον· ἢ τις με περιλήφεται, ὅταν τοῖς ἐκ δεξιῶν εἴπῃ· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς μου. Λέγει δὲ καὶ ἐτέρωδε μῆκος βίου καὶ ἔτη ζωῆς ἐν τῇ δεξιᾷ τῆς σοφίας· ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ, πλοῦτος καὶ δόξα· δεξιὰ γοῦν αὐτῆς ἡ τῶν Θεῶν ἐπιστήμη· ἐξ ἧς ἡ αἰώνιος ζωὴ· ἀριστερὰ δὲ ἡ τῶν ἀνθρώπων γνῶσις, ἐξ ᾧ πλοῦτος καὶ δόξα· λέγει τοίνυν ὅτι ὑπερέχει ὁ νοῦς μου τὰ ἀνθρώπινα· καὶ ἡ Θεία γνῶσις καλύψει με· καὶ γὰρ εἶρηται πάλιν· τίμησον αὐτήν, ἵνα σε περιλάβῃ· δείκνυσιν τοίνυν, ὅτι ὁ αὐτὸς καὶ νυμφίος καὶ τοξότης ἡμῶν ἐστὶ νύμφη τε καὶ βίλος ἡ κεκαθαρμένη ψυχὴ· ὡς βίλος οὖν πρὸς

II. μετὰ τῶν ἁγίων ἀξιωθῆναι ταρῆς· πάντως ἐκείνους μὴλα νοήσαν-
τες τοὺς εἰπόντας Χριστοῦ εὐωδία εἶμιν.

Σταθάσατέ με ἐν μέλοις.

Κυρίλλου.

Τοῖς εὐαγγελικοῖς με ἀσφαλίσαι λόγοις· οὗτοι γὰρ ἡμῖν
εὐωδιάξουσιν Χριστόν· συνταχθεῖν δὲ φησὶ καὶ γὰρ μετὰ τῶν ἁγίων
αὐτοῦ· ὡς γὰρ αὐτός μῆλον, οὕτως σύσσωμαι καὶ συμμέτοχοι
αὐτοῦ μῆλα.

Προκοπίου.

Τοῖς κατὰ Θεὸν πλειονετήμασιν.

Γρηγορίου.

Ἵνα πάντοτε εἰς ὕψος ὁρώσα, βλέπω πρὸς τὰ τῶν ἀγαθῶν
ὑποδείγματα, ἐν τῇ νυμφίῳ δεικνύμενα· ἐκεῖ γὰρ πρεσβύτες, ἐκεῖ
τὸ ἀόρητον, ἐκεῖ τὸ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἀμνησίκακον, καὶ τὸ
πρὸς τοὺς λυποῦντας φιλόανθρωπον· ἐκεῖ τὸ ἐγκρατὲς καὶ μακρό-
θυμον, καὶ τὰ ὅμοια· ἃ κατὰ τάξιν ἐπισυναπτόμενα, χαρι-
στάτην Θεὸν ἐργάζονται, πρὸς ὕψος πολιτείας ἐπανάγοντα· μῆλον
δὲ ὁ Χριστός, διὰ τὸ λευκὸν τῆς σαρκὸς καὶ τὸ ἐρυθρὸν τοῦ
αἵματος, καὶ τὴν τοῦ κηρύγματος εὐωδίαν.

Ἀριγίνους.

Ὁ Σύμμαχος οὕτως ἐκδέδωκεν· ἐπανακλίνετε με οἰνάνθη,
τευτίστιν εὐώδεσι δένδροις, τοῖς καλὸν καρπὸν ποιοῦσιν, ἀν-
θοῦντα· τῶν φαύλων λεγομένων δένδρων ἀκάρων ἢ κακοκάρπων
ὄντων· ἵνα δὲ τῶν ἀντιγράφων ἔχει· στηρίσατέ με ἐν ἀμύροις·
ὁ νοητὴν, ἡ πιστοὺς μὲν, οὐ μὲν ὡς χρηματίζειν μέλη τῆς μὴ
ἐχούσης σπῖλον ἢ ῥυτίδα, ἡ ἁλλοτρίους τῆς πίστεως χρηστοὺς·
τὸ δὲ ζοιθάσατέ με ἐν μέλοις, σαφηνίζων ὁ Σύμμαχος, περι-
κυλίσατέ με μῆλα εἶπε· βούλεται γὰρ ἡ νύμφη ἐν πολλοῖς περι-
κυλισμένοις αὐτὸν μέλοις ἀναπαύεσθαι· ἃ τίνα οἶμαι καρπὸς
ἔστι τοῦ μῆλα ἐν τοῖς ξύλοις τοῦ ὄρου νυμφίου, ἵνα τῆς αὐ-
τῶν μεταλάβῃ ποιότητος· γέτρωμαι γὰρ φίλτρῳ φησὶ κατὰ τὸν
Σύμμαχον· ἀπὸ τοῦ ἐκλεκτοῦ βέλους, κατὰ τὸν Ἡσαΐαν.

ταγμένον ποιήσατε· μὴ καὶ πάλιν ἐκπίσω, συντηροῦντες· τὴν πρὸς Π. τὸ κρείττον ῥοπήν· καὶ πῶς μὲν ἀγαπᾶν τὸν θεόν χρῆ, πῶς δὲ τὸν πλησίον διδάσκοντα, ἡ καὶ τοῦτο τυχεῖν ἐστὶν ὑποουλοῦσαι διὰ τοῦ λόγου· ἐπειδὴ ἀγαπηθεῖσα παρὰ τὴν πρῶτην διὰ τῆς παρακοῆς, ἐν ταῖς ἐχθροῖς ἰλογίσθη· νῦν δὲ πάλιν εἰς τὴν αὐτὴν ἐπανήλθον χάριν δι' ἀγάπης τῷ δισσώτῃ συναρμοσθεῖσα· κυρωσατέ μοι τὸ διὰ τῆς χάριτος τεταγμένον καὶ ἀμετάστατον, ὑμεῖς οἱ φίλοι τοῦ νυμφίου, δι' ἐπιμελείας καὶ προσοχῆς ἐν τῷ παλῶ συντηροῦντες μοι τὴν πρὸς τὸ κρείττον μονήν.

Στηρίσατέ με ἐν μύροις.

5.

Γρηγορίου.

Τούτίστι ταῖς ἀρεταῖς· καὶ εὐ μόνον τὸ βλέπειν τὸ ἀγαθόν, καὶ ἐν μετουσίᾳ τοῦ κρείττονος γίνεσθαι ἔστιν ἀρετὴ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀμετάπτωτον ἐν τῷ καλῷ διασώσασθαι· ὁ τοίνυν ζηρεῖσθαι βουλόμενος ἐν τοῖς μύροις, τὸ βίβναιον ἐν ταῖς ἀρεταῖς αὐτῷ προσγενέσθαι ζητεῖ· ἀρετὴ γὰρ τὸ μῦρον, διότι πάσης δυσωδίας ἀμαρτημάτων κεχώρισται· ἡ γὰρ ἀμαρτία δυσώδης.

Διὰ τοῦτο στηρίσατέ με ἐν μύροις, σταβάσατέ με ἐν μέλοις· ὅτι τετρωμένη ἀγάπης ἐγώ.

Νεῖλου.

Τάχα, ἡ ὡς ἀμοιβὴν τῶν κατωρθωμένων ἀπαιτεῖ τὸ ἐν τούτοις γενέσθαι, ἡ ὡς ἐπιτετρωμένη τῷ πόθῳ, παραμυθίαν ὡς ἂν εἴποι τις καὶ ψυχαγωγίαν· ἐπειδὴ γὰρ ὡς περ ἐξέλυστο ὑπὸ τῆς πρὸς τὸν ἀγαπώμενον μνήμης, σταρεῖσθαι μὲν ἐν μύροις τῆς θεωρίας, στοιβασθῆναι δὲ ἐν μέλοις τῶν θαυμάτων τοῦ νυμφίου καὶ τοῦ καρποῦ τῶν πράξεων ἐπιθυμεῖ· ἐπειδὴ ἡ μὲν θεωρία τῇ τῶν νοημάτων λέρπουσα γλαφυρότητι ὁσμὴ μύρων· ἡ δὲ πράξις μετὰ τοῦ τροφίμου, καὶ τὸ εὐωδὲς ἔχει· ποιεῖ γὰρ καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς ἔργα χαρὰν, τῇ τῶν ἀμοιβῶν ἐλπίδι τὴν συνείδησιν τοῦ ἐργαζομένου εὐφραίνοντα· τιτὲς δὲ τὸ στηρίξατέ με ἐν μέλοις, περὶ τοῦ θανάτου εἶπον· ὡς τῆς νύμφης βουλομένης

II. αὐτὴ τὴν ἀγάπην, μακίτι ὡς ἐτυχεν αὐτὴν ἀγαπώντων, ἀλλ' ἐν τοῖς τεταγμένοις καὶ ὀρισμένοις τῶν ἐξ ὀφειλῆς λοιπὸν ἀγαπωμένων οὖσαν, ἀριθμεῖν καὶ ἔχειν· καὶ οἶνος εἰς εὐφροσύνην καρδίας κατὰ τὸν ψαλμωδὸν λέγεται· καὶ οἶνος εὐωδιάων κατὰ τὸν Ζαχαρίαν.

Ἀπολιναρίου.

Ἡρμοῦς δὲ τῇ ἐπέλυνδι νόμῳ τὸ εἰσαγάγετί με εἰς οἶκον τοῦ οἴνου· οὐ γὰρ ἔν τῷ πρότερον εἶσω τοῦ ἀμπελῶνος· μετὰ γὰρ τὰς περὶ τρίτην καὶ ἑκτην καὶ ἑνάτην κληθέντας, ὑπὸ τὴν ἐνδεκάτην αὐτὴ καλεῖται· ἀκούσασα τί ὧδε ἐστίκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἄργοι; πορεύεσθε εἰς τὸν ἀμπελῶνα· ἦργει γὰρ, ὅτι μὴ τὰ οἰκεία εἰργάζετο, ἀλλοτρίας ἀμπελούς φυλάττεσα· καὶ λαμβάνει πρῶτον τὴν ἐξ ἀγάπης τιμὴν, τὸν χαρακτῆρα τοῦ βασιλικόν, τὸ θῶρον τὸ πνευματικόν· διὸ καὶ Ἀκύλας, ἑταξεν ἐπ' ἐμὲ ἐγάπην φησὶν· ἀγάπης γὰρ, τὸ θέλω τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί.

Τάξαι ἐπ' ἐμὲ ἀγάπην.

Γρηγορίου.

Ἐντὸς τοῦ ποθουμένου γενομένη, ἐπὶ τὸ μᾶλλον πάλιν ἐξάλλεται, καὶ φησὶν· ἐπεὶ περ γίγονα ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ οἴνου, ὑποτάξατέ με τῇ ἀγάπῃ, ἥ τις ἐστὶν ὁ θεός· ἡ τάξαι ἐπὶ ἐμὲ τὴν ἀγάπην· ταυτὸν γὰρ ἐστὶ τὸ σημαϊνόμενον δι' ἑκατέρου, ὅπως ἂν χρῆσθῃ τῇ ἀναστροφῇ τοῦ λόγου, ἐκ τε τοῦ ὑπὸ τὴν ἀγάπην ταχθῆναι, καὶ ἐν τῇ τοῦ τὴν ἀγάπην αὐτὴ ταχθῆναι· ἡ τάχα καὶ διδασκόμεθα οἶαν ἀνατεθῆναι προσέχει τῷ θεῷ τὴν ἀγάπην, καὶ ὅπως πρὸς τοὺς ἄλλους ἔχειν· μᾶποτε ἄτακτός τις καὶ ἀνηλλαγμένη γίνηται τῆς ἀγάπης ἢ ἀποσπλήρωσις· θεὸν γὰρ δὴ ἀγαπᾶν ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας καὶ δυνάμεως, τὸν δὲ πλησίον ὡς ἑαυτὸν· γυναῖκα δὲ, εἰ μὲν τις ἐστὶ, καθαρωτέραν ψυχῆς, ὡς ὁ Χριστὸς τὴν ἐκκλησίαν· ὁ δὲ ἑμπαθέστερος, ὡς τὸ ἴδιον σῶμα· τὸν ἐχθρόν δὲ, ἐν τῇ μὴ κακὸν ἀντὶ κακοῦ δοῦναι, ἀλλ' εὐεργεσίᾳ τὴν ἀδικίαν ἀμείψασθαι· φησὶ οὖν ἀγάπην τε-

ὅταν ἡμᾶς πρὸς τὸν ἐκ τῶν πειρασμῶν φλογμὸν ἢ τοῦ μήλες σκιᾶ Π. διακτερίζῃ, ὡς μὴ ὑπὸ τοῦ τοιοῦτε ἡλίου συγκαίεσθαι· οὐκ ἔστι δὲ ἄλλως ὡς ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς ἀναφυῆσαι· μὴ τῆς ἐπιθυμίας πρὸς τοῦτο τὴν ψυχὴν ἀναγοῦσας.

Εἰσαγάγετί με εἰς οἶκον τοῦ οἴνου.

4.

Ὁριγένους.

Ταῦτα πρὸς τοὺς φίλους τοῦ νυμφίου φησὶ τοὺς ἁγίους ἀγγέλους ἢ ἀποστόλους τε καὶ προφῆτας· μονονουχὶ λέγουσα συγκεράσατί με τῷ σώματι τοῦ Χριστοῦ.

Γρηγορίου.

Ἡ πῶς τρέχει τὸν καλὸν δρόμον καὶ θείον ἢ καλῶς τῇ ἐκπαυλικῇ ψυχῇ; τοῖς γὰρ ἐμπροσθεν ἐπεκτεινομένην, οὐκ ἀρκεῖται τῷ τῆς σοφίας κρατῆρι· ἀλλ' εἰς αὐτὴν τὴν ληνὸν τοῦ μυστικοῦ οἴνου γενέσθαι ποθεῖ· καὶ τὴν ἀμπελον ἐκείνην τὴν τοιοῦτον βότρυν ἐκτρέφουσα.

Νείλου.

Εἰκότως ἀπαιτεῖ ἡ νύμφη λοιπὸν, τὸ εἰσαχθῆναι εἰς τὸν οἶκον τοῦ οἴνου· ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῷ σταυρῷ τὸν βότρυν κρεμάμενον, καὶ παρὰ πάντων ἐξηθνηθέντα διὰ τὸ ἐτι κυπρίζοντα, μὴ πᾶσι ἐπιφαίνειν τὴν τοῦ οἴνου χρῆσιν μόνη τὸ ὕψιστον ἀποδειχθῆσόμενον προεπίστευσεν ἐν τῷ λογισμῷ τὴν τοιαύτην προκαθιδρύσασα εὐνοίαν· ὡς πρὸ καιροῦ τοῦ οἴνου ἐν τῇ κυπριζούσῃ σταφυλῇ θεωρεῖν ἐν τῷ σταυρῷ ὄντι ἄνω, θεότατα προσμαρτυρεῖν, καὶ τὸ ἐκθλίβεσθαι μέλλον τῆς ἐν τῷ σταυρῷ σταφυλῆς κήρυγμα, ὡς ἤδη λαλούμενον βεβαίως κατέχουσα· καθεῖνο παθεῖν πρὸ τῆς τῶν πραγμάτων ἐκβάσεως, ὅπερ οἱ πολλοὶ μετὰ τὴν ἐκβασιν ἐπαθόν· ὅπερ γίρας ἐξαίρετον τῆς τοιαύτης κρίσεως, αἰτεῖ τὴν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ οἴνου εἰσοδόν· εἰ δὲ οἶνος ἐστὶν ὁ λόγος, οἶκος τοῦ οἴνου εἴη ἂν ὁ πατήρ· ἐν τούτῳ γὰρ εὐρίσκειται ὁ λόγος· μετὰ δὲ τὸ γενέσθαι ἐν τῷ τοιοῦτῳ οἴκῳ καλῶς, καὶ ταγῆναι τὴν ἀγάπην ἐπ' αὐτῇ βούλεται, ἅξιον ἀγάπης ἤδη διὰ τὴν τοιαύτην ἐνστασιν γιγνημένην· ὥστε ταγῆναι ἐπ'

II. χουμένη, και ὁσφρῆσαι, και γίῡσει, και τέρψει και ἀπολαύσει· ἐπειδὴ τροφῆς μὲν ἡ γειῡσις ὄργανον, τέρψεως ἡ ὁσφρῆσις.

Ἰηριγίνους.

Ἐπρεπε τῇ νύμφῃ τοῦ κάλλους ὅλη τοῦ νυμφίου γιγεννημένη, περὶ αὐτῆς μὲν λέγειν οὐδὲν, πρὸς οἷς δὲ ὁ νυμφίος ἔφη περὶ ἑαυτοῦ, μέλαρ παραβάλλειν αὐτόν· τοὺς παρ' αὐτῶν δὲ υἱοὺς, ξύλοις ὄρουμ· ὑπερβολὴ δὲ τοῦ πόθου, τὸ και σκιᾶς ἐπιθυμεῖν τῆς αὐτοῦ, και παραπέμψαι τῇ βιάσει τὴν τοῦτῃ ποιότητα· δοικε δὲ ταῦτα λέγειν πρὸς τὰς νιάνιδας, ὡς πρὸς τοὺς ἑταίρους· ὁ νυμφίος τὰ πρῶτα υἱοὺς δὲ, ἡ τοὺς ἑταίρους λέγει οὗς παραδίει τοῦ νυμφίου ξύλοις ἀκάρποις παρίεχασιν· ἡ τοὺς ἀλλοτρίους αὐτοῦ· ὑπὸ σκιᾶν δὲ αὐτοῦ ἐπιθυμῆσέ τι και κακάδικεν· λέγει δὲ και Ἰερειᾶς ἐν θρήνοις· πνεῦμα πρὸ πρόσωπου ἡμῶν χρηστός κύριος, συνελήθη ἐν ταῖς διαθροαῖς ἡμῶν· οὐ εἶπωμεν ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ ζῆσώμεθα ἐν τοῖς ἔθνεσι· πῶς γὰρ οὐκ ἐμῆλλε ζωῆς ἡμῖν αἰτία ἡ σκιὰ αὐτοῦ γενέσθαι, γενομένοις ἰλευθέρους τῆς τοῦ νόμου σκιᾶς; σκιᾶν γὰρ εἶχεν ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, μηκέτι οὖσιν ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν, εἰ και νῦν ἔσμεν ὑπὸ σκιᾶν πολλῇ διαφέρουσιν· μετὰ τὸν παρόντα γὰρ βίον, οὐκ ἐτι δεῖ ἐσώπτερου και αἰνίγματι, ἀλλὰ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον τὴν ἀληθείαν θεωρήσωμεν· λέξει δὲ και ἡ νύμφη ἰως οὗ διακυγᾶσθ ἡμέρα, και κινηθῶσιν αἱ σκιαί· ἔστι γὰρ ὁ βίος ἡμῶν ὡς σκιά, και ἐν σκιᾷ θανάτου ὁ ἐξ ἔθνων ἐκαθίζετο, και οἱ ἀπιστοῦντες ἐτι καθίζονται.

Φίλωνος.

Ἦγουν υἱὸν τῶν Ἰουδαίων φησὶν, κατὰ τὸ υἱοὺς ἐγέννησα, οὗς ὡς ἀκάρπους και ξύλα ὄρουμ ἐπροσωνόμασιν· ὧν ἐν μέσῳ κατὰ σῶμα Χριστός· ἅτε μετασχηκῶς αἵματος και σαρκός, ὧν τὸ μέλον εἰκῶν ἐν ἑαυτῷ φέρον τὸ ἐρυθρόν και λευκόν, και μὲν και εὐωδιάζον.

Ἀπολιναρίου.

Τότε δὲ ἀληθῶς γλυκαίνεται τὰ τῆς ψυχῆς με αἰσθητήρια,

νοῖς καὶ κρίνῃ παρεικάσαντος, ὡς ἐν μέσῳ ἀκανθῶν τῶν λοιπῶν **II.** γυναικῶν, αὕτη πάλιν ἀνταμείβεται μέλον αὐτόν ἐν μέσῳ ξύλων θρυμοῦ προσαγορεύουσα, ὅτι αὐτὸς μὲν ἔγκαρπον ἐστὶ φυτόν, τὰ δὲ ξύλα τοῦ θρυμοῦ ἔκκαρπα· καὶ τῷ ἀφ' οὗ ποτίζονται ὕδατι, τὴν πρὸς αὐτὰ διαφορὰν σαφῶς ἐνδεικνύμενος· περὶ μὲν γὰρ τούτων ὁ ἐκκλησιαστής· ἐποησάμεν κολυμβήθρας φησὶν ὕδάτων, τοῦ ποτίσαι ἀπ' αὐτῶν θρυμὸν βλαστῶν καὶ τὰ ξύλα· περὶ δὲ τοῦτου Δαβὶδ φησί, καὶ ἔσται ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὕδάτων· οὐχ' ὅμοιον δὲ ἀενάοις περιρρέομενον ὕδασι· ποτίξουσθαι, καὶ ἐπινοίαις ἀνθρωπίναις ἐν κολυμβήθρᾳ συναχθεῖσιν ἀρθεύεσθαι ὕδασι· τὸ μὲν γὰρ τὸν οὐρανόον σημαίνει λόγον, τὸ δὲ τὴν ἀνθρωπίνην διδασκαλίαν· ἐπειδ' ὥσπερ τὸ μέλον ἐμπριεχομένην τῷ ὕδατι φυλάττων τὴν εὐοδίαν, καὶ ἐπὶ τὸ ἔξω αὐτῇ διαδίδωσιν, οὕτω καὶ ἡ θεότης ἐνεκρύπτετο τῷ σώματι· ὅμως τὴν ἐνέργειαν διεδίδυ, καὶ ἐπὶ τοῦ ἔξω φαινομένου σαρκίου· σκιά δὲ ἐν ἧ' ἐπειθύμησεν καθεῖσαι ἡ νύμφη, ἐπειδὴ μᾶλλον ἐκ τῶν φύλων ἢ σκιά πέφυκεν ὡς ἐπὶ τὸ πλείζον γίνεσθαι, τῷ συνκαίφει τῆς τῶν πετάλων ἐνώσεως, τὴν ἡλιακὴν ἀκτίνα ἀποτείχειζουσα· ὅσα οὖν κατὰ φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος ἐπιτελεῖ ὁ κυριακὸς ἄνθρωπος ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ ὅσα φύσεως ἦν ἔργα· ἐπειδὴ μετὰ τινος ὠφελείας ἐποίει καὶ ταῦτα μέτρον, αὐτοῦ τῆς ὀρέξεως τὸ ἄωληστον, ἀλλὰ τῆς χρείας γινώσκων τὸ αὐτάρκες· καρπὸς γὰρ τοῦ μήλου αἱ κατ' ἀρετὴν πράξεις, ὅς καὶ γλυκύς γεγενῆσται ἐν τῷ λάρυγγι αὐτῆς· τὴν τῆς ψυχῆς αἵσθησιν εὐφράνας τῇ χρηστῇ πιότητι τῆς γεύσεως· ἔχει δὲ πρὸς τῇ ἰδικῇ ταύτῃ θεωρίᾳ, καὶ δογματικῇ τὸ ῥηθὲν· εἰ γὰρ σκιὰν ἔχει ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, καὶ ἔστι τινα τῶν μελλόντων· τὸ δὲ σῶμα Χριστοῦ, ἀφ' οὗ καὶ ἡ σκιά παρυφίσταται, ἐν τῇ σκίᾳ τοῦ νόμου, καὶ ὡς ἐκάθισεν ἡ νύμφη· οὐκ αὐτόν τὸν νόμον ποιοῦσα σωματικῶς· ἀλλὰ τὰ ἐξ αὐτοῦ σημαίνόμενα· ἀργούσα μὲν τῶν τυπικῶν παραγγελμάτων· ἀργίαν γὰρ ἡ κάθισις σημαίνει, τοῦ καρποῦ δὲ ἀπολύνουσα πλουσίως καὶ τούτῳ ἐνευω-

II.

Γρηγορίου.

Τί οὖν ἐστὶν ὃ τεθίεται ; δρυμὸν ὀνομάζει συνήθως ἡ θεία γραφή, τὸν ὑλώδη τῶν ἀνθρώπων βίον τὸν τὰ ποικίλα εἶδη τῶν παθημάτων ὑλομανήσαντα· ἐν ᾧ τὰ φθαρτικὰ θηρία φωλεύει, καὶ τοὺς ἀνθρώπους λυμáινεται· ὧν ἡ φύσις ἐν φωτὶ καὶ ἡλίῳ ἀνευέγγετος μένουσα, διὰ σκότους τὴν ἰσχὺν ἔχει· διὰ τοῦτο φύεται ἐν τῷ δρυμῷ τὸ μῆλον· καθὼ μὲν ξύλον τοῖς λοιποῖς ὁμοούσιον ὑπάρχον· ἐπειράθη γὰρ καθ' ὁμοιότητα πάντων, χωρὶς ἁμαρτίας· καθὼ δὲ γλυκαίνει τῷ καρπῷ τὰ τῆς ψυχῆς αἰσθητήρια, πλείονα τὴν πρὸς τὸν δρυμὸν ἔχει παραλλαγὴν· ἡ ὅσον ἔχει πρὸς τὰς ἀκάνθας τὸ κρίνον, ὅπερ εὐπνοῦν ἵστί μόνον καὶ τίρπει τῇ θίᾳ· τὸ δὲ μῆλον ἡδὺ πρὸς ὁσμὴν τὴν καὶ γεύσιν καὶ θίαν· καλῶς οὖν εἶδεν ἡ νύμφη τὸ ἑαυτῆς πρὸς τὸν δεσποτὴν διάφορον, ὅτι ἐκείνος μὲν ἡμῖν καὶ ὀφθαλμῶν γίνεται χάρις, φῶς γινόμενος καὶ μύρον ἐν τῇ ὁσφρῇσι, ζωὴ τοῖς ἐσθίουσιν· ἡ ἀνθρωπίνη δὲ φύσις δι' ἀρετῆς τελειωθείσα, ἄνθος γίνεται μόνον· οὐ τὸν γεωργὸν τρέφουσα, ἀλλ' ἑαυτὴν καλλωπίζουσα· τροφήν δὲ μὴ γεωργοῦσα τῇ χορηγῇ· τῶν γὰρ ἀγαθῶν μου οὐ χρεῖαν ἔχεις, ὁ Διοπάτωρ φησὶν· κρίνον μὲν οὖν ὡς ἔφαμεν ἡ τελειούμενη ψυχὴ, ἑαυτὴν μόνην ὡς ἔφημεν καλλωπίζουσα· ὁ δὲ κύριος ὡς μῆλον γέγονεν ἐν δρυμῷ· ὅτι τὴν ἀνθρωπίνην ἐνεκέντρισεν φύσιν, πρὸς τὸ ὡραῖον τε καὶ εὐώδες καὶ βρώσιμον· ἡμεῖς γὰρ τῶν ἐκείνῃ δεόμεθα· διὸ φησὶν ἡ νύμφη ὅτι ὁ καρπὸς αὐτοῦ γλυκὺς ἐν τῷ λάρυγγί μου· καρπὸς δὲ ἡ διδασκαλία περὶ ἧς λέγει Δαβὶδ· ὡς γλυκία τῷ λάρυγγί μου τὰ λόγια σου, ὑπὲρ μέλι τῷ στόματί μου· υἱὼν δὲ λέγει οὐ φίλων τινῶν τοῦ νυμφίου, ἀλλὰ τοῦ σκότους, οἱ καὶ τίκνα ὀργῆς τῇ κοινωνίᾳ τῶν ἐργῶν ὀνομάζονται.

Νεῖλου.

Δείκνυσι τὴν ὑπεροχὴν πάντας γὰρ ἀνθρώπους εἶπε ξύλα δρυμοῦ ἡ νύμφη ὡς ἄκαρπα· μῆλον δὲ εἶπεν ὡς ἐγκαρπον τὸν ἑαυτῆς νυμφίον· ἐκείνου γὰρ ἔθετο φθάσαντος, αὐτὴν τοῖς ἐπαί-

Γρηγορίου.

Π.

Ὅσων ὁρῶμεν τῆς πρὸς τὸ ὕψος ἀνόδου τὴν προκοπὴν τῆς ψυχῆς γινομένην· πρώτη ἀνοδος, τὸ πρὸς τὴν καθαιρετικὴν τῆς ἐναντίας δυνάμειος στρατιάς ἀγγέλων ἢ ἀποστόλων, ἵππου ὀνομασθῆναι· δευτέρα τὸ πλησίον γενέσθαι καὶ περισσεύει ποιῆσαι τὰ ὁμματα· τρίτη νῦν ἀνοδος, τὸ καὶ ἀδελφὸν τοῦ δεσποῦ κληθῆναι· ὃς γὰρ ἂν ποιῇ τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου, οὗτος ἀδελφός καὶ μήτηρ ἐστίν· ἐπεὶ οὖν γίγνεται ἄνθρωπος, μηδὲν ὑπὸ τῶν ἀκανθαρῶν πειρασμῶν πρὸς τὸ γενέσθαι κρίνον παραβλαβείσα, ἐπιλαθομένη δὲ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ οἴκου πατρὸς αὐτῆς, πρὸς τὸν ἀληθινὸν εἶδε κατέρα· διὸ καὶ ἀδελφὴ τοῦ υἱοῦ ὀνομάζεται διὰ τῆς υἰοθεσίας πρὸς τὴν συγγένειαν ταύτην μεταποιεῖσα, καὶ τῆς τοῦ ψευδωνύμου πατρὸς ἀπαλλαγείσα, πάλιν ἑαυτῆς γίνεται ὑψηλότερα, καὶ βλέπει τὸ μυστήριον διὰ τῶν τῆς πειρισεύας ὀφθαλμῶν, λέγω δὲ τῷ πνεύματι τῆς προφητείας. Αὕτη τοῦ νομοῦ ἐστὶν ἡ φωνὴ, μαρτυροῦσα τῇ νύμφῃ πλέον ὢν ἑαυτῇ προσεμαρτύρησεν· ἐπειδὴ γὰρ ἑαυτὴν εἶπε κρίνον, τὰς δὲ λοιπὰς ψυχὰς κοιλάδας, ἡ μετριοφρονεῦσα, ἡ καὶ ἀγνοήσασα· οὐ πάνυ στοχαζομένη τῆς ἀληθείας τὴν σύγκρισιν ἐποίησατο αὐτὸς ὁ μάλλον εἰδὼς τῶν γινομένων καταστάσεων τὰς ιδιότητας· καὶ κρίνω μὲν ταύτην παρρησιάζει, διὰ τὸ μεθόλωις τῶν ἀπὸ τῶν σωματικῶν μέριμναν ἀναδείχισθαι, ἀφροντίως δὲ τοῖς παρατυχοῦσι, τὴν τοῦ σώματος ἐκπληροῦν χρεῖαν, ἀταλαίπωρον καὶ αὐτοσχίδιον τὴν διαγωγὴν ἐλομένην διὰ τὴν περὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν φροντίδα, ὡς ἐν εὐαγγελίοις δείκνυται· ἀκάνθαις δὲ τὰς λοιπὰς ὁμοίων, διὰ τὸ πᾶσαν τὴν μέριμναν περὶ τὰ βιωτικὰ ἐσχηνῆναι· καὶ μακίτι ἐν ταῖς φροντίσι γενέσθαι ἀκάνθας, ἀλλ' αὐτὰς ἐκείνας τῷ ἐκ πολλῆς τῆς περὶ τὰς μέριμνας σπουδῆς πεποιῆσθαι κατὰ ταύτας.

Ὡς μᾶλλον ἐν τοῖς ξύλοις τοῦ ὄρυμνοῦ, οὕτως ἀδελφιδός με εἰς ἀνὰ μέσον τῶν υἱῶν· ὑπὸ τὴν σκιάν αὐτοῦ ἐπεσώμην καὶ ἐκάθισα, καὶ ὁ καρπὸς αὐτοῦ γλυκὺς ἐν τῷ λάρυγγί μου.

II.

Νείλου.

2. Κρίνον ἑαυτὸν φησὶν, ὃ διὰ τὸ ἑμπρέπειν ταῖς διὰ ταπεινότητος πράξεων ἢ νομαμάτων κοίλαις ὀνομαζομέναις, παιδρῶς ἐν ἑκατέροις κειοσυκμίνῃ καὶ λάμπουσα· ἢ ὅτι κρίνειν μέλλει τὰς τοιαύτας ψυχὰς ἐν τῷ μέλλοντι ἐκ συγκρίσεως τῶν ἰδίων κατωρθωμάτων, οὐδὲν ἔχουσα ἐν τῇ φύσει πλείον ἑκείνων ὥς νικεῖται, καὶ βασίλισσα νότῃ κατακρινεῖ τὴν ἄπιστον γενεάν· ἄνθρωπος δὲ τοῦ πεδίου εἶναι λέγεται, τάχα μὲν τῶν κοιλάδων σημαίνουσιν, καὶ διὰ τὸ ταπεινὸν καὶ ἀγιώργητον, καὶ διὰ τὸ πληθυντικῶς ὀνομαζέσθαι τὰ ἐν βάρθης ἀσβεβείας εἰς ἐπίγνωσιν ἔλθόντα ἔδνη· τοῦ δὲ πεδίου τοῦ Ἰσραὴλ διὰ τὸ ἐξομαλίσθαι πρὸς ἐπιτηδειότατα γεωργίας, τοῖς προφητικοῖς καὶ νομικοῖς παιδεύμασιν· καλῶς δὲ καὶ τούτων, οὐχὶ καρπὸς ἀλλ' ἄνθρωπος, εἶναι λέγεται· οὐπω γὰρ τὸ τοῦ σταυροῦ τὴν γῆν ἀνατέμνει ἄροτρον, ὅπερ ἐπίσται τοῖς ἀποστόλοις ὡς βουσί· ὁ κυρίος, ζυγάδων ἐπὶ τὴν γεωργίαν ἀποστείλας αὐτοὺς, οὐδέπω αἵματι πιπτότις δεσποτικῇ· διὸ ἄκαρπος ἔν καὶ στείρα.

Ἰριγίνους.

Ἄνθρωπος λέγει τὸ ὀδεῖον ἐπὶ τὸ γενέσθαι καρπός· ἐν οὖν τῷ περιγίῳ τόπῳ πεδίῳ ῥηθέντι, ἄνθρωπος ἐστὶν ὁ νυμφίος λόγος ὡς πρὸς τὰ μέλλοντα· ὅταν γὰρ ἔλθῃ τὸ τέλειον, μεταβαλεῖ τὸ ἄνθρωπος εἰς τὸ γενέσθαι καρπός· καὶ ἔπει μὴ πλείον χωρεῖσι τοῦ ἄνθρωπος, λέγει ἐπὶ γῆς· διὰ τοῦτο γίγνεται ὁ νυμφίος ὡς ἄνθρωπος τοῦ πεδίου· ἑαυτὸν γὰρ ἐκένωσεν μορφήν δούλη λαβὼν, πρὸς τὸ δουλεῖναι τὴν θόξαν αὐτοῦ μετὰ ταῦτα ἡμᾶς διδάσκει· μήποτε δὲ τοῖς μὲν εὐγενεστέροις καὶ ὁμαλέσι πεδίοις ὀνομαζομένοις, ἄνθρωπος ἐστὶ, τοῖς δὲ τούτων κατωτέροις καὶ κοιωτέροις κρίνον· ταῦτα φάσας ὁ νυμφίος παραβάλλει τὴν πλησίον αὐτοῦ ἄλλαις θυγατέρας ταῖς λοιπαῖς ψυχαῖς, αἱ τινες εἰσὶν ἀκανθὰ ταύτῃ παραβαλλόμεναι· τοιαῦται δὲ αἱ μὴ πλησίον τοῦ νυμφίου ψυχαί· ἢ δὲ πλησίον κρίνον ἐν μίσῳ διαλάμπων αὐτοῦ.

Ὡς κρίνον ἐν μίσῳ ἀκανθῶν, οὕτω ἡ πλησίον μὴ ἀνὰ μέσον τῶν θυγατέρων.

C A P. II.

Ἐγὼ ἄνθος τοῦ πεδίου, κρίνον τῶν κοιλάδων.

V. I.

Κυρίλλου.

Ὡς θειξαμένη ἡ νύμφη τὸν ἄνθρωπον ὑετὸν, καὶ τεκούσα τὴν ἀριτὴν, ἄνθει ἑαυτὴν παραβάλλει πεδίου· δείκνυσι δὲ ὅσον ὠφέλησεν ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐπιδημία, ὅπου γε καὶ τὰς κοιλάδας τὰς ἀνεπιτηδεύεις πρὸς ἃ παντασπόρον, τοιοῦτων μεστὰς εἶδει-
ξεν ἁνθρώπων· κοιλάδα γὰρ λέγει τὴν ἀποκοιλανθεῖσαν ἀπὸ τῶν οἰκησάντων αὐτὴν πάλαι θαμνόνων.

Φίλωνος.

Ταῦτα φησὶν ἡ νύμφη ἀκούσασα παρὰ Ἡσαίου, ἀγαλλιάσθω ἱερῆς, καὶ ὡς κρίνον ἄνθειτω· καὶ παρὰ τοῦ κυρίου, κατὰμά-
ζετε τὰ κρίνα τοῦ ἄγρου· λέγει δ' ἂν ὁ κύριος ἐπὶ γῆς γιγο-
νέιναι, ὡς ἀνθήσων οἱ πιστοὶ καὶ ἐν τῇ αἰᾷ· τοῦτο γὰρ κοι-
λάδων κρίνον ὃ ἴστι νεκρὸς.

Γραγορίου.

Ταῦτα ἡ νύμφη περὶ ἑαυτῆς διετέρχεται λέγουσα· ἐγὼ μετὰ
τὸ γενέσθαι ἐν τῇ κλίνῃ ἡμῶν τὸν νυμφίον συσχιασθέντα τῷ σώ-
ματι, ὃς ὠκοδόμησεν ἐν ἑαυτῷ τὸν οἶκον ἡμῶν, ταῖς τῶν ἀρετῶν
κείροις ὠρόφωσεν, γέγονα, φησὶν, ἄνθος εὐοσμὸν τε καὶ καθεκρόν
καὶ λαμπρόν, ἐκ τῆς ἐν τῷ πλάτει ἀνθρωπίνης φύσεως τοῦ πε-
δίου, εὐχροίας τὴ καὶ εὐωδίας, τῶν λοιπῶν ἁνθῶν διαφέρον,
ὃ λέγεται κρίνον, τὴν τῆς σωφροσύνης ἀπαεγράπτου μαρμαρυγὴν
τὸ πεδίον τοῦτο συγκρίσει τῆς οὐρανίας ἁψίδος κοιλᾶς ὀνομά-
ζεται ἐν ᾗ ἡ γεωργηθεῖσα καλῶς ἐκ τοῦ κοίλου πρὸς τὸ ὕψος
ἐκδίδεται, ὡς καὶ τοῦ κρίνου ἡ φύσις· ὡς ἂν ἐν μετεώρῳ καθ-
αρὸν αὐτῇ διαμείνῃ τὸ κάλλος τῇ πρὸς τὴν γῆν ἐπιμείξῃ μὴ μο-
λυνόμενον, μηδὲ συμπονιγόμενον ταῖς ἀκύνδαις τοῦ βίου, ταῖς
πονηραῖς δυνάμεσιν· ἅς τοῦ διαβόλου θυγατέρας κατὰ τὸ σιω-
πόμενον φνίξαιτο.

- I. την ἐπίκλησιν ἀρμόζειν ἐνόμιζε, Σηητῶ δὲ οὐδενὶ· εὐθείας ἐπ' αὐτόν ἀναστρέφει τὴν μαρτυρίαν· ἰδοὺ εἰ καλὸς ὁ ἀδελφιδός μου λίγυσκα, καὶ γε ὥραιος πρὸς, αὐτὶ τοῦ περισσῶς· αὐτῷ γάρ τισι διαίρειν ἔδοξε· καὶ μετὰ τοῦτο ἡ κλίση ἡμῶν σύσκιος· τὸ σῶμα λέγοντες τὸ κοινόν, ἐν ᾧ ἀνεπαύοντο ἀμφότεροι, ὃ τε Θεὸς λόγος καὶ ἡ μακαρία ψυχὴ· φειδομένου τοῦ νυμφίου ὑπαιθρον αὐτὴν ἔχειν· μὴ πάλιν ἐξ ἐπηρείας τοῦ ἐναντίου ἡλίου ἀκτίνος πάθῃ τί τῆς παλαιᾶς μελανότητος· κατὰ δὲ τὴν ἑτέραν διαίρεσιν, οὐτοι νοουθήσεται· ὥσαναί τῆς νύμφης λεγούσης· ὅτι ὦ νυμφίε, σὺ μόνος ἐν ἐνδίκῃς λίγοιο καλὸς καὶ γε ὥραιος, μὴ ἐπίκτητον ἀλλὰ φυσικόν ἔχων τὸ κάλλος· καὶ πρὸς κλίση δὲ ἡμῶν γενομένος, ὥραιος εἰ καὶ σύσκιος, τὴν μὲν Διδίαν τῆς Διότητος καὶ ἀκρίφῃ ἔχων μορφὴν, καὶ ὡς ὑπὸ παραπιτάσματος τῇ σαρκί, ἐνεργῶν μὲν τὰ τῆς Διότητος ἰδία· διὸ διάγνωσας δὲ γενομένους διὰ τὴν ἐπικρύπτουσαν τὰ ἐπιτελούμενα παρὰδόξως τοῦ σώματος περιβολήν.

ἹΠριγίνους.

Νῦν ἔοικε πρότερον ἐνσωρακίναί τρανώτερον τῷ τοῦ νυμφίου κάλλει ἢ νύμφῃ· καὶ διὰ τῶν περιστερώων αὐτῆς ὀφθαλμῶν αἰσθεσθαι τῆς ἐν τῷ κάλλει τοῦ λόγου καὶ ὑπεροχῆς· τάχα δὲ καὶ κλίσην κοινὴν ἑαυτῆς καὶ τοῦ νυμφίου τὸ σῶμα αἰνιγίνεται, ἐν ᾧ ἔτι οὐσα ἡ ψυχὴ ἀξιοῦται τῆς τοῦ λόγου κοινωνίας· λέγει οὖν Παῦλος τὰ σώματα ὑμῶν μέλη Χριστοῦ ἐστί· διὰ γὰρ τοῦ ὑμῶν τῆς νύμφης εἶναι λέγει τὸ σῶμα· διὰ δὲ τοῦ μέλη Χριστοῦ, τοῦ νυμφίου· σύσκιον δὲ φησι τὸν νυμφίον διὰ τὴν πυκνότητα τῶν ἐν τῷ λόγῳ καὶ τῇ σοφίᾳ θεωρημάτων· ἵαν δὲ ἢ ἡ κοινὴ νύμφη ἀμφοῖν εὐθαλῆς, οὐδὲν θαυμαστόν καὶ ἐπὶ τὸ σῶμα πᾶσαν τὴν διὰ τοῦ σώματος πρᾶξιν ἀγαθὰν δηλοῦσθαι.

ἔργον· τοιαύτη δὲ ἴστιν ἡ κίερος καὶ ἡ κυπάρισσος· κίεροι μὲν ἱγάρ διὰ τὸ ἐπιμήκεις εἶναι τῷ πλάτει τοῦ οἴκου τῷ ὀρόφῳ διαλαμβάνουσιν· κυπάρισσοι δὲ διὰ τῆς γενομένης φατνώσεως, τὴν ἐνδοθεν τοῦ οἴκου κατασπεύην ἀραιζοῦσιν· ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ὁ κύριος βροχὴν ὀνομάζει τὰς ποικίλας τῶν πειρασμῶν προσβολὰς ἐπὶ τοῦ καλῶς τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν πέτραν οἰκοδομήσαντος· ὅτι κατέβη ἡ βροχὴ, καὶ ἔσπυνσαν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἔλθον οἱ ποταμοὶ, καὶ ἀπαθὺς ἔμεινεν ἐν τούτοις τὰ οἰκοδομήματα· χρεια τοιούτων ἡμῖν δοκῶν, αἱ τινες εἰσὶν αἱ ἀρεταὶ αἱ τὰς πειρασμῶν ἐπιρροῆς οὐ προσίουται, στερεαὶ οὐσαι καὶ ἀνένδοτοι· καὶ τὸ πρὸς κακίαν ἀμείβετον ἐν τοῖς πειρασμοῖς διακώζηται· μήποτε μαλακισθέντες διὰ τῆς τῶν παθεμάτων ἐμπειρίας, κοῖλοι γινώμεθα, καὶ τὴν ἐπιρροὴν τῶν τοιούτων ὑδάτων ἐξῶθεν ἐπὶ τὴν καρδίαν εἰσρέψαν ἐντός τῶν ταμιείων παραδεξιώμεθα, δι' ὧν φθείρεται ἡμῖν τὰ ἀπόδετα· αἰνιττεται δὲ διὰ τῶν δοκῶν καὶ τοῦ φατνώματος ὁ λόγος, ὅπερ ἴστιν εὐρυθύμος τις καὶ διάγλυφος σπανίδων πῆξις, τὸ τῆς ὀρόφου κάλλος διασπικίλουσα· καὶ τῆς εὐπνοίας τῆς φυσικῶς παρακολούθουσης τῇ κυπαρίσσῳ, ἣ τις καὶ σπηιδόνος ἐστὶν ἀπαράδεκτος, καὶ πρὸς πᾶσαν τεκτονικὴν φιλοτεχνίαν ἐπιτήδειος· τῷ μὴ μόνον ἐν τῇ ψυχῇ τὰς ἀρετὰς ἐν ἑξεί κατορθοῦσθαι κατὰ τὸ ἁθόλον, ἀλλὰ μηδὲ τῆς κατὰ τὸ φαινόμενον εὐσχημοσύνης ἀμείως ἔχειν· χρὴ γὰρ προνοεῖν καλὰ ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων· καὶ Θεῷ μὲν πεφανερῶσθαι, ἀνθρώπους δὲ πείθεῖν καὶ καλὴν μαρτυρίαν ἔχειν ἀπὸ τῶν ἐξῶθεν· λάμπειν τὲ τοῖς φωτεινοῖς ἔργοις ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ εὐσχημένως περιπατεῖν πρὸς τοὺς ἐξῶθεν· ταῦτα ἐστὶ τὰ φατνώματα τὰ διὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ εὐνοίας, ἧς αἰνιγματὶς ἡ κυπάρισσος ἐν τῇ εὐσχημοσύνῃ τοῦ βίου φιλοτεχνούμενα.

Ναίλου.

Συγγνωμόνως πάλιν αὐτῇ, μᾶλλον δὲ ἐκπλησσομένη, ἐπὶ τῷ ἀκοῦσαι καλῇ παρὰ τοῦ συμφίου· μένη γὰρ ἐκτελεῖν τὴν τοιαύ-

- Ι. φῆται, ὥραϊος ἐν ἀποστόλοις, καλὸς ἐν ἀγαθοῖς τοῦ παρόντος αἰῶνος, ὥραϊος ἐν τοῖς τοῦ μέλλοντος· προσκλίνῃ δὲ ἡμῶν σύσκιος, σὺ δὲ ἡμᾶς καὶ ἐν θανάτῳ σκίπτεις· ἐὰν γὰρ πορευθῶ ἐν μέσῳ σκιᾶς θανάτῃ, οὐ φοβεσθήσομαι κακὰ, ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ· ἐγκαλωπιζομένη δὲ ἡ νύμφη τῷ οἰκοδομηθῆντι αὐτῇ παρὰ τοῦ νυμφίου οἴκῳ, ταῦτα φησὶν· δοκοῦς μὲν λέγουσα τοὺς ἀγίους προφῆτας· δίκαιος γὰρ ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει, ὡσεὶ κέδρος ἢ ἐν τῷ λιθάνῳ πληθυνθήσεται· φατνώματα γὰρ ἢ τῶν σκανιδῶν εὐερμοστία πρὸς γλυφὴν τεκτόνων ἐπιταθεία.

Γραγορίου.

Πάντα γὰρ ὅσα μοι πρότερον ἐν καλοῖς ἐνομιζέτο, φησὶν, οἶον δόξα ἢ κάλλος ἢ δυναστεία ἢ τί τοιοῦτον, ἀπιστράφην καὶ οὐκ ἔτι μοι πιπλάνεται ἢ τοῦ καλοῦ κρίσις, ὥς παρὰ σὲ, ἀλλ' ὅτι καλὸν οἶσθαι· σὺ γὰρ ὁ ἀληθὴς καλός· οὐ καλὸς δὲ μόνον, ἀλλ' αὐτὴ τοῦ καλοῦ ἡ οὐσία, ὃ τῇ αἰδιότητι τῆς ζωῆς συμπαρατίθων τὴν ὥραν, ἥ ὄνομα ἡ φιλανθρωπία ἐγένετο· ὡς οἱ ἐξ Ἰουδα ἀνατείλας ἡμῖν ἀδελφός· γὰρ ὁ ἐξ Ἰουδαίων λαὸς τοῦ ἐξ Ἰσραὴλ σὺ προσιόντος, καλῶς διὰ τὴν ἐν σαρκὶ γεγεννημένην τῆς θεότητός σου φανέρωσιν, ἀδελφιῶς τῆς παθούσης καλῶνομάσθης. Εἶτα ἐπάγαγε· πρὸς κλίνῃ ἡμῶν σύσκιος· τοῦτέστιν ἔγνω σου, ἥτοι γινώσκειν ἡ ἀνθρωπεία φύσις σύσκιον τῇ οἰκονομίᾳ γενόμενον· ἤλθεις γὰρ σὺ φησὶν ὁ καλὸς ἀδελφιῶς, ὥραϊος πρὸς τῇ κλίνῃ ἡμῶν σύσκιος· ὥραϊος ἀλλ' ὡς χωρεῖται διέξασθαι· καὶ γὰρ ἡ πρὸς τὴν ἀνθρώποισι ἐπαπάσσει σου, συνεισέλας τῇ σαρκὶ τὴν θεότητα· ἐπεὶ τίς ἂν ὑπείσταται τὴν ἐμφάνειαν; κλίνην δὲ ὀνομάζει, ὡς νύμφη, τῇ τροπικῇ σημασίᾳ τὴν πρὸς τὸ θεῖον ἀνάκρασιν, καὶ κοινωνίαν ἀνθρωπίνης οὐσίας ἐμμενέουσα· ταύτην δὲ οὐκ ἂν ἄλλως ἦν δυνατόν γενέσθαι, εἰ μὴ διὰ τοῦ συσκίου ἡμῖν φανῆναι τὸν κύριον· ὃς οὐ νυμφίος μόνον, ἀλλὰ καὶ οἰκοδόμος ἐστίν· αὐτὸν ἡμῖν καὶ τεχνιτεύων τὸν οἶκον, καὶ ὕλη τῆς τέχνης· γινόμενος ὁροφον γὰρ ἐπιβάλλει τῷ οἴκῳ, διὰ τῆς ἀσώστου ὕλης καλωπιζων τὸ

τὸν χαρακτῆρα τῆς πνευματικῆς ζωῆς, τῷ διορατικῷ τῆς ψυχῆς I.
ἐναυγάσασα· καὶ ἐπειπερ ὁ καθαρὸς αὐτῆς ὀφθαλμὸς, δεκτικὸς
τοῦ τῆς περιστρεφῆς χαρακτῆρος γίγνεται, ἤγουν τοῦ ἁγίου πνεύ-
ματος, διὰ τοῦτο χωρεῖ καὶ τὸ τοῦ νυμφίου κάλλος θεάσασθαι·
οὐδεὶς γὰρ δύναται εἰπεῖν κύριον Ἰησοῦν, εἰ μὴ ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

Νείλου.

Δις, τὸ καλὴ λέγει· διό τὴν ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ἀνθρώποις
αὐτοῖς τῷ τε ἔσω καὶ τῷ ἔξω καθαρότητα· περιστρεφῆς δὲ τοὺς
ὀφθαλμοὺς αὐτῆς εἰκότως προσαγορεύει· ἐπειδὴ πάντων τῇ δια-
φορᾷ τῶν περὶ αὐτὸν οἰκονομηθέντων συμμεταβαλλόντων τὴν γνώ-
μην· καὶ ἄλλα μὲν πρὸ τοῦ πάθους, ἄλλα δὲ ἐν τῷ πάθει περὶ
αὐτοῦ ὑπολαβόντων· καὶ ἑτεροδόξοις ταῖς κατ' ἐναντιότητα φαν-
τασίαις τὸ ἰσχυρὸν τῆς προαιρέσεως κλονησάντων, μόνη πνευ-
ματικῶς ἐννοεῖ τὰ τελούμενα· οὐδὲν συμβαινόντων κατὰ τὴν τῶν
πολλῶν ὑπόληψιν κρίνουσα· τὴν δὲ ἐξ ἀρχῆς περὶ αὐτοῦ ὡς Θεοῦ
δόξαν ἐν ἑκατέρῃ φυλάξασα τοῖς καιροῖς· πλησίον δὲ αὐτὴν λέ-
γει διὰ τὴν ἐνανθρώπησιν, ἐπειδὴ τὸ ἐκείνης ἀνέλαβε σῶμα· κα-
λεῖ δὲ αὐτὴν καὶ ἀδελφὴν, διὰ τὸ τῆς συναφείας ἀγνόν· καὶ
νύμφην, διὰ τὸ ἀδιάφορον· ἀεὶ γὰρ οὕσα νύμφη, ἀκμάζοντα
καὶ νιαρὸν ἔχει τὸν πόθον, ἀγαπῶσα καὶ ἀγαπωμένη.

Κυρίλλου.

Καλὴν αὐτὴν φησὶν, οὐχ ὡς πρότερον ἐν γυναιξὶ λέγων μό-
νον, ἀλλ' ἤδη καὶ ὡς πλησίον αὐτοῦ ἀναδεικνυσιαίξει τῆς νύμφης
ὁ νυμφίος τὸν ἐπαινόν· τὸ τε θεωρητικὸν αὐτῆς ἐπαινῶν, καὶ τὸ
πρακτικόν· ὀφθαλμοὺς δὲ τοὺς εἰς νοῦν καὶ καρδίαν φησὶν· καὶ
περιστρεφῆς τὸ διορατικὸς καθὼ καὶ εἰς πνεῦμα λαμβάνεται· λέ-
γει οὖν ὡς ἐδέξατο νοῦν ἢ νύμφη, μόνον ὁρῶντα θεόν· ὀφθαλ-
μοὶ δὲ καὶ οἱ ἄνακοι καὶ ὀξυδερκεῖς τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλοι.

Ἰδοὺ εἰ καλὸς ἀδελφιδός μου, καὶ γε ὠραῖος· κλίνη ἡμῶν 16.
σύσκηος· δοκοὶ ἡμῶν κίθραι· φατνώματα ἡμῶν κυπάρισσοι. 17.

Φίλωνος.

Ἦγεν καλὸς ἐν νόμῳ, ὠραῖος ἐν εὐαγγελίοις, καλὸς ἐν προ-

- I. πᾶσα μετὰ γούυ τὴν τοιαύτην, ἐν τε ταῖς πράξεσιν, ἐν τε τοῖς δόγμασιν αὐτοῖς ἀκριβείαν ἀμειβόμενος αὐτὸν ὁ νομφιος, μᾶλλον δὲ τὰ προσόντα αὐτῇ φησί μαρτυρῶν, ἰδοὺ εἰ καλὴ καὶ τὰ ἑξῆς.
15. Ἰδοὺ εἰ καλὴ ἡ πλησίον μου, ἰδοὺ εἰ καλὴ, ὀφθαλμοὶ σου περισσεύει.

Γρηγορίου.

Ἐν μὲν τοῖς φθάσασιν, ἵππου τινὸς εὐμορφίαν τῷ φαίνοντι προσμαρτύρησι· νῦν δὲ ὡς παρθένου λοιπὸν ἀποδέχεται τὸ ἀναφανὲν κάλλος, καὶ φησὶν· ἰδοὺ εἰ καλὴ ἡ πλησίον μου· παιδεύει δὲ διὰ τούτων ὁ λόγος, ταύτην εἶναι τοῦ κάλλους τὴν ἐπανάλυψιν, τὸ πλησίον τῆς τοῦ καλοῦ γενέσθαι πηγῆς· πρότερον μὲν γὰρ φησὶν οὐκ ἔς καλὴ· διότι τοῦ ἀρχιτύπου κάλλους ἀποξενωθείσα τῇ πονηρᾷ γειτνιάσει τῆς κακίας πρὸς τὸ εἰδεχθῆς ἡλλοιωθῆς· ἀποστάσει δὲ νῦν τῆς τοῦ κακοῦ κοινωνίας, καὶ ἔμοι πλησιάσασα τῷ ἀρχιτύπῳ κάλλει, καὶ αὐτὴ καλὴ γίγνεται, οἷόν τι κάτοπτρον τῷ ἑμῷ χαρακτήρι ἑμμορφωθείσα· εἴτα ἐπισχῶν, καὶ οἷον ἐν προσώπῳ τινὶ καὶ ἐπειτάσει γενομένην τοῦ κάλλους αὐτὴν διασάμεινος, πάλιν τὸν αὐτὸν ἐπαναλαμβάνει λόγον εἰπὼν· ἰδοὺ εἰ καλὴ· ἀλλ' ἐν τῷ προτέρῳ τὴν πλησίον ὠνόμασιν· ἐνταῦθα δὲ τὴν ἐκ τοῦ ὀνόματος τῶν εἰδῶν γνωριζομένην· ὀφθαλμοὶ σου γὰρ φησι περισσεύει· πρότερον μὲν γὰρ ὅτε τῷ ἵππῳ ἀφωμοιώθη, ἐν σιαγόνι τε καὶ τραχήλῳ ὁ ἔπαινος ἦν· νῦν δὲ ὅτε τὸ εἶδον αὐτῆς ἀνεφάνη κάλλος, ἡ τῶν ὀφθαλμῶν χάρις ἐγκωμιάζεται· ὁ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν ἔπαινος, τὸ περισσεύει εἶναι τὰ ὀμματα· ἐπειδὴ πρὸς ὃ ἂν τις ἐνατενίσῃ, τούτου δέχεται ἐν ἑαυτῷ τὸ ὁμοίωμα· καὶ γὰρ φασὶν οἱ τὰ τοιαῦτα φυσιολόγων ἐπιστήμονες, ὡς τὰς τῶν εἰδώλων ἐμπτώσεις δεχόμενος ὁ ὀφθαλμός αἱ τῶν ὀρατῶν ἀπορρίψιν, οὕτως ἐνεργεῖ τὴν ὄψιν· ἢ μακίτι αἷμα καὶ σάρκα, τευτίτι τὸν σωματικὸν βίον, βλέψυσα νύμφη, ἀλλὰ τῆς σωματικῆς προσπαθείας ἀπαλλαγμένη, εἰκότως τὸ τῆς περισσεύει εἶδος ἐν τοῖς ὀμμασιν εἶχειν λέγεται· τοῦτοῖσιν

ἐξένδῃσι, πρὸς τὴν τὸν νυμφίου μορφήν ὁμοιούμενον· εἰ γὰρ Ἰ. αὐτὸς μὲν ἡ ἀμπέλος, ἡμεῖς δὲ τὰ κλήματα, ἐν αὐτῇ θηλονότες τῇ ἀμπέλῳ καρποφοροῦμεν.

Νείλου.

Βότρυν Κύπρου ἢ τὴν ἀνδούσαν λέγει σταφυλὴν, ἢ τὸν ἐκ τῆς Κύπρου βότρυν, ἵσως ἐξαίρετόν τι ἔχουσας τῆς πατρίδος, εὐτοκία βοτρώων· ὑπότερον δὲ τούτων ἂν λέγεται παρὰ τῆς νύμφης, τῷ ἐπίσω συνᾷδει νοήματι, καὶ γὰρ ἀνδούσαν λέγει σταφυλὴν τὸν ἑαυτῆς ἀδελφιδὸν, τοιοῦτο λέγει· ὅτι ἔως ἐστὶν ἐν τοῖς δοκοῦσι περιστατικοῖς, κυπρίζων ἐστὶ βότρυν· πλὴν τῶν δι' ἐλπίδος ἀπεικδιχομένων τὴν τούτου τελείωσιν· ἴμοι δὲ καὶ ἐν τῷ ἄνδρι ὦν, εἰ καὶ μὴ τὴν ἐκ τῆς βρώσεως, ἀλλὰ γοῦν τὴν ἐκ τῆς εὐωδίας παρέχει ἀπόλαυσιν, καὶ τὴν τῆς ἀναστάσεως ὑποφαίνει εὐφροσύνην· τῷ ἄνδρι λεληθότως τὸν καρπὸν ὑποκυλίων, καὶ τῇ εὐωδίᾳ τοῦ ἄνδρος τίως παραμυθούμενος· ἐν ἀμπελῷ γάρ ἐστιν ἐν Γαδδί, ὅπερ ἐρμηνεύεται ὀφθαλμὸς πειρατηρίου· καὶ γὰρ ὁ κύριος κρεμώμενος ἐν σταυρῷ ὡς ἐν πειρατηρίῳ τοῖς ἀπάντων ὀφθαλμοῖς, πολλὴν ἀμηχανίαν παρέχων τοῖς ἑρῶσιν· ἀλλ' οὐκ ἴσκανθαλίζετο ἡ τελεία ψυχὴ, τελείαν ἔχουσα τὴν εἰς αὐτὸν ἀγάπην, καὶ ἐκ τῶν προφητειῶν πεπεισμένη, ὅτι ταῦτα ἴδει γενέσθαι· καὶ γὰρ πολλοὺς φησὶν, ἃ καὶ πάντας ἐτάραξε τὰ γεγενημένα, ἀλλ' οὐδὲν ἐμὲ τούτων παρεκίνησεν· οὐδὲ διζᾶσαι παρεσκύασεν· εἰ δὲ καὶ κατὰ τὴν ἄλλην ἐκδοχὴν, βότρυν Κύπρου ἴσθι, σκεπτίον πῶς τῆς Κύπρου βότρυν ὦν, οὐκ ἐν ἀμπελῷσι Κύπρου, ἀλλ' ἐν Γαδδί λέγεται εἶναι· τύχα οὖν ὅτι ἦν ἐν τοῖς κόλποις τοῦ πατρὸς πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως, βότρυν ἦν τῆς Κύπρου διὸς λόγος ὦν· ὅτι δὲ τῷ κόσμῳ διὰ σαρκὸς ἐπεδήμησεν, ἐν ἀμπελῷσι γέγονε τῇ Γαδδί· ἐν ᾗ οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ πειρατηρίου οὐκ ἔχοντες ἀκριβῆ τὴν τῆς ἀληθείας καταλήψιν, δυσδιάγνωπον ἐποίουσαν τὸ φαινόμενον, ἰσορρεπῶς τῆς διανοίας ἐρ' ἐκότερα κινούσης, ἐπὶ τε τὴν θείκην ἀξίαν διὰ τὸ μέγιστος τῶν θαυμάτων, ἐπὶ τε τὴν ἀνθρωπίνην εὐτέλειαν διὰ τὰ

Ι. βότρυς γίνεται, τοῦ πρὸς μὲν τοῦ πάθους κυπρίζοντος, δὲ πρὸς
 εἶναι ἀνδρῶντος, ἐν δὲ τῷ πάθει τὸν οἶνον προχέοντος· ὁ γὰρ
 τὴν καρδίαν ἡμῶν εὐφραίνειν οἶνος, αἷμα σαφυλὲς μετὰ τὴν τοῦ
 πάθους οἰκονομίαν γίνεται καὶ ὀνομάζεται· διπλῆς οὖν οὗσης ἐν
 τῷ βότρυι τῆς ἀπολαύσεως, ἥ τις μὲν ἐκ τοῦ ἀνδρός, ὅταν εὐ-
 φραίνῃ τῇ εὐνοδίᾳ τὰ αἰσθητήρια, τῆς δὲ διὰ τοῦ τελειωθέντος
 ἔσθῃ καρποῦ, ὅταν ὑπάρχῃ κατ' ἐξουσίαν, ἢ τῆς βρώσεως κα-
 τατροφῆν, ἢ συμποσίαις τῷ οἶνῳ παιδρύνεσθαι· ἐνταῦθα ἡ νύμ-
 φη εἶτι τὸν ἀνδρῶντα βότρυον καρποφορεῖ· κύπρον τὴν οἰνάνθην
 κατονομάζουσι· τὸ γὰρ γεννηθὲν ἡμῖν παιδίον Ἰησοῦς ἐν ταῖς δι-
 ξαμένοις αὐτὸν, διαφόρως προκόπτων σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ καὶ χά-
 ριτι, οὐκ ἐν πᾶσιν ὁ αὐτὸς ἐστίν, ἀλλὰ πρὸς τὸ μέτρον ἐν ᾧ
 γίνεται· καθὼς ἂν ὁ χωρῶν ἱκανότατος ἔχῃ, τοιοῦτος φαίνεται,
 ἢ νηπιᾶζων, ἢ προκόπτων, ἢ τελειούμενος, κατὰ τὴν τοῦ βό-
 τρυος φύσιν· ὅς οὐ πάντοτε μετὰ τοῦ αὐτοῦ εἶδους ἐπὶ τῆς ἀμ-
 πέλῃ ὁράται· ἀλλὰ καὶ συνεξαλλάσσει τῷ χρόνῳ τὸ εἶδος, ἀν-
 δρῶν, κυπρίζων τελειούμενος, πισπαινόμενος, οἶνος γενόμενος·
 οὕτως τοίνυν ὁ τῆς Κύπρου βότρυς, ἐστὶ βότρυς οἶνον ἐπαγ-
 γελλόμενος, οὐπω δὲ οἶνος, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἀνδρός γινόμενος· ἡ
 δὲ ἐλπίς τὸ ἀνδρὸς ἐστὶ, τὴν ἐσομένην χάριν πιστούμενος· τὴν
 ἐσφρησιν γὰρ εὐφραίνει ἀντὶ τῆς γεύσεως τῇ προσδοκίᾳ τῶν ἀγα-
 θῶν, τοῖς ἀτμοῖς τῶν ἐλπίδων ἠδύνοντα τῆς ψυχῆς αἰσθητή-
 ρια· ἡ δὲ τοῦ Γαδδί προσθήκη, σημαίνει τὸν πτόνα χωρίου, ᾧ
 ἐριζωθεῖσα ἡ ἀμπelos, εὐτροφον καὶ ἠδὺν καρπὸν ἀπεργάζεται·
 οὕτω γὰρ καὶ οἱ τοπικῶς ἐξορῆσαντες λέγουσι τὸν κλῆρον τοῦ
 Γαδδί ἐπιτηθείως ἔχειν πρὸς εὐτροφίαν βοτρυῶν· ἐπειδὴ τοίνυν
 ὁ τῷ νόμῳ κυρίου σύμφωνον ἔχων τὸ δίδημα, καὶ διὰ πάσης
 νυκτός τε καὶ ἡμέρας ταύτην τὴν μελέτην ποιούμενος, αἰεταλὲς
 γίνεται δένδρον, ταῖς τῶν ὑδάτων ἐπερροαῖς πισαινόμενος· τούτῃ
 χάριν καὶ ἡ τοῦ νυμφῆος ἀμπelos ἐν τῷ Γαδδί τῷ πτόνῳ τότῃ
 ἐρριζομένη βαθείᾳ τῇ διανοίᾳ διὰ τῶν δεινῶν διδαγμάτων καταρ-
 δομένη καὶ αὐξοῦσα τὸν εὐανθεῖ τοῦτον καὶ κυπρίζοντα βότρυον

πυρεῖ τὰ τοῦ σώματος μέλη· μηδὲ μιᾶς ἀνομίας τὴν κατὰ Θεὸν ἰ. ἀγάπην ἀποψυχούσης· ρακτὴ δὲ γίγνεται, ὡς ἄπεικτος ἐπὶ πό-
κον, καὶ ὥσει σταγόνες ράξουσαι ἐπὶ τὴν γῆν· λέγει δὲ καὶ ἐν
ψαλμοῖς, σμύρνα καὶ σλακτὴ καὶ κασία ἀπὸ ἱματίων σου· μή
ποτε οὖν τοῦ δισποτικοῦ Θεοῦ σύμβολον ἡ στάκτη καὶ σμύρ-
να, ἣν ἀπόδισμον τῇ ἑαυτῆς περιφέρει καρδίᾳ ἡ νύμφη;

Ὁριγένους.

Εἰποῦσα τὴν νάρδον τοῦ νυμφίου διδωκέναι μοι τὴν ὁσμήν,
νῦν φημί τὸν ἀδελφιδὸν μὴ πνέειν ρακτῆς οὐ διαχειρόμενης, οὐδ'
ἔξω πνιούσης· ἀλλ' ἀποδεδέμενης καὶ πυκνότερον τὴν εὐωδίαν
διδούσης· ἀδελφὸν δὲ τὸν πρῶτον ἐσχηκυῖα λαὸν ἡ ἐξ ἱθνῶν ἐκ-
κλησία, ὡς περ ἐξ αὐτοῦ τὸ κατὰ σάρκα ἦν ὁ Χριστὸς, υἱὸν
ἐκκλησίου ἀδελφοῦ καὶ νυμφίου· τοῦ δὲ Ἀκύλα ἐκδιδωκότες πα-
τράδελφον, λεκτίον πατέρα εἶναι τῆς ἐξ ἱθνῶν ἐκκλησίας τὸν πά-
λαι λαόν· ὡσεὶ ἐκ τοῦ παρ' ἐκείνοις νόμου καὶ τῶν προφητῶν
ἡ ἐν Σιὼ γίνεσιν, καὶ ἡ ἐξ ἡμῶν εἰς εὐσέβειαν ὑπῆρξε προαγω-
γὴ· τοῦτε τοίνυν οὕτως ἀποδεδεμένη τῆς νύμφης πατὴρ, ἀδελ-
φός ὁ σωτὴρ ὁμοίως ἐκείνοις ὑπὸ νόμον γινόμενος.

Κυρίλλου.

Νάρδον καὶ ἀποδίσμῳ στακτῆς, ὁ ἐνταφιασμός σημαίνεται
Χριστοῦ· ὁ Νικόδημος φέρων ἐνετύλιξε τὸ σῶμα αὐτοῦ μαζοῦς·
δὲ φέροι τὰς δύο διαθήκας ἡ νύμφη, ὡς ὁ Χριστὸς ἀνὰ μέσον
ἀνέλιξεται.

Βότρυς τῆς κύπρου ἀδελφιδός μου ἔμοι, ἐν ἀμπελῶσιν Ἐν- 14.
γαδδί.

Γρηγορίου.

Τίς οὕτω μακάριος ὥς τὸν ἴδιον καρπὸν βλέπων ἐν αὐτῷ
τῷ βότρυι τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς, ὅρᾳν τοῦ ἀμπελῶνος δεσπότην;
ἰδοὺ γὰρ ὅσον κυζύνθη ἡ ἐν τῇ ἰδίᾳ νάρδῳ τοῦ νυμφίου ἐπι-
γνοῦσα τὴν εὐπνοίαν, ἡ στακτὴν αὐτὴν εὐωδὴ ποιησαμένη, καὶ
διαλαβροῦσα τῇ τῆς καρδίας ἐνδίσμῳ τὸ ἄρωμα, ὡς ἂν παραμέ-
νη αὐτῇ τὸ ἀγαθὸν διὰ παντός· ἀδιάπνευστον, μήτηρ τοῦ Θεοῦ

- I. ἄλλου κατ' ἄλλην ιδιότητα εὐπνοούντων· τεχνικὴ τις καὶ ἔμμετρος μίξις τὸ τοιοῦτον ἀπεργάζεται· μύρον μίᾳς τινὸς πόνος εὐώδους ἐκ τῶν συνεμβαλλομένων, ἥ ὄνομα νάρδος ἐστίν, ὅλη τῇ κατασκευάσματι περιεχομένης τὸ ὄνομα· οὕτω καὶ εἰ τις πᾶν ἄνθος εὐωδίας ἐκ τῶν ποικίλων τῆς ἀρετῆς λειμόνων ἀνθολογήσας καὶ πάντα ἑαυτοῦ τὸν βίον ἐν μύρον διὰ τῆς τῶν κατ' ἕκαστον ἐπιτηδευμάτων εὐοσμίας ἀπεργασάμενος, διὰ πάντων γένοιτο τίλειος, πρὸς αὐτὸν μὲν τὸν θεῖον λόγον, ὡς πρὸς ἡλίου κύκλον ἁγνῶν ἐνιδεῖν φύσιν οὐκ ἔχει, διὰ τὸ ὑπερκείμενον τῆς οὐσίας, ἐν ἑαυτῷ δὲ καθάπερ ἐν κατόπτρῳ βλέπειν τὸν ἥλιον· αἱ γὰρ τῆς ἀληθινῆς καὶ θείας ἀρετῆς ἀκτίνες τῷ κεκαθαρμένῳ βίῳ, διὰ τῆς ἀπορρέουσας αὐτῶν ἀπαθείας ἐκλάμπουσαι, ὁρατὸν ποιοῦσιν ἡμῖν τὸν ἀόρατον καὶ λεπτὸν τὸ ἀπρόσιτον· τῷ ἡμετέρῳ κατόπτρῳ ἐνζωγραφουσα τὸν ἥλιον· ἥ καὶ τὸ πάθος αἰνίσσεται τοῦ Χριστοῦ, ἐφ' ᾧ καὶ τὸ ἀλάβαστρον τοῦ μύρου χυθεῖν, δαΐδωκεν τὴν ὁσμήν.
13. Ἀπόδισμος τῆς σακτῆς ἀδελφιδῆς μὴ ἔμοι, ἀνὰ μέσον τῶν μαστῶν μου αὐλισθῆσεται.

Γρηγορίου.

Διὰ τούτων μείζονα καὶ τελειωτέραν ἐμφαίνει σοφίαν, ἣν κατορθῶσαι μόνον τῶν ἤδη τετελειωμένων ἐστίν· ἐπειδὴ γὰρ ἔσος ταῖς φιλοκόσμοις γυναιξὶ μὴ τοῖς ἐξῴθεν προκοσμίσει μόνον ἐπινοεῖν ἑαυταῖς τὸ ἐπὶ τῶν συμβιούντων ἐράσμιον, ἀλλ' ἐπιτηδεύειν διὰ τινος εὐπνοίας, ἡδίστα τὰ σώματα τοῖς ἑαυτῶν ἀνδράσι φαίνεσθαι, τὸ καταλλήλως ἐνεργεῖν πρὸς τὴν τοιαύτην χρεῖαν ἄρωμα, ἐντὸς τῆς κατὰ τὴν αἰσθητὰ περιβολῆς ἐγκρύπτουσαι· οὗ γόν οἰκτεῖον ἄτμῳ ἐκδιδόντος, καὶ τὸ σῶμα τῇ τοῦ ἀρώματος εὐπνοίᾳ συγκαταχρῶννυται τοῦ ἑμοῦ αὐχίνος ἀπόδισμος, καὶ κατὰ τοῦ γήθους εὐωδιάζων τὸ σῶμα· αὐτὸς ἐστίν ὁ κύριος οὐχ' ἕτερον ἄρωμα· στακτὴ γὰρ γινόμενος ἔγκειται τῷ ἀποδίσμῳ τῆς συνειδησίως αὐτῇ μου τῇ καρδίᾳ νῦν αὐλιζόμενος, οἶονεῖ ἐν τῷ βυθῷ καὶ μισεσάτῳ, ἐν ᾧ τόπῳ τὸ ἁγαστὸν θαυματοῦται, καὶ ζω-

βλίσθαι τὴν σινὴν καὶ τεθλιμμένην ἕως οὗ ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ πα-
λιγγισίᾳ παραγίνεται.

Κυρίλλου.

Ἦγουν ἀργύριον μὲν ἐν τῇ γραφῇ συνήθως, ἡ δὲ Δεῖα διδασκαλία· χρυσίου δὲ τὰ Δεῖα χαρίσματα· πάντα δὲ πρὸ τῆς ἐπιθμίας Χριστοῦ, ὁμοιώματά ἦν καὶ σκιά τῶν μελλόντων κατὰ τὸν ἀπόστολον ἀγαθῶν· ἀναστὰς δὲ Χριστὸς τὰ τέλεια τοῖς ἀνθρώποις διδώρηται· πρὸ δὲ τῆς ἀναστάσεως ὁμοιώματα εἶχομεν, παρὰ τῶν ἱπαινῶν αὐτοῦ, τοῦ τε νόμου καὶ τῶν προφητῶν.

Νάρδος εἶδωκεν ὁσμήν αὐτοῦ.

Προκοπίου.

Εὐωδιαν φησὶν ἐκ ποικίλων ἀρετῶν καθάπερ ἐξ ἀνθίων συνηγομένην τῇ νύμφῃ· ἐν αὐτῇ γὰρ ὁσφραίνεται τῆς εὐωδίας Χριστοῦ· καὶ εἰ τὸ πάθος εἶπεν αὐτοῦ, ἔφ' ᾧ καὶ τὸ ἀλάβατρον τοῦ μύρου χυθὲν δίδωκε πανταχοῦ τὴν ὁσμήν.

Ὀριγένους.

Τὴν γὰρ τοῦ νυμφίου φησὶν ὁσμήν ἡ ἐμὴ νάρδος· ἐν ᾗ αὐτὸν ἡλεῖψα, δίδωκε· τῇ γὰρ ἑαυτῆς νάρδῳ τοὺς πόδας ἀλείψασα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ταῖς θρίξιν ἀπομάξασα, μεταποιημένη ἐκ τῆς ὁσμῆς τοῦ νυμφίου ταύτην ἀνέλαβεν· ἥς αἰσθανομένη φησὶν ἐπὶ τὸν κεφαλὴν ἑλθούσας ἡ ἐμὴ νάρδος· εἶδωκέ μοι τὴν τοῦ νυμφίου ὁσμήν· διόπερ ὡς ἀπὸ τῶν χρωτῶν Ἰησοῦ τὴν οἰκίαν ὅλην ἐπλήρωσε τῆς μαθητρίας τὸ μύρον.

Γρηγορίου.

Ὡς γὰρ ὑμεῖς φησὶ τὰ λειτουργικὰ πνεύματα, οὐκ αὐτὸ τὸ ἀκέραιον τῆς Διεότητος χρυσίον, ἀλλ' ὁμοιώματα διὰ τῶν χωρητικῶν ἢν νερμάτων τοῦ χρυσοῦ χαρίζεσθαι· οὐ τελευτεί τῷ λόγῳ τὰ κατ' αὐτὸν ἐκκαλύπτουτες, ἀλλὰ διὰ τῆς βραχύτητος τῶν τοῦ λογικοῦ ἀργυρίου στιγμάτων ἐμράσις τινὰς παρασχόμενοι τοῦ ζητουμένου, οὕτω καὶ γὰρ διὰ τῆς ἐπιπνοίας τοῦ ἰμοῦ μύρου, τὴν αὐτοῦ ἐκείνου εὐωδιαν τῇ αἰσθήσει παρεμβάμενη· τριούλον δὲ μοι δοκεῖ νοῦν ἔχει· ὥσπερ ἐκ διαφόρων ἀρωμάτων,

Ι. τὰ ὁμοιώματα· καὶ οὐκ αὐτὸς ὁ ἀργυρὸς, ἀλλὰ τὰ ἐκ τῆς ὕλης ταύτης, τῷ ὁμοιώματι τοῦ ἀργυρίου συγκατοούμενα εἴγματα· τὸ τοίνυν διὰ τοῦτο δηλούμενον τοιοῦτόν ἐστιν, ὅτι ἡ θεία φύσις πάσης ὑπέρκειται καταληπτικῆς διανοίας· τὸ δὲ περὶ αὐτῆς ἡμῖν ἐγγινόμενον νόημα, ὁμοιώματά ἐστι τοῦ ζητημένου· οὐ γὰρ αὐτὸ δείκνυσιν ἐκείνῳ τὸ εἶδος, ὃ οὔτε τίς οἶδεν οὔτε ἰδεῖν δύναται, ἀλλὰ δι' ἐσόπτρῳ καὶ δι' αἰνίγματος ἔμφασις τινὰ σκιαγραφίᾳ τοῦ ζητουμένου, ἐκ τινος εἰκασμοῦ ταῖς ψυχαῖς γινόμενον· πᾶς δὲ λόγος τῶν τοιούτων νοημάτων σημεντικός, στιγμῆς τινὸς ἀμεροῦς δύναμιν ἔχει· μὴ δυνάμενος ἐμῆναι ὥστε ἡ διάνοια βούλεται· ὡς εἶναι πᾶσαν μὲν διάνοιαν κατωτέραν τῆς ἀληθείας κατανοήσεως· πάντα δὲ λόγον ἐρητητευτικὸν εἰγμὴν βραχίαν δοκεῖν, μὴ δυνάμενον τῷ πλάττει τῆς διανοίας ἐπισκεῖναι τὴν οὖν διὰ τῶν τοιούτων ῥημάτων χειραγωγημένην ψυχὴν πρὸς τὴν τῶν ἀλήπτων περίνοιαν, διὰ μόνης πίστεως εἰσοικεῖν ἐν αὐτῇ λέγει δεῖν τὴν πάντα νοῦν ὑπερέχουσαν φύσιν· καὶ τοῦτό ἐστι τὸ παρὰ τῶν φίλων λεγόμενον· ὅτι σὺ ποῦσθωμεν ὡς ψυχὴ τῇ καλῶς πρὸς τὸν ἵππον ἀπεικασθεῖσθαι, ἰνδάλματ' αἰνὰ τῆς ἀληθείας καὶ ὁμοιώματα· τοιαύτη γὰρ καὶ τοῦ τῶν λόγων ἀργυρίου ἡ δύναμις ὡς ἐναυγαύσματα σπινθοροειδῆ δοκεῖν εἶναι τὰ ῥήματα, μὴ δυνάμενα δι' ἀκρίβειας ἐμῆναι τὸ ἐγκείμενον νόημα· σὺ δὲ ταῦτα διεξάμειν, ὑποζυγίον τε καὶ οἰκητήριον γενῆσθαι διὰ πίστεως, τοῦ σοὶ ἐν ἀνακλίνεσθαι μέλλοντος διὰ τῆς ἐν σοὶ κατοικήσεως· τοῦ γὰρ αὐτοῦ καὶ θρόνος ἔσθαι καὶ οἶκος γενῆσθαι· ταῦτα τῶν φίλων τοῦ νυμφίου τῇ καθαρᾷ καὶ παρθένῃ χαρισαμένων ψυχῇ, εἶεν δ' ἂν οὔτοι τὰ λοιτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποσσελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν.

Φίλωνος.

Καὶ ὁμοιώματα χρυσοῦ οἱ μάρτυρες, ὡς χρυσὸς ἐν πυρὶ δοκιμασθέντες· φέροντες ἐπὶ τοῦ σώματος τὰ εἴγματα τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐν καιρῷ δι' εἰρήνης· οὐ μόνον ἐν διωγμοῖς· διὰ τὸ

κάμπτων ὁ πόλος τὸν αὐχίνα πρὸς τὰς ἰδίαις τῶν ποδῶν βά- I
σεις ὁρῶν, δι' ὧν ἀπρόσκοπόν τε καὶ ἀσφαλῆ ποιεῖται τὸν δρό-
μον, μήτε τῷ λίθῳ προσπταίων, μήτε πνευματοῦ ἐν τῷ βό-
θρῳ· τοῦτο δὲ οὐ μικρὸν εἰς εὐφημίαν ἐστὶ ψυχῆς τὸ πρὸς ἑαυ-
τὴν βλέπειν· καὶ δι' ἀσφαλείας ἀπάσης πρὸς τὸν θεῖον δρόμον
ἐπιείγεται· εἰ δὲ ἦν ἐνὶ μόνῃ προσεικαμένη ὁρμίσκῳ, ἀτελεὶς πάν-
τως ὁ ἐπαινος ἦν, ὡς οὐ τὴν αὐτὴν καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἀρε-
τῶν τὴν μαρτυρίαν ἔχων· νῦν δὲ πᾶσαν συλλαμβάνει τῷ λόγῳ
τῶν ἀρετῶν τὴν μαρτυρίαν, ἣ πρὸς τὸ πλεῖστον τῶν ὁρμίσκων
ὁμοίωσις.

Διδύμεν.

Ὅρμισκοι γὰρ, ἡ καθαρὰ πίστις ἡ ἀμόλυντος σωφροσύνη,
ὁ καθαρὸς βίος· ἔγουν αὐτὸ χρῆμα κόσμος εἶναι, ἀλλ' οὐ κό-
σμιον περιεχόμενος.

Κυρίλλου.

Λέγει τράχηλον τὸ ὑποτακτικὸν τῆς ψυχῆς· πῶς γὰρ κόσμος
καλός, αὐχὴν μελετήσας φέρειν τοῦ Χριστοῦ τὸν ζυγόν.

Ὅμοιωματα χρυσίῳ ποθέσμεν σοὶ μετὰ σιγμάτων τοῦ ἀρ- 11.
γυρίου· ἔως οὗ ὁ βασιλεὺς ἐν ἀνακλίσει αὐτοῦ. 12.

Πριγνίου.

Τοῦτο δὲ, οὐ πολὺς ἦν οὐδὲ κεχυμένος ὁ ἄργυρος· ὀλίγα
δὲ ἐν ἀπορρήτῳ ταρᾷ τῶν προφητῶν λίγομαι καὶ τῶν πάλαι σο-
φῶν· ἐπιδημήσαντος δὲ τὰ ἐν τοῖς ἀβάλοις τοῦ ναοῦ τεθεώρε-
ται τῷ βλέποντι τὸ κατὰπίεσμά το ἀληθινόν· σχιζόμενον ἄνω-
θεν ἔως κάτω ἐπὶ τῇ θεωρηθῆναι τὰ ἑνὸς ἐπ' ἂν ὁ ἀναπιστὼν
κοιμηθεῖς ὡς λέων καὶ ὡς σκύμνος ἐγερθῇ. Καὶ μετὰ ταῦτα. Τότε
γὰρ οἱ σύμμορφοι γενόμενοι τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ, παραλήφον-
ται αὐτοὺς ἀνθρομοιωμάτων χρυσὸν πληθυνθήσονται· γὰρ τῷ ἀρ-
γυρίῳ καὶ τῷ χρυσίῳ.

Γρηγορίου.

Ἄξιον δὲ τοῦτο μὴ παραδραμεῖν ἀθεώρητον· τί δήποτε οὐκ
αὐτὸ τὸ χρυσίον εἰς κόσμον παραλαμβάνεται, ἀλλὰ τοῦ χρυσίου

Ι. λαις εἰκασθῆς· περὶ δὲν τὸ, ἐπιβῆσθαι ἐπὶ τοὺς ἵππους σε, καὶ ἢ ἵππασία σε σωτηρία· οἱ καὶ κατὰ τῶν ἁρμάτων εὐτρεπίσθησαν τοῦ νοητοῦ Φαριώ.

10. Τί ὠραιώθησαν σιαγόνες σου ὡς τρυγόνες;

Γρηγορίου.

Ἐπεὶ περ ἵππος ἀκόλαστος, τῆς τρυγόνος αὐτὴν ἐκόσμησε σωφροσύνην· ἵππον γὰρ εἶπον, φησὶν, οὐχ' ὡς κημοῦ διομένην καὶ χαλινου· ἐμπρέπει γὰρ ἢ καθαρά σοι ζωῇ.

Κυρίλλου.

Ἦγουν τὴν αἰδῶ τὴν πρὸς τὸν νυμφίον παρίστανει διὰ τῆς τρυγόνος· ἐρυσθαι γὰρ τῆς τρυγόνος αἱ σιαγόνες· τῇ δὲ συναγωγῇ τούναντιόν· ὅψις πόρνης ἐγένετό σοι, ἀπηναισχύντησας πρὸς πάντας.

Ἰωργετινους.

Ἄλλὰ καὶ μέλη Χριστοῦ ἐκκλησίαν νύμφης ὁ Παῦλος φησὶν· ἅς οἰοῖναι πρόσωπον, οἱ τῷ κάλλει τῶν λοιπῶν διαφέροντες, αἰσχρὸν οὐδὲν ἐννοοῦντες· τὴν δὲ τῆς σωφροσύνης αὐτῇ καρποφοροῦντες αἰδῶ, οἱ πρότερον ἴσως οὐκ ὄντες καλοὶ, τοσούτον μετέβαλον ὡς εἰρησθαι τῇ νύμφῃ· τί ὠραιώθησαν σιαγόνες σου, μὴ ἔχοντες σπῖλον ἢ ρυτίδα; τάχα δὲ, καὶ τῷ τὸν ἕνα μόνον γινώσκειν θεόν· καὶ ἡ τρυγὼν γὰρ ἐνὶ μόνῳ συνέρχεται.

Τράχηλός σου ὡς ὀρμίσκοι.

Γρηγορίου.

Ἐπαινεῖ τὸν τράχηλον τὸν ἐν σχήματι κύκλου γυροῦμενον, ὃ δὲ περὶ τοὺς γαύρους τῶν πῶλων ὀρώμεν γινόμενον· ἡ γὰρ τῶν ὀρμίσκων μνήμη τὸν κύκλον ἐνδείκνυται, οὗ τὸ σχῆμα ἐπὶ τοῦ αὐχίνος δεικνύμενον, εὐπρεπέστερον αὐτοῦ τὸν πῶλον ποιεῖ· ὄρμος δὲ λέγεται, κυρίως μὲν ἐπὶ τῶν παραλίων τόπων ἐν εἰς ἢ ὄχθῃ καὶ τὸ ἐντὸς μονεῖδῶς κοιλανθεῖσα, ὑποδέχεται τῷ κόλῳ τῇ θάλασσᾳ καὶ ἀναπαύει δι' ἐαυτῆς τοὺς ἐκ τοῦ πελάγους προσπλέοντας· ἐκ μεταφορᾶς δὲ διὰ τοῦ σχήματος, ὁ περιτραπεζήλιος κόσμος ὄρμος λέγεται· ὡς δὲ εἰς κύκλου σχῆμα

Βεῖσα τῇ περὶ πρὸς τὴν σαυτῆς ἐπιστροφῆς γυνώσκειν ἁρμόσει I. δὲ καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ὁ λόγος· γινώσκει δὲ τὴν ἐαυτοῦ εἰ-
δώς, εἰ ἀγαθὴν ἢ φαύλην ἔχει διάθεσιν· καὶ πολὺ τῆς ὁδοῦ
τῆς ἐπὶ τὴν ἀρετὴν ἀπολείπεται· ἢ τοῖς ἐμπροσθεν ἐπιτείνεται,
τῶν ὀπισθεν ἐπιλανθάνομενος· εἰ δὲ καὶ μήπω ἔλαβεν ἢ τετε-
λείωται, ἢ προσεγγίζει τοῖς ὅροις τοῦ κάλλους· ἔργον δὲ καὶ
τὸ ἀριστάνειν ἐκάστη πράξει ὅπως γιγνέσθαι λογισμῷ τε παν-
τὶ καὶ λόγῳ· γυναικας δὲ τὰς μὴ καθαράς μηδὲ ἀδιαφόρους ψυ-
χὰς λέγει· ἀμειλῶσα δὲ τῆς ἰδίας γνώσεως, γίνονται ἂν κλυδα-
νισμένη καὶ περιφερομένη παντὶ ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας ἐν τῇ
κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων· καὶ πανταχοῦ μάλλον πομαίνειν τὰς ἰδίας
σκαίας ἐρίφους ἢ παρὰ τῷ καλῷ πομαίνει λόγῳ· αὕτη δὲ προσ-
κλῆς ὁ λόγος, εἰ καὶ μηδὲποτε λεία λοιπὸν ἤδη ἐν γυναιξὶν
ἔστι καλὴ, συγκαταριθμημένη τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ, καὶ τῶν ἐν
αὐτῇ μικρῶν οὐσα καλλίων· αἱ γὰρ οὕτω λεγόμεναι τῆς ἐκκλη-
σίας γυναῖκες, τῶν ἰδνικῶν ψυχῶν ἀσυγκρίτως ἀμείνους πορευο-
μένων ὀπίσω τῶν ἱερῶν τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων, γυναικῶν
λεγόμενων, ἀλλ' οὐ παρδίνων, πῶς γὰρ οὐκ ἀμείνων, ἢ πρὸς
τὸν κτίστην τὸν σαυτῆς ἀναβλέψασα; ὁμοιον δὲ τὸ ἐξελεῖν, τῷ
παραδοθῆναι τῷ σατανᾷ, εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκὸς ἀφορισθῆναι
τῆς ἐκκλησίας· μετὰ τὸ καθάπερ ἔλεγε πρὸς τὰς νεάνιδας εἰσ-
αχθῆναι παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς τὸ ταμιεῖον αὐτοῦ.

Τῇ ἑπάρ μου ἐν ἄρμασι Φαραὼ ὁμοίωσά σε ἡ πλεσιόν μὲ. 9.

Γρηγορίου.

Ἰππὴς Θεοῦ ἀντετασσομένη τοῖς ἄρμασι Φαραὼ δυνάμεις τις
ἀγγελικὴ καὶ ὁράτος καταποντίζουσα τὸν αἰγύπτιον· ἢ παρει-
κάζεται ἢ τῷ λουτρῷ κικαδαρμένη ψυχὴ πᾶν αἰγύπτιον νόημα
καὶ πᾶσαν τὴν ἀλλόφυλον κακίαν τοῖς ὕδασι κατακλύζουσα· τὴν
οὖν ποτὶ ψαλὶ γενομένην ἐν ἄρμασι Φαραὼ, τῇ ἑπάρ μου νῦν
παρωμοίωσά σε.

Κυρίλλου.

Ἦγουν δεξαμένη τὴν ἑμὴν ὡς ἐκκλησίᾳ πίστιν τοῖς ἀποστό-

- I. ἔστι δι' σαριστέρα γραφὴ καὶ τερεῦσα τὴν σύνταξιν· ἴαν μὴ γνῶς σιαυτὴν ἢ καλὴ ἐν γυναιξίν, ἐξελεθε ἐκ τῶν πλεονῶν τοῦ ποιμνίου, καὶ ποιμανεῖς ἱρίφους· ἀντὶ σκηνωμάτων ποιμνίων· ἴνα τὸ ἐξελεθε ἀντὶ τοῦ ἐξελεῖσσι.

Φίλωνος.

Ἔτερος τὸν λόγον ὡς ἀπὸ τοῦ νυμφίου φησὶ πρὸς τὴν ἐν πάσαις ταῖς συναγωγαῖς μένουσιν καλὴν· ὅτι γινώσκει τοῦ ἔς καὶ τοῦ νῦν εἶ, καὶ παρὰ τίνος ἔχεις τὸ κάλλος· εἰ δὲ σιαυτὴν ἀναξίαν τῆς ἡμῶν δόξης ποιεῖς, ποιμαίνει τὸν ἀμαρτωλῶν λαόν· ψυχὰς ἐν τοῖς σκηνώμασι τῶν τοῦ Ἰσραὴλ βασιλείων.

Κυρίλλου.

Ἦγυν, εἰ μὴ μετανοήσῃς, φησὶν, ὀπίσω τῶν ἰσθμῶν εὐρεθήσῃ· ἄτε μὴ ἔχουσα καρποὺς δικαιοσύνης, ὡκαρπος μένουσα, καὶ ὀπίσω ποιμνίων ὧν ἑμαυτὸν συνιστῇσάμην.

Ἀπολιναρίου.

Κατὰ δὲ τὴν ἐκδοσιν τοῦ Συμμάχου, τοιαύτην ἔχει τὴν ἐννοίαν· εἰ μήπω τὸν χαρακτῆρα τῆς ἡμῶν ἐπίγνωσας ποιμνίης, καὶ κατὰ νόμους ἡμοῦς τὸν σιαυτὸς ποιμανεῖς νεόν, ἐξελεθεῖς τοῖς ποιμνίοις ἀκολουθεῖ· γινώσκει γὰρ οὕτως, ὅτι μὴ κατὰ τὴν ποιμνίαν τὴν Ἰουδαϊκὴν βαδίζει πρόβατα τὰ ἡμῶν· οὕτω γὰρ ποιμαίνοντο, καὶ ἡ αὐτῆς νεαρά ποιμαίνοντα θρόνματα, ἅπερ εἶπεν ἱρίφους, γινώσκει τοῦ νέμου Χριστοῦ, καὶ τινες οἱ ὑπ' αὐτὸν νεμόμενοι, τὸν πνευματικὸν ἔχοντες καὶ κάλλιστον χαρακτῆρα, κατ' ὃν καλὴ ἐν γυναιξίν ἢ ἐξαίρετος ἐκκλησία.

Ἰωργίνους.

Τὸ πολυθρύλλητον δὲ παρ' ἑλλήσιν ἐπιφθίγμα προείληπται παραδοθὲν τῇ σοφῇ Σολομώντι, τὸ γινώσκει σιαυτὸν κατ' ἣν ἀπειλεῖται νῦν ἡ ψυχὴ παρὰ τοῦ ἐράστου καὶ νυμφίου, εἰ μὴ τὸ δοθῇ αὐτῇ κατ' εἰκόνα Θεοῦ φυλάξει κάλλος, τὴν ἐνδοξὴν ἐκβολὴν, καὶ τὸ ἐν ἐσχάτοις τετάχθαι, τοὺς σκαίους ἱρίφους ποιμαίνοντα. Ποιμανεῖς δὲ αὐτοὺς ἐπὶ τοῖς τῶν ποιμνίων σκηνώμασιν, ποτὶ μὲν τοῦδε, ποτὶ δὲ ἐκείνου οἷα δὴ τις ἀλῆτις· μέχρι παιδεύ-

Γρηγορίου.

I.

Τουνομά σου φησὶν ἀγνοῶ, ἐκ δὲ τῆς ἀγάπης καλῶς ἀγαπῶ γὰρ εἰκότως τὸν ἀγαπήσαντα καὶ τὴν ψυχὴν δίντα ὑπὲρ ἐμοῦ· καὶ βούλομαι σου τὴν νομὴν εὐροῦσα ἐμφορηθῆναι τῆς αἰωνίου τρυφῆς, ἥς ὁ μὴ φαγὼν οὐ δύναται εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν· ἐνθα με ἀναπαύσεις, ἐν ἀσκήσῃ φωτὶ τῆς ἀναστάσεως· ἀλλὰ μὴ διαξὼν πῶς ἐστὶ τούτων τυχεῖν, μήπως ἀποσφαλίσῃ ταῖς ἀλλοτρίαις ἐμπίσσω τῶν σῶν ποιμνίων ἀγέλαις· ἀγωνιᾷ γὰρ εἰς τὸ φυλάξαι μέχρι τέλους ὅπερ ἐκτίσαστο κάλλος, καὶ περὶ τοῦτο πυνδανέται· ὁ δὲ νυμφίος μείζων φόβον ἐξάπτων ἀναβάλλεται τὴν ἀπόκρισιν· οἱ φίλοι δὲ ἀποκρίνονται τοῦ νυμφίου, καὶ λέγουσι ἰὰ ἐπαγόμενα, τὸν τρόπον τῆς τῶν προσόντων ἀγαθῶν ἀσφαλείας, διὰ συμβουλῆς ὑφηγούμενοι· ἔστι δὲ κεκαλυμμένος ὁ παρ' ἐκείνων λόγος.

Κυρίλλου.

Ἐταίρους αὐτοῦ τοὺς ἀποστόλους καλεῖ· ἔφη γὰρ οὐκ ἔτι λέγω ὑμᾶς δούλους ἀλλὰ φίλους· φίλοι γὰρ ἐστέ· περιβαλλομένη δὲ λέγει καλυπτομένη· λέγοντος Παύλου, ὅτι ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας, ἡνίκα ἀναγινώσκεται Μωσῆς, κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν κεῖται· φωνὴ οὖν ἡ μετανοοῦσα συναγωγὴ πρὸς Χριστὸν, δῆλωσέν μοι σκαυτὸν, ὅπως μοι τῶν ἑταίρων σου ποιμαίνων τὰς ἐκκλησίας, ἐγὼ ἐπὶ τὴν καρδίαν μείνω τὸ κάλυμμα ἔχουσα.

Ἐάν μὴ γνῶς σκαυτὴν ἢ καλὴ ἐν γυναιξίν, ἔξελθε σύ ἐν πτέρ- 8.
ναις τῶν ποιμνίων σου καὶ ποιμαίνει τὰς ἐρίφους σου ἐπὶ σκηνώμασι τῶν ποιμένων.

Γρηγορίου.

Τοῦτο φυλακτήριον, τὸ σκαυτὴν ἐπιγινῶναι· ὁ δὲ τοῖς τῶν προοδυσάντων πεπλανημένοις ἔχουσιν ἀκολουθήσας, λήσεται εἰς ἐρίφον ἀντὶ πρεβάτου μεταβαλὼν· τοῦ νυμφίου τοίνυν οἱ φίλοι φασὶν· ὡς ἐκ μελαίνης ψυχῇ γενομένη καλὴ, εἴ σοι μέλλει τοῦ φυλάξαι τὸ κάλλος, μὴ ἀκολουθεῖς πεπλανημένοις, μήποτε προσεθῇς τῇ τῶν ἐρίφων ἀγέλῃ, τῇ λαβούσῃ τὴν ρᾶσιν τὴν ἐξ ἁριστερῶν.

- Ι. Ἱερουσαλὴμ διαθήκεν λαβοῦσα, καὶ ἐξ ἐπαγγελίας ἀναγεννωμένη· οὐ πρότερον δὲ ταύτην ἔβλεπον φυλάκισσαν, εἴτα ἐμαχίσαντο· μαχισάμενοι δὲ πρῶτον ἐπιτηδεῖαν ἐποίησαν τοῦ τεῖθ' ἵνα ἐν ἀμπέλῳσιν εἰς φυλακὴν· Μαῦσός δὲ οὗτος καὶ οἱ προφῆται ὃν ἕκαστος ἄγρός ἦν πλήρης, ὃν εὐλόγησέ κύριος· καὶ ἀμπέλων ἐν οἷς τίς γενόμενος, καὶ τὴν προτέραν ἔξιν ἑαυτοῦ μὴ τερῶν ὡς ἐκ Σοδόμων ὑπάρχουσιν ἀμπέλῳνα, τῷ παρόντι κίχρεται λόγῳ.

Κυρίλλου.

Τάχα δὲ κατηγορεῖ ἑαυτὸς, ὅτι τὸν ἴδιον οὐκ ἐφύλαξεν ἀμπέλῳνα, πορθεῖν αὐτὸν ἀφείσα πάντα τὸν παραπορευόμενον τὴν ὁδόν· λυμῆνασθαι τε αὐτὸν ἦν ἐκ θρυμοῦ, καὶ μονιὸν ἄγριον κατανεμήσασθαι αὐτόν· τάχα δὲ καὶ δοξάζει τὸν Θεόν, ὅτι μὴ δυναθεῖσα φυλάξει τὸν ἴδιον ἀμπέλῳνα, τῷ μήτε γεωργῆσαι μήτε φυλάξαι ἐπὶ τοσοῦτον προέκοψεν, ὡς πολλοὺς ἀμπέλῳνας δυναθεῖναι φυλάξαι.

Ἀπολιναρίου.

Ἀνάγειτο δ' ἂν ταῦτα, καὶ ἐπὶ τοὺς πρότερον μὲν τὴν ἐκκλησίαν διώξαντας, ὕστερον δὲ διδάξαντας τοὺς ὑπ' αὐτῶν διωχθέντας, ὅποῖος ἦν ὁ Παῦλος· ἐνικῶς γὰρ ἐξέιδωκεν ὁ Σύμμαχος εἰπὼν· υἱὸς μητρός μου ἐμαχίσατο ἐν ἐμοί, ἔπειτό με φυλάκισσαν ἐν ἀμπέλῳσι, τοῦτίς με μετὰ τὸ διώξει, ἔπειτό με φυλάσσειν τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ.

Κυρίλλου.

Ἦγον υἱοὺς μητρός αὐτῆς λέγει τῆς συναγωγῆς, τοὺς γραμματεῖς καὶ φαρισαίους· οἱ τινες ἐπολέμουν τοῖς πιστεύουσιν εἰς Χριστὸν· τηρεῖν ἐντελλόμενοι τὴν κατὰ τὸν νόμον λατρίαν· αὐτοὶ γὰρ ἀμπέλῳν· ἀλλ' ἐγὼ ταύτην φασὶν οὐκ ἐφύλαξα· ἃ τινὰ γὰρ ἦν μοι κέρδη, ταῦτα ἔγνων διὰ τὸν Χριστὸν ζημίαν· ὡς φασὶν ὁ μακάριος Παῦλος.

- Ζ. Ἀπάγγελιδόν μοι ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχὴ μου, καὶ ποιμαίνεις, καὶ κοιτάξεις ἐν μεσημβρίᾳ· μήποτε γίνωμαι ὡσεὶ περιβαλλομένη ἐπ' ἀγέλαις ἱταίρων σου.

μετάνοιαν· καὶ ὑμεῖς τοῖνον εἰ καὶ πρῶτον ὑμῖν τὸ σκοτὸς ἰνῶ- I.
κασιν, τοῦτο γὰρ τὸ Κεδάρ, γενέσθαι διέρρεις τοῦ Σαλομών,
Χριστοῦ τοῦ εἰρηνικοῦ βασιλέως, καὶ τοῦ φωτός οἰκητήριον ἀπὸ
μέρους γὰρ διέρρεις τὴν βασιλικὴν ἔφη σπανήν.

Μὴ βλέψητέ με ὅτι ἐγὼ εἰμι μετελαυνόμενη ὅτι παρήβληψί με 6.
ὁ ἥλιος.

Γρηγορίου.

Τὴν τῶν μαθητευομένων διάνοιαν μὴ τῷ θεμιουργῷ τὴν αἰ-
τίαν τοῦ σκοτεινοῦ εἶδους ἀνατιθέναι, ἀλλὰ τῇ ἐκάστῃ προαι-
ρήσει καὶ φησὶν μὴ νομίσχτε ὅτι μέλαινα ἐκτίσθη, ἀλλ' ὅτι
τοιαύτων ὁ πονηρὸς ἀπίδειξεν ἥλιος· περὶ οὗ τὸ ἡμέρας ὁ ἥλιος,
οὗ συγκαύσει σι.

Ἀριγίνους.

Ἦ ὅτι σκοτισθεῖσαν με τῇ ἁμαρτίᾳ, Χριστὸς παριῖθε διὰ
τὴν ἀπιστίαν· ὃν ἥλιον δικαιοσύνης ἀναγορεύουσιν αἱ γραφαί.

Υἱοὶ μητρός μου ἱμαχίσαντο ἐν ἱμοί· ἔθιντό μου φυλάκι-
σκον ἐν ἀμπελώσιν· ἀμπελῶνα ἱμόν οὐκ ἐφύλαξα.

Γρηγορίου.

Υἱοὺς μητρός, τοὺς νεοτούς εἶπεν ἐχθρούς· λογικοὶ γὰρ
ὁμοίως, καὶ ἐκ μιᾶς ἁπαντες αἰτίας τῆς θείας φύσεως· οἱ τι-
νὲς με φησὶν ἐββάλλοντες τοῦ καλοῦ ἀμπελῶνος, τοῦτίστι τοῦ
παραδείσου, ἔθιντό με φυλάσσειν τοὺς αὐτῶν ἀμπελῶνας, ἐν
οἷς βότρυν σικκρίας καὶ σταφυλὴ χολῆς καὶ θυμὸς δρακόντων
γεωργεῖται· ἐν ἀμπελώσιν δὲ εἶπε διὰ τὸ πολυσχιδὲς τῆς κακίας·
μνησθῆσασα δὲ τοῦ πάλαι πτώματος τὰς νιάνιδας ἀφείσα, πρὸς
τὸν νυμφίον αὐδὲς ποιεῖται τὸν λόγον.

Ἀριγίνους.

Ἦγουν οἱ διδάσκοντες μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, καθάρα με τῶν
πρὸς τούτου βουλόμενοι πονηρῶν λογισμῶν, καὶ τῶν συνεργούν-
των αὐτὰ δαιμόνων, ἱμαχίσαντο τοῦτοισ ἐν ἱμοί, τῆς αὐτῆς μοι
μητρός ὄντες υἱοί, τῆς ἐλευθερίας φημί· οἱ μὲν εἰς τὸ κατ' ἐκ-
λογὴν χάριτος λείμμα ἀναλαμβάνόμενοι· ἐγὼ δὲ τὴν κατὰ τὴν ἁνά

J.

Ναίλου.

Εἰ καὶ μέλαινα νῦν ὑμῖν εἶναι δοκῶ σημεῖα τινὰ τῆς προ-
 τήρας ἐπιφέρουσα καταστάσεως, ἴστε ὅτι ὡς ἐπὶ παλαιῆς τῇ αἰ-
 διορικῇ θέρμῃ ἐγκτερυπτοὶ καὶ ἄλλοι ἀμέχανον, ὅπερ ἀναλαμβάνει
 ἐν τῇ γαμικῇ λουτρῇ· ἐν γὰρ τῇ κολυμβήθρᾳ τοῦ βαπτίσματος
 ἔταν με λούειν μέλλῃ, τότε ἀναβῆσομαι λαμπρὰ, τὴν ἐπισυμβά-
 σαν σκοτεινὴν ποιότητα ἀπονέμωμένη· ὡς καὶ ὑμᾶς τότε ὁρώσας
 θαμβεῖσθαι καὶ λέγειν· τίς αὕτη ἡ ἀναβαίνουσα λευκασμένη;
 τί οὖν κομπάζετε θυγατέρις Ἰερουσαλὴμ, ἐπὶ τῇ τῶν πατέρων
 οἰκειότητι, ἔργοις ἀρνησάμεναι τὴν οἰκειότητα αὐτῶν, καὶ τὴν
 ἐκ πίστεως ἀπωσώμεναι δικαιοσιν; τὸ δὲ ὡς σκηνώματα Κηθάρ
 καὶ θέρρεις, τῶν δύο ποιότητων τὰς ἀκρότητας ἐν αἷς γίγνεται
 σημαίνει, ἀρετῆς καὶ κακίας, τὴν τῆς εἰδωλολατρίας μελανό-
 τητα μεταστέμνῃ, καὶ καλὴ γενομένη ὡς τὰς Σολομώντος θέρ-
 ρεις· ἢ καὶ σκηνώματα Κηθάρ τοὺς ἀπὸ ἰθῶν φησὶν· θέρρεις δὲ
 Σολομών τοὺς ἐξ Ἰουδαίων συνελθόντας καὶ προσελθόντας τῇ πίσει.

Θεοδωρήτου.

Ἔστιν ἐξ ἰθῶν ἐκκλησία· μέλαινα μὲν ὡς ἐξοπατρίμενη καὶ τῇ
 κρίσει τῶν ἀλόγων κατισποδωμένη· καλὴ δὲ περιμένουσα σε τὸν
 ἐξ οὐρανοῦ ἔξοντα διὰ τὴν ἐμὴν σωτηρίαν δεσπόταν· διεδήλωκε δὲ
 κατὰ ταῦτόν, τῆς δυσσεβείας τὸν ζόφον καὶ τὴν δεδομένην ὑπὸ
 τῆς θείας χάριτος αὐτῇ ὥραν.

Ὀριγένους.

Λέγει δὲ ἡ ἐξ ἰθῶν ἐκκλησία ταῦτα πρὸς τὰς ἐξ Ἰερουσα-
 λὴμ ψυχάς, ἧς τοὶ τὴν Ἰερουσαλὴμ ὁμολογοῦσαν τὸ μέλαν, διὰ
 τὸ μὴ ἐκ λαμπρῶν μεθ' ἐκπερισσίων πατέρων· διὸ καὶ σκοτα-
 σμῷ παραβάλλεσθαι· καλὴ δὲ διὰ τὸν λόγον ἐν παρεδίξατο· καὶ
 θέρρεισιν τοῖσιν τοῦ Σολομών ἅς εἶχεν, μεθ' ὧν ἄλλων ἐκίετο
 ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ.

Γρηγορίου.

Μὴ θαυμάζητε, φησὶν, ὅτι εὐθύτως ἐγάπησέ με· ἀλλ' ὅτι
 καὶ μέλαινα οὖσαν ἐλάμπρυνεν, διὰ τὴν ἐφ' οἷς ἐμελανήθη

Προκοπίου.

I.

Αἱ νιάνιδες τῇ νύμφῃ φασί· μετάδος τῆς ἐπιγνώσεως· καὶ ἀ-
πὲρ ὁ προσαναπαυσάμενος τῇ στήθει Χριστοῦ, καὶ φιληθεὶς ἐξ
αὐτοῦ μετίδωκε τῆς θεολογίας ἡμῶν.

Γρηγορίου.

Διὰ ταύτης τῆς ῥήσεως τὴν ἐκκλησιαστικὴν οἰκονομίαν ἐκ-
καλύπτει ὁ λόγος· οἱ γὰρ πρῶτοι μαθητευθέντες τῇ χάριτι, καὶ
αὐτόπται τοῦ λόγου γενόμενοι, οὐκ ἂν ἑαυτοῖς τὸ ἀγαθὸν περιώ-
ρισαν, ἀλλὰ καὶ τοῖς μετ' ἐκείνους ἐκ διαδόσεως τὴν αὐτὴν ἐποίη-
σαν χάριν· διὰ τοῦτο πρὸς τὴν νύμφην φασὶν αἱ νιάνιδες τὴν
πρῶταν διὰ τοῦ κατὰ στόμα τοῦ λόγου γενέσθαι τῶν ἀγαθῶν
πληρωθεῖσαν καὶ τῶν κειρυμένων μυστηρίων ἀξιοθεύσαν· ὅτι
ἀγαλλιασάμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν σοι· κοινὴ γὰρ ἡμῶν ἐστὶ
χαρὰ τὸ σὸν ἀγαλλίασμα.

Ἀγαπήσωμεν μαστοὺς σὺ ὑπὲρ οἶνον, εὐθύτης ἡγάπησέ σε.

Προκοπίου.

Ὡς ἀγαπᾷς σὺ φασὶν ὑπὲρ οἶνον τοὺς τοῦ νυμφίου μα-
στοὺς, οὕτω τοὺς σοὺς ἡμεῖς κατὰ μέρην σὴν.

Ἀπολίναριου.

Δι' ὧν τοὺς νηπίους ἐν Χριστῷ γάλα ποτίζεις, διὰ τοῦτο
ὑπὲρ ἀνθρωπίνην ἀγαπῶμεν τὴν τῶν σῶν λόγων ἐπιρροήν· ὅτι σε
ἡγάπησεν ἡ εὐθύτης ὁ Ἰησοῦς· δι' οὗ τὸ σχολιὸν εἰς ὁρδὸν ἀπει-
θόνηται· τοιοῦτος ὁ μαθητὴς ὃν ἡγάπα ὁ Ἰησοῦς.

Ἀριγίνους.

Ἦγουν εἰ καὶ νῦν δι' ἀσθίνειαν ὑπὲρ τοὺς σοὺς μαστοὺς
ἀγαπῶμεν ὡς νυμφίε τὸν οἶνον, ὅταν βελτιωθῶμεν ὑπὲρ τοῦτον
αὐτοὺς ἀγαπᾷν· οἶνος μὲν οὖν εὐφραίνειν νιάνιδας, τὰ νομικά·
ἡ δὲ τελειότης τοῦ νυμφίου μαστοί· εἴτα εἰς ἀπολογία τοῦ μὴ
εἶδῃ ἀγαπᾷν φησὶν· εὐθύτης ἡγάπησέ σε· ἡμεῖς δὲ οὕκω τὰς ἑαυ-
τῶν πορείας εὐθείας ἐποιησάμεθα.

Μέλαινά εἰμι καὶ καλὴ θυγατὴρ· Ἱερουσαλήμ· ὡς σκηνώμα- 5.
τα Κεδάρ, ὡς δῆρρεις Σαλομών.

I.

Γρηγορίου.

Αί μὲν ἔτι νηπιάζουσαι προστρέχουσai τῇ εὐωδίᾳ· ἡ δὲ τελειωθείσα νύμφη εἰς τὰ ἄδύτα ὡς ὁ Παῦλος εἰσάγεται καὶ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Ἐπιγίνους.

Ἦγουν ἄδυνατον τὴν ἀξίεραστον λίγει ψυχὴν ἢ ἐκκλησίαν ἢ τὸ ἡγεμονικόν τοῦ Χριστοῦ· εἰς ὃ Παῦλος εἰσελθὼν ἔφη· ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν ἵνα ἰδῶμεν τὰ ὑπὸ Θεοῦ χαρισθέντα ἡμῖν· τίνα δὲ ταῦτα; ἃ ὁφθαλμός οὐκ οἶδε καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη· ταῦτα γὰρ ἡτοίμασεν ὁ Θεός τοις ἀγαπῶσιν αὐτόν· ἐν γὰρ τῷ ταμείῳ τοῦ νυμφίου πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφτοι· αὐτὸ μὲν γὰρ ὡς προλαβοῦσα τὰς νεάνιδας εἰσέχθη, καὶ παρέστη ὡς βασίλισσα ἐκ διεξιῶν τοῦ βασιλέως· ἐν ἱματισμῷ διαχρῶσα κατὰ τὸν Δαβὶδ· περὶ δὲ τῶν νεανίδων ἀπενεχθήσονται τῷ βασιλεῖ παρθένοι ὀπίσω αὐτῆς, καὶ τὰ ἔξῃς.

Κυρίλλου.

Ἦν τινα βασιλείαν ταμείον ἐν τοῖς παρούσι προσαγορεύει.

Νεῖλου.

Ταμείον, τὸ σῶμα λίγει τὸ κυριακόν, εἰς ὃ εἰσέχεται ἡ μακαρία ψυχὴ συνοικήσασα τῷ Θεῷ λόγῳ καὶ συμβασιλεύσασα σὺν αὐτῷ· εἰς ὅπερ παθεῖν ἦν εἰκός· τὰς ἀπὸ τῆς συναγωγῆς ὀρώσας αὐτὴν ὥσαντι φρυακτομένην, καὶ μετὰ σχήματος σοβαροῦ τὸ εἰσάγαγέ με ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ταμείον αὐτοῦ πρὸς τὰς νεάνιδας λέγουσαν· τοῦτ' εὐσκόπως τῇ γνώμῃ συνειδέει, καὶ τὴν κινήσεισαν αὐταῖς ἐκ τοῦ διηγῆματος ζηλοτυπίαν στοχασάμενη· εἰ γὰρ ἐκείναις καθυκόντων ταμείων τοῦ βασιλέως ἡ θυσιμνὴς καὶ μέλαινα ἤξιωσθαι ἀχύρι, ὅπερ εἶπον ἂν ἐκείναι, ἐξῆθενούσαι αὐτὴν καὶ χλευάζουσαι τοῦτο εὐγνωμόνως ὁμολογεῖν αὐτὴ οὐκ εἰσχύονεται· μετὰ τοῦ προστιθέναι τὴν αἰτίαν, τοῦ εὐλόγως εἰρῆσθαι αὐτὴν παρὰ τοῦ νυμφίου· ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν σοι.

δεδομένοι τῆς σῆς παρουσίας, μετὰ τὴν ἐκ τῆς ἐπιδημίας ὥρ-
λιν, μετὰ τὴν τῶν θαυμάτων πείραν ἐπιγνοῦσαι σὺ τὸ ὄνο-
μα, καὶ ἀκολουθεῖν ὀπίσω σὺ μετὰ τὴν τῆς εὐεργεσίας αἰσθη-
σιν· ἐγὼ δὲ ἢ σοὶ μενησθαιμένη ἤδη κατὰ τὴν σὴν ἐπιφοίτη-
σιν, τῆς ὁσμῆς τῶν μύρων σὺ καὶ πρὸ τῆς ἐπιδημίας ἀντιλα-
βόμεν· καὶ τῶν ἀγαθῶν μαστῶν σου ὕστερον γνωσθέντων πολ-
λοῖς φθάσασαι τὴν γνώσιν τῇ χάριτι· δύνανται δὲ καὶ νεάνι-
δες καὶ λέγεσθαι τὸν νυμφίον ὀπίσω ἔλκεσαι, ἢ τε αἰμορροοῦ-
σα καὶ ἡ χαναναία, ἀμρότεροι γὰρ τὸ ἐκ συμπαθείας εἰλυσαν
μύρον.

Ἀπολιναρίου.

Τῷ γὰρ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ καθιερίζονται πάντα, ἰῶνται,
βαπτίζονται, τὴν ἀληθινὴν ἡμῖν εὐδοκίαν ἐνοικίζονται· λέγει δὲ
τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ τὸ ἐκχυθὲν ὄνομα τὴν ἐκχυσιν τοῦ πνεύ-
ματος ἐπὶ πάντας ἐργάζεται· κατὰ τὸ ἡγιασθῆτε καὶ ἰδικαιό-
θῃτε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐν
τῷ πνεύματι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ὑπὲρ ποιοῦν τοῦτομα, μύρον εἰ-
κότως ἐκκεννάζειν.

Διὰ τοῦτο νεάνιδες ἡγάγεσάν σὺ, εἰλυσάν σε ὀπίσω σου· 4.
εἰς ὁσμὴν μύρου σου δραμοῦμιν.

Γρηγορίου.

Τίς γὰρ τοιοῦτου κάλλους ἀνέραςτος, εἰ μόνον ὀφθαλμὸν
ἔχει τὸν ἐνατενίσαι τῇ ὥρᾳ δυνάμενον; εἰλυσαν οὖν αὐτὸν εἰς
ἀνταγάγεσιν· φησὶν γὰρ ἡ σοφία· ἐγὼ τοὺς ἐμὲ φιλοῦντας ἀγαπῶ.

Κυρίλλου.

Νεάνις ἦν καὶ Παῦλος· πάντα λέγων ἰσχύει ἐν τῷ ἐνδυνα-
μοῦντι με Χριστῷ, διὸ καὶ λίαν ἡγάπησε φάσκων· τίς ἡμᾶς χω-
ρήσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; πῶς δὲ αὐτὸν εἰλυσαν;
ἀκολουθήσασαι τοῖς ἔχουσιν αὐτοῦ, καὶ τῶν εὐαγγελικῶν ἀπο-
λαύσασαι μύρων· εἰ δὲ δραμοῦμιν, ἔχων τῶν νεανίδων ὁ λόγος,
κατὰ τὸ ὀπίσω κυρίου τοῦ Θεοῦ πορευσάμεθα.

Εἰσὶ γὰρ με ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ἑαμμεῖν αὐτοῦ.

1. οἶνοις ἐνφρανθήσασα καὶ σχοῦσα παρασκευὴν εἰς τὸ δέξασθαι τοὺς χρεῖττους τούτων τοῦ νυμφῆ μαρδοῦς, τοῦτο φησὶν προτιμᾶσα τούτους οἶνου τοῦ ἐν νόμῳ τε καὶ προφήταις· καὶ τὸ περὶ τῶν μύρων δὲ τῇ περὶ τοῦ οἶνου ταυτὸν· ἔρα δὲ, ὡς ἐπὶ μὲν τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας, ὁσμὴν ἔρη· ἐπὶ δὲ τῆς νομικῆς λατρείας, αὐτὰ τίθεικε τὰ ἀρώματα· θελὼν, ἐκείνης μὲν ἵδὲ ὑπερῶν ἔχον πνευματικόν, ταύτης δὲ τὸ παχύ.
5. Μύρον ἐκκενώθην ὀνομά σου.

Ἐργίνους καὶ Προκοπίου.

Τάχα προφητεύου τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ τὴν ἴδὲ κῆρυγμα πληρώσασάν δύναμιν, κατὰ τὴν αὐτοῦ παρουσίαν· ὥστε γινέσθαι κατὰ τὸν Παῦλον οἷς μὲν ὁσμὴ ἐκ θανάτου εἰς θάνατον, οἷς δὲ ζωῆς εἰς ζωὴν, εἴπιν ἂν ἡ νύμφη, διὰ τοῦτο πάντες ἠγάπησάν σε· ἀλλ' οὐ μόνον αἱ νεάνιδες ὁσμύραι ἀνανεούμεναι, καὶ μὴ ἔχουσαι ρυτίδα ἢ σπῖλον· ἐκκενώθη δὲ, ὡς ρεκίτι σωπᾶσθαι κατακτελισμένον ἐν ἡπερρήτοις.

Κυρίλλου.

Ἀγιοὶ δὲ καὶ ἡν εἰς πάντα τὰ ἔθνη τοῦ μονογενοῦς κληθεῖσαν ἰπωνυμίαν, καὶ ὁ πάντα τὰ ἔθνη εὐωδιάξασα πρὸς αὐτὸν ἡν αὐτοῦ φέροντα προσηγορίαν.

Γρηγορίου.

Αὐτὸ μὲν τῆς θείας φύσεως τὸ μύρον, εἴτ' οὖν τῆς οὐσίας κατάληψις, ὑπὲρ πάντων ἔστι ὀνομά τε καὶ νόημα· ἐξ ὧν δὲ θανματώως ἐνεργῶν ὕλην τοῖς θεαῖς ὀνόμασι, πύοτητα τινα βραχυίαν τοῦ θείου μύρον σημαίνουσιν· δι' ὧν σοφόν, δυνατόν, ἀγαθόν, ἅγιον, μακάριόν τε καὶ κριτὴν καὶ σωτῆρα καὶ τὰ τοιαῦτα κατονομάζομεν. Ὡς περ τὸ συνεχόμενον μύρον κενοῦμενον δῆλον γίνεται τῇ εὐωδίᾳ, οὕτω τὸ σὸν ὄνομα, ὦ νυμφί, ἐτι σε ὄντος ἐν τοῖς πατρικοῖς κόλποις ἀγνοούμενον, μετὰ τὴν κίνωσιν, ἴσα κενωθῆναι μύρῳ αὐτόθεν ἔχει τὴν μαρτυρίαν, τῇ τῶν συμείων δυνάμει πιστούμενον· ἀλλ' αἱ μὲν νεάνιδες διὰ τοῦτο ἠγάπησάν σε ἐπειδὴ παρίκυσάν σε ἐκ τῶν πατρικῶν κόλπων ἐπι-

τον ονειδιστικῶς προσφέρειν ὁ κύριος, ὅτι φίλημά μοι οὐκ ἴδω- I.
κας· ἡ γὰρ ἂν ἐκαθάρθης τοῦ πάθους. Καὶ ἄλλως

Ἰριγίνους.

Μὴ διὰ προφητῶν μὲ μνηστευσάτω φησὶν, δι' ἑαυτοῦ δι-
ὀμιλησάτω, κατ' αἰσθησὶν πνευματικῇν· δι' ἧς ὁ Ἰωάννης φη-
σὶν· καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς·
ταῦτα δὲ φησὶν ὡς τῶν προφητῶν εἰπόντων ἀκούσασα· ἐπειθύ-
μησεν ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σὺ· καὶ ἄλλαχού· ὃν τρόπον εὐ-
φρανθήσεται νυμφίος ἐπὶ νύμφην, οὕτως εὐφρανθήσεται κύριος·
ἐπὶ σοί· ὅσάκις δὲ τι ζητοῦντες· Θεῖον δόγμα καταλαμβάνομεν,
καταπεριλῆσθαι ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ νυμφίου νομίσωμεν· ἐν
ᾧ οὖν δὲ ἀποροῦμεν, ὑπολάβωμεν ἰχόμενοι λίγειν τὸ φίλησάτο με
ἀπὸ φίλημάτων στόματος αὐτοῦ.

Ὅτι ἀγαθοὶ οἱ μαζοὶ σου ὑπὲρ οἶνον, καὶ ὁσμὴ μύρων σὺ
ὑπὲρ πάντα τὰ ἄρώματα.

Ἦγουν αἱ ἀρεταὶ σου ὑπὲρ τὰς παρ' ἡμῖν ἀρετὰς κατὰ τὸ
ἐκάλυψεν οὐρανοῦς ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ· ἔστι γὰρ αὐτοσοφία καὶ δι-
καιοσύνη· ἡμεῖς δὲ κατὰ μέθεξιν σοφοὶ τε καὶ δίκαιοι, κατὰ
προαίρεσιν τε καὶ δύναμιν, ἐν τῇ τούτων εὐωδίᾳ γινόμενοι.

Γρηγορίου.

Τὸ νηπιῶδες διδάγμα τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τὸ εὐτονον καὶ θερ-
μότατον τοῦ κόσμου σόφισμα· ἐκ δὲ τῆς τοπικῆς θύσεως τῶν μα-
ζῶν τὴν καρδίαν θηλοὶ καὶ τὴν κεκρυμμένην καὶ ἀπόρρητον τῆς
Θεότητος δύναμιν, δι' ἧς τιθηνεῖται τὴν ἐκάστου δύναμιν καὶ
ζῶν ὁ Θεός, κατάλληλον ἐκάστῳ τῶν δεχομένων τὴν τροφὴν
χαρίζομενος.

Φίλωνος.

Ἦγουν μαζοὶ, αἱ διαθήκαι ὑπὲρ τὸν ἐπίγειον λόγον.

Ἀπολιναρίου.

Πολλῶν οἶνων ἐν τῇ γραφῇ κρείττωνων τὰ καὶ χειρόνων, νῦν
τοῖς κρείττοσιν οἱ τοῦ νυμφῆ μαζοὶ παρατίθενται· οὐ γὰρ ἂν
τοῖς χείροσι συνεκρίθησαν· ἡ τοίνυν νύμφη πολλοῖς καὶ διαφόροις

I. ὁ Σολομὼν τοιαύτῃ παιδεύων· τῇ γὰρ εἴη νεαζούσῃ ψυχῇ παροιμία· ὑποθιμένος, κελύει τῆς σοφίας ἑρῶν· διὸ καὶ υἱέ μου λέγει πυκνῶς, καὶ μανιάκην ὡς νέῃ καὶ στέφανον ἐπαγγέλλεται· καὶ πρὸς τὸ τέλος τὴν ἀνδρείαν ἐπαινεῖ γυναῖκα· εἴτα τῷ οὕτως εἰσαχθῆντι ἐν τῷ ἐκκλησιαστῇ πάντα καθαίρει τὰ βευστὰ καὶ ματαιότατα λίγων· ὅπως ἂν ἀναπτέρῳσι πρὸς τὰ μένοντα τὴν ψυχὴν· καὶ νῦν τὴν οὕτω κεκαθαρμένην αὐτῷ συνάπτει τῷ ὄντως καὶ μόνῳ ἀγαθῷ· τὴν ψυχὴν ἐθέλων, μῆτε κολάσιως φόβῳ, μῆτε μισθῶν ἐλπίδι, δούλοπραεῖ γὰρ ἀμφοτέρα, ἀγάπης δὲ φίλτρῳ προσδραμεῖν τῷ θεῷ.

v. 1. ἄσμα ἁσμάτων.

Νείλου.

Τὸ τῶν ἁσμάτων βιβλίον ἵσκει γυναικί φυσικῇ κάλλει φαιδρυνομένη, καὶ κόσμῳ πολυτέλει τὸ φυσικὸν προσεξησχημένη κάλλος, σιμνῇ δὲ τὸ ἔθος καὶ τῷ φαινομένῳ σχήματι, πολὺ κατὰ τὸ κεκρυμμένον ἰναντίως διακειμένη· ὥς γὰρ ἐπὶ τῆς τοιαύτης γυναικὸς ἡ μὲν ὄψις ἤδονην κινεῖ τοῖς ἀκολάστοις, ἡ δὲ πείρα διελέγχει τὴν σωφροσύνην οὐ συναινοῦσαν τῇ προχείρῳ σκεπῇ, οὕτως ἐπὶ τοῦ προκειμένου βιβλίου ἡ μὲν λέξις ἐρωτικότερον ἐσχηματισμένη, δοκεῖ πῶς δίλειαν γίνεσθαι τοῖς ἀπαιδεύτοις, ἡ δὲ διάνοια τὸ αὐστηρὸν τῶν μυσηρίων ἀνακαλύπτουσα τοῖς προσεγγίζουσι, τὴν τῶν νοσημάτων δυσχέριαν ἀπαράδεικτον ποιεῖ, διὰ τῆς ἐν τῇ λέξει τέφρωσις· καὶ δουλεύειν πείθουσα τῇ τῆς θεωρίας σιμνότητι, ἐκ τῆς περὶ τὸ γράμμα δοκούσης ἡμισυθείας, εὐμεχάνως ἐπὶ τῇ τῶν σημαινομένων δογμάτων ὁδηγούσης μυσταγωγίαν.

2. Φιλησάτω με ἀπὸ φιλημάτων στόματος αὐτοῦ.

Πηγὴ ζωῆς ἐστὶ ὁ νυμφίος ὁ βρών, εἴ τις διεψᾷ ἐρχίσθαι πρὸς με καὶ πινέτω· ἐκ τοῦ στόματος δὲ αὐτοῦ τῆς ζωῆς ἀνομβροῦσιν οἱ λόγοι· ᾧ σπουδάζει προσερίσουςα τὸ ἴδιον ἢ ψυχὴν στόμα, κατὰ τὸν προφήτην ἐλκύσαι πνεῦμα· παντός γὰρ ῥύπου καθάρσιον τοῦτο τὸ φίλημα· διὸ μοι δοκεῖ τῷ λεπτῷ Σίμωνι τὸ τοιοῦ-

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ

Εἰς τὰ ἄσμαῖα τῶν ἁσμάτων ἐξηγητικῶν ἐκλογῶν ἐπιτομὴ ἀπὸ φωνῆς Γρηγορίου Νύσσης, καὶ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ὁριγένους τε καὶ Φίλωνος τοῦ Καρπαθίου, Ἀπολιναρίου, Εὐσεβίου Καισαρείας, καὶ ἑτέρων διαφόρων, ἤγουν Διδύμου, τοῦ ἁγίου Ἰσιδώρου, Θεοδωρήτου, καὶ Θεοφίλου.

C A P. I.

Γρηγορίου Νύσσης.

Διὰ τῶν ἐνταῦθα γεγραμμένων νυμφοστολεῖται πῶς ἡ ψυχὴ πρὸς τὴν αὐλὸν τε καὶ πνευματικὴν τοῦ Θεοῦ συζυγίαν· καὶ δεῖται λευχμονούντων ἀκροατῶν ἁμιάντοις νοήμασιν, ὥς ἐντός γενέσθαι τοῦ ἀκράτου νυμφῶνος. Καὶ ἡ πραγματὴ γὰρ ἡμῶς ἐπὶ τοῦτο προτρέπεται· ὥς γὰρ τὸ ἅγιον τῶν ἁγίων ὑπερήρκει τῇ ἁγιότητι, οὕτω τὸ νῦν ἄσμα ὑπεραιρεῖ τὰ τε τοῦ Δαβὶδ καὶ τοῦ Μωϋσείως καὶ τῶν λοιπῶν προφητῶν· ἐν ἐπιδαλμαρίου δὲ τρόπῳ τὴν πρὸς τὸ θεῖον ἀνάκρασιν τῆς ἀνθρώπινης ὑψηλεῖται ψυχῆς· διὰ ταῦτα ὁ Σολωμὼν ἐμφαίνων διὰ τῶν γαμηλίων ῥημάτων, τὴν τε ἄρατον ἐπιθυμίαν τὴν ὀφειλομένην θεῷ, μείζων πάσης ὀρίξεως ἢ γαμικῆ, καὶ τὴν εἰς ἄκρον ἀπάθειαν τοσούτον γὰρ δεῖ καθαρεύειν τὸν κολλώμενον τῷ θεῷ, ὥς τὰς ἐμπαθεῖς ὁρμὰς ἀπαθείας ὑπόθεσιν τίθεσθαι· τάξει δὲ παρελθόν

XXXI. των αἰτία, καὶ ταῖς κατὰ γνώσιν καὶ ἀρετὴν ἐνεργείαις ὑπερβίβῃσι πάσας, θείων πραγμάτων ἐπιστάμη ὑπάρχουσα.

30. Ψευδεῖς ἀρίσκειαι, καὶ μάταιον κάλλος γυναικὸς οὐκ ἔστιν ἐν σοί.

Ἐπὶ γὰρ τοῖς οὐκ οὖσιν ἀλλὰ δοκοῦσι καλοῖς, οὐκ ἀρέσκη· καὶ ἀνόνητος κομψεία σοφίας ἧς ἐν λόγῳ κειμένης καὶ τροφαῖς λήξων, ἐκ τέχνης ἐν προφορᾷ κατ' εὐγλωττίαν πρὸς ἀκοῆς χθονὴν γοητευομένη, οὐχ ὑπάρχει ἐν σοὶ τῇ ὄντως σοφίᾳ, ὡς τὸ φιλότιμον ἅπαν καταλυοῦσθ.

Γυνὴ γάρ συνετὴ, εὐλογημένη.

Οὕτω δὲ ταύτην ὁ σύνοικος αὐτῆς νοῦς ἐπήνεσεν, ἐπειδὴ σοφία ἢ ἡς ὀρεκτικὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις συνενεῦεν ποιούσα πρὸς τοὺς λόγους καὶ τοὺς τρόπους τῶν ἐντολῶν ἐπακινεῖται· καταλαμβάνοντος τοῦ νοῦς, τῇ τῶν θείων ἐντολῶν πίτῃ, ὅτι εὐεργιτοῦσιν αὐτὸν τὰ θεία καὶ αὐτῆς διδάγματα, ὡς τῶν ψευδοποιῶν παθῶν ἀπαλλάττοντα, καὶ εἰς τὴν ἀνώλεθρον τοῦ θεοῦ βασιλείαν εἰσάγοντα.

Φόβον δὲ κυρίου αὐτὴ αἰνεῖται.

Τὸν δὲ διαμένοντα εἰς αἰῶνα αἰῶνες ἄγνων φόβον τοῦ δεσπότης τῶν ὅλων θεοῦ, ἐν ὑμῖν δοξαζέτω· ἵνα μὴ εἰς καταφρόνησιν αὐτοῦ περιπίσχηται.

31. Δόξε αὐτῇ ἀπὸ καρπῶν χειλέων αὐτῆς.

Τέλειοι δ' ἐντεῦθεν ὑπάρχοντες, ὡς ὅλοι τῆς σοφίας γινόμενοι, καὶ διαμένοντες ἄτριπτοι, προσάγετε ταύτῃ καὶ ἑτέρους τοὺς ὀφειλουμένους διὰ τῶν διδαγμάτων αὐτῆς, ἔργοις καὶ λόγοις ὑποδεικνύντες αὐτοῖς τὰ σωτήρια.

Καὶ αἰνεῖσθω ἐν πύλαις ὁ ἀνὴρ αὐτῆς.

Καὶ ὁ συνοικῶν ταύτῃ ὑμῶν τῶν διδασκάλων νοῦς, ἐν ταῖς δίκῃσι πύλαις εἰσαγωγοῖς αἰσθῆσιν τῶν περ' ὑμῖν διδασκομένων, εὐφραμείσθω ὁρῶντων τὰ καλὰ ὑμῶν ἔργα, καὶ δοξαζόντων τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Τ Ε Λ Ο Σ.

τρεμεῖς τῆς ψυχῆς ἐνδιάβητον τὸ ἀγαθόν, ἐνδιάβητον δὲ ἀγαθόν ἡ πίσις ἐστὶ, ταύτην κέκληται δύναμιν ἐνεργητικὴν ἐν σώματι, τοῦ κόσμου τῶν ἀρετῶν, ἐνεργουμένην ταύτης τοῖς τούτων τρόποις ἀποδεικνύουσα· κἀντεῦθεν ἐν οἷς τισιν οὕτως αὐτὴν ἀποδεικνύει, ἡγαλλιάσατο περὶ τὸ τέλος τῆς παρούσης αὐτῶν ζωῆς, ὡς τὸν κατὰ θεὸν δρόμον τέτελεκότων.

Σταγναὶ διαλριβαὶ οἰκων αὐτῆς.

Ἐπιμελουμένη τοῦ κατὰ ψυχὴν νοεροῦ οἰκητηρίου αὐτῆς, καὶ τοῦ κατὰ σῶμα αἰσθητικοῦ, ἀποκαθαίρει τούτων, ταῖς κατὰ θεωρίαν καὶ πράξιν ἐν τούτοις κινήσεσιν αὐτῆς, πάντα χαύνον καὶ ἀνανδρον λογισμόν, καὶ βίον διακεχυμένον καὶ βορβορώδη.

Σίτα δὲ ὀνηρὰ, οὐκ ἔφαγε.

Λογισμοὺς δὲ τρέφοντα κατ' ἀρετὴν τὴν ψυχὴν ἀνεξετάως, οὐδαμῶς περιδείξατο· φυλαττομένη ἐκ τῶν ἀπὸ δεξιᾶς δι' ἀπροσεξίαν ἐκ βραδυμίας τὴν ψυχὴν ἀπατώντων.

Στόμα δὲ ἀνοίγει σοφῶς καὶ νομοθέσμως. 26.

Διδάσκει δὲ τὰ ἀληθῆ δόγματα, καὶ τὰ θεῖα ἐντάλματα.

Ἡ δὲ ἐλεημοσύνη αὐτῆς ἀνέστησε τὰ τέκνα αὐτῆς καὶ πλοῦτησαν· καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἔνευσεν αὐτὴν. 27. 28.

Καὶ ἡ ἐκ ταύτης μετὰδοσις τῆς τούτων διδασκαλίας, ἐξηγερει τῆς αὐτῶν ἀπορίας τοὺς παρ' αὐτῆς διδασκομένους· κἀντεῦθεν οὕτοι τὸν πνευματικὸν κατὰ γνώσιν καὶ ἀρετὴν ἐκτήσαντο πλοῦτον· καὶ ὁ συνοικῶν ταύτη νοὺς ἐπήνεσεν αὐτὴν, ταῦτα περὶ αὐτῆς διαλογισάμενος.

Πολλαὶ θυγατέρες ἐποίησαν δύναμιν. 29.

Πλειῖσται ἐπιστήμαι τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων ἐνεδυνάμωσαν.

Πολλαὶ ἐκτήσαντο πλοῦτον.

Πλειῖσται περιποίησαντο ταύτη, ἀφθόνως τὰ χρειώδη τῇ σώματι.

Σὺ δὲ ὑπέρχεσαι, καὶ ὑπερῆρας πάσας.

Αὕτη δὲ ἡ σοφία, οἷα ἐπιστῆμη ἐπιστημῶν, ὑπὲρ πάσας τὰς τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἐπιστῆμας ὑπάρχει, ὡς τοῦ

XXXI. Περιβλεπτός δὲ γίνεται ἐν πύλαις ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ὥσπερ ὡς
25. καθεῖσθαι ἐν συνεδρίῳ μετὰ τῶν γερόντων κατοικῶν τῆς γῆς.

Περιφανὴς δὲ γίνεται ὁ ταύτῃ συνοικῶν νοῦς, ἐν ταῖς ὡς
τις πύλαις εἰσαγωγαῖς τῆς τῶν ὁρατῶν φαντασίας αἰσθηταῖς,
ὅπου ἐκ τῶν συνεδριῶν ἐκ τῆς ἐπιθυμίας καὶ τῆς θυμῶν, ταῖς
οἷα προσηγομέναις ἐκ γενέσεως τῆς λογικῆς ἐνεργείας πρὸς βυθί-
ταις δυνάμεσιν· ἐμφερὲς λογισμῶν δὲ ἐγκρατείας καὶ ὑπομονῆς
ὑποτάσσων αὐτάς· αἵ περ ψυχικαὶ δυνάμεις, τῇ παθῶν τοῦ χοῖ-
κου ἡμῶν σαρκίου παραμένουσιν, ὡς τῆς ψυχῆς φύσει, τῆς μὲν
συστάσεως τοῦ σώματος κατ' ἐπιθυμίας ὀρεγόμενης, τὴν δὲ φθο-
ρὰν τοῦτου κατὰ θυμὸν ἀποστρεφόμενης.

24. Συνδόνας ἐποίησε καὶ ἀπέδωκε τοῖς φοινίξιν περιζώματα,
τοῖς χαναναίοις.

Νεκρώσεως τῶν ἐμπαδῶν λογισμῶν εἰργάσατο περιζῶματα καὶ
τοῖς καθαρθεῖσι μὲν ἀπὸ τῶν κατ' ἐνέργειαν παθῶν, πεφοινιγ-
μένοις δ' ἔτι τοῖς κατὰ διάνοιαν, ἀπερρόλησι· καταβαλοῦσι πρὸς
αὐτὴν οἷόν τι τίμημα τὴν ἀπὸ τῶν κατ' ἐνέργειαν παθῶν ἐγ-
κρατευσασμένην προαίρεσιν· ἐγκρατείας δὲ καὶ ὑπομονῆς τῆς κατὰ
θεῖον σκληρῆς ἀγωγῆς, περισφιγγούσας τὸ παθητικὸν τῆς ψυχῆς
μέρος ἀπεργασαμένη, κατ' ἐμφερὲς λογισμῶν τῶν τοῖς κατ' ἐνέρ-
γειαν ἁμαρτήμασι τεταπεινωμένων, ταπεινοὶ γὰρ οἱ χαναναῖοι
ἐμφανεύονται, ἀπέδωκε τοῦτοις αὐτάς, λαβοῦσα τὸ ἐπιθυμητικὸν
αὐτῶν, καὶ τὸ θυμικὸν τῇ λόγῳ ἐπιπειθεῖ.

Στόμα δὲ αὐτῆς διήνοιξε προσεχόντως καὶ ἐννόμως· καὶ τά-
ξιν ἐστειλάτο τῇ γλώσσῃ αὐτῆς.

Στόμα τὸ ἐκφέρειν τὰ ταύτης διδάγματα, ἐκώλυσε μὲν προ-
φέρειν τὰ ὡς ἔτυχεν περιπίπτοντα, δίδωκε δὲ τὰ τοῦ θεοῦ ἐν-
τάλματα φθίγγεσθαι· κἀντιῦθεν ἔταξε τὴν γλῶτταν λαλεῖν κατὰ
καιρὸν τὰ προσήκοντα.

25. Ἰσχύον καὶ εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο, καὶ εὐφράνθη ἐν ἡμέραις
ἰσχύαις.

Δύναμιν καὶ κάλλος περιβάλετο, καὶ ἔξιν τοῦ ἀγαθοῦ νοε-
ρὰν τῆς ψυχῆς, καὶ ἐν σαρκὶ ἐνέργειαν· σχοῦσα γὰρ κατὰ τὸ

ἐξ εὐνοῦμων ἐλλείψει αὐτῶν· τὰς δὲ πινυμένας ὑπ' αὐτῆς, ὥς XXXI.
μὴ ἀλόγως φέρεσθαι πρακτικᾶς δυνάμεις, στηρίζει εἰς τὸν δι-
κην ἀτράκτου συμπλίκοντα λόγον τὴν αἰσθησιν τῇ νοί, ἐν τῇ
τοῦς κατ' αἰσθησιν τύπους πρὸς τὴν κατὰ νοῦν ἀνάγκην ἀλλο-
θισαν ταῖς ἑαυτοῦ συστροφαῖς.

Χείρας αὐτῆς διήνοιξε πίνητι· καρπὸν δὲ ἐξέτεινε πτωχῷ. 20.

Δαφιλῶς ταῖς κατ' ἐπιτήμην αὐτῆς ἐνεργείαις τῶν κατ' ἀρε-
τὴν τρόπων, τοῦ πλούτου μετέδωκε τοῦ κατὰ πράξιν ἡθους,
τῷ συντραφέντι τῇ τούτῃ ἐνδεῖα δι' ἀλογίαν σαρκίῳ, κατὰ λό-
γον τοῦτο ρυθμίσασα· καὶ τῆς φθοροποιου ἡδυνωαδικίας ἐξανα-
σῆσασα· τὸ δὲ θεωρητικόν, οὐ ἐξήρτηται τὸ πρακτικόν ὅλα καρ-
ποῦ χιμρ, ἐξήλωσε κατὰ γνώσιν, τῇ εἰς ἀγνοίαν τοῦ ὄντως
καλοῦ, διὰ τὴν πρὸς τὰ ὑλικά σχίσιν περιπέσόντι νοί· ἀνακα-
λισσαμένη καὶ ἐγείρασα τοῦτον τοῦ πτώματος, ὡς αὐτοῦ βοηθός.

Οὐ φροντίζει τῶν ἐν οἴκῳ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ὅταν ποῦ χρονί- 21.
ζει· πάντες γὰρ οἱ παρ' αὐτῇ ἐνδιδύσκονται.

Οὐ μεριμνᾷ ὁ ταύτῃ σύννοικος νοῦς περὶ τῶν ἐν τῷ οἴκῳ-
τηρίῳ αὐτοῦ σαρκίῳ παθημάτων, ὅπόταν ταῖς πνευματικαῖς θεω-
ρίαις ἐνασχολᾷται· πάντες γὰρ οἱ τούτου ἐν αὐτῷ λογισμοί,
περιβάλλονται διὰ σωφροσύνην καὶ ἀνδρείαν, τὸ ἐκ τῆς τοῦ φλογ-
μοῦ τῶν κατ' ἡθὺς ἐκασίῳν πειρασμῶν, καὶ τοῦ κρυμοῦ τῶν
κατ' ὀδύνην ἀκουσίῳν, ἀπαθείς.

Δισσὰς χλαίνας ἐποίησε τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. 22.

Κατεσκεύασε τῷ συνοίκῳ αὐτῆς νοί, κατὰ τὴν θεωρίαν καὶ
πράξιν διετὰ περιβλήματα· τοῖς λόγοις ταῦτα τῶν ὄντων, καὶ
τοῖς τρόποις τῶν ἀρετῶν ἐξυφάνασα.

Ἐκ δὲ βύσσου καὶ πορφύρας, ἑαυτῇ ἐνδύματα.

Ἐαυτῇ δὲ οἶα ἵνα περιβόλαια, τὰ περὶ τῆς οἰκονομίας
καὶ τῆς θεολογίας ὑπὲρ νοῦν δόγματα· παραθηλοῖ γὰρ βύσσος
διὰ τὸ ἀπὸ γῆς ἔχειν τὴν γένεσιν, τὰ περὶ τῆς τοῦ Θεοῦ λό-
γῃ ἐν σαρκὶ οἰκονομίας δόγματα· ἡ δὲ πορφύρα, διὰ τὸ βασιλι-
κόν, τὰ περὶ τῆς πάντων διεσπότιδος τρισυποστάτου θεότητος.

XXXI. τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν· ὡς πείσασα τὴν μὲν ἐπιθυμίαν, ὀρίγεται τῶν ἐφ' ἑαυτὴν προτρέπουσι· τὸν δὲ θυμὸν, ἀποτρίβεται τὰ ἐφ' ὧν ἀποτρίβουσι.

16. Θεωρήσασα γάρῃον, ἐπρίατο· ἀπὸ δὲ καρπῶν χειρῶν αὐτῆς, κατεφύτευσε κτήμα.

Κατανοήσασα γνωστικῶς τὸν ἐν ὅλῃ τῇ φύσει καὶ τῇ γραφῇ γειωγούμενον Θεῖον λόγον, ἐκνήσατο τοῦτον καθ' ἑξίν· τὴν κατὰ ψυχὴν διάδοξιν, ὡς τινα καταβαλλομένη δραχμὴν· ἀφ' ἧν δὲ τρόπων καρποφοροῦσιν αἱ παρὰ ταύτης κινούμεναι πρακτικαὶ καὶ τῆς ψυχῆς δυνάμεις, ὡς ἀγρόν τινα κατεφύτευσε τὸ σαρκίον, τῇ ἐναρίτῳ πολιτείᾳ.

17. Ἀναζωοποιήσασα ἰσχυρῶς τὴν ὁσφύν αὐτῆς, ἤρρισε τοὺς βράχιοινα· αὐτῆς εἰς ἔργον· καὶ ἐγεύσατο, ὅτι καλὸν ἐστὶ τὸ ἐργάζεσθαι, καὶ οὐκ ἀποσβέννυται ὁ λύχνος αὐτῆς ὅλην τὴν νύκτα.

Ἀνασπειλάσασα σωγρόνως τὴν ἐπιθυμίαν ἀπὸ τῆς τῶν προσηκόντων ὀρίξεως, καὶ περισφίγγασα ταύτην κατὰ θυμὸν ἀνδρικῶς, ἐξήριξε ταύτας τὰς παρ' αὐτῆς κινήμας πρακτικὰς δυνάμεις, κατ' ἔμφρονα λόγον, ἐν τῇ ἐργασίᾳ τῶν τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν· τὸ μὲν ἐπιθυμητικόν, πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ πλησίον ἀγάπην ἐπιμόνως κινήσασα· τὸ δὲ θυμικόν, κατὰ τοῦ ποιήτως ταύτῃ ἐπιβουλευόντος νοητοῦ ὅριως καὶ ἐργοῖς αὐτοῖς κατὰ νοῦν ἐπειράδῃ, ὅτι ἀγαθὸν τὸ ποιεῖν τὰ Θεῖα προστάγματα· καὶ διευκολύτῃ ἀσβεστον τὸν παρ' αὐτῆς τῇ ψυχῇ πυρσευόμενον κατὰ πρᾶξιν ἐν πνεύματι λόγον τῆς γνώσεως· ἤγουν τὸν νόμον τοῦ πνεύματος, λάμποντα ταῖς ἀσπραπαῖς τῶν ἐργῶν τῆς δικαιοσύνης, καὶ ὅλον διασκηδάζοντα τὸν σκοτασμόν τοῦ χοίρου φρονήματος τῆς σαρκός.

19. Τοὺς πόχεις αὐτῆς ἐκτείνει ἐπὶ τὰ συμφύροντα· τὰς δὲ χεῖρας αὐτῆς ἐρείδει εἰς ἄτρακτον.

Τὰς κρίσεις ἑαυτῆς, πρὸς τὰς συντετινούσας εἰς σωτηρίαν ψυχῶν ἀρετὰς, ὑπαπλοὶ ταύταις πάντως ταῖς διακρίσεσιν, ὡς τιτι πόχεις δεξιῇ τε καὶ ἐκωνύμῳ, μετροῦσα τὰς τῶν ἀρετῶν συμμετρίας· καὶ περιαιρούσας τὰς ἐκ δεξιῶν ὑπερβολὰς, καὶ τὰς

Θαῖρει ἐπ' αὐτῇ ἡ καρδία τοῦ ἀνδρός αὐτῆς.

XXXI.

Ἄροβός ἐστιν ἐν αὐτῇ τοῦ ταύτη συμβιοτεύοντος· ἡ δεινότης βουδὸν αὐτὴν κεκτεμένον, καὶ ἐπ' αὐτῇ θαρρύνοντος, ὡς οὕτως ὑπὸ τῶν ἡδίων ἀπαταθῆσεται, οὕτως ὑπὸ τῶν ἀλγεινῶν ἐλπίσεται.

11.

Ἡ τοιαύτη καλῶν σκύλων οὐκ ἀπορήσει· ἐνεργεῖ γὰρ τῇ ἀνδρί ἀγαθὰ πάντα τὸν βίον, μηρυκόμενα ἔρια καὶ λίον, ἐπείσσει εὐχρηστα ταῖς χερσὶν αὐτῆς.

12.

13.

Ἡ τοιαύτη ἐν τοῖς τοῦ συνοίκου αὐτῆς κατὰ τῶν νοητῶν ἐχθρῶν ἀγωνίσμασιν, οἷα τινῶν ἀγαθῶν λαπύρων, εὐπορήσει τῶν ἀρετῶν· περιποιεῖται γὰρ ταύτας αὐτῇ, ἐν τοῖς κατ' αὐτῶν τροπαίοις· παρ' ὅλην τε τὴν παρούσαν ζωὴν ἐργαζομένη τό τε δίκην μαλλοῦ τραχὺ τῶν διαφόρων ἐπιτηδεύμάτων τοῦ κατὰ θεῖον βίῃ, καὶ τὴν οἷα λίον λιπυνομένην, ἐν πνεύματι εἰς τὰ νοήματα τῶν ἐν τοῖς οὐσι λόγων φυσικῇ θεωρίᾳ αὐτῶν, ἐχρήσατο τοῦτοις διόντως, ταῖς ἑαυτῶν κατ' ἀρετὴν καὶ γνώσιν ἐνεργείαις, εἰς ἔκφρασιν πάντως τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ κατὰ τὴν τῆς ἀληθείας.

Ἐγίνετο ὥστε ναῦς ἐμπορευμένη μακρόθιν.

14.

Ὁμοιωθῇ νηὶ τοῦ βίῃ τὴν θάλασσαν διαπλύνει, καὶ πραγματοποιεῖται ἐν τῇ παρόντι τῆς πανηγύρεως καιρῷ, τὰ τοῖς δευκαίοις κατὰ τὸ μέλλον ἀποκείμενα ἀγαθὰ.

Συνάγει δὲ αὐτὴ τὸν βίον, καὶ ἀνίσταται ἐκ νυκτῶν καὶ ἔδωκε βρώματα τοῖς ἐν τῇ οἰκῇ, καὶ ἔργα ταῖς θεραπαίναις.

15.

Συλλέγει δὲ ἡ τοιαύτη κατὰ νοῦν τὸν πνευματικὸν πλοῦτον τῆς γνώσεως τοῦ ποιητοῦ, ἐκ τῶν ποιημάτων αὐτοῦ· καὶ πρὸς τὸν πόθον τοῦτου ἐκ τῶν περὶ ταῦτα ἐγείρεται σχίσμων, αἷς ὡς ἐν νυξὶν ἐκίδουσι· τοῦ νοός μῆτε κινουμένου πρὸς γνώσιν, μῆτε ἐνεργούντος τὰς ἀρετάς· καὶ οὕτω πρὸς τὸν θεῖον διεγερθεῖσα πόθον, παρέσχι τῇ μὲν οἰκητηρίᾳ ἑαυτῆς νοῖ, τροφὰς διαφόρων πνευματικῶν θεωρημάτων τοῦ ψυχᾶς περιζήτου θεοῦ λόγου· ταῖς δὲ διακονούσαις τῇ λόγῳ δυνάμει, οἷα ἐπιπαιδεῖσιν αὐτῇ, τῇ τε ἐπιθυμίᾳ καὶ τῇ θυμῷ, τὰς ἐργασίας τῶν

XXIX. ὅπερ ὡς πίστεως τίλος σωτηρία ἐστὶ, πᾶσαν ἄγουσαν καὶ κακίαν διαφυγόν, οἷά περ μὴ διαμαρτήσας Θεοῦ, ἀλλὰ κατὰ γνώσιν καὶ ἀρετὴν τούτου ἐπιτυχών, ὃς ἐστὶν ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ ἀγαθόν· τὸ μὲν ὅταν ἐκ τῆς οὐσίας, τὸ δ' ὅταν ἐκ τῆς ἐνεργείας δοκίμῃ σημαίνεσθαι· ἀτρεπτον γὰρ ἡ ἀλήθεια· εὐαρεστικὸν δὲ τὸ ἀγαθόν.

26. Πολλοὶ θεραπεύουσι πρόσωπα ἡγουμένων· παρὰ δὲ κυρίου γίνεται τὸ δίκαιον ἀνδρί.

Πλείστοι τοὺς προσελθόντας εἰς πρόσωπον θεραπεύειν ἐπιχειροῦσιν· ἐν εὐνοίῳι τούτοις θόξαντες, τὴν εὐμένειαν αὐτῶν ἐπισπᾶσθωνται· παρὰ δὲ τοῦ τὰ πάντα εἰδότες δισπότη τῶν ὅλων Θεοῦ, ἀποδίδεται ἐκάστῳ ἡ ἀνάλογος ἀντιμισθία τῇ διακρίσει αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἔσται τινι ἐξ ὑποκρίσεως ὠφέλεια.

27. Βδέλυγμα δίκαιον, ἀνὴρ ἁθικὸς· βδέλυγμα δὲ ἀνόμῳ κατενύονυσα ὁδός.

Μισητὸς Θεῷ τῷ ἀποθιδόντι ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, ὃ μὴ κατὰ τοὺς νόμους τούτου πολιτευόμενος, ὡς παραβάτης τῶν θείων αὐτοῦ ἐντολῶν· μισητὴ δὲ τῷ παραβαίνοντι ταύτας, ἡ πρὸς σωτηρίαν ἀπαρεγκλίτως ἄγουσα ἐνάρετος πολιτεία, ὡς τραχεῖα τὴ καὶ ἐπίπονος.

* Capitu-
lum XXX.
in capitu-
lo XXIV.
conclusum
iam vidi-
mus.

C A P. XXXI.

Πυναῖκα ἀνδρείαν τίς εὐρήσει.

Σύνοικον, τὴν τοὺς μὲν κατ' ὁδὸν ἄκουσίους πειρασμοὺς γενναίως ὑπομένουσιν, τοῖς δὲ κατ' ἡδονὴν ἄκουσίοις μὴ ὑποπίπτουσιν, τελειοποιὸν σφίαν, σπανίως νοῦς ἀνδρώπινος κτήσεται· ὅτι σπάνιον ἡ τοῦ ἀγαθοῦ κλήσις, καὶ πρόσπαντες καὶ πολὺ τὸ μεθίλλον εἶη καὶ προκαλούμενον.

Τιμιωτέρα δὲ ἐστὶ λίθων πολυτελῶν ἡ τοιαύτη.

Κρίττων δὲ ἀσυγκρίτως πάντων τῶν κατὰ τὸν βίον πολυτιμῶν τε καὶ λαμπρῶν αὕτη ἐστίν.

ρῆτι· ὑπερηγάνους γὰρ ὁ κύριος ἀντιτάσσεται· ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν. XXIX.

Ὅς μερίζεται κλέπτη, μισεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν· ἴαν γὰρ ὅρ- 24.
κῃ προτιθέντος, ἀκούσαντες μὴ ἀγγείλωσι, φοβηθέντες καὶ αἰ- 25.
σχυνθέντες ἀνθρώπους, ὑπεσκέλισθησαν· ὁ δὲ πεποιθὼς ἐπὶ κυ-
ρίῳ, εὐφρανθήσεται.

Ὁ τῷ συλῶντι τὰ ἀλλότρια συνευδοκῶν, ἡ καὶ συμπτρά-
των, τούτῳ ταῦτα συμμεριζόμενος, 7ῃ ἰδίᾳ ἐπιβυλεύει ψυχῇ,
αὐθαίρετῳ γνώμῃ ταύτην παραδιδούς εἰς ἀπώλειαν· εἰ δ' οὗτοι,
ἔρκοις ἀλλήλους καταδισμῆσαντες μὴ δημοσιεύσαι τὸ τοιοῦτον
σκαώρημα, καὶ τὰς ἐπὶ κακῷ συνωμοσίας τηρήσαντες, μὴ τοῦ-
το ἀνακαλύψῃσι, δεδοικότες μήπως φανερωθῶντες, τῇ παρ' ἄν-
θρώπων προσήκουσῃ τιμωρίᾳ, καὶ αἰσχύνῃ ὑποπέθωιν, ἡπατή-
θωσαν· διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν, τὸν ἀποκείμενον αὐτοῖς ψυ-
χικόν τι καὶ σωματικόν κίνδυνον ἐκφυγεῖν μὴ θελήσαντες· ὁ δὲ
θαρρῶν ἐπὶ τῷ παντοδυνάμῳ θεῷ, καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου φόβου
καταφρονῶν, χαρήσεται τῆς κατὰ ψυχὴν καὶ σῶμα βλάβης ἀπαλ-
λαγῆς· καὶ γὰρ ὁ πρὸ 7ῶν ἐλέγχων τὸ οἰκτεῖον ἀμάρτημα ἐξο-
μολογούμενος, οὐ μόνον τοῦ ψυχικοῦ κινδύνου, ἀλλὰ καὶ τοῦ
σωματικοῦ, εἰ πρόκειται, ἀπαλλάττεται.

Ἀσίβεια ἀνδρὶ δίδωσι σφάλμα· ὅς δὲ πέποιθεν ἐπὶ τῷ θε-
σπέτῳ, σωθήσεται.

Τὸ μὴ πιμᾶν τὸν θεόν, ἐν 7ῷ μὴ προκρίνειν πάντων τὴν
αὐτοῦ εὐαρίστησιν, ρηθὲ θαρρεῖν ἐπ' αὐτῷ ἐν πᾶσι 7οῖς ἐγ-
χειρήμασιν, προξενεῖ 7ῷ κατὰ θειορίαν ἢ πράξιν καρτερώς ἐπι-
χειροῦντι, γνώσιν ἢ ἀρετὴν κατορθοῦν, παρασφαλᾶναι εἴτε τῆς
ἀληθείας εἴτε τοῦ ἀγαθοῦ· τῆς μὲν, εἰπερ εἴη τὸ ἐγχείρημα θειω-
ρητικόν, ὅτι τέλος ἡ ἀλήθεια τῶν γνωσῶν, ὡς ἀλάθετον γνω-
στόν· τοῦ δὲ, εἰπερ εἴη πρακτικόν, ὅτι τέλος τῶν πρακτικῶν
τὸ ἀγαθόν, ὡς ἐσχατον ὀρεκτόν· ὁ δὲ θαρρῶν ἐπὶ τῷ κυριεύοντι
πάντων θεῷ, ὡς τοῦτον ἐν ᾧ πᾶσι προτιμῶν, καὶ σπεύδων ἐπὶ
πᾶσι τούτῳ εὐαρεσιεῖν, μετὰσχῃ τῶν ὑπὲρ φύσιν αὐτοῦ ὠρεῶν

XXIX. Ἐάν τις ἄνδρα ταχὺν ἐν λόγοις, γίνωσκει ὅτι ἐλπὶδα ἔχει
20. μᾶλλον ὁ ἄρρων αὐτοῦ.

Ἐάν τις αἰσθῇ τινὰ ἀπειρισχέπτως φθειγγόμενον, γίνωσκει ὅτι πλείον ἑλπίς ἐστὶ τὸν μὴ φέροντα νόησιν, ταύτης παρ' ἄλλου τυχεῖν· ὁ γὰρ ἐν ταῖς ὁμιλίαις προπετὴς, νομίζων πάντα γινώσκειν, παρ' ἑτέρου τὸ καλὸν μαθεῖν οὐκ ἀνίχεται.

21. Ὅς κατασπαταλᾷ ἐκ παιδὸς, οἰκίτης ἔσται· ἔσχατον δὲ ὀδυνηθήσεται ἐφ' ἑαυτῷ.

Ὅς τις μὴ τῆς προσηκούσης ἀξιούμενος ἀγωγῆς, παιδόμενος τῶν κατ' αἰσθήσεων ἡδέων κατατρυφᾷ, δοῦλος ἔσται πάντως τῶν παρὰλόγων παθῶν· ἐν συναισθήσει δὲ γινόμενος ἐν τῇ τέλει, ἀλγήσει εἰς ἑαυτὸν μεταγινώσκων ἐφ' οἷς κακῶς τὴν οἰκίαν ζωὴν κατασφάλωσιν, εἰς μὴδὲν δέον ταύτη χρυσάμενος.

22. Ἄνθρωπος θυμώδης, ὀρύσσει νεῖκος· ἄνθρωπος δὲ ὀργίλος, ἐξώρυξεν ἑμαρτίαν.

Οὗ τινος τὸ περιτάρδιον αἷμα εἰσθε ζεῖν δι' ὑπολήψεις κακῶν, ὁ τοιοῦτος ψηλαφᾷ φιλονεικίαν· ὁ δ' εἰσθῶς ἔχειν τὸν θυμὸν ἐνεργούμενον, ἐν τῇ δι' ἑαυτοῦ ἢ δι' ἑτέρου τὸν λειψυπόκοτον ἀμύνασθαι, τὰ τοῦ τριμεροῦς τῆς ψυχῆς παρὰπτώματα ἐξικάλυψεν· ἐάν γὰρ μὴ τις ἐμμερὸν λογισμῷ τῶν κατ' ἐπιθυμίαν παθῶν ἐγκρατεύοιτο, οὐχ' ὑπομένει κατὰ θυμὸν ἀνδρείως τὰ ἐλβερεῖν· ὁ δὲ τὸν λυπήσασθαι ἀμυνόμενος, μὴ ὑπομένων αὐτὰ, ἐλέγχεται μὴ τῶν κατ' ἐπιθυμίαν παθῶν ἐγκρατεύόμενος ἐμμερὸν λογισμῷ.

23. Ὑβρις ἄνδρα ταπεινοῖ· τοὺς δὲ ταπεινόφρονας ἱερίδι δόξη κύριος.

Τὸν γυναικίως τὰ κατ' ἐλλείψιν τῆς ἀρετῆς πάθη καταπαλαίσαντα, ἔστιν ὅτι τὸ κατ' ὑπερβολὴν ταύτης ὕβριτικὸν τῆς ὑπερηφανίας πάθος, τοῦ τῆς παρὰ θεῷ τιμῆς ὕψους κατὰγει· τοὺς δὲ τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας ἐπιγνώμονας, καὶ μετρίοφρονες, στεριάζει ἡ ἐνυπόστατος τοῦ θεοῦ σοφία καὶ δύναμις, τιμίους τούτους διατηροῦσα τῇ σωστικῇ τοῦ παναγίου πνεύματος χά-

λῶν μέψειαν τούτοις ὑπάρχων παραίτιος· ἐπειδὴ μὴ τῆς προσ- XXIX.
 ηκούσας παιδείας τετύχηκε παρ' αὐτῶν.

Πολλῶν ὄντων ἀσεβῶν, πολλὰ γίνονται ἁμαρτίαι· οἱ δὲ δι- 16.
 καιοὶ, ἐκείνων πιπτόντων, κατὰφοβοὶ γίνονται.

Τῶν πολλῶν μὴ δι' ἀγαθοεργίας τιμώντων θεόν, πολλὰ τού-
 τῳ μὴ ἀρέσκοντα πράττονται· τούτους δὲ οἱ ἁμάρτωες πολιτευό-
 μνοι ἐλπεύοντες τοῦ πτώματος, ἑαυτοὺς τῷ θεῷ φόβῳ κατασφα-
 λίζονται, ὥστε μὴ τοῖς ὁμοίοις περιπεσῇ.

Παίδευε υἱόν σου, καὶ ἀναπαύσει σε· καὶ δώσει κόσμον τῇ 17.
 ψυχῇ σου.

Ἄγε τὸν σὸν παῖδα ψυχωφιλῶς, ἂν τε σαρκικός εἴη ἂν τε
 πνευματικός, ἀγνοίας καὶ κακίας ἐπιπόνως καὶ αἰρῶν αὐτόν· καὶ
 διαπαύσει σε, πληρῶν τὸ ἐπ' αὐτῷ τὰ τῆς ψυχῆς σου βου-
 λήματα· καὶ προσάψει αὐτῇ ὡς κίτις τὴν ἐφ' ἑαυτῷ ποικίλιαν
 τῶν ἀρετῶν.

Οὐ μὴ ὑπάρξῃ ἐξηγητὴς εἶναι παρανόμῳ· ὁ δὲ φυλάσσω τὸν 18.
 νόμον, μακαριστός.

Οὐκ ἔσται ἑρμηνεὺς τῶν νομίμων πᾶντως διαγμάτων τοῦ
 πνεύματος, λαὸς εἴτε κακίας καὶ ἀγνοίας θαλεύοντι, καὶ μηδέ-
 λως παραδειχομένοι τὸν νόμον τοῦ πνεύματος· οἱ γὰρ μὴ τοῦτον
 παραδειχόμενοι, οὐκ ἂν διεθῶν τῆς αὐτοῦ ἐξηγήσεως· ἵνα καὶ
 ἐξηγητὴν αὐτοῦ ἐξῇσι· διὸ τὸ σκότος τῆς ἀγνοίας περιεκείμενοι,
 τῷ ὀλίθῳ τῆς κακίας περιπίπτουσιν· ὅς δὲ τῶν ἀνθρώπων, τὸν
 τοιοῦτον νόμον τηρεῖ, ἀνώλεθρός ἐστιν, ὡς τῷ θανάτῳ τῆς ἁμαρ-
 τίας ἀνάλωτος.

Λόγοις οὐ παιδευθήσεται οἰκίτης σκληρός· ἐὰν γὰρ καὶ νοή- 19.
 σῃ, ἀλλ' οὐχ' ὑπακούσεται.

Ὡς περ μόνους ῥήμασι σκωπτικοῖς, δοῦλος ἀπειθὴς οὐ διαρ-
 θωθήσεται· εἰ γὰρ καὶ γνῷ τὸ καλόν, οὐ πεισθήσεται τοῦτο
 ποιῆσαι, ἀλλὰ διεθῆσεται καὶ πληγῶν, ὥς γενέσθαι πρὸς τοῦ-
 το καταπειθὴς, οὕτω καὶ ὁ πρὸς τὰς δεσποτικὰς, καὶ θείας ἐν-
 τολὰς σκληρυνόμενος, καὶ μὴ ὑπακούων αὐταῖς, ἀκυσίων διεθ-
 ῆσεται πόνων πρὸς τὴν ἐργασίαν αὐτῶν.

XXIX.

Ἡ ψυχὴ μετὰδιδούσα ζωῆς τῇ σαρκί, ἕσπαιται μὲν αὐτὴν ὥς τι χρεὸς τὸ συνεργεῖσθαι παρ' αὐτῆς πρὸς τὰ κάλλιστα· οὐ βούλονται δὲ ὅλως μερίμναις δι' αὐτὴν περισπᾶσθαι τισὶν· αὐτὴ δὲ ἡ σὰρξ, χρῆζει μὲν τῆς παρὰ τῆς ψυχῆς προνοίας, πρὸς τὴν ἑαυτῆς σύσταςιν· ἀπαναίνεται δὲ ὑπέκειν ὅλως αὐτῇ πρὸς τὴν τῶν θείων ἐντολῶν ἐργασίαν, διὰ τὸ ταύτης ἐπίπουνον συνελθασὼν οὖν ἀλλήλαις, τῆς μὲν ψυχῆς τῇ σαρκί, πρὸς τὸ περιποιεῖσθαι αὐτῇ διατροφάς, καὶ σκεπάσματα τὰ μόνον ἀναγκαϊότατα· τῆς δὲ σαρκὸς τῇ ψυχῇ, εἰς τὸ ὑπέκειν ταύτῃ πρὸς πρᾶξιν τῶν ἀρετῶν, ἀμφοτέρως προνοητικῶς ἐπιβλέπει ὁ δεσπότης πάσης τῆς νοπτῆς καὶ τῆς αἰσθητῆς κτίσεως, χορηγῶν αὐταῖς τὰ ἑκατέρω πρὸς σωτηρίαν πρόσφορα.

14. Βασιλεὺς ἐν ἀληθείᾳ κρίνοντας πτωχοὺς, ὁ θρόνος αὐτοῦ εἰς μαρτύριον κατασταθῆσεται.

Ὡςπερ βασιλεὺς γενὸς κατὰ τὰς ψυχικὰς διαθέσεις, τοὺς ὑπ' αὐτὸν κρίνοντας, καὶ οὐχὶ κατὰ τὰς φαινόμενας ἀξίας, κἄν τούτων ὑπάρχοντας τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἰνδεῖς, τὸ βασιλικὸν τοῦτον ἀξίωμα, ὅπερ ὁ θρόνος παραδηλοῖ, εἰς ἐλεγχον ἔσται τῶν τε ἀγαθῶν, καὶ τῶν μὴ τοιούτων, οὕτω καὶ τοῦ ἡγεμόνος (νοῦ) μὴ πρὸς τὰ φαινόμενα κάλλη, ἀλλὰ πρὸς τὰ ἀφανῆ βλέπωντος, καὶ τὰ ὄντως ἀγαθὰ τῶν νομιζομένων προκρίνοντας, ἢ κατὰ τῶν πᾶσιν ἐξουσία τοῦτου, ἢ τις τοῦ παναγίου πνεύματος χάρις ἐστὶ φῶς ὑπάρχουσα γνώσεως λόγοις διδασκαλικοῖς διελέγξει τό τε ἀγαθόν, καὶ τὸ πονηρόν.

15. Πληγαὶ καὶ ἐλεγχοὶ διδώσι σοφίαν· παῖς δὲ πλανώμενος, αἰσχύνη γονεῖς αὐτοῦ.

Τιμωρίαι υἱῷ πάντως παρὰ πατρός ἐπαγόμεναι, καὶ λόγοι μετὰ παρρησίας φανεροῦντες τὰ αἰτία τῶν τιμωριῶν ἁμαρτήματα, καὶ καταισχύνοντες αὐτὸν πρὸς διόρθωσιν, ἀληθείας γνῶσιν τοῦτῃ χαρίζεται· υἱὸς δὲ, τῆς ἀληθείας ἀποπλανώμενος, καὶ τῶν ὄντως ἀγαθῶν τὰ νομιζόμενα προτιμώμενος, ἐκ τοῦ πρᾶττειν τὰ παράλογα, τοὺς ἰδίους καταισχύνει γεννήτορας, πολ-

κρατεῖσθαι· τὸν δὲ θυμὸν, τὰ ἔδυναρὰ ὑπομένειν· ὁ δὲ 7ε· **XXIX.**
κακίας ἐργάτης, εἰκὴ κατ' ἀδελφοῦ ὀργιζόμενος, ἐμπαίζεται ὑπὸ
τοῦ σατανᾶ· καὶ οὐχ ὑποτίλλεται λόγων τὰ πλῆττοντα ψυχᾶς,
καὶ εἰς μῖσος ἑαυτοῦ αὐτὰς διεγείροντα.

Ἄνδρες αἱμάτων μέτοχοι, μισήσασιν ὅσιον· οἱ δὲ εὐδαίεις ἐκ- 10.
ζητήσουσι ψυχὴν αὐτοῦ.

Οἱ ὡς τοῖς ἀνομίαις ἐργάταις, τοῖς ἀδελφοῖς ἐπιτιθέμενοι καὶ
ῥαίρειν τούτους ἀπανθρώπως ἐπιχειροῦντες, τὸν ὑπὲρ τῆς σω-
τηρίας μὴ δ' αὐτῆς φειδόμενον τῆς ζωῆς, ἀποσραφήσονται, ἐπι-
δὴ ἀντισπράττει αὐτοῖς· οἱ δ' εὖ τιθίμενοι τὰ ἑαυτῶν, κατα-
λαβεῖν σπύσσει μμμητικῶς, τὴν κατὰ ψυχὴν κεκρυμμένον τού-
του διάδισιν.

Ὅλον τὸν θυμὸν αὐτοῦ ἐκφέρει ἄφρων· σοφὸς δὲ 7αμιεύεται 11.
κατὰ μέρος.

Ὁ μὴ κατὰ λόγον τὸ τῆς ψυχῆς ἄλογον μέρος καθυποτάσ-
σων, μὴ φέρων ὅποιον ἂν εἴη τὸ παρά τινος ἐπισυμβαίνειν αὐτῷ
θλιβερόν, ὀργίλοις ῥήμασί τι καὶ ἔργοις αὐτοῖς, φανοῖσι ὅσων ἔχει
τὴν ὀρεξίν τῆς κατὰ τοῦ λυπήσαντος τούτου ἀντιλυπήσεως· ὁ δὲ
τὸ νοερόν τῆς ψυχῆς ὅμμα τῇ χάριτι τοῦ παναγίου πνεύματος
πιφωτισμένος, καὶ τὸ θίον ὁρῶν, λόγῳ τὸν θυμὸν ὑποτάσων,
συτίλλει τούτον κατ' ἕκαστον τῶν θλιβερῶν, οἷα πᾶσι τούτοις
γενναίως ἐγκαρτερῶν.

Βασιλῆως ἐπακούοντες λόγον ἄδικον, πάντες οἱ ὑπ' αὐτὸν 12.
παράνομοι.

Ὡσπερ τινος βασιλεύοντος ἀνθρώπων, παραδεδωμένου ὑπο-
θήκην τῷ δικαίῳ ἀντίκειται, οἱ ὑπ' αὐτὸν αὐτῷ ὑπακούοντες,
τὸ παράλογον διαπράττονται, οὕτω καὶ τοῦ πασῶν τῶν ψυχι-
κῶν δυνάμεων ἡγεμονεύοντος νεῦ, ὑποκύπτοντες τῇ ἀντιθέτῃ τῇ
θεῖᾳ ἐντολῇ ὑποθήκῃ τοῦ σατανᾶ, πᾶσαι αἱ εἰρημίαι δυνά-
μεις τὴν εἰρημίαν ἐντολὴν παραβαίνουσι, τὸ κακὸν ἐργαζόμεναι.

Δανιστοῦ καὶ χρωφιλίτου ἀλλήλοισι συνέλθόντων, ἐπισκο- 13.
πὴν ἀμοιρίων ποιεῖται ὁ κύριος.

XXIX. βῆναι περὰ τοῦτ᾽ ὅν ἐπιβουλευόμενον, ἄθληον, ὡς παρὶ 7ῃ κρίσει κείμενον τοῦ Θεοῦ· τὸ δ' ἐντεῦθεν αὐτόν ὑπ' ἑαυτοῦ τὰ μέγιστα καταβλάπτεισθαι, πρόσθλον· οἷα Θεοῦ τῆς αὐτοαγάπης κατὰ διάθεσιν ἀριζήμενον, καὶ τῇ ἀνδρωποκτόνῃ σατανᾷ προσελίμενον.

6. Ἀμαρτάνονται ἀνδρὶ, μεγάλη παγίς· δίκαιος δὲ ἐν χειρὶ, καὶ ἐν εὐφροσύνῃ ἔσται.

Τῷ μὲν πταίοντι κατὰ τὸ παραβαίνειν τὰς Θείας ἐντολὰς ἀνδρῶν, μεγάλη τιμωρία ἔσται κατὰ τὸ μέλλον, ἢ ἀπὸ Θεοῦ, τοῦ ἐσχάτου ὁρίκτου, ἐκπτώσις· τῷ δ' ἀμίμπτως κατὰ τὰς αὐτοῦ ἐντολὰς πολιτευομένῳ, ἀγαλλίασις καὶ ἀπόλαυσις, ἡ ἐπιτυχία, τοσοῦτον ἡ ἀποτυχία λυπεῖ.

7. Ἐπιστάται δίκαιος κρίνειν πτωχοῖς· ὁ δὲ ἀσιβῆς οὐ νοεῖ γνῶσιν· καὶ πτωχῷ οὐχ ὑπάρχει νοὺς ἐπιγνώμων.

Οἶδιν ἀπταιζῶς ὁ τὸν Θεὸν ἔργοις δικαιοσύνης τιμῶν, ἀποδιαστίλλειν τῶν κρειττόνων τὰ χειρόνα, οἷα διαγινώσκων ἀπὸ τῆς πείρας τοῦ ἀγαθοῦ τὸ τούτῃ ἐναντίον κακόν· ὁ δὲ μὴ οὕτω τοῦτον τιμῶν, τὰ ἀπὸ τούτου μακρύνοντα διανοήματα τοῦ ἀρχικάκου ἔχθρου ἀγνοεῖ, καὶ τούτοις ὑλίσταται πρὸς ἀπώλειαν· καὶ τῷ ἐντεῦθεν κατὰ γνῶσιν πτωχύνοντι, οὐκ ἔστι νοὺς ἐπιγινώσκων τὸν κύριον ἀγαθόν· ἄλλὰ διαβάλλων αὐτόν ὡς σκληρόν, διὰ τὸ ἐπίπονεν τῆς ἐργασίας τῶν αὐτοῦ ἐντολῶν.

8. Ἄνδρες ἄνομοι ἐξέκαυσαν πόλιν· σοφοὶ δὲ ἀπέστρεψαν ὄργην.

Οἱ παρὰ τὴν Θείαν ἐντολὴν, ὡς ἐν τινι πόλει τῇ ψυχῇ θρασείως στριφόμενοι λογισμοὶ, κατ' ἀνθρώπων ταύτην ἐξέμηναν· τούτους δὲ οἱ Θεῖοι φόβῳ ἐν αὐτῇ κινούμενοι, εἰς γαλήνην μετέστρεψαν, εἰρηνοποιήσαντες αὐτήν, καὶ τὸν τάραχον τοῦ θυμοῦ κατασβέσαντες.

9. Ἄνθρωπος σοφός, κρίνει ἔθνη· ἄνθρωπος δὲ φαῦλος ὀργιζόμενος, καταγελᾶται, καὶ οὐ καταπτήσκει.

Ὁ Θεῖος φόβος, ὅς ἀρχὴ σοφίας ἐστὶ, τὸ ἀγαθὸν ἐργαζόμενος, κολάζει τὰ ἀλλόφυλα πάντα, τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὸν θυμὸν κατὰ λόγον κείδοντα, τὴν μὲν ἐπιθυμίαν, τὸν ἔθουδον ἐγ-

αὐτῶν λύπης ἀφορμὴν εὐλογον ἔχοντες· εὐφραυνόμενοι δὲ πάλιν XXIX.
ἀρχηγῶν κρατούντων τυραννικῶς, καὶ μὴ δι' ἀγαθῶν ἔργων τι-
μῶντων θεῶν, στενάζουσιν οἱ γενναίως τὰ πικρὰ αὐτῶν αὐτοῖς
ἐπερχόμενα λυπηρὰ φέροντες.

Ἄνδρὸς φιλεῦντος σοφίαν, εὐφραίνεται πατὴρ αὐτοῦ· ὃς δὲ 3.
ποιμαίνει πόρνas, ὑπολεί πλοῦτον.

Τοῦ γενναίως τὰ πάθη κατὰ πράξιν καταπαλαίσαντος, πο-
δοῦντος γινῶναι τὴν αἰτίαν τῶν ὅλων σοφίαν, κατὰ τὴν ἐν πνεύ-
ματι φυσικῇ θεωρίαν τῶν ὄντων, καὶ οὕτω πρὸς σωτηρίαν ἐπι-
γομένου, χεῖρει διὰ φιλανθρωπίαν ὁ τοῦτον κατὰ χάριν υἱοθε-
σάμενος πανοικτίρμων θεός· ὁ δ' εἰς ἐπιθυμίας ἀλλοκότους προ-
πορεύμενος ἑαυτοῦ, κἀντεῦθεν τὰς πόρνas τοῦ λόγου νευρούσας αἰ-
σθήσεις ταῖς ἐμπαθείαις ἐκτρέφων, ζημιούται τὸν κατὰ γνώσιν
καὶ ἀρετὴν πνευματικὸν πλοῦτον.

Βασίλευς δίκαιος, ἀνίστησι χώραν· ἄνθρωπος δὲ παράνομος κα- 4.
τασκάπτει.

Ὁ τοῦ παντός δισπότης καὶ δίκαιος τῶν ὅλων κριτὴς θεός,
τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος τοῦ κατὰ ἁμαρτίαν ἐγείρει θανάτῳ, πρὸς
ἐργασίαν τῶν αὐτοῦ ἐντολῶν, ταῖς τε τῶν κολάσεων ἀπειλαῖς,
καὶ ταῖς ἐπαγγελίαις τῶν ἀγαθῶν· ὁ δὲ τὸν λόγον, κατὰ ὃν γί-
γονε, παραβᾷς δαίμων, τῇ καταγγελτικῇ τοῦ θεοῦ θελήματος
δυνάμει, ἣν παρὰ θεοῦ ἔλαβε παραχρῶμενος, κἀντεῦθεν ὡς ἰσχυ-
ρὸς τοῦ κακοποιεῖν τοὺς ἀνδραγαθῶν γνώμῃ πειδομένους αὐτῷ,
ἀντὶ τοῦ συνειργεῖν εἰς τὴν κατὰ θεὸν ἡμετέρων οἰκοδομήν, καθαί-
ρει τῇ κατ' αἰσθασιν ἀπατηλῇ καὶ προσχαίρως ἑορᾷ.

Ὁς παρασκευάζει ἐπὶ πρόσωπον τοῦ ἑαυτοῦ φίλου δίκτυον, 5.
περιβάλλει αὐτὸ τοῖς ἑαυτοῦ ποσίν.

Ὁς δολίως ἐπιβουλεύων τῇ ἀγαπῶντι αὐτὸν, λάθρα πλίκει
κατ' αὐτοῦ βλάβην σώματος, ὃ ἐστὶ πρόσωπον τῆς ψυχῆς ὡς ταύ-
τας χαρακτηριστικόν, κατ' ἐνέργειαν ἑαυτοῦ προηγουμένως τὴν
τοιούτου περιτίθησι βλάβην κατὰ διάνοιαν· ἥς τοῖς κινήμασιν,
ὡς τισὶ ποσὶ διέκει κατὰ ψυχὴν πρὸς ἀπώλειαν· καὶ τὸ μὲν βλα-

XXVIII. Ὁ δίδωσι πτωχοῖς, οὐκ ἐνδεηθήσεται· ὃς δὲ ἀποτρέφει τὸν ὀφθαλμὸν αὐτοῦ, ἐν πολλῇ ἀπορίᾳ ἔσται.

27.

Ὅς χρημάτων καὶ διδασκαλίας ἀφθόνης τοῖς χρηζούσι μεταδίδωσιν, οὐδενὸς τούτων γενήσεται ἐνδεής, ἑκατονταπλασίονα ὢν μεταδίδωκεν ἄλλοις λαμβάνων παρὰ Θεοῦ· ὃς δὲ τούτων ὑπερ-
ορεῖ, καταφρονῶν τῆς κατὰ σῶμα καὶ ψυχὴν σωτηρίας αὐτῶν, πάντων καὶ οὗτος ἴων πρὸς σωτηρίαν ὑπάρξει κατὰ πολὺ ἐνδεής· ἐπειδὴ τοὺς ὁμοφυεῖς οὐκ ἤλεσεν, οὐδ' αὐτὸς ἐλευόμενος παρὰ τοῦ Θεοῦ.

28.

Ἐν τόποις ἀσεβῶν στένουσι δίκαιοι· ἐν δὲ τῇ ἐκείνων ἀπω-
λείᾳ, πληθυνθήσονται δίκαιοι.

Ἐν ταῖς χώραις τῶν μὴ δι' ἀγαθοεργίας τιμώντων Θεὸν ἡγι-
μόνων, βλεβόμενοι ρενάζουσιν οἱ ἀμέμπτως πολιτευόμενοι· ὅπο-
ταν δὲ ψῆφον δικαίᾳ Θεοῦ παραδοθῶσιν οἱ τοιοῦτοι ἀρχεργοὶ ὀλί-
θρων, καὶ τιμώντες τὴν ἀρετὴν, εἰς πλεῖθος ἐπιδύσασιν οἱ ἐνά-
ριτοι· ἐπειδὴ φιλεῖ ὡς τὰ πολλὰ τὸ ὑπάκουον συνεξομοιοῦσθαι τοῖς
ἀρχουσιν.

C A P. XXIX.

v. 1. **K**ρείσσων ἀνὴρ ἐλέγχων, ἀνδρὸς σκληροτραχήλου· ἑξαπίνης γὰρ
φλιγομένου αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἴσας.

Εἰ καὶ ἀνεπιστημόνως ποιεῖ ὁ ἐλέγχων τὸν ἀκαμπῆ τε καὶ
ἀνυπότακτον, εἰς τὸ κατ' ἑαυτοῦ μῖσος διεγείρων αὐτόν, καὶ
βλάπτων μᾶλλον ἢ ὠφελῶν, ἀλλ' ὅμως τούτῃ καλλίων ἐστίν, ὡς
ἐλέγχους ἀκούσαι ὁ ἀπειθεὶς, καὶ πρὸς ὀργὴν εὐθὺς δι' οἰκτίαν
αὐθαδέειαν ἐμπυρούμενος, οὐδεμιᾶς θεραπείας ἐπιβουλήναι τοῦ
πρὸς τὸν ἐλέγχοντα μίσους.

2.

Ἐγκωμιαζομένων δικαίων, εὐφρανθήσονται λαοί· ἀρχόντων
δὲ ἀσεβῶν, στένουσιν ἄνδρες.

Ἐπαινουμένων ἀρχηγῶν, ἀπονειμόντων τὸ κατ' ἀξίαν ἐκάστη
τῶν ὑπ' αὐτοῦς, χρηρῆσονται οἱ τούτοις ὑπῆκοοι, μηδεμίαν ἐξ

Ὁ τὸν ἄνω ὁρῶντα πρὸς κύριον, καὶ πεκτημένον τὸν φό- XXVIII.
βον αὐτοῦ, κἀντεῦθεν σοφίας μὴ ἀμοιροῦντα, ἀπελέγχων μετὰ
διαβίσεως ἀγαθῆς, ἐν οἷς ὁρᾷ τοῦτον ὡς ἄνθρωπον ἐνδιοντά
που τοῦ πρίποντος, εὐχαριστῆσεται παρ' αὐτοῦ πλὴν τοῦ κο-
λακεύοντος· ὡς τοῦ κατὰ δρόμου αὐτῷ συνεργός.

Ὁς ἀποβάλλεται πατέρα ἢ μητέρα, καὶ δοκεῖ μὴ ἁμαρτά- 24.
ναι, οὗτος κοινωνός ἐστιν ἀνδρός ἀσεβοῦς.

Ὁς ἀδεύει τὸν ἑαυτοῦ κατὰ χάριν πατέρα θεὸν δι' ἀπειρίαν,
ἢ τὴν κατὰ ψυχὴν τροφὴν ἑαυτοῦ διδασκαλίαν, διὰ τὴν τῶν
θεῶν ἐντολῶν παράβασιν, καὶ οἰεται μὴ ποιεῖν κακόν, ὁ τοιοῦ-
τος ὅλης τῆς κηκίας μεταλαμβάνει τοῦ ἰσχυροῦ πάσῃ κακοποιού-
τος τοὺς ἐκνεύς πειζομένους αὐτῷ δαίμονος, καὶ μὴ τιμᾶν εἰ-
δότος θεόν.

Ἀπιστος ἀνὴρ, κρίνει εἰκῇ· ὁ δὲ σίποιζειν ἐπὶ κύριον, ἐν 25.
ἐπιμελείᾳ ἔσται.

Ὁ περὶ τῆς αὔριον μεριμνῶν, καὶ μὴ πιστεύων τῷ προνοη-
τῇ πάντων θεῷ, μὴδὲ τὰ κατ' ἑαυτὸν τούτῳ ἀνατιθεῖς, ἐπὶ
πράγμασιν ἀδελοῖς κρίνει ματαιῶς, ἐνδείας καὶ γήρους καιρὸν
φανταζόμενος· καὶ ταῦτα τί τίξεται ἢ ἐπιούσα μὴ ἐπιστάμενος,
κἀντεῦθεν τῆς ἑαυτοῦ ἀμελείᾳ σωτηρίας, ἀνηνύτοις φροντίσιν ἐκ-
σχολούμενος· ὁ δ' ἐπ' αὐτὸν ἐλπίζει τὸν τοῦ παντός δεσπότην
θεόν, τῆς παρ' αὐτοῦ προνοίας ἀξιωθήσεται.

Ὁς πίποιει θρασείᾳ καρδίᾳ, ὁ τοιοῦτος ἄφρων· ὁ δὲ πο- 26.
ρεύεται σοφίᾳ, σωθήσεται.

Ὁς ἐπὶ τῇ ἀλογίᾳ ὁρμῇ τῆς ἰδίας ἐλπίζει ψυχῆς, ὁ τοιοῦ-
τος οὐ φέρει νόησιν, τὴν πείθουσιν τὸ μὲν ἐπιθυμητικόν, τοῦ
ὄντως καλοῦ ὀρέγισθαι· τὸ δὲ θυμικόν, τὸ ὄντως κακὸν ἀπο-
στρέφισθαι· ὁ δὲ πρῶτον κατὰ νοῦν, δυνάμει σοφίας τὰς ἰδίων
πραγμάτων αἰτίας ὁρᾷ, καὶ οὕτω κατὰ λόγον, τοῦ μὲν, κατ'
ἐπιθυμίαν ἱρᾷ· τὸ δὲ, κατὰ θυμὸν ἀποστρέφεται, ῥυσθίζεται
τῆς εἰς κρημνούς κακίας καὶ βάρυθρα φερούσας ἀλογίστου φοβᾶς.

XXVIII. τοῖς κατ' ἑλλείψιν τῆς ἀρετῆς ἐνδιατρίβων πάθει· ποτὶ δὲ τοῖς κατ' ὑπερβολὴν, ὡς τινι ἀφύκτῳ βρόχῳ τῇ παγίᾳ ἔξει τῶν τοιούτων παθῶν, συσχιζήσεται πρὸς ἀπώλειαν.

19. Ὁ ἐργαζόμενος τὴν ἑαυτοῦ γῆν, πλησθήσεται ἔρτων· ὁ δὲ διώκων σχολὴν, πλησθήσεται πενίας.

Ὁ περὶ τὴν γιῶδη σάρκα αὐτοῦ, τῇ τῶν ἐντολῶν ἐργασία φιλοπονῶν, τῶν τὴν ψυχὴν στηριζόντων χαρισμάτων τοῦ πνεύματος γενήσεται ἐμπλεις· ὁ δὲ τὸν ἀναιμῆτον βίον παθῶν, οὐδαμῶς ἔσται τούτων ἐπιτυχῆς, καὶ λιμώξει ἰσχυρῶς.

20. Ἀνὴρ ἀξιώσιμος, πολλὰ εὐλογηθήσεται· ὁ δὲ κακός, οὐκ ἀτιμώρητος ἔσται.

Ὁ τῇ κυρίῳ πιστεύων, καὶ τῷ πρὸς αὐτὸν φόβῳ, ἀνεδότως ἐγκατερίων τῷ ἐπιπόνῳ τῆς ἐργασίας τῶν αὐτοῦ ἐντολῶν, ἄξιός αὐτῷ λογισθεῖς τοῦ πιστευθῆναι τὰ ὑπὲρ νοῦν θεῖα τοῦτου μυστήρια, ἀκούσεται παρ' αὐτοῦ τοῦτο εὖ θεοῦλε ἀγαθὶ καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλίγα ἧς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἰσελθεῖ εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου· ὁ δ' ἄπιστος καὶ παραβάτης τῶν αὐτοῦ ἐντολῶν, τὴν αἰώνιον οὐκ ἐκφυέξεται κολασιν.

21. Ὁς οὐκ αἰσχύνεται πρόσωπα δίκαιων, οὐκ ἀγαθός· ὁ τοιοῦτος ψωμοῦ ἄρτου ἀποδώσεται ἄνθρωποι.

Ὁς τὰς ὀφείας τῶν ἀμέμπτως πολιτευομένων οὐχ ὑποτέλλεται, ἀλλ' ἀνερυθριάτως τούτων ὑπερορά, οὐκ ἀγαθός κατὰ γνώμην ἔστιν· ὁ τοιοῦτος γὰρ ἐπὶ βραχεὶ τιμαχίῳ ἄρτου ἀπειμπολήσει ἀνθρώπων τοῖς κατ' ἀρετὴν πόνοις ἀνένδοτον παρορῶν τοῦτον, φειδῆι κλάσματος ἄρτου, γενέσθαι λιμοῦ παρκαλύψα.

22. Σπεύδει πλουτεῖν ἀνὴρ βάσκανος, καὶ οὐκ οἶδεν ὅτι ἐλεῆμων κρᾶθήσει αὐτοῦ.

Σπιδάξει ὁ φθονερός κατέχειν ἃ πεπλούτηκε παρὰ θεοῦ ἀγαθὰ, τούτων ἑτέροις μὴ μεταδιδούς· καὶ ἄγνοεῖ ὅτι τοῖς χρηστοῖς καταβάλλων αὐτὰ, ἐπὶ οὕτω καλῶς ταῦτα οἰκονομεῖ, πλείονα λήψεται· κἄντιυθεν ἐπικρατέστερος τούτου γενήσεται.

23. Ὁ ἐλιγχνων ἀνθρώπων ὁδοὺς, χάριτας ἔξει μᾶλλον τοῦ γλωσσοχρητοῦντος.

Οἳ τινες ἰσχυρότεροι τῶν λοιπῶν θηρῶν λίαν πεινῶν φα-
γεῖν σάρκα, καὶ πλέον αὐτῶν ἄρπαξ λύκος δειψῶν πιεῖν αἷμα,
ἐστὶν ὁ χρημάτων ἄπορον, τυραννικῶς ἄρχει πεινόμενου λαοῦ,
ἀνηλεῶς κατατρίβων καὶ διαφθείρων αὐτοῦς, ὥστε τὰ ἑαυτοῦ
ταμιεῖα πληρῶσαι δεστυρῶν.

Βασιλεὺς ἐνδεὴς προσόδων, μέγας συκοφάντης· ὁ δὲ μισῶν 16.
ἀδικίαν, μακρὸν χρόνον ζήσει.

Ἀπορῶν πλούτου ῥέοντος ἐπιθυμητὴς βασιλεὺς, καταφθεύ-
εται τοῦ οἰκίῃ λαοῦ αἰτιάματα τούτοις προσάπτων, ἃ μὴ ἐπι-
σκυταὶ· ὅς δὲ τὸ πλεονεκεῖν ἀποσρίφεται, ἀνεπιβούλευτον καὶ
τὴν παρούσαν διαβιβάζει ζωὴν, καὶ ἡ αἰώνιος αὐτὸν διαδέχεται.

Ἄνδρα τὸν ἐν αἰτίᾳ φόνου ὁ ἐγγυόμενος, φυγὰς ἔσται, καὶ 17.
οὐκ ἐν ἀσφαλείᾳ.

Ὁ ἐπαγγελλόμενος εἰς τὴν αὖριον παραδοῦναι εἰς νίκρῳσιν
τὸ κατεξαναστὴν φρόνημα τῆς σαρκός, τοῦ φρονήματος τῆς ψυ-
χῆς, καὶ ταύτην τῇ κατ' ἐνέργειαν ἁμαρτίᾳ νικρώσας, ἐκστή-
σεται τῆς παρούσης ζωῆς, καὶ φόβον ἔξει τῆς μελλούσης κολάσεως.

Παίδευε υἱόν, καὶ ἀγαπήσῃ σε, καὶ δώσει κόσμον τῇ σῇ
ψυχῇ· οὐδὲ μὴ ὑπακούσῃ ἔθνη παρανόμῳ.

Ἀφελίμως ἄγε κατὰ ψυχὴν τὸ ἐν κυρίῳ σου τέκνον, ἐπι-
πόνως πολλάκις τῶν ἀπὸ κακίας κηλίδων ἐκκαθαίρων αὐτὸ, καὶ
διατεθήσεται καλῶς περὶ σὲ· καὶ παράσχω τῇ ψυχῇ σου εὐπρέ-
πειαν, τὰ ἐπ' αὐτῇ ταύτης βελέματα κοσμοῦν ἑμπράττως κατ'
ἀρετὴν· οὐ γὰρ τῷ μὴ τὸν λόγον, καὶ ἐν ἐκτίσθῃ, τηρήσαντι
πλήθει τῶν δαιμόνων ὑποταγήσῃσαι, ἀλλὰ ταῖς σαῖς ὑποθήκαις
τῆς ἐπιστημῆς αὐτῶν ἀποστάν, εἰς Θεὸν καταφύγῃ τὴν σκέψιν
τὴν κραταιάν.

Ὁ πορευόμενος δικαίως βεβηρωθήσεται· ὁ δὲ σχολιαῖς ὁδοῖς 18.
πορευόμενος ἐμπλακθήσεται.

Ὁ μὲν τῆς εὐθείας τρίβου τῶν ἀρετῶν μηδαμῶς ἐκτρέπο-
μενος, πεπλούτακε τὴν βίαν βεβήθειαν· δι' ἧς τὰς τοῦ διαβό-
λου παγίδας ἐξέφυγεν· ὁ δὲ ταύτης ἐκτρέπόμενος, καὶ ποτὲ μὲν

XXVIII. λαμβάνων τῶν κεκομφευμένων λόγων τούτου τὴν ἐννοίαν, εἰς μηδὲν χρησιμεύσαν, καταμύμπεται τούτῳ, ὡς τοῖς εἰς αἴρα εἰκασμένοις λόγοις ἐναμβρυνομένου, καὶ ταῖς στροφαῖς ἐγκαλλυπίζομένου τῶν λήξεων.

12. Διὰ βοήθειαν δικαίων, πολλὴ γίνεται θόξα· ἐν δὲ τόποις ἀσεβῶν ἀλίσκονται ἄνθρωποι.

Διὰ τὴν παρὰ τῆς θείας χάριτος βοήθειαν τῶν ἐν φωτὶ γνώσεως προκρινόντων τὰ αἰώνια τῶν προσκαίρων, καὶ πολιτευομένων ἀμείψτως, πολλὴ ἀναπέμπεται θόξα θεῷ παρὰ τῶν τὰ καλὰ τούτων ἔργα ὁρώντων, καὶ γινωσκόντων ὅτι χωρὶς αὐτοῦ οὐδὲν οὗτοι δύνανται ποιεῖν· ἐν δὲ ταῖς τῆς ἀγνοίας καὶ τῆς κακίας ἔξεις τῶν μὴ δι' ἀγαθοεργίας τιμώντων θεόν, κατακρατεῦνται οἱ τῶν αἰωνίων ἐπίλανθανόμενοι, καὶ ἀνθρωπίνως φρονούντες τὰ πρόσκαιρα.

13. Ὁ ἐπικαλύπτων ἀσέβειαν ἑαυτοῦ, οὐκ εὐδοχεύεται· ὁ δὲ ἐξηγούμενος ἐλέγχους, ἀγαπηθήσεται.

Ὁ τὰ μὴ τιμῶντα θεόν οἰκτεῖ ἔργα ἀρνούμενος, οὐκ εἰς ἅπαν λαθεῖν δυνατὸν· καὶ γὰρ ἀνθρώπους πολλάκις ἐν τῷ μὴ ὁμολογεῖν ἀποκρύψεται, ἀλλ' οὐ λήσεται καὶ τὸν ἀλάττητον ὀφθαλμὸν τοῦ θεοῦ, ὃς ἀποδιδώσειν ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· ὁ δ' ἀπαγγέλλων αὐτὰ κατὰ μέρος τοῖς τούτον ἐλέγχουσιν, οἷα ἐπιγνώμῃς μεταμιλόμενος, εἰ καὶ μὴ ἀρετῇ παρ' ἀνθρώπων, παρὰ θεοῦ καθαρὸς ἀρετῇσεται.

14. Μακάριος ἀνὴρ, ὃς καταπτύσει πάντα δι' εὐλάβειαν· ὁ δὲ σκληρὸς τὴν καρδίαν, ἐμπεσιεῖται κακοῖς.

Εὐάρεστος θεῷ ἄνθρωπος, ὃς μὴ τινας πράγματα καταφρονεῖ, διὰ τὸ φεύγειν μὲν τὰ ψυχὴν βλάπτοντα, ἀντιποιεῖσθαι δὲ τῶν σωζόντων αὐτὴν, φόβῳ τοῦ μὴ εἰς κόλασιν ἐμπεσεῖν, ἢ τῆς βασιλείας ἀποπισεῖν· ὁ δ' ἀπαράδεκτος τοῦ θεοῦ φόβου κατὰ ψυχὴν, εἰς ἀμαρτήματα περιπίσῃ, αἰωνίαν τούτῳ ἐπάγοντα κόλασιν.

15. Λέων πεινῶν, καὶ λύκος διψῶν, ὃς τυραννεῖ πτωχὸς ὢν ἔθνους πενιχροῦ.

Ὁ πληθύων τὸν πλοῦτον αὐτοῦ μετὰ τέκνων καὶ πλεονασμῶν, **XXVIII.**
τῷ ἰλιούντι πτωχοῦς συνάγει αὐτόν. 8.

Ὁ αὐξάνων τὴν κατὰ γνώσιν καὶ ἀρετὴν πνευματικὸν πλοῦτον αὐτοῦ, ἐν τῷ διδασκαλικῷ τούτῳ μεταδιδόναι τοῖς χρήουσι, καὶ καρπίζεσθαι τὴν ἀπὸ τούτων ὠφέλειαν, κἀντιῦθεν πολλαπλασιάζειν αὐτόν, συγκομίζει τούτου θεῷ, τῷ τοὺς ἐξηρημένους τοῦ τειοῦτε πλούτου οἰκτεῖροντι, συνεργῶς τούτῳ πρὸς τὴν τῶν πολλῶν σωτηρίαν γενόμενος.

Ὁ ἐκκλίνων τὸ οὖς αὐτοῦ τοῦ μὴ εἰσακοῦσαι νόμον, αὐτὸς 9.
τὴν προσευχὴν αὐτοῦ ἰβδύλνεται.

Ὁ ἀποστρέφων τὰ ὦτα αὐτοῦ τοῦ μὴ ὑπακοῦειν τῇ ἐντολῇ τοῦ Θεοῦ, τούτῳ καὶ αὐτὸς κατὰ τὴν ἑαυτοῦ θέσιν ἰβδύλνεται· αἰτεῖ γὰρ καὶ οὐ λαμβάνει, ὅτι κακῶς αἰτεῖ· κἂν γὰρ ὑπὲρ τῆς ἰδίας σωτηρίας παρακαλῇ, ἣν καὶ Θεὸς παρέχειν βούλεται, ἀλλ' ἐπεὶ μὴ ἐνεργουμένην ποιεῖ τὴν ἑαυτοῦ θέσιν, αἶτε μὴ ἐργαζόμενος τὰ θεῖα προστάγματα, δικαίως ἀποτυγχάνει αὐτῆς.

Ὁς πλανᾷ εὐθεῖς ἐν ὁδῷ κακῇ, εἰς διαφθοράν αὐτὸς ἔμπε- 10.
σιταί· οἱ δὲ ἄνομοι διελλεύσονται ἀγαθὰ, καὶ οὐκ εἰσελεύσονται εἰς αὐτά.

Ὁ τοὺς ἀπλουστέρους ἀπὸ τῆς πρὸς σωτηρίαν φερούσης ἐν νόμῳ πολιτείας διαφρίων ἀπατηλῶς πρὸς τὴν ἄγνησαν εἰς ἀπώλειαν, αὐτὸς μὲν καὶ περὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν κινδυνεύσει ὡς λυμνῶν ταύτης προκυνάσασθαι δίκαια ψῆφον Θεοῦ, οἳ περ ἀνὴρ δολιότητος, ἵνα μὴ πολλοῖς ἀπωλείας γένηται πρόξενος· αὐτοὶ δὲ, οἱ μὴ ἐξ αὐθαίρετης γνώμης, ἀλλ' ἐξ ἀπάτης τῆς κατὰ λόγον πολιτείας παρεκτρεπόμενοι, τὰ τούτοις συμφέροντα παραδράμωσι· καὶ πείραν τούτων πολιτείας οὐ λήφονται.

Σοφὸς παρ' ἑαυτῷ ἀνὴρ πλούσιος· πένης δὲ νοήμων, κατα- 11.
γνώσεται αὐτοῦ.

Οἶεται εἶναι σοφὸν ἑαυτόν, ὁ τὴν κατὰ προφορὰν ψιλὴν γνώσιν πλουτῶν· ὁ δὲ ταύτης μὲν ἐνδεὴς, προσέχων δὲ καὶ κατα-

XXVIII. *Διόν ἔργα ἱπαινοῦσι, μὴ αἰσχυρόμενοι· οἱ δὲ περὶ τὰς τοιαύ-
τας ἐντολὰς καλῶς διακείμενοι, ἑαυτοῖς τὸν Δεῖον φόβον περιτι-
θίσαι δίκην τείχους ἀπὸ τῶν τοιοῦτων φθοροποιῶν λόγων τὰς
ψυχὰς τούτων περιφυλάττοντα.*

5. *Ἄνδρες κακοὶ, οὐ νοήσουσι κρίμα· οἱ δὲ ζητοῦντες τὸν κύ-
ριον, συνήσουσιν ἐν παντί.*

Οἱ τῆς ἀνομίας ἐργάται, τυφλώττοντες κατὰ ψυχὴν, οἶα
τὸν τοῦ Δεῖου νόμον ἀποστρέφονται· ὅς, κατὰ τὸν ψαλμωδόν, φῶς
ἔστι τῶν τριβῶν ἡμῶν, οὐ διακρινούσι τὸ χρεῖττον ἀπὸ τοῦ χεί-
ρονος· εἰ δὲ πρὸς τὴν ἰδίαν αἰτίαν, τὸν τοῦ παντός δεσπότην
Δεῖον, ὑπλῶς κατὰ νοῦν κινούμενοι μετ' ἐπίσεως, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ
τῆς δικαιοσύνης ἡλίου τὸ νεκρὸν ὄμμα καταλαμπόμενοι, πᾶν τὸ
παρτυχὸν καλῶς γινώσκονται, τὴν καθελοῦ κικτημένοι διάκρισιν.

6. *Κρίσων πτωχὸς πορευόμενος ἐν ἀληθείᾳ, πλουσίαι ψευδοῦς.*

Ὁ τῆς μὲν κατὰ προφορὰν ψιλῆς γνώσεως ἐνδεὲς, κατὰ πρῶ-
ξιν δὲ, τῶν Δείων ἐντολῶν τὴν τῆς ἀληθείας ὁδὸν διερχόμενος,
βελτιῶν ἐστὶ τοῦ λόγων ἔχοντος περιουσίαν πολλήν, μὴ ἐξ ἔρ-
γων δικαιοσύνης βεβαιούμενων· ὅτι περὶ ὁ μὲν ποιῶν, καὶ τῷ τρό-
πῳ διδάσκων, μακάριος· ὡς καὶ ἑαυτὸν ὠφελῶν, καὶ τοὺς ὁρῶν-
τας ἐνάγων εἰς δόξαν Δεοῦ· ὁ δὲ διδάσκων καὶ μὴ ποιῶν, ἄδελφος
βλέπτων τε ἑαυτὸν, καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ διὰ τῆς τῶν ἔργων
ἐναντιότητος ἀκύρους ποιῶν· ἢ γὰρ ψιλὴ γνώσις φυσιοῖ· ἢ δὲ
ἀγάπη οἰκοδομεῖ, κατὰ τὸν μέγαν ἀπόστολον.

7. *Φυλάσσει νόμον υἱὸς συνετός· ὅς δὲ ποιμαίνει ἀσωτίαν, ἀτι-
μάζει πατέρα.*

Τηρεῖ τὴν Δείαν ἐντολὴν ὁ γὰρ κατὰ χάριν υἱοθεσίας ἀξιο-
θεὸς μὴ κικτημένος τὴν πίστιν ψιλὴν, ἀλλ' ἔργοις δικαιοσύνης
προκόψας εἰς τὸ κατὰ τὰς ψυχικὰς δυνάμεις συννεύειν τε καὶ
συνδιατίθισθαι πρὸς τοὺς λόγους καὶ τοὺς τρόπους τῶν ἐντο-
λῶν· ὅς δὲ περιέπει τὴν ἑαυτοῦ κατὰ διαφθαρμένον βίον ἀπά-
λειαν, εἰς ὕβριν γίνεται τοῦ ἐκ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι τοῦτου
παρκαχρόντος Δεοῦ· οἱ γὰρ ἐν πείρᾳ τῆς αὐτοῦ κακίας γενόμε-
νοι, δι' αὐτὴν τὸν τοῦτου πλάστην ἀναγκάζονται βλασφημεῖν.

Θάρρει ὥσπερ θῆρ ὁ λέων ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ ῥωμαλειότητι, οὕτω καὶ XXVIII
ὁ τῶ μὴ τιμῶντα θεῶν ἔργα διαπραττόμενος, καὶ πρὶν ἢ τὸ μί-
λον ἐπιστῇ δικαστήριον, ἤδη καταδικάζεται, ὑπὸ τοῦ ἰοῦσιν συν-
ειδότες κατακρινόμενος· ὁ δ' ἀμίμπλως πολιτευόμενος, καὶ ἐκ-
σίοις πειρασμοῖς περιπείρηται, ἀλλὰ γε τὴν ἐλπίδα τῆς μελλού-
σης μισθαποδοσίας οὐκ ἀποβάλλεται· ὥσπερ θηλῶν καὶ ὁ μακά-
ριος λίγει Δαβὶδ· διὰ τοῦτο οὐ φοβηθισόμεθα ἐν τῇ ταράσσει-
σθαι τὴν γῆν, καὶ μετατίθισθαι ὄρη ἐν καρδίαις θαλασσῶν.

Δι' ἀμαρτίας ἀσεβῶν, κρίσεις ἐγείρονται· ἀνὴρ δὲ πανούρ- 2.
γος κατασφίσει αὐτάς.

Τῶν μὴ τιμῶντων κατὰ δικάσειν τὸ ὄντως ἀγαθὸν ἀποτυγ-
χανόντων πολλάκις τῶν αὐτοῖς ἐφίτων, διενέξεις μεταξὺ τούτων
ἐγείρονται, ἀλλήλοις προσκαπόντων τὰς τῶν ἀποτυχῶν ἀφορμὰς·
ὁ δὲ φρόνιμος, τὰς ἐντειλῶν ἐριδας μετελθὼν εὐφυνῶς, κατα-
παύσει αὐτάς.

Ἄνδρες ἐν ἀσεβείαις, συκοφαντεῖ πτωχοῦς.

3.

Ὡσπερ ὁ ἰσχυρὸς τῇ τε γλώττῃ τοῦ καταψεύδεσθαι, καὶ
τῇ χειρὶ τοῦ καταδυναστεύειν, τοῖς ἀποροῦσι καὶ λόγῳ καὶ δυν-
αστείας ἐπυρεστικῶς ἐπιφύεται, οὕτω καὶ ὁ κατὰ προαίρεσιν
ἡμιτέραν ἰσχυρὸς τοῦ κακοποιεῖν σατανᾶς, τοῖς κατὰ γνώμην ἐκ-
πετωκόσι τοῦ πλούτου τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀρετῆς, καὶ ἐν-
τεινὴν μὴ δυναμένους ἀντιστῆναι αὐτῷ, φθονερῶς ἐπιτίθεται, τέ-
λειον ἀπολίσσαι τούτους ἐπιχειρῶν.

Ὡσπερ ὑπεὶρ λαβρὸς καὶ ἀνυφελὴς, οὕτως οἱ ἐγκαταλιπόν- 4.
τες τὸν νόμον, ἐγκωμιάζουσιν ἀσίβειαν· αἱ δὲ ἀγαπῶντες τὸν νό-
μον, περιβάλλουσιν ἑαυτοῖς τείχος.

Καθ' ὅσπερ ὄμβρος ῥαγδαῖος, καὶ μὴ κατὰ καιρὸν φερόμενος
τὸν προσήκοντα, πάντως παρασύρει τὴν γῆν, καὶ προσζημιῶι τῷ
κεφαλαίῳ τὸν γεωργόν, οὕτως οἱ τὰς θείας ἐντολὰς ἀδιστάσαν-
τες, πρὸς κακίαν τὰς ψυχικὰς διαθέσεις τῶν ἀκροατῶν παρασύ-
ρουσιν, καὶ τὸν παρὰ τοῦ δημιουργοῦ ἐντεινόμενον τῇ φύσει τῶν
ἀνθρώπων σπέρρον τοῦ ἀγαθοῦ διαφθείρουσιν, τὰ μὴ τιμῶντα

XXVII. πανταχόθεν τὴν ἐνμάραντον οἶα χόρτον παραδειγματικὴν ἱστορίαν τῶν ὑψηλοτέρων θεωρημάτων· ὅπως κέκτεται τὰ ἀγόμενά σοι κατ' ἐπιστήμην πνευματικὴν, λογικὰ πρόβρυτα· ἀναλόγῃ τούτοις τροπῇ τῇ καδ' ἱστορίαν διδασκαλίᾳ, τρεφόμενα παρὰ σοῦ, καὶ δίκην μαλλιοῦ τοὺς τῆς ἡθικῆς φιλοσοφίας τρόπους φύοντα· ὥστε καὶ τοὺς χρήζοντας ταύτης, πρὸς θάλψιν μεταλαμβάνειν πνευματικὴν μὴ οὖν ἀπαξίου τὴν χθαμαλωτέραν διδασκαλίαν, ἀλλὰ καὶ ταύτης λόγον ποιοῦ· ἵνα ὑπάρχωσί σοι καὶ ἀτελέστιροι μαθῆται, ὡς γάλακτι ταύτῃ τρεφόμενοι, καὶ ταῖς καδ' ἡμέραν ἐπιθέσειν πρὸς τελειότητα ἀναγόμενοι, καὶ οὕτω τὸ λογικόν σου πλατύνηται ποίμνιον.

27. γῆ, παρ' ἐμοῦ ἔχεις ῥήσεις ἰσχυράς εἰς τὴν ζωὴν σου· καὶ εἰς τὴν ζωὴν σῶν θειοπόντων.

Ὁ πνεῦμα νιοθεσίας λαβὼν, ἀναντιρρόητος ἐξ ἐμοῦ τῆς σοφίας κέκτησαι διδασκαλίας φερούσας σε κατὰ θεωρίαν καὶ πράξιν, εἰς τὴν ἐν Χριστῇ κεκρυμμένην οἰκίαν σοι κατὰ πνεῦμα ζωὴν· καὶ εἰς τὴν κατὰ τὸν τῆς φύσεως νόμον οἰκίαν ζωὴν, τοῖς δουλεύουσί σοι ἐπὶ ἐργασίαν τῶν τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν μέλει τῆς σαρκός σου· παροικιωθῶς γάρ σε τὰ κεκρυμμένα διὰ τῶν φαινομένων διδάσκουσιν ἐπιστήμην θείων καὶ ἀνθρώπινων πραγμάτων χαρίζομαι· ὥς ἂν καλῶς πρὸς Θεόν καὶ ἀνθρώπους διάκεισαι, εἰρήνην μετὰ πάντων διώκων καὶ τὸν ἁγιασμόν.

C A P. XXVIII.

γ. ι. Φεύγει ὁ ἀσεβὴς μηδενὸς δούλοντος· δίκαιος δὲ, ὥσπερ λίαν πίπτειν.

Ὡσπερ ὁ τὰ πρὸς ἀτιμίαν ἀνθρώπων ποίῳν, πτοούμενος μήπως ἄλλῃ φαραδίῃ, καὶ δίκας ὑφέξει ὧν πρὸς αὐτοὺς πεπλημμέληκε, δραπετεύει καὶ παρὰ τινος μήσω διώκεται· ὁ δὲ μᾶτι πρὸς λύπην τινὸς ἐργασάμενος, καὶ ὑπὸ τινος διαβῆλλεται, καὶ εἰς δικαζήριον ἔλκεται, ἔχων τὸ οἰκίον συνεθὸς ἀκατάγνωστον,

Οὐχ' ἄπλως ἀπὸ τῶν φαινομένων ἤθων, ὡς λογικῶν προβά-
των ποιητὴν, δεῖ σε γινώσκειν τοὺς σοφοὺς φοιτητάς, ἀλλὰ τὰ
κατ' αὐτοὺς ἀκριβῶς ἐξετάσαντα, ἐπιγινώσκειν ὅπως ἔχουσιν αἱ κα-
τὰ ψυχὴν κεικρυμέναι διαθέσεις αὐτῶν, ἵνα τοῖς προσφόροις φαρ-
μάκοις, τὰς μὲν καχεκτούσας ψυχὰς, τῶν διοχλούντων αὐτάς
ἀπαλλάξῃ παθῶν τὰς δ' εὐεκτούσας, ἐπὶ τοῦ καθεστηκότος δια-
τηρήσῃ ὡς δυνατόν· καὶ τοὺς μὲν εἰσαγωγικοὺς, ὡς νοσίου ἐπὶ
τὴν κατὰ Χριστὸν ἡλικίαν, οἷα γάλα τὴν ἡθικὴν ποτίσῃ φιλο-
σοφίαν· τοὺς δὲ προσκόπτοντας, τὴν φυσικὴν· καὶ τοὺς τελείας,
θρόνῳ τῇ θεολογικῇ τὸν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνοντα ἄρτον
θεῖον λόγον εἰς βρώσιν πνευματικὴν διδασκαλικῶς προσφέρων αὐ-
τοῖς, καὶ ταῖς τῶν μαθητῶν ὁμογύρῃσι χρεῖων σε τὴν σὴν ἱριῖ-
σαι ψυχὴν ἐπισκοποῦσαν ἐνδιαθέτως τὰ κατ' αὐτοὺς, καὶ ὡς εἰ-
κὸς θεραπεύειν ἐπιχειροῦσαν, διὰ τὸ μὴ εἶναι δυνατόν κατὰ τὸν
αἰῶνα τοῦτον τῷ κατὰ τῶν παθῶν ἀγωνιζομένῳ, τὴν κατ' αὐ-
τῶν νίκην τελείαν κομίσασθαι, ὡς μηδὲ προσβάλλειν ὅλως ταῦτα
αὐτῷ· οὐδ' ἀτρεψίας δυνάμεις ἐστὶν ἐν αὐτῷ, ἕως ἂν ὑπόκειται
τῇ θωροῇ· μὴ οὖσα δὲ κατὰ τὴν παρούσαν ζωὴν, οὐδὲ παρα-
πέμψοι ἂν ἐξ αὐτῆς πρὸς τὴν μέλλουσαν· ἀλλὰ κληρονομηθήσεται
μᾶλλον σὺν τῇ ἀφθαρσίᾳ κατὰ τὴν μέλλουσαν· διὸ δεῖ σε μετα-
πάσης σπουδῆς ἐπιμελεῖσθαι τῶν ὑπὸ σέ, ἕως ἂν ὥσι τριπτοί.

Ἐπιμελοῦ τῶν ἐν τῷ πεδίῳ χλωρῶν, καὶ κερεῖς πόαν· καὶ 25.
σύναιγε χόρτον ὀρεινόν, ἵνα ἔχῃς πρόβατα εἰς ἡμαθισμόν· τίμα πε- 26.
θίον, ἵνα ὥσιν ἄρνες.

Καταφρονῶν τῆς κατ' αἴσθησιν ἀντιληψίως τῶν ἐν τῷ πλά-
τει τῆς φυσικῆς καὶ τῆς γραφικῆς θεωρίας παλαιουμένων τε καὶ
παριερχομένων, τῆς ἐπιφανείας πάντως τῶν ὀρυκτῶν, καὶ τοῦ καθ'
ἱστορίαν γράμματος ἐπιμελοῦ κατὰ νοῦν τῶν ἐν τῷ τοιοῦτῳ πλάτει
νισαζόντων τῷ καινοποιοῦ πνεύματι λόγων τῶν ὄντων, καὶ γρα-
φικῶν νοημάτων· καὶ θρόνῳ κατ' ἐνέργειαν τῶν ἀρετῶν τὴν ἀει-
δαλῇ γνώσιν τῶν ἐν πάσῃ τῇ γραφῇ καὶ τῇ κτίσει διαδεδεικνυμέ-
νων παραγέγων τοῦ θεοῦ δειλημάτων· ἀλλὰ καὶ αὐτὴν σύλλεγε

XXVII.

Οὐκ εὐάρεστος τῇ πάντων κυριεύοντι θεῷ πᾶς ὁ 7ὸ νοερὸν ἔμμη τῆς ψυχῆς ἀπασχολῶν κατ' αἰσθεσιν τῇ ἐπιφανείᾳ τῶν ὁρατῶν· καὶ μὴ διαβαίνων ἐν πνεύματι πρὸς τὴν διὰ πάντων ὡς συμβόλων μηνυομένην ἀλήθειαν· καὶ εἰ ἐντεῦθεν μὴ πεπαιδευμένοι τὰ θεῖα ἀδόλεσχοι, κομψεῖα λόγων τὰς ἀκοὰς τῶν πολλῶν καταγοστεύοντες, καὶ μὴ τρέφοντες τὰς ὀριζομένας ψυχὰς τοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνοντος ἀρετῆ, καὶ ταύτας σπρίζοντες.

21. Δοκίμιον ἀργύρῳ καὶ χρυσῷ, πύρωσις· ἄνθρωπος δὲ δοκιμάζεται διὰ στόματος ἐγκωμιαζόντων αὐτόν.

Δοκιμάζονται ὁ μὲν ἄργυρος καὶ ὁ χρυσὸς ἐν καμίνῳ πυρούμενοι, ἵαν ὥσι καθαροί, καὶ μὴ κίβδηλοι· ὁ δ' ἀνένδοτος τοῖς πάθεσιν ἄνθρωπος, ἐξετάζεται καὶ γνωρίζεται ἐν τοῖς τῶν ἐπαινούντων αὐτὸν ἐγκωμίοις, ἵαν ταπεινόφρων εἴη, καὶ μὴ τοῦτοις ἐπαίρεται.

Καρδιά ἀνόμῃ ἐκζητεῖ κακὰ· καρδιά δὲ εὐθεῖα ἐκζητεῖ γνώσιν.

Ἡ ψυχὴ τοῦ μὴ κατὰ λόγον ἐπιστατούντος τῇ ἐπιθυμίᾳ καὶ τῷ θυμῷ, ὧν ἡ μὲν διάλυσίς ἐστι τοῦ περὶ καρδίαν πνεύματος· ὁ δὲ, ζῖσις τοῦ περὶ καρδίας αἵματος, ἀκρατῶς τῶν τε ἡδίων ὀρέγεται, καὶ τῆς τῶν λυπησάντων ἀντιλυπέσεως· ἡ δὲ τῇ λόγῳ καὶ νόμῳ τῆς φύσεως, ἰδυτενῆς ψυχῇ, ὡς τὸ νοερὸν αὐτῆς ἔμμη πάσης ἀχλύος παθῶν ἀπελλαγμένον διαφυλάττουσα καθαρῶς κατ' ἐπιστήμην ἐφίεται τοῦ φωτισμοῦ τῆς γνώσεως τοῦ πάντων αἰτίου θεοῦ.

22. Ἐὰν μαστιγοῖς ἄφρονα ἐν μίσῳ συνεδρίου ἀτιμάζων, οὐ μὴ περιίλῃς τὴν ἀφροσύνην αὐτοῦ.

Ἐὰν τὸν ἀλογίως βιοῦντα τύπτῃς λόγοις ἐλεγκτικοῖς, καταισχύων αὐτὸν ἐπ' ὅψει συγκαθεμένων πολλῶν, οὐ περιαιρήσεις τὴν ἀλογιστον τούτου πρὸς τὰ χεῖρω ῥοπήν· ἐντεῦθεν γὰρ τίλειον ἀπαναισχυνησας, ἀναιδῶς ἂν πράττοι τὰ πονηρά.

23. Γνωστῶς ἐπιγνώσῃ ψυχῆς ποιμανίου σου· καὶ ἐπιστήσεις καρ-

24. διαν σου σαῖς ἀγέλαις, ὅτι οὐκ εἰς τὸν αἰῶνα ἀνδρὶ κράτος καὶ ἰσχύς· οὐ δὲ παραδίδωσιν ἐκ γενεᾶς εἰς γενεάν.

Σιδήρῳ μὲν χαλκευτικόν 7ι σιδήριον παραιτριβόμενον τεχνικῶς, XXVII.
 τοῦτον ὀξύνει· ψυχὴ δὲ ἀνδρεία, καὶ πρὸς πόνης ἀνένδοτος, αὐ-
 τὴν τὴν συνεργὸν αὐτῇ σάρκα κατ' ἐπιστήμονα λόγον λεπτύνου-
 σα, διεγείρει πρὸς ἀρετὴν.

Ὅς φυτεύσει συκὴν, φάγεται τοὺς καρποὺς αὐτῆς· ὁ δὲ φυ- 18.
 λάσσει τὸν ἰαυτοῦ κύριον, τιμηθήσεται.

Ὁ τὸν Θεοῦ λόγον καταφυτεύων τῇ πίσει ἐν τῇ ψυχῇ αὐ-
 τοῦ, δίκην συκῆς φέροντα καρπὸν τῷ φόβῳ τῶν ἀπειλῶν, ὤτε-
 ρον δὲ γλυκαίνοντα δίκην μέλιτος, τῇ ἐλπίδι τῶν ἐπαγγελιῶν,
 ἀπολαύσει τοῦτῃ ἔξω σαρκὸς κατὰ πρᾶξιν γενόμενος· γευσάμενός
 τε καὶ μαθὼν ἐκ τῆς πείρας αὐτῆς, ὅτι χρηστός ὁ κύριος· ὁ δὲ
 τηρῶν τὸν αὐτοῦ ἡγεμόνα νοῦν ἀπὸ τῆς τῶν φαινομένων πλάνης
 ἀνεπιβούλευτον, ἔξω κόσμῳ κατὰ Θεωρίαν γενόμενος, καὶ ἐν Θεῷ
 καταπαύσας, δοξασθήσεται ἐν τῇ ὀφθαλμοὶ αὐτῇ τὴν δόξαν αὐτοῦ.

Ὡς περ οὐχ' ὅμοια πρόσωπα προσώποις, οὕτως οὐδὲ αἱ καρ- 19.
 διαὶ τῶν ἀνθρώπων.

Καθ' ὅσον διάφοροι τῶν προσώπων οἱ χαρακτῆρες, διαλλάτ-
 τοντες κατὰ τὰ ἀχώριστα συμβεβηκότα, τό τε σιμὸν καὶ τὸ γρυ-
 πόν, τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, καὶ τὰ ὅμοια, οὕτω διαλλάττεται
 καὶ αἱ τῶν ψυχῶν διακρίσεις κατὰ τὰς διαφοροὺς προαιρετικὰς
 ἀρετὰς καὶ κακίας.

Ἄδης καὶ ἀπώλεια οὐκ ἐμπίπλυνται· ὡσαύτως καὶ οἱ ὀφθαλ- 20.
 μοὶ τῶν ἀνθρώπων ἡπληστοί.

Καθ' ὅσον ὁ τὰς ψυχὰς μετὰ τὴν ἀπὸ τῶν σωματίων διάζευ-
 ξιν ὑποδεχόμενος ἄδης, καὶ ὁ ταύτας ἀπατῶν, καὶ Θεοῦ ἐξε-
 ρῶν δαίμων, καὶ πάντας καταπίωσιν, οὐ κορέννυνται, κατὰ τὸν
 αὐτὸν τρόπον καὶ αἱ ὀπτικαὶ τῶν ἀνθρώπων δυνάμεις, οὐκ ἐμ-
 πίπλυνται τῆς περὶ τὰ φαινόμενα ἀπάτης· ἵως ἂν τούτων ὑπερ-
 ιδοῦσαι, τὴν δόξαν ὀφῶνται τοῦ Θεοῦ· τοῦ γὰρ ἐσχάτου ὀρι-
 κτοῦ φυσικῶς πάντα ἐρίεται· καὶ τοῦτο τινὲς δι' ἀπάτην παρα-
 γνωρίζοντες, τοῦ μὴ ὄντος ὡς ὄντος κατὰ γνώμην ἀντίχονται.

Βδύλυγμα κυρίῳ ζηρίζων ὀφθαλμὸν· καὶ οἱ ἀπαίδευτοί, ἀπρα-
 τιεὶς γλώσση.

XXVII. Ὃς ἂν ταχίως ὃν ἀγαπᾷ ἐπαινεῖ εἰς τὸ φανερόν, μεγάλην βλάβην ἐπάγων αὐτῷ, τὴν ἀπὸ τῶν ἐπαινῶν φυσίωσιν, κατευχόμενου οὐδὲν διακρίνειν ὑποληφθήσεται· διὸ οὐ δεῖ πρὸ τελευτῆς μακαρίζειν τινὰ, διὰ τὸ τῆς προαιρέσεως εὐαλλοίωτον.

15. Σταγόνες ἐκβάλλουσιν ἄνθρωπον ἐν ἡμέρᾳ χειμερινῇ ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ· ὡσαύτως καὶ γυνὴ λοιδορὸς ἐκ τοῦ ἰδίου οἴκου.

Οἱ ἄνθρωποι φερόμενοι θεῖοι λόγοι, τὸν ἄνθρωπον ἐν καιρῷ πειρασμοῦ, ἐξιστῶσι κατὰ νοῦν, σαρκὸς ἐν ᾗ παροικεῖ· πείθοντες τοῦτου ταύτης ὑπεροχῇ, διὰ τὴν μέλλουσαν μισθαποδοσίαν· ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ αἰσθησις, τὴν ἀρετὴν διὰ τὸ ἐπιπλέον διαβάλλουσα, τῆς ἐν ταύτῃ διαμονῆς αὐτοῦ ἐξιστᾷ, τοῖς πόνοις μὴ ἐγκατερεῖν ἀναπαύδουσα· εἴη δὲ ἄνθρωπος παντὶ πάσχειν τὴν κρείττονα ἔκστασιν, καὶ μὴ πειρᾶσθαι τῆς χειρόνος· ἡ μὲν γὰρ ἀνάγει τὸν νοῦν πρὸς θεόν, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἀξιοῖ· ἡ δὲ πρὸς γῆν κατασπᾷ, καὶ καταδικάζει εἰς γέινναν.

16. Βορέας σκληρὸς ἄνεμος· ὀνόματι δὲ, ἐπιδείσιος καλεῖται.

Τὸ κατὰ τὴν τοῦ βίου θάλασσαν, δίκην ἀνέμου βορέως ἀνέγειρον κλύδωνα πειρασμῶν, καὶ χειμάζον τὰς ψυχὰς πνεῦμα τῆς πονηρίας, ἀντιτυπὲς ὑπάρχει τῇ μὲν ψυχῇ, τοῖς ἀκουσίοις πειρασμοῖς, τοῖς ἰκυσίοις δὲ τῇ σαρκί· καὶ γὰρ οἱ μὲν ἰκούσιοι, εἰ καὶ περιποιεῦνται ἡδονὴν τῇ σαρκί, ἀλλὰ γε ἡ ψυχὴ, τῷ τοῦ συνειδότες ἐπὶ τούτοις ἐλέγχῃ, καὶ τῷ τῶν μέλλουσιν κολάσεων φόβῳ, οὐκ ἀναπαύεται· οἱ δ' ἰκούσιοι, εἰ καὶ τῇ ἐλπίδι τῆς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν μισθαποδοσίας εὐφραίνουσι τὴν ψυχὴν, ἀλλ' ἡ σὰρξ δυσχεραίνει ἐπὶ τῷ ἐπιπόνῳ αὐτῶν· ἀμφοτέρω δὲ τὰ τοιαῦτα εἶδη τῶν πειρασμῶν περιίπει κακούργως ὁ πονηρὸς· τὸ μὲν ἐπαίρων καὶ διεριζίδων τὴν ψυχὴν, μηχανώμενος ἡδοναῖς σώματος ἀποστῆσαι τῆς θείας ἀγάπης τὴν ἐρεσιν· τὸ δὲ, σοφρικῶς ἐξαιτούμενος, ὥς δὲ ὁδύνης ῥυθίραι τὴν φύσιν βουλόμενος ἵνα βιάσθαι τὴν ψυχὴν, ἀτονία πόνων καταβληθεῖσαν, πρὸς τὴν τοῦ κτισαντος διαβόλην κινᾶσαι τοὺς λογισμοὺς.

17. Σιδηρὸς σίδηρον ὀξύνει· ἀνὴρ δὲ παροξύνει πρόσωπον ἑτέρου.

ῥαπτι διδασκαλίας υἱοθετούμενός μοι, μεταλύμβανει· ὥπως εὐφροσύνης πνευματικῆς ἀπολαύσῃ σου ἡ ψυχὴ· καὶ θαιρωμένη τε διὰ πράξεως, καὶ φωτιζομένη διὰ τῆς τῶν ὄντων φυσικῆς ἐν πνεύματι θεωρίας· καὶ τελειουμένη ἐν τῇ ταῦτα κατὰ νοῦν διαβαίνειν, καὶ εἰς τὸν ἀνεπιβούλευτον τόπον τῆς μακαρίας περὶ Θεὸν ἀειφίγγας φθάνειν καὶ ἀδιαλείπτως τοῦ κάλλους τῆς Θείας αὐτοῦ κατατρυφᾶν ὡραιότητος· καὶ ἀπόπεμψον ἐντεῦθεν ἀπὸ σοῦ τῇ τοῦτου φόβῳ καὶ πόθῳ, πάντας τὰς ἐξ ὑποθήκης τοῦ πονηροῦ κινουμένους ἐν τῇ σῇ ψυχῇ πολλὰς ἀξίους μίμψειας καὶ κατακρίσεως λογισμούς.

Πανοῦργος, κακῶν ἐπερχομένων, ἀπεκρύβη· ἄφρονες δὲ ἐπέλ- 12.
δόντες, ζημίαν τίσουσιν.

Ὁ οἶα ἔχθρων, παντὶ τρόπῳ, τὸ καλὸν ἐργαζόμενος ἄνθρωπος, τοχατικῶς προιδὼν τὰ ἐπερχόμενα αὐτῷ παρὰ τε θαιμόνων καὶ ἀνθρώπων ὑπὸ τούτων ἡπαταμένους κακὰ, ἐξίφυγεν αὐτὰ, ὑπὸ τὴν Θείαν τε σκέπη καταφυγών, καὶ ταῦτα εὐφως μετελθών· οἱ δ' ἀλογίστως βιοῦντες, θρασείως τούτοις ἐπιπεθήσαντες, δίκας ὑπὲρ τε τῆς ἑαυτῶν, καὶ τῆς τῶν διωκόντων αὐτοῦ ἀνθρώπων ψυχικῆς βλάβης, ὑφίστανται.

Ἀρελοῦ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ· παρῆλθε γὰρ ὕβρις, ὅς τις τὰ 13.
ἀλλότρια λυμαίνεται.

Περίελε δι' ἐλίγχων τὸ ἐσχηματισμένον τοῦ λόγου τε καὶ τοῦ τρόπου, ἀνθρώπου τοῦ ἐνδεδυμένου αὐτὸ οἶα προβάτου δοράν, καὶ τὰς τῶν ἐκθετέρων ψυχῶν, δίκην λύκου ἀρπάζοντος· παρῆραμε γὰρ τὴν ἀρετὴν, μόνον τὸ παραλλαγμένον τῆς κενυρμένης αὐτοῦ διαθήσεως ἔξωθεν σχῆμα αὐτῆς μετελθών· ὅς τις ἐντεῦθεν καθυβρίζει τὴν ἀληθειαν καὶ τὸ ἄγαθόν· ἐπιχειρῶν τε λανθάνειν καὶ ἀπατηλῶς περιφέρειν τὸ τῆς ἡλοτριωμένης ἐξ αὐτοῦ ἀρετῆς μελίχιον καὶ σιμνόν· ἅπερ πάντως καὶ διαφθείρει ἐν τῇ τοιούτοτρόπως περιφέρειν αὐτὰ.

Ὅς ἂν εὐλογεῖ φίλον τὸ πρῶτ' μεγάλη 7ῃ φωνῇ, καταφωμί- 14.
νον οὐδὲν διαφέρειν δοξεῖ.

XXVII.

Μύροις καὶ οἶνοις καὶ θυμιάμασι τέρπεται καρδίᾳ· καταρ-
9. ρήγνυται δὲ ὑπὸ συμπτωμάτων ψυχῇ.

Δόγμασι τε εὐσεβείας χρηομένη πνευματικῶς ἡ ψυχὴ, καὶ ταῖς
θείαις ἐντολαῖς, τῶν φυσικῶν ἐξισταμένη ὀρέξεων, καὶ τοῖς τοῦ
παναγίου πνεύματος ἐνδοξάζομένη χαρίσμασιν, εὐφροσύνης πλη-
ροῦται πνευματικῆς· διασπᾶται δὲ τούτων, ὁμοῦ καταπίπτουσά
τε εἰς τὴν τῶν δογμάτων ἀπιστίαν, καὶ τὴν τῶν ἐντολῶν πα-
ρακοήν, πληρουμένη τῆς δυσωδίας τῶν ἀκαθάρτων παθῶν.

10. Φίλον σὸν καὶ φίλον πατρός· μὴ ἐγκαταλίπῃς· εἰς δὲ οἶκον
τοῦ ἀδελφοῦ σου μὴ εἰσέλθῃς ἄνωχων.

Τὸ σοὶ καὶ τῷ προπύτορι προσφίλις σπυρίον, μήτε τῇ ἀρε-
τῇ μήτε τοῖς πρὸς σύστασιν ἀναγκαίοις καταλείψῃς ἀνεπιμέλη-
τον· ὡς περιπεσεῖν τοῖς κατ' ἡδονὴν ἢ τοῖς κατ' ὀδύνην πάθε-
σιν· ἀλλ' ὅσον τὸ ἐπὶ σοί, ἀνῆδονόν τε καὶ ἄνοσον τοῦτο δικ-
τηρῶν, ἔχει σύνδουλον πρὸς τὴν τῶν κρείττονων ὑπηρεσίαν· εἰς
δὲ τοῦ διὰ φιλικανθρωπίαν ἀνασχομένη ἀδελφοῦ σοι τὸ κατὰ σάρ-
κα γενέσθαι θεοῦ λόγου, τὸν κατ' ἀρετὴν ἄγιον οἶκον, ἔτι γε
τοῦ κατ' αὐτὴν πνευματικοῦ πλούτου πενόμενος, μὴ τολμήσῃς ὅλως
μεθ' ὑποκρίσεως εἰσελθεῖν· ὥστε τοῖς πολλοῖς δοῦναι ἐνάρετος· ἵνα
μὴ ἀναξίως εἰσέλθῶν εἰς αὐτόν, εἰς τὸ σκότος ἀπορρίψῃς τὸ
ἐξώτερον.

Κρείσσων φίλος ἐγγύς, ἢ ἀδελφός· μακρὰν οἰκῶν.

Καλλίων ἐστὶ φίλος ὁμογνώμων, ἢ ἀδελφός ἑτερογνώμων, ὅτι
ἐκείνῳ μὲν ἐστὶ συμβιοτεύειν εἰρηνικῶς, τούτῳ δ' οὐχ οὕτως, ἀλλὰ
τεταραγμένως· τὴν καὶ μαχίμως· οἱ φρονούντες γὰρ ἀδελφὰ, καὶ
μὴ τυγχάνουσιν ἀδελφοί, πλείον· τῶν κατὰ σάρκα ἀδελφῶν ὑπάρ-
χουσιν ἀδελφοί· ὅπερ δηλῶν καὶ ὁ κύριος, εἰρηκὴν· ὅτι μήτηρ
μου καὶ ἀδελφοί μου εἰσὶν οἱ ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς
μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

11. Σπυρίον γίνου υἱός, ἵνα εὐφραίνηται σου ἡ καρδίᾳ· καὶ ἀπό-
στρεψάν ἀπὸ σοῦ ἐπονιδίστους λόγους.

Τοῦ τελειοποιῦ χαρίσματος ἔτι σοφίας, ὃ διὰ τῆς ἐν πνεύ-

Τοῦ ἀγαπῶντος ἡμᾶς Θεοῦ, καὶ μὴ θίλοντος τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ πιστεῖν καὶ ζῆν αὐτόν, αἱ παιδείαι πλέον ἀσυγκρίτως εἰσὶν αἷται πιστεῦσθαι συμπεῖρειν ἡμῖν, καὶ ἀκουσίως πρὸς κάθαρσιν ἡμῶν ἐπισυμβαίνειν, ὑπὲρ τῆς φιλεμίας ἡμῖν τῶν κατ' ἡδονὴν ἐκείνων παθῶν ὑποθήκας τοῦ τὴν ἡμετέραν ἀπώλειαν θίλοντος θαίματος· καὶ γὰρ οἱ μὲν κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ, πρὸς ἡμετέραν διόρθωσιν ἀκούσιοι πειρασμοὶ, σωτηρίας ἡμῖν εἰσι πρόξενοι· οἱ δὲ παρὰ τοῦ πονηροῦ, πρὸς ἡμετέραν ἀπώλειαν ἐκούσιοι, αἰώνιη κολάσις· ἐγκρατευσώμεθα γοῦν τῆς ἡδονῆς, καὶ ὑπομείνωμεν τὴν ὀδύνην, ὅση δύναμις· ὅπως ἀπαλλαγώμεν πάσης παθῶν ἱπνοίας, καὶ κακουργίας θαιμονιώδους, καὶ 7ης ἀνωλήθρου ζωῆς ἐπιτύχωμεν.

Ψυχὴ ἐν πλησμονῇ οὖσα, κηρίοις ἐμπαίξει· ψυχῇ δὲ ἐν ἐν- 7. δαίᾳ, καὶ τὰ πικρὰ γλυκεῖα φαίνεται.

Ὡς περ ὁ βρωμάτων πλησθεὶς, καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ ἡδύτατον μετὰ κηρίου μέλι ἀνορεκτῶν, τούτου καταφρονεῖ· τῷ δὲ ἐνδεεῖ τοῦ ἄρτι, καὶ τὰ τῶν βρωμάτων ἀηδῆ, ἡδία δοκεῖ, οὕτω καὶ ἡ τῇ τῶν προσκαίρων ἀπολαύσει πεπλησμένη ψυχὴ, τὰ κατὰ γνῶσιν ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον γλυκεῖα τῷ πνευματικῷ λάφυργι θεῖα λόγια ἀποστερέφεται· τῇ δ' ἐγκρατῶς περὶ τὰ προσκαίρως ἡδία διακειμένη ψυχῇ, καὶ πὸ τῆς ἀρετῆς ἐπίπουνον καὶ ἀηδὴς τῇ σαρκί, κατὰ πνεῦμα ὁράται ἡδύτατον· διὸ καὶ γενναίως τούτῳ ἐγκατερρεῖ, ἀκορέστως ἔχουσα πρὸς γνῶσιν καὶ ἀρετὴν.

Ὡς περ ὅταν ὄρεον καταπετασθῇ ἐκ τῆς ἰδίας νοσσιᾶς, οὕ- 8.τως ἄνθρωπος δουλοῦται ὅταν ἀποξενωθῇ ἐκ τῶν ἰδίων τόπων.

Καθ' ἅπτερ τι πτηνὸν πρὸ τοῦ πτεροφυῆσαι θέλον, πειρώμενον ἵστασθαι, ἐκπίπτει τὲ τῆς ἑαυτοῦ καλιᾶς, καὶ τοῖς παρτυχοῦσιν ἀλίσκεται, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος πρὸς Θεόν ὡς ἀρχέτυπον ὁρᾷν τι καὶ τούτου ἱρᾶν ὡς ἀλαθῆτε γνωστοῦ καὶ ἐσχάτου ὁρεκτοῦ, πλάσθεις ἄνθρωπος, ὅσοις τῶν οἰκείων κατὰ νοῦν καὶ λόγον ἔξωιν τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀρετῆς ἐκὼν ἀπαλλοτριωθῇ, τοῖς ἀτιμοποιοῖς δεδούλωται πάσῃ.

XXVII. γινώσκη ἀξίους τὲ καὶ πυρῆς, καὶ μυρίοις ἐπαίνοις σκαυτὸν συσκιάζειν ἐπιχειρῆς.

3. Βαρὺ λίθος· καὶ δυσβάστακτον ἄμμος· ὀργὴ δὲ ἄπρονος, βαρυτέρα ἀμφοτέρων.

Βαρὺ καὶ ἡ τοῦ λογιστικοῦ διὰ φρονήσεως στήρῃσιν πάρωαι· καὶ δυσβάστακτον ἡ περὶ τὸ ἐπιθυμητικὸν δι' ἐνδοειαν σωφροσύνης, τῇ ἐπιρροῇ τῆς τῶν παθῶν ἁλμῆς κάθυγρον, ἡδονῇ τὸ συνειδὸς ἐπιτρίβουσαι τε καὶ καταβλίβουσαι· κἀντεῦθεν ἁλῦπως φέρισθαι μὴ δυνάμεθα· ἀλλ' ἡ τοῦ θυμικοῦ ἀλόγιτος ἐνέργεια, ἀνθρώπου τοῦ μὴ ἐχέφρονι λογισμῷ, οἷά τιμι λογισμῷ, ἢ χαλινῷ, τῆς τυραννικῆς κατὰ τῶν ὁμοφυῶν ὁρμῆς τοῦτο ὡς ἀγέρωχόν τινα ἵππον ἀναχαιτίζοντος, ἐπαχθεστέρα καὶ ἀμφοτέρων ἐστὶ· διὸ καὶ μείζον τὸ τοιοῦτου φορτίου ἀποσκιαστικὸν φάρμακον, ἢ ἐντολὴ τῆς ἀγάπης ὑπὲρ τοῦ κυρίου ἰδοῦν.

4. Ἀνελήμων θυμὸς, καὶ ὀξεῖα ὀργὴ· ἀλλ' οὐδὲ ὕψίζεται ζῆλος. Ὑπάρχει ἀσυμπαθῆς πρὸς ἀνθρώπους θυμὸς καὶ ὀργὴ φερόμενη σφοδρὰ κατ' αὐτῶν ἐκ μικρῆς ἀφορμῆς· ἀλλ' οὐδαμῶς ἐκ τούτων συνίσταται ζῆλος, ὡς μὴ κατὰ τινα αἰτίαν ἐύλογον κινουμένων· θυμοῦ γὰρ ὀργῆς, εἰ μὴ λόγος προκαλεσγείται, πῶς ἂν ὑποσταίῃ ὁ κατ' ἐπίγνωσιν ζῆλος;

5. Κρίστους ἐλεγχοὶ ἀποκαλυπτόμενοι κρυπτομένης φιλίας.

Κρίττονες εἰσιν ὑπὲρ ἀληθείας παρήρσιαζόμενοι λόγοι, καὶ τοῖς φιλουμένοις φανεροποιούντες, διορθώσεως χάριν, τὰ αὐτῶν ἐλαττώματα· καὶ ἐν τῇ ἀποξείῃ τὸν τῆς κακίας ἰχώρα δρεμύτωσιν, ὑπὲρ τὴν συσσελλομένην ἀγάπην, διὰ τὸ ἐπαχθεῖς τῶν ἐλέγχων, καὶ μὴ ἐξ ἔργων διαδεικνυμένην· ὅτι ἐκεῖνοι μὲν τὴν ἀχλὺν τῆς ἀγορίας τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐλεγχομένων, διασκεδάσκει καὶ φῶς γνώσεως αὐτοῖς ἀνατίλλουσιν ὑπ' ὅψιν αὐτῶν ὄγοντες τὰ τούτων ψυχικὰ τραύματα, ὡς ἂν τῆς προσηκούσης τευζωνται θεραπείας· αὕτη δὲ ὑποστελλομένη ἀνεπιμελήτους τοὺς ἀπαγομένους ἐξ, μηδεμίαν ἐπάγουσα τοῦτοις ὠφίλειαν.

6. Ἀξιοπιστότερα ἐστὶ τραύματα φίλου, ἢ ἐκούσια φιλήματα ἐχθροῦ.

Γλώσσα ψευδής, μισεῖ ἀληθειαν· στόμα δὲ ἔστιγον, ποιεῖ XXVI.
ἀκαταστασίας. 28.

Ὁ τὰ πρὸς χάριν λαλῶν, καὶ τὰ πρὸς χάριν ἀκούειν ἀσπά-
ζεται, ἐν οἷς αὐτὸς θεραπεύεται, τούτοις καὶ ἄλλης θεραπεύειν
ἐπιχειρῶν· κἀντεῦθεν καὶ λέγειν καὶ ἀκούειν τὴν ἀλήθειαν ἀπο-
κρίνεται· ὁ δ' ἐν λόγοις μὴ ἐγκρατευόμενος, ἀλλὰ φθειγγόμενος
ἀπερισκέπτως τὰ τοὺς ἀκούοντας δάκνοντα ἢ διαχίοντα, ἀπά-
γει τοῦ καδιστακτότος τούτων ψυχᾶς, εἰς λύπην ἀλόγιστον, ἢ
ὅμοιαν χαρὰν περιτρέπων αὐτάς.

C A P. XXVII.

Μὴ καυχῶ ἡ εἰς αὔριον· οὐ γὰρ οἶδας τί τίξεται ἡ ἐπιούσα. V. 1.

Μὴ κατὰ μὲν τὸ ἐνιστώς θεράπειαι τὸν ἀπατεῶνα τῶν ψυ-
χῶν δαίμονα, τοῖς κατ' ἡθὺς ἡδονὴν πᾶσιν· ταῖς δὲ κατὰ τὴν αὔ-
ριον ματαίαις ἐλπίσιν, ἐγκαυχῶ τὴν δικαιοσύνην ἐργάσασθαι· καὶ
οὕτω τὰ κατ' ἑλλειψιν τῆς ἀρετῆς καὶ ὑπερβολὴν ἀντικείμενα πᾶ-
σιν, ἀλλήλοις συμφύρων, ἐαυτῷ κίρνα δηλητήριον φάρμακον, καὶ
τῆς ἐν πνεύματι ζωῆς ἀναιρετικόν· ἀγνοεῖς γὰρ τί σοι συναντή-
σει κατὰ τὴν αὔριον· διὸ τῷ λέγοντι θεῷ, ὅτι σήμερον ἐὰν τῆς
φωνῆς μὴ ἀκούσῃς δεῖ πείθεσθαι, καὶ μὴ εἰς τὴν αὔριον ἀνα-
βάλλεσθαι· ἥς οὐχ ὑπάρχοντες κύριοι.

Ἐγκωμιάζεται ὁ πείλας, καὶ μὴ τὸ σὸν στόμα· ἄλλότριοις, 2.
καὶ μὴ τὰ σὰ χεῖλη.

Ἐπαινέτω σε ὁ κατὰ πίσιν ὠπειωμένος σοι, ἀγαθοεργούν-
τα ἔρῳν, καὶ εὐαριστοῦντα θεῷ· καὶ μὴ αὐτὸς ἐαυτὸν, μέγ-
τε οἰόμενος περὶ ἑαυτοῦ· καὶ ἐκθειάζεται ὁ ἱεροδόξος, ἀκούων
περὶ τῆς σῆς ἀρετῆς, καὶ ταύτην αἰδούμενος· καὶ μὴ ἐκείνος μὲν
τὸ τοῦ θεοῦ ὄνομα βλασφημῇ διὰ σέ, ὡς τῆς ἀνομίας ἐργάτην,
αὐτὸς δὲ τοῖς οἰκείοις ἀποσιμνύνης ῥήμασι σεαυτὸν· εἰ γὰρ δι-
καιοσύνης φέρις καρπὸν, δικαίως ἐση ἀξιοθαύμαστος πῦσι τοῖς
ὁπωσούν τούτου μεταλαμβάνουσιν· εἰδ' ἄκαρπος εἶ, ἄξιος λο-

XXVI. συναθῶν εἰς βράθρον ἀπονοίας αὐτόν· ὁ γὰρ ἀληθῶς συναλγῶν τῷ ἀλγοῦντι, οὐκ αὖξιν τὸ ἄλγος αὐτοῦ, ἀλλὰ κατακοιμίζειν μᾶλλον ἐπιχειρεῖ.

25. Ἐάν σου δοῖται ὁ ἰχθὺς μεγάλη τῇ φωνῇ, μὴ πεισθῇς· ἐπὶ γὰρ εἰς πονηρίαὶ ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ.

Εἴπερ ὁ κοινὸς πάντων ἰχθύος, ἐκκαλεῖται σε πρὸς συνέργειαν τοῦ ἐν ἡμῖν βιλήματος αὐτοῦ, τὴν ἑαυτοῦ μεγαλύνων παράκλησιν, τῷ τε τῆς ἡδονῆς δεισιματι, καὶ τῷ τῆς οὐδυνῆς φόβῳ, ὥστε ποιῆσαι σοι αὐτὴν ἀκουστὴν, μὴ γένη τούτῳ καταπειθῆς, τρυφᾷ ὑποτιθεμένη σοι, διὰ τὸ εὐφραίνειν καὶ λιπαίνειν τὴν σάρκα· ὡς μὴ εἶναι θῆδεν αὐτὴν τῇ φθορᾷ καὶ τῇ κατ' αὐτὴν οὐδύνῃ εὐεπιχειρήτων· ἐπεὶ γὰρ εἰσὶν αἱ διὰ τῆς γαστριμαργίας κατὰ παντὸς τοῦ φιλοσάρκου πονηρόταται τούτου ἐπιβουλαί· ἡ τῆς πορνείας, ἡ τῆς λύπης, ἡ τῆς ὀργῆς, ἡ τῆς ἀκηδίας, ἡ τῆς κενοδοξίας, καὶ ἡ τῆς ὑπερφανείας, αἷς περιπεσεί, πάντως καταδειξάμενος τὴν γαστριμαργίαν, ὡς φίλαντος· εἰ δὲ ταύτην δυνήθης ἀνελεῖν, συναντίεις αὐτῇ καὶ τὰ δι' αὐτὴν παρὑφιστάμενα πάντα.

26. Ὁ κρύπτων ἰχθῦον, συνίστησι δόλον· ἐκκαλύπτει δὲ τὰς ἑαυτοῦ ἁμαρτίας, εὐγνωστός ἐν συνεδρίῳ.

Ὁ καλύπτων τὸ ἑαυτοῦ πρὸς τινος μίσος, κατ' αὐτῶν συσκηνάζει ἐπιβουλὴν καὶ κέρυπται ἵνα μὴ ἀπρακτῆσθ διαγνωσθεῖς· ἀνακαλύπτει δὲ τὰ ἑαυτοῦ παραπτώματα ὁ ἐν συνελεύσει διαφόρων ἀνδρῶν εὐδιάγνωστος· ὡς μὴ δυνάμενος πάντα ἀπέλεγχειν ψεύστας, καὶ συσπιάζειν τὰ τοῦτοις κατὰθῆλα.

27. Ὁ ὀρύσσων βράθρον τῷ πλησίον, ἐμπεισθεῖται εἰς αὐτόν· ὁ δὲ κυλίων λίθον, ἐφ' ἑαυτῷ κυλίσσει.

Ὁ βλάβῃν λαθραῖαν ἐπινοῶν κατὰ τοῦ ὁμοπίστου αὐτοῦ, αὐτὸς εἰς ταύτην ἐπιπίπτει κατὰ ψυχὴν· ὁ δὲ φανερὰν βλάβην ἐπαγών αὐτῷ, ἑαυτῷ ταύτην καὶ ὁ τοιοῦτος ἐπάγει κατὰ ψυχὴν· καθὼς γὰρ ἂν αὐτοὶ περὶ τὸν πλησίον διατεθῶμεν, οὕτω καὶ περὶ ἡμᾶς διατεθήσεται ὁ κύριος, ἀποδιδούς ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, οἷα κριτὴς δικαιότατος.

Ἐκπυροῦται μὲν ἰσχάρα ἐπὶ ἀνδράκων κειμένη· καὶ φλόγα **XXVI**
 ἐγείρουσεν ἐπιπλέον πυρὶ ξύλα ἐπιτιθέμενα· ἀνδρωπὸς δὲ ἀπόν-
 τας εἰσάδῳ διαβάλλειν, εὐρὼν τινος τῷ κατὰ τινος μίσει τετα-
 ραγμένους, προσεπιτίθασαι κατ' ἐκείνων διαβολάς· καὶ τὴν τῶν
 μισούντων κατὰ τῶν μισουμένων ἐκπύρωσιν σφοδρὰν ἐπιεργάζεται·
 καὶ τὸν κατ' ἁλλήλων πόλεμον ἐπιπλέον ἐγείρει· κἀντιῦθεν ἀνθ-
 ὄτου ὀφείλειν εἰρηνοποιεῖν, καὶ υἱὸς χρηματίζειν θεοῦ, ἄλλο-
 τριούται θεοῦ.

Λόγοι κερκώπων, μαλακοὶ οὗτοι δὲ τύπτουσιν εἰς ταυτεῖα **22**.
 σπλάγχχνων.

Τὰ ῥήματα τῶν πρὸς χάριν λεγόντων, ἀπὸλλανται πάσης
 σκληρότητος· οἱ δὲ ταῦτα προσφέροντες, τὰ δίκην (ταμείων) κε-
 κλισμένα τῶν σπλάγχχνων ὑπανοίγειν ἐπιχειροῦσι πρὸς οἰκτιρ-
 μοῦς· εἰ οὖν τὸ πρὸς χάριν λαλεῖν διὰ τὸ παρορᾶσθαι τὴν ἀλή-
 θειαν, οὐ καλὸν, αἵτιοι πάντως οἱ ἄσπλαγχνοι.

Ἀργύριον διδόμενον μετὰ δόλου, ὥσπερ ἄστρακον ἤχητον. **23**.

Ὁ μεταδιδούς ἀργυρίου τινὶ, ἀπατῶν τοὺς ὁρῶντας, καὶ
 τὸν παρὰ τοῦτων θηρώμενος ἑαυτοῦ, νομιζέτω τοῦτο μηδὲν δια-
 φέρειν ἄστρακον, ἐπειδὴ μὴ εὐαρεστείῃ θεῷ διὰ τῆς πρὸς τὸν
 ἀδελφὸν δίκην ἀργυρίῳ καθαρῶς διαθήσεως· οἰκτιρμονας γὰρ ἡμᾶς
 γίνεσθαι κατὰ μέησιν θεῖαν, ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἀπαιτεῖ.

Χεῖλη λιθα καρδίαν καλύπτει λυπηράν. **24**.

Στόμα λόγους προφέρειν παραμυθητικούς, καὶ μηδεμίαν κε-
 κλημένους τραχύτητα, λύπην ἀφανίζει ψυχῆς, εἰς παρηγορίαν
 πενὰ δὲ· αὐτῶν αὐτὴν ἐκκαλούμενον, καὶ συστέλλον τὸ ἅλγος
 αὐτῆς.

Χεῖλσι πάντα ἐπινεύει ἀποκλειόμενος ἐχθρὸς· ἐν δὲ 7ῃ καρ-
 διᾷ τεκταίνεται δόλους.

Τοῖς λύπην ψυχῆς ἀπαγγέλλουσι λόγοις, ἐπὶ πᾶσι συγκα-
 τατίζεται, ὡς δεῖν συμπασῶν τῷ τούτους προσφέροντι, ὁ
 ἀπειχθὼς πρὸς αὐτὸν διακείμενος· ἐντιῦθεν δὲ διὰ τὸ πρὸς αὐ-
 τὸν μῖσος, κατασκευάζει βλάβας ἐν τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ κατ' αὐτοῦ,

XXVI. χερῶν τῆς ἐπὶ τὰ πρότω φοράς, δάκνεται ὑπ' αὐτοῦ, σπείδον-
τος ἔχειν ἀκώλυτον τὴν ὁρμὴν, οὕτως ὁ κατὰ τὴν λαχοῦσαν αὐτῇ
ἀρχὴν ἀνακρίνων ἕτερον, καὶ ἐξετάζων τὰ κατ' αὐτὸν προεξῶς,
ἐπίχειν τοῦτον ἐπιχειρῶν τῆς πρὸς κακίαν ροπῆς, ἐπιβουλεύεται
παρ' αὐτοῦ, μὴ βουλομένου τοῦ κακίστου ἐπιχειρήματος εἰρ-
γισθαι.

18. Ὡσπερ οἱ ἰώμενοι προβάλλουσι λόγους εἰς ἀνδρώπους, ὁ
19. δὲ ἀπαντῆσας τῷ λόγῳ πρῶτος, ὑποσκελισθῆσθαι, οὕτω πάν-
τες οἱ ἐνιδρεύοντες τοὺς ἑαυτῶν φίλους, ὅταν δι' ὀραδῶσι, λέ-
γουσιν ὅτι παίζων ἐπραξα.

Καθάπερ οἱ πλήρεις ἰοῦ βασκανίας, θολεροὺς λόγους πρὸς
ἀνδρώπους προτείνουσιν, ὅς δ' ἂν πρῶτος κατασκοπισθῆις, συγ-
κατάδοιτό τινα τῶν τοιούτων λόγων, περιτραπήσεται, καὶ τοὺς
ἑτέρους διδάξει προσέχειν, ὥς τε τῇ τῶν τοιούτων λόγων ἀπά-
τῃ μὴ συναρπάζεσθαι, οὕτως ἀπαντῆς οἱ λαθραίως ἐπιβουλεύον-
τες τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτοὺς, περιεργάζονται τούτους, δι' ὧν λί-
γουσιν ὁπόταν δι' παρὰ τούτων διαγνωσθῶσιν, ἀπολογοῦνται
ἕκαστος τούτων, ὡς χαριεντιζόμενος ἐπλάσαστο τὴν ἐπιβουλήν·
καὶ ἐν αὐτῷ ἡ τῆς διαγνώσεως φωτὶ, ἐπιχειροῦντες συσκιάζειν
οἱ σκαιοὶ τὴν σκαιωρίαν αὐτῶν.

20. Ἐν πολλοῖς ξύλοις θάλλει πῦρ· ὅπου δὲ οὐκ ἔστι δίθυμος,
ἡσυχάζει μάχη.

Οἶδεν ἡ τοῦ πυρὸς φύσις, ὕλη ξύλων πολλῇ ἐμπλατύνεσθαι,
καὶ εἰς μίγιτον ὕψος ἐπαίρεσθαι· τὸν αὐτὸν πάντως τρόπον καὶ
ὁ ἐνδομυχῶν θυμὸς, ὕλης προσφόρου δραξάμενος, διπλασιάζει-
ται, μέγαλτον ἐχθραν ἀνέπλυν· ἐνθα δὲ ὁ ἐνδοθεὺς ἐμφωλεύον-
τα τὸν θυμὸν κτετημένος, μὴ ὑπάρχει διπλασιάζειν αὐτὸν ἀπὸ
τῶν ἐξωθεν ἀφορμῶν, ἐνδον τῆς τούτῃ ψυχῆς τὸ πρὸς τὸν πλη-
σίον σχολάζει μῖσος· ὡς ἀπόντι τῷ μισουμένῳ μὴ διαδεικνύμενον
κατ' ἐνέργειαν οἷα δι' ὀργάνου τοῦ σώματος.

21. Ἐσχάρα ἀνδραξί, καὶ ξύλα πυρὶ· ἀνὴρ δὲ λοιδορὸς, εἰς
ταραχὴν εὐμάχος.

Ἵσπερ θύρα κλείεται ἐπὶ τοῦ στρόφιγγος, οὕτως ὀκνηρὸς **XXVI.**
ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ. 14.

Καθὼπερ θύρα ἐν μόνῃ τῇ ἰδίᾳ στρόφιγγι περιτρίβεται ἀνοιγομένη, οὕτω καὶ ὁ πρὸς τὴν ἐργασίαν τῶν τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν διὰ τὸ τῆς ἀρετῆς ἐπίκουον, ῥᾳθυμὸς, τῇ σαρκὶ ὡς γινε κλί-
νη, διὰ φιληδονίαν ἐπαναπαυόμενος, μόνῃ τῇ ἡμεριμῇ σχίσαι
ταύτης ἑμπεριστρέφεται· κατὰ μὲν ἐπιθυμίαν ἀκόλαστον, τῶν
ἐνηθύνων ὀρέξεων ἐπιστρεφόμενος· κατὰ δὲ θυμὸν μὴ ἀνδρείως,
τὰς ἐπιφορὰς τῶν ὀδυνηρῶν ἀποστρεφόμενος· καὶ ὑπάρχων πρὸς
μὲν γνῶσιν ἀκίνητος, πρὸς δὲ ἀρετὴν ἀνεύρητος.

Κρύψας ὀκνηρὸς τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐν τῇ κόλπῳ αὐτοῦ, οὐ 15.
δύναται ἐπενεγκεῖν εἰς τὸ στόμα.

Καλύψας ὁ πρὸς ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν ῥᾳθυμὸς, ἐν τῇ κατὰ
ψυχὴν ταμίᾳ αὐτοῦ, τὴν παρὰ Θεοῦ δοθεῖσαν πρακτικὴν δύ-
ναμιν, ὅτι μὴ ἐκτείνων ταύτην πρὸς τὴν τῶν Θεῶν ἐντολῶν
ἐνέργειαν, φοιδοῖ τῆς σαρκὸς, διὰ τὸ τῆς ἀρετῆς ἐπίκουον, οὐ
δύναται ἢ θρῆψαι ἑαυτὸν τῇ τῶν αὐτῶν ἐντολῶν κατὰ πρᾶξιν
γύσει, ἢ ὀρεῖται χεῖρα βοηθείας τῇ ἐπαγγελτικῇ τῆς ἀληθείας
διδασκαλικῇ αὐτοῦ λόγῳ, δι' ἀκολουθῶν αὐτῷ πρακτικῶν σε-
μείων εἰς βεβαίωσιν· ὥστε δύνασθαι αὐτὸν πληροφορεῖν τοὺς
ἀκούοντας.

Σοφώτερος ἑαυτῷ ὀκνηρὸς φαίνεται, τοῦ ἐν πλημμονῇ ἀπο- 16.
κομίζοντος ἀγγελίαν.

Ὁ πρὸς τὴν ἐργασίαν τοῦ ἀγαθοῦ ῥᾳθυμὸς, συνετώτερον
ἑαυτὸν οἶται, τοῦ ἐν τῇ πεπληρωσθαι συνέσει, ταύτην δὲ
ἐργῶν δικαιοσύνης καταγγέλλοντος· ὅτι μὴ ὡς ἐκείνος τῷ τρα-
χεῖ τοῦ κατὰ Θεὸν βίῃ, ἀλλὰ ταῖς σαρκικαῖς ἡδυπαθείαις μάλ-
λον ἐκδίδωκεν ἑαυτὸν· μὴ εἰδώς γὰρ τὸ ὄντως ἀγαθόν, νομίζει
ἀγαθόν τὸ μὴ ὂν ἀγαθόν.

Ἵσπερ ὁ κρατῶν κέρκου κυνὸς, οὕτως ὁ προσιπῶς ἄλλο- 17.
τρίας κρίσιως.

Καθὼπερ ὁ ἀπτόμενος οὐραίου κυνὸς, καλύειν τοῦτον ἐπι-

XXVI. Ὑπάρχει φόβος ἐπὶ αἰσχυρῷ πεπραγμένῳ βλάβην ἐπάγων ψυχικὴν ὁμοῦ καὶ σωματικὴν, πάντως ὁ τὸν διαπραζόμενον τὸ αἰσχυρὸν, ὡς τὴν παρ' ἀνθρώπων αἰσχύνην μὴ φέροντα, συνωθῶν εἰς τὸ ἐπιβουλιεύσασθαι τῇ ἰδίᾳ ζωῇ· καὶ ὑπάρχει αὖτις φόβος ἐπὶ αἰσχυρῷ πεπραγμένῳ, ὅς τιμὴ μὲν ἐστὶ τοῦ τυχόντος αὐτοῦ, ὡς ἀπὸ τῶν ἀτιμοποιῶν παθῶν διαφυλάττειν αὐτόν· χάρις δὲ, ὡς τούτῳ δίδομενος παρὰ Θεοῦ θῶρον κωλυτικόν τῆς πρὸς τὰ αἰσχυρὰ ροπῆς· ἀντὶ ἧς μᾶλλον ὠφελεῖ τιμωρηθῆναι.

12. Εἶδον ἄνδρα θόζαντα παρ' ἑαυτοῦ σοφὸν εἶναι· ἐλπίδα μὲν τοι ἔσχε μᾶλλον ἄφρων αὐτοῦ.

Ἐδιδασμένην τινὰ τοῖς κατ' Ἑλλησπιν τῆς ἀρετῆς πάθεισιν ἀπτότητον, οἰκοδὸν ἔχειν νομίσαντα τὸν ἀναιρετικῶν τῶν παθῶν λόγον, καὶ μὴ παρὰ Θεοῦ τοῦτον λαβεῖν πλέον μὲν τοι γὰρ τοιοῦτον ἀνθρώπου σωτηρίας ἐλπίδα ἐκτήσατο, ὁ τοῖς κατ' Ἑλλησπιν τῆς ἀρετῆς πάθεισιν ἀλογίστως ἐγκυλινδούμενος· ὅτι οὗτος μὲν, τὴν οἰκίαν ἐπιγινώσκων ἀσθίνειαν, μετανοίας ἀναμίνειν καιρὸν, δὲ ἧς ἐλπίζει τυχεῖν σωτηρίας παρὰ Θεοῦ· ἐκείνος δὲ, τὸ κατ' ὑπερβολὴν τῆς ἀρετῆς διάκειναι οἶγμα ἀγνοῶν, ὡς δυσφύρητον, ἐστὶ δυσθεράπευτος.

13. Λίγαι ὀκνηρὸς ἀποσελλόμενος εἰς ὁδόν, λίαν ἐν ταῖς ὁδοῖς· ἐν δὲ ταῖς πλατείαις φρονεῖται.

Ὁ ῥάθυμος, προτρεπόμενος διὰ τε τοῦ γραπτοῦ νόμου, καὶ τοῦ φυσικοῦ ἐν τῇ δεισποτικῇ καὶ σωτηρίᾳ πορευθῆναι διλήματι, παρ' αὐτοῦ πάντως τοῦ εἰς τὸ εἶναι τοῦτον παραγαγόντος, καὶ πᾶσιν ἐννόμως ἐπιστατοῦντος ποιοῦ τοῦ καὶ δεισώτου τῶν ὅλων Θεοῦ, προφασίζεται φοβεῖσθαι· ἐν μὲν ταῖς κατὰ πράξιν τρίβοις τῶν ἐν τῷ γραπτῷ νόμῳ θείων ἐντολῶν, διὰ τὸ τῆς ἀρετῆς ἐπίπουνον, τὸν δίκην λένοντος τῆς τῶν ἀνθρώπων ψυχῆς ἐρπάζοντα θάνατον· ἐν δὲ τῇ τῆς φυσικῆς τῶν ὄντων θεωρίας πλάττει, τοὺς ἐν τούτῳ διὰ τὸ ἀπατελὸν τῆς αἰσθήσεως ληστρικῶς ἐνεδρεύοντας δαίμονας, καὶ ταῖς ψευδίσι περὶ τῶν φαινομένων δοξαίαι, ἀποστειροῦντας τὸν νοῦν τῆς τούτου ἐν πνεύματι ζωῆς.

τοιούτος δραξάμενος, οὐκ ἀμελήσει τὰ πρὸς βλάβην ἀνθρώπων ἐργάζεσθαι· ἀντιῦθεν ὁ τὴν τιμὴν αὐτῷ παρασχών, συμμετοχος ἔσται τούτῳ τῆς κατακρίσεως.

Ἀκανθῶν φύονται ἐν χειρὶ τοῦ μεθύσου· δουλεία δὲ, ἐν χειρὶ τῶν ἀφρόνων.

Ἐμμέριμοι μὴ ἀναφύονται ἐννοιαί· τῇ ψυχῇ ἐν τῇ κατ' αἰσθήσει ἐνεργείᾳ, τοῦ τῇ σχέσει τῶν ὁρατῶν ἐξιστακότος τῆς ἑαυτοῦ σοφίας νοός, ἀκανθῶν δίκην πλήττεσθαι καὶ λυποῦσθαι αὐτὴν· δουλεία δὲ παθῶν, ἐν τῇ κατ' ἐπιθυμίαν καὶ θυμὸν ἐνεργείᾳ, τῶν μὴ ἐμφρόνως ταῖς δυνάμεισι ταύταις ἐπιστατούντων λογισμῶν· καὶ μὴ πειθόντων τὴν μὲν ἐπιθυμίαν, ἀνδρείως ὑπομένειν τὰ λυπηρά.

Πολλὰ χιμαῖζεται πᾶσα σὰρξ ἀφρόνων· συντριβίται γὰρ ἡ ἔκτασις αὐτῶν.

Πολλῶν χιμῶν πειρασμῶν ἰκονοῖων τε καὶ ἀκουσίων συνίχεται δίκην σκάφης ἡ σὰρξ τῶν μὴ ἐμφοσι λογισμοῖς οἷά τισιν οἰαζῆν ἐπισταμένους κυβερνώντων αὐτὴν· τούτων γὰρ ἡ ἀπὸ τοῦ κατὰ φύσιν εἰς τὸ παρὰ φύσιν κατ' ἡδονὴν καὶ ὀδύνην παρεκτροπὴ, πρὸς ἑαυτὴν προσπερούει καὶ φθείρεται· ὅτι περ τὰ κατ' ὀδύνην πάθη, τοῖς κατ' ἡδονὴν ἀντικείμενα, φθείρουσι ταῦτα, καὶ τούτοις συμφθείρεται.

Ὡσπερ κύων ὅταν ἐπέλθῃ ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ ἐριτον, καὶ μιστός γίνεται, οὕτως ἄφρων, τῇ ἑαυτοῦ κακίᾳ ἀνατρίψας ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ ἁμαρτίαν.

Καθάπερ κύων ὅταν ἐφ' ὅπερ φαγὼν βρώμα, καὶ βδελυξάμενος ἀπώμεσεν, ἐπαναστρέψῃ τοῦτο αὐτῷς τριφόμενος, πᾶσιν ἔσται τοῖς βλέψει βδελυκτός, ὡς ἀχθίας τούτους πληρῶν, οὕτω καὶ ὁ ἀλογίως βιῶν, τῇ συνεθείᾳ τῆς ἁμαρτίας, ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ ἐπιστρέψας κακίαν, ἧς ἀποσχίσθαι ὑπέσχετω, ἔσται διεσπασμένος καὶ τοῖς ἀγίοις ἀγγέλοις αὐτοῦ βδελυκτός.

Ἔστιν αἰσχύνῃ ἐπάγουσα ἁμαρτίαν· καὶ ἔστιν αἰσχύνῃ, δόξα καὶ χάρις.

XXVI. γείρει δι τὸ διὰ τὴν ἀσθίνειαν τῆς σαρκὸς νωθρὸν αὐτοῦ, πρὸς ἐπιμέλειαν τῆς κατὰ πρᾶξιν τῶν θεῶν ἐντολῶν τρίβου.

4. Μὴ ἀποκρίνου ἄφρονι πρὸς τὴν ἐκτείνου ἄφροσύνην· ἵνα μὴ ὅμοιος γίνῃ αὐτῷ· ἀλλ' ἀποκρίνου ἄφρονι κατὰ τὴν ἀφροσύνην αὐτοῦ· ἵνα μὴ φαίνεται σοφὸς παρ' ἑαυτῷ.

Μὴ τῷ θεῷ οὐ περιφύροντι ἐν καρδίᾳ ἀπολογεῖσθαι ἀκολουθῶς τῇ ἀνοίᾳ αὐτοῦ· ὡς ἂν μὴ τῇ πλήρῃ τούτου συνουπαχθῆς· μάλλον μὲν οὖν καὶ ἀντίλεγε αὐτῷ, τῇ τοῦτ' καταλλήλως ἀνοίᾳ, ὅπως μὴ τὴν οἰκίαν μωρίαν νομίσῃ σοφίαν, καὶ μέχρι τέλους παραμείνῃ αὐτῇ· ἀλλ' ἐκφυγεῖν ταύτην θυνήσεται, ἑαυτοῦ ἐπιγνώμων γινόμενος.

6. Ἐκ τῶν ἑαυτοῦ ὁδῶν ὄνειδος ποιεῖται, ὁ ἀποστείλας δι' ἀγγέλου ἄφρονος λόγον.

Ἀπὸ τῶν ἀσέφων διανοημάτων αὐτοῦ μέμψιν περιποιεῖται ἑαυτῷ, ὁ διὰ τοῦ ταῦτα καταγγέλλοντος ἄφρονος λόγου διδασκαλίαν τινὰ προβαλλόμενος νοῦς· ὁ γὰρ ἐν αἰσθήσει τοῦ τοιοῦτου λόγου γινόμενος, ἐπιμέμψεται τῇ τοῦτου ἀποτικόντι νοῖ, ὡς μὴ διανοουμένη τὰ δίδοντα.

7. Ἀφελὺς ποτεῖαν σκελῶν, καὶ παρανομίαν ἐκ σόματος ἄφρόνων.

Ἐξάλειψον τὴν μὲν ἐνέργειαν τῆς κακίας, ἀπὸ τε τοῦ ἐπιθυμητικοῦ τῶν ἀνημπορούντων θεοῦ, καὶ τοῦ θυμικοῦ· δι' ὧν δυνάμεων, ὡς τινῶν σκελῶν, ἡ ψυχὴ διώκει τε ἅπερ ποδεῖ, καὶ φύγει ἅπερ μισεῖ· τὴν δὲ ἐξίν ταύτης, ἀπὸ τοῦ δίχην στόματος, τὴν ποῖαν ταῖς εἰρημέναις δυνάμεσι κίνησιν ὑποτιθεμένου διανοητικοῦ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων· θεὸν δὲ πάντως ἐξαλείψαι αὐτάς· διὰ τὸ σπαρῆναι παρὰ τοῦ πονηροῦ τὴν τῆς κακίας ἐξίν· καὶ κροτορήσai τὴν οἰκίαν ἐνέργειαν.

8. Ὅς ἀποδισμεύει λίθον ἐν σφινθέρῃ, ὅμοιός ἐστι τῷ διδόντι ἄφρονι δόξαν.

Ὁ λίθον ἀσφαλῶς ἐντιθεῖς τῇ σφινθέρῃ, τοῦ ἀφίνειν τοῦτον προδουμουμένου κατὰ τινος, παρόμοιός ἐστι τῷ παρέχοντι τιμὴν περιποικτικὴν δυναστείας τῷ ἀλογίστως βιούντι· ταύτης γὰρ ὁ

ἀριτῆς πύθισιν· ἡ ὡς ἀπὸ τούτων μὲν φυλασσόμενος, ἐρ' οἷς δ' XXV.
ἐντεῦθεν τὸ ἀσφαλὲς ἑαυτῷ περιποιήσατο, κατενέχθεις τῷ τῆς
ἐπαύσεως πτώματι, τοῖς καὶ ὑπερβολὴν τῆς ἀριτῆς ἀλλίσκεται
πλάττειν.

C A P. XXVI.

Ωσπερ ὁρόσος ἐν ἀμνητῷ, καὶ ὡσπερ ὑιτὸς ἐν θέρει, οὕτως γ. 1.
οὐκ ἔστιν ἄφρονι τιμῇ.

Καθάπερ ὁρόσος ἐν τοῖς θράγμασι τῶν ἀσταχύων, καὶ ὑι-
τὸς ἐν καιρῷ θέρους αὐτῶν, οὐκ εἰσὶν ἐπαινετὰ· ὥς μὲν δ' ὅπως
σοῦν ὠφελούντα, οὕτως οὐχ ὑπάρχει τῷ ἀλογίῳ βιοῦντι οὔτε
θανόντι, οὔτε θνήσκοντι κλῆρος· ἐντεῦθεν γὰρ τῆς μὲν ἀγῆρω δό-
ξης ἐξεργημένος ἐστίν· ὅτι μὴ ἐσπείυσε ταύτας δι' ἐναρίτου κτή-
σασθαι πολιτείας· συμβαίνει δ' αὐτῷ ἀποβαλῆσθαι καὶ τὴν ἐπι-
κηρον.

Ὡσπερ ὄρνεια πύτανται καὶ στρουθοί, οὕτως ἀρὰ ματαῖα 2.
οὐκ ἐπιλείσεται οὐδενί.

Καθάπερ ἀφίστανται ἄπαντα τὰ πτηνὰ, τάτε μεγάλα καὶ
τὰ μικρὰ, τοῦ τόπου ἐν ᾧ ἀναπαυθῆναι μὴ δύνανται, οὕτως
ἀφισκόμενα πᾶσα κατάρρα, διὰ μηδεμίαν εὐλογον αἰτίαν κατὰ τοῦ
κατηραμένου κινημένα, οὐκ ἐπὶ λθοὶ αὐτῷ· ἐκείνῳ δὲ πάντως ἐπέρ-
χεται, καὶ μὴ τις αὐτῷ καταράσεται, τῷ ἔργοις κατάρως ἐμ-
μένοντι.

Ὡσπερ μάστιγι ἵππων καὶ κύνων ὄνω, οὕτως ῥάβδος ἐθνεῖ 3.
παρανόμῳ.

Καθάπερ πλήττουσα μάστιξ ἵππον, τὸ θηλυμανὲς τούτη καὶ
φιλόνομον ἀποκρούεται, καὶ κύττον κύνων ὄνω, διεγείρει τοῦ-
τον πρὸς ταχυτέραν πορείαν, οὕτω παιδεύει ὥς τις ῥάβδος,
ἡ κατὰ λόγον τῆς σαρκὸς ἡμιωρία λαὸν τὸν τοὺς θεοὺς παρα-
βαίνοντα νόμους· καὶ καταπνύει μὲν τὸ τούτῃ κατὰ τὸ ἐπιδυ-
μητικόν, ἀκόλαστον, καὶ τὸ κατὰ τὸ θυμικόν, μάχμον· διε-

XXV. αἰσθήσεως τοῖς τύποις τῶν νοουμένων συνδιατρίβειν τὸν νοῦν τῇ διαβαλλούσῃ διὰ τῆς ἀπάτης τῶν φαινομένων τὰ νοούμενα αἰσθῆται, κἀντεῦθεν τοῖς τύποις ἐναπομένειν, καὶ μὴ διαβαίνειν πρὸς τὴν ἐν ὅλοις ἀλήθειαν.

25. Ὡςπερ ὕδωρ ψυχρὸν, ψυχῇ δεψώσῃ προσπνές, οὕτως ἀγγεῖα ἀγαθὰ ἐκ γῆς μακρόθεν.

Καθάπερ ὕδωρ ψυχρώτατον, ὑπάρχει διψῶντι ζῳῇ θεικτέριον, οὕτω καὶ τῇ τὸν καύσωνα τῶν πειρασμῶν, καὶ τῆς ἀρετῆς τὸ ἐπιπονὸν γενναίως φερούσῃ ψυχῇ, ἐδυτάτη ἐστὶν ἡ τῆς κατὰ τὸ μέλλον κληρονομίας τῆς γῆς τῶν πράξεων ἐπαγγελία· τῇ τῶν ἐν ταύτῃ τῇ γῇ ἀγαθῶν ἐλπίδι παρακαλοῦσα καὶ ἀνακτωμένη τὴν τοιαύτην ψυχὴν.

26. Ὡςπερ εἴ τις παγὴν φράσσει, καὶ ὕδατος ἐξοδὸν λυμαίνοντο, οὕτως ἄκοσμον δίκαιον πεπτωκέναι ἐνώπιον ἀσεβοῦς.

Καθάπερ ἂν τις ἐμφράτῃ παγὴν, καὶ ὕδωρ ἐκ ταύτης κολύβει ἐξέρχασθαι, ἀπρεπεῖα ταύτην ἐργάζεται, ἀφανίζων τὰ ἐξ αὐτῆς ἀναβλύζοντα διειδέστατα νάματα, οὕτως ἐστὶν ἀπρεπεῖς τὸν κεκοσμημένον τῷ κάλλει τῶν ἀρετῶν, ἐν τῇ πρὸς τὸν μὴ ταμῶντα θεόν, ἔχθρὸν τῶν ἡμετέρων ψυχῶν πάλη, ἀμαρτίας περιπίπτειν πτώματι, καὶ τὸν κόσμον ἀποβαλίσθαι τῶν ἀρετῶν.

27. Ἐσθίειν μέλι πολὺ, οὐ καλὸν· τιμὴν δὲ χρὴ λόγος ἐνδόξους.

Εἰς κόρον μεταλαμβάνειν τῆς πνευματικῆς τῶν θεῶν μυστηρίων γλυκύτετος, ἀσύμφορον· ἡ περὶ ταῦτα γὰρ ἀχαλίνωτος θεωρία, φέρει κατὰ κρημοῦ· εὐλαβεῖσθαι δ' ὑπάρχει ἀρμόδιον τὰ περὶ θεοῦ ὑψηλότετα δόγματα· καὶ μὴ ἐπιχειρεῖν καταλαμβάνειν τὸ κατ' οὐσίαν αὐτοῦ ἀκατάληπτον.

28. Ὡςπερ πόλις τὰ τεῖχη καταβιβλημένη, καὶ ἀτείχιτος, οὕτως ἀνὴρ ὃς οὐ μετὰ βουλῆς τί πράσσει.

Καθάπερ τις πόλις καθηρημένη τὰ τεῖχη καὶ ἀφύλακτος τέλειον, οὕτως ὑπάρχει εὐπιβούλευτος καὶ ὁ μὴ μετὰ λογικῆς διακρίσεως, πρὸς τοὺς ἀοράτους ἐχθροὺς ἀνταγωνιζόμενος· ἢ γὰρ ὡς πάντῃ ἀφύλακτος, εὐεπιχείρητος ἐστὶ τοῖς κατ' ἑλλείψιν τῆς

Ὅσπερ σῆς ἐν ἱματίῳ, καὶ σκώληξ ἐν ὄλῳ, οὕτως λύπη ἀν- XXV.
θρὸς βλάπτει καρδίαν.

Καθάπερ λυμαίνονται σῆς μὲν ἱματίῳ, σκώληξ δὲ ἐν ὄλῳ, οὕ-
τως ἡ παρὰ ἀνθρώπου τινὸς λύπη, τῷ πρὸς τοῦτον μίσει, τὴν
ἐτοιμοπαθῆ καταβάλλει ψυχὴν.

Ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρὸς σου, ψώμιζε αὐτόν· ἴαν διεψᾷ, πό- 21.
τιζε αὐτόν· τοῦτο γὰρ ποιῶν, ἀνδρακας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ 22.
τῆν κεφαλὴν αὐτοῦ· ὁ δὲ κύριος ἀνταποδώσει σοι ἀγαθὰ.

Ἐὰν ὁ μισῶν σε τροφῆς καὶ πόματός ἐστιν ἐνδεής, τρέφε
τοῦτον καὶ ἐπέτιζε· οὕτω γὰρ εὐεργετῶν αὐτόν, συναΐξεις ἐπὶ
τὸν ἡγεμόνα νοῦν τοῦτου, διανοήματα, δίκην ἀνδράκων πυρὸς
τὴν καρδίαν ἐλίγχοντα, καὶ τὸ πρὸς σὲ μίσος αὐτοῦ κατακαίον-
τα· ὁ δὲ τῶν ὅλων δεσπότης Θεός, ἀνδρότου μὴ νενίκησαι τῷ
ἐξ ἐπηρείας τοῦ σατανᾶ πρὸς σὲ μίσει τοῦ ἀδελφοῦ, ἀλλὰ νει-
κήκακας μᾶλλον αὐτὸ τῇ ἀγάπῃ τῇ πρὸς αὐτόν, τοῖς αἰωνίοις
σε ἀμείψεται ἀγαθοῖς.

Ἄνεμος βορέας ἐξεγείρει νέφη· πρόσωπον δὲ ἀναιδὲς, γλῶσ- 23.
σαν ἐριδιζει.

Τὸ μὲν, δίκην ἀνέμου βορέου, χιμάζον τὰς ψυχὰς πονη-
ρὸν πνεῦμα, ζοφώδη πάθη, ὡς τινα νέφη, ἐπιγείρει αὐταῖς,
ταύτας σκοτίζοντα, καὶ μὴ ἰδόντα ταῖς ἀκτίσι τοῦ τῆς δικαιο-
σύνης ἡλίου καταυγασθῆναι· ὁ δὲ χαρακτηρίζων τὴν ἐγκεκρυμ-
μένην τῇ ψυχῇ διάθεσιν βίος, τῇ ἐπὶ τοῖς αἰσχροῖς ἐργοῖς αἰ-
σχύνῃ ὅλως μὴ περικαλυπτόμενος, εἰς τὴν ἑαυτοῦ παραδῆγει δια-
βολὴν τὴν γλῶτταν τοῦ ἐρώντος αὐτόν.

Κρεῖσσον οἰκεῖν ἐπὶ γυνίκας θώματος, ἢ μετὰ γυναικὸς λοι- 24.
πόρου ἐν οἰκίᾳ κοινῇ.

Κάλλιον ἀσυγκρίτως ἐστὶ παραμένειν τῷ συνάπτουτι τῷ νοῦ
τὴν αἴσθησιν λόγῳ, ὡς ἐν τινι γυνίᾳ εὐτελοῦς τινος καταλύ-
ματος τοῦ φαινομένου κόσμου, ἢ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, ὅς ἐστι
κοινὸν κατὰ γῶγιον τοῦ τε νοῦς καὶ τῆς αἰσθήσεως· οἷα ἐπανα-
παυμένων, τοῦ μὲν νοῦς τοῖς λόγοις τῶν φαινομένων, τῆς δ'

XXV.

16.

Μέλι εύρων, φάγε τὸ ἱκανόν· μήποτε πλεσθεῖς, ἐξεμίσης.

Τῆς ἐν τοῖς θιοπνεύστοις λογίοις, δίκην μέλιτος ἡδυτάτης θιογνωσίας ἱπποτυχῶν, μετάλαβε ταύτης κατὰ τὸν ὅρον καὶ τὸ μέτρον τῆς ἐνούσης σοι δυνάμεως· ὥπως μὴ σπένσας ἀμέτρως ἐμπορεῖσθαι αὐτῆς, τὸ ἀληθές ἀποβαλεῖς· γνώσῃ περιλαβεῖν οἰόμενος τὸ ἀπερίληπτον· θεωρία γὰρ ἀχαλίνωτος, μεγάλαν βλάβην τῇ ψυχῇ προξενεῖ.

17.

Σπάνιον εἰσαγε σὸν πόδα πρὸς τὸν σεαυτοῦ φίλον· μήποτε πλεσθεῖς σου, μισήσῃ σε.

Ὀλίγα φρόντιζε τοῦ διὰ τὴν συζυγίαν φιλουμένου σώματος, μόνον περιποιούμενος αὐτῷ τὰ πρὸς σύστασιν αὐτοῦ ἀναγκαῖα· ὥπως μὴ κορεσθῇ σου, τὰ περιττὰ καὶ ὑπὲρ τὴν χρείαν χορηγοῦντος αὐτῷ, ἀντὶ συνεργεῦ πολέμιόν σοι τοῖς κατ' ἡδονὴν καὶ ὀδύνην γενήσεται πάθεσιν.

18.

Ῥόπαλον καὶ μάχαιρα καὶ τόξευμα ἀκιδωτὸν, οὕτως καὶ ἄνθρωπος καταμαρτυρῶν τοῦ φίλου αὐτοῦ μαρτυρίαν ψευδῆ.

Ὁ προσπάπων τῷ ὁμοφρενί καὶ ὁμοπίστῳ αὐτοῦ αἰτίαν ψευδοῦς, ὡς τι μὲν ρόπαλον, τὴν τούτῃ πλήττει ψυχὴν, λύπης παρ-αίτιος ταύτῃ γινόμενος· ὡς δὲ τις μάχαιρα, μάχην αἶρει· ἔχθραν ἐγείρων μίσον ἐκείνου καὶ ἑαυτοῦ· καὶ ὡς τι τόξον πόρρωθεν κατ' αὐτοῦ τὴν λοιδορίαν ἀφίησι, τιτρώσκων διὰ ταύτης αὐτόν, ὡς διὰ βέλους ὀξυτάτου τινός.

19.

Ὁδὸς κακοῦ, καὶ ποὺς παρανόμου ὁλεῖται ἐν ἡμέρᾳ κακῇ.

Ὁ πονηρὸς λογισμὸς τοῦ κακοῦ τὴν προαίρεσιν, καὶ ἡ πράξις τοῦ τῶν θείων παραβάτου, ὁλοθρευθήσονται ἐν καιρῷ τιμωρίας· εἴτε καθαρτικῆς κατὰ τὸ παρὸν, εἴτε ἀνταποδοτικῆς κατὰ τὸ μέλλον.

20.

Ὡς περ ὄξος ἔλκει ἀσύμφορον, οὕτως προσπεισὸν πάθος ἐν σώματι καρδίαν λυπεῖ.

Καθάπερ ὄξος δριμύτατον ἀλυσσεῖλις τῷ ἠλωμένῳ μέλει καθ-έτεκε, ὁκνον αὐτὸ, οὕτω καὶ τῷ τῆς σαρκὸς ἀσθενεῖ, ἀκούσιος ἐπισυμβᾶς πειρασμός, ἀνιᾷ διὰ τὸ συγγενὲς τὴν ψυχὴν.

Ὡς μᾶλλον χρυσοῦν, ἐμπρίπων περιτραχηλίῳ κόσμῳ, ἀπὸ XXV.
λίθου σαρδίου, οὕτως τὸ λαλῆσαι λόγον διδάσκοντα σωτήρια,
ἐμπρίτει τῷ κοσμίῳ βιοῦντι κατ' ἀρετὴν τῷ βίῳ γὰρ ὁ λόγος
συναρμολογούμενος, πολλὴν ἀποτελεῖ τὴν ἐμπρίπειαν.

Εἰς ἐνώτιον χρυσοῦν σάρδιον πολυτελεῖς δίδεται, λόγος σο- 12.
φίας εἰς εὐήκοον οὖς.

Ὡς εἰς ἐνώτιον χρύσειον σάρδιον δίδεται, διαφόροις χρώμα-
σι πεποικιλμένον, οὕτως εἰς ἀκοὴν τῇ εὐπειθείᾳ κεκοσμημένον,
δι' ἔργων κενεράτῃαι ἄλσος, ὁ πολυειδὴς τοῖς τρόποις τῶν ἀρε-
τῶν διδασκαλικὸς λόγος.

Ὡς περ ἐξ ὁδοῦ χιόνος ἐν ἀμνητῷ κατὰ καῦμα ὠφελεῖ, οὕτως 13.
ἄγγελος πιστὸς τοῖς ἀποστείλασιν αὐτόν· ψυχὰς γὰρ τῶν χρω-
μένων ὠφελεῖ.

Καθάπερ ἀπὸ τυκομένης χιόνος, ψύχον ἐξερχόμενον πνεῦ-
μα, καὶ ἐν καιρῷ θέρης ἀποκρυσθόμενον τὸν ἐκ τῆς ὕληκος φλο-
γώσεως μερρασμὸν τρέφει τὸν ἄσταχυν, οὕτω καὶ ὁ ἀνεπιβού-
λυτον τερῶν τὸ τῶν προφητῶν καὶ ἀποστόλων θεῖον παράγγελ-
μα (διδασκαλικὸς λόγος) ἡδ' φλεγόμενος τῷ καύσωνι τῶν ἐκου-
σίων πειρασμῶν ψυχὰς, ὑποδεχομένης αὐτὸν ἀνακτᾷται εἰς ἐγ-
κράτειαν καὶ ὑπομονὴν στηρίζων αὐτάς.

Ὡς περ ἄνεμοι καὶ νῆρα καὶ ὕετοι ἐπιφανέστατοι, οὕτως οἱ 14.
καυχώμενοι ἐπὶ ὅσῃ ψευδεῖ.

Καθάπερ σφοδραὶ ἀνέμων πνεαί, καὶ νῆρα ζεφώδη, καὶ ὕε-
τοι βαγδιαύτατοι, εἰσὶ τοῖς πᾶσι κατάθηλα, οὕτω καὶ οἱ με-
γαλουργοῦντες ἐπὶ μεταδόσει χρημάτων μὴ γινομένη, διὰ τὴν πρὸς
ἀνθρώπους συμπέδειαν τὴν μετάδοσιν ταύτην δημοσιεύουσιν· ἄν-
θρώπους ἀπατᾷ, καὶ οὐ θεῷ ἀρέσκειν βουλόμενοι.

Ἐν μακροθυμίᾳ, εὐδοκία βασιλεύσει· γλώσσα δὲ μαλακὴ, συν- 15.
τρέβει ὅσα.

Ἐν ἀνεξικακίᾳ οἱ λαοὶ ἡγεμονεύοντες, εὐδοκῶνται· διὰ ταύ-
τας πρὸς ἑαυτοὺς τὴν τοῦ ὑπερέου εὐνοίαν ἐπισπώμενοι· προ-
φορὰ γὰρ λόγων πραεῖα, καταμαλᾷται καὶ τὰς δίκην ὁσίων
σκληρά· καὶ ἀντιτύπους τῶν ψυχῶν διαδίσσει.

XXV. κός· κάλλιον γάρ ἐστι ταπεινοφρονοῦντά σε, καί ἀνάξιον ἐαυ-
τὸν κρίνοντα πάσης ἀρχῆς, πρὸς ταύτην κλεθῆναι παρὰ Θεοῦ,
ἢ ἐπιτρέχοντα, ταύτης ἀπορρίφθηναι· ἑτέρου παρ' αὐτοῦ προσ-
κλεθῆντος πρὸς ταύτην, τοῦ πρότερον ἀρξάντος ἑαυτοῦ.

Ἄ εἶδον οἱ ὀρθαλμοί σου, λέγει.

Ἄπερ αἱ θεωρητικαὶ σου δυνάμεις κατέλαβον διὰ διλήμα-
τα, καὶ ἃ τὰ πάντα γιγνόμενα, λόγοις τε καὶ ἔργοις αὐτοῖς,
δίδασκε.

8. Μὴ πρόσπιπτε εἰς μάχην ταχίως, ἵνα μὴ μεταμειληθῇς ἐπ'
9. ἐσχάτων· ἦνίκα ἂν σε ὀνειδίσῃ ὁ φίλος σου, ἀναχώρει εἰς τὰ
10. ὀπίσω· μὴ καταφρόνει, μὴ σε ὀνειδίσῃ μὲν ὁ φίλος, ἢ δὲ μά-
χη σου καὶ ἡ ἔχθρα οὐκ ἀπίσται ἀλλ' ἐσται σοι ἴση θανάτῳ.

Μὴ ἀσυλλογίστως ὄρμα πρὸς ἔχθραν, ὅπως μὴ ἑαυτῷ ἐπι-
μύμῃς ἐς ὑστέρων· ἀλλ' ὅταν ἐπὶ τινι λόγῳ ἢ ἔργῳ φίλος σοι
μὲμψῇται, ἀπὸ τῶν ἐπαισμένων σοι ἐκκλίνει ἐξασφαλιζόμενος σι-
αυτὸν, μὴκίτε τοῖς ὁμοίοις περιπσεῖν· καὶ μὴ τὴν πρὸς τὸν πλε-
σίον ἀγάπην μικρὸν πρᾶγμα ἡγοῦ· ὅπως μὴ μὲμψῇται μὲν σοι αὐ-
τὸς, ἐφ' ᾧ μὴ διετέθης καλῶς πρὸς αὐτὸν, ἢ δὲ δίνεξαι καὶ
τὸ μῖσος, οὐκ ἀποσῆσεται ἀπὸ σοῦ· ἀλλὰ ψυχῆς ὑπάρξει σοι θά-
νατος.

Χάρις καὶ φιλία ἑλευθεροῖ· ἅς τήρῃσιν σιαυτῷ, ἵνα μὴ
ἱπνουιδίστος γίνῃ· ἀλλὰ φύλαξον τὰς ὁδοὺς σου εὐσυναλλήκτως.

Τὸ χάρισμα τῆς σοφίας καὶ ἡ ἀγάπη, ἀγνοίας ἀπαλλάττε-
σι καὶ κακίας· ἅς φύλαξον παρὰ σιαυτῷ, ὅπως μὴ ὑπάρξῃς κα-
τάκριτος· ἀλλὰ τήρῃσιν ἀνθρώπῳ τὰς πρὸς τὴν σοφίαν καὶ τὴν
ἀγάπην θεωρητικὰς καὶ πρακτικὰς περσίας σὺ, καλῶς ἀλλήλαις
τῶν οἰκίων μεταδιδοῦσας· αἰτεῖ μὲν πρακτικὴ τὴν θεωρητικὴν,
τῶν κατὰ γνῶσιν λόγων· ἡ δὲ θεωρητικὴ τὴν πρακτικὴν, τῶν κατ'
ἀρετὴν τρόπων· ὥστε ψυχουῖσθαι μὲν τὴν ἀρετὴν κατὰ λόγον·
σωματοῦσθαι δὲ τὸν λόγον κατ' ἀρετὴν.

11. Μᾶλλον χρυσοῦ ἐν ὀρμίσκῳ σαρδίῳ, οὕτως εἰπεῖν λόγον (ἐπὶ
ἀρμόζουσιν αὐτῷ).

σπαρμέναι, τοῖς πολλοῖς ἀδιάνωτοι· ὡς συλλεξάμενοι μετὰ θά- XXV.
νατον αὐτοῦ, οἱ περὶ τὴν μελίτην τῶν θείων ἰσχυροκαότες γρα-
φῶν, καὶ διὰ τοῦτο συνήθεις τῷ βασιλεῖ τῆς τῶν ἰουδαίων χώ-
ρας Ἑξεκία, τῇ τῶν παροειμῶν βίβλῳ τελευταίον ἱγκατέταξαν.

Δόξα Θεοῦ κρύπτει λόγον· δόξα δὲ βασιλείῳς τιμᾷ προσ- 2.
τάγματα.

Ἡ τοῦ Θεοῦ δόξα, ὡς μὲν ὑπερουσίον, ἀφραγός ἐστι διὰ
τὸ αὐτοῦ ἀκατάληπτον· ὡς δὲ πάντων δεσπότης, πείθει πει-
θαρχεῖν ταῖς αὐτοῦ ἐντολαῖς, διὰ τὸν αὐτοῦ φόβον, καὶ μὴ
περὶ ταύτας διακίεσθαι καταφρονητικῶς.

Οὐρανός, ὕψηλός· γὰρ δὲ, βαθεῖα· καρδία δὲ βασιλείας, ἀνε- 3.
ξίλεγκτος.

Ὡς περ ἀκατάληπτον ἦν τὸ τε ὕψος τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὸ
βάθος τῆς γῆς, οὕτω καὶ τὸ θεῖον ἀσυγκρίτως, ὡς ἀναρχόν
τε καὶ ἀτελείωτον· ἡ δὲ περὶ τὸν τρόπον τῆς μελλούσης κατὰ
χάριν θείας ἡμῶν, βουλὴ αὐτοῦ τοῦ δεσπότη τῶν ὅλων Θεοῦ,
εἴτι ἐστὶν ἡμῖν ἀφανής· ὅπερ καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης δηλῶν,
εἰρηκέν· ὅτι οὕτω ἐφανερῶθη τί ἐσόμεθα.

Κρύπτει * ἀδόκιμον ἀργύριον, καὶ καθαρισθήσεται καθα- 4.
ρὸν ἅπαν. cod. τύ-
πτει.

Ἀράνιζε τοὺς μὴ τιμῶντας Θεὸν λογισμοὺς, ἀπὸ τῆς τῷ
δεσποτικῷ χαρακτὲρι τετιμημένης ψυχῆς σου, καὶ τὸ νοερὸν ταύ-
της, ἐν ᾧ αὐτός ὁ τῶν ὅλων δεσπότης Θεός, οἷά τινα θρόνον
ἐπαναπαύεται, καὶ ὁμοίωσιν τούτου ἐργάζεται τὸ ἀγαθὸν ἐν
τῷ μὴ φρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, κατ' ἑλλεῖψιν πάντως τῆς
ἀρετῆς, ἢ καὶ ὑπερβολὴν· ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν.

Μὴ ἀλαζονεύου ἐνώπιον βασιλείας· μηδὲ ἐν τόποις δυνατῶν 6.
ὑφίστασο· κρεῖσσον γάρ σοι τὸ ρηθῆναι, ἀνάβαινε πρὸς με, ἢ 7.
ταπεινώσαι σε ἐν προσώπῳ δυνάστου.

Μὴ οἷς σικαντὸν ἀξίας τινός ἄξιον, πρὸ τοῦ ἀξιωθῆναι ταύ-
τας παρὰ Θεοῦ· μηδ' ἐπίτρεχε ἀρχαῖς, ἀρμοζούσαις ἀνδράσι καθ-
υποτάττειν τῷ φρονήματι τοῦ πνεύματος, τὸ φρόνημα τῆς σαρ-

XXIV. σβῆται τὸ ὑψηλὸν ἐν τῇ ταπεινῇ· καὶ σκοτισθῶντες τῇ ἐκ τῶν ἐπαί-
νων ἐπάρσει, ἀδυνατήσωσιν ἐπισκίπτεσθαι τε τοὺς περιεσμένους
ἀσθενίαν, καὶ τὰ κατ' αὐτοὺς διακρίνειν καλῶς, καὶ τῆς προσ-
ηκούσης ἀξιοῦν θεραπείας.

6. Δίδετε μέτρη τοῖς ἐν λύπαις.

Παρίχετε τὴν ἐκ τῶν ἐπαίνων εὐφροσύνην τοῖς ἀποτυγχά-
νουσι τῆς περὶ τὴν ἐπὶ κερὸν δόξαν, καὶ τὸν φθιρόμενον πλου-
τον ἐπιθυμίας.

Καὶ οἶνον πίνειν τοῖς ἐν ὀδύναις.

Καὶ ἐγκωμίων ἀξιοῦτε τοὺς ἐν ὀδύναις σωματικάις.

7. Ἵνα ἐπιλάθωνται τῆς πένιας, καὶ τῶν πόνων μὴ μνησθώ-
σιν ἔτι.

Ὅπως ἐκεῖνοι μὲν ἐν λήθῃ γίνονται τῆς πιεζούσης τούτους
ἐνδείας τῶν ἀναγκαίων· οὗτοι δὲ ἀμνημονήσωσι τῶν ὀδυνῶν τῆς
σαρκός.

8. Ἄνοιγε σὸν στόμα λόγῳ Θεοῦ, καὶ κρίνε πάντα ὑγιῶς.

Πλάτυνε τὸ δίκον στόματος δικτικὸν τοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
καταβάντος ἄρτου, νοερὸν τῆς ψυχῆς σου, θείαις ἐννοίαις· καὶ
διάκρινε πάντα καλῶς.

9. Ἄνοιγε σὸν στόμα, καὶ κρίνε δικαίως.

Πλάτυνε καὶ αὐτὸ σὺ τὸ φαινόμενον στόμα, προφορᾷ θείων
ῥημάτων· καὶ ἀποδίδου ἐκάστῳ τὸ πρόσφορον.

Διάκρινε δὲ πάντα καὶ ἀσθενῇ.

Διακρίνειν δὲ καλῶς σοι παρακελεύομαι, τὴν τε τοῦ ἐνδοῦς
ἀνάγκην, καὶ τὴν τοῦ ὀδύναις συνεχόμενην σωματικήν· κἄντεῦ-
θεν πάντως, τούτων ἑκατέρῃ τὸ κατὰλληλον φάρμακον.

C A P. XXV.

γ. 1. **Α**ὗται αἱ παιδείαι Σολομώντος αἱ ἀδιάκριτοι, ἃς ἐξεγράψαν-
το οἱ φίλοι Ἐζεκίου τοῦ βασιλέως τῆς Ἰουδαίας.

Αἱ παροῦσαι νοθεύσαι Σολομῶντος· εἰσιν, αἱ πρόην ὥς διε-

Ἄπερ σοί αὐτός ἀπαγγέλλω λόγια, μεμάνηκα ταῦτα παρὰ Θεοῦ· ἃ εἰσι πλούτος ἑμοῦ τοῦ λαχόντος ἐννόμως· ἀνθρώποις ἐπιστατεῖν παρὰ τῆς δίκης μητρός· θρησκάμενης σοφίας· τί λοιπὸν φυλάξεις υἱέ; φύλασσον τὰ ἐμὰ λόγια.

Ῥῆσαις Θεοῦ πρωτογενέσι σοι λέγω υἱέ· τί τέκνον ἐμῆς κοιλίας;

Ἡ λόγια πάντως Θεοῦ; πρὸς σέ ποιῶμαι τὸν λόγον υἱέ, ὃς ἂν καὶ εἴης, τὸν ἀποτεχθέντα μοι κατὰ τὴν πρῶτην καὶ πνευματικὴν γέννησιν· τί τέκνον, ὃ ταῖς τῆς ἐμῆς διανοίας ὠθεῖσιν ἐγέννησα διδασκαλικῶς;

Τί τέκνον ἐμῶν εὐχῶν;

Τί τέκνον, οἷον τυχεῖν παρεκάλουν Θεὸν, τηρήσει; 3.

Μὴ δὲς γυναιξὶ σὸν πλούτον.

Μὴ τὸν πλούτον σὸν φρενῶν ταῖς ἀλόγοις ἐπιθυμίαις τῆς κατ' αἰσθησιν ἡδονῆς, καταναλώσῃς· μόνους τοὺς ποικίλους ταύτης τρόπους ἐπινοῶν.

Τὸν σὸν νοῦν καὶ βίον εἰς ὑστεροβουλίαν.

Μηδὲ τὸ τοῦ νοός σε θεωρητικόν, καὶ τὸ περὶ τὴν ἐν σαρκὶ καὶ κόσμῳ βιοτήν σου πρακτικόν, εἰς πείραν ἐκδόῃς τοῦ κακοῦ· ἐξ οὗ σοι ποτὶ συμβῆσεται μεταμείλεισθαι.

Μετὰ βουλῆς πάντα ποιεῖ μετὰ βουλῆς οἰνοπότης.

Μετὰ λογικῆς διακρίσεως μεταλαμβάνει τῆς δίκης οἴνου εὐφραινούσης καρδίαν πνευματικῶς φυσικῆς θεωρίας τῶν ὄντων· ἥ τις ἂν ἀχαλίνωτος ἦ, τὸν νοῦν τῆς ἀληθείας μεθίστησι, καὶ φέρει κατὰ κρημοῦ.

Οἱ δυνάσται θυμῶδεις εἰσὶν, οἶνον μὴ πινίτωσαν, ἵνα μὴ πινόντες, ἐπιλάθωνται τῆς σοφίας, καὶ ὀρθὰ κρίναι οὐ μὴ δύ-
νώνται τοὺς ἀσθενεῖς.

Οἱ δυναστεύοντες κατὰ τῶν παθῶν, καὶ τὴν ἡθικὴν κατορ-
θεύοντες φιλοσοφίαν, ὠπλισμένοι εἰσὶ τῷ θυμῷ κατὰ τοῦ νοητοῦ
θρῆνος· λοιπὸν τοῦ παρ' ἀνθρώπων ἐπαίνου, τοῦ δίκης οἴνου
τούτους εὐφραίνοντας, μὴ μεταλαμβάνετωσαν· ὅπως μὴ μεταλα-
βόντες αὐτοῦ, ἐπιλάθωνται τῆς σοφίας· ἥς ἰδίου τὸ ἐπιδείκνυ-

XXIV. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ νοῦς, ὃς τὰς τοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης ἀκτίνες, οἷά τις ἀλεπτρῶν προορᾷ, ταῖς αἰσθῆσιν ἐνδιατρίβων, καὶ πρὸς τοὺς λόγους τῶν ὄντων διαβαίνων, καὶ τέλος τῶν γνωστῶν εὐρίσκων τὴν ἀλήθειαν, οὐ διδοικὶ τὰς κατασπώσεις τῇ σχίσει τῶν ὑλικῶν ἐπιφανείας τῶν ὁρατῶν.

Καὶ τράγος ἡγούμενος αἰπολίου· καὶ βασιλεὺς δημηγορῶν ἐν ἔθνει.

Ὁ δ' οὕτως ἔμμενοι λόγῳ καὶ νοῷ, κατὰ πρᾶξιν καὶ διαρίαν ἐνεργῶν τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν γνώσιν, βεβαίαν τὴν ἔχον πληροφορίαν τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ ἀληστον γνώσιν τῆς ἀληθείας προηγείται τῶν τῆς ἀριστερᾶς διὰ τὴν ἀμαρτίαν ὄντων μερίδος ἐπαγών τούτους ἀπὸ τῶν κάτω καὶ σαρκικῶν, πρὸς τὰ πνευματικά καὶ οὐράνια· καὶ ἕως τοῦ μαθητευομένου αὐτῷ πλῆθους διαμαρτυρίας τε καὶ ὁρεκτικῆς δυνάμεις, κατὰ λόγον ρυθμίζει καὶ πείθει μὴ ὡς ἔτυχε φέρεσθαι.

32. Ἐάν πρῶν σεκυτὸν εἰς εὐφροσύνην, καὶ ἐκτείνῃς τὴν χεῖρα σου μετὰ μάχης, ἀτιμωθήσῃ.

Ἐάν κατὰ τὸ ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς σου, ἐκθῆς σεκυτὸν ταῖς σαρκικαῖς ἡδοναῖς, καὶ τὸ τοῦ θυμοῦ δρακονικὸν κατὰ τῶν ὁμοφυῶν ὀπλίσῃς, τοῖς ἀνοήτοις κτήνεσιν ὁμοιωθεῖς, ὑβρισθήσῃ, ὡς δούλου παθῶν τὸ λογιστικὸν καταστήσας.

33. Ἄμειγε γάλα, καὶ ἔσται βούτυρον *.
* cod. σου
τύρον. Ὑποδέχου ὡς γάλα, πίσται ἀπλῆ, τὴν τῶν Θεῶν λογίων διδασκαλίαν καὶ συλλέγοντι τὸν νοῦν ταύτης ἐν πνεύματι, ὑπάρξει σοι οὕτω στερεὰ καὶ πῶν τροφή.

Ἐάν δὲ ἐκπίεζῃς μυκτῆρας, ἐξελεύσεται αἷμα· ἔάν δὲ ἐξέλκῃς λόγους, ἐξελεύσονται κρίσεις καὶ μάχαι.

Ὡς περ δὲ εἰ ἐκβιάζῃ μυκτῆρας, αἷμα ἐξενεχθήσεται, οὕτω καὶ διατάζοντος σου περὶ τὴν πίστιν, καὶ λόγους ἀπαιτούντος διαλεκτικῶς, ἐξενεχθήσονται διενέξεις καὶ ἐριδές.

1. Οἱ ἐμοὶ λόγοι εἰρηνταὶ ὑπὸ Θεοῦ, βασιλέως χρηματισμὸς ὅν
2. ἐπαίδουσιν ἢ μᾶλλον αὐτοῦ· τί τέκνον τερήσεις; τί;

πων ἄνθρωπε, ὁ λόγῳ τιμῆς, καὶ ὡς εἰκὼν Θεοῦ πρὸς τὸ ἀρ- XXIV.
 χέτυπον ὄρῳ κλειυσθεῖς, μὴ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς εἰς ἀθέ-
 τησιν προβάλλου τῆς τοῦ Θεοῦ ἐντολῆς· ἀλλ' ἐν τῷ παρόντι τῆς
 ἐργασίας καμῶ, εὐτρέπιζε σεαυτῷ τὴν εἰς τὸ μέλλον ἀπόλαυ-
 σιν· καὶ ἐν ταῖς τῶν πειρασμῶν προσβολαῖς, ὑπὸ τὴν σκέπην
 τῆς νοητῆς πέτρας κατὰφυγε, ἣ τίς ἐστίν· ὁ Χριστός· καὶ αὐτι-
 ξούσιος ὢν, ἐπὶ τῷ Θεῷ προσάγματι τὴν πανοπλίαν τοῦ πνεύ-
 ματος ἐνδυσάμενος, καὶ εὐτάκτως τῷ ἀρχεκάκῳ ἐχθρῷ ἀνταγω-
 νιζόμενος, ἐν τῇ πρώτῳ μὲν σε τῷ τοῦ Θεοῦ φόβῳ καθάριζε-
 σθαι· ἐπειτα δὲ τῇ ἐλπίδι τῶν μελλόντων ἀγαθῶν φωτίζεσθαι,
 καὶ οὕτω τῇ ἀγάπῃ γίνεσθαι τέλειον· καὶ ταῖς πρακτικαῖς τῆς
 ψυχῆς δυνάμεσι, τῇ τε ἐπιθυμίᾳ καὶ τῷ θυμῷ, οἷα τις χερ-
 σὶ σταθερῶν, καλῶς βαίνει διὰ τῶν τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν· ἐν
 εἰ καὶ ὑπάρχεις εὐάλωτος τῷ ἐχθρῷ διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρ-
 κὸς, ἀνεπιβούλευτος αὐτῷ διακίτης ἐν τοῖς Θεοῖς προστάγμα-
 σιν ἐν οἷς παραμένουσι καὶ οἱ ἐπισταταῦντες· ἐν δὲ ταῖς εἰ-
 ραμέναις δυνάμειν ἔμμενοις λογισμοῖ.

Τρία δὲ ἐστὶν ἃ εὐθὺς πορεύεται καὶ τέταρτον, ὁ καλῶς 29.
 διαβαίνει· σκύμνος λίοντος, ἰσχυρότερος κτηνῶν ὅς οὐκ ἀποτρέ- 30.
 φεται, οὐδὲ καταπτήσει κτήνος.

Καθάπερ τὰ τρία ταῦτα, ἀκωλύτως διέρχεται, καὶ τὸ τέ-
 ταρτον διαβαίνει καλῶς· ὁ τε σκύμνος τοῦ λίοντος, ὑπάρχων
 τῶν κτηνῶν ἰσχυρότερος, καὶ μῆτε προούμενος κτήνος, μῆτε
 ἀπὸ τούτου ἡττώμενος· καὶ ὁ ἀλεκτρυὼν ἐν ἀλεκτορίσι περιπα-
 τῶν ἀρβός· καὶ ὁ τράγος, ἀγέλης αἰγῶν πρὸς τὰς ἐν τοῖς ὕψι-
 λοτέρεισι τόποις νομάς προηγούμενος· πρὸς δὲ, καὶ βασιλεὺς,
 ὁ δῆμον Ἰσθμὸς ὑπερκῶς ἐαυτῷ διδάσκων, οὕτω καὶ ὁ ἐκ τοῦ νοῦς,
 οὗ τὸ ἡγεμονικὸν ὑπεμφαίνει ὁ λέων, τικτόμενος λόγος, διέρ-
 χεται κατ' ἀρετὴν ἀπτόητος τοῖς παρακειμένοις αὐτῇ κατ' ἐλ-
 λειψιν καὶ ὑπερβολὴν πάθεσι· καὶ τέλος τῶν πρακτῶν εὐρίσκει
 τὸ ἀγαθόν.

Καὶ ἀλέκτωρ ἐμπεριπατῶν θηλείαι· εὐψυχός.

31.

XXIV. Θεὸς νομίου αὐτῆς Θεοῦ λόγου· κολληθεῖσα αὐτῇ, καὶ πνεῦμα ἐν γεννημένῃ, ἀποστρεφόμενη αὐτὴν πρότερον, διὰ τὸ ἐγκρίσθαι ταύτην ἐπιμελῶς εἰς τὰ πονηρὰ, οὐδὲ λογισμὸν ἑμπαθῆ ὅπως ἐτι ἐπιδείξασθαι δύναται, διὰ τὸ γενέσθαι ὅλην τοῦ πνεύματος, καὶ τετάσθαι τὸ ἐπιθυμητικὸν αὐτῆς ὅλον πρὸς κύριον.

24. Τέσσαρα δὲ ἴστιν ἐλάχιστα ἐπὶ τῆς γῆς· ταῦτα δὲ εἰς σοφώτερα τῶν σοφῶν.

Τὰ τέσσαρα ἐπὶ τῆς γῆς εὐτελεῖ ταῦτα, σοφώτερα τῶν ἐκ Θεοῦ μὲν σοφίας δύναμιν λαβόντων ἀνθρώπων ὡς λογικῶν, ζώντων δὲ ὡς ἔτυχεν, ἀποδείκνυνται.

25. Οἱ μύρμηκες, οἷς μὴ ἴστιν ἰσχύς, καὶ ἰσομάζονται θίρις τὴν τροφήν.

Οἱ τε μύρμηκες, πάνυ τυγχάνοντες ἀσθενεῖς, ἐν θίρι δὲ τὴν τοῦ χειμῶνος τροφήν εὐτρεπίζοντες· ὅπως μὴ τοῦ καιροῦ τῆς τῶν καρπῶν συλλογῆς παρελθόντος, λιμώξωσιν.

26. Οἱ χιρογρύλλιοι, ἔθνος οὐκ ἰσχυρὸν, οἱ ἐπονέσσαντο ἐν πέτραις τοὺς ἑαυτῶν οἴκους.

Καὶ οἱ ἀκανθόχοιροι, γένος ὄντες ἀδύνατον, καὶ τὰς οἰκῆσαι ἐν πέτραις ποιοῦμενοι, ἵνα φυλάττοιεντο ὑπὸ τούτων σκεπόμενοι.

27. Ἀβασίλευτόν ἐστιν ἄκρις, καὶ κρατεῖ αὐτὸν ἐνὸς κελύσματος εὐτάκτως.

Καὶ ἡ ἄκρις, τὸν ἐννόμως ἐπιστατοῦντα μὴ ἔχουσα, αἰεζῶν τυγχάνουσα ἁλογον, καὶ ὡς αὐτὸς ἐνός, τοῦ δισποτικοῦ εὐτάκτως κινουμένη προσταγματος.

28. Καὶ καλαφῶτης χερσὶν ἰριδόμενος, καὶ εὐάλωτος ὢν, κατοικεῖ ἐν ὀχυρώμασι βασιλείας.

Καὶ ὁ τοῖς ἐμπροσθίοις ποσὶν οἷα χερσὶ, τοῦ περτυχόντος δραττόμενος, κέντεῦθεν στηριζόμενος, καὶ καλῶς τὰς βάσεις ποιοῦμενος γαλιώτης, εὐχείρωτος διὰ τὴν οἰκίαν ὑπάρχων ἀσθίνειαν, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ὀχυρωτάτοις οἰκοῖς τῶν βασιλέων οἰκῶν τοιγμοῦν πρὸς ταῦτα, καὶ τὰ ἄλογα ζῶα βλί-

τε αὐτοῦ ἔχνη, καὶ ἔρποντες ἐπὶ πέτρας ὅπως ἰδοὺς, καὶ πον- **XXIV.**
τοπορούσας νῆος τρίβας, ἐπειδὴ ταῦτα πάντα ἀνύπαρκτα οὐκ
μοι καὶ τὸ τέταρτον ἄγνωστον, αἱ τοῦ μὴ τετελειωμένῃ τῇ πνευ-
ματικῇ ἡλικίᾳ νῆος ἄσφατοι εὑνοῖται.

Τοιαύτη ὁδὸς γυναικὸς μοιχαλίδος, ἥ ὅταν πράξῃ, ἀπονι- **20.**
ψάμνη, οὐδὲν φησι πιπραχῆναι ἄσπον.

Αἷς ὁμοία ἡ τῆς πόρρω τοῦ λόγῃ νεούσης σαρκὸς καὶ περὶ
τὰ αἰσθητὰ πλανωμένης ἐνέργεια· ἥ τις σὺρξ μετὰ τὴν ἁμαρ-
τίαν, τὸν κατὰ ταύτην ῥύπον δάκρυσι μετανοίας ἐκπλύνασα,
ἀποδεικνύει ἑαυτὴν ἀναμάρτητον· σπᾶσει λαμβάνοντος τοῦ νοῦς,
τῇ περὶ τὸ ὄντως ἀγαθοῦ ἀληθεῖ θεωρίᾳ.

Διὰ τριῶν σιέεται ἡ γῆ· τὸ δὲ τέταρτον οὐ δύναται φέρειν. **21.**

Διὰ τούτων τῶν τριῶν ὡς διὰ τινος σεισμοῦ διεισδόντος τὰ
συνιχῇ, διασπωμένη τῇ λογικῇ διακρίσει, ἡ πυκνωθεῖσα ἔξιν τῇ
ἐκ τῶν κατ' ἡθελῆ καὶ ὁδούνη ἐναντίῳ τῆς κακίας μερῶν συγ-
κιμένη μοχθηρίᾳ· τὸ δὲ τέταρτον φέρειν ὅλως ἀδυνατεῖσα, τέ-
λειον τῆς κακίας ἐξίσταται· εἶον

Ἐὰν οἰκίτης βασιλεύσῃ.

22.

Ἐὰν ὁ δουλεύων σαρκὶ εἰς παραλόγως ἐπιθυμίας, ἐπιστα-
τήσῃ ἐννόμως αὐτῇ κατὰ πράξιν, καὶ καθάρσῃ αὐτὴν διὰ φό-
βου ἀπὸ παντὸς λογισμοῦ τῆς κατ' ἐνέργειαν ἁμαρτίας.

Καὶ ἄφρων πλησθεῖ σιτίων.

Καὶ ἰὰν ὁ μὴ ἐγνωκὼς θεόν, ἐμφορηθῇ τῶν ἐν πνεύματι θεω-
ρημάτων αὐτοῦ, διαβάς τὰς κατ' αἰσθησιν ἐπιφανείας τῶν ὁρα-
τῶν καὶ τοῖς λόγοις τούτων φωτισθεὶς ὡς τισιν ἀκτίσι τοῦ τῆς
δικαιοσύνης ἡλίου, καὶ αὐτὸν τὸν τοῦ παντὸς αἵτιον θεόν, ἐκ
τῶν τούτου ποιημάτων καταλαβών.

Καὶ οἰκίτης, ἰὰν ἐκβάλῃ τὴν ἑαυτῆς κυρίαν.

23.

Καὶ ἰὰν ἡ κατὰ διάνοιαν δουλεύουσα τῇ ἁμαρτίᾳ ψυχὴ ἀπει-
λᾷ τὰύτην αὐτῆς.

Καὶ μισπητὴ γυνὴ, ἰὰν τύχῃ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ.

Πρὸς δὲ, καὶ ἰὰν τελειωθείσα, ἐπιτυχὴς γίνηται τοῦ ἀγα-

XXIV. **ΕΙΝ** ἄλογος ἐρεῖς, ἥ τις τὰς μὲν ψυχὰς παραπέμπει τῇ ᾄδῃ, τὰ δὲ σώματα εἰς τὰ τέσσαρα ἀναλύει στοιχεῖα, ὥς δι' αὐτὴν τοῦ ἀνθρώπου κατακριθέντος θανάτῳ· οὕτε μὴν ἐξ αὐτῶν τῶν τεσσάρων στοιχείων, ἡ ἀὴρ κινούμενος καὶ ταρώσων τὰ ὕδατα, ἡ γῆ ξηρὰ μὴ διευομένη τοῖς ὕδασι, καὶ τὴν οἰκίαν ἀποβαλλομένη ξηρότητα, ἡ τὸ ὕδωρ αὐτὸ, ἡ τὸ πῦρ, τῆς διαλεκτοῦ φθορᾶς ἐμπλεσθίσονται, ἕως τῆς πάντων κατὰ τὴν ἀνάστασιν ἀρ-
θροῦσας καὶ διακονῆς, καὶ τῆς τοῦ φέρισθαι στάσεως.

17. Ὁρθαλμόν καταγελῶντα πατρός, καὶ ὑτιμάζοντα γῆρας μο-
τρός, ἐκκόψαισαν αὐτὸν κόρακες ἐκ τῶν φαράγγων, καὶ κατα-
ράγοισαν αὐτὸν νισσοὶ αἰτῶν.

Νοερὸν ὄμμα ψυχῆς, καταφρονεῖν τοῦ πάντων αἰτία Θεοῦ, καὶ τὴν συναιδίου αὐτῷ ἀρχαιότητα τῆς πανταγίας σοφίας τού-
του παραβλεπόμενον, ἐν τῇ ἐναπομένειν ταῖς ὑπὸ φύσιν καὶ χρόνον ἐπιφανείαις τῶν ὄντων, καὶ μὴ πρὸς τοὺς λόγους αὐτῶν διαβαίνειν, οὗς ὁ Θεὸς ἔχων πρὸ τῶν αἰώνων, βουλήσει ἀγαθῇ προουφειώτας, κατ' αὐτοὺς τὴν τε ὁρατὴν καὶ 7ὴν ἀόρατον ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ὑπερῆσατο κτίσιν, λόγῳ καὶ σοφίᾳ τὰ πάντα κατὰ τὸν δέοντα χρόνον ποιήσας τὰ καὶ ποιῶν, τὸ τοιοῦτον ὄμμα ἐκτυφλώσει μὲν τῶν ἀκαθάρτων λογισμῶν οἱ κατ' ἑλλεψιν τῆς ἀρετῆς ἀναβαίνοντες ἀπὸ τῆς τῇ πολλῷ ρεύματι τῶν παθῶν ἐκχαρδρωθείσης σαρκός, καὶ διατηρηθείσης τὴν πρὸς τὴν ψυ-
χὴν κατὰ τὸν τοῦ συνδῆσκοντος Θεοῦ νόμον, πνευματικὴν συν-
έχειαν καὶ συνάφειαν, ὥς σκοτίζοντες αὐτὸ τῇ σχήσει τῶν ὕλι-
κῶν καταναλώσουσι δὲ οἱ κατ' ὑπερβολὴν τῆς ἀρετῆς, ἐκ τῶν δίκων ὑψιπιδιῶν αἰτῶν εἰς ὕψος ὑπερκαρπίας κίρομένων τῆς πο-
νηρίας πνευμάτων, ἐναποτικτόμενοι τῇ ψυχῇ λογισμοί· ὥς τὸ ταύτης τῇ ματαίᾳ οἴῃσει ἐπινεμόμενοι θεωρητικόν.

18. Τρία δὲ ἔστιν ἀδύνατόν μοι νοῆσαι, καὶ τὸ τέταρτον οὐκ
19. ἐπιγινώσκω· ἔχον αἰτεῦ πιστομένην, καὶ ὁδοὺς ὁρίως ἐπὶ πέτρας,
καὶ τριβους νῆος παντοπορούσας, καὶ ὁδοὺς ἀνδρός ἐν νεότητι.
Ὡς περ ἀδύνατόν μοι τὰ τρία ταῦτα καταλαβεῖν· ἱπταμένου

Ἐάν δι τούτο ποιῇς, ἔξι προπορευομένη ἡ πένια σου· καὶ XXIV.
 ἡ ἰνδιὰ σου, ὥσπερ ἀγκυρᾶς θρομβεύς. 34.

Εἴπερ δι ταῦτα ποιεῖς ἀνθρώπε, ἵνα ἐλέγξω αὐτὸς ἐαυτὸν, ἰλιούσεται ἐπὶ σὲ παντελὴς ἀπορία τοῦ πλούτου τῆς ἀρετῆς· προσδοποιοῦσά σοι τὴν ἀπώλειαν καὶ ἀτέλεια τῆς τῶν θείων ἐντολῶν γνώσεως, διὰ τὴν ἀπρηξίαν αὐτῶν, καθάπερ τίς θρομβεύς ταχύτατος.

Τῇ βδέλλῃ τρεῖς θυγάτριες ἦσαν, ἀγαπήσαι ἀγαπώμεναι· καὶ 35.
 αἱ τρεῖς αὗται οὐκ ἐνιμπίπλασαν αὐτὴν· καὶ ἡ τετάρτη οὐκ ἐρήσθη εἰπεῖν ἱκανόν.

Ἡ μετὰ τὴν πρώτην παράβασιν, ἄλλῃ τινὸς παρὰ τὴν αἰτίαν ἀλόγιστος ἔρις, ἀπίτεκεν, οἷά τινα τρία θυγάτρια ποσεινόμενα· τὴν μὲν ἄγνοιαν, τῇ λογιστικῇ τῆς ψυχῆς· τὴν δὲ φιλαυτίαν, τῇ ἐπιθυμητικῇ· καὶ τὴν κατὰ τῶν ὁμοφυῶν τυραννίδα, τῇ θυμικῇ· τὰ ἀλλήλων ἐξαρτημένα τρία μέγιστα, καὶ ἀρχέκικα, καὶ πάσης ὁπλὸς εἰπεῖν κακίας παραιτία· ἐπεὶ δ' ἀποτυχίαι εἰσὶ θεοῦ· ἡ μὲν ἄγνοια, ὡς ἀλαδήτου γνωστέου· ἡ δὲ φιλαυτία, ὡς ἐπ' ἡμέτερον ὀρεκτοῦ· ἡ δὲ γε τυραννὶς φθορὰ οὕσα διαλόλος, ἀποτυχία πάλιν ἐστὶ τῆς σωματικῆς συστάσεως, ἥς καὶ δοκεῖ ὑπεραγωνίζεσθαι, εἰκότως τὴν ταύτας τεκούσαν παρὰ λόγον ἔρισιν κορίσκει οὐκ ἰσχύσαν, ἀκόρεστον δίκαν βδέλλης ὑπάρχουσαν· διὸ καὶ αὐτὴ, ἡ μετὰ τῶν ἐξ αὐτῆς πληροῦσα τὸν τίς-σαρκι ἀριθμὸν, οὐκ ἐχορτάσθη, ὥς ἐποσχέσθαι τὰς παρὰ φύσιν κινήσεις· ἵως ἂν αὐτὴν καθυποτάξαις ὁ λόγος, πρὸς τὰ ὑπὲρ φύσιν ἀγαθὰ φέρεσθαι πείσειν· ὅπου ποτὶ χορτασθήσεται, ἐν τῇ ὀφθῆναι τῷ ἀνθρώπῳ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ.

Ἄδης, καὶ ἔρις γυναικὸς, καὶ τέταρτος, καὶ γὰρ οὐκ ἐμπιπλάμενος ὕδατος· καὶ ὕδωρ καὶ πῦρ, οὐ μὴ εἴπωσιν ἀρκεῖ. 16.

Οὔτε γὰρ ἡ τὴν ἐν σώματι κατὰστασιν τῶν ψυχῶν, μετὰ τὸν τούτων χωρισμὸν διαδεχομένη κατὰστασις, ἥ τις ἄδης καλεῖται ὡς ἄφαντος, διὰ τὸ ἐν αὐτῇ μὴτ' ἐνεργεῖν μήτε πάσχειν αὐτὰς μετὰ σωμάτων τὰ ἴδια εἴτε λυπηρὰ· οὔτε ἡ κατ' αἰσθη-

XXIV. Καὶ οἷά τις ἀμπελῶν φραγμοῦ διόμενος εἰς τὸ μὴ τρυγᾶσαι παρὰ πάντων τῶν τὴν ὁδὸν παραπορευομένων, ἔστιν ὁ ἄνω μὲν πρὸς θεὸν ὄρων καὶ πιστεύων αὐτῷ· τὰς δ' οἰκοδομουμένης διὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἐντολῶν θεωρητικὰς τε καὶ πρακτικὰς ἔξεις, ἀντισβουλεύτους διὰ ῥαθυμίαν μὴ τηρῶν, ἰσὼ ἄνθρωπος· εἴτε γὰρ τὸν ἔξω ἄνθρωπον πρὸς τὴν τῶν θεῶν ἐντολῶν πρᾶξιν, εἴτε τὸν ἰσὼ πρὸς τὴν τούτων θεωρίαν καταλίπῃς ἀνεπιμέλητον, ἀνεπίδεκτός τοῦ ἐν διδασκαλίαις πνευματικοῦ σπόρου γενήσεται.

51. Καὶ ἔαν ἀφῇ αὐτόν, χερσωθήσεται· καὶ χορτομανήσει ὅλος. Καὶ δίκην χορτοῦ, σαρκικὰς ἡδονὰς μόνον βλαψήσει, πρὸς τὸ χορτᾶσαι τὴν ἄλογον ἐπιθυμίαν αὐτοῦ. Καὶ γίνεται ἐκλειψιμῆτος. Κἀντεῦθεν οὗτος μὲν καταλιμπάνεται κατὰ προαίρεσιν ἀνεπιμέλητος.

Οἱ δὲ φραγμοὶ τῶν λίθων αὐτοῦ κατασκάπτονται.

Αἱ δ' ἐπὶ τῷ θεῷ διμελῶς τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως οἰκοδομεύμεναι, ὡς ἐν τισὶ λίθοις ταῖς θεαῖς ἐντολαῖς φυλακτικαῖς τούτου κατὰ τὴν θεωρίαν καὶ πρᾶξιν ἔξεις, καθαιρουνταὶ εἰς ἀτόπους ἐνθυμήσεις καὶ πράξεις ἐμπίπτοντος.

52. Ὑστέρων ἐγὼ μετενόησα. Οὕτω δ' ὁ ἄνθρωπος ἐγὼ διακείμενος, πολλάκις ἐπὶ τίλει μετίγνων.

Ἀπέβληψα τοῦ ἐκλίξασθαι παιδείαν.

Καὶ ἀπισκόπησα ὥς προκρίναι πάντων τῶν ὁρμῶν, τὴν καὶ ψυχὴν καὶ σάρκα πρὸς τὸ ἀγαθὸν ῥυθμίζουσας ἐμπρακτοῦς θεωρίαν τῶν τοῦ θεοῦ ἐντολῶν.

53. Ὅλιγον νυστάζω· ὀλίγον δὲ καθυπνῶ· ὀλίγον δὲ ἐναγκαλίζομαι χερσὶ στήθεσσι.

Τῆς δὲ σαρκὸς ἀτονούσης διὰ τὴν τοῦ γήρους ἀσθένειαν, μικρὸν μὲν νυσταγμῷ ἀκηδίας συνέχομαι· μικρὸν δὲ ὑπνῷ ῥαθυμίας δουλειῶν· καὶ βραχὺ τὰς πρακτικὰς μου δυνάμεις ἐνασχολῶ τοῖς ἀπὸ γῆς εἰς καρδίαν ἀναβαίνουσιν διαλογισμοῖς.

λόγου, προῤῥίξουσ αὐτάς ἀνασπᾶν, πρὸς καρπογονίαν πνευμα- XXIV.
τικὴν, ἐν τῷ δικνύειν σου τὰ ὑπάρχοντα πύνησιν.

Καὶ πορεύου κατόπισθ' ἐν μου.

Καὶ οὕτω ἔρας σου τὸν σταυρὸν, τὴν τοῦ σαρκικοῦ πά-
ντως φρονήματος νίκρωσιν, ἀκολουθεῖ μοι ὧ πτωχεύσαντι διά
σε, καὶ σταυρὸν ὑπομέναντι.

Καὶ ἀνοικοδομήσεις τὸν οἶκον σου.

Καὶ ἀνιγίρης τῇ πνευματικῇ πολιτείᾳ, τὸ καταπεσόν σου
τῆς σαρκὸς οἰκητήριον ταῖς προσβολαῖς τῶν τῆς πονηρίας πνευ-
μάτων.

Μὴ ἴσθι ψευδὴς μάρτυς ἐπὶ σὸν πολίταν· μηδὲ πλατύνῃ σοὶς 28.
χείλισιν.

Μὴ ψευδῶς καταμαρτύρει τοῦ πολιτευομένου ὡς αὐτὸς προαι-
ρῇ σαρκίᾳ σου· ἀδύνατον εἶναι φάσκων τὰς θείας ἐντολὰς κατ-
ερθεύσθαι, διὰ τὴν σωματικὴν ἀσθενείαν· κἀντιῦθεν τοῖς κατ'
ἐλλείψιν τῆς ἀρετῆς πᾶσιςιν ἐνδιὰτριβι· μηδ' ἐμφιλοχῶρει ταῖς
κατ' αὐτοῦ διαβολαῖς ἔχοντες· καὶ αὐτοῦ ποιητὴν τὸν θεόν.

Μὴ εἶπες, ὃν τρόπον ἐχρήσατό μοι, χρῆσθαι αὐτῷ· τίσο- 29.
μαι δὲ αὐτὸν ἢ με ἡδίκησεν.

Μὴ ἔρεις ὅτι καδᾶπερ μοι τοῦτο βλάβης αἴτιον γέγονε, βλά-
ψω καὶ γὰρ αὐτό· τιμωρήσομαι δὲ τοῦτο ὑπὲρ οὗ μοι ἀντίζη, καὶ
κακῶς τὴν δεσποτείαν ἀφείλετο· καὶ οὕτως εἰς τὰ καθ' ὑπερ-
βολὴν τῆς ἀρετῆς ἐκτραπῆς πᾶσθ· ἀλλ' εἰς ἀλόγους ἐπιθυμίας
μὴ δουλείᾳς αὐτῷ· προνοίας δὲ τῆς προσηκούσης ἀξίου, ἵνα
συνεργὸν ἔχῃς αὐτὸ πρὸς τὰ κάλλιστα.

Ὡσπερ γεώργιον· ἄνθρωπος ἄγρων.

30.

Καδᾶπερ τίς ἐπιτήδειος εἰς γεωργίαν ἄγρός, πολλὰς χρῆ-
ζων ἐπιμελείας ἵν' εὐκαρπος καὶ πολὺκαρπος γένηται, ὑπάρχει
ὁ τοῖς προσκαιροῖς μόνοις πιστεύων, καὶ τοῖς περὶ ταῦτα πό-
νοις ἀνευθότως ἐγκυρτερῶν, καὶ τῷ ἐπαγγελλομένῳ τὰ αἰώνια
ἀγαθὰ θεῷ ἀπιστῶν ἔξω ἄνθρωπος.

Καὶ ὥσπερ ἀμπέλων, ἄνθρωπος ἐνδεὲς φρενῶν.

XXIV.
Cap. 24.
23.

Ταῦτα δὲ λέγω ὑμῖν τοῖς σοφοῖς ἐπιγινώσκειν.

Ταῦτα δὲ φημι ὑμῖν τοῖς διδασκάλοις· ὥς διαγινώσκειν οὐς ἀποστρέφεται Θεός, καὶ τούτους πρὸς αὐτὸν ἐπιστρέφειν φόβῳ τῶν αὐτοῦ ἀπειλῶν· τοὺς δὲ φοβουμένους παραμυθίσαι, ὥς τε μὴ περιπσεῖν εἰς ἀπόγνωσιν.

Λιδοῖσθαι πρόσωπα ἐν κρίσει, οὐ καλόν.

Ὡσπερ κακὸν ἴσθι τὸ εἶτε θυνάστου εἶτε πτωχοῦ ἐν ταῖς κρίσεσι φειδίσθαι, καὶ παραδειρεῖν ἐντεῦθεν τὸ δίκαιον, οὕτω καὶ τὸ ὑπακούειν εἶτε τῷ ὑποτιθεμένῳ δαίμονι τὰ κατ' ὑπερβολὴν τῆς ἀρετῆς πάθη, εἶτε τὰ κατ' ἑλλείφιν αὐτῆς· καὶ τὰς κατ' ἀρετὴν δικαιοσύνης ἐκτρέψασθαι.

24. Ὁ εἰπὼν τὸν ἄσεβῆ, δίκαιός ἐστιν, ἐπικαταράτος λαοῖς ἔσται· καὶ μιστὸς εἰς ἔθνη.

Ὁ ἐπαινίσας τὸν μὴ τιμῶντα τὸ ἀγαθόν, καὶ διὰ τοῦτο βλαπτικὸν τῶν ὁμοφυῶν, οὔτε ὑπὸ τοῦ πλῆθους τῶν πιστῶν οὔτε ὑπὸ τῶν ἀπίστων ἀγαπηθήσεται, ὥς συνεργός τῆς βλάβης αὐτῶν, καὶ οἱ ἐκλεκτοὶ τῶν πιστῶν, ἀγαπήσιν αὐτὸν διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ ἐντολήν.

25. Οἱ δὲ ἐλιγχοντες, βελτίους φανοῦνται· ἐπ' αὐτοὺς δὲ ἤξει
26. εὐλογία· χεῖλη δὲ φιλήσουσιν ἀποκρινόμενα λόγους ἀγαθοῦς.

Οἱ δὲ λόγοις ἐλιγχντικοῖς ἀνακόπτειν αὐτὸν ἦς κατὰ τῶν ὁμοφυῶν βλάβης ἐπιχειροῦντες, κρείττονες δοξοῦσι, καὶ ἐντεῦθεν ἔπαινος καταλήφεται· ἀσπάζονται δὲ οἱ αὐτοὶ τοὺς πρὸς διόρθωσιν αὐτῶν ἐλιγχνον ὑπομένοντας, καὶ προσηνῶς ἀπολογουμένους αὐτοῖς, ὥς πρὸς ἐπιστροφὴν ἐτοιμοί.

27. Ἐτοίμαζε εἰς τὴν ἔξοδον τὰ ἔργα σου.

Εὐτρέπιζέ σου τὰς πράξεις κατ' ἀρετὴν, ἵως ἐτι τὴν παρούσαν διεξέρχῃ ζωὴν· ἔργασίας γὰρ ὁ παρὼν καιρὸς· ὁ δὲ μέλλον, ἀνταποδόσειας.

Καὶ παρασκευάζου εἰς τὸν ἄγρον.

Καὶ ἐν τῷ μερίμνῳ σοι βιωτικὰς ἀνατίλλοντι, δίκην ὑλομανοῦντος ἄγρου, φεινομένου κόσμου, ἐτοιμάζου τῷ ἀρότρῳ τοῦ

ἐπιχειροῦντα, καταπροδῶς, ἐμβαλὼν αὐτὸν εἰς ἀπόγνωσιν, καὶ- XXIV.
τεῦθεν παρασκευάσας τοῦτον τιμωρηθῆναι παρὰ τοῦ δισπότης
τῶν ὅλων Θεοῦ· ἵνα μὴ παρ' αὐτοῦ ἀκούσῃς, ἀπ' ἐμοῦ οἱ κα-
τηραμένοι· καὶ εἰς τὸ σκότος ἀποβῆθῃς τὸ ἑξώτερον· ὡς τὸν πει-
νῶντα τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ, καὶ δαψύντα λόγῳ σωτηρίαν ἀκού-
σαι, ἀνηλιῶς καταλειπάνων ἀπόλλυσθαι.

Ἐργονον κακὸν, πατέρα καταρᾶται· τὴν δὲ μητέρα οὐκ εὐ- 11.
λογεῖ.

Μιστὸς γὰρ υἱὸς, οὐκ ἐπιτρέφει διὰ μετανοίας πρὸς Θεόν,
τὸν υἱοθετησάμενον τοῦτον ἐν τῇ πλάσει κατ' εἰκόνα αὐτοῦ καὶ
ὁμοίωσιν· ἀλλ' ὡς σκληρὸν τὸν ἑαυτοῦ διαβάλλει πατέρα· τὴν δὲ
τροπὴν ἑαυτοῦ κατὰ ψυχὴν, Θεῖον τοῦτο διδασκαλίαν οὐκ ἐπαι-
νεῖ, ὡς δεῖν δυσφύλακτον.

Ἐργονον κακὸν, δίκαιον ἑαυτὸν κρίνει· τὴν δὲ ἔξοδον αὐ- 12.
τοῦ οὐκ ἀπένειψεν.

Ὁ τοιοῦτος υἱὸς ἐνάρτεον ἑαυτὸν οἶται· τὴν δὲ πρὸς τὸ τέ-
λος δειξοδὸν τῆς ζωῆς αὐτοῦ, οὐπω τῶν κατ' ἁμαρτίαν κηλί-
δων ἐκάθαρσεν.

Ἐργονον κακὸν, ὑψηλοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχει· τοῖς δὲ βλεφάροις 13.
αὐτοῦ ἐπαίρεται.

Ὁ τοιοῦτος υἱὸς, μὴ ἐπιγινώσκων τὴν οἰκίαν ἀσθενίαν,
Θεορίαν ἀχαλίνωτον κέκτηται· καὶ τὰ βραχύτατα ἐλαττώματα τῶν
ὁμοφυῶν, ταῖς ὡς ἐν βλεφάροις ἐξετάσειν αὐτοῦ ἀνακρίνων, καὶ
κατακρίνων, κατεπαίρεται τούτων ὡς ἐλαχίστων.

Ἐργονον κακὸν, μαχαίρας τοὺς ὀδόντας ἔχει· καὶ τὰς μύ- 14.
λας, τομίδας· ὥστε ἀναλίσκειν καὶ κατεσθῆναι τοὺς ταπεινοὺς
ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τοὺς πίνητας αὐτῶν ἐξ ἀνθρώπων.

Ὁ τοιοῦτος υἱὸς λόγους προσφέρει, δίκην μαχαίρων ταῖς
διαβολαῖς τιτρώσκοντας ἀνθρώπους· καὶ διανοήματα περιφέρει,
δίκην τῶν ἀληθύνων ἀφανῶς ὀδόντων, ἡμετικὰ τῆς τῶν ὁμο-
φυῶν ἀλληλουχίας· ὡς διαφθεῖρειν καὶ βιβρώσκειν τοὺς εὐτελεῖς
τῶν ἀνθρώπων· κἀντεῦθεν τούτους τέλειον τῆς γῆς ἐξαφανίζειν.

XXIV. Δύο ταῦτα, ὡς λόγι Θεοῦ, δίδωμαι λαβεῖν ἀπὸ σοῦ· τὴν τοῦ παναγίου πνεύματος δωρεάν, τὸ νοερὸν φῶς, ὃ τὰς θεωρητικὰς τῆς ψυχῆς μου δυνάμεις, νοῦν καὶ διάνοιαν φωτίζει, μὴ ἀπέλθῃς ἀπ' ἐμοῦ δι' ὅλης μου τῆς ζωῆς.

8. Μάταιον λόγον καὶ ψευδῆ μακράν μου ποιήσων.

Ἄλλ' ὡς ἐν φωτὶ διελίγχνων τὸν ἐξ ὑποθήκης τοῦ ποτηροῦ ἀνωφελῆ καὶ μὴ ἀληθεύοντα λογισμόν, πόρρω τῆς ψυχῆς μου ἀπίλασον.

Πλοῦτον δὲ καὶ πένιαν μὴ μοι δῶς.

Μὴ συγχωρήσῃς δὲ μοι τῷ αὐτεξουσίῳ τῆς προαιρέσεως, εἰς ὑπερβῆναι κατὰ πρᾶξιν ἀνωφελῶς τὴν ἀρετὴν, εἰς ἑλλείψαι ταύτης ἀπατελῶς.

Σύνταξον δὲ μοι τὰ δίδοντα καὶ αὐτόαρχῃ.

Ὅμοῦ δ' ἐπ' ἐμοὶ τάξον τὰ θ' ἀρμόζοντα τῷ νοερῷ τῆς ψυχῆς μου ἀληθῇ θεωρήματα, καὶ πρὸς σωτηρίαν αὐτῆς, αὐτάρκῃ τῇ δυνάμει τοῦ σώματός μου περὶ τὴν τῶν ἀρετῶν ἐργασίαν φιλοπονήματα.

9. Ἵνα μὴ πλῆσθεις, ψευδὲς γίνωμαι, καὶ εἶπω, τίς με ἔρῃ; ἢ πίνες γεννηθεῖς, κλέψω, καὶ ὁμόσω τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

Ὅπως μᾶτε ὑπερβάς τὸν ὄρον καὶ τὸ μέτρον τοῦ χρήματος τῆς ἀρετῆς, διαμάρτω τοῦ κατὰ θεὸν ἀληθοῦς σκοποῦ δι' ἐπαίνον ἀνθρώπων καὶ οὐ διὰ θεόν, ἀμέτρως κάμνων περὶ τὴν ἐργασίαν τῆς ἀρετῆς· κἀντεῦθεν ἐπικρύπτων τὴν πονηρίαν τῆς ψυχῆς μου διάθεσιν, θέξω λανθάνειν· μὴτ' ἑλλείψας τοῦ ὄρου καὶ τοῦ μέτρου τοῦ τοιοῦδε χρήματος, κατὰ προαίρεσιν τὴν ὀφειλομένην θεῷ συλήσω λατρείαν, σαρκὶ καὶ κόσμῳ δουλεύων, καὶ στέρξω τῇ θεραπείᾳ τῆς γαστρὸς καὶ τῶν ὑπογαστρίων, ἡγησάμενος τὴν κοιλίαν θεόν.

10. Μὴ παραδῶς οἰκίτην εἰς χεῖρας δισπότου· μήποτε κατάρσῃται σε, καὶ ἀφανισθῇς.

Μὴ τῷ τυράννῳ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν διαβόλῳ, τὸν δουλύσαντα τούτων τῇ ἁμαρτίᾳ, καὶ φεύγειν ταύτην ἐκ μεταμελείας

Τίς συνέλαβεν ἀνέμους ἐν κόλπῳ;

Καὶ πάσας τὰς ἐνεργείας τοῦ πνεύματος ἐν τῷ κατὰ ψυχὴν ταμιείῳ.

Τίς συνέστρεψεν ὕδωρ ἐν ἱματίῳ;

Καὶ τοὺς ἐν τῷ παντὶ λόγους συμπεριένηγεν ἐν ᾗ ἐφόρεισε σαρκί· τῷ κατ' αὐτὴν τῆς οἰκονομίας μυστηρίῳ πάντα περιλαβών.

Τίς ἐκράτασε τῶν ἁερῶν τῆς γῆς;

Καὶ οἷα δεσπότης πάσης γῆς κτίσεως, ὥς τῶν περάτων τῆς γῆς ἐξαπλώσας τὸ ἑαυτοῦ κήρυγμα, ἵνα μέχρι τούτων οἰκούντα ἔσῃ, ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ δεσποτείαν ἐποίησεν, ἐκουσίως ἐντεῦθεν διεξάμενα τὰ ὑπ' αὐτοῦ βασιλεύεσθαι.

Τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὃ τί ὄνομα τοῖς ἴκνοισι αὐτοῦ; πάντες γὰρ 5. λόγοι Θεοῦ πεφυραμένοι.

Τίς τί ἐστι κεφαλαιώδης προσηγορία, τῆς ποιότητος αὐτοῦ παραστατική; καὶ τίς πάλιν τῶν αὐτοῦ μαθητῶν; Χριστὸς πάντως, καὶ χριστιανοί· ὁ μὲν, ὡς τῇ θεότητι χρίσας τὴν ἀνθρωπότητα, διὰ τὴν ἐν αὐτῷ κατ' ὑπόστασιν τῶν τοιούτων φύσεων ἴσασιν· οἱ δὲ, ὡς τούτου μέλοχοι, καὶ δι' αὐτοῦ λαβόντες τὴν χάριν τοῦ πνεύματος, καὶ υἱοθετηθέντες τῷ θεῷ καὶ πατρὶ· λόγοι γὰρ τὰ εἰρημικά πάντα Θεοῦ, πεφυρακταμένοι ἐν τῷ πᾶσι ἀγνοίαν καὶ κακίαν κατακαίοντι τῆς θεογνωσίας πυρὶ· καὶ τοῖς κατεχομένοις ταύταις ἀπρόσφραστοι.

Ἰ) Ὑπερασπίζει δὲ αὐτὸς τῶν ἐυλαβουμένων αὐτόν.

Οὗτος δὲ τοῖς φοβουμένοις αὐτόν βοηθεῖ, κατὰ τῶν πολέμουντων τούτοις.

Μὴ προσθῇς τοῖς λόγοις αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἐλέγξῃ σε καὶ ψευ- 6. δὴς γένη.

Μὴ πλέον ἐθίλης νοεῖν τῶν παρ' αὐτοῦ διδασκθέντων σοι, ἵνα μὴ ἐπειδὴ αὐτός ἐστιν ἡ ἀλήθεια, ψευδόμενον ἀπέλεγῃ σε, ὡς αὐτὸς ἐντεῦθεν τῆς ἀληθείας ἐκπίπτοντα· προσευχόμενος δὲ αὐτῷ, λέγει τάδε.

Δύο αἰτούμαι παρὰ σοῦ, μὴ ἀγέλης με χάριν πρὸ τοῦ ἀπο- 7. θανεῖν με.

XXIV.

Ἐάν γάρ ἐπιταθῇ ἡ ὀργὴ αὐτοῦ, δαπανᾷ ἀνθρώπων, τοὺς φθειρομένης ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς ἀπάτης, σὺν ταῖς περὶ τὰ ὕλικά σχίσσιν αὐτῶν· αἱ δίκην νύκτων συνδισμοῦσι τοῦτοις αὐτοῖς· καὶ τὰς τονωτικάς δίκην ὁσίων ψυχικὰς δυνάμεις αὐτῶν κατεσθίει.

Καὶ συγκαίει ὡσπερ φλόξ· ὥς ἄβρωτα εἶναι νιοσποῖς αὐτῶν.

Καὶ συμφλέγει αὐτὰς οἷά περ πυρ καλὰμην καὶ χόρτον, εὐπρεστον ὕλην, τὰς παραλόγους τούτων ὁρμὰς ὀργῇ κατακαίει· ὥς μὴ βιβρώσκουσιν λογισμοῖς, οὗς ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων ἐναποτίκτωσι, τὰ δίκην ὑψηλῶν αἰτῶν, εἰς ὕψος ὑπερφανείας αἰρόμενα τῆς πονηρίας πνεύματα.

Cap. 30. Τοὺς ἱμοὺς λόγης νῦν φοβέσθαι, καὶ δεξιόμενος αὐτοὺς μετανόει.

Τὰς ἱμᾶς ἐντολὰς, τικνίον, μὴ περιφρόνει τοῖς δ' ὡς ταύτας παραδεξιόμενον, ἐφ' οἷς ἤμαρτις, μεταγίνωσκε.

Τὰδε λέγει ὁ ἀνὴρ τοῖς πιστεύουσιν Διῷ, καὶ παύομαι.

Ταῦτα ὁ ἀνδρωδαῖς ἐν τῷ γενέσθαι ἀληθῶς ἀνδρῶπος, μογογενῆς τοῦ Θεοῦ υἱός καὶ λόγος, διδάσκει τοὺς πιστεύοντας αὐτῷ, ὡς Διῷ καὶ καταπαύσω αὐτὸς τοῦ φρονεῖν πάντως τῇ τῆς σαρκός.

2. Ἀφρονέστατος γὰρ εἰμι πάντων ἀνθρώπων, καὶ φρόνησις ἀνθρώπων οὐκ ἔστιν ἐν ἱμοί.

Πάντων γὰρ τῶν τὰ σαρκικὰ φρονούντων ἀνθρώπων, ἀφρονέστατος ἐντεῦθεν εἰμι, ἐπειδὴ ὡς φρονούντι τὰ τοῦ πνεύματος, οὐχ ὑπάρχει ἐν ἱμοί σαρκικὸν καὶ ἀνθρώπινον φρόνημα.

3. Θεὸς δὲ ἰδίδαξέ με σοφίαν, καὶ γνώσιν ἁγίων ἐγνώκα.

Θεὸς δέ μοι τῆς Δείας αὐτοῦ διδασκαλίας μετίδωκε· καὶ καταλαβὼν Δεῖα μυστήρια, οἷά περ ἐγνώκασιν οἱ καθαροὶ τὴν διάνοιαν· εἶον.

4. Τίς ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ κατίβη;

Τίς ἀπὸ γῆς ὑψώθη πρὸς οὐρανόν; ὃς καὶ πρῶτον συγκατίβη τῷ ἡμετέρῳ φουράματι, ὥστε ἀνελκύσαι τοῦτο πρὸς τὸ ὑπερουράνιον αὐτοῦ ὕψος.

Ἰδοὺ· ἐξαίφνης γὰρ τίσονται τοὺς ἀσεβεῖς· τὰς δὲ τιμωρίας ἀμφοτέρων τίς γνώσεται ;

XXIV.
22.

Τέκνον πνευματικόν, μήτε Θεοῦ καταφρόνει τοῦ κυριεύοντος καὶ ψυχῆς σου καὶ σώματος, μήτε βασιλείας τοῦ μόνου τοῦ σώματός σου ἐξησιάζοντος· καὶ τῶν παραγγελλμάτων τούτων τινὸς μὴ παρακούσης· αἰφνίδιον γὰρ τιμωρήσονται τοὺς μὴ τιμῶντας αὐτούς· τὰς δὲ κολάσεις ἅς καὶ ἀμφοτέροι ἐπάγουσι τοῖς πρὸς αὐτούς ἀμαρτάνουσιν, οὐδεὶς διὰ τὸ ἄδελφον τοῦ καιροῦ ὑπονοήσῃ· ὡς ἂν διορθωσάμενος πρὸ τοῦ τιμωρεῖσθαι, κατὰ κλήσιν τούτους ἱκανῶ.

Λόγον φυλασσόμενος υἱὸς, ἀπωλείας ἐκτός ἐστι· διχομένῳ δὲ, ἰδέξατο αὐτόν.

Τὴν τοῦ Θεοῦ ἐντολὴν τηρῶν ὁ κατὰ χάριν υἱὸς τούτου γενέσθαι ἀξιωθείς, τοῦ καθ' ἁμαρτίαν κινδύνου ἀπαλλαγέσθαι· προσδιχομένους δὲ αὐτὴν εἰς τὸ βάθος τῆς διανοίας αὐτοῦ.

Μηδὲν ψεύδος ἀπὸ γλώσσης βασιλεῖ λιγίσθω, καὶ οὐδὲν ψεύδος ἀπὸ γλώσσης αὐτοῦ οὐ μὴ ἐκίθῃ.

Μὴ ὑπόσχη τῷ δεσπότη τοῦ παντός Θεῷ διὰ στόματος ψεύδῃ, ἀλλὰ τὰς πρὸς αὐτόν σε συνῆκας εκπλήρωσον· καὶ πληρώσει πάντως καὶ αὐτὸς ἐπὶ σοὶ τὰς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἐπαγγελίας, καὶ οὐ ψευσθήσονται σοὶ αἱ ἐπὶ ταύταις ἐπιτίξεις.

Μάχαιρα γλώσσα βασιλείων, καὶ οὐ σαρκίνη.

Ὁ λόγος τοῦ δεσπότη τῶν ὅλων Θεοῦ, οὐ σωματικὸς ἐστὶ διὰ φωνητικῶν ὀργάνων εἰς ἀέρα χιόμενος καὶ λυόμενος, ἀλλὰ ζῶν τε καὶ ἐνεργής, καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν διστομόν.

Ὅς δ' ἂν παραδοθῇ, συντρεβήσεται.

Ὅς τις δὲ ὁ τὰ παράλογα πράττων, ἀντίξους αὐτῷ εὐρεθῇ ἐν ἡμέρᾳ ἀποκαλύψεως καὶ δικαιοκρισίας, τὴν ἐσχάτην ὑποστήσεται τιμωρίαν, ἐφ' οἷς ἤμαρτεν ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος.

Ἐάν γὰρ ὀξυνθῇ ὁ θυμὸς αὐτοῦ, σὺν νεύροις ἀνδρώπων (ἀναλίσκει) καὶ ὅσα ἀνθρώπων κατατρώγει.

XXIV. ἰγερθῆσεται εἰς τὴν κατὰ τὸν πνευματικὸν νόμον θειοτέραν ζωὴν· τὸν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνοντα ἄρτον, οἷα τινα σεραιωτέραν τροφὴν ἐσθίειν θυνάμενος, μετὰ τὴν ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας κατὰ-παισιν, ἣν περ ὁ ἱπτά δηλοῖ ἀριθμός.

Οἱ δ' ἀσεβεῖς ἀσθενήσουσιν ἐν κακοῖς.

Οἱ δ' ἀλογίστως ζῶντες, καὶ ὅπως τὸ ὄντως καλὸν μὴ τιμῶντες, ἀπειλοῖσους τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν ἐν οἷς περικεῖνται ἁμαρτήμασιν· ὡς τὴν κατὰ τὸν πνευματικὸν νόμον θεραπείαν βα-σταῖσαι μὴ θυνθῆντες, οἷα τροφῆς ὡς νηπιόφρονες ἀπαλωτέρας διόμεινοι.

17. Ἐὰν πίσθ' ὁ ἰχθρὸς σὺ, μὴ ἐπιχαρῆς αὐτῷ· ἐν δὲ τῇ ὑπο-σκέλισματι αὐτοῦ, μὴ ἱπαίρου.

Ἐὰν τις μαχόμενός σοι, περιπίσῃ τινὶ πτώματι, μὴ ἐπιγ-γίλασθ' αὐτῷ, ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ αὐτοῦ εὐφρανόμενος· ἐπὶ δὲ τῇ πρὸς τάναντία πέριτροπῇ τούτου, μὴ μέγα φρόνῃ αὐτός, ὡς ᾗδ' ἀπαλλαγίης τοῦ λυποῦντος σοι, καὶ κατὰβᾶλλοντός σοι τὸ φρόνημα.

18. Ὅτι ὀψέσθαι κύριος, καὶ οὐκ ἀρίσσει αὐτῷ· καὶ ἀποστρέψει τὸν θυμὸν αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ.

Ὅτι ὁ πάντα εἰδὼς θεσπότης τῶν ὅλων θεός, ἐπιβλέπει ὅπως κακῶς σου τὰ κατὰ ψυχὴν ἔχουσι· καὶ οἷα φιλονεικῶσα, οὐκ ἀποδεικνύει φανούνηται αὐτῷ· ὅθεν ἐκείνου μὲν, διορθωθέντα ταῖς ἐπαγωγαῖς τῶν ὀδυνηρῶν, ἰλεήσει· ἐπὶ σὲ δὲ πάντως τῶν ὀρ-γῶν αὐτοῦ ἀποστρέψει, παιδείας διόμεινον πρὸς διόρθωσιν.

19. Μὴ χαίρει ἐπὶ κακοποιοῖς· μηδὲ ζήλου ἁμαρτωλοῦς· οὐ γὰρ

20. μὴ γίνεσθαι ἐκγονα πονηρῶν· λαμπτήρ δὲ ἀσεβῶν σβησθήσεται.

Μὴ ἐπιυφραίνῃ διδασκάλοις κακὸν σοι ἀποτελοῦσι ταῖς ἑαυ-τῶν παραμένεισιν· μὴ δὲ μμοῦ τοὺς ἀποτυγχάνοντας τοῦ ὄντως καλοῦ ἐν ταῖς ἑαυτῶν πράξεσιν· οὔτε γὰρ ἐκ τῆς διδασκαλίας ἐκείνων ἀποκυήσεις καλὸν τι, καὶ τὸ προσκαίρως ἡδὺ, καὶ πε-ρίδοξον τῶν μὴ τιμῶντων τὸ ὄντως καλόν, κἀντιῦθεν ἀποτυγ-χανόντων αὐτοῦ, ταχίως ἀφανισθήσεται.

21. Φεβού τὸν θεὸν υἱέ, καὶ βασιλείᾳ καὶ μηθιτέρῳ αὐτῶν ἀπει-

Τράφηθι πνευματικῶς τῇ τῶν θείων λόγιων γλυκύτῃ τέχ- **XXIV.**
 νον· καλὴ γάρ ἐστιν ἡ ἁρμονία τῆς τούτων διδασκαλίας· κρείου
 μέλιτος δίκην, προσφυῶς τοῖς διδασκομένοις ἀρμολογμένης, ὡς τῶν
 μὲν κηλίσιν ἀμαρτημάτων ἐρούπομένων καθαρτικῆς, τῶν δὲ σκό-
 τει ἀγνοίας καλυπτομένων καθαρτικῆς, τῶν δὲ σκότει ἀγνοίας
 καλυπτομένων, φωτιστικῆς· τελειωτικῆς δὲ τῶν ἐναρέτων καὶ γνω-
 στικῶν· ἵνα ἐμφερηθῇ σου τῆς τοιαύτης διδασκαλίας, ἡδε-
 νῆς πνευματικῆς πληρωθῇ σὺ ὁ νοῦς· δι' οὗπερ, ὡς τινος φάρυγ-
 γος, τὰ πνευματικὰ νοήματα τῇ ψυχῇ παραπέμπουται.

Οὕτως αἰσθήσῃ σοφίαν τῇ ψυχῇ σου.

14.

Οὕτω γὰρ γλυκίας αἰσθανθήσῃ κατὰ ψυχὴν τῆς σοφίας· ὡς
 τοῦ κατὰ πνεῦμα γλυκυτάτου κάλλους αὐτῆς πειραθεῖς ἱκανῶς,
 διὰ βίου τελειώτῃ.

Ἐάν γὰρ εὐρῆς, ἴσται καλὴ ἡ τελειότη σου, καὶ ἑλπίς σε
 οὐκ ἐγκαταλείψει.

Ἐάν γὰρ ζητῶν ταύτην ἐν τῇ γραφῇ καὶ τῇ κτίσει, εὐρῆς
 αὐτὴν οἶα περ ὑπὸ τῶν (κτισμάτων) κορυπτομένην, ὑπάρξει σου
 τὸ τῆς ζωῆς τέλος ἀγαθόν, χειραγωγομένου δι' αὐτῆς πρὸς σω-
 τηρίαν· κἀντιῦθεν τεύξασθαι ταύτης οὐδαμῶς ἀπειπίσεις.

Μὴ προσαγάγῃς ἀσεβεῖ νομῇ δικαίων· μηδὲ ἀπατηθῇς χορ- **15.**
 τασίᾳ κοιλίας.

Μὴ προσεγνέγκῃς τῷ μὴ δι' ἀγαθῶν ἔργων αἰρουμένῳ τιμᾷν
 τὸν θεόν, διδασκαλίαν τοῖς κατ' ἀρετὴν τελείοις ἀρμόδιον· καὶ
 ῥίψει τοὺς μαργαρώδεις πνευματικοὺς λόγους ἐμπροσθεν τοῦ δίκην
 χεῖρου τῷ βορβόρῳ τῶν ἡδονῶν ἐγκαλυπτομένου· μηδὲ ὑπολαβὼν
 ἐμπλῆσαι τοῦτον διδασκαλίας πνευματικῆς, χλευασθῇς.

Ἐπτάκις γὰρ πισεῖται ὁ δίκαιος, καὶ ἀναστήσεται.

16.

Καταπαύσει γὰρ τοῦ περιπίπτειν ἀμαρτήμασιν, ὁ κατὰ τὴν
 δικαιοδοσίαν τοῦ τῆς φύσεως νόμου, κατ' ἀξίαν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ
 καὶ τῇ σαρκὶ ἀπονέμων· τῇ μὲν τὰς γενικὰς ἀρετὰς, τῇ δὲ δια-
 τροπὰς καὶ σκεπάσματα, τὰ μόνα ἀναγκαιότατα· κἀντιῦθεν ἀπο-
 λυθεὶς πάσης τῆς πρὸς τὰ περιττὰ, καὶ ὑπὲρ τὴν χρεῖαν σχέσεως,

XXIV. Καὶ κατὰ τὰς ἀλόγους τῆς ψυχῆς θεωρητικὰς τε καὶ πρακτικὰς δυνάμεις, τὰς αἰσθήσεις φησὶ, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὸν θυμὸν, ἐν ταῖς τούτων πρὸς τὴν ἐνότητά τοῦ νοῦ συναθροίσαι, τοῖς μὴ μαθοῦσι θεωρίᾳ τὴν ἰδίαν ζωὴν διεξάγειν, ὁ κατ' ἁμαρτίαν τῆς ψυχῆς ἐντυγχάνει θάνατος.

10. Ἀκαθαρσία δὲ ἀνδρὶ λοιμὴ, ἐμολυνθήσεται ἐν ἡμέρᾳ κακῇ, καὶ ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, ἕως ἂν ἐκλίπῃ.

Καὶ ὁ ἀλογίζων βιών, καὶ ἐκασίως μὴ συνιῶν ἐφ' οἷς προσκρούει θεῷ, μέχρι τίλους ταῖς κακίαις ἑμμένει· τῇ δ' ἀπερικαλύπτως τὴν κακίαν ἐργαζομένῳ, ἀντιῦδεν καὶ ἐτέροις ταύτης μεταδίδοντι, ἀνθρώπων ἀπογόνῳ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας, ἐπὶ οὕτω ὀδυνηὰ σωματικὰ τούτῳ καὶ ψυχικὰ λύπαι ἐπέλθωσιν, ἡ πονηρία πολὺν ἐπεκτανθήσεται, ἕχρῃς ἂν τὸ τέλος τῆς ζωῆς αὐτοῦ καταλάβῃ.

11. ῥύσαι ἀγομένους εἰς θάνατον, καὶ ἐκπριεῦν κτεινομένους μὴ φρίσῃ.

Λύτρωσαι ὡς δυνατόν σοι, τοὺς ἀπαγομένους εἰς θάνατον, εἴτε τὸν ἄδικον σωματικόν, εἴτε τὸν κατ' ἁμαρτίαν ψυχικόν· καὶ τοὺς οὕτω κινδυνεύοντας, ἐλευθεροῦν διὰ χρημάτων ἢ παντοίων λόγων καὶ τρόπων, μὴ ἐκκαίσῃς.

12. Ἐάν δι' εἴπῃς, οὐκ οἶδα τοῦτον, γίνωσκε ὅτι κύριος καρδίας πάντων γινώσκει· καὶ ὁ πλάσας πνοὴν πᾶσιν, αὐτὸς οἶδε πάντα· ὃς ἀποδίδωσιν ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Ἐάν δ' ἐρεῖς κατ' ἑαυτὸν, ὡς οὗτος ὁ ἀπολλύμενος, εἴτε κατὰ σῶμα, εἴτε κατὰ ψυχὴν, γνωστός μου ἔστι, καὶ καταφρονήσῃς αὐτοῦ κινδυνεύοντος, ἴσο εἰδὼς ὅτι ὁ διαπότης τῶν ὅλων θεὸς πάντων τὰς διανοίας ἐπίσταται· καὶ ὁ παρασχὼν ζωὴν πᾶσιν ἀνθρώποις, οὗτος ἀκριβῶς πάντα γινώσκει, καὶ αὐτὸς οἷα κριτὴς· δικαιοτάτος, ἀξίας τῶν ἔργων ἑκάστου τὰς ἀμοιβὰς ἀποδίδωσι· διὸ οὐκ ἐλεηθήσῃ παρ' αὐτοῦ, ὅτι καὶ αὐτὸς τὸν ὁμοφυλὸς οὐκ ἐλέησας.

13. Φάγε μέλι υἱὲ ἀγαθὸν γὰρ κηρίον, ἵνα γλυκανθῇ σου ὁ ῥάθυγξ.

τοῖς ἀνδιζόμενον· καὶ ὁ γενναῖος τὰ πάθη καταπαλαίων, μετὰ **XXIV.**
 λόγῃ πρῶττων τὴν ἀρετὴν, καὶ ἐν τοῖς ἀναγκαίοις μόνον συγκα-
 ταβαίνων διὰ τὴν ἀσθένειαν τῇ σαρκὶ πρὸς σύστασιν, κρείστων
 ἐστὶ τοῦ ἐξ αὐτῆς πολὺν σωρὸν ἀρετῶν κατὰ πρᾶξιν συνάγου-
 τοις, καὶ καταβάλλοντος ταύτην τῇ ἀγώνων ὑπερβολῇ· ὁ μὲν γὰρ
 οὐ μόνον τὸ κακὸν φεύγει, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ ἀγαθὸν χωρεῖ,
 ἔχων τὴν σάρκα συνεργὸν πρὸς τὰ κρείττονα· ὁ δὲ φεύγει μὲν
 τὰ κατ' ἑλλειψιν τῆς ἀρετῆς πάθος, οὐκ ἔχει δὲ τινε συνεργῶ
 πρὸς τὰ κάλλιστα χροῖσται.

Μετὰ κυβερνήσεως γίνεται πόλεμος, βοήθεια δὲ μετὰ καρδίας 6.
 βουλευτικῆς.

Καθάπερ ὁ πρὸς τοὺς ὁρατοὺς ἀντιπάλους πόλεμος, ἐπιτη-
 μονικῆς χροῖζει στρατηγίας, μεγάλη δὲ συμβάλλεται τῷ ἰσχυρῷ
 στρατεύματι, καὶ τὸ τὸν ἡγεμόνα κατὰ ψυχὴν τὰ δίδοντα πε-
 ρισκίπτεσθαι, οὕτω καὶ ἡ κατὰ τῶν νοητῶν ἐχθρῶν ἀντιπαρά-
 ταξις, πρὸς τὸ ἡττῆσαι τούτων καὶ καταβαλεῖν, ἐμφρονος δι-
 ται ἐπιστασίας, καλῶς διεξυγούσης τῆς τοῦ παθητικοῦ μέρους
 τῆς ψυχῆς δυνάμεις, ἢ ἐπιθυμίαν καὶ τὸν θυμὸν πρὸς δὲ καὶ
 λογικῆς διακρίσεως τὸ κρεῖττον διαιρούσης ἀπὸ τοῦ χείρονος.

Σοφία καὶ ἐννοια ἀγαθὴ ἐν πύλαις σοφῶν.

Ἡ θεωγνωσία καὶ ἡ τῶν ἀγαθῶν ἔργων μελέτη, παρεδρεῖ 7.
 ἐν ταῖς τούτων εἰσαγωγαῖς δίκην πυλῶν, αἰσθάνεται τῶν τελείων
 ἀνδρῶν, ὡς ἐκ τῶν ποιημάτων τὸν ποιητὴν καταλαμβάνοντων,
 καὶ τὸ περὶ πάντα τούτων εὐεργετικὸν περισκοποῦντων, καὶ κα-
 τὰ τὸ δυνατόν μμῖσθαι ἐπιχειροῦντων.

Σοφοὶ οὐκ ἐκκλίνουσιν ἐκ στόματος κυρίου, ἀλλὰ λογιζονται 8.
 ἐν συνεδρίοις.

Οἱ φθάσαντες εἰς τελειότητα, οὐδαμῶς τοὺς λόγους τοῦ δι-
 σπότητος τῶν ὧν Θεοῦ παραβαίνουσιν, ἀλλὰ πρὸς τούτους ἀνά-
 γονται.

Ἀπαιδεύτοις συναντᾷ θάνατος, ἀποθνήσκει δὲ ἄγρων ἐν 9.
 ἀμαρτίαις.

XXIII. ἡλίου; ἐν' ἐπιστροφῇ κατὰ νοῦν, ἀπὸ τῆς ἐξωθεν πλάνης, ψηλαφῶν κατὰ διάνοιαν ὡς κατὰ λόγον περὶ τῶν ὄντων ἀληθεῖς δόξας· καὶ ταύταις συνεισέλθω πρὸς τὴν κατὰ πνεῦμα ἐν Θεῷ μακαρίαν ζωὴν.

C A P. XXIV.

- Υ**ἱὶ μὴ ζηλώσης κακοὺς ἄνδρας, μηδὲ ἐπιθυμήσης εἶναι μετ' αὐτῶν· ψευδὴ γὰρ μελετᾷ ἡ καρδία αὐτῶν καὶ πόνης τὰ χεῖλη αὐτῶν λαλεῖ.

Τέκνον πνευματικόν, μηδαμῶς μιμήσθαι ἀνθρώπους ἐργαζομένης τὴν ἀνομίαν, μηδὲ ποδῆσης συνδιαγιναι αὐτοῖς· πάντα γὰρ τὰ πρὸς ἀπάτην διαλογίζεται ἡ τούτων ψυχὴ· καὶ τὰ διὰ νόμοιο αὐτῶν προφερόμενα ῥήματα, πλήττουσι τοὺς ἀκούοντας, καὶ ὀδυῖσθαι παρασκιυάζουσιν, ἐπειδὴ μηδὲν ἀπαγγέλλουσιν ἀγαθόν.

3. Μετὰ σοφίας οἰκοδομεῖται οἶκος, καὶ μετὰ συνέσεως ἀνορθοῦται· μετὰ αἰσθήσεως ἐμπέπλυνται ταμιεῖα ἐκ παντός πλούτου καὶ καλοῦ.

Λόγῳ Θεῷ νεκροῦται τὸ τοῦτο οἰκετήριον πάντως ὁ νοῦς· καὶ τῇ κατὰ διάθεσιν πρὸς τοῦτον συννεύσει, τοῦ τριμεροῦς τῆς ψυχῆς, ἀνεγίρεται ἐκ τῶν κατ' ἐλλείψιν τῆς ἀρετῆς, καὶ ὑπερβολὴν ἐμπαδῶν συμπτωμάτων· καὶ πόνη σαρκοῦς διεγερομένης ἐντεῦθεν πρὸς ἐπιμίλειαν τοῦ ὄντως καλοῦ, πληροῦνται αἱ κατὰ ψυχὴν φυλακτικαὶ τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀρετῆς θεωρητικαὶ ἱεῖς, ἀπὸ τοῦ πνευματικοῦ πλούτου, τῆς τε πάντων ὑπερκειμένης ἀληθείας, καὶ τοῦ πάντων καρποποιμένου ἀγαθοῦ· ἀπὲρ ἐστιν ὁ Θεός, ὡς κατ' οὐσίαν ἀτρέπτος, καὶ κατ' ἐνέργειαν εὐεργετικός.

5. Κρίσεων σοφός, ἰσχυροῦ καὶ ἀνὴρ φρόνησιν ἔχων, γεωργίου μεγάλου.

Καλλίων ἐστὶ διὰ τελειότητα βίου, ὁ λόγῳ σοφίας πάντα τὰ ὄντα κατὰ νοῦν διαβάς, καὶ ἐν Θεῷ καταπαύσας τῇ ὄντως ζωῇ, ὑπὲρ τὸν ἐτι κατὰ τῶν παδῶν ἀγωνιζόμενον, καὶ γενναῖος αὐ-

ξύλου τινός τῃ συνεχεῖ τρέφει τοῦ προστυχόντος, τὸν οἰκίον **XXIII**.
ἀποβαλλομένου φλοίου· ὡς τούτῃ παρατησῶς κατατρεφόμενη τοῦ
νοός σου, τῇ ἐνδιατρίφει τῶν ὑλικῶν.

Τὸ δὲ ἰσχατον, ὥσπερ ὑπὸ ὀφείας πληγῶς ἐκτείνεται, καὶ 32.
ὥσπερ ὑπὸ κινάστου διαχέϊται αὐτῇ ὁ ἰός.

Τελευταῖον δὲ, καθάπερ ὁ δευληγμένος ὑπὸ ὀφείας κινεσφό-
ρη, εἰς γῆν ἀπλευῖται νεκρός, καὶ ὅλον αὐτοῦ ὁ ἰός διατρέχει,
οὕτω καὶ αὐτός ὑπὸ τοῦ πονηροῦ διδηγμένος ἐξαπλωθήσῃ εἰς
τὴν πολυσχιδῇ τοῦ χοϊκοῦ φρονήματος ἀμαρτανικῇ ἐνέργειαν· ἣ
ἔστιν ὀλοτελής πρὸς τὸ ἀγαθὸν νέκρωσις· καὶ ἡ τοῦ δακνόντος σε
νοστοῦ ὄφεις κακία, ὅλον σε περιδράμῃ· τὴν μὲν ψυχὴν σου,
καθ' ἑξίν· τὴν δὲ σάρκα σου, κατ' ἐνέργειαν.

Οἱ ὀφθαλμοί σου ὅταν ἰδῶσιν ἄλλοτριον, τὸ γόμα σὲ τότε 33.
λάλησει σχολιά.

Ὅποταν τῇ νοί σου ἀπιδῇς πρὸς τὴν τούτῃ ἀλλόφυλον αἰ-
σθησιν, καταλιπούνη τὰ οἰκεία περισκοπεῖν, καὶ τοῖς κατ' αὐ-
τὴν τύποις καὶ φαινομένοις κάλλειν ἀπερισκέπτως ἐπιβάλλοντι,
τότε τὸ διανοητικόν σου, τῆς ἀληθείας περιγυκελιμένως προβα-
λεῖται δοξᾶς· ἐπαινεῖν ἄλογίστως τὰ φαινόμενα, καὶ μὴ δια-
βαῖνον κατὰ λόγον πρὸς τὰ νοούμενα.

Καὶ κατακίση ὥσπερ ἐν καρδίᾳ θαλάσσης, καὶ ὥσπερ κυ- 34.
βερνήτης ἐν πολλῇ κλύδωνι.

Καὶ κατὰ τίς ὡς ἀδόκιμος κυβερνήτης ἐν πολλῇ κλύδωνι,
εἰς βυθὸν ἀγνοίας καὶ ζάλην λογισμῶν ἐκτανίαν.

Ἐρεῖς δὲ, ἐτυπτον με, καὶ οὐκ ἐπένεσα· καὶ ἐνέκαιξάν μοι, 35.
ἐγὼ δὲ οὐκ ᾔδειν.

Μετὰ ταῦτα δὲ μεταμιληθεῖς, εἶπες κατὰ τὸ συνειδὸς, ᾔπι-
ζόν με τὰ πάθη, αὐτὸς δ' οὐκ ᾔσθάνθην· καὶ ἠπάτησάν με τὰ
τῆς πονηρίας πνεύματα, ἐγὼ δ' οὐκ ἐπιστάμην· ἐτραπίεις τε τοῦ
κατὰ φύσιν πρὸς τὸ παρὰ φύσιν, καὶ ζόφῳ ἀγνοίας κατασχεθεῖς.

Πότε ὀρθρὸς ἔσται, ἵνα ἰδῶν ζητήσω μεθ' ὧν συνελεύσασμαι;
Λοιπὸν πότε καταγγάσει με τὸ φῶς τοῦ τῆς δικαιοσύνης;

XXIII. Τίτι οὐαί, τίτι θόρυβος, τίτι κρίσεις, τίτι θι ἀκθίαί καὶ λίσχαι, τίτι συντρίμματα διακινῶς, τίτος πειθνοὶ οἱ ὀρθαλμοί;

29. Τίτι κσιπτός γοιρός, τίτι θιάνειξ, τίτι θι ἀποστρόφαι τῶν ὁμοφυῶν καὶ κατ' αὐτῶν φλυαρίαί, τίτι συμπτώματα ἐπὶ μηθεμιᾷ ὠφελεία γινόμενα, τίτος αἱ ὁπτικάι θυνάμεις ἀσθενεῖς;

30. Οὐ τῶν ἐγχερονίζοντων ἐν οἶνοις; οὐ τῶν ἐχνιούτων ποῦ πότοι γίνονται;

Οὐχὶ τῶν ἐνκομενόντων ταῖς ἐπιφανείαις τῶν ὁρατῶν, αἰ-περ ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν, πρὸς τὸ παρὰ φύσιν θίκην εἶναι τοῦ νοῦν μεθιστώσει; οὐχὶ τῶν ἀναζητούντων ἐνθα κατὰ κόρον ἢ τοῦ θολεροῦ πόματος τὰς ἀμαρτίας τελεῖται μετὰλεψις; καὶ γὰρ ὁ ταῖς θεωρητικαῖς τῆς ψυχῆς θυνάμεισιν ἀσθενῆς, μὴ θυνάμενος κατὰ νοῦν πρὸς τοὺς τῶν ὄντων διαβῆναι λόγους, διὰ τὴν κατ' αἰσθησιν περὶ τὰς ἐπιφανείας αὐτῶν σχίσιν τῇ τούτων ἀνιᾶται φθορᾷ· καὶ στήσαι ταύτην ἀνηνύτως ἐπιχειρῶν, ἐμπίπτει εἰς φροντίδας ὀχλοῦσας αὐτὸν οὐ μικρῶς· καὶ διὰ πλεονεξίαν τῶν ὑλικῶν, μετὰ τῶν ὁμοφυῶν διαμάχεται· καὶ ἀποστρέφεται τούτους, καὶ διαβάλλει, καὶ συμφθεῖρεται, προσκρούων αὐτοῖς ἀνοητίας.

31. Μὴ μεθύσκεσθαι ἐν οἶνοις, ἀλλ' ὁμιλεῖτε ἀνθρώποις δικαίοις, καὶ ὁμιλεῖτε ἐν περιπάτοις.

Διὸ μὴ ἐξίστασθε τὸν νοῦν ἐν ταῖς κατ' αἰσθησιν θεωρίαις τῶν ὁρατῶν, ἀλόγως αὐτοῖς ἐπιβάλλοντες· ἀλλὰ συναकुλιζεσθε διδασκάλοις, ἐκάστη τῆς ψυχῆς θυνάμει τὸ πρόσφορον ἀπονέμεισιν καὶ συναकुλιζεσθε τούτοις ἐν ταῖς κατὰ θεωρίαν τῶν αἰσθητῶν πρὸς τὰ νοητὰ διαβήσεις.

Ἐάν γὰρ εἰς τὰς φιλάς καὶ τὰ ποτήρια θῆς τοὺς ὀρθαλμούς σου, ὕστερον περιπατήσεις γυμνότερος ὑπέρου.

Εἰ γὰρ εἰς μόνας τὰς θίκην φικλῶν καὶ ποτηρίων ὁπτικάς τοῦ τῆς θεωρητικῆς νόματος ἐπιφανείας τῶν ὁρατῶν ἀποσχολήσεις, ὅς τις ἂν καὶ εἴης, τὰς θεωρητικὰς τῆς ψυχῆς σου θυνάμεις, μετὰ ταῦτα κληθήσῃ κατ' ἐπιθυμίαν ἀλόγιστον πρὸς συγκαταδίσεις πάντως ἀτόπας· τῆς θείας χάριτος γυμνωμένος πλέον

Εὐφρανεῖσθω ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ ἐπὶ σοὶ καὶ χαίρειν ἡ τι- XXIII.
κοῦσά σε. 25.

Ἀγαλλιέσθω οὖν ἐπὶ σοὶ ὡς κατὰ χάριν υἱῷ, ὃ τε υἱοθετη-
σάμενός σε Θεός, καὶ αὐτὴ ἡ κατὰ τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν βρομιο-
γίσασά σε παλαιὰ νομοθεσία, ὡς ἐν μητρὶ τῷ τύπῳ, οὐ ἐντός ἢ
ἀλλόθι, ἐν τῷ καθαρῷ σε γενέσθαι τῆς κατ' ἐνέργειαν ἀμαρ-
τίας· ἐπεὶ γὰρ μὴν εὐφρανεῖσθω καὶ ἡ διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος
ἀποκυέσασά σε, καὶ υἱὸν Θεοῦ ἀναδείξασα καινοποιὸς χάρις τοῦ
πνεύματος, διαβλέποντός σε τρανῶς, ἀνεπιδολώτῃ παντὶ πάθει,
τῷ τῆς διανοίας ὀφθαλμῷ, τὰς τῆς ἀληθείας αὐγάς, καὶ πλη-
ροῦντος ὡς υἱοῦ, τὸ θεῖον τοῦ Θεοῦ μετὰ διαθήσεως, ὅς σοι
τάδε διακελιεύεται.

Δός μοι υἱὲ σὴν καρδίαν· οἱ δὲ σοὶ ὀφθαλμοὶ ἐμὰς ὁδοὺς τε- 26.
ρήψων.

Παράσχέ μοι, τέκνον, τὴν ἐξ ὅλης ψυχῆς σὴ ἀγάπην· ἅπας
θεὸς σοὶ σκοπὸς, πρὸς τὸ φυλάττειν τὰς ἐμὰς ἐντολάς ἔγω' ἐπο-
μένη ταύταις κατ' ἀρετὴν, καὶ μηδὲν τῶν φθαρτῶν τῆς τοῦ πλη-
σίον ἀγάπης προσημέτερον ποιοῦμένη· ἐπεὶ ὁ ἀγαπῶν με, τὰς
ἐντολάς μου τηρεῖ· αὐτὴ δὲ ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμὴ, ἵνα ἀγα-
πῶτε ἀλλήλους.

Πίθο· γὰρ τετραπήμενος ἐστὶν ἀλλότριος οἶκος.

27.

Πίθῃ τε γὰρ τετραπήμενη ἔειπεν ὁ τοῖς οἰκίσασιν ἐν αὐτῇ
ξῖναι· τῆς λογικῆς φύσεως πάθεισι τὸν νοῦν διεφθαρμένος, ὡς φυ-
λάσσειν παρ' ἑαυτῷ τὰς ἐντολάς μὴ δυνάμενος.

Καὶ φρίκῃ στενὸν ἀλλότριον.

Καὶ φρίαται στενὴ καὶ ξένη, ὡς τοῖς προσκαιροῖς πειριγγραμ-
μένῃ ἔχων τὴν σχίσιν, καὶ τοῖς δεψῶσι τὴν ἀπωλείαν αὐτοῦ
νοητοῖς ἰχθυοῖς παρέχων ταύτην ἀρύεσθαι.

Οὗτος γὰρ συντόμως ἀπολείπεται καὶ πᾶς παρὰ νόμος ἀναλω- 28.
θήσεται.

Ὁ τοιοῦτος γὰρ μετὰ τὴν πρόσκαιρον ζωὴν, εἰς διαινικὴ ἀπώ-
λειαν παραπεμψθήσεται· κἀκεῖθεν πᾶς ὁ τὰς θείας ἐντολάς πα-
ραββαίνων, τὴν κατ' ἀμαρτίαν τῆς ψυχῆς ὑποστήσεται ὀλεθρον.

XXIIΠ. Μὴ χροῖ τῇ τοῦ οἶνου πόσει ἀμέτρως· μήτε μὲν ἐπὶ πολὺ ταῖς ἀγοραῖς ἐνδιέτριβε, τὰ πρὸς θεραπεσίαν τῆς γαστρὸς σὺ ἀνυρμένως.

21. Πᾶς γὰρ μίθυσος καὶ πορνόκοπος, ἐπὶ τοῦ χιούσσει· καὶ ἐνδύσεται διερρηγμένα καὶ ρακώδη πᾶς ὑπνώδης.

Πᾶς γὰρ τῇ πολλῇ οἰνοποσίᾳ, τοῦ νοός ἐξιστάμενος, καὶ ἐν τῇ τὴν γαστέρα θεραπεύειν, τοῖς ὑπογαστροῖς ἐκθερμαινόμενος πάσχει, καὶ ἐκλύμενος τῇ ἀκολασίᾳ, ἐκπαισίνεται τοῦ τε σωματικοῦ καὶ πνευματικοῦ πλούτου· καταδαπανήσας καὶ ἀμφοτέρους ἐν τοῖς τῆς αἰσχύνης ἔργοις καὶ λογισμοῖς· καὶ περιβαλεῖται σωματικῶς μὲν, χιτῶνας διερρηγώτας καὶ εὐτελεῖς· ψυχικῶς δὲ, δόξας περὶ τοῦ παντός μεμερισμένας ταῖς περὶ τὰ κατ' ἑκάστον ἀλογίταις ἐπισυρίαις, καὶ ταπεινὰς, ὡς μὴ ἀναγούσας εἰς δόξαν τοῦ τὰ πάντα πιποικώτος Θεοῦ, ἅπας πρὸς τὰ τὰ σωματικὰ καὶ τὰ πνευματικὰ ῥάθυμος.

22. Ἄκουε υἱὲ πατρός τοῦ γεννήσαντός σε.

Παῖδου τέκνον πνευματικόν ταῖς ἐντολαῖς τοῦ υἱοθετησαμένου σε κατὰ χάριν τῇ εἰς αὐτόν πίστει Θεοῦ.

Καὶ μὴ καταφρόνει ὅτι γιγῆρακί σου μητήρ.

Καὶ τὴν ἐρεψαμένην σε παλαιὰν διδασκαλίαν· μὴ περιφρόνει ὅτι τοῖς κατ' αὐτὴν συμβόλοις ἡσθίνησαι· πληρώσαντος ταῦτα Χριστοῦ, τῆς ἀληθείας τὸν κατὰ νόμον τύπον.

24. Καλῶς ἐκτρέπει πατὴρ δίκαιος.

Διόντως γὰρ διὰ τῆς τοιαύτης διδασκαλίας ἀνάγει υἱός ὁ κατὰ χάριν γεννήτωρ τοῦ πιστεύοντος εἰς αὐτόν· ἀποτρέπων μὲν τοῦτον πάσης κακίας, πρὸς δὲ πᾶσαν ἀρετὴν προτρέπων ταῖς δικαιοτάταις αὐτοῦ ἐντολαῖς.

Ἐπὶ δὲ υἱῷ σοφῷ εὐφραίνεται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ.

Ἐπὶ δὲ τῇ πεπληρωμένῃ συνείσκει υἱῷ κατὰ χάριν τούτου, τὸ πανάγιον αὐτοῦ ἀναπαύεται πνεῦμα· τελειωθέντι κατὰ τὸν πνευματικὸν νόμον· καὶ μηκέτι φόβῳ τῶν κολάσεων οἷα δούλῳ, ἢ πόθῳ τῶν ἐπαγγελιῶν οἷα μισθῳ, ἀλλ' ὡς υἱῷ πληροῦντι τὸ πατρικὸν δῶλεμα, ἐν τῷ ἐργάζεσθαι τὸ ἀγαθόν δι' αὐτὸ τὸ καλόν.

Μὴ παύσῃ τὸ νηπιωδῶς φρονεῖν, καὶ ἀλογίστως φερόμενον σαρκίον σου, πρὸς ἔργασίαν ρυθμίζειν τοῦ ἁγαθοῦ· ἐπειδήπερ εἰ ὡς ἐν τινὶ ῥάβδῳ, λόγῳ ταπεινώσεις αὐτὸ ὑπεκπιάζων καὶ δου-
λαγωγῶν, οὐ μὴ διαφθαρῇ, καὶ ὑποτρέχῃ σε φόβος τοιοῦτος.

Σὺ μὲν γὰρ πατάξεις αὐτὸν ῥάβδῳ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ἐκ θανάτου ῥύσῃ. 14.

Σὺ μὲν γὰρ, ὡς εἴρηται, ταπεινώσεις αὐτό, ὡς ἂν μὴ πα-
ρασῇ σε εἰς κρημνοὺς κακίας καὶ βύραθρα· τὴν δὲ ζωογονού-
σαν τοῦτο ψυχὴν σου, ἐξέλη τοῦ κατ' ἁμαρτίαν θανάτου.

Υἱέ, ἰὼν σοφὴ γίνεταί σε ἡ καρδία, εὐφρανεῖς καὶ τὴν ἡμὴν καρδίαν· καὶ ἐνδιατρίψει λόγοις τὰ σὰ χεῖλη πρὸς τὰ ἱμά χεῖ-
λη, ἂν ὁρᾷ ὡσι. 15.

Τέκνον, ὁ πνευματικῶς ταῖς ἱμαῖς διδασκαλίας ὠδίνεσα,
ἰὼν λόγου Θεοῦ μετὰσχῃ σου ἡ ψυχὴ, ἀγαλλίασιν καὶ τῇ ἡμῇ
ψυχῇ ἱμοποιήσεις, οἰκίᾳ μου λογιζομένου τὰ σὰ καὶ τὰ λόγια
σου πρὸς τὰ ἱμά ὡς πρὸς τινα κανόνα παραβαλεῖς, καὶ συνει-
τάσεις ἰὼν ὑπάρχουσιν ἀληθῇ.

Μὴ ζηλούτω ἡ καρδία σε ἁμαρτωλοῦς, ἀλλὰ ἐν φόβῳ κυρίου ἴσθι ὅλην τὴν ἡμέραν· ἰὼν γὰρ τρεπῆς αὐτά, ἴσται σοι ἐργο-
ν· ἡ δὲ ἑλπίς σου οὐκ ἀποστήσεται. 17.

Μὴ τοὺς τῶν Θεῶν ἐντολῶν παραβάτας μισεῖσθαι σε ἡ ψυ-
χὴ, ἀλλὰ φόβον ἔχει τοῦ τῶν ὅλων δεσποτοῦ Θεοῦ, ἵως ἂν ἡ
τοῦ θανάτου νύξ καταλάβῃ· ἰὼν γὰρ ἀμφοτέρω καὶ τῇ φυλάξῃ,
ἔξει μαθητῶν μαθητὰς, τοὺς ἐπομένων τῇ διδασκαλίᾳ σε, καὶ
τὸν ἀμειπτόν σου βίον ζηλοῦντας, καὶ οὐδέποτε ἀπελπίσεις τὴν
σωτηρίαν σου.

Ἄκου υἱέ· καὶ σοφὴς γίνῃ καὶ κατεύθυνε ἐννοίαν σῆς καρδίας. 19.

Ἀπόθες μοι τὰ ὦτα σε τέκνον, καὶ θεῖθ' μετὰλόμβανε λό-
γου, καὶ κατὰ τοῦτον κατεύθυνε τὴν πρώτων κατὰ νοῦν κίνησιν
τῆς ψυχῆς σου· ὥστε τῆς ἀληθείας μὴ παρεκτρέπῃσαι.

Μὴ ἴσθι οἰνοπότης, μηδὲ ἱκτείνῃ συμβολαῖς, κρείων τε ἄγο-
ρασμοίς.

XXIII. Ἀποβαλεῖται γὰρ ταύτην οὐ μετὰ πολὺ, ἀπαγαγών σε τοῦ κατὰ θεὸν σκοποῦ, καὶ φθαρεῖ τοὺς ἐπ' αὐτῇ ἀγαθοὺς λογισμοὺς, πείθων σε ὑποκρίνισθαι ταύτην διὰ κενοδοξίαν καὶ ἀνθρωπαριστίαν.

9. Εἰς ὧτα ἄφρονος μηδὲν λίγε, μήποτε μυκτηρίσῃ τοὺς συνιστοὺς λόγους σου.

Μηδὲνα τῶν θεῶν καὶ μαργαρωδῶν λόγων, εἰς ἀκρόασιν προτιθεῖς τοῦ ἀλογίστως βιοῦντος, καὶ δίκην χοίρου τῷ βορβόρῳ τῶν ἰδούων ἐγκαλινθουμένη· μήποτε ἐπιγγελάσῃ τοῖς τῇ ἀλεθεῖα ζοιχοῦσι λόγοις σου.

10. Μὴ μεταθῇς ὅρια αἰώνια· εἰς δὲ κτῆμα ὀργανῶν μὴ εἰσέλθῃς.

Μὴ μετακίνῃς τὰ πρὸ αἰῶνος παντός τοῦ θεοῦ κρίματα, ἀρπαζών τὴν κρίσιν αὐτοῦ πρὸ καιροῦ· καὶ εἰς τὴν κατὰ προαίρεσιν ἐπικτηθεῖσκαν κακίαν τοῖς ἐκπεσοῦσι τῆς τοῦ θεοῦ υἰοθεσίας, διὰ τὰς τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ παραβιάσεις, μὴ σκυτὸν εἰσαγάγῃς, κατακρίνων αὐτοὺς ἐφ' οἷς ὡς ἄνθρωποι ὀλισθαίνουσιν.

11. Ὁ γὰρ λυτρώμενος αὐτοὺς κύριος, κραταιὸς ἐστὶ καὶ κρινεῖ τὴν κρίσιν αὐτῶν μετὰ σοῦ.

Ὁ γὰρ θεὸς οἶα πάντα δυνάμειος, τούτους μὲν τῆς κακίας ἀπαλλάξει· ἐπὶ σὲ δ' ἐπετίγχει τὴν ἀναμίνυσαν τούτους κατὰκρίσιν, ἐν ᾧ κρίματι ἕτερον κρίνεις κατακρινόμενον.

12. Δὸς εἰς παιδείαν τὴν καρδίαν σου.

Παράσχου θεῷ τὸ διανοητικὸν σου, ἵνα ταῖς θεαῖς ἐννοαῖς ἐνάγεται πρὸς τὰ κρείττονα.

Τὰ δὲ ὧτα σου ἐτοιμάσπον λόγοις αἰσθήσεως.

Τὰς δ' ἐπιπειθεῖς λόγῳ τοῦ παθητικοῦ μέρους τῆς ψυχῆς σὺ δυνάμεις, τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὸν θυμὸν, εὐτρέπισον λογισμοῖς τοῖς διακρίνουσι τὸ ὄντως ἀγαθὸν ἀπὸ τοῦ νομιζομένου· ὥς τὴν μὲν, τοῦ ὄντως ὀρίγισθαι ἀγαθοῦ· τὸν δὲ, τὸ νομιζόμενον ἀποστρίψασθαι.

13. Μὴ ἀπόσχῃ νήπιον παιδίμιν· ὅτι ἰὼν πατάξῃ αὐτὸν ῥάβδῳ, οὐ μὴ ἀποθάνῃ.

τὸν ἀνὴρ, τὸν ὑπὸ πάντων ὡς αἴτιον περυττόμενον, ἐν οὐδενί **XXIII.**
κατ' οὐσίαν εὐρήσεις, ὡς ὑπερούσιον.

Κατεσχιύαται γὰρ αὐτῷ πτέρυγες, ὥσπερ αἰτοῦ.

Ὁ γὰρ κατ' οὐσίαν μένων ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ἀδιαστάτως εἰς
τὸν κόσμον ἐξερχόμενος κατ' ἐνέργειαν, ὡς ἂν καρύττοιτο ὑπὸ τῶν
αἰτιατῶν τῇ καταρατικῇ θεολογίᾳ, ὡς αἴτιος μονογενὴς τοῦ Θεοῦ
λόγου, ταῖς τοῦ ὁμοφυοῦς αὐτοῦ πνεύματος ἐνεργείαις, ὡς τισι
πτεροῖς ὑψιπτεοῦς αὐτοῦ, ὑψούμενος ἐν τῷ διαρακτικῷ τοῦ ἀνθρώ-
που νοῒ.

Καὶ ὑποστρέφει εἰς τὸν οἶκον τοῦ προεστηκότος αὐτοῦ.

Ἀποστρέφει κατὰ τὴν τῶν ὑπὸ φύσιν καὶ χρόνον ἀφαίρι-
σιν, ἀποφατικῶς θεολογούμενος, πρὸς τὴν πλήρη χάριτος καὶ ἀλη-
θείας ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός δόξαν.

Μὴ συνδιδίπνι ἀνδρὶ βιασκάκη.

6.

Μὴ συνδιδίπνῃ τῷ φθονοῦντι σοὶ τῆς σωτηρίας δαίμονι δια-
σπωμένῃ μὲν σου τῆς ψυχῆς τοῦ νυμφίου αὐτῆς Θεοῦ λόγῳ, κολ-
λωμένης δὲ διὰ τῶν κατ' ἑλλειψιν τῆς ἀρετῆς παραλόγων πράξεων,
ὡς τινι ἀνδρὶ αὐτῷ τῷ σατανᾷ κἀντιῦθεν συνισθιόντος σὺ τού-
τῃ τὴν ἀπὸ Θεοῦ ἔκπτωσιν.

Μηδὲ ἐπιδύμει τῶν βρωμάτων αὐτοῦ.

Μητ' ὀρίγου τῶν ποικίλων αὐτοῦ τῆς κακίας βρωμάτων.

Ὅν τρόπον γὰρ εἴ τις καταπίει τρίχα, οὕτως ἐσθίει καὶ 7.
πίνει.

Καθ' ὃν γὰρ τρόπον ὁ καταπιπτικῶς τρίχα, ἐλεγγιᾷ, οὕτω
καὶ αὐτὸς τρεφόμενος μὲν τὴν κακίαν, τὴν δ' ἄγνοιαν πίνων, τα-
ράττεται, καὶ ἀκαταστατεῖ τὴν φυσικὴν ἀπόλλων εὐεξίαν.

Μηδὲ πρὸς σὲ εἰσαγάγῃς αὐτόν, καὶ φάγῃς τὸν ψωμὸν σου
μετ' αὐτοῦ.

Μητ' ἐν οἷς πράττεις τὴν ἀρετὴν, θῷς αὐτῷ πάροδον, τοῦ
συνισθιῖν σοὶ αὐτὴν ἐν τῷ ὑπαγορεύειν τὰς ἐπιτάξεις αὐτῆς.

Ἐξιμίσει γὰρ αὐτόν, καὶ λυμκνέεται τοὺς λόγους σου τοὺς 8.
καλοῦς.

XXIII. μένης κρίσεις τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ, μὴ κατ' αἰσθησιν ταύτης ἀπόλαι· ἀλλὰ τὰ κατὰ τὸ φαινόμενόν σοι προκείμενα εἶδη ταύτης, νοερώς καταλαμβάνει, τοὺς τούτων λόγους συλλέγων, καὶ κατ' αὐτοὺς ἐπιχειρεῖ πράττειν τὸ ἀγαθόν.

Εἰδὼς ὅτι τοιαῦτα σε δεῖ παρασκευάσαι.

Γινώσκων ὅτι μιμῆσθαι Θεόν τοῖς ἔργοις ὀφείλεις, κερῶν κατὰ γνώμην τὰς ἀναλογούσας τοῖς στοιχείοις· τίσσεσρας γενικὰς ἀρετὰς· καὶ τὸν κατὰ διάνοιαν διοκρεπίζατον καὶ αὐτὸς συνιζών κόσμον, τοῖς κατὰ μέρος τῶν ἀρετῶν εἰδῆσιν· ἐν τῇ μετὰ γυν σοφῆς δὲ ἡμερουῦς ὁμοιότητος, τὴν κατὰ τὸν αἰσθητὸν αἰῶνα μυστικὴν θεωρίαν, ἐπὶ τὸν κατὰ διάνοιαν ἐν πνεύματι διὰ τῶν ἀρετῶν συμπληρούμενον κόσμον.

3. Εἰ δὲ ἀπληστότερος εἶ, μὴ ἐπιθύμει τῶν ἰδεσμάτων αὐτοῦ.

Εἰ δ' οὐκ ἀρκεῖ τῇ τοιᾷδε γνώσει τῶν ἀρετῶν, ἀλλ' ἐπὶ πλείον κατὰ θεωρίαν ἐκτείνῃ, μὴ ἔρα καταλαμβάνειν τὰ παρ' αὐτοῦ μόνου Θεοῦ γνωσκόμενα μυστήρια οἶον τὸ, ὅπως ἐκ τοῦ ἀγεννήτου πατρὸς ὁ μονογενὴς αὐτοῦ καὶ συναίδιος υἱὸς γεννᾶται, καὶ τὸ συναίδιον αὐτοῦ ἐκπορεύεται πνεῦμα· καὶ ὅπως παρὰ Θεοῦ ἡ κρίσις ἐκ τοῦ μὴ ὄντος παρήχθη.

Ταῦτα γὰρ ἔχεται ζωῆς ψευδοῦς.

Ὁ γὰρ τὰ τοιαῦτα, ὄντα ἀκατάληπτα, καταλαμβάνειν ἐπιχειρῶν, ψευδοῦς ἀντίχεται γνώσει.

4. Μὴ παρικτείνου πίνης ὦν, πλουσίῳ.

Μὴ οὖν ὁ πλάσσεις ἐκ χρός, καὶ τῆς Θείας χάριτος ἐπιδοῆς, καὶ μετίχης Θεοῦ, παρῆξις σου τούτῳ ἑαυτὸν, τῷ ἀκτίστῳ καὶ ὑπερπλήρει, καταλαμβάνειν αὐτὸν ἐπιχειρῶν, ὡς οἶδεν αὐτὸς ἑαυτόν.

Τῇ δὲ σῇ ἰννοίᾳ ἀπόσχευ.

Ἀπόστησον δὲ τὴν διάνοιάν σου ἀπὸ τῆς κατ' οὐσίαν τοῦ Θεοῦ λόγου καταλήψεως.

5. Ἐὰν ἐπιζητῇς τὸ σὸν ὄμμα πρὸς αὐτόν, οὐδαμοῦ φανεῖται.

Ἐὰν γὰρ τὸ νοερόν τῆς ψυχῆς σου ὄμμα ἐρείσῃς πρὸς αὐ-

Εἰ γὰρ διδόντες σὺ τὴν σήμερον τῷ διαβόλῳ, καὶ τὴν αὖ- **XXII.**
 ριον τῷ κυρίῳ, καταλάβοι τὸ γέρας, καὶ μὴ δύναται σὺ ἡ σάρξ
 κατὰ πρᾶξιν τὸ χρέος τῆς ἀρετῆς ἀποδοῦναι, πᾶσαν τὴν ἰσχύ-
 αὐτῆς τῇ ἁμαρτίᾳ προκαταναλώσασα, ἀπολάβοι τὰ καθόλου
 στοιχεῖα τὸ συστάν ἐξ αὐτῶν σου σαρκίον, τῷ θανάτῳ αὐτίς
 ἀναλυθὲν εἰς αὐτὰ ἐν ᾧ ἀνακέκλυται πρὸς κήρυκάς σου αἱ δι-
 κῆν ὁσῶν τονωτικαὶ τῆς ψυχῆς δυνάμεις, ὅτε μὴ πρὸς ἐργασίαν
 τῶν ἀρετῶν διακρίστανται κῆρυξί σου ἔρμος ἡ ψυχὴ σου κατα-
 ληφθήσεται παντός ἀγαθοῦ, ζημιωθείσα καὶ αὐτὴν ἢ εἴχῃ πρόσ-
 καιρον ἀνάπαυσιν ἐν σαρκί.

Μὴ μίταιρι ὅρα αἰώνια, ἃ ἴδεντο οἱ πατέρες σου. **28.**

Μὴ μιτατίζῃ τὰ ὅρα τῆς ἀληθείας δόγματα, ἃ σοὶ πα-
 ριδιδώκασι οἱ τῆς ἀληθείας διδάσκαλοι· αἰχμαλωτίζων ταῦτα
 πρὸς παραλόγους δοξὰς τινάς.

Ὅρατικὸν ἄνδρα, καὶ ὅζον ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, βασιλεύ- **29.**
 σι θεῖ παριστάναι, καὶ μὴ παριστάναι ἀνδράσι νοθρώτοις.

Θεωρητικὸν καὶ πρὸς πράξεις ἱτοιμώτατον ἄνθρωπον, λο-
 γισμοῖς θεῖ πειθαρχεῖν θείοις, καὶ ἐννόμως ἐπιστατοῦσι τοῖς
 πράγμασι, καὶ μὴ ἀνθρωπίνοις καὶ πρὸς ἐργασίαν τοῦ καλοῦ
 διὰ τὸ τῆς ἀρετῆς ἐπίπουν ἀποκναίειν*. ὅπως ταῖς θεωρητικαῖς * Confer
 καὶ ταῖς πρακτικαῖς τῆς ψυχῆς δυνάμει τὴν γνώσιν καὶ τὴν ἀρι- **P. 147.**
 τὴν ἐνεργῶν, εἰς θεόν, ὡς ἀλήθειαν καὶ ἀγαθόν εἴρηται, καὶ
 μὴ μακρύνεται τούτου, τῇ σχίσαι τῶν ὁλικῶν ἀπατώμενος, καὶ
 περὶ ταῦτα μόνον καταγιγόμενος.

C A P. XXIII.

Εἰν καθίσας δειπνῆν ἐπὶ τραπέζης δυνάτου, νοετῶς νόει τὰ **v. 1.**
 παραιτήμενά σοι, καὶ ἐπιβάλλε τὴν χεῖρα σου. **2.**

Εἰν εἰς ἀπάθειαν φθάρης, πενυόμενος τῆς πρὸς κανὼν
 κινήσεως, ὥστε τοῦ οὐρανοῦ καταβάντος ἄρτου δύνασθαι μετα-
 λαμβάνειν, ἐπὶ τοῖς ὡς ἐν τίςσας ποσὶ τοῖς στοιχείοις ἵστα-

- XXII. Διδάσκω εὖν σε ἀληθῆ λόγον, καὶ γινώσκιν ἀγαθὸν ὑπακούειν.
21. τοῦ ἀποκρινίσθαι λόγους ἀληθείας τοῖς προβαλλομένοις σοι.

Παιδεύω σε τοῖσιν τὸν θεῖον τῆς ἀληθείας λόγον, καὶ τὴν τούτῃ ἐν πνεύματι γινώσκιν ὥσιν ἅμα καὶ νοεῖ προσδίδισθαι καὶ μανθάνειν ὡς ἂν ὥσι πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας αἱ ἀποκρίσεις σου ἀληθεῖς· εἰ μὴ γὰρ τύχῃ διδασκαλίας ἀληθοῦς, οὐ γενήσῃ διδασκαλὸς ἀληθῆς.

22. Μὴ ἀποβιάζου πάντα· πτωχὸς γάρ ἐστιν καὶ μὴ ἀτιμᾶσθαι.
23. ἀσθενῇ ἐν πύλαις· ὁ γὰρ κύριος κρινεῖ αὐτοῦ τὴν κρίσιν, καὶ ῥύσῃ σὴν ἄσπλον ψυχὴν.

Μὴ ἀπαίτει τὸν τοῦ πλοῦτος τῆς πνευματικῆς γνώσεως ἐτιρημένον, καὶ μόνον περὶ στροφᾶς λιξέων καὶ λόγους εἰς ἀίρεσιν χιομένους ἐσχαλακῶτα, ἀποδιδόναι σοι λύσεις τῶν ἀπορρήτων· ἐνδεὴς γάρ ἐστι τῆς τούτων γνώσεως· καὶ μὴ διαβάλλῃς τὸν περὶ τὰς πρὸς θεωρίαν εἰσαγωγούς πράξεις ἀσθενεῖ, κατακρίνων αὐτόν· τῷ γὰρ ἰδίῳ κυρίῳ εἴκει ἢ πίπτει· ἀγκυρεῖς ἐξετάσει τα κατ' αὐτόν· καὶ σὺ ἐξίλης σου τὴν ψυχὴν ἄξιμον ἀπὸ τοῦ κινδύνου τῆς τοῦ ἀδελφοῦ κατακρίσεως.

24. Μὴ ἴσῃ ἱλαίρος ἀνδρὶ θυμῶδει· φίλῳ δὲ ὀργίλῳ μὴ συνακ-
25. λίσῃ· μήποτε μάθῃς τῶν ὁδῶν αὐτοῦ, καὶ λόγῳ βρόχους τῇ σῇ ψυχῇ.

Μὴ ἴσο συνεργὸς ἀνθρώπῳ ὀρεγομένῳ ἀντιληπῆσαι τὸν τοῦτον λυπέσαντα· μήτε συναναστρέφου προσφίλει σοι τινὶ ἀμυνάμενῳ τὸν κατὰ τὴν τούτου λυπέσαντα· μὴ πως ὥς τινος λύτης μετάσχῃς τῶν ἐπιπλεονεμάτων αὐτοῦ· καὶ θεαροῖς ἀμαρτημάτων καταδισμῆσαι σου τὴν ψυχὴν.

26. Μὴ δίδου σιαυτὸν εἰς ἐγγύην αἰσχυρόμενος πρόσωπον.

Μὴ συγκατάβῃς τῇ σαρκὶ πρὸς ἐδυπαθείας καὶ τὸ παρὸν, καὶ εἰς τὴν αὔριον ἐγγυῶ ἀποδοῦναι ταύτην τὸ χρέας τῆς ἀρετῆς· αἰσχύνης ἐντεῦθεν πληρούμενος κατὰ τὸν δίκην προσώπου χαρακτηρίζοντα βίον τῆς κινουμένης τῆς ψυχῆς σου διάθεσιν.

27. Ἴαν γὰρ μὴ ἔχῃ πόδιον ἀποτίσῃ, λήψονται τὸ στερῶμα τὸ ὑπὸ τῆς πλευρᾶς σου.

Καὶ ἰὼν ἐμβάλλῃς αὐτὴν εἰς τὴν καρδίαν σου, εὐφρανεύσεις σε XXII.
18.
ἅμα ἐπὶ σοῖς χεῖλεσιν.

Καὶ ἰὼν εἰσαγάγῃς τούτους εἰς τὴν ψυχὴν σου, γενήσονται σοι χαρὰς πνευματικῆς πρόξενοι· ἅμα τῇ διανοίᾳ σου ἐνίστατε περιφερόμενοι καὶ τοῖς χεῖλεσιν· εἴτε Θεὸν διὰ τούτων ὑμνολογεῖν οὖτος σε, εἴτ' ἀνθρώπους διδάσκοντες τὰ συνοίσειντα.

Ἵνα σου γίνηται ἐπὶ κύριον ἡ ἐλπίς. 19.

Ὅπως ὑπάρξῃ σου πᾶσα ἡ ἐλπίς ἐπὶ τὸν τοῦ παντός θεοπόντην Θεόν, μόνον φρονούντος καὶ λαλοῦντος τὰ θεῖα.

Καὶ γνωρίσῃ σοι τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ.

Καὶ γνωστὰς σοι οὗτος ποιήσῃ τὰς εἰς αὐτὸν φερούσας κατὰ γνώσιν καὶ ἀρετὴν πορείας· πέρας ὑπάρχοντα τῶν μὲν γνωστῶν, ὡς ἀλήθειαν· τῶν δὲ πρακτῶν, ὡς ἀγαθόν.

Καὶ σὺ δὲ ἀπόγραψαι αὐτάς ἑαυτῷ τρισσῶς. 20.

Καὶ αὐτὸς δὲ ἐντύπωσον τοὺς τοιούτους λόγους ἐν σιαυτῇ τριαδικῇ, κατὰ τὸ τῆς ψυχῆς σου μέγεθος· ὑπαπλούμενον εἰς τι τὴν κατ' αἴσθησιν καὶ τὴν κατὰ διάνοιαν καὶ τὴν κατὰ νοῦν θεωρίαν· ὡς τῆς ψυχῆς ἱερούσης μὲν κατ' αἴσθησιν τὸ τῶν εἰρημίων λόγων ρητόν τὸ δυνάμενον πάντας οἰκοδομεῖν, διὰ τὸ τῆς ἐννοίας αὐτοῦ προχειρότατον· ἐχομένης δὲ κατὰ διάνοιαν τῆς τῶν τοιοῦτων λόγων ἀναγωγικῆς θεωρίας· τῆς πολλοὺς ἀλλ' οὐ πάντας διὰ τὸ ἐπαναβιβηκὸς βελτιοῦν δυναμένης, καὶ ἀναφερούσης αὐτοῦ τοὺς τῆς σοφίας λόγους εἰς θεολογίαν κατὰ νοῦν, τὴν ὀλίγοις τισὶν οὖσαν χωρητὴν, καὶ μεγάλα τούτῃς ὠφελεῖν δυναμένην· καὶ οὐχὶ τοῖς πλείοσιν ἢ τοῖς πᾶσι, διὰ τὸ ὑπερκαταβιβηκὸς αὐτῆς καὶ κρυφιώτατον.

Εἰς βουλὴν καὶ γνώσιν ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς καρδίας σου.

Οὕτω δὲ τούτους τῇ ψυχῇ σου ἐγχάραξον, πρὸς διάκρισιν τε τῶν πρακτῶν, καὶ κατάληψιν τῶν θεωρητῶν· τοῦτο γὰρ τῷ τρόπῳ, τὸ οὕτως ἀγαθὸν ἀπὸ τοῦ νομιζομένου διακρίνεις· καὶ γνώσῃ τὰ ὄντα ὡς ἔχουσι φύσεις.

XXII. στρέψαι ἀπ' αὐτῶν ἀποστρέφειν δὲ δεῖ ἀπὸ ὁδοῦ σκολιᾶς καὶ κακῆς.

Ἰπάρχουσι διαλογισμοὶ ἀνθρώπου τινός, εἰς πράξεις κακίας ἐν γνῶσει αὐτοῦ φέροντες, καὶ οὐκ ἔρᾳ, φεῖ, ὁ τοιοῦτος τοῦ ἐπιτρέψαι τὴν διάνοιαν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ κακοῦ πρὸς τὸ ἀγαθόν· διὸν δὲ ἐστὶν ἐπιτρέφειν ἐκ τῆς κατ' ἑλλειψιν τῆς ἀρετῆς καὶ ὑπερβολῇ περιγεκλιμένης μὲν ἀπὸ τοῦ ἀγαθοῦ πορείας, εἰς κρημνούς δὲ κακίας φερούσας καὶ βύραθρα.

15. Ἄνοια ἐξηπται καρδίαν νέου.

Ἀφροσύνη ἐξηρτᾶται τῆς ψυχῆς τοῦ ἔτι κατ' ἡλικίαν νιόζοντος.

Ῥάβδος δὲ καὶ παιδεία μακρὰν ἀπ' αὐτοῦ.

Οἱ δὲ πλῆττοντες τοῦτον δίκην ῥάβδου ἡλεγκτικοὶ λόγοι, καὶ οἱ πρὸς τὸ δίον ἐνάγοντες, πόρρω ἀπ' αὐτοῦ ἀπελαύνονται, μὴ παραδειγχομένου τοπαράπαν αὐτούς, διὰ τὸ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ ἐπιμειλῶς ἐγκεῖσθαι τοῖς πονηροῖς.

16. Ὁ συκοφαντῶν πίνετα, πολλὰ ποιεῖ τὰ ἑαυτοῦ κακά.

Ὁ ψευδῶς λίγων κατὰ τινος πεινομένῃ, τὴν μὲν ἑαυτοῦ κακίαν αὖξει ἐπὶ πολὺ.

Δίδωσι δὲ πλουσίῳ ἐπ' ἱλάσσονι.

Ἐπ' ἑλαττον δὲ τὴν τοῦ πλουσίου, πρὸς ὃν κατεῖπει τοῦ πίνετος· ὅτι αὐτός καὶ τῆς τούτου βλάβης αἷτιος γίνεται.

17. Λόγοις σοφῶν παράβαλε σὸν οὖς.

Ταῖς διδασκαλίαις τῶν θείου λόγου μετεληφότων, καὶ τὰ θεῖα φρονούντων, ὑπόθεις τὴν σὴν ἀκοὴν ἐτιροδοῖς ὅπως μὴ ὑπακούων.

Καὶ ἄκουε ἑμῶν λόγων.

Κἂν τεύξῃς αὐτῆς ἑμοῦ τῆς σοφίας ἐνωτίξῃς τοὺς λόγους· διὰ μέσων τῶν τὰ ἑμὰ μεμνημένων μυστήρια.

Τὴν δὲ σὴν καρδίαν ἐπίστησον, ἵνα γνῇς ὅτι καλοὶ εἰσι.

Κατὰ δὲ τὴν διάνοιάν σου πρὸς χεῖρας, ὥς ἂν καταλάβῃς ὅτι εἰσὶν ἀγαθοί.

διαφυλάττει, καὶ μὴ κατ' αἰσθήσιν τῇ τῶν ὁρατῶν ἐπιφκνεῖα XXII.
ἐναπομένους τὴν γνῶσιν τῆς ἀληθείας.

Φαυλίζει δὲ λόγους παράνομος.

Διαβάλλει δὲ τοὺς τῆς προνοίας λόγους ὁ τὰς τοῦ θεοῦ ἐντολάς παραβαίνων, ὅποταν μὲν τῶν ἐδῶν μὴ ἐγκρατεύεται, βαρυίας καὶ δυσκατορθώτης ἀποκαλῶν τὰς σωτηριώδεις τοῦ Θεοῦ ἐντολάς· ὅποταν δὲ μὴ ὑπομένῃ τὰ ἐλευθερά, ἀθέτως πάσχειν οἰόμενος· καὶ οὐχ ἑαυτὸν, ἀλλὰ Θεὸν αἰτιώμενος.

Προφασίζεται καὶ λέγει ὁ κηρὸς, λίαν ἐν τοῖς ὁδοῖς. 13.

Ὁ πρὸς πρᾶξιν καὶ θεωρίαν βῆρυμος προβάλλεται ἀφορμὰς, οὕτως λέγων· κωλύει μου τὸ πρόθυμον τῆς ἐν ταῖς ἐντολαῖς πρὸς θεὸν κατὰ πρᾶξιν πορείας, παρεδρεύων ταύταις, ὁ δίκην λίοντος ζητῶν ἀρπάσαι μου τὴν ψυχὴν σατᾶν.

Ἐν δὲ ταῖς πλατείαις φονευταί.

Καὶ ἐν τῇ κατὰ τὴν διακθορὰν πλάτει τῆς φυσικῆς τῶν ὁρατῶν θεωρίας, ληστεύοντα τὰ ὑπ' αὐτῶν τῆς πονηρίας πνεύματα, ἀναιρῶν μὴ ἐπιχειροῦσι τὸν νοῦν, διὰ τῆς κατ' αἰσθήσιν πλάνης, πρὸς ζόφον ἀγνοίας τοῦτον σπεύδοντα κατασπᾶν.

Βόθρος βαδὺς, στόμα παρανόμου. 14.

Τοῦ παραβάντος θαίμονος τὸν λόγον καὶ ὅν γίγνηται, καὶ Θεοῦ ἀποστάντος, αἱ ὑποθέσκει λάκκῳ βαδυτάτῳ ἰοίκασιν· ὅτι ὁ ταύταις κατ' ἐνέργειαν περιπίπτων, τοῦ κατ' ἀρετὴν παύεται δρόμου.

Ὁ δὲ μισοθεὶς ὑπὸ κυρίου, ἱμπεσιῖται εἰς αὐτόν.

Περιπίπτει δ' αὐταῖς, ὃν Θεὸς ἀποστρέφεται· ὡς τὰ ἐναντία ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ τροαιρούμενον ἐγκαταλιμπάνων τὸν τοιῦτον εἰς τὸν κατ' ἐνέργειαν τῆς ἁμαρτίας ἱμπεσιῖν βοθύνον καὶ μαδῖν ἐκ τῆς πείρας αὐτῆς· οἶον ἴσθι κακόν τὸ ἀπιστεῖν αὐτῷ κηδεμόνι πάντων ὑπάρχοντι, καὶ πελιδεσθαι τῷ ἐχθρῷ, κἀντιῶν ἐπικαλίσσασθαι τοῦτον, ὥστε χεῖρα βοκθείας ὀρέξαι αὐτῷ, καὶ τοῦ τῆς ἀπωλείας βοδύνου ἐξαγαγεῖν.

Εἰσὶν ὁδοὶ κακὰ ἐνώπιον ἀνδρός, καὶ οὐκ ἀγαπᾷ τοῦ ἀπο-

XXII.

Νίκην καὶ Γεμὴν περιποιεῖται ὁ δῶρα δούς.

Τὴν κατὰ τῶν καθῶν νίκην, καὶ τὴν παρὰ θεῶν δόξαν ἑαυτῇ πάντως περιποιεῖται ὁ προσάγων θεῷ ὡς τινα δῶρα τὰς ἀρετάς.

Τὴν μὲν τοι ψυχὴν ἀφαιρεῖται τῶν κικτημένων.

Κάντευσεν τὴν ἑαυτοῦ ἀφαρπάξει ψυχὴν ἀπὸ τῶν ἔχόντων ταύτην τῆς πονηρίας πνευμάτων τῇ ἁμαρτίᾳ αἰχμάλωτον.

10. Ἐκβαλεῖ ἐκ συνεδρίου λοιμόν.

Ἀπέλασεν τὸν μεταδιδόντα τῆς ἑαυτοῦ κακίας καὶ τοῖς λοιμοῖς, ἀπὸ τῶν συνεδριαζόντων εἰς βουλευτήριον.

Καὶ συνεξελαύσεται αὐτῷ νεῖκος· ὅταν γὰρ καθίσῃ ἐν συνεδρίῳ, πάντας ἀτιμάζει.

Καὶ συναπελαθῆσεται τούτῳ φιλονεικία· ὅπότεν γὰρ οὗτος συνιδριάζῃ ἰσὶ, πάντας χλευάζει, καὶ διεγείρει εἰς μάχας.

11. Ἀγαπᾷ κυρίως ὅσας καρδίας.

Ὁ δεσπότης πάντων θεός, ἀγαπᾷ μὲν ψυχάς, σαρκὸς ὑπερ-ορώσας, καὶ κατὰ τὸν πνευματικὸν νόμον πολιτευομένας.

Δεκτοὶ δὲ αὐτῷ πάντες ἄνθρωποι.

Προσδέχεται δὲ συμπάῳς, ἡπλωμέναις ἀγκάλαις, τοὺς διὰ μετανοίας, πάσης ἁμαρτημάτων καλίδος ἑαυτοὺς ἐκκαθάραντας.

Χεῖλαισι ποιμάνει βασιλεὺς.

Ὁ πάντων βασιλεὺς θεός, ἀξίων διὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἐντολῶν τῆς προσηκούσης προνοίας, τοὺς δεχομένους ἐκόντας τὸ ὑπ' αὐτοῦ βασιλεύεσθαι, ἀπάγει μὲν αὐτοὺς τῆς φθοροποιοῦ κακίας, ἄγει δὲ κατ' ἀρετὴν πρὸς τὸ ἀγαθόν.

12. Ὀφθαλμοὶ κυρίου διατηροῦσιν αἰσθήσιν.

Οἱ δὲ λόγοι τῶν ὄντων, οἷς ὡς τισιν ὀφθαλμοῖς αὐτός· ὁ τοῦ παντός δεσπότης τὰ πάντα ὁρᾷ, γινώσκων ταῦτα πρὶν γενέσεως αὐτῶν, ἐκ τῆς σοφίας αὐτοῦ δι' ἧς καὶ ἐν ἧ' ἡ πάντα ἐποίησεν, οἷά τινες ἀκτίνες αὐτοῦ τοῦ τῆς δικαιοσύνης ἡλίου, ταῖς μὲν θεωρητικαῖς τῆς ψυχῆς δυνάμεισι περιέχουσι τὸ τὰ ὄντα ὁρᾷν ὡς ἔχουσι φύσεως· αὐτοῖς δὲ τοῖς οὖσι τὸ εὖτως ὁρᾶσθαι

παγίδων ἄλίσκεται εἰς ἀπώλειαν· ἀπόσχηται δὲ τῶν ταύτων πα- XXII.
 θῶν, ὁ τερπὼν τὴν ἰδίαν ψυχὴν, ὥς τῆς ἐντολῆς μὴ ἐκτρίπτεσθαι.

Πλούσιοι πτωχῶν ἄρξουσιν.

7.

Αἱ πλουτούσαι ψυχαὶ ὡς λογικαὶ σοφίαν, τὰ ταύτης δὲ
 ἄλογίαν ἐνδεῆ σώματα ὑποτάξουσιν, εἰ βυληθεύειν, πρὸς τὴν τῶν
 Θεῶν ἐντολῶν ἐργασίαν.

Καὶ οἰκίται ἰδίοις δεσπόταις θανουσίν.

Καὶ τὰ δοῦλα τῶν ψυχῶν σώματα, ταῖς δεσποζούσαις αὐ-
 τῶν ψυχαῖς, ὥς τι θάνουσιν παρέξουσιν τὴν περὶ τὰς ἀρετὰς φι-
 λοπονίαν, κατὰ τὸ παρὼν· ἵνα τῆς πνευματικῆς εὐφροσύνης κα-
 τὰ τὸ μέλλον ταύταις συναπολαύσωσιν.

Ὁ σπείρων φαῦλα, θιρίσει κακά.

8.

Ὁ περὶ τὸ γινώδες σκῆνος, δίκην σπέρμ φαύλης λογισμοῦς
 καταβάλλων, θριψέται κατὰ πρᾶξιν τὴν ἁμαρτίαν.

Πλοῆν δὲ ἔργων αὐτοῦ συντελεῖται.

Τιμωρίαν δὲ διὰ τὰς πονηρὰς πράξεις αὐτοῦ συγκομίζεται.

Ἄνδρα ἱλαρὸν καὶ δότην ἀγαπᾷ ὁ Θεός.

Ἄγαπᾷ ὁ θεὸς ἄνθρωπον ὡς φρονούντα, καὶ προσφέρου-
 τα τούτῳ κατὰ πρᾶξιν τὰς ἀρετὰς.

Ματαιόττητα δὲ ἔργων αὐτοῦ συντελεῖται.

Τὸ δὲ περὶ τὰ πρόσκαιρα φιλόπονον αὐτοῦ, τέλειον κατα-
 παύσει· ἀπὸ τῶν παρόντων πρὸς τὰ μέλλοντα ὅλον μεταβιβάσας
 τὸν κόπον αὐτοῦ.

Ὁ ἐλεῶν πτωχόν, αὐτὸς διατραφέσεται.

9.

Ὁ Θεὸς λόγῳ διδασκαλικῶς τῷ τούτῳ μεταδιδούς ἐνδεεῖ,
 αὐτὸς τραφέσεται μᾶλλον κατὰ ψυχὴν· ὅτι οὐκ ἐπ' ἄρτων μόνον
 ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐν παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ ἐκ στό-
 ματος αὐτοῦ.

Τῶν γὰρ ἑαυτοῦ ἄρτων δίδωκε τῷ πτωχῷ.

Τοῦ γὰρ τρέφοντος τὴν αὐτοῦ ψυχὴν Θεὸς λόγῳ, τῷ χρέ-
 ζοντι τούτῳ μετέδωκε· καὶ μετ' αὐτὸν τούτῳ τρανώτερον, ὥς
 ἂν θύνατο πολλοῖς ἐπαρκεῖν.

XXII. τοῦ ἁγίου πνεύματος χάρις· οὐκ ἄξια γὰρ τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν ἀποκαλυφθῆναι δοῶν.

2. Πλούσιος καὶ πτωχὸς συνήντησαν ἀλλήλοις· ἀμφοτέρως δὲ ὁ κύριος ἐποίησεν.

Πλούσιος, εἴτε τὸν σωματικὸν πλοῦτον εἴτε τὸν πνευματικόν, καὶ ὁ τούτων τινὸς ἐνδεής, καὶ τοι γὰρ κατὰ τὸ περιττεῖσθαι καὶ στερεῖσθαι ἑαυτῶς ἔχοντες, συνελθόν ἀλλήλοις τοῦ κεκτημένου τὸ περισσὸν ἀναπληροῦντος τῷ ἐνδεεῖ τὸ ὑπέρημα· οὕτω δὲ καὶ τὰ περὶ ἀμφοτέρους ὁκονόμησεν ὁ κύριος, ἐν ἀμφοτέροις σώζουσιν· ὁ μὲν πλούσιος, μετακλιδόμενος· ὁ δὲ πτωχός, εὐχαριστῶν.

3. Πανοῦργος ἰδὼν πονηρὸν τιμωρούμενον, κραταιῶς αὐτὸς παιδεύεται.

Ὁ φρόνιμος, θιασάμενος κακοῦργον κολαζόμενον, διαρβοῦται λίαν αὐτός, ἐφ' οἷς ἴσως καλῶς μὴ ποιεῖ· κέντευσεν φυλάττεται τοῦ εἰς κόλασιν ἔμπεσεῖν.

Οἱ δὲ ἄφρονες, παρελθόντες ἐξημερώθησαν.

Οἱ δ' ἀσύνετοι, παραδραμόντες καὶ μὴ προσέχοντες τῷ θεῷ τὴν κακίαν αὐτοῦ τιμωρῆμεν, ἀπόλλισαν τὴν ἐντεῦθεν ὠφέλειαν.

4. Γενεὰ σοφίας, φόβος κυρίου, καὶ πλοῦτος, καὶ δοῦλα, καὶ ζωὴ.

Ἡ ἐν σοφίᾳ κατὰ θεὸν τελειότης, γινῶσθαι ἀρχομένη μὲν ἀπὸ τοῦ θεοῦ φόβου, ὡς ἐστὶ κακῶν ἀποχὴ· προκόπτουσα δὲ εἰς τὴν κατ' ἀρετὴν πλοῦτον, καὶ τὴν περὶ τῶν ὄντων ἀληθῶς δοῦσαν, καὶ τελειουμένη εἰς τὴν ἐν θεῷ μακαρίαν ζωὴν· ὅταν ὁ νοῦς πάντα τὰ ὄντα διαβῇ, καὶ ἐν θεῷ καταπαύσῃ τῇ ὁντως τούτου ζωῇ.

5. Τρίβολοι καὶ παγίδες ἐν ὁδοῖς σκολιαῖς· ὁ δὲ φυλάσσει τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, ἀρέσεται αὐτῶν.

Ἐν ταῖς παρεκτετραμέναις τῆς θείας ἐντολῆς κατὰ τὴν θεωρίαν καὶ πράξιν πορείαις, βάλλεται ἡ ψυχὴ, ὡς τισὶ τρίβολοις, τοῖς τοῦ ταύτης τριμεροῦς πάθεσιν· ὑφ' ὧν καὶ ὡς ὑπὸ τινῶν

Ὁ δ' ἀληθής, ἄγων διὰ τμησὶν τὴν ἀλήθειαν, οἰκοθεν ἐπι- **XXI.**
γινώσκει, εἰπὺ τι προσπταίει θεῷ· καὶ μιμνόμενος αὐτῷ, ἐπι-
μειλείται ἦς τῶν σφαλερῶν ἐργῶν αὐτοῦ διορθώσεως.

Οὐκ ἔστι σοφία, οὐκ ἔστιν ἀνδρεία, οὐκ ἔστι βουλή κατ- **30.**
ἐναντίον κυρίου.

Οὐχ ὑπάρχει ἀνθρωπίνῃ σοφία, εἴτ' ἀνδρεία, εἴτε περί-
σκεψις, ἀντιπτεσθεῖν θεῷ δυναμένη· σφάλλει γάρ οὗτος τοὺς συν-
ελθούς· καὶ περιτρέπει τοὺς ἰσχυροὺς, καὶ βουλὰς ἰθύνων διασκε-
δάξει· ἡ δὲ βουλή αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

Ἴππος ἐτοιμάζεται εἰς ἡμέραν πολέμου. **31.**

Εὐτρεπίζεται κατὰ πράξιν ἡ ἄλογος σάρξ παρὰ τοῦ ταύτη
ἐποχήμενου, ὥσθ' ἐπισθαι τούτῃ ἐτοιμῶς, ὁπότε οὗτος φωτὶ
γνώσεως αἰσθῆται τῆς τοῦ νοητοῦ ἐχθροῦ κατὰ τῆς ψυχῆς ἐπε-
λύσεως.

Παρὰ δὲ κυρίου ἡ βοήθεια.

Τὴν δὲ κατ' αὐτοῦ νίκην ὁ δεσπότης πάντων θεὸς δίδω-
σιν· εἰ μὴ γὰρ οὗτος ταύτην παράσχει, εἰς μάτην ἐκοπίασιν ὁ
τῷ εἰρημῶν ἐχθρῷ ἀντιταττόμενος.

C A P. XXII.

Αἰρετώτερον ὄνομα καλόν, ἢ πλοῦτος πολὺς.

V. I.

Προτιμωτέρα ἢ ἐπ' ἐναρέτῃ πολιτεία ἀγαθὴ φήμη, ὑπὲρ τὸν
φθιρόμενον πλοῦτον· διὰ τε τὸ, λαμπράτω τό φῶς ἡμῶν ἐμπρο-
σθεν τῶν ἀνθρώπων· καὶ τὸ, δυσκόλως πλούσιος εἰσελεύσεται εἰς
τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· ἡ μὲν γὰρ τοιαύτη φήμη, διεγεί-
ρει τοὺς ἀκούοντας πρὸς τὸν ὅμοιον ζῆλον τοῦ ἐναρέτου· ὁ δὲ
πλοῦτος περισπᾷ, καὶ τὸν νοῦν πολλάκις ἀπὸ θεοῦ διασπᾷ.

Ἵππῃ δὲ ἀργύριον καὶ χρυσίον, χάρις ἀγαθὴ.

Ἵππῃ δὲ τὸν προσαγόμενον παρ' ἀνθρώπων θεῷ, δίκην μὲν
ἀργύρου καθαρὸν καὶ σώφρονα βίον, δίκην δὲ χρυσοῦ δοκιμῶν
ἐν τῇ καμίνῃ τῶν πειρασμῶν καὶ ἀμείνων, ἡ πικράγαδός ἔστι

XXI. ματαιοίς ἀποσχελίσθαι, οὐκ ἐργάζονται τι κατὰ προαίρεσιν ἀγαθόν· ὅθεν νικητός ὁ τοιοῦτος κατὰ ψυχὴν ἀποδείκνυται ὡς ἂν πρὸς τὴν τοῦ καλοῦ ἐργασίαν ἀκίνητος.

26. Ἀσεβὴς ἐπιθυμεῖ ὅλην τὴν ἡμέραν ἐπιθυμίας κακίας.

Ὁ μὴ δὲ ἀγαθοεργίας τιμῶν τὸν Θεόν, παρὰ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ζωὴν, ἀλογίστως ὧν οὐ θίμης ὀρέγεται.

Ὁ δὲ δίκαιος ἔλειψεν καὶ οἰκτεῖται ἀφειδώς.

Ὁ δὲ κατὰ νόμους θείους πολιτευόμενος, μεταδίδωσι τι τῶν οἰκίων τοῖς χρήσις, καὶ σπλάγγνον οἰκτιρμῶν ὑπανοίγει τούτοις ἀνυποστολώς.

27. Θυσίαι ἀσεβῶν, βδίλυγμα κυρίῳ· καὶ γὰρ παρανόμως προσφέρουσιν αὐτάς.

Τὰ ἐξ ἁρπαγῆς προσαγόμενα τῷ πάντων Δεσπότη, παρὰ τῶν μὴ τιμώντων αὐτὸν διὰ τῆς τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἐντολῶν ἐργασίας, μισητὰ εἰσι παρ' αὐτῷ· ἐπειδὴ παραβαίνοντες οὗτοι, τὴν διακελευομένην ἐντολὴν, ἀπὸ οἰκίων δικαίων πόνων τιμῶν τὸν κύριον, ταῦτα προσάγουσιν.

28. Μάρτυς ψευδὲς ἀπολείπεται.

Ὁ τὸ προσκυρίως ἡδὺ ψευδῶς ἐπαινῶν θαύμων, καὶ ἀπατῶν ἐπιχειρῶν, τῇ σχίσσει τῶν φθειρομένων τὸν ἄνθρωπον, ὡς παραβάτην αὐτὸν ἀποδειχθῆναι τῶν τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν, τῷ ἔτοιμασμένῳ αὐτῷ τι καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ πυρὶ αἰωνίῳ παραπιμφοθήσεται.

Ἀνὴρ δὲ ὑπήκοος φυλασσόμενος λαλήσει.

Ὁ δὲ Θεῷ ὑπακούων, καὶ τὰς ἀγίας αὐτοῦ ταρῶν ἐντολάς, διατηρῶν ἑαυτὸν τῆς σατανικῆς ἀπάτης ἀπείρατον, ἐργοῖς καὶ λόγοις τὸ ὄντως ὁμολογήσει ἀγαθόν, πρὸς τὴν τῶν ὁρώντων, καὶ ἀκουόντων ὠφέλειαν.

29. Ἀσεβὴς ἄνθρωπος, ἀναιδῶς ὑφίσταται προσώπῳ.

Ὁ μὴ τιμῶν τὴν ἀλήθειαν ἄνθρωπος, τὸν ταύτης ἐπὶ ταῖς παραλόγοις αὐτοῦ πράξεσιν ἐλεγχον, ἀναισχύντῳ ὑποφέρει ὄψει.

Ὁ δὲ εὐθὺς, αὐτὸς συνιᾷ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ.

Πόλεις ὀχυρὰς ἐπέθη σοφός.

XXI.

Ἐπὶ τὰς τεθμελιωμένας καὶ κατασφαλισμένας τῇ εἰς θεῶν πίσει ψυχᾷ, ὁ τοῦ θεοῦ λόγος, τῇ σοφότητι αὐτοῦ προνοῶ καὶ κρίσει, ἀνθλῶν καὶ δυσποτάξας αὐτῷ ταύτας, ὥστε μὴ εἰς ἀλογίαν τρέπασθαι.

22.

Καὶ καθεῖλε τὸ ὀχύρωμα, ἐφ' ᾧ ἐπιποιήσαν οἱ ἄσβεστοι.

Καὶ περιεῖλεν ἐξ αὐτῶν τὸ τῆς σαρκὸς φρόνημα ἐφ' ᾧ τὰ μὴ τῶν θεῶν τῆς πονηρίας πνεύματα, ὡς τινι κακίας ὀχυρώματι, τὸ ὅπαν θάρρος ἐπέκλυντο διὰ τὴν ἀπάθειαν τῆς σαρκὸς, τὴν ψυχὴν πείθοντα δυσπαθεῖν.

Ὅς φυλάσσει τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ τὴν γλῶσσαν, διατηρεῖ 23.
ἐκ θλίψεως τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.

Ὁ ἐν λόγοις ἐγκρατευόμενος, μετὰ περισκέψεως βραχίαι φθιγγόμενος, φυλάσσει τὴν ἰδίαν ψυχὴν τῆς ἐκ μεταμελείας τῶν ὡς ἔτυχε λεγομένων, λύπης ἀνέπαυον.

Θρασύς καὶ αὐθάδης καὶ ἀλαζών, λομὸς καλεῖται.

24.

Ὁ τοῦ ἀδελφοῦ μὴ φειδόμενος, ἀλλ' ἀνηλιῶς αὐτὸν τιμῶν, καὶ λίγειν κατ' αὐτοῦ αὐθαδιαζόμενος καὶ ὑπὸ νόμῳ θεῷ πρὸς τοῦτο πεκνύεται καὶ τοῦ ὁμοφυοῦς κατεπαιρόμενος, καὶ κατεντελίζων αὐτὸν, φθαρὺς ὀνομάζεται, ὡς ἔργῳ καὶ λόγῳ καὶ ψυχῇ διαδέσσει, τὸν πλησίον αὐτοῦ βλάπτειν ἐπιχειρῶν.

Ὅς δὲ μνησικακεῖ, παράνομος.

Ὅς δὲ μνημονεύει τοῦ παρὰ γένος συμβάντος αὐτῷ λυπηροῦ, καὶ μὴ τηρεῖ ἀγάπην πρὸς αὐτὸν καθαρὰν, παραβαίνει τὸν διακελευόμενον νόμον, ἀγαπᾷ τὸν πλησίον ὡς ἑαυτὸν εἰ καὶ μὴ βλάβαν τούτῳ ἐπάγει τινά.

Ἐπειθυμία ὀκνηρὸν ἀποκτείνουσιν.

25.

Αἱ παράλογοι τῶν κατ' αἴσθησιν ἰδίων ὀρέξεις, τὸν ῥάθυμον πρὸς τὴν τῶν θεῶν ἐντολῶν ἐργασίαν, νεκρὸν ἀποτελοῦσι κατὰ ψυχὴν.

Οὐ γὰρ προαιρουῦνται αἱ χεῖρες αὐτοῦ ποιεῖν τι.

Αἱ γὰρ τῆς τούτου ψυχῆς πρακτικαὶ δυνάμεις, διὰ τὸ τοῖς

XXI. Ὁ πνευματικῆς χρήζων τροφῆς, τὴν κατὰ ψυχὴν ποθεῖ ἀγαλλίασιν ἀσπαζόμενος θαυρίως, τὸν τε δίκην οἶνου τυπτικὸν πρὸς φυγὴν τῆς κακίας θεῖον φόβον, καὶ τὸν δίκην ἑλαίου ὑπαλίσφοντα πρὸς ἐργασίαν τῶν (καλῶν) θεῖον πᾶσον.

18. Περικάθαρμα δι' δικαίου, ἄνομος.

Ἐξίλασμα δι', ὡς τὸ περικάθαρμα ὁ Ἀκύλας ἠρμήνευκε, τοῦ πολιτευομένου κατὰ θεῖης νόμης ἐξίν, ὁ παραβάτης. . ἐξίν αὐτῶν. Ἐξιλωμένῳ θεῖον τούτῳ, ἐν τῷ διορθοῦσθαι αὐτοῦ τὸν βίον, δι' οὗ θεῖον παρώργισεν· ὁ γὰρ κατὰ θεῖον ζῶν, τὸν μὴ οὕτω ζῶντα, ταῖς ἑαυτοῦ παραινέσεσι προσάγων θεῷ, καταλλάττει τούτον αὐτῷ.

19. Κρίσσουν οἰκεῖν ἐν γῇ ἱέρημῳ, ἢ μετὰ γυναικὸς μαχίμῳ καὶ ὀργίλῳ.

Ὡς περ τὸ ἀζυγὰ τένα εἶναι καὶ μεμονωμένον οἰκεῖν, κάλλιον ἐξίν ὑπὲρ τὸ συνοικεῖν γυναικὶ ἱεριστικῇ εἰκῇ ὀργιζομένη, οὕτω κάλλιον ἔστι καὶ τῷ νῷ ἀπλῇ ἐν θεῷ μένειν, ἔξω τῶν ὄντων γινομένη, ἢ συνοικεῖν τῇ φιλονείκῃ καὶ πρὸς ὀργὴν ὀξίως κινούσῃ ταῖς ἀκαίροις ἐνστάσεσιν ἑλληνικῇ σοφίᾳ.

20. Θησαυρὸς ἐπιδυμητὸς ἀναπαύσεται ἐπὶ σλόματος σοφοῦ.

Ὁ ἐν θεῷ ἀποκρυμμένος, καὶ ἐράσμιος πλοῦτος τῶν μυστηρίων αὐτοῦ, ἐμφιλοχωρήσει τῷ διδασκαλικῷ λόγῳ τοῦ τὰ θεῖα σοφοῦ δι' αὐτοῦ τοῖς χρήζουσιν ἀνακαλυπτόμενος, καὶ ἐνδείξει ὄντας, πλουτίζων αὐτούς.

Ἄφρονες δι' ἄνδρες, κατεπίονται αὐτόν.

Οἱ δ' ἀλογίστως βιούντες ἄνθρωποι, τὸν εἰρημένον πλοῦτον παρὰ τοῦ διδασκάλου διεξάμεινοι, ἀφανίσουσιν τοῦτον μετ' ὀπισθοῦν αὐτὸν βουληθέντες ἐπεργάσασθαι.

21. Ὁδὸς δικαιοσύνης, εὐρήσει ζωὴν καὶ δόξαν.

Τὸ τὰ πράγματα κρίνειν ὁρθῶς, καὶ τὸ πρὸς ἀνθρώπους συμπαθῶς διακρίσθαι, ἄξει κατὰ θεωρίαν καὶ πρᾶξιν τὸν οὕτω τὴν οἰκίαν ζωὴν διεξάγοντα, εἰς τὴν ἐν πνεύματι ζωὴν τοῦ νοῦ, τὸν τῆς γνώσεως φωτισμὸν, καὶ εἰς τὸ τοῦ βίου δι' ἀγαθοεργίας λαμπρὸν καὶ ἐπίδοξον.

Συνιεὶ δίκαιος καρδίας ἀσιβδὼν καὶ φαυλίζει ἀσιβεῖς ἐν κακοῖς. XXI.

Κατανοεῖ ὁ ἀμέμπτως πολιτευόμενος, τοὺς μὴ δι' ἀγαθοεργίας τιμῶντας θεόν, ὅπως κατὰ ψυχὴν κακῶς ἔχουσι καὶ διελίγχει τοῦτους ἐν τοῖς παραλόγοις ἔργοις αὐτῶν ὡς ἂν τὸν οἰκεῖον διορθώσωνται βίον, καὶ τῆς αἰωνίου ρυσθῶσι πολέστωις.

Ὅς φράσσει τὰ ὦτα τοῦ μὴ ἐπακοῦσαι ἀσθενούς, καὶ αὐτὸς ἐπικαλέσεται, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἰσακούων. 12.

Ὅς τῇ εἴτε κατὰ σῶμα εἴτε κατὰ ψυχὴν κακῶς ἔχοντι, καὶ βοήθειας τῆς οἰασοῦν δεομένῳ, μὴ ἐπικαμπύζεται, τὰ ὅμοια καὶ αὐτὸς πείσεται δεόμενος ἐν ἀνάγκαις, καὶ μὴ εὕρισκων τὸν βοηθῆσοντα· οὐκ ἔλειπται γάρ, ἐπειδὴ μὴ ἤλθισεν.

Δόσις λάθριος, ἀναίρειται ὀργάς. 13.

Μεταδόσις χρημάτων ἀνθρώπου τινὸς ληλυθῖα, πρὸς δεομένης, καταλλάττει αὐτὸν θεῷ, ὑπὲρ ὧν τοῦτον παρώργισεν τὰς αὐτοῦ παραβὰς ἐντολάς.

Δώρων δὲ ὁ φειδόμενος, θυμὸν ἐγείρει ἰσχυρόν.

Ὁ δὲ διὰ φειδωλίας μὴ μεταδιδούς τοῖς χρήζουσι τῶν ἰαυτοῦ, μεγάλως παροργίζει θεόν· ὅτι χρήζων ἑλθεῖς, μὴ ἔλειπεν τοὺς ἑλθεῖς ἀξίους.

Εὐφροσύνη δικαίων, ποιεῖν κρίμα. 14.

Πνευματικὴ ἐστὶν ἀγαλλίασις τῶν κατὰ νόμους θεῶν πολιτευομένων, πράττειν τὸ κατὰ λόγον κριθεῖν ἀγαθόν.

Ὅστις δὲ, ἀκάθαρτος παρὰ κακούργοις.

Ὁ δ' οὕτω πολιτευόμενος, οὐ νομίζεται παρὰ τοῖς τῆς κακίας ἐργάταις, καλῶς τὸ καλὸν ἐργαζόμενος· ἀλλὰ δι' ἀνθρωποκρίθειαν τοῦτο καὶ κενοδοξίαν ὑποκρινόμενος.

Ἀνὴρ πλανώμενος ἐξ ὁδοῦ δικαιοσύνης, ἐν συναγωγῇ γινάντων ἀναπαύσεται. 15.

Ἀνθρώπος ἐκτρεπόμενος τῆς κατ' ἀρετὴν τρίβου, μετὰ τῶν φιλοσωμάτων συνκυλισθῆσεται· ἐν οἷς τὸ τοῦ θεοῦ πνεῦμα οὐ καταμενεῖ, διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκα.

Ἀνὴρ ἐνδεὴς, ἀγαπᾷ εὐφροσύνην, φιλῶν οἶνον καὶ ἔλαιον εἰς πλοῦτον. 16.

- XXI. Πρὸς τοὺς σχολιοὺς, σχολιάς ὁδοὺς ἀποστέλλει ὁ θεός· ἀγνὰ
8. διὰ καὶ ὁρθὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Τοῖς κατὰ γνώμην στρεβλοῖς, δεκεὶ διαστρέφισθαι ὁ μετὰ
ὁσίου ὁσίου ὑπάρχων θεός· καθαρὰ καὶ εὐθὴ τὰ ποιήματα αὐ-
τοῦ· πάντα γὰρ καλὰ τὰ ὑπὸ θεοῦ γεγονότα· καὶ ὡς αἰτιατὰ,
πρὸς ἐπίγνωσιν τοῦτου ὡς αἰτίου, τὸν ἡμίτερον νοῦν ἀπευθύν-
οντα· ἐπεὶ δὲ τοῦ θείου θελήματος ἐξεστράπη κατὰ γνώμην ἄν-
θρωπος, γίγνεται τε καὶ αὐτός· προαιρῶν κακός, καὶ πεποιθὼς
καὶ τὰ δι' αὐτὸν γεγονότα, κατὰ τὴν παράλογον χρῆσιν κακὰ.

9. Χρεῖστον οἰκεῖν ἐπὶ γωνίας ὑπαίθρου, ἢ ἐν κλονισμένοις
μετὰ ἀδικίας, καὶ ἐν οἴκῳ καινῷ.

Κάλλιον ἴστιν ἐν ἀσκητῇ γωνίᾳ μῆ, καθῆσθαι τινα, ἢ ἐν
τοίχοις περιεχρισμένοις καὶ πεκαλωσιμένοις, καὶ νεοκατασκευά-
σῃ οἰκοδομῇ, μετὰ πλεονεξίας· τοῦ μὲν γὰρ τὸν ἀπείρι-
τον καὶ ἀφανῆ ἐλγόμενον, τῶν ἐντεῦθεν ἀπαίροντος ἐξάγεται ἐκ
φυλακῆς ἡ ψυχὴ, καὶ ἤδη χωρεῖ πρὸς τὰ ἀπέραντα ἀγαθὰ· τοῦ
δὲ τὸ τῆς χρεῖας περιττόν καὶ τὸ προσκαίρως λαμπρόν καὶ ἐπί-
δοξον αἰρετιζαμένου, τῶν ἐνθάδε μεθισταμένου, ἐν ᾗδῃ κατα-
κλείεται ἡ ψυχὴ· καὶ ἤδη ἀνιάται ταῖς αἰωνίοις κολάσεσιν.

10. Ψυχὴ ἀσιβοῦς, οὐκ ἐλεθθήσεται ὑπ' οὐθενὸς τῶν ἀνθρώπων.

Τὴν ψυχὴν τοῦ μὴ δι' ἀγαθοεργίας τιμῶντος θεόν, τῇ δι-
καιότητι αὐτοῦ κρίσει παραπεμπομένην εἰς κόλασιν, οὐδεὶς τῶν
ἀνθρώπων ἐξιλεῖται αὐτῆς.

11. Ζημιωμένου ἀκολάστου, πανουργότερος γίνεται ὁ ἄκακος·
συνιῶν δὲ σοφός, διέξεται γνῶσιν.

Τοῦ μὴ σωφρόνως βιοῦντος, τὸν ἴδιον πλοῦτον ὁποῖός ἐστιν
ἀσώτως καταναλίσκοντος, ὁ κατὰ πρῆξιν πάσης κακίας ἀπαλ-
λαγείς, προσεκτικώτερος γίνεται· μὴ παραζηλῶν τὸν τοιοῦτον
ἀλλὰ μάλλον κατασφαλιζόμενος ἑαυτὸν, ὥς μὴ τοῖς ὁμοίοις πε-
ριπεσεῖν· ὁ δὲ θεωρητικὸς, κατανοῶν τὸ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως
ἀσθενεῖς ἐν τῇ ἀκολασταίνοντι ἀδελφῷ ἐπιγινώσκειται τὰ ἑαυτοῦ·
καὶ οὐ καταγινώσκειται τοῦ ἀδελφοῦ.

Ὅς ἐν τῶν ἀνθρώπων τὴν κατὰ νόμους θείους ἔληται πολι- XXI.
τίαν, ὁρᾶται μὲν ἀνθρώποις παρ' ἑαυτοῦ ἁμάρτος· ὁ δὲ πάν-
των δισπότης Θεός, προνοίας λόγοις καὶ κρίσεως, ἀπαριγνί-
τως πρὸς τὸ ἀγαθὸν ὁδεύειν παρασκευάζει πᾶσαν ψυχὴν τὴν τού-
τοις ἐβίλουςαν ἐπισθαι.

Ποιεῖν δίκαια, καὶ ἀληθεύειν, ἀριστα παρὰ Θεῷ μᾶλλον, 3.
ἢ θυσιῶν αἷμα.

Τὸ πράττειν τὰς τοῦ Θεοῦ ἐντολάς, καὶ τὸ προσάγειν τού-
τῃ ὁμολογίαν ἀληθῆ, εὐάρεσά εἰσιν αὐτῷ ὑπὲρ τὸ νομικῶς προσ-
αγόμενον παρ' Ἰουδαίων αἷμα τῶν θυσιῶν· ἔλεον γάρ φησι θί-
λω, καὶ οὐ θυσίαν.

Μεγαλόφρων ἐφ' ὕβρει, θρασυκάρδιος.

4.

Ὁ μίγα κεκτημένος φρόνημα, ἐν τῷ ὑπερορᾷ μὲν τῶν εὐ-
τελῶν καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ζητεῖν δὲ τὰ μεγάλα καὶ
θεῖα, θρασὺς ὑπάρχει κατὰ ψυχὴν διὰ τὴν αὐτῆς σωτηρίαν,
σαρκὸς μὴ φειδόμενος.

Λαμπτήρ δὲ ἀσεβῶν, ἁμαρτία.

Λύχνος δὲ τῶν ἡγημένων θεῶν τὴν κοιλίαν, κἀντεῦθεν θεὸν
μὴ τιμώντων, ἡ τῆς γαστρὸς θρασκεία ἐστὶ· φωτισμὸν γάρ τὴν
τρυφὴν εἶναι ὑπολαμβάνουσιν.

Ὁ ἐνεργῶν θησαυρίσματ' αὐτῶν γλώσση ψευδεῖ, μάταια δίδωκε, 6.
καὶ ἔρχεται ἐπὶ παγίδας θανάτου.

Ὁ ἐν ψευδορρημοσύνῃ ἀποθησαυρίζων χρήματα, ποθεῖ τὰ
φθειρόμενα, καὶ εἰς βρόχους ἀπωλείας ἐμπίπτει, τῆς σωτηριώ-
δους ἀγάπης διαμαρτάνων· ὀλισκόμενος γάρ ὑπὸ φιλουλίας, καὶ
ἁπατῶν ἀνθρώπου ἐπιχειρῶν, ἵνα τὰ αὐτῶν ἀποθησαυρίσῃ, τῆς
πρὸς Θεὸν ἀγάπης ἀρίσταται.

Ὁλεθρὸς ἀσεβέσιν ἐπιξενωθήσεται· οὐ γὰρ βούλονται πρᾶσ- 7.
σιν τὰ δίκαια.

Τοῖς μὴ τιμῶσι θεὸν ἀγαθοεργίας Θεόν, ὁ ξένος τῆς λογι-
κῆς φύσεως ὡς παράλογος ψυχικὸς καθ' ἁμαρτίαν θάνατος, ὑπο-
δεχθήσεται κατὰ προαίρεσιν· καὶ γὰρ οὐ βίλησιν οἷμαι πρᾶτ-
τειν τὰς ζωογόνους τῆς ψυχῆς δικαιοτάτας τοῦ Θεοῦ ἐντολάς.

XX. τῶν μὴ συγχωρούσῃ κατὰ μὲν Σιωρίαν, εἰς θεὸν τὴν κτίσιν πα-
ραγωνορίζειν, κατὰ δὲ πράξιν λατρεύειν ταύτῃ παρὰ τὸν κτίσαντα.

29. Κόσμος νειανίας, σοφία· δόξα δὲ καὶ πρὸςβυτέρων, πολιά.

Εὐπρέπεια τοῖς νιάζῃσι τῇ καινοποιῇ τοῦ πνεύματος χάρι-
τι, ἡ τοῦ νοῦ ἔστι πρὸς θεὸν ἄτμητος ἑνωσις· κλῆος δὲ τῶν
πολιτευομένων κατὰ τὸ παλαιούμενον ῥητὸν τῆς γραφῆς, ἡ ἀπο-
βολὴ ἔστι τῆς τῶν σωματικῶν παθῶν μελανότητος· τὸ γὰρ πα-
λασμενον γράμμα, τοὺς κατ' αὐτὸ πολιτευομένους τῶν κατ' ἐνέρ-
γιας παθῶν ἀπαλλάττει· τὸ δὲ καινοποιὸν πνεῦμα, τὸν νοῦν
λόγοις σοφίας ἀπὸ πάντων τῶν ποιημάτων πρὸς τὸν ποιητὴν ἐπι-
στρίφον, ἀπαλλάττει καὶ τῶν κατὰ διάνοιαν.

30. Ὑπόπια καὶ συντρίμματα συναντᾷ κακοῖς· πληγαὶ δὲ εἰς τα-
μίνα κοιλίας.

Ὑπ' ὅψιν ἀνθρώπων, τιμωρίαι σωματικαί, καὶ ἀφανεῖς ψυ-
χῆς συντριβαί, δι' ἀκουσίων πόνων ἐπιφορᾷς, ἐπέρχονται τοῖς
πολιτευομένοις κακῶς· ἐλεγχοὶ δὲ συνειδότες, εἰς τὰ βράθη τῆς
διανοίας αὐτῶν.

C A P. XXI.

v. 1. **Ω**σπερ ὁρμὴ ὕδατος, οὕτω καρδία βασιλέως ἐν χειρὶ θεοῦ·
οὐδ' ἴαν θίγῃ νεῦσαι, ἐκεῖ ἐκκλίνει αὐτήν.

Ὡσπερ τὴν τοῦ ὕδατος φορὰν ὁ ὀχετηγὸς ἅγει ἐνθα καὶ
βούλειται, οὕτω καὶ ἡ παντοκρατορικὴ τοῦ θεοῦ δύναμις, τὴν
ψυχὴν τοῦ βασιλεύοντος εἴτ' ἀνθρώπων εἴτε παθῶν, φέρει ὡς
αὐτῷ θεῷ βουλητόν· τὴν μὲν τοῦ κρατοῦντος ἀνθρώπων, εἰς τι-
νῶν μὲν συμπάθειαν, ἐτέρων δὲ τιμωρίαν κινεῖ· πρὸς τὸ συμ-
φέρον πάντως ἐκάσῃ, καὶ μὴ πρὸς τοῦτο ἴσως ὁ βασιλεὺς ταῦτα
ποιᾷ, ἀλλ' ὑπὸ εὐνοίας ἢ μίσους ἐλκόμενος· τὴν δὲ τοῦ παθῶν
κυριεύοντος, ποδηγοῦσα πρὸς τοὺς λυσιτελοῦντας αὐτῷ λόγους,
ἢ τρέπους τῶν ἀρετῶν.

2. Πᾶς ἀνὴρ φαίνεται ἑαυτῷ δίκαιος· κατεβύβει δὲ καρδίας ὁ
κύριος.

πόθῳ τῶν ἐπαγγελιῶν, πῶς ἂν ὑποκείμενος τῇ καθ' ἡδονὴν γει- XX.
νίσει, καὶ τῇ κατ' ὀδύνην φθορᾷ, κἀντεῦθεν πρόσκαιρον ἔχων
ζωὴν, καταλάβῃ τὰς δι' ἐγκρατείας μὲν τῶν ἡδίων, ὑπομονῆς
δὲ τῶν ὀδυνηρῶν φερούσας αὐτὸν εἰς σωτηρίαν ὁδοὺς;

Παλὶς ἀνδρὶ, ταχύ γε τῶν ἰδίων ἀγιάσαι μετὰ γὰρ τὸ εὖ- 25.
ζῆσθαι, μετανοεῖν γίνεται.

Ἀλλίσχεται τῷ ἰδίῳ λόγῳ, ὡς ἐν παγίδι, ὁ κατὰ συνερ-
παγὴν ὑπισχνούμενος καθιερώσαι τι θεῷ τῶν οἰκείων· μετὰ γάρ
τὸ ὑποσχέσθαι, συμβαίνει πολλάκις αὐτῷ μεταμελεῖσθαι, καὶ
τοῦ δεσμεῦ τῆς ὑποσχέσεως ἀπολυθῆναι μὴ δύνασθαι.

Λιμνήτωρ ἀσέβων, βυσιλεύς σεφός, καὶ ἐπιβαλεῖ αὐτοῖς 26.
τροχόν.

Ἀφοριστὴς ἐστὶν ὡς ἀχύρων ἀπὸ σίτε τῶν μὴ θεὸν τιμών-
των λογισμῶν, ἀπὸ τῶν τιμώντων αὐτὸν, ὁ τῶν παθῶν αὐτο-
κράτωρ σοφίας λόγοις τοῦ ὄντως ἀγαθοῦ, τὸν νομιζόμενον ἀπο-
διαιρῶν· ὅς καὶ δίκην τροχοῦ τοῦς τοιοῦτους πονηροὺς λογισμοὺς
ἐκκυλίσσει μακρὰν εἰς αὐτοῦ.

Φῶς κυρίου, πνοὴ ἀνθρώπων· ὅς ἱερυνᾷ ταμίᾳ κοιλίας. 27.

Τὸ ἀνίσπερον φῶς τῆς γνώσεως τοῦ τῆς δικαιοσύνης ἡλίου,
συνεκτικὴ ἐστὶ ζωὴ τῶν βλέπόντων πρὸς αὐτὸν ὡς ἀρχίτευσον·
καὶ ταῖς καθ' ὁμοίωσιν ἐργασίαις τῶν παναγάρων αὐτοῦ θιλε-
μάτων, τὸ κατ' εἰκόνα φυλασσόντων ἀμείωτον ζωὴ γὰρ τοῦ νοῦ,
ὁ φωτισμός ἐστι τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ, ὃς ἐξετάζει τὰ βάθη
τῆς διανοίας, τῆς δίκην κοιλίας χωροτικῆς τῶν κατὰ ψυχὴν βρώ-
σεων· εἴτε θριπτικαὶ ταῦτες εἴεν, εἴτε λυμαντικά.

Ἐλεγκμοσύνη καὶ ἀληθεία, φυλακὴ βασιλεῖ· καὶ περικυλώσθαι- 28.
σιν ἐν δικαιοσύνῃ τὸν θρόνον αὐτοῦ.

Ἡ πρὸς τοὺς ὁμοφυεῖς συμπάθεια, καὶ ἡ πρὸς θεὸν ἀλη-
θὲς πίστις, φυλακτικαὶ εἰσι τοῦ τῶν παθῶν κρατοῦντος ἀνθρώ-
που· καὶ περιλήφονται τὸ ἀρχικὸν αὐτοῦ καὶ αὐτεξούσιον, πάν-
τως τὸ νερόν· ἐν ᾧ προκάθεται πάντων τῶν ἐπὶ γῆς ἐν ὁρᾷ
κρίσει τῶν κατὰ θωρίαν καὶ πράξιν νεκρῶν τε καὶ πραγμά-

XX.
13.

Μὴ ἀγάπῃ καταλαλεῖν, ἵνα μὴ ἐξαρᾷς.

Μὴ ἀσπάζῃ τὸ λέγειν κατὰ τινας, καὶ διδόναι τῇ ἀκοῇ τοῦ φιλοσόφου τὴν γλῶσσαν σὺ ἵνα μὴ ὡς βλάπτων σὺν αὐτῷ καὶ ἑτέροις, ἀνάρπαστος γίνῃ, ὑποστάς αἰφνίδιον ὀλεσθῇ.

Διάνοιζον δὲ τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἐμπλήσῃται ὄρων.

Ἀναπέτασον δὲ πρὸς Διὸν τὰς θεωρητικὰς τῆς ψυχῆς σου δυνάμεις, καὶ τῶν ταύτης εἰσφώνων λογίων αὐτοῦ γνωστικῶς ἐμφορήσῃ· τοῦ λέγειν κακῶς, τὸ μανθάνειν καλῶς, προκίρου-
μενος.

23.

Βδύλυγμα κυρίῳ, -δισσὸν στάθμιον· καὶ ζυγὸς δόλιον, οὐ καλὸν ἐνώπιον αὐτοῦ.

Μισθὸν τῇ θείῃ, ἡ κατ' ἐπιθυμίαν καὶ θυμὸν διάφορος τῆς ψυχῆς διάσεις· τοῦ διὰ μὲν τὴν πρὸς τὸ ἴδιον σῶμα φιλίαν, ἑαυτῇ τὰ ἴδια περιποιουμένου· διὰ δὲ τὴν κατὰ τῶν ὁμοφυῶν τυραννίδα, τὰ ἀνιὰ τούτοις ἐπινοούμενου καὶ οὕτω κακῶς τὰ τοῦ πλησίον καὶ τὰ ἑαυτοῦ ταλαντεύοντος· καὶ ὁ γὰρ ἐπιθυμίας καὶ τὸν θυμὸν σταθμῶν λογισμὸς τοῦ ἐγκρατευομένου μὲν τῶν ἰδίων, ὑπομένουτος δὲ τὰ ὀδυνηρά, μὴ διὰ θεοῦ εὐαρίστησιν, ἀλλὰ δι' ἀνθρώπων ἀρέσκειαν, καὶ οἰκίαν κενυδοξίαν κηρύττειν τὸ καθαρὸν τῶν ἀρετῶν κηρύττειν, καὶ ἀγαθὸς παρ' ἀνθρώποις δοκῇ, ἀλλ' ἐπ' ὅψει τοῦ ὡς ἔχουσι τὰ πάντα εἰδότες θεοῦ, οὐ τοιοῦτος ἐστίν.

24.

Παρὰ κυρίῳ εὐδύνεται τὰ διαβήματα ἀνδρὶ· ἐνητός δὲ πῶς ἂν νοήσαι τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ;

Παρὰ τοῦ δισπότου τῶν ὅλων θεοῦ διορθοῦνται αἱ κατ' ἀρετὴν ποιεῖσαι τῷ ἀνθρώπῳ, ὡς μήτε εἰς τὰ κατ' ἑλλειψιν ταύτης πᾶσιν, μήτε εἰς τὰ κατ' ὑπερβολὴν περιγρίπτεσθαι· καὶ γὰρ τῷ μὲν φόβῳ τοῦ θεοῦ, τὰ κατ' ἑλλειψιν τὰς ἀρετὰς ἐκφεύγει πᾶσιν· τῷ δὲ πόθῳ, τὰ κατ' ὑπερβολὴν· δι' αὐτὸν τὸ καλὸν ἐργαζόμενος· ἐπειδήπερ εἰ μὴ ταῖς θείαις ἐντολαῖς, τὰ καλὰ διαγνῶ, καὶ τὰ ἐναντία, καὶ τῶν μὲν κακῶν ἀπόσχηται τῇ φόβῳ τῶν ἀπειλῶν, πρὸς δ' ἐργασίαν τῶν ἀγαθῶν διακινᾷ τῇ

λον, ἐπειδὴ κίεταται τέλος, τὴν περιποιητικὴν τῆς οἰκίας φθο- XX.
ρὰν· καὶ ἀγκιστρὸν ἔστι τοῦ διαβόλου, πρὸς ἀπωλείαν ἔλκον.

Μὴ εἴπῃς τίσεσθαι τὸν ἐχθρὸν· ἀλλ' ὑπόμεινον τὸν κύριον, 22.
ἵνα σοὶ βοηθήσῃ.

Μὴ βουληθῇς τιμωρίσασθαι τὸν λυπήσαντά σε κατὰ τι· ἀλ-
λά τὸν δι' αὐτοῦ σε παιδεύσαντα πρὸς διόρθωσιν τοῦ παντός·
δεσπότην, ὑπόμεινον εὐχαρίστως· ἵνα σοὶ ἀρωγὸς γένηται κατὰ
τῶν ἐνοχλοῦντων σοὶ δι' ἀκροῖων παθῶν, τῆς πονηρίας πνευμά-
των· ἡ γὰρ τῶν ἀκροῖων παθῶν ὑπομονὴ, τῶν ἐκκοῖων ἀπαλ-
λαγὴ γίνεται.

Στάθμιον μέγα καὶ μικρὸν, μέτρα δισσά, ἀκάθαρτα ἰνώ- 10.
πιον κυρίου καὶ ἀμρότερα· καὶ ὁ ποιῶν αὐτά, ἐν τοῖς ἐπιτη- 11.
δεύμασιν αὐτοῦ συμποδισθήσεται.

Τὸ μὴ ἐπίσης τινὰ ταλαντεύειν τὰ ἑαυτοῦ καὶ τὰ τῶν ἀδελ-
φῶν, ἀλλὰ τὰ τούτων μὲν πταίσματα ἡγεῖσθαι βάρηα τὰ καὶ δυ-
σβάστακτα, διαφρὰ δὲ τὰ ἑαυτοῦ· καὶ τὸ μετρεῖν ἄλλω μὲν μέ-
τρῳ ἑαυτὸν, ἑτέρῳ δὲ τοὺς ὁμοφυεῖς, μεγάλα μὲν ἀπαιτοῦντα
τούτους, μικρὰ δὲ αὐτὸν, κἀντεῦθεν τὴν μίαν φύσιν μερίζειν,
καὶ οὕτω πρὸς τὸν ταύτης δημιουργὸν καὶ νομοθέτην προσκρούειν,
βδελυκτὰ εἰσι παρὰ τῷ τῶν ὅλων δεσπότη καὶ ἀμρότερα· καὶ
ὁ ταῦτα διαπραττόμενος, ἐν ταῖς τοιαύταις αὐτῇ ἐπινοίαις προ-
κόψει· ἐν οἷς γὰρ ἑτέρας κρίνει, ἑαυτὸν κατακρίνει· καὶ ὁ μέ-
τρῳ μετρεῖ, μετρηθήσεται.

Νεανίσκος μετὰ ὁσίου, καὶ εὐθείᾳ ἡ ὁδὸς αὐτοῦ.

Εἰ ὁ νέος ὑπὸ διδάσκαλον ὑπάρχει πνευματικόν, ὁρθῶς τὴν
κατ' ἀρετὴν πρὸς θεὸν φέρουσαν τρίβον βαδίζειν ὑπ' αὐτοῦ διόν-
τως παιδαγωγούμενος.

Οὓς ἀκούει, καὶ ὀφθαλμός· ὁρᾷ, κυρίᾳ ἔργα καὶ ἀμρότερα. 12.

Παρὰ τοῦ δεσπότη τοῦ ὅλων θεοῦ πάσας τὰς αἰσθήσεις
εἰληκρὰς ἀνθρώποι· οἷον τὴν ἀκουστικὴν τε καὶ ὀπτικὴν καὶ καθ-
εξῆς τὰς λοιπὰς· δίδω οὖν σε χρᾶσθαι ταύταις, ὥς ἡ θεὸς ἐν-
τολὴ ἀπαιτεῖ.

XX. Διεσπόμενοι θεοί, καθίστα κρίναι ἅπερ ἄνθρωποι διεπράξαντο, εὐδὲν τῶν κακῶν ἀντιπίπτει τοῖς τούτῃ δικαιοτάτοις ἀκριβοῦσι, ὥς μὴ ἔγνωσμένον εἶναι αὐτοῖς· αὐτοκατάκριτοι γὰρ οἱ ταῦτα διαπραξάμενοι ἔσονται· ἕκαστος αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐλεγχόμενος συνειδότες, καὶ ἀρνήσασθαι τὰ ἐφαλμένα αὐτῷ, ἐμπροσθεν τοῦ πάντα ἀκριβῶς εἰδότες θεοῦ μὴ δυνάμενος.

9. Τίς καυχῆσεται ἄγνῃν ἔχειν τὴν καρδίαν; ἢ τίς παρρησιάζεται καθαρός εἶναι ἀπὸ ἁμαρτίας;

Τίς μεγαλαυχῶν εἶπῃ καθαρὰν ἔχειν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπὸ παντός ἐμπαθοῦς λογισμοῦ; ἢ τίς φθιγγίζεται ἀνυποσφύτως ἀμεμπτον εἰς τὸ παντελὲς ὑπάρχειν τὴν πολιτείαν αὐτοῦ; οὐδεὶς γὰρ ἀναμάρτητος, εἰ μὴ εἰς ὁ θεός.

20. Κακολογούντος πατέρα ἢ μητέρα, σβεισθήσεται λαμπτήρ.

Τὸ τῆς Διογνώσιος νοερόν φῶς ἀποσβεσθήσεται τοῦ βλασφημοῦντος, εἴτε εἰς τὸν θεόν καὶ πατέρα· ἐν τῷ τολμῶρως λέγειν, μὴ ὅλως εἶναι θεόν τοῦ παντός αἴτιον· εἴτε εἰς τὴν ἐνυπόστατον αὐτοῦ σοφίαν, δι' ἧς ὑπέστη τὴ καὶ τῆς προσχεύσεως ἁξιοῦται προνοίας τὸ πᾶν, ἐν τῷ ἀναισχύντως φάσκειν, μὴ δεόντως τοῦτο ὑπ' αὐτοῦ θεοῦ διεξάγεσθαι.

Αἱ δὲ κόραι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, ὄψονται σκότος.

Αἱ δ' ὀπτικάαι τῆς ψυχῆς αὐτοῦ δυνάμεις, τὸν σκότος ὄντα καὶ φῶς εἶναι ὑποκρινόμενον δαίμονα, κατὰ πλάνην ὡς φῶς ὑποδίζονται· κἄντιϋθεν ἐμπισεῖται ὁ τοιοῦτος εἰς ἀγνοίας κρημνοὺς, καὶ κακίας βράχθρα.

21. Μερὶς ἐπισπευδαζομένη ἐν πρώτοις, ἐν τοῖς τελευταίοις οὐκ εὐλογηθήσεται.

Ἡ παρ' ἡμῶν ἐπιμελῶς ζητούμενη διὰ νεπιότατα φρενῶν, ἐκ νεότερας ἡδονῆς, μεριζομένη ἀπὸ τῆς ὁδύνης κατ' αἴσθησιν, καὶ προαιρουμένη τοῦ ἐπιπόνου τῆς ἀρετῆς κατὰ γνώμην ἡμῶν, πρὸς τὸ τέλος ὁρώσης ταυτησὶ τῆς ἡμετέρας ζωῆς, οὐκ ἐπαινεθῆσεται ὑπὸ τοῦ λόγου, ἀνδρωθέντος, καὶ τὸ οὕτως καλὸν ἀπὸ τοῦ νομιζομένου διακρίνειν δεδυνεμένον· κατηγορεῖσθαι δὲ μάλ-

αίσχύνεται· ὁ γὰρ ἐν τῷ τῆς ἀνταποδόσεως καιρῷ αἰδοῦμενος XX.
εὐρεθῆναι τῶν ἀγαθῶν ἐνδεής, αἰσχύνεται καὶ ἐν τῷ παρόντι τῆς
ἐργασίας καιρῷ, ἀμελής ἐλεγχόμενος περὶ τὸ καλόν.

Ἵδωρ βαθὺ βουλή ἐν καρδίᾳ ἀνδρός.

5.

Δυσίξαντλήτῃ ἔοικεν ὕδατι, τὸ ἐν ψυχῇ ἀνθρώπῳ τινὸς κε-
χυρμμένον βούλευμα.

Ἄνθρωπος δὲ φρόνιμος ἐξαντλήσει αὐτήν.

Τοῦτο δ' ἀναμάζει ἅπαν, νυνεχῆς ἄνθρωπος· ἀπὸ μὲν τῶν
ἐρημάτων αὐτοῦ, εὐμεθέδως αὐτὸν μετελθὼν· ἀπὸ δὲ τῶν ἐργῶν
αὐτοῦ, ἐρευνήσας αὐτὰ κατὰ λόγον· ἔργον γὰρ ἀπόδειξις δια-
στάσεως.

Μίγα ἄνθρωπος, καὶ τίμιον ἄνθρωπος ἐλεῖμων.

6.

Ὁ ἄνθρωπος εἰς Θεὸν βλέπων, ὡς πρὸς ἀρχέτυπον, τῶν γηίνων
πάντων ὑπερῶν, καὶ τὸ κατ' εἰκόνα τηρῶν, ἐν τούτῳ ὑπὲρ
πάντᾳ ἐστὶ τὰ ἐρώμενα· καὶ ὁ τὰ πάθη γενναίως καταπαλαίσας,
καὶ συμπαθῆς πρὸς ἀνθρώπους ὡς καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ, τίμιος
καὶ παρ' αὐτῷ καὶ παρ' ἀνθρώποις ὑπάρχει.

Ἄνδρα δὲ πιστὸν, ἔργον εὐρεῖν.

Ἐργῶδες ἐστὶν ἐντυχεῖν τινι ἔργοις βεβαίαν τὴν εἰς Θεὸν
πίστιν ἐπιδεικνυμένην· ὀλίγοι γάρ εἰσιν οἱ τὴν στενὴν ὁδὸν καὶ
τεθλιμμένην εὐρίσκοντες· ἄνθρωπος δ' ὁ πρακτικὸς εἰρηλαί, ὡς κα-
τὰ τῶν παθῶν γενναίως ἰσάμενος, καὶ ταῖς κατ' αἰσθησὶν ἡδο-
ναῖς μὴ ἐκζηλυνόμενος.

Ὁς ἀναγρίφεται ἄμωμος ἐν δικαιοσύνῃ, μακαρίης τοὺς πατέ- 7.
ρας αὐτοῦ καταλείψει.

Ὁς τὴν τοῦ Θεοῦ ἐντολὰς μετέρχεται καθαρώς, οἷον ὑπε-
ρίστως καὶ κινοδοξίας ἐκτός, μεταξὺς τῶν ἐντεῶν, ἀξιοπαί-
νος τοὺς ὑπ' αὐτοῦ πνευματικῶς ἀναχθέντας ἀφήσει· καλῶν δι-
δασκάλων γὰρ καλὰ τὰ μαθήματα.

Ὅταν βασιλεὺς δίκαιος καθίσῃ ἐπὶ τοῦ θρόνου, εὖκ' ἴδαν- 8.
τιοῦται ἐν ὃνθαλμοῖς αὐτοῦ πᾶν πονηρόν.

Ὅπηνίκα ὁ τότε τὸ πᾶν διαιθύνων δίκαιως, καὶ τῶν ὅλων

- XX. Πᾶς δὲ ἄφρων τοιοῦτοις συμπλέκεται.
 Πᾶς δὲ ζῶν ἀλογίστως, τοῖς ὁμοίως βλάπτουσιν ἐμπερι-
 στρίφεται.
2. Οὐ διαφέρει ἀπειλὴ βασιλείας θυμοῦ λείοντος.
 Ἔοικεν ἡ ἀπειλὴ τοῦ παμβασιλείως θεοῦ θυμῷ λείοντος, φέ-
 βον θανάτου ἐπάγοντι.
 Ὁ δὲ παροξύνων αὐτόν, ἁμαρτάνει εἰς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν.
 Ὁ δ' αὐτόν ὅν πάντων δεσπότην θεὸν παροργίζων, καὶ
 μὴ κινδυνεύσῃ κατὰ σῶμα πολλάκις, ὥς ὁ ὑπὸ τοῦ εἰρημένη θη-
 ρὸς βέβρωσκέμενος, κατ' αὐτὴν κινδυνεύει τὴν ἰδίαν ψυχὴν, θεοῦ
 τῆς οὐτὸς ζωῆς στερισκόμενος.
3. Δόξα ἀνδρὶ, ἀποστρέφασθαι λοιδορίας.
 Τιμὴ τῇ ἀνθρώπῳ ἐστὶ, τὸ μισεῖν τὰς κατ' ἄλλων διαβο-
 λὰς· ἐπαινετός γάρ ἐστιν ὁ τοιοῦτος, ὥς διὰ τὸ μισεῖν τὰς κατὰ
 τοῦ ἀδελφοῦ λοιδορίας, τὸν ἀδελφὸν μὴ μισῶν· ὥσπερ αὖ ψεκτός
 ἐστιν ὁ διὰ τὸ μὴ μισεῖν τὰς κατ' αὐτοῦ λοιδορίας τοῦτον μισῶν.
 Πᾶς δὲ ἄφρων τοιοῦτοις συμπλέκεται.
 Διὰ τοῦτο δὲ πᾶς ὁ μὴ κατὰ λόγον ἐξετάζων τὰ ἑαυτοῦ,
 καὶ τὴν δοκὸν οἰκίῃ ὀφθαλμοῦ ἐκβαλεῖν σπεύδων, περισκοπεῖν
 ἰθὺλλον τὸ ἐν τῇ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ κάρφος, καὶ τοῦτον ἐπεγ-
 γελᾶν, τοῖς τοιοῦτοις ἀνθρώποις, διαβολεῖσι πάντως, συνανα-
 στρίφεται.
4. Ὀνειδιζόμενος ὀκνηρὸς, οὐκ αἰσχύνεται· ὡσαύτως καὶ ὁ ἀπ-
 νειζόμενος σέττον ἐν ἀμνηΐ.
 Ὁ ῥάθυμος περὶ τὴν τῶν ἀρετῶν ἐργασίαν, διὰ τὸ τού-
 των ἐπίπονον, ἐλεγκτικοῖς λόγοις ὑπὸ τοῦ διδασκαλίου βαλλό-
 μενος, οὐκ αἰδεῖται· ἀκολούθως δὲ καὶ ὁ ἐν τῇ μέλλοντι αἰῶ-
 νι, καὶ ὃν ἐν ἀγαλλιάσει συλλέγουσι τῶν οἰκίων πόνων τοὺς
 καρπούς οἱ κατὰ τὸν παρόντα ἐν δάκρυσι σπεύροντες, τῆς παρ'
 ἐτέρων ἐπικυρίας διόμενοι, ὥς τὴν λιμώτισαν τῶν ἀγαθῶν ἰδίαν
 ψυχὴν, τοῖς ἐκείνων θρίψαι πονήμασι, κατὰ τὸν ἐν εὐαγγελίῳ
 πλούσιον, καὶ τὰς μωρὰς παρθέτους, ἀνενύτοις ἐπιχειρῶν οὐκ

Υἱός ἀπολειπόμενος φυλάξαι παιδεῖαν πατρός, μαλετήσῃ ῥή- XIX.
σεις κακός. 27.

Ὁ θεὸς πίστεως θεῶν κατὰ χάριν υἱοθετηθεὶς, καταλιπὼν τὸ τηρεῖσαι τὰς θείας καὶ πατρικὰς ἐντολὰς, αἱ τὸν ἡμέτερον βίον διόντως ρυθμίζουσι, διαλογίσταται τὰ ἐναντία ἅ τοῦτον προ-
τρέπει πράττειν ἅ ἐπιχειρῶν ἀπολέσαι αὐτὸν, ἰχθὺρός τὸν ἡμι-
τέρων ψυχῶν.

Ὁ ἐγγυώμενος παιῖδα ἄφρονά, καθυβρίζει δικαίωμα. 28.

Ὁ τὸ ὑπεξούσιον τῇ ψυχῇ, καὶ καθ' ἑαυτὸ ὄλογον ὄμμα,
ἐπὶ τέλει ἀποδοῦναι κατὰ πράξιν τὸ τέλος 7ης ἀρετῆς ἐγγυώ-
μενος, καὶ μὴ κατὰ τὸ παρὸν πρὸς τὴν τοῦ καλοῦ ἐργασίαν διε-
γείρων αὐτό, οὐ τιμᾷ τὸν δικαιουντα θεῖον νόμον τοὺς τηροῦν-
τας αὐτὸν, ὡς τὰ ἐν τούτῳ ἀπεγορευμένα διαπραττόμενος.

Στόμα δὲ ἀσεβῶν καταπίεται κρίσεις.

Τὰς δ' ἀπολογίας πάσας τῶν μὴ δι' ἀγαθοεργίας τιμῶν-
των θεῶν, οἰκισθῆναι ἢ κατὰ τὸ μέλλον ἀπαρλόγιστος κρίσις
αὐτοῦ, κατὰ τὸ διελέγχει ταύτας εἰς κατάκρισιν τῶν προβαλ-
λομένων αὐτὰς, καὶ καταλύσαι ἅπασαν πρόφασιν.

Ἐτοιμάζονται ἀκολάστοις μύστιγες, καὶ τιμωρίαι ὁμοίως ἄ- 29.
φροσιν.

Εὐτρεπίζονται τοῖς κατ' ἐνέργειαν ἁμαρτάνουσι σωματικαὶ
ὁδύνη· καὶ ψυχικαὶ ὡσαύτως λύπαι, τοῖς κατὰ διάνοιαν πταίν-
σι· κατὰ μὲν τὸ παρὸν, πρὸς ἐπιτροπὴν καὶ διόρθωσιν· κατὰ δὲ
μέλλον, εἰς ἀνταπόδοσιν.

C A P. XX.

Ἀκόλαστον, οἶνος· καὶ ὕβριστικὸν, μέθη.

γ. 1.

Ὁ οἶνος, ἐπιθυμιῶν ἐστὶν ἀλογιστῶν παραίτιος τὴν σάρκα
ἐκδιερμαινῶν τῶν μὴ χρωμένων αὐτῇ ἐγκρατῶς, καὶ διεγείρων
τούτους πρὸς μίξεις αἰσχυρὰς καὶ ἀτιμοποιὸς ὑπάρχει ἡ μέθη,
ἀπεργαζομένη παράφρονα τὸν μεθύοντα.

XIX. Ὁ δὲ ἄγροτος, αὐλισθῆσεται ἐν τόποις, οἷς οὐκ ἐπισκοπεῖ γυνῶσις.

Ὁ δὲ τοῦ θείου φόβου ἐστερημένος, ἐπαναπαυθῆσεται τοῖς μὴ λόγῳ κατὰ γνώσιν ἐξεταζομένοις, ἀλλ' ὡς ἐτυχε προβαίνουσιν ἔργοις τῆς ἀνομίας, ἃ περιγεγραμμένον μόνῃ τῇ πράξει τὸ ἕδου κέκτηνται μετ' αὐτὴν ὑπὸ τῆς ὀδύνης διαδοιχόμενα· τέλος γὰρ τῆς κατ' αἰσθησιν ἡδονῆς ἡ ὀδύνη ἐστίν.

24. Ὁ ἐκρύπτων εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ χεῖρας ἀδικίας, οὐδὲ τῷ στόματι οὐ μὴ προσαγάγῃ αὐτάς.

Ὁ διὰ τὸ κατὰ σάρκα ἐπίπονον τῆς ἀρετῆς, κρύπτων κατὰ ψυχὴν ἀλογίῳ τὰς πρακτικὰς δυνάμεις αὐτῆς, καὶ μὴ ἐκτείνων ταύτας εἰς ἐργασίαν τῶν τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν, οὐ δρῆσεται τὸν κατ' ἀρετὴν καρπὸν γῆινου σαρκὸς, καὶ (μὴ) τὴν ἑαυτοῦ θείῃ ψυχῇ τῇ ἡδίστῃ αὐτῇ τοιῶδε καρπῷ· ἡ γὰρ σὰρξ ἐργοῖς δικαιοσύνης, ὑπὸ τῆς ψυχῆς μὴ φιλοπονουμένη, ἀπὸ τοῦ κατ' ἀρετὴν καρποῦ, ἀνατέλλει ταύτῃ ἀτιμίας πύλη· δίκην ἀκανθῶν τῇ ἐλίγχει τοῦ συνειδότες κατακτενοῦντα αὐτήν.

25. Λοιμοῦ μαστιγούμενον, ἄφρων πανουργότερος γίνεται.

Τοῦ τῆς φθοροποιου κακίας καὶ ἐτέρους μεταδιδόντος, τιμωρουμένου, βελτιοῦται ὁ τὰ μὴ δέοντα φρονῶν συστέλλόμενος ἀπὸ τῶν ἀλογίῳ ὁρμῶν, καὶ ἐπικτεινόμενος πρὸς τὰ κρείττονα.

Ἐάν δὲ ἐλίγχει ἄνδρα φρόνιμον, νοῆσει αἰσθῆσιν.

Ἐάν δὲ θηλοποιῇ τὰ μὴ δέοντα, πραττόμενα ἀνθρώπῳ ἐχέφρονι, καταλάβῃ διάκρισιν, τὴν διαιρούσαν τὸ κρεῖττον ἀπὸ τοῦ χείρονος, ταῖς ἐπιτιμῆσεσι διεγειρόμενος πρὸς τὴν τῶν παρ' αὐτοῦ πράττειναι μελλόντων ἐξέτασιν.

26. Ὁ ἀτιμάζων πατέρα, καὶ ἁπλωθούμενος μητέρα αὐτοῦ, καταισχυνθῆσεται, καὶ ἐπονείδιστος ἔσται.

Ὁ τὸν ἐν οὐρανοῖς κατὰ χάριν πατέρα, μὴ διὰ τῶν τῆς δικαιοσύνης ἔργων τιμῶν, καὶ τὴν γεννώσαν αὐτὸν εἰς ζωὴν θείαν παιδεύειν ἐξ ἑαυτοῦ ἀπεικύνων, ἐντραπῆσεται παρὰ πᾶσιν ὡς τοῦ ἐν οὐρανοῖς πατρὸς ἀνταλλαζόμενος τὸν διάβολον, καὶ πάλιν ἀτιμίας θρασυεύων αὐτόν.

Ὁ δὲ διὰ πονηρίας περιπατῶν, τὴν φθοροποιῶν αὐτοῦ κα- XIX.
κίας καὶ ἐτέροις μεταδιδούς, προσθήσει τὸ καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν
ζημιωθῆναι ζῶν· ἐκκοπτομένης αὐτοῦ τῆς ψυχῆς πρὸ ὥρας, ὡς
μὴ ὑπάρχειν εἰς βλάβην πολλῶν.

Ἄκουε υἱὲ παιδείαν πατρός σου, ἵνα εὖ σοι γίνηται ἐπ' ἑσ- 20.
χάτων σου.

Εὐπειθὴς ἔσο τέκνον ταῖς ἐμοῦ τοῦ διδασκάλου σου νοουθε-
σίαις· ἵνα μετὰ τὸ καθαρθῆναι παθῶν καὶ φωτισμὸν δέξασθαι
γνώσεως, εὖρῃς ἐν τῇ τῆς κινήσεώς σου τέλει, τὸ ἔσχατον ὀρι-
κτὸν, διὰ τὸ νοῦν περάσαι πάντα τὰ ὄντα καὶ εἰς τὸν τούτων
αἴτιον, καὶ ὑπὲρ ταῦτα ὑπάρχοντα, κατανῆσαι θεόν.

Πολλοὶ λογισμοὶ ἐν καρδίᾳ ἀνδρός.

21.

Τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνθρώπου διάφοροι διαδίδονται λογισμοί·
ποτὶ δ' ἐκείνῳ προστιθεμένου· καὶ τῇ τῶν ἀλλοιωτῶν ἀλλοιώσει
συναλλοιούμενου.

Ἡ δὲ βουλὴ τοῦ κυρίου εἰς τὸν αἰῶνα μένει.

Τὸ δ' ἐπὶ πᾶσι θεῖον καὶ δεσποτικὸν θέλημα, ἀμετακίνητον
εἰς τὸν ἅπαντα διακρίνει αἰῶνα· ὥστε ὁ τούτῳ προσειρέσας τὸ
τῆς ψυχῆς ὄμμα, καὶ τῆς ἡδὺν κινουμένων ὑπεριδὼν ματαιότη-
τος, γέγονε καὶ αὐτὸς ἄτριπτος τῇ ἀλλοιώσει τῶν ἀλλοιωτῶν
μὴ συναλλοιούμενος.

Καρπὸς ἀνδρὶ ἐλεημοσύνη.

22.

Καρποφορεῖ θεῷ ἄνθρωπος, τὴν πρὸς τοὺς ὁμοφυεῖς συμ-
πάθειαν· ἣ ἐστὶ τέλος τῶν ἀρετῶν, ὡς νόμου καὶ προφητῶν
πλήρωμα.

Κρείσσων δὲ πτωχὸς δίκαιος, ἢ πλούσιος ψεύστης.

Καλλίωτερον δὲ ἐστὶν ἐνδεὴς γνώσεως ἀμέμπτως πολιτευόμενος,
ὑπὲρ τὸν πλουτοῦντα κατὰ γνώσιν καὶ τὴν ἀμειμπτον πολίτειαν,
ὣν θεῷ ὑπέσχιτο, μὴ ἐπιδεικνύμενον.

Φέβος κυρίου, εἰς ζῶν ἀνδρὶ.

23.

Ὁ τῷ δεσποτικῷ φόβῳ τὰς θείας τηρῶν ἐντολάς, εὐρίσκει
ἐν αὐταῖς τὴν ζῶν τοῦ νοῦ, πάντως τὸν τῆς γνώσεως φωτισμὸν.

XIX. ἀποκνευόμενον *, ἡ πρὸς τὸν πόνον τῆς ἀρετῆς ἀτολμία, καλοῖται
 * cod. ut
 p. 147. ὥστε μὴ ἐπιμειβεσθαι κατὰ πρόξιν αὐτῆς· τούτου δὲ ἡ ψυχὴ,
 ὡς μὴ περὶ τὴν τῆς ἀρετῆς ἐργασίαν, φιλοπονεῖν οὖτος, λημώξει τῇ
 ἐνδείᾳ τοῦ ἀγαθοῦ.

Ὅς φυλάσσει ἐντολὴν, τερπεί τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν.

16. Ὅς μὴ παραβαίνει θεῖαν ἐντολὴν, φυλάσσει τὴν ἑαυτοῦ ψυ-
 χὴν ἀπὸ τῶν ἐπιβουλιούτων ταύτῃ διὰ ποικίλων παθῶν, τῆς
 πονηρίας πνευμάτων.

Ὁ δὲ καταφρονῶν τῶν ἑαυτοῦ ὁδῶν, ἀπολείπεται.

Ὁ δ' ἀμειλῶς περὶ τὰς θείας ἐντολὰς διακείμενος, αἱ δί-
 κην ὁδῶν ἔχουσιν αὐτὸν πρὸς θεόν, τούτου ἐκπαιδεύεται τοῦ
 πανταχοῦ παρόντος καὶ τὰ πάντα πληροῦντος.

17. Δακνίζει θεῶ ὃ ἐλεῶν πτωχόν.

Ὁ συμπάσχειν κατὰ τὸ πικρὸν εἰς τὸν πλοῦτον ἐκπεπτωκό-
 τα ἐπιδεικνύμενος, τὸν θεόν χριώστην ποιῇ.

Κατὰ δὲ τὸ δόγμα αὐτοῦ ἀνταποδώσει αὐτῷ.

Ἀνταποδώσει δὲ οὗτος αὐτῷ ἐν 7ῃ φρικτῇ αὐτοῦ παρυσίᾳ,
 ἀξίους τῆς αὐτοῦ εἰς τὸν ἐνδεῆ διαθήσεως τοὺς μισθοὺς.

18. Παίδειναι υἱόν σου, οὕτως γὰρ ἔσται εὐέλπης.

Παράγει τὰ θεῖα τῷ φυσικῷ εἴτε καὶ τῷ πνευματικῷ συ-
 νείῃ· ἐντεῦθεν γὰρ παρὰ θεοῦ κομίσασθαι ἔλπισι τὰ ἀγαθὰ· τὰ
 θεῶ εὐάρεστα μυθεῖς, καὶ τῆ φιλοπόνη τούτων ἐργασίᾳ, τὰ ἐν
 ἱπαγγελίαις ἀγαθὰ ἐκδεχόμενος.

Εἰς δὲ ὕβριν μὴ ἐπαίρου τῇ ψυχῇ σου.

Εἰς δὲ τὸ ἡγεῖσθαι αὐτὸν κακόν, καὶ ἀπὸ σοῦ ἐκκόπτειν,
 μὴ διέγειρε τὴν ψυχὴν σὺ ἐν τῇ συμβαίνειν λυπεῖσθαι εἰς αὐ-
 τόν· ἵνα μὴ πάντως μισόπαις κατακριθῇς.

19. Κακόφρων ἀνὴρ, πολλὰ ζημιωδῆσεται.

Ὁ τὰ δέοντα μὴ φρονῶν ἄνθρωπος, τοῦ πλοῦτος τῶν ἀρε-
 τῶν στερηθήσεται· ὅτι μὴ διαιρῶν τὸ κρεῖττον ἀπὸ τοῦ χείρο-
 νος, ποιεῖ ὡς ἔταχε τὸ κακόν, ζημίαν ὑφιστάμενος τοῦ καλοῦ.

Ἐὰν δὲ λυμπεύηται, καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ προσθῇσι.

τίξασα, οὕτω καὶ τὸ ἡμερον οὗ ἂν εἴποις βασιλῆως, ἡ τοῦ ἐπι- XIX.
γείου ἡ τοῦ ἐπουρανίου, τὸν ἐπὶ τῇ ἀγαθῇ ἐργασίᾳ πόνον τοῦ
τὸ βάρος καὶ τὸν καύσωνα τῆς ἡμέρας βυστάσαντος, παραμυ-
δαίται τῇ ἐλπίδι τῶν ὑπὲρ τοῦ τοιοῦτου πόνου ἀμειβῶν.

Δισχῶνη πατρί, υἱὸς ἄφρων.

13.

Ἀτιμία τῷ γεννιῶντι νῶ, ἀφρονέστατος λόγος· ὁ γὰρ φθει-
γόμενος τὰ μὴ δέοντα, ἀνόητος δεικνύται.

Καὶ οὐχ ἄγνοι εὐχαὶ ἀπὸ μισθώματος ἑταίρας.

Ἀκάθαρτοι δὲ εἰσιν αἱ ἀπὸ λογισμοῦ φιλοῦλου πρὸς θεόν
ὑποσχέσεις· ὃν λογισμὸν, ὡς μισθώμα πόρρω, ἡ πόρρω τοῦ λό-
γου νύσσα αἰσθησις λαμβάνει ἀπὸ τοῦ νοός, διὰ τὴν μετ' αὐ-
τῆς τοῦτε παρόλογον συμπλοκὴν· πολλοὶ γὰρ πολλὰ ὑπισχνού-
νται θεῷ, ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν παρ' αὐτοῦ πλοῦτον φειρόμενον ἕς
ὑποσχέσεις ὁ θεὸς ὡς ῥυπαρὰς καὶ ἀσυμφόρας αὐτοῖς, ὑποσφί-
φεται· αἰτεῖτε γάρ φησι, καὶ οὐ λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖτε.

Οἶκον καὶ ὑπαρξιν μερίζουσι πατέρες παῖσιν.

14.

Τὸ τοῦ νοικοῦ ἔμῳ οἰκητήριον, πάντως τὸν αἰσθητικὴν σάρ-
κα, καὶ τὴν ποικίαν τοῦτου διάθεσιν, διακρίνουσι τοῖς οἰκείοις
λογισμοῖς, οἱ τοῦτε γυνήτερες νόες προσκείμεναι αὐτῇ αἰσθη-
τικῇ τῶν τοιοῦτων λογισμῶν, τὸ τε πρόσφορον αὐτῇ αἰσθη-
τήριον τῆς σαρκός, καὶ τὴν τοῦτε κατὰ τὴν νοερὰν διάθεσιν,
εἴτε πρὸς τὸ ἀγαθὸν εἴτε πρὸς τὸ πονηρὸν χρᾶσιν.

Παρά κυρίου ἀρμόζεται γυνὴ ἀνδρί.

Παρά δὲ τοῦ δισπότου τῶν ὅλων παραμείνασα ἡ μετὰ τοῦ
κατὰ ψυχὴν νοικοῦ, τῆς αἰσθητικῆς σαρκὸς μίξις· διὸ οὐδα-
μῶς συμβαλεῖται τῷ φιλαζώῳ τὸ φίλουλον, ἀλλὰ μᾶλλον βλάψει
τούτον, ὡς θεὸν τὸν τῆς ζωῆς αἵτιον, διὰ τὸ ἀφιλόστονον παρ-
οξύναντα.

Διόλκι κατέχει ἀνδρόγυνον· ψυχὴ δὲ ἀεργοῦ, πεινάσει.

15.

Τὸν ὡς ἄνθρωπον μὲν δρασκυνόμενον ἐν τοῖς μοχθάρσι ἐργοῖς,
καὶ τοῦ ἰδίου κινδύνου κατατολμῶντα, φειδόμενον δὲ αὐτοῦ,
γυναικὸς δίκην, ἐν τοῖς καλοῖς, καὶ πρὸς τὴν ἰδίαν σωτηρίαν

XIX. μων, τὸ ἡτοιμασμένον αὐτῷ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ πῦρ οὐκ ἐκφύζεται.

Ὅς δ' ἂν ἐκκαύσῃ κακίαν, ἀπολείται ὑπ' αὐτῆς.

Ὁ δὲ τὸν ἐμβλεόντα ἐν τῇ αὐτοῦ ψυχῇ τὸς ἀνομίας πυρσὸν παρὰ τοῦ φθορίως σαλῶν, κατὰ διαθέσειν ὑπανάψας καὶ πρᾶξιν, ἀποτερωθήσεται ὑπ' αὐτοῦ τὴν τῆς ψυχῆς εὐεξίαν.

10. Οὐ συμφέρει ἄφρονι τρυφή, καὶ ἴαν οἰκίτης ἀρξεται μεθ' ὕβριως δυναστεύειν.

Ἀσυντελής ἐστὶν ἡ τῆς φυσικῆς τῶν ὁρατῶν θεωρίας ἐντροφῆσις τῷ ἀλογίστως αὐτοῖς ἐπιβάλλοντι· ταῖς γὰρ τούτων ἐπιφανείαις ἵναπομίνει· μὴ δυνάμενος ταύτας δι' ἀφροσύνην περᾶσαι, καὶ τοὺς περυσμένους τούτων λόγους καταλαβεῖν· καθάπερ ἐστὶν αὐτῷ ἄσυντελής· καὶ τὸ ἐντεῦθεν συμβαίνειν, ὅπως καὶ τὸ ὑποχείριον τῇ ψυχῇ σῶμα, ἐπιχειρήσῃ δια τῶν ἀτίμων παθῶν ταύτης κατιξάνιστασθαι.

Ἐλεήμων ἀνὴρ μακρόθυμος.

11. Ὁ συμπαθὴς ἄνθρωπος, ὑπάρχει καὶ ἀνεξίκακος, ἀδικεῖσθαι μᾶλλον αἰρούμενος ἢ ἀδικεῖν.

Τὸ δὲ καύχημα αὐτοῦ ἐπέρχεται παρανόμοις.

Ὁ δὲ κατ' ἀλήθειαν, δι' ἣν ἔχει μακροθυμίαν, ἐπαινος αὐτοῦ, τοῖς τούτου παρὰ τὴν θεῖαν ἐντολὴν ἀδικοῦσιν παρὰ τῶν ἀφρόνων ψευδῶς προσάπτεται· ἐγκώμιον εἶναι νομιζόντων τὸ δύνασθαι ἀδικεῖν μᾶλλον, ἢ τὸ δύνασθαι φέρειν τὰ ἀδικήματα, καὶ θεῷ ἐντεῦθεν εὐαρεστεῖν.

12. Βασιλεὺς ἀπειλῇ, ὁμοίᾳ βρυγμῇ λέντος.

Καὶ τοῦ ἐπιγείου βασιλεὺς καὶ τοῦ οὐρανοῦ, ὁ κολάσεις ἀπειλῶν λόγος, βρυγμᾶτι ὅμοιος λέντος, φόβον ἐμποιοῦντι δαυάτου· διόπερ ὁ λόγος οὗτος, πείθει τὰς τούτου παραδειγματίας ψυχὰς ἀπείχεσθαι τῶν κακῶν.

Ὅσπερ δὲ δρόσος ἐπὶ χόρτῳ, οὕτως τὸ Παρὸν αὐτοῦ.

Καθάπερ δὲ ἐωδιτὴ δρόσος, χλόην ἐκ γῆς φερόμενη, τῆς ἡλιακῆς ἀνακτάται πλεονότητις, αὐχμὸν τὸν ἐκ ταύτης καταπο-

Ὁ ἐκ ψυχῆς ἀποστριφόμενος τὸν ὁμοφυῆ, ἐνδεῶς ὄντα τῶν XIX. τῇ σῶματι ἀναγκαίων ἢ τῇ ψυχῇ, καὶ μὴ οἰκτιρῶν αὐτόν, καὶ χεῖρα τούτῳ ὀρίγων ὡς δυνατόν, τὰ ὅμοια πείσεται καὶ αὐτός, τῆς Θεοῦ φιλανθρωπίας διακῆσας πόρρωθεν ἑαυτὸν ὥσπερ γὰρ αὐτός διέτιθη περὶ τὸν ὁμοφυῆ, οὕτως αὐτῷ κρίσει δικαίᾳ διατεθήσεται καὶ Θεός.

Ἐννοια ἀγαθὴ τοῖς εἰδόσιν αὐτὴν ἐγγυῖ.

Ἡ ἀπλὴ περὶ Θεοῦ γνώσις, ἢ κρείττων ἐστὶ πάσης τῶν μετὰ Θεὸν γνώσεως, τοῖς κατὰ πίστιν μυηθεῖσιν αὐτὴν πλεονεξεί, πόρρω πάντων τῶν ἀπίστων ἀφιστηκυῖα.

Ἄνθρωπος φρόνιμος, εὐρήσκει αὐτήν.

Πίστις δὲ ταύτης λήψεται διαρκὴ ὁ γενναίως τὰ πάντα καταπαλαίσας, καὶ κατὰ λόγον τὴν σχέσιν περάσας τῶν ὕλικῶν οἷα πάντα διαβὰς τὰ ὑπὸ χρόνον καὶ φύσιν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἄγνωστος ἀναδραμὼν τὸν ὑπὲρ πάντα Θεόν.

Ὁ πολλὰ κακοποιῶν τελειουργεῖ κακίαν.

Ὁ πᾶν ἁμαρτάνων, οὐ κατ' εἶξιν μόνον τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ καὶ κατ' ἐνέργειαν ἐκτελεῖ.

Ὁς δὲ ἐπιτίθει λόγους, οὐ διασωθήσεται.

Ὁ δὲ διὰ τῶν αἰσθήσεων τοὺς ἐμπαθεῖς αὐτοῦ λογισμοὺς διεγείρων, οὐ διαφυλαχθήσεται κατὰ ψυχὴν ἀβλαβής· ὁ γὰρ ἐμβλέψας γυναικὶ πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμολίχυσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.

Ὁ κτώμενος φρόνησιν, ἀγαπᾷ ἑαυτόν.

8.

Ὁ προσλαμβάνων φρόνησιν τῇ αἰρίσει τοῦ κρείττενος, τοῦ ἑαυτοῦ ἐπιμελεῖται συμφέροντος· ὅτι τὰ ψυχῇ καὶ σῶματι σωτήρια οἰκονομεῖν οἶδεν ἡ φρόνησις.

Ὁς φυλάσσει φρόνησιν, εὐρήσκει ἀγαθὰ.

Ὁ δὲ τηρῶν ταύτην κατ' ἐνέργειαν τοῦ καλοῦ, τῶν ἐν ἐπαγγελίᾳ ἀγαθῶν ἐπιτεύξεται.

Μάρτυς ψευδῆς, οὐκ ἀτιμώρητος ἔσται.

9.

Ὁ δὲ τὴν πρὸς τὰ φθειρόμενα σχέσιν ἡμῶν ἐπαινῶν θαί-

C A P. XIX.

v. 4. **Π**λούτος προστίθεται φίλους πολλούς.

Ὁ κατ' ἀρίστην καὶ γνώσιν πνευματικὸς πλούτος, τῷ κτησαμένῳ αὐτὸν, προστίθεται τῇ εἰς θεὸν ἀγάπῃ καὶ τὴν πρὸς πάντας ἀνθρώπους· ἡ γὰρ πρὸς τούτης ἀγάπῃ, τῇ πρὸς θεὸν ἐστὶν ἀγάπῃς ἀπόδειξις.

Ὁ δὲ πτωχὸς, καὶ ἀπὸ τοῦ ὑπάρχοντος φίλου χωρίζεται.

Ὁ δὲ πτωχεύων τοῦ τοιοῦτου πλούτου κατὰ προαίρεσιν, καὶ αὐτοῦ ἀφίσταται τοῦ τοιοῦτον ἀγαπήσαντος αὐτὸν θεοῦ, ὡς μὴ μόνον ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγαγεῖν καὶ ζωῆς μεταδοῦναι, καὶ λόγῳ τιμᾶσαι, καὶ πάσης ἄλλης ἀξιῶσαι προνοίας, ἀλλὰ καὶ τὸν μονογενῆ αὐτοῦ υἱὸν ὑπὲρ τούτου δοῦναι εἰς θάνατον.

5. Μάρτυς ψευδῆς, οὐκ ἀτιμώρητος ἔσται.

Ὁ τὸ κακὸν ψευδῶς ἐπωαινὼν θαίμων, καὶ πρὸς ἐργασίαν τούτῃ τὸν ἄνθρωπον ἐκκαλούμενος, δίκας ὑφίξει περὶ τῆς πονηρίας, αὐτοῦ ἐνεκεν, παρὰ τοῦ δικαίου κριτοῦ.

Ὁ δ' ἐγκαλῶν ἀδίκως, οὐ διαφεύζεται.

Ὁ δ' ἐφ' οἷς ἁμαρτάνει αὐτὸν τὸν θαίμονα αἰτιώμενος παραλόγως, διὰ τὸ δύνασθαι μὴ ὑπακούειν αὐτῷ, οὐκ ἐντιῶθεν εἰς ἅπαν ἐκφύγη τὴν κόλασιν· ἀποδώσει γὰρ λόγους καὶ οὗτος, ἢ κατὰ τὸ παρὸν ἢ κατὰ τὸ μέλλον, ὅτι τὰς ἐντολὰς τοῦ κτίστου παραβλεψάμενος, ταῖς ὑποθήκαις ἐπείσθη τοῦ πονηροῦ.

6. Πολλοὶ θεραπεύουσι πρόσωπα βασιλέως.

Οἱ πολλοὶ κατ' ὄψιν τῶν βασιλέων περὶ τῶν θεραπέων τούτων σπουδάζουσιν· ὁπισθεὶν δὲ, τάναντία φρονοῦσιν.

Πᾶς δὲ ὁ κακὸς, γίνεται ὄντιδος ἀνδρὶ.

Πᾶς δ' ὁ κακὸς οὕτω φρονῶν, παρὰ τῷ σταθερογνώμονι ἐξουθενῶνται ὡς ἀπατεῶν.

7. Πᾶς ὃς ἀδιόφρον πτωχὸν μισεῖ, καὶ φίλιος μακρὸν ἔσται.

ζωογόνος προέρχεται, ὡς δυναμένως πονηρὰ καὶ ἀγαθὰ φθίγγει· XVIII.
 εἶναι ὧν τὰ μὲν καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν θανατοῦσι, τὰ δ' ἀμ-
 φότερα ζωογονοῦσιν.

Οἱ δὲ κρατοῦντες αὐτῆς, ἰδονται τοὺς καρποὺς αὐτῆς.

Οἱ δ' ἐπείχοντες ταύτην, καὶ πονηρὰ φθίγγεσθαι μὴ συγ-
 χωροῦντες, τῶν ζωογονοῦν τοὺς ἀκούοντας δυναμένων ῥημάτων
 ἀπολαύουσιν.

Ὅς εὖρε γυναῖκα ἀγαθὴν, εὖρε χάριτας.

22.

Ὁ τὴν παντός καλοῦ αἰτίαν σοφίαν συνοικον κτεσάμενος υἱός,
 ἐκτίησας καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ παναγίου πνεύματος χαρίσματα, τὸ
 τῆς συνείσεως, τὸ τῆς γνώσεως, τὸ τῆς ἐπιστήμης, τὸ τῆς βου-
 λῆς, τὸ τῆς ἰσχύος, καὶ τὸ τοῦ φόβου.

Ἐλαβὲ δὲ παρὰ Θεοῦ ὑγίαν κατὰ ψυχὴν, καθαρὰς τε καὶ
 φωτισθῆς καὶ τελειωθῆς.

Ὅς ἐκβάλλει ἀγαθὴν γυναῖκα, ἐκβάλλει ἀγαθὰ.

Ὅς οὖν ἀπειλᾷ ἐξ αὐτοῦ, διὰ τὴν πρὸς τα αἰσθητὰ σχί-
 σιν, τὴν κατὰ τὸ νοερὸν αὐτῇ συνοικοῦσαν, καὶ τοιοῦτων ἀγα-
 θῶν αἰτίαν σοφίαν, συναπειλᾷ αὐτῇ καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς ἀγαθὰ.

Ὁ δὲ καλῶν μοιχαλίδας, ἄφρων καὶ ἀσεβής.

Ὁ δὲ ταύτην μὲν ἀπολύων, τὴν δ' ἀπατηλὴν αἰσθησιν πα-
 ρακαλῶν, οὐ περιφέρει ἐν καρδίᾳ Θεοῦ· οὔτε μὴν διὰ τῶν τῆς
 δικαιοσύνης ἔργων τούτου τιμᾷ.

Ἀφροσύνη ἀνδρός, λυμαίνεται τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ.

Τοῦ μὴ πρὸς Θεὸν ἀφορῶντος, ἀλλὰ τῇ σχίσσει τῶν προσ-
 καίρων ἡπατεμένων, ἢ ἀλόγιστος κίνησις, εἰς τὸ μηδὲν ποιεῖ προ-
 χωρεῖν τὰ τούτου ἐπιτηδεύματα, ὡς τοῖς φθαρτοῖς συναφανι-
 ζόμενα.

Τὸν δὲ Θεὸν αἰτιᾶται τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.

Αὐτὸς δ' ἐξ ἀνοίας ἐπιμειφεται, οὐχὶ τῇ φαύλῃ προαιεῖσει
 αὐτοῦ, ἢ τὰ ὄντα καὶ μένοντα καταλείψας περὶ τὰ φθαρτὰ πᾶ-
 σαν σπουδὴν ἐπιδείκνυται, ἀλλὰ εἰπὼν ὅτι φθείρονται τὰ φύσει
 φθαρτά.

XVIII. Ἀντιλογίας παύει κλήρος.

18.

Ἡ καταγομένη ἀπὸ Θεοῦ ὡς τις πατρικός κλήρος, ἐπὶ τοὺς ἀξιωζέμενους τῆς αὐτοῦ κατὰ χάριν νιοθεσίας, τοῦ παναγίου πνεύματος δωρεὰ, τοῖς μὲν ἀρετιγενέσι, παύει τὰς ἀντιθέσεις· τὴν πίστιν τοῦτοις ἐπαύξουσα, καὶ φόβῳ θεῷ καταστέλλουσα πᾶσα τὰ ταῖς ἐντολαῖς ἀντικείμενα.

Ἐν δὲ δυνάσταις ὀρίζει.

Τοῖς δ' ἀνδρωδεῖσι τῇ πίστει, καὶ τῶν παθῶν περιγενομένοις, περιγράφει τὴν ἐνέργειαν, ἐν αὐταῖς ταῖς τὰ πᾶσα καταπαλαισάσαις ἐντολαῖς τοῦ Θεοῦ· ὡς ἂν αὐτὰ εἰς τὰς τῆς ἀρετῆς μὴ ἐκκλίνῃ ὑπερβολάς.

19. Ἀδελφός ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὀχυρά, καὶ ὑψηλὴ· ἰσχύει δὲ, ὥσπερ τεθμελιωμένη μεμοχλευμένον βασιλείον.

Ψυχὴ πρὸς τὰ κάλλιστα ὑπὸ τοῦ συγγενοῦ σαρκίου συνεργημένη, δίκην πόλεως ὀχυρᾶς τε καὶ ὑψηλῆς, τοῖς μὲν κατ' ὑπερβολὴν τῆς ἀρετῆς πάθεισι μένει ἀνεπιβούλευτος· ὡς μετρίσφρονοῦσα τῇ πόλει τῆς ἀρετῆς, διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς· τοῖς δὲ κατ' ἑλλειψιν πάλιν, οὐχ ἄλίσκεται πάθεισιν· ὡς πρὸς τὸ πνεῦμα τὸν νοῦν ἀνάγουσα, τῇ ὕψει τῆς γνώσεως, διὰ τὸ οἰκεῖον ἀξίωμα· δύναται δὲ ταῦτα, ταῖς τοῦ ἐνοικεῦντος ἐν αὐτῇ θεοῦ πνεύματος ἐνεργείαις, διαφυλαττομένη καθάπερ κατεσφαλισμένον ἐν μοχλοῖς σιδηροῖς βασιλείως οἰκητήριον.

20. Ἀπὸ καρπῶν στόματος ἀνὴρ πύμπλησι κοιλίαν αὐτοῦ.

Ἀπὸ τῶν προφερομένων ἐκ στόματος ἀγαθοῦ διδασκάλου λόγων, ὁ μὴ ταῖς ἡδοναῖς ἐκδηλυνόμενος, πληροὶ τὴν τούτων θεατικὴν τε καὶ κατεργαστικὴν διάνοιαν ἑαυτοῦ, πλετῶν σύνεισιν.

Ἀπὸ δὲ καρπῶν χειλίων αὐτοῦ ἐμπλησθήσεται.

Ἀπὸ δὲ τῶν ἐκ τοῦ ἰδίου στόματος πληρωθήσεται λόγων, ἐν τῇ διδασκειν καὶ οἰκοδομεῖν ἑτέρους, ἐμπλῶς σοφίας γενόμενος.

21. Θάνατος καὶ ζωὴ, ἐν χειρὶ γλώσσης.

Κατ' ἐνέργειαν τῆς γλώττης, εἴτε θανατηφόρος λόγος, εἴτε

εἶωθε γὰρ οὗτος ὀργίζεσθαι καὶ εἰς τὸ τυχόν, εἰ συμβῇ μὴ ΧΥΠΙ.
ἀποτελεισθῆναι κατὰ τὸ αὐτῷ βουλευτόν, ἐξ ἀγνοίας τοῦ μὴ τοῦτο
πληρώσαντος, ὃ πολλάκις ἀνελθεὶς ἐπιφέρει καὶ μάστιγας.

Καρδία φρονίμου, κτᾶται αἰσθησιν.

15.

Ἡ ψυχὴ τοῦ περιφέροντος θεόν κατὰ διάνοιαν, προσλαμ-
βάνει διάκρισιν τὴν διακρίσαν τὸ κρεῖττον ἀπὸ τοῦ χείρονος·
τῶν ἀποτρεπουσῶν μὲν τοῦ κακοῦ, προτρεπουσῶν δὲ πρὸς τὸ
καλὸν ἐντολῶν αὐτοῦ, κατὰ πρᾶξιν ἀντιποιουμένη.

Ἦτα δὲ σοφῶν, ζητεῖ ἔννοιαν.

Αἱ δ' ἀκοαὶ τῶν μετασχόντων τοῦ θεοῦ λόγου, οὐκ ἀρ-
κοῦνται μόνῃ τῇ τούτου ῥητῇ, ἀλλ' ἀνερευνῶσι κατὰ θεωρίαν
καὶ τὸ αὐτοῦ νοητὸν ὥς ἂν φθάσωσιν εἰς τὸ τοῦτο ὑπὲρ κα-
τάληψιν, ὡς θεοῦ.

Δόξα ἀνθρώπῳ, ἐκπλετώνει αὐτόν· καὶ παρὰ θυνάξαις καὶ 16.
εἰάνει αὐτόν.

Ἡ τοῦ παναγίου πνεύματος δωρεὰ, ἣν λαμβάνει ἄνθρωπος,
ἔχει τοῦτον εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ·
ἀπὸ φόβου θεοῦ ἀρχόμενον, καὶ τοῖς ἐξῆς χαρίσμασιν ἐπικτι-
τόμενον καὶ μετὰ τῶν μετασχόντων τῆς τελειοποιου σοφίας, τῆς
ἐνισχυούσης τοῦτον εἰς τὸ καταδυναστεύειν τῶν τὰ ψυδῇ ὑπο-
τιθεμένων τῆς πονηρίας πνευμάτων, ἐγκαθιδρύει· μετὰ τὸ κα-
θαίρει παθῶν κατὰ πρᾶξιν, καὶ φωτίσαι γνωστικῶς κατὰ θεω-
ρίαν, τέλειον αὐτόν ἀποκαθιστῶσα τῇ ἐν τῷ ἁγαθῷ ἀτρεψία.

Δίκαιος, ἑαυτοῦ κατήγορος ἐν πρωτολογίᾳ.

17.

Ὅς τὸν νόμον τῆς εἰς θεόν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης τηρεῖ,
προηγούμενως οὔτε θεῷ, οὔτε μὴν ἀνθρώπῳ τὴν οἰκνοῦν μίμ-
ψιν ἐπάγει· ἀλλ' ἑαυτὸν αἰτιᾶται ἐν οἷς πλημμελεῖ· μετ' ὃ πάν-
τως τὴν παρ' ἀμφοτέρων ἐξαιτεῖται συμπόθειαν.

Ὡς δ' ἂν ἐπιβάλλῃ ὁ ἀντιδικός, ἐλέγχεται.

Ἐντεῦθεν δὲ καδῶς ἂν τοῦτω προσβάλλῃ ὁ ἀντίπαλος τῶν
ἡμιτίμων ψυχῶν, εἴτε πρὸς βλασφημίαν τοῦ θεοῦ κινῆσαι τοῦ-
τον ἐπιχειρῶν, εἴτε πρὸς ἔχθραν τοῦ ἀδελφοῦ, ὑπώμινος, ἀνί-
σχυρος δέικνυται.

XVIII.

Ἐκ τῆς καρυττομένης ὑπὸ πάσης τῆς κτίσεως μεγάλης δυνάμεις τοῦ διασπέντου τῶν ὅλων Θεοῦ, φανερά ἡ τοῦτου γνώσις καθίσταται.

Αὐτῇ δὲ προσδραμόντες δίκαιοι, ὑψοῦνται.

Τῇ δὲ τοιαύτῃ γνώσει προσελθόντες διὰ πίστεως καὶ φόβου, οἱ τὸ ὄντως ἀγαθόν, τοῦ νομιζομένου προκρίνοντες, ἀναγονταὶ ἀπὸ τῶν σαρκικῶν καὶ γήινων πρὸς τὰ πνευματικὰ καὶ οὐράνια.

11. Ὑπαρξίς πλουσίων, πόλις ὀχυρά.

Περαιούσια τῶν τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν γνώσιν πεπλουτεκότων, ἡ ἄνω ἐστὶ μετροπόλις, ἡ ἀνιπιβούλητος καὶ ἀνάλωτος· πάντα προεϊμένων τὰ παρόντα, ὡς ἂν ἐκείνης πολίται γίνωνται.

Ἢ δὲ δόξα αὐτῆς μέγα ἐπισκιάζει.

Ἢ δὲ τοῦ παναγίου πνεύματος χάρις, ἧπερ ἔστιν ἐκείνης τῆς πόλεως εὐκλεία, ὡς τοὺς ταύτης πολίτας ἀξιόσους τῆς κατὰ χάριν ζωώσεως, οὐ μικρῶς κἀνταῦθα φυλάττει ἀπὸ τῆς τοῦ φλογμοῦ τῶν παθῶν μελανώσεως.

12. Πρὸ συντριβῆς ὑψοῦται καρδία ἀνδρός· καὶ πρὸ δόξης ταπεινοῦται.

Λίτις τοῦ κατὰ ψυχὴν πτώματος, ἡ ταύτης ἐστὶν ἑκαρσις ὡςπερ αὐτὴ τὰ ταπεινοφροσύνη τῆς παρὰ Θεοῦ τιμῆς· πᾶς γὰρ ὁ ὑψὼν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινὸς ἑαυτὸν ὑψώσεται.

13. Ὃς ἀποκρίνεται λόγον πρὶν ἀκοῦσαι, ἀφροσύνη ἐστὶν αὐτῷ καὶ ὄνειδος.

Τῷ ἀπολογουμένῳ πρὶν τοῖς ὡς εἰ δέξασθαι τὸ παρὰ τινος τούτῳ λεγόμενον, ἀνοίας ἡ τοιαύτη ἀπολογία παραιτίος γίνεται· ὅτι μὴ συνίησι τὸ λεγόμενον, ἵνα πρὸς αὐτὸ φθίγῃται· ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἐξουθενώσεως παρὰ πᾶσι τοῖς ἐντυγχάνουσιν.

14. Θυμὸν ἀνδρός πρᾶναι θεράπων φρόνιμος.

Ὁργὴν ἀνδρώπου καταστίλλει νοουνίχης ὑπερήτης, διεξιῶς αὐτὸν μετρεχόμενος.

Μικρόψυχον δ' ἀνδρώπων εἰ τις ὑπενέγκει, θαύματος ἄξιος.

Ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ θυμὸς τοῦ μὴ λόγῳ ταῦτα ἐσέχοντος, **XVIII.**
ἀλλ' ἀγομένε ὑπ' αὐτῶν ἀλογίῳ, καὶ δι' αὐτῶν ὡς διὰ χει-
λίων τὸ παρατυχὸν ἅπαν ἀσπαζομένου, εἰς πᾶσαν φέρῃσιν αὐ-
τὸν ἁμαρτίαν.

Τὸ δὲ στόμα αὐτοῦ τὸ θρασὺ, θάνατον ἐπικαλεῖται.

Ἡ δὲ τούτου φαντασία, ἡ δίκην στόματος προπετοῦς, τὴν
κατὰ διάνοιαν λογικὴν δόξαν μὴ ἀναμένουσα, ἀλλὰ προκαταλαμ-
βάνουσα ἰπαινεῖν τι ἢ ψεῖν ὡς ἔτυχεν, ἐπισπῶνται τὴν κατ'
ἐνέργειαν ἁμαρτίαν, ἡ ψυχῆς ἐστὶ θάνατος.

Στόμα ἄφρονος, συντριβὴ αὐτῷ· 7 ἂ δὲ χεῖλη αὐτοῦ, πα-
γίς τῇ ψυχῇ αὐτοῦ.

Ἡ γὰρ φαντασία τοῦ μὴ τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον ἐν καρδίᾳ φέ-
ροντος, συνθλά τούτον· εἰς γῆν κατασπῶσα τὸ αὐτοῦ φρόνημα·
ἡ δὲ ἐπιθυμία τούτου καὶ ὁ θυμὸς, τὴν αὐτοῦ ψυχὴν ὡς τισι
θαρράτοις ἀπατηλῶς τοῖς προσκαίροις συνδίδουσιν.

Ὀκνηροὺς καταβάλλει φόβος· ψυχαὶ δὲ ἀνδρογύνων πεινά-
σουσιν. **8.**

Τοὺς καταρθευμοῦντας τῆς τῶν Θεῶν ἐντολῶν ἐργασίας, ἡ
ταύτης ἐργασίας δειλία καταπίπτειν ποιεῖ· αἱ δὲ ψυχαὶ τῶν ὡς
ἀνδρῶν μὲν, θρασυνομένων ἐν τοῖς μοχθηροῖς ἔργοις, καὶ τοῦ
ιδίου κινδύνου κατατολμώντων, ὡς γυναικῶν δὲ δειλαινομένων
ἐν τοῖς καλοῖς, καὶ πρὸς τὴν ἰδίαν σωτηρίαν ἀποκνευόντων *, τῇ
τοῦ ἀγαθοῦ ἐνδεΐᾳ λιμώξουσιν. * cod. ἀπο-
κναιόντων.

Ὁ μὴ ἰώμενος αὐτὸν ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, ἀδελφός ἐστι τοῦ
λυμκινομένου ἑαυτοῦ. **9.**

Ὁ μὴ διὰ τῶν ἔργων τῆς ἀρετῆς ἀπαλλάττων ἑαυτὸν τῶν
καθ' ἑξὶν τῆς ἁμαρτίας παθῶν, ἀδελφὸν φρονεῖ τῷ κατ' ἐνέργειαν
ταύτης μᾶλλον ἑαυτὸν καταβλάπτοντι· εἰ μὴ γὰρ καὶ τὴν κατὰ
διάθεσιν ῥίζαν τῆς κακίας σπεύσει ἐκσπάσαι τις, κλάδους πάν-
τως πονηρῶν λογισμῶν ἀναθαλήσει, καὶ τὸν πικρὸν αὐτῆς τῆς
ἁμαρτίας κατ' ἐνέργειαν προσενέγκῃ, καρπὸν.

Ἐκ μεγαλωσύνης ἰσχύος, φανερὸν τὸ ὄνομα κυρίου.

10.

XVIII.

2. Οὐ χρείαν ἔχει σοφίας, ἐνδεής φρενῶν· μάλλον γὰρ ἀγίται ἀφροσύνη.

Ὁ φρονήσιως λειποόμενος, διὰ τὸ μὴ τῇ λογικῇ ψυχῇ τὴν ἄλογον σάρκα κατωποτάσσειν, οὐκ ὀρέγεται σοφίας· ὅτι φιλόλογος ὢν, οὐχ ὑπάρχει φιλόθεος· καὶ γὰρ πλείον ὁ τοιοῦτος τῇ ἀλογίᾳ, ἢ τῇ λόγῳ ἔπιται κατὰ γνώμην.

3. Ὅταν ἔλθῃ ἀσεβής εἰς βύθος κακῶν, καταφρονεῖ· ἐπέρχεται δὲ αὐτῷ ἀτιμία καὶ ὄνειδος.

Ὅποτε ἀπογνῶ τὴν σωτηρίαν ἑαυτοῦ ὁ μὴ δι' ἀγαθῶν ἔργων τιμῶν τὸν θεόν, τὸν φόβον αὐτοῦ παντελῶς ἐκβάλλει τῆς ἰδίας ψυχῆς· καὶ καταλαμβάνει αὐτὸν τὰ πάθη τῆς ἀτιμίας, καὶ ἡ παρά πάντων δι' αὐτὰ ἐξουδένησις.

4. Ὑδωρ βαθύ, λόγος ἐν καρδίᾳ ἀνδρός.

Δίκην ὕδατος βαθυτάτη ὑπάρχει ὁ θεῖος λόγος, ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ γενναίως τὰ πάθη καταπαλαίσαντος· τὴν ἄβυσσον τῆς γνώσεως αὐτοῦ ἱερυνῶντος κατὰ διψήσιαν, καὶ ἀνεξήρησθητον ταύτην εὐρίσκοντος.

Ποταμὸς δὲ ἀναπηδῶν καὶ πηγὴ ζωῆς.

Ἐκ σώματος δὲ τοῦ εἰρημένου ἀνδρός, οὔτῃς ὁ λόγος δίκην ποταμοῦ πλημμυροῦντος, καὶ τῶν ἑαυτοῦ ὀρίων ὑπερερχομένου, καὶ τὴν συμπαρκακείμενην γῆν ἄρδοντος καὶ καρποφόρον ἀποτελοῦντος, διδασκαλικῶς προερχόμενος, πεγάζει εὖ εἶναι ζωτικὴν δύναμιν.

5. Θαυμάσαι πρόσωπον ἀσεβοῦς, οὐ καλόν.

Ὅψιν καταπλάγῃναι δυνάστου, θεῖον μὴ τιμῶντος δι' ἀγαθοεργίας, οὐκ ἔστιν ἐπαινετόν.

Οὐδὲ ὅσιον ἐκκλίνειν τὸ δίκαιον ἐν κρίσει.

Οὐδὲ ὅσιον διὰ τὸν ἐξ αὐτοῦ φόβον, ἐν κρίσει ἐκτρέπασθαι τοῦ δικαίου, καὶ τοῦ κατὰ τὸν φυσικὸν νόμον δικαίου, ἢ κατὰ τὸν πνευματικὸν νόμον ὁσιότης ὑπέρκειται φύσει· πρὸς τὰ ὑπὲρ φύσιν ἐξιστῶντος τοῦ πνεύματος.

6. Χεῖρ ἄφρονος, ἄγρουσι αὐτὸν εἰς κακὰ.

Ὁς φεῖδεται ῥῆμα προέλθαι σκληρόν, ἐπιγνώμων.

XVII.

Ὁ ὑποστελλόμενος πρὸ τοῦ λειαινόντος καρδίαν λόγου, ἐλάσθαι τὸν ταύτην τραχύνοντα, τὴν ἀνθρωπίνην οἶδεν ἀσθένειαν· καὶ τοὺς περικειμένους αὐτὴν, οὐ βούλεται καταβάλλειν, ἀλλὰ βατάζειν· ὁ δ' ἐφ' οἷς τις ὀξύνεται κατ' αὐτοῦ, καὶ ὀδύναις τούτῳ ἐπάγει, ἀνεξίκακων.

27.

Μακρόθυμος δὲ ἀνὴρ, φρόνιμος.

Ἄνθρωπός ἐστιν εἰδὼς ὅτι ἐστὶ θεὸς, τῶν ἐκάστῳ πεπραγμένων ἐξεταστής, κἀντεῦθεν τὸν λυποῦντα αὐτὸν, ὡς ὑπὸ τοῦ σατανᾶ ἱπερβαζόμενον ἔλειψεν· καὶ τῆς τούτου ἱππερίας, πολυτρόπως τοῦτον ἀπαλλάττειν ἐπιχειρεῖ.

Ἀνοήτῳ ἱπερωτῆσαντι σοφίαν, σοφία λογισθῆσεται.

28.

Ὁ ἀμαθὴς, σοφὸς νομισθῆσεται, σοφὴν ποιησάμενος μόνον ἐρώτησιν· δόξουσι γὰρ οἱ ἀκούοντες, ὅτι εἰδὼς ὁ ἐρωτᾷ, δοκιμάζει τοὺς ἐρωτώμενους, εἰ τὸ ἐρωτώμενον οἶδασιν.

Ἐννέον δὲ τις ἑαυτὸν ποιήσας, δούξει φρόνιμος εἶναι.

Ὁ δὲ σιωπηλὸν καὶ ἔνουν τοῖς παρατυχοῦσι δειξας ἑαυτὸν, ὑπέλαψεν τούτοις παρέξει περὶ ἑαυτοῦ ὡς ἐχέφων ἐστίν· ὑπεσταλήσονται γὰρ τούτον ὡς νουνεχῆ, μὴ ἐσχύοντες διὰ τὴν αὐτοῦ σιωπὴν, ὅπως ἔχει καταλαβεῖν.

C A P. XVIII.

Προφάσεις ζητεῖ ἀνὴρ βουλόμενος χωρίζεσθαι ἀπὸ φίλων. V. I.

Ἀφορμὰς πανταχόθεν ζητεῖ ὁ θίλων διαλύσαι φιλίαν· ἐπεὶ μηδεμία ἐστὶν εὖλογος πρόφασις εἰς τὸ τὴν ἀγάπην ἀθετεῖν, δεσποτικὴν ὑπάρχουσαν ἐντολήν.

Ἐν παντὶ δὲ καιρῷ ἱπονείδιστος ἐσται.

Ἐν παντὶ δὲ καιρῷ ἱξυδινωθήσεται ὁ τοιοῦτος, παρ' ἀνθρώπων μὲν, κατὰ τὸ παρὸν, ὡς τὰ πρὸς φίλιαν ἀβιβαιοῦ παρὰ δὲ θεοῦ κατὰ τὸ μέλλον, ὡς τῆς γενικωτάτης τῶν αὐτοῦ ἐντολῶν τῆς ἀγάπης πάντως ὑπεριδών.

XVII. τα διασκοπούσι τῆς γῆς· εἰ δυνατόν ταύτην περιλαβεῖν, καὶ πάσης διασπῶσαι αὐτῆς.

25. Ὁργὴ πατρὶ, υἱὸς ἄβρων.

Τὸ κατ' ἐπιθυμίαν ὑφιστάμενον διανόημα ἐκ παραλόγου τοῦ νοῦς μετὰ τῆς αἰσθητικῆς συμπλοκῆς, αὐτῷ μὲν τῶ νοί, ὡς πατρὶ, παραίτιον γίνεται θείας ὀργῆς· ἢ τις ἀναγκασθὲ τῆς χορηγίας τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων ἐστίν.

Καὶ ὁδύνη τῇ τινοῦσθ αὐτόν.

Τῇ δ' ἀποτικούσθ τοῦτο αἰσθήσει, οἷα μητρὶ, ὁδύνην περιποιῖται· πόνοις ἀκουσίαις θαυμαζομένης τῆς σαρκὸς, κατὰ θείαν συγχώρησιν ὡς ἂν ἐπιγνώσιν ἅμφω, ὃ τε νοῦς καὶ ἡ αἰσθησις, μὴ παρανόμως ἀλλήλοις συμπλέκισθαι, καὶ ἀντὶ ἀρετῆς κακίαν ἀπογεννᾶν.

26. Ζημιούν ἄνδρα δίκαιον, οὐ καλόν.

Τὸ ἀποστρεφῖν ἀρετῆς τὸν ταύτης ἐπιμελούμενον, καὶ εἰς τὰ κατ' ἑλλειψιν αὐτῆς περιτρέπειν πάθῃ, οὐκ ἔστι καλόν, κἄν διὰ τὸ λείον τῆς ἡδονῆς οὕτω δοκῇ.

Οὐδὲ ὅσιον ἐπιβουλεύειν δυνάσταις δικαίοις.

Οὐδ' ὅσιον ὑπάρχει, τὸ κατ' ὑπερβολὴν τῆς ἀρετῆς πάθος ἐπιτίθισθαι τοῖς τὴν ἐπιθυμίαν τῶν κατ' αἰσθησιν ἡδῶν νικῆσαι, καὶ καλυπτοτάσσουμεν τὴν σάρκα τῷ πνεύματι δι' ἐργασίας τῶν τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν· λαθραία γὰρ ἔστιν ἐχθρῶν ἀπὸ δεξιᾶς τὸ τοιοῦτον ἐπίθισσις· ἀλλὰ καλόν μὲν πάντως ἐστίν, οἷα δίκαιον, τὸ κατὰ τὸν φυσικὸν νόμον καὶ τὸν γραπτὸν, ποιεῖν τινὰ εἰς ἐτέρου, ὃ καὶ εἰς ἑαυτὸν παρ' ἐκείνων γίνεσθαι θίλει, καὶ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτόν· ὅσιον δὲ τὸ κατὰ τὸν πνευματικὸν αὐτῆς νόμον, ἀγαπᾶν τοὺς ἐχθρούς, καὶ καλῶς ποιεῖν τοῖς μισοῦσιν αὐτόν· καὶ οὕτως διαμένειν ἀτρεπτον· πεισθώμεν τοίνυν θεῷ τῶ ταῦτα νομοθετήσαντι, ὅπως κληρονομοῖ τῆς αὐτοῦ βασιλείας γενόμεθα· καὶ μὴ ὑπακούσωμεν τῇ διαβολῇ, ἐκτρέπειν ἡμᾶς ἐπιχειροῦντι τῆς ἀρετῆς εἰς τὰ κατ' ἑλλειψιν ταύτης καὶ ὑπερβολὴν πάθῃ· ἵνα μὴ παραπεισθώμεν εἰς τὴν τὸ ἡτοίματμένον αὐτῇ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ.

Θεν καταρρηνητικῶς διακειμένου περὶ τὰς ἐντολάς, τρωπὸς ἔστι XVII.
αὐτοῦ τοῖς τοῦ συνειδότος ἀνευδότοις ἰλιγχοῖς.

Οὐκ εὐφραίνεται πατὴρ ἐπὶ υἱῷ ἀπαιδεύτῳ.

Οὐ χαίρει νοὺς ἐπὶ λογισμῷ ἀσυνέτῳ, ὅτι ἐκ τῆς ὑπερή-
δος τοῦτῃ αἰσθήσεως, νόδον καὶ ἐαυτῷ ἀνόμοιον τοῦτον ἀπέτεκεν.

Υἱὸς δὲ φρόνιμος, εὐφραίνει μητέρα αὐτοῦ.

Λογισμὸς δ' ἐχέτρωον, τέρπει διὰ τῶν τῆς δικαιοσύνης ἔρ-
γων τὴν ἀποτεκοῦσαν τοῦτον σύνοικον τοῦ νοῦ σοφίαν, τὰς ὑπο-
στάτας ταύτης πάσας πληρῶν.

Καρδία εὐφραίνεται, εὐκτεῖν ποιεῖ. 22.

Ψυχὴ πάντοτε χαίρουσα, ὡς ἀδιαλείπτως προσευχομένη διὰ
τὸ μὴ τὸ ἴδιον ἀλλὰ μόνον τὸ τοῦ Θεοῦ ζητεῖν θίλημα κἀντεῦ-
θεν ἐν παντὶ συναντήματι, καὶ ἀνιάρων εἰς εὐχαριστεῖν, ἀπά-
σαις ταῖς ἐκ τῆς περιποιεῖται δυνάμεισι.

Ἄνδρὸς δὲ λυπηροῦ ξεραίνεται ὁσά.

Τοῦ δὲ προσκειμένου νοὸς προσκαίροις, καὶ ἐπὶ τῇ τούτων
ἀνωμένου φθορᾷ, τὰ διανοήματα ἃ εἰκνυ ὅστων αὐτὸν ὑπερί-
δουσι τῆς ζωογόνου πνευματικῆς νοτίδος ἐστίρηνται.

Λαμβάνων δῶρα ἐν κόλπῳ ἀδίκως, οὐ κατενοθεύεται ἐν ὁδοῖς. 23.
ἐκκλίνει γὰρ ὁδοῦς δικαιοσύνης.

Ὁ παραλαμβάνων μετὰ περιχαρείας ὡς τινα δῶρα, ἐν τῷ κα-
τὰ διάνοιαν ταμίῳ τῆς ψυχῆς ἀδιακρίτως τὰς τῶν θαμνῶν ἀπα-
τηλάς ὑποθήκας, οὐχ εὐρίσκει ἐν ταῖς αὐτῇ πράξεσι τίλος τὸ ἀγα-
θόν· ἐπειδὴ περ ἀπολιμπάνει τὰς δικαιωτέρας τοῦ Θεοῦ ἐντολάς,
αἱ πρὸς αὐτὸν ἄγουσιν ὡς ἐσχατον ὀρεκτόν.

Πρόσωπον συντείν, ἄνδρὸς σοφοῦ. 24.

Τοῦ ἔχοντος τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, τὴν αὐτοσοφίαν νοοικον,
συνεξαλμένος ὁ βίος· ὃς τὴν ἀφανῆ τῆς ψυχῆς χαρακτηρίζει διὰ-
σεις· ἐγκρατῶς μὲν τοῖς παροῦσι χρομένου, τῶν δὲ μελλόντων
ὀλιγῶς τυχεῖν ἀγωνιζόμενου.

Οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἄφρονος, ἐπ' ἄκρα γῆς.

Αἱ δ' ὄψεις τοῦ μὴ Θεόν περιγέροντος ἐν καρδίᾳ, τὰ πέρα-

XVII.

18.

Ἄνθρωποι ἐπικροτεῖ καὶ ἐπιχαίρει ἑαυτῷ, ὡς καὶ ὁ ἐγγυώμενος ἐγγύη τὸν ἑαυτοῦ φίλον.

Ἀνθρώπος ὁ μὴ φρονῶν τὰ ἑαυτοῦ καὶ ἑτέροις συμφέροντα, αὐτάρεστος ὑπάρχων καὶ μὴ διαίρετος, ἐπικαυχᾶται μὲν καὶ εὐφραίνεται ἑαυτῷ, ἐφ' οἷς λέγει τὸ καὶ ποιεῖ, καθάπερ ἡπαγγέλλεται τῇ ἡδοναίᾳ τοῦ προσφιλοῦς αὐτοῦ σαρκίου, καὶ ὁ τοῦτο ἐπὶ τέλει ἀποδοῦναι κατὰ πράξιν τὸ χρεὶος τῆς ἀρετῆς ἐγγυώμενος, καὶ μὴ διεισιζῶν αὐτὸ πρὸς ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν.

Ἐπὶ δὲ τῶν ἑαυτοῦ χειλίων καὶ ὁδῶν πῦρ θαυκαυρίζει.

Ἐν δὲ τοῖς παρ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ζωὴν λόγοις τὴν καὶ ἐπιτηδεύμασι, τὸ αἰώνιον ἀποθαυκαυρίζει πῦρ ἑαυτῷ, καὶ χαίρει ἐπὶ τούτοις ὡς νομιζομένοις αὐτῷ ἀγαθοῖς.

19.

Φιλαμαρτήμων χαίρει μάχαις.

Ὁ τῆς κακίας ἐραστὴς ἐπυφραίνεται ταῖς κατ' αὐτὴν τοῦ νόμου τῆς αἰσθήσεως πρὸς τὸν νόμον τοῦ νοῦς ἀντικαταστάσειν, καὶ αὐτὴν τὴν τῆς ἁμαρτίας εἰσαγωγὴν αἰσθήσιν ἐπικρατιστέραν ποιεῖν τοῦ νοῦς, ἐπιζητεῖ τὴν ἰδίαν ἀπάλειαν.

Ἦψαν θύραν ἑαυτοῦ ζητεῖ συντριβὴν.

Ὡς περ γὰρ ὁ φιλήδονος, θεοῦ ἀρίσταν διὰ σαρκὸς ἡδονάθειαν, οὕτω καὶ ὁ αὐτάρεστος, διὰ ψυχῆς ἡγοίαν μὴ εἰδὼς θεὸν εἶναι πάντων τῶν καλῶν αἴτιον, καυτεῦσεν ἑαυτῷ ἐπιγράφων τὰ κατωθώματα.

20.

Ὁ δὲ σκληροκάρδιος, οὐ συναντᾷ ἀγαθοῖς.

Ὁ δ' οὕτω κατὰ ψυχὴν σκληρυνόμενος, καὶ πρὸς τὰς θείας ἀντιτυπῶν ἐντολὰς, τῶν ἀποκειμένων τοῖς δικαίοις οὐκ ἐπιτυχὴς γίνεται ἀγαθῶν.

Ἄνθρωπος εὐμετάβολος γλώσσῃ, ἐμπιστίζεται εἰς κακὰ.

Ὁ εὐκόλως ἀλλοιῶν τὰς εἰς θεὸν συνθήκας αὐτοῦ, αἱ τερήσεις τῶν ἁγίων αὐτοῦ εἰσὶν ἐντολῶν, πάθεισιν ἀτιμίας περιπαισσεται.

21.

Καρδίᾳ δὲ ἄρρενος, ὁδύνη τῇ κειτημένῃ αὐτὴν.

Ἡ ψυχὴ τοῦ μὴ φόβον θεὸν κειτημένη καὶ πόθον, καυτεῦ-

βίου πρὸς τὸν λόγον ἀντικαταστήσει, ἢ παρὰ μέρος τῆς ἀλη- XVII.
θείας ἐλπίσεως· ὅταν γὰρ μὴ τῷ λόγῳ ὁ βίος συμμαρτυρῇ, ἀνάγ-
κη χωλεῖται ἐνταῦθα τὴν ἀλήθειαν.

Ὅς δίκαιον κρίνει τὸν ἀδικον, ἀδικον δὲ τὸν δίκαιον, ἀκά- 15.
θαρτος καὶ βδελυκτὸς παρὰ θεῷ.

Ὅς νομίζει τὸν μὴ παραβαίνοντα τὰς θείας ἐντολάς ἀγαθόν,
ὡς ἀπατῆται καὶ βλάψαι ἰσχυρόν· τὸν δὲ ταύτας τηροῦντα, κα-
κὸν ὡς ἀνεξικακῶς τὰ λυπηρὰ φέροντα, καὶ τῷ ἐπάγοντι αὐτῇ
ταῦτα μὴ ἀντιπίπτοντα, ἱρπαθῆς ἐστὶ ὁ τοιοῦτος· καὶ διὰ τοῦτο
παρὰ θεῷ τῷ ἀπαθεῖ, μισητός· οὐαὶ γὰρ τοῖς λέγουσι τὸ πο-
κρὸν καλόν, καὶ τὸ καλὸν πονηρόν.

Ἵνα τί ὑπῆρξε χρήματα ἄφρονι· κτήσασθαι γὰρ σοφίαν ἀτάρ- 16.
διος οὐ δύνησεται.

Τίς ἡ αἰτία τοῦ κτήσασθαι πλοῦτον, τὸν μὴ ἐν καρδίᾳ θεῶν
περιφέροντα· ἐπειδὴ μὴ οἶδε καλῶς αὐτῷ χρῆσασθαι· ὁ γὰρ ἐν-
ταῦθα μὴ περιέριπνεν αὐτόν, φέει ὅσα νοερόν, σχεῖν δαέκρισιν
τὴν διαιρούσαν τὸ χεῖρον ἀπὸ τοῦ κρείττονος οὐκ ἰσχύσει.

Ὅς ὑψηλὸν ποιεῖ τὸν ἑαυτοῦ οἶκον, ζητεῖ συντριβὴν· ὁ δὲ
σκελιάζων τοῦ μαθεῖν, ἐμπιστεύεται εἰς κακά.

Ὅς ὑφοῖ τὸ ἴδιον σκῆνος, εἰς τὸ τῆς ψυχῆς κατεπαίρεσθαι,
ποθεῖ τὴν ἰδίαν ἀπώλειαν· καὶ ὁ ἐντεῦθεν διὰ τὴν τῆς σωματι-
κῆς ἀλογίας ἐπικράτειαν ἐμποδιζόμενος γινώσκει τὸ ὅπως καλόν,
περίπισσεται τοῖς φθοροποιοῖς πάθειαν.

Εἰς πάντα καιρὸν φίλος ὑπαρχέτω σοι. 17.

Θεῷ προσφιλεὶ εἶναι σπουδαῖς, ὅς πάντα τὸν χρέον ἐσται
σε ἄρωγός.

Ἀδελφοὶ ἐν ἀνάγκαις χρήσιμοι ἔστωσαν· τούτου γὰρ χάριν
γινώσκονται.

Οἱ δὲ διὰ τὴν ὁμοφυίαν καὶ τὸ ἐν εἰς τὸν θεὸν σίβας ἀδελ-
φοί, θάτερος θάτερον βοηθεῖται ἐν περιστάσει· τούτου γὰρ ἐν-
κεν κατὰ τὴν φύσιν καὶ τὴν χάριν τὸ συγγενὲς ἔχουσιν· ἵ-
ως ἐνὸς μέλη σώματος, κεφαλὴν ἔχοντες τὸν Χριστόν, βοηθεῖται
ἅλλοις ἐν χροίαις καιρῷ.

XVII. τῶν πεπληρωμένων αὐτῷ ἔντα, οὐκ ἐπιγινώσκει τίνες χάριν αἱ τῶν πειρασμῶν ἐπιφοραί, συγχωρήσει θεῖα, τούτῃ ἐπάγονται κήνυθιν τὸν οἰκτεῖον βίον οὐ διορθοῖ.

11. Ἀντιλογίας ἐγείρει πᾶς κακός.

Ἀντίλεγει ταῖς τοῦ θεοῦ ἐντολαῖς, πᾶς προκαρούμενος τὸ κακὸν προκασιζόμενος προφάσεις ἐν ἀμαρτίαις.

Ὁ δὲ κύριος ἄγγελον ἀνελετήμονα ἐκπέμπει αὐτῷ.

Ὁ δὲ τοῦ παντὸς δεσπότης θεός, τιμωρητικὴν δύναμιν ἐξαποστείλει ἐπ' αὐτόν, καταγγέλλουσιν τούτῳ τὴν κατ' αὐτοῦ δικαίαν τούτου ὀργὴν ὃ γὰρ ματαίως προβαλλόμενος προφάσεις, εἰς τὸ μὴ κοινῇ τὰ δεσποτικὰ προσάγματα, παροργίζων θεόν, δικαίως τῶν παρ' αὐτοῦ πειράται πληγῶν.

12. Ἐμπισιῖται μέριμνα ἀνδρὶ νοήμονι.

Ἐπίλθῃ μέλιτη θεϊνῆς πάντων τῶν ἐκείθεν δικαστηρίων, ἀνθρώπων νονεχίῃ, καὶ τοῖς προσκαίροις τὸν νοῦν μὴ αἰχμαλωτιζομένῳ.

Οἱ δὲ ἄφρονες, διαλογιούνται κακὰ.

Οἱ δὲ μὴ περιφέροντες θεὸν ἐν καρδίᾳ, διαλογισμοὺς ἐξέτι πονηροῦς, ὡς μόνοις προσκείμενοι τοῖς φθαρτοῖς.

13. Ὃς ἀποδώσει κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν, οὐ κινηθήσεται κακὰ ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ.

Νικηθῆσονται καὶ ἀποβαλοῦνται τὴν κίνησιν, τὰ πάθη τῆς σαρκὸς τοῦ ταύτην ὑπωπιάζοντος καὶ θλίβοντος, ἀνδ' ὧν ταῦτα ἐπαγείρει αὐτῷ σαρκικῶν ἐθυπαθειῶν αἱ τοῖς πολλοῖς νομίζονται ἀγαθαί· ἡ γὰρ σὰρξ οἰκτετήριόν ἐστι τῆς ψυχῆς δι' ἣν ὡς λογικὴν τε καὶ νεεράν, ἄνθρωπος καὶ ἐστὶ καὶ λέγεται ἡμῶν ἕκαστος.

14. Ἐξουσίαν δίδωσι λόγοις, ἀρχὴ δυναισύνης προηγίται δὲ τῆς ἐνθείας, πτάσις καὶ μάχη.

Ἐλευθερίαν παρέχει τοῖς λόγοις, εἰς τὸ ἀπερικάλυπτος ἀπαγγέλλειν τὸ ἀληθές, τὸ ἐκ τῆς ἐναρέτου πολιτείας κατὰ τῶν παθῶν κράτος· ἐπεται δὲ τῇ τῆς σαρκὸς πρὸς τὸ πνεῦμα, καὶ τοῦ

Οὐχ ἀρμόσει ἄφρονι χεῖλη πιστά.

Οὐκ εὐπαράδεκτοι ἔσονται τῇ μὴ περιφέρουτι θεῷ ἐν καρδίᾳ· ὡς δειπνῶν φόβῳ, εἰς ὡς κατὰ χάριν πατέρα πό-
θῳ, αἱ ἅγιοι αὐτοῦ ἐντολαί.

Οὐδὲ δικαίῳ χεῖλη ψευδῆ.

Οὐδὲ τῷ κατ' αὐτὰς πολιτευομένῳ, αἱ τοῦ διαβόλου ἀκα-
τασταλῆαι ὑποθήκαι· οὐδεὶς γὰρ θεῷ καὶ σατᾶν δουλεύειν δύναται.

Μισθὸς χαρίτων ἡ παιδεία τοῖς χρωμένοις. 8

Μισθοῦνται διὰ τῶν ἐντολῶν, τὰ τοῦ παναγίου πνεύματος
χαρίσματα, εἰς τὴν μετάγουσαν ἀπὸ τοῦ ἐναντίου εἰς τὸ ἀγα-
θὸν τὸν ἐμμέτερον βίον παιδεύειν, τοὺς μετιόντας αὐτὴν· ἐν
γὰρ τῶν τοῦ πνεύματος χαρισμάτων, τοῦ φόβου φημί, καὶ τῆς
ἰσχύος, καὶ τῶν λοιπῶν, οὐδὲ τις βίος τῇ τῶν ἐντολῶν κατορ-
θῶσι πρὸς τὸ βέλτιον μεταβάλλεται.

Οὐ δ' ἂν ἐπιστρέψῃ, εὐδοκῶσθῆσεται.

Εὐθυπορήσει δὲ ἡ τοιαύτη παιδείαις, καὶ ἐν τοῖς ἐναντίοις·
ἐμποιοῦσα ἐπὶ μὲν ταῖς εὐθυμίαις, ἐγκράτειαν τῶν ἡδῶν· ἐπὶ
δὲ ταῖς δυσθυμίαις, ὑπομονὴν τῶν ἀλγεῶν.

Ὅς κρύπτει ἀδικήματα, ζητεῖ φίλον. 9

Ὁ παρορῶν τὰ παρ' ἐτέρων εἰς αὐτὸν γινόμενα σκάνδαλα,
ποθεῖ τὸ συμφιλιᾶσθαι αὐτοῖς.

Ὅς δὲ μισεῖ κρύπτειν, δείσῃσι φίλους καὶ οἰκείους.

Ὅς δ' ἀποστρέφεται τὸ παραβλέψασθαι ταῦτα, ἐχθραίνει
τούς τε φιλοῦντας αὐτὸν, καὶ αὐτοὺς τοὺς κατὰ γένος προσ-
κειωμένους αὐτῷ· τοῖς γὰρ ἀνακρίνουσι τὰ ἀλλήλων, ἀδύνατον
μὴ εὗρισκασθαι σκάνδαλα.

Συντρίβει ἀπειλὴ καρδίαν φρονίμου. 10

Συνθλᾷ καὶ τῆς πρὸς τὸ κακὸν ὁρμῆς ἀναστέλλει τὴν ψυ-
χὴν τοῦ ἐχέφρονος, καὶ μόνος ἀπειλητικὸς λόγος· προφθάνει γὰρ
ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ τὴν τῶν κακῶν φυγὴν, πρὸ τῆς πείρας αὐτῶν.

Ἄφρων δὲ μαστιγωθεὶς, οὐκ αἰσθάνεται.

Ὁ δὲ ἀνόητος, καὶ μετὰ τῆς ἐπενενοχμήνας αὐτῷ πληγῆς,

XVII.

Ὁ ἐκθινὼν τὸν πλοῦτε, οἷς θεὸς ἐπίσταται κρίματιν, ὑποπισθέντα, αὐτὸν τὸν τούτου πλατουργὸν παροργίζει· ὅτι μὴ τὸν ἄνθρωπον τιμᾷ, τὸ τιμώματον θεῷ κτῆμα καὶ οἰκειότατον, ἀλλὰ γῆς ρίψαν ὕλην καὶ κάτω μίψουσαν.

Ὁ δὲ ἐπιχαίρων ἀπολλυμένῳ, οὐκ ἄσωθῆσεται.

Καὶ ὁ ἐπιγγελὼν τῷ εἴτε κατὰ ψυχὴν εἴτε κατὰ σῶμα κινδυνεύοντι, οὐκ ἀνεύθυνος ἴσται, ἀλλὰ δίκας εἴτε κατὰ τὸ παρὸν, εἴτε κατὰ τὸ μέλλον εἰσπραχθήσεται παρὰ τοῦ δικαίῃ κριτοῦ, ἐπειδὴ οὕτως ἀσυμπαθῶς περὶ τὸν ὁμοφυῆ διατίθῃ.

Ὁ δὲ ἐπισπαραγχιζόμενος, ἔλεθῆσεται.

Ὁ δὲ σπλάγχνα ἑλέους ὑπανοίγων αὐτῷ, τὸν τοῦ θεοῦ εἰς ἑαυτὸν ἐπισπάζεται· ἔλεον· ἔλεηθεῖς ὡς ἤλεσεν.

6. Στέφανος γερόντων, τέκνα τέκνων.

Δόξα ὡσπερ τοῖς κατ' ἡλικίαν πρεσβυτέροις, υἱοὶ τῶν υἱῶν, οὕτω τοῖς κατὰ σύνεσιν γηραιοῖς, οἱ ἐκ τῶν γεννηθέντων αὐτοῖς διὰ τῆς πνευματικῆς διδασκαλίας ὁμοιοτρόπως ἀποτευχθέντες· διότι οὐκ ἀτελῶς ἐδίδαξαν, ἀλλ' ἑτέρων διδασκάλους τοὺς οἰκίους ἀποτελίσαι ἔσχυσαν μαθητάς.

Καύχημα δὲ τέκνων, πατέρες αὐτῶν.

Καύχημα δὲ καθάπερ τῶν κατὰ σάρκα υἱῶν, οἱ τούτων γονεῖς, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῶν πνεύμα, οἱ πνευματικῶς τούτους ἀποτεκόντες· καὶ γὰρ ὡς ἐπὶ τινι κλήρῳ, τῇ εὐκλείᾳ τῶν γιγνητόρων, οἱ υἱοὶ ἐναβρύνονται.

Τοῦ πιστοῦ ὅλος ὁ κόσμος τῶν χρημάτων.

Τοῦ βίβαιον εἰς θεὸν κεκτημένου πίστιν, ἅπαν τὸ πλεῖθος ἐστὶ τῶν χρημάτων, αὐτῷ τῷ δημιουργῷ τῶν ὅλων, καὶ ἑπρωστῇ ἑαυτὸν ἀντιθέντος, κακεῖθεν πληρυνόμενου τὴν χρεῖαν δι' οὗτος, καὶ μηδὲν ἔχων, τὰ πάντα κατέχει.

Τοῦ δὲ ἀπίστου, οὐδὲ ὀβολός.

Τοῦ δὲ θεῷ μὴ πιστεύοντος, οὐδ' ὀβολός· ἐστὶν εἰς, μηδὲν πιστὸν κεκτημένου καὶ βίβαιου, καὶ πολλὴν οὗτος κίχεται κερουσίαν χρημάτων.

Ἡ οἰκία πεπληρωμένη καρυκινμάτων παντοδαπῶν, καὶ σφα- XVII.
γίων ἐξ ἀρπαγῆς, μετὰ ἐχθρας παραπικραινούσης ψυχῇν.

Οἰκίτης νοήμων κρατῆσει δεσποτῶν ἀφρόνων. 2.

Ὁ πᾶσι δουλῶν, καὶ τὴν οἰκίαν ἐπιγινώσκων ἀσθί-
ναιαν, καὶ μετανοῶν ἐφ' οἷς πλημμελεῖ, ἄρξει ποτὶ διὰ λόγου
τῶν τὴν τοῦτου ψυχὴν τυραννούντων παραλόγων παθῶν.

Ἐν δὲ ἀδελφοῖς διειλεῖται μέρη.

Ἐν δὲ ταῖς περὶ τὸ ἀγαθὸν ὁμοουσούσαις ψυχικαῖς δυνάμει-
σι, τὼν ἑνα λόγον τῆς ἀρετῆς εἰς διαφόρους ἀρετὰς διαίρει·
ἐκάστη δυνάμει ἀπονέμων τὴν πρόσφορον οἶον, τῇ μὲν ἐπιθυ-
μητικῇ, τὴν σωφροσύνην· τῇ δὲ θυμικῇ, τὴν ἀνδρείαν· τῇ δὲ λο-
γιστικῇ, τὴν φρόνησιν· καὶ ταῖς ὕλαις, τὴν δικαιοσύνην ἐν τῷ
τάς ἑλλείψεις καὶ τὰς ὑπερβολὰς ἐκπεύγειν τῶν ἀρετῶν.

Ὡσπερ δοκιμάζεται ἐν κυμίνῳ ἄργυρος καὶ χρυσός, οὕτως 3.
ἐκλεκταὶ καρδίαι παρὰ κυρίῳ.

Καθάπερ ἡ τοῦ ἀργύρου φύσις, καὶ ἡ τοῦ χρυσοῦ, αἱ τῶν
λοιπῶν ὕλων τιμιώτεραι, ἐν τῷ πυρὶ ἐξετάζονται, εἴπερ εἰν ἀκίβ-
δηλοι· τοιοῦτοτρόπως καὶ τῶν πολλῶν αἱ προέχουσαι κατὰ γνώ-
μην ψυχαί, παρὰ τῷ τῶν ὅλων δεσπότῃ θεῷ· τῇ γάρ περὶ αὐ-
τοῦ, καὶ τῶν αὐτοῦ ποιημάτων ἀληθεῖ δοξῇ, καὶ ταῖς πανα-
γάμοις αὐτοῦ ἐντολαῖς, τὸ κατὰ γνώσιν ἐν ταῖς λογικαῖς βι-
σάνοις δίκην χρυσοῦ ἀρίωτον, καὶ τὸ κατ' ἀρετὴν ἐν βίῳ, δι-
κην ἀργύρου διαφανὲς καὶ λαμπρὸν τῶν τοιούτων ψυχῶν δοκι-
μάζεται.

Κακὸς ὑπακούει γλώσσαις παρανόμων. 4.

Ὁ πεκτεμένος γνώμην κακὴν, ταῖς συμβουλίαις πείθεται τῶν
μὴ τερησάντων τὸν λόγον καὶ ὃν γιγνώσκει τῆς πονηρίας πνι-
μάτων.

Δίκαιος δὲ οὐ προσέχει χεῖλσι ψεύδουσιν.

Ὁ δὲ θεοῖς νόμοις ὑπείκων, τὰς ἀπατηλὰς ὑποσχέας αὐ-
τῶν οὐ προσέεται.

Ὁ καταγελῶν πτωχοῦ, παροξύνει τὸν ποιῆσαντα αὐτόν. 5.

XVI. Τὸ δηλωτικὸν βραβεῖον τίς κατὰ τῶν παθῶν νίκης, τὸ τοῦ βίου τίλος ἐστίν· ἐν δὲ ταῖς ἐργασίαις τῶν τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν τὸ τοιοῦτον τίλος εὐρίσκεται· ἐκ νεότερος γάρ τις ἀγωνιζόμενος κατὰ τῶν παθῶν διὰ τῆς τῶν θείων ἐντολῶν ἐργασίας ἀθλόν ἔχει μέχρι γήρους τὴν κατ' αὐτῶν νίκην, ὡς τὸ ταῦτες δηλωτικὸν βραβεῖον, ἐν αὐτῇ ᾧ τέλει ἀπικδεχόμενος.

32. Κρίσσων ἀνὴρ μακρόθυμος, ἰσχυροῦ· ὁ δὲ κρατῶν ὀργῆς, κρίσσων καταλαβανομένου πόνου.

Καλλίων ἐστίν ὁ γενναῖος φέρων τὰ παρὰ τινος αὐτῷ ἐπερχόμενα λυπηρά, καὶ λόγῳ κρατῶν τοῦ θυμοῦ, ὥστε μὴ ὀρέγασθαι τῆς τούτων ἀντιλυπῆσεως, ὑπὲρ αὐτὸν τὸν εἰς βλάβην τοῦτου τὴν ἰδίαν ἐνδεικνύμενος δύναμιν· ὁ δὲ καὶ τὴν ὀρεξιν τῆς ἀντιλυπῆσεως κατασχεῖν μὴ διδύνηται, αὐτοῦ τοῦ ἀντιλυπῆσαι εἰ καὶ δυνατῶς ἔχει ἀπέχεται, καλλίων ἐστὶ τοῦ φθάνοντος τὴν τούτου λυπῆσαι ψυχὴν, ἐν ᾗ οὗτος κατὰ διάνοιαν τὸ πολίτευμα κίεταται· παρὰ γὰρ Θεοῦ, οἱ μὲν μισθοῦ τῆς ὑπομονῆς ἐνεκεν ἀπικδεχονται, οἱ δὲ τιμωρίας· ὅτι ἕκαστος αὐτῶν διελέσθῃ πρὸς τὸν πῖλας κακῶς.

33. Εἰς κόλπους ἐπέρχεται πάντα τοῖς ἀδίκαις· παρὰ δὲ κυρίου πάντα δίκαια.

Τοῖς βλάπτουσιν ἑτέρους, εἰς οἰκίαν ἐπιστρέφουσι βλάβην ἃ πρὸς τούτους ἐνδείκνυται· παρὰ δὲ τοῦ τῶν ὅλων διακότου, ἡ δικαιοσύνη αὐτῇ κρίσει ἐξέρχεται· ἀποδιδόντος πᾶσι κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.

C A P. XVII.

v. 1. **K**ρίσσων ψωμός μεθ' ἡδονῆς ἐν εἰρήνῃ.

Καλλίων ἐστὶν ἄρτος μόνος ἡδέως ἐσθιόμενος ἐν γαλήνῃ ψυχῆς καὶ ὁμονοίᾳ τῇ πρὸς ἅπαντας.

Ἡ οἶκος πλήρης ἀγαθῶν πολλῶν, καὶ ἀδίκων θυμάτων, μετὰ μάχης.

Ἄνθρωπος ἄφρων, ὀρύσσει ἑαυτῷ κακά.

Ἄνθρωπος δὲ μὴ τὰ ἑαυτοῦ συμφέροντα διαλογίζεται, καὶ 27.
ἑαυτὸ ἐξευρίσκει τὰ βλαπτικά, ἐπινοῶν τὰ πρὸς οἰκίαν ἀπώλειαν.

Ἐπὶ δὲ τῶν ἑαυτοῦ χειλέων θησαυρίζει πῦρ.

Ἐν δὲ τῷ στόματι αὐτοῦ, συνάγει ῥήματα κακίαν ἅπασαν
ἐκκαίοντα παρὰ τοῖς ἀκούουσιν.

Ἄνθρωπος σχολιός, διαπέμπεται κακά.

28.

Ἄνθρωπος κατὰ γνώμην στρεβλός, παραπέμπει διὰ μέσων
τῶν ἐπιτηδείων εἰς τὸ ὑπουργεῖν τὰ αὐτοῦ βουλευμένα, τοὺς
ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ μελετωμένους δόλους κατὰ τῶν ἀγαπώντων
ἀλλήλους.

Καὶ λαμπτήρα δόλου πυρσεύσει κακοῖς· καὶ διαχωρίζει φίλης.

Καὶ οὕτω πυρσὸν ὑπανέπτει ἀπάτης ἐν τοῖς πιεσάρχουσιν
αὐτῷ ὑπουργοῖς· ἵνα κακίας· καὶ διὰ τούτων, ὡς δὲ ὀργάνων
τινῶν, τοὺς ἠνωμένους δὲ ἀγάπης εἰλακρινούς, ἀπ' ἀλλήλων διεί-
στησιν, ἔχθραν ἀνὰ μέσον αὐτῶν ἐμβαλῶν.

Ἄνθρωπος παράνομος ἀποπειρᾶται φίλων, καὶ ἀπάγει αὐτοὺς ὁδῶν 29.
οὐκ ἀγαθῶν.

Ἄνθρωπος παραβάτης τῶν τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν, βλάβαι τινας
βουλόμενος κινετημένους πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην καὶ ὑπ' ἀλλήλων
βοηθουμένους, δοκιμάζει τούτους εἰ τὰ κατ' ἀλλήλων δέχονται
σκάνδαλα· καὶ ἀπὸ τῆς τοιαύτης ἀγαθῆς διαθέσεως, ἄγει αὐ-
τοὺς εἰς διαλογισμοὺς μίσους.

Στερίζων δὲ ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, λογίζεται διεστραμμένα· ἐπι- 30.
δάκνων δὲ τοῖς χεῖλεσιν αὐτοῦ, ὀρίζει πάντα τὰ κακά.

Ἐφίπων δὲ ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἑαυτοῦ ὀφθαλμοὺς, μελετᾷ κατ'
αὐτῶν πονηρά· καὶ τὰ ἴδια χεῖλη ἐκδάκνων, τυποεῖ πάντα τὰ
παρ' αὐτοῦ κατ' αὐτῶν μελετώμενα.

Οὗτος κάμινός ἐστι κακίας.

Ὁ γοῦν τοιοῦτος ἄνθρωπος, πῦρ κακίας· ἐστὶ, μισανθρώ-
πως τοὺς παρατυγχάνοντας καταδάπανων.

Στίφανος καυχῆσιν γῆρας· ἐν δὲ ὁδοῖς δικαιοσύνης εὐρί- 31.
σκειται.

XVI.

Ἐπὶ δὲ χεῖλεσι φορέσει ἐπιγνώμοσύνην.

Αὐτὸς δὲ ἐπὶ τῇ τῶν χειλέων ἀνοίξει περιβαλεῖται ἐπίγνωσιν τοῦ πρέποντος καιροῦ, εἰς τὸ εἰπεῖν ἃ λαληθῆναι πρεῖγναι δέοντα.

24.

Κυρία μέλιτος λόγοι καλοί.

Οἱ πρὸς διδασκαλίαν ἀγαθοὶ λόγοι, δίκην μέλιτος καρίων, εἰσὶ διεσκευασμένοι πολυειδῶς· ὥστε καταλλήλως τῇ τῶν διεχομένων δυνάμει ἀρμόττεισθαι.

Γλυκασμα δὲ αὐτῶν, ἱσσις ψυχῆς.

Ἡ δ' ἐν τοῦτοις ἐγκερυμμένη ὡς ἐν τισι σιμβόλοις γλυκυτάτη γνώσις τῆς ἀληθείας, θεραπεία ὑπάρχει ψυχῆς· σκότους αὐτὴν ἀγνοίας ἀπαλλάττουσα.

25.

Εἰσὶν ὁδοὶ δεκεῦσαι εἶναι ὄρσαι ἀνδρὶ· τὰ μὲν τοι τελευταία αὐτῶν βλέπει εἰς πυθμένα ἄθου.

Ὑπάρχουσι πολιτεῖαι τινές, αἱ διὰ τὸ ἐπικερρον ἧδὺ καὶ ἐπίδοξον, νομίζονται τινὶ ἀνθρώπῳ τυγχάνειν καλαί· τὰ δὲ τέλη τούτων, εἰς βύθους ἀπωλείας ὄρᾳ· τῆς γὰρ κατ' αἴσθησιν ἡδονῆς, τέλος ἡ ὁδὸν ἐστὶ· καὶ τῆς διακίνου δοξῆς, ἡ ἀτιμία.

26.

Ἄνθρω ἐν πόνοις πονεῖ ἑαυτῷ, καὶ ἐκβιάζεται ἑαυτοῦ τὴν ἀπώλειαν.

Ἀνθρώπος τις τῇ δοκεῖν μοχθεῖ ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἐν μόχοις πολλοῖς πλεονεκτικῶς πλετών, καὶ τυραννικῶς δοξαζόμενος· ἐπεὶ δὲ κίνδυνος ταῦτα ψυχῆς, βιαστικῶς ἐπισπᾶται ὁ τοιοῦτος τὸν ἴδιον ὀλεθρον.

Ὁ μὲν τοι σχολιὸς, ἐπὶ τῷ ἑαυτοῦ σώματι φορεῖ τὴν ἀπώλειαν.

Ὁ μὲν τοι γνώμην ἔχων στριβλὴν, καὶ βλάπτειν αἰετ μελετών, οὐ πολλοῦ δεῖται καμάτου εἰς βλάβην αὐτοῦ· ἀλλὰ παρὰ τῷ ἴδιῳ σώματι τὸν ἑαυτοῦ ἐπιφέρειται ὀλεθρον· προξενῶν ἀπώλειαν ἑαυτῷ, ἐξ ὧν εἰωθε φθίγγεσθαι παρὰ μὲν θεοῦ, τὴν κατὰ ψυχὴν· παρὰ δὲ τῶν ἐνωτισομένων τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα, τὴν κατὰ σῶμα.

ἀπὸ τῶν χειρῶν διακρίνων τὰ κρείττονα, ὑπάρχει τούτων XVI.
ἐπιτυχίας.

Πεισιδῶς δὲ ἐπὶ θεῷ, μακαριστός.

Ὁ δὲ πῶσαν τὴν ἑαυτοῦ ἐλπίδα, θεῷ ἀντιθεῖς καὶ μὴ ἐν ἑαυτῷ θαρρῶν, τυγχάνει αἰμνήσεως· εἰ μὴ γὰρ κύριος τῷ ἑαυτοῦ φόβῳ φυλάξει ψυχὴν ἀπὸ τῶν ἐπιβουλευόντων αὐτῇ πνευμάτων τῆς πονηρίας, εἰς κινὸν ἐγρηγόρησιν ὁ ταύτην τηρῶν καὶ εἰ μὴ πῶλιν ὁ αὐτὸς οἰκοδομήσει αὐτὴν οἰκητήριον ἑαυτῇ τῇ ἀρχιτεκτονίᾳ τοῦ πνεύματος, ἀνεκτύτως ἐσπούδασιν ὁ οἰκοδομεῖν ταύτην ἐπιχειρῶν.

Τοὺς σοφοὺς καὶ συνετοὺς φάλους καλεῖσιν.

21.

Τοὺς γινώσκοντας τὴν ἀλήθειαν, καὶ αἰρουμένους τὸ ἀγχαλῶν καὶ ταῦτα λόγοις καὶ ἔργοις ἀνυπολόγως κηρύττοντας, πρὸς τε τὴν τῶν ἀκουόντων καὶ τὴν ὁρώντων ὠφέλειαν, οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων διαβάλλειν ἐπιχειροῦσι· διὰ τι τὸ τοῦ λόγου παρρησιαστικόν, καὶ τὸ τοῦ βίου σκληρόν.

Οἱ δὲ γλυκεῖς ἐν λόγῳ, πλείον ἀκούσονται.

Οἱ δὲ τὰ πρὸς χάριν τοῖς ἀκροωμένοις φεγγόμενοι, καὶ κρύπτοντες τὴν ἀλήθειαν, πλείονων λόγων ἀντακροᾶσονται, πρὸς χάριν λειβνύμενων αὐτοῖς· καὶ ἔσονται ἀπατῶντες καὶ ἀπατῶμενοι.

Πηγὴ ζωῆς, ἐννοία τοῖς κηκχημένοις.

22.

Ἡ κατὰ διάνοιαν τῆς τῶν αἰσθητῶν φαντασίας περίσκεψις, τοῖς κηκχημένοις αὐτὴν, βρύσις ἐστὶ πνευματικῆς γνώσεως τὰς αἰτίας τῶν πραγμάτων εὐρίσκουσα.

Παιδεία δὲ ἀφρόνων, κακὴ.

Ἡ δὲ μάθησις τῶν ἀλογίως ὀρεγομένων τινός, ἡ ἀποστροφὴν αὐτοῦ, οὐ καλὴ ἐστίν· ἐπειδὴ ἀναξιδέστως οὗτοι κατὰ μόνον τὸ τῇ αἰσθήσει δοκοῦν, ἐπαινεῖν ἢ ψέγειν τὸ παρατυχόν μεμαθήκασιν.

Καρδίᾳ σοφοῦ νοῆσει τὰ ἀπὸ τοῦ ἰδίου στόματος.

23.

Τοῦ συνετοῦ ἡ ψυχὴ γινώσκεται πρότερον τὰ δέοντα ῥηθῆναι, καὶ οὕτω ταῦτα προαγᾶγει τοῦ σώματος· καὶ οὐχ ὥς ἐτύχε τὰ μὴ δέοντα φθίγγεται.

XVI. σι παράτασιν· ἀπὸ τῆς προσκαίρου πρὸς τὴν ἐν Θεῷ ἀτελειότη-
ταν, τοὺς ἐλομένους αὐτὰς περαπίμπουσαι.

Ὁ δεχόμενος παιδεῖαν, ἐν ἀγαθοῖς ἔσται.

Ὁ εὐχαρίστως ὑπομένων τὰς τῶν ἀκυσίων πόνων πρὸς διόρ-
θωσιν ἐπαγωγὰς, ἔξει μισθαποδοσίαν τὰ ἐν ἐπαγγελίαις ἀγαθὰ.

Ὁ δὲ φυλάσσων ἑλέγχους, σοφισθῆσεται.

Ὁ φθι τερῶν τὰς δηλοποιού· πάσης κακίας, Θείας ἐντολὰς
τοῦ ὄντος ἀγαθοῦ ἐπιστάμων γενήσεται.

Ὁ· φυλάσσει τὰς ἑαυτοῦ ὁδοὺς, τηρεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν.

Ὁς διὰ Θεῖον φόβον τηρεῖ τὰς κατ' ἀρετὴν πορείας αὐτοῦ,
εἰς τὸ μὴ τοῦ ἀγαθοῦ παρεκτρέπισθαι, ἀκινδυνον ἀπὸ κακίας
τὴν ἰδίαν φυλάσσει ψυχὴν.

Ἀγαπῶν δὲ ζῶν αὐτοῦ, φείσεται στόματος αὐτοῦ.

Ὁ δ' ἀσπαζόμενος τὴν ὡς λογικῶς ἐρέπουσαν αὐτῷ πνευ-
ματικὴν βιοτὴν, πολλὰ μὲν ἐνωτίζεται, ὀλίγα δὲ φθίγγεται· ὥστε
πράττειν μὲν ἅ μεμάθηκεν ἀγαθὰ, μὴ λίγειν δὲ περὶ ὧν μήπω
κατέλαβεν, καὶ τῆς ἀληθείας ἐντιῦθιν διαμαρτάνειν.

Πρὸ συντριβῆς, ἐγγίται ὕβρις.

Προκηεῖται τιμωρίας δὲ ἡ τῇ λόγῳ τιτιμημένη ψυχῇ ἀτιμα-
ποῖς ἁμαρτία, ὡς αἰτία αἰτιατοῦ.

18. Πρὸ δὲ πτώματος κακοφροσύνη.

Αὐτοῦ δὲ τοῦ κατ' ἁμαρτίαν ψυχικοῦ πτώματος, τὸ φρο-
νεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, καὶ μὴ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν.

19. Κρίσων τραύθυμος μετὰ ταπεινώσεως.

Καλλίων ἔστιν ὁ διὰ βίου εὐτέλειαν, ἀναισθητῶς φέρων τὴν
τῶν οἰκείων πονημάτων στίρην.

Ἡ δὲ διαίρειται σκύλα μετὰ ὕβριστῶν.

Παρὰ τὸν ταῦτα τυραννικῶς ἀφαιρούμενον, καὶ τὴν μερίδα
τιζόμενον μετὰ τῶν κατεπαιρομένων τῶν ἀσθενῶν· ὅτι τὸν Θεόν,
ὃ μὲν ἔχει ἐκδικον, ὃ δὲ τιμωρόν.

20. Συνετός ἐν πράγμασιν, εὐρετής ἀγαθῶν.

Ὁ νουνεχὴς καὶ πείραν κικτημένος ἀκριβῆ τῶν πραγμάτων,

Ἐν φωτὶ ζωῆς υἱὸς βασιλείας.

XVI.
15.

Ἐν τῷ φωτὶ ὑπάρχει τῶν ἐντολῶν τοῦ τῆς δικαιοσύνης ἡλίμ, ὁ διὰ τῆς εἰς θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης, υἱὸς κατὰ χάριν αὐτοῦ τοῦ πάντων δεσπόζοντος γενέσθαι καταξιωθείς.

Οἱ δὲ προσδεκτοὶ αὐτῷ, ὡσπερ νῆρος ὄψιμον.

Οἱ δὲ προσδεχόμενοι παρ' αὐτοῦ, ὡς διὰ τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν τῷ φόβῳ τῶν κολάσεων δουλικῶς, ἀπὸ τοῦ προτέρου τῆς κακίας βίου, ἐπὶ γίλει τῆς οἰκίας ζωῆς ἐπιστρέφοντες, καὶ τὰς τῷ φλογμῷ τῶν ἐκουσίων παθῶν, πάσης πνευματικῆς νοτιδος τερηθείσας ψυχὰς καθυγραίνοντες τῇ διὰ κατάνυξιν τῶν θαυρῶν ῥοῇ, ὄψιμον εἰκάσει νέρι καὶ θροσίζοντι τὴν ξηρανθείσαν γῆν τῷ θειοῦ φλογμοῦ καύσαντι.

Νοσσιαὶ σοφίας αἰρετώτεραι χρυσοῦ.

16.

Αἱ τοῦ νοῦς θεωρητικαὶ ἔξεις, ἃς οὗτος δυνάμει σοφίας παγγύνων ἐν πνεύματι, ἐπὶ τε τῇ αἰσθῆσει καὶ τῇ φαντασίᾳ, ἐν ταύταις τὰς περὶ τῶν ὄντων ἀληθεῖς δόξας κατὰ δίκνοισιν οἰά τινας ἀπογενεῖ νοοττοῦς, προτιμώτεραι ὀβρύχει χρυσοῦ, ὡς ἐν πυρὶ ταῖς λογικαῖς βασάνοις δοκιμαζόμεναι, καὶ κατὰ γνώσιν ἀμείωτοι εὐρισκόμεναι.

Νοσσιαὶ δὲ φρονησεως, αἰρετώτεραι ὑπὲρ ἀργύριον.

Αἱ δὲ τοῦ λόγου πρακτικαὶ ἔξεις, ἃς οὗτος δυνάμει φρονησεως ἐπὶ τῇ ἐπιθυμίᾳ καὶ τῷ θυμῷ παγγύνων, ἐν ταύτοις κατ' ἐπιστασίαν τὰς ἀρετὰς, οἷά τινας νοοττοῦς προάγει, ἀργυρίου τελευτοῦς προτιμώτεραι, διὰ βίην καθαρότητα καὶ λαμπρότητα.

Τρίβοι ζωῆς ἐκκλίνουσιν ἀπὸ κακῶν.

17.

Αἱ κατ' ἀρετὴν ἀπὸ εἰσαγωγῆς διὰ προκοπῆς πρὸς τελειότητα ποιεῖται τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ εὐκρεστεῖν θεῷ σπειδοντος, ὡς πάσας κατορθοῦσαι τὰς ἐντολὰς, πᾶσαν κακίαν ἐκφυύουσιν.

Μάκος δὲ βίου, ὅδοι δικαιοσύνης.

Λύται δὲ αἱ κατὰ τοὺς θεῖους νόμους πολιτεῖαι, ζωῆς ποιεῖ-

XVI. Οἶά πέρ τις ζυγὸς πρὸς τὸ πλεῖον τῆς ὀλκῆς ῥέσων, οὕτως ἡ τοῦ δεσπότῃ τῶν ὅλων δικαιοσύνη, τὰ ἀγαθὰ ἡμῶν ἔργα καὶ τὰ πονηρὰ, ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ταλαντεύουσα· καὶ εἰ μὲν τὰ καλὰ ἔργα πλείονα εὐερθεῖ, δικαιούσα· εἰ δὲ τὰ κακὰ, κατακρίνουσα.

Τὰ δὲ ἔργα αὐτοῦ, στάθμη δίκαια.

Αἱ δ' εὐεργεσίαι τούτου, ἐπίσης εἰς πάντας ἐκτείνονται, δουρομένη πᾶσιν ἐν τῇ ἀνάγκῃ τὸ τῆς προαιρέσεως καὶ τοῦ τῆς φύσεως ἁφ' ἑαυτῶν ὥς κακίας καὶ θανάτου μηκέτι ἐνεργουμένων· καὶ ἕκαστος ἀναλόγως ἀπολαμβάνει τοῖς πεπραγμένοις ἐν τῇ αὐτοῦ βιοτῇ.

12. Βδύλυγμα βασιλεῖ ὁ ποιῶν κακά.

Μισητός ἐστι τῷ τοῦ παντός δεσπότῃ, ὅς τὰ παρ' ἐντολῶν αὐτοῦ ἔργα ποιεῖ· διὰ γὰρ τῆς κατὰ νόμους θείου πολιτείας, εὐτρεπίζεται ἡ ψυχὴ εἰς τὸ ἀναπαύειν ὡς τις θρόνος, ἐφ' ἑαυτῇ θεόν, τὴν πάντων αἰτίαν.

Μετὰ γὰρ δικαιοσύνης ἐτοιμάζεται θρόνος ἀρχῆς.

Εὐπρόσδεχτα θεῷ τῷ πάντων βασιλεῖ, ἣ τε ἐπιθυμία, καὶ ὁ θυμὸς ὅταν κατ' ὁρδὴν κρίσιν, ἣ μὲν τὸ ἀγαθὸν φιλεῖ, ὃ δὲ τὸ κακὸν βδελύσσεται.

13. Δικτὰ βασιλεῖ χεῖλη δίκαια.

Ἀσπάζεται δ' οὗτος, τοὺς ὁμολογούντας τὸ ἀληθὲς λόγους, καὶ μὴ ὑποκρινόμενους τὸ ψεῦδος διὰ φόβον ἀνθρώπινον.

14. Θυμὸς βασιλεύς, ἄγγελος θανάτου.

Ἡ κατὰ κρίσιν τοῦ δεσπότου τῶν ὅλων, ἐπαγωγὴ πρὸς διόρθωσιν, τῶν κατὰ τὸ παρὸν θλιβερῶν, ὡς τις ἄγγελος προμηνύει τὴν ἐπὶ τοῖς ἁμετανόητοις κατὰ τὸ μέλλον στέρησιν αὐτοῦ, τῆς οὕτως ζωῆς.

Ἀνὴρ δὲ σοφός, ἐξιλιάσεται αὐτόν.

Γενναίως δ' ὑπομείνας τὰ ἀλγεινὰ, ὁ ἐντιθεὶς ἐν συναισθήσει γινόμενος τῶν οἰκτίων πλημμελημάτων, καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς μελλούσης κολάσεως, καὶ τὸν ἴδιον βίον διορθωσάμενος, τὸν μὲν θυμὸν αὐτοῦ ἀπορρίψει, ἐπισπάσεται δὲ τὴν εὐμένειαν.

Εὐπρόσδεκτα δὲ τὰ τοιαῦτα ἔργα Θεῷ, ὑπὲρ ἀλόγων ζώων **XVI.**
 ὀλοκαυτώματα· ὡς τῆς σαρκὸς νεκροῦντα τὸ φρόνημα, καὶ ταύ-
 την εὐάρεστον αὐτῷ θυσίαν δι' ἑναρέτου πολιτείας ἀποτελοῦντα.

Ὁ ζῆλῶν τὸν κυρίον, εὐρήσει γνῶσιν μετὰ δικαιοσύνης.

Ὁ Θεοῦ ἐπιτυχεῖν ἐπιμένους, τεύζεται τῆς ἐμπράκτου γνῶ-
 σιως τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἐντολῶν.

Οἱ δὲ ὁρθῶς ζητοῦντες αὐτόν, εὐρήσουσιν εἰρήνην.

Οἱ δὲ κατὰ τάξιν εὐθυποροῦντες πρὸς κύριον, καὶ μήτε
 πρὸς τὰ κατ' ἄλλαν τῆς ἀρετῆς πᾶσιν, μήτε πρὸς τὰ κατ'
 ὑπερβολὴν τριπόμενοι, τελειοτάτης ὡς ἐφικτὸν ἀνθρώπων, ἀπα-
 ρτίας ἀξιοῦσθαι.

Πάντα τὰ ἔργα κυρίου μετὰ δικαιοσύνης.

41

Δίκαια πάντα ὅσα ἂν ὁ τῶν ὅλων θεσπότης ποιῇ· καὶ ἀγα-
 θὸς δὲ μὲν δυσπραγεῖ, τιμωρούμενος κατὰ τὸ παρόν, ὥν ὡς
 ἀνθρώπος ἐπλημέλῃσεν· ὅπως κατὰ τὸ μέλλον μόνος τῶν ἀγα-
 θῶν ἔργων λήψεται τὰς ἀντιμισθίας.

Φυλάσσεται δὲ ὁ ἀσεβὴς εἰς ἡμέραν κακῆν.

Τορεῖται δὲ εὐπραγῶν κατὰ τὸ παρόν, ὁ μὴ δι' ἀγαθοερ-
 γίας τιμῶν τὸν Θεόν· μακροθυμοῦντος τούτου ἐπ' αὐτῷ, ἕως
 ἡμέρας ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως, καὶ ἀποδιδόντος αὐτῷ ἀγαθὰ
 νῦν, ἀνδ' ὅτι εἰργάσατό τι καλόν, ἐπειδὴ οἶδε τούτον μὴ διὰ
 τῶν ἐνταῦθα λυκαρῶν διορθωσόμενον.

Μαντεύει ἐπὶ χεῖλσι βασιλέως.

10.

Ἐν τοῖς λόγοις τοῦ παρβασιλείως Θεοῦ, ἡ τῶν μελλόντων
 ἔστι πρόγνωσις· ἀπειλοῦντος μὲν τοῖς ἀμετανόητα ἁμαρτάνου-
 σιν αἰῶνιον κόλασιν· ἐπαγγελλομένου δὲ τοῖς ἀπικραλείπτως ἐρ-
 γαζομένοις τὰς ἁγίας αὐτοῦ ἐντολάς, τὰ ἀτελεύτητα ἀγαθὰ.

Ἐν δὲ κρίσει, οὐ μὴ πλανηθῇ τὸ στόμα αὐτοῦ.

Ἡ δὲ κατὰ τὴν μέλλουσαν κρίσιν ἐπὶ τοῖς δικαίοις καὶ
 τοῖς ἁμαρτωλοῖς δικαιοσύνη τούτου ἀπόφασις, ἀπλανὴς ἐστίν·
 ὡς ἀληθῶς τοὺς μὲν δικαιοῦντος, τοὺς δὲ κατακρίνεντος.

Ῥοπὴ ζυγοῦ, δικαιοσύνη παρὰ κυρίου.

11.

- XV. Ὁ δεισποτικὸς καὶ θεῖος φόβος, τοὺς μὲν πρακτικοὺς παιδεύει ἐκκλίνειν ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιεῖν ἀγαθόν· τοὺς δὲ θεωρητικοὺς σοφίζει ἐκπεύγειν τὴν κατ' αἴσθησιν ἀπάτην, καὶ χωρεῖν πρὸς τὴν κατὰ νοῦν ἐν πνεύματι γνῶσιν τῶν ἐν τοῖς οὐσι λόγων· ἐν οἷς θεὸς αὐτοῖς τοῖς θεωρητικοῖς πάντως ἐμφανισθεῖται, ὁ αἴτιος τῆς ἐν τῇ κτίσει μεγαλειότητος.

C A P. XVI.

- v. 1. Πάντα τὰ ἔργα τοῦ ταπεινοῦ, φανερά παρὰ τῷ θεῷ.

Πᾶσα ἡ ἐνὸς ἄνθρωπου πολιτεία τοῦ ταπεινοφρονος, καὶ κίερεται, μὴ τὴν παρ' ἀνθρώπων δόξαν ζητούντος, ἀλλὰ θεῷ δόξα καθεστῆαι, τῷ ἐπιγινώσκοντι αὐτὸν ἐκ τῆς καλῆς τῶν ἔργων ἀναστροφῆς.

4. Οἱ δὲ ἀσεβεῖς, ἐν ἡμέρᾳ κακῇ ὀλοῦνται.
Οἱ δὲ μὴ ἐξ ἔργων δικαιοσύνης τιμῶντες θεόν, ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς αὐτοῦ καὶ ἀνταποδόσεως, ἀπολοῦνται παραπεμφθέντες εἰς γένναν.

5. Ἀκάθαρτος παρὰ κυρίῳ πᾶς ὑψηλοκάρδιος.
Βίβλος παρὰ τῷ τοῦ παντός δεισπότη, καὶ βίου καθάρτητα ἐπιδείκνυται, ἀλαζῶν ἅπας καὶ ὑπερήφανος· ἀντιτάσσεται (γὰρ θεῷ).

Χεῖρὶ δὲ χεῖρας ἐμβαλὼν ἀδίκως, οὐκ ἀθωωθήσεται.

Ὁ δὲ τῷ καμιάτῳ τῆς οἰκίας χεῖρὸς, τοὺς τῶν ἀλλοτρίων χειρῶν πόνας παρὰ πάντα δίκαιον λόγον προσμίξας, οὐ τεύξεται συγγνώμης παρὰ τοῦ δικαίου τῶν ὅλων κριτοῦ ἐν ἡμέρᾳ ἀνταποδόσεως.

Ἀρχὴ ὁδοῦ ἀγαθῆς, τὸ ποιεῖν δίκαια.

Εἰσαγωγή ἐστὶ τῆς εὐαρίστου θεῷ βιοτῆς, ἡ διὰ τῶν ἀντικειμένων τῇ κακίᾳ ἔργων καθάρσις τῶν παιδῶν· μετ' ἣν ἡ προκοπὴ τε καὶ ἡ τελείωσις.

Δικτὰ δὲ παρὰ θεῷ μᾶλλον ἢ θύειν θυσίαν.

Πόρρω ὁ θεὸς τῶν μὴ δι' ἀγαθοεργίας τιμώντων αὐτὸν, διτ- XV.
σταται, ὡς μὴ κατ' ὁμοίωσιν αὐτοῦ ἐργαζομένων τὸ ἀγαθόν.

Εὐχαίς δι' δικαίων ὑπακούει.

Τὰς δ' ἐντεῦξεις τῶν κατὰ νόμου αὐτοῦ πολιτευομένων προσ-
ίσταται ὡς διὰ μιμήσεως οἰκισυμένων αὐτοῦ.

Κρείσσων ὀλίγη λῆψις μετὰ δικαιοσύνης, ἢ πολλὰ γεννήμα-
τα μετὰ ἀδικίας.

Κρείττων ἐστὶν ἐκ δικαίων πόνων μικρὰ εἰσφορά, εἰς μόναν
ἐπακοῦσαν τὰ ἀναγκαῖα, ἢ μεγάλη ἐξ ἀρπαγῆς πλεονεκτικῶς θη-
σαυριζομένη.

Καρδία ἀνδρὸς λογιζέσθω δίκαια, ἵνα ὑπὸ τοῦ θεοῦ διορ-
θωθῇ τὰ διαβήματα αὐτοῦ.

Ἡ ψυχὴ τοῦ κατὰ τῶν παθῶν ἀνδριζομένου, διανοεῖσθω τὰς
τοῦ θεοῦ ἐντολάς· ὡς ἂν ὑπ' αὐτοῦ κατευθυνθῶσιν ἐν τῇ ἀγα-
θῇ τοῦ τοιοῦτου ἀνθρώπου αἱ πράξεις.

Θεωρῶν ὀφθαλμὸς καλὰ, εὐφραίνει καρδίαν.

30.

Τῆς πρακτικῶς γευσάμενης ψυχῆς τῶν θείων ἐντολῶν, ὁ θεω-
ρῶν τοὺς λόγους αὐτῶν νοερός ὀφθαλμὸς, ἐν τῇ τούτων αὐτο-
ψίᾳ χαρὰς πνευματικῆς ταύτην πληροῖ, γευσάμενην καὶ διασκα-
μένην ὅτι χρηστός ὁ κύριος.

Φάμη δι' ἀγαθῇ, πιαίνει ὁσπία.

Ἡ δ' ἐξ ἀκοῆς μόνως εἰσδύνουσα εἰς ψυχὴν τῶν θείων ἐν-
τολῶν φάμη, ἐν τῇ τούτων ἱστορίᾳ τρέφει τὰς δίκην ὅσων τονω-
τικῶς ταύτης δυνάμεις, διακινῶσα ταύτας πρὸς ἐργασίαν αὐτῶν.

Ὅς ἀποθεῖται παιδείαν, μισεῖ ἑαυτὸν· ὁ δὲ ἡρώων ἐλέγ- 32.
χους, ἀγαπᾷ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν.

Ὁ ἀποπειρόμενος τοὺς πρὸς διόρθωσιν ἐπιληπτικούς λό-
γους, ἐχθρὸς ἑαυτοῦ ἀποδείκνυται, ὡς ἀποστρεφόμενος τὰ συμ-
φέροντα ἑαυτοῦ· ὁ δὲ τούτους παρ' ἑαυτοῦ φυλάσσων, φιλεῖ τὴν
ἑαυτοῦ ψυχὴν, τὴν σωτηρίαν ταύτης ζητῶν.

Φόβος κυρίου, παιδεία καὶ σοφία καὶ ἀρχὴ δόξης ἀποκρι- 33.
θῆσεται αὐτῇ.

XV. Ὁ δὲ τὸ λαμβάνειν εἰς ἀξίτησιν τῆς ἀληθείας ἀποστρεφόμενος, σωτηρίας τυγχάνει παρὰ Θεοῦ.

Ἐλεημοσύναις καὶ πίστεσιν ἀποκαθαίρονται ἁμαρτίαι.

Τοῖς οἰκτιρμοῖς τῶν πινύτων, καὶ ταῖς εἰς τὸν Θεὸν πίστεσιν, ὡς δημιουργὸν καὶ προνοητὴν καὶ κριτὴν, ἐκπλύνονται αἱ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς ἀληθείας διὰ κακίαν καὶ ἄγνοιαν ἀποτυχίαι.

Τῷ δὲ φόβῳ κυρίου, ἐκκλίνει πᾶς ἀπὸ κακοῦ.

Τῷ δ' ἐκ πίστεως Θεῷ καὶ δεσποτικῷ φόβῳ, ἀπὸ τῆς κακίας ἐκφυγεῖσιν ἅπαντες· ὁ πιστεύων γὰρ τῷ κυρίῳ, φοβεῖται τὴν κόλασιν· ὁ δὲ ταύτην φοβούμενος, ἐγκριτεύεται ἀπὸ τῶν παθῶν.

28. Καρδίαι δικαίων μελετῶσι πίστει.

Αἱ τῶν κατὰ τοὺς θείους νόμους πολιτευομένων ψυχαὶ ταῖς πρὸς τὰς δεσποτικὰς ἐντολὰς εὐπειθείαις ἐνασχολοῦνται διαπαντός, ὡς μηδὲ κατὰ διάνοιαν ἁμαρτάνειν βουλόμεναι.

Στόμα δὲ ἀσεβῶν ἀποκρίνεται κακὰ.

Τῶν δὲ μὴ δι' ἀγαθῶν ἔργων τιμώντων Θεόν, καὶ αὐτὸ τὸ φωνητικὸν ὄργανον, ἐκ περισσεύματος τῆς καρδίας, πονηρὰ τοῖς ἐρωτώσιν ἀπολογεῖται· τί γὰρ ἂν χρησίμου φθίγγαιτο ὁ μὴ τι διανοούμενος ἀγαθόν;

Δεκταὶ τὰρὰ κυρίῳ ὁδοὶ ἀνδρῶν δικαίων.

Εὐπαράδεκτοι τῷ κυρίῳ πάντων Θεῷ, αἱ κατὰ γνῶσιν καὶ ἀρετὴν τῶν ἀμίπτως βιούντων πορεύονται· ἐπιτυγχάνοντων αὐτοῦ, οἷα μὲν τέλους τῶν γνωστῶν, ὡς ἀληθείας· οἷα δὲ τέλους τῶν πρακτῶν, ὡς ἀγαθοῦ.

Διὰ δὲ αὐτῶν καὶ οἱ ἐχθροὶ γίνονται.

Διὰ τούτων δὲ, ὡς δυναμένων καὶ ἐτέρους καθαίρειν καὶ τελειοῦν, καὶ αὐτοὶ οἱ διὰ κακίαν καὶ ἄγνοιαν Θεομάχοι, τοῦ μολυσμοῦ τῶν παθῶν καθαρθίνοντες, καὶ τοῦ σκότους τῆς ἀγνοίας ἀπαλλαγίντες, Θεῷ δι' ἀρετῆς καὶ γνώσεως οἰκισθύνονται.

29. Μακρὰν ἀπέχει ὁ Θεὸς ἀπὸ ἀσεβῶν.

Οὐδ' εὖ μὴ εἶπῃ καίριόν τι καὶ καλὸν τῷ κοινῷ. XV.

Ἄλλ' οὐδ' αὐτὸς φθίγγεται τι τῷ καιρῷ πρόσφορον, καὶ τῷ κοινῷ συμφέρον· τὴν οἰκίαν δόξαν ζήτων, καὶ οὐχὶ τὴν τῶν πλείονων ὠφέλειαν.

Ὅδοι ζωῆς, διανοήματα συνειοῦ, ἵνα ἐκκλίνας ἐκ τοῦ ἄδου 24.
σωθῇ.

Τὰς ἀγούσας πρὸς τὴν πνευματικὴν ζωὴν κατ' ἀρετὴν πορείας, ὁ πρὸς τὸ ἀγαθὸν συννειῶν διασκοπεῖ· ὅπως τὸ τῆς κακίας βάρβαρον ἐκφυγῶν, εὖρη σωτηρίαν παρὰ Θεοῦ.

Οἴκους ὑβριστῶν κατασπᾷ κύριος. 25.

Τοὺς ἀνομίαις ἐργάτας ἐν οἷς οἰκοῦσι τὰ τὸν Θεὸν διαβάλλειν ἐπιχειροῦντα τῆς πονηρίας πνεύματα, ὁ τῶν ὅλων δεσπότης διὰ ποικίλων πειρασμῶν καθαιρεῖ· καὶ τῇ ἀρχιεκτενείᾳ τοῦ πνεύματος, ἀνοικοδομεῖ τούτους οἰκητῆρας ἑαυτῷ· οἰκῶν ἐν αὐτοῖς διὰ πίστεως, καὶ ὑπεριπατῶν δι' ἐργασίας τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἐντολῶν.

Ἐσθίρουν ὄριον χήρας.

Ἠθραίωσι δὲ ἐν τῇ χερουούῃ πάσης κακίας ψυχῇ, τὴν ταύτην ὀρίζουσιν εἰς τὸ μὴ πρὸς κακίαν παρεξέρχεται Θεῖαν αὐτοῦ ἐντολὴν, τὴν ἐν τῷ καλῷ ἀτρεψίαν τῇ τοιαύτῃ ψυχῇ ὁρσάμενος.

Βδύλυγμα κυρίου λογισμὸς ἄδικος. 26.

Μιστὸν παρὰ Θεοῦ καὶ τὸ παράλογον ἐνθύμιον, ὡς ρίζα τοῦ κακοῦ πεφυκός.

Ἄγων δὲ ῥήσεις, σεμναί.

Τῶν δὲ καθαρευόντων ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἐνθυμημάτων σεμνὰ καὶ τὰ ῥήματα, οἷά τινες εὐγενεῖς κλάδοι· ἐξ ἀγαθῆς ρίζης, τῆς καθαρευούσης διανοίας, βλάστανοντα.

Ἐξόλλυσιν ἑαυτὸν ὁ ὑερολήπτης. 27.

Ἐξαπόλλυσιν ἑαυτὸν ὁ δῶρα λαμβάνων, καὶ προδιδούς τὴν ἀλήθειαν, Θεοῦ τῆς αὐτοαληθείας ἀποτυγχάνων.

Ὁ δὲ μισῶν δῶρων λήψεις, σώζεται.

- XV.** Ὅσοι ἔργων ἐστρωμέναι ἀκάνθαις.
19. Τῶν μὴ ἐργαζομένων τὸ ἀγαθόν, αἱ διέξοδοι τῆς ζωῆς πε-
 πληρωμένοι εἰσὶ μεριμνῶν καὶ φρουτίζων, πανταχόθεν αὐτοὺς
 δίκην ἀκανθῶν ἀλγεινῶς κατακιντουσῶν.
 Αἱ δὲ τῶν ἀνδρείων, λείαι.
 Αἱ δὲ τῶν γενναίων, καὶ τῷ ἐπιπόνῳ ἐγκατερούλων τῆς
 ἀρετῆς, πασῶν τούτων ἀπὸλλαγμένοι εἰσὶν ὡς εἰδὼ μόνῳ ἀνα-
 δεμένῳ τὴν περὶ αὐτοὺς μέριμναν.
- 20.** Υἱὸς σοφός, εὐφραίνει πατέρα.
 Ὁ ἀπὸ νοῆς τικτόμενος, ἐπιστήμων τοῦ οὕτως καλοῦ λογι-
 σμὸς, τάσσειν ἐπιστημόνως τὴν τοῦ σώματος κίνησιν, καὶ οἰο-
 νεῖ τινι χαλεπῷ τῆς πρὸς ἀτοπίαν φορᾶς ἀναχαιτίζων αὐτὸ, καὶ
 πρὸς τὸ βίλτιον μεταγίρων, χαρὰν πνευματικὴν τῷ νῷ προξενεῖ.
 Υἱὸς δὲ ἄφρων, μυκτηρίζει μετέρα αὐτοῦ.
 Ὁ δ' ἀπὸ αἰσθησεως αὐτοῖς τικτόμενος ἀνεπιστήμων τοῦ οὐ-
 τως καλοῦ λογισμὸς, διαβάλλει τὴν αἰσθησιν, τὴν ψευδὴ καὶ ἁλο-
 γον ταύτης δόξαν ἐξ ἔργων δηλοποιῶν.
- 21.** Ἀνοήτου τρίβοι, ἐνδεεῖς φρενῶν.
 Αἱ ἀδιάκριτοι πράξεις, ἐξηρημέναι εἰσὶ φρονήσεως, ὡς ἀλό-
 γιστοι.
 Ἀνὴρ δὲ φρόνιμος, κατευδύνων πορεύεται.
 Ὁ δὲ πράττων μετὰ λόγῳ, ἀπὸ τοῦ κακοῦ τὸ καλὸν δια-
 κρίνων, καὶ εὐθυπορῶν πρὸς αὐτὸ, μετέρχεται τοῦτο κατ' ἀρετὴν.
- 22.** Ὑπερβιβάζονται λογισμοὺς οἱ μὴ τιμῶντες συνίδρια.
 Οὐ παραδέχονται ἀγαθὰς συμβουλίας, οἱ διὰ τὸ οἶσθαι
 ἀρκεῖν ἑαυτοῖς, καταφρονούντες διασκοπεῖσθαι μεθ' ἑτέρων τὰ
 δέοντα.
 Ἐν δὲ καρδίαις βουλευομένων, μένει βουλὴ.
 Ἐν δὲ ταῖς τῶν ἀγαθῶν συμβούλων ψυχαῖς, ἀγαθὴ παρ-
 εδρεύει τοῖς χρήζουσι συμβουλῇ.
- 23.** Οὐ μὴ ὑπακούσῃ ὁ κακὸς αὐτῷ.
 Ἦς ὁ πρὸς κακίαν βέπων, οὐκ ἐπακούσει, ὡς ἀλαζών.

Οἱ δ' ἀγαθοεργοῦντες, ἀτάραχοι δὲ ὅλου τυγχάνουσιν. XV.

Κρείσσων μικρὰ μερὶς μετὰ φόβου κυρίου. 16.

Καλλίων ἐστὶ βραχεῖα χρημάτων ἀπόμοιρα, μετὰ Διὸς γόβῃ, συγχωροῦντος μὲν τὸ χρεῶδες, τὴν δὲ φιλοχρημάτων ἀναστέλλοντος γνώμην.

Ἡ θησαυροὶ μετὰ ἀφοβίας.

Ἵπὲρ τοὺς πλεονεκτικῇ διαίρεισι, καὶ μὴ συζυγολομένη φόβῳ Διὸς, συναγομένους πολυταλάντους θησαυροὺς, ὕλην τοῦ μηδέποτε σβεννυμένου πυρός.

Κρείσσων ξενισμὸς λαχάνων πρὸς φίλων καὶ χάριν. 17.

Ἔτι τε καλλίων ἐστὶν εὐτελὲς διαίτα, λάχανα μόνον εἰς ἐξίανσιν ξένων παρὰ τινος προτιθέμενα, ὥστε τούτῳ χαρίσασθαι καὶ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ κτήσασθαι.

Ἡ μόσχος ἀπὸ φάνης μετὰ ἐχθρας.

Ἡ μόσχος σκευτός ἀπὸ φάνης μετὰ μίσους τοῦ ὑποκρινομένου πάντως ἀγάπην, πρὸς τὸ βλάβην τινὶ τῷ μισυμένῳ λελαθότως ἐπενεργεῖν.

Ἀνὴρ θυμώδης, παρασκευάζει μάχην. 18.

Ἀνδρῶπιος ὀξείως κινούμενος πρὸς θυμὸν, ὑπανάπτει μάχης ταῖς ψυχαῖς τῶν πολλῶν.

Μακρόθυμος δὲ, καὶ τὴν μέλλουσαν καταπραύνει.

Ὁ δὲ λόγῳ κρατῶν τοῦ θυμοῦ, καὶ ἦν ὁ θυμώδης μέλλει ἐν τούτῳ διεγείρει μάχην, καταστέλλει, τῇ ἰδίᾳ ἀνεξικακίᾳ καὶ τὸν ἐκείνου καταπραύνων θυμόν.

Μακρόθυμος ἀνὴρ, κατασβέσει πῦρ.

Ὁ τοῦ θυμοῦ κατεξυσιάζων, καὶ γενναίως φέρων τὰ παρὰ τινος ἐπαγόμενα λυπερά, τὰς μετ' αὐτοῦ καταπαύσει διενεξίαις μετ' ἐλθόντων τούτου φίλως, καὶ εἰρηνικὰς συμβιβάσεις ἐλθόντων.

Ὁ δὲ ἀσιβής, ἐγείρη μᾶλλον.

Ὁ δὲ διὰ τὸ μὴ τορεῖν τὴν ἐντολὴν τῆς ἀγάπης, Διὸς μὴ τιμῶν, ὑπανάψει μᾶλλον τὰς διαμάχας, φιλονεικῶν ἀκατάπαυστα, καὶ στήσαι ζητῶν τὸ ἐκιντοῦ θίλημα.

XV. εἰσί· καὶ πῶς οὐκ ἐπίσκειται καὶ τοὺς τῶν καρδιῶν ἡμῶν διαλογισμοὺς; φοβησόμεν οὖν ἀπὸ προσώπῳ αὐτοῦ οἱ τὰ πονηρὰ διαλογιζόμενοι, ὡς ἐφορῶντος καὶ ταῦτα.

12. Οὐκ ἀγαπήσει ἀπαιδευτος τοὺς ἐλίγχοντάς αὐτόν.

Οὐκ ἀσπάζεται ὁ ἀμύητος τοῦ καλοῦ τοὺς φανεροποιούντας αὐτῷ τὰ κακῶς διαπραττόμενα παρ' αὐτοῦ.

Μετὰ δὲ σοφῶν οὐχ ὁμιλήσει.

Καὶ μετὰ τῶν διασαφούντων αὐτῷ τὸ καλόν, οὐ συλλαλήσει, ὡς μέτε τὴν τοῦ κακοῦ φυγὴν, μέτε τὴν τοῦ καλοῦ ἐπιτυχίαν ποδῶν.

13. Καρδίας εὐφραινομένης, θάλλει πρόσωπον.

Τοῦ κατὰ τὴν κεικρυμένην διάθεσιν τῆς ψυχῆς, ἢ ἐπὶ τοῖς τῶν προσκαιρῶν ἡδέσιν, ἢ τῇ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἐλπίδι ἀγαλλομένου, φαῖδρά ἢ ὅψις καθέστηκε, τὴν ἔνδον τοῦτου χαρακτηρίζουσα ἀγαλλίαν.

Ἐν δὲ λύπαις οὐσης, σκυθρωπάζει.

Τοῦ δ' αὖθις κατὰ τὸ κρυπτόν, εἴτ' ἐπὶ τοῖς τῶν προσκαιρῶν ἀναιροῖς, εἴτε τῇ φόβῳ τῶν ἀτελευτήτων κολάσεων ἀνωμένην, κατοφίς ὑπάρχει τὸ πρόσωπον· τὴν ἐνδομυχοῦσαν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ λύπην προαγόν· εἰς τὸ ἐμφανές.

14. Καρδία ὀρθῇ ζητεῖ αἵσθησιν.

Ἡ πρὸς τὸ εὐθὺς ὁρώσα ψυχὴ, σπεύδει τὴν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ διάκρισιν κτήσασθαι ἵνα μὴ τοῦ καλοῦ τὸ κακὸν προαιρῇται, καλὸν τοῦτο νομίζουσα.

Στόμα δὲ ἀπαιδευτῶν, ζητεῖ κακά.

Τὰ δὲ ῥήματα τῶν μὴ διδαχθέντων τὸ ἀγαθόν, πρὸς ἐρίδας καὶ μάχας ἐπιτίγεται.

15. Πάντα τὸν χρόνον οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν κακῶν προσδίδονται κακά.

Παρὰ πᾶσαν γὰρ ζωὴν, τὰ ὁμματα τῶν τὰ παράλογα διαπραττομένων, τιμωρίαν ἀνάλογον ταῖς τοιαύταις ἐκδίδονται πράξεσιν διὰ παντός θορυβοῦμενα.

Οἱ δὲ ἀγαθοὶ ἡσυχάζουσι διαπαντός.

Ἀποστρίφεται ὁ τῶν ὅλων δισπότης τὰ προσαγόμενα αὐ- XV.
τῷ θῶρα παρὰ τῶν μὴ πρότερον διαλλαττομένων τοῖς ἀδελφοῖς
καὶ διὰ τῆς εἰς αὐτοὺς ἀγάπης, ἥ τις ἐστὶ πλήρωμα νόμου καὶ
προφητῶν, τὸ σίβας ἀπονιμόντων αὐτῷ.

Εὐχαὶ δὲ κατευσυνόντων, δεκταὶ παρ' αὐτῷ.

Προσδέχεται δὲ τὰς ἐντεύξεις τῶν κατὰ τὰς θείας αὐτοῦ ἐν-
τολὰς κατευσυνόντων τὴν ἑαυτῶν βιοτήν.

Βδύλυγμα κυρίῳ, ὁδοὶ ἀσεβῶς.

9.

Μισητὰ εἰσι τῷ τοῦ παντός δισπότῃ, ὡς παρ' ἐντολῇ τοῦ-
του ὑπάρχοντα, τὰ κατὰ βίον ἐπιτεδύματα τοῦ μὴ δι' ἀγα-
θῶν ἔργων τιμῶντος αὐτόν.

Διώκοντας δὲ δικαιοσύνην, ἀγαπᾷ.

Τοὺς δὲ πρὸς τὸν Θεοφιλῆ βίον σπεύδοντας, ὡς κατ' ἐν-
τολὴν αὐτοῦ πολιτευομένους, ἀσπάζεταιται.

Παιδεία ἀνάκου, γνωρίζεται ὑπὸ τῶν παρόντων.

10.

Ἡ τοῦ ἀπλουσίρου καὶ κακίας ἀπῆλλαγμίνε νουθεσία, ἀνυ-
πώστολος οὖσα καὶ φοβερά, κατάλαμβάνεται καὶ παρὰ τῶν ὡς
ἐν παρόδῳ ταύτης ἀφρομένων.

Οἱ δὲ μισοῦντες ἑλέγχους, τελευτῶσιν αἰσχροῦς.

Οἱ δὲ τοὺς ἐντεῦθεν φανεροὺς τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων ἑλέγ-
χους ἀποστρίφόμενοι, τῇ αἰσχίστῃ αὐτῶν κακίᾳ ἐναποθνήσκου-
σιν, μένοντες διὰ παντός ἀδιέρθωτοι.

Ἄδης καὶ ἀπώλεια, φανερά παρὰ κυρίῳ· πῶς οὐχὶ καὶ αἱ 11.
καρδίαι τῶν ἀνθρώπων;

Καὶ πάντα τὰ ἡμῖν ἀγνωσόμενα, οἶον ὁ ἀφανὴς τόπος ἐν
ᾧ μετὰ διάζευξιν τὴν ἀπὸ τῶν σωμάτων διάγουσιν αἱ ψυχαὶ
πρὸ τῆς ἀναστάσεως (1), καὶ αὐτὴ ἡ ἀπὸ θεοῦ ἐκπτώσις ἣν οἱ
ἁμαρτωλοὶ κατακρίνονται, γνώριμα παρὰ τῷ τῶν ὅλων δισπότῃ

(1) Procopii aetate nondum erat firme ab ecclesiae iudicio
definita sententia de animabus etiam ante corporum resurrectionem
pro merito vel puniendis vel praemio adficiendis.

XV. ἀμαρτάνειν, τῶν τοῦ παναγίου πνεύματος πλησθήσεται χαρισμάτων, δοχείον χροματίσας αὐτοῦ διὰ νοῆς καθαρότητι.

5. Ἄφρων μυκτηρίζει παιδείαν πατρός.

Ὁ ἀνόητος ἐμπαιζει τῇ τοῦ οἰκείου διδασκάλου νοῦθεσίᾳ.

Ὁ δὲ φυλάσσω ἐντολὰς, πανευργότερος.

Ὁ δὲ ἡ τοῦτο, ὡς φρόνιμος ποιῶν παραγγέλματα, προσθήκεν φρονήσεως δέχεται, εἰς τὸ ἀγαθὸν ὁσημέραι ἐπιδιδούς.

6. Ἐν πλεοναζούσῃ δικαιοσύνῃ, ἰσχὺς πολλή.

Ἐν τῇ τοῦ πνευματικοῦ νόμῳ δικαιοσύνῃ, τῇ ὑπερβαλλούσῃ τὴν τοῦ φυσικοῦ τε καὶ τοῦ γραπτοῦ, τοσαύτη παρὰ τῆς θείας χάριτος τῇ ταύτης ἀξιοθύνῃ δύναμις, ὥστε μὴ μόνον τὰ παρὰ φύσιν πάθη, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν φύσιν νικᾷ.

Οἱ δὲ ἀσεβεῖς, ὁλοῦνται ἐκ γῆς ὁλοῦνται.

Οἱ δὲ μὴ δι' ἀγαθοεργίας τιμῶντες θεόν, ἐξολοθρευθήσονται τῷ θανάτῳ ἐκ τῆς γῆς, μετὰ τῆς περὶ τὰ γήινα σχέσεως καθ' ἣν αἱ τούτων ψυχαί, περὶ τὰ φθαρτὰ παγλωδεῖσαι, πρὸς τὰ ἀφθαρτα μεταφυτευθῆναι οὐ βούλονται.

Οἰκοῖς δικαίων, ἰσχὺς πολλή.

Ἐν τοῖς τῶν τὰς θείας ἐντολὰς ἐργαζομένων σώμασιν, οἷς οὗτοι οἶά τιτιν οἰκοῖς, μέχρι θανάτου παραμένουσι, πολλὴ παρὰ τῆς θείας χάριτος δύναμις ὥστε τὰ ἐν αὐτοῖς ἐμφωλεύοντα πάθη, κατὰ πρᾶξιν ἀπενεκροῦν, καὶ τὰς ἀρετὰς ὑριστᾷν.

Καρποὶ δὲ ἀσεβῶν ἀπολοῦνται.

Τὰ δὲ ἔργα τῶν μὴ δι' ἐναρέτη βίου τιμώντων θεόν, χωρῆσουσιν εἰς οὐδὲν, ὡς περὶ τὰ φθαρτὰ μόνα καταγινόμενα.

7. Χεῖλη δὲ σοφῶν διδίδται αἰσθήσει.

Οἱ λόγοι τῶν σοφῶν, διεισδύονται τῇ διακρίσει ὅπου θεῖ, καὶ ὅτε καὶ ὡς θεῖ προφειρόμενοι.

Καρδιά δὲ ἀφρόνων, οὐκ ἀσφαλής.

Ἡ ψυχὴ δὲ τῶν ἀνοήτων, οὐ σιφύλακται ἐν θεῖῳ φόβῳ, ἀπὸ τῶν παραλόγων ἐνθυμημάτων.

8. Θυσίαι ἀσεβῶν, βδέλυγμα κυρίου.

C A P. XV.

Ὁργὴ ἀπόλλυσι καὶ φρονίμους.

V. I.

Εἰς θυμὸν ἀρχὴν ἔχοντα πρὸς ἐνέργειαν, ὃ ἐστὶν ὀργή, κινηθέντες καὶ νουνεχεῖς, κινδύνῳ ψυχικῷ τε ἅμα πολλάκις, καὶ σωματικῷ περιπίπτουσιν· ἵαν δὲ οὗτοι οὕτω, πόσῳ γε μᾶλλον ἄφρονες;

Ἀποκρίσις δὲ ὑποκρίπτουσα ἀποστέριπει θυμὸν.

Ἀπολογία δὲ ὑποκλινομένη, καὶ μὴ ἀντιπύπτουσα, θυμὸν καταμαλάσσει καὶ ἡμεροῖ.

Λόγος δὲ σκληρὸς, ἐγείρει ὀργάς.

Ῥῆμα δὲ τραχὺ, πλῆττον, εἰς ὀργὰς ὑπανάπτει θυμὸν.

Γλῶσσα σοφῶν, καλὰ ἐπίστανται.

2.

Οἱ σοφοὶ ἀγαθὰ οἶδασι φθίγγεσθαι καὶ οἰκωφελεῖν τοὺς ἀκούοντας.

Στόμα δὲ ἀφρόνων ἀναγγέλλει κακά.

Οἱ δὲ ἀνόητοι, τὰ ἐναντία λαλοῦσιν, ἐκ περισσεύματος τῆς καρδίας, καὶ τοὺς τούτων ἀκρωμένους βλέπτουσιν.

Ἐν παντὶ τόπῳ ὀφθαλμοὶ κυρίου σκοπεῖουσιν ἀγαθοὺς τε 3. καὶ κακοὺς.

Ἐν πάσῃ τῇ γῇ ὁ τῶν ὅλων θεσπότης ἐπισκοπεῖ τοὺς τε τῶν παναγάδων αὐτοῦ ἐντολῶν πληρωτάς, καὶ τοὺς τάναντία τούτων ἐργαζομένους· καὶ οὐδεὶς τὸν παντίφορον αὐτοῦ λήληθεν ὀφθαλμόν· διὸ φριττίτωσαν μὲν ἁμαρτάνοντες, εὐέλπιδες δ' ἤτωσαν ἀγαθοεργοῦντες.

Ἰασις γλώσσης, δένδρον ζωῆς.

4.

Γλῶσσα ἡ ἀπὸ τοῦ ἁμαρτάνειν ἐν λόγοις, θεραπευθεῖσα, τὴν ζωογόνον διδασκαλίαν τοῦ πνεύματος, ταῖς τῶν μαθητευομένων νενεκρωμέναις τῇ ἀγνοίᾳ ψυχαῖς, ὡσπέρ τι δένδρον καρποφορεῖ.

Ὁ δὲ συντηρῶν αὐτὴν, πλησθεῖσθαι πνεύματος.

Αὐτός δὲ ὁ φυλάττων σὺν τῇ διανοίᾳ τὴν γλῶτταν τοῦ μὴ

XIV. καὶ οὐκ ἄλλοιτοίς ἐργοῖς καὶ κατορθώμασιν· ἐξ ἰδίων γὰρ ποιημάτων τιμῶν τὸν κύριον ἀπαιτούμεθα.

33. Ἐν καρδίᾳ ἀγαθῇ, ἀναπαύεται σοφία.

Ἐν ψυχῇ πεκτημένη τὴν εἰς θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπην, ἡ τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων πραγμάτων ἐπιστήμη ἐπαναπαύεται· ταύτῃ πειθαρχοῦσα ἐν ᾗπασι, καὶ μηδ' ὀπωσοῦν ἀντικειμένη· ἀγαπᾷ γὰρ θεόν, τὸ πανάγαθον αὐτοῦ ἐπιγινώσκουσα, καὶ τὸ παντοδύναμον· καὶ ἀγαπᾷ ἀνθρώπους, τὸ συγγενὲς εἶδους, καὶ τὴν ἀνθρωπίνην μὴ ἀγνοοῦσα ἀσθένειαν· καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τοὺς ὁμοφυεῖς ἀνελικύκως διακειμένη καὶ συμπαθῶς.

Ἐν δὲ καρδίᾳ ἀφρόνων οὐ διαγινώσκειται.

Ἐν δὲ τῇ τῶν ἀλόγως πολιτευομένων ψυχῇ, καὶ ἡ τοιαύτη ἐπιστήμη δυνάμει ἐστίν, ἀλλ' οὖν ἀγνοεῖται, ἐπεὶ μὴ προβέβηκαν εἰς ἐνέργειαν· φανέρωσις γάρ ἐστι τῆς δυνάμεως ἡ ἐνέργεια· ὥσπερ τῆς οὐσίας ἡ δύναμις.

34. Δικαιοσύνη ὑψοῖ ἔθνος.

Ἡ κατὰ Χριστὸν δικαιοσύνη, δοξάζει τὸ πιστεύσαν εἰς αὐτὸν ἅγιον ἔθνος· ἐν γὰρ παντὶ ἔθνῳ, ὁ ἐργαζόμενος τὸ ἅγαθόν, δικτὸς αὐτῷ ἐστίν.

Ἐλασσοῦσι δὲ φυλάς ἡμαρτίαι.

ὑποβιβάζουσι δὲ τὰς ἱσραηλιτικὰς φυλάς αἱ παρανομίαι ἃς εἰργάσαντο εἰς Χριστόν.

35. Δικτὸς βασιλεῖ, ὑπερήτης νοήμων.

Εὐαπόδκτος τῷ παμβασιλεῖ καὶ τῶν ὅλων θεῷ, ὁ εἰδὼς αὐτοῦ τὸ θέλημα, καὶ ποιῶν.

Τῇ δὲ ἐκυτοῦ εὐστροφίᾳ ἀφαιρεῖται ἀτιμία.

Οὗτος δὲ, καὶ ἐκ συναρπαγῆς ἀτιμον διαπράττεται, τῇ ταχείᾳ ἐπιστροφῇ διορθοῦται αὐτό, καὶ τῆς ἁγίας ἐκυτὸν ἀπαλλάττει.

ἀλγεινὰ, μετὰ περισπείφους ποιῶν καὶ λέγων ἃ δεῖ, περιφανὲς XIV.
κίετται φρόνημα.

Ὁ δὲ ὀλιγόψυχος, ἰσχυρῶς ἄφρων.

Ὁ δὲ διὰ μικροψυχίαν ταχίως ἐκπερόμενος εἰς θυμὸν, ἃ
μὴ δεῖ ποιῶν τε καὶ λέγων, ἄφρων ἐστίν.

Πραύθυμος ἀνὴρ, καρδίας ἱατρός.

30.

Ὁ μὴ ἐκταρασσόμενος τῷ θυμῷ ἐν οἷς τις ἐκφέρεται κατ'
αὐτοῦ, ἀλλὰ γενναίως φέρων τὰ παρ' αὐτοῦ αὐτῷ ἐπιερχόμε-
να, καὶ παρὰ αὐτὸν μετερχόμενος, διὰ τῆς ἰδίας ἀνιξικα-
ρίας, τὴν τεταραγμένην ἐκείνου θεραπεύει ψυχὴν.

Σὴς δὲ ὁστίων, καρδία αἰσθητικὴ.

Ὅσπερ δὲ τις σκώληξ διαβιβρώσκει ὅσῳ, οὕτω καρδία ἡ
ἰστοίμως κατ' αἰσθησιν, τοῖς μὲν ἡδέσι διαχειρομένη, τοῖς δ' ἄλ-
γεινοῖς ἐκταραττομένη, τὰς τρυφεράς τῆς ψυχῆς δυνάμεις, εἰς
τὰ παρὰ φύσιν πάθη καταναλίσκει.

Ὁ συκοφαντῶν πίνηλα, παρεξύνει τὸν ποιήσαντα αὐτόν. 31.

Ὁ τῷ αἰεὶ ἰνδεεῖ, ὡς ἀπροστατεύτῃ προσάπτων τὰ ἑαυτοῦ
αἰτιάματα, τὸν πλῆσταν αὐτοῦ παροργίζει θεόν.

Ὁ δὲ τιμῶν αὐτὸν, ἔλπει πτωχόν.

Ὁ δ' ἐν ἀγαθοεργίαις τὸν ἐν οὐρανοῖς πατέρα τιμῶν, οἰ-
κτεῖρι τὸν ἀπὸ πλούτου πεινῶντα, καὶ ὡς δυνατόν αὐτῷ βοηθεῖ.

Ἐν κακίᾳ αὐτοῦ, ἀπολείπει ἀτιθείας.

32.

Ἐν τῇ ἰδίᾳ κακίᾳ, καὶ μὴ τῇ τῶν πατέρων ἢ τέκνων, ἀπο-
λείπεται ὁ μὴ δὲ ἀγαθῶν ἔργων τιμῶν τὸν θεόν· ἀποδίδωσι γὰρ
λόγον ὁ μὴ τῶν τέκνων καὶ τῶν ὑπὸ χεῖρα ποιησάμενος ἐπιμέ-
λειαν, οὐχ ὅτι οὗτοι κακοὶ ἐγένοντο, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς τῆς σω-
τηρίας τούτων ἡμέλησε· πάλιν δ' οὗτοι κατακρίνονται, οὐ διὰ
τὴν τῶν πατέρων καὶ δισποτῶν ἀμέλειαν, ἀλλ' ὅτι αὐτοὶ κακοὶ
γενόμενοι.

Ὁ δὲ πεπειθὴς ἐπὶ κυρίῳ, τῇ ἑαυτοῦ ὀσιότητι δίκαιος.

Ὁ δ' ἐπὶ τὸν τοῦ παντός δισπότην πάσας ἀναθέμενος τὰς
ἐλπίδας, ὑπάρχει δίκαιος, τῇ ἑαυτοῦ πρὸς κυρίον τιμιότητι,

XIV. Ἐξελίεται ψυχὰς ἀπὸ ἁμαρτιῶν, ὁ τὸν τῆς ἀλαθείας λόγον διδάσκων, καὶ τοῦτον ἐξ ἔργων πιστεύουσιν.

Ἐκκαίει δὲ ψευδῆ θόλιος.

Ἐπαυάπτει δὲ τὴν τῶν παθῶν ἀπατηλὴν χάμινον, ὁ προσχήματι τοῦ καλοῦ προσιδίμενος τὸ ἐναντίον, καὶ τοὺς ἀγέλεστέρους αὐτῶν ἐξαπατῶν τῶν ἀνθρώπων.

26. Ἐν φόβῳ κυρίου, ἔλπις ἰσχύος.

Ἐν τοῖς διὰ πίστει τῷ φόβῳ κυρίου ἐκκλίνουσιν ἀπὸ κακοῦ, ἔλπις ὑφίσταται ἰσχύος, τῆς τῶν θείων ποιητικῆς ἐντολῶν· μετὰ γὰρ τὸ ἐκκλίνειν τούτους ἀπὸ κακοῦ, οἷα θούλους, τῷ τῶν κολάσεων φόβῳ, ποιεῖν ἔστιν ἀγαθόν ὡς μισθίους, τῇ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἐλπίδι.

Τοῖς δὲ τίκτουσιν αὐτοῦ κατὰλείψει ἔρισμα εἰρήνης.

Τοῖς δὲ ἐξισωμένοις δι' ἀγάπης τῆς τοῦ κυρίου υἱοθεσίης, αὐτὸς ἐπαρήσει ὁ κύριος τὴν ἀτρεψίαν, ἀπαθείας ἰδραῖωμα.

27. Φόβος κυρίου πηγὴ ζωῆς· ποιεῖ δὲ ἐκκλίνειν ἐκ παγίδος θανάτου.

Ὁ θείος φόβος, τῶν ζωογόνων τῆς νενεκρωμένης τῇ ἁμαρτίᾳ ψυχῆς ἐπὶ χαρισμάτων τοῦ πνεύματος ὑπάρχει ἀρχὴ ὧν τέλος ἡ σοφία ἐστίν· ὡς τελειωτικὴ· οὗτος δὲ ὁ φόβος παρασκευάζει ἐκφεύγειν ἀπὸ ἁμαρτίας, ἢ βροχὸς τυγχάνει ψυχῆς εἰς ἀπώλειαν.

28. Ἐν πολλῇ ἔθνη, δόξα βασιλείας.

Ἐν τῇ πλήθει τῶν ἐθνῶν, ἡ δόξα τοῦ παμβασιλείως θεοῦ, προσελθόντων αὐτῷ, καὶ τοῦτον ἀνακηρυττόντων θείῳ ἀληθινόν διὰ πίστει.

Ἐν δὲ ἐκλείψει λαοῦ, συντριβὴ θυνάστου.

Ἐν δὲ τῷ οὕτω ζημιωθῆναι τὸν τύραννον τῶν ἡμετέρων ψυχῶν καὶ πολέμιον, τὸ τοιοῦτον πλῆθος ὃ δι' εἰδωλολατρίας ἐκθήσατο, ἡ δόξα αὐτοῦ εἰς χροὺν κατασκηνώσει.

29. Μακρόθυμος ἀνὴρ, πολὺς ἐν φρονήσει.

Ὁ κατὰ λόγον κρατῶν τοῦ θυμοῦ, καὶ γενναίως φέρων τὰ

Ἀπατόμενοι τοῖς προσκλήροις οἱ μὴ κατὰ νόμους θείων πο- XIV.
 λιτευόμενοι, τὰ ἔργα διαπράττονται τῆς ἀνομίας.

Ἐλεον δὲ καὶ ἀλήθειαν τιτλαίνουσιν ἁγαθοί.

Τὸν δὲ πρὸς τοὺς ὁμοφύεις ἔλεον καὶ τὴν ἐπιστήμην τῆς
 ἀληθείας, ἥ τίλος ἐστὶ τῶν γνωστῶν, κατασκευάζουσι διὰ πα-
 σῶν τῶν ὁρεκτικῶν τε καὶ τῶν θεωρητικῶν δυνάμεων, οἱ τὰ παν-
 ἁγαθα τοῦ Θεοῦ τηροῦντες θελήματα.

Οὐκ ἐπίστανται ἔλεον καὶ πίστιν τίκτοντες κακῶν.

Οὐ γινώσκουσι τὸ πρὸς τοὺς δεομένους ἔλεος, καὶ τὴν πρὸς
 Θεὸν πίστιν, οἱ τὰ παράνομα ἐργαζόμενοι· εἰ γὰρ ἐτύγχανον
 ἐλεήμονες, οὐκ ἂν ἤρπαζον ἀρετῶς τὰ ἀλλότρια.

Ἐλεημοσύναι δὲ καὶ πίστει, παρὰ τίκτουσιν ἁγαθῶν.

Καὶ εἰ πίστιν πρὸς Θεὸν βεβαίαν ἐπέκτητο, οὐκ ἂν τῶν ἐν-
 τολῶν αὐτοῦ κατεγρόνυν· οἱ δ' οἰκτιρμοὶ τῶν πινήτων, καὶ αἱ
 πρὸς Θεὸν πίστει, εἰσι παρὰ τοῖς ἐργαζομένοις τὰ ἁγαθὰ· ἐξ
 ἔργων δεικνύουσι τὰς κεκρυμμένας πρὸς Θεὸν καὶ ἀνθρώπους ψυ-
 χικὰς διαθέσεις αὐτῶν.

Ἐν παντὶ μεριμνῶντι, ἐνιστε περισσόν.

23.

Τῷ μεμεριμνημένῳ ζητοῦντι ἐν παντὶ πράγματι τὸ ὄντως
 καλόν, ἐν ὑπάρχει, ὃ πᾶν ἀσυγκρίτως ὑπέρκειται, ὁ μόνος πάν-
 των αἷσιος, καὶ ὑπὲρ πάντα Θεός.

Ὁ δὲ ἡδὺς καὶ ἀνάγχιλος ἐν ἐνδείᾳ ἔσται.

Ὁ δὲ ἡδυπαθής, καὶ μὴ πονῶν περὶ τὸ ὄντως καλόν, ἐπι-
 ρεμένος ἔσται τούτου.

Στέφανος σοφῶν, πλοῦτος αὐτῶν.

24.

Τοῖς μετὰ λόγου πλουτοῦσι τὰς ἀρετὰς, ἀμαράντινος αὐ-
 ται δόξης γίνονται στέφανος.

Ἡ δὲ διατρίβη ἀρρόνων, κακὴ.

Ὁ δ' ἐν τοῖς ματαίοις τῶν ἀνοήτων περισπασμός, κακός·
 ὡς τῆς αἰωνίου κολάσεως πρόξενος.

Ῥύσεται ψυχὰς ἐκ κακῶν μάρτυς πιστός.

25.

- XIV. Ἐπιμυρίσονται οἱ ἄνθρωποι τὴν κακίαν· ὥς διὰ τὰ τῇ αἰσθήσει τερπνὰ, μισοῦντες ἀλλήλους, καὶ ὑπ' ἀλλήλων μισοῦμενοι. Οἱ δὲ πανούργοι, κρατήσουσιν αἰσθήσεως. Οἱ δὲ ῥόνημοι κατὰ λόγον τὴν αἰσθησιν ὑποτάξουσιν καὶ τὸ συγγενὲς καὶ ὁμόφυλον ἀγαπήσουσιν.
19. Ὅλισθήσουσι κακοὶ ἐναντὶ ἀγαθῶν. Προσεκρούουσιν οἱ ὀξίως εἰς κακίαν τρέχοντες, κατέναντι τῶν μὴ νικωμένων ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νικούντων ἐν τῇ ἀγαθῇ τὸ κακὸν τὴν τούτων ἀρετὴν αἰδισθίνοντας. Καὶ ἀσιβεῖς θεραπεύουσι θύρας δικαίων. Καὶ οἱ μὴ δι' ἀγαθοεργίας τιμώντες θεόν, πύλαις θαλεῦσι τῶν πολιτευομένων ἀμέμπτως· παρὶδρύνοντες ἐν αὐταῖς, καὶ τούτους ἐκλιπαροῦντες, ὥς ἂν αὐτοῖς τὸ θεῖον ἐξιλιώσωνται.
20. Φίλοι μισήσουσι φίλους πτωχοὺς. Οἱ διὰ χρήματα ἀγαπῶντες τινὰς, ἀποστρέφονται τούτους, ἐκπιπτωκότας αὐτῶν. Φίλοι δὲ πλουσίων πολλοί. Οἷς δὲ παραμένει ὁ πλοῦτος, τούτους ἀγαπᾷ διὰ τὰ χρεῖωθῃ πολλοί. Ἡ καὶ ἄλλως· οἱ διὰ παθῶν θεραπεύοντες τὰ τῆς ἀνθρώπου δόξης καὶ τοῦ πνευματικοῦ πλούτου ἐκπιπτωκότα τῆς πονηρίας πνεύματα, ἀποστρέφονται ταῦτα· συγχωρήσει θεοῦ ὑπ' αὐτῶν τιμωρούμενοι, πρὸς ἑκτισιν τῶν ἡμαρτημένων αὐτοῖς· ἀγαπᾷ δὲ τοὺς ἁγίους ἀγγέλους, οἷς ἡ δόξα καὶ ὁ πλοῦτος παραμένει τῆς χάριτος οὐ βραχύς· παρ' αὐτῶν βοηθούμενοι, καὶ πρὸς θεὸν ἐπιστρέφοντες.
21. Ὁ ἀτιμάζων πένητα, ἁμαρτάνει. Ὁ καὶ ἐνός καταφρονῶν τῶν συζώντων ἐνδεία, ἀποτυγχάνει τοῦ καλοῦ παροργίζων θεόν. Ὁ ἱλιῶν πτωχοὺς, μακαριστός. Ὁ δὲ πάντας οἰκτεῖρων τοὺς τοῦ πλούτου ἀποπισέντας, εὐαπόδεικτος ὑπάρχει θεῷ.
22. Πλανώμενοι ἄδικοι, τεκταίνουσι κακά.

Τελευταία δὲ χαρὰ, εἰς πένθος ἔρχεται.

XIV.

Ἦ δὲ τοιαύτη χαρὰ τίλλει περιγεγραμμένη ὑπάρχουσα, εἰς θρήνον καταντᾷ διὰ τὴν ἐντεύθειν ἀπάτην· χαρὰς γὰρ ἐπικέρου τέλος, λύπη.

Τῶν ἑαυτοῦ ὁδῶν πλησθῆσθαι θρασυκάρδιος.

14.

Τῶν εἰς ἀπώλειαν φερόντων ἀλογίστων ἐπιχειρημάτων αὐτοῦ, πληρωθήσεται ὁ δὲ ὀρεῖν ἀντιλυπήσεως τῷ περὶ καρδίας ὑπερβίων αἵματι, κἀντεύθειν ὧν θρασυκάρδιος.

Ἀπὸ δὲ τῶν διανοημάτων αὐτοῦ, ἀνὴρ ἀγαθός.

Ἀπὸ δὲ τῶν κατὰ λόγον περισκέψεων αὐτοῦ, ἐμφορηθήσεται, ἀγθοεργίων πάντως, ὁ γενναίως ἐξέμινος κατὰ τῶν παθῶν.

● Ἀκαχοῦ πιστεύει παντὶ λόγῳ.

15.

Ὅ τὰ ὀρώντα εἰς βλάβην αὐτοῦ, ὡς ἀνόητος, μὴ εἰδὼς διακρίνειν, πᾶσιν ἀπλῶς πείθεται οἷς τισιν ἐπιτρέπει αὐτὸν, ἢ ἂν ὑπ' αὐτῶν εἰς κίνδυνον συναλαμβάνεται.

Πανοῦργος δὲ ἔρχεται εἰς μετάνοιαν.

Ὅ δὲ φρόνιμος, κἄν τι τοιοῦτον ἐκ συναρπαγῆς παραδείχεται, ἀποπέμπεται αὐτὸ ἐπιστάμενος κρίνειν τὰ εἴτ' εἰς βλάβην αὐτοῦ ὄντα, εἴτ' εἰς ὠφέλειαν.

Σοφὸς φοβηθεὶς, ἐξέλκινεν ἀπὸ κακοῦ.

16.

Ὅ τὴν οἰκίαν ἐπιγινώσκων ἀσθένειαν, πτοηθεὶς, ἀπὸ ἀνθρώπῳ διέζευκται παρανόμῳ, τὴν ἐξ αὐτοῦ φυλαττόμενος βλάβην.

Ὅ δὲ ἄφρων ἑαυτῷ πεποιθὼς, μίγνυται ἀνόμῳ.

Ὅ δὲ ἀνόητος, οὐκ ἐπὶ θεῶν παρῶν ἀλλ' ἐφ' ἑαυτῷ, τῷ τοῦ θεοῦ νόμῳ ἀξιοῦντι νόμους, ἐπικινδύνως συναναστρέφεται.

Ὁξύθυμος πρᾶσσει μετὰ ἀβουλίας.

17.

Ὅ ταχέως κινούμενος εἰς θυμὸν, πράττει ἀπερισκέπτως τὰ κολάστως ἄξια.

Ἀνὴρ δὲ φρόνιμος, πολλὰ ὑποφέρει.

Ὅ δ' ἀνδρείος καὶ νυνεχὴς, λογιζόμενος τὸ πρακτικόν, πλείστα τῶν ἀβουλήτων ὑπομένει γενναίως.

Μεριοῦνται ἄφρονες κακίαν.

18.

XIV. Καρδία ἀνδρὸς αἰσθητικὴ, λυπηρὰ ψυχὴ αὐτοῦ.

10. Ἀνθρώπου καρδία, ἐπὶ μὲν τοῖς κατ' αἰσθησιν ἡδέσι διά-
χυσιν τοῦ περὶ αὐτὴν πνεύματος ποιημένη, καὶ τὴν ἄλογον ἐπι-
θυμίαν ὑφιστάσκει, ἐπὶ δὲ τοῖς κατ' αἰσθησιν ἀλγεῖνοις, ζῆσιν
τοῦ περὶ αὐτὴν αἵματος αὐδῆς ποιουμένη, καὶ τὸν ὅμοιον θυ-
μὸν ὑφιστάσκει, λυπεῖν εἰσάγει τοῦ τοιοῦτου ἀνδρός τὴν ψυχὴν,
τῇ τοῦ συνειδότες ἐλίγχει, ἐφ' οἷς ἐντεῦθεν παντοίοις ἀλίσκει-
ται πάθεισιν.

Ὅταν δ' εὐφραίνηται, οὐκ ἐπιμίγνυται ὕβρεισιν.

Ὅτε δὲ ἡ ψυχὴ πνευματικὴν κίετται εὐφροσύνην, ἀπελ-
λαγμένη τῆς τῶν παθῶν ἀτιμίας ἐστίν.

11. Οἰκίαι ἀσειβδῶν ἀρανισθῆσονται.

Τὰ σώματα τῶν μὴ δι' ἀγαθοεργίας τιμώντων θεῶν, καὶ ὁ
κόσμος· οὗτος ἐν ᾧ δι' αὐτῶν τὸ πολίτευμα ἔχουσιν· περὶ ᾧ οὐχ
ὡς παροδικὰ, ἀλλ' ὡς αἰώνια κατοικητήρια οὗτοι διάκεινται,
τῇ φθορᾷ παραδοθήσονται· σὺν τούτοις δ' οἱ τοιοῦτοι πάντως
καὶ τὰς αἰωνίους μενάς ἀπολέουσιν.

Σηκῆναι δὲ κατὰ φθούρων στάσονται.

Στήσονται δὲ τὸ σαρκίον τι καὶ ὁ κόσμος, τοῖς ὡς τινας
παροδικὰς σκηνὰς ταῦτα λογιζομένοις· εἰδόσιν ὅτι τὰ φαινόμενα
πάντα, στάσιν τὴν ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ ἔχουσι κίνησιν· καὶ
μήτ' ἐπὶ τῇ γενέσει τούτων εὐφραينوμένοις (μήτ' ἐπὶ τῇ φθορᾷ
λυπημένοις) κἀντεῦθεν ῥάσιμα τὰ ἄεστα ἐν ἑαυτοῖς ἀποδεικνύουσιν.

12. Ἐστὶν ὁδός, ἣ δοκεῖ ὁρθὴ εἶναι παρ' ἀνθρώποις.

Ὁ σαρκικός καὶ ἀντιμένος βίος, διὰ τὸ ἡδυπαθὲς αὐτοῦ,
καλὸς παρ' ἀνθρώποις νομίζεται, ἀχρεῖς ἂν τούτοις χωρὴ κα-
τὰ θεῶν.

Τὰ δὲ τελευταῖα αὐτῆς ἔρχεται εἰς πυθμένα ἄβου.

Τὸ δὲ τέλος αὐτῆς καταστῆ εἰς ἀπώλειαν, ἐπειδὴ ἀπάγει τού-
τους τοῦ ὄντως καλοῦ.

13. Ἐν εὐφροσύναις οὐ προσμίγνυται λύπη.

Οἱ τοῖς προσκαιροῖς προσκείμενοι, ὥς ἂν ἐπυφραίνονταί
τούτοις, οὐκ αἰσθάνονται λύπης, δι' ἣθεν ἡ ἐπικράτειαν.

Αἰσθησις δι' παρὰ φρονίμοις, εὐχερής.

XIV.

Τοῖς δ' ἰχίφροσιν, ἡ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ διάκρισις
ῥαδίᾳ ἐστίν, ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τὰς ἀφορμὰς ἔχουσι καὶ εἰ-
δόσι κακόν μὲν, τὸ ποιεῖν εἰς ἑτέρας ὃ μὴ πάτχειν αὐτοὶ παρ'
αὐτῶν βούλονται. καλὸν δὲ τὸ ποιεῖν εἰς ἑαυτούς, ὃ καὶ αὐ-
τοὶ πάσχειν παρὰ τούτων ἰθέλουσιν.

Πάντα ἐναντία ἀνδρὶ ἔσονται.

7.

Ἄπαντα τὰ τε ἡδέα καὶ τὰ ἀλγεινὰ, εἰς βλάβην ἀποβαίνει
τῇ ἀνοήτῃ, κακῶς ἐν τούτοις ἑαυτὸν διεξαγόντῃ ὡς μήτε τοῖς
ἰδέσσι σωρρόνως χρωμένῃ, διὰ τὸ μὴ ὅτ' εὐπλοεῖ ζῆλός μεμνη-
σθαι· μήθ' ὑποφέροντι τὰ ἀλγεινὰ, διὰ τὸ μὴ ἐλπίζειν λύσιν
τούτων, καὶ ἀντιμισθίαν τῆς τῶν ἐπ' αὐτοῖς πόνων ὑπομονῆς.

Ὅπλα δὲ αἰσθήσεως, χεῖλη σεφά.

Πρὸς δὲ τὸ καταβαλεῖν τὴν τούτῃ ἄνοιαν, γνώσεως ὅπλα,
λόγοι τὸ ἀληθὲς τρανῶς ἀπαγγέλλοντες, κατὰ λόγον τὴν οἰκίαν
βιοτῇ διεξάγουσιν *.

* fortasse
τος.
8.

Σοφία πανούργων, ἐπιγνώσκειται τὰς ὁδοὺς αὐτῶν.

Οἱ πάντα εὐφυῶς τὰ προσπίπτοντα μετερχόμενοι, καὶ τού-
τοις πρὸς ὠφελίαν χρώμενοι, οἶδμασι πῶς περιπατοῦσι· κἀντὺ-
θεν τῆς κακίας τοὺς κρηνοὺς καὶ τὰ βάραθρα διαφεύγοντες,
ἀμειψάστριπτοι πρὸς τὸ ἔσχατον ἐπιείγονται ὀρεκτόν.

Ἄνοια δὲ ἀφρόνων ἐν πλάνῃ.

Οἱ δ' ἄλόγως βιοῦντες, ἀποσπλανῶνται τῆς ἀληθείας, καὶ
ἀποτυγχάνουσι τοῦ ἀγαθοῦ.

Οἰκίαι παρανόμων ὀφειλέσουσι καθαρισμόν.

9.

Τὰ τῶν τὰς θείας ἐντολὰς παραβαινόντων σώματα, ἐν οἷς
αἱ τούτων ψυχαί, ἕως θανάτου, ὡς τισιν οἰκήμασι παραμένου-
σιν, ἐπειδὴ τοῖς κατ' ἐνέργειαν μολύνονται πάθεσι, δεηθήσου-
νται τῆς δι' ἐκουσίαν ἢ ἀκουσίαν πόνων καθάρσεως.

Οἰκίαι δὲ δικαίων δικταί.

Τὰ δὲ τῶν ἀμίπτως πολιτευομένων σώματα, κατὰ πρᾶξιν
θειῶν προσαγόμενα, θυσίᾳ εὐπρόσδεκτος τούτῃ ὑπάρχουσιν.

XIV. Ἐκ στόματος ἀγρόνων, βακτηρία ὑβρεως.

3. Ὁ τῶν ἀγρόνων λόγος, οὐχ οἷα ῥάβδος τὴν τῶν παθῶν ὑβριν μαστίζει, ἀλλ' ὡς τις βακτηρία στερίζει μᾶλλον αὐτὴν· ὡς τοὺς ἀκούοντας μὴ διορθούμενος, ἀλλ' ἐδράζων ἐν τοῖς κακοῖς.

Χεῖλε δὲ σοφῶν, φυλάσσει αὐλοὺς.

Τῶν δὲ σοφῶν οἱ λόγοι, οὐ μόνον διορθοῦνται τοὺς τούτων ἀκροαμένους, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τερπύουσιν ὥστε μὴ περιπεσεῖν οἷς αὐτοὶ ἀποτρέπονται· ἐν εἷς γὰρ οἱ συντετοὶ διορθοῦν ἑτέρους ἐπιχειροῦσιν, καταστρακίζονται ἑαυτοὺς, μὴ τὰ ὅμοια ἐκείνοις παθεῖν.

4. Οὐ μὴ εἰσι βόες, φάτναι καθαραί.

Ἐνθα οὐχ ὑπάρχουσιν ἄλογοι ἐπιθυμίαι τῶν ὁρατῶν, ἐκεῖ εἰσὶν ἀπηλλαγμέναι παθῶν φαντασίαι· ἐν αἷς ἀποτίθεται ἡ τῶν ὁρατῶν ἐπιφάνεια, ὡς τοῦ ἀλόγου τῆς ψυχῆς μέρους τροφή.

Οὐ δὲ πολλὰ γεννήματα, φανερὰ βοῶς ἰσχύς.

Ὅπερ δὲ οἱ διάφοροι λόγοι τῶν ὁρατῶν, κατὰ τὴν ἐν πνεύματι φυσικὴν θεωρίαν γνωστικῶς γεωργοῦνται *, ἐκεῖ δὴλο ἐστὶ τῆς ἐπιθυμίας ἡ κατὰ λόγον δύναμις· καθ' ὃν ἡδυνήθη τὸν κατ' αἰσθησιν σκεδασμὸν διαβῆναι, καὶ φθάσαι πρὸς τὴν κατὰ νοῦν τῆς ἐν τοῖς ὅλοις ἀληθείας ἐνότητα.

5. Μάρτυς πιστός οὐ ψεύσεται.

Ὁ θεὸς λόγος, ἡ αὐτοαλήθεια, τὴν περὶ τὰ φαινόμενα σχέσιν ἑμῶν ἀπάτης μεστὴν, τῇ τούτων φθορᾷ διελέγχων, ἀψευδὴς ἴστιν.

Ἐκκαίει δὲ ψευδῇ, μάρτυς ἀδίκος.

Ἐκπανάπτει δ' ἐν ἡμῖν τὴν περὶ ταῦτα ψευδῇ τοῦ καλοῦ ὑπέληψιν, ὃ διὰ ταύτης ἀπατᾷ ἡμᾶς παρὰ πάντα λόγον αἰετὶ μηχανώμενος.

6. Ζητήσεις σοφίαν παρὰ κακοῖς, καὶ οὐχ εὐρήσεις.

Ἐλαφῆσεις λόγον, καθ' ὃν οἱ ἐργαζόμενοι τὸ κακὸν ποιοῦσιν αὐτὸ, καὶ οὐχ εὐρήσεις· ἐπειδὴ μεθ' ὑπάρχει· ἅ γὰρ οὗτοι ποιοῦσιν, ἀλόγως ποιοῦσιν.

* θεωροῦνται?

Ὁ δὲ πρὸς τοῦτον καλῶς διακείμενος, μεμελετημένος προσ- XIII.
κόπτει τὸ αὐτὸν ἀποτρίπων τῶν μὴ διόντων, καὶ νηθεῖται προ-
τρέπομενος πρὸς τὰ διόντα.

Δίκαιος, ἰσθίων ἐμπλήσει ψυχὴν αὐτοῦ. 25.

Ὁ κατὰ νόμους θείας πολιτευόμενος, τροφὴν ἔχων τὸν οὐ-
ράνιον ἄρτον, χορτασθήσεται ἐν τῇ ἐφθῆναι αὐτῷ τὴν δόξαν
τοῦ Θεοῦ.

Ψυχαὶ δὲ ἄσιβων, ἰνδεδίς.

Αἱ ψυχαὶ δὲ τῶν μὴ δι' ἀγαθοεργίας τιμώντων τὸν θεόν,
τοῦ ἀγαθοῦ ἐπιρροῦμαι ὑπάρχουσιν καὶ ὑπὸ τῆς τοῦτου ἰνδείας,
ὡς ὑπὸ τινος δεινοῦ λοήμου τρύχονται.

C A P. XIV.

Σοφαὶ γυναῖκες, ῥυκοδόμησαν οἴκους.

V. 1.

Αἱ διὰ τὸ τρεῖν τὸν κατ' ὄν λόγον γεγονότα, σοφίας μὴ
ἀμειρούσαι ψυχαί, εὐτρέπισαν ἑαυταῖς, κατὰ πράξιν, τὰς δι-
κην οἰκὴν ἀπὸ τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ καύσωνος τῶν παθῶν φυ-
λακτικὰς ἀρετάς.

Ἡ δὲ ἄφρων γενομένη, καλίσταψε χερσὶν αὐτῆς.

Ἡ δὲ πρὸς ἄλογον τραφεῖσα ψυχὴ, τὰς τοιαύτας διέφθι-
ρεν ἀρετάς· χρησταμένη πρὸς κακίαν ταῖς πρὸς ἐργασίαν τοῦ ἀγα-
θοῦ οἰκίαις δυνάμεσιν· ὥθεν πάντως πάθει χειμᾶν εἶσθαι παρ-
εστιάσιν ἑαυτήν.

Ὁ πορευόμενος ὁρθῶς, φοβεῖται τὸν κύριον. 2.

Ὁ μὴ ἐκτριπόμενος ἀπὸ τῆς κατ' ἀρετὴν εὐθείας ὁδοῦ, τὸν
ἑαυτοῦ δισπότην φοβεῖται θεόν· τῷ γὰρ φόβῳ κυρίου ἐκκλίνει
πῶς ἀπὸ κακοῦ.

Ὁ δὲ σκολιάζων ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, ἀτιμασθήσεται.

Ὁ δ' εἰς τὰ κατ' ἑλλίψιν τῆς ἀρετῆς καὶ ὑπερβολῆν πάθῃ
περιτρεπόμενος, τῆς παρὰ θεῷ τιμῆς στερεθήσεται· τῆς θείας
βασιλείας ἀποτυχὼν, καὶ κατακριθεὶς εἰς γέννακα.

XIII. Τους δὲ δικαίους κατὰλήψεται ἁγαθὰ.

Τους δὲ τερύοντας αὐτὰς, τὰ αἰώνια ἁγαθὰ καταλάβει ὅταν πάντως ὁ δίκαιος κριτὴς κατ' ἄξιον ὑπολάβῃ ἑκάστου.

22. Ἀγαθὸς ἄνθρωπος, κληρονομήσει υἱοῦς υἱῶν.

Ὁ φύσει ἁγαθὸς, ὡς θεὸς, μονογενὴς υἱὸς καὶ λόγος τοῦ θεοῦ καὶ πατὴρ φύσει, γενόμενος ἄνθρωπος, κτήσεται τέκνα τε πνευματικὰ τῆς θεοτείας αὐτοῦ διδασκαλίας, τοὺς ἁγίους αὐτοῦ μαθητὰς καὶ ἀποστόλους, καὶ τούτων τέκνα, οὓς πάντως οὗτοι διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγέννησαν διὰ τοῦ διδασκόμενου τοῦ ἁγαθοῦ ἐξ αὐτοῦ, κατὰ διαδοχὰς εἰς πάντας τοὺς πιστεύοντάς τι εἰς αὐτόν, καὶ τερύοντας τὰς ἁγίας αὐτοῦ ἐντολάς.

Θεσαυρίζεται δὲ δικαίοις πλοῦτος ἀσιβῶν.

Ὅς δ' ὡς τινα πλοῦτον ἐκτῆσαντο οἱ θεοὶ μὴ τιμῶντες πονηρότατοι δαίμονες, οἰκισσάμενοί τι δι' ἀπάτης, καὶ χρώμενοι τούτοις πρὸς πᾶν τὸ αὐτοῖς βουλευτόν, οἱ τοιοῦτοι τοῖς ἁγίοις πατέρας καὶ διδασκάλους ἀποταμιεύονται ὥστε τῆς τῶν δαιμόνων δουλείας ἀπαρπασθῆναι δι' αὐτῶν πλουτησάντων αὐτοὺς μαθητὰς, καὶ προσπαγόντων θεῷ.

23. Δίκαιοι ποιήσουσιν ἐν πλούτῳ ἔτη πολλά.

Οἱ κατὰ τοὺς θεῖους νόμους πολιτευόμενοι, τὴν κατ' ἀρετὴν καὶ γυνῶσιν ἁφ' ἑαυτὸν κτησάμενοι πλοῦτον, εἰς ἀπερίμηνους αἰῶνας παρ' αὐτῷ διαμείνουσιν.

Ἄδικοι δὲ ἀπολούνται συντόμως.

Οἱ δὲ τούτους ἀδειτοῦντες, ὡς περὶ τὰ φθαρτὰ μόνον τὴν πᾶσαν σπουδὴν ποιοῦμενοι, ταχέως τῷ θανάτῳ, τοῦ τε ἰπικίου περιθῆσονται πλούτου, καὶ αὐτοὶ παραπιμρῶνται εἰς ἁπώλειαν.

24. Ὅς φριδεῖται τὴν ἑαυτοῦ βυκτηρίαν, μισεῖ τὸν ἑαυτοῦ υἱόν.

Ὅς μὴ ἐπιστρεφῇ τὸν ἑαυτοῦ υἱόν διὰ λόγου, δίκην βυκτηρίας τορίζων τούτον εἰς τὸ ἁγαθόν, κακῶς διακίεται πρὸς αὐτόν, ὡς τοῦ συμφέροντος τούτου καταρμαδωμένος.

Ὁ δὲ ἁγαπῶν, ἱπικιῶς παιδεύεται.

* Ἄγγελος δὲ σοφός, ρύεται αὐτόν.

Ἀπαλλάττει δὲ αὐτόν τοῦ τοιοῦτου κινδύνου, ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς τοῦ πατρὸς ἄγγελος· ὁ σοφὸς ἱατρός τῶν ἡμετέρων ψυχῶν θεὸς λόγος, συγχωρῶν αὐτόν ποικίλοις περιπεσίῃν πάθεσιν· ἵνα μάθῃ ταπεινοφρονεῖν, καὶ μὴ τῇ διακίνοῳ δόξῃ ἱμματαῖά ζειν.

Πενίαν καὶ ἀλιμίαν ἀφαιρεῖται παιδεία.

18.

Ἡ τῶν ἀκουσίων πόνων ἐπαγωγή, τὴν σύντροφον τῇ κατ' ἥδονην ζηνώσει στήρησιν τοῦ πνευματικοῦ πλοῦτος, καὶ τὰ ἀτεμποποιὰ πάθη περιαιρεῖ· τὸ συνιδὸς διεγείρῃσα εἰς ἐλεγχον τοῦ κακοῦ.

Ὁ δὲ φυλάσσων ἐλέγχους, δοξασθήσεται.

Ὁ δὲ τοὺς τῶν πόνων ἐλέγχους, μὴ δι' ὀλιγορίας ἀπόλων, ἀλλὰ συντερῶν τούτους παρ' ἑαυτῷ δι' εὐχαρίστου ὑπομονῆς, τῆς παρὰ θεῷ τιῆται δόξης.

Ἐπιθυμία εὐσιβῶν, ἡδύνουσι ψυχὴν.

19.

Αἱ περὶ τὸ ἀγαθὸν ἐπίσεις τῶν ἀγαθοεργίαις τιμώντων θεοῦ, τῇ τούτου ἐπιτυχίᾳ εὐφραίνουσι ψυχὴν.

Ἔργα δὲ ἀσεβῶν, μακρὴν ἀπὸ γνώσεως.

20.

Αἱ δὲ πράξεις τῶν μὴ οὕτω τιμώντων αὐτόν, πόρρω τῆς τοῦ ἀγαθοῦ εἰσι γνώσεως, ὡς ἄλογοι καὶ ἀπάτης μεστὰι· κἄν τιῶσιν πάντως διὰ τὴν τοῦ κακοῦ πείραν, εὐρίβουσιν ἐκ μεταμέλειας ψυχὴν.

Ὁ συμπαριούμενος σοφοῖς, σοφὸς ἔσται· ὁ δὲ συμπεριούμενος ἄφροσι, γνωσθήσεται.

20.

Ὁ τοὺς εἰς τελειότατα φθάσαντας διδασκάλους μιμούμενος, τέλειος καὶ αὐτὸς ἔσται, ἀφομοιώσει τῇ πρὸς αὐτοὺς· ὁ δὲ τοῖς ἀσυνέτοις συναπατόμενος, κἄν λανθάνειν ἐπιχειρῇ, τὰ ἔργα τοῦ σκότους ποιῶν, ἀλλ' οὐκ εἰς ἅπαν λαθεῖν δυναθῇ· δημοσιευθῇ· γὰρ αἱ τούτου πράξεις ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ βήματος.

Ἀμαρτάνοντας καταδιώξεται κακά.

21.

Τοῖς τὰς θείας ἐντολὰς παραβάνουσιν αἱ αἰῶνες ἐσκαλουθήσουσι κολάσεις.

ΧΠΙ. ῥύπη τῶν αὐτοῦ πταισμάτων σωματικαὶ σκληραγωγίαι γίνονται καὶ οὔτε πρὸς τὰ ἀπὸ ἀριστερᾶς, οὔτε πρὸς τὰ ἀπὸ δεξιᾶς πά-
ση, ἢ τοῦτου κατ' ἀρετὴν ἐκκλίνει πορεία.

14. Νόμος σοφοῦ, πηγὴ ζωῆς.

Ὁ ἀπειθὺνων τὰς τοῦ νοήμονος πράξεις πνευματικὸς νόμος, τοῦ κατ' ἀμαρτίαν τοῦτον θανάτου ῥυόμενος τὴν κατ' ἀρετὴν πνευματικὴν ζωὴν παγάζει αὐτῷ.

Ὁ δὲ ἄνους, ὑπὸ παγίδος θανεῖται.

Ὁ δὲ ἀνόητος συσχεῖς ὡς ὑπὸ παγίδος τινός, τῆς περὶ τὰ ὕλικά κατ' αἰσθησιν πλάνης, τῷ κατ' ἀμαρτίαν ὀλεῖται θανάτῳ.

15. Σύνεσις ἀγαθῇ, δίδωσι χάριν.

Ἡ τῶν διδασκόντων τελειοτέρα περὶ τὰ θεῖα ἐπιστήμη, τοῖς διδασκομένοις θείας γνώσεις μεταδίδωσι.

Τὸ δὲ γινώκει νόμον, διανοεῖται ἐστὶν ἀγαθῆς.

Τὸ δ' αὐτοῦς τοὺς μαθητευομένους καταλαβεῖν τῶν διδασκομένων αὐτοῖς θείων ἐντολῶν τὰς αἰτίας, διατοίαις ἔσιν εὐ-
δυσδρομούσης πρὸς τὴν ἀλήθειαν.

Ὅδοι δὲ καλῶ φρονούντων, ἐν ἀπωλείᾳ.

Αἱ πράξεις δὲ τῶν περὶ τὰς θείας ἐντολὰς ἀμειλῶς διατιθε-
μένων, περὶ τὸ μηδὲν καταγίνονται· ἐν γὰρ τοῖς οὖσι τὸ κα-
κὸν οὐκ ἔστιν.

16. Πᾶς πανούργος, πρῶσσει μετὰ γνώσεως.

Ἄπας ὁ τὴν ἐνεργητικὴν πασῶν τῶν ἀρετῶν κεκτημένος φρό-
νησιν, πρᾶττει τὰς ἀρετὰς μετὰ λόγῳ, διακρίνων ἀπὸ τοῦ ἀγα-
θοῦ τὸ κακόν, καὶ οὕτω τοῦτο ποιῶν.

Ὁ δὲ ἄφρων, ἐξεπύλασε τὴν ἑαυτοῦ κακίαν.

Ὁ δὲ ἀνόητος τὸ κατὰ διάθεσιν ἐνδομυχοῦν ἐν αὐτῷ κα-
κὸν ἐξήπλωσε, διὰ πράξεως εἰς τὸ φανερόν ἀγαγόν.

17. Βασιλεὺς θρασὺς, ἐμπίπτει εἰς κακὰ.

Ὁ τοῦ ὅλου ἀνθρώπου ἡγεμονεύων νοῦς, εἰ μὴ τὴν σωμα-
τικὴν ἐπιγινώσκων ἀσθένειαν, συγκαταβαίνει αὐτῷ, διεξερχόμε-
νος τὴν κατ' ἀρετὴν μεσότητά, ὡς παράβολος περιπίπτει τοῖς
κατ' ὑπερβολὴν τῷ ἀρετῆς πάθεσιν.

παρ' αὐτοῦ βοηθείας, κρείττων ἐστὶ τοῦ ὑπισχυμένου βοηθεῖν, XIII.
καὶ μόνῃ ἑλπίδι παραμυθουμένου τὸν κάμνοντα· ὁ γὰρ ὑπερτι-
θίμενος τὸν καιρὸν, οὐκ οἶδε τί τίξεται ἢ ἐπιούσα· ὁ δὲ κατὰ
νόμους θεῖος πολιτευόμενος, ἑλπεῖ καὶ δανείζει· ἐν οἷς ἀνθρώ-
πους ἑλπεῖ, θεῷ δανείζων.

Δίκαιος οἰκτεῖται, καὶ κηρῶ· δένδρον γὰρ ζωῆς, ἐπιθυμία
ἀγαθῆ.

Τῷ καταβάλλοντι μετὰ τέκνου τὸ δάνειον, ἐν τῷ ἀποδιδο-
ναι τὸν μισθὸν τοῦ εἰς τοὺς θεομένους ἑλλίους ἐκατονταπλασί-
ονα· οἷα γὰρ τι δένδρον, ἢ κατὰ δικαίαν ψῆφον τῶν αἰωνίων
ἀγαθῶν πρὸ τῶν προσωκαίρων ἐπισεις, καρποφορεῖ ζωὴν τὴν ἐν
πνεύματι· οὐ ἡ ἀγάπη καὶ ἡ χρηστότης, καρπός.

Ὅς καταφρονεῖ πράγματος, καταφρονηθήσεται ὑπ' αὐτοῦ. 15.

Ὅς ἀμελῶς διακρίνεται περὶ μίαν τῶν πρὸς τὸ πράττειν
παρ' ἡμῶν, δοθεισῶν ἡμῖν παρὰ θεοῦ ἐντολῶν, τῆς ἐκ ταύτης
στερηθήσεται ὠφελείας, ὑστερῶν ἐντεῦθεν τῆς τοῦ καλοῦ ἀρ-
τιότητος.

Ὁ δὲ φοβούμενος ἐντολὰν, οὗτος ὑγιαίνει.

Ὁ δὲ μηδεμιᾶς καταφρονῶν τοῦ θεοῦ ἐντολῶν, ἀλλὰ τού-
των ἐκάστην μετὰ πάσης σπουδῆς μετερχόμενος, ἀνελλιπὲς ὑπάρ-
χει ἐν τῷ καλῷ.

Υἱὸς δολίῳ, οὐδὲν ἐστὶν ἀγαθόν.

Υἱὸς δολίῳ τῷ παρθενίῳ, ἀκτεμοσύνην, καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ
τελείου βίου, δι' ὧν υἱὸς τοῦ θεοῦ ἀναδείκνυται, μετ' ὑποκρί-
σιως δι' ἀνθρωπαρίσκειαν ἐπιτηδευομένην, οὐδὲν ὑπάρξει καλόν,
οὐδὲ σωματικόν, καὶ τὴν σωματικὴν γὰρ οὗτος ὑπομένει σκλη-
ραγωγίαν, καὶ πάσης τῆς ψυχικῆς ὠφελείας ἐστέρηται.

Οἰκίτρῳ δὲ σοφῷ εὐδοοὶ ἴσονται πράξεις, καὶ κατευθυνθή-
σεται ἡ ὁδὸς αὐτοῦ.

Τῷ δὲ τὰς ἐπιληψίας κολάσεις, ὡς δеспотικὰς πληγὰς φο-
βουμένῳ, κἀντεῦθεν τάξιν ἐπύχοντι δούλῳ, ἀπαρχομένη σοφία,
ἐν τῷ φοβεῖσθαι τὸν κύριον, ἀπρόσκοποι αἱ πρὸς κἄθαρσιν τοῦ

XIII. Φῶς δὲ ἀσεβῶν, σβέννυται.

Τὸ δὲ τῆς περὶ τὰ φθαρτὰ κατ' αἰσθῆσιν γνώσεως ἀπατε-
λόν φῶς τῶν μὴ δι' ἔργων δικαιοσύνης τιμῶντων θεῶν, ταχὺ
ὡς πρόσκαιρον ἀφανίζεται.

Ψυχαὶ δόλοισι, πλυνῶνται ἐν ἁμαρτίαις.

Καὶ ψυχαὶ μὲν, αἱ βόθρον τοῖς πλησίον ὀρύσσασαι, ἀπα-
τῶνται, ἑαυταῖς προξενούσαι ἀπώλειαν, ἐν οἷς τὴν τῶν ἐτίμων
βλάβην ἐπιτεχνάζονται.

Δίκαιοι δὲ οἰκτεῖρουσι καὶ ἰλεοῦσιν.

Οἱ δι' ἀγάπης δὲ τὸν θεῖον νόμον πληροῦντες, οἶκτον λαμ-
βάνουσι τῶν δυσπαθόντων, καὶ θεραπεύουσιν αὐτοὺς κατὰ δύνα-
μιν· τὴν ἑαυτῶν ἐκτεῦσιν πραγματευόμενοι σωτηρίαν.

10. Κακὸς, μὲν ὕβριως πράσσει κακὰ.

Ὁ πᾶσης κακίας μεμιστωμένος, ἀναισχύντως πράττει τὰ
πονηρὰ.

Οἱ δὲ αὐτῶν ἐπιγινώσκοντες, σοφοί.

Οἱ δ' ἐν οἷς ταῦτα πράττειν, ἐπιγινώσκοντες τὴν εἰκίαν
ἀσθένειαν, καὶ ταπεινογρονοῦντες, κατ' αὐτὸ τοῦτο, μέτοχοι τι-
νος σοφίας εἰσίν.

11. Ὑπαρξίς ἐπισπουδαζομένη μετὰ ἀνομίας, ἐλάσσων γίνεται.

Πλοῦτος, ἀδίκως μετὰ σπυδῆς συναγόμενος, ἐλαττοῦται ὅτι
ὁ οὕτως τοῦτον συνάγων, καὶ ἑαυτοῦ οὕς ἀδικεῖ ἐγείρει· δι' ὧν
πολυειδῶς ὁ ὑπ' αὐτοῦ συναγμένος πλοῦτος καταναλίσκεται τοῦ
ἀδίκου εἰς ἅπαν τὴν θεῖαν δίκην ἐκφυγεῖν μὴ δεδυνημένου.

Ὁ δὲ συνάγων ἑαυτῷ μετ' εὐσιβείας, πληθυνθήσκειται.

Ὁ δ' ἐξ οἰκίῶν πονημάτων ἀρπαγῆς δίχα, περιποιούμενος
ἑαυτῷ χρήματα εἰς τὸ τοῖς θεομένοις ἱπαρκεῖν, πολὺς ἐκτεῦσιν
γενήσεται· ἑκατονταπλασίονά τε ὧν εἰς τοὺς αἰτοῦντας καταβάλ-
λει λαμβάνων, καὶ ζωὴν αἰώνιον.

12. Κρείσσων ἐναρχόμενος βοηθεῖν καρδίᾳ, τοῦ ἐπαγγελλομένου,
καὶ εἰς ἐλπίδα ἁγίου.

Ὁ ἀπαρχόμενος ὁλοψύχως χειραγωγεῖν τὸν χρήζοντα τῆς

ιντειδάμενον ταύτας θεόν, κακούς ἀπειργάζεται ἢ κατὰ προαι- XIII.
 ρισιν ἀποτυχία τοῦ ἀγαθοῦ.

Εἰσὶν οἱ πλουτίζοντες ἑαυτοὺς, μηδὲν ἔχοντες.

7.

Καὶ ὑπάρχουσι μὲν οἱ τινες περιποιούνται ἑαυτοῖς τὸν κατ'
 ἀρετὴν πνευματικὸν πλοῦτον· εἴτ' ἐν ὑπεκρίσει, ὡς κατὰ διάθε-
 σιν ἱερημένοι αὐτοῦ· εἴτ' ἐν διαθέσει, ὡς τοῦ σωματικοῦ ἀπο-
 ροῦντες, καὶ τὰ ἐντεῦθεν προσπίπτοντα θλιβερά εὐχαρίστας ὑπο-
 μένουσιν.

Καὶ εἰσὶν οἱ ταπεινούντες ἑαυτοὺς ἐν πολλῷ πλούτῳ.

Λύθεις δὲ ὑπάρχουσιν, οἱ τινες κατάγουσιν ἑαυτοὺς, εἴτε
 πράγματι, ἐκ τῆς θείας τιμῆς τοῦ κατ' εἰκόνα, ἐν τῷ ἀπολέ-
 σαι τὸ καθ' ὁμοίωσιν, διὰ τῆς παραχρήσεως τοῦ περιττοῦ καὶ
 ὑπὲρ τὴν χρεῖαν σωματικοῦ πλούτου, καὶ τοῖς ἀλόγοις συμφω-
 ρῆναι πάθουσιν· εἴτε φρονήματι, ἐν τῷ πληρώματι τοῦ κατὰ γνῶ-
 σιν καὶ ἀρετὴν πνευματικοῦ πλούτου, ἑαυτοὺς ἀναξίους θεοῦ λο-
 γιζόμενοι.

Λύθρον ψυχῆς ἀνδρὸς, ὁ ἴδιος πλοῦτος.

8.

Καὶ ἐλευθερία μὲν ἔστι τῆς ψυχῆς τοῦ γενναίως κατὰ τῶν
 παθῶν ἀνδριζομένη, εἰδ' ὁ γνησιώτατος τῇ αὐτοῦ ψυχῇ κατὰ
 γνῶσιν καὶ ἀρετὴν πνευματικὸς πλοῦτος, ὡς πάσης ἀγνοίας καὶ
 κακίας ἀπαλλάττων αὐτὴν· εἰδ' ὁ ἐξ ἰδίων πόνου συναχθεὶς αὐ-
 τῷ σωματικῷ εἰς πένητας σκορπιζόμενος, πρὸς λύτρωσιν τῶν ἁμαρ-
 τημάτων αὐτοῦ.

Πτωχὸς δὲ οὐχ ὑφίσταται ἀπειλῇ.

Ὁ ἱστερημένος δὲ πλούτου, εἴτε σωματικοῦ, εἴτε πνευμα-
 τικοῦ, οὐ φοβῆται ἀπειλὴν τῆς μελλούσης κολάσεως, ὅτι ταύτης
 δι' ἀφροσύνην καταφρονεῖ.

Φῶς δικαίους διὰ παντός.

9.

Καὶ τὸ μὲν τῆς διογνώσεως φῶς, ἐκ τοῦ τῆς δικαιοσύνης
 ἁλίου, τοῖς κατὰ τὸν θεῖον νόμον τῶν ἐντολῶν πολιτευομένοις,
 ὡς αἰθίου ἐπιλάμπει αἰδύτως· κατὰ μὲν τὸ παρὸν, ἀμυδρότερον·
 κατὰ δὲ τὸ μέλλον, τρανώτερον τε καὶ καθαρώτερον.

ΧΙΠ: σονται ἰκονσίως τὸν ἀπὸ Θεοῦ μακρυσμένον, πρὸ τοῦ καιροῦ τῆς κρίσεως καὶ τῆς ἀνταποδόσεως.

3. Ὅς φυλάσσει τὸ ἑαυτοῦ σλόμα, τηρεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν.

Καὶ ὅς τις μὲν κρατεῖ τῆς ἑαυτοῦ γλώττης, ὥστε ἀπειροσέπτως μὴ φθίγγεσθαι τὰ πρὸς Θεὸν ἢ πρὸς ἀνθρώπους προσκρούοντα, φυλάττει τὴν ψυχὴν ἑαυτοῦ ἀνεπιβουλεύτου ἀπὸ δαιμόνων ἢ ἀνθρώπων, τῶν ζητούντων ἀφορμὴν ταύτην λαβεῖν.

Ὁ δὲ προπέτης χεῖλεσι, πτοήσει αὐτόν.

Ὁ δ' ἀπειροσέπτως φθιγγόμενος, εἰς φόβον ἑαυτὸν ἐμβαλεῖ· ὡς φθιγγόμενός τι ἐπιφέρειν αὐτῷ ψυχικὸν ἢ σωματικὸν κίνδυνον.

4. Ἐν ἐπιθυμίαις ἐστὶ πᾶς ἀργός.

Καὶ ὁρίεις μὲν κέκτηται παραλόγους, ἅπας διὰ ραθυμίας ἀργός, ὡς μὴ ἀπασχολῶν ἑαυτὸν ἐν ταῖς ἐργασίαις τοῦ ἀγαθοῦ. Χεῖρες δὲ ἀνδρῶν, ἐν ἐπιμελείᾳ.

Αἱ δὲ πρακτικαὶ δυνάμεις, τῶν γενναίως ἀνδισταμένων μὲν τοῖς ἰκονσίαις πάθεσιν, ὑπομενόντων δὲ τὰ ἀκούσια, ἐν πάσῃ σπουδῇ ἐργάζονται τὸ ἀγαθόν, ὥς πεντελῶς ἐκφυγεῖν τὸ κακόν.

5. Λόγον ἄδικον μισεῖ δίκαιος.

Καὶ παραινέσιν μὲν παράνομον ἀποσφίρεται ὁ τερῶν τὸν νόμον τῶν τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν, ὡς μηδ' ἄλλοις ὥς δέλωσιν αὐτὴν παραδείξασθαι.

Ἀσεβής δὲ αἰσχύνεται καὶ οὐχ ἔξει παρρησίαν.

Ὁ δ' ἐν τῷ προτείνεσθαι τὴν εἰρημένην παραινέσιν, Θεὸν μὴ τιμῶν, αἰσχύνεται τὸν μὴ ταύτην παραδεχόμενον, καὶ οὐκ εἴτι δύναται ἐνώπιον αὐτοῦ παρρησιασθῆναι, καὶ τὰ ὅμοια φθίγγεσθαι καὶ γὰρ

6. Δικαιοσύνη φυλάσσει ἀνάγκης.

Ἡ μὲν ποίησις τῶν τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν, τηρεῖ ἐν τῷ ἀγαθῷ τοὺς ἀπηλλαγμένους πάσης κακίας.

Τοὺς δὲ ἀσεβεῖς, φαύλους ποιεῖ ἀμαρτία.

Τοὺς δὲ μὴ δι' ἐργασίας τῶν Δείων ἐντολῶν τιμῶντας τὸν

Κτήμα δι τιμιον, ἀνὴρ καθαρός.

XII.

Πράγμα δι τῆς παρὰ Θεοῦ καὶ ἀνθρώποις τιμῆς ἄξιον ἄν-
θρωπος παντός ῥύπου ἁμαρτημάτων ἀπελλαγμένος.

Ἐν ὁδοῖς δικαιοσύνης, ζωὴ.

23.

Καὶ ἐν μὲν ταῖς ἐργασίαις τῶν τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν, ὡς πλή-
ρωμα ἡ ἀγάπη ἐστίν, ὁ ἐκ ταύτης τικτόμενος φωτισμός τῆς γνώ-
σεως, ζωὴ ὑπάρχει τοῦ νοῦ.

Ὅδοι δι μνηστικῶν, εἰς θάνατον.

Τὰ δι ἔργα τῶν τὸ μῖσος πρὸς ἀνθρώπου ἀνεχόντων ἐπι-
μονον, δι' ἀνεπίλητον μνήμην συμβάντος τινὸς λυπεροῦ παρ' αὐ-
τῶν εἰς αὐτοὺς, ἄγρουσι τούτους ὡς ἀρισταίνους μακρὰν τῆς
πασῶν τῶν ἀρετῶν γενικωτάτης ἀγάπης, εἰς τὸν τῆς ψυχῆς θά-
νατον ὃς ἐστὶν ἡ ἁμαρτία, ὡς χωρισμός ἀπὸ Θεοῦ τῆς οὕτως
ζωῆς.

C A P. XIII.

Υἱὸς πανοῦργος ὑπὸχος πατρί.

v. 1.

Καὶ τῶν μὲν υἱοθετηθέντων διὰ πίστεως, ὁ πάσας τὰς θείας
αὐτοῦ ἐντολὰς ἐργαζόμενος, εὐπειθὴς ἐστὶ τῇ κατὰ χάριν υἱο-
θετησαμένῳ αὐτῷ, καὶ τὰ πρὸς σωτηρίαν ἐντειλαμένῳ Θεῷ καὶ
πατρί.

Ὁ δι ἀνέκους, ἐν ἀπωλείᾳ.

Ὁ δι μὴ πειθόμενος Θεῷ, εἰς τὸ κοπεῖν τὰς ἀγίας αὐτοῦ
ἐντολὰς καὶ διὰ ψιλῆς πίστεως υἱὸς κληθεῖναι ἐξῴωθη αὐτοῦ, εἰς
τὸν ἅπ' αὐτοῦ ἀσώτως χωρεῖ μακροσμέν.

Ἀπὸ καρπῶν δικαιοσύνης γάγεται υἱὸς ἀγαθός.

2.

Καὶ ἀπὸ μὲν τῶν καρποφορουμένων ἀρετῶν, διὰ τῆς τῶν
θείων ἐντολῶν ἐργασίας, τραφήσεται κατὰ ψυχὴν, ὁ τὴν ἐν πνεύ-
ματι κατὰ χάριν υἱοθεσίαν αὐτῷ ἐν πάσῃ εὐπειθείᾳ τερῶν ἄφογον.

Ψυχαὶ δι παρανόμων, ὀλοῦνται ἄωροι.

Αἱ δι ψυχὰς τῶν τὰς θείας ἐντολὰς παραβαινόντων ὑποκί-

- ΧΠ. Φαβερὸς λόγος καρδίαν ταραύσαι ἀνδρὸς δικαίου.
25. Ἐπειπερ ἡ μὲν φόβον ἐμποιοῦσα θεία τῶν κολάσεων ἀπειλή, τὴν ψυχὴν ἐλθροῖ τοῦ κατὰ τῶν παθῶν μὲν ἀνδρίζομένη, ταῖς δὲ θείαις ἐντολαῖς πιεθαρχοῦντος, ἀπὸ πάσης κυκίας ταύτην συστήλλουσα.
- Ἀγγελία δὲ ἀγαθὴ εὐφραίνει αὐτόν.
- Ἡ δ' ἐπαγγελία τῶν ἀκράτων ἀγαθῶν χαροποιεῖ αὐτὸν τῇ ἐλπίδι τῆς ἐπιτυχίας αὐτῶν.
26. Ἐπιγνώμων δίκαιος, ἑαυτοῦ φίλος ἴσται.
- Καὶ γὰρ ὁ μὲν ἐπιγνώσκων φόβῳ καὶ πόθῳ τὸν θεὸν ὡς κριτὴν, καὶ ἐν τῇ προτιμᾷ τὴν παντὸς ἀνθρώπου ἀγάπην, τὴν θεῖαν τερῶν ἐντολήν, ἑαυτὸν ἀγαπῶν ἐξ ἀποτελέσματος ἴσται ὡς ἀγαπηθεὶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ ὅσον αὐτὸς ἐγάπησε τοὺς ὁμοφυεῖς.
- Λί γινώμει τῶν ἀσιβῶν ἀνεπιεικίς.
- Λί δὲ ψυχικαὶ διαθέσεις τῶν μὴ φόβῳ καὶ πόθῳ τὸν θεὸν ἐν καρδίᾳ περιφερόντων, ἀνήμεροι διὰ τὰ πρόσκαιρα, καὶ ἀσυμπαθεῖς πρὸς τοὺς ὁμοφυεῖς ὑπάρχουσι τοιοῦτον δὲ πάντως καὶ τὸν δίκαιον κριτὴν ἑαυτοῖς ἐν ἡμέρᾳ ἀνταποδοσεως ἔξουσιν μὴ ἐλιούμενοι παρ' αὐτοῦ, ἐπὶ μὲν αὐτοὶ ἐτίρους ἔλησαν.
- Ἀμαρτάνοντας, καταλήψεται κακὰ.
- Καὶ τοὺς ἀποτυγχάνοντας τῆς εἰς σωτηρίαν ἀγούσης στενῆς καὶ τεθλιμμένης ὁδοῦ τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ, καταλάβωσι κολάσεις· ἢ πρὸς κάθαρσιν πρόσκαιροι, ἢ πρὸς τιμωρίαν διεγνεκίς.
- Ἡ δὲ ὁδὸς τῶν ἀσιβῶν πλανήσει αὐτούς.
- Ἡ δὲ εἰς ἀπώλειαν φέρουσα πλατεῖα καὶ εὐρύχωρος βιοτὴ τῶν μὴ δι' ἔργων δικαιοσύνης τιμώντων θεόν, ἀπατήσει αὐτοὺς, ἐκστήσασα τῇ τῆς ἡδονῆς διελκύματι, τῆς εἰς σωτηρίαν ἀγούσης ὁδοῦ.
27. Οὐκ ἐπιτεύξεται θόλιος θῆρας.
- Καὶ οὐκ ἐπιτυχῇ μὲν ὁ ὑποκρινόμενος τὴν ἀρετὴν, τῆς θηρευομένης ὑπ' αὐτοῦ παρ' ἀνθρώπων τιμῆς.

μὲν, οὐδὲ ἐν τῶν παρὰ τὴν θείαν ἐντολὴν ὑπὸ τοῦ πονηροῦ ΧΠ.
ὑποτιμωμένων αὐτῶ.

Οἱ δὲ ἀσιβεῖς, πλησθῆσονται κακῶν.

Οἱ δὲ μὴ τιμῶντες δι' ἔργων δικαιοσύνης Θεοῦ, πληροῦν-
σονται ἀτιμίας παθῶν.

Βδύλυγμα κυρίῳ χεῖλη ψευδῆ.

22.

Καὶ ἀποσφίγγεται μὲν ὁ τῶν ὕλων διεσπότης εἰς αὐτὸν ὁμο-
λογίαν, μὴ δὲ ἔργων δικαιοσύνης βεβαιουμένην, οἷα νεκρῶν.

Ὁ δὲ ποιῶν πίστιν, θεκτός παρ' αὐτῶ.

Ὁ δ' ἀποτειλὼν τὴν εἰς Θεὸν πίστιν διὰ πράξεων ζῶσαν,
εὐπρόσδεκτος τούτῳ ἐστίν· οὐ γὰρ νεκρῶν ὁ Θεός, ἀλλὰ ζών-
των ἐστίν.

Ἄνθρωποι συνίτης, θρόνος αἰσθήσεως.

23.

Καὶ ὁ μὲν γυναῖκας κατὰ τῶν παθῶν ἀνθιστάμενος, καὶ
πρὸς τὰς θείας ἐντολὰς συννεύων κατὰ διαθέσειν, ἰδρυσίς ἐστι
διακρίσεως, ὡς καὶ ἔξιν αὐτῆς ἐνδιαθείτης, πάσης μὲν ἧς αὐ-
τὴ ἀποτρέπει κακίας ἐκκλίνων· πᾶσαν δ' ἀρετὴν, πρὸς ἣν καὶ
προτρέπει, ποιῶν.

Καρδία δὲ ἀφρόνων, συναντλήσεται ἀραῖς.

Ἡ ψυχὴ δὲ τῶν μὴ Θεὸν ἐν αὐτῇ περιφερόντων, τοιούτοις
ὑπαντήσεται κακοῖς, οἷοις ἂν τις ἐχθροῦ κατηύξατο· ὡς ἐντεῦθεν
περιπεσοῦσα, ἐκουσίως μὲν τοῖς ἀτιμοποιοῖς πάσσειν, ἀκουσίως
δὲ τοῖς τιμωρητικοῖς.

Χεῖρ ἐκλεκτῶν, κρατῆσει εὐχερῶς.

24.

Καὶ γὰρ ἡ μὲν ποιητικὴ δύναμις τῶν ἐκλεγομένων τὸ κρεῖτ-
τον τοῦ χείρονος, ἢ ἐστὶ τὸ λογικόν, ὑποτάξει εὐκόλως τὰς
αὐτῶν πάντως παθητικὰς καὶ ἀλόγους δυνάμεις, τὴν ἐπιθυμίαν
καὶ τὸν θυμὸν, καὶ ποιήσει τὰς ἀρετὰς.

Δόλιοι δὲ, ἔσονται εἰς προνομὴν.

Οἱ δὲ δολοῦντες τὴν εὐσίβειαν τῇ πρὸς τὰ φθιρόμενα σχί-
σει, ὑπάρξουσιν προκείμενοι κατὰ γνώμην εἰς διάρπαγμα τῷ ὑρ-
χεικῶν ἐχθρῶ.

XII. Εἰσὶν οἱ λέγοντες τιτρώσκουσιν ὡς μάχιμαι.

18. Καὶ ὑπάρχουσι μὲν οἱ τινες ἐμειλόντες μηδὲν εἰρηνικόν, πλῆττεισι τοὺς ἀκούοντας διὰ τῶν οἰκίῳν ῥημάτων, ὡς δὲ ὅπλων ἐν μάχῃ κίρομένων πρὸς ἄμυναν ἀντιπάλων· πλῆττεισι δὲ αὐτοὺς, ἐκπαράσσοντας τὰς τούτων ψυχὰς, ἐν τῇ μὴ εἶδῃναι ποίῳ εἰσι πνεύματος.

Γλῶσσαι σοφῶν ἰσχύουσι.

Οἱ δὲ λόγοι τῶν εἰδόντων ὅτι τοῦ εἰρηνικοῦ τυγχάνουσι πνεύματος ἐκ τοῦ πεπλουτηκέναι τὴν χάριν αὐτοῦ, καὶ τὰς τεταραγμένας ψυχὰς ῥήμασιν εἰρηνικοῖς καταπραούντες, διαπραΰνας ἀξιούσι τῆς προσσηκούςας αὐταῖς.

19. Χεῖρα ἀληθινὰ καθορδοῖ μαρτυρίαν.

Καὶ γὰρ λόγοι φρονήματος ἀληθοῦς, καὶ μὴ ὑποκρινομένου τὴν ἀλήθειαν, ἐν κρίσει οἰκονομοῦμενοι, εἰς πέρασ^{* cod.} ἄγνισι τὴν τῆς ἀληθείας βεβαίωσιν, εὐμεθέδως τὰς τῶν ἀκροαμένων ψυχὰς εἰς πληροφορίαν τῆς ἀληθείας ἄγοντες.

Μόλις δὲ ταχὺς γλῶσσαν ἔχει ἄδικον.

Ὁ δὲ ἀπαγγέλλων τὴν ἀλήθειαν, πρὸ τοῦ οἰκονομῆσαι ἐν κρίσει τοὺς ἑαυτοῦ λόγους πρὸς παραδοχὴν καὶ ὀφείλειαν τῶν ἀκροαμένων, ὡς τὰ τοῦ Θεοῦ μὴ φρονῶν διὰ τὸ πρὸς τοὺς ἀδελφούς ἀσυμπαεῖς, ἀλλὰ φανετιῶν ἵνα παρ' ἀνθρώποις δίκαιος νομισθῇ, λόγου προφορὰν κίττειται λυμαντικὴν τοῖς ἀκούουσι.

20. Δόλος ἐν καρδίᾳ τεκταινομένου κακὰ.

Καὶ παραμυξία μὲν παθῶν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἐργαζομένου τὰς ὑποθήκας τοῦ σονηροῦ· τὸ ταύτης κατ' εἰκόνα Θεοῦ καθαρὸν κίβδηλεύουσα.

Οἱ δὲ βουλευόμενοι εἰρήνην, εὐφρανθήσονται.

Οἱ δὲ μελετώντες ἐλευθεριάσαι ἀπὸ παθῶν, χαρίζονται τοῦ κατὰ ψυχὴν κινδύνου ῥυσθέντες, καὶ σωτηρίας τυγχόντες· ὁ γὰρ ζητῶν, εὐρίσκει· καὶ τῷ κρούοντι, ἀνοιγέσεται.

21. Οὐκ ἀρίσκει τῷ δικαίῳ οὐδὲν ἄδικον.

Καὶ οὐ δόξει μὲν καλὸν τῷ κατὰ νόμου Θεοῦ πολιτευο-

λίαν τοῦ τὰ θεῖα πάντως θελήματα καταγγέλλοντος, ἡ ψυχὴ τοῦ XII. κατὰ τῶν παδῶν ἀνδριζομένου, πληρωθήσεται ἀρετῶν.

Ἀνταπόδομα δὲ χιλιῶν αὐτοῦ δεθήσεται αὐτῷ.

Ἀντιμισθία δὲ τῆς ἀγαθῆς τούτου διδασκαλίας παρασχέ-
θήσεται αὐτῷ παρὰ τοῦ μισθαποδότου θεοῦ, ὅτι ἐξάγει ἄξιον
ἐξ ἀναξίου.

Ὅδοι ἀφρόνων ὄρθαι ἐνώπιον αὐτῶν.

15.

Καὶ τὰ μὲν ἔργα τῶν ἐπιτημέων φρονήσεις, ἀπαρτέλματα
τοῦ ἀγαθεῦ δοκοῦσιν αὐτοῖς· ὡς ἱκανοὶ πιστεύουσιν, καὶ μὴ
ἀνατιθεμένοις τὰ ἑαυτῶν ἑτέροις ἐχίρρουν, μηδ' ὑπακούουσιν
αὐτοῖς.

Εἰσακούει δὲ συμβουλίας σοφός.

Ὑπακούει δὲ ἀγαθαῖς υποθήκαις, ὁ εἰδώς ὅτι φυσικῶς πρόσ-
κειται πᾶς τοῖς οἰκείοις, καὶ μὴ ὥς καλῶ· κἀντιῦθεν ἑτέρους
καθιστῶν τῶν οἰκίων βουλευμάτων ἐξισταστὰς, μήπως εἰς κενὸν
τρίχη ἢ ἔδραμιν.

Ἄφρων, αὐθιμερὸν ἐξαγγίλλει ὁργὴν αὐτοῦ.

16.

Καὶ ὁ μὲν μὴ λόγῳ κρατῶν τοῦ θυμοῦ, ἅμα τῷ τούτου εἰς
ὁργὴν κινεῖσθαι, ἐκφαίνει αὐτόν, εἰ δύναται ἔργοις, εἴτ' οὖν
λόγοις.

Κρύπτει δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀτιμίαν πανοῦργος.

Οὐκ ἐξ' αὐτοῦ οὔτε ἔργοις οὔτε μὴν λόγοις φανερωθῆναι τὰ
ἀτιμοποιὰ πάθη, φησὶ δὴ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὸν ἐκδικεῖν ταῦτος
θυμὸν, ὁ πάντα πράττων μετὰ περιστάσεως· λόγῳ τούτων κρα-
τῶν ἕως ἂν νικῶσθαι αὐτά.

Ἐπιδικνυμένην πίστιν ἀναγγίλλει δίκαιος.

17.

Καὶ φανερωμένην μὲν δι' ἔργων τὴν εἰς θεὸν αὐτοῦ πίστιν,
ἀνκηρύττει ὁ ἀμέμπτως πολιτευόμενος, ὡς καὶ οὐ νικᾶν, ἀλ-
λὰ ζῶσαν κικτῆμενος αὐτήν.

Ὁ δὲ μάρτυς τῶν ἀδίκων δόλιος.

Ὁ δὲ βιβλαῖων ἔργοις τὰ παρὰ τὴν δεῦθον κρίσιν ἑαυτοῦ βυ-
λεύματα, τὸ καθαρὸν τῆς πίστεως καταρροῦπαίνει τοῖς παῖσιν.

- XII. Αἱ δὲ ρίζαι τῶν εὐσεβῶν, ἐν ὀχυρώματι.
 Αἱ δὲ πύλαι ἔξαις τῶν κατ' ἐμπρακτον γινώσκιν τιμώντων
 θεῶν, ἐν ταῖς τούτων κατὰ ψυχὴν φυλακτικαῖς δυνάμεισι μονί-
 μως πιπηνυταὶ εἰσίν.
13. Δι' ἁμαρτίας χειλῶν, ἐπιπίπτει εἰς παγίδας ἁμαρτωλός.
 Καὶ γὰρ διὰ μὲν τὰς τοῦ ὄντως ἀγαθοῦ ἀποτυχίας τῶν τῆς
 ψυχῆς ὀρεκτικῶν δυνάμεων, αἷς ὡς ἐν χεῖλεσι φιλήματα, καὶ περὶ
 τὰ μάταια παρυφίστανται σχίσαις, ὀλισθαίνει τοῖς τοῦ διαβόλου
 θοράτροις, ὁ τῆς τῶν θεῶν ἐντολῶν ἀποτυχγάνων ὁδοῦ.
 Ἐκφυύγει δὲ ἐξ αὐτῶν δίκαιος.
 Διακιδράσκει δὲ τὰ τοῦ πονηροῦ θήρατρα, ὁ κατὰ νόμους
 θεῖους πολιτευόμενος.
 Ὁ βλέπων λεία, ἐλεῖθῃσεται.
 Καὶ ὁ μὲν ἀποσκοπῶν κατὰ νοῦν πρὸς τὸν ἐπίσης ἐν πᾶσιν
 ἀνθρώποις θεωρούμενον ἕνα λόγον τῆς αὐτῶν φύσεως, καὶ μὴ
 κρίνων ἐκ τοῦ φαινομένου, τοὺς μὲν, ταπεινοὺς· τοὺς δὲ, ὑψη-
 λούς, τῆς παρὰ θεοῦ συμπαθείας ἀξιωθῇσεται· μὴ κριθησόμενος
 ἐπὶ τοῖς ἑαυτοῦ παραπτώμασιν, ἐπεὶ μὴδ' αὐτὸς τὰ τῶν ἄλλων
 ἐκρίνειν· ἀλλὰ πάντας ἀνθρώπους ἐξ ἴσου ἡγάπησε, διὰ τὸν ἕνα
 λόγον τῆς αὐτῶν φύσεως.
 Ὁ δὲ συναντῶν ἐν πύλαις, ἐκθλίψει ψυχάς.
 Ὁ δὲ ταῖς τῶν πολλῶν, κατὰ τὸ φαινόμενον, ἀνισότησι κατ'
 αἰσθησιν ὑπαντῶν, ἐν τοῖς δίκην πυλῶν πεφυκόσιν εἰσάγειν πρὸς
 ψυχὴν τὰς τῶν ὁρατῶν ἐπιφανείας αἰσθητηρίοις, καὶ παρὰ τῶν
 τοιούτων ἀνισοτήτων ἰμποδισόμενος διαβῇ κατὰ νοῦν πρὸς τὸν
 ἕνα τῆς τῶν ἀνθρώπων φύσεως λόγον, ἐκπίπτει ψυχάς, ἀκου-
 σίοις πόνοις ἀποσμήχων αὐτάς, κατὰ συμβεβηκός, τοῦ ῥύπη τῶν
 ἡμαρτημένων αὐταῖς· ἀκόληθον δὲ πάντως κριθῆναι καὶ τοῦτον,
 ἐπειδὴ ἐκρίνει· καὶ πτεῖν τῶν τοῦ θεοῦ κριμάτων τὸ ἀψίνδιον,
 πρὸς κἄθαρσιν τῶν ἡμαρτημένων αὐτῷ.
14. Ἀπὸ καρπῶν σόμαλος, ψυχὴ ἀνδρὸς πλησθήσεται ἀγαθῶν.
 Κκι ἐκ μὲν τῶν τροφίμων κατὰ ψυχὴν λόγων τῆς διδασκα-

Τὰ δὲ σπλάγγνα τῶν ἀσιβῶν, ἀνελείμονται.

XII.

Αἱ δὲ διαδίστις τῶν μὴ δι' ἔργων δικαιοσύνης τιμῶντων
θεῶν ἀτυμπαθεῖς, ὡς ἀδιάκριτοι πρὸς τοὺς ἀσθενεστέρους εἰσίν.

Ὁ ἐργαζόμενος τὴν ἑαυτοῦ γῆν, ἐμπλησθήσεται ἔργων. II.

Καὶ ὁ μὲν φιλοπονῶν κατὰ πρᾶξιν περὶ τὴν ἑαυτοῦ χοίχην
σάρκα, ἀνακαθαίρων τοὺς ἐξ αὐτῆς φουμένους ἡμπαθεῖς λογι-
σμοὺς, ὡς τινες τριβόλης, τῷ τοῦ λόγου ἀρότρῳ, ἐμπλῆως γε-
νῆσεται τῶν δικῶν ἔργων τριφουσῶν τὴν ψυχὴν ἀρετῶν.

Οἱ δὲ διώκοντες μάταια, ἐνδεικὺς φρενῶν.

Οἱ δὲ σπουδάζοντες περὶ τὰς τῶν προσκαίρων ἀνοήτους
σχίσεις, ἑλλειπτεῖς εἰσὶν ἔξωθεν ἀντιπάλου ἀνοίας καὶ ὑπερνοίας·
ὅτι ἡ μὲν φρόνησις, ἔξις ἐστὶν ἀνοίας καὶ ὑπερνοίας ἀντίπαλος·
ἡ δὲ ταῦτας ἐνδεῖα, ἑλλειψίς αὐτῆς ἔστι κατὰ ἄνοιαν.

Ὅς ἐστὶν ἡδὺς ἐν οἶνῳ διατρεφεῖς, ἐν τοῖς ἑαυτοῦ ὄχυ-
ρώμασι καταλείψει ἀτιμίαν.

Καὶ γὰρ ὅς τις ἐστὶν ἐπιθυμεινόμενος ἐν ταῖς περὶ τὰς τῶν
ὀρατῶν ἐπιφανείας ἀπασχολήσας, τὰς δικῶν οἶνων ἐξιστώσας
τῆς ἀληθείας τὸν ταύταις ἐναπορίνοντα νοῦν, καὶ μὴ πρὸς τοὺς
τῶν ὄντων διαβαίνοντα λόγους, ἐν ταῖς δυνάμεσι τῆς ἑαυτοῦ
ψυχῆς· αἵσπερ αὐτὴ παρὰ τοῦ δημιουργοῦ κατησφαλισθῇ ὡς τι-
σιν ὄχυρώμασι, πρὸς τὸ μὴ φοβεῖσθαι τοὺς κατὰ τὴν φύσιν τῶν
ἐρωμένων ληστεύοντας δαίμονας, καὶ αἰχμαλωτίζοντας τὸν νοῦν
πρὸς ἄνοιαν διὰ τῆς αἰσθησεως· ὁ τοιοῦτος ἔασσι διὰ τὸ ἑαυ-
τοῦ κατὰ γνώμην ἀνεπιτέλετον, τὴν στέρησιν τῶν ταῖς τοιαύ-
ταις δυνάμεσι περιποιουμένων τιμῶν ἀρετῶν· ἢ τις στέρησις,
κατ' ἑλλειψίν σωφροσύνης ἀνδρείας φρονήσεως καὶ δικαιοσύνης,
ἔτι περὶ μὲν τὴν ἐπιθυμητικὴν δύναμιν, ἀκολασία· περὶ δὲ τὴν
θυμηκὴν, δειλία· περὶ δὲ τὴν λογικὴν, ἀνοία· καὶ περὶ τὰς εἰ-
ρημίας τρεῖς, μειονεξία.

Ἐπιθυμία ἀσιβῶν, κακαί.

12.

Ἐπειδὴ αἱ ἄλογοι κατ' ἐπιθυμίαν καὶ θυμὸν ὀρέξιες, τῶν
μὴ τιμῶντων δι' ἐμπράκτους γνώσεις τὸν θεόν, βλαβεραί· ὡς τὰς
ἔξεις τῶν ἀρετῶν λυμαινόμεναι.

ΧΙΙ. εἰς τὰ ἀριστερά τούτου ἀμειλῶν, ἀπέλλυται, διαμαρτάνων τοῦ εἰς αἰὶ διαμίνοντος ἀγαθοῦ· ὥς μὴ ἔχων τὸν θεὸν ἐπιβλέποντα εἰς τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Οἴκοι δὲ δικαίων παραμίνουσιν.

Αἱ δὲ παγίαι κατὰ γνώσιν καὶ ἀρετὴν ἔξεις, τῶν ἀμείπτως πολιτευομένων, φυλάττονται παρ' αὐτοῖς εἰς αἰὶ ζωὴν· οἳ τινεὶ οἴκοι σώζουσιν αὐτοὺς, κατὰ μὲν τὸ παρὸν ἀπὸ τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ καύσωνος τῶν ἐκυσίων καὶ ἀκυσίων παθῶν· κατὰ δὲ τὸ μέλλον, ἀπὸ τῆς αἰωνίου κολάσεως.

8. Στόμα συνετοῦ, ἰγνωμιάζεται ὑπὸ ἀνδρός.

Καὶ ἡ μὲν παραίνεσις τοῦ πρὸς τοὺς τρόπους καὶ τοὺς λόγους τῶν ἐντολῶν, τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν κατὰ διάθεσιν μεταποιήσαντος, ἐπαινέται ὑπὸ τοῦ κατὰ πάντων τῶν παθῶν ἀνδριζομένου· κατὰ τὸ ἐγκρατεῖσθαι μὲν τῶν ἐκυσίων, ὑπομένειν δὲ τὰ ἀκυσία· ὥς τὴν αὐτοῦ ψυχὴν καταυγάζουσα φωτὶ γνώσεως, καὶ ἀπροσκόπτως τῶν δυσχειρῶν διεξάγουσα.

Νωθροκάριδος δὲ μυκτηρίζεται.

Ὁ δὲ δυσκίνητος κατὰ ψυχὴν, πρὸς ἐργασίαν τῶν τοῦ θεοῦ ἐντολῶν, ἐμπαίζεται ὑπὸ τῶν δαιμόνων τοῖς τῆς ἀτιμίας πάλαισι καὶ

9. Κρείσσων ἀνὴρ ἐν ἀτιμίᾳ δουλεύων ἑαυτῷ, ἢ ὅτι μὲν ἑαυτῷ περὶτιθεῖς, καὶ προσδιδόμενος ἄρτου.

Ὡς περ βελτίων ὁ ἐν ἀδοξίᾳ βίου ὑπάρχων, καὶ πρὸς τὰ ἀναγκαῖα ἑαυτῷ ἑπαρκῶν, ἢ περ ὁ μὴ ἀνεχόμενος διὰ κενοδοξίαν ταῖς ἰδικαῖς χερσὶν ἐργάζεσθαι, ἀντιῶθεν ἀναγκαίας τροφῆς στερούμενος· οὕτω βελτίων καὶ ὁ ἀνδριζόμενος κατὰ τῶν παθῶν ἐνυποταγῇ, καὶ περιποιούμενος ἑαυτῷ κατὰ πρᾶξιν τὰς ἀρετάς, ἢ περ ὁ ἑαυτὸν καθεγετὴν καταστήσας, καὶ ἰνδίδῃς ὑπάρχων τοῦ ψυχᾶς τρέφοντος ἐμπράκτου λόγου.

10. Δίκαιος οἰκτεῖρει ψυχᾶς κτηνῶν αὐτοῦ.

Ὁ γὰρ κατ' ἀρετὴν τέλειος, εἰσεῖ ψυχᾶς τῶν τῆς αὐτοῦ ποιήσεως, ἐλομένης τὴν ἄλογον βιοτήν· ἐπιμελούμενος παντὶ τρόπῳ τῆς σωτηρίας αὐτῶν.

Καὶ ἡ μὲν φερέπονος αἰσθησις, δόξης ἀληθοῦς πρόξενος γί- XII.
νεται νοί, τῷ χρωμένῳ ταύτῃ κατὰ λόγον βοηθῶ πρὸς τὴν ἀπ-
ταιστον θεωρίαν τῶν ὄντων.

Ὅτι περ δὲ ἐν ξύλῳ σκώληξ, οὕτως ἄνδρα ἀπόλλυσι γυνή
κακοποιός.

Καθάπερ δὲ σκώληξ διαφθείρει ξύλον, διαβιβρώσκων αὐτὸ,
οὕτω τὸν νοῦν διασκιδάζει αἰσθησις, ἡ ἰλυσπωμένη τῇ σήψει
τῶν ἡδονῶν, καὶ ἀποπλανώσα τοῦτον τῆς περὶ τοῦ Θεοῦ τοῦ
πάντων αἰτίου, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ γενομένων κτισμάτων ἀλη-
θοῦς δόξης.

Λογισμοὶ δίκαιοι, κρίματα.

5.

Καὶ οἱ μὲν διαλογισμοὶ τῶν μῆτε εἰς τὰ κατ' ἑλλειψιν τῆς
ἀρετῆς πάθη, μῆτ' εἰς τὰ κατ' ὑπερβολὴν παρεκκλινόντων, οὐ-
δὲν ἄλλο εἰσὶν ἢ τοῦ μὲν ἀληθοῦς ἀγαθοῦ αἵρεσις, τοῦ δ' ὡσαύ-
τως κακοῦ ἀποφυγή.

Κυβερνώσει δὲ ἀσεβεῖς, δόλους.

Διεξάγουσι δὲ οἱ τὴν ἀληθειαν μὴ τιμώντες κατ' ὑπόκρισιν
ἀρετῆς, ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ παραμειξίας διὰ τὸ ἀνθρώποις ἐν
ἀπάτῃ, καὶ οὐ Θεῷ ἐν ἀληθείᾳ, σπουδάζειν ἀρίσκειν.

Λόγοι ἀσεβῶν, δόλοι εἰς αἶμα.

6.

Καὶ γὰρ τὰ δοκοῦντα τοῖς ἀκρωμένοις εὐνοϊκὰ ῥήματα τῶν
τὴν ἀληθειαν μὴ τιμώντων, πλάττονται παρὰ τούτων πρὸς φόνον
τῶν παρ' αὐτῶν ἢ φθονουμένων ἢ ἄλλως πως μισουμένων, καὶ
δια τοῦτο διαβαλλομένων· ὥςτε ἔχειν συλλήπτορας τοῦ τοιοῦτου
ἀνοσιού ἐπιχειρήματος, τοὺς αὐτῶν ἀκρωμένους.

Στόμα δὲ εὐθίων, ῥύεται αὐτούς.

Λόγοι δὲ τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων, καὶ μὴδὲν τῆς ἀληθείας
προτιμώντων, ἐλιγναικὸς μὲν τῶν διαβαλλόντων, ὑπεραπολογη-
τικὸς δὲ τῶν διαβαλλομένων, λυτροῦται τούτους τῆς ἐπιβουλῆς.

Καὶ οὐ ἐὰν σπλαγῇ ἀσφῆς, ἀφάνιζεται.

7.

Ἐνθα μὲν ἂν ἐκτραπῇ τῆς κατ' ἀρετὴν ὁδοῦ, ὁ μὴ τιμῶν
τὴν ἀληθειαν, εἴτ' εἰς τὰ διεξὶ τὸ ἀγαθὸν ὑπακρινόμενος, εἴτ'

ΧΠ. δεχόμενον λαλεῖσθαι· τὸ δὲ, ὡς μὴ ἐνδεχόμενον λαλεῖσθαι· καὶ τὸ μὲν, ὡς ἐνδεχόμενον γίνεσθαι· τὸ δὲ, ὡς μὴ ἐνδεχόμενον γίνεσθαι· καὶ τὸ μὲν, ὡς ἀφ' ὧν· τὸ δὲ, ὡς φθαρτὸν· ὅτι περ ἢ μὲν κατὰ ἄλογον τοῦ ὄντος ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ διάκρισις, ἡμελειστάτη ἐστὶ καὶ ἐπίστροφος, ὡς προαιρετικὴ· ἢ δὲ κατ' αἰσθησιν τοῦ δοκοῦντος, ἔχουν τῆς σωματικῆς ἡδονῆς καὶ τῆς ὀδύνης, προχειροτάτη καὶ ἄπνευρος, ὡς φυσικὴ.

Ὁ δὲ μισῶν ἐλίγχους, ἄφρων.

Ὁ δὲ ἀποστροφόμενος τὰς φανερώσεις τῶν αὐτοῦ ἁμαρτιῶν, ἐστέρηται φρενῶν· οἷα μὴ θάλων ποτὲ εἰς ἐπιγνώσιν ἀληθείας ἔλθειν.

2. Κρείσσων ὁ εὐρὼν χάριν παρὰ κυρίῳ.

Καὶ ἐκλειγμένος μὲν ἐστὶ παρὰ τῷ δισπότῃ τῶν ὅλων Θεῷ, ὁ τῷ ἑαυτοῦ πόθῳ ἐπιτυχὼν παρ' αὐτοῦ κατὰ θωριάν, τῆς τε τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων ἀρίστως, καὶ τῆς αὐτοῦ ἀπολαύσεως.

Ἀνὴρ δὲ παράνομος, παρασιωπηθήσεται.

Ὁ δὲ τὴν ποιητικὴν μὲν τῶν καθηκόντων κεκτημένος δύναμιν, χρώμενος δ' αὐτῇ παρὰ τὸ καθήκον κατὰ προαίρεσιν, οὐ κατὰ πάντα τοῦ παρὰ Θεοῦ ἀπαξιωθήσεται λόγῳ· ἀλλὰ κατὰ μὲν τὸ αἰεὶ εἶναι, τοῦτ' ἐν τῇ ἀναστάσει ἀξιωθήσεται, διὰ τὴν περὶ πάντας τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητα· κατὰ δὲ τὸ εὐ εἶναι αἰεὶ, ἀπαξιωθήσεται αὐτοῦ, διὰ τε τὸ τῆς οἰκείας γνώμης παράλογον, καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ δίκαιον.

3. Οὐ κατορθώσῃ ἄνθρωπος ἐξ ἀνόμου.

Καὶ γὰρ οὐχ ἔξει τί χρηστὸν ἀποτέλεσμα ἄνθρωπος ἐξ ἀλόγου προαίρεσεως, ὡς πάσης αὐτῷ τῆς σπουδῆς εἰς φθορὰν τελευτώσης.

Αἱ δὲ ρίζαι τῶν δικαίων, οὐκ ἐξαρθήσονται.

Αἱ δὲ πάγοι περὶ τὸ ἀγαθὸν ἔξεις τῶν ἀμέμπτως πολιτευομένων, μενοῦσιν ἐν ταύτῃ ἀναπόσπαστοι ἐς αἰεὶ, ὡς ἀναλλοίωτων κατὰ διαθήσιν.

4. Γυνὴ ἀνδρείκ, στέφανος τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς.

Ἐκ καρποῦ δικαιοσύνης, φύεται δένδρον ζωῆς.

ΧΙ.
30.

Καὶ ἔξ ἀρετῆς μὲν καρπευομένης παρὰ τῆς κατὰ νόμους θείας πολιτείας, βλαστάνει ἐν τῇ ψυχῇ ὁ ταύτην συντηρῶν λόγος τῆς διακρίσεως, καὶ ὃν φυλάττεται ἀπὸ τοῦ κατ' ἁμαρτίαν θανάτου· ὡς μὲν καλῶν τῶν μονίμων ἀντιχρμίνῃ, ὡς δὲ κακοῦ τῆς περὶ τὰ πρότκαιρα σχέσιως ἀπειχομένη.

Ἀφαιροῦνται δὲ ὅμοιοι ψυχαὶ παρανόμων.

Ἀφαρπάσσονται δὲ τῆς προσκαίρου ζωῆς πρὸ καιροῦ, ψυχαὶ τῶν μὴ τηρούντων τὰς τοῦ θεοῦ ἐντολάς, τῶν ἡμιρῶν τῆς κακίας αὐτῶν κολοβουμένων, διὰ τοὺς ἐλλεικτούς.

Εἰ ὁ μὲν δίκαιος μόλις σώζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς θεοῦ φανεύεται;

Εἰ γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ τὰς θείας τηρῶν ἐντολάς διὰ πολλῶν σώζεται μαθημάτων, τῶν μὲν κατ' ἡδονὰν ἐκουσίῳν παθῶν ἐγκρατευόμενος, τοὺς δὲ κατ' ὀδύνην πειρασμοὺς εὐχαρίστως ὑπομένων· ὅτι βιαστὴ ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, καὶ βιασταὶ ἐρπάξουσιν αὐτὴν· ὁ μὴ δὲ ἔργων δικαιοσύνης τιμῶν τὸν θεόν, καὶ ἀποτυγχάνων τούτου κατὰ διέθεσιν, ἢ οὐδαμῶς εὐριθύνεται, κατακριθεὶς τὴν ἀπὸ τοῦ θεοῦ τοῦ πανταχοῦ παρὼντος καὶ τὰ πάντα τηρούντος, ἔκπτωσιν· ὡς μηδαμῶς κατὰ τὸ εὖ εἶναι ἀπολαύων αὐτοῦ, ἔπει ἐν μόνῳ πάντως τῷ εἶναι· ὡς κατὰ τοῦτο μόνον μετέχων αὐτοῦ, διὰ τὸ ἀνταλλάξασθαι κατὰ γνώμην, τοῦ εὖ εἶναι αἰεὶ, τὸ φεῖ εἶναι αἰεὶ.

C A P. XII.

Ὁ ἀγαπῶν παιδεύει, ἀγαπᾷ αἰσθεσιν.

v. i.

Καὶ γὰρ ὁ ἱερὸν τῆς πρὸς σωτηρίαν θεῖ ἐγκρατείας καὶ ὑπομονῆς ἐπιπόνῳ τῇ ψυχῇ ἀγωνίῃ, ἐρεῖ διακρίσεως τῆς τὸ ὄντως ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ πανταχοῦς θ' αἰρούσης· τὸ μὲν, ὡς μὴ ἔργμινον· τὸ δὲ, ὡς ἡργμίνον· καὶ τὸ μὲν, ὡς ἐνδεχόμενον νοεῖσθαι· τὸ δὲ, ὡς μὴ ἐνδεχόμενον νοεῖσθαι· καὶ τὸ μὲν, ὡς ἐν-

- XI. καταναλίσκεισθαι τοῖς πολέμοις τῶν ἐμπεύων ψυχῶν δαίμοσι, ταῖς ἱπνεσίαις τῶν ἀλόγων παθῶν.

Εὐλογία δὲ εἰς κεφαλὴν τοῦ μεταδιδόντος.

Ἐπ' ἀγαθοῖς δὲ ἔστι ἡ χάρις αὐτοῦ τοῦ ἐμφύτου λόγου, παρὰ τῇ ἡγεμονίᾳ, τοῦ μεταδιδόντος τούτου σαρκεὶ πρὸς καρποφορίαν πνευματικὴν.

27. Τεκταίνόμενος ἀγαθὰ, ζητεῖ χάριν ἀγαθῶν.

Καὶ ὁ μὲν ἐργαζόμενος τὰς παναγὰς τοῦ Θεοῦ ἐντολὰς, σπειύδει λαβεῖν τοῦ παναγίου πνεύματος δωρεάν, τὴν πάντος ὀφλήματος ἀπαλλάττουσαν, καὶ τῆς μετέπειτα τῶν ὑπὲρ φύσιν ἀγαθῶν ἀξιοῦσαν.

Ἐκζητοῦντα δὲ κακὰ, καταλήφεται αὐτόν.

Τὸν δὲ σπειύδοντα κακοποιεῖν, καταλάβῃ δικαίως τὸ πάσχιν κακῶς, εἴτε κατὰ τὸ παρὸν πρὸς διάρρωσιν, εἴτε κατὰ τὸ μέλλον πρὸς τιμωρίαν.

28. Ὁ πεπειθὸς ἐπὶ πλούτῳ αὐτοῦ, οὗτος πιστεύεται.

Καὶ ὁ μὲν θάρρων ἐπὶ ἰδίοις εἴτε χρήμασιν εἴτε κατορθώμασι, καὶ μὴ ἐπὶ τῷ Θεῷ, ὁ τοιοῦτος κατενεχθήσεται ἐν θείᾳ ἐγκαταλείψει, εἴτε τῶν χρημάτων διαρρέντων, εἴτε τούτου σφαλέντος κατὰ λόγον ἢ πράξιν.

Ὁ δὲ ἀντιλαμβανόμενος δικαίαν, οὗτος ἀνατίθεται.

Ὁ δὲ ἀντιποιούμενος κατ' ἔξιν τὴν καὶ ἐνέργειαν, τῶν ἀποτριπασῶν μὲν τοῦ κακοῦ, προτριπασῶν δὲ εἰς τὸ ἀγαθὸν θείων ἐντολῶν, καὶ ὡς τὴν οἰκίαν ἐπιγινώσκων ἀσθεύειαν, εἰς μόνον ἐλπίζων Θεόν, ὁ τοιοῦτος διαφανὴς γινώσκεται κατ' ἀρετὴν, καὶ λαμπρὸς.

29. Ὁ μὴ συμπεριφερόμενος τῇ ἑαυτοῦ οἰκῇ, κληρονομήσει ἀνάμνη.

Καὶ ὁ μὴ ταῖς ἀσθενείαις τῶν ἐν τῇ ἰδίᾳ οἰκῇ συγγνωμοῶν, καὶ βιασάξων ταύτας ὡς δυνατόν, τὸ ἄριστον τῆς τούτων γνώμης κερδῶσει, καὶ οὐχὶ τούτης εἰς τὸ ὑπακούειν αὐτοῦ.

Δουλεύσει δὲ ἔργων φρονίμῳ.

Ὑπερετάσει δὲ τῇ ἐχέτρῳ ὁ μὴ ἐχέτρων, μεταρχειμένη τοῦτον εὐφροσύνη, καὶ ὤρσεται εἰς τὸ πρὸς τὸ ἑαυτῷ βουλευτόν.

Ἡ μὲν ἔφρσις τοῦ προκρίνοντος τῶν φαινομένων, ὡς προσ- XI.
καίρων, τὰ ὑπὲρ τὸ φαινόμενον ἀγαθὰ, ὡς αἰώνια, ἅπανα ὑπάρ-
χει καλῇ, ὡς σωτήριος.

Ἐλπίς δὲ ἀσβεσθῶν ἀπολείπεται.

Ἡ δ' ἐπὶ τοῖς προσκαίροις πεποιθήσις τῶν μὴ δι' ἑμπράκτου
γνώσεως τιμῶντων θεῶν, ἀφανισθήσεται, εἰς τὸ μηδὲν χωρήσασα
ἐν τῷ ῥαθαῖναι αὐτά.

Εἰσὶν οἱ τὰ ἴδια σπείροντες, οἱ πλείονα ποιοῦσιν. 24.

Καὶ ὑπάρχουσι μὲν οἱ πρὸς τοὺς δεομένους, εἴτε τὰ οἰκία
χρήματα σκορπίζοντες, εἴτ' ἀρετῶν μεταδόσεις ποιοῦμενοι, οἱ
τινες ἑκατονταπλασίονα ἑαυτοῖς ἢ τὸν σωματικὸν ἢ τὸν πνευμα-
τικὸν πλοῦτον περιποιοῦνται.

Εἰσὶ δὲ καὶ οἱ συναγόντες τὰ ἀλλότρια, οἱ ἐλαττοῦνται.

Ἐπάρχουσι δ' αὖθις τινες, οἱ καὶ τὰ τῶν ἄλλων εἴτ' ἀν-
θρώπων ἠρπάζοντες χρήματα, εἴτε δαιμονίων κακίας μεταλαμβάν-
οντες, οἱ τινες σμιχρύνουσιν ἑαυτοὺς, κατὰ μὲν τὸν σωματι-
κὸν πλοῦτον, δίκας εἰσπραττόμενοι, ὑπὲρ ὧν κακῶς ἐτελώνη-
σαν· κατὰ δὲ τὸν ψυχικόν, ὡς τὴν κατ' ἀρετὴν τιμὴν ἀποβαλ-
λόμενοι, καὶ τῆς κακίας ἀτιμίαν ἐπικτησάμενοι.

Ψυχὴ εὐλογουμένη, πᾶσα ἀπλή. 25.

Ψυχὴ γὰρ ἐπαινημένη παρὰ θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἐστὶ, πᾶ-
σα ἢ διαμίνουσα αὐτῇ ἐπὶ τοῖς οὐκ αὐτοῖς δι' ἀπάθειαν, καὶ μὴ
στασιάζουσα τοῖς συμπίπτουσιν, εἴτε ἡδέα εἶεν, εἴτε καὶ ἀλ-
γεῖνά· κἀντεῦθεν τὴν ἐκ παθῶν λαμβάνουσα σύνθεσιν, ἀλλ' ἀπλοῦν
τὸν τῆς ἰδίας φύσεως διαφυλάττουσα λόγον.

Ἄνθρωπος δὲ θυμώδης, οὐκ εὐσχήμων.

Ὁ δὲ πρὸς τοὺς λυποῦντας αὐτὸν ὀργιζόμενος, ἀσχημονεῖ, 26.
τὴν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς κατὰ ψυχὴν γαλήνης εὐκοσμίαν ἀπο-
βαλλόμενος.

Ὁ συνέχων σῖτον, ὑπολείπειτο αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν.

Καὶ ὁ μὲν μὴ καταβάλλων τὸν δίκην σίτου καρποφόρον τῆς
ἀρετῆς ἑμψυτον λόγον σαρκεὶ κατὰ πρᾶξιν, καταλείψει τοῦτου

- XI. πολιτευόμενος, πρὸς τὴν πνευματικὴν καὶ ἀνώλεθρον τίττεται ζωὴν, λαμβάνων ἀρχὴν μὲν ταύτης τὴν διὰ πίστεως θεογνωσίαν· προκοπὴν δὲ, τὸ κατ' ἀρετὴν ἔξος.

Διωγμός δὲ ἀσεβοῦς, εἰς θάνατον.

Ἡ πᾶσα δὲ σπουδὴ τοῦ μὴ δι' ἑμπράκτου γνώσεως τρωδωντος θεόν, τελευτᾷ εἰς φθορὰν, ὡς καταγινομένη περὶ τὰ προσκαιρα.

20. Βδελυγμα κυρίῳ, ὅσοι διεσθραμμένοι.

Ὅτι μισηθέντα εἰσὶ παρὰ θεῷ ἔργα παρηνγκλιμένα τῆς κατ' ἀρετὴν εὐθείας ὁδοῦ, πρὸς τὰ κατ' ἑλλειψιν ταύτης καὶ ὑπερβολὴν πόθου.

Προσδικοὶ δὲ αὐτῷ πάντες ἄνωμοι ἐν ὁθῷ.

Ἀποδικοὶ δὲ αὐτῷ, ὅσοι παντὸς μώμου ἀπηλλαγμένην τὴν ὁδὸν τῆς παρούσης ζωῆς διεξέρχονται.

21. Χεῖρι χεῖρας ἐμβολῶν ἀδίκως, οὐκ ἀτιμώρητος ἔσται κακῶν.

Καὶ ὁ μὲν τοῖς πόνους τῆς εἰκείας χειρὸς, τοὺς τῶν ἄλλοτριων χειρῶν πόνους, παρὰ πάντα δίκαιον λόγον προσμιξας, οὐκ ἐκτὸς κολάσεως ἔσται, ὑπὲρ ὧν ἐνεδείξατο λυπαρῶν εἰς τοὺς πλειονεκτηθέντας παρ' αὐτοῦ.

Ὁ δὲ σπείρων δικαιοσύνην, λήψεται μισθὸν πιστόν.

Ὁ δὲ σκορπίζων εἰς τὰς τῶν διεσθμένων γαστέρας, καὶ τῶν ἑαυτοῦ χειρῶν πόνους, ἀναλόγως τῇ χρεῖα ἐκάστου λάβῃ παρὰ τοῦ μισθαποδότου θεοῦ ἀντιμισθίαν βιβλικίαν, τὴν εἰς αἰεὶ διαμένουσιν.

22. Ὡσπερ ἐνώτιον χρυσοῦν ἐν ῥίνι υἱός, οὕτω γυναικὶ κακόφρωνι κάλλος.

Καὶ καθάπερ ἐνώτιος κόσμος, ἐνηρτημένος χοίρου ῥίνι, τῷ βορβόρῳ ῥυπαίνεται, οὕτω καὶ αἰσθήσει ἀλογίστως φερομένη, τὸ πρὸς ἐνώτισιν τῆς δόξης τοῦ πεπειθηκότος κάλλος τῶν αἰσθητῶν, τῷ βορβόρῳ τῶν ἡδονῶν κατ' ἐπιθυμίαν μολύνεται καὶ γὰρ

23. Ἐπιθυμία δικαίου πᾶσα ἀγαθή.

Οἱ δὲ ἀνδρεῖοι, ἱρεῖσθαι πλούτῳ.

Οἱ δὲ κατὰ ψυχὴν γενναῖοι, ἐπ' αὐτῷ τῷ τῆς γνώσεως πνευματικῷ πλούτῳ στηρίζονται, ἀνδριζόμενοι τὸ ἐπίπνον.

Τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἀγαθοποιεῖ ἀνὴρ ἐλεῆμων.

17.

Καὶ τὴν μὲν ἰδίαν ψυχὴν εὐεργετεῖ, ἐπανασώζων δι' ἀγαθοεργίας αὐτῇ ὡς θεοῦ εἰκόνι τὸ κατ' ὁμοίωσιν, ὁ κατὰ τῶν παθῶν ἀνδριζόμενος, καὶ τοὺς περιπίπτοντας ποικίλοις πειρασμοῖς καὶ δοκίμους παντοίας χειραγωγίας οἰκτεῖρων, καὶ χεῖμα βοηθείας αὐτοῖς κατὰ τὸ δυνατόν ὀρέγων.

Ἐξόλλυσαι δὲ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα ὁ ἀνελκόμενος.

Διαφθεῖρει δὲ τὸ ἴδιον σῶμα, ἴδιον γὰρ καὶ τὸ ἐκάστου, ὅτι ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐσμέν πάντες πληοῦ τε καὶ κράματος, ὁ μὴ οὖν οἶκτον τινὶ ἐπικαμπτόμενος, καὶ ὡς δυνατόν βοηθῶν, ἀλλ' ἴδων τοῦτον τοῖς συνέχουσιν αὐτὸν κακοῖς φθειρίζεται· ὅτι κτείνει ὁ τοιούτος, τοῦ τε θεοῦ τὸν περὶ αὐτὸν ἔλεον, καὶ τὰ τῶν πολλῶν σπλάγχχνα· καὶ κατακρίνει αὐτὸς ἑαυτῷ ἐκ τῆς περὶ τὸν πλησίον ἀσπλαχνίας τὸν ἀναπημέλετον, μὴ ἐλεούμενος· ἐπειδὴ μὴ ἐλεῖσιν.

Ἀσιβῆς· ποιεῖ ἔργα ἄδικα.

18.

Καὶ ὁ μὲν μὴ τρωπὸν τὸν θεόν ὡς αὐτοαλήθειαν, διαπράττεται τὰ παρὰ τὸν νόμον τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἐντολῶν ἔργα.

Σπέρμα δὲ δικαίων, μισθὸς ἀληθείας.

Ὁ δὲ δίκην σπέρματος, εἰς τὰς ψυχὰς τῶν προκρινόντων τὰ αἰώνια τῶν προσκαίρων, πίπτων καὶ καρποφορῶν τὸ ἀγαθόν, εἰς τριάκοντα καὶ εἰς ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν, θεῖος λόγος, μισθοποδοσία ὑπάρχει τοῦ τῶν γνωστῶν πύρατος τῆς ἀληθείας περυσυμένως βεβαίως· ὁ γὰρ προσάγων θεῷ βεβαίαν τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν, ἀντελαμβάνει παρ' αὐτοῦ τὸν λόγον τῆς ἀληθείας καθαίροντα αὐτὸν καὶ τελειοῦντα κατὰ χάριν, τῇ τῶν ὑπὲρ φύσιν ἀγαθῶν μετέξει.

Υἱὸς δίκαιος, γιννᾶται εἰς ζωὴν.

19.

Καὶ γὰρ ὁ μὲν θεῷ υἱοθετιθεὶς διὰ πίστεως, καὶ ἀμείπτως

- XI. Σωτηρία δὲ ὑπάρχει ἐν πολλῇ βουλῇ.
 * cod. Σώματος * δὲ φυλακὴ ἐστὶν ἐν τῇ πλείῃ παρὰ σοφῷ ἀνδρὶ
 σῶμα. ἐξερευνήσει τοῦ συνοίσοντος· καὶ γὰρ

15. Πονηρὸς κακοποιεῖ, ὅταν συμμίσξῃ δικαίωμα.

Ὁ πολυμήχανος ἐχθρὸς τῶν ἡμετέρων ψυχῶν καὶ πολέμιος τὰ μὲν πρὸς βλάβην τῶν ἀγωνιζομένων οὐκ ἄλλοτε ἀποτελεῖ, εἰ μὴ ὁπόταν ὑπαγορεύων τὴν ἐπίτασιν τῶν ἀρετῶν, τὴν εἰσάγῃ-σαν τὸ παρ' ἀνθρώπων δικαίωμα, θηλονότι τὸν ἰπαινεν, πα-ραμίσξῃ αὐτὸν τῇ ἀπὸ δεξιᾶς συσκιυαζομένῃ παρ' αὐτοῦ κατὰ τούτων ἐπιβουλῇ.

Μισοί δὲ ἔχον ἀσφαλείας.

Ἀποστρέφεται δὲ, καὶ οὐ θέλει προσερίσθαι λόγον προσ-χόμενόν τι ἐκ ψυχῆς πεφυλαγμένης, τῇ πολυπειρίᾳ τῶν αὐτοῦ μηχανῶν, καὶ ἐμποιοῦντα τὴν αὐτὴν φυλακὴν, ταῖς αὐτῇ ὑπα-κουσούσαις ψυχαῖς.

16. Γυνὴ εὐχρηστος, ἐγείρει ἀνδρὶ δόξαν.

Καὶ ἡ μὲν βοηθὸς τῷ νῷ πρὸς κατανόησιν τῶν ἐν ταῖς οὐαῖς λόγων αἰσθητῶν, καλῶς παρὰ τούτῃ χρωμένη, ὡς ὄργανον αὐ-τοῦ, ἀνιστᾷ αὐτῇ κατὰ διάνοιαν, γενναίως κατὰ τῶν παθῶν ἀγωνιζομένη, τὴν λογικὴν περὶ τῶν ὄντων δόξαν· καθ' ἣν ὁ νοῦς τὴν ἰδίαν ἀπολαμβάνει τιμὴν, ἐπιγινώσκων ἐκ τῶν ὄντων τὴν ἀξίαν τῶν ὄντων.

Θρόνος δὲ ἀτιμίας, γυνὴ μιτοῦσα δίκαια.

Ἰδρυσις δὲ αὐτῇ ὕβρις, ἡ πρὸς μὲν κακίαν συνεργούσα τῷ νῷ διὰ τῆς ἀλόγου τῶν προσκαίρων ὀρέξεως, τὰς δ' ἀρι-τάς ἀποστρεφόμενη διὰ τὸ τούτων ἐπίτενον, αἰσθητῶν· ὁ γὰρ ταύτῃ πειθόμενος νοῦς, τῇ ἐφρυβρίστῃ ἔξει τὰς κακίας ἐγκάθη-ται, ἀλογίστως αὐτῇ ἱπαναπαυόμενος.

Πλούτου ὀκνηροί, ἐνδιαιεῖς γίνονται.

Καὶ τοῦ μὲν κατὰ γνώσιν πνευματικοῦ πλούτου, οἱ ῥαθυ-μοῦντες, καὶ μὴ διανοιζόμενοι πρὸς τὴν ἐργασίαν τῶν ἀρετῶν, ἐτήρησιν ὑπομένουσιν.

Ἐν εὐλογίᾳ εὐθίων, ὑψωθήσεται πόλις.

ΧΙ.

Καὶ γὰρ ἐν μὲν τῇ ἀγαθῇ διδασκαλίᾳ τῶν ἀπλανῶς διδασκόντων τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, ἀρθύσεται τῇ φυσικῇ ἐν πνεύματι θεωρίᾳ, εἰς τὴν ἀπταιστον γνώσιν τῶν ὑπὸ φύσιν καὶ χρόνον, ψυχὴ ἐν ᾗ διάφοροι περιπολοῦσι λογισμοί.

11.

Στόμα δὲ ἀσιβῶν, καλῶς κατήσεται.

Ἐν δὲ ταῖς ἀπατηλαῖς ὑποθήκαις τῶν μὴ τιμώντων Θεὸν πνευμάτων τῆς πνευρίας, εἰς ἀλογίστους ἐπιθυμίας κατενέχθησεται.

Μυκτηρίζει πολίτας ἐνδοῆς φρενῶν.

12.

Καὶ διαπαίζει μὲν κατακρίνων τοὺς ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ μὴ ὀρθῶς πολιτευομένους ἀνθρώπους, ὁ ἐν τῷ μὴ ἐπιγινώσκειν τὴν οἰκίαν ἀσθενέειαν, ἐλλιπὲς φρονήσεως.

Ἀνὴρ δὲ φρόνιμος, ἡσυχίαν ἔχει.

Ὁ δὲ ἐν τῷ ταύτῃ ἐπιγινώσκων τέλειος ταῖς φρεσὶ, προσέχων ἑαυτῷ, σχολάζει· μόνον τὰ οἰκίᾳ σφάλματα ἐξετάζων καὶ διορθούμενος.

Ἀνὴρ διγλωσσος, ἀποκαλύπτει βουλὰς ἐν συνεδρίῳ.

13.

Καὶ ἄνθρωπος μὲν πρὸς ἀπάτην πολλῶν, λόγους ἀντικειμένους ἀλλήλοις φθεγγόμενος, ἀνακαλύπτει τὰ ἐμπιστευθέντα αὐτῷ παρὰ τινος σκῆμματα ἐν συνειδήσει λαοῦ· κἀντιῶδιν τὰ ἐπὶ λυσιστελείᾳ πολλῶν, κἀν τούτοις μὴ οὕτως ἔχειν δοκῇ, ποιεῖ ἄπρακτα.

Πιστὸς δὲ πνοῇ κρύπτει πράγματα.

Ὁ δὲ τηρῶν ταῦτα τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ, καὶ μὴ ἠθιῶν τὸ παράγγελμα τοῦ ἐμπιστεύσαντος αὐτῷ τὰ ἴδια μυστήρια, συγκαλύπτει ὅσα φανερούμενα, βλάβην ἀποτελεῖ· καὶ

Οἷς μὴ ὑπάρχει κυβέρνησις, πίπτουσιν ὥσπερ φύλλα.

14.

Οἷς μὲν μὴ ἐστὶ προεστῶς, καλῶς διεξάγων τὰ κατ' αὐτοὺς, πνεύσαντός τινος ἐπ' αὐτοὺς πειρασμοῦ, ὑπὸ τοῦ τῆς πνευρίας πνεύματος καταβάλλονται δίκην φύλλων ριπτουμένων ἐν χειρὶ ὑπ' ἀνέμου· μὴ δυνάμενοι πρὸς τὰς μεθοδεῖας τοῦ ἐχθροῦ ἀντισχεῖν, ἐν τῷ τοῦ σταθερίζοντος ἀποστεριεῖσθαι.

XI. Τὸ δὲ καύχημα τῶν ἀσεβῶν ἔλλυται.

Τὸ δὲ ἐπὶ τῇ διακίῳ δόξῃ καὶ τῷ φθιρομένῳ πλούτῳ φρύαγμα τῶν μὴ δι' ἀγαθοεργίας τιμώντων θεόν, εἰς τὸ μηδὲν περιίεται, ὡς τούτων ταχέως διαλυομένων, καὶ εἰς τὸ μηδὲν περισταμένων.

8. Δίκαιος ἐκ θύρας ἐκδύνει.

Καὶ ὁ μὲν ἀπονέμων τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ ἀρετὰς, καὶ τῇ σαρκὶ αὐτάρκει· τροφὰς καὶ σκευάσματα, τὰς κατ' ἑλλείψιν τῆς ἀρετῆς καὶ ὑπερβολὴν παγίδας τοῦ θηρευτοῦ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν διαδιδράσκει.

• Ἄντ' αὐτοῦ δὲ παραδίδοται ἀσεβῆς.

Ἄντ' αὐτοῦ δὲ ὃν σπεύδει θηρεύειν ὁ πονηρὸς, ἐμπίπτει κατὰ προαίρεσιν εἰς τὰς προειρηκμένας παγίδας, ὁ μὴ δι' ἐμπράκτου γνώσεως τιμῶν τὸν θεόν.

9. Ἐν στόματι ἀσεβῶν, παγὶς πολιταῖς.

Καὶ γὰρ ἐν μὲν τῇ ἀπατελῇ ὑποθήκῃ τῶν μὴ θεὸν τιμώντων, ἀλλὰ τὴν πρόνοιαν αὐτοῦ διαβαλλόντων πνευμάτων τῆς πονηρίας, ἀπιστίας τὴ καὶ ἀνελπιστίας βρόχος κατασκευάζεται τοῖς μὴ ἐν τῷ οὐρανῷ, ἀλλ' ἐν τῇ γῇ τὸ πολίτευμα κεκτημένοις ἀνθρώποις· ὡς ἂν τῷ τοιοῦτῳ τῶν κολάσεων φόβῳ μῆτε ἐκφυγεῖν, μῆτε πρὸς τὰ ἄνω βραβεῖα, τῷ πρὸς αὐτὰ πόθῳ θραμεῖν κατ' ἀρετὴν δύναιντο.

Λίσσῃσι δὲ δικαίων εὐδοξία.

Ἡ δὲ γνώσις τῶν ἐναρέτων ἀνθρώπων, ἀπλανὴς ἐστίν, ὡς τὴν πρᾶξιν ποιομένων θεωρίας ἐπίβασιν.

10. Ἐν ἀγαθοῖς δικαίων, κατόρθωσι πόλιν.

Καὶ τοῖς καλοῖς μὲν ἔργοις καὶ λόγοις τῶν τοιούτων ἀνθρώπων, ἀπάρτισε τὴν ἑαυτῆς σωτηρίαν ψυχὴ ἐν ᾗ πλείστοι ἐνδιατρίβουσι λογισμοί.

Καὶ ἐν ἀπωλείᾳ ἀσεβῶν, ἀγαλλίσματα.

Ἐν δὲ τῷ ἀπ' αὐτῆς ἀφανισμῷ τῶν μὴ τιμώντων θεὸν πονηρῶν λογισμῶν, προσγέγονεν αὐτῇ εὐχρησύνῃ πνευματικῇ.

Ἀποθανὼν δίκαιος ἔλιπε μετ' αἵματος.

XI.

Καὶ φονευθεὶς μὲν ὁ ἀμάρτυς πολιτευόμενος, κατέλιπε τοῖς αὐτὸν θανατώσασιν, ἐφ' οἷς εἰς αὐτὸν πεπλημελέηκασιν, μεταμέλειαν, τὴν κατὰ τὸ παρὸν μὲν τὸ συνειδὸς πλεῖττεσαν, κατὰ τὸ μέλλον δὲ διηνεκῶς κολάζουσα.

4.

Πρόχειρος δὲ γίνεται καὶ ἐπίχαρτος ἀσέβων ἀπώλεια.

Ἀκόλυτος δὲ γίνεται καὶ εὐφρόσυτος, ὁ τῶν κακοποιῶν, καὶ διὰ τοῦτο μὴ τιμῶντων θεῶν, ὁλιθρος· ὅτι τὴν τὰς δίκας εὐταί τῶν αὐτοῖς κακῶς πεπραγμένων, κατὰ τὸ παρὸν ἀπέδωκεν, καὶ οἱ παρ' αὐτῶν κακούμενοι, τῶν παρ' αὐτῶν κακώσεων ἀπηλλάγησαν.

Δικαιοσύνη ἀμώμου, ὁρῶσιν οἱ ὁδοὺς.

5.

Καὶ γὰρ ἡ ἀρετὴ ἐπὶ τοῖς πρακτέοις κρίσις τοῦ ἀμάρτυος πολιτευομένου, ἀπαρέγκλιτος πρὸς τὰ κατ' ἑλλειψιν τῆς ἀρετῆς· καὶ ὑπερβολὴν πάσῃ ποιεῖ τὰς κατ' ἀρετὴν τρίβους αὐτοῦ· ὥς οἱ ἐπομένως τούτῃ ὁδεύοντες, σωτηρίας ἀξιοῦνται.

Ἀσεβεία δὲ περιπίπτει ἄνομος.

Εἰς ἀτιμίαν δὲ θεοῦ, διὰ τῶν τῆς κακίας ἔργων, ἐμπίπτει ὁ ἀθετῶν τὸν νόμον τῶν τοῦ θεοῦ ἐντολῶν· καὶ γὰρ

Δικαιοσύνη ἀνδρῶν ὁρῶν ῥύσεται αὐτούς.

6.

Ἡ μὲν ἀμάρτυς πολιτεία τῶν κατὰ τῶν παθῶν ἀνδριζομένων, καὶ ἀπαρέγκλιτος πρὸς κακίαν ποιουμένων τὸν ὁρῶν τῆς ἀρετῆς, ἐξελεῖται τούτους τοῦ κατὰ ψυχὴν, διὰ τῶν κατ' ἑλλειψιν τῆς ἀρετῆς καὶ ὑπερβολῆς παθῶν, κινδύνου.

Τῇ δὲ ἀσεβείᾳ αὐτῶν ἀλίσκονται παράνομοι.

Τῇ δὲ μὴ θεῶν τιμῶσῃ κατὰ ψυχὴν διαβίσει ἑαυτῶν, κατεῖχονται οἱ τὸν νόμον τῶν θεῶν ἐντολῶν ἀθετοῦντες.

Τελευτήσαντος ἀνδρὸς δικαίου, οὐκ ὀλλυταί ἑλπίς.

7.

Καὶ ἀποθανόντος μὲν τοῦ κατὰ τῶν παθῶν γενναίως ἀνδριζομένου, καὶ πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς ἐπίπνον ἀνευθότου, καὶ τῶν προσκαίρων προκρίναντος τὰ αἰώνια, διακρίνει ἡ ἐπὶ τοῖς αἰωνίοις ἀγαθοῖς τούτῃ ἑλπίς, ἀπεκδεχομένη τὸν ὑπὲρ τῆς ὑπομονῆς τῶν πόνων μισθόν.

- X. Ἡ δὲ γλωσσολογία τῶν τὰ πρόσκαιρα τῶν αἰωνίων προαιρουμένων, ἐξαφανισθῆσεται, εἰς τὸ μηδὲν χωρῆσασα· καὶ γὰρ
32. Χεῖλη ἀνθρώπων δικαίων ἀποστέλλει χάριτας.

Οἱ μὲν λόγοι τῶν κατὰ τῶν παθῶν ἀνδριζομένων, καὶ προκρινόντων τὸ ὄντως ἀγαθὸν τοῦ δοκοῦντος, διὰ τῶν κατὰ μέρους πρὸς τελειότητα ἀναβάσεων, τὰς κατὰ Χριστὸν χαρίζονται προκοπὰς· πρῶτον καθαίροντες, εἶτα φωτίζοντες, καὶ οὕτω τελειοῦντες τοὺς πιεζομένους αὐτοῖς.

Στόμα δὲ ἁσιβῶν ἀποστρέφεται.

Ἡ δὲ φλυαρία τῶν μὴ δι' ἐμπράκτου γνώσεως τιμώντων θεὸν, μισετρία ἐστὶ παρ' αὐτῷ.

C A P. XI.

- v. 1. Ζυγοὶ ὁλοιοὶ βδέλυγμα ἰνώπιον κυρίου.

Καὶ αἱ μὲν πρὸς τὰς ἁλλείψεις τῶν ἀρετῶν καὶ τὰς ὑπερβολὰς, ἐτιροῖρεται τῆς ψυχῆς διαθέσεις, μεμισχημένα εἰσὶν ἐμπροσθεν τοῦ ἐντελλομένου μὴ ἐκκλίνειν ἡμᾶς μήτ' εἰς τὰ δεξιὰ μήτ' εἰς τ' ἀριστερά, δισπότου τῶν ὅλων θεοῦ, ὡς τοῦ ὄντως καλοῦ καὶ ἀφοσιώσασθαι ἀμαρτάνουσαι.

Στάθμιον δὲ δίκαιον, δεκτὸν αὐτῷ.

Ἡ ἐν τῇ μεσότητι δὲ τῆς ἀρετῆς θεωρημένη ἀρρεπὴς πρὸς τὰ κατ' ἁλλείψιν ταύτης καὶ ὑπερβολὴν πάθη διάθεσις τῆς ψυχῆς, εὐπρόσδεκτος ὑπάρχει αὐτῷ ὡς τοῦ ὄντως ὀριγομένη καλοῦ.

2. Οὐ ἴαν εἰσέλθῃ ὕβρις, ἐκεί καὶ ἀτιμία.

Καὶ ἐφ' ὃν μὲν ἂν εἰσελεύσεται ἐξ ὑπερηφανίας μῶμος κατὰ τοῦ πύλας, πάθη ἀτιμίας κατὰ συγχύσεως θεῖαν καταλαμβάνει αὐτόν, ἵν' ἐκπαιδευθῇ ταπεινοφρονεῖν.

Στόμα δὲ ταπεινῶν μελιτῆ σοφίαν.

Ἡ δὲ διάνοια τῶν ἐπιμετρομένων ἑαυτοῖς ἐπὶ τοῖς παρὰ πτώμασι, μετῴζει σοφίαν· ἀρχὴν ταύτης τὸν τοῦ κυρίου φόβον ποιομένη.

τικῇ ἀγαλλίασις ὡς μὴ καταπίπτουσι τοῖς προσπίπτουσιν, ἀλλὰ Χ. πάντοτε τῇ ἐλπίδι τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν χαίρουσιν.

Ἐλπίς δὲ ἀσιβῶν ὀλλυταί.

Ἡ δ' ἐπὶ τοῖς προσκαίροις πεποιθήσεις τῶν μὴ κατ' ἐμπρακτον γνῶσιν τιμώντων θεόν, ἀπόλλυται μὴ ἱσχυμένοις ἀλλὰ τάχως παρερχομένοις.

Ὁχύρωμα ὁσίου φόβος κυρίου.

29.

Καὶ γὰρ φυλακὴ μὲν ὑπάρχει τῇ ὑπερβάντι τὴν κατὰ τὸν φυσικὸν νόμον δικαιοσύνην, καὶ πολιτευομένη κατὰ τὸν πνευματικόν, ὁ ἄγνος καὶ διακίμων εἰς αἰῶνα αἰῶνος θεῖος φόβος, εἰς τὸ μηδέποτε ἐκπίσειν αὐτὸν τῆς θείας ἀγάπης, περιπεσόντα εἰς καταφρόνησιν.

Συντριβὴ δὲ τοῖς ἐργαζομένοις κακά.

Θλίψις δὲ καὶ κατάνυξις πρὸς σωτηρίαν ἐκ μεταμέλου τοῖς πράττουσιν ἁμαρτίας.

Δίκαιος εἰς τὸν αἰῶνα οὐκ ἐνδύσει.

30.

Καὶ ὁ μὲν προκρίνων τῶν προσκαίρων τὰ αἰώνια, οὐκ ἀμείλῃσι τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας, ἀλλὰ μέχρι παντός ἀμεταστρεπτῇ πρὸς θεόν οὐδεύσει κατ' ἀρετὴν ὑπομένων εὐχαρίστως πάντα τὰ ἐπερχόμενα αὐτῷ κατὰ τὴν παρούσαν ζωὴν.

Ἀσιβεῖς δὲ οὐκ οἰκήσουσι γῆν.

Οἱ δὲ μὴ θεὸν προτιμῶντες πάντων τῶν δι' αὐτοῦ γεγονόντων, οὐ ποιήσονται διαμονὴν κατὰ διάθεσιν, ἐν τῇ παγία ἔξει τῶν ἀρετῶν ὡς τοῖς κατ' ἑλλειψιν τούτων, καὶ ὑπερβολὴν αἰὶ περιπλανώμενοι πάθειν.

Στόμα δικαίου ἀποσφάξει σοφίαν.

31.

Καὶ ἡ μὲν ἡρίμα προφερομένη διδασκαλία τοῦ προκρίνοντος τῶν προσκαίρων τὰ αἰώνια, μεταδίδωσι δίκην σταγόνος, κατὰ βραχὺ, τελειότητος τοῖς ταύτης μεταλαμβάνουσιν, πρὸς τὸ εὐπαράδεικτον εἶναι ταύτην αὐτοῖς.

Γλώσσα δὲ ἀδίκου ἐξολεῖται.

- X.
25. Παραπορευμένης καλαιγίδος, ἀφανίζεται ἀσέβης.
Καὶ μερικῶς μὲν πειρασμοῦ εἶθ' ἕκαστῃ εἰτ' ἄκαστῃ, ἀπρὸς-δοκίμως ἐπιρχομένου ὑπὸ τῆς πονηρίας πνεύματος, ἀπώλ-λυται ὁ μὴ δι' ἰγκρατείας καὶ ὑπομονῆς τιμῶν τὸν Θεόν.
Δίκαιος δὲ ἐκκλίνας, σώζεται εἰς τὸν αἰῶνα.
Ὁ δ' ἰγκρατευόμενος μὲν τῶν κατ' ἡδονὴν ἐκείνων παθῶν, ὑπομίνων δὲ τὰ κατ' ὀδύνην ἀκούσια, τὸν κατὰ ψυχὴν διαφυ-γῶν κίνδυνον, ρύεται τῆς αἰωνίου κολάσεως.
26. Ὅσπερ ὁμαξ' ὁδοῦσι βλαβερὸν, καὶ καπνὸς ὁμιμσιν, οὕτε παρανομία τοῖς χρωμένοις αὐτῇ.
Καὶ ὡσπερ καρπὸς μὲν ἄσπερος τῇ τῶν ὀδόντων ἐνεργείᾳ λυ-μαίνεται, καπνὸς δὲ τῇ τῶν ὀφθαλμῶν, οὕτω τῶν τῆς ψυχῆς πρακτικῶν καὶ θεωρητικῶν δυνάμεων, ἡ παράλογος περὶ τὰ πρόσ-καιρα χρῆσις, τοῖς περὶ ταύτην καταγινομένοις· ὡς τὰς μὲν πρα-κτικὰς τούτων δυνάμεις, οἷα πέρ τινας ὀδόντας αἰμωδιᾶν ποιεῖ-σα, πρὸς τὴν κατὰ καιρὸν τοῦ ὄντως καλοῦ ἀπόλυσιν, διὰ τὴν κατὰ καιρὸν τοῦ δεχοῦντος· ταῖς δὲ θεωρητικαῖς δίκην κα-πνοῦ ἐπισκοτοῦσα, καὶ πρὸ τοῦ ἀπιδεῖξαι αὐτὴν διὰ τῆς ἐν πνεύματι γνώσεως, μὴ συγχωροῦσαν ταύταις καθορᾶν τὰς τῆς ἀληθείας εὐχάς.
27. Φόβος Θεοῦ προσήλθῃσιν ἡμέρας.
Καὶ φόβος μὲν Θεός, ἀπαλλάττων τοῦ κατ' ἁμαρτίαν τῆς ψυχῆς θανάτου, ἐπεκτείνει τῆς παρούσης ζωῆς τοῦ προσελωμένου αὐτῇ τὰς ἡμέρας· μεταβιβάζων τοῦτου πρὸς τὴν ἐκείσε ἀληκτον καὶ μακαρίαν ζωὴν.
Ἔτε δὲ ἀσεβῶν ὀλιγωθήσονται.
Οἱ δὲ χρόνοι τῆς ζωῆς τῶν μὴ ἐμπράκτῳ γνώσει τιμώντων θεόν, ἐλαττωθήσονται, τῆς πνευματικῆς διαμαρτώντων ζωῆς· ἄν-δρες γὰρ αἱμάτων καὶ δολιότητος, οὐ μὴ ἡμισεύσωσι τὰς ἡμέ-ρας αὐτῶν.
28. Ἐλχρονίζει δικαίοις εὐφροσύνη.
Καὶ παραμένει μὲν τοῖς ἀμείπτως πορευομένοις, πνευμα-

ρας μετὰ κρίσεως ἀνικιλήπτως προφερόντων αὐτοῦς, τὴν γνῶ- X.
σιν ἐπιφέρονται τῶν βλημάτων τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑπερουρανίου.

Οἱ δὲ ἄφρονες, ἐν ἑσδαία τελευτῶσιν.

Οἱ δ' ἐν καρδίᾳ Θεὸν μὴ περιφέροντες ἄνθρωποι, ἐν στε-
ρήσει τοῦ κατ' ἀρετὴν καὶ γνῶσιν πνευματικοῦ πλοῦτου τὴν ἰδίαν
ζωὴν καταλύουσιν.

Εὐλογία κυρίου ἐπὶ κεφαλὴν δικαίου.

22.

Ἡ γὰρ πανάγαθος διδασκαλία τοῦ δεσπότου τῶν ὅλων Θεοῦ,
πρέσβιν ἐπὶ τὸν ἡγεμόνα νοῦν, τοῦ κατὰ πρᾶξιν τῶν θείων ἐν-
τολῶν ἀμέμπτως πολιτευομένου, ὡς τὴν πρᾶξιν ποιοῦμενος θεω-
ρία· ἐπιβάσιν.

Αὕτη πλουτίζει.

Ἡ τοιαύτη διδασκαλία, ἀνενδεῆ ποιεῖ τοῦ κατ' ἀρετὴν καὶ
γνῶσιν πνευματικοῦ πλοῦτου, τὸν ταύτῃ παιδόμενον.

Καὶ οὐ μὴ προστεθῇ αὐτῇ λύπη ἐν καρδίᾳ.

Καὶ εἰ ὁ τοιοῦτος ποιεῖ κατὰ σῶμα περὶ τὴν ἀρετὴν, ἀλλ'
οὐ δέχεται προστεθῆναι λύπης διδασκαλίας ἐν τῇ αὐτοῦ ψυχῇ, τῇ
ἐλπίδι τῆς μελλούσης μισθαποδοσίας ἐπευφραίνόμενος.

Ἐν γέλωτι ἄφρων πρᾶσσει κακά.

23.

Καὶ μετ' εὐφροσύνης μὲν, ὁ Θεὸς ἐν καρδίᾳ μὴ περιφέρων,
ποιεῖ ἁμαρτίας ὅτι μὴδὲ στυγνάζει τῷ φόβῳ τῶν αὐτοῦ ἀπει-
λῶν, ἐφ' οἷς πλημμυλεῖ.

Ἡ δὲ σοφία, ἀνδρὶ τίκτει φρόνησιν.

Ὁ δὲ Θεὸς λόγος, τῷ κατὰ τῶν παθῶν ἀνδριζομένῳ ἀπο-
τίκτει τὴν ἐν τοῖς πρακτικαῖς εὐβουλίαν· καὶ γὰρ

Ἐν ἀπωλείᾳ ἀσεβῆς περιτρέπεται.

24.

Ἐν ἀποτυχίᾳ Θεοῦ, ὁ μὴ τιμῶν αὐτόν, κατὰ θεωρίαν μὲν
ὡς ἀληθείαν, κατὰ πρᾶξιν δὲ ὡς ἀγαθόν, τοῖς κατ' ἑλλειψιν τῆς
ἀρετῆς καὶ ὑπερβολῶν πάσας περιτρέπεται.

Ἐπιθυμία δὲ δικαίου δικτὴ.

Ἡ ἐρεσις δὲ τοῦ δι' ἐνκρίτη πολιτείας τιμῶντος Θεόν, δη-
λαστὴ ὁ πρὸ τῶν λοιπῶν πάντων πρὸς αὐτόν πόθος, εὐπρόσθε-
κτος τούτῳ ἔστιν.

Χ. χμασίαν ἀκούσαιο πειρασμοὶ ἐπισυμβαίνουσι, μὴ φυλαττόντων
τινῶν τὴν ἀκαριότητα τῆς ψυχῆς, καὶ εἰς μίσος ἐμπεπτόντων.

18. Καλύπτουσιν ἐχθραν χεῖλη δίκαια.

Κρύπτουσι μὲν τὸ μίσος, ὅπερ ἐξ ὀλιγωρίας παρανομήσασα
κατὰ διάθεσιν ἡ ψυχὴ ἐκτίσαστο, λόγοι δὲ τὸ νόμιμον δουλεύον-
τες, καὶ εἰς λοιδωρίας μὴ ἐκτρεπόμενοι.

Οἱ δὲ ἐμψέροντες λοιδωρίας, ἀρρενίστατοι εἰσιν.

Οἱ δὲ ἐκρανιζοῦντες τὸ ἑαυτῶν μίσος ταῖς τῶν μισημένων
διαβολαῖς ἀνθρώποι, λίαν ὑπάρχουσιν ἄρρενες ὡς τοὺς κακο-
ποιούντας αὐτοὺς ἐπὶ πλείον κατ' ἑαυτῶν διαγέροντες, ἐν τῇ
ψόγῳ βάλλειν αὐτοὺς λοιπόν.

19. Ἐκ πολυλογίας, οὐκ ἐκφύζη ἁμαρτίαν.

Ἀπὸ μὲν τοῦ μακρηγορεῖν, οὐ διαφύγῃς τὸ πλῆσαι πρὸς
θεόν, ἢ πρὸς ἀνθρώπους· καὶ γὰρ μὴ προμελετῶν τὰ παρὰ σοῦ
λεγόμενα, παροργίσεις, ἢ θεὸν ἐν τῇ ψεύδεσθαι, ἢ ἀνθρώπους
ἐν τῇ φθίγγεσθαι· τι ἐξ ἀπροσεξίας πρὸς βλάβην αὐτῶν.

Φειδόμενος δὲ χειλίων, νοήμων ἔσῃ.

Ἐγκρατενόμενος δὲ ἐν λόγοις, γνώσῃς ἕως τῶν δεινῶν
λεχθῆναι, ὡς πρότερον ἐξετάσας ταῦτα κατὰ διάνοιαν, καὶ κα-
ταλαβὼν μῆτε πρὸς θεὸν μῆτε πρὸς ἀνθρώπους προσκρούοντα· εἰδ'·
οὕτως ἀνεπισφαλῶς προφέρων αὐτά.

20. Ἄργυρος πεπυρωμένος γλῶσσα δικαίου.

Καὶ γὰρ οἷα μὲν τις ἄργυρος πυρὶ δεδοκιμασμένος, ἐστὶν
ὁ λόγος τῇ μετὰ κρίσεως ἀμέμπτως αὐτὸν προφέροντος· ὡς πρό-
τερον τῇ κατὰ διάνοιαν βασάνῃ ἐξεταζόμενος, καὶ πᾶν εἴ τι κίβ-
δηλον ἀποβαλλόμενος, καὶ εὐκρινὲς προφερόμενος.

Καρδία δὲ ἀσεβοῦς ἐκλείψει.

Ψυχὴ δὲ, ἐξ ἧς τῇ σῶματι ἡ ζωὴ τοῦ μὴ ἀγαθοποιεῖς λό-
γοις ἀλεθειᾶς τιμῶντος θεόν, ἀτονήσῃ πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας
ἀπάντησιν, ἐλεγχθεῖσα ὑπ' αὐτῆς ψευδομένη.

21. Χεῖλη δικαίων ἐπίστανται ὑψηλά.

Καὶ οἱ μὲν διδασκαλικοὶ θείοι λόγοι τῶν ἐκ πρακτικῆς πεί-

μιν κτησάμενοι ἐνοίκον, συγγέλλουσιν ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν τὴν αἰ- Χ.
σθήσιν κατὰ διάνοιαν τε ἱμνολογοῦντες τοῖς ὑπὲρ αἰσθησιν,
καὶ νοερὰν τούτων κατ' ἐμπράκτον γνῶσιν λαμβάνοντες αἰσθησιν.

Στόμα δι' προπετοὺς ἰγγίζει συντριβῇ.

Διδασκαλία δὲ τοῦ ἀγαθοῦ, πρὸ τῆς τούτου πράξεως, πλη-
σιάζει διαφθορᾷ· οἷα τῶν ἔργων ἀντικαθισταμένων τοῖς λόγοις,
τούτους ἀνατρέπειν ἐπιχειροῦντων.

Κτῆσις πλουσίων, πόλις ὀχυρά.

15.

Καὶ περιουσία μὲν τῶν κτησαμένων πλουτοῦ πνευματικόν κα-
τὰ γνῶσιν, ψυχὴ ἔστιν ἀνεσθής τε τοῦ ταύτης ὑπάρχοντος οὐ-
ρανίου ἔργου, καὶ φύλαξ τῶν τηρησάντων αὐτὴν ἐντολῶν αὐτοῦ,
ἀνάλωτον τοῖς νοητοῖς ἐχθροῖς, καὶ περιπεφυραγμένη ταῖς ἀρεταῖς.
Συντριβὴ δὲ ἀσέβων, πείρα.

Τιμωρία δὲ ἴσται τῶν μὴ τιμώντων Θεοῦ, στίφησις παντι-
λῆς τῆς κατὰ Θεορίαν πνευματικῆς τοῦ λόγου βρώσεως, καὶ τῆς
περιβολῆς τῶν ἀρετῶν· ἥ τις δίκην ἱματίων περιφυλάττει ἀπὸ
τοῦ χειμῶνος τῶν παθῶν τὰς ψυχὰς.

Ἔργα δικαίων, ζωὴν ποιεῖ.

16.

Ὅτι περ αἱ μὲν πράξεις τῶν προτινόντων τοῦ δοκοῦντος,
τὸ ὅντως καλόν, ἀπαλλάτθουσι τὰς ψυχὰς τοῦ κατ' ἀμαρτίαν
θανάτου, τὴν ἐν πνύματι μακαρίαν ζωὴν προξενούσιν αὐταῖς.

Καρποὶ δὲ ἀσέβων, ἀμαρτίαι.

Τὰ δ' ἀποτελέσματα τῶν μὴ τιμώντων Θεοῦ, τοῦ ὅντως κα-
λοῦ ἀποτυχμαί εἰσιν.

Ὁδοὺς ζωῆς φυλάσσει παιδεία.

17.

Καὶ τὰς μὲν φερούσας θείας ἐντολάς εἰς ζωὴν αἰώνιον τὰς
ψυχὰς ταρεῖ ἐπίπνοος κατ' ἀρετὴν ἀγωγὴ· αὕτη δὲ

Παίδεια δὲ ἀνεξέλεγκτος πλανᾶται.

Ἡ κατ' ἀρετὴν ἐπίπνοος ἀγωγὴ, εἰ μὴ δοκιμασθῇ δι' ἀκα-
σίων πειρασμῶν, καὶ καθ' ἕξιν τῇ ψυχῇ πεπαρωμένη φανῇ, ἐκ-
τρεπίζεται τῆς ἀληθείας, ἐν προσχήματι ἐναρέτου πολιτείας, εἰς
κινεοδοξίαν ἐμπίπτουσα· ἐπεὶ δὲ καὶ δι' ἀνθρώπων οἱ πρὸς δο-

- Χ. καθ' υπερβολὴν πάσῃ, καὶ εὖ ποιουντος αὐτῷ ὁ μὲν ἔχων κατὰ φύσιν ἐν ἑαυτῷ ἀνασπυόμενος τὸ ζωῆς χορηγὸν πνεῦμα ἄγιον· θεὸς λόγος, ζῶν ἀιώνιον θεωρεῖται τοῖς πιστεύουσιν αὐτῷ.

Στόμα δι' ἀσεβοῦς, καλύψει ἀπώλειαν.

Τὴν δ' ὁλεθρον ὑποδῆκον τοῦ μὴ τηδῶντος θεῶν εὐριτοῦ τῆς κακίας, ἀφανίσει ἢ ἀπὸ τοῦ ὄντως καλοῦ ἡμῶν ἔκπτωσις, τῷ ἡλίγῳ τοῦ συνειδότος· ὥς γὰρ ἐν ἡμῖς τὴν πρὸς καιρον ἡδονὴν καὶ τὴν ἐπικερρον δόξαν, ἀγαθὸν λογίζομεθα, ἢ εἰρημίνην ὑποδῆκον οὐκ ἀμαυροῦται· τῇ ψευδεὶ ἡμῶν περὶ τοῦ ἀγαθοῦ δόξῃ, τὸ εὐεργόν ἔχουσα· ἐκ δὲ τοῦ εὐρίσκειν τοὺς πειθεμένους αὐτῇ τέλος τῆς μὲν κατ' αἴσθησιν ἡδονῆς τὴν ὀδυνην, τῆς δ' ἐπικερρου δόξης τὴν ἀτμίαν· καὶ διὰ τὸ ἐντεῦθεν τοῦ ὄντως καλοῦ ἀμαρτάνειν, μηκέτι παραδέχισθαι αὐτὴν, ἀρκεῖται ἢ τοιαῦτα ὑποδῆκῃ, μὴ ἔχουσα τοῦ λοιποῦ τὸ εὐεργόν, ἐν τοῖς μὴ παραδεχόμενοις αὐτήν.

12. Μίσος ἐγείρει νεῖκος.

Καὶ ἔχθραν μὲν τῆς ψυχῆς κατὰ τῆς σαρκὸς, ὡς ἐπ' οὐλῃ, διανίστησι τὸ ἀντιστρατεύεσθαι τῷ νόμῳ τοῦ νοῦς, καθ' ἡδονῆς καὶ ὀδυνην, τὸν τῆς σαρκὸς νόμον.

Πάντας δὲ τοὺς μὴ φιλονεικοῦντας καλύψει (φιλία).

Ἀπαντας δὲ τοὺς κατὰ λόγον ὑποτάσσοντας τῇ ψυχῇ τὴν σάρκα, καὶ περιποιουμένους ταύταις τὸ ἄμαχον, ἐν τῇ ἐκείνῃ τὴν μὲν ψυχὴν συνεργεῖσθαι παρὰ τῆς σαρκὸς πρὸς τὰ κάλλιστ' ἢ, τὴν δὲ σάρκα τῆς προσηκούσης ἀξιοῦσθαι παρὰ τῆς ψυχῆς προνοίας, θεία κρύψει ἀγάπη, κατὰ τὸ ζῆν αὐτοὺς τὴν ἐν Χριστῇ κικρυμένην ζωὴν.

13. Ὁ ἐκ χειλέων προφέρει σοφίαν, ῥάβδον τύπτει ἄνθρωπον ἀκαρόδιον.

Ἀφ' ὧν ὁ διὰ σώματος τὸν θεῖον λόγον καταγγέλλων, πλεῖται δ' αὐτοῦ ὡς διὰ πινος ῥάβδου κατὰ τὸ συνειδὸς, τὸν μὴ περὶ τὸ ἀγαθὸν δέεικτον ψυχῆς κεκτεταμένου.

14. Σοφοὶ κρύψουσιν αἴσθησιν.

Καὶ οἱ μὲν τότε τοῦ θεοῦ λόγον ἐν ἁγίῳ πνεύματι κατὰ χά-

ὁμολογίας τμηῇ τοῦ Θεοῦ, ἐκκλίνων εἰς τε τὰ κατ' ἑλλειψιν τῆς Χ. ἀρετῆς πάσῃ, ἐφ' οἷς τὰς Θείας μὴ ποιῇ ἐντολάς, καὶ εἰς τὰ κατ' ὑπερβολὴν, ἐφ' οἷς φιλοῖς ῥήμασιν ὁμολογῶν αὐτὸν, μέγα φρονεῖ, παραλαμπήσεται τῆς φερούσης εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν τῆς Θείας, κατ' ἀρετὴν ὁδοῦ· καὶ γὰρ

Ὅς πορεύεται ἀπλῶς, πορεύεται πεποιθώς.

9.

Ὅς μὲν διανύει τὴν κατ' ἀρετὴν ὁδὸν ἀνυποκρίτως διὰ Θεόν, καὶ μὴ παραμιγνύει αὐτὴν τῇ πονηρᾷ πρὸς τὴν τῶν πολλῶν ἀπάτην διανοίᾳ, δειρχεται τὴν τοιαύτην ὁδὸν μὴ πτοούμενος ἢ τοὺς κατὰ τὸ παρὸν ἢ τοὺς κατὰ τὸ μέλλον ἐλέγχους τῆς ὑποκρίσεως.

Ὁ δὲ διασπρίψων τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, γνωσθήσεται.

Ὁ δ' ἀπὸ ἀλαθείας εἰς ψεύδος τὰς ἑαυτοῦ πράξεις μετασπρίψων, ὡς εἶρηται, ἐλεγχθήσεται, καὶ μὴ ἐν τῇ παρόντι αἰῶνι, ἀλλὰ γε ἐν τῇ μέλλοντι ἀναμφιβόλως· διότι

Ὁ ἐννεύων ὀφθαλμοῖς μετὰ δόλου, συνάγει ἀνδράσι λύπας.

10.

Ὁ τὰς θεωρητικὰς δυνάμεις ἔχων ἀποβλεπούσας μὲν πρὸς κακίαν, κατανεύουσας δὲ πρὸς ἰσχυρατισμένον ἀρετῆς ἕθος, συλλέγει τῇ τε ἐντὸς ἀνθρώπου, καὶ τῇ ἐκτὸς, πόρους διακινεῖς· οἷα σώματι μὲν κατὰ τὸ παρὸν πονῶν περὶ τὴν ἀρετὴν μὴ διὰ Θεόν, ψυχῇ δὲ κατὰ τὸ μέλλον αἰωνίως πιαζόμενος, ἐνδιὰ τῆς κατὰ διάθεσιν ἀρετῆς.

Ὁ δὲ ἐλέγχων μετὰ παρόρησίας, εἰρηνοποιεῖ.

Ὁ δὲ φανεροποιῶν κατὰ τὸ συνειδὸς ἀνυποστόλως τῇ ψυχῇ, ἐν ἀγίῳ πνεύματι λόγος Θεοῦ, τὸ τῆς ὑποκρίσεως ὑπὸ δυνον τὸ καὶ ἄκαρπον, ἀπαλλάττει αὐτὴν τῆς ἐχθραίνουσας ταύτην, καὶ πρὸς Θεὸν καὶ πρὸς σάρκα πονηρῶς διατίσεως.

Παγὰ ζωῆς ἐν χειρὶ δικαίου.

11.

Τὸ γὰρ χορηγὸν ζωῆς πνεῦμα ἅγιον, κατὰ φύσιν μὲν ἐπ' ἀναπαύεται ἐν τῇ παντοκρατορικῇ δυνάμει τοῦ δικαίου, καὶ δικαιούσης ἀγαπήσαντος· δεισιπύτου τῶν ὅλων Θεοῦ· κατὰ χάριν δὲ, ἐν τῇ πρακτικῇ τοῦ διακροῦντος τὸ χεῖρον ἀπὸ τοῦ κρείττονος, καὶ περιαιρούντος τὰ κατ' ἑλλειψιν τῆς ἀρετῆς καὶ τὰ

Χ. αἰτίαι παρὰ τοῦ γεωργοῦ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, ὡς εἰς τινὰς ἀποδείκας, τὰς αἰωνίους μονάς.

Ἀνεμόφθορες δὲ γίνονται ἐν ἀματῇ υἱὸς παρκατόμος.

ὑπὸ τῶν πνευμάτων δὲ τῆς πονηρίας ἱλαύνεται διὰ τῶν παραλόγων παθῶν εἰς ἀπώλειαν, ὡς ὑπὸ ἀνέμων ἄχυρον, τῇ πυρὶ παραπεμφθεσόμενον ἐν τῇ τῆς συγκομιδῆς τῶν ἔργων καιρῷ, ὃ ἐπικαλούμενος μὲν πατέρα ἑαυτοῦ τὸν θεόν διὰ τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν, παραβαίνων δὲ τὰς ἀγίας αὐτοῦ ἐντολάς.

6. Εὐλογία κυρίου ἐπὶ κεφαλὴν δικαίου.

Καὶ γὰρ μιλάδοσις μὲν ἁγιασμοῦ παρὰ τοῦ δεσπότου τῶν ὄλων θεοῦ, πρόεισι κατὰ χάριν ἐπὶ τῇ ἡγμένῃ τοῦ ἀμείπτως πολιτευομένου, ὅλον τοῦτον διὰ μέσου νοῦς ἁγιάζουσα.

Στόμα δὲ ἀσιβῶν, καλύψει πίνθος ἔωρον.

Τὴν δὲ μιστὴν βλασφημίας διδασκαλίαν τῶν μὴ τιμώντων θεὸν πνευμάτων τῆς πονηρίας, συσείλη ἡ ἐπιγινομένη τοῖς ἁμαρτάνουσιν ἐκ μεταμελείας μὴ κατὰ τὸν ἐπιτηδεῖον καιρὸν πρὸς τὴν τῶν ἐσφαλμένων διορθώσιν, ὅς ἐστιν ὁ παρὼν, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέλλον διηνηκὴς καὶ ἀνόνητος λύπη.

7. Μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων.

Καὶ ἀνιπίληστος μὲν γνώσις ἔχει παρὰ θεῷ τῶν ἀμείπτως πολιτευομένων, μετ' ἐπαίνων παρεχόντων ἀόρητον εὐφροσύνην αὐτοῖς.

Ὅνομα δὲ ἀσιβῶν σβέννυται.

Ἡ ἀπ' αὐτοῦ δὲ θεοῦ προσηγορία τῶν μὴ τιμώντων αὐτὸν δι' ἔργων ἀγαθῶν ἀφανίζεται, διὰ τὰ τοῦτου ἀλλότρια πονηρὰ ἔργα αὐτῶν, ἀγνωσμένη αὐτῶν κατὰ τὸ, οὐκ οἶδα ὑμᾶς λοπόν.

8. Σοφὸς καρδίᾳ, δέξεται ἐντολάς.

Ὁ τὸν τοῦ θεοῦ λόγον ἐνδιαθέτως τῇ αὐτοῦ περιφέρειν ψυχῇ, παραδίδεται καὶ οὐκ ἀποπέμψει κατὰ πρᾶξιν τὰ τοῦτου προσταγμάτα.

Ὁ δὲ ἄσπιγος χεῖλεσι, σχολιάζων ὑποσχελιόσθεται.

Ὁ δὲ μὴ ἡμμένων διὰ τῶν τῆς δικαιοσύνης ἔργων, τῇ δι'

Πνία ἄνδρα τυπεινοί.

Χ.

Καὶ γὰρ ἡ ἐξ ἀμειλίας ἀποτυχία τοῦ κατὰ γνῶσιν καὶ ἀρε-
τὴν πνευματικοῦ πλούτου, τὸν ὑπάρχοντα ἄνδρα μὲν, ὡς γί-
σκει κικτημένον κατ' εἰκόνα Θεοῦ δύνανται δραστηκῆν τε καὶ αὐ-
τιξοῦσιν, οὐκ ἀνδρεῖον δὲ, ὡς προαιρίσει μὴ ἐπιδεικνύμενον
ἔργοις κατ' ὁμοίωσιν Θεοῦ τὸ τῆς εἰρημένης λογικῆς δυνάμεως
δραστηκῆν τε, καὶ ἐλευθέριον, κατὰ γὰρ εἰς θελίαν ἀλόγων πα-
θῶν, καὶ ἀτιμίαν· παρασυμβληθέντα τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὁμοιω-
θῆναι αὐτοῖς.

4-

Χεῖρες δὲ ἀνδρείων πλουτίζουν.

Αἱ δὲ πρακτικαὶ δυνάμεις τῶν ἔργοις ἐπιδεικνυμένων τὸ τῆς
λογικῆς δυνάμεως, τοῖς ἀλόγοις πάσχειν ἀδούλωτον καὶ κατ' αὐ-
τῶν δραστηκῆν, οὐ μόνον ἀβλαβεῖς τὰς τούτων διατεροῦσι ψυ-
χάς, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις τοῦ κατ' ἀρετὴν καὶ γνῶσιν πνευματι-
κοῦ πλούτου μεταδιδόσκειν ὡς τούτους, λόγῳ μὲν διδασκαλι-
κῷ, πρὸς μὲν τὸ ἀγαθὸν προτρεπόντων, τοῦ δὲ κακοῦ ἀπο-
τρεπόντων· ἔργοις δὲ βιβαιοῦντων τὸν λόγον, καὶ πιθεύων
τὰ τοῦ λόγου ποιεῖν, ἐν τῷ μιμῆσθαι τὰ ἔργα· καὶ γὰρ

Υἱὸς παιδαυμένιος, σοφὸς ἔσται.

5

Ὁ μὲν υἱοδεταθείς Θεῷ, διὰ τῆς ἐκκαθαίρουσας τὴν ψυ-
χὴν τῶν ἀπὸ κακίας κηλίδων, ἐπιπόνου ἀγωγῆς, τῆς ἀπὸ τῶν
ἐπερχομένων αὐτῷ ἀβουλῆτως ὀφείλειας, εἰδήμων ἔσται.

Τῷ δὲ ἄφρονι, διακόνῳ χρῆσται.

Τὸν δὲ μὴ περιφέροντα Θεὸν ἐν καρδίᾳ, ἐλπίεις αὐτῷ καὶ
ὁδύναι ἐπύγοντα, ὑπερίτην ἔξει πρὸς σωτηρίαν ὡς τὸν τε λυ-
πούντα αὐτὸν εὐεργέτην εἰδὼς, καὶ τῷ Θεῷ ἐπὶ πᾶσιν εὐχαρι-
στῶν· ὅτι περ

Διεσώθη ἀπὸ καύματος υἱὸς νοήμων.

Ἀκουσίῳ πειρασμῶν, ὁ εἰδήμων τοῦ ὑπὲρ τῆς ὑπερμονῆς
τῶν πόνων μισθοῦ· καὶ οὕτω μὲν οὗτος ὡς ἐν ὤλῳ τῷ παρ-
ούτι αἰῶνι, πόνοις σαρκὸς ὀξείσι βαλλόμενος, εἴα τις σίτος τῶν
ἐκ γενέσεως παθῶν, ὡς τινῶν ἡχύρων ἀποκαθαίρεται· καὶ συν-

C A P. X.

V. 1. **Υ**ἰός σουός, εὐφραίνεται πατέρα.

Ἐνθὲν τῷ λόγῳ τιττόμενος μὲν ἀπὸ νοός κατὰ διάνοιαν τῇ ψυχῇ, ἐπιστῆμων δὲ τοῦ ὄντως καλοῦ, χρηροποιεῖ πνευματικῶς διὰ τῆς ἀληθοῦς περὶ τῶν ὄντων δόξης, τὸν αἴτιον αὐτοῦ νοῦν ὡς κατὰ λόγον ταύτης ἐπιτυγχάνοντα, ἐν τῇ ζητεῖν αἴτιαν ἐν ἅπασι μετ' ἐπίσεως.

Υἰός δὲ ἄφρων, λύπη μετρί.

Λογισμός δὲ, τιττόμενος μὲν κατ' αἰσθησιν ἢ φαντασίαν τῇ ψυχῇ, ἀνέπιστῆμων δὲ τοῦ ὄντως καλοῦ, λύπης αἴτιος ταύτῃ, διὰ τὴν ψευδῇ τῶν ὄντων δόξαν ἐξ ἀποτελέσματος γίνεται ὀριζομένη μὲν ἡδονῆς, περιτυγχάνουσα δὲ ὀδύνης ὅτι τέλος τῆς κατ' αἰσθησιν ἡδονῆς, ἢ ὀδύνη ἐστίν.

2. Οὐκ ἀφελήσουσι θησαυροὶ ἀνόμους.

Οὐδὲ γὰρ συμβαλοῦνται πρὸς ἀπαλλαγὴν τῶν ὀδυνηρῶν, ταμιεῖα πλοῦτος, τοῖς μὴ κατὰ νόμους Θεοῦς πνεῦσι ταῦτα τοῖς διορμένοις.

Δικαιοσύνη δὲ ῥύεται ἐκ θανάτου.

Ἡ δὲ κατὰ τὰς θείας ἐντολὰς ἀπαρέγκλιτος τοῦ καλοῦ κρίσις, τοῦ κατ' ἁμαρτίαν τῆς ψυχῆς ἀπαλλάττει πινδύνου.

3. Οὐ ληροκτονήσει κύριος ψυχὰς δικαίων.

Καὶ οὐ στέρησει ἡ παντοκρατορικὴ δύναμις τοῦ Θεοῦ, ὁ τούτου ἐνυπόστατος λόγος, τὰς ἐκείνου μεταλήψιας, ἄρτου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνοντος, τὰς πειθόμενας αὐτῷ, τῇ αὐτοδικαιοσύνῃ, ψυχὰς τῶν ἐντεύθεν δικαίως πολιτευομένων κατὰ πρᾶξιν τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἐντολῶν.

Ζωὴν δὲ ἀσβεστὴν ἀνατρέψει.

Τὴν δὲ φιλέυλον καὶ φιλήδονον ζωὴν τῶν μὴ περυσνόντων εἰς αὐτόν, καὶ (μὴ) διὰ τῶν τῆς δικαιοσύνης ἔργων τιμώμετων αὐτόν, εἰς ὀδυνηρὰν πάντως περιτρέψει· ἐν τῇ πρὶ καὶ τῶν παρόντων στερεθῆναι αὐτοὺς, καὶ τῶν μέλλοντων μὴ ἐπιλυχεῖν.

περιφέρωσα μόνην, πρὸς δὲ τοὺς τούτων λόγους, διανοίας χω- IX.
 ρίς διαβῆναι μὴ δυναμένης, ἐν αὐτῇ περιγράφεται ὡς ἐν τό-
 πῳ ἰδίῳ.

Μηδὲ ἐπιστήσης σὸν ὄμμα πρὸς αὐτήν.

Μηδ' ἀπερισκίπτως τὸ νοερόν ὁμμά σου, αὐτῇ προσερείσῃς
 τῇ φαντασίᾳ· δυνάμενος ταύτην κατὰ διάνοιαν περισκίπτεισθαι·
 καὶ τοὺς λόγους τῶν ὄντων ὁρᾷν· καὶ πρὸς τὴν ἐν ὅλοις δια-
 βαίνειν ἀλτσειαν.

Οὕτω γὰρ διαβήσῃ ὕδωρ ἄλλοτριον.

Κατὰ τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον, ἀβρόχως διέλθῃς τὴν μὴ ἐξ
 ἀρχῆς συμπεραχθεῖσαν τῇ φύσει, ἀλλ' ἐπιγερωδίταν παθῶν
 ἀγριωίνουσαν θάλασσαν.

Καὶ ὑπερβῇσῃ ποταμὴν ἄλλοτριον.

Καὶ τὸ κατὰ τὸ φαινόμενον τῆς φύσεως ρυτὸν καὶ παρεδι-
 κὸν, ὃ δὴ καὶ αὐτὸ μὴ κατ' ἀρχᾶς συγκτισθὲν αὐτῇ, εἰς κα-
 τάκρισιν διὰ τὴν παράβασιν ἔλαβεν, ἀφίς κάτω, γινῶναι φθά-
 σαις τὴν ἀναλλοίωτον αὐτῆς κατὰ τὸ νοούμενον διαμονήν.

Ἀπὸ δὲ ὕδατος ἄλλοτρίου ἀπόσχου.

Ἀπὸ δὲ τῆς θολιρᾶς, καὶ κατὰ τὸν τῆς φύσεως λόγον ἀπὸ
 τῆς τῶν παθῶν ἁλμυς, μὴ μετάσχης.

Καὶ ἀπὸ πηγῆς ἄλλοτρίας μὴ πίης.

Καὶ ἀπὸ τῆς ὁρατῶν κατὰ μόνην αἰσθήσειν γνώσεως, βλυ-
 σανούσας οἶά τινος πηγῆς τὴν ρευστὴν καὶ παροδικὴν καθ' ἐθο-
 νὴν καὶ ὁδύνην ζωὴν, καὶ ὡς οἰκίαν τῇ ἀλόγῳ φύσει ἀπέξι-
 νομένης τῆς πεφυκυίας τὰ ὄντα κατὰ λόγον ἐπίστασθαι λογι-
 κῆς φύσεως, μὴ γένῃς.

Ἵνα πολὺν ζήσης χρόνον.

Ὅπως μένιμον κατ' ἀρετὴν ζήσης ζωὴν.

Καὶ προστεθήσεταί σοι ἴσα ζωῆς.

Ἐπεκτεθήσεται δὲ σοι τὰ τῆς προσκαιρῆς ζωῆς ἴτη, μετὰ-
 ςεϊλάμενά σε, διὰ τὴν ἐν τούτοις ἐνδεῶν σου πολιτείαν, πρὸς
 τὴν μέλλουσιν ἀγῆρω καὶ μακαρίαν ζωὴν.

IX. τικόν, ὡς τινα ὑψηλότατον θρόνον, ἐν ταῖς εὐρυχώροις καθ' ἑδουπάθειαν τῆς ἀπωλείας ὁδοῖς.

15. Προσκαλουμένη τοὺς παριόντας, καὶ κατευθύνοντάς ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν.

Ἐφελκομένη τοὺς τὴν παροδικὴν αὐτῶν διαίτησιν ἐκτρέφοντες ζώων, καὶ ἐν τοῖς κατὰ τὸν βίον ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν, μὴ τισιν ἀνιαιροῖς ἐντυγχάνοντας συναντήμασι· καὶ ἐναντίως τῇ σοφίᾳ τὰς τοῦτοις διδάσκει.

16. Ὃς ἐστὶν ὑμῶν ἀφρονίστατος ἐκκλινάτω πρὸς με.

Ὃς τις οὖν ἐννοίᾳ Διὸς μὴδ' ὁπωσοῦν ἐν τῇ αὐτοῦ περιγίρει ψυχῇ, ἰδὲτω πρὸς με, πολυδαΐαν διδαχθασόμενος.

Καὶ τοῖς ἐνδείξει φρενῶν παρακλιέομαι, λέγουσα·

Καὶ τοῖς γινώσκουσι μὲν Διὸν, τὰς δ' ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ τηροῦσι, παραινῶ φάσκουσα

17. Ἄρτων κρυφίῳν ἄψασθε.

Ἔργων τῶν τὴν ἔξιν τῆς κακίας τρεφόντων, οἷά τινων ἄρτων, καὶ λαυδανόντων ὀφθαλμοῦς ἀνθρώπων, μεθ' ἑδονῆς γεύσασθε.

Καὶ ὕδατος κλοπῆς γλυκεροῦ πίετε.

Καὶ γνώσεις τῶν αἰσθητῶν, παραμυθιζμένης οἷά περ τι ὕδωρ οἷφες παραμύθειον, τὴν περὶ ταῦτα τῆς ψυχῆς ἄλογον ὀριξίν, ἐκ τοῦ κλέπτειν τὸν νοῦν τῷ λείπῃ τῆς ἑδονῆς, εἰς κόρον μετᾶσχετε.

18. Ὁ δὲ οὐκ οἶδεν ὅτι γηγενεῖς παρ' αὐτῇ ὄλλονται· καὶ ἐπὶ πέταυρον ἄθου συναντᾷ.

Ὁ δὲ ταύτῃ πειδόμενος, ἀγνοεῖ ὅτι δι' αὐτῆς οἱ τὰ γήινα φρονοῦντες, ὀλεθρον ἐπισπῶνται ψυχῆς· καὶ διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς εἰς τὸ τῆς ἀπωλείας καταντῇ βράμαθρον· καὶ ταῦτα μὲν ἡ προπετὴς φαντασία· ἀλλὰ σὺ ταχίως ἀπ' αὐτῆς ὑψώσεται πρὸς λόγον κατὰ διάνοιαν.

Ἄλλ' ἀποπέδησον, μὴ χρονίσῃς ἐν τόπῳ αὐτῆς.

Μὴ ἐμβραδύνῃς τῇ τῶν αἰσθητῶν ἐπιφανείᾳ, ἐν ἡ φαντασία

πεφυτευμένος ἐστὶ, κατὰ τὸν τῆς ἰδίας φύσεως λόγον ἀνδρῶ- IX.
πος, ὡς τι κλῆμα· γεωργῶν τὴν δίκην οἴνου καρδίαν εὐφραι-
νουσιν γινώσκον τῶν ὄντων.

Τοὺς δὲ ἄξονας τοῦ ἰδίου γεωργίου πεπλάνηται.

Τὸν δὲ νοῦν καὶ τὸν λόγον, οἱ τὴν μετὰ γνώσεως ἀρετὴν
οἰκίον γεωργίον ἄγουσιν, ἠπάτῃται.

Διαπορεύεται δι' ἀνδρῶν ἱρῆμ, καὶ γῆν διατεταγμένον ἐν
διφώδισιν.

Καὶ διεξίρχεται ζωὴν τε ἐστερημένην πνευματικῆς διδασκα-
λίας δίκην ὕδατος ἀρδευούσης ψυχὴν πρὸς καρποφορίαν τῶν ἀρε-
τῶν, καὶ παγίαν ἔξιν κακίας ἐρηπλωμένην ἐν ψυχαῖς ἐνδείσει τῆς
εἰρημένης θείας διδασκαλίας.

Συνάγει δὲ χερσὶν ἀκαρπίαν.

Καὶ συλλέγει κατ' ἐνέργειαν ταῖς πρακτικαῖς τῆς ψυχῆς αὐ-
τοῦ δυνάμειν ἁμαρτίαν, ἥ τις (ἐς) στήρησις τοῦ πνευματικοῦ
καρποῦ τῶν ἀρετῶν.

Γυνὴ ἄφρων καὶ θρασίη, ἐνδείης ψωμοῦ γίνεται.

13.

Φαντασία γὰρ ἐστερημένη θείας ἰννοίας. καὶ προπιτῆς, ὡς
πρὸ τῆς κατὰ λόγον κρίσεως τὸ δοκοῦν αὐτῇ κρίνουσα, συνα-
πτομένη ἀλογίστως τῷ ἠπατημένῳ παρ' αὐτῆς νῷ, ἐν τῷ τὴν
μὲν σύνοικον σοφίαν ἀπολιπεῖν αὐτόν, μετ' αὐτοῦ δὲ πονηροῦς
ἀποτίκλειν λογισμοὺς, στερεῖται τοῦ δίκην ἔργου τρέφοντος καὶ
σταθεύοντος τῆς ψυχῆς λόγου.

Ἡ οὐκ ἐπίσταται αἰσχύνην.

Ἡ τις φαντασία, τῆς ἐκ τοῦ λόγου ἐπικαινομένης αὐτῇ μίμ-
ψεως ἐπὶ τοῖς αἰσχροῖς ἐγχειρήμασιν, οὐκ αἰσθάνεται.

Ἐκείσιν ἐπὶ θυραῖς τοῦ ἑαυτῆς οἴκου.

14.

Ἡδράσθη γὰρ ἡ τειαυτὴ φαντασία ἐπὶ τοῖς δίκην θυρῶν εἰς-
άγῃσι πρὸς αὐτὴν, κατ' αἰσθησιν, τὴν τῶν ὁρατῶν ἐπιφάνειαν
αἰσθητηρίοις τοῦ κατὰ φύσιν οἰκητηρίου ταύτης σαρκίου.

Ἐπὶ θύρῳ ἐμφανῶς ἐν πλατείαις.

Ἐποσώσασα ἑαυτὴ κατ' ἐπιθυμίαν καὶ θυμόν, τὸ δίκαιον-

IX. ὁ πρὸς τὸ δυνάως ἀγαθὸν ὁδηγῶν ἡμᾶς νόμος τοῦ πνεύματος, νόμος ἔστι διαλογιζομένη τε καὶ ζητοῦντος αὐτὸ τὸ ἀληθὺς ἀγαθόν.

11. Τούτῃ γὰρ τῇ τρόπῃ, πολλὸν ζήσεις χρόνον.

Ἐν γὰρ τῇ ζητεῖν τὸ ἀγαθόν, προσγενήσεται σοι, ὥς τις ἂν καὶ εἴης, ἡ ἀπείρατος πνευματικὴ καὶ θεία ζωὴ.

Καὶ προστεθήσεται σοι εἰς ζωῆς.

Καὶ ἐπικταθήσεται σοι τὰ τῆς ζωῆς μέτρα, προσεπικτησάμενῃ τῇ παρούσῃ ζωῇ, διὰ τῆς ἐν αὐτῇ διαρίστου πολιτείας, καὶ τὴν μέλλουσας.

12. Υἱὲ, ἴαν σοφὸς γίνῃ σιαυτῷ, σοφὸς ἔσῃ καὶ τοῖς πλησίον σου.

Τῆς ἑμῆς διδασκαλίας παιδεύμα, εἰ σοφὸς ὑπάρξεις σιαυτῷ, φόβῳ θεῶν ἑαυτὸν καθάρας, καὶ συνέσει φωτίσας, καὶ σοφίᾳ τελειώσας, καὶ τοῖς ἐγγιστά σου, ζηλοῦσι σου τὸ σοφόν, κἂν τιῶν περὶ τοῖς λόγοις σου, καὶ μιμουμένοις τοὺς τρόπους σου, ὑπάρξεις σοφός· ὥς καὶ αὐτοὺς φωτίζων, καὶ καθάρων, καὶ τελειῶν.

Ἐάν δὲ κακὸς ἀπαβῇ, μόνος ἀντλήσεις τὰ κακά.

Εἰ δὲ ταῖς κατὰ μικρὸν ἀπάταις τοῦ πονηροῦ, κακίας μεστός ἀποτελεσθῇς, ἐν τῷ μηδὲν χρηστὸν φρονεῖν, ἢ λαλεῖν, αὐτὸς εἰς αὐτὸν ἐπισπάσῃ τὰ ταῦτα ἐπιχειρα, καὶ μὴ τινός σοι ταῦτα ἐπαγούτος.

Ὅς ἐρείδεται ἐπὶ ψεύδεσιν, οὗτος ποιμνὴ ἀνέμους.

Ὅς τις γὰρ πίπτει ἐπὶ τοῖς ἀπατελοῖς τε καὶ μέουσιν, οὗτος κυβερνήσει τὰ ἱστάμενα, συναλλοιούμενος τοῖς ἀλλοιωτοῖς, ἐν τῷ μὴ δύνασθαι στέσαι τὴν τούτων φορὰν, ὥς οὐδ' ἀνέμῳ πνοῆν.

Ὁ δ' αὐτὸς διώζεται ὄρνια πετόμενα.

Ὁ τοιοῦτος δὲ καταλαβεῖν ματαιὰς ἐπιχειρήσει τὰ δίκην πτηνῶν ὀξίως φερόμενα ἐκ γενέσεως εἰς φθοράν.

Ἀπέλιπε γὰρ ὁδοὺς τοῦ ἑαυτοῦ ἀμπελώνας.

Κατέλιπε γὰρ τὰς κατ' ἐπίγνωσιν φερούσας θείας ἐντολὰς εἰς τὸν εἰρηκότα, ὅτι ἐγὼ εἶμι ἡ ἁμαρτωλὸς, εἶπεν λέγων, ἐν ᾧ

Οἱ γὰρ ἑλεγχοὶ τῷ ἀσεβεῖ, μώλωπες αὐτοῦ.

IX.

Τὰ γὰρ φανεροποιᾷ τῆς κακίας τοῦ μὴ τιμῶντος Θεὸν λόγια, πληγαὶ εἰσι τῇ τούτου ψυχῇ, ἐμποιούντα αὐτῇ μίσους δυσεξάλειπτον πάθος.

Μὴ ἐλεγχῇ κακοὺς, ἵνα μὴ μισήσωσί σε.

8.

Μὴ φανεροποιῇ τοῖς μὴ θίλουσι τὴν ἰδίαν διόρθωσιν, τὰ τούτων κακὰ· ὅπως μὴ εἰς μῖσος τὸ κατὰ σοῦ ἐγείρῃς αὐτοὺς, κἀντιῦθιν ἀντὶ τοῦ περιελεῖν τὴν κακίαν αὐτῶν, μᾶλλον αὐξήσεις αὐτόν.

Ἐλεγχῇ σοφὸν, καὶ ἀγαπήσει σε.

Φανερά ποιεῖ τὰ ἑλαττώματα τῷ μετίχοντι σοφίαν, ἐν τῷ ἔχειν αὐτὸν φόβον Θεοῦ, καὶ ὡς μὴ ἄγνοῶν ὁ τοιοῦτος τὴν ἐκ τῶν ἐλέγχων ἰδίαν ὠφέλειαν, ἐπὶ πλείον καλῶς διατιθήσεται περὶ σέ.

Δίδου σοφῷ ἀπορροήν, καὶ σφώτερος ἔσται.

9.

Πάρεχε τῷ ἔχοντι φόβον Θεοῦ, ἐσφαλμένων αὐτοῦ διὰγνωσιν διὰ καθάρσεως καὶ φωτισμοῦ πρὸς τελείωσιν.

Γνώριζε δικαίᾳ, καὶ προσθήσει τοῦ δέχισθαι.

Ἀνακλύπτει τῇ διὰ τὸν φόβον αἰωνίων κολάσεων τρεφοντι τὰς τοῦ Θεοῦ ἐντολάς, τὸ ἐν ταύταις ἀληθῶς ἀγαθόν, καὶ ἀγαπήσας ὁ τοιοῦτος αὐτό, ὡς ἐσχατον ὀρεκτόν, τὴν τούτου κατὰ διάδοσιν ἐπιτείνῃ παραδοχὴν.

Ἀρχὴ σοφίας φόβος κυρίου.

10.

Ἀρχὴ γάρ ἐστι τῆς Θεῶν πραγμάτων ἐπιστήμης ὁ φόβος τοῦ δεσπότου τῶν ὧν Θεοῦ.

Καὶ βουλὴ ἁγίων, σύνοσις.

Καὶ τῶν κικαθαρμένων ἀπὸ πάσης κακίας, καὶ δυναμένων ἐντιῦθιν ἀντιπικυλῶτως κατανοεῖν τὸ ὄντως ἀγαθόν, ἢ περὶ τούτου διάκρισις, σύνοσις ἐστὶ τῶν τριῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων, πρὸς τοὺς κατ' ἐντολὴν λόγους τε καὶ τρόπους αὐτοῦ.

Τὸ δὲ γινῶναι νέμεν, διανοίας ἐστὶν ἀγαθῆς.

Τὸ δὲ καταλαβεῖν, ὅτι οὐδὲν ἀδύνατον ἢ σκληρόν, ἀπαιτεῖ

ΙΧ. τήριον, ἡ παράδοξις κρᾶσις τῆς θείας φύσεως καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀσυχχύτως καὶ ὑπόστασιν γίγνομαι τάδε οἰοῦναι δι' αὐτῶν φάσκων.

4. Ὅς ἐστι ἄφρων, ἐκκλινάτω πρὸς με.

Ὅς ἐστιν ἄφρων, διὰ τὸ διαλογίζεσθαι ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ μὴ εἶναι θεόν, ἀπείς τὴν ἀθειάν, ἐγγιστάτω μοι κατὰ πίστιν· καὶ γνώτω με δημιουργὸν τοῦ παντός καὶ δεσπότην.

5. Καὶ τοῖς ἐνδεύσει φρενῶν, εἰπὲν· ἔλθιτε φάγιτε τὸν ἐμὸν ἄρτον, καὶ πίστε οἶνον ὃν κικέρακα ὑμῖν.

Καὶ τοῖς ἐτι θεομένοις τῶν ἔργων τῆς πίστεως καὶ τοῖς ἐπ' αὐτοῖς τελειοτέρας γνώσεως, ἔφη· δεῦτε φάγιτε τὸ κατ' ἀρετὴν, δίκην ἄρτου τρέφον ὑμᾶς σῶμα μου· καὶ πίστε τὸ κατὰ γνώσιν, δίκην οἴνου εὐφραίνον ὑμᾶς, καὶ πρὸς θίωσιν ἐξίτων αἷμα μου, ὃ τῇ θιότητι παραδόξως κικέρακα, διὰ τὴν σωτηρίαν ὑμῶν.

6. Ἀπολίπτε ἀρροσύνην, καὶ ζήσειςθε.

Καταλίπτε ἀπιστίαν, καὶ τὴν πνευματικὴν ζωὴν καὶ ἀνώλεθρον ἔχετε.

Καὶ ζητήσατε φρόνησιν, ἵνα βιώσητε, καὶ κατορθώσητε σύνεσιν ἐν γνώσει.

Καὶ ποθήσατε τὴν τῆς πράξεως τοῦ ἀγαθοῦ αἰτίαν φρόνησιν· ὥπως πολιτεῖαν ἀμιμπτου κτήσῃσθε, καὶ ἀκμῆσῃσθε ἐν τῇ γνώσει τοῦ ὄντως καλοῦ, τὴν πρὸς αὐτὸ τοῦ τριμεροῦς τῆς ψυχῆς σύνεσιν, ἧς ἐκ πίστεως ἔρξασθε.

7. Ὁ παιδεύων κακοὺς, λήφεται ἑαυτῷ ἀτιμίαν.

Ὅτι δι' ὃ πλῆττων ῥήμασιν ἀληθείας τοὺς πρὸς κακίας ἀληθῶς μέποντας, καὶ διορθοῦσθαι μὴ θέλοντας, παροξύνων μάλλον αὐτοὺς, καὶ ἐπιτείνων τὴν κακίαν αὐτῶν, ὕβριν ἐπισκᾶται διὰ τοῦτο εἰς ἑαυτόν.

Ἐλάχιστον δι' τὸν ἀσεβεῖ, μωμήσεται ἑαυτόν.

Φανεράν δι' ποσῶν τῷ μὴ ἔχοντι εἰς θεόν τιμὴν, τὴν κακίαν αὐτοῦ, ὑπὸ μίμψιν καθίστησιν ἑαυτόν, ὥς μὴ φιθόμενος τῆς βλάβης αὐτοῦ· πρὸς γὰρ τὸ μὴ ὠφελεῖν αὐτόν, μάλλον καὶ βλάπτει, παρακινῶν αὐτόν εἰς τὴν κατ' αὐτοῦ τυραννίδα.

κινεῖσθαι παρασκευάζουσα πρὸς τοὺς λόγους τῶν ὄντων τὰ θεῖα IX.
πάντως θελήματα, καὶ ἅ τὰ πάντα γιγνῆσαι· καὶ ἡ βολὴ δια-
κρίνασα τὰ τοιαῦτα πανάγαθα τοῦ θεοῦ θελήματα, ὡς μὴ ἐρ-
γμένα καὶ ἄφθαρτα, καὶ ἐνδεχόμενα νοεῖσθαι καὶ λαλεῖσθαι καὶ
πρῆττεισθαι, ἀπὸ τῶν μὴ τοιούτων· καὶ ἡ σύνσις, πρὸς ταῦτα,
καὶ μὴ πρὸς τὰ ἐναντία ποιοῦσα συνενεῖν· καὶ συνδιατίθεσθαι
τὴν δὲ κατὰ τὴν μυτικήν θεολογίαν τελειώσιν, ἡ θεία μόνε σο-
φία χαρίζεται, μίδισιν τοῦ βίου παρεχομένη.

Ἐσραῖε τὰ ἐκτὸς θελήματα. 2.

Οὕτω τοῖς ἐκτὸς τοῦ παναγίου πνεύματος χρίσμασιν ὁ τοῦ
θεοῦ λόγος οἰκητῆριον ἑαυτοῦ ἀπεργασάμενος τὸν ἄνθρωπον,
ἀπέκτεινεν ἐν αὐτῷ τὴ μαχαίρᾳ τῇ τοῦ πνεύματος, τῶ φαινο-
μένης κτίσεως τὴν κίνησιν καὶ τὰ σχήματα καὶ αὐτὴν τὴν τῶν
ὄντων οὐσίαν νεκρώσας τὴν ἐμπαθῆ· περὶ τὰ φαινόμενα ὁμιλε-
σιν αὐτοῦ, καὶ τὴν ψευδῆ περὶ τῶν ὄντων δοξάν, καὶ τὴν πο-
λύθειον πλάνην.

Ἐκράσεν εἰς κρατῆρα τὸν ἐκτὸς οἶνον· καὶ ἡτοιμάσατο τὴν
ἐκτὸς τρέφεσιν.

Καὶ ἤνωσεν ἐν τῷ τοιοῦτῳ ἄνθρωπῳ, ἐν ᾧ ὡς τινι κρατῆρι
κινεῖσθαι ἡ νοητὴ καὶ αἰσθητὴ φύσις, τῇ τῶν ὄντων γνώσει, τὴν
ἑαυτοῦ ὡς πάντων αἰτίαν ἐπίγνωσιν, ἥ τις πείρασι τὸν νοῦν, πάν-
των τῶν μετὰ θεὸν δίκην οἶνου ἐξίσταν· καὶ οὕτω δὲ ἑαυτοῦ,
ἄρτου οὐρανίου τυγχάνοντος, ψυχᾶς κατ' ἀρετὴν τρέφοντος, κα-
τὰ γνῶσιν ταύτης ποτίζοντος καὶ εὐφραίνοντος, τότε τὸ πᾶν
ὡς τινα πανδομείσαν εὐτρέπεται εἰς πνευματικὴν εὐαχίαν τῶν βη-
λομένων μεταλαμβάνειν αὐτοῦ.

Ἀπέτειλε τοὺς ἐκτὸς δούλους συγκαλοῦσα μετὰ ὑψελοῦ κη- 3.
ρύμματος ἐπὶ κρατῆρα, λέγουσα.

Ἐπεμψέ τε τοὺς τῷ θεῷ αὐτοῦ θελήματα λειτουργούντας ἀπο-
στόλους, μετὰ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, τοῦ ὕψους ὑπὲρ τὸν
γραπτὸν καὶ φυσικὸν νόμον ὡς πνευματικοῦ, προσκαλούμενος
ἐφ' ἑαυτὸν· ἐν ᾧ ὡς τινι κρατῆρι κατὰ τὸ τῆς εἰκονομίας μυ-

VIII. Οἱ δ' ἐμοῦ τοῦ Θεοῦ λόγου, διὰ τὴν τῶν παθῶν ἄλογον ὀρεξίν ἀποτυγχάνοντες, τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς τῆς κατὰ μέθεξιν μου στερουσί τιμῆς· οἷάπερ ἀποβαλλόμενοι τὸ κατ' ὁμοίωσιν Θεοῦ, καὶ παρασυμβληθέντες τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνόητοις, καὶ ὁμοιωθέντες αὐτοῖς.

Καὶ οἱ μισοῦντες με, ἀγαπήσιν θάνατον.

Καὶ οἱ ἀποστριφόμενοί με τὸν τὴν ἀνώλεθρον πνευματικὴν ζῶν τοῖς θίλουσι χαριζόμενον, ἀσπάζονται τὸν κατ' ἁμαρτίαν ψυχικὸν ἑαυτῶν ὀλεθρον· ταῦτα διὰ πάσης τῆς γραφῆς διδάσκουσα.

C A P. IX.

V. I. **Η** σοφία ἀκοδόμησεν ἑαυτῇ οἶκον.

Ἡ ἐνυπόστατος τοῦ Θεοῦ καὶ πατὴρ δύναμις, ἴδιον κατεσκεύασεν οἰκητήριον, τὸν τε ὅλον κόσμον, ἐν ᾧ οἰκεῖ κατ' ἐνέργειαν, καὶ αὐτὸν τὸν κατ' εἰκόνα Θεοῦ καὶ ὁμοίωσιν, ἐξ ὁρατῆς καὶ ἀοράτου φύσεως κτισθέντα ἄνθρωπον.

Καὶ ὑπῆρξις στύλους ἐπτά.

Καὶ τῇ μὲν ὅλῃ αἰσθητῇ φύσει ὑπέβητο πρὸς ὑπαρξίν, τὴν ἐξδομαδικὴν τοῦ χρόνου περιοδὸν αὐτῷ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ, μετὰ τὴν γένεσιν κατὰ Χριστὸν κτισθόμενῳ, ἐν τῷ πιστεύειν αὐτῷ καὶ τὴν αὐτοῦ τηρεῖν ἐντολὴν, ὑπέβητο αὐτῷ τὰ ἐπτά τοῦ πνεύματος χαρίσματα· ἐν οἷς ψυχουμένης τῆς ἀρετῆς κατὰ γνῶσιν, καὶ τῆς γνώσεως αὐτῷ σωματουμένης κατ' ἀρετὴν, ὁ πνευματικὸς ἀπαρτίζεται ἄνθρωπος, τελειούμενος τῇ τῆς πίστεως τέλει, τῇ τῶν ὑπὲρ φύσιν μετέξει· καὶ γὰρ τὴν μὲν κατὰ τὴν πρακτικὴν φιλοσοφίαν κάθαρσιν ἐργάζονται, ὃ τε φόβος πείδων ἀπὸ τῶν παθῶν ἐγκρατεῦσθαι, καὶ ἡ ἐπιστήμη ὑπερβείσασα τοὺς τῆς καθάρσεως τρόπους, καὶ ἡ γνῶσις μὴ ἀγνοεῖν συγχωρούσα τὰς ἐπιβουλάς τοῦ ἐχθροῦ· τὸν δὲ κατὰ τὴν φυσικὴν ἐν πνεύματι φωτισμὸν κατορθοῦσιν, ἢ τε ἰσχύς προθύμως ὁρμᾶν καὶ

"Αρτι τοίνυν ἰμὸν θρέμμα καὶ παιδεύμα, πείθε μοι· καὶ γὰρ VIII.
ἀξίειπαινοι, οἱ πεισθέντες μοι, τήρῃσσι τὰς ἐμὰς ἐντολάς λοιπόν.

Ἀκούσατε παιδεῖαν, καὶ σοφισθῆτε, καὶ μὴ ἀποφραγῇτε. 33.

Παιδεύθητε ταύτας ἅπαντες, καὶ μετάσχετέ μου, καὶ τὰς]
ἐμὰς εἰσόδους μὴ ἀποφράξετε.

Μακάριος ἄνθρωπος, ὃς εἰσακούσεται μου. 34.

Ἀξιέπαινος ὃς κατὰ τῶν παθῶν ἀνδρισάμενος, πεισθῆσεται
μοι, μὴ ὑποπίπτειν αὐτοῖς παραινούντι αὐτῷ.

Καὶ ἄνθρωπος ὃς τὰς ἐμὰς ὁδούς φυλάξει.

Καὶ ὃς ἄνω βλέπων, τήρῃσι τὰς ἐμὰς ἐντολάς.

Ἀγρυπνῶν ἐπ' ἐμαῖς θύραις καὶ ἡμέραν.

Γρηγορῶν κατὰ πᾶσαν τὴν παρούσαν ζωὴν, ἐπὶ τοῖς δίκην
θύρων ἀναπεπταμένοις πρὸς θειορίαν τῶν ὄντων αἰσθητηρίοις.

Τερῶν σταθμούς ἐμῶν εἰσόδων.

Φυλάσσων τὸν κατὰ νοῦν θειωρητικὴν ἔξιν, καὶ τὴν κατὰ λό-
γον πρακτικὴν ἐνέργειαν τῆς ψυχῆς τὰς φυλακτικὰς παραστάτα-
δας τῶν πρὸς αὐτὴν εἰσόδων μου· πέλατος ὄντος, τῶν μὲν γνω-
στῶν, ὡς ἀληθείας· τῶν δὲ πρακτικῶν, ὡς ἀγαθοῦ· εἰς τὸ μὴ
συνέχεσθαι ληλεθότως τὸν πονηρὸν τῇ ἐπιφανείᾳ τῶν αἰσθητῶν,
καὶ τῇ τούτων σχίσσει δισμεῖν τὸν νοῦν, καὶ μὴ συγχωρεῖν πρὸς
τούς αὐτῶν διαββαίνειν λόγους, κἀντιῦν ὑποδέχεσθαι με.

Αἱ γὰρ ἔξοδοί μου, ἔξοδοι ζωῆς. 35.

Αἱ γὰρ παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ πατρός, πρόνοητικαὶ κατὰ τὴν
τὸν φυσικὸν καὶ τὸν γραπτὸν καὶ τὸν πνευματικὸν νόμον ἔξε-
λεύσεις μου, τοῦ παναγίου μου πνεύματος, κατὰ χάριν μετα-
δόσεις τοῖς μέλλουσι κληρονομεῖν βασιλείαν εἰσὶ.

Καὶ ἐτοιμάζεται θύλας παρὰ κυρίου.

Καὶ εὐτρεπίζεται ἐν ὑμῖν, διὰ τῶν εἰρημίνων τριῶν νόμων,
παρ' ἰμοῦ τοῦ τῶν ὅλων δεσπότου, ὁριξίς φυσικὴ τε καὶ λο-
γικὴ, καὶ πάντων τῶν οὐσιωδῶς τῇ φύσει προσόντων ιδιωμά-
των συνεκτικὴ.

Οἱ δὲ εἰς ἐμὲ ἁμαρτάνοντες, ἀσεβοῦσιν εἰς τὰς ἐαυτῶν ψυχάς. 36.

ΥΠΙ. λικαῖς πνεύμασι καὶ οὐρανίοις, τὴν πρὸς αὐτὸ τούτοις χαριζόμενος οἰκτιρότητα.

28. Ἦνίκα ἰσχυρὰ ἔποιε τὰ ἄνω νῆψ, καὶ ἀσφαλεῖς ἐτίθει πηγὰς τῆς ὑπ' οὐρανόν.

Καὶ ὁπότεν εἰργάζετο ἄρραγείς τὰς ὑπὲρ γῆν νεφέλας, καὶ οἶα τινὰς φυλακτικὰς ὑδάτων πηγὰς, ἔποιε ταῦτα εἰς τὸ ἀρ-
θεύειν τὴν γῆν.

29. Ἐν τῇ τιθεῖναι αὐτὸν τῇ θαλάσῃ ἀκριβασμόν αὐτοῦ.

Καὶ ὅταν προσέττασσι τῇ θαλάσῃ μὴ ὑπερβαίνειν τὰ ἰκον-
τῆς ὄρια· διὸ καὶ οὐ παραδράμωσι τὰ ταύτης ὕδατος, τὸ αὐ-
τοῦ πρόσταγμα, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τὰ κύματα αὐτῆς συντρίβησονται.
Καὶ ἰσχυρὰ ἔποιε τὰ θεμέλια τῆς γῆς.

Πρὸς δὲ καὶ ἡδραίνε τὴν ῥυτὴν τούτων φύσιν, τὴν ξηρὰν καὶ
κατωφερῇ γῆν θεμιλῶν ἐπὶ τῶν ὑδάτων.

30. Ἦμην παρ' αὐτῇ ἀρμόζουσα.

Συναϊδίως ὑπῆρχον ὁμοσιότητι παρ' αὐτῇ, συναρμόζων τὰς
τῶν ὄντων οὐσίας τοῖς ἐπὶ ταύταις πρῶταις οὐρανοῖς τούτου θελή-
μασιν, ἐν τῇ κατὰ ταῦτα ἅπαντα ὑφίσταν.

Ἐγὼ ἦμην ἡ προσέχαιρε καὶ ἡμέραν.

Αὐτὸς ὑπῆρχον ἡ καὶ ἡμέραν τῶν τῆς δημιουργίας ἐπὶ τὰ
ἡμερῶν, ἐνηγάλλητο συμπλοκοῦντι κατὰ τὸ αὐτῇ βουλευτὸν τὰ
καὶ ἡμέραν, καὶ διὰ τούτων ὡς συμβόλων θεωρουμένων.

31. Εὐφραϊνόμεν δὲ ἐν προσώπῳ αὐτοῦ, ἐν παντὶ καιρῷ ὅτε εὐ-
φραίνεται τὴν οἰκούμενην συντελέσας, καὶ εὐφραίνεται ἐν υἱοῖς ἀν-
θρώπων.

Ὁμοθειῆς δ' ὑπάρχων αὐτῷ, ὡς καὶ ὁμοσύσιος, ἡγαλλίω-
μην καὶ αὐτὸς ἐνώπιον τούτου διὰ παντός, ὁπότεν ἡγαλλίνε-
το, ἀπαρτίσας τῇ ἐν πνεύματι τελειώσει τότε τὸ πᾶν καὶ ἔχαι-
ρει ἐπὶ τῇ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων παραγωγῇ, ἀποτελεισθέν-
τος κατ' εἰκόνα ἡμετέρων, καὶ καὶ ὁμοίωσιν.

32. Νῦν οὖν υἱὲ (ἄκουέ) μου, καὶ μακάριοι οἱ ὁδοὺς μου φυ-
λάξουσιν.

τὰ μίμησιν ἡμῶν τὰ θεῖα τῆς δικαιοσύνης ἔργα ἐργάζεσθαι· καὶ VIII.
οὕτω μὲν ἐκτισέ με τὸν ἄκτιστον.

Πρὸ τοῦ αἰῶνος ἐθεμελίωσέ με.

23.

Πρὸ δὲ παντός αἰῶνος εἶχε τὴν περὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας μου ὑπεράγαθον βουλὴν, ὥς τινα προϋποτιθεμένον ταύτης θεμίλιον.

Ἐν ἀρχῇ, πρὸ τοῦ τὴν γῆν ποιῆσαι, καὶ πρὸ τοῦ τὰς ἀβύσσους ποιῆσαι· πρὸ τοῦ προελθεῖν τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων· πρὸ 24.
τοῦ ὅρη ἰδρασθῆναι. 25.

Κατ' ἀρχὰς πρὶν ἢ τὴν γῆν παραγαγεῖν, καὶ τὰς τῶν ὑδάτων ἀβύσσους, καὶ πρὶν ἢ τὰς τούτων ἀναβλῦσαι πηγὰς, καὶ πρὸ τοῦ τὰ ὅρη πῆξιν λαβεῖν.

Πρὸ δὲ πάντων βουνοῦν γεννᾷ με.

Πρὸ δὲ τῆς παραγωγῆς καὶ αὐτῶν πασῶν τῶν ἀγγελικῶν τάξιων, αἱ καθάπερ θηοὶ τινες, παντός ὧσως ὑψιλωμένοι, πάντων τῶν αἰσθητῶν κτισμάτων ὑπέρκεινται, καὶ πάσης ὕλης ἀπυλολοτρώνται, φυσικῶς καὶ αἰθίως γεννᾷ με.

Κύριος ἐποίησε χώρας, καὶ οἰκήτους, καὶ ἄκρα οἰκουμένα 26.
τῆς ὑπ' οὐρανόν.

Καὶ γὰρ ὁ ἐμὸς πατὴρ, καὶ τῶν ὅλων δεσπότης, ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παρήγαγε τὰ τοῦ περιγίει τοῦδε μέρη, καὶ τμήματα· τὸ τε πολλῶν οἰκητόρων καὶ ἰσθμῶν ὅλων χωρητικόν, καὶ τὸ μὴ ὅλων οἰκούμενον, καὶ εἴτε πέρας εἴη τῆς γῆς, καὶ οἰκητοράς τινας κίετται.

Ἦνίκα ἡτοίμαζε τὸν οὐρανόν, συμπάρημην αὐτῷ.

27.

Ὅταν δὲ εὐτρέπειε τὸν οὐρανόν ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἄστροις καθωραίζων αὐτόν, συνυπῆρχον αὐτῷ καὶ συνήργην, ὁμοούσιος αὐτῷ ὑπάρχων καὶ ἐνυπόστατος δύναμις καὶ σοφίας.

Καὶ ὅτε ἀφώριζε τὸν ἑαυτοῦ θρόνον ἐπ' ἀνέμων.

Καὶ ὅτε τῆς οὐσιωδῶς ὑπερτάτης αὐτοῦ βασιλείας, τοῦ εἰς αὐτοῦ ἐκπορευομένου, καὶ ἐν ἐμοὶ ὁμοουσίως ἀναπαυομένου, παναγίου πνεύματος ἀφίερου τὴν χάριν, ἐκπνεύσασθαι τοῖς ἀγγε-

VIII. νομαί κατ' ἐνέργειαν, κἀλλίον εἰσιν ὑπὲρ ἐπιδικτον ἄργυρον, ὡς τούτου καθαρωτέρους καὶ λαμπροτέρους ἀποδεικνύοντα τοὺς ποιοῦντας αὐτά.

20. Ἐν ὁδοῖς δικαιοσύνης περιπατῶ.

Ταῦτα γὰρ οἶά τινας ὁδοὺς εἰς τὴν ἡμερπτον ἄγοντα πολιτίαν, διδασκαλικῶς διεξίρχομαι.

Καὶ ἀνὰ μέσον τρίβων δικαιοῦματος ἀναστρέφομαι.

Καὶ μέσον τῶν ἰμοῦ τῆς ἀληθείας ἐξηρημένων, καὶ μὴ δι' ἀνθρωποπαρίσκειας ὑποκρινομένων τὸ ἀγαθόν, ποικτικῶν τούτων τῶν θιλημάτων μου τρόπων, περιπολῶ τῶν κατ' ἑλλειψιν τῆς ἀρετῆς καὶ ὑπερβολῇ ἀπάντων παθῶν.

21. Ἵνα μερίσω τοῖς ἐμὲ ἀγαπῶσιν ὑπαρξιν.

Ὅπως διανοίμω τοῖς ἐμὲ ποδοῦσι, κατὰ τὸ μέλλον ἀναλόγως ἰκάστω, τὸν ἀθάπανον πλοῦτον τῆς κατὰ χάριν δωσίσεως.

Καὶ τοὺς θαυσαυροὺς αὐτῶν ἐμπλήσω ἀγαθῶν.

Κἀντιῦθεν πληρώσω τὰς θεωρητικὰς καὶ ὀρεκτικὰς δυνάμεις, αἷς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν γνῶσιν ἐν ζωῇ αὐτῶν ἀπειθαύρισαν,

* ποδεῖν? τῶν ἐν ἐπαγγελίαις μὴ ἀγαθῶν, κατὰ τὸ παθεῖν * καὶ ἰδεῖν τὴν ἰμὴν λαμπρότητα, καὶ χορτασθῆναι ἐν τῇ ὀφθῆναι τούτοις τὴν δοξάν μου.

Ἐὰν ἀναγγίλλω ὑμῖν τὰ κατ' ἡμέραν γινόμενα, μνημονεύσω τὰ ἐξ αἰῶνος ἀριθμηθίντα.

Ἐπεὶ ἴαν διδάξω ὑμᾶς τὰ κατὰ τὴν ἐν σαρκὶ ἀνατολὴν μὴ τοῦ τῆς δικαιοσύνης ἡλίου, ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ἀνθρώπων τελοῦμενα, ἀναμνήσω τοῦ διεξιελθεῖν τὰ παρὰ τῇ τοῦ πατρός μου βουλῇ αἰδίως ὑπάρχοντα περὶ ἰμοῦ μυστήρια.

22. Κύριος ἐκτισί με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ, εἰς ἔργα αὐτοῦ.

Γίνωσκει τοίνυν ὅτι ὁ ἰμός πατήρ, καὶ τῶν ὅλων διεσπότης θεός, εὐδόκησεν χτισόν σαρκὶ με γινέσθαι τὸν ἄπισκον ὡς ἂν οἱ πρὸς αὐτὸν διὰ τῶν αὐτοῦ ἐντολῶν ὁδεύειν βυλόμενοι, ἰμοὶ οἶά περ ἀρχηγῶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν ἱκωνται, πρῶτω ταύτας ἀνθρωποπρεπῶς ὁδεύουσι καὶ ἔχουσι με ὑπογραμμὸν εἰς τὸ κα-

Καὶ τύραννοι δι' ἑμοῦ κρατοῦσι γῆς.

Καὶ οἱ τὴν γῆινον σάρκα παραβιαζόμενοι, (πρὸς) τὸ ταύτης ἀπονεικρῶσαι φρόνημα, δι' ἑμοῦ αὐτῆς κυριεύουσιν ὡς τὸν πό-
τον πρὸς τὰ νοούμενα ἀπὸ τῶν φαινομένων μετὰγοντες.

Ἐγὼ τοὺς ἐμὲ φιλοῦντας ἀγαπῶ.

17.

Αὐτὸς, διὰ τῶν ἑμῶν ἐντολῶν, τοὺς ἀγαπῶντάς με ἀπαλ-
λάττων τῶν παραλόγων παθῶν, γνωρίζων τοῦτοις τὴν πρὸς αὐ-
τοὺς ἀγάπην μου καθιστῶ καὶ πάντας ἀνθρώπους, ὡς πλάσμα
ἰδίου ἀγαπῶ, ἐπίσης δίδων πάντων τὴν σωτηρίαν.

Οἱ δὲ ἐμὲ ζητοῦντες, εὐρήσουσι χάριν.

Οἱ δὲ πρὸς με τὸ τέλος τῶν γνωρίων, τὴν ἀλήθειαν, κα-
τὰ νοῦν κινούμενοι μετ' ἐφέσεως, τῆς τοῦ ὁμοφύτου μοι πνύ-
ματος ἐπιτιθέμενοι χάριτος· χαριζομένη τοῦτοις, ἐν τῇ εἰς πᾶ-
σαν τὴν ἀλήθειαν αὐτοὺς ὁδηγεῖν, ἑμοῦ τῆς σοφίας τὴν μέλειν.

Πλούτος καὶ δόξα ἑμοὶ ὑπάρχει, καὶ κτήσις πολλῶν, καὶ 18.
δικαιοσύνη.

Ὁ γὰρ τῶν ἐν ἐπαγγελίαις ἀποκειμένων ἀκένωτος θεσαν-
ρὸς, καὶ ἡ ἀκήρατος εὐκλεία, τὰ ὑπὲρ φύσιν ἀγαθὰ, πρὸς δὲ
καὶ κατὰ φύσιν· ἧ τε καθ' ἑξὲν γνώσεσι τῶν διαφόρων λόγων καθ'
οὗς γεγονόασι τε τὰ πάντα καὶ ἀκίνητα μένουσι, καὶ ἡ κατὰ τού-
τους πρὸς τὰ κατ' ἐλλειψιν τῆς ἀρετῆς καὶ ὑπερβολὴν πάθη,
ἀρρεπῆς κρίσις, ἐν ἑμοὶ ἔστιν, ὡς δοτῆρι μὲν τῶν ὑπὲρ φύσιν
ἀγαθῶν, αἰτίῳ δὲ τῶν κατὰ φύσιν.

Βέλτιον ἐμὲ καρπίζεσθαι, ὑπὲρ χρυσίον καὶ λίθον τίμον 19.
πολύν.

Κρεῖττον λοιπὸν ὑπὲρ χρυσόν τε καὶ λίθους μὴ εὐκριθμέ-
τους πολυτιμήτους, τὰ ἐν κόσμῳ τερπνὰ, ἐμὲ τὸν τῆς ἀθανα-
σίας καρπὸν, ὡς ἐν παραδείσῳ τῷ ὅλῳ κόσμῳ συλλέγειν· ἐν τῷ
αἶρειν με ἐκ πάντων, κατὰ τὴν ἐν πνύματι φυσικὴν διαρίκν
αὐτῶν, ὡς ὑπὲρ πάντα κατ' οὐσίαν ὑπάρχοντα.

Τὰ δὲ ἐμὰ γεννήματα κρεῖσσον ἀργυρίου ἐλεγκτοῦ.

Τὰ δὲ ἐμὰ δολήματα, οἷς διὰ τὰ πάντα πᾶσι πάντα γί-

VIII. τῆς πάθη ταύταις ὑποτιθέασιν· καὶ τὴν περὶ ἀδείας διδασκαλίαν αὐτῶν ἢν ταῦτα ποιοῦνται πρὸς τοὺς μὴ θεῶν, ἀλλ' ἑαυτοῖς τὰ κατορθώματα ἐπιγράφοντας· διόπερ ταῦτα αὐτὸς ὁ τοῦ θεοῦ λόγος, διὰ τοῦ πρὸς αὐτὸν ὁβρεῦ ἀπαγορεύων, οἶονεὶ λέγει.

Μεμίστεκα δὲ ἐγὼ διειστραμμένος ὁδοῦς κακῶν.

Ἐβδελυξάμεν δὲ, αὐτὸς ἀρετῆς ὑπάρχων κανὼν, τὰς τῆς κατὰ ταύτην εὐθύτητος ἐκτετραμμένος, κατ' ἑλλειψιν αὐτῆς καὶ ὑπερβολῆν, ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων ψυχαῖς διατριβὰς τῶν ἱερουργιῶν τῆς κακίας δαιμόνων.

14. Ἐμὴ βουλὴ καὶ ἀσφάλεια.

Παρ' ἐμοῦ, τοῦ τῆς δικαιοσύνης ἡλίου, ἀνθρώποις παρέχεται, ὡς μὲν τὸ νοεῖν τῆς ψυχῆς ὄμμα φωτίζοντος, ἢ μετὰ περιστάσεως τῶν ἱκανῶν διάκρισις· ὡς δὲ τὸν χειμῶνα τῶν παθῶν ἀποκρουμένη τῇ θερμῇ τοῦ πνεύματος, ἢ ἐκ τούτων φυλακὴ.

Ἐμὴ φρόνησις, ἐμὴ δὲ ἰσχὺς.

Παρ' ἐμοῦ ἔστι τούτοις, ὡς ἰσχύου ὀρεκτοῦ, ἢ φέρουσα ὄνησιν ὀρεξις τοῦ ἀγαθοῦ· παρ' ἐμοῦ τε πρὸς τὴν τούτου ἱεργασίαν τούτοις δίδεται δύναμις, ὡς ἰνυποστάτου δυνάμειος τοῦ θεοῦ καὶ πατρός.

15. Δι' ἐμοῦ βασιλεῖς βασιλεύουσι.

Δι' ἐμοῦ, ὡς θεοῦ λόγου, οἱ τῶν παθῶν αὐτοκράτορες ἰνόμενοι ἐπιστατοῦσι τῇ ἐπιθυμίᾳ καὶ τῇ θυμῷ.

Καὶ οἱ δυνάσται γράφουσι δικαιοσύνην.

Καὶ οἱ καθυποτάσσοντες τὴν σάρκα τῷ πνεύματι, τὸν χοῦν κατὰ πρᾶξιν ἡθικῶς διαπλάττοντες, διὰ τοῦτ' ἐσημειοῦνται ὡς διὰ μέλανος, τὴν τῆς ψυχῆς ἀρρεπιῇ κρίσιν πρὸς τὰ κατ' ἑλλειψιν τῆς ἀρετῆς καὶ ὑπερβολῆν πάθη ἐμοῦ τὸν λόγον τῆς ἀρετῆς τούτοις ὑπαγορεύοντες.

16. Δι' ἐμοῦ μεγιστάνες μεγαλοῦνται.

Δι' ἐμοῦ, ὡς ἀλαθῆτου γνωστοῦ, καὶ ἰσχύου ὀρεκτοῦ, οἱ κατὰ γνώσιν καὶ ἀρετὴν προῆχοντες, κατὰ ταύτας περιφανεῖς καὶ ἐπίδοξοι γίνονται.

Καὶ γινώσκιν ὑπὲρ χρυσίον δοκιμασμένον.

Ἵπὲρ δὲ χρυσίον δοκιμασθὲν ἐν πυρὶ, φῶς γινώσκεις, τῇ καμίνῳ τῶν ἀκουσίων πειρασμῶν μηδαμῶς ἐλαττούμενον.

Ἀνταιριθίσῃ δὲ αἰσθῆσει, χρυσίον καθαροῦ.

Ἀντὶ τοῦ τηρεῖσθαι ἐλπίδι τοῦ τεθησάκυσμένου ὑμῖν ἀκιβ-
θῆλου χρυσίον, τῇ ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ ἐναντίου διακρίσει,
στοριθίσῃ· ὥστε μὴ καταπίπτειν ἐξ ἀγνοίας, εἰς κρημνοὺς κα-
κίας καὶ βάραθρα.

Κρείσσων γὰρ σοφία λίθων πολυτελῶν.

11.

Καλλίον γὰρ ὁ τὸ χεῖρον ἀπεδιαιρῶν τοῦ κρείττονος λό-
γος, καὶ τῶν πολυτίμων λίθων αὐτῶν.

Πάν δὲ τίμιον, οὐκ ἄξιον αὐτῆς ἴστιν.

Ὅτι τοῦτο οὐδὲν τῶν παρ' ὑμῖν τιμίων ἀντάξιον, ὅς τά-
δε διδάσκει δι' ὅλης τῆς γραφῆς καὶ τῆς φύσεως.

Ἐγὼ ἡ σοφία κατεσκήνωσα βουλὴν.

12.

Ἐγὼ ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος ἐν ταῖς τῶν πιστευόντων μοι ψυ-
χαῖς ἱπεξάμην τὴν ὡς τινα σκηνὴν φυλάττουσαν αὐτὰς ἀνωτέ-
ρας τῆς ἐκ τοῦ φλογμοῦ τῶν παθῶν μελανώσεως, ἀρετῆς καὶ
κακίας διάκρισιν.

Καὶ γινώσκιν καὶ ἔννοιαν ἐγὼ ἱπεκλήσάμην.

Καὶ τὴν τῶν ὄντων γινώσκιν, ἧ ὄντα εἰσὶ, καὶ τὴν ἐξ αὐ-
τῶν περὶ ἑμοῦ τοῦ πάντων κτίου Θεοῦ, ἔννοιαν ἱπεκλήσάμην
αὐταῖς πιστευθεῖς ὑπ' αὐτῶν, καὶ εἰς ἡθικὴν καὶ φυσικὴν καὶ
θεολογικὴν φιλοσοφίαν ταύτας ἐναγαλῶν.

Φόβος κυρίου, μισεῖ ἀδικίαν, ὕβριν τε ὑπερηφανίαν, καὶ ὁ-
δοὺς πονηρῶν, καὶ στόμα ἀπίστον.

13.

Ὁ φόβος δὲ τούτου, τοῦ τῶν ὅλων διεσπότης, ἅπαν πα-
ράλογον ἀποστρέφεται· φρενὶ δὲ τὴν τε κατ' ἑλλειψιν τῆς ἀρε-
τῆς, ἀτμοποιῶν τῆς λογικῆς φύσεως κακίαν· καὶ τὴν καθ' ὑπερ-
βολὴν ταύτης, φυσίωσιν καὶ τὰς περὶ τῶν ὄντων ἀλογίστους
θεῶνας· δι' ὧν τὰ τῆς πονηρίας πνεύματα ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώ-
πων ψυχαῖς ποιοῦμενα τὴν κέροδον, τὰ κατ' ἑλλειψιν τῆς ἀρε-

VIII. Οἱ δὲ ἀπαιδευτοί, ἐνδισθε καρδίαν.

Οἱ δὲ μέσω τυχόντες πατρικῆς παιδείας πρὸς κάθαρσιν, ἐμβάλλετε εἰς τὰς ἰδίας ψυχὰς τὴν ζωογόνον περὶ Θεοῦ ἐννοίαν· ἢ τις διὰ τὸν ἐρρυθκώμενον βίον φόβῳ αὐτοῦ, πάσας ἐκκαθαίρει κηλίδος.

6. Εἰσακούσατέ μου, σιμνὰ γὰρ ἔρῳ· καὶ ἐνοίσω ἀπὸ χειλῶν ὁρθά.

Πείσθητέ μοι· τίμια γὰρ φθίγγομαι· καὶ πρῶξω ἐκ στόματός μου εὐθεῖ λόγια.

7. Ὅτι ἀληθεῖαν μελετήσῃ ὁ φάρυγξ μου.

Διότι μοι ὁ δίκην φάρυγγος δεικτικὸς νοῦς, τοῦ ψυχᾶς ἐκρίζοντος οὐρανοῦ ἄρτου, φροντίζει πάντως διδάξαι ὑμᾶς τὴν ἐν ὅλοις ἀληθεῖαν· τεῦτεν δηλαδὴ τὸν ὑπὸ πάσας τῆς κτίσεως κερυττόμενον ἐνυπόστατον τοῦ Θεοῦ λόγον.

Ἐβδελυγμένα δὲ ἐναντίον ἑμοῦ χεῖλη ψευδῆ.

Ἐδελυκτοὶ δὲ ἐναντίου ἑμοῦ, οἱ τὸ ἀληθὲς μὴ ἀπαγγέλλοντες λόγοι.

8. Μετὰ δικαιοσύνης πάντα τὰ ῥήματα τοῦ στόματός μου.

Μετὰ κρίσεως ἀρρεποῦς πάντα τὰ ἑμὰ παραγγέλματα.

Οὐδὲν ἐν αὐτοῖς σκολιόν, οὐδὲ στραγγαλιῶδες.

Οὐδὲν ἐν αὐτοῖς ψεύδος ὑποκρινόμενον τὴν ἀληθεῖαν, οὐτε μὲν τοῦ εὐθείος ἐκτετραμμένον.

9. Πάντα ἐνώπια τοῖς συνιούσι.

Ἄπαντα φανερὰ τοῖς συνιεύουσι πρὸς τὸ ἀγαθόν, καὶ διὰ τῆς κατὰ πράξιν πείρας, τῶν ἐντολῶν τὴν ἐπισημὴν κησαμένους.

Καὶ ὁρθὰ τοῖς εὐρίσκουσι γινώσιν.

Καὶ εὐθύτατα τοῖς ἐξετάζουσι καὶ καταλαμβάνουσι γνωσκῶς τὸ ἀληθές.

10. Λάβετε παιδείαν καὶ μὴ ἀργύριον.

Κτήσασθε ὑπὲρ μὲν ἀργύριον καθαρόν, τὴν ἐπισπένους τῶν ἀπὸ κακίας κηλίδων τὴν ψυχὴν ἐκκαθαίρουσαν ὡφίλμον κατὰ πράξιν τῶν ἀρετῶν ἀγωγὴν.

λάττων ἀμφοτέρω· τὰ μὲν γὰρ κατ' ἔλλειψιν τῆς ἁρετῆς πάθη, VIII.
τὸ μὲν ἕδος τῆς ψυχῆς διαρθείρουσι, τὴν δὲ σάρκα μολύνου-
σι· τὰ δὲ κατ' ὑπερβολὴν, σκοτίζουσι μὲν τὴν ψυχὴν, διὰ θεῶν
ἐπιτηδεύουσιν τὸ ἀγαθόν· φθείρουσι δὲ τὴν σάρκα, ἀποστραφύ-
ντα ταύτην τῆς παρὰ τῆς ψυχῆς πρὸς σύστασιν ὀφειλομένης προ-
νοίας αὐτῆς *.

* αὐτῇ ?

Παρὰ γὰρ πύλαις δυναστῶν παρεδραύει.

3.

Παρὰ γὰρ ταῖς τῶν φαινομένων μὲν ἀντιληπτικαῖς, τούτου
δὲ τοῦ νοουμένου τούτων αἰτίου λόγῳ, δίκην πυλῶν κατὰ θεω-
ρίαν εἰσαγωγαῖς * πρὸς τὸ ἐπιγνωσθῆναι αὐτὸν κατὰ νοῦν τῇ ψυ-
χῇ, διατρίβει αἰσθήσεσι τῶν μὴ ἡτημένων τῇ ἀπάτῃ τῆς ἐπι-
φανείας τῶν ὁρατῶν.

* cod. εἰς-
αγωγής.

Ἐν δὲ εἰσόδοις ὑμνῶνται.

Ἐν δὲ ταῖς τοιαύταις αὐτοῦ πρὸς νοῦν εἰσελεύσεσι, μεγα-
λύνεται διὰ τῶν κατὰ μίμησιν αὐτοῦ ἀγαθῶν ἔργων ὡς τῶν
ὁρώντων αὐτὰ δοξαζόντων τούτον τὸν τοῦ παντός αἰτίου ἀγα-
θοῦ· καὶ ταῦτα μὲν τὰ τῆς σοφίας.

Ἵμας δὲ ὡς ἄνθρωποι παρακαλῶ.

4.

Ἵμας δὲ τοὺς τῶν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως λόγον σῶον φυ-
λάττοντας, καὶ τοῖς μὲν παρὰ φύσιν πάσχει μὴ ὑποκίπτου-
τας, φύσεως δ' αὐτῆς καταφρονεῖν μήπω διδυννημένους, οὐ κατ'
ἐντολὴν τὴν ταύτης καταφρόνησιν ἀπαιτῶ, φόβον τινα ἐπισείων
ὑμῖν, ἀλλ' ἐν τῷ ἀναδιδάσκειν τὰς τοῦ ὑπὲρ φύσιν λόγου χά-
ριτας, πρὸς πόθον ἐφέλκομαι τῆς τελειοτέρας διαγωγῆς.

Καὶ προῖμαι ἱμῶν φωνὴν υἱοῖς ἀνθρώπων.

Προφίρω δὲ τὴν ἱμῶν διδασκαλίαν, καὶ τοῖς διὰ τὸ μόνον
φρονεῖν τὰ τῆς κάτω γνώσεως ἀνθρώπων, καὶ οὐ θεοῦ χρη-
ματίζουσι.

Νοήσατε ἄνακοι πανουργίαν.

5.

Γινώτε οἱ πάσης κακίας καθαρούμεντες, τὴν παντός ἀγαθοῦ
ἐμμέθοδον ἐνέργειαν· ἐπιγινόντες κατὰ πρᾶξιν τὰς τοῦ θεοῦ ἐν-
τολάς· καὶ εἰς φωτισμὸν ἐντιύθιν ἀπὸ τῆς εἰσαγωγικῆς καθάρ-
σεως προκόψαντες.

- VII. Καὶ ἀνκριθῆναι εἰσιν, οὓς πρὸνενεν.
 Καὶ οὐδεὶς ἀνδρώπων ἀριθμεῖται θυήσεται, οὓς τῇ ἁμαρ-
 τία ἐνέκρουν.
26. Ὅδοι ἄθου ὁ εἶκος αὐτῆς, κατὰγουσαι εἰς ταμεία θανάτου.
 Ἡ γὰρ αἰσθησις, ἣ τινι αὐτῇ ὡς εἶκα ἐμφιλοχωρεῖ, δια-
 φορουμένη τῇ διὰ τῶν αἰσθηρίων ποικιλοτρόπῃ ἀντιλήψει τῶν
 αἰσθητῶν, ὑπάρχει οἷα τινες ἀπωλείας ὁδοί, κατατρέφουσαι εἰς
 τὰς ἀποταμιεύσεις τοῦ κατ' ἁμαρτίαν ὀλίθρου τῆς ψυχῆς· αὐ-
 τὴ γὰρ διὰ τῶν αἰσθήσεων, ἐν σχέσει γενομένη τῶν αἰσθητῶν,
 περιφυλάττει κατ' ἑξιν τὸν ἴδιον ὀλίθρον, μέχρις ἂν προσφό-
 ρου θραξαμένη καιροῦ, ἐνδείξηται αὐτὸν κατ' ἐνέργειαν.

C A P. VIII.

- v. 1. **Δ**ιὸ σὺ τὴν σοφίαν κέρυξον.
 Διὰ τοῦτο αὐτὸς τὸν τοῦ Θεοῦ μονογενῆ υἱὸν καὶ λόγον,
 τὴν ἐνυπόστατον αὐτοῦ δύναμιν καὶ σοφίαν, ὑποτιθέμενός σοι
 τὰ αὐτοῦ θελήματα μεγάλυνον· ταῦτα τῶν σῶν σαρκικῶν προ-
 τιμῶν θελημάτων.
2. Ἵνα φρόνησίς σοι ὑπακούσῃ· ἐπὶ γὰρ τῶν ὑψηλῶν ἄκρων
 ἐστίν.
 Ὅπως ἡ φέρουσα ὄνησιν κατὰ λόγον ἐνέργεια τῆς ψυχῆς,
 ὑπεῖξ σοι, πρὸς τὸ τὴν ἄλογον ἐπιθυμίαν δι' ἐγκρατείας ἀνα-
 χαιτίζειν· ὁ γὰρ τοῦ Θεοῦ ἐνυπόστατος λόγος, πέρας ὧν τῶν
 γνωστῶν ὡς ἀλήθεια, ὑπάρχει δι' ἑαυτὸν ἐπέκεινα τῶν τῆς γνω-
 στικῆς θεωρίας ὑψηλοτάτων ἀκροτήτων· αἱπὲρ εἰσιν οἱ λόγοι τῶν
 ὄντων· κατ' οὓς γηγόνασιν τε τὰ πάντα, καὶ αὐτὸς διὰ τὰ πάν-
 τα ἐν τοῖς πᾶσιν ἐστίν.
 Ἀνὰ μέσον δι' ἐρίων ἵστησι.
 Μίσην δι' τῶν κατ' ἐλλειψιν τῆς ἀρετῆς, καὶ ὑπερβολῶν κατ'
 ἐνέργειαν κακίῶν ἵσταται, ὡς ἐσχατον ὀρεκτὸν κοινὸν ἀγαθὸν
 ὑπάρχων ψυχῇ τε καὶ σώματι· οἷα τῆς ἐξ ἀμφοτέρων λύμης ἀπαλ-

Καὶ ὥσπερ κύων ἐπὶ δεσμούς.

VII.

Καὶ καθὼς περ κύων ἐλκόμενος πρὸς δεσμούς σχολάζει τοῦ φυλάττειν ἀπὸ τῶν ἐπιβουλευόντων, οὕτω καὶ οὗτος, ἐπειγόμενος δισμηθῆναι τῇ κατ' ἐνέργειαν ἁμαρτίᾳ, παύεται τοῦ φυλάττειν ἑαυτὸν ἀπὸ τῶν ἐπιβουλευόντων δαιμόνων κατὰ ψυχὴν.

Ἡ ὡς ἔλαφος τοξεύματι πεπληγὼς εἰς τὸ ἦπαρ.

23.

Ἡ ὥσπερ τις ἔλαφος τοῖς ὑψηλοτάτοις ὄρεσιν ἰμφοιλοχωρῶν, τὸ ἦπαρ βίβει πληγεῖς, νεκρὸς ὑπὸ τῶν ἀγρευτῶν ἄγεται, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οὗτος τρωθεὶς κατ' ἐπιθυμίαν τῶν προσκαίρων τῇ βίβει τοῦ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν θηρευτοῦ, ἑστερημένος τῆς πνευματικῆς ζωῆς, πρὸς πᾶσαν κακίαν ἄγεται ὑπ' αὐτοῦ, τῆς οὐρανοῦ σχολάσας διαγωγῆς.

Σπύδει δὲ ὥσπερ ὄρνειον εἰς παγίδα.

Καθ' ἅπερ δὲ τι πτηνὸν ὀξέως φέρεται πρὸς τὴν ἄγρην θειασθῆν, οὕτω καὶ οὗτος, ἄθροον τῇ ἁμαρτίᾳ διὰ τῆς φαντασίας κατὰ διάδοξιν ἐφιστάμενος, σπουδάζει ὑπὸ τοῦ εἰρημένου θηρευτοῦ ἀγρινεῖσθαι.

Οὐκ εἰδὼς ὅτι περὶ ψυχῆς τρέχει.

Ἀγνοῶν ὅτι πρὸς ἀπώλειαν σπύδει τῆς ἰδίας ψυχῆς.

Νῦν οὖν ὦ νικᾶνός μου.

24.

Ἄρτι τοῖνον τεκνίον μου πείδου μοι.

Καὶ πρόσεχε ῥήμασι στόματός μου.

Καὶ ἐπιμελῶς διάκεισο περὶ τὰ ἐμὰ παραγγέλματα.

Μὴ ἐκκλινάτω εἰς τὰς ὁδοὺς αὐτῆς ἡ καρδία σου.

25.

Μὴ ἐκτραπέτω σου ἡ διάνοια εἰς τὰς οἰᾶς τινος ὁδοῦ πρὸς αὐτὴν τὴν ἄλογον ἐπιθυμίαν φερούσας ἀπρεκεῖς ἐνθυμήσεις.

Καὶ μὴ πλανηθῇς ἐν ἀτραποῖς αὐτῆς.

Μήτε μὴν ἀπατηθῇς ταῖς τῶν προσκαίρων εὐφραινόντων διεξέδοις αὐτῆς.

Πολλοὺς γὰρ τρώσασα καταβίβληκιν.

26.

Πλείστους γὰρ τῇ κέντρῳ τῆς ἡδονῆς, κατὰ ψυχῆν πλῆξασα, ἑλκινὸν πτόμα πεσεῖν παρεσκύμασε.

VII. Πικρότεται ὁδὸν μακράν.

Ἀπῆλθε τούτου μακράν, τῇ κατ' αἰσθησιν ἀπάτῃ ἐμφιλο-
χωρῶν, καὶ τοὺς τῆς κακίας ποικίλους τρόπους ἐπινοῶν.

20. Ἐνδισμόν ἀργυρίου λαβὼν ἐν χερσίν αὐτοῦ.

Τὴν γὰρ δίκην ἀργυρίου λειλαμπρυσμένην τῇ τῆς θείας ὥραιό-
τετος κάλλει, ψυχὴν λαβὼν κατὰ τὸ αὐτεξούσιον, ὥς ἐν τισὶ
χερσὶ, ταῖς προαιρεταῖς ἐνεργείαις αὐτοῦ, πρὸς πρόνοιαν τῆς
ζωτικῆς ταύτης δυνάμειος, μετὰ τοῦ δισμοῦ τῆς σαρκὸς κατε-
σφαλισμένην ἐν ὅταν αὐτὴ δια τὴν ἀξίαν ἐπαιρταί, διὰ τὸν
χοῦν συστέλλεται καὶ μὴ σιλάται παρὰ τοῦ λαδραίου ταύτῃ
διὰ τῶν κατ' ὑπερβολὴν τῆς ἀρετῆς παθῶν ἐπιβουλεύοντος δαι-
μονος· ἱναπομένουν δὲ τῇ κατ' αἰσθησιν ἀπάτῃ τῶν ὕλικῶν, δια-
τὴν πρὸς τὴν σάρκα τῆς ψυχῆς σχέσιν, καὶ τοὺς τρόπους ἐπι-
νοῶν τῶν κατ' ἑλλείψιν τῆς ἀρετῆς παθῶν.

Δι' ἡμερῶν πολλῶν ἐπανήξει εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

Οὐ διὰ βραχείας καιροῦ ἐπανελύσεται εἰς τὸ κατὰ νοῦν αὐ-
τοῦ οἰκητήριον, ταῖς διὰ τῆς ἐν πνεύματι φυσικῆς θεωρίας,
κατὰ μέρος τῆς ψυχῆς ἀπὸ τῶν κατ' αἰσθησιν τύπων πρὸς τὴν
ἀληθεῖαν ἀναβύσσειν.

21. Ἀπεκλάνησε δὲ αὐτόν πολλὴ ὁμιλία.

Ἐξηπάτησε τοίνυν τῇ μακρᾷ ἐντυχίᾳ, συγκαταθείσθαι μὲν
τῇ τοῦτον παρασκευάσασα.

Βρόχοις τε τοῖς ἀπὸ τῶν χειλίων ἐξώκειλεν αὐτόν.

Δισμοῖς τε τοῖς ἐκ τῶν πρὸς τὰ αἰσθητὰ σχίσαιον τῶν αἰ-
σθησέων, δι' ὧν ὡς τινῶν χειλίων ταῦτα ἀσπάζεται, ἐξέστη-
σιν αὐτόν τοῦ βιβηκότος πάντως φρονήματος.

22. Ὁ δὲ ἐπικολούθησεν αὐτῇ κειρωθεὶς.

Ὁ τοιοῦτος δ' ὑπετάγη αὐτῇ τῇ πόσῳ τῶν κατ' αἰσθησιν
χρῶν διελισσθεὶς.

Ἄσπερ δὲ βοὺς ἐπὶ σφαγὴν ἄγεται.

Καθάπερ δὲ βοὺς ἀποκαμῶν περὶ τὸ τῆς ἐργασίας φέριπο-
νον, φέριται πρὸς σφαγὴν, οὕτω δὲ καὶ αὐτός, ἀποκαμῶν τῇ
ἐπιπόνῳ τῆς ἀρετῆς, πρὸς τὴν νικροποιὸν ἄγεται ἡμαρτίαν.

Τούτου χάριν καταλείψασα τὰ νοούμενα, ἐξῆλθον πρὸς τὰ VII.
φαινόμενα, ὑπαντῆσαι σοι τῇ κατωλιγωροῦντι τῶν μελλόντων διὰ
τὰ ἐνιστώτα.

Ποθοῦσα τὸ σὸν πρόσωπον, εὗρηκά σε.

Ζητοῦσα σε τὸν κατὰ γνώμην τὰ παρόντα τῶν μελλόντων
προαιρούμενον, ἐνέτυχόν σοι.

Κερίαις τίταχα τὴν κλίνην μου.

16.

Ταῖς ψυχικαῖς σχίσαισι τὴν σάρκα κατεδίσμησα, ὥστε με
ταύτῃ ταῖς ποικιλοτρόποις τῶν ἡδονῶν ἀπολαύσεις, οἷά τινι
κλίνῃ ἱπαναπαύεσθαι.

Ἀμφιτάποις δὲ ἱστρώσα τοῖς ἀπ' Αἰγύπτου.

Ταῖς δ' ἐκ τῆς ἁμαρτίας λειότῃσι τῆς ἡδονῆς, ταύτην ἡτοί-
μασα, τὸ τραχὺ τοῦ κατὰ θεὸν βίου παρωσαμένη.

Διέρραγκα τὴν κοίτην μὴ πρόκω, τὸν δὲ οἶκον μὴ κινάμωμω. 17.

Κατέρρανεν τὴν μὲν σάρκα, ἐν ᾗ ὡς ἐν κραβάτῳ ἀπολαύ-
στικῶς ἀναπέπνυμαι, τῇ πρόκου δίκην, ἀμέτρως διαχειρὺσθ τὴν
ψυχὴν ἀπολαύσει τῶν ὑλικῶν· τὴν δὲ αἰσθησιν, ἐν ᾗ ὡς ἐν τινι
παραμίνῳ οἰκητηρίῳ, τῇ οἰάπερ κινάμωμον ἡδυνούσῃ κατ' ἡδο-
νὴν, καὶ θακνούσῃ κατ' ὀδύνην διακρίσει τῶν αἰσθητῶν κατέρ-
ρανεν δὲ ταύτας, τοῦ ἐκ τῆς ἁμαρτίας μολυσμοῦ, καὶ ἀμφοτέρως
πληρώσασα.

Ἐλθὲ καὶ ἀπολαύσωμεν φιλίας ἕως ὄρθρου.

18.

Παραγενεὺς λοιπὸν, καὶ τῶν διὰ δόξαν ἄλογον ποθομένων
ἡμῖν συναπολαύσωμεν, ἕως ἂν τὸ φῶς τοῦ τῆς δικαιοσύνης ἡλίου
ἐν ἡμῖν διαυγάσει· καὶ τὸ τῆς ἀγνοίας σκότος διασχιδάσαν τὸ
ὄντως καλὸν ὑποδείξειεν.

Δεῦρο καὶ ἐγκυλισθῶμεν ἔρωτι.

Ἐλθὲ, καὶ τῷ τῶν προσκαίρων πόθῳ καταχρανθῶμεν, τῇ
κατὰ πρᾶξιν ἀπολαύσει αὐτῶν μολυνόμενοι.

Οὐ γὰρ πάριστιν ὁ ἀνὴρ μου ἐν οἴκῳ.

19.

Ἄπιστι γὰρ ὁ κατὰ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως νόμον συνηρ-
μωθεῖς μοι λόγος τοῦ νοεροῦ οἰκητηρίου αὐτοῦ.

VII. Ἡ τις ἐπιθυμία παρασκευάζει μὲν τὰς διανοίας τῶν μὴ βιβηκότων τὰς φρένας, ὁξέως φέρεσθαι πρὸς ἁμαρτίας.

11. Ἀνεκτιρωμένη δὲ ἴστι καὶ ἄσματος.

Ἵκάρχει δὲ πρὸς μὲν ταύτην ὀργῶσα, τοῦ δὲ κατὰ ψυχὴν πλούτου θάπνητικῃ.

Ἐν οἴκῳ δὲ οὐχ ἡσυχάζουσιν οἱ πόδες αὐτῆς.

Ἐν ᾧ δὲ ὡς ἐν οἴκῳ τιτὶ διατρίβει αἰσθήσει, οὐ μένουσιν αἱ κινήσεις αὐτῆς ἀμετάβατοι.

12. Χρόνον γάρ τινα ἔξω ῥέμβεται.

Ποτὶ μὲν γὰρ ἐν τοῖς φαινομένοις περιπλανᾶται κατὰ διάνοιαν.

Χρόνον δὲ ἐν πλατείαις παρὰ πᾶσας γωνίας ἐνεδρεύει.

Ποτὶ δὲ ἐν ταῖς εὐρυχώροις ὁδοῖς τῆς ἁμαρτίας, παρὰ πάντα λόγον, τὸν κατὰ τὴν ἐκάστου πράγματος εὐλογον χρῆσιν, δίκην γωνίας συνδεκτικὸν τοῦ φαινομένου πρὸς τὸ νοούμενον, λαθραίως τῇ λείῃ τῆς ἡδονῆς ἐπιβουλεύει ταῖς τῶν ἀρρῶνων ψυχαῖς.

13. Εἴτα ἐπιλαβομένη ἐφίλησεν αὐτόν.

Μετὰ ταῦτα δὲ κατασχούσα τοῦτον καὶ ἔξιν, προσφιλῇ ἑαυτῇ ἀπειργάσατο.

Ἀναιδεῖ δὲ προσώπῳ προσεῖπεν αὐτῇ.

Ἀνυποστόλως δὲ προσωμίλησε τούτῳ· τὰδε οἰοῖται προσδιαλειξαμένη αὐτῇ.

14. Θυσία εἰρηνικὴ μοι ἴστί.

Προσαγωγὴ καταλλάττουσα πρὸς τὰ παρόντα, τοὺς διὰ τὴν κατὰ τὴν φθορὰν ὁδὸν, ἀπεχθῶς πρὸς ταῦτα διακειμένους, ὑπάρχει παρ' ἡμοῖ πάντως ἢ κατὰ τὴν γένεσιν ἡδονῇ.

Σήμερον ἀποδίδωμι τὰς εὐχάς μου.

Φύσει τοῦ κυρίως ἀγαθοῦ κατὰ τὸ μέλλον ἀπολαύειν ἐφεμένη, κατὰ τὸ παρὸν τὸ δοκῆσαι μοι ἀγαθόν, παρὰ φύσιν γνωμικῶς ἐκτελεῶ.

15. Ἐνίκα τούτου, ἐξηλθὼν εἰς συνάντησίν σου.

Ἐάν σε λόγοις τοῖς πρὸς χάριν ἐμβάληται.

VII.

Εἰπέρ σε ἡ τοιαύτη ἐπιθυμία λογισμοῖς τοῖς πρὸς τέρψιν,
ἢ τοῖς πρὸς ἔπαινον ἐμβεβάσειεν.

Ἀπὸ γὰρ θυρίδος ἐκ τοῦ οἴκου αὐτῆς, εἰς τὰς πλατείας 6.
παρακύνπτουσα.

Ἀπὸ γάρ τινος αἰσθητηρίου ὡς τινος θυρίδος, ἐκ τῆς αἰ-
σθήσεως, ἥ ὡς ἐν οἰκίᾳ τινὶ ἐνδιατρίβει, προκύνπτουσα εἰς τὰς
εἰς ἀπώλειαν ἀγούσας εὐρυχώρους τῆς ἀκολασίας ὁδοὺς. 7.

Ὅν ἂν ἴδῃ τῶν ἀφρόνων τέκνων, νεανίαν ἐνδεῇ φρενῶν.

Ἢ τινὶ ἂν ἐντύχῃ τῶν ἀλογίστως βιούντων τῆς ἀπωλείας
υἱῶν, τῇ ἡλικίᾳ νεύζοντι καὶ ταῖς φρεσὶν ἄτελεϊ.

Παραπορευόμενον * παρὰ γωνίαν ἐν δίοδοις οἴκου αὐτῆς. 8.

* cod. ἐνθ.

Μὴ ἰδυτενῶς, παρὰ τὸν λόγον δὲ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως
τὸν ὥσπερ γωνίαν συναπτικὴν τῆς τε νοητῆς καὶ τῆς αἰσθητῆς
φύσεως, τὴν γινώσκον τῶν αἰσθητῶν υἱῶν διεξερχομένων ἐν ταῖς
ἐνεργείαις ταῖς κατὰ τὰ αἰσθητήρια ἃ τινὰ εἰσι πρὸς τὰ αἰ-
σθητὰ ὁδοὶ τῶν αἰσθήσεων αἷς ὡς ἐν τισιν οἴκοις αὕτη ἐν-
διατρίβει.

Καὶ λαλοῦντα ἐν σκότει ἐσπερινῷ.

9.

Καὶ ᾧ τινὶ διαλογιζομένῳ ἐν σκότει ἀγνοίας, μεθ' ἃ ἂν ὑπὸ
τὴν γήινον σάρκα κρυβῶσι κατὰ τὴν περὶ ταύτην ἐσχίσιν αὐτοῦ,
αἱ διαφυλάττουσαι τοῦτῃ τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης θείαι ἐντο-
λαί, ὥσπερ ὑπὸ γῆν ἀκτίνας ἡλιακαί.

Ἡεὶκα ἂν ἡσυχία νυκτερινὴ ἢ καὶ ζοφώδης.

Ὅσηνίκα μὴ διαλογίζεται τι χρηστὸν, δι' ἀγνωσίαν καὶ
ἀορασίαν τοῦ ὄντως καλοῦ.

Ἡ δὲ γυνὴ συναντᾷ αὐτῷ, εἶδος ἔχουσα πορνικόν.

10.

Ἡ τοιαύτη ἐπιθυμία ὑπαντᾷ αὐτῷ, ἁρμώντι πρὸς αὐτὴν
κατὰ γνώμην, εἰδῶλον περιφέρουσα ἁμαρτίας, ἐκ τοῦ πόρρω νεύ-
σαι τοῦ σώφρονος λογισμοῦ.

Ἡ ποιεῖ νύκτων ἐξέπτασθαι καρδίας.

VII. Τέρψου τὰ ὑποτιθέμενα σοι τὰ πρακτικά, ἡμὰ παραγγέλλοματ', καὶ ἀκινδύνως κατὰ ψυχὴν διεξιῖθης τὴν παρούσαν ζωὴν.

Τοὺς δ' ἡμῶς λόγους, ὥσπερ κόρας ὁμμάτων.

Τὰ δ' ἡμὰ ῥήματα, οἷς ὑπάρχει σοι τὸ ὄραν τὴν ἀλλείδειαν κατὰ γνώσιν, φύλασσε οἷά περ ὀφθαλμῶν κόρας.

3. Παρίθου δὲ αὐτοὺς σοῖς δακτύλοις.

Καὶ παρίσφαι αὐτὰ, κατὰ πρᾶξιν ταῖς πρακτικαῖς τῆς ψυχῆς σου δυνάμεισιν ὥπως κινούμεναι κατ' αὐτὰ δίκην δακτύλων, πᾶν ἔργον ἐπιστημόνως πρὸς πέρας αἰσιον μεθοδεύουσιν.

Ἐπίγραφον δὲ ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς καρδίας σου.

Ἐπίθες δὲ τῇ τούτων ψυχῇ γνώσει τὴν κατὰ πείραν τελειότητα· ἐγκολάφας ταῦτα κατὰ διάθισιν τῇ πλάτει τῆς διανοίας σου.

4. Εἶπον τὴν σοφίαν, σὴν ἀδελφὴν εἶναι.

Ἐπικάλισσαι ὀλικῇ ἀγάπῃ τὸν μονογενῆ τοῦ Θεοῦ καὶ πατρός υἱόν καὶ λόγον, τὴν ἐνυπόστατον δύναμιν καὶ σοφίαν, σὴν ἀδελφὴν ὑπάρχουσαν, διὰ τῆς ἐν πνεύματι γνώσεως αὐτοῦ τοῦ κατὰ φύσιν υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς· τοῦτο τοῦ πατρὸς χρηματίζων κατὰ χάριν υἱός.

1. Τὴν δὲ φρόνησιν, γνώριμον περιποίησόν σεαυτῷ.

Αὐτὴν δὲ τὴν περὶ τὴν σοφίαν ἀγάπην, ἥ τις ὀρεῖται τί ἐστὶ θεωρητικὴ τῶν τῇ σοφίᾳ περιχομένων λογικῶν καὶ γνωστικῶν μαθημάτων, καὶ φρόνησις ὀνομάζεται, ὡς τῇ κειτημένῃ αὐτὴν, εἴρηκα ταύτην τὴν ἀκριβὴ πάντων νόησιν σοφίας, γνωστὴν σοι ποιήσον, διὰ τῆς πασῶν τῶν πρακτικῶν ἀρετῶν γενικώτατης ἀγάπης· δι' ἧς ἡ πρὸς τὸν Θεὸν λόγον ἀγάπη γνωρίζεται.

5. Ἴνα σε τέρψῃ ἀπὸ γυναικὸς ἀλλοτρίας καὶ πονηρᾶς.

Ὅπως σε φυλάξῃ ἀπὸ ἐπιθυμίας τῆς κατ' ἑλλειψιν μὲν τῆς σωφροσύνης, ἐώσης τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ συναρμωσθέντος αὐτῇ λόγου κατὰ τὸν νόμον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ ἐρώσης ἀπολαύειν ἀκολάστως τῆς πολυειδοῦς κατ' αἰσθήσεων προσκαιρῆς ἡδονῆς· καθ' ὑπερβολὴν δὲ πόρους ἐρώσης τοῦ κατὰ ἀπὸ τῶν ἡδῶν ἡλιθιώδη ἐγκράτειαν, ὡς μωραίνουσιν ἐν τῇ μὴ εἶναι διὰ Θεοῦ, ἀλλὰ ἐπιδοκίμωσθαι δι' ἀνθρώπων ἀρίστειαν.

δι' ἀφροσύνην, τὴν ἰδίαν ἀπόλλει ψυχὴν κατὰ δianoian καὶ κα- VI.
τὰ πράξιν, ὡς εἴρηται.

Ὅδυνας τὲ καὶ ἀτιμίαν ὑποφέρει. 33.

Ἀλλὰ καὶ αἰκισμοὺς σαρκός, καὶ ὕβρεις ὑφίσταται.

Τὸ δὲ οὐνεὶδος αὐτοῦ οὐκ ἐξαλειφθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα.

Καὶ ὑπὸ μεγίστην μίμψιν ἐστὶ παρὰ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ζωὴν.

Μιστὸς γὰρ ζυγὸς τῆς μοιχευθείσης αὐτῇ γυναίκος, μίσος 34.
τρέφει κατ' αὐτοῦ, πλήρης ζηλοτυπίας.

Οὐ φείσεται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως.

Οὐκ οἰκτιρήσει αὐτόν ὅταν κρίνηται μετ' αὐτοῦ.

Οὐκ ἀνταλλάσσεται οὐδενὸς λύτρου τὴν ἔχθραν. 35.

Οὐδὲ σπείσεται τούτῃ διὰ τινος τρόπου.

Οὐδὲ μὲ διαλυθῇ πολλῶν δώρων.

Οὐδὲ καταλαγῆσεται μετ' αὐτοῦ, καὶ πάνυ πολλὰ δῶρα
παρίχη αὐτῷ.

C A P. VII.

Υἱ, φύλασσε ἑμοὺς λόγους.

v. 1.

Τέκνον τὰς ἐμὰς τήρει διδασκαλίας.

Τὰς δὲ ἐμὰς ἐντολὰς κρύψον παρὰ σκευῶ.

Τὰ δ' ἐμὰ παραγγέλματα τῇ σῇ ψυχῇ ἐναποταμίευσον· ὅλι-
κῶς περὶ ταῦτα διατεθεῖς, καὶ μὴ ἐπιπολαίως μόνοις ὥσιν αὐ-
τῶν ἀπρώμενος.

Υἱε τίμα τὸν κύριον, καὶ ἰσχύσεις.

Τέκνον, σέβου καλῶς τὸν πάντων δεσπότην θεόν, πάντεσσι
θεν δυναμωθήσῃ κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν,
ἀνώτερος διατηρούμενος τῶν τούτου ἐπιβουλῶν.

Πλὴν δὲ αὐτοῦ, μὴ φοβοῦ ἄλλον.

Ἐκτὸς δὲ τοῦ θεοῦ, ἕτερον μὴ φοβοῦ· ἄλλος γὰρ οὐδεὶς
εἰς γίνεσθαι καταχρῖναι δεδυνήται.

Φύλασσε ἐμὰς ἐντολὰς, καὶ βιώσεις. 2.

VI. Ἄνδρῶν δ' ἡ τοιαύτη γυνὴ παγιδεύει ψυχὰς, ὣν ὅλος ὁ παρῶν κόσμος οὐκ ἔστιν ἀντάξιος.

27. Ἀποδῆσει τις πῦρ ἐν κόλπῳ, τὰ δὲ ἱμάτια οὐ κατακαύσει; ἢ περιπατήσει τις ἐπ' ἀνδράκων πυρὸς, τοὺς δὲ πόδας οὐ κατακαύσει; οὕτως ὁ εἰσιλθὼν πρὸς γυναῖκα ὑπανδρον, οὐκ ἀβωαῖσθεται, οὐδὲ πᾶς ὁ ἀπτόμενος αὐτῆς.

Ὅσπερ γάρ ὁ μὲν ἐγκολπωσάμενος πῦρ, κατακαύσει τὰ ἱμάτια, ὁ δ' ἐπ' ἀνδράκων βαδίσας, τοὺς πόδας, τὸν αὐτὸν τρόπον ὁ τε παρεμβάλων ἑαυτὸν δι' αἰσχροῦς πράξεως, πρὸς γυναῖκα συνεξυγμένῃ ἀνδρὶ, τὰς ἐπὶ τῇ τοιούτῃ ἐγκλήματι οὐκ ἐκφεύξεται δίκας, καὶ ὁ ἐπ' αὐτῇ κατὰ διάνοιαν τὴν ἀμαρτίαν ἀποτελῶν ὁ μὲν γὰρ τὸ δίκην πυρὸς ὑπανάπτων, τὸν σατανικὸν ἔρωτα, εἰδῶλα τῆς αἰσχροῦς πράξεως ἀποδίδει τῇ ψυχῇ, ἀποτιφρώσει τὰς ἀρετὰς, ἃς αὕτη κατὰ προαίρεσιν ὡς ἁμιά τινα περιβεβλημένη, ἀπὸ τοῦ χειμῶνος φυλάττεται τῶν παθῶν ὁ δὲ τῇ κατὰ διάνοιαν μελίτῃ ἐπ' αὐτῶν βαδίζων τῶν τῆς ἀμαρτίας ἱμναδῶν λογισμῶν, οὗς τὸ πῦρ ἐπανήψε τῆς παραλόγου ὀρέξεως, διαφθίρει τὰ ἀγαθὰ διανοήματα τῆς ψυχῆς δι' ὧν ὡς τινων ποδῶν, πρὸς τὴν μακαρίαν τῆς ἀπαθείας λῆξιν αὐτὰ πέφυκε φέρισθαι.

30. Οὐ θαναστὸν ἐὰν ἄλῳ τις κλέπτων.
Καὶ ξένον μὲν οὐδὲν ἔστιν, ἐὰν τις ἐπὶ κλοπῇ κρατεθῇ.
Κλέπτει γὰρ τὰ ἀλλότρια, ἵνα ὧν ἔχει ἐνθεῶς κορεσθῇ.
31. Ἐὰν δὲ ἄλῳ, ἀποτίσει ἑπταπλασίως.
Φωραθεὶς δὲ καὶ κατασχεθεὶς, ἀποδώσει ἑπταπλασίως ὁ ἀφείλετο.
Καὶ πάντα τα ὑπάρχοντα αὐτοῦ δοῦς, ῥύσεται ἑαυτόν.
Καὶ πᾶσαν τὴν προσοῦσαν αὐτῷ περιουσίαν παρασχόν, ἀπολυθήσεται τοῦ τοιούτου ἐγκλήματος.
32. Ὁ δὲ μοιχός, δι' ἐνδοικὸν φρενῶν, ἀπώλειαν τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ περιποιεῖται.
Ὁ δὲ περιπετωκὴς τῷ τῆς μοιχείας ἐγκλήματι, οὐ μόνον

Ὅτι λύχνος ἐντολὴ νόμου.

Διότι τὸ διάταγμα τῆς ἐν ὕλῃ τῇ γραφῇ καὶ τῇ φύσει θείας νομοθεσίας, οἷα μὲν τις λυχνία λύει τὴν νυκτερινὴν ἀχλὺν τῶν παθῶν.

Καὶ φῶς, καὶ ὁδὸς ζωῆς.

Οἷα δὲ φῶς τοῦ τῆς δικαιοσύνης ἡλίου, τὴν ἀληθῆ τῶν ὄντων γνώσιν χαρίζεται· καὶ ὡς εὐθεία ὁδὸς, ἄγει κατ' ἀρετὴν καὶ γνώσιν, εἰς τὴν κατὰ νοῦν καὶ λόγον ἐν πνεύματι θείαν ζωὴν.

Ἐλεγχος καὶ παιδεία τοῦ διαφυλάσσειν σε ἀπὸ διαβολῆς γλώσσης ἀλλοτρίας.

Φανέρωσίς τι τῶν πονηρῶν ἔργων ἐστὶ, καὶ ἐπίπινος δι' ἐγκρατείας πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἀγωγῇ· ὥστε διαταρεῖν σε ἀπὸ τοῦ βαρυτάτου τῆς μοιχείας ἐγκλήματος, καὶ ἀπὸ παντός ψεύγου ἱεροδόξου ἀνδρός, ἐπιτηροῦντος πᾶν ἔργου σου, ἵνα τι εὖρρ διαβολῆς ᾤξιοι, καὶ διαβάλλῃ ἐκ τούτου καὶ τὴν ἀμώμετον πίστιν σου.

Υἱὲ μὴ σε νικήσῃ κάλλους ἐπιθυμία.

Λοιπὸν ἐν κυρίῳ τίκνον, μὴ σε ὑπέρβῃ κάλλους χρόνῳ μαρτυρουμένου ἀλόγιστος ἔρσις.

Μηδὲ ἀγρευθῆς σοῖς ὀφθαλμοῖς.

Μηδὲ παγιδευθῆς ἀπὸ τῶν σῶν ὀφθαλμῶν, ὥραν γυναικὸς περιέρχως ὁρώντων.

Μηδὲ συναρπασθῆς ἀπὸ τῶν αὐτῆς βλεφάρων.

Μηδὲ διὰ τῶν προσκαλουμένων σου πρὸς μίξιν αἰσχυρὰν βλεφάρων αὐτῆς, συνελευσθῆς ταχίως, καὶ τοῦ σώφρονος καὶ κατεστηκότος ἐκστῆ· λογισμοῦ.

Τιμὴ γὰρ πόρνης, ὥσπερ καὶ ἱνὸς ἄρτου.

Μίσθωμα γὰρ γυναικὸς πόρνης, ἐλάχιστον· ὥσπερ τίμημα ἄρτου ἱνός, ἑδονὴ πρόσκαιρος· ὑπάρχον σαρκὸς, τῇ ταύτης ἡδοναῖς ἐπαρκούσα ἐπὶ βραχύ.

Γυνὴ δὲ ἀνδρῶν τιμίων ψυχὰς ἀγρεύει.

VI. Καὶ ἐπιπέμπει κρίσεις ἀνά μέσον ἀδελφῶν.

Καὶ ἐσαφίησιν ἐντεῦθεν ἱριθας μεταξὺ τῶν πρὸς ἀλλήλους ὁμονοούντων ὁμογενῶν.

20. Γιὰ, φύλασσε νόμους πατρός σου.

Τίκνον, ὃ τοῖς Δείοις κατὰ ψυχὴν ἐκτρέφω διδάγμασι, τή-
ρει τὰς ἐν τῇ γραφῇ ἐντολάς τοῦ διὰ τούτων σε κατὰ χάριν
υἱοθετοῦντος Θεοῦ.

Καὶ μὴ ἀπόσῃ Δεισμούς πατρός σου.

Καὶ μὴ ἀποπέμψῃ τοὺς τιθέντας· ἐν τῇ φύσει τῶν ὄλων πα-
ρὰ τῆς πάντων αἰτίας σοφίας λόγους, οἱ εἰσιν αὐτὰ τὰ Δεῖα
Διλήματα, καὶ ὅτι τὰ πάντα γεγονῶσι, ταῖς πρὸς ἐργασίαν τοῦ
καλοῦ δοθείσαις σοι δυνάμεισι παραχρῶμενος.

21. Ἄφαψαι δὲ αὐτοὺς ἐπὶ σῇ ψυχῇ διαπαντός.

Ἐκκρέμασον· δὲ τούτους τοὺς ἐν ὅλῃ τῇ γραφῇ καὶ τῇ φύ-
σει λόγους, καὶ ἔξιν ἐν τῇ ψυχῇ σου παρ' ὅλων σου τὴν ζωὴν
ἀνέχων αὐτοὺς τῇ ὕψει τῆς ἐν πνεύματι Δειωρίας.

Καὶ ἐγκλοῖωσαι περὶ σῇ τραχήλῳ.

Καὶ περὶδὲς αὐτοὺς κατ' ἐνέργειαν ὡς τινα κλοιὸν, τῇ συν-
έκτοντι τὴν αἴσθησιν τῷ νοί, ὡς τράχηλος τῇ κεφαλῇ τὸ λοι-
πὸν σῶμα λογιστικῇ σου· κατασφαλιζόμενος τούτοις αὐτὸ, ὥστε
μὴ διακρύψειν τὴν ἀρετὴν κατ' ἔλλειψιν ἢ καὶ ὑπερβολὴν.

22. Ἡοῖα ἂν περιπατῇς, ἐπάγου αὐτὴν, καὶ μετὰ σοῦ ἔστω.

Ὅποτεν κινῇ κατ' ἐνέργειαν, ἐπερόρου ταύτην τὴν ἐν ὅλῃ
τῇ Δεῖα γραφῇ καὶ τῇ φύσει κατισπαρμένην νομοθεσίαν, ἡκοῖνα
ποιῶν ἄπερ αὐτῇ σοι ὑποτίθῃσι· καὶ συνέτω σοι διὰ παντός,
ἀποτρέπουσα μὲν σε ἀπὸ τῶν λυμαινομένων σου τῇ ψυχῇ, προ-
τρέπουσα δὲ πρὸς τὰ ταύτης σωτήρια.

Ὡς δ' ἂν καθιεύθῃς, φύλασσέτω σε, ἵνα ἐγχειρομένην συλ-
λαλῇ σοι.

Ἔως δ' ἂν ἀπρακτῇς, τηρήτω σε ἀπὸ πάσης ἀπατηλῆς Δειω-
ρίας καὶ παραλόγου ὁρέξεως· ὅπως καὶ πρὸς ἐργασίαν διακυ-
σταμένην ὑποτιθῇ σοι τὰ χρήσιμα, τὴν περὶ ταῦτα τῆς ψυχῆς
σου κερκυμένην διαίτησιν, τῶν ποιεῖ πρακτικοῖς ἀπαγγέλλουσι.

Δυστραμμένη δὲ καρδίᾳ τικταίνεται κακῇ.

VI.

Παρεγκεκλιμένη δὲ τοῦ εὐθέος δικαιοῖα, τὰ παράλογα δια- 14.
πράττεται.

Ἐν παντὶ καιρῷ ὁ τοιοῦτος ταραχὰς συνίστασι πόλει.

Οὗτος κατὰ πάντα καιρὸν εὐπραγίας ἢ δυσπραγίας, τάρα-
χον παθὼν κατὰ γνώμην ὑφιστά τῇ ἰδίᾳ ψυχῇ· ἐν ᾗ περιπο-
λεῖ κατὰ διὰδισιν ἢ τριάς τῶν ταύτης δυνάμεων· στάσεις ἐγγί-
ρων τοῦ τε ἐπιθυμητικοῦ καὶ τοῦ θυμικοῦ κατὰ τοῦ λογιστι-
κοῦ, ἐν τῷ μῆτι κατ' ἐπιθυμίαν τῶν ἡδίων ἐγκρατεῖσθαι, μῆτι
κατὰ θυμὸν ὑπομένειν τὰ θλιβερά.

Διὰ τοῦτο ἐξαπίνης ἔρχεται ἡ ἀπώλεια αὐτοῦ, διακοπὴ καὶ 15.
συντριβὴ ἀνάτος, ὅτι χαίρει ἐπὶ πᾶσιν οἷς μισεῖ ὁ κύριος. 16.

Ἐνθὺν τοι αἰνιδίως ἐπέρχεται τούτῳ ἡ αὐτοῦ ἐξολόθρευ-
σις, ὑπάρχουσα χωρισμός τε ψυχῆς ἀπὸ σώματος, καὶ κλά-
σις τέλος οὐκ ἔχουσα· διότι ἐπιυφραίνεται πᾶσιν οἷς μισεῖ ὁ
πάντων δισπότης Θεός, καὶ ἀποστρέφεται.

Συντριβήσεται δὲ δι' ἀκαθαρσίαν ψυχῆς.

Κολασθήσεται δ' ὡς εἴρηται, διὰ τὸν ἐκ τοῦ βορβόρου τῶν
παθῶν μολυσμὸν τῆς ψυχῆς ἑαυτοῦ.

Ὁφθαλμός ὑβριστοῦ.

17.

Βλέμμα μεμφιμοῖρου.

Χαίρει ἐκχέουσai αἷμα δίκαιον.

Πράξεις μαιφόνου κατὰ δικαίου ἀνδρός.

Καρδίᾳ τικταίνουμένη λογισμοῦς κακοῦς.

18.

Διάνοια ἐπιτεχνωμένη πονηρὰς ἐνθυμήσεις.

Καὶ πόδες ἐπισπεύδοντες κακοποιεῖν.

Καὶ ὀρμαὶ εἰς βλάβην τοῦ πέλας ἐπιταχύνουσαι.

Ἐξολοθρευθήσονται.

Χωρήσουσιν εἰς ἀπώλειαν παντὶ ᾧ, ὡς Θεῷ καὶ ἀνθρώποις
μισοῦμενα.

Ἐκκαίει δὲ ψευδῇ μάρτυς ἄδικος.

19.

Ἵπανάπτει δὲ ὑπονοίας οὐκ ἀληθεῖς ὁ ἐπιβιβαιούμενός τι-
νος τὰς παρὰ τὴν ὁρθὴν κρίσιν περὶ τοῦ πέλας ὑπολήψεις.

VI. ρία· ἐπὶ τῇ συνίῃναι σοι διαπαντός, καὶ συνδιεξίῃναι τὴν παρ-
οὔσαν ζωὴν.

Καὶ ἡ ἑνδεκα ὥσπερ ἀγαθὸς δρομεύς.

Καὶ καθάπερ τις περὶ δρόμον ὁξὺς, ἡ τῆς γνώσεως οὐκ εἰς
τὸ παντελὲς ἀπορία, διὰ τὸν τοῦ συνειδότης ἐπὶ τοῖς κακοῖς
ἐλεγχον, ἑνδεκα· διὰ τὸ μὴ γινώσκειν κατὰ πρᾶξιν καὶ γινώ-
ναι τὸ χρηστὸν τοῦ ζυγοῦ, καὶ τὸ ἑλαφρὲν τοῦ φορτίου τῶν
τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν.

Ἐὰν δὲ ἄοκνος ᾖ, ἔξει ὥσπερ παγὴ ὁ ἀμαρτὸς σου.

Εἰ δὲ ποτε τὴν ῥαθυμίαν ἀποτιναξάμενος, διεγυγερμένος ὑπάρ-
χῃς περὶ τὴν ἐργασίαν τοῦ ἀγαθοῦ, ἐλευσεται θαυμάσια οἷα πα-
γὴ ἄφθονα προχέουσα νάματα, ἡ τοῦ καρποῦ τῶν τῆς δικαιο-
σύνης ἔργων συγκομιδὴ.

Ἡ δὲ ἑνδεκά σου ὥσπερ κακὸς δρομεύς ἀπαυτομολήσει.

Τὸ δὲ διὰ τὸ ἐκ ψιλῆς ἀκοῆς, καὶ μὴ κατὰ πείραν πρᾶ-
κτικὴν εἰδῖναι σε τὸ ὄντως ἀγαθόν, προσόν σοι πρῶτον περὶ τὴν
τούτου γνώσιν ἑνδεκάς, φεύξεται ἀπὸ σοῦ· οὐκ ὁξὺς ὥσπερ τῇ
ἀπραξίᾳ τοῦ καλοῦ παραγίγονεν, ἀλλὰ σχολαιότερον ταῖς κα-
τὰ μέρος ἐργασίαις τῶν ἐντολῶν, ὡς ἀτονέας τις δρομεύς, διὰ
τὸ τῆς κτήσεως τοῦ ἀγαθοῦ πρόσπαντες.

12. Ἄνθρωπος ἀφρων καὶ παράνομος, πορεύεται ὁδοῦς οὐκ ἀγαθῆς.

Ἄνθρωπος ἀγνοῶν τὸ ὄντως καλόν, καὶ τὰ παράλογα πράτ-
των, ἐν σκότει ἀγνοίας καὶ προσκόμμασι κακίας, τὴν ἑαυτοῦ
ζωὴν διεξίρχεται.

13. Ὁ δ' αὐτὸς ἐννεύει ὀφθαλμῷ, σημαίνει δὲ ποδὶ, διδάσκει
δὲ νύμῃσι δακτύλων.

Ὁ αὐτὸς δὲ αἶτε τὰ προσήκοντα τοῖς λόγοις ἀγαθὰ, καὶ
ἄξια γλῶττι προφέρεισθαι, καὶ ὡσὶν ἀκούεσθαι, μὴ διαλογιζό-
μενος, δίδοικε ῥήμασι προφέρειν τὸ τῶν αὐτοῦ ἐνθυμημάτων πε-
πανουργημένον καὶ θολερὸν· πάλιν δὲ κοινωνοὺς τινὰς ἔχει τῶν
πονηρῶν αὐτοῦ διανοημάτων, οἰκοῦν βιαζόμενος, ὀφθαλμοῦ τε
καὶ ποδὸς καὶ δακτύλων χειρὸς, πονηρῶς ἐσχαματισμένοις κι-
νήμασι, μηνύει τὸ βουλευτὸν αὐτῷ τοῖς ὁποτρόποις αὐτοῦ.

πολλὴν ῥώμην κεκτημένων ζώων ἐγένετο· ἦν μίμησαι προαιρετικῶς, VI.
 ἔργον τιμιώτατον τὸ κατ' ἀρετὴν ἐργαζόμενος· καὶ τὰ ἔργα σου
 εἰς θεραπείαν πολλῶν ψυχικὴν τε ἅμα καὶ σωματικὴν ἔστωσαν,
 ἀσπαζομένων τὰ ταῦτα, καὶ διὰ θαύματος ἀγόντων· καὶ κἂν μὴ
 πολλὴ σοὶ ὑπάρχῃ ἰσχὺς ἐκ περιουσίας χρημάτων ἢ ἀξιομάτων
 ὕψους, ἀλλ' ὅτι τὴν παρὰ Θεοῦ χάριν πεπλούτηκας, καὶ πολὺς
 γέγονας κατὰ γνῶσιν καὶ ἀρετὴν, προτιμητέος ἔσῃ τῶν πολλῶν
 τῇ κατὰ κόσμον δόξῃ εὐδηνουμένων καὶ τοῖς χρήμασιν.

Ἔως τίνος ὀκνηρὴ κατάκεισαι;

9.

Μέχρι τίνος ὡ ράθυμε καταπεπτωκὼς ὑπάρχεις τῇ φιλίᾳ τοῦ
 σώματος;

Πότε δὲ ἐξ ὕπνου ἐγερθήσῃ;

Καὶ πότε ὡς ἀπὸ ὕπνου τῆς πολλῆς περὶ τὸ ὄντως ἀγαθοῦ
 ῥαθυμίας ἐξαναστῆς; εἰ οὖν μηδὲ παρὰ τῆς ἀλόγου φύσεως παι-
 δεύῃ, ὃν ἴδεις τῷ λόγῳ ἐνάγισθαι πρὸς τὸ ἀγαθόν, κἂν ἐξ αὐ-
 τῆς τῆς πείρας τῶν πραγμάτων μάθῃς, ὅτι καὶ τοὺς πρὸς
 τὰ σωματικὰ ῥαθυμοῦντας ἔργα, καὶ τὴν περὶ ταῦτα πόνον φορ-
 τικὸν ἡγουμένους, πένια καταλαβάνει δεινὰ· οὐς μιμούμενος ἐν
 τῷ πάντων καταρᾶσθαι τῶν τῆς δικαιοσύνης ἔργων.

Ὀλίγον μὲν ὕπνοις.

10.

Ποτὲ μὲν ὕπνῳ ῥαθυμίας δουλεύεις.

Ὀλίγον δὲ κάθῃ.

Ποτὲ δὲ τῇ σαρκὶ χαρίζῃ ἀνάπαυσιν.

Μικρὸν δὲ νυστάζεις.

Καὶ ἄλλοτε νυσταγμῷ ἀκηδίας ὑπόκεισαι.

Ὀλίγον δὲ ἐναγκαλίζῃ χερσὶ στήθεσιν.

Ποτὲ δ' αὖθις δεισμὸς περὶ τὸ στήθος τῆς χεῖρας σου,
 μόνος φίλους διαλογισμοὺς κατέχων ἐπὶ καρδίᾳ σου, καὶ τοὺς
 τοὺς μὴ βιβαιδῶν διὰ πράξεως.

Εἴτα παραγίνεται σοὶ ὡσπερ κακὸς ὀδοιπόρος ἢ πένια.

11.

Ἐπέρχεται δὲ σοὶ μετὰ ταῦτα, ὡς τις βλαπτικὸς συνοδί-
 τας, ἢ τε τοῦ κατ' ἀρετὴν πνευματικοῦ πλούτου παντελὲς ἀπο-

- VI. Μηδὲ τὸν ἀναγκάζοντα ἔχον.
 Μητ' ἔχων τὸν πρὸς ἐργασίαν αὐτὸν κατεπιίγοντα.
 8. Μηδὲ ὑπὸ δεσπότην ὦν, ἱτοιμάζεται θέρους τὴν τροφήν.
 Μηδὲ δουλείας ζυγῷ ὑποκείμενος, εὐτρεπίζει κατὰ τινα φυσικὴν κίνησιν, ἐν τῷ θέρει καίρῳ, τὴν χρειώδη κατὰ τὸν χειμῶνα τροφήν.

Πολλὴν τε ἐν τῷ ἀμεινῷ ποιεῖται τὴν παράδεισιν.

Αὐτάραχ' ἐν τῷ καιρῷ τῆς τῶν ἀσυχῶν συγκομιδῆς τὴν ταύτης ποιεῖται ἀπόδεισιν· ὃν μιμούμενος ὁ καὶ λόγον ἔχων τὸν ἱπαναγκάζοντά σε ἱπμελιῖσθαι τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ ὑποκείμενος τῷ χρυσῷ ζυγῷ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ἐν παντὶ τῷ τῆς κατὰ τὴν ζωὴν σου ἐργασίας χρόνῳ, συλλέγειν σπεύδεις τὰς ἀρετὰς, καὶ ἀποδεσκαυρίζεις αὐτάς τῃ ψυχῇ· ἵνα ὅταν αὐτὴ τῇ ἀπὸ τοῦ σώματος διαστάσει χιμαῖζῃται, τρέφεται δι' αὐτῶν τῇ ἐλπίδι τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, ἱκανῶς· εἰ δὲ καὶ παρῶν τὸν ρύρμακα,

Πορεύῃται πρὸς τὴν μέλισσαν.

Ἄλλὰ γὰρ πρὸς τὴν μέλισσαν ἁπλῶς, τὰ ταύτης ἔργα κατανοῶν.

Καὶ μάθε, ὡς ἐργάτις ἐστὶ, τὴν τε ἐργασίαν ὡς σημανὴν ποιεῖται.

Καὶ γινώσκει ὅτι καὶ αὐτὴ ἐργάζεται, καὶ τὸ ἔργον αὐτῆς ἀποτελεῖ ἐντιμώτατον.

Ἦς τοὺς πόνης, βασιλεῖς τε καὶ ἰδιῶται πρὸς ὕγιαν προσφέρονται.

Τοῖς δὲ κατὰ φύσιν ἱμμελιστάτοις ἔργοις αὐτῆς, ἐνδοξοὶ τε καὶ ἀδοξοὶ πρὸς ἱασιν χρῶνται νοσημάτων ταυτοδοκῶν.

Ποσεινὴ τί ἐστὶ πᾶσι καὶ ἐπίδοξος.

Ὑπὸ πάντων τί ἀγαπᾶται ὁμοῦ, καὶ διὰ θαύματος ἄγεται.

Καίπερ οὐσα τῇ ῥώμῃ ἀσθενής, τὴν σορίαν τιμίσασα προήχθη.

Καὶ εἰ τῇ δυνάμει ἐστὶν ἀδρανής, ἀλλ' ὅτι παρὰ τοῦ πάντων δεσπότην Θεοῦ φύσει τὸ σοφὸν ἐκλερώσατο, προτιμητικῶς τῶν

Παρόξυνε δὲ καὶ τὸν φίλον σου ὃν ἐγγυήσω.

VI.

Παράθῃς δὲ μᾶλλον καὶ αὐτὸ τὸ φιλούμενόν σοι σαρκίον· διεγείρων τοῦτο πρὸς ἐργασίαν τοῦ ἀγαθοῦ, ὃ δικαιοσύνης ἐργα ἐνδείξασθαι καθυπέσχου θεῷ.

Μὴ δῶς ὕπνον σοῖς ὀμμασιν.

4.

Μὴ παράσχει κατὰ γνώμην ὕπνον ῥαθυμίας ταῖς θεωρητικαῖς σου δυνάμεσι, πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας κατάληψιν.

Μὴ δὲ ἐπινυστάξῃς σοῖς βλεφάροις.

Μὴτ' ἐπὶ ταῖς κατ' αἴσθησιν καὶ φαντασίαν ἀλόγοις δόξαις συγκατανεύσῃς ταῖς ὀρεκτικαῖς, μὴ γρηγορούσαις πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ὄντος ἀγαθοῦ, διὰ τὸ τῆς τούτου ἐργασίας ἐπιπονόν· αἵπερ ἀναπετάννυνται μὲν πρὸς τοῦτο, οἷά τινα βλεφάρῃ, γρηγορουσῶν τῶν θεωρητικῶν πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας κατάληψιν· μύουσι δὲ πρὸς αὐτὸ, ῥαθυμουσῶν πρὸς αὐτὴν· κἀντιῦθιν τὸ φῶς τοῦ τῆς δικαιοσύνης ἡλίου ταύταις διατειχίζουσιν.

Ἵνα σώῃς ὡς περ δορκᾶς ἐκ βρόχων· καὶ ὡς περ ὄρνειον ἐκ παγίδος.

Οὕτω δὲ σὺ διακίεσθαι διακλιέομαι, ὅπως φυλάττῃ τῶν ποικιλοτρόπων ἀγρευτηρίων τοῦ ἀρχιερέως ἐχθροῦ· οἷα μὲν τις ὀξυδρόμος καὶ ἀλτικωτάτῃ δορκᾶς, ὑπερπηδῶν ταῦτα κατ' ἀρετὴν· οἷα δὲ τι ἀεροπόρον καὶ ὑψιπετὲς πτηνόν, ὑπεριπτάμενος αὐτὰ κατὰ γνώσιν.

Ἵσθι πρὸς τὸν μύρμηκα ὡς ὀκνηρὸν· καὶ ζήλωσον τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ.

Ἀπόβλεπε πρὸς τὸ εὐτελέστατον ζῶον, τὸν μύρμηκα ὡς ῥαθυμὸν· καὶ γινώσκων τὰς φυσικὰς ἐργασίας αὐτοῦ, μίμησαι ταύτας κατὰ προαίρεσιν.

Καὶ γένου ἱκεῖνου σοφώτερος.

Καὶ οἷα λογικὸς, νίκησον τὴν περὶ τὰ σωματικὰ σοφίαν αὐτοῦ, ἐν τοῖς πνευματικοῖς ἐπιδεικνύμενος τὸ σοφόν.

Ἐκείνος γάρ γεωργίου μὴ ὑπάρχοντος.

7.

Ὁ τοιοῦτος γάρ μὴ εὐπορῶν τινὸς γεωργίου, ἐκ σπορίου προκαταβεβλημένου τῇ γῇ παρ' αὐτοῦ.

- V. Ἀπὸ δὲ τῆς οἰκιστάτης αὐτῷ, ὡς γενομένη κατ' εἰκόνα
 Θεοῦ καὶ ὁμοίωσιν, ἀτελευτήτη καὶ μακαρίας ἐν πνεύματι ζωῆς,
 κατ' οἰκίαν γνώμην ἀπὸρρίπται· καὶ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ἐξι-
 μεται, διὰ προαίρεσιν ἀλόγιστον.

C A P. VI.

- V. 1. **Υ**ἱ, ἰὼν ἐγγυῆσθ σὸν φίλον, παραδώσεις χεῖρα ἐχθρῷ.
 Τέκνον πνευματικόν, εἰ εἰς τὴν αὐριον ἐπιδείξασθαι τὸ προσ-
 φίλές σοι σῶμα μετανοίας ἔργα θεῷ ἐπαγγέλλῃ, καὶ τὴν σήμε-
 ρον τὰς κατ' ἐπιθυμίας καὶ θυμὸν σαρκικὰς πληροῦν ὀρέξεις βου-
 λόμενος, παρίξεις τὴν πρακτικὴν σου δύναμιν τῷ κοινῷ πολι-
 μίῳ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, εἰς τὸ ἐργάζεσθαι ἃ σοι πρὸς ἀπί-
 λειαν ὑποτίθουσιν.
2. Παγίς γὰρ ἰσχυρὰ ἀνδρὶ τὰ ἴδια χεῖλη.
 Θέρατρον γὰρ δυσέφικτον ἀνθρώπῳ, ἢ τε ἐπιθυμία, καὶ ὁ
 θυμὸς, ἃ δίκην χειλέων κίχρητότα κατὰ σχέσιν πρὸς τὰ αἰ-
 σθητὰ, τοῦ κατ' ἀρετὴν δρόμου τὸν λόγον κωλύουσιν· καὶ πά-
 ρισι μὲν δουλειεύειν τὴν σήμερον, τὴν δὲ κάθαρσιν εἰς τὴν αὐ-
 ριον ὑπερτίθουσιν τοῦτο ἀνδραποδίζουσιν.
 Καὶ ἀλίσκεται χεῖλεσιν ἰδίου στόματος.
 Καὶ κρατεῖται ὁ ἄνθρωπος ταῖς ἀλόγιστοις σχέσεσι τοῦ οἰ-
 κίου προαιρετικοῦ· δι' οὗ ὡς διὰ τινος στόματος, ἀρετῆς ἢ
 κακίας μεταλαμβάνει κατὰ ψυχὴν.
3. Ποίει υἱ, ἃ ἐγὼ σοι ἐντέλλομαι, καὶ σώζου.
 Ἐργάζου, τέκνον πνευματικόν, ἅπας σοι αὐτὸς ὑποτίθαι,
 καὶ ἀπὸ τῶν παραλόγων φυλάττου παθῶν.
 Ἦκεις γὰρ εἰς χεῖρας κακῶν διὰ σὸν φίλον.
 Συνελαύνῃ γὰρ εἰς τὸ τοῖς τοιοῦτοις ἐλεθρίοις ἀλῶναι πά-
 ρισι, διὰ τὸ προσφιλές σοι σῶμα.
 Ἴσθι μὴ ἐκλυόμενος.
 Ἔσο μὴ τὸν τῆς ψυχῆς σου τόνον χαυνούμενος.

Ἡ δὲ διὰ τὸ ἐκ τῆς πρώτης παραβάσεως παθητὸν τῆς σαρκὸς, οἰκεία σοι ταπεινοφροσύνη, προσηύισθω σὺ παντὸς κατ' ὁρμώματος, καὶ πρὸς φυλακὴν τούτων διόλου συνυπαρχίτω σοι.

Ἐν γὰρ τῇ ταύτης φιλίᾳ συμπεριφερόμενος, πολλοτὸς ἔσθ.

Τῇ γάρ περὶ ταύτην σχέτις πρὸς ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

Μὴ πολὺς ἔσθι πρὸς ἄλλοτριαν.

20.

Μὴ ἀκρατὴς ἔσο ὁ λογικὸς, πρὸς τὴν ἡλλοτριωμένην λόγῳ, κατ' αἰσθησιν ἡδονὴν· ἀλλὰ καὶ σποτοῦ καὶ ὕπνου μεταλαμβάνης, διὰ τὴν σώματος σύστασιν, καὶ διὰ παιδοποιεῖαν νομίμῃ γυναικὶ ὁμιλῆς, οἷς φυσικῶς ἔπεται ἡδονή, πᾶσι τοῖς τειούτοις χρῶ ἱγκρατῶς.

Μηδὲ συνέχου ἀγκάλαις ταῖς μὴ ἰδίαις.

Μηδὲ ταῖς τῶν αἰσθητῶν κατ' αἰσθησιν περιλήψειςιν, αἱ καὶ ναὶ σοὶ τι τῷ λογικῷ, καὶ τοῖς ἀλόγοις ὑπάρχουσι, συμπεριγράψῃ, κατὰ τὸ ἑναπομένειν ταῖς ἐπιφανείαις τῶν ὁρατῶν, καὶ μὴ διαβαίνειν κατὰ νοῦν πρὸς τοὺς λόγους αὐτῶν.

Ἐνώπιον γὰρ εἶσι τῶν τοῦ Θεοῦ ὀφθαλμῶν, ὁδοὶ ἀνδρός. 21.

Οὐδὲν γὰρ τῶν κατὰ γνώμην τοῦ ἀνθρώπου κινήματων, τοὺς παντιφύρους τοῦ Θεοῦ λήλυσεν ὀφθαλμούς.

Εἰς δὲ πάσας τὰς τροχιάς αὐτοῦ σκοπεύει.

Ἐπὶ πάντας δὲ τοὺς κατὰ τι θεωρίαν καὶ πράξιν δρόμους αὐτοῦ ἱερῶν, εἰ κατὰ τὴν τούτου προβαίνουσι βούλησιν.

Παρανομαίαι ἀνδρα ἀγριεύουσι.

22.

Ἡδοναὶ παράλογοι παγιδεύουσιν ἄνθρωπον, μὴ συγχωροῦσαι τούτου τὴν ὁδὸν τῶν Θεῶν ἐντολῶν διεξίρχισθαι.

Σειραῖς δὲ τῶν ἑαυτοῦ ἁμαρτιῶν ἕκαστος σφίγγεται· οὗτος 23. τελευτᾷ μετὰ ἀπαιδιότητος.

Οἷα δὲ τισι δεσμοῖς ἀφύκτοις, ταῖς ἐκ μακρᾶς συνηθείας τῶν εἰκείων πταισμάτων πλεκτάναις, συνέχεται πᾶς δυσάποσπᾶστος ἔχων τῆς ἁμαρτίας· ὅς ἐάν μείνῃ ἀμετανόητος, κατακτᾷ εἰς ἀπώλειαν μετὰ τῶν μηδολῶν διεξαμένων νοουθεσίαν κυρίου.

Ἐκ δὲ πλεόντος τῆς αὐτοῦ βίωτης ἐξεργίῃ, καὶ ἀπώλετο δι' ἀφροσύνην.

V. Ὑπερεκχύσῃ σοι τὰ ὕδατα ἐκ τῆς σῆς πηγῆς.

16. Ὑπερβλύξέτω σου τῷ νοῒ καὶ ὕπεροχλὴν γνώσεως ἐκ τῆς θεωγνωσίας νάματα, γινώσκοντι τὸν κατ' αἰτίαν ἐν πᾶσι θεῶν, ὑπὲρ πάντα κατ' οὐσίαν ὑπάρχοντα.

Εἰς δὲ σὰς πλατείας διαπορεύσῃ τὰ σὰ ὕδατα.

Ἐν δὲ ταῖς χωρητικαῖς τοῦ πλάτους τῆς φυσικῆς τῶν ὁρατῶν θεωρίας αἰσθῆσισί σι τοῦ λογικοῦ, οἱ χωρητοὶ σου κατὰ διάνοιαν λόγοι τούτων διεξερχίσθωσαν, συλλέγοντός σου αὐτὸν ἐν πνεύματι γνωστικῶς.

17. Ἔστω σοὶ μόνῃ ὑπάρχοντα.

Ὑπαρχίτωσαν ἅπαντα διὰ σὶ γεγονότα, σοῦ μόνῃ τοῦ ἀνθρώπου πλοῦτος, κατὰ λόγον χρωμένον αὐταῖς.

Καὶ μηδεὶς ἑλλότριος μετασχίτω σοι.

Καὶ μή τις τῶν ἑλλοτριωθειῶν θεοῦ ἀπεστατικῶν δυνάμεων, τοῦ τοιούτου πλοῦτι συμμεταλαμβάνεται σοι, παραχρῶμἐν τούτῃ κατὰ τὸ αὐταῖς βουλευτόν.

18. Ἡ πηγὴ σου τοῦ ὕδατος ἔστω σοι ἰδίᾳ.

Τῆς θείας χάριτος ἡ βρύσις, ἐξ ἧς ἄρῃ τὰ μυστικὰ νάματα, σοὶ μόνῃ τῷ πιστῷ φυλαττέσθω, εἰς μετάληψιν τῶν μυστηρίων τοῦ πνεύματος, τοῖς ἀπίστοις ἀπαριγχείρητος.

Καὶ συνευφραίνου μετὰ γυναικὸς τῆς ἐκ νεότητός σου.

Καὶ συναγάλλῃ μετὰ τῆς συναρμοσθείσης σοι σοφίας, ἐξ αὐτῆς τῆς κατὰ τὴν πρώτην πλάσιν ἀρχῆς, τιμεινέντι λόγῳ, καὶ γινομένῃ κατ' εἰκόνα θεοῦ καὶ ὁμοίωσιν.

19. Ἐλαφὸς φιλίας, καὶ πῶλος σῶν χαρίτων ὁμιλείτω σοι.

Ἡ τῶν, ὡσπερ τινα θανατοφόρον ἰόν, τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει τὴν κηκίαν ἐναπομεινάντων νοκτῶν ὄφειν ἀναιρετικὸν, ἐν τῷ πᾶσι ταύτην ἐξαφανίζειν ἀγάπῃ, μετὰ τῆς αἰε νεαζούσης διὰ πάντων τῶν ἐν σοὶ λοιπῶν τοῦ καινοποιοῦ πνεύματος χαρισμάτων σοφίας, συνδιαγέτω σοι πρὸς πᾶσαν εὐφροσύνην πνευματικῆν.

Ἡ δὲ ἰδίᾳ ἡγείσθω σου· καὶ συνέτω σοι ἐν παντὶ καιρῷ.

Ὅσπνίκα τὰ τῆς σαρκὸς σου μέλη τῷ χρόνῳ καταδρα- V.
νηθῇ, καὶ πρὸς ἔργασίαν τοῦ ἀγαθοῦ διὰ τὸ γῆρας ἐξατονή-
σης, καὶ εἶπες ἑαυτὸν ταλανίζων, ἵνα τί τὴν τὸ ἀγαθὸν ὑπο-
τιθεμένην μοι διδασκαλίαν ἐβδελυξάμην, καὶ λόγοις τὴν κακίαν
μου διελίχουσιν οὐ προσέσχε μοι ἡ διάνοια;

Οὐκ ἔπουν φωνῆς παιδευοντός με· καὶ διδάσκοντί με οὐ 13.
παρίβαλον τὸ εὖς μου.

Οὐχ ὑπέκουον τῷ τῶν μὴ θεόντων με ἀναστέλλοντι· καὶ τῷ
τὰ δέοντα ὑποτιθεμένῳ μοι, ὃ παριστίθουν τὰ ὦτα πρὸς ἀπρόασιν.

Παρ' ὀλίγον ἐγενόμην ἐν παντί κακῷ, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας 14.
καὶ συναγωγῆς.

Παρά βραχὺ πᾶσαν ἁμαρτίαν κατὰ ψυχὴν καὶ σῶμα διαπρα-
ξάμην ἐνώπιον τοῦ τε τὰς ψυχὰς ναοποιούντος πνευματικοῦ νό-
μου, ἐν τῷ ταῦτας καθαίρειν κατὰ διάνοιαν· καὶ τοῦ τῶν κατ'
ἐνέργειαν ἁμαρτημάτων καθαίροντος γραπτοῦ, καὶ συνάγοντος
τούς εἰς πολλὰς καὶ ἀντιθέτους μοίρας κατατμηθίντας, πρὸς
τὸν ἑνα λόγον τῆς φύσεως, ἐν τῷ διακελεύεσθαι ἕκαστον ἀγα-
πῆν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτόν.

Πίνε ὕδατα ἀπὸ σῶν ἀγγείων, καὶ ἀπὸ σῶν φρειάτων πηγῶν. 15.

Ἄρυσθ' ὁόγματα, μὴ τὰ ἀπ' ὧν ἀγγείων καὶ ἡ ἀλογος φύ-
σις τὴν κατ' ἡθονὴν καὶ ὁδόνην τῶν αἰσθητῶν γνῶσιν κομίζε-
ται· ὅπερ πάντως ἀγγεῖα ἡ αἰσθησις καὶ ἡ φαντασία ἐξί· μὴτ'
ἀπὸ τῶν τῆς ἐκκλησίας ξένων ἑλληνικῶν μαθημάτων, τῶν οἷα
φρειάτων ἐπιχορηγούντων τοῖς περὶ ταῦτα ἀσχολουμένοις, τὰς
περὶ τῶν ὄντων ψευδεῖς δοξάς, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἰδιαιτάτως σῶν,
τοῦ τε νοῦ καὶ τῆς διανοίας· ἐξ ὧν, ὡς ἐκ τινῶν ἀγγείων, αἱ τοῦ
ὄντος ἀγαθοῦ, καὶ τοῦ μὴ τοιούτου, λογικαὶ δοξαὶ ἀρύονται,
καὶ τῶν εἰς βοήθειαν δοθεισῶν τούτοις θιοπνευστῶν γραφῶν· ἐξ
ὧν ὡς φρειάτων τινῶν βάθος ἰχθυῶν ἀνιξάντητον ὕδατος ζών-
τος, βλύζοντος ἀίωναίως ὡς ἐκ τῆς πηγῆς τῆς τοῦ παναγίου πνεύ-
ματος ἐπιχορηγεῖται αὐτοῖς, τῷ νῷ φημί καὶ τῇ διανοίᾳ, ἡ γνῶ-
σις τῆς ἀληθείας.

V. ρίαις δρόμοις αὐτῆς· ὡς μὴ πρὸς τὸ τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλὰ τῇ ψευ-
δεὶ ὑπολήψει καλὸν ἀποβλέποντες· καὶ οὐκ εὐκόλως οὕτως ἔχειν
καταλαμβάνονται, διὰ τὸ τῶν προσκαίρων ἡδίων ἀπαταλόν.

7. Νῦν οὖν ὦ υἱέ, ἀκούε μου, καὶ μὴ ἀκύρως ποιήσῃς ἱμοῦς
λόγους.

Κατὰ γοῦν τὸν παρόντα πάντα αἰῶνα τεχνίον ὑπέκοος ἔσο
μοι, καὶ μὴ ἀπράκτους τὰς ἐμὰς ἐργάσῃ διδασκαλίας· ὅπως
ταύταις ὡς τισιν ὁδοῖς ἀμέμπτως ὁδεύσῃς πρὸς τὸν μέλλοντα.

8. Μακρὰν ποιήσον ἀπ' αὐτῆς σὴν ὁδόν.

Πόρρω τῆς ὡς εἴρηται ἀλογίστῃ αἰσθήσεως, τὴν σὴν ἀπέρ-
γασαι βιοτήν.

Μὴ ἐγγίσῃς προδύροις οἰκῶν αὐτῆς.

Καὶ διαβαίνων κατὰ νοῦν πρὸς τοὺς λόγους τῶν ὄντων,
ἀπόφυγε τὰς ἐπιφανείας αὐτῶν αἱ πρόκεινται τοῖς δίκῃ θυρῶν
εἰσαγωγαῖς αἰσθηταρίοις τῆς φαντασίας τῶν αἰσθητῶν· οἷς ὡς
τισιν οἰκῆμασι, παραμένει ἐμφιλοχωροῦσα ἡ αἰσθησις.

9. Ἵνα μὴ πρόη' ἄλλοις ζωὴν σου, καὶ σὸν βίον ἀνελθεῖν.

Ὅπως μὴ προδῶς τὴν τε θιέδιν σοι χορηγομένην ζωὴν,
ἐτέροις παρὰ τὰ θεῖα θελήματα, καθ' ἃ τὰ πάντα γεγένηται
σαρκικοῖς θελήμασι διεξάγεσθαι, καὶ ἅπαν σου τὸ σκούθασμα
ταῖς τιμωρητικαῖς δυνάμειν.

10. Ἵνα μὴ πλησθῶσιν ἄλλότριοι σῆς ἰσχύος.

Καὶ ἐμφορεθῶσιν οἱ ἀπηλλοτριωμένοι θεοῦ δαίμονες, ἧς κί-
πτασαι δυνάμει· πρὸς ἐργασίας τοῦ ἀγαθοῦ· ὑπεργούσης τοῦ-
τοις κατὰ σὴν προαίρεσιν, εἰς πᾶσαν πρᾶξιν ἀδίμητον.

11. Οἱ δὲ σοὶ πόνοι, εἰς οἴκους ἄλλοτρίους εἰσέλθωσι, καὶ με-
ταμειληθῇς ἐπ' ἰσχύων σου.

Οἱ δὲ σοὶ μόχθοι εἰς τὰς ἡτοιμασμένας αὐτοῖς τοῖς δαί-
μοσι μονὰς τῶν κολάσεων εἰσαχθῶσιν· ὅλη σοι τοῦ αἰωνίου πυ-
ρὸς χρηματίσαντες, καὶ μεταγνῶς ἐς ὑστέρον.

12. Ἦνίκα ἂν κατατριβῶσιν σάρκες σώματός σε, καὶ ἐρεῖς· πῶς
ἐμίσση παιδείας, καὶ ἐλέγχους ἐξέκλινεν ἡ καρδιά μου;

Ὅπως εἰς τὸ διηγεῖσθαι τῆς κατὰ διὰθesis τὴν ἀληθῆ περὶ V.
τοῦ οὗτος ἀγαθοῦ δόξαν.

Αἰσθῆσιν δὲ ἱμῶν χειλίων ἐντέλλομαι σοι.

Τὴν κατὰ πρᾶξιν δὲ πείραν τῶν ἱμῶν διδαγμάτων σε κατ'
ἐντολὴν ἀπαιτῶ, καὶ οὐχὶ τὴν ψιλὴν τούτων ἀκρόασιν.

Μὴ πρόσκειται φαύλῃ γυναικί.

3.

Μὴ πρόσκεισο τῇ ὥς κατὰ προαίρεσιν ἀλογίστῃ ψεκτῇ αἰ-
σθήσει.

Μίλι γὰρ ἀποστάζει ἀπὸ χειλίων γυναικὸς πόρνης.

Νομιζομένη γάρ τις ἡδονὴ ἀπορρίπτει ἐκ τῆς πρὸς τα αἰσθητὰ
φιλίας τῆς τοῦ λόγου πόρρω νεύουσης αἰσθήσεως.

Ἡ πρὸς καιρὸν λιπαίνει σὸν φάριγγα ὕστερον μὲν τοι πι- 4.
κρότερον χολῆς εὐρήσεις, καὶ ἠκουημένου μᾶλλον μαχαίρας δι-
στόμαυ.

Ἡ τις δὲ ἡδονῆς τρέφει σοι τὸ ἡδυπαθὲς πρὸς μικρὸν
μετὰ τοῦτο δ' ἐντύχης αὐτῇ, πράγματι ἀηδιστέρῃ τι πάσης
πειρίας· οἷα τῆς καθ' αἰσθῆσιν ἡδονῆς τίλος τὴν ὀδυνην ἔχου-
σης· καὶ ἐπιτηδιστέρῃ πρὸς πληξὶν τοῦ συνειδύτος σου, ὑπὲρ
ἕξιος τέμνον ἀμφοτέροις τοῖς μέρεσιν.

Τῆς γὰρ ἀπροσύνης οἱ πόδες κατὰγχει τοὺς χρωμένους αὐ- 5.
τῇ, μετὰ θάνατον εἰς τὸν ἄδην.

Τῆς γὰρ ἀλογίας αἱ ὁρμαὶ, μετ' αὐτοῦ τοῦ καθ' ἁμαρτίας
ψυχικοῦ θανάτου, κατασπᾶσι τοὺς μετερχομένους αὐτὴν εἰς τὴν
κατὰ τὴν σωματικὴν φθορὰν ἀφάνειαν.

Τὰ δὲ ἔχνη αὐτῆς οὐκ ἰριδεται.

Τὰ δὲ ἔργα ταύτης, ἐπειδὴ μὴ περὶ τὰ νόμιμα καταγι-
νονται, οὐκ εἰσὶν ἀσφαλῆ.

Ὁδοὺς γὰρ ζωῆς οὐκ ἐπέρχεται.

6.

Αὕτη γὰρ, τὰς εἰς τὴν αἰδίον καὶ μακαρίαν ἐν πνεύματι
ζωὴν φερούσας θείας ἐντολὰς, κατὰ πρᾶξιν οὐ διερχεται.

Σφαλεραί δὲ αἱ τροχαίαι αὐτῆς, καὶ οὐκ εὐγνωστοί.

Σφάλονται δὲ περὶ τὴν τοῦ καλοῦ κρίσιν, οἱ κατὰ διω-

IV. Ἀποστρέψον δὲ σὺν πόδα ἀπὸ ὁδοῦ κακῆς καὶ σχολιᾶς.

Εἰ περ δὲ τι τοιοῦτον συμβῇ περὶ σὲ, κινημένης πρὸς κακὴν τῆς διανοίας σου, μετίνιγχε ταύτην ἐτοιμῶς, ἀπὸ τῆς κατ' Ὀλiviν τῆς ἀρετῆς πρὸς κακίαν φθορᾶς, καὶ τῆς καθ' ὑπερβολὴν πρὸς πονηρίαν, ἣ ἔστι τὸ μόνον πόνον ἱρᾶν, ἐν ᾧ οὐκ ἔστι μὴ διὰ Θεόν, ἀλλὰ δι' ἀνθρώπων ἀρέσκειαν, ἐπιτηδεύει τὸ ἀγαθόν.

Ὅδοὺς γὰρ τὰς ἐκ διξιῶν οἶδεν ὁ Θεός.

Αἱ γὰρ μὴ διὰ Θεόν, ἀλλὰ διὰ τὴν παρ' ἀνθρώπων δόξαν ἐπιτάσεις τῶν ἀρετῶν, ἢ ληλέθῃσι τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ θεοῦ· διόπερ οὗτος οὐ παρέχει τινὰ ὑπὲρ τούτων μισθόν.

Διςτραμμέναι δὲ εἰσιν αἱ εὐώνυμοι.

Αἱ δὲ τῆς κακίας ἐργασίαι, ἐκτετραμμέναι εἰσὶ τοῦ ἀγαθοῦ, ὡς κατὰ πάντα αὐτῷ ἀντικείμεναι, καὶ μηδὲ κατ' ὑπόκρισιν τούτου μετίχουσαι.

Αὐτὸς δὲ ὁρᾶς ποιήσει τὰς τροχιάς σου.

Αὐτὸς δὲ ὁ Θεός, ἐν οἷς σφάλλει τὰ δι' ἀνθρωπαρέσκειας ὑποκρινόμενα τὸ ἀγαθόν, ἔργα σου, καὶ ὑπὸ μίμψιν τίθῃσι, κατευθύνει τοὺς κατὰ θεωρίαν δρόμους σου· ὥστε σὲ τὴν ἀληθεύσαν μόνον κατὰ γνώσιν ζητεῖν.

Τὰς δὲ πορείας σου ἐν εἰρήνῃ προάξει.

Τὰς δὲ κατὰ διάθεσιν προαιρετικὰς τοῦ ἀγαθοῦ κινήσεις σὺ, ἐν ἀταραξίᾳ πάσῃ, καὶ βαθύᾳ παύσῃ γαλήνῃ εἰς ἔργον προαγάγῃ.

C A P. V.

V. 1. Ὡς, ἐμὴ σοφίᾳ πρόσκειχε.

Τίκνον πνευματικόν, τῇ ἐμῇ περὶ Θεοῦ ἐννοίᾳ πρόσκεισο, πρὸς δόξαν ψευδῇ μὴ παρασυρόμενος.

Τοῖς δ' ἑμοῖς λόγοις παράβαλε σὺν οὖς.

Ταῖς δ' ἑμαῖς διδασκαλίαις παρατίθει πρὸς ὑπακοήν, τὸ ἐπιπειθεῖς λόγῳ ἐπιθυμητικόν τῆς ψυχῆς σου καὶ θυμικόν.

2. Ἵνα φυλάξῃς ἐννοίαν ἀγαθὴν.

ταίς, καὶ ἄπαισι τοῖς τῆς σαρκὸς αὐτῶν μέλεισι, τῶν κατ' ἐνὲρ- IV.
γίαν παθῶν ἀπαλλαγῇ.

Πάση φυλακῇ τῇρε σὴν καρδίαν· ἐκ γὰρ τούτων ἐξοδοὶ ζωῆς. 23.
Διὰ πασῶν τούτων τὴν σὴν κατασφαλίζου διάνοιαν· ἐξ αὐ-
τῶν γὰρ ἡ ἐν πνεύματι πεκρυμμένη ζωὴ προΐσιν ἐφ' ἑκάστῃ θυ-
ἀμει τῆς ψυχῆς κατ' ἐνέργειαν.

Περίεσι σιαντοῦ σκολιὸν στόμα. 24.

Περίκοψον ἀπὸ σὺ τὴν ὑποτιθεμένην σοι τὰς ἐπιτάσεις τῶν
ἀρετῶν διὰ τὴν παρ' ἀνθρώποις θόξαν, πικρὰν τοῦ θαίμονος
συμβουλήν.

Καὶ ἄδικα χεῖλη μακρὰν ἀπὸ σοῦ ἄψωσαι.

Καὶ τὰς παρανόμους ὑποθήκας αὐτοῦ, αἱ σοι τὰς ἑλλείψεις
τῶν ἀρετῶν ὑπαγορεύουσι, πόρρω ἐκ σοῦ ἀποδιώξον.

Οἱ ὀφθαλμοὶ σου ὄρθα βλέπῖτωσαν. 25.

Αἱ θεωρητικαὶ τῆς ψυχῆς σου δυνάμεις, ἀπαριγκλίτως τῆς
πρὸς ἑκάτερα τὰ εἰρημένα ῥοπῆς, πρὸς μόνον τὸ εὐάρεστον θεῶ
ἀποσκοπεῖτωσαν.

Τὰ δὲ βλέφαρά σου νεύτω δίκαια.

Αἱ δὲ ὀρεκτικαὶ, τῇ ἐπὶ τοῖς κατὰ λόγον κρινόμενοις ἀγα-
θοῖς (ροπῇ) συγκατανεύτωσαν· τοῦ ὄντος μὲν ἀγαθοῦ ὀρεγόμε-
ναι, τὸ δὲ κακὸν ἀποσφριζόμεναι.

Ὅρθας τροχιάς ποιεῖ σοῖς ποσίν. 26.

Ἰσχυτερεῖς πρὸς τὴν ἀληθειαν καὶ τὸ ἀγαθόν, τοὺς κατὰ
θεωρίαν καὶ πρᾶξιν δρόμους σου ἀπεργάζου, ταῖς κατὰ νοῦν
τε καὶ λόγον τῆς ψυχῆς σου κινήσεις.

Καὶ τὰς ὁδοὺς σου κατεύθυνε.

Κἄντεῦδεν τὰς κατὰ γνῶσιν καὶ ἀρετὴν φερούσας σε πρὸς
θεόν ὡς ἀλάθητον γνωστὸν, καὶ ἰσχυτον ὀρεκτὸν, ἐντολὰς αὐ-
τοῦ ἀπλανῶς πορεύῃτι.

Μὴ ἐκκλίνης εἰς τὰ δεξιὰ, μηδὲ εἰς τὰ ἀριστερά· 27.

Μὴ παρατρέπῃς εἰς τὰ κατ' ὑπερβολὴν τῆς ἀρετῆς πάθη,
μηδὲ εἰς τὰ κατ' ἑλλείψιν.

IV. Οὗτοι γάρ, ἔργοις μὲν ἀτιμίας τρέφονται, τύτοις πρὸς κακίαν αὐξάνοντες· παραλόγῳ δὲ σαρκὸς φρονήματι, ὡς τινι οἴῳ, ἐξίστανται τοῦ σώζοντος καλιστακότα τὸν νοῦν πνευματικοῦ φρονήματος.

18. Λί δὲ ὁδοὶ τῶν δικαίων ὁμοίως φωτὶ λαμπρῶσι· προπορεύονται καὶ φωτίζουσιν ἕως κατορθώσει ἡ ἡμέρα.

Τὰ δὲ ἔργα τῶν κατὰ τοὺς θείους νόμους πολιτευομένων, τὰς τῶν ἀφορώντων εἰς ταῦτα ψυχὰς καταυγάζουσι, παραπλησίως τοῖς ἔργοις τοῦ τῆς δικαιοσύνης ἡλίου· προηγούνται δὲ τούτων, καὶ πυρσιύουσι ταύταις, μέχρις ἂν αὐτὸς ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος φαιδρῶς ἐπ' αὐταῖς διαλάμψῃ.

19. Λί δὲ ὁδοὶ τῶν ἀσεβῶν, σκοτειναί· οὐκ οἶδασι πῶς προσκόπτουσι.

20. Τὰ δὲ ἔργα ἀπιστάντων θεῶ, καὶ μὴ δι' ἀγαθοεργίας τιμώντων αὐτὸν, σκότος ἀγνοίας ὑπάρχουσιν· ἐπειδὴ οὗτοι ἀγνοοῦσιν ὅπως τῇ ἀγαθῇ προσπταίουσιν.

Υἱέ, ἐμῇ ῥήσει πρόσκει.

Ἐνδὲν τοι τίκουν πνευματικόν, τῇ ἐμῇ διδασκαλίᾳ τῆς ψυχῆς σε θεωρητικόν ἀπασχόλει, κατανοῶν γνωστικῶς ἅπερ αὐτῇ σοὶ ὑποτίθῃ.

Τοῖς δ' ἐμοῖς λόγοις παράβαλε σὸν οὖς.

Ταῖς δ' ἐμαῖς ὑποθήκαις παρατίθει τὸ ἐπιπειθές λόγῳ ἐπισυμικτόν σου καὶ συμικτόν, ὑπακούων αὐταῖς ὀρεκτικῶς κατὰ πρᾶξιν.

21. Ὅπως μὴ λείπωσί σε αἱ παγαὶ τῆς ζωῆς.

Ὅπως αἱ σοὶ βλυστάνωσι κατ' ἐμπρακτον γνῶσιν, ὡς τινες αἰνῆσαι παγαί, τὴν πρέπουσάν σοι ὡς λογικῇ πνευματικῇ ζωῇ, αἱ τοῦ θεοῦ ἐντολαὶ ἅς δὴ σοὶ καὶ ὑποτίθεμι.

Φύλασσε αὐτάς ἐν σῇ καρδίᾳ.

Τῇρι κατὰ διάνοιαν ταύτας διὰ παντός.

22. Ζῷ γάρ ἐς τοὺς εὐρίσκεισιν αὐτάς, καὶ πάσῃ σαρκὶ ἱσας. Γνώσις γάρ ὑπάρχει πνευματικῇ τοῖς ἐντυγχάνουσιν αὐ-

Ἐνάγω δέ σε κατὰ πρᾶξιν εἰς τὰς πρὸς πᾶσας κηλίας ἀπαρ- IV.
εγκλίτους· δρόμους τῶν ἀριτῶν.

Ἐάν γάρ πορεύῃ, οὐ συγκλεισθήσεται τὰ διαβήματά σου. 12.

Τὰ γὰρ θεία θελήματα, εἰ μὴν κατὰ Σιωρίαν διέρχῃ, πί-
ρας οὐχ ἔχουσι σὺ τὰ διανοήματα, τῇ Δαίᾳ ἀπειρία συμπαρ-
εκτεινόμενα.

Ἐάν δὲ τρέχῃς, οὐ κοπιήσῃς.

Εἰ δὲ κατὰ πρᾶξιν προθύμως διεξίρχῃ, χρηστός ὁ ζυγός·
καὶ ἑλαφρὸν τὸ φορτίον τῶν θείων ἐντολῶν σοὶ φανήσεται, κη-
φιζομένη τῇ ἐλπίδι τῶν μελλόντων ἀγαθῶν τοῦ πόνου τῆς ἀρετῆς.

Ἐπιλαβοῦ ἐμῆς παιδείας, μὴ ἀφῇς, ἀλλὰ φύλαξον αὐτὴν σε- 13.
αὐτῷ εἰς ζωὴν σου.

Διὸ προσλαβοῦ κατὰ διάθεσιν τὴν ἐμὴν παραινέσιν, καὶ μὴ
καταλείψῃς, ἀλλὰ τήρησον ταύτην παρὰ σεαυτῷ ἀνεπίληστον·
ὥστε ζῆν καθὼς αὕτη σοὶ ὑποτίθῃσι.

Ὅδοὺς ἀσιβῶν μὴ ἐπείθῃς· μηδὲ ζηλώσῃς ὁδὸς παρανόμων. 14.

Τοῖς ἔχουσιν τῶν ἀπιστοῦντων θεῷ, μὴ τιμώντων δὲ ἀγα-
θῶν ἔργων αὐτόν, μὴ ἀκολουθήσῃς· μήτε μιμήσῃ τὰ ἔργα τῶν
παραβαινόντων τὰς αὐτοῦ ἐντολάς.

Ἐν ᾧ δ' ἂν τόπῳ κρατοπεδεύσωσι, μὴ ἐπείθῃς ἐκεῖ· ἐκ- 15.
κλινον δ' ἀπ' αὐτῶν, καὶ παράλλαξον.

Ἐνθα δ' ἂν οὗτοι πρὸς βλάβην ἀνθρώπων ἀπορροισθῶσιν, αὐ-
τὸς μὴ ἐπείθῃς· μακρὰν δὲ τούτων ὡς μισοῦσιν ὅμα καὶ μισ-
ανθρώπων γινού· καὶ ἄλλην ἤσπερ οὗτοι βίωσον βιοτὴν, φιλό-
διον ὁμοῦ καὶ φιλόανθρωπον.

Οὐ γὰρ μὴ ὑπνώσωσιν, ἐάν μὴ κακοποιήσωσιν· ἀγέρχεται ὁ 16.
ὑπνος ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐ κοιμῶνται.

Οὐ γὰρ ὑπνου οὗτοι μετάσχωσι, μέχρις ἂν τινα βλάβῃ
ἰσχύσωσι· διότι περικύβηται ἐκ τούτων ὁ ὑπνος, καὶ οὐχ ὑπνώ-
τουσι, τῇ πρὸς βλάβην τοῦ πέλας μερίμνῃ ἀπαγρυπνοῦντες διη-
νεκῶς.

Οἶδε γὰρ σιτοῦνται σῖτα ἀσιβείας· οἶνον δὲ πικρανόμῃ μι- 17.
θύσκονται.

- IV. Κατασφάλισαι σιαυτῷ τὴν σοφίαν, ταῖς ὥσπερ τάφοις ἀποτριπτικαῖς τῶν ἐπιβουλευόντων ταύτῃ νοητῶν ἐχθρῶν, ἱμαῖς ἐντολαῖς, καὶ ἀναγάγε σε ἀπὸ τῶν σαρκικῶν καὶ γένων, πρὸς τὰ πνευματικὰ καὶ οὐράνια.

Τίμησον αὐτὴν, ἵνα σε περιλάβῃ.

Δόξασον αὐτὴν ἐν ἀγαθοεργίαις, ἵνα τι ὅλον σε περισχῇ, πείσασα τὴν σόονα τῷ νοὶ μὴ ἀντιστρατεύεσθαι· ἀλλὰ συνεργεῖν αὐτῷ πρὸς τὴν τῶν κριτετῶν ὑπερσίαν.

9. Ἵνα δὲ τῇ σὲ κεφαλῇ στίφανον χαρίτων.

Καὶ παράσχῃ μὲν τῷ ἡγεμονί σου νοὶ πεποικιλμένον ταῖς τῶν ἐντολῶν χάρισι στίφανον τῆς κατὰ τῶν ἐκουσίων παῶν νίκης.

Στίφανῳ δὲ τρυφῇ ὑπερασπίσει σου.

Ὑπερχωνίσεται δὲ σου καὶ κατὰ τῶν ἀκουσίων, τῷ ἐλπιζομένῳ ἐπάθλῳ κατὰ τὴν πνευματικὴν ἐν τῷ παραδείσῳ τρυφῇ.

10. Ἄκουε υἱέ, καὶ δέξαι ἐμοὺς λόγους.

Λοιπὸν μάνθανε τίκνον μὴ πνευματικόν, ἃ καὶ αὐτὸς παρὰ Θεοῦ ἐδιδάχθη, καὶ προσδέχου κατὰ διάδοξιν τὰς ἐμὰς παραίνσεις.

Καὶ πληθυνθήσονται ἔτι ζωῆς σου.

Καὶ αὐξηθήσονται σου τὰ τῆς πνευματικῆς ζωῆς μέτρα.

Ἵνα σοι γίνωνται πολλαὶ ὁδοὶ βίου.

Ὅπως ἔσονται σοι πολλαὶ μέθοδοι πολιτείας πνευματικῆς, ἀμειταρίκτι διὰ πάντων τῶν κατὰ τὸν βίον συναλημάτων, πρὸς τὴν ἀνω χορίαν ὁδεύοντι.

11. Ὅδοὺς γὰρ σοφίας διδάσκω σε.

Τὰ γὰρ πρὸς σωτηρίαν σε ἄγοντα θελήματα τῷ θεῷ, ἅπερ διεξίρχεται ὁ μονογενὴς τούτου υἱὸς καὶ λόγος, ἡ ἐνυπόστατος αὐτοῦ δύναμις καὶ σοφία, ἐκκαλύπτων ἀπαρλείπτως αὐτὰ διὰ τε τοῦ φυσικοῦ νόμου καὶ τοῦ γραπτοῦ, ὑποδεικνύων σοι κατὰ ζωρίαν.

Ἐμβιβάζω δὲ σε τροχιαῖς ὁρθαῖς.

Παῖς γὰρ κατὰ χάριν γέγονα καὶ αὐτός, τῷ οὐρανίῳ ἡμῶν IV
πατρὶ πειθήμενος, καὶ φιλούμενος παρ' αὐτοῦ ἐν τῇ χαρακτη-
ριστικῇ τῆς ἐκθρεψαμένης με διδασκαλίας αὐτοῦ πολιτεύματι.

Οἱ ἰδιδάσκόν με, καὶ θιγόν·

4.

Οἱ, ὁ διδάσκων πάντως, καὶ ἡ τούτου διδασκαλία, ἐνου-
θεύουν με, λήγοντες.

Ἐριδίτω ὁ ἡμέτερος λόγος εἰς σὴν καρδίαν.

Ποιεῖτω ἐν τῇ σῇ διανοίᾳ ἡ παραινεῖς ἡμῶν στερεγμὴν,
ἰδραιοῦσα ταύτην ἐν τῷ ἀγαθῷ.

Φύλασσε ἐντολάς μου, καὶ ζήσῃ.

Τέρει ἡμὰ τοῦ νιοθετησαμένου σὺ παραγγέλματα, καὶ τῆς
ἐν πνεύματι μακαρίας μετώσχης ζωῆς.

Κτήσαι σοφίαν, κτήσαι σύνεσιν.

5.

Προσλαβοῦ τὴν τε πάσης ἀγνοίας ἀφανιστικὴν σοφίαν, καὶ
τὴν πασῶν μου τῶν ἐντολῶν ποιητικὴν σύνεσιν.

Μὴ ἐπιλάθῃ, μηδὲ παρίδῃς ῥῆσιν ἡμοῦ στόματος.

Μὴ ἀνήμεν μῆτι παρόπτης τῆς ἡμῆς γίνῃ διδασκαλίας.

Μὴ ἐγκαταλείπῃς αὐτὴν, καὶ ἀνδύξεται σου.

6.

Μὴ ἀποστῇς ταύτης, καὶ ἀντιλέγεται σὺ ἐν ταῖς κατὰ τῶν
νοσητῶν ἐχθρῶν ἀντιπαρατάξεσιν.

Ἐράσθῃσι αὐτῆς, καὶ τηρήσει σε.

Ἀγάπησον αὐτὴν, καὶ φυλάξει σὺ τῆς ἐξ αὐτῆς βλάβης ἀνι-
πεβούλευτον.

Ἀρχὴ σοφίας, κτήσαι σοφίαν.

7.

Ἀπαρξάμενος δὲ τῆς σοφίας διὰ πίστεως, ἐν τῷ καθεμι-
νῷ τοῦ ῥύπου τῶν ἁμαρτημάτων σου φόβῳ τῶν ἀπειλῶν μου,
ἐπιείχεται μετὰ πολλῆς τῆς σπουδῆς ὅλην προσλαβέσθαι αὐτὴν,
διὰ τῆς τῶν ἐπαγγελιῶν μὴ ἐλπίδος, καὶ τῆς πρὸς με ἀγάπης.

Καὶ ἐν πάσῃ κτήσει σου, κτήσαι σύνεσιν.

Καὶ διὰ πασῶν ὧν κίχτησαι δυνάμεων, σπεῦσον ἐπικτήσα-
σθαι τὴν ποιητικὴν τῶν ἡμῶν ἐντολῶν σύνεσιν.

Περιχεράκωσον αὐτὴν, καὶ ὑψώσει σε.

8.

III. νεαν, μὴ ἐπαίρυνται ἐφ' οἷς χωρὶς αὐτοῦ οὐ δύνανται ποιεῖν οὐδὲν, καὶ τῆς ἀληθείας ἀποπλανῶνται· τοὺς δὲ ἐπιγινώσκοντας τῆς οἰκίας ἀσθενείας, καὶ ταπεινόφρονας, τῆς τοῦ παναγίου πνεύματος ἀξιοῖ χάριτος, καθαίρων μὲν τοὺτους ἀπὸ πάσης κακίας τῷ φόβῳ, φωτίζων δὲ τῷ τῶν θεῶν ἐντολῶν κατὰ πείραν συνίσσει· καὶ τελειῶν τῷ δὲ ἀγάπης ἐνέουσιν τοὺτους αὐτῷ, τελειοποιῶ σοφίᾳ.

35. Δόξαν σοφοὶ κληρονομήσουσιν.

Ἦς σοφίας οἱ ἀξιοῦσιντες, ὡς ἔργοις δικαιοσύνης τιμήσαντες τὸν ἐν οὐρανοῖς κατὰ χάριν πατέρα, τῆς τούτου βασιλείας κληρονόμοι γενήσονται.

Οἱ δὲ ἀσεβεῖς ὕψωσαν ἀτημίαν.

Οἱ δὲ μὴ δὲ ἀγαθῶν ἔργων τιμῶντες αὐτόν, τὴν ἑαυτῶν ἀτιμοποιὸν κακίαν περιφανιστίαν ἐποίησαν, τὰς ἀμυδρότητας τῶν παραλόγων παθῶν γενέσεις ἐπινυθύναντες.

C A P. IV.

V. I. **Α**κούσατε παῖδες παιδείαν πατρὸς, καὶ προσέχετε γυνῶν ἐννοειαν.

Ἐνθὲν τοὶ τεχνία πνευματικά, ταῖς μὲν ἐπιπειθεῖσι λόγῳ ὀρεκτικαῖς τῶν ψυχῶν ἡμῶν δυνάμεσιν, ὑπακούσατε τῆς κατὰ πρᾶξιν ἐπιπόνου τῶν ἀπὸ κακίας κληῖθων ἐκκαθαίρουσας ὑμᾶς παραινέσεως, τοῦ κατὰ χάριν υἱοθετοῦντος ἡμᾶς θεοῦ· ταῖς δὲ θεωρητικαῖς, σκοπεῖτε καταλαβεῖν γνωστικῶς τὴν ταύτης διάνοειαν.

2. Δῶρον γὰρ ἀγαθὸν δωροῦμαι ὑμῖν· τὸν ἐμὸν νόμον μὴ ἐγκαταλίπετε.

Μηδὲν γὰρ προεισενεγκοῦσι, παρήχῳ ὑμῖν εὐεργεσίαν σωτήριον, τοῦ ἀποτρέποντος τῶν μὴ θεόντων, καὶ προτρέποντος τὰ θέοντα θεοῦ νόμου, ᾧ καὶ αὐτὸς ὑπόκειμαι, μὴ ἀπόσχωσθε.

3. Υἱὸς γὰρ ἐγενόμεν καὶ γὰρ πατρὶ ὑπήκοος, καὶ ἀγαπώμενος ἐν προσώπῳ πατρὸς.

οὐδεμία ὑπάρχειν σοι δύναται εὐλογος ἀφορμὴ πρὸς μῖσος ἀν- III.
 τοῦ· εἴτε τὴν πρὸς τὸ σῶμα ἀκονήτως, διὰ τὸ κατ' αὐτὸ τῆς
 ἀνθρώπινος φύσεως ἀσθένει, καὶ περὶ τοὺς ἀκουσίους πόνους
 εὐμπτωτον μὴποτε ἀποτελέσῃ εἰς σὲ ψυχικὴν ἀπώλειαν, τὸ τῶν
 κακῶν χεῖριστον, δι' ὀλιγωρίαν τυχόν, τὸν τοῦτο ἐπινοήσαντα
 ἔλιθρον.

Μὴ κτήσῃ κακῶν ἀνδρῶν ὄνειδον.

31.

Μὴ ἐπισπάσῃ μέμψεις ἅς ὑφίστανται οἱ παράνομοι.

Μεθὲ ζηλώσεως τὰς ὁδοὺς αὐτῶν.

Μηδὲ γένῃ τῶν ἔργων αὐτῶν μιμητής.

Ἀκάθαρτος γὰρ παρὰ κυρίου πᾶς παράνομος.

32.

Μεμολυσμένος γὰρ ἐστὶν ἐνώπιον Θεοῦ, καὶ λανθάνειν ἀν-
 θρώπους ἐπιχειρῇ, ἅπας παραβάτης τῶν αὐτοῦ ἐντολῶν.

Ἐν δὲ δικαίοις οὐ συνεδριάζει.

Μετὰ δὲ τῶν τερούντων αὐτὰς οὐ συγκάθεται, ὡς μὴ συν-
 αναπαυόμενος τοῦτοις κατὰ γνώμην ἐπὶ τῇ ἀγαθῇ.

Κατέρρα κυρίου ἐν οἴκοις ἀσεβῶν.

33.

Διὸ κατὰ κρισις ὑπάρχει ἀπ' αὐτοῦ τοῦ τῶν ὅλων δεσπότου
 Θεοῦ, τοῖς σώμασιν, ὧν ἀντέχονται, οἷά τινων μονίμων κατοι-
 κιῶντες φιλοσώματοι, αἱ ψυχαὶ τῶν μὴ δι' ἀγαθῶν ἔργων τιμών-
 των αὐτὸν· κρινομένων τῶν τοιούτων ἀνθρώπων κατ' ἀνθρώπου
 σαρκί, ἵνα ζῶσι κατὰ Θεὸν πνεύματι.

Ἐπαύλεις δὲ δικαίων εὐλογοῦνται.

Τὰ δὲ σώματα ἐν οἷς αὐλίζονται, ὡς προσκαιροὶς τισὶ παροι-
 κίαις, αἱ ψυχαὶ τῶν προκρινόντων τὰ αἰώνια τῶν προσκαιρῶν,
 ἐνάγονται πρὸς τὸ ἀγαθόν ταῖς τῶν Θεῶν αὐτοῦ ἐντολῶν ἐρ-
 γασίαις.

Κύριος ὑπερηγάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν. 34.

Ἀλλὰ καί τοις ἀγνοοῦσι τὴν οἰκίαν ἀσθένειαν, καὶ ἑαυτοῖς
 καὶ οὐ Θεῷ τὰ κατορθώματα ἐπιγράφουσιν, ἀντικαθίσταται αὐ-
 τὸς ὁ πάντων δεσπότης, ἡ ἐνυπόστατος τοῦ Θεοῦ παντοκράτο-
 ρικὴ δύναμις, σφάλλων αὐτόν· ὅπως τὴν οἰκίαν ἐπιγινέντις ἀσθε-

111. διὰ τῶν ἀγίων αὐτοῦ ἐντολῶν· ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἐξοδὸν τῆς παρούσης ζωῆς, σπρίξει ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐλπίδα σι, ὥς τινα πόδα, ἐν ἀσφαλεῖ τόπῳ· ἵνα μὴ αὐτοῦ ἀποστῇ· ἡ δὲ τὰ πρακτικὰ σοι ὑποτιθεμένη ἐμὴ παραινέσεις, αὕτη ἐστίν.

27. Μὴ ἀπόσχω εὐ ποιεῖν ἐνδεῇ, ἤνικα ἂν ἔχῃ ἡ χεὶρ σι βοηθεῖν. Μὴ παύσῃ εὐεργετεῖν τὸν ἔχοντα χρεῖαν εὐεργετεῖσθαι· ἵως ἂν σοι εἰς τὸ ἐπαρκεῖν αὐτῷ, περισυρία ἐστίν.

28. Μὴ εἴπῃς ἐπανελθὼν ἐπάνηκε, καὶ αὖριον θώσω, δυνατοῦ σου ὄντος εὐ ποιεῖν· εὐ γὰρ οἶδας τί τέξεται ἡ ἐπιουσα.

Μὴ παρακατέμψῃς αὐτὸν εἰς τὴν ἐπιουσαν ἡμέραν, εἰπὼν ὅτι τὸν σήμερον μὲν ὑποχώρησον, τὴν δ' αὖριον ἔλθῃ, καὶ οὐ χρεῖαν ἔχεις παρ᾽ ἄσχω σοι, ἰσχύος προσούσης σοι παρανυκτικὰ τοῦτον εὐεργετεῖν· ἀγνοεῖς γὰρ τί ἐπαγάγει ἡ αὖριον.

29. Μὴ τέκταινε ἐπὶ σὸν φίλον κακὰ, παροικεῦντα καὶ πεποιθότα ἐπὶ σοί.

Μὴ κατασκευάζῃς, εἴτε ἐν τῷ διὰ τὴν ὁμοφυίαν ἀγαπᾶσθαι σοι ὀφείλοντι ἀνθρώπῳ, τὰ κατὰ τὴν σῶμα καὶ ψυχὴν βλαβερὰ, γειτνιάζοντί σοι καὶ μετὰ θεῶν ἐπὶ σοὶ τὰς ἐλπίδας σαλεύοντι, ὥς δυναμένη βοηθεῖν αὐτῷ ἐν οἷς ἂν σου πρὸς τὰ σώματα καὶ ψυχῇ σωστικὰ θέσται· εἴτ' ἐν τῷ φιλουμένῳ παρὰ σοῦ σαρκίᾳ διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν σχέσιν, τὰ κατ' ἑλλειψιν τῆς ἀρετῆς πάσῃς, ἢ τὰ κατ' ὑπερβολὴν· προσκαίρως καὶ οὐ μονίμως τῇ σῇ ψυχῇ παραμένοντι ὥς θνητῷ, καὶ ἀπὸ τοῦ ταύτης λογιστικῷ φυσικῶς τὸ ἑαυτοῦ ἀπειδεχομένην προνοητικόν· ἀλλὰ καὶ ἀμφοτέρων προνοοῦ· τοῦ μὲν ὁμοφυοῦς, τάγῃ πρὸς χρεῖαν· τοῦ δὲ συγγενοῦς σαρκίᾳ, τὰ πρὸς σύστασιν· ἐν' ἔχῃ αὐτὸ συνειργόν πρὸς τὰ κάλλιστα, καὶ οὐχὶ τὰ πρὸς ὑδραπάθειαν· ὅπως μὴ ἐντεῦθεν ἀποδησαυρίσῃς σεαυτῷ ὕλην τοῦ αἰώνιου πυρός.

30. Μὴ φιλεχθρήσῃς πρὸς ἄνθρωπον μάτην, μὴ τι εἰς σὲ ἐργάσῃται κακόν.

Μὴ ἀγαπήσῃς, εἴτε τὴν πρὸς τινα ἄνθρωπον ἔχθραν, ὅπως μὴ βλάβῃν τινα δηλαδὴ ψυχικὴν ἢ σωματικὴν ἐπαγάγῃ σοι· ἐπεὶ

Καὶ οἷα δικαιοσύνης ζυγός, ἡ λαμπρότης τῶν ἐντολῶν τοῦ ΠΙ.
 Θεοῦ, ἐνυπάρχει ὡς τινι τραχήλῳ τῇ σὺ προαιρετικῶ πρακτικῶς.

Ἔσται δὲ ἱασίς σαρκὸς σου, καὶ ἐπιμέλεια τοῖς ὁσίοις σου.

Ἵπάρξει δὲ θεραπεία τῶν τῇ ἡδοναθείᾳ κατατριβομένων τοῦ
 σώματός σου μελῶν, ἡ σωφροσύνη καὶ περιποιήσις τῶν δίκην ὁσίων
 τονωτικῶν τῆς ψυχῆς σου θυνάμειον, εἰς τὰ μὴ τοῦ ἀρμόζοντος
 παραθραύεσθαι, ἡ εὐσεβὴς περὶ Θεοῦ ἐννοια.

Ἵνα πορεύῃ πεποιθὼς ἐν εἰρήνῃ πάσας τὰς ὁδοὺς σου, ὁ δὲ 23.
 πούς σου οὐ μὴ προσκλόπη.

Ὡς ἂν πρακτικῶς διεξέρχῃ Σαρρῶν, ἐν ἀπαδεστάτῃ ἔξει καὶ
 ἀταράχῳ, πάσας τὰς εἰς Θεὸν φερούσας τούτου ἐντολάς· καὶ τὸ
 ἀπὸ προτάσεων ἀρχόμενον, καὶ μέχρι συμπερασμάτων διῶκον δια-
 νοητικόν σου, οὐ μὴ προσκρούῃ δόξαις ψευδέσιν.

Ἐὰν γὰρ ἀθή, ἀφοβος ἔσῃ· ἐὰν δὲ καθεύδῃς, ἡδῶς ὑπνώσεις. 24.

Εἴτε γὰρ τοῦ πόνου τῆς ἀρετῆς μικρὸν τὴν σάρκα διαναι-
 κούεις, οὐ φοβηθήσῃ τὰς ἐφόδους τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας·
 ὡς αἶ τοὺς νοῦν ἔχων προσηλωμένον Θεῷ· εἰδ' ὑπνωτὶς τὸν τί-
 μιον ἐκνυτίον κυρίου θάνατον τῶν ὁσίων αὐτοῦ, τῇ ἐλπίδι τῆς
 ἀναστάσεως καὶ τῶν ἐπηγγελμένων παρὰ Θεοῦ ἀγαθῶν, ἔσῃ ἐπει-
 φραινόμενος.

Καὶ οὐ φοβηθήσῃ πτόησιν ἐπιλθούσαν, οὐδὲ ὁρμᾶς ἀσιβῶν 25.
 ἐπερχομένας.

Καὶ οὐ πτοηθήσῃ διὰ συνειδὸς ἀκατάγνωστον, ἐκδειμάτωσιν
 τινα δαιμονιώδη, παραγενομένην σοι μετὰ τὴν ἐξοδὸν τῆς παρ-
 ούσης ζωῆς, ὥστε διακόψαι σε τῆς πρὸς Θεὸν ἐλπίδος· οὕτε κα-
 ταδρομάς τῶν ἀποσάντων τούτου, καὶ μὴ τιμώντων αὐτὸν πνευ-
 μάτων τῆς πονηρίας, ἐπιούσας σοι ἐν ζωῇ, ὥστε τῶν Θεῶν ἐν-
 τολῶν παραβάτην ἀποδεικνύειν σε.

Ὁ γὰρ κύριος ἔσται ἐπὶ πᾶσων ὁδῶν σου, καὶ ἱρίσει σὺν 26.
 πόδα, ἵνα μὴ σαλευθῇ.

Αὐτὸς γὰρ ὁ τῶν ὕλων δεσπότης Θεὸς, ἔσται ἐν πάσαις ταῖς
 ἐν ζωῇ κατ' ἀρετὴν πορείαις σου, ὁδηγῶν σε πρὸς σωτηρίαν,

III. ρίαν τοὺς ἐπομένους αὐτῇ, ἐνεργεῦνται μετὰ πάσης ἀπαλλαγῆς παθῶν παρὰ τούτων· ὡς μήτε θόξας ἐνεκεν, μήτε χάριν ἀνθρωπαρασκευαίας καὶ ἐπιθειξίως, τὴν ἀρετὴν ἢ τὴν μελέτην τῶν θεῶν λόγων μετερχομένων.

18. Ἐὐλον ζωῆς ἐστὶ πᾶσι τοῖς ἀντεχομένοις αὐτῆς, καὶ τοῖς ἐπειθομένοις ἐπ' αὐτὴν, ὡς ἐπὶ κύριον, ἀσφαλές.

Φυτόν γάρ ἐστι καρποφοροῦν τὴν ἐν πνεύματι ζωὴν, ἅπασι τοῖς κατὰ διάθεσιν ἀντιποιοιμένοις αὐτῆς, καὶ τοῖς ἐπὶ ταύτῃ κατὰ πίσιν ἐστηρικμένοις, ὡς ἐπὶ παντοκράτορι θεῷ λόγῳ, φυλακτικῇ ἀπὸ παντός ὑπάρχει κακοῦ.

19. Ὁ θεός, τῇ σοφίᾳ ἐθιμελίωσεν τὴν γῆν· ἡτοίμασε δὲ οὐρανὸν ἐν φρονήσει· ἐν αἰσθήσει αὐτοῦ ἀβυσσοὶ ἐρράγησαν, νῆφε δὲ ἰόρρυθ' ὄρεσσον.

Μετὰ πάντων δὲ τῶν εἰρημένων τῆς σοφίας κατορθωμάτων, καὶ αὐτός ὁ θεὸς καὶ πατὴρ, ταύτῃ ὡς ἐνυποστάτῳ δυνάμει αὐτοῦ, ἐπέτατο ἐπὶ τῆς ῥυτῆς τῶν ὑδάτων φύσεως τὴν ξηρὰν γῆν παρήγαγε· διὰ οὐρανούς τῃ ἰδίᾳ βελῇ· καὶ τῇ κρίσει αὐτοῦ διέριθῃ τὰ ὕδατα ἄνω καὶ κάτω τοῦ φρενῶματος· ὕρδευεν δὲ τὴν γῆν ὑπερὶ τὰ νῆφε ἐτάχθησαν.

21. Υἱέ, μὴ παραρρύθῃς.

Διὸ τέκνον μαθόν ὅτι τῷ λόγῳ κυρίου ὑπῆσθη τόδε τὸ πᾶν, μὴ παραπεσῇς διὰ τοῦ μεγέθους καὶ τῆς καλονῆς τῶν κτισμάτων, εἰς τὸ ταῦτα θεωπεῖσθαι, καὶ τὸν γενεσιουργὸν πάντων θεὸν ἀγνοῆσαι.

Τάρησον δὲ ἱμὴν βουλήν καὶ ἔννοιαν.

Φύλαξον δὲ τὴν ἱμὴν ἐν μὲν τοῖς πρακτικαῖς παραίνεσιν τὸ θεὸν ὑποτιθεμένην σοι, ἐν δὲ τοῖς θεωρητικαῖς τὴν εὐσεβῆ περὶ θεοῦ ἔννοιαν.

22. Ἴνα ζήσῃ ἡ ψυχὴ σου.

Ὅπως τῆς δὲ ἀγνοίας τοῦ οὕτως καλοῦ ἐκ τῶν παθῶν νεφρώσεως ἀπαλλαγείσῃ σου ἡ ψυχὴ, τῆς ἐν πνεύματι ἀπαδειστικῆς γνωστικῆς ἀξιοδείῃ ζωῆς.

Καὶ χάρις ἡ περὶ σὺ τραχήλῳ.

ξίον· ὅτι ὑπὲρ πάντα ἐστὶ κατ' οὐσίαν, καὶ ἐν πᾶσιν ἐστὶ κατ' III.
ἐνέργειαν· διόπερ ταύτης κατὰ χάριν μεταλαμβάνομεν, μηδὲν ἄξιον
αὐτῆς ἀντισφύροντες.

Μῆκος γὰρ βίου, καὶ ἔτα ζωῆς ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτῆς. 16.

Παρὰ δὲ τῇ ὡς δεξιᾷ, τελειοτέρα ταύτης ἐνέργεια, ἣ τις
ἐστὶν ἢ τῶν θείων ἐπιστήμη, ὑπάρχει τό τε μέγεθος τῆς κατὰ
τὸν νόμον τὸν πνευματικὸν ἐναρίτου πολιτείας, πάντως ἢ τὴν
κατὰ τὸν φυσικὸν καὶ τὸν γραπτὸν νόμον δικαιοσύνην ὑπερβαί-
νουσα ἐσιότης, καὶ μέτρα τῆς καθαρῆς πάσης αἰσθητῆς φαντα-
σίας, αὐλοῦ ἐν πνεύματι γνώσεως.

Ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ αὐτῆς πλοῦτος καὶ δόξα.

Παρὰ δὲ τῇ ὡς ἀριστερᾷ, ἀτελειότερα ταύτης ἐνέργεια, ἣ τις
ἐστὶν ἢ τῶν ἀνθρωπίνων ἐπιστήμη, ὑπάρχει ὁ τε κατὰ τὸν φυ-
σικὸν καὶ τὸν γραπτὸν νόμον πλοῦτος τῶν ἀρετῶν, καὶ ἡ κατὰ
τὴν φυσικὴν θεωρίαν εὐσεβὴς τῶν θείων κριμάτων ἀνάληψις, ἡ
ἀληθὴς θελαδὴ περὶ ὁρατῶν δόξα.

Ἐκ τοῦ στόματος αὐτῆς ἐκπορεύεται δικαιοσύνη· νόμον δὲ
καὶ ἔλιον ἐπὶ γλώσσης φορεῖ.

Καὶ ἐκ τῆς ἀληθεστάτης διδασκαλίας αὐτῆς, ὡς ἐκ στόμα-
τος, πρόεισι κανὼν ἀρετῆς· τηρῶν ἀπαρίχλιτον, πρὸς τε τὰ κατ'
ἐλλειψιν ταύτης καὶ τὰ κατ' ὑπερβολὴν πάθη, τὸ τριμερὲς τῆς
ψυχῆς· ἀποτροπὴν δὲ παντὸς πονηροῦ πράγματος, καὶ συμπά-
θειαν πρὸς πάντας ἀνθρώπους, περιβίβληται αὐτὸς ὁ διδασκα-
λικὸς λόγος αὐτῆς· ὃ τινι οἶα γλώττη, ρυθμίζει πρὸς ἀρετὴν
τὸν ἀνθρώπινον βίον.

Αἱ ὁδοὶ αὐτῆς, ὁδοὶ καλάι. 17.

Οἱ δὲ κατ' ἀρετὴν τε καὶ γνῶσιν διάφοροι θεσμοὶ, καὶ τὰ
δόγματα, οἷς αὐτὰ ὡς τισιν ὁδοῖς ἐμπεριπατοῦσα, τὸν ἐν ἐκά-
στη ποιεῖται τῆς σωτηρίας δρόμον, εὐμαρῶ εἰσι τοῖς κατὰ ταῦ-
τα τὴν οἰκείαν διεξιρχομένοις ζωὴν.

Καὶ πᾶσαι αἱ τρίβοι αὐτῆς μετ' εἰρήνης.

Καὶ οἱ τρόποι τῶν ἀρετῶν, οἷς διαφόρως ἄγει πρὸς σωτη-

III. Λοιπὸν αἰμνηστοί, ὁ κατὰ μὲν τὸ νοούμενον ἀνθρώπων ὄρων, καὶ δὲ καὶ πέκληται ἀνθρώπος· κἀντιῦθεν ψηλαφήσας τῇ ἐν πνεύματι φυσικῇ θεωρίᾳ τῶν ὄντων, τὸν τούτων αἰτίον θεόν· καὶ τούτῃ ἐπιτυχῶν γνωστικῶς ἐκ τῶν ποιημάτων, ὡς ἐντιῦθεν τῆς περὶ τὰ πρόσκαιρα ἀπάτης, οἷά τινος ἀχλὺς σκεδαννυμένης, αὐτόπτης κατὰ πείραν πρακτικὴν γινόμενος τῆς ἀντιπάλῃ τῇ τε ἀνοίᾳ καὶ τῇ ὑπερνοίᾳ ἕξως, ἣ ἐστὶ φρόνησις· ἀντίκειται γὰρ αὕτη, τῇ μὲν ἀνοίᾳ ἐν τῇ ἐμποιοῦν ἡμῖν τῶν προσκαίρων κατάνγνωσιν, καὶ τῶν αἰωνίων ὀρεξίν· τῇ δὲ ὑπερνοίᾳ ἐν τῇ ἐμποιοῦν αὐτῇς ἡμῖν τῆς οἰκείας ἀσθενείας ἐπιγνώσιν.

14. Κρεῖσσον γὰρ αὐτὴν ἐμποριῦσθαι, ἡ χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου θησαυρούς.

Ἐπειδὴ κάλλιον ἔστι τὴν αἰτίαν τῆς φρονήσεως σοφίας, ὧνιον ποιεῖσθαι ἡμᾶς διὰ πάντων τῶν κατ' ἡμᾶς ἐν μὲν πειρασμοῖς ἀνενδότως, κατὰ δὲ βίον λαμπροῦς, χαρίζεται ἡμῖν τό τε τοῦ χρυσοῦ ἐν καμίνῳ ἀμείωτον, καὶ τὸ τοῦ ἀργυρίου καθαρόν, ἡ αὐτοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου κτᾶσθαι πολλοὺς θησαυρούς.

15. Τιμιωτέρα δὲ ἐστὶ λίθων πολυτελῶν.

Πολυτιμωτέρα δ' αὕτη ἐστὶ λίθων πολυτιμῶν· ὅτι εἰς μὲν τὴν τούτων ἐμποριεῦσιν, αἵτε ρυστῆς ὄντων ὕλης, ἄβυσχος πάλιν ὕλη, χρυσὸς ἄδρός, ἡ ἀργυρὸς καταβάλλεται· εἰς δὲ γε τὴν τῆς σοφίας, ἡμεῖς αὐτοὶ τὸ τιμωτάτον θεοῦ κτῆμα καὶ οἰκειότερον.

Οὐκ ἀντιτάσσεται αὐτῇ οὐδὲν πονηρόν.

Οὐκ ἀνδίσταται αὐτῇ οὐδεμία κακία· εὐλάβησας γὰρ ἡμῖν κατὰ τε γνῶσιν καὶ ἀρετὴν, πάσας ἀγνοίας καὶ κακίας μακρὰν ἡμῶν ἀπελαύνει σκοτόμαιναν.

Εὐγνωστός ἐστι πᾶσι τοῖς ὀργίζουσιν αὐτῇ.

Εὐληπτός οὖν ἐστὶ τοῖς ταύτῃ κατὰ μίμησιν πλησιάζουσιν· οἷα τῇ κατ' εἰκόνα λόγῳ, καὶ τῇ κατ' ὁμοίωσιν τρόπῳ θεωρουμένη ὡς ἀρχέτυπον.

Πᾶν δὲ τίμιον, οὐκ ἕξιον αὐτῆς ἐστίν.

Οὐδὲν δὲ τῶν παρ' ἡμῖν τιμιωτάτων, ταύτης ὑπάρχει ἀντά-

Ἄβελ, τοὺς τῶν ἄλλων τιμωτέρως καὶ κρείττονας· τῶν δὲ κατ' III.
ἀρετὴν ἔργων σου, τὰς αἰτίας· ποίων ἅπαντα ταῦτα διὰ Θεόν.

Ἵνα συμπλῶνται τὰ ταμιεῖα σου πλησμονῆς σίτου, οἶνω δὲ 10.
καὶ ληνοὶ σου ὑπερβλύσωσιν.

Ἵνα σὺ τῆς παρὰ θεοῦ τυγχάνοντος εὐλογίας, αἱ μὲν ἀπο-
θῆκαι καὶ αἱ ληνοὶ πλήρεις ὑπάρχωσι τῶν τῷ σώματι χρειω-
θῶν· ἡ δὲ πρακτικὴ σου εἷς πεπληρωμένη εἴη τῶν ὡς ἐκ τινος
σπόρου τῶν Θεῶν ἐντολῶν, γεωργημένων κατὰ πρᾶξιν ἀρετῶν,
εἰά τινων καρπῶν· καὶ ἡ θεωρητικὴ πληρουμένη τῶν κατὰ γνῶ-
σιν λόγων· προχεσμένων, ὡς ἐκ τινων βοτρῶν, τῶν θεῶν δογ-
μάτων, ὑπερεκχέη διδασκαλικῶς ποτίζουσα τὰς τῶν ἄλλων ψυ-
χάς, τὸν ταύτας εὐφραίνοντα νοητὸν οἶνον.

Υἱὲ μὴ ὀλιγῶρει παιδείας κυρίου, μηδὲ ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ 11.
ἐλεγχόμενος.

Τέκνον πνευματικόν, γενναίως φέρε τὰ κρίσει Θεοῦ ἀκυσίως
σοι ἐπέρχόμενα θλιβερά· καὶ μὴ κατάπιπτε, παρὰ τοῦτε ὑπομιμ-
νησάμενος σου τὰ ἁμαρτήματα, δηλοποιούντος σοι ταῦτα διὰ
τῆς τῶν δυσχερῶν ἱσαγωγῆς.

Ὅν γὰρ ἀγαπᾷ κύριος, παιδεύει.

12.

Τὸν γὰρ ἐπιγινώσκοντα τὴν τούτου πρὸς αὐτὸν ἀγάπην,
παιδεύει ὁ κύριος διὰ τῶν ὀδυνηρῶν πρὸς διορθώσιν· ἐπεὶ δὲ τῷ
μὴ ταύτην ἐπιγινώσκοντι, οὐ παιδεύει· τιμωρία δὲ, μὴ διορ-
θουμένη· ἀλλὰ βλασφημοῦντι, ὑπάρχει τὰ λυπηρά.

Μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱόν, ὃν παραδέχεται.

Πληγὰς δ' ἐπιφέρει παντὶ κατ' ἀρετὴν μὲν καὶ γνῶσιν υἱο-
θετημένη αὐτῷ, μεγαλαυχῶντι δὲ ἐφ' οἷς κατορθοί· ὅπως πεί-
σῃ αὐτὸν μετριοφρονεῖν ἐπὶ τούτοις· καὶ ὀλοτελῶς ἀλλὰ μὴ ἐκ
μέρους αὐτῇ προσέρχεσθαι· ὃν παρὰ μέρος δέχεται τε καὶ ἀπο-
σπέννεται· τὸ μὲν, διὰ τὸν ἐνάρετον βίον· τὸ δὲ, διὰ τὸ μὴ
φρονεῖν ταπεινά.

Μακάριος ἄνθρωπος, ὃς εὖρε σοφίαν· καὶ ἐνητός, ὃς εἶδε 13.
φρονέειν.

III. χεῖς· ἰαί δι' τῇ παρ' αὐτοῦ δοξαίῃ σου κατὰ χάριν σοφία μὴ μέγα φρόνει.

6. Ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου γνώριζε αὐτὴν, ἵνα ὁρῶτομὴ τὰς ὁδοὺς σου, ὃ δὲ πούς σου οὐ μὴ προσκλύτρῃ.

Ἄλλ' ἐν πάσι τοῖς ἔργοις σου ἐπιγίνωσκε αὐτὴν ὁδηγόν, ὅπως διευθύνῃ αὐτὰ τοῦ ἀγαθοῦ ἀσπαρίγκλιτα· καὶ τὸ διανοητικόν σου, ᾧ τινι κατὰ ψυχὴν ὡς ποδὶ δείκεις, καὶ διαστηματικῶς ἐνεργεῖς, λίθοις ἀγνοίας οὐ μὴ προσκρούῃ.

7. Μὴ ἴσθι φρόνιμος παρα σεαυτῇ.

Μὴ ἴσο τῶν πραγμάτων ἐπιστήμων ἀφ' ἑαυτοῦ· κατὰ μόνην αἰσθησὴν ἀλογίστως κρίνων αὐτὰ, καὶ δοκῶν καλὸν μὲν, πᾶν τὸ κατ' αὐτὴν ἡδὺ· κακὸν δὲ, πᾶν τὸ κατ' αὐτὴν ἰσθίς· πάντευσιν ἀποτυγχάνων μὲν τοῦ ὄντως καλοῦ· περιπίπτων δὲ εἰς τὸ ἀληθῶς κακόν.

Φοβοῦ δὲ τὸν κύριον, καὶ ἐκκλινον ἀπὸ παντός κακοῦ.

Ἄλλὰ φόβον ἔχε Θεοῦ, καὶ πάσης ἁμαρτίας· ἀπόστηθι.

8. Τότε ἴσθις ἔσται ἡ σῶματί σου, καὶ ἐπιμένειν τοῖς ὁσίοις σου.

Τηνικαῦτα γὰρ ὑπάρξει θεραπεία μὲν τῇ σαρκὶ σε, ἀπὸ τῆς κατ' ἐνέργειαν φοροποιου κακίας· περιποιήσεις δὲ ταῖς δίκην ὁσίων τωνατικαῖς τῆς ψυχῆς σε δυνάμειν, ὥστε μὴ τοῦ θέντος παραστραύεσθαι.

9. Τίμα τὸν κύριον ἀπὸ σῶν δικαίων πόνην.

Πρόσπερι δὲ τῷ Θεῷ, ὡς δισσότη ὑοῦλος, ἀφ' ὧν αὐτὸς περὶ τὴν σωματικὴν καὶ τὴν πνευματικὴν ἐργασίαν πεπόνηκας· ἐκ μὲν τῆς σωματικῆς, τὰ μὴ ἐκ βλάβης τῶν πύλας ἐπικτηθέντά σοι· ἐκ δὲ τῆς πνευματικῆς, παρθενίαν, ἀκταμοσύνην, καὶ τὰ ὅμοια· ἅπερ καὶ μὴ ἀπαιτηθεῖς παρ' αὐτοῦ, δικαίως ἐφύλαξας, ὥστε θῶρα προσαγαγεῖν αὐτῷ ταῦτα, ἀνθ' ὧν ἐτήρησας ἐντολῶν αὐτοῦ.

Καὶ ἀπάρχου αὐτῷ ἀπὸ σῶν καρπῶν δικαιοσύνης.

Καὶ ὡς τινὰς ἀπαρχὰς πρόσφερε τούτῳ, τῶν μὲν μὴ ἀπὸ ἀφαιρέσεως· ἀλλ' ἀπὸ τῆς σῆς ἀρούρας καρπῶν, κατὰ τὸν μακάριον

τημερίαν δὲ ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν ἀπειλοῦντά σοι ἐμὰ λόγια, ἡ ΠΙ.
σὴ κατ' ἐνέργειαν φυλαττίτω ψυχῇ.

Μῆκος γὰρ βίη, καὶ ἔτη ζωῆς, καὶ εἰρήνην προσθήσεται σοι. 2.

Τούτων γὰρ ἡ κατ' ἔξιν μνήμη, καὶ ἡ κατ' ἐνέργειαν φυ-
λακὴ, αὐξήσουσι μὲν σου τὴν βιοτὴν· διὰ τῆς κατὰ τὸ παρὸν
ἐργασίας τῶν τὴν ψυχὴν κακίας ἀπαλλαττουσῶν θείων ἐντολῶν,
πρὸς τὴν διαιωνίζουσαν εὐφροσύνην σε παρὰπῆμψουσαι· τὰ δὲ
μέτρα σοι τῆς κατὰ ταύτην τὴν πράξιν τῶν ἐντολῶν πνευματι-
κῆς ζωῆς ἀπεκτενεῦσι, διὰ τῆς καθαριούσης πάσης αἰσθητῆς φαν-
τασίας αὐλοῦ τῶν νοσητῶν γνώσεως δι' ἧς ἐπαυξήσουσί σοι καὶ
τὴν πάσης κακίας ἀπελλαγμένην εἰρηναίαν τῆς ψυχῆς κατάστα-
σιν, τῇ καὶ τῆς ἀγνοίας ἀπαλλαγῇ· λοιπὸν καὶ αὐτῶν μὴ κατὰ
μέρος τῶν παραγγελλμάτων ἄκουε.

Ἐλεημοσύναι καὶ πίστει μὴ ἐκλείπτωσάν σε.

3.

Συνώλεθται μὲν πρὸς τοὺς ὁμοφυεῖς ἐπὶ ταῖς κατ' αὐτῶν
ἁκουσίαις ἐπιφοραῖς τῶν πειρασμῶν, εὐπειθεῖται δὲ πρὸς θεὸν
ἐπὶ ταῖς αὐτοῦ ἐντολαῖς, μὴ ἀπολυμπανέτωσάν σε.

Ἀγαφαὶ δὲ αὐτὰς περὶ σφ' τραχήλῳ.

Ἐκκρέμασον δὲ ταύτας κατὰ προαίρεσιν, ἐν τῇ δίκῃν τρα-
χήλῳ ὑποπίπτοντι ταύταις, ὥς τινα θείῳ ζυγῷ πρακτικῇ τῆς
ψυχῆς σου.

Γράψον δὲ αὐτὰς ἐπὶ πλατῆς καρδίας σου, καὶ εὐρήσεις
χάριν.

Ἐγκόλαφον δὲ ταύτας κατὰ διάθεσιν τῷ παθητικῇ τῆς ψυ-
χῆς σου, καὶ ἐπιτύχῃς τῆς τοῦ παναγίου πνεύματος χάριτος.

Προνοεῖ καλὰ ἐνώπιον θεοῦ καὶ ἀνθρώπων.

4.

Πρὸ πάσης ἄλλης ἐννοίας, διανοεῖ ἐμπροσθεν μὲν θεοῦ τὸ
πρὸς αὐτὸν εὐσεβὲς, ἐμπροσθεν δὲ ἀνθρώπων τὸ πρὸς αὐτοὺς
εὐεργετικόν.

Ἴσθι ποιεῖσθαι ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ἐπὶ κύριον· ἐπὶ δὲ σοφία μὴ 5.
ἐπαίρου.

Ἐλπίζε ἐπὶ τὸν τοῦ παντός δεσπότην θεόν, ἐξ ὅλης ψυ-

- II. Οἱ ἀγαθοὶ τοῖνον κατὰ προαίρεσιν, καὶ μὴ πρὸς τὰ παρὰ φύσιν κατ' ἐπιθυμίαν κινούμενοι, κατοικήσουσιν εἰς τὴν παγίαν ἔξιν τῶν ἀρετῶν· οἱ δὲ κατὰ θυμὸν τὰ θλιβερά ὑπομένοντες, καὶ τοὺς λυποῦντας μὴ ἀμυνόμενοι, οὐ μεταναστεύουσι ταύτης· καὶ πόνους ἀκουσίοις τοῦτο παθεῖν ἐκβιάζονται.

Ὅτι εὐδαίς κατασπαρώσουσι γῆν· καὶ ὅσοι ὑπολειφθήσονται ἐν αὐτῇ.

Διότι οἱ τὸ ἀληθῶς αἰρούμενοι ἀγαθὸν, τὴν εἰρημένην τῶν ἀρετῶν ἔξιν οἰκήσουσι κατ' ἐνέργειαν· ταύτης δὲ ἀμετακίνητοι ἔσονται, οἱ καὶ αὐτῇ διὰ θεῶν καταπερρενηκότις τῆς φύσεως, διὰ τὸ εἶναι παρ' αὐτῇ κατὰ τὴν σωματικὴν ἀσθένειαν, τὰς τῶν κακῶς ἀφορμάς.

22. Ὅδοι ἀσβεβῶν, ἐκ γῆς ὀλοῦνται.

Λοιπὸν αἱ ἐργασίαι τῶν μὴτε φόβῳ τῶν ἀπειλῶν, μὴτε πόθῳ τῶν ἐπαγγελιῶν τιμώντων θεῶν, ἀφανισθήσονται τῆς κατ' ἀρετὴν ἔξιος· ἐν τῷ μὴτε διὰ τὰς αἰωνίους κολάσεις, τῶν ἡδίων αὐτοὺς ἐγκρατεῦσθαι, μὴτε διὰ τὴν μέλλουσαν μισθοποδοσίαν, τὰ ὀδυνηρά ὑπομένειν· ἀλλὰ μεταπίπτειν ἀπὸ τοῦ δι' ἀγάπην τὸν πλησίον εὐεργετεῖν, πρὸς τὸ διὰ μίσος τοῦτον ἀντιλυπεῖν.

Οἱ δὲ παρανόμοι ἐξωσθήσονται ἀπ' αὐτῆς.

Οἱ ἐντεῦθεν τὰ θεῖα προσάγματα παραβαίνοντες, τῆς τῶν πραγμάτων ἀπικαθήσονται γῆς· ἢ ἔστιν ἐπιθυμίας καὶ θυμοῦ παντελὲς πρὸς τὰ παρὰ φύσιν ἀκίνησία.

C A P. III.

- V. I. **Y**ῖι, ἱμῶν νομίμων μὴ ἐπιλανθάνου.

Σὺ δὲ τέκνον πνευματικόν, τῶν προτρεπόντων σε ἐφ' ἃ δεῖ ποιεῖν, καὶ ἀποτρεπόντων ἀφ' ὧν δεῖ μὴ ποιεῖν, ἱμῶν παραγγελμάτων, καδ' ἔξιν μνημόνευε.

Τὰ δὲ ῥήματά μου τηρεῖτω σὴ καρδίᾳ.

Τὰ δὲ μισθὸν μὲν ἐσὶ τοῖς κατορθώμασιν ἐπαγγελλόμενα,

Ἡ γὰρ συμβουλὴ αὕτη, ἐκ τοῦ ἀρχαιονικοῦ ἰχθύου προχρῶ- Π.
 ρήσασα, καὶ τὸν παραδειξάμενον ταύτης Ἀδάμ, καὶ πάντας τοὺς
 ἐξ αὐτοῦ ἀπειργασάμενον θνητοὺς, ἐποίησατο ἐν μὲν τῇ τούτων
 θνητότατι τὴν κατοικίαν ἐαυτοῦ, ὡς τυραννουμένων φόβῳ θά-
 νάτου καὶ παρὰ γνώμην διὰ τὸ ζῆν, ἀντέχισθαι τῶν κατ' ἡθο-
 νὴν παθῶν διὰ παντός, οἷα συνιστώσης τῆς τῶν αἰσθητῶν μι-
 ταλήφειας, κατ' ἣν τὸ ἡδυπαθές, τὴν φαινομένην σωματικὴν φύ-
 σιν ἡμῶν· ἐν δὲ τῇ κατὰ τὴν φθορὰν ἀφανείᾳ, μετ' αὐτῶν τῶν
 ἐκ τῆς ἐσχηκότεων τὴν γένεσιν, τὰ τῶν ὁρατῶν κάλλη· οἷς διὰ
 τὸ ἀπατηλόν, ἄγει τούτους πρὸς τὴν τῆς θείας ἐντολῆς παρά-
 βατίν· ἐποίησατο δὲ, ὡς εἴρηται, ἐν τῇ ἀφανείᾳ μετὰ τῶν γη-
 γενῶν τὰ τῶν ὁρατῶν κάλλη· συμπείρουσα τούτοις αὐτὰ, διὰ
 τὴν ἐξ ἀρχῆς τῆς θείας ἐντολῆς παράβατίν.

Πάντες οἱ πορευόμενοι ἐν αὐτῇ, οὐκ ἀναστρέψουσιν οὐδ' οὐ 19.
 μὴ καταλάβωσι τρίβους εὐθείας.

Ἀπαντες οὖν οἱ κατ' ἐνέργειαν διεξιρχόμενοι τὴν τοιαύτην
 πονηρὰν συμβουλήν, οὐκ ἐπιστρέψουσιν μετὰ τὸν θάνατον εἰς ὑπα-
 κοὴν τῶν τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν· οὐτ' ἐπιγνώσκονται τὰς ἀπαρχαλί-
 τως εἰς Θεὸν ἀγούσας ἐργασίας αὐτῶν.

Οὐ γὰρ καταλαμβάνεται ὑπὸ ἐνικυτῶν ζωῆς.

Ἐπειδὴ μεταστάντες τῆς πρὸς ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν τοῦ
 Θεοῦ δοθείσης ἡμῖν προσκαίρου ζωῆς, οὐκίτε ὑπὸ τῶν ταύτης
 ἐλῶν φθάνονται, ὥστε στῆναι τῆς πρὸς ἀπώλειαν φερούσης αὐ-
 τοὺς ὁδοῦ τῆς κακίας, διὰ τὸ ἤδη εἰς αὐτὴν κατανατῆσαι τὴν
 ἀπώλειαν.

Εἰ γὰρ ἐπορεύοντο τρίβους ἀγαθὰς, εὗροσαν ἂν τρίβους δι- 20.
 καισύνης λείας.

Εἰ γὰρ διεξέρχοντο κατὰ τὴν παρούσαν ζωὴν τὰς τῶν Θεῶν
 ἐντολῶν ἐργασίας, εὗρον ἂν κατὰ πείραν αὐτὰς τῆς δικαιοσύνης
 ὁδοὺς εὐμερεῖς· οἷα τῆς τῶν παθῶν συρρετιώδους ἰλὺος ἀπηλλαγ-
 μένας.

Χρηστοὶ ἔσονται οἰκῆτορες γῆς· ἄκακοι δὲ ὑπολειπθήσονται 21.
 ἐν αὐτῇ.

11. νυμφίη αὐτῆς Θεοῦ λόγῃ, καὶ ἐκ τῆ προσκολλᾶν, φθορῶς τῶν ἡμετέρων ψυχῶν δαίμονες.

13. Ὡς οἱ ἐγκρατεῖς ὁδοὺς εὐθείας, τοῦ πορευθῆναι ἐν ὁδοῖς σκέτους.

Λοιπὸν, φεῦ οἱ καταλαμβάνοντες τὰς πρὸς κακίαν μὲν ἀπαρ-
εγκλίτους, πρὸς Θεὸν δὲ κατ' ἀρετὴν φερούσας ὁδοὺς, ὥστε
ὁδεύσαι ἐν ταῖς ἀγούσαις εἰς κρημνοὺς κακίας, καὶ βράθυρα τοῦ
σκέτους τῆς ἀγνοίας ὁδοῖς.

14. Ὡς οἱ εὐφραινόμενοι ἐπὶ κακοῖς, καὶ χαίροντες ἐπὶ διατρο-
φῇ κακῇ.

Φεῦ οἱ ἐπαλλάττοντες τοῖς ἱέρων κακοῖς, καὶ ἐπυφραινό-
μενοι τῇ τούτων ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ εἰς τὸ ἐναντίον περιτροπῇ.

15. Ὡς οἱ ῥίβοι σκολιαί, καὶ καμπύλαι αἱ τροχιαὶ αὐτῶν, τοῦ
μακρὰν σε ποιῆσαι ἀπὸ ὁδοῦ εὐθείας, καὶ ἀλλότριον τῆς δι-
καίας γνώμης.

Ὡς τὰ τε ἐπιτηδεύματα καὶ αἱ δίκην τροχίαν, τὸ μὲν ἀνέρ-
ροπον τοῦ ἀγαθοῦ φεύγειν, τὸ δὲ καταφερὲς τῆς κακίας διώ-
κουσαι διατίσεις, διεστραμμέναι εἰσὶν ὥς ἐπιτεχνωμένων πόρ-
ρως ποιῆσαι τῆς κατ' ἀρετὴν πρὸς Θεὸν φερούσης εὐθείας ὁδὸν,
καὶ ξένον παντάπασιν ἀπεργάσασθαι τῆς κατὰ λόγον διακριού-
σης ἀπὸ τοῦ κρίττοντος τὸ χεῖρον, καὶ καταψηφιζομένης τού-
του σχολὴν παντὶ ἐλῇ προαιρέσει· ἐν δὲ τῷ τοι

17. Υἱέ, μὴ σε καταλάβῃ βουλή κακὴ, ἢ ἀπολείψῃς διδασκα-
λίαν νεότερος, καὶ διαθήκην Θεῖαν ἐπιειλησμένην.

Τέκνον πνευματικόν, φεῦγε τὴν πονηρὰν τοῦ νοητοῦ ὁρεως
συμβουλὴν, δι' ἐγκρατείας τῶν ἡδίων, καὶ ὑπομονῆς τῶν θλι-
βερῶν, μὴ σε καταφθάσῃ ῥαθυμῶς περὶ τὸ ἀγαθὸν διακείμενον·
ἢ τις συμβουλὴ ἐπεισὶ τὸν πρωτόπλαστον καταλείπειν τὴν ὥς ἐτι
νεάζοντι τὴν πνευματικὴν ἡλικίαν, δοθεῖσαν αὐτῇ Θεῖαν ἐντο-
λὴν, καὶ ἐπιλαθῆσαι ταύτης, διατιθεμένης τὰ κατ' ἡμᾶς περὶ
τὸ ἀγαθόν, κατ' ὁμοίωσιν Θεοῦ.

18. Ἐξέστο γὰρ παρὰ τῇ θανάτῃ τὸν οἶκον αὐτῆς, καὶ παρὰ τῇ
αὐτῇ τῶν γιγνῶν, τοὺς ἄξονας αὐτῆς.

Ἵπερσπικίῃ δὲ τὴν πορείαν αὐτῶν, τοῦ φυλάξαι ἑαυτοὺς δι- Π.
καιωμάτων, καὶ ὁδὸν εὐλαβομένων αὐτὸν διαφυλάξει. 8.

Καὶ βοηθήσει τῇ κατ' ἀρετὴν δρόμῳ αὐτῶν, ὥστε τηρῆσαι ἀπαρέγκλιτως τὰς ἐργασίας τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἐντολῶν· καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν φέρουσιν ὁδὸν τῶν φοβουμένων αὐτὸν, διατηρήσει ἀνεπιβούλιον τῷ νοητῷ ἐχθρῷ.

Τότε συνήσεις δικαιοσύνην καὶ κρίμα, καὶ κατορθώσεις πάν- 9.
τας ἄξονας ἁγαθούς.

Ὅταν δὲ τούτων ἐπιτυχὴς γένη τῶν ἁγαθῶν, ὁ ἀκούσας τῆς ἡμῶς παραινέσεως, τότε ἐπιγνώσῃ τὴν ἀπονειμητικὴν ἐκάστην τοῦ κατ' ἄξιον δικαιοσύνης, καὶ τὴν τοῦ καλοῦ ἀπαρέγκλιτον κρί- σιν, πληρώσει τὰς εἰς ἅπαν ἁγαθὸν ἀγούσας ἐντολάς τοῦ Θεοῦ.

Ἐὰν γὰρ εἴδῃ ἡ σοφία εἰς σὴν διάνοιαν.

10.

Ἐὰν γὰρ παραγένηται κατὰ Σιωρίαν ἡ ἀληθὴς περὶ Θεοῦ ἐννοια εἰς τὸ διανοητικόν σου.

Ἡ δὲ αἰσθησις τῇ σῇ ψυχῇ καλὴ εἶναι δόξῃ.

Ἡ δὲ πενταδικὴ τοῦ κακοῦ διάκρισις, ἀρετὴ σοὶ κατὰ ψυ- χὴν φανήσεται, μὴ δὲ ἀπερίσκεπτον φαντασίαν ἀλόγως ἐπιδυ- μῶντι τινός.

Βουλὴ καλὴ φυλάξει σε.

11.

Αὕτη μὲν ἡ τῶν πραγμάτων ἀρίστη περίσκεψις, ἀπὸ πάσης παραλόγου περιφυλάξει σε πρῶξιν.

Ἐννοια δὲ ὅσια τηρήσει σε.

Ἡ δὲ πάσης ἄλλης ἐννοίας ὑπερκειμένη ἀληθὴς περὶ Θεοῦ ἐν- νοια, διατηρήσει σε ἀπὸ πάσης ἐννοίας ἀπατηλῆς καὶ διασπώ- σης ἀπὸ Θεοῦ.

Ἵνα ρύσῃται σε ἀπὸ ὁδοῦ κακῆς.

12.

Ὅπως ἐξελίγεται σε ἡ μὲν ἀρίστη τῶν πραγμάτων περίσκε- ψις ἀπὸ τῆς ἐμπαθοῦς βιοτῆς.

Καὶ ἀπὸ ἀνδρός λαλοῦντος μὴδὲν πιστοῦ.

Ἡ δὲ ἀληθὴς περὶ Θεοῦ ἐννοια, ἀπὸ τοῦ διάβαλλοντος τὴν ἀληθειαν, καὶ διασπῶν ἐπιχειροῦντος τὴν ψυχὴν σου ἀπὸ τοῦ

II. λείσθαι· καὶ ὀφείλοντος γίνεσθαι, μὴ ὀφείλον γίνεσθαι· καὶ ἀφάρτου φθαρτὸν, ἐπικτήσασθαι σπούσεις ψυχῆς αὐδῆς ἐπιτιτταμένη διαθήσει.

4. Καὶ ἴαν ζητήσης αὐτὴν ὡς ἀργύριον, καὶ ὡς θησαυρὸν ἐξερευνήσης αὐτήν.

Καὶ ἴαν ποθήσης τὸ κατὰ πρᾶξιν τῆς τοιαύτης διακρίσεως ἀμίαντον καὶ καθαρὸν ὡς ἀργύριον, καὶ ἐξετάσης τὸ κατὰ θεωρίαν βᾶθος τοῦ πνευματικῆς πλοῦτος αὐτῆς, οἷά τινες θησαυροὺς κεκρυμμένους.

5. Τότε συνήσεις φόβον κυρίου, καὶ ἐπίγνωσιν Θεοῦ εὐρήσεις.

Τότε μαθήσῃ τὸν ἐκκαθαίροντα παντὸς ῥύπου ἁμαρτιῶν Θεῖον φόβον, καὶ καταλάβῃ τὸν κεκρυμμένον τῆς Θεῖας ἐπιγνώσεως πλοῦτον· ἐξ οὗ ἴσται τῇ ψυχῇ ἡ τῶν ἀγαθῶν ἀφθονος χορογία.

6. Ὅτι κύριος δίδωσι σοφίαν.

Διότι ὁ δεσπότης τῶν ὅλων Θεός, δωρεῖται τὸ τελειοποιῶν χάρισμα τοῦ παναγίου πνεύματος, τὴν σοφίαν, τοῖς πόθῳ ἐπιτιταμένῳ ζητοῦσιν αὐτήν.

Καὶ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ γινώσκεις καὶ σύνεσις.

Καὶ τοῖς ἐντεῦθεν τὴν τούτου εἰκόνα, ὡς υἱοθετηθεῖσιν αὐτῷ, φορέσασιν, ὑπάρχει ἐκ μὲν τοῦ τηρεῖν τὸ κατ' εἰκόνα, γινώσκεις· τῆς μὲν ἀγνοίας τῶν κατ' ἡμῶν νοσημάτων τοῦ νοητοῦ ἡμῶν ἐχθροῦ ἀναιρετικῇ· τῶν δ' ἐν ταῖς ἐντολαῖς λόγων, κατ' οὓς οἱ τρόποι τῶν ἀρετῶν συνιστάσιν, περιληπτικῇ· ἐκ δὲ τοῦ ἐργάζεσθαι κατ' ὁμοίωσιν αὐτοῦ τὰ πανάγιστα τούτου θελήματα, σύνεσις· τῆς μὲν ἀνεπιγνωμοσύνης ἀναιρετικῇ, πρὸς δὲ τοὺς λόγους καὶ τοὺς τρόπους τῶν ἀρετῶν μεταποιητικῇ.

7. Καὶ θησαυρίζει τοῖς κατορθοῦσι σωτηρίαν.

Καὶ τοιοῦτοτρόπως ἀποταμιεύεται ὁ κύριος, διὰ τῶν τοῦ παναγίου πνεύματος χαρισμάτων, τῆς σοφίας, τῆς συνείσεως, καὶ τῆς γνώσεως, τοῖς μὲν εἰς τὰ ἀριστερὰ μὴτ' εἰς δεξιὰ, τὰ κατ' ἑλλειψιν δηλαδὴ τῆς ἀρετῆς, καὶ τὰ κατ' ὑπερβολὴν πάσθ' ἐκκλίνουσιν, ἀνελλιπῇ φυλακῇ, δηλονότι κατὰ νοῦν καὶ ψυχὴν καὶ σάρκα ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀγνοίας καὶ κακίας.

C A P. II.

Υίε, εάν δεξάμενος ῥῆσιν ἡμῶν ἐντολῆς, κρύψῃς παρὰ σεαυτῷ. v. 1.

Ὁ υἱοθετούμενός μοι διὰ τῆς ἐν πνεύματι διδασκαλίας, εάν παραδεξάμενος λόγον ἀπαιτοῦντά σε τὸ ἑμὸν βουλευτὸν, φυλάξῃς τοῦτον ἐν τῇ τῆς ψυχῆς σου μνημονευτικῇ ἀνεπίληστον.

Ἐπικουσίται σοφίας τὸ εὖς σου.

2.

Υπείξει κατὰ πρῶξιν τῇ τῆς αἰτίας ἀπαγγελτικῇ ἔμφρονι λόγῳ, τὸ τούτῳ εἰς δικαιοσύνην ἐπιπειθεῖς σου, φημί δὲ τὸ ἐπιθυμητικόν, καὶ τὸ θυμικόν· τὸ μὲν σωφρόνως ἀπὸ τῶν κατ' αἴσθησιν ἡδίων ἐγκρατιεύμενον· τὸ δὲ ἀνδρείως τὰ κατὰ σῶμα θλιβερά ὑπομένον.

Καὶ παραβαλεῖς καρδίαν σου εἰς σύνεσιν· παραβαλεῖς δὲ αὐτὴν εἰς νουθέτησιν τῇ νύξ σου.

Καὶ ἀπαλλαγὴν τῆς ἐμπαθοῦς ζωῆς τὸ δίκην καρδίας, τῆς ἐν πνεύματι ζωῆς, μεταδοτικὸν τοῖς λοιποῖς τῆς ψυχῆς μέρεσι νοερόν σου, ἐμβαλεῖς κατὰ θεωρίαν εἰς τὴν τῆς ἀληθείας ἐπίγνωσιν· ἐμβαλεῖς δὲ τοῦτο πρὸς διδασκαλίαν πνευματικὴν τοῦ δι' αὐτῆς υἱοθετουμένου σοι.

Εάν γάρ τὴν σοφίαν ἐπικαλίσῃ, καὶ τῇ συνίσσει θῶς φωνῇ σου, τὴν δὲ κίεσθαι ζητήσης μεγάλη τῇ φωνῇ. 3.

Εἰ γὰρ αἰτήσεις παρὰ Θεοῦ, τὴν ἀνοίας μὲν ἀναρετικὴν, τῶν δὲ ἐν ταῖς ἐντολαῖς πνευματικωτέρων λόγων ἀναληπτικὴν τὴ καὶ ἐνωτικὴν πρὸς τὴν αἰτίαν σοφίαν, καὶ ἢ ἀγνώστως τοῦς ἐν Θεῷ ἀπλοῦς τῶν οὕτων λόγους κατὰ τὸ θεικτὸν ἀνθρώποις, μυούμεθ'· καὶ τῇ συνίσσει, ἣ ἴσθι σοφίας ἐνδιάθετος μελέτη, αὐτὴν παράσχῃς τὴν τῆς ψυχῆς σου διάθεσιν, ἥς οἶα φωνῆς ἀκούει Θεός· τὴν δὲ διάκρισιν, καὶ ἢ σὺν λόγῳ τὰς θείας πράττομεν ἐντολὰς, καὶ τοῦ ἀγαθοῦ πενταδικῶς τὸ καλὸν διακρίνομεν, ὡς ἀπὸ μὴ ἔργμην ἔργμην· καὶ ὀφείλοντος νοεῖσθαι, μὴ ὀφείλον νοεῖσθαι· καὶ ὀφείλουτος λαλεῖσθαι, μὴ ὀφείλον λα-

1. Ζητήσουσι με κακοί, καὶ οὐχ εὐρήσουσιν.

Διεθῆσονται γάρ μου κακοποιοί, ὅταν τὰ ἀνταρὰ καταλάβῃ αὐτοὺς, πρὸς ἀπαλλαγὴν τῶν τοιούτων, καὶ οὐκ ἐπιτυχεῖς μου γενήσονται.

29. Ἐμίσησαν γὰρ σοφίαν· τὴν δὲ φόβον κυρίου οὐ προείχον-

30. το· οὐδὲ ἤθελον ἡμῖς προσέχειν βουλαῖς· ἐμυκτάρισαν δὲ ἱμοὺς ἐλέγχους.

Ὅτι περ ἡμὶ τὴν σοφίαν τὰ δέοντα ὑποτιθεμένην αὐτοῖς ἀπεστράφησαν· καὶ τὸν θεῖον φόβον, ὃν ὁ κτιστὸς πρὸς με φέρουσης ὁδοῦ ἀπέρχεται, οὐ τῶν ἄλλων πάντων προέκριναν· οὐδὲ ὑπείκουν ἐβούλοντο ταῖς ἡμαῖς παραινέσεσι, καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήματιν αὐτῶν ἱμοὺς ἐλέγχους δαίπαιξαν.

31. Τοιγαροῦν, ἰδοῦνται τῆς ἑαυτῶν ὁδοῦ τοὺς καρπούς· καὶ τῆς ἑαυτῶν ἐπιθυμίας πλησθῆσονται.

Διόπερ φάγονται τῆς ἑαυτῶν ἰργασίας τὰς ἐπικαρπίας· καὶ τῆς κακῆς ἐρέξεως ἑαυτῶν κόρον λήψονται, ὅταν τὰ τούτων ἐπιχειρα καταλάβῃ αὐτούς.

32. Ἄνδ' ὧν γὰρ ἠδίκων νηπίος, φονευθήσονται· καὶ ἐξεκτεμνὸν ὀλέσει ἀσεβεῖς.

Ἐπεὶ οὐ γὰρ τοῖς τελείοις μὲν τῷ φρονήματι, τῇ δὲ κακίᾳ νηπιάζουσιν ἀδίκους χεῖρας ἐπιβαλον, ἄμωρον δώσωσι θάνατον· καὶ ἡ κατὰ τὸ παρὸν ἐξέτασις τῶν ἔργων τῆς ἀδικίας, τοὺς μὴ δι' ἀγαθοιργίας τὸν θεὸν τημῶντας ἀπολίσει, στερήσασα τῆς ζωῆς πρὸ καιροῦ· ἄνδρες γὰρ αἱμάτων καὶ δολιότατος, οὐ μὴ ἡμισύτουσι τὰς ἡμέρας αὐτῶν.

33. Ὁ δὲ ἱμοῦ ἀκούων, κατασκηνώσει ἐν ἑλπίδι· καὶ ἡσυχάσει ἀφόβως ἀπὸ παντὸς κακοῦ.

Ὁ δ' ἱμοὶ πιεζόμενος, καὶ τὰς θείας ἐντολάς ἰργαζόμενος, τα μέλλοντα ἀγαθὰ ταῖς ἐλπίσιν ἤδη καρπώσεται ἐν τούτοις κατὰ προαίρεσιν τὴν κατοικίαν ποζόμενος· καὶ ἀπὸ πάσης κακίας συσπλήσεται· οὐχὶ δουλικῶς τῷ τῶν κολάσεων φόβῳ, ἀλλὰ οὐκ ὡς τῇ πρὸς τὸ κρεῖττον στοργῇ· ἐνδύν τοι.

Διὰ τοῦτου δὲ καταγγεῖλῶ ὑμῖν ἐκδηλοῦτερον τὸν πνευματικόν τῆς ἐμῆς διδασκαλίας νόμον ὃν ἡ φύσις καὶ ἡ γραφὴ συμβολικῶς ὑπακινύσσεται.

Ἐπειδὴ ἐκάλουν, καὶ οὐχ ὑπακούσατε. 24.

Ἐπειδὴ προσεκαλούμην ὑμᾶς διὰ τοῦ φυσικοῦ νόμου καὶ τοῖς ἑμοῖς θελήμασι, καθ' ἃ τὰ πάντα γιγνόμεσιν, οὐχ ὑπαίξατε.

Καὶ ἐξέτινον λόγους, καὶ οὐ προσείχετε.

Ταῦτα δὲ καὶ διὰ τοῦ γραπτοῦ νόμου ὑμῖν ἀπαγγέλλουσα, μακροτέρην ἐπειούμην πρὸς ὑμᾶς τὴν τούτων διδασκαλίαν· ὑμεῖς δὲ οὐδὲ τοιοῦτου νόμου ἐπακούσαι ἐθελήσατε.

Ἀλλὰ ἀκύρους ἐποιεῖτε ἐμὰς βουλὰς· τοῖς δὲ ἑμοῖς ἐλέγχους 25.
οὐ προσείχετε.

Ἄλλ' ἀπράκτους ἐποιεῖτε τὰς ἐμὰς ἐντολὰς· ἑμοῦ δ' ἐλέγχους ὑμᾶς διὰ προφητῶν, προαγορευόντων τὰ ἐξ ἀπειθείας ἐπαχθεσόμενα ὑμῖν βλαβερὰ, οὐδὲ τούτων ἐν συναισθήσει γιγνόμενα.

Τοιγαροῦν καὶ γὰρ τῇ ὑμετέρᾳ ἀπωλείᾳ ἐπιγιάσσομαι. 26.

Διὰ τοῦτο καὶ γὰρ, τῷ ἐπινεχθεσμένῳ ὑμῖν ἀφανισμῷ ἐπαγγαλλίωσμαι, ὥς παύοντι τὴν κακουργίαν ὑμῶν.

Ἐπιχαροῦμαι δὲ ἡνίκα ἐάν ἐρχηται ὑμῖν ὁλεθρὸς, καὶ ὥς ἂν ἀφίκηται ὑμῖν θάνατος· ἡ δὲ καταστροφὴ ὁμοίως καταγίγδαι παρῇ ἢ ὅταν ἐρχηται ὑμῖν θλίψις καὶ πολιορκία.

Ἐπιυφρανθήσομαι δὲ ὅταν ὁ ἕξω ἄνθρωπος ὑμῶν, φθίρηται, διὰ τὸ ἀνακαينوῦσθαι τὸν ἑαυτοῦ καὶ ὅτε πειρασμός ὑμῖν ἀπροσδόκητος καὶ καταστροφὴ τῆς σωματικῆς εὐπραγίας ὑμῶν, αἰφνίδιος ἐπιγίνηται, οἷά τις λύπη ὑμῖν ἐπέρχεται, καὶ πολέμων τινῶν προσεδρεία· μνημονεύειν μου καὶ ἄκοντας πείθουσα τοὺς ἐκουσίως τοῦτο ποιεῖν μὴ θιλήσαντας.

Ἔσται γὰρ ὅταν ἐπικαλίσσῃ με, ἐγὼ δὲ οὐκ εἰσακούσομαι ὑμῶν. 28.

Ἵπάρξει γὰρ καιρὸς, καθ' ὃν διεσθῆσθε με, εἰς ἀπαλλαγὴν τῶν ἐπιχειμένων ὑμῖν θλιβερῶν· αὐτὴν δὲ τὴν αἵτησιν ὑμῶν ὥς ἀσύμφορον ὑμῖν οὐ παραδείξομαι.

I. ἐν ὅλοις ἀληθείας παρρησίαν φέρει, τὴν ταύτης ἐνεργοῦσα γνῶσιν διὰ τῶν ἐν πάσῃ τῇ κτήσει συμβούλων αὐτῆς.

21. Ἐπ' ἁκρῶν δὲ τειχιῶν κηρύσσεται.

Ἐν δὲ τῇ ἀρχῇ καὶ τῷ τέλει τῶν δίκην τειχιῶν φυλακτικῶν τῆς ψυχῆς ἀρετῶν διαγιγνώσκεται· προκαταβαλλομένη μὲν τῆς πράξεως τῇ φόβῃ τῶν ἀρετῶν, καταλαμβανομένη δὲ μετὰ τὴν πρᾶξιν, πάντων ἐπείκεινα τῶν μετὰ θεόν, τῇ περὶ τούτων τοῦ νοῦς προσεδρεύει.

Ἐπὶ δὲ πύλαις δυναστῶν παριδρεύει.

Καὶ ἐπὶ τοῖς, εἰσὶν οἱ τισὶ πύλαις ἀναπειταννυμένοις στόμασιν, εἰς διέξοδον τοῦ κατὰ προφορὰν λόγου τῶν ἀνδρικῶς τὰ πάθη καταγωνισαμένων, καὶ δυναμένων καὶ ἱέρους ἐξ αὐτῶν ῥύεσθαι, διδασκαλικῶς παρακάθεται.

Ἐπὶ δὲ ταῖς τρὶς κατανόησιν τῶν ἐν τοῖς οὔσι λόγων, εἰσαγωγαῖς τῆς τῶν ὁρατῶν φαντασίας αἰσθήσεσι τὰς ψυχῆς, ἐν ᾗ ὁ λόγος τὸ πολίτευμα κίηται, πεπαρρησιασμένως διδάσκει.

22. Ὅσον ἂν χρόνον ἄκακοι ἔχονται τῆς δικαιοσύνης, οὐκ αἰσχυνθήσονται.

Ὅτι ὥς ἂν οἱ περὶ τὰ αἰσθητὰ κατ' αἰσθήσιν ἐνερθείας, κακίας ἀμέλειτοι, προκρίνουσι δικαίως τῶν προσκαίρων τὰ μόνημα τῇ ἐπὶ τοῖς ἔργοις τῆς ἀτιμίας αἰσχύνῃ, οὐχ ὑποπισθύνονται.

Οἱ δὲ ἄφρονες, τῆς ὕβρεως ὄντες ἐπιθυμῶνται, ἀσιβεῖς γενόμενοι, ἐμίσησαν αἰσθήσιν, καὶ ὑπεύθυνοι ἐγένοντο ἐλέγχους.

Οἱ δὲ θεὸν ἐν καρδίᾳ μὴ περιφέροντες, τῆς ἐκ τῶν διαβλημάτων παθῶν ὕβρεως ὀρεγόμενοι, τὴν κατὰ λόγον τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ διάκρισιν ἀπεγράφησαν· τιμᾶν τὸν θεόν δι' ἀγαθῶν ἔργων μὴ θελήσαντες· κἄντιῦθεν ἐνοχοὶ τοῖς παρὰ σοφίας ἐπὶ ταῖς παραλόγοις πράξεσιν ἐλέγχους τοῦ συνειδότητος ἐγένοντο, τοιαῦτα πρὸς αὐτοὺς κατὰ νοῦν διεξιούσης.

Ἰδοὺ προῶσομαι ἑμῆς πνοῆς ῥῆσιν.

Ἰδοὺ προβαλοῦμαι τοῦ ἑμοῦ πνεύματος ῥῆμα.

Διδάξω δὲ ὑμᾶς τὸν ἑμὸν λόγον.

πως ἐκτείνεται δίχτυα πτερωτοῖς· αὐτοὶ γὰρ οἱ φόνεῃ μετέχον- I.
τες, θησαυρίζουσιν ἑαυτοῖς κακὰ· ἡ δὲ καλὴ στροφή ἀνδρῶν πα- 18.
ρανόμων, κακὴ αὐταὶ αἱ ὁδοὶ εἰσι πάντων συντελούντων τὰ ἀνό- 19.
μα· τῇ γὰρ ἀσβερίᾳ τὴν ἑαυτῶν ψυχὴν ἀφαιροῦνται.

Τέκνον μου πνευματικόν, μὴ συνυπαχθῇς τοῖς τοιοῦτοῖς ἀν-
δράσιν, ἐν τῇ οἰᾷ τινι ὁδῷ φερούσῃ ἐπ' ἀπώλειαν, πονηρὰ συμ-
βουλία αὐτῶν· μετὰ δὲ σου δὲ τὴν ἐπιθυμίαν ἀπὸ τῶν προ-
δοποιήσων σοὶ τὴν ἁμαρτίαν πονηρῶν συμβουλίων αὐτῶν· τὸ γὰρ
ἐπιθυμητικόν αὐτῶν, καὶ τὸ θυμικόν, οἷά τινες πόδες, ὁξυρ-
ροπον πρὸς κακίαν ποιοῦνται τὴν κίνησιν· ὅθεν οὗτοι καὶ τα-
χιεὶ εἰς τὸ ἐργάσασθαι φονὸν ὑπάρχουσι· μεταδίδονται δὲ σοὶ
τὴν ἐπιθυμίαν ἀπὸ τῶν πονηρῶν συμβουλίων παραινῶ· ὅτι περ
τοῖς δυναμένοις μὲν διὰ νοῦς καὶ λόγου, ὡς διὰ τινων πτε-
ρύγων, τὰ γῆινα κατὰ γνῶσιν καὶ ἀρετὴν ὑπερίπτασθαι, καὶ
πρὸς τὰ οὐράνια φέρεσθαι, ἐκουσίως δὲ δι' ἐπιθυμίας ἀλόγου
καὶ θυμοῦ, ὡς διὰ τινων ποδῶν στρεφόμενοι περὶ τὴν τῶν γῆι-
νων σχίσιν, δικαίως ὑφηνέονται ψυχῆς παγίδος· εἰς βλάβρον·
αὐτοὶ γὰρ οἱ ταῖς φονεῦσι συμβούλοις χρώμενοι, τὰ ταῖς ἑαυ-
τῶν ψυχαῖς λυμαινόμενα, ἑαυτοῖς ἀποταμιεύονται· τὸ δὲ τέλος
τῶν παραβαινόντων τὰς τοῦ Θεοῦ ἐντολάς, εἰς κακὸν αὐτοῖς
καταντῆ, εἰσπραττομένοις δίκας ὧν ἡμαρτήκασιν· αὐταὶ τῆς παρ-
ούσης ζωῆς αἱ διέοδοι, πάντων τῶν τὰ παράλογα συνεργα-
ζομένων· ἐν γὰρ τῇ μὴ τιμῇ δι' ἔργων ἀγαθῶν τὸν Θεόν, ἀπο-
στεροῦσιν ἑαυτοὺς τῆς οἰκίας τούτοις ὡς λογικοῖς κατὰ πνεύ-
μα ζωῆς· καὶ τὰ μὲν τῆς παιδείας, τοιαῦτα.

Σοφία ἐν ἐξόδοις ὑμνείται.

20.

Ὁ δὲ περὶ τῆς σοφίας λόγος, πολὺς ἐστὶ πανταχοῦ· ἐν τε
γὰρ ταῖς ἀπὸ τῆς κατὰ νοῦν ἐνδότητος διὰ βρεμάτων καὶ ἔρ-
γων ἐξελεύσεις ταύτης πρὸς ἑκφάνειν, μεγαλύνεται πᾶσι
τοῖς ἀκούει καὶ ὁρῶσιν αὐτὰ, τὸ οὕτως ὑποδεικνύοντα ἀγαθόν.

Ἐν δὲ πλαταίαις παρρησίαν ἄγει.

Καὶ ἐν τῇ πλάτει τῆς ἐν πνεύματι φυσικῆς θεωρίας τὴν τῆς

1. τῷ τῶν ὅλων φύσει, παρὰ τῆς πάντων αἰτίας σοφίας λόγους, οἱ αὐτὰ εἰσι τὰ θεῖα θελήματα, καθ' ἃ τὰ πάντα γιγνόμενα, μὴ ἀποπέμψῃ, παραχρῶμενος ταῖς πρὸς ἐνέργειαν τοῦ καλοῦ δοθείσαις σοι δυνάμειν· ἐπαγγέλλομαι γάρ σοι, ἐκ τοῦ μανθάνειν σε καὶ τηρεῖν τὰς θείας ἐντολάς, προσγενήσεσθαι τῷ μὲν ἡγεμόνι σου νῦν, οἷά τινα στέφανον ἐκ διαφόρων πεισιλεγμένων ἀνθρώπων, τὸν ἐκ τῆς τῶν ὅλων φύσεως συλλεγομένην γνώσιν τῆς ἀληθείας· τῷ δὲ συνάπτοντι τὴν αἴσθησιν τῷ νοῒ, ὡς ὁ τράχολος τῇ κεφαλῇ τὸ λοιπὸν σῶμα λογιστικῇ σου, οἷά τινα κόσμον περιτραχήλιον τὸν λαμπρὸν κατ' ἀρετὴν βίον.
10. Υἱέ, μὴ σε πλανήσωσιν ἄνδρες ἀσιβεῖς· μηδὲ βυλεθῆς, ἐὰν
11. παρακαλέσωσί σε λέγοντες· ἐλθέ μεθ' ἡμῶν, κοινωνήσων αἵματος·
12. κρύψωμεν δὲ εἰς γῆν ἄνδρα δίκαιον, ἁδίκως· καταπίωμεν δὲ αὐτὸν ὡς περ ἄθης ζῶντα, καὶ ἄρωμεν αὐτοῦ τὴν μήτηρ ἀπὸ τῆς γῆς· τὴν κτῆσιν αὐτοῦ τὴν πολυτελεῖα καταλαβώμεθα· πλῆσωμεν
13. δὲ οἶκος ἡμετέρως σκύλων· τὸν δὲ σὸν κλῆρον βῆαι ἐν ἡμῖν, κοινωνὸν δὲ βαλάντιον κτησώμεθα πάντες, καὶ μαρτύριον ἐν γενεῇ τῇ ἡμῖν.
- Μὴ οὖν ὑπαταθῆς τεχνίου ὑπ' ἀνθρώπων δι' ἔργων ἀγαθῶν θεὸν μὴ τιμώντων, καὶ πορευθῆς ἐς μαιφρόνων χορὸν· μηδὲ κατανέυσῃς ὅλως, ἐὰν σοι μετὰ παρακλήσεως εἴπωσι, δεῦρο μεθ' ἡμῶν συμμετάλαβε αἷματος φονικοῦ· καλύψωμεν ὑπὸ γῆν, παρὰ πάντα δίκαιον λόγον, ἄνθρωπον ἀμέμπτως πολιτευόμενον, καὶ πρὸ τοῦ ἐπιλθεῖν τοῦτο τὸν θάνατον φυσικῶς, ἡμεῖς ὡς περ τις ἄθης αὐτὸν ἀφανίσωμεν· καὶ λήθης βυβεῖς τὸ τοῦτου παραδῶμεν μνημόσυνον· τὴν τε πολυτίμον αὐτοῦ περιεσίαν κατέσχωμεν, καὶ τὰς οἰκίας ἡμῶν λαφύρων πληρώσωμεν· τὴν δ' ἐκ τῶν τοιούτων μερίδα σου, κοινὴν ἡμῖν ποίησον, καὶ ἐν κιβώτιον ἔξομεν ἅπαντες· καὶ χρημάτων δοχεῖον ἐν γενέσθῃ ἡμῖν.
15. Υἱέ μου, μὴ πορευθῆς ἐν ὁδῷ μετ' αὐτῶν· ἐκκλίνον δὲ τὸν
16. πόδα σου ἐκ τῶν τρίβων αὐτῶν· οἱ γὰρ πόδες αὐτῶν εἰς κ-
17. κίαν τρέχουσι, καὶ ταχίνοί εἰσι τοῦ ἐκχέαι αἷμα· οὐ γὰρ ἀδί-

τως ἐνθεωρουμένη· καὶ μονοειδῶς ταῖς τῶν ὅλων ἀρετῶν ἐνεργείαις ἐπινοούμενη, ταῖς πρὸς αὐτὴν τῶν ἐξ αὐτῆς ἀρετῶν ἀποκαταστάσειν, ὅταν ἡμεῖς δι' οὓς κατὰ τὴν ἐκύψης ἀρετῆς γίνεσιν ποιεῖται τὴν πρόοδον, ἀνατακτικῶς δι' ἐκάστης πρὸς αὐτὴν συναγόμεθα καὶ ἣν σοφίαν, ἀγνώστως τοὺς ἐν θεῷ κατὰ τὸ θεμιτὸν ἀνθρώποις ἀπλῶς μυούμενοι, τῶν ὄντων λόγους πολλοὺς καὶ ποικίλους ἐκ τῆς τῶν αἰσθητῶν τε καὶ νοητῶν οὐσιῶν σοφῆς θεωρίας, εὐσεβεῖς περὶ τῆς ὅλης ἀληθείας ἀποδιδώσωμεν λόγους· ποικίλως ταύτας ὡς ἐκ τινος βλαστάνουσης πηγῆς τῆς καρδίας, τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις προσφέροντες.

Εὐσέβεια δὲ εἰς θεόν, ἀρχὴ αἰσθησεως.

Εὐσέβεια δὲ εἰς θεόν, ἥ ἐστὶ τὸ τοῦτον ἔργοις δικαιοσύνης τιμᾶν, ἀρχὴ ὑπάρχει αἰσθήσεως, ἥ ἐστὶ κατὰ πείραν γνώσεως τῶν παναγᾶδων θελημάτων αὐτοῦ· ἡ γὰρ πρᾶξις τῶν τοῦ θεοῦ ἐντολῶν, ἐπίβασις τῆς θεωρίας τούτων ἐστίν, ἐξορηθέντων μὲν λόγῳ διδασκαλικῶ πρὸ τῆς πράξεως, γνωσθέντων δὲ μετὰ τὴν πρᾶξιν κατ' αὐτοψίαν τελειώτερον.

Σοφίαν δὲ καὶ παιδείαν ἀσεβεῖς ἐξουθενήσουσιν.

Σοφίαν δὲ, ἥ φωτισμός ἐστι τῆς ψυχῆς, καὶ κατὰ θεόν τελειώσεως· καὶ παιδείαν, ἥ ὠφέλιμος ταύτῃ ἐστὶν ἄγωγὴ, ἐπιπόνως τῶν ἀπὸ κακίας κηλίδων αὐτὴν ἐκκαθαίρουσα, οἱ ἔργοις δικαιοσύνης μὴ τιμῶντες θεόν, αὐτ' οὐδενὸς λογίζονται, ὡς μήτε φόβῳ τῶν τούτου ἀπειλῶν, μήτε πόθῳ τῶν τούτου ἐπαγγελιῶν, μήτε ἀγάπῃ τῇ πρὸς αὐτόν, ὡς κατὰ χάριν πατέρα, τὰ τοῖς δούλοις, ἢ τοῖς μισθίοις, ἢ τοῖς υἱοῖς ἀρμόζοντα ἐργαζόμενοι.

Ἄκουε υἱὲ νόμους πατρός σου· καὶ μὴ ἀπόσῃ θιμοὺς μητρὸς σου· στίφανον γὰρ χαρίτων δέξῃ τῇ κορυφῇ, καὶ κλοιδὸν χρύσειον περὶ σῶ τραχήλῳ.

Σὺ δὲ ὁ ἐν νηπιάζων τὴν κατὰ ψυχὴν ἡλικίαν, μάνθανε τὰς ἐντολὰς τοῦ κατὰ χάριν σε υἱοθετοῦντος θεοῦ, διὰ τῆς πρὸς βοήθειαν τῇ φύσει θεοείσεως γραφῆς· καὶ τοὺς τεύχοντας ἐν

Ι. λῆς, πάντων τὲ ποιεῖται τῶν κακῶν ἀποχὴν, καὶ τῆς καταφρονήσεως ἀπὸ λαύνει τὴν πόρνευσιν· ἀπ' οὗ κινούμενοι, ὁδῶν τινα καὶ τάξει προβαίνοντες, διὰ τὴν ἰσχύος, ἢ τις διὰ τὴν ἐλπίδα τῶν ἐπαγγελιῶν, πρόθυμός ἐστιν ὁρμὴ καὶ κίνησις πρὸς ἐνέργειαν τῶν ἐντολῶν, καὶ τῆς ἀσθενείας ἐξήλασις· καὶ βουλῆς, ἢ τις ὑπάρχει ἐξὶς τῆς διακρίσεως· καθ' ἣν σὺν λόγῳ τὰς θείας πράττομεν ἐντολάς, καὶ τῶν κριττόνων διαιροῦμεν τὰ χεῖρονα· καὶ ἐπιστήμης, ἢ τις ἐστὶ τῆς μὲν ἀσβεβείας, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῆς τῶν ἔργων φαυλότητος, διωγμός· τῶν δὲ κατ' ἀρετὴν τῆς πράξεως τρόπον ἥπτωτος εἰδησις, καθ' οὓς πράττοντες, τῆς ὁρμῆς τοῦ λόγου κρίσεως, οὐδαμῶς διαπίπτομεν· καὶ γνώσεως, ἢ τις ἐστὶ τῶν ἐν ταῖς ἐντολαῖς λόγων περίληψις, καθ' οὓς οἱ τρόποι τῶν ἀρετῶν συνετέκασιν, ἀναβαίνομεν πρὸς τῆς σοφίας τὸ τέλος, τὴν σύνεσιν, ἢ τις εὐθὺν ἀφαιρέσις τε τῆς ἀνεπιγνωμοσύνης, καὶ συγκατάθεσις πρὸς τοὺς τρόπους καὶ τοὺς λόγους τῶν ἀρετῶν· ἢ κυριώτερον εἰπεῖν, μεταποιήσις καθ' ἣν πρὸς τοὺς τρόπους καὶ τοὺς λόγους τῶν ἐντολῶν, σύγκρασις γίνεται τῶν φυσικῶν δυνάμεων, τερμασὼν τὰς ἐντολάς οὐ διὰ τὰς ἀπειλάς, ἢ διὰ τὰς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ διὰ τὸ οἰκτιροῦσθαι ταύτας, ὡς παναγάρους κατὰ διαθέσιν.

Σύνεσις δὲ ἀγαθὴ πᾶσι τοῖς ποιούσιν αὐτήν.

Ἡ τις σύνεσις καλὴ πάντως ἐστὶν ἅπασι τοῖς ταύτην ἐργαζομένοις, ἐν τῷ πράττειν ἐπιστημόνως πάντα τὰ θεῖα θελήματα, μεθ' ἣν προσεχίς αὐτῷ γινόμεθα τῷ θεῷ· τῆς πρὸς αὐτὸν ἐνώσεως μόνῃ μεσιτεύουσιν ἔχοντες τὴν ἡμῶν μὲν πόρρω, θεῷ δὲ προσεχῆ σοφίαν, ἢ τις ὑπάρχει τῆς μὲν ἀνοίας ἀναίρεσις, τῶν δὲ ἐν ταῖς ἐντολαῖς πνευματικωτέρων λόγων ἀνάλυσις πρὸς τὴν αἰτίαν καὶ ἐνώσει· ἀναβαίνοντες γὰρ διὰ τῶν εἰρημνίων ἑτέρων πνευματικῶν χαρισμάτων, συναγορεύομεν πρὸς τὴν θεῖαν τῆς σοφίας μονάδα τὴν γεγενημένην δι' ἡμᾶς τῶν χαρισμάτων διαιρέσιν, πρὸς τὴν τούτων αἰτίαν συνάγοντες· ἐπειδὴ ἡ σοφία μονὰς ἐστὶ, τὰς ἐξ αὐτῆς διαφόροις ἀρεταῖς ἀτμή-

τῶν ἀνθρώπων ἐκδιδασκόμενος παρ' αὐτοῦ παροιμιώδης λέ- I.
γου· ποικίλως μὲν ἐξορίζοντος τὴν κακίαν, πολυτρόπως δὲ πλά-
λιν τὴν ἀρετὴν ἀντιστάγοντος.

Ὁ δὲ νοήμων, κυβέρνησιν κτήσεται.

Ὁ δ' ἐντεῦθεν τὴν ἀληθῆ τῶν ὄντων ἐπιστήμην λαβὼν,
καὶ εἰδὼς ὅπως τὴν ἄριστον φορὰν τῶν ἀνθρώπων πραγμάτων
πραιοῦσθαι προσέκει, οὔτε γὰρ τὰ διεξιά καὶ περισπούδαστα τοῖς
πολλοῖς, οὔτε τὰ περιστατικὰ καὶ κατηγῆ τῶν πραγμάτων τὸ
ἐσθὼς καὶ μόνιμον ἔχει καὶ ἐν αὐτῇ τε τῇ γαλήνῃ τοῦ βίου,
πάντων αὐτῇ κατὰ ρεῦν προϊόντων, τὰς μεταβολὰς ἐκδέχεται·
καὶ οὐχ ὡς ἀθανάτοις ἐπαναπαύσεται τοῖς παρούσι· καὶ ἐν τῇ
σκυθρωποτέρᾳ καταστάσει οὐκ ἀπείλπει ἑαυτὸν, καὶ τῇ πολλῇ
λύπῃ καταποθεῖ· ἀλλὰ τὸν νοῦν ἔχων ὥσπερ τινα κυβερνήτην,
εἰσὶνὲ πλοῖσι τὰς σαρκὸς κυριαρχοῦντα, καὶ ἐμπείρως τοὺς λό-
γισμούς, οἷον οἵακας περιστρέφοντα, τάτε ὡς ἐκ τινος ζήλης
βικίας τοῦ σαρκικοῦ φρονήματος ἐπιχειροῦμενα τῶν παθῶν κυ-
ματῶσι γενναίως· καὶ ὑψηλὸς τούτοις καὶ δυσπρόσιτος ἐστίναι,
μηδ' αὖτε τῆς ἀπὸ τούτων ἄλμης ἀναπιμπλάμενος· καὶ ὁμοίος μὲν
καὶ αὐτὸς ἑαυτῷ διακρίνει, μήτ' ἐπαίρομενος ἐν ταῖς εὐθυμίαις,
μήτε καταπίπτων ἐν ταῖς συμφοραῖς.

Νοήσει τὲ παραβολὴν, καὶ σκοτεινὸν λόγον, ῥήσεις τὲ σο- 6.
φῶν, καὶ αἰνίγματα.

Γινώσεται δὲ λόγους παντοδαπούς· παραβολικόν τε/ δηλοῦν-
τα διὰ τοῦ γνωστικομένου ὁμοίου, τὸ ἀγνοούμενον ὁμοιον· καὶ
ἀσαφῆ, τὴν τε ῥῆσιν καὶ τὴν διάνοιαν· ρηματὰ τε σοφῶν βύθος
ἔχοντα γνώσεως, καὶ νομίζονται τοῖς πολλοῖς ἔχειν πρόχειρον
τὴν κατάληψιν· καὶ αἰνίγματα, μετ' ἐπικρύψεως σημαίνοντα τὴν
ἀληθειαν· ὧν παροιμιωδῶν λόγων ἀρκτέον λοιπόν.

Ἀρχὴ σοφίας, φόβος κυρίου.

7.

Ἀρχὴ τῆς δι' ἡμᾶς εἰς ἐπὶ πνευματικὰ χαρίσματα διαι-
ρημένης σοφίας, τελευταία μὲν ἐκ Θεοῦ, προσεχὴς δὲ ἡμῖν, ὁ
τοῦ κυρίου φόβος· ἐστὶν ὁ δὲ διὰ τὰς τῶν αἰώνιων κολάσεων ἀπει-

1. και υἱος υἱοῦ Δαβὶδ, τοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ βασιλεύσαντος· ἐξε-
τίθησαν δ' οὕτοι παρ' αὐτοῦ, ὥστε τὸν τούτους κινδυνεύοντα
2. Γινῶναι σοφίαν, καὶ παιδεῖαν, νοῆσαι τε λόγους φρονήσεως.
Ἐπιγινῶναι σοφίαν τὴν, ἣ τις ἐστὶν ἐπιστήμη θείων τὴν καὶ
ἀνθρωπίνων πραγμάτων· καὶ παιδεῖαν, ἣ τις ἐστὶν ὁρμηλίμος τῇ
ψυχῇ ἀγωγή, ἐπιπόνως πολλὰκις τῶν ἀπὸ κακίας κηλίδων αὐ-
τὴν ἱκαθαίρουσα· καὶ καταλαβεῖν λόγους τὸ συνοίσειν ὑποτι-
θεμένων.
3. Διξαθῆναι τε εὐφροῆς λόγων καὶ λύσεις αἰνιγμάτων, νοῆσαι τε
δικαιοσύνην ἀληθῆ, καὶ κρίμα κατευθύνειθ.
Ἵποδιξαθῆναι τε καὶ χωρῆσαι τὰς τούτων ἀπὸ νοός κατ'
ἐνέργειαν συγκαταβάσεις εἰς αἴσθησιν· καὶ αὖτις τὰς ἀπὸ αἰ-
σθησεως κατ' ἐπιστήμην ἀναγωγὰς πρὸς νοῦν, καὶ μὴ τῇ ψευ-
δει δικαιοσύνῃ ἰσθαίκως ἀρκεῖσθαι, ἥ μόνους περιγράφεται τοῖς
συμβόλοις, ἀλλὰ μαθεῖν τὴν διὰ τούτων δηλουμένην ἀληθῆ δι-
καιοσύνην, τὴν δὲ ὁρθῇ κρίσει ἀποκληροῦσαν ἐκάστη τῶν τριῶν
τῆς ψυχῆς δυνάμειον, τὸ πρότερον· ἥ τις ἐστὶν ἕξις ἀπονεμη-
τικὴ τοῦ κατ' ἀξίαν· καὶ τὴν τοιαύτην ἐρίσιν ἀπειθύνειν πρὸς
ἀρετὴν, διὰ πράξεως ἀσπεργκλίτου πρὸς τὰ κατ' ἑλλείψιν τῆς
ἀρετῆς καὶ ὑπερβολὴν πάσης.
4. Ἵνα δὲ ἀκάκοις πανουργίαν, παιδί δὲ νῆρ αἴσθησιν τε
καὶ ἐννοίαν.
Ὅπως ὁ τούτης τοῦς λόγους ἐκτεθεικῶς Σολομὸν παράσχη
δὲ αὐτῶν, τοῖς μὲν ἀποβαλλομένοις πᾶσαν κακίαν, πάντων τῶν
καλῶν ἡμιθέδον ἐνέργειαν· τῇ δὲ πνευματικῇ ἡλικίαν ἀρτιγενεῖ
καὶ νιάζοντι, διακρίσιν μὲν ἀρετῆς καὶ κακίας· ἐνδύμηναι δὲ
τῶν τ' ἐπ' ἀρετῇ κατὰ τὸ μέλλον ἐπαύλων καὶ τῶν ἐπὶ κα-
κίας τιμωριῶν.
5. Τῶνδε γάρ ἀκούσας σοφός, σοφώτερος ἐσται.
Τούτων γάρ τῶν πυρομιακῶν λόγων ἀκούσας τις εἰς σο-
φίαν προκρίπτων, εἰς τὴν ταύτης φθάσει τελειοτέραν ἕξιν· πολ-
λὰ μὲν περὶ τῶν θείων παιδευθεῖς δογμάτων· πολλὰ δὲ καὶ περὶ

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΑΣ ΠΑΡΟΙΜΙΑΣ.

CA P. I.

Σκοπὸν ἔχων Σαλμών, τὸν πόθον ἡμῶν κινῆσαι πρὸς τὸ ἄφραστον κάλλος τοῦ Θεοῦ χαρακτηρὸς, ὅς ἐστιν ὁ τοῦ Θεοῦ καὶ πατὴρ μονογενὴς υἱὸς καὶ λόγος, ἡ ἐνυπόστατος αὐτοῦ δύναμις καὶ σοφία, ἡ διὰ τῶν φαινομένων ὡς διὰ συμβόλων κηρυττομένη, ὑπογράφει τὴ παροιμιωδῶς τὰς χάριτας αὐτῆς, ἐπισπῶμενος εἰσαγωγικῶς πρὸς τὸν ὄντως ἱεραστὴν τὴν ἔφειν τοῦ ἔτι τὴν κατὰ ψυχὴν ἡλικίαν νηπιάζοντος, διὰ τῶν ἡμῖν ποθεινῶν ἐν αἰσθήσει τερπνῶν, καὶ ἠθικῶς παιδεύει, παθῶν ἐπανερθεύμενος, καὶ τὰ πρακτέα ὑποτίθει, καὶ φησὶν ὡς ἐν ἐπιγραφῇ.

Παροιμία Σολομώντος υἱοῦ Δαβὶδ, ὅς ἐβασίλευσεν ἐν Ἰσ- ρουσαλήμ.

Λόγοι παρὰ πᾶσαν τὴν ὁδὸν τῆς παρούσης ζωῆς χρησιμεύοντες, οὐ μόνον ὡς τὸ ἔθος ἡμῶν πρὸς τὸ ἀγαθὸν ρυθμίζοντες, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐνάγοντες ἡμᾶς πρὸς τὴν ἐν πνεύματι φυσικὴν θεωρίαν τῶν ὄντων· ὧν ταῖς ἐπιφανείαις, ὡς ἐν ἐσόπτροις καὶ αἰνίγμασι, τὰ τοῦ Θεοῦ ἱστοροῦνται θελήματα, ὡς λόγοι τῶν ὄντων, καὶ οὐς τὰ πάντα γιγνόμενα· τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου, τοῖς ποσῆμασι νοούμενα, καθοράται· εἴτα τῶν τοιούτων λόγων, ἕτερον μὲν κατὰ τὸ φαινόμενον, ἕτερον δὲ κατὰ τὸ νοούμενον ἀπαγγελλόντων· εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ λόγοι τοῦ δι' αὐτῶν ἐπιχειροῦντος ἐρμηνεύειν ἡμᾶς πρὸς τι ἑαυτοῦ καὶ ἀγγέλους καὶ τὸν Θεόν, Σολομώντος· εἰρηνικὸς γὰρ ὁ Σολομών ἐρμηνεύεται, λαβόντος παρὰ Θεοῦ σοφίαν καὶ φρόνησιν,

VIII

hunc confundit cum Philone Byblio grammatico, qui sub Domitiano Caesare cognoscebatur; quum Herennius reapse noster multo iunior sit, quippe qui Iamblichum atque Porphyrium auctores laudat; et quidem cum adseclam fuisse christiani dogmatis, ex nono capitulo comperire, ut arbitror, licet. Porro et locus Herennii, quem ex codice ms. Dionysius Petavius tract. de Deo lib. III. cap. 4. olim protulerat, in editione nostra p. 537. nunc obviam fit.

Hactenus meum volumen minutis litterarum formis totum impressi, ut exuberantem materiae copiam arctiore quo fieri potuit spatio concluderem. Postremo Georgii Phrantzae parvum, sed plenum magnis eventibus, Chronicon collocavi, ab anno mcccci. ad mccccclxxvii. pertingens; parvum, inquam, prae maiore illo, quod latine primum inter byzantinarum rerum scriptores, deinde graece in urbe Vindobona divulgatum fuit. Sed de Phrantzae scripto, infra, suo in loco, aptius descriui.

aliam rei naturam esse demonstrat. Hic est christianus divini libri sensus; quem Iudaeorum quoque sapientes indubitanter fatentur, duce praesertim Eben-Esra. Qui vero, praesertim ex recentioribus, aliter sentiunt, hi partim inani abrepti curiositate vagantur, partim vero impietate subversi in praeceptis ruunt.

Antiquam ad priora duo evangelia scholiorum syllogem in volumine sexto edidi; quam nunc demum ex eodem codice sumptam, ad reliqua quoque evangelia continuandam curavi. Sic igitur spero, me novum sacris criticis adiumentum suppeditasse, quo et praecipuas circa evangelicos textus controversias facilius solvant, et diversorum patrum exegeticam doctrinam ad singula prope divini textus verba in promptu habeant. Etsi enim auctorum nomina in his scholiis minime apparent, quominus ipsa tamen ex variis decerpta sint interpretibus, nullus dubito. Et sane sententiam anonymam p. 448. huius voluminis scriptam, deinde in tomo decimo cognoscemus pertinere ad Cyrillum alexandrinum, cuius desideratos in Lucam commentarios ex inedito Nicetae thesauro eductos nosmet vulgabimus.

Quartam tomi huius veluti partem constituit Herennii philosophi perdoctus et peracutus ad Aristotelis metaphysica commentarius, quem mihi codex idem exhibuit, qui Catenam in Canticum Salomonis. Fal-litur in primis Ioh. Fabricius, qui Bibl. gr. lib. III. cap. 6. inter Aristotelis interpretes Herennium Philonem numerat, *Philonem* inquam pro *philosophum*, ut in codicibus vaticanis rectius scribitur. Rursus falli Fabricium video lib. IV. 4. et lib. V. 7., dum

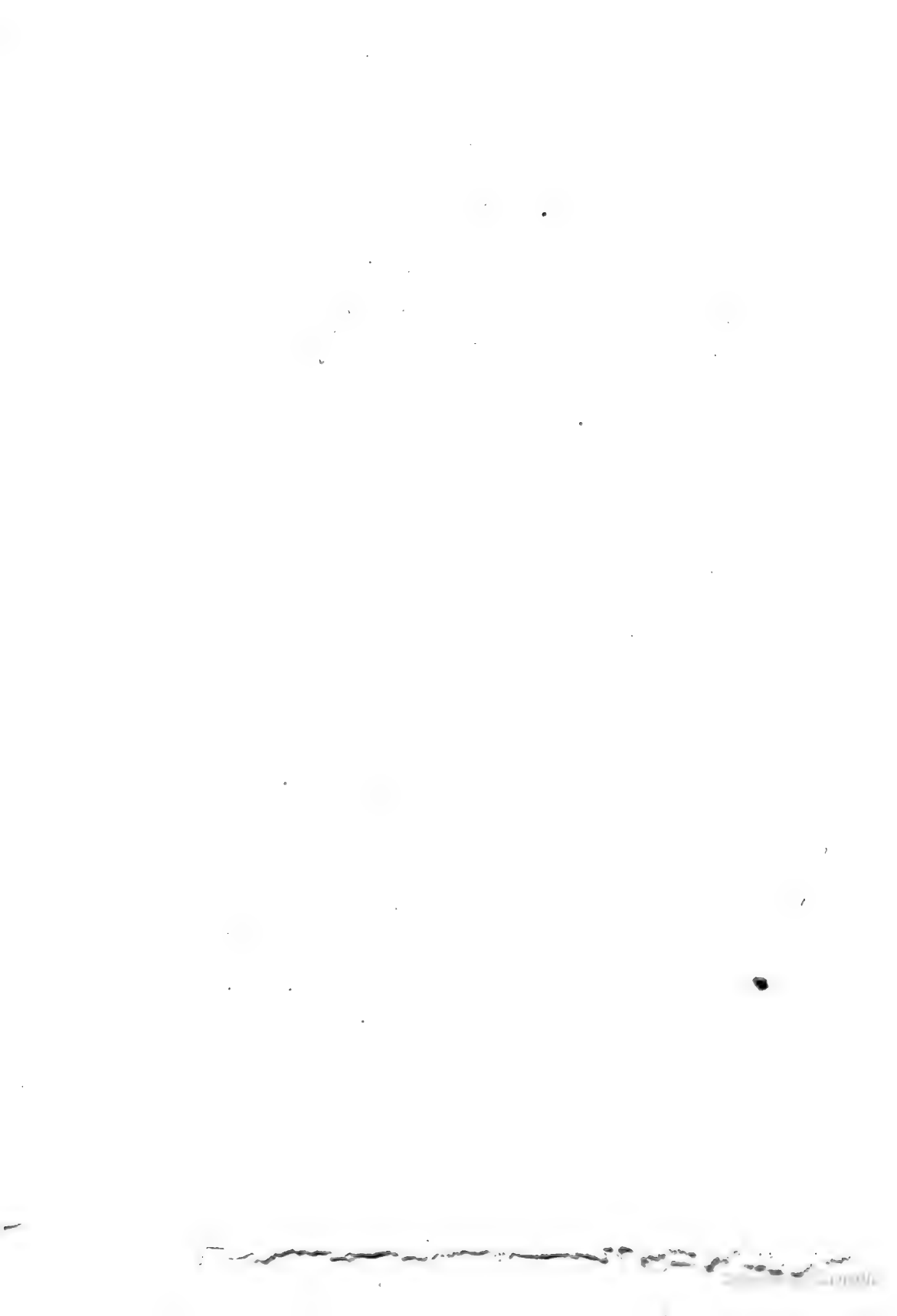
VI

„ quam symbolis , praedicatur ; proverbiorum colori-
 „ bus describit formositatem eius ; quò animae adhuc
 „ pueriliter insipientis affectum erga verum amatorem
 „ permoveat, adhibitis rerum sensibilibus delectabilium
 „ argumentis ; moresque informat , perturbationes ani-
 „ mi sanat, quae agenda sint demonstrat ; praeponit-
 „ que operi titulum : proverbia Salomonis, filii Da-
 „ vid, qui Hierosolymis regnavit. „

Et in hoc quidem ad Proverbia commentario, ore ingenioque proprio Procopius loquitur. Sed enim et altera mihi occurrit in vaticanis codicibus Procopii eiusdem nomine inscripta lucubratio, scilicet priscorum patrum in Canticum Salomonis Catena, quam ipse retento singulorum auctorum sermone atque nominibus, sapiente delectu contexuit. Horum etsi aliquos in propriis operum editionibus, non sine multa varietate, legimus ; alii tamen, et quidem praeclari et uberes, in impressis libris desiderantur. Et quidem a magni Origenis hexaplari textu varietates novas antiquarum editionum nanciscimur Ergo utile existimavi pretiosas has patrum reliquias in ecclesiae conspectu exponere, gravesque et optimos divino Cantico interpretes suscitare : cuius quidem genuinus et unicus sensus his Gregorii nysseni verbis totus exprimitur : ἐν ἐπιθαλαμίου τρόπῳ τὴν πρὸς τὸ θεῖον ἀνάκρασιν τῆς ἀνθρωπίνης ἐξηγείται ψυχῆς : *sub epithalamii specie coniunctionem humanae animae cum Deo auctor describit.* Nilus quoque eleganter et vere Salomonis Canticon ornatissimae matronae assimilat, cuius quidem muliebris mundus imprudentes spectatores fortasse percellit, mos tamen eiusdem familiari consuetudine cognitus, et latens in animo pudicitia, longe

EDITORIS PRAEFATIO.

Procopii gazaei rhetoris, Iustiniano imperante clari, stilus elegans, christiana pietas, vis exegetica non vulgaris, sic me iamdiu delectarunt, ut quicquid ab eo scriptum in exemplaribus priscis nactus sum, id dignissimum honore typorum semper iudicaverim. Itaque praeter ea, quae in superioribus tomis edidi, nunc eius pulcherrimum et *χριστιανικώτατον* ad Salomonis Proverbia commentarium divulgare non dubitavi, quem in codice vaticano servatum, et manu Matthaei Devarii graeci hominis emendatum, vidisse me recte memineram, et huic collectioni locupletandae addixeram. Interpretandi genus, quod Procopius sequitur, morale est et mysticum, quale scilicet Ecclesiae patres ab apostolicis usque temporibus semper adamarunt: quo super pio argumento praeclare prae ceteris disputavit Nicolaus Antonellus in praefatione ad commentarium S. Athanasii in psalmos. Reapse hic est praecipuus sacrorum Bibliorum fructus, quem sola rudis grammatica numquam parit. Sed operae pretium est, Procopii saltem exordium latine heic adscribere. “ Quum
 „ hunc sibi finem proposuerit Salomon, ut cupidita-
 „ tem nostram erga ineffabilem divini typi pulchritu-
 „ dinem incendat, id est erga Dei et patris filium uni-
 „ cum atque verbum, substantialem videlicet eius vim
 „ atque sapientiam, quae ab apparentibus rebus, tam-

CLASSICORUM AUCTORUM

E VATICANIS CODICIBUS EDITORUM

T O M U S IX.

PROCOPII GAZAEI COMMENTARIUS IN SALOMONIS
PROVERBIA. EIUSDEM CATENA VETERUM PA-
TRUM IN CANTICUM CANTICORUM. SCHOLIA MI-
NORA IN EVANGELIA LUCAE ET IOHANNIS. HE-
RENNII COMMENTARIUS AD METAPHYSICA ARI-
STOTELIS. GEORGII PHRANTZAE CHRONICON
PARVUM RERUM SUI TEMPORIS.

C U R A N T E

A. M.

R O M A E

TYPIS COLLEGII URBANI

M·DCCC·XXXVII·

**CLASSICORUM
AUCTORUM**

E VATICANIS CODICIBUS EDITORUM

TOMUS IX.

ῥωμαῖοι ἦνικα τὰ περὶ τῶν γάμων τοὺς νόμους διαγορευμένα φυλάξωσι· δεῖ δὲ τοὺς μὲν ἄρρεως ἱεράτους εἶναι, τὰς δὲ θηλείας ἀνδρὸς δεκτικὰς, τούτῳ τοὺς μὲν ὑπερβαίνειναι τὸν ἰὸν χρόνον, τὰς δὲ μείζους εἶναι τῶν δώδεκα ἐταυτῶν· ταῦτα δὲ λέγομεν εἴτε αὐτεξούσιοι, εἴτε ὑπεξούσιοι εἶσιν οἱ πρὸς γάμον συνιόντες.

Οὐ γίνεται γάμος εἰ μὴ συναινέσουσιν οἱ συναιτόμενοι, καὶ οἱ ἔχοντες αὐτοὺς ὑπεξούσιος.

Τὸν γάμον οὐ τὸ συγκαθευδῆσθαι ἀλλήλους τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα συνίστησιν, ἀλλ' ἡ γαμικὴ αὐτῶν συναίνεσις.

Ὁ αὐτεξούσιος τάλειν ὄγων τὴν ἡλικίαν καὶ χωρὶς τῆς τοῦ πατρὸς συναίνεσιως γαμί.

Τὰ πένδη τῶν πενθούτων οὐκ ἐμποδίζει τοὺς γάμους τῶν πενθίμων προσώπων.

Ὁ ἐν σαρραπνῇ δάγων μὴ ἀναγκαζέσθω πρὸς γάμον ἐλθὲν παρὰ τοῦ ἰδίου πατρὸς, κἂν ὑπεξούσιος.

Μηθὲς μωρῶς τελευτούσθω, ἀλλὰ παρόντων πλείωνων· ὁ δὲ κατεπολιήσας τούτο, τιμωρὶα σαρραπνῆς δηλονότι καὶ τοῦ ἱερέως ὡς ἐν τοῖς ἀπρεπίταιν αὐτὸν παρεμβάλλουτος· τὰς ἀξίας ἐπ-

αῖμα τυχόν προσέκουσιν εἰσικαιόμενον, ὃ μωρὸς τρεῖς καὶ ἑξήκοντα ἡμέρας ἀνέχεται, ἢ τὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἐπιτροπευθεῖσιν, τούτων τῆς μετὰ τῶν προσβεβημένων κατὰ τὸν νόμον ἀξίας· τῶν δὲ λοιπῶν ἑξαμήνων τῶν ἑρωςύνων ἀπὸ τῶν τῶν μεταξὺ διακρινόμεναι· τῷ μὲν ὡς μόνῳ δυνάμει ποιεῖται μετὰ δακρύων· τῷ δὲ ὡς μόνῳ δυνάμει ποιεῖται μετὰ δακρύων, τοῖς δὲ ἵνα τὴν συγγένειαν αὐτῶν παρὰ κυρίου αἰτῶνται· εὐλογεῖν δὲ τὸν τὰ οἰκία διακρινόμενον ὁρίλοντα τρεῖς καὶ ἑξήκοντα ἡμέρας, ὅς δὲ τούτων οὐ μέτεστι διὰ τὸ ἀνόμημα, εἰ καὶ κατὰ νόμον γένηται, πῶς οὗτος ἐτέρῳ δυνάμει μεταδοῖται· εἰ δὲ τούτῳ σχολῇ ᾗ τὸ σῶμα τοῦ κυρίου διακρινόμεναι, ἀποχρῶσα γὰρ αὐτῷ συγγένειᾳ διὰ τὸν ἀγνοῖαν τὸ μὴ ἐπιτηδεύειν, ἀλλὰ καὶ τὰς κατὰ τὸν νόμον εἰσὶν μετέχουσιν.

Τὸς δὲ συνόδου κανὼν κτ'.

Τὸν δὲ κανὼν αὐτὸν ἐν καλῷ μέρει τῇ πρώτῃ λέγεσθαι νομίσαντες οἱ τῆς δὲ συνόδου βίβλου πατέρες, καὶ αὐτοὺς πεποιθήσαντες αὐτοῖς ταῖς αὐτοῦ χρησαμένους λέξασιν, προσδίδοντες μόνον ὡς ὁ τοιοῦτος ἔσται γάμος παροῦσιν αὐτοῖς.

CLASSICI
AUCTORES

